

Inhoud

Drentse Zuivelconsulent
1897 – 1962

Drentse Zuivelbond
1897 – 1962

Botercontrole
station Assen

Zuivelplan
Drenthe

Heruitgave van www.zuivelfabrieken.nl

1e versie geplaatst 2015-07-31

Inhoud MAP – DBvCZ / Zuivelconsulent en Botercontrole

2014-10-06

Datum	Bron	Onderwerp	
Snelkeuze		DBvCZ / 1900 / 1905 / 1910 / 1915 / 1920 / 1925 / 1930 / 1935 / 1940 / 1945 / 1950 / 1960 / 1962 / Zuivelplan-Drenthe / BIJLAGEN	
1895			
1895-01-20	NvhN	Peize: Lezing van Weijdom Claterbos over boterbereiding <u>op boerderij</u>	(Z)
		Zie verder in MAP Weijdom Claterbos	
1896			
1896-08-16	NvhN	Knipsel: Eerste vergadering met plan voor Zuivelbond	
1896-09-15	NvhN	Stoomzuivelfabriek Zuidlaren wil maar niet 'boteren'	
1896-10-16	NvhN	Knipsel: Oprichtingsvergadering – met ledenlijst	
1896-10-17	NVC	Oprichtingsvergadering ' <i>De Drentsche Zuivelfabriek</i> ' – (voor coöp. en part.)	
1897			
▲			
1898			
1898-04-20	PDAC	Deel – zuivelfabrieken – uit Jr-verslag DLG 1897	
1898-05-16	PDAC	LANDBOUW en VEETEELD Toename Runder-TBC 1892-1896	
1898-05-23	PDAC	Aantal boterfabrieken in Drenthe. – Elema	
1898-05-28	PDAC	Eerste Jaarvergadering ' <i>Bond van Drentsche Zuivelfabrieken</i> '	
▲			
1899			
1899-08-15	PDAC	Vergadering DBvCZ – kennismaking met Zuivelconsulent F. E. Posthuma	Z
1899-08-15	PDAC	Rapport vd. toestand der Zuivelfabrieken in Drenthe , door Elema (4 dl)	
1899-10-21	PDAC	DLG. Instructie Drentsche zuivelconsulent Posthuma goedgekeurd	Z
1899-11-07	PDAC	<i>Bond van Dir. Coöp. zuivelfabrieken in Drenthe</i> – Lezing E. F. Posthuma	
1899-12-16	NvhN	Oproep voor a.s. vergadering DBvCZ door Zuivelconsulent F. E. Posthuma	Z
1899-12-19	PDAC		
▲			
1900			
1900-02-24	PDAC	Verslag verg. <i>Bond van directeuren Coöp. zuivelfabrieken Nederland</i>	
1900-03-06	PDAC	Verslag vergadering ' <i>vernieuwde</i> ' DBvCZ – ook Posthuma	
1900-05-01	PDAC	Deel uit jr-verslag DLG over bezoek Elema Drentse boterfabrieken	

1900-05-03	PDAC	Vervolg verslag verg DLG – Subsidie-aanvraag Botercontrole DBvCZ	
1900-06-11	PDAC	Verslag algemene vergadering DBvCZ	
1900-06-13	PDAC	Aanvulling op voorgaande – Postuma propageert Botercontrole en Bond.	Z
		Juli t/m dec niet op www	
▲			
1901			
1901-01-01	PDZC	Lezing Croesen Geneesk. Raad Overijssel en Drenthe – ziekteverspreiding	
1901-01-03	PDAC	Verslag commissie DBvCZ – ook boterkeuring	
1901-01-03	PDAC	INGEZONDEN: door Crone: Boterfabrieken IV – boterkeuringen-1.	
1901-01-05	PDAC	INGEZONDEN: door Crone: Boterfabrieken V – wat doet de Bond?	
1901-02-02	PDAC	INGEZONDEN: door Crone: Boterfabrieken VI – boterkeuringen-2.	
1901-02-15	PDAC	INGEZONDEN: door Crone: Melkcenten I.	
1901-04-11	PDAC	INGEZONDEN: door Crone: Oproep voor vergadering Bond.	
1901-04-16	PDAC	Uitvoerig verslag Algemene vergadering DBvCZ – ook Posthuma	
1901-04-20	PDAC	DI uit Verslag DLG over zuivelconsulent en Posthuma en DBvCZ 1900.	Z
1901-04-24	NvhN	Knipsel: Kort verslag verg DBvCZ over voordeel centrale aankoop	
1901-05-31	PDAC	Over de komende vergadering – zaterdag 8 juni – van de DBvCZ	
1901-06-13	PDAC	Verslag Algemene vergadering DBvCZ DI. A – Handelsmerk	
1901-06-21	PDAC	Vervolg Alg. verg. DBvCZ DI B – Centrale-Knederij	
1901-06-22	PDAC	Vervolg Alg. verg. DBvCZ DI C – Centrale-Knederij	
1901-07-09	PDAC	INGEZONDEN: door boterhandelaar <u>Halbertsma</u> – over DBvCZ verslag	
1901-07-12	PDAC	INGEZONDEN: Zuivelconsulent Posthuma reactie op <u>Halbertsma</u> .	Z
1901-09-03	NVC	INGEZONDEN: door Crone: Agenda komende DBvCZ vergadering.	
1901-09-12	PDAC	Verslag Algemene vergadering DBvCZ + knipsel statuten CKA 13 dec.	
1901-09-21	NvhN	INGEZONDEN: 'Meester Crone' – Old en Nij. – I	
1901-09-27	NvhN	INGEZONDEN: 'Meester Crone' – Old en Nij. – II	
1901-10-04	NvhN	INGEZONDEN: 'Meester Crone' – Old en Nij. – III	
1901-10-06	NvhN	INGEZONDEN: Oproep vergadering voor Centrale knederij	
1901-10-18	NvhN	Verslag oprichtingsverg. Centrale knederij en Exportver. voor Drenthe	
1901-11-15	NvhN	Verslag vergadering <i>Centrale Knederij</i>	
1901-12-07	PDAC	Verslag Botercommissie DBvCZ 7e – 2e keuring	
▲			
1902		PDAC ontbreekt in dig. krantenarchief!	
1902-05-02	NvhN	Verslag vergadering DBvCZ	
		Ontbrekend 1e dl zuivelconsulent	
1902-06-05	NvhN	Zuivelconsulent Postuma over conservatisme boeren (ook 1902-10-05)	Z
1902-10-05	NvhN	Handkracht-boterfabriekjes ofstoomzuivelfabrieken	Z

▲			
1903			
1903-02-19	PDAC	INGEZONDEN Coöp: Zuivelfabrieken en Coöperatief Melkvervoer.	Z
1903-03-31	NvhN	Kort verslag verg DBvCZ.	
1903-04-01	NVC	Kort Verslag vergadering DBvCZ	
1903-05-13	PDAC	Oprichtingsvergadering Botercontrolestation Assen BCA.	BCA
1903-05-18	PDAC	Jaarverslag zuivelconsulent Posthuma over 1902 -A	Z
1903-05-20	PDAC	Jaarverslag zuivelconsulent Posthuma over 1902 -B	Z
1903-05-25	PDAC	Jaarverslag zuivelconsulent Posthuma over 1902 -B	Z
1903-05-27	PDAC	Verslag 13 boterkeuring BCA-1 door DBvCZ	
1903-06-19	PDAC	Vervolg vergadering DBvCZ– Boekencontrole en instructie directeuren	
1903-06-24	PDAC	DBvCZ Dl. uit verslag dienstjaar 1 Mei 1902—1 Mei 1903	
1903-07-03	PDAC	Gegevens uit eerste Jaarverslag Centrale-Knederij Assen	CKA
1903-07-06	PDAC	Deel uit verslag verg BCA – Ledenlijst	BCA
1903-07-21	PDAC	Verslag verg. Coöp. Centrale Knederij en Exportvereen. Drenthe.	CKA
1903-07-28	PDAC	INGEZONDEN: Crone over nut Ambulant-Directeur van den DBvCZ	DBvCZ
1903-07-28	PDAC	INGEZONDEN Halbertsma: Reageren op inhoud Jaarverslag CKA	CKA
1903-07-29	PDAC	INGEZONDEN Posthuma. Reactie (voorz. CKA) (zuivelconsulent)	CKA
1903-08-01	PDAC	INGEZONDEN Halbertsma Reactie op Posthuma CKA.	CKA
1903-08-03	PDAC	INGEZONDEN Postuma reactie op Halbersma CKA	CKA
1903-08-03	PDAC	INGEZONDEN Veenstra Reactie op Halbersma (dir. CKA)	CKA
1903-08-07	PDAC	INGEZONDEN: 'Meester' Crone <i>Old en Nij</i> . Centrale-Knederij Assen	CKA
1903-11-03	PDAC	Korte inhoud: Orgaan van de DBvCZ – nr.6	
1903-11-18	PDAC	Uitvoerig Verslag Alg. Verg. DBvCZ	DBvCZ
1903-11-23	PDAC	'Brief' Gezondheidscommissie over ongepasteuriseerde onder- en karnemelk	
▲			
1904			
1904-01-10	NvhN	Deel uit verslag zuivelconsulent – nogmaals conservatisme dl. boeren	
1904-02-04	PDAC	Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe. – uit Bondsorgaan nr.-8	
1904-03-12	PDAC	Verslag vergadering Boter-Controlestation Assen	BCA
1904-04-02	PDAC	Verslag 23e boterkeuring DBvCZ	
1904-04-02	PDAC	Bestuursgegevens en agenda alg. verg. DBvCZ	
1904-04-11	PDAC	Kort verslag vergadering DBvCZ	
1904-04-12	NvhN	Knipsel: Zeer kort verslag verg DBvCZ	
1904-04-12	PDAC	Uitvoerig verslag vergadering DBvCZ.	
1904-04-14	PDAC	Uittreksel uit verslag Zuivelconsulent Postuma	
1904-04-23	PDAC	Toelichting op uitslag 24e boterkeuring DBvCZ	
1904-05-31	NvhN	Posthuma: Verkoop van boter onder rijksmerk in Zuid-Nederland.	

1904-06-09	PDAC	Kort verslag vergadering BCA	
1904-07-11	PDAC	Korte inhoud: Orgaan van de DBvCZ – nr.2 2e jaarg	
1904-07-18	PDAC	Over de strijd in N-Brabant coöp boterfabriekjes met boterhandelaren	Tijdelijk
1904-07-18	PDAC	Posthuma over de de zg. 'Boteroorlog' in Zuid-Nederland	
1904-08-03	PDAC	Uitvoerig verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe -1	
1904-08-05	PDAC	Uitvoerig verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe -2	
1904-12-12	PDAC	Knipsels: Namen voordracht opvolger zuivelconsulent Postuma	
1904-12-18	NvhN	Kort verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
1904-12-19	PDAC	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
▲			
1905			
1905-08-04	PDAC	Knipsel: Uitslag 34e boterkeuring DBvCZ	
1905-08-10	PDAC	BCA. Kort verslag bezoek buitenlandse zuiveldeskundigen	
1905-08-24	PDAC	Gegevens uit jaarverslag 1904-1905 DBvCZ	
1905-09-14	PDAC	Verslag verg. Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1905-11-29	PDAC	Bijlage-7 CZ. Eext lidmaatschap ontnomen van Centrale knederij	
▲			
1906			
1906-01-18	PDAC	Uit 'Orgaan' DBvCZ: korte terugblik op afgelopen jaar – 1905	
1906-04-26	PDAC	Verslag algemene vergadering DBvCZ	
1906-04-27	PDAC	Aanvulling op voorgaand verslag DBvCZ	
1906-06-20	NvhN	dr. A. J. Swaving: Nederlandsche boteruitvoer.	
1906-08-09	NvhN	Verslag algemene vergadering DBvCZ	
1906-08-28	PDAC	Gegevens uit Jaarverslag Centrale-Knederij Assen	CKA
1906-12-22	NvhN	Kort verslag vergadering DBvCZ	
▲			
1907			
1907-03-08	NvhN	Kort verslag verg DBvCZ.	
1907-05-03	NvhN	Verslag vergadering DBvCZ	
1907-07-07	NvhN	Wat is de Algemene Nederlandse Zuivelbond. (F. N. Z.)	
1907-08-31	NvhN	Adviezen Zuivelconsulent Drenthe na MKZ uitbraak	
1907-09-05	NvhN	Tien jarig bestaan DBvCZ enige gegevens	
1907-11-22	NvhN	Kort verslag verg DBvCZ.	
▲			
1908			

1908-01-21	PDAC	Knipsel: Ingezonden Bond van directeuren opheffing en nw. Bond!	
1908-02-24	PDAC	Verslag vergadering (nw.) Bond van directeuren – slechte opkomst!	
1908-03-30	PDAC	Uitvoerig verslag Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1908-03-31	NvhN	Kort verslag verg DBvCZ.	
1908-05-04	PDAC	Gegevens uit Jr.-verslag DBvCZ 1 mei 1907 – 1 jan- 1908	
1908-05-12	PDAC	Gegevens uit Jr.-verslag zuivelconsulent 1907	
1908-10-29	PDAC	Kort verslag GBvCZ over voortzetting Boterkeuring samen met DBvCZ	
1908-11-03	PDAC	Uitvoerig verslag alg. vergadering DBvCZ dl-1	
1908-11-04	PDAC	Uitvoerig verslag alg. vergadering DBvCZ dl-2	
1908-12-03	PDAC	Uitvoerig verslag Algemeene Vergadering DBvCZ dl-1	
1908-12-04	PDAC	Vervolg uitvoerig verslag alg. vergadering DBvCZ dl-2	
1908-12-04	NvhN	Kort verslag verg DBvCZ.	
▲			
1909			
1909-01-29	PDAC	Verslag verg. <i>Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe</i>	
1909-03-17	PDAC	Verslag verg. <i>Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.</i>	
1909-03-18	NvhN	Kort verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
1909-05-10	PDAC	Gegevens uit Jaarverslag DBvCZ 1908	
1909-05-22	PDAC	Verslag verg. Bond van Directeuren van Zuivelfabrieken.	
1909-06-14	PDAC	Verslag verg Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1909-08-28	PDAC	Eerste deel verslag algemene vergadering FNZ in Assen	
1909-10-11	PDAC	Verslag vergadering DBvCZ – 7 fabrieken uitgetreden	
1909-12-01	PDAC	Namen van zuivelfabrieken die de Bond verlieten	
▲			
1910			
1910-03-31	NvhN	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe – met gegevens	
1910-07-07	PDAC	Gegevens uit Jaarverslag botercontrolestation Assen – BCA	
▲			
1911			
1911-08-26	NvhN	Het pasteuriseren van ondermelk als veevoedsel.	
1911-11-30	POZC	Kort verslag DBvCZ vergadering	
▲			
1912			
1912-05-29	PDAC	Gegevens uit Jaarverslag Botercontrolestation Assen	
1912-06-01	NvhN	Kort verslag Botercontrolestation Drenthe	

▲			
1913		Div knipsels	
1913-04-19	PDAC	Gegevens uit jaarverslag zuivelconsulent – 1912	
▲			
1914			
1914-03-28	PDAC	Gegevens uit jaarverslag Drentsche Bond Coöp. Zuivelfabrieken.	
1914-12-02	PDAC	Verslag verg. Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.	
▲			
1915			
1915-03-13	PDAC	De ontwikkeling van de fabriekmatige boterbereiding in Drente. – dl1	
1915-03-27	PDAC	De ontwikkeling van de fabriekmatige boterbereiding in Drente. – dl2	
1915-04-10	PDAC	Jr.-verslag Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe 1914	
1915-04-13	PDAC	Verslag vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe	
1915-06-05	PDAC	Gegevens uit jaarverslag zuivelconsulent – 1914	
1915-12-21	PDAC	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
▲			
1916			
1916-04-14	PDAC	Knipsel: Directeur BCA dr. A. Mulder wordt directeur Prov. Keuringdienst.	
1916-05-23	PDAC	Verslag vergadering Bond Coöp. Zuivelfabrieken.	
1916-05-31	PDAC	Verslag vergadering Botercontrolestation Assen – vertrek dir. dr. Mulder	
		Geen verslag zuivelconsulent gevonden ('Zuivelconsulent' en 'Claterbos')	
1916-09-08	PDAC	Verslag vergadering Drentse zuivelbond	
1916-12-15	PDAC	Uitvoerig verslag alg. vergadering Drentse zuivelbond	
1917			
1917-05-03	NvhN	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
		Geen verslag zuivelconsulent gevonden ('Zuivelconsulent' en 'Claterbos')	
1917-12-18	PDAC	Verslag vergadering Drentsche Boter Verkoopvereniging	
▲			
1918			
1918-02-07	NvhN	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
		Geen verslag zuivelconsulent gevonden ('Zuivelconsulent' en 'Claterbos')	
▲			

1919			
1919-05-20	LC	Knipsel: Benoeming secretaris J.P. Werumeus Buning – was dir in Eelde	
1919-11-19	PDAC	Verslag alg vergadering BCA	
1919-12-16	PDAC	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1919-12-17	OO	Kort verslag vergadering DBvCZ	
		Geen verslag zuivelconsulent gevonden ('Zuivelconsulent' en 'Claterbos')	
▲			
1920			
1920-03-17	PDAC	Verslag vergadering DBvCZ	
1920-08-19	PDAC	Verslag vergadering DBvCZ	
1920-12-31	PDAC	Verslag vergadering Coöp. Drentsche Zuivelverkoopvereniging	
		Geen verslag zuivelconsulent gevonden ('Zuivelconsulent' en 'Claterbos')	
▲			
1921			
1921-05-18	PDAC	Gegevens uit Jr-verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe – 1920	
1921-06-28	PDAC	Verslag vergadering Botercontrolestation Assen	
1921-10-01	PDAC	Verslag vergadering Botercontrolestation Assen	
▲			
1922			
1922-05-06	PDAC	11 Mei 25-Jr. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1922-05-06	PDAC	Gegevens uit Jr-verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe – 1921	
1922-05-12	NvhN	Verslag 25 Jr. jubileum Bond van Coöp. Zuivelf. in Drenthe.	
1922-11-23	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe	
▲			
1923			
1923-12-11	NvhN	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1923-12-12	PDAC	Uitvoerig verslag vergadering DBvCZ. 2e deel	
▲			
1924			
1924-05-27	NvhN	Verslag verg Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1924-06-30	POZC	Gegevens uit jaarverslag Botercontrolestation Assen.	BCA
1924-12-18	NvhN	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
▲			
1925			

1925-02-03	PDAC	Over kaasmakerij op Drentse zuivelfabrieken- onbekende schrijver	
1925-02-05	PDAC	Borger-1: vergadering bouw nw. zuivelf. – Weijdom Claterbos	
1925-03-23	PDAC	Borger-2: vervolgvergadering over nw. Zuivelfabriek met kaasmakerij	
1925-05-22	NvhN	Verslag vergadering DBvCZ – bouw div. kaasmakerijen	
1925-12-17	NvhN	Vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
▲			
1926			
1926-06-09	PDAC	Jr-verslag Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe	
1926-06-14	OO	Verslag vergadering DBvCZ	
1926-06-15	NvhN	Vergadering Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1926-12-14	NvhN	Vergadering Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe	
1926-12-51	OO	Verslag vergadering DBvCZ	
▲			
1927			
1927-04-27	NvhN	Vier afleveringen over vroegere boterbereiding – H. Tiesing (al als pdf)	
1927-05-30	NvhN	Vergadering Bond v. Coöp. Zuivelfabr. in Drenthe	
1927-12-xx	OO	Verslag vergadering DBvCZ – door Boijenga	
1927-12-16	NvhN	Verslag verg., bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe	
▲			
1928			
1928-01-13	NvhN	Eerste knipsels: over verdwenen directeur CZ. Hijken	
		Zie Bijlage-3 over ' <i>affaire CZ. Hijken</i> ' en de rol van Dr. Bond secr. daarin	
1928-05-23	NvhN	Verslag verg Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe.	
1928-12-24	PDAC	Verslag vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1928-12-28	DGB	Moeilijkheden in de DBvCZ. Een te vooruitstrevende secretaris.	
1928-12-28	NvhN	Verslag vergadering DBvCZ – Rapport FNZ n.a.v. moeilijkheden	
▲			
1929			
1929-01-29	NvhN	Officiële opening Zuivelbeurs Drenthe en Overijssel.	
1929-03-06	NvhN	DBvCZ: Runderhorzelbestrijding over 1928 in de Drenthe.	
1929-05-23	NvhN	Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe	
		Commissie adviseert dat Secretaris W. B. eervol ontslag neemt!	
1929-06-06	PDAC	Secretaris Werumeus Buning aanvaard ontslagregeling.	
1929-12-18	NvhN	Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe. Geen samengaan met GBvCZ	
▲			

1930		Nieuwe Secretaris Tj. Boijenga	
1930-02-19	NvhN	Knipsel over aanstelling Tj. Boijenga als nieuwe secretaris DBvCZ	
1930-05-22	NvhN	Verslag verg. Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1930-12-18	PDAC	Uitvoeriger Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
▲			
1931			
1931-05-05	PDAC	Gegevens uit jaarverslag 1930 DBvCZ.	
1931-05-21	NvhN	Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.	
1931-12-17	NvhN	Verslag verg. Bond Van in Zuivelfabrieken Drenthe.	
1931-12-51	OO	Verslag vergadering DBvCZ – door Boijenga	
▲			
1932			
1932-01-13	NvhN	Hulp voor de zuivelindustrie gevraagd – vergadering CZ Hoogeveen	
1932-05-25	NvhN	Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe.	
1932-12-15	NvhN	Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe.	
▲			
1933			
1933-04-01	PDAC	Het 25-jarig jubileum der Asser Coöp. Melkinrichting en Melkproductenf.	
1933-05-18	NvhN	Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe.	
1933-09-30	PDAC	Het 25-jarig bestaan van de Beiler Zuivelfabriek	
1933-10-04	NvhN	FNZ Voorzitter Postuma over FNZ in Crisistijd	
1933-12-27	PDAC	Uitvoerig verslag alg. verg. DBvCZ – Voorzitter Deodatus opgestapt	
1933-12-37	NvhN	Kort verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe.	
▲			
1934			
1934-05-24	NvhN	Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe.	
1934-12-17	NvhN	Kort verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe.	
1934-12-17	DvhN	Verslag vervolg-vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe	laatste
▲			
1935			
1935-06-01	NvhN	Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe. dl-1	
1935-06-03	NvhN	Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe. dl-2	
1935-12-07	DvhN	Opheffing Rijkszuivelconsulentschap voor Drenthe.	Z
1935-12-10	DvhN	INGEZONDEN: Onjuist bericht over sluiting BCA – voorz. J. Hugues	BCA

1935-12-14	NvhN	Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe. dl-1	
1935-12-16	NvhN	Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe. dl-2	
1935-12-30	NvhN	Verslag Botercontrôle-station Assen – begroting aangehouden	
1935-12-30	DvhN	INGEZONDEN: Over gang van zaken vergadering BCA	
▲			
1936			
1936-02-20	PDAC	Verslag vergadering <i>Drentsche Boter Keuring</i> (DBK.)	
1936-04-02	PDAC	Kort stukje over vertrek <u>J. C. van Weijdom Claterbos</u> naar Apeldoorn	Z
1936-05-22	PDAC	Uitvoerig verslag vergadering van den Drentschen Zuivelbond – deel ?	
1936-12-03	NvhN	Vergadering Botercontrolestation Assen – <u>geen verslag ivm. censuur!</u>	BCA
1936-12-04	PDAC	Wel verslag Algemeene Vergadering van aangeslotenen bij het BCA	BCA
1936-12-21	NvhN	Verslag verg. Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe	
▲			
1937			
1937-05-04	NvhN	Het veertigjarig bestaan Bond van Coöp Zuivelfabrieken in Drenthe	
1937-05-12	NvhN	Uitvoerig verslag Feest Bond van Coöp Zuivelfabrieken in Drenthe	
1937-05-13	NvhN	Kort verslag vergadering met 40 jr-jubileum DBvCZ	
1937-05-13	PDAC	Zeer uitvoerig verslag feestelijke bijeenkomst – toespraak Posthuma	
1937-06-17	PDAC	Verslag Algemeene vergadering BCA. – geen kaascontrolestation	BCA
1937-07-17	NvhN	ZKB. Verplichte kwaliteitskeuring van alle voor export bestemde boter	
1937-08-11	LID		
1937-12-20	NvhN	Jaarvergadering Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken Groningen	
▲			
1938			
1938-01-13	NvhN	Drentsche ondermelk-onderneming D.O.M.O. opgericht	
1938-03-15	PDAC	Verslag Botercontrolestation Assen.	BCA
1938-05-21	NvhN	De vergadering van den Drentschen Zuivelbond – dl-1	
1938-05-23	NvhN	De vergadering van den Drentschen Zuivelbond – dl-2	
1938-08-06	NvhN	<i>Zuivel Kwaliteits Controlebureau</i> te Amsterdam – Definitief in werking	BCA
1938-12-01	PDAC	Dwingeloo: lezing Tj. Boijenga 'De melkbehandeling op de boerderij'	
1938-12-17	NvhN	De vergadering van den Drentschen Zuivelbond – dl-1	
1938-12-19	NvhN	De vergadering van den Drentschen Zuivelbond – dl-2	
▲			
1939			
1939-01-28	PDAC	LANDBOUWKRONIEK: Boekje GOZ keurmeester over slechte boter	

1939-03-08	NvhN	Instelling coöp. commissie door Bond van Coöp. Zuivelf. in Drenthe	
1939-03-16	PDAC	Verslag <i>Botercontrolestation Assen 1938</i>	
1939-05-15	NvhN	Lezing Boijenga bij <i>Bond van oud-leerlingen L-winterschool</i>	
1939-05-20	PDAC	Verslag vergadering Drentsche Zuivelbond	
1939-12-21	NvhN	Algem. Ledenvergadering Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe	
▲			
1940			
1940-00-00	NvhN	Secr. Tj. Boijenga over de DBvCZ – uit boek ‘Drenthe’	
1940-02-17	NvhN	DBK. Drentsche Boter- en Kaaskeuringsvereniging tot opheffing besloten	
1940-02-19	NvhN	<u>Verslag DBvCZ – DBK leden per 1 mrt. lid van de Drentsche Zuivelbond</u>	
1940-02-19	PDAC	De Drentsche Zuivelfabrieken thans in één bond verenigd	
1940-03-20	PDAC	Verslag <i>Botercontrolestation Assen 1939</i>	
1940-05-24	PDAC	Boijenga WOII: De moeilijke tijdsomstandigheden voor Zuivelfabrieken	
1940-06-07	NvhN	Jaarverslag 1939 Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
1940-11-19	NvhN	Verslag verg. Gezondheidskundig dieren – secr. Boijenga	
1940-06-06	NvhN	Jaarverslag 1939 Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
1940-06-26	NvhN	Verslag algemene vergadering DBvCZ	
1940-11-17	NvhN	Verslag vergadering <i>Gezondheidsdienst voor vee in Drenthe</i>	
1940-12-17	NvhN	Verslag vergadering DBvCZ	
▲			
1941			
1941-03-24	NvhN	Knipsel Dir v Hasselt BCA overleden	
1941-05-27	NvhN	Verslag verg Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
1941-08-12	NvhN	Gezondheidsdienst voor vee in Drenthe, aantal leden van 2607 naar 4397	
▲			
1942			
1942-04-08	PDAC	Verslag vergadering Botercontrolestation Assen (BCA.)	
1942-05-20	NvhN	Verslag vergadering DBvCZ	
▲			
1945			
1945-09-17	PDAC	Verslag vergadering DBvCZ	
1945-12-19	PDAC	Verslag algemene vergadering DBvCZ	
▲			
1946			

1946-06-03	PDAC	Verslag verg. DBvCZ – Vooruitzichten zuivelexport somber	
1946-06-03	PDAC	Volgende stap naar <i>Drentsche Ondermelk-Organisatie</i> (DOMO)	
▲			
1947			
1947-05-13	PDAC	<u>Uitvoerig verslag 50 jaar-jubileum Drentsche Zuivelbond</u>	
1947-12-13	PDAC	Vergadering DBvCZ – Komt er een Centraal productiebedrijf in Drenthe?	
1947-12-15	PDAC	Vervolg verslag vergadering DBvCZ	
▲			
1948			
1948-03-26	PDAC	Belangrijke beslissing <i>Drentse Ondermelk Organisatie</i> (D.O.M.O.)	
1948-05-22	PDAC	Gegevens uit jaarsverslag DBvCZ 1947	
1948-05-24	PDAC	Voorjaarsvergadering Drentse Zuivelbond in Beilen	
1948-05-26	PDAC	Verslag vergadering D.O.M.O. – belangrijke besluiten naar DOMO	
▲			
1949			
1949-01-17	PDAC	Com. der Koningin legde eerste steen Centraal Melkproductenbedrijf Beilen	
1949-03-11	PDAC	Verslag vergadering DBvCZ – Bond stond op een kruispunt	
1949-05-20	PDAC	Jaarsverslag : DBvCZ levert kritiek op prijsvaststellingen	
1949-05-21	PDAC	Verslag vergadering DBvCZ – zorgen over de boterafzet	
1949-05-23	PDAC	Vervolg, toespraak FNZ Secr. Geluk: 'Regering drukt de boterprijs'.	
1949-08-28	PDAC	DOEN tentoonstelling Boijenga over Drentsche zuivelindustrie	
1949-10-18	PDAC	Het t.b.c. vrij maken van Drenthe's veestapel	
1949-12-10	PDAC	Verslag verg. DBvCZ – Commissie: „ <i>Zuivelplan Drenthe</i> ” ingesteld	
1949-12-12	PDAC	Drentse Zuivelbond verwierp voorstel tot statutenwijziging	
▲			
1950		Jaarsverslag niet gevonden	
1950-04-25	PDAC	Donderdag gaan de poorten van het Melkproductenbedrijf „DOMO” open	
1950-05-13	PDAC	Verslag vergadering DBvCZ	
1950-09-12	NvhN	Eerste Rapport <i>Zuivelplan-Drenthe</i> – kort verslag.....	ZP
1950-09-12	PDAC	Eerste Rapport <i>Zuivelplan-Drenthe</i> – uitvoerig verslag over Rapport	ZP
1950-12-22	PDAC	Verslag vergadering DBvCZ – met <u>aanvulling</u>	
▲			
1951			

▲			
1952			
1952-05-27	NvhN	Verslag vergadering DBvCZ	
1953			
1953-05-19	NvhN	Bond van Coöp. fabrieken in Drenthe. Rede van de heer J. A. Geluk	
1953-12-14	NvhN	Verslag verg. Bond Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
▲			
1954			
1954-05-07	NvhN	Halve eeuw botercontrole in Groningen – tijdelijke plaatsing	
1954-05-22	NvhN	Verslag verg. Bond Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe	
▲			
1955			
1955-10-15	NvhN	Drentse boeren bespraken de melkprijs	
▲			
1956			
1956-05-30	NvhN	Vergadering DBvCZ. – Kostprijzen zo laag mogelijk houden	
▲			
1957			
1957-05-31	NvhN	DBvCZ vergadering – Teleurstellend jaar voor Coöp. Zuivelfabrieken	
1957-12-10	NvhN	Drentse Zuivelbond vergaderde Boterberg kost 50 miljoen	
1957-12-19	NvhN	Ingezonden: De Zuivelfabriek „Smilde”	
▲			
1958			
1958-01-16	NvhN	BCA opgeheven – aansluiting bij station Leeuwarden	
1958-05-21	NvhN	Verslag verg. DBvCZ: Jonge boeren in moeilijkheden	
1958-09-29	NvhN	Landbouwmaatschappijen Prijsdifferentiatie bij melkprijsbeleid	
1958-10-07	NvhN	Verkoop ‘volle’ consumptiemelk een fiasco.....	
▲			

1959			
1959-05-20	NvhN	DBvCZ: Drentse melkstroom groeide naar bijna 400 miljoen kg	
1959-12-22	NvhN	DBvCZ: teleurstelling over manier vaststelling van Melkprijs	
▲			
1960			
1960-05-25	NvhN	Verslag verg. DBvCZ – Zuivelafzet in 1959 sterker dan jaar tevoren	
1960-11-08	NvhN	Rapport 'Betere samenwerking zuivelindustrie' – <i>Zuivelplan Drenthe-1</i>	ZP
1960-12-02	LC	Drents zuivelplan wijst reeks ingrijpende verbeteringen aan	ZP
1960-12-13	NvhN	'Rationalisatie in Drentse zuivelindustrie' - over <i>Zuivelplan Drenthe</i>	ZP
1960-12-20	NvhN	Drentse zuivelfabrieken bijeen: onbehagen over melkprijsbeleid	
1960-12-20	NvhN	Niet één bruto-, maar één netto-melkprijs	
▲			
1961			
1961-03-23	NvhN	Centraal laboratorium Drentse Zuivelbond in Assen	
1961-12-21	NvhN	Algemene vergadering Drentse zuivelfabrieken	
1961-12-29	NvhN	Bond en DOMO moet krachten bundelen – nieuw plan, één melkprijs	DOMO
▲			
1962			
1962-05-11	NvhN	Voorzitter van de Drentse Zuivelbond L. Dekker overleden	
1962-05-23	NvhN	J. Raterink waarn. voorz. tijdens vergadering DBvCZ.	
1962-11-26	NvhN	Per 1 januari Zuivelbonden in Drenthe en Groningen gefuseerd	
1962-11-27	NvhN	Toevoeging: 'Zestig fabrieken in Drents-Groningse Zuivelbond'	
1962-12-28	NvhN	Afscheid secretaris DBvCZ Tj. W. Boijenga	
▲			
xxxx		Zuivelplan-Drenthe	
		Vervolg in MAP DGZB (Drents-Groninger Zuivelbond)	
▲			
BIJLAGE			
bijlage-A		Ontwikkelingen DBvCZ	
bijlage-1		Diverse: over en van Secretaris. Tj. W. Boijenga	
bijlage-2		L Dekker	
bijlage-3		1928-05-11 De verduisteringen aan de Zuivelfabriek te Hijken	
bijlage-4		1909-08-25 Uitvoerig verslag vergadering FNZ gehouden in Assen -A	

bijlage-5		1937-08-11 Start: <i>Boterkeuring Zuivelkwaliteitscontrole Bureau Roermond</i>	
bijlage-6		1938-02-03 LK Over slechte resultaten boterkeuring in Berlijn.	
bijlage-7		1905-11-19 Centrale knederij Verg. CZ. Eext lidmaatschap ontnomen	

1895

Nieuwsblad vh Noorden 1895-01-20

ook MAP Weijdom Claterbos

Lezing van Weijdom Claterbos over boterbereiding op boerderij

PEIZE, -18 Jan. Gisteravond opende de heer van Weydom Claterbos ten huize van de kastelein Faber de rij van lezingen, welke hij deze winter in Drenthe zal houden, met een bespreking van de boterbereiding in de boerderij.

Na enkele gemakkelijk te begrijpen theoretische beschouwingen over de melk, verklaarde de spreker, dat hij de karn slechts vluchtig zou behandelen, wijl deze niet de hoofdzaak is bij de boterbereiding. Hoofdzaak noemde hij de te verwerken grondstof en de koe, waarvan deze afkomstig is. Verschillende zaken, die een slechten invloed op de hoedanigheid der melk hebben, werden nagegaan en daarbij natuurlijk de nadruk gelegd op zindelijkheid in de melkkelder.

Ook de grote waarde van goede melkers en melksters voor de zuivelbereider werd met sprekende voorbeelden duidelijk gemaakt. Streng keurde hij het zuur laten worden der melk af. vóór deze in de kelder wordt gebracht moet zij worden afgekoeld in koelvaten en hierin voor 't karnen met behulp van de thermometer, zo nodig op de vereiste temperatuur worden gebracht. Ook bij 't karnen is de thermometer een onmisbaar instrument.

Ten slotte wekte spreker de toehoorders op, zich te verenigen, om te geraken tot. de oprichting van een boterfabriek zonder-stoomvermogen, zoals er in 't Zuiden van ons land, speciaal in Limburg, reeds zovele zijn verzezen.

Met de grootste belangstelling werd deze interessante lezing aangehoord.

1896

22 / 26 juni 1896

Eerste knipsels over oprichting Drentsche vereniging van zuivelfabrieken

Provinciale Drentsche en Asser courant 22-06-1896

Rolde, 19 Juni. Hedenavond werd op de bovenzaal van J. H. J. van Wageningen eene gecombineerde vergadering gehouden van de besturen der **boterfabrieken** te Grolloo, Rolde en Loon.

Op initiatief van 't bestuur der fabriek te Grolloo zal men trachten een bond van boterfabrikanten in Drenthe op te richten, om verbetering in den boterhandel te brengen. Eene commissie is gekozen, die circulaires zal opmaken, welke zullen worden toegezonden aan de besturen van alle fabrieken in Drenthe. De commissieleden zijn de heeren: T. Boerema en A. Huizing te Grolloo, A. J. Somer en J. Homan te Rolde, Biemold en Greving te Loon.

Zeer wenschelijk is het, dat de besturen der verschillende fabrieken het in de circulaires vermelde ernstig overwegen en dat zij de handen ineen slaan, om zodoende eendrachtig mede te werken tot de verbetering der boterfabricatie in 't algemeen en van den boterhandel in 't bijzonder.

Provinciale Drentsche en Asser courant 26-06-1896

Rolde, 24 Juni. Hedenavond hielden de besturen der **boterfabrieken** Grolloo, Rolde en Loon vergadering ten huize van J. H. J. van Wageningen.

Aan de orde was:

1. benoeming van een voorloopig bestuur van den bond van zuivelfabrikanten;

2. 't opmaken der circulaire.

Voorzitter werd de heer A. J. Somer en secretaris de heer J. Homan, beiden te Rolde.

Na den 20 Juli, als van de besturen en eigenaren der **boterfabrieken** in Drenthe bericht is ingekomen, zal in een der voornaamste plaatsen onzer provincie eene algemeene vergadering worden belegd, ten einde de zaak verder te bespreken.

Ingekomen was een schrijven van den heer A. W. v. d. Sluis te Westerbork, die op verzoek een lijst zond van zuivelfabrieken met stoom- en handkracht in Drenthe.

NvhN 1896-08-16

Nieuwsblad van het Noorden 16-08-1896

Op eene te Assen gehouden vergadering van besturen van **boterfabrieken** in de provincie Drente, waarop dertig van de zestig fabrieken vertegenwoordigd waren, werden ter tafel gebracht de volgende voorstellen: 1. het oprichten van een bond van Drentsche **boterfabrieken**, welks doel is de nog bestaande gebruiken aan de bereiding verbonden te verbeteren en den verkoop van het product door eene minder kostbare wijze van vervoer als anderszins voordeliger te maken. Tot dat doel zou kunnen dienen eene fabriek (b.v. te Assen) op te richten, waar alles tot een gelijkmatig product verwerkt werd, en de gezamenlijke verkoop, 't zij

te Londen of elders; 2. aan te dringen bij de regeering op eene flinke controle bij de bereiding en den verkoop van de te maken boter; 3. aansluiting bij den Groninger bond, welks doel hetzelfde is; 4. zich te wenden tot het landbouwgenootschap in Drente tot verkrijging van zijne gewaardeerde hulp.

Alleen het eerste deel van 't eerste voorstel kwam in behandeling. Besloten werd tot de oprichting van een bond. Er traden 26 vertegenwoordigers toe. De heeren, die deze vergadering hebben bijeengeroepen, vormen het voorloopig bestuur, hetwelk de statuten zal ontwerpen.

Nieuwsblad vh Noorden 1896-09-15

Stoomzuivelfabriek Zuidlaren wil maar niet 'boteren'

ZUIDLAREN. Met de boterfabriek alhier wil het nog maar niet „boteren”

Althans de vrouwen van de landbouwers zijn volstrekt niet tevreden. De boter is duur, de prijs der melk, 3 et. voor de liter volle melk, veel te laag. Aan de handkrachtfabriekjes in de buurt wordt voor de room alleen dezelfde prijs betaald, in Noordlaren zelfs 3.30 ct., en zodoende komen de gemoederen nogal eens in beweging.

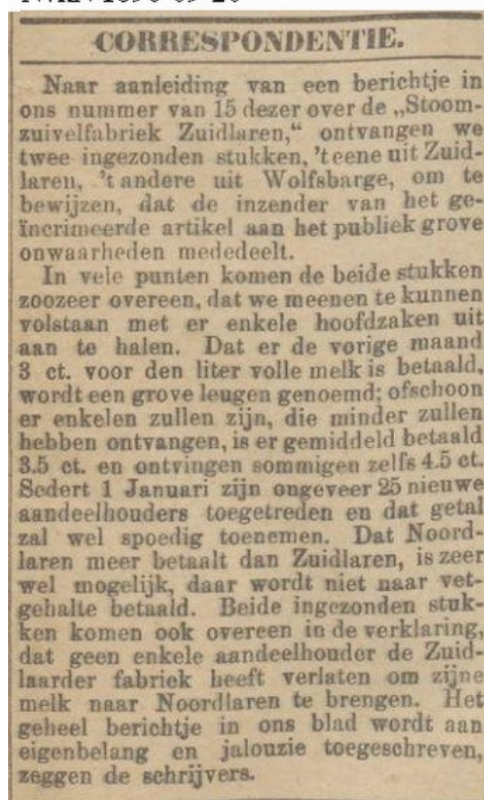
Enigen beginnen met het mesten van kalveren, anderen karnen zelf weer, nog anderen brengen hun melk naar Noordlaren, en vele aandeelhouders zullen misschien spoedig dit voorbeeld volgen.

Ook spreekt men over 't oprichten van ene handkrachtfabriek, om daardoor meer geld voor de melk te ontvangen.

Men mist ook zeer de karnemelk, want die van de fabriek is in den regel zó oud, dat ze niet voor 't vee, laat staan voor den mens bruikbaar is.

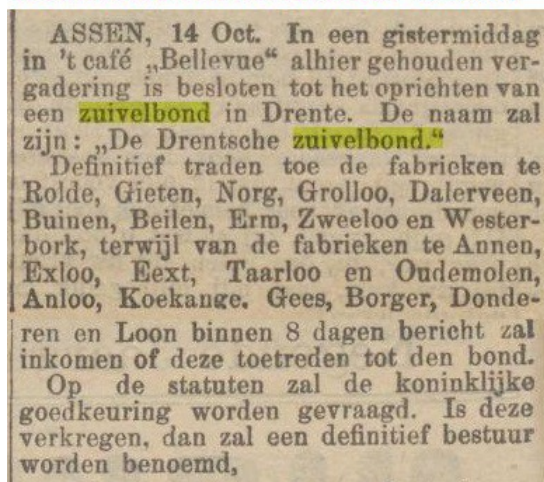
Wat is van dit alles de oorzaak? Sommigen zeggen, de uitgaven zijn veel te groot en de hoeveelheid geleverde melk, nog geen 5000 L. per dag, veel te klein. Deskundigen verzekeren dat dit minstens 15000 L. moest zijn. Enkele aandeelhouders, die de levering van melk staakten, ontvingen reeds dreigbrieven, maar of dit veel zal baten, betwijfelen we, en wij vrezzen, dat de geruchten, die 't vorige jaar uit het Noorden des lands omtrent onze boterfabriek verspreid werden, nu reeds bewaarheid zijn geworden. Enkele leveranciers hebben 't voornemen om elders de melk op het vetgehalte te laten onderzoeken; dit zou misschien wat verbetering kunnen aanbrengen. We hopen maar, dat de boterfabriek spoedig uit hare benarde positie geraakt.

NvhN 1896-09-20

Nieuwsblad vh Noorden 1896-10-16

Nieuwsblad van het Noorden 16-10-1896

ASSEN, 14 Oct. In een gistermiddag in 't café „Bellevue“ alhier gehouden vergadering is besloten tot het oprichten van een zuivelbond in Drenthe. De naam zal zijn: „De Drentsche zuivelbond.“

Definitief traden toe de fabrieken te Rolde, Gieten, Norg, Grolloo, Dalerveen, Buinen, Beilen, Erm, Zweeloo en Westerbork, terwijl van de fabrieken te Annen, Exloo, Eext, Taarlo en Oudemolen, Anloo, Koekange, Gees, Borger, Donderen en Loon binnen 8 dagen bericht zal inkomen of deze toetreden tot den bond.

Op de statuten zal de koninklijke goedkeuring worden gevraagd. Is deze verkregen, dan zal een definitief bestuur worden benoemd,

Nieuwe Veendammer Courant 1896-10-17

Oprichtingsvergadering 'De Drentsche Zuivelbond'

ASSEN, 14 Oct. Hedenmiddag had in het café *Bellevue* de 2de vergadering plaats betreffende het oprichten van een zuivelbond in Drenthe. Vertegenwoordigd waren de boterfabrieken te Rolde, Gieten, Annen, Norg, Exloo, Grolloo, Eext, Taarlo en Oudemolen,¹ Anloo, Dalerveen, Buinen, Koekange, Gees, Borger, Beilen, Erm, Zweeloo, Donderen, Westerbork en Loon.

In behandeling kwamen de concept-statuten voor den bond, zooals deze door het voorloopig bestuur zijn ontworpen. De twee eerste artikelen van de statuten werden, na eenige verandering, vastgesteld. In deze beide artikelen wordt, naar uit de beraadslagingen bleek, slechts in algemeene termen aangegeven wat de bond wenscht te doen. Later, wanneer de bond is geconstitueerd, zal men zien of b.v. eene algemeene stapelplaats of een algemeene afnemer voor de zuivelproducten der aangesloten fabrieken kan worden verkregen en zal nader worden bepaald hoe men zal voortwerken op den grondslag van het reglement. Mocht er later eene inrichting van wege den bond voor de aflevering der zuivelproducten verrijzen, dan zal daarvoor een afzonderlijk reglement worden opgemaakt.

Het werd daarom ook niet wenschelijk geoordeeld in de statuten eene bepaling op te nemen omtrent het verlenen van onderlingen steun bij verliezen in den handel, als iets zijnde van later zorg. Bepaald werd dat alleen als leden kunnen toetreden coöperatieve inrichtingen voor fabriekmatige zuivelbereiding en eigenaren van dergelijke niet-coöperatieve inrichtingen. De contributie is voorloopig vastgesteld op f 2 per lid.

In de algemeene vergaderingen heeft ieder vertegenwoordigde inrichting één stem. Het bestuur bestaat uit vijf personen en wordt gekozen uit de leden of eigenaren der inrichtingen, welke tot den bond zijn toegetreden; de benoeming geldt voor 5 jaren, elk jaar treedt een der bestuursleden af en is herkiesbaar. De leden van het bestuur genieten vergoeding voor reis- en

¹ In de krant, vooral in de beginjaren – Meester Crone –, vaak als 'Oude Molen' geschreven, in deze MAP zoveel mogelijk als 'Oudemolen' ivm. de betere doorzoekbaarheid. (ZHN.)

verblijfkosten, de secretaris en penningmeester, wier functien ook in één persoon kunnen zijn vereenigd, genieten een nader te regelen salaris. Tot het oprichten van den bond, welke tot naam zal hebben „**de Drentsche zuivelbond**,” werd besloten.

Definitief traden toe de fabrieken te Rolde, Gieten, Norg, Grollo, Dalerveen, Buinen, Beilen, Erm, Zweelo en Westerbork, terwijl van de fabrieken te Annen, Exlo, Eext, Taarlo en Oudemolen, Anlo, Koekange, Gees, Borger, Donderen en Loon binnen 8 dagen bericht zal inkommen of deze toetreden tot den bond. Op de statuten zal de koninklijke goedkeuring worden gevraagd. Is deze verkregen dan zal een definitief bestuur worden benoemd.

1897

Nieuwsblad van het Noorden 15-12-1897

De op heden bijeengeroepen vergadering van zuivelfabrikanten had tot resultaat dat aan de stoom-zuivelfabrieken te Zuidbroek, Bellingwolde, Winsum en Noordlaren werd opgedragen ter zake eene vergadering bijeen te roepen van de in hare naast gelegen zuivelfabrieken, ten einde langs dien weg te geraken tot het vestigen van eene vereeniging van zuivelfabrieken in de provinciën Groningen en Drente.

1898

Provinciale Drentsche en Asser courant 26-04-1898

Provinciale Drentsche Asser Courant 1898-04-20

Deel uit Jr-verslag DLG 1897

**Genootschap ter bevordering van den Landbouw in de Provincie Drenthe
over 1897,
uitgebracht door den Secretaris van het Hoofdbestuur in de algemeene vergadering, den
18 April 1898 te Hoogeveen gehouden.**

Een kleine vermeerdering van het ledental leverde het jaar 1897 op. Bedroeg het totaal aantal leden op 1 Jan. 1897 1440, aan het eind van dat jaar was het tot 1457 gestegen,

[....]

Werd in het vorig verslag melding gemaakt, dat op initiatief van het hoofdbestuur door Z. E. den Minister van Binnenlandsche Zaken aan den rijkslandbouwleeraar in Drenthe de opdracht was verstrekt om de in Drenthe bestaande coöperatieve zuivelfabrieken te inspecteren, van de inspectie van elke fabriek rapport uit te brengen aan het hoofdbestuur, dat aan het bestuur van elke fabriek een afschrift van bedoeld rapport zal doen toekomen, terwijl, nadat alle fabrieken bezocht zullen zijn, een algemeen rapport zal worden opgemaakt, het is den verslaggever over 1897 aangenaam te kunnen vermelden, dat met die inspectie is aangevangen en bereids 17 fabrieken zijn bezocht, nl. die te Wijster, Annen, Gees, Weerdinge, Zuidwolde, Annerveenschekanaal, Eexterveen, Gasteren, Roswinkel, Wachtum, Dalerveen, Loon, Rolde, Duurze, Gieterveen, Hooghalen en Zeijen.

Het kwam den rijkslandbouwleeraar voor, dat de inspectie moest aanvangen met de handkrachtfabrieken, daar hij van meening was, dat aan deze in het algemeen meer gebreken zouden kleven dan aan de groote stoomfabrieken. Uit de door hem over die 17 bovenvermelde fabrieken uitgebrachte rapporten, practisch en zaakrijk ingericht en waarvan aan de besturen der fabrieken afschrift werd toegezonden, bleek het hoofdbestuur, dat aan vele der handkrachtfabrieken nog groote gebreken kleefden.

Tot zijn genoegen kan het echter mededeelen, dat het vernomen heeft, dat na de gehouden inspectie en na kennisname van het rapport reeds vele verbeteringen aan die fabrieken zijn aangebracht. De rijkslandbouwleeraar hoopt dit jaar zijne inspectie te kunnen voleindigen.

Met de oprichting van nieuwe boterfabrieken wordt in Drenthe nog steeds voortgegaan. Over het algemeen is men tevreden over de werking en financieele uitkomsten dier boterfabrieken. De oprichting dier fabrieken in Drenthe heeft dan ook in vele opzichten eene gunstige wending gebracht in het bedrijf van den Drentschen landbouwer. Groote behoefte begint Drenthe echter te krijgen aan een eigen zuivelconsulent, daar toch op den duur de rijkslandbouwleeraar zich niet met dit speciaal onderdeel van den landbouw zal kunnen blijven bezighouden.

De zuivelbereiding vereischt zeker de algeheele toewijding van een theoretisch en praktisch volkomen op de hoogte zijnd persoon, die de vertrouwde raadsman moet zijn voor fabrieksbesturen en landbouwers en die door het houden van cursussen eene zoozeer gewenschte betere vorming van het personeel, werkzaam aan boterfabrieken, zal mogelijk maken. Het zal dan ook het streven van het hoofdbestuur moeten zijn binnen een niet al te lang tijdsverloop een zuivelconsulent voor de provincie Drenthe te verkrijgen. En zulks zal zeker niet onbereikbaar zijn, daar het Rijk, die voor de zuivelconsulenten in andere provinciën subsidie verleent, eene subsidie voor gelijk doel aan Drenthe niet zal kunnen weigeren, terwijl, indien voor deze zaak nog een provinciaal subsidie zal blijken noodig te zijn, zeker de provincie niet zal achterblijven een zoo nuttige instelling, waarbij het provinciaal belang in zoo groote mate is betrokken, te steunen. (Wordt vervolgd.)

Landbouw en Veeteelt.

Toename Runder TBC Amsterdams Abattoir 1892-1896

Toen ik in een vorig artikel eenige opmerkingen leverde aangaande de tuberculose en over het algemeen ons rundvee voor 4 pct. tuberculeus noemde, was het jaarverslag over 1896 van het *Veeartsenijkundig Staatstoezicht* nog niet verschenen. Nu is echter sedert enkele dagen gemeld verslag in mijn bezit en wensch ik daaraan de volgende tabel te ontleenen.

Aan het abattoir te Amsterdam, het grootste slachthuis in ons land, werden sedert 1892 de navolgende gevallen van tuberculose bij verschillende huisdieren waargenomen. Tevens is ten opzichte van runderen en varkens vermeld de procentsgewijze verhouding van de gevallen van tuberculose ten opzichte der aldaar geslachte dieren.

Tabel TBC percentage abattoir Amsterdam 1892 - 1896

	1892		1893		1894		1895		1896	
	Aan- tal.	Per- cent.	Aan- tal.	Per- cent.	Aan- tal.	Per- cent.	Aan- tal.	Per- cent.	Aan- tal.	Per- cent.
Runderen	1332	5.30	1491	5.26	1544	6	1753	6.80	2202	8.12
Kalveren	19	0.065	30	0.098	34	0.10	39	0.11	51	0.26
Varkens	583	1.5	410	1.15	638	1.70	711	1.47	857	1.67
Schapen	3		3		1		0		3	
Geiten	2		5		1		6		1	
Paarden			1		1		1		1	

Met deze tabel voor oogen kunnen we ons een denkbeeld vormen van het sterk heerschen der gevreesde ziekte zoowel bij runderen als varkens; doch tevens blijkt er uit, dat de tuberculose in de laatste jaren toenemende is.

Het verontrustend stijgen der procentsgewijze verhouding moet tot meer algemeene maatregelen leiden.

Tuberculine-entingen en daaraan noodzakelijk te verbinden voorschriften van afzondering of verwijdering van aangetaste dieren, staan natuurlijk bovenaan; doch ook op ander gebied zij men waakzaam.

Zoo valt het b.v. niet te ontkennen, dat juist het fijnste en beste melkvee méér aanleg voor tuberculose bezit dan grof, slecht melkgevend vee.

Op teeltkundig gebied is die waarheid gemakkelijk te verklaren, omdat juist door die verfijning ook de weefsels zwakker en minder weerstandbiedend worden voor den aanval van ziektekiemen.

Hoe gaarne wij dus veel melk gevend vee fokken, toch zij er bij gedacht, ook iets te doen voor een krachtigen opbouw van de levensorganen.

Van de veel melk gevende koeien komt in de laatste 10tal jaren de meeste melk in de zuivelfabrieken terecht, ten einde na achterlating van vet of van vet en kaasstof weer in de boerderijen te geraken en daar te dienen als voedsel voornamelijk voor jong vee.

Met het oog op het uitbreiden der tuberculose en met de bekendheid van de besmettelijkheid der ziekte is dus de vraag gewettigd, of ook de zuivelfabrieken de verspreiding der smetstof in de hand werken.

Hoe gaarne ik hierop een ontkennend antwoord zou willen geven, kan dat ter wille der waarheid niet.

Melk van tuberculeuse koeien bevat dikwijls tuberkelbacillen en, helaas, die bacillen gaan er bij het bewerken (het centrifugeeren) niet geheel uit, zoodat wij ze ook nog in de ontroomde melk, ja, zelfs in de wei en in de fabriekskarnemelk vinden.

De verspreiding van tuberculose bij kalveren en jonge varkens in streken waar zuivelfabrieken zijn, de wijze van het ontstaan der ziekte (n.l. langs het darmkanaal), doen ons tot de overtuiging komen, dat de zuivelfabrieken in deze niet geheel onschuldig zijn.

Wel is het een feit, dat door het centrifugeeren veel bacteriën en tuberkelbacillen uit de melk worden verwijderd en daarom het centrifugeslib zeer rijk aan dergelijke ongerechtigheden is. Waar dit slib aan jonge dieren wordt gegeven, loopt men dus veel gevaar voor tuberculose en andere ziekten. Dit behoeft niet op gezag te worden aangenomen — neen — aan verschillende abattoirs is gebleken, dat van de varkens met centrifuge-slib gevoederd, tot 60 pct. tuberculeus waren.

Ik kan mij zoo voorstellen, dat de veehouders bij het vernemen van een en ander soms wanhopig zullen uitroepen: “Maar wat moeten wij dan toch doen, dan raadt men ons best melkvee te fokken, dan weer coöperatief onze melk te doen verwerken en nu alles voor elkaar is komen de bezwaren opdagen.”

Die wanhoop is gewettigd. Echter het kwaad kan grootendeels worden bezworen, mits de zaak flink wordt aangepakt.

Le alweer moet uit de tuberculine-entingen blijken van welke dieren geen melk aan zuivelfabrieken mag worden geleverd; doch in afwachting van het radicale middel, dat in ons gemoeidelijk vaderland wel heel bedaard op z'n slofjes zal arriveeren, kan er in de zuivelfabrieken al weer veel gedaan worden tot tempering van het kwaad.

Het centrifuge-slib, dat toch weinig waarde bezit, moet b.v. worden vernietigd ('t liefst verbrand) en daar de ervaring heeft geleerd dat goed gepasteuriseerde melk veel van haar virulent vermogen heeft verloren, moest een dergelijke bewerking verplichtend worden gesteld.

Kan dit gevoegelijk geschieden voor de ontrooming, dan bestond er tevens waarborg voor meerdere zuiverheid der boter.

Ik geraak hier te veel op het speciale vak der zuivelbereiding en wensch mij dus tot deze wensken te bepalen, niet twijfelende of ze zullen bij een zoo nuttige en noodige vereeniging van boterfabriekanten, bij het eventueel optreden van een zuivelconsulent in ons gewest, wel de aandacht waardig zijn.

Dieverbrug, 12 Mei 1898. H. A. Kroes.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1898-05-23

Landbouw en Veeteelt.

Aantal boterfabrieken in Drenthe. – J. Elema

Op 1 Januari 1897 bestonden in Drenthe de volgende coöperatieve zuivelfabrieken: Anloo, Gasteren, Eext, Annen, Eexterveen, Annerveenschkanaal, Loon, Dalen, Wachtum, Dalerveen, Nieuw-Buinen, Buinen, Borger, Smilde, Dwingeloo, Noordbarge, Weerdinge, Roswinkel, Rolde, Grolloo, Deurze, Gasselternijveenschemond, Erm, Zuidlaren, Vries, Donderen, Bunne, IJde, Tinaarloo, Oudemolen, Zeijen, Oud-Schoonebeek, OudSchoonebeek, Nieuw-Schoonebeek, Havelte, Zweeloo, Ruinen, Exloo, Eelde, Gieten, Westerbork, Zuidwolde, Nijeveen, Rogat, Haalweide, Koekange, Norg, Een, Peize, Roden, Gees, Hoogeveen, Beilen. Hijken, Hooghalen en Wijster.

(De cursief gedrukte namen zijn stoomfabrieken.)

Dit aantal is sinds dien tijd nog toegenomen, n.l. Wapse, Gasselte en Gieterveen, terwijl tot de oprichting is besloten te Oosterhesselen, BovenSmilde, Kloosterveen, Witten, Balloo en Klatering.

We zien uit deze vermeerdering van het aantal, dat men, in plaats van te trachten meerdere kleinere fabriekjes te vereenigen waar zulks mogelijk zou zijn, juist den tegengestelden weg inslaat; de gehuchten scheiden zich af van de in de meeste gevallen slechts los samengestelde coöperatie en richten zelve eene eigen fabriek op. Dit feit is, uitgezonderd in enkele speciale gevallen, zeer zeker te betreuren. Door de verwerking van grootere hoeveelheden worden immers de onkosten relatief geringer, nog daargelaten, dat men door eene betere inrichting aan de grootere fabrieken een beter product kan verkrijgen. We hopen dit later door cijfers aan te toonen.

Van de bovengenoemde fabrieken zijn tot nu toe slechts 15 aangesloten bij den Drentschen Zuivelbond, n.l. die te Grolloo, Rolde, Peize, Norg, Donderen, Anloo, Borger, Buinen, Zweeloo, Erm, Dalerveen, Eext, Gieten, Exloo en Loon. Het is te hopen, dat dit getal spoedig vermeerdert.

Naast de coöperatieve bestaan er nog particuliere fabrieken te Nijensleek, Vledder, Eemster, Zuid-Sleen, Havelte, Odoorn, Coevorden, Zuidwolde, Beilen, Dieverbrug, Wittelte en Ruinerwold, terwijl ook de fabriek op de Smilde in dien tijd in eene particuliere onderneming is veranderd. In 't geheel heeft Drenthe dus 65 coöperatieve zuivelfabrieken, waarvan 15 met stoom worden gedreven (mede gerekend die tot welker oprichting definitief is besloten). Bovendien bestaan er 12 particuliere ondernemingen.

Hoogeveen, 20 Mei '98. J. Elema.

(Vragen om inlichtingen, het landbouwbedrijf betreffende, te adresseeren aan J. Elema, Rijkslandbouwleeraar te Hoogeveen.)

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1898-05-28

1e Jaarvergadering Bond van Drentsche Zuivelfabrieken

Hedenmiddag hield de Bond van Drentsche Zuivelfabrieken hare eerste jaarvergadering in het café Drenthina alhier. Aanwezig waren 12 afgevaardigden en wel van de zuivelfabrieken te Grolloo, Norg, Loon, Donderen, Borger, Eext, Roswinkel, Rolde, Zeijen, Zweeloo, Gieten en Anloo, alsmede eenige belangstellenden.

Nadat de president, de heer A. J. Somer, van Rolde, de vergadering had geopend, werden door den secretaris, den heer T. Boerema, van Grolloo, de notulen der eerste vergadering gelezen, welke door de vergadering werden goedgekeurd, waarna de secretaris het verslag uitbracht van den toestand en de verrichtingen van den Bond over het afgelopen jaar.

In dit verslag wordt er op gewezen, dat de zuivelindustrie, door de oprichting van tal van zuivelfabrieken, een groote vlucht heeft genomen in deze provincie, wat een verblijdend verschijnsel wordt genoemd voor den Drentschen landbouw, waar deze een groot deel van zijn bestaan te danken heeft aan de opbrengst van het melkvee. Ook mag niet uit het oog worden verloren, dat thans een betere prijs voor de boter wordt bedongen dan vroeger, daar men, tengevolge de fabriekmatige boterbereiding, in concurrentie kan treden op de wereldmarkten, terwijl voorheen vele landbouwers hunne boter leverden aan winkeliers en kleinhandelaren, in ruil tegen winkelwaren, zoodat de betaling geschiedde met gesloten beurs. Deze gedwongen ruilhandel is door de fabriekmatige zuivelbereiding vervallen; de botermaker ontvangt contanten voor zijne waar en kan dus ook met zijn geld gaan waar hij wil.

In aller belang had men echter samenwerking van alle fabrieken noodig geacht en vandaar dat men de oprichting van een Zuivelbond wenschelijk vond. De pogingen, die hiertoe leidden werden in het verslag kortelijk vermeld en geconstateerd, dat 15 fabrieken tot den Bond toetraden, nl. die te Rolde, Gieten, Norg, Exloo, Grolloo, Eext, Anloo, Dalerveen, Buinen, Borger, Beilen, Erm, Zweeloo, Donderen en Westerbork. In 't nu afgelopen jaar hielden Beilen en Westerbork op lid te zijn, terwijl Loon en Peize toetraden, zoodat het ledental stationair bleef. Uit de aan het bestuur verstrekte opgaven, loopende over het laatstverloopen jaar, bleek, dat door de 15 tot den Bond behorende fabrieken 260.000 KG. boter werd geproduceerd, die gemiddeld tegen ruim f 1 per kilo werd verkocht.

Hoewel het bestuur niet op een jaar van groote werkzaamheid kan terugzien, een werkzaamheid nl., direkt de zuivelindustrie ten goede komende, toch kan het niet nalaten zijn groote ingenomenheid te betuigen met het behaalde succes; het doel toch, wat in de eerste plaats was voor oogen gesteld, is bereikt: de bond is geconstitueerd. Het bestuur is echter wel dankbaar, maar niet voldaan; het kan dit niet zijn, daar van de pl. m. 70 in Drenthe bestaande fabrieken slechts een 15tal tot den Bond zijn toegetreden. Van waar die geringe belangstelling? Is men zoo weinig bewust van het nut van gemeenschappelijke samenwerking? Men zal toch niet veronderstellen, dat de zuivelindustrie haar hoogste punt heeft bereikt. Al is het ook, dat een zending naar Londen in den loop van het vorig jaar niet de gewenschte resultaten heeft opgeleverd, ook dit is toch geen reden geweest, om zich van medewerking te onthouden. Het zal echter met den Zuivelbondgaan als met de oprichting van vele boterfabrieken; een klein aantal vat het werk aan, de groote meerderheid volgt van zelf. Het bestuur spreekt als zijn vertrouwen uit, dat het ledental van den Bond zal toenemen, overtuigd als ieder moet zijn van het nut, in gemeenschappelijke samenwerking gelegen.

De kas sluit met een klein nadeelig saldo, dat echter door de over 1898/99 te heffen bijdrage voldoende zal kunnen worden gedekt. Het verslag werd, onder dankbetuiging aan den secretaris, goedgekeurd. De penningmeester, de heer H. Punter te Norg, bracht rekening en verantwoording uit van zijn gehouden beheer. Nagezien door de hh. J. Smeenge en A. Greve te Loon, werd dezelve accoord bevonden en daarna gearresteerd.

De verkiezing van een bestuurslid, noodig geworden door het volgens rooster aftreden van den heer H. Punter, had tot uitslag, dat deze met op 1 na algemeene stemmen werd herkozen.

Daarna stelde de president aan de orde de vraag: Zal van wege den Bond worden overgegaan tot den coöperatieven aankoop van de benodigdheden voor de zuivelindustrie, zooals zout, boterkleursel, instrumenten enz. ? Dit zoude voor de deelnemers van gunstigen invloed zijn op den prijs en wellicht ook op de kwaliteit van het bestelde. Uit den boezem der vergadering werd op de moeielijkheid gewezen, aan het voor gezamenlijke rekening bestellen verbonden, bijv. de verdeling van de bestelde hoeveelheid. Men meende dat meer diende te worden gelet op lager prijs, dan wel op betere hoedanigheid van de te ontvangen benodigdheden, daar men tot nu toe niet van klachten over geleverde slechte waar had vernomen. Als men bij een goed kantoor ter markt ging, bekwam men ook goede waar.

Van zijde van het bestuur werd hiertegen aangevoerd, dat men bij coöperatieven aankoop gemakkelijk een scheikundig onderzoek naar de kwaliteit kan doen instellen aan een der proefstations, wat bij aankoop door iedere fabriek afzonderlijk niet het geval is.

Wat het verdeelen der bestelde benodigdheden betreft, iedere fabriek diende het door haar in zeker tijdvak benodigde aan het bestuur op te geven; dit kon dan, bij bestelling, den leverancier opdragen het bestelde in de verlangde hoeveelheden te verdeelen. Na nog eenige bespreking werd besloten een proef te nemen met coöperatieven aankoop der benodigdheden voor melkonderzoek, en wel gedurende een tijdvak van drie maanden. Te dien einde zal van wege elke fabriek vóór 1 Juli bij het bestuur van den Bond opgave moeten worden gedaan van hetgeen zij voor hare rekening wenscht te ontvangen.

In zake het aan de Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen te richten verzoek tot het laten rijden van een koelwagen voor het vervoer van boter, werd door den secretaris medegedeeld, dat door hem 76 circulaires waren rondgezonden aan de besturen van bestaende en in aanbouw zijnde zuivelfabrieken, met verzoek om opgaaf van de dagelijks te verzenden hoeveelheid boter. Van een 25tal fabrieken was antwoord ingekomen; deze verzonden dagelijks 2800 kilo's boter.

Uit de over dit punt gehouden besprekingen bleek, dat men algemeen het nut van een koelwagen inzag, waarom aan het bestuur werd opgedragen zich in verbinding te stellen met de besturen van Zuivelbonden in naburige provinciën, ten einde zich gezamenlijk met het beoogde doel tot de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen te wenden. Ook verkreeg het bestuur opdracht te onderzoeken, welke Maatschappijen van Stoomvaart op Engeland hare booten van koelkamers, ter verzending van boter, hebben voorzien, daar de booten, van dusdanige kamers voorzien, voor het transport van boter de voorkeur verdienden.

Op voorstel des voorzitters werd aan den secretaris, als belooning van de vele werkzaamheden, aan die betrekking verbonden, eene jaarlijksche toelage van f 10 verleend, onder uitzicht van verhooging, wanneer de financiën van den Bond door toename van ledental gunstiger worden. Daar het bedrag der jaarlijksche contributie nog niet is vastgesteld, dewijl de door elke bij den Bond aangesloten fabriek over het afgelopen jaar gestorte f 2 als bijdrage in de

kosten van oprichting moet worden beschouwd, werd de jaarlijksche bijdrage van elke fabriek op f 3 bepaald.

Aangenomen werd nog een voorstel van het bestuur, om zich tot de Regeering te wenden, met het verzoek om betere controle op het vervoer van margarine. Tengevolge het geringe toezicht wordt bij de boterbereiding nog veel geknoeid. Wel bestaat hier te lande een Bond tot het tegengaan van knoeierijen in den boterhandel, doch van hare verrichtingen verneemt men weinig, zoodat het, naar men meende, nuttig zoude zijn, wanneer ook de Drentsche Zuivelbond zich de zaak aantrok, al was het alleen maar, om de Regeering nog eens weer op het kwaad te wijzen.

Nadat de afgevaardigde van Zweeloo nog geweest had op het voordeel, dat kan zijn gelegen in het voor gezamenlijke rekening laten fabriceren en aankopen van botervaten, en de president, den heer J. Elema, landbouwleeraar, dank had betuigd voor 't geen hij in 't belang van den Bond had verricht en voor zijne aanwezigheid in deze bijeenkomst, werd de vergadering gesloten.

Provinciale Drentsche en Asser courant 23-06-1898

Ingezonden.

*Aan
de zuivelfabrikanten in Drenthe.*

Den 13den Mei jl. werd aan u eene circulaire gezonden, waarin werd verzocht te willen opgeven de hoeveelheid boter per dag door u per spoor verzonden. Deze opgave was noodig, in verband met het plan van het bestuur van den Drentschen **Zuivelbond**, om de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen te verzoeken op de lijnen in het noorden een koelwagen te laten rijden. Ik verzocht die opgaven te willen inzenden voor 25 Mei jl., daar op de algemeene vergadering van den 27 d.a.v. het plan van het bestuur een punt van bespreking zou uitmaken. Niettegenstaande dit verzoek ontving ik tot nog toe slechts van een 26tal fabrieken eenig antwoord.

Men schijnt niet te begrijpen van hoe groot belang deze zaak is. En ik vermeen dat, wanneer wij de Expl. Maatschappij cijfers kunnen toonen van eene groote hoeveelheid boter, die dagelijks per spoor wordt verzonden, er des te eerder kans van slagen bestaat.

Beleefd, doch dringend, verzoek ik daarom aan hen die hunne opgaven nog niet inzonden, zulks alsnog te willen doen voor 5 Juli a.s.

U, m. de r., dankende voor de opname dezer regelen, ben ik,

uw dw. dr.,
T. BOEREMA,
secr. v/d. Drentschen **Zuivelbond**.

Grolloo, 20 Juni '98.

Provinciale Drentsche en Asser courant 01-08-1898

Gistermiddag 12 uur vergaderde in het café-Oldenziel alhier het bestuur van den Drentschen **Zuivelbond**. Besloten werd coöperatief aan te koopen circa 113 L. zwavelzuur en 30 L. alcohol. Ingekomen was een schrijven van den Gelderl.-Overijss. **Zuivelbond**, met mededeeling, dat de algemeene vergadering dier vereeniging zal worden gehouden op Zondag 31 Juli te Utrecht en met uitnoodiging naar die vergadering een afgevaardigde te zenden. Tot dit laatste werd besloten. Verder was nog ingekomen een schrijven van den heer T. van der Ploeg, landbouwonderwijzer, waarbij hij aan het bestuur voorstelt een cursus in de zuiveln kennis te openen en om aan dezen cursus geldelijken steun te verleen. Besloten werd, dat het bestuur zich in overleg met den heer v. d. Ploeg met het onderzoek en de voorbereiding van deze zaak zal bezighouden. Hierna volgde sluiting.

1899

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1899-08-15

Kort verslag vergadering *Drentsche Zuivelbond*

Kennismaking met Zuivelconsulent Postma

Vrijdagnamiddag vergaderde in het café “Drenthina” alhier het bestuur van den Drentschen Zuivelbond. De vergadering had meer de beteekenis van eene conferentie met den nieuw benoemden zuivelconsulent voor Drenthe, om te geraken tot een nieuw plan van werkzaamheden, ten einde den Drentschen Zuivelbond meer aan zijn doel te doen beantwoorden. Daar de heer Posthuma vroeger secretaris was van den Frieschen Zuivelbond en dezen tot zooveel bloei heeft weten te brengen, meende men in hem den man te hebben gevonden, die den kwijnenden Drentschen zuivelbond nieuw leven kon geven.

Het bleek der vergadering, dat men zich in dezen niet had vergist. De heer Posthuma, die tijdens zijn nog kort verblijf in deze provincie reeds eene massa gegevens had verzameld en zich van verschillende toestanden op de hoogte had weten te brengen, stelde aan het bestuur een geheel nieuw, oordeelkundig gekozen plan van werkzaamheden voor, waarmede zich de vergadering geheel vereenigde.

Men besloot dan tot eene algeheele herziening van 't reglement over te gaan. Als nieuwe punten werden genoemd: het houden van en, uitbreiding van coöperatieven aankoop, controle op fabrieken, gedeponeerde handelsmerk, regeling van wederkeerige hulp bij 't defect raken van machines aan fabrieken, enz.

De secretaris werd gemachtigd, zoo dikwijls hij dit noodig oordeelde, met den zuivelconsulent in contact te treden. Zooals men ziet, ligt er nog een ruim veld voor samenwerking open; het bestuur hoopt en vertrouwt, dat dit hoe langer hoe meer moge ingezien worden en haar meer en meer de algemeene steun moge geworden der Drentsche Zuivelfabrieken.

Drentsche en Asser Courant 1899-08-15

**RAPPORT van den algemeenen toestand der Zuivelfabrieken in Drenthe,
uitgebracht door Landbouwleraar Elema**

AAN

**het Hoofdbestuur v|h. Genootschap ter
bevordering v/d. Landbouw in Drenthe.**

Deel-1 van 4

Toen in 1886 met veel moeite te Rogat, gem. de Wijk, de eerste coöperatieve zuivelfabriek werd opgericht, was door niemand te voorzien, dat binnen weinige jaren dit voorbeeld in zoveel plaatsen van onze provincie gevolgd zou worden. Deze kolossale ontwikkeling van de fabriekmatige zuivelbereiding, in de meeste gevallen op meer of minder zuiver coöperatieven grondslag, is een zeer merkwaardig feit en bewijst, dat, wanneer de tijdsomstandigheden gunstig zijn, ook de landbouwers, niettegenstaande hunne bijna spreekwoordelijk geworden vasthoudendheid aan bestaande toestanden, met hunnen tijd mede weten te gaan.

Vooraf door de werkzaamheid van den heer v. Weijdom Claterbos, die vanwege het Genootschap gedurende eenige jaren op verschillende plaatsen lezingen en cursussen heeft gehouden, werd de stoot gegeven tot het oprichten van handkrachtzuivelfabriekjes in vele dorpen en gehuchten. Niet altijd echter was het stichten van eene fabriek voldoende voorbereid; niet altijd ook was en is het personeel — vooral aan de handkrachtfabrieken — voldoende op de hoogte van de eischen, welke aan eene goede fabriekmatige zuivelbereiding gesteld mogen worden, waardoor natuurlijk in sommige gevallen niet die voordeelen worden verkregen, welke men verwachtte en ook mocht verwachten.

Het waren ongetwijfeld deze overwegingen, welke het hoofdbestuur van het Genootschap van Landbouw in Drenthe op de gelukkige gedachte brachten, om, zoo de besturen der verschillende coöperatieve zuivelfabrieken dit wenschelijk achtten, een onderzoek naar den toestand van de fabriekmatige zuivelfabricatie in de provincie in te stellen.

Nadat de medewerking van den Minister van Binnenlandsche Zaken was verkregen, had ondergeteekende de eer door het hoofdbestuur uitgenoodigd te worden, bedoelde inspectie uit te voeren. Hoewel de zuivelbereiding niet speciaal mijn vak is — zoodat onder andere omstandigheden dan ook iemand anders met de taak belast zou zijn geworden — heb ik toch gemeend, om de zaak niet nog langer te verschuiven, de uitnoodiging te moeten aannemen.

Door het hoofdbestuur daartoe in de gelegenheid gesteld, heb ik mij vooraf in loco nader op de hoogte gesteld met de zuivelbereiding in eenige andere provinciën. Naast mijne ambtsbezigheden heb ik daarna getracht zoo goed mogelijk mijne taak te vervullen, waarin ik hoop eenigszins geslaagd te mogen zijn. In de eerste plaats werd door mij aan heeren burgemeesters in Drenthe verzocht mij te willen opgeven waar in hunne gemeenten zuivelfabrieken bestonden. Uit de ingekomen antwoorden bleek, dat **einde 1896** in Drenthe bestonden 56 zuivelfabrieken op coöperatieven grondslag en 11 particuliere fabrieken met 2 ontroomingsstations. Van de 56 coöperatieve waren 16 stoom- en 40 handkrachtfabrieken.

Vervolgens werd aan de besturen van deze fabrieken door het hoofdbestuur zijn voornemen medegedeeld met de vraag of ze ondergeteekende in de fabriek zouden toelaten en de noodige inlichtingen verschaffen. Van allen, met uitzondering van twee, kwam een toestemmend antwoord in, waarop in het **voorjaar van 1897** met de inspectie werd begonnen.

Na ieder bezoek werd door mij een verslag van den toestand van de fabriek en de gevolgde methode van werken, benevens de door mij wenschelijk geachte veranderingen of verbeteringen bij het hoofdbestuur ingeleverd, door hetwelk een afschrift van het verslag aan het betreffende fabrieksbestuur werd gezonden.

Om verschillende redenen achtte ik het wenschelijk met de handkrachtfabrieken te beginnen. Sommige zijn door mij tweemaal bezocht. Wilde ik zooveel mogelijk alle werkzaamheden bijwonen, zoo kon op één dag slechts ééne fabriek bezocht worden.

Nadat de handkrachtfabrieken afgewerkt waren, kwamen de stoomfabrieken aan de beurt.

Van de onderstaande 52 fabrieken is door mij verslag uitgebracht: Wijster, Annen, Gees, Weerdinge, Zuidwolde, Annerveensch Kanaal, Eexterveen, Gasteren, Roswinkel, Wachtum, Dalerveen, Loon, Rolde, Duurze, Gieterveen, Hooghalen, Zeijen, Beilen, Grolloo, Tinaarloo, Oudemolen, Ide, Yries, Donderen, Norg, Een, Westerbork, Gieten, Anloo, Eest, Hijken, Buinen, Bunne, Eelde, Peize, Oud-Schoonebeek (Westeinde), Oud-Schoonebeek (Oosteinde), Nieuw-Schoonebeek, Exloo, Ruinen, Zweeloo, Noordbarge, Erm, Koekange, Haalweide, Dalen, Kolderveen, Rogat, Nieuw-Buinen, Havelte, Gasselternijveenschemond, Hoogeveen. (Nog twee fabrieken werden door mij bezocht; hoewel het bestuur hiervan door mij verwittigd was, was er noch een der bestuursleden aan de fabriek aanwezig, noch was de directeur op de hoogte gesteld, zoodat van deze beide fabrieken geen verslag is ingeleverd).

Met verwijzing betreffende de bijzonderheden, naar het speciaal verslag van iedere fabriek, heb ik de eer het hoofdbestuur het volgende algemeen verslag van de inspectie aan te bieden:

De behandeling der melk vóór ze aan de fabriek komt, laat in de zandstreken van Drenthe algemeen veel te wenschen over. In vele gevallen is ze sterk verontreinigd met mestdeelen, een gevolg van de gewoonte om de koeien in potstallen te houden. Ook in den weidetijd worden de dieren een gedeelte van den dag in de stallen gehouden en daar gemolken. Meestal is van eene afkoeling van de melk geen sprake en waar het wel gebeurt, is ze dikwijls onvoldoende.

We zouden op iedere boerderij in den kelder of op eene andere koele plaats een eenvoudige bak wenschen, waar de melk in vaten of bussen direct na het melken werd ingezet. Eenigen tijd later dient het water bij warm weder nog één a twee malen ververscht te worden. Hoog noodig is deze behandeling in 't bijzonder voor de avondmelk. Meermalen is het mij gebleken, dat meer of minder zure melk aan de fabriek geleverd en verwerkt werd. Het is duidelijk, dat daardoor de ontrooming, de qualiteit van de room, de ondermelk en de boter zeer moet lijden.

De directeur durft dikwijls geene strenge controle toepassen wegens zijne afhankelijke positie, terwijl hij niet altijd naar vereischte door het bestuur wordt gesteund.

Vooraf ook des Maandags laat de qualiteit van de geleverde melk te wenschen over. Het gebeurt zelfs, dat wegens gebrek aan bussen de melk van Zaterdagavond en Zondag voor een gedeelte nog des Dinsdags wordt geleverd, zoodat men aan sommige handkrachtfabrieken gedurende het warmere jaargetijde geregeld in de eerste helft van de week met de boter sukkelt.

De besturen der fabrieken, in 't bijzonder der handkrachtfabrieken, zouden daarom de melkleveranciers nog eens moeten wijzen op de volgende punten:

- a) de koeien zoo zuiver mogelijk te houden, opdat de melk zoo weinig mogelijk met mestdeelen wordt verontreinigd.
- b) de melk direct na het melken uit den stal in een frisch lokaal te brengen.
- c) het noodzakelijke van de melk direct na het melken goed af te koelen.
- d) de melk niet direct na het melken in de bussen te doen en deze te sluiten, waardoor de uitwaseming van de melk wordt verhinderd.
- e) de bussen moeten goed met heet sodawater uitgeboend en met zuiver, koud water nagespoeld worden. (Het schoonmaken der bussen laat dikwijls te wenschen over; op de meeste stoomfabrieken worden ze aan de fabriek uitgestoomd; bij onvoldoende zuivering aan sommige handkrachtfabrieken wordt het ook hier door de fabriek gedaan, terwijl in zulke gevallen den leverancier eene boete wordt opgelegd; deze maatregel werkt uitstekend).
- f) de bussen met melk niet lang aan den weg in de zon te zetten, zooals soms ten gerieve van den melkophaler geschiedt.
- g) den handkrachtfabrieken is aan te bevelen om in het warme jaargetijde ook des Zaterdagavond te ontroomen, zooals aan vele fabrieken gebeurt.

In het nakomen dezer punten en bij het uitoefenen eener strenge controle bij de ontvangst der melk, dient de directeur krachtig gesteund te worden door het bestuur.

Eene enkele opmerking over het vervoer en de aanvoer van de melk is zeker ook niet overbodig. In vele gevallen wordt de melk over tamelijk groote afstanden op gewone boerenwagens vervoerd, zoodat ze soms bij warm weder reeds half gekarnd aan de fabriek komt. Zeer noodzakelijk is het om deze vervoermiddelen te vervangen door wagens op veeren.

Het brengen van de melk door iederen leverancier, zooals zulks aan sommige fabrieken gebeurt, is een kruis voor een directeur die op netheid is gesteld. Ieder stapt met niet altijd onberispelijk schoone voetbekleding binnen en wijl de melkbrengers dikwijls op de ontrooming wachten om de ondermelk direct weer mede te nemen, wordt de fabriek de plaats van samenkomen om de gebeurtenissen van den dag te bespreken. Niet moeilijk is het te begrijpen, dat daaronder de gang van zaken moet lijden.

Op de handkrachtfabrieken wordt de melk gemeten, op de meeste stoomfabrieken gewogen.

Het voorwarmen in de handkrachtfabrieken geschiedt op drie manieren.

- a) in eene z.g. kook- of fornuisput.
- b) door middel van een voorwarmer met warmwatercirculatie.
- c) door middel van een voorwarmer met stoomverwarming.

De eerste methode geraakt gelukkig meer en meer in onbruik. Ze geeft aanleiding tot groote vervuiling van de fabriek. Bovendien wordt de temperatuur in de fabriek door het stoken in het zelfde lokaal veel te hoog. Bij de tweede methode loopt de melk over een vloeibak, welke verwarmd wordt door circuleerend warm water. De stookplaats kan hier buiten het werklokaal verplaatst worden. Hoe korter de geleidingsbuizen van het reservoir tot de vloeibak, hoe minder afkoeling.

Bij twee en drie centrifuges kan men dikwijls in het koude jaargetijde de melk met deze voorwarmers niet op de vereischte temperatuur krijgen, zoodat dan de kookpot weer te hulp moet genomen worden. Ook brengt men dan wel eene hoeveelheid melk op eene hooge temperatuur en voegt dit in de vollemelksbak, om de begintemperatuur daardoor te verhoogen. In den

laatsten tijd schaft men in sommige handkrachtfabriekjes kleine, gewoonlijk staande stoom keteltjes van 1—3 p.k. aan. Dit is eene groote verbetering, wijl men daardoor ten allen tijde de melk op de vereischte temperatuur kan brengen. Ook kan men nu gemakkelijk de temperatuur in de roombakken regelen, met stoompompen enz. Eene vereischte is echter het keteltje te bekleeden of in te metselen, daar het anders te veel brandstof vereischt.

In de stoomfabrieken wordt de melk in de bekende voorwarmers op temperatuur gebracht. Algemeen wordt de melk op 30 gr. C. voorgewarmd. In de handkrachtfabrieken gebruikt men in verreweg de meeste gevallen Alfa-B.- Separators. De vroeger hier en daar in gebruik zijnde Balance-centrifuges zijn de een na de andere afgeschaft. Op enkele plaatsen is nog eene Melotte in gebruik, waarvan de trommel niet zoo vaak behoeft schoongemaakt te worden. Het lage uitstroomingspunt van room en ondermelk, alsmede o. a. de dikwijls noodige reparatie van de trommelinzetsels zijn practische bezwaren. (Wordt vervolgd).

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1899-08-16

Deel-2 vervolg

In de stoomfabrieken zijn veelal de *Burmeister & Wain* en de *Balance* in gebruik, hoewel ook hier tegenwoordig deze machines door *de Laval* worden verdrongen. In drie of vier handkrachtfabrieken vindt men verder nog stoom-turbines. In **Gieterveen** staat eene turbine van *Laval* (600 liter per uur), in de beide fabrieken van **Oud-Schoonebeek** worden Russian-turbines gebruikt (540 liter per uur). Bij mijn bezoek ontroomden deze machines goed. Ze werden gedreven door een stoomketeltje van 3 p.k. Het was niet mogelijk de temperatuur van de verwarmde melk vóór de invloeiing in de centrifuge waar te nemen; dit kon eerst geschieden na de ontrooming. Bij mijn bezoek nam ik waar, dat de room door de afkoelende werking van de turbine 29 gr. C., de ondermelk daarentegen 32 gr. C. was. De ondermelk werd door stoom in de hooger staande ondermelkbak geblazen, waardoor ze eene hoogere temperatuur van 10—20 gr. C. kreeg. Het komt mij zeer wenschelijk voor, dat met het oog op de handkrachtfabrieken deze machine nauwkeuriger in de practijk worde beproefd.

In enkele handkrachtfabrieken waren de centrifuges zeer slecht onderhouden en stonden niet meer vast in 't lood. Behalve het gevaar, daaraan verbonden, gaf het aanleiding tot eene slechte ontrooming en het spoedig slijten van sommige deelen der machine. Door een slechten stand van de ontrooier heb ik gevallen aangetroffen, dat er 0.4, 0.35, 0.25, 0.4 en 0.3 pct. vet in de ondermelk achterbleven. Het behoeft niet gezegd te worden, hoeveel schade de fabriek daarvan moet ondervinden. Bij goed toezicht is overigens de ontrooming in handkrachtfabrieken zeer voldoende.

Bijna algemeen werd aan de handkrachtfabrieken 8—12 pct., gemiddeld 10 pct. room genomen. Met eene goede machine kan hierbij nog eene voldoende zuivere ontrooming — 0.05—0.15 pct. — verkregen worden. Door zoo weinig mogelijk room te nemen, wordt de hoeveelheid, welke gekarnd moet worden, kleiner, welke arbeidsbesparing in handkrachtfabrieken natuurlijk zeer in 't gewicht valt.

Na de ontrooming moet de room afgekoeld worden. Heeft men daarmede aan de stoomfabrieken niet bijzonder veel moeite, in de handkrachtfabrieken laat het dikwijls veel te wenschen over.

In de eerste plaats was bij mijne bezoeken in sommige fabrieken in 't geheel geen afkoeler aanwezig. Soms trachtte de directeur zich te behelpen door de roomton onder de uitlooppijp van de centrifuge in koud water te zetten, hetgeen natuurlijk slechts zeer onvolkomen tot het doel kon leiden.

In de meeste handkrachtfabrieken was echter een afkoeler aanwezig, maar zeer dikwijls van zulke kleine afmetingen, dat de afkoeling bijna niets beteekende. Daar komt nog het volgende bij. Het water, waarmede moet worden afgekoeld, moet daarvoor in een reservoir gepompt worden. Door de onverstandige zuinigheid van vele besturen is er dikwijls te weinig werkvolk in de fabriek aanwezig, zoodat dit de handen meer dan vol heeft. Niet te verwonderen is dan ook, dat het koelwaterreservoir dikwijls ledig is of wordt onder het werk, of, ook al is de directeur overtuigd van de noodzakelijkheid eener flinke afkoeling, dat de kraan van de buis van het reservoir tot de afkoeler bijna wordt gesloten, opdat zoo weinig mogelijk water verbruikt wordt.

Eveneens een gevolg van deze toestanden is verder het onvoldoende afkoelen in de roombakken in het roomlokaal of den kelder. Ook hier is men zoo spaarzaam mogelijk met water en arbeid, te meer wijl slechts enkele fabrieken (handkracht-) zoo zijn geplaatst, dat de koelbakken op een lager peil kunnen leegloopen, zoodat ze meestal nog bovendien ledig gepompt moeten worden.

Eene groote verbetering zoude hierin brengen, naast eene voldoende uitbreiding van personeel, het gebruik van ijs. Het is merkwaardig, enkele zeldzame gevallen uitgezonderd, dat men aan de handkrachtfabrieken schijnt te meenen, het best zonder ijs te kunnen stellen, terwijl men toch aan de grootere stoomfabrieken van de hooge noodzakelijkheid ervan is overtuigd. Wel is het waar, dat op sommige plaatsen zeer moeilijk eene voldoende hoeveelheid ijs zou zijn te verkrijgen, maar in de meeste gevallen geldt dit bezwaar niet. Zeer goedkoop en tegelijk goed, maakt men eene ijsbewaarpaats van bolsterturf en turfstrooisel; dergelijke inrichtingen heeft men b.v. bij de fabrieken te **Nieuw-Buinen**, **Noord-Barge** en **Zweeloo**.

Zeer wenschelijk zou het daarom zijn, dat door een deskundige eene teekening van eene doelmatig ingerichte ijsbewaarpaats met opgave van kosten enz. werd gemaakt en voor de belanghebbenden verkrijgbaar gesteld.

De room wordt in sommige stoomfabrieken het geheele jaar door gepasteuriseerd, in andere alleen in bepaalde tijden, in enkele in 't geheel niet. Deze bewerking blijkt ook hier in bepaalde omstandigheden eenen zeer gunstigen invloed te hebben op de kwaliteit van de boter. Toch kan men, zoo het schijnt, in sommige streken ook dan nog niet volkomen den ongunstigen invloed van den overgang van stal- tot weidevoeding wegnemen.

De onmogelijkheid aan de handkrachtfabrieken, om, indien dit noodig is, de room (en ondermelk) te pasteuriseeren, is een van de grootste schaduwzijden dezer inrichtingen. Daardoor toch is het onmogelijk om het geheele jaar door een goed en zooveel mogelijk gelijke kwaliteit boter te produceeren.

De behandeling van de afgeroomde of ondermelk is aan de handkrachtfabrieken geheel gelijk; ze wordt n.l. zonder eenige bewerking direct uit de centrifuge aan de leveranciers teruggegeven. De meerdere of mindere duurzaamheid hangt veel af van de kwaliteit van de geleverde melk. Slechts aan eenige weinige fabriekjes tracht men de ondermelk in warme perioden af te koelen. Het practisch resultaat is echter gewoonlijk niet groot, wijl er, wanneer het goed zal gebeuren, te veel water voor noodig is.

Wijl de leveranciers van eene handkrachtfabriek gewoonlijk dichtbij wonen, wijl ze dikwijls zelfs op de ontrooming wachten en zooveel mogelijk de ondermelk van de door hen zelve geleverde melk weer mede terug nemen, komt ze in 't algemeen, vooral wanneer de afgeroomde melk thuis direct gekookt wordt, in zoeten toestand ter vervoeding. Slechter wordt het echter wanneer ze een eind moet vervoerd worden.

Ook aan de stoomfabrieken gaat meestal de ondermelk weer terug zonder dat ze gepasteuriseerd of afgekoeld wordt. Enkel pasteuriseeren, zooals op sommige fabrieken gebeurt, zonder af te koelen, is alleen dan aan te bevelen waar de ondermelk niet vervoerd behoeft te worden. Waar dit wel het geval is, is niet pasteuriseeren nog te verkiezen. Het afkoelen van gepasteuriseerde ondermelk is in vele gevallen bijna onmogelijk wegens de enorme hoeveelheden koelwater welke hiervoor noodig zijn. Toch zou het een ideale toestand zijn, wanneer de ondermelk aan alle fabrieken gepasteuriseerd werd met het oog op de bestrijding van besmettelijke veeziekten.

Wijl het van belang is, dat de ondermelk altijd gelijk, d. w. z. óf zoet óf zuur wordt vervoerd, zou het in sommige gevallen overweging kunnen verdienen om de ondermelk in groote gemetselde karns aan te zuren en even door te karnen, waardoor ondermelk-karnemelk verkregen wordt. Deze methode wordt o.a. aan sommige fabrieken in Groningen met succes toegepast.

Het zuren geschiedt op zeer verschillende manieren. In die fabrieken, waar gepasteuriseerd wordt, gebruikt men verschillende reïncultures, welke op verschillende methoden in de praktijk worden aangewend, wat temperatuur, hoeveelheid, tijd van aanzuren, wijze van voortplanting door karnemelk of ondermelk enz., betreft.

Wat de zuurverwerker betreft, heerscht aan de handkrachtfabriek bijna uniformiteit. Op eene enkele uitzondering na wordt karnemelk gebruikt voor de aanzuring terwijl om bepaalde tijden, 's zomers na korteren, des winters na langeren tijd, wijnsteenzuur wordt gebruikt. In de sterkte van aanzuring, tijd, temperatuur enz. heerschen ook hier de grootste verschillen. Aan vele handkrachtfabrieken wordt, hoofdzakelijk wijl men de temperatuur van de room met zooveel meer moeite kan regelen dan in stoomfabrieken, tamelijk onsystematisch en slordig met het zuren omgesprongen.

Vele verbeteringen zouden hierin ongetwijfeld gebracht kunnen worden door goed geregelde permanente boterkeuringen, zooals b.v. in Friesland tegenwoordig gehouden worden vanwege den Frieschen zuivelbond. Daardoor is het mogelijk de beste wijze van bewerking te leeren kennen.

Het karnen geschiedt in de stoomfabrieken in karns van Holsteinsch model, in de handkrachtfabrieken zonder uitzondering met tuumelkarns, gewoonlijk van pl.m. 90 liter karn vermogen. In de handkrachtfabrieken heeft men in den zomer zeer veel last, dat het karnen niet binnen een normalen tijd is afgelopen. Regel is, dat het karnen in het warme jaargetijde minstens één uur duurt, wanneer tenminste door eene hooge begintemperatuur te nemen de qualiteit en de quantiteit van de boter niet aan den korteren karntijd wordt opgeofferd. Door de algemeenheid van dit verschijnsel in de handkrachtfabrieken is de lange karntijd moeilijk toe te schrijven aan het abnormaal verloop der zuring. In gevallen waar het karnen nog langer duurde moest het in den regel worden toegeschreven aan te zwak zuren of een te volle karn. Om meer werking in de karn te krijgen, heeft men er in sommige fabrieken een soort slaggraam in aangebracht; een plankje met gaten, schuin in de karnton van den bodem tot het deksel gelegd, verkort eenigzins de karnduur.

Op warme dagen is de boter in de handkrachtfabrieken soms zeer week. De boter en de karnemelk laten zich moeilijk scheiden; gevallen waarin de karnemelk in zulke tijden 2 pct. en meer vet bevat, zijn niet zeldzaam.

De boter wordt in Drenthe algemeen sterk gewasschen, gewoonlijk totdat het water helder weder afloopt. Dit wasschen geschiedt in de handkrachtfabrieken dikwijls gedeeltelijk in de karn.

Het water is op de zandstreken meestal zeer zuiver. De temperatuur variëert des zomers van 9—11 gr. C. In lage streken en in de veenkoloniën is echter het water bijna zonder uitzondering sterk ijzerhoudend. Na gefiltreerd te zijn (beenderenkool, retortenkool, zand, kiezel) schijnt het in vele gevallen als wasch water voor de boter zonder hinder gebruikt te kunnen worden. Voor handkrachtfabrieken heeft het filteren echter een groot bezwaar, wijl daardoor de temperatuur stijgt. Al weer dus een reden om eene ijsbewaarpplaats te bouwen. In plaatsen waar het water totaal ongeschikt is voor het wasschen van de boter, is het aan te raden een regenbak te metselen.

Bij vele fabrieken heeft men Nortonpompen, bij de meeste gewone putten.

Aan tal van handkrachtfabrieken is de beschikbare hoeveelheid water veel te klein. Het behoeft geen betoog, dat vooral aan eene fabriek zonder ijshuis, een dergelijke toestand onhoudbaar is; de afkoeling van de room, het wasschen van de boter, de zindelijkheid van de fabriek, in één woord alles lijdt er onder. Herhaaldelijk is het mij voorgekomen, dat men tegen het pompen van één emmer water opzag en dat het verbeteren van de eenige aanwezige of het maken van eene nieuwe put of Nortonpomp alleen werd nagelaten uit zuinigheid! Men behoeft niet te vragen hoe aan dergelijke fabrieken de geleverde melk in warme perioden tot slechte boter verknoeid moet worden. **(Wordt vervolgd).**

Drentsche en Asser Courant 1899-08-18

Deel-3 vervolg

De boter van de stoomfabrieken wordt gewoonlijk voor het grootste gedeelte direct aan de eene of andere markt gebracht, die van vele handkrachtfabrieken aan opkoopters als Halbertsma te Sneek e. a. verkocht. Deze boter van de handkrachtfabrieken wordt meestal ongekneed en ongezoeten in manden verpakt en verzonden; in andere gevallen wordt ze vóór de verzending drooggekneed.

Vóór ze aan een of ander station is aangekomen, om verder per spoor naar de bestemmingsplaats vervoerd te worden, lijdt ze in den zomer veel door het transport op hondekarren, omnibussen enz. Dikwijls wordt deze lijdensperiode nog voortgezet door toedoen der beambten van de spoorwegmaatschappij, die ze vóór de verladung in de wagon nog een tijdlang in de brandende zon op het perron zetten.

De boter wordt dikwijls op contract, loopende over een bepaalden tijd, verkocht tegen een vastgestelde som boven of beneden de eene of andere marktnotering. Het is duidelijk, dat deze verkoopwijze geen sterke prikkel voor den directeur is om puike boter te bereiden. Zijn eenigste zorg behoeft slechts te zijn, dat er geene grove gebreken aan zijn product kleven.

We gelooven, dat het voor den Drentschen Zuivelbond een dankbare taak zou zijn, te trachten in ééne der hoofdplaatsen onzer provincie eene botermijn in 't leven te roepen. Deze zou daardoor niet alleen eene groote verbetering in den afzet van het product brengen, maar het

zou tegelijk een krachtig propagandamiddel voor den Bond zelf zijn. Dan toch zou de Bond werkelijk recht van bestaan verkrijgen. In de fabrieken, waar de boter geheel afgewerkt wordt, wordt ze naar behoefte gekleurd en gezouten.

Bij de plaatsing van vele fabrieken is blijkbaar met oordeel te werk gegaan. Men heeft zich niet alleen afgevraagd welke de beste plaats was ten opzichte der leveranciers, maar ook of er goed water was en of er gelegenheid bestond voor eene goede afwatering van het spoel- en afvalwater. Treurig is dit soms echter gesteld met tal van handkrachtfabriekjes. Wel staat het gebouw meestal ongeveer in 't centrum van het dorp, maar voor eene goede afwatering bestaat geene gelegenheid. Dikwijls moet het dwars over den publieken weg loopen, waarna het in de eene of andere poel of plas blijft staan en des zomers een ondragelijken stank verspreidt. Er is ons zelfs één geval bekend, waar in 't geheel geene gelegenheid bestond om het water kwijt te worden. Vlak achter de fabriek had men daarom een paar kuilen gegraven, welke om de beurt gebruikt en geledigd werden!

In sommige gevallen was gemakkelijk verbetering mogelijk, waarop in de speciale verslagen telkens is gewezen. In de zeldzaamste gevallen waren bij mijne bezoeken gordijnen of jalouzieën voor de ramen aanwezig of boomen voor de fabriek geplant. De meeste handkrachtfabrieken zijn zonder de minste weelde, zoo goedkoop mogelijk gebouwd. Hoewel dit zeer op prijs is te stellen, zoo is men op sommige punten toch te zuinig geweest. Zoo o. a. sukkelt men in vele fabrieken met een slecht gelegden vloer van te weeke en poreuze steen. De steenen worden los, melk dringt er tusschen en met den besten wil van de wereld en met een zee van water is het onmogelijk een dergelijken vloer schoon te houden en te vermijden, dat er stinkerij in de fabriek ontstaat.

Ook de pleister der muren is dikwijls een teer punt; vooral in den kelder, die in de handkrachtfabrieken bijna zonder uitzondering dienst doet voor roomlokaal, zijn gladde, gemakkelijk schoon te houden muren eene eerste vereischte.

Tot onzen spijt moesten we herhaaldelijk constateeren, dat in sommige fabrieken niet de spreekwoordelijke Hollandsche zindelijkheid werd aangetroffen, iets dat nu juist voor eene zuivelfabriek bepaald geëischt moet worden.

In vele gevallen is dit ook gedeeltelijk te wijten aan de wijze waarop de melk wordt aangevoerd en de ondermelk tegelijk weer medegenomen, waarop reeds is gewezen. Ook hebben we soms den merkwaardigen toestand aangetroffen, dat de fabriek midden in het mulle zand staat met niet het minste bewijs van eene bestrating van den publieken weg naar en rondom het gebouw.

Ook moet nog gewezen worden op het gebruik, dat aan vele fabrieken en fabriekjes gemaakt wordt van het centrifugeslib. Bijna algemeen wordt het gebruikt als voeder voor varkens, honden en kippen. Daar de wetenschap echter geleerd heeft, dat door het centrifugeeren zich in het centrifugeslib allerlei bacteriën, welke in de melk kunnen voorkomen, ophoopen (o. a. tuberkelbacillen), ware het zeer te wenschen, dat het centrifugeslib algemeen radicaal werd vernietigd.

Hoewel men soms den directeur van eene handkrachtfabriek moet bewonderen om zijne vindingrijkheid en overleg, waarmede hij met de hem ten dienste staande dikwijls zeer primitieve inrichting en hulpmiddelen een goed product weet te maken, zelfs onder ongunstige omstandigheden, zoo mogen we toch beweren, dat de vorming en bekwaamheid van vele handkrachtboterfabriek-directeuren zeer te wenschen overlaat. Dikwijls is een kort verblijf op eene fabriek voldoende om iemand, die zich nooit practisch en nog minder wetenschappelijk met zuiv-

velbereiding heeft bemoeid, voor directeur te bekwamen. En wat wordt dan niet van zoo iemand geëischt, dikwijls tegen een zeer treurig loon?!

Hij moet tegelijk als directeur en als gewoon werkman optreden, op hem rust het onderzoek en de uitbetaling van de melk; in vele gevallen is hij belast met de boekhouding en den verkoop der boter; in één woord hangt van hem, vooral wanneer het bestuur bijna niet anders werkzaam optreedt dan bij het uitbetalen der ontvangen gelden, de geheele gang van zaken af. En welk een salaris durft men voor zoo'n verantwoordelijkheid toekennen!?

Zeker, ook wij zijn van de noodzakelijkheid overtuigd, dat vooral in den tegenwoordigen tijd de grootste zuinigheid moet worden betracht; maar de zuinigheid moet de wijsheid niet bedriegen. Het is niet noodig om van de directeuren onzer handkrachtfabrieken geleerden te maken, maar voor de eischen, welke de tegenwoordige fabriekmatige zuivelbereiding stelt, is eenige wetenschappelijke opleiding onontbeerlijk.

Zeër verblijvend is het dan ook, dat met het aanstellen van een **zuivelconsulent** het waarschijnlijk mogelijk zal zijn, cursussen ter opleiding van fabriekspersoneel speciaal voor handkrachtfabrieken, op verschillende plaatsen op te richten. Eerst dan zal men personeel verkrijgen, waarop de fabriekmatige coöperatieve zuivelbereiding bij hare verdere ontwikkeling in onze provincie zal kunnen steunen.

De betaling van de melk naar de liter of naar het gehalte werd in den laatsten tijd meer en meer besproken. Langzamerhand ziet men in, dat de betaling naar de hoeveelheid geleverde melk een onhoudbare toestand wordt. Vele fabrieken, de eene na de andere, zijn dan ook reeds overgegaan tot het uitbetalen naar het gehalte van de melk. Hoewel deze verandering in den beginne dikwijls aanleiding geeft tot ontevredenheid van sommige leveranciers, zal dit toch tengevolge hebben, dat men juist daardoor opmerkzaam begint te worden op de eigenschappen onzer melkkoeien.

Talrijke onderzoekingen hebben duidelijk gemaakt hoe groot het verschil in boteropbrengst tusschen koeien van dezelfde en verschillende stallen kan zijn en dat het mogelijk is koeien te fokken, die veel en goede melk geven. En daar men door uitbetaling op gehalte als 't ware vanzelf gedwongen wordt meer op de individueële eigenschappen onzer koeien te letten, is de methode dus niet alleen uit een billijkheidsoogpunt te verdedigen, maar zal ze ook een krachtig middel blijken om het productievermogen en daardoor de rentabiliteit van onzen veestapel te verhoogen.

Een zeer dankbaar werk zou het blijken te worden, wanneer het *Genootschap van Landbouw in Drenthe* op het voorbeeld van andere zustermaatschappijen het bijhouden van melklijsten, het houden van melkwedstrijden enz. ging aanmoedigen en subsidiëeren. De zuivelfabrieken zouden in deze richting mede kunnen werken door tegen eene billijke vergoeding het onderzoek van de melk van afzonderlijke koeien van de leveranciers open te stellen. Hebben we in 't bovenstaande de betaling der melk op gehalte sterk verdedigd, zoo moet toch, zal het werkelijk eene verbetering voor de coöperatie zijn, de persoon, die met het melkonderzoek belast is, het vertrouwen van het bestuur en de leveranciers bezitten en voldoende op de hoogte zijn met het melkonderzoek zelve. Zoolang dit laatste punt aan sommige handkrachtfabrieken nog zeer te wenschen overlaat, zal men daar het beste doen, zich voorloopig bij de oude methode van uitbetaling te houden. Ook hieruit blijkt echter weer de groote behoefte aan eene gelegenheid ter opleiding van bekwaam fabriekspersoneel. (Slot volgt.)

Drentsche en Asser Courant 1899-08-18

Dld-4 (Slot.)

Dezelfde eischen, vertrouwen en bekwaamheid, worden aan den directeur gesteld ten opzichte van de boekhouding. Hoewel de boekhouding aan eene coöperatieve handkrachtfabriek slechts zeer eenvoudig behoeft te zijn, bezitten vele van de directeuren niet de vereischte administratieve kennis, iets wat ook moeilijk anders verwacht kan worden. Hij beschouwt dikwijls het boekhouden geheel als bijzaak en het z.g. melkboek is in zulke gevallen zoo ongeveer het eenige wat bijgehouden wordt.

Behoudens de talrijke gunstige uitzonderingen, laat bovendien dikwijls de controle van het bestuur op de administratie te wenschen over, hetgeen ten slotte tot hoogst onaangename toestanden leidt. Eene verbetering zou daarin reeds gebracht worden, wanneer vanwege het Genootschap of den Zuivelbond een stel modelboeken werd verkrijgbaar gesteld, geschikt als leidraad bij de eenvoudige administratie aan de handkrachtfabrieken.

Daar het in de verschillende besturen soms aan personen ontbreekt, die de controle over de administratie kunnen of willen uitoefenen, zou het ongetwijfeld gewenscht zijn, wanneer een bond van coöperatieve fabrieken een kundig persoon aanstelde, op de hoogte met administratieve zaken, om bij alle fabrieken, die zulks wenschten, de boekhouding en wat daarbij behoort te verifieeren. In verband met onzen eersten voorslag zou dit alles leiden tot vereenvoudiging van en éénheid in de administratie en tot voorkoming van onaangenaamheden of verkeerde praktijken, een toestand, die zoowel voor de administrateurs als de besturen niet dan gewenscht kan zijn.

Aan het einde van ons verslag gekomen, mogen we niet nalaten te constateeren, dat de fabriekmatige zuivelbereiding, in 't bijzonder in Drenthe, zeer groote verbetering in de landbouwtoestanden heeft gebracht. Directe voordeelen zijn de betere financieele uitkomsten van de melkerij; de zoo verderfelijke ruilhandel behoort nagenoeg tot de geschiedenis.

De voordeelen zijn vooral voor den kleinen veehouder niet hoog genoeg te schatten.

Men kan gerust zeggen, dat de invoering van de fabriekmatige zuivelbereiding in vereeniging met het gebruik van de kunstmest den landbouwer in de zandstreken van onzer provincie het hoofd boven water heeft gehouden. De weide- en hooilanden leveren meer en beter gras dan vroeger, waardoor het mogelijk wordt meer vee op te stallen en goed te voederen; daardoor vermeerdert weer de hoeveelheid mest, wat het bouwland ten goede komt.

De voeding van het vee is enorm verbeterd, wat weer de grondslag is voor het met succes veredelen van het ras. In tal van fabriekjes, waar men begon met één centrifuge, heeft men tegenwoordig tengevolge van de uitbreiding van den veestapel twee en drie in gebruik. En toch, men is, wat de zuivelbereiding aangaat, nog niet waar men wezen moet. Veel is er, zooals uit bovenstaand verslag mag blijken, nog te verbeteren.

Door verschillende omstandigheden heeft de zuivelindustrie in Drenthe bij hare ontwikkeling eene bepaalde richting ingeslagen. Het zijn toch, evenals in Limburg en Brabant, hoofdzakelijk handkrachtfabrieken, welke allerwege zijn opgericht. Bij de steeds hogere eischen, welke aan het product op de markten worden gesteld, is het zeer de vraag of in de toekomst deze handkrachtfabriekjes elk op zich zelf kunnen blijven bestaan. De handel toch vraagt groote hoeveelheden van een uniform product en hieraan kan onder de tegenwoordige omstandigheden door onze talrijke op zich zelf staande kleine fabrieken allerminst voldaan worden. De

verdere verwerking van de boter van vele fabrieken door opkoopters tot ééne of enkele soorten wijst hierop. Daardoor gaat echter voor de producenten, de landbouwers, de eerste winst verloren en het zal zeker in de naaste toekomst de vraag worden: “hoe vereenigen we de verschillende kleine fabrieken?” En dit zal niet zoo heel gemakkelijk gaan.

Men heeft wel eens de meening verkondigd, dat sommige der tegenwoordige handkrachtfabrieken zouden moeten veranderd worden in ontroomingsstations, die de room aan eene centrale fabriek leverden om daar tot boter gekarnd te worden. Daargelaten, dat de waardebeoordeling dier room slechts aan een ervaren practicus kan worden toevertrouwd, zal het roomtransport in de warme dagen een zeer groot bezwaar zijn. De room zal in ieder geval aan het ontroomingsstation flink moeten worden afgekoeld en daardoor zullen de kosten van het station plus roomtransport dikwijls hooger zijn dan wanneer de volle melk vervoerd zou moeten worden. In dit geval zou dus meer voor de hand liggen eenvoudig eenige handkrachtfabrieken te vervangen door ééne stoomfabriek, geheel en al naar de eischen des tijds ingericht.

Eene andere oplossing zou zijn, een punt dat ook reeds op de vergaderingen van den *Drentse-hen Zuivelbond* ter sprake is gebracht, om de onafgewerkte boter van verschillende handkrachtfabrieken samen te brengen aan eene coöperatieve centrale fabriek², waar deze boter tot één of meer partijen verwerkt werd. De idee is prachtig en toch gelooven we, dat ze in Drenthe, tenminste in den naasten tijd, zeer moeilijk verwezenlijkt zal kunnen worden. Voor zulk eene verzamelboterfabriek², welke voorzien moet zijn van kneeders, koelruimte, een puik ijs-huis of eene koelmachine, met stoommachine en nortonpomp, is in de eerste plaats noodig een ervaren handelsman met veel relaties, die, zal hij zich geheel wijden aan de belangen van de coöperatie, zeer goed betaald moet worden. Hetzelfde is het geval met den persoon, die de aangevoerde partijen boter moet keuren en naar qualiteit uit elkaar zetten. Gaat dit de finantiële krachten van de coöperatie niet te boven, dan zal ten slotte in ieder geval voor den goeden gang van zaken noodig zijn een onwrikbaar vaste coöperatieve band tusschen de toegetreden fabrieken. Toch hopen we, dat de eene of andere oplossing, in de toekomst, door versterking van het coöperatief leven, voor verwezenlijking vatbaar zal blijken te zijn.

Hoogeveen, April 1899.

De Rijkslandbouwleeraar voor Drenthe, J. Elema.

2 Was een vroeg advies voor latere 'Centrale Knederij', welke in 1903 werd verwezenlijkt.... (ZHN.)

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1899-10-21

DLG. Instructie Drentsche zuivelconsulent goedgekeurd

De instructie voor den zuivelconsulent in Drenthe, vastgesteld 12 Juli j.1. door het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe en dezer dagen door den Minister van Binnenlandsche Zaken definitief goedgekeurd, behelst o. a. dat de zuivelconsulent zich uitsluitend zal wijden aan de belangen van de zuivelbereiding en veeteelt in de provincie Drenthe.

Hem is o. a. opgedragen:

- a) het houden van voordrachten,
- b) het houden van zuivel-cursussen,
- c) het verstrekken van raad aan vereenigingen of particulieren over alle zaken het zuivelbedrijf rakend,
- d) het behulpzaam zijn bij de oprichting van zuivelfabrieken,
- e) het opleiden van geschikt personeel voor zuivelfabrieken,
- f) het verrichten van melkonderzoek, teneinde vooral de minwaardige koeien uit het zuivelbedrijf te verwijderen.

Vóór 1 Februari van elk jaar zal hij aan het Hoofdbestuur een verslag inzenden betreffende zijne werkzaamheden in het afgelopen jaar. Naar wij tevens vernemen, zal de zuivelconsulent door een eenvoudig in te richten laboratorium in staat worden gesteld om een eenvoudig scheikundig onderzoek te verrichten.

Het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe heeft besloten om weder, evenals in vorige jaren, voor elke afdeeling van het Genootschap eene som van f 100 disponibel te stellen voor het houden eener stierenkeuring.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1899-11-07

Verslag vergadering *Bond van Directeuren van Coöperatie zuivelfabrieken in Drenthe*

Lezing door Zuivelconsulent E. F. Posthuma

De Bond van directeuren van Coöperatieve Zuivelfabrieken hield j.1. Zaterdagmiddag eene algemeene vergadering in 't café "Drenthina", waarin als spreker zou optreden de heer F. E. Posthuma, zuivelconsulent voor Drenthe. Tengevolge van 't morsige weer was de vergadering slecht bezocht.

Nadat de voorzitter, de heer Scheepstra te Twijzel, de vergadering had geopend en de notulen der vorige vergadering door den secretaris, den heer K. Kiers te Tinaarlo, waren gelezen en vastgesteld, werd den heer Posthuma 't woord gegeven, om uiteen te zetten, wat naar zijn opinie het doel moet zijn van den Bond en welke middelen moeten worden aangewend om tot dat doel te geraken.

Spreker toont aan, dat het wenschelijk is het doel aldus te formuleeren: “De Vereeniging stelt zich ten doel de belangen harer leden te bevorderen”. Oorspronkelijk had zich de Bond ook voorgesteld de belangen der zuivelbereiding te dienen. Dit moest spreker echter ontraden. Hij vindt het meer op den weg der coöperatieve zuivelbonden om:

1. Maatregelen te nemen tot voordeelige exploitatie der fabrieken, b.v. door coöperatieven aankoop van hulpstoffen en beter en goedkoper vervoer op spoorwegen.
2. Maatregelen te treffen tot verbetering der producten, b.v. door controle op de melk uit te oefenen en boterkeuringen in 't leven te roepen.
3. Maatregelen te beramen voor den afzet der producten, b.v. door een handelsmerk te deponeren, agenten aan te stellen en een botermijn te openen. Daar dit alles namelijk ten voordeele der fabrieken zal komen, acht hij het plichtmatig, dat die ook de gelden disponibel stellen, welke onvermijdelijk zullen benoodigd zijn. Van de directeuren dier fabrieken zou zoo iets niet te vergen zijn. Wel acht spreker 't wenschelijk, dat alle fabrieken zich bij een zuivelbond aansluiten.

Verder is er ééne zaak, waarbij zoowel de directeuren als de coöperatieve vereenigingen voor zuivelbereiding belang hebben, n.l. het in 't leven roepen van maatregelen, om goed onderlegd personeel aan de fabrieken te verbinden. Hoogst wenschelijk zou 't wezen, diploma's verkrijgbaar te stellen voor de verschillende functiën aan eene zuivelfabriek. Aangaande deze zaak zouden da Bond van directeuren en de zuivelbonden moeten samenwerken.

Overigens dient de eerstgenoemde Bond enkel te streven naar 't verkrijgen van billijke salarissen, van eene billijke uitkeering bij ongelukken, bij ziekte en bij ouderdom, 't Salaris vindt spreker slechts bij uitzondering, en dan nog maar alleen aan eenige weinige groote fabrieken, in behoorlijke verhouding tot de vereischte capaciteiten en de verantwoordelijkheid. Hij beschouwt als oorzaak hiervan, dat het tot dusver te gemakkelijk is geweest directeur te worden. Iemand, die 3 a 6 maand als volontair is werkzaam geweest, mag niet aan 't hoofd eener fabriek geplaatst worden, in 't algemeen althans is 't gewaagd, aan zoo iemand machines en de te verwerken grondstof toe te vertrouwen.

Als een maatregel van taktiek kan spreker goedkeuren, dat het minimum van een directeur voorloopig wordt vastgesteld op f 8 per week. Als middel, om de besturen der fabrieken te doen inzien, dat deze som uiterst gering, te zuinig is, vindt hij, dat aan de voorbereiding, zoowel theoretisch als practisch, meer zorg moet worden besteed, terwijl een directeur in functie niet mag nalaten zich verder in zijn vak te bekwamen, zoowel door lectuur, het elkaar voorlichten op vergaderingen en 't bezoeken van andere inrichtingen, als door 't bijwonen van cursussen, waartoe te zijner tijd gelegenheid zal zijn.

Naast de verbetering van de positie moet ook gestreefd worden naar vastheid der positie. Ontslag moet enkel geoorloofd zijn bij onzedelijk gedrag, bij oneerlijke praktijken en bij gebleken onbekwaamheid of onverschilligheid.

Zoolang nog geen examens zijn ingesteld, waardoor men diploma's van bekwaamheid kan verwerven, zij ieder directeur voorzichtig met het afgeven van getuigschriften aan volontairs. Van zoo iemand worde gevergd, dat hij behoorlijk onderlegd is en zich minstens een jaar in de practijk hebbe geoefend.

Dat de aanwezigen instemmen met het gesprokene, bleek uit 't applaus, dat spreker voor zijne rede inoogstte. Hierna werden nog verschillende inlichtingen gevraagd, menige nuttige wenken beste gegeven. Als gevolg hiervan nam de heer Posthuma op zich eene model-instructie te ontwerpen, die dienst kan doen, wanneer besturen van zuivelfabrieken personeel in dienst ne-

men, daar door de klakkelooze wijze, waarop veelal personeel wordt aangesteld, willekeur maar al te zeer mogelijk is.

Verder wordt besloten in de statuten enkele wijzigingen aan te brengen, waartoe de heer Posthuma eveneens zijne medewerking toezegt en daarop vervolgens de Koninklijke goedkeuring aan te vragen.

Hierna sluit de voorzitter met een hartelijk woord van dank aan den spreker de vergadering.

Nieuwsblad vh Noorden 1899-12-16

/ stond 12 dec. 1899 ook in PDAC

Oproep verg. DBvCZ door Zuivelconsulent E Posthuma

Algemene vergadering van de Drentschen Zuivelbond.

Maandag 18 Dec. a.s. zal in het gebouw „*Drenthina*” te Assen bovengenoemde vergadering gehouden worden. Als zuivelconsulent acht ik mij verplicht met een heel kort woord daarop de aandacht te vestigen.

Door de zuivelfabrieken in deze provincie werd een paar jaar geleden een Bond opgericht, die 11 Mei 1897 Koninklijk werd goedgekeurd.

Hoewel vaststaat, dat deze Bond zich niet als een gezonde jongen ontwikkelde, zie ik er geen nut in, om naar de oorzaak daarvan te zoeken, laat ik liever in de toekomst zien.

De Bond staat namelijk op het punt geheel van gedaante te verwisselen en zal dan *trachten* meer en beter voor de belangen van de zuivelbereiding op te komen dan hem tot nu toe mogelijk was.

Zal het echter niet bij *trachten* blijven, dan moeten de fabrieken (namelijk de coöperatieve) meer belangstelling tonen, dan tot nu toe hot geval was.

Volgens het eerste rapport van de boterkeuringen, gehouden door de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland, waren er 6 fabrieken waarin de melk van minder dan 500 koeien verwerkt werd, 12 van 500—1000, 17 van 1000—1500, 5 van 1500—2000 en één van 2400 koeien.

Wanneer nu fabrieken van 1000, 1500, ja zelfs van 2000 en 2400 koeien, het nodig oordelen om zich te verenigen, dan is het voor fabrieken van 150—200—300 koeien, zoals hier in de provincie worden aangetroffen, meer dan nodig.

Aan alle coöperatieve fabrieken in deze provincie is een concept van de gewijzigde statuten van de Drentse Zuivelbond toegezonden. Daarin kunt gij lezen, wat de Bond zich voorstelt te doen en door welke middelen hij dit doel tracht te bereiken; ik wil hierop thans dan ook niet nader ingaan, maar er uwe aandacht op vestigen, dat de ondervinding mij geleerd heeft, dat een goed georganiseerde Bond geldelijk veel meer opbrengt, dan dat hij kost en dan zijn er nog bovendien vele voordelen, die niet in de vorm van dubbeltjes op tafel verschijnen, doch desniettemin aan de zuivelbereiding, en daardoor aan de landbouwer, ten goede komen.

Welnu, of de organisatie van de toekomstige Drentse Zuivelbond goed of slecht zal zijn, ligt aan u besturen van Coöperatieve Zuivelfabrieken in deze provincie.

Wanneer gij allen (zoowel leden als niet-leden hebben vrijen toegang) Maandag 18 December ter vergadering komt, zullen bij het vaststellen der statuten de meningen uit alle streken der provincie gehoord kunnen worden en dit komt u allen ten goede.

Zal een fabriek goed vertegenwoordigd zijn, dan moet zij zenden één of meer (doch altijd één) bestuursleden, als vertegenwoordigers van de vereniging, die de fabriek drijft, en bovendien den beheerder of directeur als technische leider der vereniging.

Ten slotte ook dit: door den ondergetekende is aan het bestuur van de Drentse Zuivelbond voorgesteld om ook de fabrieken in de prov. Groningen uit te nodigen. Evenals Overijssel en Gelderland elkander steunen, zijn Groningen en Drenthe op elkander aangewezen. Het bestuur van de Dr. Z. B. was echter van mening, dat een dergelijke uitnodiging voor deze vergadering minder gewenst was. Het is nu echter de plicht van elke Drentse *coöperatieve* zuivelfabriek, die het wel meent met hare leden (landbouwers), zich te vertegenwoordigen op de vergadering van Maandag 18 December a.s.

Assen, 10—12—'99.

De zuivelconsulent v. Drenthe:

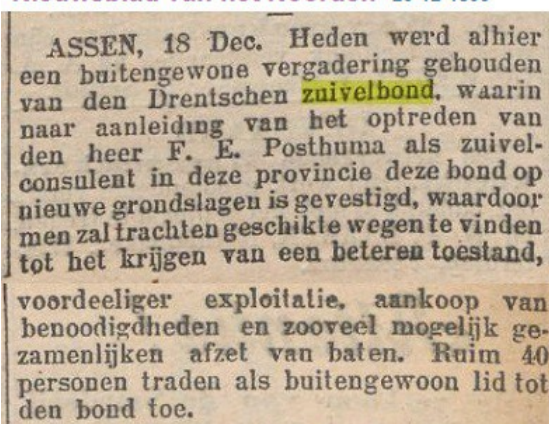
F. E. POSTHUMA.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1899-12-19

Verslag vergadering Drentsche Zuivelbond

Nu de heer F. E. Posthuma als zuivelconsulent voor Drenthe is opgetreden, zal de zuivelindustrie in Drenthe, naar terecht mag worden verwacht, eene nieuwe en betere phase intreden. De Drentsche Zuivelbond, die nog niet op al te groote belangstelling van de zijde der besturen van boterfabrieken mocht roemen, heeft reeds dadelijk van de voorlichting van den zuivelconsulent partij getrokken. Het bestuur stelde zich met den heer Posthuma in verbinding, waarvan het gevolg was het ontwerpen van een nieuw reglement en het zoeken van geschikte wegen om te komen tot een beteren toestand, voordeliger exploitatie, aankoop van benodigdheden, en vervolgens tot zooveel mogelijk gezamenlijken afzet der boter.

Nieuwsblad van het Noorden 20-12-1899

ASSEN, 18 Dec. Heden werd alhier een buitengewone vergadering gehouden van den Drentschen zuivelbond, waarin naar aanleiding van het optreden van den heer F. E. Posthuma als zuivelconsulent in deze provincie deze bond op nieuwe grondslagen is gevestigd, waardoor men zal trachten geschikte wegen te vinden tot het krijgen van een beteren toestand, voordeliger exploitatie, aankoop van benodigdheden en zooveel mogelijk gezamenlijken afzet van baten. Ruim 40 personen traden als buitengewoon lid tot den bond toe.

Eene algemeene vergadering van den Bond, waartoe belangstellenden in de zuivelindustrie waren opgeroepen, had heden in het café “Drenthina” plaats. Een 40-tal personen waren aanwezig, vertegenwoordigd waren de fabrieken te Grolloo, Zweeloo, Kloosterveen, Deurze, Witten, Eext, Balloo, Peize, Gasteren, Westerbork, Hoogeveen, Rolde, Wijster, Loon, Donden, Oudemolen, Borger, terwijl Smilde en Bunne niet-officieel waren vertegenwoordigd.

De goede opkomst was mede het gevolg van een in deze courant geplaatst ingezonden stuk van den heer Posthuma, waarbij hij besturen van boterfabrieken opwekte de vergadering te bezoeken. Het ontwerp-reglement werd daarna behandeld, waarbij de heer Posthuma en enkele bestuursleden op verschillende vragen inlichtingen gaven. In het reglement werden tien

middelen, die tot 't beoogde doel van den Bond kunnen leiden, aangegeven, waarvan slechts enkele dadelijk uitvoerbaar zijn, andere langzamerhand moeten verkregen worden. Om statuten-wijziging te voorkomen zijn echter reeds dadelijk alle middelen opgenomen.

Het bleek, dat in het voeren der administratie aan de fabrieken nog vele verbeteringen kunnen worden aangebracht. Indien maar goed geadmistreerd wordt is eene uniforme administratie aan de fabrieken voor de vanwege den Zuivelbondeventueel te houden controle over de administratie der aangesloten fabrieken niet noodig. Een cursus in het houden eener goede administratie zoude veel nut kunnen afwerpen. Volgens het reglement kunnen ook leden van den Bond worden personen, die niet bepaald in verbinding staan met boterfabrieken, maar in den bloei der zuivelindustrie in Drenthe belang stellen.

Enkele veranderingen werden in het reglement gemaakt. Er werd voorgesteld, dat een fabriek, die uittreedt, in de schulden zal bijdragen tot een bedrag door de algemeene vergadering te bepalen. Dit werd veranderd in de bepaling, dat de uitgetreden vereeniging verplicht is bij te dragen in de schulden over het loopende boekjaar. De gewone leden, de fabrieken, alleen hebben stemrecht, de buitengewone leden, bestuursleden van fabrieken en begunstigers, hebben een raadgevende stem.

Een voorstel, door een lid der vergadering gedaan om ieder gewoon lid één stem te geven werd verworpen met 11 tegen 6 stemmen; eveneens werden verworpen, met 12 tegen 3 stemmen (twee bleven buiten stemming) een voorstel, dat ieder gewoon lid, dat in een jaar de melk van minder dan 300 koeien verwerkt, 1 stem zal hebben en wanneer hij meer melk dan van 300 koeien verwerkt, 2 stemmen. Ten slotte werd met 8 tegen 7 stemmen, 2 bleven buiten stemming, aangenomen een voorstel, dat ieder gewoon lid, dat in een jaar minder dan 250.000 liter melk verwerkt een stem, dat van 250.000 liter – 500.000 liter melk verwerkt 2 stemmen, van 500.000 – 750.000 3 stemmen en van een miljoen of meer liter 4 stemmen zal hebben, waardoor een voorstel verviel om niet verder te gaan dan tot 3 stemmen voor hen, die meer dan 500.000 liter melk verwerken.

Het bestuur, bestaande uit 5 leden, wordt door de gewone leden, de fabrieken, die vertegenwoordigers zenden ter vergadering, gekozen uit de buitengewone leden; de fabrieken, als lichamen, kan men toch moeilijk tot bestuurslid kiezen. De bestuursleden en de adviseerende leden krijgen hunne onkosten, ten behoeve der vereeniging gemaakt, vergoed, de secretaris alleen geniet een nader door de gewone leden vast te stellen salaris. Nadat met 8 tegen 7 stemmen, twee bleven buiten stemming, was verworpen een voorstel om de contributie voor gewone leden, fabrieken, op f 3 te bepalen, werd aangenomen met algemeene stemmen een voorstel om de contributie op f 1, f 2, f 3 en f 4 te bepalen naar gelang een vertegenwoordiger van een fabriek ter algemeene vergadering 1, 2, 3 of 4 stemmen kan uitbrengen.

Een buitengewoon lid, bestuurder eener fabriek enz., betaalt f 0.50 contributie, andere personen, die uit belangstelling leden worden, begunstigers dus, betalen f 2.50, adviseerende leden betalen geen contributie. Indien de contributie niet voldoende is om de uitgaven te dekken, dan wordt een omslag van de gewone leden geheven naar verhouding van het door elk gewoon lid verwerkt aantal liters melk.

Een voorstel, dat het bestuur voor uitgaafkosten, grooter dan f 200, de machtiging der algemeene vergadering noodig heeft, werd met 13 tegen 2 stemmen, 2 buiten stemming, aangenomen.

men, waardoor een voorstel om het bedrag op f 100 te bepalen, verviel. Het reglement werd daarna met algemeene stemmen vastgesteld.

Ruim 40 personen traden als buitengewoon lid tot den Bond toe. De heer Posthuma deelde mede, dat wanneer de Drentsche zuivelbond wil meewerken om deel te nemen aan de botermijning te Zutphen, onder beheer van den Geldersch-Overijsselschen Zuivelbond, deze, zoo als hem verzekerd is, zal komen onder beheer van beide bonden, waardoor de afzet van Drentsche boter in waarde zal winnen en meer zal worden gewerkt op het maken van le kwaliteit boter. Er zal dan geregeld worden gemijnd. Spreker wekt de fabrieksbesturen op hem kennis te geven, wanneer zij genegen zijn mede te werken tot dit doel.

Er zijn ten opzichte van den aanvoer eenige premiën uitgelooft, als een prikkel om zooveel mogelijk boter te zenden, die te Zutphen zal worden gemijnd. (Krachtig applaus.) Naar de heer T. Boerema, secretaris, mededeelde, zullen door het bestuur reglementen worden ontworpen op aankoop van benodigdheden, op boterkeuring enz. Hij vraagt den steun der vergadering voor de bevordering van het doel van den Bond. (Applaus.)

Op voorstel van den heer Boerema werd besloten het bestuur te machtigen om een afgevaardigde te zenden naar de eerstvolgende algemeene vergadering van den Geldersch-Overijsselschen Zuivelbond, zoo daartoe door dien bond de wensch wordt te kennen gegeven.

De heer Posthuma ried de besturen der fabrieken met het oog op deze zaak af om aanstonds contracten af te sluiten na 1 Januari a.s. Hij deelde daarop reglementen van den Geldersch-Overijsselschen Zuivelbond uit.

Nadat de heer Boerema een woord van dank had toegebracht aan den heer Posthuma voor diens krachtige hulp, welk woord met bijzonder krachtig applaus werd begroet, sloot de voorzitter, de heer A. J. Somer, de vergadering.

1900

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1900-02-24

Verslag verg. van directeuren coöp. Zuivelfabrieken

ZUIDLAREN – Gehouden op Zaterdag 17 Febr. j.l., in 't hotel Sissingh. Aanwezig waren 14 leden en één niet-lid, benevens de heer zuivelconsulent, de heer Posthuma.

De voorzitter, de heer Scheepstra van **Twijzel**, opent de vergadering met een kort woord, waarin hij zijn leedwezen uitspreekt, dat het zoowel heden als den dag, waarop de vorige vergadering te Assen plaats had, telkens zulk slecht weer was, waardoor velen genoopt werden thuis te blijven, wat wel te betreuren is, want daardoor wordt het doel van den bond, samenspreking over gemeenschappelijke belangen, niet bereikt.

Hierna verzoekt hij den secretaris-penningmeester de notulen van de vorige vergadering te willen voorlezen, welke onveranderd worden goedgekeurd.

Het bestuur doet vervolgens mededeeling van de handelwijze van een der leden, die een leerling heeft opgeleid tot directeur en dezen geen f 25 heeft laten storten in de kas der vereeniging, waartoe hem art. 4 van het huishoudelijk reglement verplichtte. Hem is een bedenktijd van 14 dagen gegeven, om alsnog aan die verplichting te voldoen, met bedreiging, bij nalatigheid, hem alsdan als lid te schrappen en zijne handelwijze publiek te maken.

Verder deelt het bestuur der vergadering mede, een schrijven te hebben ontvangen van een der leden, waarin deze den wensch uitspreekt, dat er telkens een zoo volledig mogelijk verslag van de vergadering worde gegeven, met het oog op de niet-aanwezigen. Die verslagen zullen zooveel mogelijk in de couranten worden publiek gemaakt.

Nu komt aan de orde de rekening en verantwoording van den secretaris-penningmeester over het afgelopen jaar. Drie der leden, de h.h. Huizing te **Gasteren**, Stoker te **Borger** en Thies te **Kloosterveen**, worden door den voorzitter aangewezen deze na te zien, die alles in de meest correcte orde bevinden, waarop ze bij monde van den heer Huizing hem dank zeggen voor het accuraat beheer.

Volgens no. 4 der agenda ging men nu over tot voorlezing en bespreking van de conceptstatuten, ontworpen door den zuivelconsulent voor Drenthe, den heer Posthuma, welke met algemene stemmen worden goedgekeurd.

Nevens andere wijzigingen is ook deze aangebracht, dat de naam niet meer zal zijn Bond van directeuren van Coöp. Zuivelfabrieken in de 3 Noordelijke provinciën, maar voor die van geheel Nederland.

Als gevolg van de aanneming der nieuwe statuten, waarop de Koninklijke goedkeuring zal gevraagd worden, was het verkiezen van een nieuw bestuur noodzakelijk. De uitslag der gehouden stemming was, dat werden benoemd de h.h. H. Scheepstra te **Twijzel**, voorzitter; H. Kiers te **Tynaarlo**, secretaris-penningmeester, K. Borgman te **Glimmen**; Stoker te **Borger** en Oosterbaan te **Roden**.

Als 5de en laatste punt der agenda kwam aan de orde: Model instructie voor de directeuren, ontworpen door den zuivelconsulent. Deze worden onveranderd goedgekeurd. Men besluit er een zeker getal van te laten drukken en te trachten de respectieve besturen der zuivelfabrieken te bewegen er ook hunne instemming mede te betuigen.

Erkentelijk voor de vele bemoeiing, raadgeving, enz. van den zuivelconsulent, werd op voorstel van den voorzitter besloten dezen als erevoorzitter te benoemen, met welk voorstel door

algemeen applaus instemming werd betuigd, en welke attentie door den heer Posthuma met dank werd aanvaard.

Hierna sloot de voorzitter, met een woord van dank aan de leden, die de vergadering met hunne tegenwoordigheid vereerden, en aan den heer Posthuma voor zijn krachtigen steun, de vergadering.

Provinciaal Drentsche en Asser Courant 1900-03-06

Verslag vergadering Drentschen Zuivelbond – DBvCZ.

ASSEN – Zaterdag 3 Maart j.l. in 't Café “Drenthina”. Vertegenwoordigd 26 fabrieken, uitbrengende 73 stemmen.

Al was het ook, dat de Zuivelbond tot nu toe een kwijnend bestaan had geleid, het scheen dat een nieuwe geest over hem was vaardig geworden. Een 47tal buitengewone leden hadden aan de oproeping van 't bestuur gevolg gegeven. Sedert de oprichting van den bond was geene enkele zoo goed bezochte vergadering gehouden. De uitbreiding van de werkzaamheden van den bond was oorzaak van de meerdere animo. Dank zij den zeer gewaardeerden steun van den heer zuivelconsulent, was het bestuur in de gelegenheid de vergadering verschillende belangrijke punten ter behandeling voor te dragen.

Na opening der vergadering en nadat de notulen met eene enkele wijziging werden vastgesteld, werd door den secretaris, den heer Boerema, verslag uitgebracht van de onlangs te Zutphen gehouden vergadering van den *Geldersch Overijsselschen Zuivelbond* (GOZ.), op welke vergadering hij den Drentschen bond had vertegenwoordigd. Deze gecombineerde vergadering was in hoofdzaak belegd, om te beraadslagen in hoeverre de gemeenschappelijke exploitatie van de botermijn te Zutphen ook de Drentsche zuivelfabrieken zou kunnen ten goede komen.

Door den heer Boerema werd medegedeeld, dat het volgende was overeengekomen. De botermijn zou voor rekening van de beide bonden worden geëxploiteerd en de fabrieken bondsleden gelijkelijk deelen in de baten, die door de mijn zouden worden opgeleverd. Voorts zouden premiën worden beschikbaar gesteld voor hem, die de grootste kwantiteit boter zond, en voor hem, die, naar verhouding van zijn product, het meeste zond.

Spreker was van oordeel, dat de botermijn een toekomst had. Al was het ook alleen, dat men daardoor zou komen tot een meer zuiveren toestand van den handel, vond hij het aanbevelenswaardig de boter aan de mijn af te leveren. Persoonlijk bij de mijn tegenwoordig geweest zijnde, had hij daarvan een gunstigen indruk gekregen.

De heer zuivelconsulent, die als afgevaardigde van het *Drentsch Landbouwgenootschap* mede de vergadering te Zutphen had bijgewoond, sloot zich geheel bij den vorigen spreker aan. Ook hij betoogde, dat de producenten, door hun product naar de mijn te zenden, zich bewogen op zuiverder handelsterrein. Met allen ernst spoorde hij de leden aan van de mijn gebruik te maken.

Met 56 tegen 2 stemmen werd als beginsel aangenomen, dat de Drentsche Zuivelbond zich met den G.O.bond in connectie zal stellen, ten einde te geraken tot gezamenlijke exploitatie van de mijn te Zutphen.

Daar door wijziging van het reglement de bond een nieuw stadium is ingetreden en sedert verschillende fabrieken zich bij den bond hadden aangesloten, meende het bestuur collectief zijne functiën te moeten neerleggen.

Op voorstel van het lid van Dijk te Borger werd besloten niet vijf, maar zeven bestuursleden te kiezen.

Bij eerste stemming verkregen T. Boerema 54, R. Mensing 43, E. Schrage 73, T. Tiersma 58, R. van Lunzen 45, de Jong 40, A. J. Somer 33, J. S. Wilting 24, v. Wageningen 7, A. Meursing 16, J. de Wal 35, R. A. Sijbring 36, S. Reijnders 22, H. Brouwer 8, mr. A. ten Oever 14 en L. van Dijk 2 stemmen.

Daar 37 stemmen de volstreckte meerderheid was, bleken de zes eerstgenoemde heeren verkozen te zijn, terwijl voor den zevenden zetel een tweede vrije stemming moest worden gehouden. Bij stemopname bleek, dat waren uitgebracht op J. S. Wilting 4, J. de Wal 18, A. Meursing 9, A. J. Somer 23, R. A. Sijbring 10, S. Reijnders 3 en mr. A. ten Oever 2 stemmen. Er moest derhalve eene herstemming plaats hebben tusschen de heeren A. J. Somer en J. de Wal, die respectievelijk 44 en 29 stemmen op zich vereenigden, zoodat eerstgenoemde is gekozen.

Daar o.m. volgens art. 2 de bond zijn doel tracht te bereiken door het geregeld houden van boterkeuringen en het aankopen van bij de zuivelbereiding benoodigde stoffen werden bepaald en voorwaarden, waaronder een en ander zal plaats hebben, door de vergadering vastgesteld.

Op de vraag van een der leden, welk doel met het houden van boterkeuringen werd beoogd, antwoordde de heer Posthuma dat zulks was eene opwekking om steeds te zorgen boter te fabriceren van goede kwaliteit. Bovendien zal de keuring zoo worden ingericht, dat het bestuur een blik erlangt in de wijze waarop en de omstandigheden waarin het centrifugeeren, karnen, kneden, zuren enz. plaats heeft. Daar bij verschillende keuringen dikwerf wordt getwijfeld aan de neutraliteit van de keuringscommissies, werd medegedeeld, dat het bestuur afdoende maatregelen zou nemen, waardoor allen twijfel zal werden buitengesloten.

Met den coöperatieven aankoop van verschillende bij de zuivelbereiding benoodigde stoffen beoogde het bestuur te verkrijgen degelijke artikelen tegen lagen prijs. Het voornemen bestaat zich in dezen in connectie te stellen met andere bonden, om daardoor het aan te koopen quantum zoo groot mogelijk te doen worden. Na eene warme aanbeveling van den heer Posthuma werden beide reglementen bij applaus aangenomen.

Daar door de uitbreiding van de werkzaamheden van den bond, de drukte aan het secretariaat verbonden, zeer omvangrijk werd, stelde het bestuur voor dan secretaris eene belooning te geven van f 100. De heer Posthuma, die bij ervaring wist wat werkzaamheden aan de genoemde functie waren verbonden, maakte de opmerking, dat eene belooning van f 100 veel te klein was. In dien zelfden geest sprak ook de heer de Jong van Zuidlaren, door wien nog werd opgemerkt, dat de secretaris van den Frieschen bond een salaris geniet van f 2000. Nadat ook nog mr. A. ten Oever, lid van het hoofdbestuur van bet *Drentsch Landbouwgenootschap*, over deze zaak het woord had gevoerd, werd besloten den secretaris een voorloopig salaris toe te kennen van f 100. Mocht het blijken, dat deze vergoeding niet voldoende was, dan kon later door middel eener gratificatie de belooning worden in overeenstemming gebracht met de werkzaamheden aan het secretariaat verbonden.

Door mr. A. ten Oever werd vervolgens de opmerking gemaakt, dat, blijkens al hetgeen op de vergadering was behandeld, de bond in de toekomst zich nog al uitgaven moest getroosten.

Spreker vroeg, welke bronnen de bond had, waaruit hij in dezen zou kunnen putten. Hij gaf den bond in overweging subsidie aan te vragen bij het *Drentsch Laadbouwenootschap* en veronderstelde dat dit niet zou worden geweigerd. Van de zijde van 't bestuur werd den heer ten Oever geantwoord, dat de eenigste inkomsten bestonden uit contributie van leden en buitengewone leden. De gewone leden betalen eene contributie van f 1, f 2, f 3 of f 4, al naar mate de hoeveelheid melk door hen verwerkt. Wat de buitengewone leden betreft, deze worden verdeeld in twee categoriën, t. w.: a. zij, die lid zijn van een fabriek (bondslid); voor dezen bedraagt de contributie f 0,50 en b. personen, die feitelijk geheel buiten de zuivelindustrie staan, doch die door eene geldelijke bijdrage hunne belangstelling in deze willen toonen; zij betalen eene contributie ad f 2,50.

Reeds 63 personen traden toe als buitengewoon lid sub a, terwijl mr. A. ten Oever de rij der onder sub b genoemde opende. Daar er altijd personen zijn, die, alhoewel buiten de zuivelindustrie staande, deze wel zouden willen steunen, werd van de zijde van het bestuur de leden op het hart gedrukt een ieder, in zijn eigen kring, te trachten het aantal leden te doen uitbreiden. Bovendien werd door den voorzitter aan den heer ten Oever geantwoord, dat het bestuur met groote ingenomenheid diens raad zal opvolgen en van het hoofdbestuur van het Genootschap zal trachten eene subsidie te verkrijgen. Door krachtig applaus betuigde de vergadering hiermede hare instemming.

Alhoewel al de werkzaamheden feitelijk niet waren afgelopen, werd, het vergevorderde uur in aanmerking genomen — 't was inmiddels half zes geworden — de vergadering gesloten.

In eene daarna gehouden bestuursvergadering werden respectievelijk tot voorzitter en secretaris-penningmeester benoemd de h.h. A. J. Somer te **Rolde** en T. Boerema te **Grolloo**.

Voorts werden door het bestuur benoemd tot leden van de commissie van aanbesteding de h.h. J. Stoker te **Borger** en T. Tiersma te **Hoogeveen** en tot leden van de commissie voor de boterkeuringen de h.h. de Jong te **Zuidlaren** en E. Schrage te **Kloosterveen**.

De secretaris is ambtshalve lid dier beide commissiën.

Daar men voortgang met de zaken wenschte te maken werd overeengekomen, dat reeds Dinsdag 6 Maart de verschillende commissiën hare werkzaamheden zouden aanvangen.

Ten slotte werd nog eene commissie benoemd voor de botermijn. Daarvoor werden aangewezen de h.h. F. E. Posthuma te Assen en R. v. Lunzen Rz. te Koekange. Ook was de heer Posthuma bereid de hierbovengenoemde commissiën met zijne zeer gewaardeerde adviezen bij hare werkzaamheden te willen steunen.

Nadat nog was overeengekomen, dat de eerstvolgende bestuursvergadering zal worden gehouden op 20 Maart a.s., werd de vergadering gesloten.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1900-05-01

Deel uit verslag van den toestand van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, over 1899, uitgebracht door den Secretaris van het Hoofdbestuur in de Algemeene Vergadering, den 30 April 1900 te Hoogeveen gehouden.

[...]

Op het eind van het jaar 1899 telde het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe 1556 leden, tegen 1511 leden op 31 December 1898.

[...]

J. Elema

De heer J. Elema, Rijkslandbouwleeraar voor Drenthe, voleindigde in 1899 zijne inspectie der in Drenthe bestaande coöperatieve Zuivelfabrieken, waarmede in 1897 een aanvang werd gemaakt. Zijne bevindingen deelde hij mede in een: *“Rapport van den algemeenen toestand der ‘Zuivelfabrieken in Drenthe’*”, uitgebracht aan het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, waarin met groote duidelijkheid de stand der Zuivelbereiding in deze Provincie is uiteengezet en niet minder duidelijk middelen aan de hand zijn gegeven om de gewenschte verbetering aan te brengen.

Met goedvinden van den heer Elema werd dit rapport gedrukt en aan alle Coöperatieve (en eenige andere) Zuivelfabrieken toegezonden. Een beperkt aantal dier boekjes is nog bij mij te verkrijgen. Daar het natuurlijk niet opgaat hier een volledig of zelfs slechts een beknopt verslag van dat rapport te geven, moet ik me met het aanstippen van eenige kleine bijzonderheden tevreden stellen.

Wat de behandeling der melk aangaat, deze laat in de zandstreken algemeen veel te wenschen over; dikwijls is ze sterk met mestdeelen verontreinigd, Van afkoeling is in den regel geen sprake; geschiedt dit wel, dan is ze vaak onvoldoende. Herhaaldelijk komt het voor, dat zure melk aan de fabrieken wordt geleverd en verwerkt.

Van alles behalve goeden invloed is de wijze, waarop het vervoer der melk plaats heeft, geschiedende gemeenlijk op gewone boerenwagens. Van de verschillende wijzen, waarop het voorwarmen der melk plaats heeft, verdient die door middel van een voorwarmer met stoomverwarming de voorkeur.

Na te hebben stilgestaan bij beschouwingen omtrent gebrek aan afkoelers, den gunstigen invloed der pasteurisatie; na te hebben gewezen op de slordigheid, waarmede dikwijls het zuren plaats heeft, op de dikwijls, vooral aan de handkrachtfabrieken, voorkomende onzindelijkheid, menigmaal een gevolg van te geringe hoeveelheid water, spreekt de verslaggever zijn hoop en verwachting uit, dat in een en ander eerlang verbetering zal merkbaar zijn, ook met het oog op de benoeming van een zuivelconsulent, die hier een ruim en dankbaar arbeidsveld kan vinden.

Zuivelconsulent

Zoo ben ik geleidelijk gekomen tot den zuivelconsulent. Onder goedkeuring van den Minister, die ook zijn zegel hechtte aan de instructie en de bezoldiging, werd, voor den tijd van één jaar, op eene vaste jaarwedde van f 2000, benoemd de heer **F. E. Posthuma**, die, na de benoeming te hebben aanvaard, zich metterwoon te Assen vestigde. Aldaar werd hem, door de zorgen en op kosten van het Hoofdbestuur, een laboratorium verschafft, waarin gelegenheid tot het doen van eenvoudig scheikundig onderzoek; tevens verstrekt de consulent daar gaarne aan alle belangstellenden inlichtingen.

Aan tal van Drentsche zuivelfabrieken (meer dan 50) bracht deze titularis een bezoek, waar hij steeds gelegenheid vond nuttige wenken aangaande de bereiding der boter en de inrichting der fabrieken te geven.

Te Vries, Borger en Assen werden met zeer bevredigend resultaat onder zijne leiding cursussen in de zuivelbereiding gegeven, welke waarschijnlijk pl.m. 20 lessen zullen tellen en waaraan respectievelijk door 17 (later 20), 14 (later 18) en 18 (later 22) leerlingen — meest directeurs van zuivelfabrieken — werd deelgenomen.

Drentsche Zuivelbond

Voor de reorganisatie van den Drentschen Zuivelbond verleende de heer F. E. Posthuma zinnen steun. Uitteraard is vooralsnog weinig te zeggen over dan invloed van het zuivelconsulentschap op de Drentsche Zuivelbereiding, doch de resultaten zullen zeer zeker gunstig zijn. [...]

PDAC 1900-05-03

Vervolg verslag verg Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe – (Slot.)

over aanvraag max. 300 gld subsidie Boterterkeuringen DBvCZ!

HOOGVEEEN Algemeene vergadering leden van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, op Maandag 30 April 1900, 's namiddags half één in het café-Ogterop te Hoogeveen.

Aan de orde komt de subsidie-aanvraag van den *Bond van coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*. De bond vraagt voor het houden van 4 boterkeuringen een subsidie van f 300. Het hoofdbestuur van het Genootschap, dat niet op de hoogte is van de financiën van den bond, stelt voor het hoofdbestuur te machtigen een maximumsubsidie te verleen van f 150, indien het blijkt dat de bond subsidie nodig heeft.

De heer T. Boerema zegt (nadat eenig debat is gehouden, waaruit blijkt, dat door een misverstand een brief waarschijnlijk bij den voorzitter van den bond is blijven liggen, tengevolge waarvan het hoofdbestuur geen nadere gegevens verlangde), dat f 150 subsidie niet veel is voor het doel. De vier boterkeuringen zullen minstens f 300 kosten en de bond heeft reeds vele andere uitgaven. De aanvraag om f 300 subsidie is zeer zeker niet te hoog. De heer Veenhoven acht, waar het hoofdbestuur ongetwijfeld goed zal nagaan in hoever steun noodig is, de bepaling van de grens op f 150 niet gewenscht. Hij zoude die grens willen uitbreiden tot f 300. Het geldt hier toch eene belangrijke zaak, nu alle zuivelbereiding coöperatief plaats heeft. Nog veel kan op het gebied van zuivelproductie worden gedaan en door den bond te steunen zal men eene goede zuivelproductie bevorderen.

Den heer F. E. Posthuma spijt het, dat het gegaan is, zooals het is gegaan, daar het hoofdbestuur nu niet voldoende op de hoogte is en nu natuurlijk geen voorstel kan doen om onvoorwaardelijk subsidie te verleen. Spreker wenscht in 't kort de boterkeuringen te bespreken en na te gaan hoeveel deze zullen kosten.

De boter zal gekeurd worden door specialiteiten, want wanneer de eerste de beste dat doet geeft het niets en zal de keuring niet bijdragen tot verbetering van het product. Men moet daarvoor, wat verder dan in Drenthe, personen zoeken, die voor die taak volkomen berekend zijn. Eerst zijn twee personen in Drenthe gevraagd, maar een van hen heeft zich teruggetrokken. De heer Gerritsma te Heerenveen, de heer Lugard uit Deventer en de heer Koops uit Assen zullen ongeveer f 60 per keuring moeten ontvangen, dat is voor 4 keuringen f 240. Dan zal het rapport nog gedrukt moeten worden, zullen verder kleine onkosten gemaakt moeten worden voor eene stellage, waardoor alleen het boterbovenvlak van het vaatje te zien zal kunnen zijn. Een bedrag van f 300 is zeker niet te hoog berekend.

In Friesland is de begrooting f 200 per keuring, dat is f 800 per jaar. Hier, voor kleine fabrieken en een bond, die in de kinderschoenen is, mag de grens wel gesteld worden op f 300. De voorzitter zegt, dat de zaak hem geheel nieuw is en hij de stukken eerst heden heeft gezien.

De heer mr. A. ten Oever wenscht niet te bestrijden, dat het Genootschap een maximum van f 300 subsidie zal geven. Spreker zelf heeft op de vergadering van den bond het denkbeeld aan

de hand gedaan om eenige ondersteuning te vragen, maar het was niet de bedoeling, dat de geheele kosten der keuringen voor rekening van het Genootschap zouden komen. Ook de Drentsche bond heeft eenige kracht en kan ook iets doen. Spreker meende, dat premies zouden worden uitgelooft en dat deze geheel of gedeeltelijk uit de kas van het Genootschap zouden worden gegeven. Het dient goed overwogen te worden of het Genootschap de geheele kosten der keuringen zal dragen.

De heer Posthuma zegt, dat in de eerste jaren nooit of nimmer van premiën sprake kan zijn. Het is niet het doel der keuringen reclame te maken voor eene of andere fabriek, maar om het product in geheel Drenthe omhoog te brengen. Premiën zouden verkeerd werken. Het doel is eerste kwaliteit boter te verkrijgen en dat kan zonder reclame, zooals Denemarken heeft be-
wezen.

De heer Boerema zegt, dat de bond reeds buitendien kosten heeft. Door het subsidie zullen niet alle uitgaven worden gedekt, er zijn nog vele andere zaken te betalen, andere kosten te maken.

De heer J. Aukes is er ook voor, dat de grens van het subsidie wordt uitgebreid tot f 300.

De heer J. Veenhoven vraagt of het wel noodig is een som te noemen. Indien de vergadering toont meer te willen geven en dit in het belang van den landbouw acht, is dan een grens wel noodig? Misschien zullen nog meer boterfabrieken toetreden tot den bond en daarom wenscht spreker de zaak geheel aan het hoofdbestuur over te laten.

De voorzitter zegt, dat f 300 subsidie is gevraagd en dat men in geen geval verder dient te gaan. Het hoofdbestuur dient te weten, hoe de gelden van het Genootschap moeten worden besteed en tot welke maximum-bedrag het subsidie dient te worden toegestaan.

De beraadslagingen worden gesloten.

Besloten wordt eene subsidie te verleen en voor zoover het hoofdbestuur dat wenschelijk zal voork omen. Bij zitten en opstaan wordt beslist, dat het maximum der subsidie f 300 zal bedragen.

[...]

Provinciale Drensche en Asser Courant 1900-06-11

Verslag alg. verg. Bond van coöp. zuivelfabrieken in Drenthe

ASSEN – De heden in 't hotel-Nanninga gehouden algemeene vergadering van den Bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe was door een 40tal leden en buitengewone leden bezocht.

Na opening der vergadering door den voorzitter, den heer A. J. Somer, na lezing en vaststelling der notulen van de vorige algemeene vergadering, bracht de secretaris, de heer T. Boerema, het jaarverslag uit.

Werd in het vorig jaarverslag een klaagtoon aangeheven over te weinig belangstelling, thans klinkt een juichtoon over steeds grootere uitbreiding van het aantal leden, een gevolg van de reorganisatie van den bond, waardoor zijn arbeidsveld aanmerkelijk werd uitgebreid. Het bestuur werd daarbij krachtig gesteund door den zuivelconsulent. Het bestuur kan, naar in het verslag werd opgemerkt, het hoofdbestuur van het *Drentsch Landbouw-Genootschap* er niet

genoeg dankbaar voor zijn, dat diens keuze voor de betrekking van zuivelconsulent viel op den secretaris van den bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Friesland, in alle opzichten dus een man, doorkneed in de werkzaamheden van een zuivelbond. De heer Posthuma heeft de gestelde verwachtingen overtroffen.

Verder werd een overzicht gegeven van de verschillende werkzaamheden van den bond, welke reeds vroeger achtereenvolgens zijn vermeld.

Den secretaris werd dank gebracht voor het uitbrengen van het verslag.

Daarna kwam in behandeling de begrooting voor 1900 en 1901. Daarop komen voor de volgende posten onder de **ontvangsten**: contributie buitengewone leden á f 0,50 f 30, contributie buitengewone leden á f 2.50 f 35, contributie van 27 fabrieken f 76, omslag f 728, subsidie Genootschap f 150, totaal f 1019. Onder de **uitgaven**: vier algemeene vergaderingen f 60,40, acht bestuursvergaderingen f 120,80, administratie en drukwerk f 100; **boterkeuringen**: bezoldiging jury f 50, reiskosten jury f 24, gewoon drukwerk f 2,50, porto's f 7,50, drukloon rapport f 40, reiskosten en vertering commissie f 9, samen f 133, en voor vier boterkeuringen dus f 532; aanbesteding: drukwerk f 4, reiskosten en vertering f 18,40, samen f 22.40; salaris secretaris f 100, oprichtingskosten f 83,92, totaal f 1019,52.

In den omslag zal door de aangesloten fabrieken moeten worden bijgedragen 3½ ct. per 1000 liter melk, tegenover welke uitgaaf staan de directe voordeelen door gezamenlijke aanbesteding behaald en de indirecte voordelen der boterkeuringen.

Besloten werd de begrooting goed te keuren, terwijl aan het bestuur werd opgedragen zich nogmaals te wenden tot het hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe om eene subsidie te verkrijgen van f 300, waarbij de begrooting zal worden overgelegd en een staatje van hetgeen elke der 27 aangesloten fabrieken in den omslag zal hebben te betalen. Verder werd besloten, dat in het vervolg de begrooting aan de leden ter inzage zal worden toegezonden en door eene commissie zal worden onderzocht.

Bij de beraadslagingen over deze zaak bleek, dat een viertal boterkeuringen zeer wenschelijk en noodig werden geacht en volkomen de te maken onkosten waard. Verder werd, teneinde te doen uitkomen, dat het hoofdbestuur van het Genootschap niet over te ruime geldmiddelen beschikt en het dus noodig is, dat de noodzakelijkheid van eene subsidie-verleening duidelijk werd aangetoond, medegedeeld, dat het hoofdbestuur een adres heeft gezonden aan Gedep. Staten van Drenthe om nog f 1000 subsidie te vragen.

Ten slotte werd tot de leden door den zuivelconsulent, den heer Posthuma, eene opwekking gericht om zooveel mogelijk hun best te doen om het ledental uit te breiden. Hoe meer van de 80 fabrieken in Drenthe lid worden, des te minder worden de kosten voor elke fabriek.

In zake de botermijn werd medegedeeld, dat binnenkort aan verschillende fabrieken in Gelderland, Overijssel, Friesland, Groningen en Drenthe eene circulaire zal worden gezonden, behelzende een rapport omtrent de zaak en eventueele samenwerking.

De gezamenlijke aanbesteding – *Centrale Aankoop* – der aan den bond aangesloten fabrieken heeft de verwachtingen verre overtroffen, er is veel besteld, al is het jammer, dat wig een 4 á, 5tal fabrieken niet aan de gezamenlijke bestelling deelnamen.

Ook werd verslag uitgebracht van de boterkeuring. Het rapport zal worden gedrukt en aan de leden worden gezonden.

De voorzitter bracht, onder applaus der vergadering een woord van dank aan de commissie en inzonderheid aan den heer Posthuma voor de vele moeite aangewend om de keuring te doen slagen en voor het uitbrengen van het uitvoerig en belangrijk rapport.

Een huishoudelijk reglement werd vastgesteld. Een voorstel om zich aan te sluiten bij den op te richten Nederlandschen Zuivelbond, (**FNZ.**) tegen eene contributie van f 25, werd aangenomen.

De heer Posthuma, zuivelconsulent voor Drenthe, wees er op, dat er een bericht in een der vakbladen is geplaatst omtrent den uitslag der boterkeuring, welk bericht allen schijn heeft van reclame-makerij. Dat is tegen de bedoeling, waarmede de boterkeuringen worden gehouden, n.l. onderlinge vergelijking en voorlichting. Hij stelde er prijs op dit mede te deelen in de hoop, dat dergelijke berichten niet verder zullen worden geplaatst. De vergadering werd daarna gesloten.

PDAC 1900-06-13

Aanvulling op voorgaande

In de Zaterdag gehouden vergadering van den *Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe* wees de zuivelconsulent, de heer **Posthuma**, er op, dat niet alle fabrieksboter gelijke waarde heeft. Er zal een tijd komen, dat de waar betaald wordt naar de juiste waarde, die zij heeft. Reeds betalen de fabrieken, die de melk naar vetgehalte betalen, naar de waarde der melk. Zoo ook zal het worden met de boter.

Het is daarom goed, dat men zich vooraf wapent, dat men door de boterkeuringen leert, wat aan het product ontbreekt. Onderlinge vergelijking en onderling overleg zullen veel medewerkers tot het beoogde doel, de Drentsche boter zoo goed mogelijk te doen zijn.

De kosten der boterkeuringen zijn voor dat doel niet te hoog, tegenover welke kosten ook de voordeelen der aanbesteding en de betere materialen staan. Het is daarom de plicht der fabrieken te zorgen, dat zich zooveel mogelijk bij den Bond aansluiten.

Met den Bond gaat het als met een jongen, die studeert. Later zal, hoopt men, het besteed kapitaal nuttige rente afwerpen. Maar de eerste tijd is de moeielijkste en daarom wordt f 300 subsidie aan het Landbouw-Genootschap gevraagd. Na verloop van tijd hoopt de Bond op eigen beenen te kunnen staan.

Spreker achtte het wenschelijk, dat de Drentsche Bond zich aansluitte aan den *Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond*, die de boterbereiding en den boterhandel van beter conditie wil maken. Hoe grooter de coöperatie is, des te voordeeliger zal zij werken, des te beter zal men knoeierijen kunnen tegengaan, des te krachtiger zal de samenwerking en des te succesvoller de wederkeerige voorlichting zijn.

De Drentsche Bond heeft reeds voordeelen genoten van de coöperatie, want hij zou niet zoo goedkoop hebben ingekocht, indien de Friesche Bond er niet was geweest.

Zoals wij reeds meldden, werd tot aansluiting besloten.

De heer mr. A. ten Oever drong er op aan, dat de begroting, vóórdat zij behandeld wordt, aan de besturen der aangesloten fabrieken ter inzage wordt gezonden en aan de beoordeling ener commissie wordt onderworpen. Eveneens is het wenschelijk om ook andere belangrijke zaken vooraf ter kennis te brengen van de leden, opdat deze niet de zaak eerst ter vergadering kunnen overwegen. In dien geest werd, zoals gemeld is, eveneens een besluit genomen.

1901

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1901-01-01³

ook MAP Overijssel

Verslag lezing Croesen tijdens vergadering Geneeskundige Raad voor Overijssel en Drenthe

Zuivelconsulent Overijssel Croesen:

“Is het met een economische exploitatie van een zuivelfabriek verenigbaar, dat ook de hygiënische eischen worden in acht genomen ? “

Zaterdag 29 December, 's middags om 1 uur, heeft de Geneeskundige Raad voor Overijssel en Drenthe in het Raadhuis te Zwolle een vergadering gehouden, onder presidium van den heer dr. M. W. Pijnappel, inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezicht in Overijssel en Drenthe.

De voorzitter zegt naar aanleiding van het sterfgeval van den heer Damman de Witt te Gieten, dat velen zich hem nog herinneren zullen als lid van den Geneeskundigen Raad en dat die herinnering een aangename en een goede zal zijn.

De heer V. R. IJ. Croesen, zuivel-consulent voor Overijssel, bracht daarna, naar de Zw. Crt. meldt, daartoe uitgenoodigd door den inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezicht in Overijssel en Drenthe, rapport uit over de vraag: “Is het met een economische exploitatie van een zuivelfabriek verenigbaar, dat ook de hygiënische eischen worden in acht genomen ?” De heer Croesen begint met de zuivelfabrieken te verdeelen in “handkrachtzuivelfabrieken” en “stoomzuivelfabrieken”, om dan de wijze van werken van elk der twee genoemde categorieën na te gaan.

Op alle zuivelfabrieken, waar men zich uitsluitend met de boterbereiding bezig houdt, wordt de melk machinaal met behulp van centrifuges ontroomd. Ten einde een zoo scherp mogelijke ontroming te verkrijgen, dient men de melk, alvorens ze te centrifugeren, te verwarmen op een temperatuur van 30 á 35 gr. C. (voorwarmen). Op stoom-zuivelfabrieken geschiedt dit in de zoogenaamde “voorwarmer”, waarin de melk door een ruimte geleid wordt, die omgeven is door stoom.

Op handkrachtfabrieken plaatst men bakken met melk in warm water. Door het centrifugeeren wordt de melk gescheiden in room en afgeroomde melk (ook wel ondermelk genoemd). Het vetgehalte van den room loopt zeer uiteen, het wisselt door verschillende omstandigheden tusschen 16—30 pct., het vetgehalte der afgeroomde melk bedraagt onder normale omstandigheden 0.1 pct.

Tengevolge van het centrifugeeren wordt een groot deel van het in de melk aanwezige vuil daaruit verwijderd. Men vindt dit in de vorm van **centrifugeslib** na het werken in de centrifuge. In dit centrifugeslib vindt men, behalve een deel van het vuil der melk, een klein deel van kaasstof en aschbestanddeelen der melk en bovendien een menigte bacteriën, waaronder vooral veel tuberkelbacillen.

De room wordt na het centrifugeeren óf direct afgekoeld en daarna ter zuring weggezet, óf eerst gepasteuriseerd, daarna afgekoeld en vervolgens ter zuring weggezet.

De afgeroomde melk wordt na het centrifugeeren al of niet afgekoeld aan de melkleveranciers teruggegeven of soms eerst gepasteuriseerd en vervolgens na afkoeling teruggegeven. Het afkoelen van room en afgeroomde melk geschiedt met behulp van koelapparaten. Daarmede kan

3 Is tekst uit PDAC – geen bron meer in systeem

men den room resp. afgeroomde melk in enkele minuten b.v. van 80 gr. C. tot 10 gr. C. afkoelen.

In verband met bovenstaande vraag, gaat de heer Croesen na in hoeverre het mogelijk is zekerheid te verkrijgen, dat de verschillende ziektekiemen, welke in melk kunnen voorkomen, zullen worden vernietigd, zonder dat de hoedanigheid van het te vervaardigen product door die maatregelen lijdt, en bespreekt daarna afzonderlijk: 1. roomboter; 2. afgeroomde melk; 3. karnemelk; 4. kaas.

De heer Crossen komt hierna tot de volgende conclusies:

- 1) het afleveren van producten, steeds vrij van ziektekiemen, is niet mogelijk in handkrachtzuivelfabrieken ;
- 2) het produceeren van boter, steeds vrij van ziektekiemen, in stoomzuivelfabrieken, is niet alleen vereenigbaar met een economische exploitatie, maar zelfs ten zeerste gewenscht met het oog op de meerdere zekerheid, die het bedrijf er door verkrijgt, mits het mogelijk is den gepasteuriseerden room ten spoedigste zeer laag af te koelen;
- 3) door het pasteuriseeren van den room is de karnemelk tevens van ziektekiemen bevrijd;
- 4) het pasteuriseeren van de afgeroomde melk op zuivelfabrieken is vereenigbaar met een economische exploitatie, omdat het een krachtige factor uitmaakt van het welslagen der onderneming ;
- 5) het maken van kaas uit een grondstof, die door pasteuriseeren van mogelijk aanwezige ziektekiemen is bevrijd, is tot op heden niet mogelijk.

In de Deensche wet tot bestrijding van tuberculose onder het rundvee wordt o. a. bepaald: "Melkerijen mogen geen afgeroomde melk of karnemelk afleveren, die niet verwarmd is geweest tot minstens 85° C. De slib der centrifuges moet verbrand worden."

In het ontwerp van wet ter bestrijding van tuberculose onder het rundvee, onlangs aan de Tweede Kamer ter overweging aangeboden, staan deze bepalingen niet. Toch beschouwen vele autoriteiten in Denemarken deze wettelijke voorschriften als zeer doelmatig.

Enkele punten van zijn rapport lichtte de heer Croesen nog mondeling eenigszins nader toe. Het pasteuriseren op 85° C. heeft vele moeilijkheden. Men verwarmt met stoom. Om nu den room of de melk, die 't verst van de verwarmende oppervlakte verwijderd is, op 85° C. te brengen, moest men met de oude toestellen de melk, die 't dichtst bij de verwarmende oppervlakte was, veel hooger verwarmen, zoodat ze een kooksmaak kreeg. Met de nieuwe toestellen is dit bezwaar weggenomen.

De voorzitter stelt de vergadering voor een adres aan den Minister te richten, waarin wordt aangedrongen om in het ontwerp van wet ter bestrijding van tuberculose onder het rundvee alsnog maatregelen te willen opnemen, die door een betere regeling in de zuivelfabrieken de verspreiding van tuberculose onder het rundvee kunnen tegengaan; en verder om het centrifugeslib te verbranden. Met het oog op den noodigen spoed is het misschien beter niet eerst de andere raden te raadplegen.

Het voorstel wordt met algemeene stemmen aangenomen. Een commissie, bestaande uit de heeren Stoffens, Croesen en Uiterdijk, zal met den voorzitter voor de redactie van het adres zorgen.

In de tweede plaats stelt hij voor hen te machtigen om, in overleg met den heer Croesen, van den inhoud van het rapport aan de directies der zuivelfabrieken kennis te geven, om op die wijze het eigenlijke doel, waartoe door hem aan den heer Croesen was verzocht het rapport uit

te brengen: het bestrijden van de gevaren, waartoe de zuivelfabrieken ten opzichte van de verspreiding van besmettelijke ziekte kunnen aanleiding geven, te bereiken. Dit voorstel wordt evenzoo met algemeene stemmen aangenomen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1901-01-03

INGEZONDEN: Boterfabrieken. IV. ⁴

(Door Secretaris DBvCZ. (?) '*Meester Crone*')

Er zijn vele prachtige paarden, mooie stieren en beste koeien, als elk op zich zelf beschouwd wordt.

Worden ze echter op eene Tentoonstelling naast elkander geplaatst, dan komt het verschil voor den dag en valt het niet moeilijk, zelfs zonder het aanbevelenswaardige puntenstelsel, een drietal te formeeren, om daaruit het beste te zoeken.

't Is dan ook eene waarheid, dat eerst door vergelijken de gebreken aan het licht komen.

En kent men deze, dan is 't een dure plicht, de oorzaak te erkennen of op te sporen en maatregelen te nemen, om een volgende maal betere waar te leveren.

Zoolang op de boterkeuringen, zoowel in Friesland als in onze provincie, nog monsters boter komen, welke na 2 of 3 dagen niet goed meet smaken, Zoolang er nog zoovele monsters sterk, zuur, spekkig en visschig verklaard worden. Zoolang nog monsters voorkomen, welke na verloop van ten hoogste acht dagen, bedorven zijn, is 't hoogst noodzakelijk, dat de oorzaak van deze slechte eigenschappen opgespoord wordt, om boter te kunnen maken zonder gebreken.

Opmerkelijk is het, dat op boterkeuringen in Friesland, van 't voorgaande jaar, van de 43 monsters geen enkele visschig genoemd kon worden en bij de laatste boterkeuring in Drenthe van de 31 monsters 4 met visschig bestempeld werden. Als er zulke verschillen zijn: boter met en boter zonder gebreken, dan moeten heeren Directeuren van boterfabrieken, uit de wijze van fabricceeren, die van elk ingezonden monster bekend is, kunnen opmaken, welke manier voor boterbereiden de minste gebreken oplevert.

Indien de hoofden der boterfabrieken de uitkomsten van elke keuring nu maar gaan toetsen aan de bewerking, zal deze tak van den "Bond" eene leerschool wezen, welke uitmuntende vruchten moet afwerpen. Eene vraag is 't echter, of er nog niet meer gedaan kan worden, om de boterkeuring leerzamer te maken.

Naar mijn inzien is er nog eene betere manier, welke onze boterbereiders direct met oorzaak en gevolg in aanraking brengt en dringt, om van de goede en slechte eigenschappen der boter en de wijze van bewerking meer studie te maken en alzoo het middel worden, om directeuren te krijgen, welke boter leveren zonder gebreken.

't Is gemakkelijk te zeggen: '*t kan beter*'; maar hoe? Als in plaats van vreemde keurmeesters op de boterkeuring er drie directeuren van aangesloten fabrieken genomen worden, door looting aan te wijzen: een van stoom- en twee van handkrachtfabrieken en dan telkens nieuwe, tot allen eene beurt gehad hebben en vervolgens weer van voren aan, dan zullen allen zich moeten inspannen, om van 't boterbereiden in zijn vollen omvang eene studie te maken en eene kennis verwerven, welke in meer rijksdaalders den boer ten goede zal komen. De boter-

4 Voorgaande 'ingezonden' artikelen niet gevonden – 1900 juli t/m dec. ontbreekt nl. op www.

keuringen worden hierdoor het middel, om degelijke directeuren te vormen voor weinig geld, daar deze wijze van boterkeuren lang zoo kostbaar niet zal wezen, als de keuring door vreemde keurmeesters, daar de directeur-keurmeesters, naar vast tarief, reizen verblijfkosten krijgen en geen belooning, omdat zij van de fabriek hun weekgeld ontvangen.

Er komt echter eene vraag.

Zou deze wijze van boterkeuren door heeren directeuren zijn te vertrouwen?

Naar mijn inzien wel, omdat:

1. de naam van de fabriek onzichtbaar is;
2. het plaatsen der botervaatjes niet door directeuren geschiedt;
3. de commissie voor de boterkeuring, een deel van 't bestuur, toezicht heeft, en
- 4 de directeur-keurmeesters, als ze niet verkouden zijn — en dat kunnen beloonde keurmeesters ook wel worden — goed kunnen ruiken en proeven.

In 't kort, ik vertrouw ten volle, dat de spreuk: “Al doende leert men” op deze wijze gouden vruchten zal geven.

Oudemolen, Dec. 1900.

G. F. Crone.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1901-01-05

INGEZONDEN. Boterfabrieken. V

Ofschoon de hulpvaardigheid der Drenthenaren een waarborg is voor elkander helpen, mag deze zaak in 't belang der boterfabrieken wel eens onder de oogen gezien worden.

Het bestuur van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* heeft daarom het voornemen in de eerstvolgende algemeene vergadering dienaangaande voorstellen te doen, waarbij voor elke aangesloten fabriek wordt bepaald, welke fabrieken voor ondersteuning in aanmerking komen, als door de eene of andere omstandigheid de geleverde melk aan eene fabriek niet verwerkt kan worden.

Ook *zonder* ondersteuningskringen zou men elkander wel helpen, maar als daarbij orde en regel is. wordt zeer zeker 't ondersteunen gemakkelijker daar er fabrieken zijn meteen, met twee, met drie centrifuges en ook stoomfabrieken.

De besturen der fabrieken zullen niet zoo onverschillig en lui zijn, in dezen eene deugd, als vele schepers, die, liggende, gevraagd wordende naar den rechten weg, met hun been de richting aangeven.

Neen, neen, de Drentsche boer zegt: “k Zal even metgaon, om terecht te helpen, maor moet eerst mien smeugeltien an hebben.”

't Heeft niet licht nood, dat eene fabriek bij eene naburige fabriek tevergeefs aanklopt om ondersteuning, maar 't zal geen plaats vinden, als de voorwaarden voor ondersteuning geldig zijn voor alle fabrieken, welke bij den “Bond” zijn aangesloten.

't Is zeker met den “Bond” ais met vele andere zaken, door de gebreken te leeren kennen moet men tot het betere komen.

Een enkel gebrek, in de meening van velen, is de gedachte, dat de “Bond” is opgericht om te Assen eene groote knederij te bouwen. 't Zij mij vergund hier mede te deelen, dat dit nu het doel nog niet kan wezen, omdat er nog zooveel boter is met gebreken.

En krijgen we boter zonder gebreken, dan kan de boter direct van de fabriek naar het buitenland verzonden worden, onder het gewaarborgd merk van zuivere natuurboter.

Het doel van den “Bond” is, de belangen van de coöperatief werkende zuivelfabrieken te bevorderen door:

1. samenwerking en wederkeerige voorlichting in alle zaken, die eene voordeelige exploitatie van de zuivelfabrieken kunnen bevorderen;
2. het bevorderen van den goeden naam en den afzet der zuivelproducten in het binnen- en buitenland;
3. het geregeld houden van boterkeuringen;
4. het deponeren van een handelsmerk voor gemeenschappelijk gebruik;
5. het aankopen van bij de zuivelbereiding benodigde stoffen;
6. het opsporen en bestrijden van knoeierijen bij de bereiding van en den handel in zuivelproducten;
7. het bevorderen van eene geregelde en goede verzending der zuivelproducten;
8. het samenwerken met andere vereenigingen in zooverre dit de coöperatieve zuivelbereiding ten goede kan komen;
9. het controleeren van de administratie aan coöperatieve zuivelfabrieken;
10. het geven van gelegenheid tot het verkrijgen van diploma's van bekwaamheid voor de verschillende betrekkingen in zuivelfabrieken.

Het bovenstaande is naar mijn inzien zoo gewichtig voor bestuurders en directeuren van boterfabrieken, dat niemand, of 't moesten personen zijn, die hun werk en administratie niet durven laten zien, dat niemand mag achterblijven, maar allen zich moeten haasten, om lid van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* te worden, daar de kosten van lidmaatschap voor eene fabriek, waar geen 250.000 liter melk verwerkt wordt, maar 1 gulden bedraagt, waar minder dan 500.000 liter is, maar 2 gulden, waar geen 750.000 liter is, maar 3 gulden, en waar meer dan 750.000 liter is, 4 gulden bedraagt. Voor elke gulden heeft de fabriek eene stem, zoodat er fabrieken zijn met 1, 2, 3 of 4 stemmen.

Als de kosten, welke door de voorgestelde boterkeuring veel verminderd kunnen worden, grooter zijn dan de betaalde contributie, plus toelagen van provincie en 't Genootschap van Landbouw, wordt er een omslag geheven, waarin door iedere fabriek wordt bijgedragen in verhouding van het aantal liters melk, welke door haar verwerkt wordt.

De fabrieken, welke het grootste voordeel hebben bij den Bond, moeten ook het meeste betalen.

Buitengewone leden a betalen 50 ct. contributie.

Wat zou er nu kunnen zijn, om een coöperatieve fabriek in Drenthe te weerhouden lid van den Bond te zijn of te worden ?

Niets!!!!

En daarom, sluit u allen aan bij den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*, om den vee-stapel, onze goudmijn, nog meer winstgevend te maken.

Oudemolen, Dec. 1900.

G. F. Crone.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1901-02-02

INGEZONDEN: Boterfabrieken. VI.

In Friesland heeft men in den beginne de boterkeuringen gehouden, zooals in t' vorige opstel werd aangewezen.

Daar de directeuren-keurmeesters zelve groote bezwaren hadden als leden der jury te fungeeren, werden er, zooals nu te Assen, vreemde boterkenners benoemd, om te keuren. Omdat dit duurder is en de Drentsche boer houdt van goedkoop, zal ik vertellen, waarom nog meer, ik eene andere wijze van boterkeuren heb aangegeven.

De boterkeuringen in Drenthe toonen aan, dat er in de coöperatieve boterfabrieken nog vele boter met gebreken gemaakt en verzonden wordt, zonder zulks in de kas te bevoelen, daar de meeste boter voor Halbertsma, Gebroeders Bouwers en v.d. Hagen is, die naar hoogste Sneek-er en Leeuwarder noteering betalen en slechts als de boter in erge mate gebreken heeft door bijzondere oorzaken, daarvan afwijken.

Nu zeggen vele directeuren en bestuursleden: zouden we terstond ook meer geld voor onze boter krijgen, als we ons bij den "Bond" aansluiten? Ja? dan dadelijk lid worden; neen? dan kunnen we de kosten van lidmaatschap beschoonen: "ieder dubbeltje behouden, is er een gewonnen". Omdat er echter in zoovele landen van overheidswege boterkeuringen zijn voorgeschreven, zelfs in Australië voor stoom-, handkracht- en boerenboter, elk afzonderlijk, en de Australische haar best doet, om zelfs de Deensche van de wereldmarkten te verdringen, wenschte ik, dat de *Drentsche coöperatieve* boterfabrieken door boterkeuringen binnen korten tijd, boter konden leveren, zonder gebreken, om de hoogste noteering op de Europeese markten te kunnen krijgen.

In de eerste plaats is daarvoor noodig aansluiting van alle coöperatieve boterfabrieken en volgens de statuten deelnemen aan de boterkeuringen.

Vele directeuren en bestuursleden kunnen echter om bovengenoemde redenen niet gelooven, dat ze boter leveren met gebreken.

En juist die directeuren en bestuursleden wenschte ik op de boterkeuring, om door ondervinding overtuigd te worden, dat door vergelijking de fouten en derzelver oorzaken aan 't licht komen en vermeden moeten worden, om boter zonder gebreken te leveren.

Volgens art. 7 van 't Reglement op de boterkeuringen, is op den dag na de tweede keuring de boter voor belangstellenden nog ten toon gesteld. Dit is goed, maar trekt niet genoeg en daarom eene andere wijze van boterkeuren, welke directeuren een werkzaam aandeel geeft en bestuursleden van boterfabrieken overtuigt, dat boterkeuringen noodzakelijk zijn.

Als er telkens drie directeuren worden aangewezen voor de boterkeuring, duurt het twee en een half jaar, eer dezelfde keurmeesters weer een beurt krijgen, maar de waarde er van ligt niet in dat ééne onderzoek alleen, doch veel meer in de studie, welke zij van de verslagen maken, om eigen kwaliteit, te verbeteren en die van anderen te kunnen beoordeelen.

Door *zelf* te handelen worden die heeren tot lezen, tot nadenken gedwongen.

Als de ondervinding, in Friesland opgedaan, aantoon, dat boterkeuren door directeuren niet voldoet, dan *moet* de ingeslagen weg gevolgd worden, al zijn de kosten ook hooger, daar de tijd komt, dat de boter naar kwaliteit betaald zal worden, zooals dat nu al in vele fabrieken met de melk het geval in.

Indien boterkeuringen dan zoo noodzakelijk zijn, om boter zonder gebreken te leveren, mogen er dan nog directeuren en bestuursleden zijn, die met hunne fabriek niet tot den “Bond” toetreden, daar de kosten voor de keuring tot dusverre gevolgd, nog *geen* dubbeltje per koe in 1 jaar bedragen? één dubbeltje maar, één dubbeltje en de weg is open om boter zonder gebreken te krijgen.

Oudemolen, 28 Jan. 1901.

G. F. Crone.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1901-02-15

INGEZONDEN – Melkcenten – I.

Er is zeker geene zaak, waarin de aandeelhouders van boterfabrieken meer belang stellen, dan in den melkprijs, de melkcenten.

Vele fabrieken in 't land van “Hei en Struiken”, in Drenthe, hebben zich aangesloten bij den *Bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe*.

Het Bestuur van dezen “Bond” vergaderde Zaterdag in 't Hotel Nanninga, om de agenda vast te stellen voor de eerstvolgende algemeen vergadering, welke op 6 April in genoemd hotel zal gehouden worden.

Daar deze vergadering hoogst belangrijk zal worden, zoowel voor de leden, als voor de niet aangesloten fabrieken, zal het voor de bestuursleden der verschillende fabrieken in 't bijzonder en voor de melkleveranciers in 't algemeen van nut zijn, met die punten, welke dan ter sprake zullen komen, voorloopig kennis te maken.

Als punten 1 en 2 komen op de agenda: opening en lezing der notulen van de vorige vergadering.

Punt 3, Ondersteuningskringen, eischt een enkel woord als toelichting.

Er kan, wegens een ongeluk met de machines of door verbouwing van de fabriek, in 't kort, wegens reparatie, voor de melkleveranciers een tijd komen, dat de fabriek de melk niet kan verwerken. Omdat de boeren de “karnderij” niet meer in orde hebben, wordt deze zaak voor belanghebbenden zeer lastig om de melk zelf te verwerken.

Dit kan echter voorkomen worden door de melk in eene naburige fabriek te laten verwerken, daar dan de voordeelen der machinale boterbereiding blijven voortduren en moeite en schade voorkomen kan worden.

Als echter op eene algemeene vergadering door de aangesloten fabrieken zelve bepaald wordt, welke fabrieken een ondersteuningskring zullen vormen en de voorwaarden daarvoor nauwkeurig omschreven en aangenomen worden, voorkomt men vele lasten en moeite.

In Friesland hebben 45 aangesloten fabrieken met 48057 koeien 37 ondersteuningskringen. Er zijn fabrieken met omstreeks 100, maar ook met meer dan 2000 koeien. De laatsten kunnen de eersten gemakkelijk helpen, maar de eersten de laatsten maar gedeeltelijk. En daarom is 't juist noodig, dat in de goede dagen deze zaak worde geregeld op eene wijze, welke in de kwade dagen schade en last kan voorkomen.

Punt 4 der agenda is: *verzekering van het personeel* tegen de nadeelige gevolgen van ongelukken.

Indien de Ongevallenwet 1 Maart in werking treedt, is 't voor de fabrieken van groot belang, dat door samenwerking, op dezelfde wijze als veefondsen, de boterfabrieken elkander steunen.

Als er na 1 Maart één van 't personeel der boterfabrieken een ongeluk krijgt, vergoedt het Rijk wekelijks de schade, maar eischt van het Bestuur, als werkgever, zulk een som gelds, dat de rente daarvan voldoende is om de uitkeering te kunnen volhouden.

Zal *een enkele* fabriek zulks alleen doen, dan wordt 't eene moeilijke zaak, waarvan de aandeelhouders een langen tijd de nadeelige gevolgen ondervinden, door minder melkcenten te ontvangen.

Vereenigen alle fabrieken zich, sluiten ze zich dan bij den “Bond”, dan wordt 't haast niet gevoeld als er hier of daar een ongeluk voorvalt, omdat velen dragen.

Men kan zich ook bij eene solide maatschappij verzekeren, maar is dan veel duurder uit, dan wanneer zulks onderling geschiedt, door zich aan te sluiten bij den *Bond van Coöper. Zuivelfabrieken*, die dan zorgt, dat een ongeluk door alle fabrieken, berekend per 1000 liter, gelijk wordt gedragen.

Men kan zich daarover ook nog weer verstaan met de andere zuivelbonden in ons land en zoo maken, dat een ongeluk voor ruim 400 fabrieken in Nederland geen bezwaar zal opleveren om de noodige gelden te storten.

Punt 5 is de Begrooting voor 't volgende dienstjaar.

Als het voorstel, om de afgevaardigden der fabrieken voor rekening van den Bond ter vergadering te doen komen, wordt aangenomen, hebben de afgelegen fabrieken geen reden meer om zich terug te trekken of niet toe te treden tot den Bond, daar Denemarken, een landje met half zooveel inwoners als Nederland, alleen door *zich te vereenigen* voor bijna f 100.000.000, zegge een honderd miljoen gulden, aan boter in een jaar naar Engeland heeft verzonden.

Is er, met zulke cijfers voor oogen, nog aansporing noodig om zich bij den “Bond” aan te sluiten?

Moet er nog meer op gewezen worden, dat samenwerking ons kan brengen, wat Denemarken al eenige jaren heeft genoten?

Als punt 6 is aangewezen te spreken over een *handelsmerk*.

In Friesland en Noord-Brabant, waar de boter voor de verzending naar 't buitenland door een deskundige wordt gekeurd en waarvoor de provincie f 1000 subsidie geeft, werkt het handelsmerk uitstekend. Op die wijze moet 't ook hier, om meer rijksdaalders in Drenthe te krijgen.

Punt 7, *eene centrale knederij*, is van zoo groot belang voor al onze fabrieken, daar de winst, die nu in de zak van anderen komt, dan voor 't land van “Hei en Struiken” blijft behouden. In Drenthe zijn er vele boterfabrieken, welke de boter ongeknede verzenden. De groote afnemers van die ongeknede boter hebben in hunne reusachtige knederijen eene goudmijn, daar ze, na sorteering, de boter verzenden naar de plaatsen, waar de boter geschikt is. De boter, welke niet aan de eischen van 't buitenland voldoet, blijft in ons land en wordt hier verkocht voor 30 á 40 cent per kilogram meer, als de boterfabrieken in Drenthe uitbetaald krijgen.

Als we nu de helft van die 40 cent voor onkosten rekenen, wat een voordeel kan er dan komen, door van wege den “Bond” eene centrale knederij: “Help u zelve” op te richten, om daardoor aan de melkleveranciers meer melkcenten te kunnen uitbetalen.

Oudemolen, Februari.

C. F. Crone.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1901-04-11

INGEZONDEN. Melkleveranciers van Boterfabrieken. ⁵

Er zijn vele boterfabrieken, welke haar product aan knoeyers verkoopen, die de ontvangen waar vervalschen en daarna als zuivere Hollandsche natuurboter naar Engeland zenden. Onze werkelijk zuivere natuurboter heeft daardoor haar goeden naam in Engeland verloren. Om die

5 Laatste stuk van deze tekst is een 'rommeltje'.....(ZHN)

knoeierij tegen te gaan, wil Engeland binnen kort den invoer van alle boter, welke geen 25 pct. vluchtige vetzuren bevat, verbieden.

Deze maatregel zal onze zuivere natuurboter, die wel 25 pct. vluchtige vetzuren bevat, door hoogere prijzen ten goede komen. Doch in sommige tijden van 't jaar zal onze fabrieksboter, wegens te laag gehalte aan vluchtige vetzuren, niet naar 't buitenland verzonden kunnen worden. Als al die boter dan in ons land verkocht moet worden, zullen de boterprijzen aanmerkelijk dalen, tot groot nadeel van de melkleveranciers.

't Gevaar is groot en daarom melkleveranciers, directeuren en bestuursleden van boterfabrieken, welke zich nog niet bij den “*Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*” hebben aangesloten, **Komt allen om** als één man dan op ter algemeene vergadering, Zaterdag 13 April in 't hotel Nanninga te Assen, om door 't vestigen van een boterproefstation, handelsmerk met garantiebewijs en centrale knederij te winnen, wat verloren **kan gaan**, te voorkomen, wat onberekenbare schade kan veroorzaken.

Oudemolen, 9 April 1901.

G. F. Crone.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1901-04-16

Verslag Algemene Vergadering DBvCZ

Onder presidium van den heer E. Schrage werd Zaterdag in het hotel-Nanninga de Algemeene vergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden. Nadat door den heer Schrage den leden het welkom toegeroepen was, het eerste dat hij in deze kwaliteit deed, werden de notulen gelezen door den secretaris, den heer G. F. Crone, en vervolgens vastgesteld. Uit de persentielijst bleek, dat aanwezig waren 19 gewone leden, uitbrennende 54 stemmen.

Bij acclamatie werden aangenomen als gewoon lid de Eerste Veenkoloniale Stoomzuivelfabriek te **Gasselternijveenschemond**, de stoomzuivelfabriek te **Hoogersmilde** en de handkrachtfabriek te **Weerdinge** en als buitengewone leden de heeren J. Blom te Meppel, J. Huges te Gasselto, J. van der Have te Frederikseord en J. de Boer Ezn. te Leeuwarden. Voorts werd bij acclamatie besloten de heeren Somer te Eelde en Boerema te Akkrum, vroeger voorzitter en secretaris van dezen Bond, te benoemen tot adviseerende leden.

Hierna was aan de orde de verkiezing van drie bestuursleden, wegens periodiek aftreden van de heeren T. Tiersma te Hoogeveen en E. van Lunzen te Koekange en het bedanken van den heer J. A. Somer te Eelde. Met de aftredenden werden op het grostal geplaatst de heeren Braams te Eext, van Dijk te Borger, Nijenhuis te Erm, Huges te Gasselte, Sijbrandi en van der Have te Frederikseord. De uitslag der stemming was, dat herkozen werden de heeren Tiersma en van Lunzen, terwijl gekozen werd de heer J. H. Braams te Eext. Beide eerstgenoemden, ter vergadering aanwezig, namen de benoeming weder aan.

De begrooting voor 1901/2 kwam hierna aan de orde. Zij bedraagt in ontvangst en uitgaaf f 1481,20. Eenige discussie werd gevoerd over den post van f 128 voor vergoeding van reiskosten aan de afgevaardigden, waarbij het bet stuur als toelichting voegde, dat het 't in het belang

van den Bond achtte, aan de afgevaardigden 25 cent per dubbel reisuur als vergoeding toe te kennen. Met 60 tegen 4 stemmen en 3 in blanco werd deze post op de begroting behouden

Onder de ontvangsten is geraamd f 250 subsidie van het Landbouwgenootschap. Daar de toekenning van dit bedrag nog niet zeker is, werd besloten dezen post voor memorie uit te trekken. In verband hiermede werd in overweging gegeven den omslag á 4 cent per 1000 liter melk voorloopig te bepalen op 5 cent. Het bestuur deelde echter mede, dat het kans ziet de zaken gaande te houden, ook als het subsidie van het Genootschap niet wordt ontvangen. De begroting werd hierna bij acclamatie aangenomen.

Ondersteuningskringen

De heer van Lunzen te Koekange leidde hierna in het punt: Ondersteuningskringen. Spreker stelde op den voorgrond, dat tot het vormen van deze kringen in een vorige vergadering is besloten en gaf een schets op welke wijze dit dient te geschieden. Op voorstel van het bestuur werd besloten de in dezen in Friesland geldende bepalingen te laten drukken, deze aan de leden te doen toekomen en dit onderwerp in de volgende vergadering opnieuw te behandelen.

Centrale Knederij

Na de pauze bepleitte de secretaris de voordeelen eener centrale knederij. Zijns inziens mag het ongeknede verzenden niet blijven voortbestaan. Hij schatte de voordeelen op f 78.000 per jaar! Over dit onderwerp werd geruimen tijd beraadslaagd, waarbij men zich vrij algemeen voor een centrale knederij verklaarde. Het resultaat was, dat met 25 tegen 11 stemmen aan het bestuur werd opgedragen maatregelen te nemen om dit punt in de volgende vergadering opnieuw aan de orde te stellen en inmiddels verdere informaties te dezer zake in te winnen. Bij de stemming hierover werd er op gewezen, dat er rekening mede werd gehouden, dat elke vereeniging, welke voor het nemen van dit besluit stemde, geacht werd in beginsel voor het oprichten eener centrale knederij te zijn.

Nadat dit resultaat verkregen was, werd het persoonlijk gevoelen der vergadering in dezen ingewonnen, waarbij bleek, dat slechts één der aanwezigen tegen een centrale knederij was.

Botermijn Zutphen

Het bestuur achtte het wenschelijk, dat elk gewoon lid, dus iedere aangesloten fabriek, voor elke stem die zij heeft, een vaasje boter van 25 K. G. naar de botermijn te Zutphen zendt, zoodat daar telkens, alleen uit Drenthe, 87 vaatjes, dus 87 X 25 K.G. = 2175 K. G. boter aangevoerd wordt. De koopers zullen dan steeds in grooten getale verschijnen, omdat ze overtuigd zijn, daar boter te kunnen kopen. In verband hiermede werd erop gewezen, dat alleen zij, die geregeld volhouden, goede prijzen maken. Een beslissing werd in dezen echter niet genomen. Het bestuur zal hierover circulaires aan de verschillende vereenigingen zenden.

Handelsmerk

De zuivelconsulent, de heer Posthuma, besprak ten slotte de groote wenschelijkheid van het hebben van een handelsmerk voor de ter markt gebrachte boter, wil men, dat in het buitenland vertrouwen gesteld zal worden in de Drentsche boter. Wegens het vergevorderd uur werd dit punt tot de volgende vergadering aangehouden.

Er werd voorts nog op gewezen, dat het niet wenschelijk is beukenhouten botervaten onder water te zetten, terwijl de heer Posthuma mededeelde f 155,58 als korting voor olie terug te hebben ontvangen en er uitdrukkelijk op wees, dat het noodzakelijk is bij den contractant te bestellen.

De vergadering werd hierna gesloten met een opwekkend woord van den voorzitter.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1901-04-20

Verslag van den toestand van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, over het jaar 1900.

Uitgebracht door den Secretaris van het Hoofdbestuur in de Algemeene Vergadering, den 19 April 1901 te Beilen gehouden.

[....]

Op 1 Januari 1901 bedroeg het ledental van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe 1557; in den loop van 1900 vermeerderde het ledental met 1. Voorwaar geen bemoedigend verschijnsel — allerminst geëvenredigd aan de jaarlijks dieper ingrijpende zorgen van overheidswege, en aan de zich steeds uitbreidende werkzaamheden van het hoofdbestuur. Zoolang echter de leden des Genootschaps zich niet de moeite willen getroosten anderen tot lid worden aan te moedigen, zal ten dezen wel geen vooruitgang te wachten zijn.

[....]

Cursussen zuivelconsulent F. E. Posthuma

Maar ik heb hierbij het oog op de cursussen in zuivelbereiding, door den zuivelconsulent, den heer F. E. Posthuma, gehouden. Aan het zeer uitgebreide en nauwkeurige verslag over zijne verrichtingen in 1900, door dezen titularis overeenkomstig artikel 10 zijner instructie aan het hoofdbestuur uitgebracht, ontleen ik dienaangaande het volgende:

In het midden van Januari werden te Assen, Borger en Vries cursussen in zuivelbereiding geopend, waaraan tezamen 60 leerlingen deelnamen; van deze deelnemers waren 34 directeuren van zuivelfabrieken (hieronder waren er, die slechts één of twee maanden opleiding aan eene fabriek hadden genoten), 14 waren op andere wijze in de zuivelbereiding werkzaam, terwijl 10 leerlingen niet bij dezen tak van landbouw werkzaam waren.

Het doel der cursussen was “den deelnemers zooveel van de theorie der zuivelbereiding mede te deelen, als, naar des consulents meening, voor iemand, die aan het hoofd van een handkrachtfabriek staat of botermaker op een groote stoomfabriek is, noodig is.”

De geheele theorie werd zoo goed mogelijk onderwezen, doch het behoeft wel geen betoog, dat niet allen met evenveel vrucht den cursus volgden. Daar bij het einde van den cursus door het hoofdbestuur geoordeeld was, dat een voortzetten van de cursussen met de beste deelnemers alleszins wenschelijk was, werden in de maand Juli examens afgenomen, die ten uitslag hadden, dat van de 35 examinandi 27 onvoorwaardelijk en 6 voorwaardelijk tot de volgcursussen werden toegelaten.

In het begin van October werden de cursussen hervat, terwijl op 27 October een cursus (een aanvang-cursus) te Beilen werd geopend. Met lof gewaagt de heer Posthuma van de welwillendheid, waarmede de heeren burgemeesters van Borger en Vries het houden der genoemde cursussen vergemakkelijkten.

Uit het verslag van den zuivelconsulent blijkt verder, dat deze titularis herhaaldelijk aan verenigingen en particulieren raad verstrekke over zaken, het zuivelbedrijf rakende; dat eenige malen zijne hulp werd gevraagd bij het oprichten van fabrieken of het omzetten van handkracht in stoomfabrieken.

De werkzaamheden op het laboratorium hebben zich in den loop van 1900 zeer uitgebreid. Zoowel monsters van centrifugemelk als karnemelk werden doorlopend onderzocht, terwijl ook verschillende ingrediënten voor boterbereiding aan een nauwkeurig onderzoek werden onderworpen. Van de onderzochte boter (93 monsters) bleek het watergehalte gemiddeld 12,12 % te zijn.

Ofschoon de zuivelconsulent tot zijn genoegen opmerkt, dat ten dezen opzichte verbetering is te bespeuren, klaagt hij toch nog over de verregaande vuilheid in sommige fabrieken. Reeds de heer Elema wees hierop in zijne rapporten, uitgebracht tusschen 1897 en 1899; (men zie hierover mijn verslag over 1899).

Daar het mij te ver zou voeren hier meer uit het verslag van den zuivelconsulent mede te deelen, verwijs ik naar het uittreksel daarvan, dat in druk aan alle zuivelfabrieken in Drenthe wordt toegezonden en dat zeker te zijner tijd wel voor de meesten der leden van het Genootschap ter inzage zal liggen.

Ten slotte nog de mededeeling, dat met ingang van 1 Januari 1901 de zuivelconsulent voor vast als zoodanig werd aangesteld. Het hoofdbestuur kon tot deze vaste aanstelling overgaan, daartoe in staat gesteld door de *Provinciale Staten van Drenthe*, die, naar aanleiding van het door het hoofdbestuur tot hen gericht verzoek ter verkrijging van een subsidie groot f 1000, ter bestrijding van de kosten, voortvloeiende uit de instelling van het zuivelconsulentschap voor Drenthe, aan het Genootschap een subsidie tot het gevraagde bedrag verleenden, met dien verstande, dat, naar aanleiding van de kosten, voortvloeiende uit de instelling van het zuivelconsulentschap voor Drenthe, het bedrag, waarmede het Genootschap wordt gesubsidieerd, met ingang van 1 Juli 1900 werd verhoogd met duizend gulden.

Vóór en aler dit subsidie was verleend, meende het hoofdbestuur geen vrijheid te mogen vinden den consulent anders dan van jaar tot jaar aan te stellen, omdat het met recht bevreesd moest zijn, dat de kosten van het consulentschap te groot zouden blijken, dan dat deze zonder steun uit de provinciale middelen door het Genootschap zouden kunnen worden bestreden.

Aan den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe werd door het hoofdbestuur een subsidie verleend van f 250. Het is daarom, dat ik bij deze vereeniging, goedgekeurd bij Koninklijke besluiten van 11 Mei 1897 no. 22 en van 6 April 1900 no. 34, een — zij het ook kort — oogenblik wensch stil te staan.

In het jaar 1900 werden drie boterkeuringen gehouden, den 3 en 14 Mei, den 30 Juli en 6 Augustus, den 8 en 15 October, alle in het hotel Nanninga te Assen. Het doel, dat het bestuur van den Bond met deze keuringen wenscht te bereiken, is “in de eerste plaats gewaar te worden, welke kwaliteit de boter heeft, die regelmatig door de fabriek wordt afgeleverd”, om zoodoende het best te kunnen beoordeelen welke verbeteringen in de wijze van boterbereiding moeten worden aangebracht. Van de keuringen werd telkens een uitgebreid rapport gedrukt, dat o.a. na de derde keuringen aan alle deelnemers werd toegezonden.

De Bond telt 30 gewone leden (fabrieken), 70 buitengewone leden, eene contributie betalende van f 0.50, en 20 buitengewone leden, f 2.50 contribuëerende. Ook op ander gebied dan dat der keuringen was de Bond ijverig werkzaam en, naar het schijnt, tot groote tevredenheid der leden. [...]

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1901-05-31

Over de komende vergadering – zaterdag 8 juni – van de DBvCZ *Centrale Knederij*

In de algemeene vergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, Zaterdag 8 Juni in 't Hotel-Nanninga, komen aan de orde, behalve de gewone werkzaamheden: mededeelingen; het jaarverslag; rekening en verantwoording; een voorstel tot het deponeren van een handelsmerk in Nederland en in Engeland; een voorstel tot gemeenschappelijken boterverkoop en in verband daarmee tot het benoemen eener commissie, die aan elke fabriek vraagt, hoeveel boter ieder wekelijks gemeenschappelijk wil verkoopen, die koopers opzoekt zooals soliede boterhandelaren, winkels en hotels en botermijnen, en de boter verkoopt; een voorstel om vragen te richten tot de fabrieken: of deze willen medewerken tot de oprichting eener centrale knederij als de oprichtingskosten niet grooter zijn dan f 17.000; hoeveel boter door hen in een jaar is afgeleverd en hoeveel kgr. aan de knederij zal worden geleverd ter verwerking.

De begrooting van het bestuur is aan oprichtingskapitaal f 17.000, aan exploitatie f 12.930, waaronder het salaris van een directeur f 1500—f 2000, voor 3 arbeiders f 1500, voor vaten f 6000, brandstof f 1000, verpakking f 800, aflossing f 680, rente f 700.

Het bestuur meent, dat de centrale knederij niet opgericht moet worden, voor de verschillende fabrieken tezamen de levering van 333.333 kgr. boter toegezegd hebben. De onkosten voor de knederij worden op nog geen 3 cent per kgr. begroot.

In verband met dit alles is een adres verzonden aan de Provinciale Staten van Drenthe met verzoek om eene subsidie van f 500 voor het deponeren van een handelsmerk in de bestrijding der onkosten, vallende op een onderzoek, dat zal worden ingesteld naar de mogelijkheid om in de provincie Drenthe eene centrale boterknederij op te richten.

In eene nota van toelichting wordt de begrooting 1901/1902 meegedeeld en opgemerkt, dat de fabrieken in de huishouding van den Bond bijdragen 4 cent per 1000 L. melk die ze verwerken (de grootste fabriek betaalt f 163,84, de kleinste f 11,52) waarom het bestuur geen vrijheid vond nieuwe posten op de begrooting te brengen.

Verder wordt in de nota gewezen op de wenschelijkheid van het hebben van een handelsmerk, om knoeierijen in den boterhandel te bestrijden en het eigen product door waarmerking meer waard te doen zijn, en op het groote nut der oprichting eener centrale knederij, waardoor de boterhandel wordt bevorderd, daar het dan mogelijk is, dat het juiste gewicht van hetgeen wordt afgeleverd, wordt vastgesteld, dat door de groote hoeveelheid verkoop naar het buitenland plaats vindt en niet nog door koopers in het binnenland kan worden verknoeid.

Gewezen wordt op het feit, dat het algemeen belang betrokken is bij het verlenen der subsidie, daar bij den bond zijn aangesloten 31 boterfabrieken, waaraan door 2500—3000 landbouwers de melk hunner koeien ter verwerking wordt gegeven. In deze provincie zijn 50 coöperatieve en 12 particuliere handkrachtfabrieken, 26 coöperatieve en 9 particuliere stoomzuivelfabrieken, zodat het overwegend deel der landbouwers belang heeft bij de coöperatieve zuivelbereiding, wat nog duidelijker zoude worden als de hoeveelheden melk konden worden meege-deeld, die aan alle fabrieken verwerkt worden.

Door toetreding tot den Bond zal iedere coöperatieve fabriek eventueel kunnen profiteren van de voordelen, verbonden aan een handelsmerk en centrale knederij.

Op deze gronden heeft de Bond het verzoek om subsidie ingediend.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1901-06-13

Verslag alg. verg. Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

ASSEN – Zaterdag 8 Juni – Vergadering werd gehouden, in het Hôtel-Nanninga.

Om kwart voor twaalfen wordt de vergadering door den voorzitter geopend. Hij heet allen welkom, maar in het bijzonder de heeren Bieleman, Rijksboterinspecteur, en Willinge, lid van de Tweede Kamer, en spreekt den wensch uit, dat alle aanwezigen zullen medewerken tot bevordering van het goede doel.

De secretaris – Crone – leest hierop de notulen van de vergadering van Zaterdag 13 April 1901, welke onveranderd worden goedgekeurd.

Volgens de presentielijst zijn aanwezig 25 fabrieken (gewone leden), tezamen uitbrengende 72 stemmen, en 30 buitengewone leden. Met kennisgeving zijn afwezig de heeren Mensingh te Zweelo en mr. J. T. Linthorst Homan te Assen en de fabriek te Donderen.

Ballotage. Bij acclamatie worden tot buitengewone leden aangenomen: B. Veenstra te Zweelo, J. Koekoek te Kloosterveen, H. Houwing te Gasseltemijveenschemond, M. de Boer te Kloosterveen, J. Boerma te Norgervaart, wed. J. E. Schuurring te Assen, H. Crone te Epe, mr. J. J. Willinge te Assen, Sichesma te Leeuwarden, Nijenhuis te Erm.

Jaarverslag. Daar het jaarverslag eerst hedenmorgen kon worden aangeboden stelt het bestuur voor de behandeling daarvan tot de volgende vergadering uit te stellen. Bij acclamatie aangenomen.

Rekening en verantwoording. Het bestuur stelt voor: Drie leden (fabrieken) zullen door den voorzitter worden aangewezen, die dan op hun beurt ieder een persoon (lid of directeur der fabriek) benoemen. Deze drie personen vormen samen de commissie, die met den secretaris van den Bond de boeken over het afgelopen dienstjaar naziet en daarvan in de volgende algemeene vergadering verslag uitbrengt. De voorzitter deelt verder mede, dat het bestuur wenscht aan te wijzen de fabriek te Gieten, Frederiksoord en Loon. Bij acclamatie keurt de vergadering dit goed.

Handelsmerk. De secretaris leest de inleiding uit de agenda voor, luidende: Zooals bekend is, werd dit punt op de laatste Algemeene Vergadering aangehouden. Zoodra men de eene soort van een bepaalde waar van een andere soort wil onderscheiden, heeft men een teeken, een merk noodig. Dit geldt voor boter natuurlijk evengoed als voor andere waren. Zooals bekend is wordt er met boter veel geknoeid. Wil men nu zijn afnemers garandeeren, dat de boter die men hun levert, niet vervalscht is, dan moet men zijn boter merken en den afnemers mededeelen, dat boter gemerkt . . . (zoo) en (zoo) . . . onvervalschte boter is.

Het is nu niet voldoende daar het eerste het beste teeken op te zetten. Gesteld bijv.: een zekere fabriek drukt op de boter een koe en zegt nu tegen zijn afnemers, boter gemerkt met een koe is onvervalschte natuurboter, daarvoor sta ik in. Een zekere knoeier ziet dit en bemerkt dat men de boter gemerkt met een koe vertrouwt. Hij gaat nu heen en drukt er ook een koe op, niemand kan hem dat beletten tenzij. .. de genoemde fabriek haar handelsmerk wettig gedeponeerd heeft.

In dat geval is de knoeier en ieder ander, die dit handelsmerk namaakt, strafbaar. Het deponeeren van zoo'n handelsmerk moet nu, opdat het overal beschermd wordt, op drie wijzen ge-

beuren en wel: a. in Nederland; b. zoogenaamd Internationaal (dit is in de meeste landen van Europa en o.a. in Nederlandsch-Indië) e. in Engeland. De kosten aan dat deponeren verbonden zullen f 300—f 350 bedragen. Het spreekt van zelf, dat iedere fabriek voor zich ook een handelsmerk kan deponeren, doch dan kost het ieder zooveel als nu allen tezamen. De vraag is nu, heeft de Bond ook behoefte aan zoo'n handelsmerk en dan antwoordt het Bestuur volmondig ja.

In de eerste plaats kan er op gewezen worden, dat alle bonden van Coöperatieve Zuivelfabrieken, die reeds eenige jaren bestaan, een handelsmerk hebben gedeponerd. Hieruit volgt zeker wel, dat het belang er van in bijna geheel Nederland wordt ingezien. Verder is het toch zeker noodig dat ook Drenthe een merk op de boter kan slaan, waarvan de koopers kunnen zeggen: als wij boter met dat merk koopen, dan zijn wij overtuigd, dat wij onvervalschte natuurboter hebben.

Het spreekt van zelf, dat het gebruik van zoo'n handelsmerk aan zekere regels gebonden moet zijn en dat er controle over het gebruik moet worden uitgeoefend. Die regels thans te ontwerpen heeft het Bestuur gemeend te moeten nalaten en voor deze vergadering te moeten volstaan met de volgende voorstellen: a. De vergadering besluit een handelsmerk te deponeren in Nederland, (zoogenaamd) Internationaal en in Engeland. b. De vergadering benoemt een commissie, die voor de uitvoering van het besluit onder a. genoemd zorg draagt en verder de regels en bepalingen ontwerpt, waaraan het gebruik van het handelsmerk gebonden zal zijn.

Dit ontwerp komt in de eerstvolgende Algemeene Vergadering in behandeling. Ten slotte verwijst het Bestuur naar een adres, dat door hem naar aanleiding van deze aangelegenheid verzonden is aan de *Provinciale Staten* van dit gewest en waarbij het subsidie vraagt ook ter uitvoering van dit denkbeeld. Het Bestuur wekt alle aangesloten fabrieken op, ieder in haar kring, de noodige moeite te doen om het resultaat van dat adres gunstig te doen zijn. Zonder eenig debat besluit de vergadering onder applaus de voorstellen van het bestuur aan te nemen.

Naar aanleiding van de opwekking van het bestuur om het adres aan de Staten te steunen, vraagt de heer Pieters te Erm, of het de bedoeling van het bestuur is dat de aangesloten fabrieken adressen van adhesie zenden. De zuivelconsulent antwoordt hierop, dat het bestuur meent, dat het voldoende is de leden der Staten te bezoeken. (De zuivelconsulent spreekt omdat de voorzitter door heeschheid erg moeilijk spreekt.)

De heer Terborgh te Exlo zegt, dat het zenden van adhesie-adressen totaal onnodig is, daar de bond (het geheel) een adres zond en nu niet weer de fabrieken (de delen) hetzelfde werk nog eens moeten doen. Punt 3 der agenda wordt uitgesteld. (Wordt vervolgd.)

PDAC 1901-06-21

Vervolg vergadering 8 Juni – DBvCZ.

9. Centrale knederij. De secretaris leest als inleiding voor datgene, wat met betrekking tot dit punt in de agenda voorkomt en wel het volgende:

Toelichting.

Het Bestuur heeft getracht inlichtingen te verkrijgen omtrent eene in Denemarken te Esbjaerg bestaande centrale boterpakkerij, opdat het zijn begroting en hetgeen daarbij behoort kon toetsen aan die bestaande inrichting. Tot heden is het Bestuur daarin echter niet geslaagd. Bij het maken van onderstaande begroting is geen overleg gepleegd met handelaren in zuivelbereidingswerktuigen of machineriën, opdat het Bestuur geheel vrij kan blijven en geen moreele verplichtingen op zich laadde.

Inrichting der Knederij.

Het gebouw zal breed zijn (de voorgevel) 15 M. en diep (de zijkant) 20 M. Wanneer nu rondom 5 M. vrij blijft, opdat het gebouw zoo noodig vergroot kan worden, dan is een terrein noodig dat lang is 30 M. en breed 25 M., dus 750 M².

De indeeling van het gebouw zal aldus zijn: Op halve diepte, dus op 10 M. gemeten van den zijkant, wordt dwars door het gebouw een muur getrokken, zoodat het verdeeld is in twee helften, die ieder 10 M. diep en 15 M. breed zijn.

Op tweederde der breedte, dus op 10 M. gemeten aan de voorgevel, wordt een tweede muur door de beide gevormde helften getrokken, zoodat het gebouw dan verdeeld is in vier lokalen, waarvan twee 10 meter diep en 10 M. breed en twee 10 M. diep en 5 M. breed zijn.

Het lokaal aan den voorgevel, dat 10 M. diep en 10 M. breed is, wordt ingericht voor knederij en pakkerij. Het andere lokaal van den voorgevel, dat 10 M. diep en 5 M. breed is, wordt ingericht voor kantoor.

Het lokaal aan de achterzijde, dat 10 M. diep en 10 M. breed is en dat precies achter het geheel daaraan gelijke lokaal aan den voorgevel ligt, wordt ingericht voor koel-lokaal (bewaarsplaats voor ongeknede boter). Het andere lokaal van de achterzijde, dat 10 M. diep en 5 M. breed en dat precies achter het geheel daaraan gelijke lokaal aan den voorgevel ligt, wordt ingericht voor machine-kamer en hetgeen daar bij behoort.

(Terloops wordt hierbij opgemerkt, dat er bij het bouwen natuurlijk voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden, opdat het koellokaal geen nadeel van de machinekamer overvindt.)

Omvang van het bedrijf.

Wordt het koellokaal op doelmatige wijze ingericht, dan kunnen de tafels, die er in geplaatst moeten worden, een oppervlak hebben van 47 M². Wanneer wij nu aannemen, dat op iedere M² . 40 K.G. ongeknede boter kan worden uitgestort, dan is er dus bergplaats voor 1880 K.G. ongeknede boter.

Nemen wij nu verder aan, dat er voor iedere K.G. boter 30 K.G. (dertig K.G.) melk noodig was, dan zouden op het oogenblik, dat er 1880 K.G. boter was aan de knederij verbonden fabrieken $30 \times 1880 = 56400$ K.G. melk verwerkt zijn.

Nemen wij nu een Dinsdag in den tijd, dat de fabrieken de meeste melk ontvangen, en dat dus boter afgeleverd wordt van melk van Zondag en Maandag of van de halve Zondag en Maandag en veronderstellen daarbij, dat door de fabrieken dan gemiddeld ruim 2500 K. G. melk verwerkt is, dan zou de knederij geschikt zijn voor ongeveer 20 fabrieken.

Nemen wij nu twintig fabrieken, die gemiddeld 500.000 K.G. melk per jaar verwerken, en 30 K.G. melk noodig voor 1 K.G. boter, dan zou er aan de knederij aangevoerd worden $10.000.000 : 30 = 333.333$ K.G. boter.

Begroting.

A. Oprichtingskapitaal.

Grond 750 M² . á f 3 per M² f 2250.

Gebouw	- 7000.
Machine en ketel	- 2500.
Kneder	- 300.
Koelmachine	- 3000.
Verdere inventaris	- 1000.
Onvoorzien	<u>- 950.</u>
	f 17000.

B. Exploitatie.

Aflossing p. jaar (afl. in 25 jaar)	f 680.
Rent 4 pet. en onderhoud ...	- 700.
Directeur f 1503-f 2000, gemiddeld	- 1750.
Arbeidsloon: 1 arbeider a	f 600.
1 arbeider a	- 500.
1 arbeider a	<u>- 400.</u>
	- 1500.
Brandstof enz	- 1000.
Vaten	- 6000.
Verpakking enz	- 800.
Onvoorzien	<u>- 500.</u>
	f 12930.

Te verwerken boter 333.333 K.G., geeft dus per K.G. boter 4 cent onkosten. Van deze 4 cent moet dan nog terstond afgetrokken worden de vracht van Assen naar Sneek, die gemiddeld ruim 1 ct. per K.G. is, zoodat de onkosten voor de knederij nog geen 3 cent per per K.G. bedragen.

Besluit.

Op grond van het vorenstaande is het bestuur van meening, dat de centrale knederij niet opgericht moet worden, voor de verschillende fabrieken tezamen de levering van 333.333 K.G. boter toegezegd hebben.

Het bestuur neemt nu de vrijheid aan de verschillende fabrieken de volgende vragen te stellen:

1. Wenscht gij tot de oprichting der centrale knederij mede te werken als de oprichtingskosten niet grooter zijn dan: Zeventien duizend, gulden?
2. Hoeveel boter is door u afgeleverd van 1 Mei 1900-1 Mei 1901?
3. Zult ge, als de knederij tot stand komt, uwe geheele productie ter verwerking aan bieden?
4. Zoo neen, hoeveel K.G. neemt gij dan aan te zullen leveren?

(Hierbij wordt opgemerkt, dat deze hoeveelheid regelmatig over het geheele jaar verdeeld moet worden, zoodat de knederij niet nu eens zonder boter zit en dan weer overladen is met boter, daar dit op de financiëele uitkomst een zeer nadeeligen invloed zou hebben.)

Het bestuur meent op het oogenblik niet verder te moeten gaan en geen voorstellen te moeten doen over de wijze waarop het oprichtingskapitaal verkregen moet worden, noch over de wijze waarop de vereeniging, zich noemende “Centrale Knederij”, moet worden ingericht, daar eerst de groote vraag, wil men een centrale knederij als de verstrekte gegevens juist zijn, moet worden beantwoord.

Het bestuur neemt de vrijheid, om de belanghebbende fabrieken, met name dus de handkrachtfabrieken te vragen de zaak ernstig te overwegen en er zich niet af te maken zonder grondige redenen, want daarvoor is de zaak te belangrijk, het geldt ons aller belang.

De voorzitter verzoekt thans den zuivelconsulent eventueel bij hem ingekomen vragen te willen beantwoorden.

De zuivelconsulent, thans het woord nemende, zegt, dat een brief bij hem is ingekomen van de fabriek te Buinen. In dezen brief worden hem drie vragen gedaan.

1. Zal de fabriek, die de knederij helpt oprichten, ook meer voordeelen genieten, dan degene, die later toetreedt; of zullen allen gelijke rechten hebben?

Hij antwoordt hierop:

Het beginsel der coöperatie brengt mede, dat alle leden van een coöperatieve vereeniging dezelfde rechten kunnen verkrijgen. Wanneer een fabriek dus later toetreedt, dan moet zij dezelfde rechten kunnen verkrijgen als een fabriek die bij de oprichting toetrad. Kan dat niet, doch konden de oprichters profijt trekken van degenen die later toetraden, dan zou de toestand voor een gedeelte gelijk blijven aan een particulier onderneming. Bij een particuliere onderneming (hetzij zuivelfabriek of knederij) haalt de ondernemer er uit wat er uit te halen is en dat is hem volstrekt niet euvel te duiden. Bij een coöperatieve vereeniging, dus ook bij een centrale knederij (of coöp. zuivelfabriek), geldt het ieder voor allen en allen voor ieder en daar mogen dus de oprichters niet de later toegetreden fabrieken plukken zooveel zij kunnen, doch daar moeten zij die fabrieken ontvangen als zusters, die bij de oprichting nog niet begrepen, dat zij mede moesten doen.

Hebben nu de oprichters extra kosten betaald of nadeel ondervonden van het niet toetreden van andere fabrieken, dan is het alleszins billijk, dat degenen, die later toetreden, alvorens als leden te worden toegelaten, een zeker bedrag betalen. Hoeveel ze dan moeten betalen, zal in het reglement omschreven moeten worden, doch dit bedrag zal niet veel hooger mogen zijn dan hetgeen ze zouden hebben moeten betalen als ze van het begin af lid geweest waren. Alle leden dus, de oprichters zoowel als degenen die later toetreden, krijgen dezelfde rechten, maar degenen, die later toetreden, moeten ook alles medebetalen (of daarvoor een bedrag in de kas storten), wat door de oprichters betaald geworden is.

2. Is de verbinding tijdelijk of voor altijd?

Spreker antwoordt, dat de coöperatie wel niet toelaat, dat de leden voor altijd gebonden worden, zoodat de verbinding tijdelijk is.

Het spreekt echter van zelf, dat in de statuten nader omschreven zal worden, aan welke voorwaarden de leden bij de uittreding moeten voldoen. Evenmin als bij een coöperatieve zuivel- of boterfabriek kan men maar uittreden zooals men wil, men is daarbij aan vaste regels gebonden.

3. Zal alle boter gelijk betaald worden, of zal ze naar keur worden behandeld?

Het antwoord van spreker hierop is:

De fabrieken wenschen aan den tegenwoordigen toestand een einde te maken. Onder anderen, omdat alles gelijk betaald wordt.

Het komt een enkele maal wel eens voor, dat er iets gekort wordt, maar in het algemeen wordt alle waar met denzelfden prijs betaald.

Deed de centrale knederij dit ook, dan zou zij dus een gebrek van den tegenwoordigen handel overnemen. Zij zou de fabrieken hoegenaamd niet aansporen om beste boter te maken en dit is juist een van de beste gevolgen, die de centrale knederij zal hebben.

Een levensvoorwaarde zal voor haar dan ook zijn, dat ze niet alle boter gelijk betaalt, doch de boter naar keur ontvangt. Heel groot behoeft het verschil tusschen de verschillende soorten niet te zijn, maar er moet verschil zijn, opdat er voor de fabrieken een prikkel is om boter te leveren, die zoo goed mogelijk is.

De heer Nijenhuis te Erm vraagt thans of de knederij te Assen moet staan en of de boter franco of niet-franco ontvangen zal worden.

De zuivelconsulent antwoordt hierop, dat de knederij daar moet staan, waar ze ten opzichte van de fabrieken het best ligt en vermoedelijk zal Assen dus wel het geschiktste middenpunt zijn. Dit brengt echter terstond mede, dat het billijk is de boter niet-franco te ontvangen, opdat ieder ten opzichte van de plaats, waar de knederij gebouwd wordt, zoo weinig mogelijk verschil maakt.

Deze en dergelijke kwesties kunnen echter eerst definitief uitgemaakt worden als men de statuten en reglementen der knederij behandelt, doch spreker is zoozeer van de billijkheid van niet-franco-levering (of vergoeding van vracht, wat op hetzelfde neerkomt) overtuigd, dat hij er steeds op zal aandringen, te meer daar de coöperatieve boterfabrieken, die de kwestie goed inzien, ook hun grondstof (de melk) op kosten van de fabriek laten ophalen.

De heer Boerma te **Akkrum** meent te moeten herhalen wat hij de vorige keer gezegd heeft. De cijfers, zooals ze in de agenda genoemd zijn, zijn uit de lucht gegrepen en daarom raadt hij nogmaals aan: vaardig een commissie naar Denemarken af. Spreker wijst op de post: salaris directeur en meent dat het beter zou zijn een directeur van f 2500 te nemen en dan nog een van f 1500.

De heer Terborgh te **Exloo** zegt:

In de agenda wordt gevraagd: “Wenscht gij u aan te sluiten bij de centrale knederij?” Exloo heeft volmacht om vóór te stemmen, maar stelt als voorwaarde, dat de boter voor gemeenschappelijke rekening aangevoerd wordt.

De zuivelconsulent antwoordt hierop, dat Exloo dan vóór moet stemmen met die voorwaarde er bij. Spreker twijfelt niet of de centrale knederij zal dat beginsel aanvaarden, doch doet zij dit onverhoopt niet, dan is Exloo vrij.

De heer Ratsma te **Hoogersmilde** verkrijgt hierop het woord en deelt mede, dat zijn fabriek van den secretaris van den Bond het verzoek ontving om drie stellingen, voorkomende in een verslag van de vergadering te Hoogersmilde (opgenomen in de Provinciale Drentsche en Asser Courant van Maandag 3 Juni, bijvoegsel), hier op de algemeene vergadering van den Bond te komen verdedigen. Deze stellingen waren:

1. de oprichting eener centrale knederij kan voor de bestaande handkrachtboterfabrieken van nut zijn;
2. voor de stoomzuivelfabrieken acht spreker de oprichting van een dergelijke knederij minder noodig;
3. de oprichting dezer knederij zal misschien vele handkrachtfabrieken doen verrijzen, waarvan de bestaande fabrieken de nadeelige gevolgen zullen ondervinden.

Spreker begint met te erkennen, dat hij te Hoogersmilde deze stellingen verkondigde en misschien wat eenzijdig was, omdat hij van de andere fabrieken geen gegevens bezat.

Toen de fabriek te Hoogersmilde werd opgericht, was er veel gekibbel of er stoom- of handkracht moest komen, doch ten slotte werd tot stoom besloten. Naar sprekers meening was dit juist en wordt dit ook bevestigd door de uitkomsten van het afgelopen jaar. Wanneer te Hoogersmilde het overschot (zoogenaamde winst), dat nu als reservefonds belegd is, uitbetaald was geworden, dan was er gemiddeld 4 cent per liter uitbetaald. Op grond hiervan vroeg spreker zich af, zou het voor Hoogersmilde zoo noodig zijn bij de centrale knederij toe te treden? en dan antwoordt spreker neen.

Wat nu de handkrachtfabrieken betreft, die zijn, daar ze niet kunnen pasteuriseeren, niet in staat zoo'n goed product als een stoomfabriek te maken, verder kunnen ze zoo'n goede direc-

teur niet krijgen, daar zij niet voldoende bezoldigen en dus met directeuren moeten werken, die minder goed onderlegd zijn en voor dergelijke fabrieken, zegt spreker, dan ook (zooals in de eerste stelling staat en wat door de inleiding van den secretaris van den Bond ook duidelijk aangetoond is) zal de oprichting van een centrale knederij nuttig zijn.

Tot de tweede stelling kwam spreker, doordat Hoogersmilde in het afgelopen jaar f 1,20 per K.G. boter gemaakt had.

Bij de derde stelling was spreker wat voorzichtiger, toch vreest spreker ernstig, dat sommige stoomfabrieken nadeel van de centrale knederij zullen ondervinden, omdat het mogelijk is, dat er nu gehuchten komen, die zeggen wij richten zelf een fabriek op, leveren de boter aan de centrale knederij en krijgen dan nog meer voor ons geld, dan nu wij aan een stoomfabriek leveren. Spreker zou dit betreuren, omdat hij het steeds een ramp geacht heeft, dat er zooveel kleine fabrieken verzezen, hij had liever groote fabrieken, ingericht naar de eisch des tijds, gezien. (Applaus.) (Slot volgt.)

Provinciale Drentsche Asser Courant 1901-06-22

Vervolg algemene vergadering 8 juni DBvCZ.

Vervolg n.a.v hiervoor geplaatste opmerkingen van de heer Ratsma te Hoogersmilde

De zuivelconsulent deelt hierop het volgende mede:

Toen spreker ongeveer twee jaar geleden in deze provincie zijn betrekking aanvaardde, duurde het niet lang of hij kreeg bezoek van den vroegeren secretaris van den Bond, den heer *Boerema*. O.a. kwam het gesprek op een centrale knederij en spreker verklaarde daarvan geen voorstander te zijn, omdat het product nooit zoo goed kon zijn als boter van een flink ingerichte, flink beheerde stoomfabriek.

In deze twee jaar heeft spreker met de Drentsche toestanden kennis gemaakt en was een paar maal in de gelegenheid naast elkander liggende fabrieken, die heel gemakkelijk tezamen de melk konden verwerken, er op te wijzen, dat het veel voordeeliger zou zijn samen één stoomfabriek te bouwen, dan zooals nu de melk ieder in een handkracht te verwerken. Steeds echter stuiten alle berekeningen, alle voorstellen af op gebrek aan samenwerking. Men wenscht zijn eigen fabriek te behouden en men is op vele plaatsen (dit ondervond spreker tot zijn genoegen) wel genegen verbeteringen aan te brengen (zoowel in melkonderzoek, boekhouding als boterfabricage), maar fabrieken samen te voegen, dat wil men voor geen nog zooveel.⁶

Evenals voor twee jaar is spreker dus nog van meening, dat samenvoegen van handkrachten en oprichten van stoomfabrieken het beste is. Spreker zegt dit nadrukkelijk, opdat men hem nooit kan verwijten: ge hadt ons den raad moeten geven stoomfabrieken te bouwen en dat hebt ge niet gedaan. Nu spreker echter steeds ondervindt, dat men dit nog niet wil, dat de toestand daarvoor als het ware nog niet rijp is en nu spreker van den anderen kant ziet, dat de tegenwoordige boterhandel toestanden schept, die spreker meent te moeten afkeuren, nu is spreker, daar de ideeën zich mogelijk in geen 10—20 jaren voor Stoomfabrieken wijzigen, tot de conclusie gekomen, dat een centrale knederij verbetering kan aanbrengen.

Voor eenigen tijd ontving spreker een paar brieven, waarin hem medegedeeld werd, dat de afnemer der boter schreef om toch vooral niet van dat slechte kleursel te gebruiken, maar steeds

6 Onderstreping ZHN.

van Hasselt-boterkleur te nemen. Het eigenaardige was echter, dat de boter, waarover geklaagd werd, met van Hasselt-boterkleur gekleurd was.

Verder liggen hier voor spreker de weeglijsten van twee fabrieken. Op beide is aangegeven het gewicht, dat de fabriek constateerde en het gewicht, dat de afnemer betaalde, en nu blijkt, dat bij de eene fabriek (de wegingen loopen over drie jaar) een maal 0,1pct. en eenmaal 10,9 pct. gekort is, terwijl de andere kortingen daar tusschen schommelen. Spreker meent, dat de fabrieken aan dergelijke toestanden moeten ontkomen en nu geen kans ziende overal flinke stoomfabrieken te krijgen, zegt spreker: haal nu uit de handkrachten wat er in zit en dat kunt ge doen door een centrale knederij.

De gevolgen van die centrale knederij zullen zijn:

1. verbetering van het product, daar het product iederen dag gekeurd wordt door een ervaren vakman (de directeur der knederij) en er dus iederen dag gelegenheid bestaat op gebreken te wijzen.
2. verbetering van den boterhandel, daar niet iedere handkracht, doch wel hun gezamenlijke vertegenwoordigster, de centrale knederij, de goede markten kan opzoeken en de boter daar verkoopen, waar het de aangewezen plaats is.

(Applaus.)

De heer Boerema te **Akkrum** erkent van zijn liefde voor handkrachten genezen te zijn, doch wanneer misschien eerst in de verre toekomst stoomfabrieken zullen verrijzen, meent spreker, om verbetering in den tegenwoordigen toestand te verkrijgen, een centrale knederij ernstig te moeten aanraden.

De heer Wilting te **Erm** vertelt, dat men te Erm nooit tot een handkracht zou zijn overgegaan, als er geen particuliere fabriek gekomen was, die men van het begin af aan tegengewerkt heeft.

In Drenthe is echter een geest, die niet wil samenwerken, maar wenscht echt af te wachten en men wil vooral geen stoomfabrieken bouwen. Op grond hiervan, zegt spreker, laten wij dan nemen wat wij kunnen krijgen, dat is een centrale knederij.

De discussie wordt thans gesloten en de voorzitter vraagt welke fabrieken aan de oprichting willen medewerken.

Hiervoor verklaarden zich: Anloo, Bunne, Buinerveen, Borger, Exloo, Erm, Eext, Kloosterveen, Loon, Oudemolen, Rolde, Weerdinge.

Tegen: Duurze, Gasteren, Grollo, Wijster.

Geen vergadering was nog gehouden te Witten.

Van de fabrieken, die aan de knederij zullen medewerken, kan een aanvoer van ongeveer 150.000 kilogram boter verwacht worden.

Het bestuur stelt nu aan de fabrieken voor:

1. Volmacht te verlenen om de zaak in de eerstvolgende bestuursvergadering nader uit te werken.
2. Toe te staan, dat het bestuur de fabrieken, die niet vertegenwoordigd zijn, bewerkt en ook propaganda maakt bij niet aangesloten fabrieken.

Het bestuur zal dan spoedig de fabrieken, die aan de centrale knederij medewerken, den uitslag der overwegingen mededeelen.

De heer ten Oever te Assen begrijpt zich, dat het bestuur aarzelt om nu direct een afdoend antwoord te geven, maar toch zou spreker gaarne zien, dat het bestuur kon zeggen hoe het er nu ongeveer over denkt. Daarna stelde spreker nogmaals de voordeelen der knederij in het licht.

De voorzitter zeide, dat reeds in het voorstel opgesloten ligt, dat het bestuur de meening toegedaan is, dat er niet teruggedeinsd moet worden, maar dat wij moeten doorgaan. Hierna werd, onder applaus, het bestuursvoorstel aangenomen.

10. Rondvraag.

De voorzitter vraagt of de rijksboterinspecteur ook iets in het midden heeft te brengen ten bate van de boterwet.

De heer Bieleman, het woord nemende, dankt voorzitter en vergadering voor het welkom en zegt dat het zijn plan is voortdurend met de bonden (als boterproducenten) voeling te houden en hoopt dat de bonden steeds de gegevens, die kunnen leiden tot bevordering van een eerlijken zuivelhandel, ter beschikking van het rijkstoezicht zullen stellen. (Applaus.)

De heer Terborgh te **Exloo** brengt namens het stembureau verslag uit over de stemming voor het handelsmerk. Uitgebracht zijn op de heeren: de Jong 34, Tiersma 25, Ratsma 20, ter Borgh 20, Schrage 20, Braams 19, Posthuma 16, van Lunzen 14, Crone 14, Popken 8, Uiterwijk 6, R. Nijenhuis 5, G. Nijenhuis 4, Thies 3, Biemold 2, Popping 2, van Wageningen 1, Nijholt 1.

(De fabrieken konden te zamen 74 stemmen op één candidaat uitbrengen.) Daar niemand de volstreekte meerderheid heeft, stelt de voorzitter voor als gekozen te verklaren diegene, die de meeste stemmen op zich vereenigden, teweten de heeren de Jong te Zuidlaren, Tiersma te Hoogeveen en een der heeren Ratsma te Hoogersmilde, ter Borgh te Exloo en Schrage te Kloosterveen. De laatste twee wenschen niet in aanmerking te komen en de heer Ratsma is niet verkiesbaar, daar hij geen buitengewoon lid is. De nu volgende in stemmenaantal is de heer J. H. Braams te Eext, die met de Heeren de Jong en Tiersma de benoeming aanneemt.

De heer mr. A. ten Oever vraagt nu het woord en spreekt over het bij de Provinciale Staten van den Minister ingekomen verzoek aangaande de subsidie om de tegenwoordige particuliere titularis rijkszuivelconsulent te maken. Spreker juicht dit toe, maar wijst er op dat de plannen van den Minister door de Kamer moeten worden goedgekeurd en daarom stelt hij voor het bestuur van den Bond uit te noodigen om een adres tot de Regeering te richten, tot ondersteuning van hetgeen de Minister wil. (Applaus.)

De voorzitter zegt, dat het bestuur niets liever wenscht, dan dat de consulenten worden rijksambtenaren, want dan staan zij op een vrij standpunt en kunnen optreden zooals zij meenen dat goed is. Het bestuur aanvaardt dan ook gaarne deze opdracht. (Applaus.) Daar niemand meer het woord verlangt, sluit de voorzitter de vergadering onder dankzegging aan allen, speciaal aan den rijksboterinspecteur voor zijn tegenwoordigheid, en beloofde medewerking.

(Door Johs. Halbertsma. Boteropkoper – fabrikant Sneek)

Van bevriende zijde ontving ik een exemplaar der *Provinciale Drentsche en Asser Courant*, waarin het verslag voorkomt van het verhandelde in de algemeene vergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, den 8 Juni te Assen gehouden.

Het blijkt mij daaruit dat men in die vergadering klachten, betreffende de levering van boter aan mijne firma, heeft te berde gebracht, die in werkelijkheid niet bestaan en wensch ik gaarne de welwillendheid van de Redactie der *Prov. Drentsche en Asser Cr.* in te roepen tot plaatsing van onderstaande regelen. Die klachten over en bezwaren tegen de levering van boter aan mijne fabriek waren;

1. dat alle boter met den zelfden prijs door mij wordt betaald. **2.** dat ik wensch dat van Hasselt's kleursel gebruikt wordt in plaats van het Deensche kleursel van Hansen. **3.** dat er schommelingen in het gewichtsverlies bestaan.

De bewering als zoude alle boter door mij met den zelfden prijs betaald worden is beslist onwaar. Alle boter wordt door mij persoonlijk elken dag gekeurd. De eerste keer dat ik bemerk dat de boter van eenige fabriek niet voldoende van kwaliteit is, wordt door mij daarvan aan de fabriek per brief kennis gegeven; heb ik eenige aanwijzing wat de vermoedelijke oorzaak van de afwijking kan zijn, dan vermeld ik mijn vermoeden tevens in dien brief.

Het komt bij elke fabriek wel eens voor, dat een enkele keer de boter niet prima is; het is daarom niet mijne gewoonte de eerste keer, dat er afwijking in de kwaliteit bestaat, direct op den prijs te gaan korten. Blijft de afwijking echter voortduren dan wordt door mij wel degelijk gekort en zoude Erm (om mij nu enkel te bepalen tot de fabrieken die op de vergadering van 8 Juni tegenwoordig waren), die sedert 23 April onafgebroken f 1 beneden den prijs ontvangt, dienaangaande op de vergadering zelve juistere inlichtingen hebben kunnen verstrekt.

Dat door mij het Nederlandsche kleursel van van Hasselt voorgeschreven wordt en niet het Deensche kleursel van Hansen ligt enkel in den wensch mijner afnemers, die de stroogele kleur, die van Hasselt's kleursel aan de boter geeft, mooier vinden dan de eeningszins roodachtige tint, die Hansen's kleursel aan de boter geeft.

Het spreekt wel van zelf dat ik mij inzake kleur, zoutgehalte, verpakking enz. geheel moet schikken naar de wenschen mijner afnemers. Ik zal echter daarom geenszins beweren dat van Hasselt's kleursel nimmer afwijkend van kleur kan zijn. Kleursel is een teer artikel, dat doervocht, vorst en warmte gemakkelijk ontleed wordt en zal van Hasselt's kleursel m.i. wel even goed vatbaar daarvoor zijn als elk ander kleursel.

De prijs van van Hasselt's kleursel is niet hooger dan dat van Hansen; bovendien heeft de ondervinding mij in mijn eigen te Sneek staande zuivelfabriek (ik verwerk per dag thans 22.000 Liters melk) geleerd, dat van Hasselt's kleursel een weinig sterker kleurt dan Hansen's, zoodat van Hasselt's kleursel in het gebruik een weinig voordeliger is.

Schommelingen in gewichtsverlies zullen steeds blijven bestaan en zijn deze afhankelijk van bereiding en temperatuur. In mijne fabriek worden echter alle mogelijke voorzorgen genomen opdat abuizen met het wegen bijna tot de onmogelijkheden behooren. Elke week worden de bascules uit elkaar genomen, de mesjes nagezien en geheel gesmeerd; elken dag vóór het wegen worden de Bascules gecontroleerd en nagegaan of ze waterpas staan.

Het wegen geschiedt door den meestersknecht; bij de bascule staan steeds vijf man, waarvan twee de boter op en af dragen en van de drie anderen de één het gewicht op het bord schrijft, de tweede het gewicht op de lijst noteert en de derde het gewicht in het fabrieksboek schrijft.

Elken avond worden bord, lijst en boek met elkaar vergeleken en eerst als zij accoord zijn bevonden, worden de gewichten in de kantoorboeken geplaatst. Aan het einde van elke week

wordt het totaal gewicht uit het fabrieksboek weer gecontroleerd met het totaal gewicht van de kantoorboeken en zullen met eene dergelijke driedubbele controle abuizen wel tot de onmogelijkheden moeten behooren.

Hoe drooger de fabrieken haar boter afzenden, hoe geringer het gewichtsverlies en de schommelingen daarin zullen zijn; daar de boter in korrelvorm wordt verzonden, zal er gedurende het transport steeds eenig vocht moeten uitlekken.

Ten slotte kan het misschien nog zijn nut hebben, met een kort woord de geschiedenis der *Normandische* fabrieken (of centrale kneederijen) te vermelden.

Voor 15 jaren heeft de heer Symonsz van Harlingen, na de werking in Normandie te hebben nagegaan, eene fabriek te Harlingen opgericht. Deze fabriek bestaat nog, doch is van geringen omvang. Op zijn voorbeeld zijn er nog vijf andere Normandische fabrieken in Friesland opgericht geworden; twee hebben, na slechts een á twee jaar bestaan te hebben, opgehouden te werken, terwijl van twee anderen de eigenaren gefailleerd zijn. (7)

De vijfde is de fabriek die mij toebehoort; het is de eenige die zich flink heeft ontwikkeld en uitgebreid, zoodat hare gebouwen (de zuivelfabriek niet mee gerekend natuurlijk) thans een oppervlakte beslaan van 1209 vierkante meter, het terrein en de overkappingen niet meegerekend.

Voor ik eindig, wil ik nog gaarne mijnen dank betuigen aan de geachte redactie der *Provinciale Drentsche en Asser Courant* voor de verleende plaatsruimte. Het heeft oorspronkelijk geenszins in mijne bedoeling gelegen om in eenige courant over de “centrale knederij” te schrijven, daar ik nog tot die ouderwetsche menschen behoer, die van oordeel zijn dat zaken op het kantoor behooren behandeld te worden en niet in de courant.

Waar echter in de openbare vergadering van den bond klachten zijn geuit geworden aangaande mijne firma (blijkens het noemen der post: vracht Assen—Sneek) daar meen ik van mijn stelregel te moeten afwijken; ja, ik gevoel er mij zelfs verplicht toe, tegenover de talrijke fabrieken, die mij sedert jaren geregeld hun product toezenden tot wederzijdsch genoeg en wederzijdsche tevredenheid.

Sneek, Juli 1901.

Hoogachtend, Johs. Halbertsma.

7 Deze vrij ongunstige resultaten ter overdenking aan diegenen, die over het drijven van zaken denken als een zeker jeugdig ambtenaar, die mij eens als zijne meening te kennen gaf: “Och, koopman te wezen, dat is het allermeest gemakkelijke vak dat er is; dat is immers niets anders dan inkoop, verkoopen en verdienen!”

Provinciale Drentsche Asser Courant 1901-07-12

Zuivelconsulent Posthuma over de *Centrale knederij*. Reactie op voorgaande INGEZONDEN brief

In antwoord op het door den heer Halbertsma te Sneek over bovenstaand onderwerp ingezonden stuk kan het misschien zijn nut hebben eenige opmerkingen te maken en ik wil dat dan ook maar eens doen.

Volgens den heer Halbertsma is er op de algemeene vergadering van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken*, 8 Juni te Assen gehouden, geklaagd. Neen, mijn waarde heer, klagen doen wij niet, wij leggen alleen den eigenaardigen toestand van den tegenwoordigen boterhandel bloot.

Onze klachten (?) waren volgens u: 1. dat alle boter door u met denzelfden prijs betaald wordt. Wanneer gij het verslag goed leest, staat er: "De fabrieken wenschen aan den tegenwoordigen toestand een einde te maken, onder anderen omdat alles gelijk betaald wordt. Het komt een enkele maal wel eens voor, dat er iets gekort wordt, maar *in het algemeen* (^{8*}) wordt alle waar met denzelfden prijs betaald."

Had ge de vergadering bijgewoond, dan had ge kunnen hooren, dat er wel degelijk erkend werd dat er voor en na gekort werd, maar het was meer te doen om er de aandacht op te vestigen, dat door u gekort en de korting weer ingetrokken werd, ook al bleef de oorzaak, die door u voor de korting was opgegeven, bestaan. Bijv. er werd door u gekort, omdat een zekere fabriek verkeerd water gebruikte. De fabriek wascht daarna met slootwater en de korting wordt ingetrokken. Na een week wordt deze fabriek er opmerkzaam op gemaakt, dat zij ter wille van de verbruikers harer boter met het wasschen met slootwater ophouden moet. De fabriek doet dit, gebruikt weer het oude water, dat er volstrekt niet beter op geworden is en van korting is geen sprake meer. (Dit verhaal is historisch.)

Wanneer de heer Halbertsma nu *elken dag* (zooals hij schrijft) *alle* boter keurt, dan had hij dit moeten bemerken en weer korten, tenzij naast de kwaliteit ook andere zaken op den door den heer H. betaalden prijs van invloed zijn.

Tot deze laatste conclusie kom ik des te spoediger door het door hem aangehaalde voorbeeld van de fabriek te Erm. Sedert *23 April* ontvangt Erm *onafgebroken* f 1 beneden den gewonen prijs.

Nu is op 13 en 20 Mei boter van de fabriek te Erm gekeurd, die op 10 Mei was bereid. Deze boter werd gekeurd door de heeren C. Gerritsma te 't Meer bij Heerenveen, Corns. Lugard te Deventer en Pel te Stroobos en deze drie heeren (die de heer Halbertsma toch zeker wel als ervaren boterkoopers wil erkennen) constateerden, dat de boter van **Erm** op 13 Mei en 20 Mei, dus 3 en 10 dagen nadat ze bereid was, *nog geheel zonder gebreken was en meer dan goed smaakte*. (Het is streng verboden van de resultaten der boterkeuringen gebruik te maken, doch ieder zal mij het schenden van dit verbod in dit bijzonder geval wel vergeven.) Volledigheids-halve wil ik hier nog aan toevoegen, dat Erm, als zij de oproeping, om boter voor de keuring te zenden, ontvangt, niet veel meer tijd heeft, dan de boter in het vat te doen en weg te zenden en dat de keurmeesters nooit weten welke fabriek gekeurd wordt.

Keurde de heer Halbertsma nu *elken dag alle boter*, dan had hij toen moeten bemerken, dat **Erm** goede boter leverde en haar dus, als alleen de kwaliteit van invloed op den prijs was,

8 * Ik *cursiveer*, P.

niet moeten korten, tenzij de heer Halbertsma beter boterkenner is dan genoemde heeren, iets wat ik voorloopig nog maar niet zal aannemen.

De grief, dat de heer Halbertsma de zaken te veel *in het algemeen* behandelt, geldt ook van de kleur.

Verskillende fabrieken, die midden November en begin December Hansen's boterkleur gingen gebruiken, hoorden daarvan niets voor.... pl. m. 5 Februari, dus 2 tot 2½ maand daarna. Nu is het weer vreemd (*eigenaardig* is misschien beter), dat de heer Halbertsma eerst toen zag (terwijl hij toch zeker altijd wel geweten heeft, dat zijn afnemers stroogele boter verlangden), dat de boter enigszins rood was. Volkomen juist is het, dat de heer Halbertsma baas is om te zeggen, welk kleursel bij het kleuren gebruikt moet worden, doch hij moet dat niet zoo vreemd doen.

Voor mij liggen drie brieven van den heer H. waarin hij schrijft: “ge moet ophouden dat verkeerde (in één staat dat *slechte*) soort kleursel te gebruiken”, en nu weet ieder zuivelbereider wel, dat Hansen's boterkleur noch verkeerd noch slecht is. Had de heer Halbertsma eenvoudig gezegd (en tot dit inzicht is hij volgens een brief van lateren datum blijkbaar gekomen): *mijn* boter moet met van Hasselt's kleur gekleurd worden (zonder meer), dan had ieder gezegd, dat is zijn (des heeren H.'s) recht.

Maar toen de heer H. begin Februari hoorde van roode kleur in door hem geleverde boter, is hij blijkbaar maar luk raak gaan schrijven. Voor mij liggen twee brieven van directeuren, die ook attent gemaakt waren op het gebruiken van slecht (verkeerd) kleursel en die nooit anders dan van Hasselt's kleur gebruikten. Zeer terecht schrijft de heer Halbertsma nu kleursel wordt gemakkelijk door vocht, warmte en vorst ontleed en de kans bestaat dus, dat die fabrieken van Hasselt's kleur gebruikten, die bedorven was, doch deze mogelijkheid is blijkbaar eerst bij den heer H. opgekomen nadat de directeuren hem op het feit, dat ze van Hasselt's kleur gebruikten, opmerkzaam gemaakt hadden. Een der fabrieken ging echter stil door met 't gebruiken van die bedorven (zullen wij maar zeggen) van Hasselt's kleur en.... hoorde nergens meer van, ook niet van korting.

Tot nu heb ik de zaak, die ik op het oogenblik behandel, als ernstig opgevat, doch hetgeen de heer Halbertsma verder schrijft, wekt zoozeer mijn lachlist op, dat ik altijd weer moet denken, dat de heer H. grappen heeft willen verkoopen, met den besten wil kan ik hem nu niet meer ernstig nemen.

De eerste grap is die van de driedubbele contróle, aldus door den heer H. voorgesteld: “In mijne fabriek staat een bascule waarop de boter door den meesterknecht gewogen wordt. Deze leest het gewicht af en drie personen staan klaar om het op te schrijven, een op het bord, een op de lijst en een in het fabrieksboek. Elken avond worden bord, lijst en boek vergeleken en eerst als ze kloppen in de kantoorboeken ingeschreven.” Dit noemt de heer H. nu driedubbele controle, een veel betere naam zou zijn: “driedubbele gelegenheid om fouten te maken.” Men overdenke het volgende eens: 1. de meesterknecht leest het gewicht fout af en alle drie opschrijvers schrijven het op zooals de meesterknecht het opgeeft. Aan het einde van den dag kloppen nu bord, boek en lijst en wordt het gewicht in de kantoorboeken ingeschreven. Niet-tegenstaande alles met elkander klopt, is en blijft het gewicht fout; 2. de meesterknecht leest op 47, twee opschrijvers noteeren 47, de derde 49, des avonds klopt het niet; welk gewicht is nu het ware ? dat is dan niet meer uit te maken, daar de boter reeds verwerkt is.

Gesteld echter dat een 47 opschrijft en twee 49, wat dan? Het minst ver van de waarheid zal men steeds zijn, als men de drie opgeschreven getallen maar door drie deelt, doch goed wordt het daardoor niet en uitgemaakt kan het ook niet meer worden.

Van driedubbele controle is dan ook geen sprake, dit zou alleen dan het geval zijn als dezelfde waar drie maal geheel onafhankelijk van elkander gewogen werd en daarna de gevonden getallen werden vergeleken vóór de boter verwerkt was.

De kwestie was dan ook niet zoals de heer Halbertsma schrijft, dat er geklaagd (?) werd over schommelingen in het gewichtsverlies, want een kind kan wel begrijpen, dat die schommelingen niet steeds gelijk kunnen zijn, doch men vroeg zich af hoe die schommelingen bij een zelfde fabriek, in denzelfden tijd van het jaar en bij oogenschijnlijk gelijke behandeling zoover uit elkander konden lopen en wij hebben door het stuk van den heer Halbertsma misschien een weinig meer licht gekregen.

De tweede grap lijkt veel op het sprookje van Klein Duimpje en de reus. Thans heb ik n.1. het oog op het verhaal van een boterknederij van den heer Symonzs, die na vijftien jaar nog klein is, vier anderen, waarvan twee opgedoekt zijn en twee gefailleerd-, en dan de groote knederij van den heer Halbertsma. Dit verhaal moet zeker als boeman dienst doen om de boeren bang te maken. Gelukkig echter, dat de boeren nog vrij rustig kunnen blijven, want er is althans één (die van den heer H.) om te bewijzen, dat het zaakje wel uit kan. Maar ook de twee opgedoekte en de twee gefailleerde (brrrr!) behoeven nog geen vrees aan te jagen. Gesteld eens, dat alle fabrieken, die nu aan den heer H. leveren, zelf een knederij opzetten, dan houdt de heer H. op te werken, maar niemand zal dan zeggen: “zie je wel, het kan niet, daar houdt al weer een op”. Voor dat die verdwenen en gefailleerde knederijen dan ook als afschrikwekkende voorbeelden dienst kunnen doen, moeten wij eerst eens weten door welke oorzaken die vier ten gronde gingen, zonder dat hebben wij er weinig aan en zal ik het maar onder de grappen neerschrijven.

De derde grap is het meest kostelijk; in een P.S. wordt ons verteld van een zeker jeugdig ambtenaar, die de heer H. als zijn meening te kennen gaf: “Och, koopman te wezen, dat is het allergemakkelijkste vak dat er is, dat is immers niets anders dan inkoop, verkoopen en verdienen.” Waarom noemt de heer H. dien jeugdigen ambtenaar niet bij zijn naam, nu loopen alle jeugdige ambtenaren gevaar voor een dergelijken ezel als de hier bedoelde te worden aangezien, althans de heer H. ziet blijkbaar niet hoog tegen hem op. Iedere zaak heeft echter twee zijden en als de heer H. dezen jeugdigen ambtenaar nu eerst onthaald had op de grappen van de drie-dubbele controle en de knederijen die niet aan den gang wilden, misschien heeft hij toen wel gedacht, nu, dan is koopman wezen bepaald niet anders dan inkoop, verkoopen en verdienen, dit laatste kon hij bij den heer H. gemakkelijk waarnemen.

Ten slotte een opmerking: Al zou een centrale coöperatieve knederij geen extra voordeel afwerpen, dan zou ik haar nog aanraden en wel omdat het (niet alleen voor de kleine, maar ook voor de groote fabrieken) een levensvoorwaarde is en nog meer zal worden, dat zij precies weten wat er met hun boter gebeurt en nu weten ze het nooit nauwkeuriger, dan dat ze zelf den handel ter hand nemen en de boter zelf voor het buitenland verkoopen. Om hiertoe te geraken is echter voor de kleine fabrieken het oprichten van een centrale knederij eene voorwaarde. De groote fabrieken zullen tot het oprichten van een exportvereniging moeten komen en het is een geluk voor de kleinen, dat er pogingen worden aangewend om deze twee zaken samen te doen gaan, daar daardoor de exploitatiekosten beslist kleiner zullen worden.

Assen, 9 Juli 1901.

De zuivelconsulent v. Drenthe, F. E. Posthuma.

NvhN 1901-04-24 / LC 1910-10-18???

Nieuwsblad van het Noorden 24-04-1901

ASSEN, 20 April. De aanbesteding van hetgeen er noodig is in de **boterfabrieken**, vanwege den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drente, heeft aange-
wezen, dat hierdoor meer dan 700 gulden blijft behouden voor de fabrieken.

Er zou nog goedkooper ingekocht kunnen worden, als zich nog meer fabrieken bij den Bond aansloten.

Nieuwsblad van het Noorden 11-06-1901

— Zaterdag werd hier een vergadering gehouden van den Bond van coöperatieve **zuivelfabrieken** in Drente ter bespreking van een voorstel van het bestuur tot het oprichten eener centrale knederij. Dat kneden geschiedt thans buiten de provincie. Wordt het vanwege de fabrieken zelve gedaan, dan zou dit een groot voordeel geven, als alle fabrieken zich aansloten, een ton gouds per jaar.

Twaalf fabrieken hebben zich er voor en vier zich er tegen verklaard. Er is ruim 150000 kilogram boter toegezegd.

Aan het bestuur werd volmacht verleend de zaak nader uit te werken en bij de nog niet vertegenwoordigde fabrieken propaganda te maken.

04-07-1901

— In de hier gehouden vergadering van het bestuur van den Bond van coöperatieve **zuivelfabrieken** in Drente is besloten een centrale knederij op te richten, om de boterfabrieken onafhankelijk te maken van speculatieve boterknederijen. Daarvoor is door verschillende fabrieken reeds 160,000 K.G. boter per jaar toegezegd.

Nieuwe Veendamsche Courant 1901-09-03

Ingezonden Stukken.

Agenda algemene vergadering DBvCZ.

In de algemeene vergadering van den bond, op Woensdag 4 Sept., in 't hotel Nanninga te Assen, voormiddags 11 uur, zullen de volgende punten behandeld worden:

1. Reglement op het gebruik van het handelsmerk.

Art. 1. Het handelsmerk bestaat uit het woord Erica en is overeenkomstig de wet ingeschreven in Nederland, Engeland, België, Spanje, Portugal, enz.

Art. 3. Iedere vereeniging die lid is van den bond van C. Z. in Dr. heeft het recht het handelsmerk te gebruiken, welk recht voor vereenigingen, die zich later aansluiten, ingaat op den dag, waarop ze als lid van den bond worden toegelaten.

2 Concept-statuten van de centrale knederij en exportvereeniging.

Art. 2. Doel. De werkkring der vereeniging bestaat: 1. in 't kneden, verpakken en verkoopen van onvervalschte boter, 2. in alle handelingen, die hiermede in verband staan of bevorderlijk zijn.

Art. 3. Tijd. De vereeniging wordt aangegaan voor den tijd van 30 jaren, in te gaan 1 Oct. 1901, behoudens verlenging of vroegere ontbinding, volgens besluit van de algemeene vergadering, overeenkomstig art. 36.

Art. 7. Toetreding. Tot de vereeniging kunnen als leden toetreden coöperatieve vereenigingen of naamlooze vennootschappen op coöperatieven grondslag, die in Drenthe een zuivel- of boterfabriek exploiteeren.

Art. 12. Uittreding. Uittreding uit het lidmaatschap heeft plaats: 1. door opzegging 6 maanden voor het einde van het loopende dienstjaar, 2 door ontzetting, wegens overtreding der statuten of benadeeling der vereeniging, op voorstel van 't bestuur door de algemeene vergadering.

Art. 18. Aflossing van schuld. Ieder boekjaar zal minstens 1/25 gedeelte van het stichtingskapitaal worden afgelost.

Art. 19. Bestuur. Het bestuur wordt gekozen uit de bestuursleden en directeuren van aangesloten fabrieken, behalve een, welke door het bestuur van den bond wordt aangewezen.

Art. 25. Salaris directeur. De directeur geniet eene vaste bezoldiging, door de algemeene vergadering te bepalen.

Betaling der boter. De boter zal volgens keur worden ontvangen en dienovereenkomstig dagelijks worden gesorteerd door den directeur.

Als basis voor betaling wordt aangenomen eerste keur boerenboter Sneek en Leeuwarden. (Naar kwaliteit f 1, f 2 en f 3 per 40 k.g. meer of minder.)

Art. 30. Winst. De winst wordt elk jaar onder de fabrieken verdeeld, naar elk toekomt.

Art. 40. Bedrijfskosten. De verpakking: manden, vaten, doeken en vracht der boter van de fabriek naar de knederij zijn voor rekening van de centrale knederij.

Oudemolen, 29 Aug.

G. F. CRONE.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1901-09-12

Verslag vergadering DBvCZ

ASSEN – In de algemeene vergadering van den Bond van Ccöp. Zuivelfabrieken in Drenthe, Woensdag jl. in het hotel Nanninga gehouden, welke vergadering geopend werd door den

heer E. Schrage, waren aanwezig volgens de presentielijst twintig fabrieken, tezamen uitbrengende 59 stemmen, en 20 buitengewone leden. Mede aanwezig is de heer Bieleman, boterspecteur.

De heer Schrage wijst op het belangrijke der punten van de agenda en spreekt zijn teleurstelling uit, dat niet meer nog-niet, aangesloten fabrieken vertegenwoordigd zijn (als zoodanig zijn aanwezig **Roden, Drouwen** en **Hijken**).

De heeren Mensingh te Zweeloo en Tiersma te Hoogeveen zijn afwezig wegens ziekte, de heer de Jong te Zuidlaren om andere redenen. De heeren Haisma te Hoogersmilde, Meijeringh Jz. te Kloosterveen, Tj. Koopmans, vice-voorzitter van FNZ. te Grouw, worden als buitengewone leden aangenomen.

Het Reglement op het gebruik van het handelsmerk en de voorschriften daarop worden bijna zonder wijziging aangenomen.

De aangebrachte wijziging geeft duidelijk aan, dat het Handelsmerk alleen gebruikt kan worden voor zendingen boter naar het buitenland.

In de statuten voor de Centrale Knederij komen de volgende wijzigingen:

Art. 8 wordt zoodanig gewijzigd, dat fabrieken, die later toetreden, eerst aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen (bijv. betaling van entréegeld).

Art. 12. Hieraan wordt toegevoegd, dat verlies van het lidmaatschap van den Bond verlies van het lidmaatschap van de knederij ten gevolge kan hebben.

Art. 19. Het aantal bestuursleden wordt bepaald op vijf.

Art. 23. De voordracht voor een directeur, door het bestuur op te maken, moet uit drie personen bestaan.

Art. 25. Omtrent de bezoldiging van een directeur zal het bestuur een voorstel doen, waarover door den Raad van commissarissen advies uitgebracht wordt.

Art. 30. De raad van commissarissen vergadert minstens eens in de drie maanden.

Art. 31a. Op voorstel van $\frac{1}{10}$ (?) der leden kan aan den raad van commissarissen door de algemeene vergadering ontslag verleend worden.

Art. 36. Was een algemeene vergadering onvoltallig, dan moet uit de twee Ie oproeping blijken, dat dit een tweede oproeping is.

Art. 38. De raad van commissarissen kan aan twee zijner leden volmacht geven de kas op buitengewone tijden op te nemen.

Nadat de concept-statuten en het concepthuishoudelijk reglement bij acclamatie aangenomen zijn, wordt op voorstel van den zuivelconsulent besloten de acte van oprichting door een notaris te doen passeeren, zoodat de vereeniging de *Centrale knederij* en *Exportvereening* opgericht is en de algemeene vergadering kan besluiten hoe en op welke wijze de werkzaamheden een aanvang zullen nemen.

Wegens het vergevorderde uur blijft het laatste punt: model instructie voor het personeel, tot de volgende vergadering liggen. De voorzitter sluit onder dankzegging voor de trouwe opkomst de vergadering.

Provinciale Drentsche en Asser courant 13-12-1901

De *Staatsch.* van heden bevat de statuten der Coöperatieve centrale knederij en exportvereening van den **Bond** van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe, te Assen.

INGEZONDEN 'Meester Crone' - Old en Nij – I

In vroeger daogen, doe er nog geen febrieken wassen, gungen 'n koppel boeren met de botter naor de stad, um daor te verkoopen en winkelwaor met te nemen.

Mndat ze daor de botter naor de mark betaold kregen en winkelwaor veur slieterspries hadden, kon 't wel oet, dat z'er met hen gungen, as er maor neet te veul onderweg bleef hangen. Doch de meeste boeren gungen er neet met naor de stad, maor deden de botter an körfdraggers, die vaok de kop in een zak hadden en met de winkelwaor neet goedkoop wassen. Wat kregen die kerels 'n soorten van botter: gele en witte, grauwe en bonte, zolte en vieze, stieve en weeke.

De vroulea mossen soms veul heuren en wassen daorum blie met de febrieken: minder wark en mer hönig, minder zörg en reed geld um winkelwaor te koopen.

As de boeren vroeger half zooveel oet de botter kregen, as noo veur de melk, gunk 't heel mooi.

En er is noo mer melk en 'n goeie Directeur. Eerst kreeg he vief, doe zes en noo zeuven gulden. Maor dat 's nog te min veur zooveel kennis en wark, veur zooveel zorg en verantwoording. Tien gulden vast geld moeten ze hebben en dan veur elk stuk botter nog 'n halve cent. Dat moedigt an. Zij moeten vast in de schoenen staon en rond wezen.

't Is met 'n febriek as met 'n hoesholling: 't geet overal goed, maor lang neet geliek. De boeren kunt wel zuunig wezen in hoes en over weg, maor neet met 'n Directeur, die in de warkplaots en op 't kantoor goed is.

In ander landen en streken hebben de febrieken zuk vereenigt, um groote hoopen botter bij 'n ander te brengen, um de ofnemers altied dezulfde soort te verkoopen veur goeie priesen. Zoo doen de kneders ook en dat moet wij in Drent volgen, urn mer te maaken.

Fabrikanten en handelaors vereenigt zuk um goedkoop in- en duur te verkoopen. De boeren moeten zuk ook stark maaken. Erpelboeren doen 't al, deur coöpertieve erpelfebrieken en zwienboeren in Gelderland deur 'n Export slachterij. In Drent wordt al veul oet de botter maakt, maor 't kan nog ans deur beter naam en minder vracht, as de boeren 't maor begriepen en de febrieken zuk maor ansluuten.

Oudemolen, 18 Sept. 1901.

G. F. CRONE.

INGEZONDEN 'Meester Crone' Old en Nij – II

Oes botter hef in Engeland de roem verloren en steet er noo deur smousjasserij in 't zwarte boekie.

As dat ans wordt, kumt de goeie naam ook wer, en daorum zeg ik, scheur het bladie, waor oes botter op steet, oet het boekie, dan is 't wer as vroeger.

Maor dat oetscheuren kan één febriek neet doen, ze moeten saomen anspannen, um 't er rits oet te kriegen.

En dat kan wel, as z'almaal op eens geen botter mer naor de smousjassers sturen, die toch ook maor geven, wat ze kwiet wilt wezen en bij leege priezen anmarkings hebben. Maor, waor dan met de botter hen? Naor de coöperatieve knederij, die 'n Directie, Bestunr en Toezicht hef, welke deur de febrieken wordt verkozen en vrijheid gef um alle jaor toe of oet te treden, naor de knederij, die deur saomenvoegen van veule kleine partijgies groote hoopen in de koelkaomer kan verzaomeln en altied klaar is, um in 't groot of klein, under garansie en met 'n markie, ook veur stoomfebrieken, te verkoopen in landen en steden, waor behoefte is. In 't daglfeksche leven geet het ook zoo. De boeren verkoopen hun goed vaak an kooppleu, die er an verdienen, umdat ze net weten, waor zo er met hen moeten,

De directeur van de knederij moet *kerel* wezen met *botter-* en *handelskennis*, die de botter deur *sorteeren* kan *verbeteren*, de *behoefte* kent, *goed* verkoft, en de *directeuren* van de febrieken *steunt* m 't ontvangen van zuvere grondstof, um *goeie* botter te maoken.

Er kumt alzo deur de knederij *suverder* grondstof, *beter* botter, *groote* hoopen van een soort, die *verkoft* wordt, waor ze wat *neudig* zin, tegen *goeie* priezen, waarvan de febrieken vört Sneeker mark kriegen en 't overige laoter as *winst* ontvangen. £

De centraole knederij wordt op deze wieze veur de febrieken, wat de botterfebrieken veur de boeren zin: de verzaomelplaats van de grondstof, die zoo voegt, bewarkt, verpakt en verkoft wordt, dat de naam *beter*, de oetgaoven *minder* en de inkomsten *meerder* worden.

Oudemolen, 25 Sept. 1901.

G. F. CRONE.

Nieuwsblad vh Noorden 1901-10-04

INGEZONDEN: Old en Nij. III.

In de tied, doo de boeren coopertieve botterfebrieken gingen oprichten, wüer er veul um dacht, de andeelholders zoo vast te binden, as 'n muts met zeuven keelbanden. De boeren wassen, o zoo bang, dat 't neet goed gung en daarom nus 't oettreden neet kunnen, want dan bleven de vastholders met alle voeligheid zitten.

Dan is 't noo heel ans met de knederij. De veurstanders zin neet bang veur oettreden. Ze zeggen, die er eenmaal an is, zal ook wel blieven, maor as er een vört wil, dat kan en mag wel, maor dan moeten ze 't zes maand veur 't einde van 't diens jaar, 30 April, even zeggen.

Vroeger wassen d'er boer die vört neet an de botterfebriek gungen, umdat ze vrij wollen blieven; maor 't duurde neet lank doo kwamen ze der al, um an de febriek te komen.

Dat kan wel zee 't bestuur, maor den moet je deur deze zoere appel bieten - Nee dat neet, dat nooit. Nooit duurde maor 'n week, doo wassen z'er an too, beten deur de appel en kwamen 500 an de febriek, um de veurdeelen.

As Wonsdag 16 October, daogs nao Zuudlermark, de notaorieele acte deur de volmachten van de febrieken, die botter leveren an de knederij, teekent is, kiezen ze bestuursleden en commissarissen oet de leden van de knederij, net zoo as 't ook met 'n botterfebriek geet. Die laoter kumt, wordt wel toelaoten an de knederij, maor krigt ook 'n zoere appel te kauwen. Een dikke? Naor de tidsomstandigheden 'n voldoende, net van pas. 't Is, 't is ...pak an, biet in, de naosmaak is lekker.

Oudemolen, 2 October 1901.

G. F. CRONE.

Nieuwsblad vh Noorden 1901-10-06

INGEZONDEN: Geachte Redactie!

Aan Heeren Beheerders van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drente!

M. H.!

Op den 16 dezer zal te Assen in het hotel „Nanninga” de notariële acte worden getekend door de volmachten der zuivelfabrieken, welke boter willen leveren aan de „*Centrale Knederij*.”

Door het tekenen dezer acte verbindt men zich gedurende een vol jaar, na afloop waarvan men ook weer voor zijn lidmaatschap kan bedanken.

De fabrieken, welke nog bezwaren mochten hebben, raad ik aan de zaak nog eens ernstig te onderzoeken en overwegen, daar de omstandigheden gebieden niet bij de ouden sleur te blijven.

Wat toch is het doel van de „knederij”?

Zij wenst door een meer geregelden afzet van ons product door hogere prijzen in het buitenland — waar onze boter thans geducht lijdt onder de verderfelijke invloed van knoeiers — de goeden naam van vroeger te herwinnen en financieel voordeel behalen.

De spreuk onzer vaders, „*Eendracht maakt macht*,” heeft op bijna elke plaats in onze provincie, waar men over een 100-tal melkkoeien kon beschikken, handkrachtfabrieken doen verrijzen. Men oordeelde, dat men, door gezamenlijk de melk te verwerken, betere financiële uitkomsten zou verkrijgen, 't geen ook werkelijk het geval was. Zeer terecht heeft de schrijver van „*Old eu Nij*” opgemerkt: „As de boeren vroeger half zooveel veur de melk kregen, as nou, gunkt heel good.”

Deze vooruitgang in onze zuivelfabricatie is echter volstrekt geen reden om hierbij stil te staan, en waar grote fabrieken in Friesland ons voorgaan met de boter gemeenschappelijk te verkopen, ook om geldelijke voordelen, mogen ook wij niet stil staan. Het spreekt toch van zelf, dat de fabrieken door vereniging sterker zijn, dan ieder op zichzelf.

De boter van de verschillende fabrieken in Drenthe wordt thans aan verschillende boterhandelaars verkocht en geleverd, en de prijs wordt door de afnemers bepaald. Dit kan m. i. anders door vereniging der fabrieken, door toetreding tot de „*Centrale Knederij*,” welke geheel en al een boerenzaak is, daar de boeren het bestuur der boterfabriek verkiezen en dit bestuur een der leden volmacht geeft voor de knederij, om bestuursleden en commissarissen te kiezen. De volmachten der fabrieken benoemen uit een drietal een directeur voor de knederij. Zij hebben dus alle macht in handen en kunnen werken en besluiten, wat hun wenselijk voorkomt voor hun coöperatieve verenigingen.

De knederij zal eerst in een stoomfabriek, aan de spoorweg gelegen, beginnen te werken. Zij zal daar worden het uitgangspunt van onze boter. Het verwerken en verkopen van de boter moet geschieden door een alleszins bekwaam vakman, welke ook verkozen wordt door het bestuur der gezamenlijke fabrieken. Dit is een nog al belangrijke taak, doch voorgelicht door onzen zuivelconsulent F. E. Posthuma, die zijn zeer gewaardeerden steun niet zal onthouden, zal 't wel in orde komen.

Volgens mijn bescheiden mening kan de knederij iets goeds uitwerken, maar dan moeten al-
len zich aansluiten. En als theoretisch en practisch ontwikkelde mannen in de boterzaak ons

het middel wijzen, laat ons dan niet aarzelen mee te werken om het *betere* voor het minder goede in de plaats te stellen, ten voordeel van alle melkboeren in Drente,

Centrum, 5 October 1901.

A. UITERWIJK,

Directeur v/d zuivelfabriek „*Centrum*” te Oudemolen.

Nieuwsblad vh Noorden 1901-10-18

Verslag oprichtingsvergadering Centrale knederij

17 Oct. Gistermiddag had alhier een vergadering plaats van afgevaardigden van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe, om te geraken tot het oprichten ener coöperatieve centrale knederij en exportvereniging van de Bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe.

In deze vergadering werden de statuten definitief vastgesteld en werd de acte van oprichting ten overstaan van notaris D. A. M. de Fremery te Assen gepasseerd.

Tot de vereniging traden toe de fabrieken te Anloo, Buinen, Borger, Exloo, Gasteren, Grolloo, Kloosterveen, Loon, Oudemolen, Wijster, Anderen, Drouwen, Westdorp, Bronneger en Erm, die te zamen eenhoeveelheid van ruim 200.000 kilo boter kunnen leveren.

De hoofdbedoeling met de oprichting dezer vereniging is, dat de verschillende soorten boter der fabrieken bij elkaar worden gezocht, gekeurd, (zodat dus steeds op gebreken wordt gewezen) gelijk verpakt en verkocht door iemand, die speciaal voor handelman is opgeleid.

Tot bestuursleden werden gekozen de heren L. van Dijk te Borger, J. H. Veltmeijer te Anloo. H. Meijering Rz. te Kloosterveen. W. Biemolt te Loon. Als vijfde bestuurslid werd benoemd door het bestuur van de Bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe de heer F. E. Posthuma, zuivelconsulent voor Drenthe.

Nieuwsblad vh Noorden 1901-11-15

Verslag vergadering Centrale Knederij

De Centrale Knederij- en Exportvereniging hield gisterenmiddag een vergadering in het Hotel-Nanninga te Assen. Medegedeeld werd, dat zich 16 fabrieken hebben aangesloten, die 250.000 kilo boter kunnen leveren. (Nieuwe leden zijn de fabrieken Donderen, Ide. Ballo.) Met algemene stemmen is besloten tot de oprichting der Centrale Knederij en om het bestuur te machtien tot het aangaan ener geldlening van f 22.000 ter bestrijding der kosten van aankoop van grond, stichting van het gebouw en aankoop van inventaris. Het bestuur werd gemachtigd de fabriek te doen bouwen, welke te Assen zal verrijzen.

Ten slotte dankte de heer S. Reinders van Borger de heer F. E. Posthuma, Zuivelconsulent voor Drenthe, voor de vele zorg en moeite, aangewend om de zaak tot stand te brengen.

De voorzitter bracht dank aan de fabrieken, die van het begin af steun verleenden; met name dankte hij den heer S. de Boer van Taarlo, die, niettegenstaande zijn 82-jarigen leeftijd, in elke bondsvergadering aanwezig was, om voor de oprichting der knederij te pleiten.

Voor de betrekking van directeur der centrale knederij hebben zich 24 sollicitanten aangemeld, waaruit het bestuur een voordracht van drie personen zal opmaken.

Provinciale Drensche en Asser Courant 1901-12-07

Verslag commissie DBvCZ 7^e boterkeuring

In het verslag der commissie, de heeren E. Schrage, R. de Jong en F. E. Posthuma, van de zevende boterkeuring, gehouden 28 Oct. en 4 Nov. 1901, door den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, lezen we o. a.:

Het is de commissie een groot genoegen te kunnen mededeelen, dat de tweede keuring van deze boterkeuring bijgewoond werd door den heer F. B. Lühnis, inspecteur van den landbouw aan het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid. De commissie kreeg door het bezoek van een op het gebied van den landbouw zoo hoog geplaatst rijksambtenaar de verzekering, dat de Regeering met belangstelling het houden van dergelijke boterkeuringen gadeslaat en het groote nut er van erkent. Van harte hoopt de commissie, dat dit voor velen in deze provincie, die door hun invloed in staat zijn fabrieken tot den bond te doen toetreden, een aansporing mag zijn hiertoe hun medewerking te verleenen en dat ieder, die belang stelt in den Drentschen landbouw en wel meer bepaald in de zuivelbereiding van dit gewest, hiervan blijk zal geven door als buitengewoon lid toe te treden.

De keurmeesters waren de heeren: C. Gerritsma te 't Meer bij Heerenveen, Corn. Lugard te Deventer en P. Pel te Stroobos.

Het gemiddeld cijfer bij de eerste keuring was voor geur bij stoom 0,38 *hooger* dan bij handkracht.

Het gemiddeld cijfer was voor smaak bij stoom 0,59 *hooger* dan bij handkracht.

Het gemiddeld cijfer was voor gehalte en bewerking bij stoom 0,36 *hooger* dan bij handkracht.

Daar de handkrachten, als zij hun product op de wereldmarkt willen verkoopen, dit toch niet ieder voor zich kunnen doen, maar zich aan moeten sluiten bij de *Centrale Knederij*, kunnen wij het cijfer voor gehalte en bewerking wel buiten beschouwing laten, daar de bewerking dan toch aan de knederij plaats heeft.

Wat de cijfers voor geur en smaak betreft, bestaat er bij stoom en bij handkracht een niet te ontkennen verschil in het gemiddelde cijfer.

Vergelijken wij echter van de hand- en stoomfabrieken meer iedere fabriek afzonderlijk en bezien wij dan de afgewerkte lijstjes, zooals die op bladzijde 5 van dit rapport voorkomen, dan blijkt:

dat van de 17 fabrieken waarvan bij de eerste keuring de geur bijna goed (2,27⁹) en beter was, 8 stoom- en 9 handkrachten zijn,

en dat van de 19 fabrieken, waarvan bij de eerste keuring de smaak bijna goed (3,40¹⁰) en beter was, 8 stoom- en 11 handkrachten zijn.

De commissie meent hieruit de conclusie te mogen trekken, dat verscheidene handkrachten heel wel in staat zijn boter te maken, die, als ze klaar is, goed is. (Maar nu de.....

Het gemiddeld cijfer bij de tweede keuring was voor geur bij stoom 0,87 *hooger* dan bij handkracht.

9 Krijgt een monster voor geur 2,27, dan hebben 2 keurmeesters 2,4 (dit is goed) gegeven en 1 keurmeester 2,- (dit is tusschen matig en goed in.)

10 Krijgt een monster voor smaak 3,40, dan hebben 2 keurmeesters 3,60 (dit is goed) gegeven en 1 keurmeester 3,- (dit is tusschen matig en goed in.)

Het gemiddeld cijfer was voor smaak bij stoom 1,37 *hooger* dan bij handkracht. Bij de stoomfabrieken was de geur slechts 0,01, de smaak slechts 0,29 achteruitgegaan bij handkrachtfabrieken was de geur 0,60, de smaak 1,07 achteruitgegaan. Vergelijken wij ook nu weer van de hand- en stoomfabrieken iedere fabriek voor zich en maken daarbij gebruik van de lijstjes voorkomende op bladz. 7, dan blijkt: dat de 9 fabrieken, waarvan de geur bij de tweede keuring goed en beter was, alle negen stoomfabrieken zijn, en dat de 9 fabrieken, waarvan de smaak bij de tweede keuring bijna goed en beter was, eveneens alle 9 stoomfabrieken zijn. De commissie trekt hieruit de conclusie dat de boter van de handkrachten, ook al is ze bij de eerste keuring goed en meer dan goed niet goed blijft, met andere woorden, harder achteruit gaat dan de boter van de stoomfabrieken. Wat de reden hiervan kan zijn, zal misschien bij het nagaan der bereidingswijze blijken.

In het geheel hadden bij de tweede keuring 22 van de 31 monsters een gebrek. De 9 monsters zonder gebreken zijn allen bereid uit gepasteuriseerde room en zijn allen van stoomfabrieken. Van alle 31 monsters waren 11 gepasteuriseerd, 20 niet. Van de 22 monsters met gebreken waren 2 wel en 20 niet gepasteuriseerd. De commissie meent dat de wijze van zuren en het gebruikte zuur van invloed waren op de uitkomsten der tweede keuring en wel in dien zin, dat *bij deze keuring* het gebruik van rein-cultuur een voorsprong had op de karnemelk en de aanvangstemperatuur boven de 16 gr. beter uitkomst gaf, dan die daar beneden. Bij het nagaan van *al of niet pasteuriseren* bleek dat *alle 9 monsters*, die bij de tweede keuring nog zonder gebreken waren, bereid waren uit gepasteuriseerde room. Het komt de commissie voor, dat hier de reden gezocht moet worden voor de betere uitkomst (bij de tweede keuring der stoomfabrieken).

Provinciale Drentsche en Asser courant 23-12-1901

Zuivelconsulentschap

voor de provincie Drenthe.

Aan belanghebbenden (Bestuursleden, Commissarissen, Leden en Directeuren van Coöperatieve **Boterfabrieken**; particuliere Boterfabrikanten; zelf-boterbereidende Boeren en anderen) wordt hierbij medegedeeld, dat de Heer F. E. POSTHUMA, **Zuivelconsulent** in deze provincie, in het vervolg zal zijn te spreken over alle zaken het Zuivelbedrijf betreffende:

te Assen: **lederen Woensdag van 9 tot 12 en van 1 tot 3 uur op 't Laboratorium, Kloosterstraat no. 10, en te Meppel: den eersten en derden Donderdag van iedere maand van 11¹/₂ tot 2¹/₂ uur in 't Café van den Heer T. Ogterop.**

Assen, December 1901.

Voor de Commissie voor 't Zuivelconsulentschap uit het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe:

De Secretaris dier Commissie:
Mr. J. T. LINTHORST HOMAN.

Provinciale Drentsche en Asser courant 24-12-1901

Zuivelcursus.

Aan belanghebbenden wordt medegedeeld, dat de ondergeteekende in het **midden van Januari 1902 opnieuw een cursus zal openen**, zooals gehouden zijn te Assen, Vries, Borger en Beilen. Plaats en tijd van den te openen Cursus worden later vastgesteld en zullen afhangen van de woonplaatsen der deelnemers.

Aangifte wordt verzocht vóór 29 Decb.

De **Zuivelconsulent** voor Drenthe:
F. E. POSTHUMA.

1902

Nieuwsblad van het Noorden 10-01-1902

Voor het directeurschap der Centrale Knederij en Exportvereeniging „Drenthe” is het volgende tal opgemaakt - 1. J. S. Veenstra, chef van de firma Simonz te Harlingen; 2. H. Schurer, directeur der coöp. zuivelfabriek te Eibergen, oud-mijn-agent te Zutfen; 3. J. R. Fockens, direct. der coöp. zuivelfabriek te Angerloo-Eldrik; 4. J. W. T. H. Cieremans te Delt; 5. R. van Lunzen Rz., directeur der Coöp. Zuivelfabriek te Koekange; 6. A. T. Zuidstra, direct. der coöp. zuivelfabriek te Hijaart. Uit deze heeren zal op Woensdag 22 Jan. e.k. een 3-tal worden opgemaakt.

Nieuwsblad van het Noorden 1902-05-02

Kort verslag vergadering DBvCZ

ASSEN, 1 Mei. In de gisteren alhier gehouden algemene vergadering van de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, had de verkiezing plaats voor de vacatures, ontstaan wegens periodieke aftreding van de heren Braams en Crone. Door de afgevaardigden der vertegenwoordigde fabrieken (Duurze, Eext, Frederiksoord, Gasteren, Gasselternijv.-mond, Hoogeveen, Hoogersmilde, Ide, Kloosterveen, Koekange, Loon, Oudemolen, Orvelte, Rolde, Ruinen, Wapserveen, Westdorp, Zuidlaren, Zweelo) werden 62 stemmen uitgebracht, waarvan 58 op de aftredende leden, terwijl 4 briefjes in blanco waren ingeleverd. De heren namen de benoeming weder aan.

De rekening van den penningmeester, de heer **Crone**, werd in orde bevonden en goedgekeurd. Met 41 tegen 23 stemmen werd besloten aan alle buitengewone leden de rapporten over boterkeuring te zenden.

Met 52 tegen 12 stemmen werd besloten zes boterkeuringen te doen plaats vinden en het aantal dus met twee uit te breiden.

De begroting werd vastgesteld met een vermoedelijk te kort van f 410,27. Men hoopt op een subsidie van het *Landbouw-Genootschap* van f 250 en op vermeerdering van inkomsten door toetreding van nieuwe leden.

Ten slotte werd door de hr. **Posthuma** zuivelconsulent, medegedeeld, dat over het vervoer van boter per koelwagen een conferentie heeft plaats gehad tussen vertegenwoordigers van stoomzuivelfabrieken en van de *centrale knederij* met de heer Vivé, handelsagent der Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, en dat gebracht zal worden een contract te sluiten voor het vervoer per koelwagen van de boter der zuivelfabrieken, die bij de Bond zijn aangesloten, en der boter van de *centrale knederij*.

Nieuwsblad van het Noorden 18-05-1902

ASSEN, 16 Mei. Het hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drente heeft de nog niet aangesloten fabrieken opgewekt toe te treden tot den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drente, die de belangen der zuivelbereiding met kracht voorstaat. De boterkeuringen, gehouden op vooraf niet bepaalde tijdstippen, met de meeste onpartijdigheid door mannen van erkende bekwaamheid, geven iederen deelnemer een nauwkeurig overzicht van zijn product, fouten worden aangetoond en de midelen aangegeven om die te verbeteren. Iedere fabriek betaalt 4 cent voor elke 1000 liter melk, welke zij in een jaar verwerkt.

Nieuwsblad van het Noorden 1902-06-05

Zie ook NvhN 1902-10-05

Gegevens uit jr.-verslag zuivelconsulent Postuma

ASSEN, 4 Juni. In het jaarverslag van de zuivelconsulent voor Drenthe, waaraan gisteren iets ontleend werd betreffende het onderzoek van melk, komen een aantal bijlagen voor betreffende het onderzoek van melk en boter, waaruit blijkt het nut ener dergelijke instelling. Het gaat niet zó alle in uittreksels mede te delen. Wij willen echter slechts één voorbeeld aanhalen en wel betreffende het onderzoek der karnemelk van een handkrachtfabriek.

Hierbij werd gebruik gemaakt van de door de fabriek verstrekte gegevens in zake de hoeveelheid verwerkte melk, de verkregen room enz., zodat kan gezegd worden, dat dit overzicht voor handkracht het geleden verlies vrij nauwkeurig aangeeft. In de karnemelk dezer fabriek bleef over het gehele jaar niet minder dan f 550 zitten. De consulent voegt hieraan toe, dat bij nauwkeurig nagaan van andere handkrachtfabrieken van dezelfde grootte volgens zijn overtuiging zou blijken, dat ook daar een groot jaarlijks verlies vast te stellen was. Willen de boeren hun fabrieken op dergelijke wijze drijven dan kan hij daarin weinig verandering brengen, doch wenst men verbetering, dan is hij steeds bereid voor iedere fabriek afzonderlijk de verbeteringen aan te brengen.

Daarbij stuit hij echter op tegenwerking tegen beter weten in. Er zijn nog steeds besturen van handkrachtfabrieken, die tegen het omzetten van hun fabriek in een met stoomkracht zijn. Bij de aandeelhouders der fabriek te Eelde had het woord «stoom» zodanige invloed, dat ze slechts na veel moeite te bewegen waren naar de consulent te luisteren. Aan- of opmerkingen werden niet gemaakt, vragen werden zelfs niet gesteld, doch de geest van de vergadering was van dien aard, dat het aan stemmen niet toekwam, hetgeen trouwens niet anders dan een negatief resultaat zou hebben gehad.

Voorlopig schijnt men op fabrieken als deze liever het geld in de centrifugemelk en karnemelk te laten zitten, terwijl men zich met zure afgeroomde melk tevreden stelt, waar men zoe- te zou kunnen krijgen, dan dat men zich de moeite wil getroosten eens even na te denken over de uitgaven, die aan een omzetting met stoom verbonden zijn en de meerdere inkomsten – denk ook aan de betere kwaliteit boter – die hier tegenover staan. De consulent begrijpt, dat niet ieder landbouwer zijn mening zal delen, als hij voor een bepaalde fabriek tot de conclusie komt, dat omzetting in stoom een noodzakelijkheid is, doch dat men de zaak niet eens even nader wil bekijken, is niet anders te verklaren dan hieruit, dat men nog steeds de fabriekjes vergelijkt met de toestand van vroeger, maar zich zelf nooit afvraagt: kan het ook nog beter?

Nieuwsblad van het Noorden 05-08-1902

Zaterdag vergaderde te Assen het bestuur van den Bond van Coöperatieve **Zuivelfabrieken** in Drenthe. Onder meer werd besloten voor het jaar 1903 een almanak uit te geven, die toegezonden zal worden aan alle leden en melk-leveranciers van de bij den Bond aangesloten fabrieken. Als commissie, om deze plannen nader uit te werken, werden benoemd de heeren Crone te Oudemolen, De Jong te Zuidlaren en Posthuma te Assen.

Verder werd besloten om op de tentoonstelling te Hoogeveen ruimte aan te vragen om reclame te maken voor den Bond, en om zoo mogelijk aldaar een botertentoonstelling te organiseeren.

Nieuwsblad vh Noorden 1902-10-05

Al eerder aangestipt in NvhN 1902-06-05

Uit het verslag van zuivelconsulent Posthuma: handkracht-boterfabriekjes of goed ingerichte stoomzuivelfabrieken

Vooraf in Drenthe is in den laatsten tijd een aanzienlijke verbetering in de zuivelbereiding gebracht. Een en ander is het gevolg van het oprichten van vele stoomzuivel- en handkrachtfabrieken. Men kan dus niet ontkennen, dat de handkrachtfabriekjes een gunstigen invloed op de zuivelbereiding gehad hebben, doch een andere vraag is het of de waarde van deze fabriekjes niet overschat wordt. Dit staat het oprichten van stoomzuivelfabrieken in den weg; want men stelt zich veelal tevreden met de resultaten door het oprichten van handkrachtfabriekjes verkregen.

Het behoeft geen betoog, dat men op de stoomzuivelfabrieken beter ingericht is om de melk te pasteuriseren, te ontzuren en te zuren, terwijl ook de boterbereiding beter geschiedt dan op de handkrachtfabriekjes.

Zeer lezenswaardig is het verslag van den heer Posthuma, zuivelconsulent voor de provincie Drenthe. Genoemd verslag kan men vinden in het Blauwboek, Verzameling, Verslagen over het jaar 1901-1902. Een bijgevoegde staat geeft een duidelijke voorstelling van de scherpte der ontroming op de stoomzuivelfabrieken en op de handkrachtzuivelfabriekjes

De centrifugemelk van stoomzuivelfabrieken bevat gemiddeld slechts 0,05 pct. vet, terwijl in de ontroomde melk van zeer veel handkrachtfabriekjes van 0,1 tot 0,25 en zelfs 0,3 pct. vet achterblijft. Op de groote hoeveelheden melk, welke jaarlijks ontroomd worden, geeft dit een aanzienlijk geldelijk verlies. Op een der handkrachtfabriekjes, welke geregeld monsters inzonden, gebruikte men een nieuw soort centrifuge.

Het vetgehalte der ontroomde melk bedroeg hier meermalen 0,3 pct. Met het oog op deze cijfers waarschuwt de heer Posthuma ieder geen nieuw soort centrifuge aan te schaffen, dan onder voorbehoud, dat haar ontroomingsvermogen vooraf onderzocht mag worden.

In een der bijgevoegde staten wordt aangegeven, hoe groot het geldelijk verlies is in een der handkrachtfabriekjes, tengevolge van de gebrekkige ontrooming. Het eindcijfer van de verschillende gegevens over de 12 maanden geeft voor dit fabriekje een verlies van f 551,05½. In de karnemelk van deze fabriek bleef in 1901 dus voor een bedrag van f 550 (vijfhonderd vijftig gulden) zitten. De heer P. schrijft hieromtrent in zijn verslag: “Hieraan wensch ik toe te voegen, dat bij nauwkeurig nagaan van andere handkrachten van dezelfde grootte het zou blijken, dat ook daar een groot jaarverlies vast te stellen is.

Beschouwingen wensch ik hieraan niet vast te knoopen. Willen de boeren hun fabrieken op dergelijke wijze drijven, dan kan ik daarin weinig verandering brengen. Wenscht men echter verbetering, dan ben ik steeds bereid voor iedere fabriek afzonderlijk de verbeteringen aan te wijzen”.

Uit het verslag van den heer P. (ook reeds uit dat van het vorige jaar) blijkt, dat men in Drenthe sterk vasthoudt aan eenmaal bestaande zaken. De handkrachtfabriekjes hebben verbetering gebracht en nu legt men zich daarbij neer, zonder te willen beproeven, of de zuivelbereiding nog niet voor meer verbeteringen vatbaar is. De ijverige zuivelconsulent kan een gevoel van spijt niet onderdrukken, als hij in bedoeld verslag schrijft: “Op verzoek van bestuur en commissarissen eener handkrachtfabriek was ik, na de plannen in eene vergadering van deze colleges uiteengezet te hebben, in de algemene vergadering verschenen. Gelijk ik meermalen in de gelegenheid was op te merken, had ook bij de aandeelhouders van deze handkrachtfabriek het woord “*stoom*” zodanigen invloed, dat ze slechts na veel moeite te bewegen waren naar mij te willen luisteren.

Aan- of opmerkingen werden niet gemaakt; vragen werden zelfs niet gesteld, doch de geest der vergadering was van dien aard, dat het niet aan stemmen toekwam, hetgeen trouwens niet anders dan een negatief resultaat zou hebben gehad. Voorloopig schijnt men op sommige handkrachtfabrieken liever het geld in de centrifugemelk en karnemelk te laten zitten, terwijl men zich met zure afgeroomde melk tevreden stelt, waar men zoete zou kunnen krijgen. Men wil zich soms niet eens de moeite getroosten eens even ernstig na te denken over de uitgaven, die aan de omzetting in stoom verbonden zijn, om daarmee dan de meerdere inkomsten te vergelijken, als gevolg van de grotere hoeveelheid en de betere kwaliteit boter, welke men op de stoomzuivelfabrieken verkrijgt.

Heel goed begrijp ik, dat niet ieder landbouwer mijn meening zal deelen, als ik voor een bepaalde fabriek tot de conclusie kom, dat omzetting in stoom noodzakelijk is. Dat men de zaak niet eens nader wil bekijken is niet anders te verklaren dan hieruit, dat men nog steeds de fabriekjes vergelijkt met den toestand van vroeger, maar zich nooit afvraagt: “Kan 't ook nog beter”.

1903

Nieuwsblad van het Noorden 1903-03-31

Kort verslag vergadering DBvCZ.

ASSEN – Onder voorzitterschap van den heer E. Schrage werd zaterdagmiddag de algemene vergadering gehouden van de Drentse Zuivelbond.

Aangenomen werd een voorstel van den heer E. Posthuma, zuivelconsulent voor Drenthe, om ter verkrijging van tuberculoosvrij vee, een post op de begroting te brengen.

Herkozen werden als bestuursleden de heren De Jong directeur van de stoomzuivelfabriek te Zuidlaren, en Mensingh te Zweeloo.

Naar aanleiding van een inleiding van de heer S. E. Sybrandy over: “Informatiebureau”, werd besloten bij den Federatieve Ned. Zuivelbond (FNZ.) aan te dringen stappen te doen ter verkrijging van bedoeld bureau.

Het blijkt dat benoemd is tot ambuland directeur de heer G. Mulder te Peize.

Aangenomen werd een voorstel van den heer Piersma te Hoogeveen om het betreffende artikel aldus te doen lezen: “Iedere vereniging die lid is van de bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe, heeft, mits zij geen ander handelsmerk deponereet, het recht het handelsmerk te gebruiken etc.”

Nadat nog, enkele vragen werden behandeld, werd de heer Posthuma een bewijs van sympathie aangeboden in de vorm van een bloempot met standaard, voor de vele diensten, die hij de Zuivelbond heeft bewezen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-02-19

Coöperatieve Zuivelfabrieken en Coöp. Melkvervoer.

INGEZONDEN.

Aan elke coöperatieve vereniging, dus ook aan eene coöperatieve zuivelfabriek, ligt het beginsel: „allen voor één en één voor allen” ten grondslag, tenminste dit behoort zoo te zijn.

Voor en na ziet men echter nog al eens coöperatieve zuivelfabrieken, waar ten opzichte van sommige zaken eenvoudig gedaan wordt, alsof het genoemde beginsel niet bestaat, en een der zaken, welke uit een coöperatief oogpunt het meest stiefmoederlijk behandeld wordt, is het melkvervoer.

Zal men boter bereiden, dan heeft men melk noodig. Die melk wordt gevonden op verschillende boerderijen. Wil men nu de boter fabriekmatig bereiden, dan is het noodig, dat de melk op een of andere manier van die verschillende boerderijen naar de fabriek komt. De manier, waarop nu de melk van de boerderij naar de fabriek komt loopt nog al iets uiteen en het is op verzoek van eenige leden van een coöperatieve zuivelfabriek, dat ik daarover in het publiek mijn oordeel zeg.

Het komt mij voor, dat ik dat niet beter kan doen, dan door elke manier eens nader te bekijken.

1e manier. Ieder lid brengt zijn melk zelf naar de fabriek.

(Vooraf dit: de coöperatieve zuivelfabriek is opgericht met het doel: om door middel van betere machines, dan iedere boer voor zich kan aanschaffen, boter te maken van zoodanige kwaliteit, dat iedere boer, na aftrek der onkosten, meer geld in den zak krijgt, dan hij gekregen zou hebben als hij zelf de boter gemaakt had. De boeren, die dus te zamen een boterfabriek stichten, doen te zamen wat ieder voor zich niet zou kunnen. Ze helpen dus elkander.)

Als ieder lid zijn eigen melk naar de fabriek gaat brengen, beteekent dit voor ieder lang niet hetzelfde. Twee boeren melken beiden twee koeien, de een woont in de onmiddellijke nabijheid der fabriek, de ander op een half uur afstand. De laatste is, als al het andere gelijk is, dus dagelijks een uur kwijt.

Stel nu, dat hij 300 dagen (ruim) per jaar naar de fabriek moet en reken voor zoo'n uur maar heel weinig, bijvoorbeeld 3 cent, dan kost het melkvervoer den laatsten boer $300 \times 3 \text{ cent} = f 9$ per jaar, die de eerste in den zak houdt.

Bij deze f 9 is nu nog van alles op te tellen, maar ik zal het hier maar bij laten. Als in een kom van een gehucht een kleine handkracht staat en alle boeren wonen er in betrekkelijken zin dicht bij, dan kan ik mij voorstellen dat men ieder de melk zelf laat brengen; onbillijk blijft het ook dan nog, maar de onbillijkheid is zoo klein, dat ik mij kan begrijpen, dat men er over heen stapt.

Heeft men echter een fabriek van eenige beteekenis, zoodat er voor de verschillende leden werkelijk verschil in afstand tot de fabriek bestaat, dan is deze manier van melk aanvoeren sterk af te keuren, tenminste, en van die veronderstelling ging ik uit, als niemand voor het melkvervoer vergoeding ontvangt.

2e manier. Ieder lid brengt zijn eigen melk en ontvangt daarvoor uit de kas der fabriek vergoeding.

Het komt soms voor, dat de verschillende boeren ten opzichte van de fabriek zoodanig wonen, dat het aan te raden is ieder zijn eigen melk te laten brengen. In het aangehaalde voorbeeld beweren wij echter reeds, dat dit niet voor allen hetzelfde beteekent. Meent men nu, dat het gewenscht is ieder zijn eigen melk te laten brengen, dan moet men daarvoor een zekere vergoeding vaststellen. Deze vergoeding moet geregeld worden naar den afstand en naar de hoeveelheid melk.

Gesteld, dat twee boeren beide op een half uur afstand van de fabriek wonen en de een melkt twee, de andere tien koeien, dan zullen de kosten voor het melkvervoer voor den laatste hoger zijn dan voor den eerste. Bij het bepalen der vergoeding moet men dus èn met den afstand èn met de hoeveelheid melk rekening houden en de vergoeding moet steeds uit de kas der verening betaald worden.

3e manier. De melk wordt door de fabriek opgehaald en betaald door degenen, die van dit ophalen gebruik maken.

De fabriek zorgt voor de organisatie van het melkvervoer. Zij stelt de melkritten vast en besteedt deze aan. Men is echter vrij er al of niet gebruik van te maken. Soms maakt men er nog de bepaling bij, dat als een melkritt meer dan een zeker bedrag per 100 liter melk kost, de fabriek dit meerdere zal betalen. Diegenen, die dus van een melkwagen gebruik maken, moeten dezen geheel of gedeeltelijk betalen. Ieder voelt terstond, dat dit een van de malste regelingen is, welke men zich kan denken.

In de eerste plaats blijft de onbillijkheid, dat het eene lid van dezelfde coöperatieve vereniging voor het doel dezer vereniging: „het bijeenbrengen der melk”, meer moet betalen dan het andere lid, bestaan, alle melkritten zullen natuurlijk niet evenveel kosten.

In de tweede plaats worden de melkritten duurder, doordat niet ieder er gebruik van behoeft te maken. Degene, die nu op zoo'n melkrit inschrijft, zal, als de betaling per 100 liter melk geschiedt, niet weten hoeveel boeren zullen meedoen en zal voor de kans dat er weinig meedoen iets rekenen. Geschiedt de betaling niet per 100 liter, maar per rit, dan zal een boer, die door toevallige omstandigheden zijn melk gemakkelijk zelf aan de fabriek kan brengen, niet mededoen, als naar zijn meening de kosten wat hoog zijn, doch door zijn niet mededoen worden de kosten voor de anderen zooveel hooger.

4de manier. De melk wordt door de fabriek opgehaald en het ophalen wordt door de fabriek betaald.

De fabriek, die om te werken melk moet hebben, zorgt er dus voor, dat op haar kosten die melk aangevoerd wordt. Deze manier is, enkele kleine handkrachten misschien uitgezonderd, de enige juiste.

III. Als de fabriek gesticht is, om van de gezamenlijke melk der verschillende boeren boter te maken en alle onkosten, welke op het bereiden van die boter vallen, het verzenden en verkoopen daarbij inbegrepen, worden door de fabriek, dus door allen tezamen, betaald, dan is er geen enkele reden, om de kosten, die het aanvoeren der melk medebrengen, niet tezamen te betalen.

Zorgt nu de fabriek voor de organisatie van het melkvervoer, het indelen in melkritten enz., dan zal dit het minste kosten als de fabriek het zelf betaalt. Wanneer allen tezamen moeten betalen, zal er voor gezorgd worden, dat de melkritten zoo praktisch mogelijk genomen worden en kost het vervoer het minst, omdat ieder er aan meedoet.

Mogelijk zijn er nog andere manieren en er zou ook nog wel iets te zeggen vallen over het feit, dat het gewenst is, dat het aantal personen, dat de melk, aan de fabriek brengt, zo klein mogelijk is en dat het voor de fabriek van belang is, dat de melk regelmatig aangevoerd wordt, maar ik meen reeds genoeg geschreven te hebben.

Beleefd bedank ik den heer redacteur voorde afgestane ruimte.

De Zuivelconsulent voor Drenthe:

F. E. Posthuma.

Assen, 17-2-1903.

Nieuwe Veendamsche Courant 1903-04-01

Verslag vergadering DBvCZ

ASSEN, 28 Maart. De algemeene vergadering van den Drentschen zuivelbond werd hedenmiddag in 't hotel Nanninga gehouden.

Aanwezig waren afgevaardigden van 19 fabrieken. Nadat de voorzitter, de heer E. Schrage, de vergadering had geopend, werden als nieuwe leden van den Bond aangenomen de stoomfabrieken te **Havelte, Gees, Oosterhesselen** en **Gieterveen**, terwijl de heeren O. R. Y. Groesen, zuivelconsulent voor Overijssel, van der Velde te Duurse, en Veenstra, directeur der knederij, als buitengewone leden werden aangenomen.

De heer Posthuma, zuivelconsulent voor Drenthe, doet mededelingen omtrent het verkrijgen van tuberculoosvrij vee en haalt hierbij aan een voorbeeld uit Kimswerd, waar door herhaalde inspuiting met tuberculine inderdaad vee is verkregen, dat niet reageerde.

Spr. vindt hierbij gelegenheid op een rapport van den heer de Jong, veearts te Leiden, waarin deze wijst op het groots gevaar van besmetting door de tuberculebacillen van het rund.

Hij meent verder, dat het op den weg van den Drensch en zuivelbond ligt in dezen iets te doen en vraagt machtiging van het bestuur om hiervoor een post op de begrooting te brengen.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en aangenomen met op 2 na algemeene stemmen.

Herkozen werden als bestuursleden de heeren de Jong, directeur van de stoomzuivelfabriek te Zuidlaren en Mensingh te Zweelo.

De heer S. E. Sybrandy leidt in het punt: Informatiebureau, waarbij de inleider betoogt het groote belang van een eigen informatiebureau en wenscht, dat de eerste stoot daarvoor uitgaat van den Drentschen zuivelbond.

De voorzitter stelt voor, nadat uit de besprekingen de wenschelijkheid van een eigen informatiebureau is gebleken, bij den Federatieven Nederlandschen zuivelbond (FNZ.) aan te dringen, stappen te doen ter verkrijging van bedoeld bureau, welk voorstel met algemeene stemmen wordt aangenomen.

Mededelingen werden gedaan door den heer Priesma, directeur van de zuivelfabriek te Hoozevee, omtrent de werkzaamheden van den Federatieven Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.), waaruit blijkt dat door dezen bond zeer veel is gedaan in het belang van de zuivelbereiding, waarvan reeds vroeger in vele bladen melding is gemaakt.

De heer Posthuma doet mededeelingen aangaande een contract met de staatsspoor over vervoer van boter in een koelwagen en toont aan de geldelijke voordeelen, welke uit dit contract van eenige fabrieken met de staatsspoor zijn voortgevloeid.

Verder wijst spreker op het feit, dat nog niet alle fabrieken haar benoodigde chemicaliën etc. betrekken van den Bond en toont aan, dat het toch zoo hoog noodig is, dat alle fabrieken van den Bond betrekken, vooral om zoo goedkoop mogelijk te kunnen inkoopen

De derde mededeeling betreft de benoeming van een ambulant directeur, waaruit blijkt, dat van de 19 sollicitanten slechts 3 waren opgekomen, waarvan een zich na het examen terugtrok. Benoemd werd de heer G. Mulder te Peize.

De heer van Priesma van Hoozevee, stelt een wijziging van het reglement op het handelsmerk voor. Het desbetreffend artikel van het reglement luidt: „Iedere vereeniging, die lid is van den bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe, heeft 't recht het handelsmerk te

gebruiken, welk recht vereenigenen” etc. De heer Preisma stelt voor te lezen: „Iedere vereeniging, die lid is van den bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe, heeft, mits zij geen ander handelsmerk deponceert, het recht het handelsmerk te gebruiken etc.” Na een warm debat wordt het voorstel Preisma met 30 van de 46 stemmen aangenomen.

Nadat nog enkele vragen worden behandeld, wordt den heer Posthuma, zuivelconsulent, een bewijs van sympathie aangeboden in den vorm van een bloempot met standaard, voor de vele diensten die hij den zuivelbond heeft bewezen (N. R. Ct.)

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-05-13

Oprichtingsvergadering Botercontrolestation Assen – BCA

Hedenmiddag had in 't hotel-Nanninga alhier de constitueerende vergadering plaats van het botercontrôle-station Assen (bij verkorting B. C. A.)¹¹. Namens het hoofdbestuur van 't Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe heette de heer C. G. Lunsingh Meijer de aanwezigen welkom en droeg daarna 't presidium over aan den heer F. E. Posthuma. Deze verzocht den heer de Jong, directeur der Coöperatieve Zuivelfabriek te **Zuidlaren**, om het secretariaat waar te nemen, waaraan deze bereidwillig voldeed.

Het onlangs aan alle coöperatieve en particuliere fabrieken in deze provincie en in de provincie Groningen toegezonden concept-reglement voor de B. C. A. werd behandeld en overeenkomstig de aangegeven redactie vastgesteld, behoudens de volgende wijzigingen. Art. 7 zal zoodanig worden gelezen, dat de commissie van toezicht bij voorkeur zal bestaan uit een lid van 't bestuur van het B. C. A. en de zuivelconsulenten in de provinciën Drenthe en Groningen.

Op voorstel van den heer van Asperen van **Hellum** (Groningen) verviel de ten opzichte van den consulent in Groningen gemaakte beperking. Aan art. 15 zal eene alinea worden toegevoegd, waaruit duidelijk zal blijken, dat fabrieken, aangesloten bij de Coöperatieve Centrale Knederij en Exportvereeniging Drenthe en daarmede gelijk gestelde vereenigeningen, niet eerst zullen betalen als producent en daarna nog een keer als handelaar. De redactie van deze alinea is aan 't bestuur overgelaten.

Om zich onder controle te stellen hebben zich aangemeld de coöperatieve boterfabrieken te Annen, Ballo, Borger, Bronneger, Nieuw-Buinen, Coevorden, Drouwen, Duurze, Eext, Exlo, Frederiksoord, Gasselternijveenschemond, Havelte, Ide, Koekange, Kloosterveen, Loon, Noord-Barge, 't Rogat, Ruinerwold „*Algemeen belang*”, Valthermond, Wapserveen, Zuidlaren, Zweeloo, de particuliere fabriek van den heer H. Rusticus te Assen, en uit de provincie Groningen: De coöperatieve boterfabriek te Hellum, te zamen produceerende 1.100.000 Kg. boter.¹²

Verder heeft het bestuur van de Centrale Knederij en Exportvereeniging „Drenthe” besloten, deze inrichting ook onder contrôle te stellen. Nadat het reglement met algemeene stemmen was vastgesteld werd besloten hierop de koninklijke goedkeuring te vragen en werden door de onder contrôle staanden uit hun midden als bestuursleden aangewezen de heeren: J. Huges te

11 In deze MAP verder als BCA – zonder puntjes en spaties – geschreven. (ZHN.)

12 Aangevuld PDAC 6 juni 1903 met: Annerveenschekanaal, Eexterveen, Gasselte, Gieten-Bonnen, Hijken, Kolderveen, Norg, Oudemolen, Witten, Zeijen en Part. Assen (Rustinus) en Brunsting (G. Popken).

Gasselte, voorzitter der fabriek te Gasselternijv. mond, H. Meijeringh Bzn., voorzitter der fabriek te Kloosterveen.

Overeenkomstig het reglement zal nu nog aan Gedeputeerde Staten van Drenthe en het Hoofdbestuur van 't Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe verzocht worden een bestuurslid aan te wijzen, terwijl als vijfde bestuurslid de zuivelconsulent in de provincie Drenthe zal fungeeren. Zooals bekend verondersteld mag worden, kost de contrôle slechts 10 cent per 100 kgr. boter voor producenten en 5 ct. per 100 kgr. boter voor handelaars.

Provinciale Drentsche asser Courant 1903-05-18

Jaarverslag zuivelconsulent Posthuma 1902 -A)

Aan het verslag over de verrichtingen van den zuivelconsulent in Drenthe in 1902, uitgebracht aan het Hoofdbestuur van het *Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe*, ontleenen wij, dat door den zuivelconsulent geen voordrachten werden gehouden.

In eene vergadering der aandeelhouders van de fabriek te **Eext** zette hij de voor- en nadeelen van het verwerken van melk met stoom uiteen, zoodat aldaar ten slotte tot de omzetting in stoom werd besloten.

In Januari 1902 werd een examen gehouden van de eerste serie zuivelcursussen **Vries, Borger, Assen en Beilen** (Hoogeveen). Aan 14 leerlingen kon een diploma uitgereikt worden, waarop vermeld is, dat ze met zeer goed gevolg het examen aflegden, 9 met goed en 8 met voldoende.

24 Januari werd met de nieuwe cursussen te **Assen** en **Zuidlaren** een begin gemaakt. In het voorjaar van 1902 werden op iedere plaats tien cursussen gegeven. Het aantal leerlingen bedroeg op de eene plaats 10 en op de andere 8.

De zuivelconsulent merkt op, dat sommigen meenen, dat ze, eenmaal als directeur benoemd, geen verdere kennis noodig hebben. Toen de cursus in het najaar weer begon, kwamen niet minder dan 8 personen hem vragen of ze alsnog konden komen. Aan deze acht geeft hij thans een extra cursus.

Door den heer Croesen, zuivelconsulent in Overijssel, en den verslaggever wordt een cursus te Meppel gegeven. De heer Croesen ving daarmee aan. Tweemaal is de heer Posthuma voor hem ingevallen, doch overigens heeft hij te Meppel nog geen cursus gegeven. Er hadden zich 35 leerlingen aangemeld, waarvan 21 uit de provincie Drenthe.

In den loop van het jaar bezoekt de zuivelconsulent zestig maal een fabriek. Het meerendeel der bezoeken ging van hem zelf uit en betrof fabrieken, waar hij óf nog nooit óf geruimen tijd geleden geweest was. Meer dan vroeger komt hij tegenwoordig met een bepaald doel op de fabriek. Vooral geldt dit van de fabrieken, aangesloten bij de *Coöperatieve Centrale Knederij en Exportvereeniging „Drenthe”*, maar ook voor de andere fabrieken.

In het afgelopen jaar werd hij eenige malen geroepen om geraadpleegd te worden over het aanschaffen van nieuwe machines en het beproeven hiervan; over de voordeelen, verbonden aan de aansluiting bij den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*; om aan candidaten van het directeurschap eener fabriek examen af te nemen.

Het aantal dagen, dat hij te Meppel zitting hield, was 24; het aantal personen, dat hem op die dagen bezocht, 58.

Als opmerkenswaardig deelt hij mede, dat de besturen van de fabrieken, waarvan de directeuren den cursus bezochten, het meest advies komen vragen. Sommige fabrieken doen zelfs niets van eenig belang, of de zuivelconsulent is eerst geraadpleegd, een voorbeeld, dat navolging verdient, vooral bij het inlichten van een nieuwe fabriek en het benoemen van directeuren.

De zuivelconsulent deelt mede, hoe soms een handkrachtfabriek wordt gebouwd, door eenvoudig een andere op te meten en na te bouwen, zonder eenige deskundige voorlichting. Ook maakt een leverancier van werktuigen de zaak wel voor elkaar. Menige fabriek is nu van den kelder tot den nok één groote fout, maar *thans* is dat niet meer noodig, daar men de voorlichting van den zuivelconsulent kan krijgen.

Bij eene benoeming van een directeur op een handkrachtfabriek ligt het met 't oog op de gehouden cursussen voor de hand, dat de zuivelconsulent meestal beter dan ieder ander in staat is het gewicht der sollicitanten te bepalen.

De te Gieterveen gevolgde weg verdient aanbeveling. Toen men daar een achtstal had, verzocht men den zuivelconsulent om examen af te nemen. Dit examen bestond in het oplossen van eenige op het bedrijf betrekking hebbende vraagstukken en het maken van een opstel over een bepaald onderdeel van het bedrijf. Nadat de zuivelconsulent de cijfers voor de verschillende vragen van ieder nummer (niet persoon) vastgesteld had, zond hij het werk met zijn oordeel terug, de beslissing verder geheel aan het bestuur overlatende.

Bij stoomfabrieken (grootte namelijk) is zoo'n examen niet zoo'n eenvoudige zaak en daar ook aan hem het meerendeel der sollicitanten onbekend zijn, moet hier een andere weg ingeslagen worden. Het zullen vooral de getuigschriften zijn, die hier iemand op het tal brengen en nu is hij van meening, dat men voor de bepaling van de waarde der getuigschriften, en op deze waarde komt het toch alleen aan, aan hem steun kan hebben. In de eerste plaats kent hij verschillende directeuren, die volontairs opleiden en in de tweede plaats staan hem meestal meerdere bronnen om inlichtingen te verkrijgen ter beschikking dan de meeste besturen van fabrieken. De beslissing moet ook hier niet aan het bestuur onttrokken worden, doch het kan zijn nut hebben zijn raad te vragen, opdat de beslissing op degelijker grondslagen, tengevolge van ontvangen inlichtingen, kan berusten, dan nu voor en na het geval is.

Voor de te **Veenhuizen** te bouwen fabriek zijn het plan voor de fabriek en den inventaris door den zuivelconsulent ontworpen of beoordeeld.

De Centrale Knederij en Exportvereniging „Drenthe” kwam dit jaar tot stand. Zeer veel tijd heeft hij daaraan ten koste gelegd. Verscheiden directeuren van bij de knederij aangesloten fabrieken hebben aan de knederij een broertje dood. De tijd, dat men de boter maar kon leveren zooals ze uitviel, is voorbij. Men moet nu met hart en ziel bij de zaken zijn of de gevolgen verschijnen in den vorm van lagere boterprijzen. Sommige directeuren hebben dit terstond goed begrepen en de geleverde boter bewijst, dat er alle vlijt aan besteed is. Op de kwaliteit hebben de directeuren invloed door te zorgen:

- a) voor streng keuren der geleverde melk;
- b) voor goed zeven der melk (hiervoor is het zeer aan te bevelen een vierdubbele doek van neteldoek op de melkbak vast te binden.) Ieder zal zich dan verbazen hoeveel mest en ander vuil er nog in oogenschijnlijk schoone melk zit;

- c) voor goed koelen van de room na het centrifugeeren, zoodat zij zoo min mogelijk zuurt, vóór het zuur toegevoegd is. In sommige gevallen kan het goed zijn het zuur eerst in de roomstaaf te doen en er de room bij te laten vloeien;
- d) voor goed zuren, en
- e) voor op tijd en goed karnen.

De boeren, en in het bijzonder de besturen, zijn echter verplicht den directeur zooveel mogelijk te steunen. De melkleveranciers kunnen dit doen :

- a) door zoo zindelijk mogelijk te melken;
- b) door terstond na het melken de melk door neteldoek te zeven, zoodat het vuil, dat er inviel, zooveel mogelijk verwijderd wordt;
- c) door de melk daarna op een frissche plaats een keer of wat van de eene emmer in de andere te gieten, ze dus als 't ware uit te luchten;
- d) door de transportkannen, waar de melk in gedaan wordt, goed te reinigen en ze, nadat de melk er in is, niet te sluiten en goed af te koelen.

Wanneer de melkleveranciers op dergelijke wijze den directeur in de hand werken en de directeur zijn plicht doet, is de kans op een goed product groot.

Een zeer zwak punt is tot nu toe op de handkrachtfabrieken het niet pasteuriseeren van de room. In den loop van 1902 zag de zuivelconsulent voor dat doel twee toestellen in den handel brengen. Het eene soort heeft hij persoonlijk beproefd en hij kan gerust zeggen, dat, goed gebruikt, dit toestel een groote vooruitgang in de handkracht-boterindustrie beteekent. Het andere toestel is geheel als een roompasteur van stoomfabrieken gebouwd. Over de waarde er van kan hij echter niet oordeelen, daar hij niet in de gelegenheid was het in de practijk te gebruiken.

Om van dergelijke toestellen het noodige voordeel te hebben, is het natuurlijk noodzakelijk, dat de besturen besluiten ze aan te schaffen. Het komt hem niet goed voor de hier bedoelde toestellen met naam en toenaam te noemen, doch hij is ten alle tijde bereid den besturen van de fabrieken, waar men een dergelijk toestel denkt aan te schaffen, alle mogelijke inlichtingen te verstrekken.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1903-05-20

Jaarverslag zuivelconsulent Posthuma 1902 -B)¹³

Aan het verslag over de verrichtingen van den zuivelconsulent in Drenthe in 1902, uitgebracht aan het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, ontleenen wij nog het volgende:

Medegedeeld worden de resultaten van het verrichten van melkonderzoek, ten einde vooral de minderwaardige koeien uit het zuivelbedrijf te verwijderen.

In 1902 werd aangevangen met, of kwam het onderzoek gereed van:

- 1ste drie koeien van den heer Schrage te Kloosterveen,
- 2de vier koeien van den heer Offereins te Ter Aard,
- 3de vier koeien van den heer J. Klok te Veenigerland,
- 4de een koe van den heer W. Popping te Wijster.

¹³ Onduidelijk verhaal over productie van melkkoeien – wel in systeem kan weg!

Op twee punten vestigt de zuivelconsulent nader de aandacht. De eerste koe, die twee jaar achter elkander onderzocht werd op 't laboratorium, is Jantina van den heer Schrage. Van 20 Mei 1900 tot 1 Juni 1901 gaf zij 5839 K.G. melk met een gemiddeld vetgehalte van 3,69 pct. (dit was in 377 dagen). Van 15 Aug. 1901 tot 1 Mei 1902 gaf zij 4165 K.G. melk met een gemiddeld vetgehalte van 3,73 pct. (dit was in 254 dagen).

Doen wij nu als dikwijls gebeurt bij het vergelijken van 2 koeien of van dezelfde koe in twee verschillende jaren en rekenen de opbrengst uit per 300 dagen, dan krijgen wij de uitkomst: 1900/01, Jantina bracht 4646 K.G. melk met 204 K.G. boter. 1901/02. Jantina bracht 4920 K.G. melk met 219,5 K.G. boter.

Evenwel maakte de zuivelconsulent naar aanleiding van eene in een vergadering van zuivelconsulenten in deze kwestie gehouden bespreking eene andere vergelijking. Van 1900/01 is Jantina 377 dagen gemolken. Deelt men nu de totale opbrengst aan melk en boter door 377, dan weet men wat deze koe gemiddeld per dag gaf. Vermenigvuldigt men dan die gemiddelde opbrengst per dag met 300, dan weet men de zoogenaamde opbrengst in 300 dagen in 1900/01.

Van 1901/02 werd Jantina 254 dagen gemolken; deelt men nu de geheele opbrengst aan melk en boter door 254 en vermenigvuldigt men de uitkomst met 300, dan weet men de zoogenaamde opbrengst in 300 dagen in 1901/02.

In 1900/01 werd Jantina echter 77 dagen langer dan 300 gemolkenen in 1901/02 46 dagen korter, en nu komt het schrijver voor, dat een dergelijke wijze van vergelijking in het nadeel zal zijn van de koe, die langer, en in het voordeel van de koe, welke korter dan 300 dagen gemolken is.

De door hem ten opzichte van Jantina gemaakte vergelijking is nu deze :

In 1901/02 is zij 254 dagen gemolken en gaf in dien tijd 4165 K.G. melk met 185,9 K.G. boter; welnu wat gaf Jantina nu in de eerste 254 dagen in de melkperiode 1900/01, toen gaf zij 4496 K.G. melk met 198 K.G. boter. Omgerekend op 300 dagen zou Jantina zich in 1901/02 beter gehouden hebben dan in 1900/01; omgerekend op de eerste 254 dagen hield Jantina zich in 1900/01 beter dan in 1901/02, en schrijver gelooft, dat dit ook beter den werkelijken toestand weergeeft.

Uit het feit, dat Jantina in beide lactatieperioden (tijd van het kalven tot het droogstaan) melk met een gemiddeld vetgehalte van pl.m. 3,7 pct. gaf, volgt, dat ook Jantina de regel: een goede koe is altijd goed, bevestigt. Het spijt den consulent zeer, dat hem geen meerdere opbrengsten ten dienste staan, doch misschien vindt een ander in de uitkomsten van deze weinige berekeningen aanleiding om het eens voor een grooter aantal te doen.

Gewoonweg omgerekend op 300 dagen staat Jantina ver (59.5 KG. boter) boven Aaltje.

Neemt men echter van Aaltje de eerste 300 dagen, dan gaf zij 6513 KG. melk en 249,2 KG. boter. Jantina is maar 254 dagen gemolken, doch zou zij zooveel boter geven als Aaltje in de eerste driehonderd dagen, dan had ze in de ontbrekende 46 dagen $249,2 - 185,9 = 53,3$ K.G. moeten inhalen.

Ten slotte nemen we nu van Aaltje de eerste 254 dagen, dus een even langen tijd als Jantina gemolken werd, dan gaf Aaltje 5994,4 KG. melk met 230,4 KG. boter, dus $530,4 - 185,9 = 44,5$ KG. meer dan Jantina.

Zooals uit de staten blijkt is Aaltje 568 dagen (dus abnormaal lang) gemolken en die lange melktijd brengt haar bij het omrekenen op 300 dagen ver achterop. De meest juiste vergelijking komt in dezen die voor, waarbij van Jantine de lactatieperiode, welke 254 dagen bedroeg, genomen is en van Aaltje de 254 eerste dagen der lactatieperiode en dan blijkt, dat de melk van Aaltje gemiddeld 0,5 pct. minder vet was, doch dat zij in dien tijd zoo'n kolossale

hoeveelheid melk gaf (5994 KG), dat zij niettegenstaande het lagere vetgehalte 44,5 KG. boter meer gaf. Hierbij staat de consulent nog al eenigen tijd stil, omdat het naar zijn meening van het hoogste belang is, dat we een maatstaf hebben om de koeien ook onderling te vergelijken. Voor den heer Schrage kan het, pok al kleven er nog gebreken aan den maatstaf, een troost zijn, dat èn Jantina èn Aaltje beide heel beste koeien zijn. In het geheel werden van de verschillende koeien 584 monsters onderzocht en wel 292 monsters morgen- en een gelijk aantal monsters avondmelk.

Voor het onderzoek in 1903 hebben zich, behalve de in dit rapport genoemden, nog twee veehouders aangemeld. Mochten er belanghebbenden zijn, die, dit rapport lezende, zich opgewekt gevoelen om hun beslag vee te laten controleeren, dan hebben ze zich slechts te melden en ze zijn welkom. Maar men moet zich niet melden of het ernstige streven, om bekend te zijn met het vetgehalte der verschillende koeien, moet aanwezig zijn. In het fokken van koeien, die veel en vetrijke melk geven, ligt, vooral nu de fabrieken bijna eenparig naar vetgehalte betalen, een groote schat. Een dergelijk fokken moet echter stelselmatig en met kennis van zaken geschieden. Voor het verwerven van een deel dier kennis (de opbrengst) kan men op de hulp van den zuivelconsulent rekenen.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1903-05-25

Jaarverslag zuivelconsulent Posthuma 1902 -C)

Aan het verslag over de verrichtingen van den zuivelconsulent in Drenthe in 1902, uitgebracht aan het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, ontleenen wij nog het volgende:

In het vorig jaar schreef de zuivelconsulent, dat men wel eens mocht overwegen, of het ook aanbevelenswaard was, in zake den melkhandel maatregelen te nemen. Een poging om hiermede een begin te maken, waagde hij, door bij den Raad der gemeente Assen een advies in te dienen, (reeds vroeger in dit blad vermeld.) De openbare behandeling had bij 't opstellen van 't verslag nog niet plaats gehad, zoodat 't lot van bedoeld adres nog niet is mede te deelen.

Verleden jaar is door den zuivelconsulent in het groot een onderzoek naar het vetgehalte der karnemelk ingesteld, dit jaar is daarvoor centrifugemelk genomen. Alle 2121 monsters zijn dubbel onderzocht (dus 4242 onderzoekingen) en alle proeven zijn door hem zelven afgelezen. Het resultaat dezer onderzoekingen is op verschillende staten verzameld, die allen als bijlagen bij het verslag gaan. Van iedere centrifuge werden per week 3 monsters genomen, op eene voorgeschreven wijze. Op bijna alle fabrieken zijn ook door den helper Klok monsters genomen en deze controle-monsters stemden met degenen, welke door de fabrieken werden toegezonden.

Zonder het nader met cijfers te bewijzen, merkt de zuivelconsulent op, dat deze onderzoekingen hem het volgende geleerd hebben :

- a. als het heel warm is. De vermoedelijke oorzaken zijn dan: het spoediger zuur worden der melk; de mindere werkkraft (lust) der draaiers. (Als het heel warm is, is bovendien de hoeveelheid groot.)
- b. Als het heel koud is. De vermoedelijke oorzaak hiervan is de te geringe capaciteit der voorwarmer. 2de. De centrifuges, welke zoogenaamd 350 liter per uur ontroomen, de ouden dus,

leveren veel beter werk dan degenen, die zoogenaamd 450 liter per uur ontroomen. De vermoedelijke oorzaak is hier, dat het draaien bij de laatsten een veel te zwaar werk is, om regelmatig en langen tijd vol te houden. Het verlies bij de nieuwen zou nog veel grooter geweest zijn, als men niet dikwijls slechts de helft der aangegeven hoeveelheid melk door de centrifuges had laten loopen.

3de. Bij centrifuges van hetzelfde soort en dezelfde capaciteit bestaat nog al eenig verschil. Uit 't verslag van verleden jaar bleek, dat er op een handkracht honderden guldens in de karnemelk konden blijven. Uit dit verslag blijkt, dat dit ook met de centrifugemelk het geval kan zijn.

Nemen wij als voorbeeld een fabriek waar het het ergst was. Gemiddeld was het verlies per week f 6,74, wat dus per jaar f 350,48 beteekent. Met het oog op het vele geld, dat er zoowel in karnemelk als ondermelk verloren gaat, hoopt de consulent binnen korten tijd aan de verschillende fabrieken eenige voorstellen te doen.

In zijn kwaliteit woonde de zuivelconsulent ongeveer 60 vergaderingen bij en leidde bovendien vijf boterkeuringen van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*.

Voor den *Geneeskundigen Raad* verzamelde hij gegevens, in zake de maatregelen, die op de zuivelfabrieken bij besmettelijke ziekten genomen worden.

Voor den Directeur-Generaal van de afdeling Landbouw aan het Ministerie van W., H. en N. gegevens omtrent boterproductie en boterazet.

Zes maal werd hem dit jaar door particuliere personen gevraagd, de van hen geleverde melk te willen onderzoeken.

Toen voor het Kantongerecht te Meppel een zaak, botervervalsing betreffende, behandeld werd, woonde hij de zitting bij.

Aan het einde van zijn verslag meent de zuivelconsulent iets in het algemeen te moeten zeggen. Een groot deel van de in Drenthe gemaakte boter moet in het buitenland verkocht worden, en wel voornamelijk in Engeland. De zwaarste concurrent, die wij op de wereldmarkt hebben te weerstaan, is Denemarken. Hierbij gaat zich nu een nieuwe voegen en wel Siberië. Wenschen wij nu niet doodgedrukt te worden, dan zullen wij aan twee eischen moeten voldoen:

- 1) Eerste kwaliteit boter moeten wij leveren.
- 2) Deze moet onvervalscht zijn.

Aan beide hecht men op sommige plaatsen in Drenthe veel te weinig waarde, en komt hierin geen verandering, dan zullen de gevolgen zeer ernstig zijn. Wil men werkelijk trachten, deze twee eischen na te komen, dan raad de consulent de fabrieken aan: „Vereenig U, zooveel mogelijk”.

Provinciale Drentsche asser Courant 1903-05-27

Verslag 13^e boterkeuring door de DBvCZ.

Aan de dertiende boterkeuring, gehouden 23 en 30 Maart j.1. door den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, werd, volgens het verslag dier keuring, door 44 fabrieken deel-

genomen, welke allen gezouten boter inzonden. De keurmeesters waren bij deze keuringen de heeren C. Gerritsma te 't Meer, Gerh. Lugard te Deventer en P. Pel te Stroobos.

Uit de cijfers blijkt:

- 1) Bij de eerste keuring hadden van de 44 fabrieken 18 een gebrek en 26 niet. Het aantal handkrachtfabrieken zonder geur of smaakgebrek bij de eerste keuring was 15 van de 26, dus 58 pct.; het aantal stoomfabrieken zonder gebrek bij de eerste keuring was 12 van de 18, dus 67 pct.
- 2) Bij de tweede keuring hadden van de 44 fabrieken 36 een gebrek en 8 niet. Het aantal handkrachtfabrieken zonder geur of smaakgebrek bij de tweede keuring was 3 van de 26, dus 12 pct.; het aantal stoomfabrieken zonder gebrek bij de tweede keuring was 6 van de 18, dus 33 pct.

Zoowel bij de eerste als bij de tweede keuring was dus het percentage van de stoomfabrieken zonder gebreken hooger dan dat der handkrachten. De daling, die van de eerste naar de tweede keuring, zoowel bij stoom- als handkracht plaats vond, was bij beiden lang niet gelijk. Waren bij de eerste keuring (23 Maart) van de 26 handkrachten 15 zonder een gebrek aan geur en smaak (dus 58 pct. of ruim de helft), bij de tweede keuring waren van de 26 handkrachten slechts 3 zonder een gebrek aan geur of smaak (dus maar 12 pct. of ongeveer een achtste deel).

Van de 18 stoomfabrieken echter waren bij de eerste keuring (23 Maart) 12 zonder gebrek (dus 67 pct. of twee-derde deel); bij de tweede keuring was dit aantal weliswaar ook sterk gedaald en wel tot 6 van de 18 (dus 33 pct. of een derde deel), maar het resultaat dat de stoomfabrieken opleverde was toch nog altijd beter dan dat der handkrachten.

Als men de 9 fabrieken, die bij de tweede keuring (30 Maart; zonder gebrek aan geur of smaak waren (één handkracht was bont) nader bekijkt, merkt men op:

- 1) dat het getal belangrijk kleiner is dan de vorige keuring;
- 2) dat 8 van deze 9 pasteuriseerden (6 stoom en 2 handkrachten) en één niet;
- 3) dat van de 9, 6 met Reincultuur zuurden (1 zonder nadere opgaaf, 2 Housen, 1 Weigmann, 2 Mertz), 2 met karnemelk en 1 met gezuurde ondermelk.

Aan het bestuur van ieder der fabrieken, welke aan deze keuring deelgenomen hebben, is een rapport toegezonden, terwijl aan de heeren voorzitters van iedere fabriek medegedeeld is onder welk nummer hun fabriek in dit rapport behandeld wordt. Diegene der andere bestuursleden, commissarissen, leden of beheerders der fabrieken, die bekend wil zijn met het nummer zijner fabriek, kan dit bij den zuivelconsulent gewaar worden.

De tentoonstelling der boter op Woensdag 1 April of de 2de keuring (30 Maart) werd bezocht door 22 directeuren van aangesloten fabrieken, door 8 leden of bestuursleden van fabrieken en door 1 buitengewoon lid van den Bond.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1903-06-19

Vervolg vergadering DBvCZ. Boekencontrole en instructie directeuren

Nadat in de vergadering van den Bond van Zuivelfabrieken, gistermiddag in het hotel Nanninga gehouden, aangenomen was het reglement op de boterkeuring, werd overgegaan tot het volgend punt der agenda:

Controle op de boekhouding.

Daar er in den laatsten tijd fabrieken bekend zijn geworden, waar de boekhouding niet is zooals die behoort te wezen, werd het wenschelijk geacht, dat er vanwege den Bond stappen gedaan worden, om een controleur te krijgen, welke de boeken op verschillende tijden en regelmatig op 't einde van elk dienstjaar naziet en daarvan een kort verslag geeft aan het bestuur der betrokken fabriek.

Door deze controle zullen de boekhouders gedrongen worden correct te werken en het bestuur ingelicht over zaken, welke voor alle fabrieken van het grootste belang zijn.

Het bestuur stelt daarom voor den zuivelconsulent, die door den aard zijner betrekking, de meest geschikte persoon is voor controleur, te vragen of hij dezen belangrijken dienst kan vervullen en na bevestigend antwoord het *Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe* te verzoeken den zuivelconsulent op te dragen de contróle der boekhouding over de Bondsfabrieken, voor zoover deze dat wenschen.

Als vergoeding zullen deze per jaar moeten betalen:

Fabrieken beneden	500.000	L. melk f	3.
van	500.000-1.000.000	„ „	- 6.
	1.000.000-1.500.000	„ „	- 12.
	1.500.000-2.500.000	„ „	- 18.
boven	2.500.000	„ „	- 24.

De heer de Boer achtte de contróle overbodig, daar men bij moeilijkheden met de boekhouding in een fabriek zich vanzelf zal wenden tot den zuivelconsulent. De heer Posthuma antwoordt echter dat zulks juist niet het geval is, waarvoor spr. bewijzen te over heeft.

Zelfs waar het bestuur de administratie zelf voert, acht spr. een geregelde contróle van groot belang.

De heer mr. A. ten Oever juicht het voorstel toe, maar geeft de groote fabrieken in overweging ook door een accountant de zaken te laten contróleeren, daar er menigmaal fraude gepleegd wordt, terwijl de boekhouding in orde is.

De heer Posthuma brengt echter in het midden dat een accountant dikwijls niet betrouwbaar is, daar een accountant zich zelden in de zaken kan inwerken.

Daarna werd tot stemming overgegaan en het voorstel werd met 38 stemmen tegen 28 stemmen aangenomen.

Instructie directeur en destuursleden

Daar het algemeen bekend is dat er fabrieken zijn, die geen instructie hebben waarin rechten en plichten van het bestuur en den directeur zijn omschreven en de gevolgen die daaruit voortvloeien schadelijk werken op den goeden gang van zaken stelde het bestuur voor een door haar ontworpen instructie, bindend voor alle directeuren.

Art. 1. De directeur wordt voor onbepaalden tijd door de vergadering van leden op voordracht van het bestuur benoemd.

Art. 2. De directeur is belast met of verantwoordelijk voor ontvangst, teruggave en ontroomen der melk, boterbereiding, boekhouding, correspondentie en gelden en ten allen tijde verantwoording schuldig aan het bestuur of den controleur.

Art. 3. De directeur moet een personeele of zakelijke borg, ten genoegen van het bestuur, stellen.

Art. 4. Opzage der betrekking moet van weerszijden drie maanden te voren schriftelijk plaats hebben, tenzij met onderling goedvinden anders wordt overeengekomen.

Art. 5. In geval van ziekte van den directeur wordt dezen gedurende 6 weken het volle loon en gedurende de volgende 6 weken het halve loon uitbetaald.

Art. 6. Ieder directeur heeft recht op 1 week verlof met behoud van salaris.

Art. 7. Indien er verschil van gevoelen ontstaat tusschen bestuur en directeur, wordt deze zaak, op verzoek, aan drie personen ter beslechting opgedragen.

Het bestuur, de directeur en de bond hebben het recht elk een persoon voor het scheidsgerecht te benoemen.

De betrokken partijen moeten zich aan de uitspraak van het scheidsgerecht onderwerpen, met recht van hooger beroep op een commissie, bestaande uit: 2 leden van het bestuur van den bond, 2 leden van het bestuur van den bond v. directeuren en een onpartijdig voorzitter, door de vier genoemde te verkiezen.

De uitspraak dezer commissie is voor beide partijen bindend.

Art. 8. Model-instructie met aanstelling is in duplo te verkrijgen bij den secretaris van den bond.

De heer de Boer meende, dat het bestuur na zes weken ziekte van den directeur, de handen vrij moet hebben om naar bevind van zaken te handelen — betreffende de uitbetaling — en wenschte art. 5 in zoodanigen zin gewijzigd.

Daarop werd besloten art. 5 zoodanig te wijzigen, dat den directeur bij ziekte een door het bestuur der fabriek te bepalen aantal weken (minstens 6) het volle loon uitbetaald wordt, waarna hij dan nog zes weken half salaris blijft ontvangen.

Aldus gewijzigd, werd het voorstel aangenomen.

Bij den heer Posthuma was ingekomen een verzoek van een niet aangesloten fabriek, om gebruik te mogen maken van een ambulante directeur.

Op dit verzoek werd echter afwijzend beschikt.

De heer mr. A. ten Oever zou gaarne zien, dat de bond de aandacht schonk aan het feit, dat de voeding van varkens met ondermelk de tuberculose bij die dieren zeer bevordert en wenschte dat er maatregelen tegen genomen zouden worden.

Het bestuur zegde daarop zijn medewerking toe, waarna de voorzitter de vergadering, met dankbetuiging aan de leden, sloot.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1903-06-24

Gegevens uit Jr-verslag DBvCZ. 1 Mei 1902—1 Mei 1903

Van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe ontleenen wij het volgende: Het aantal gewone leden (fabrieken) steeg tot 40, het aantal buitengewone leden tot 116. De gewone leden verwerkten niet minder dan 42.437.856 liters melk van 4954 leveranciers.

Opmerkelijk wordt genoemd het feit, dat de groote fabrieken alles door de aanbestedingscommissie betrekken,¹⁴ doch de kleine weinig of niets, zoodat deze dan ook maar een gering of geen voordeel van dezen tak van dienst kunnen hebben, ofschoon de prijzen laag en de artikelen onder controle aangekocht worden, twee zaken, die zich zelve recommandeeren en dringen tot coöperatie.

Boteronderzoek op gehalte aan vluchtige vetzuren werd steeds met zorg verricht door den heer dr. Böeseken te Assen. Omdat de groote fabrieken, die op het buitenland handelen, meer behoefte hebben om het gehalte van vluchtige vetzuren te kennen, wordt de boter van deze dan ook vaker onderzocht dan die van handkrachtfabrieken.

Botertransport door middel van een koelwagen heeft goed voldaan, zoodat die fabrieken, welke er gebruik van gemaakt hebben, de noodige stappen doen, om in het warme jaargetijde weer op dezelfde wijze boter te vervoeren.

Het nut van botercontrole is door den heer F. E. Posthuma duidelijk uiteengezet.
Een boter-controle-station zal binnen korten tijd worden opgericht.

Het is wenschelijk controle op boekhouding algemeen in te voeren; het handelsmerk werkt gunstig; een informatiebureau zal door medewerking van den FNZ. opgericht worden; de ontworpen instructie voor 't personeel is, voor zoover bekend, nog weinig tot grondslag genomen; ondersteuningskringen hebben dit jaar niet behoeven te helpen als alleen Gieten, ten bate van Eext, wegens omzetting der handkracht in een stoomfabriek;

't jaarboekje is overal met genoegen gelezen en deed als vraagbaak en voor aanteekening goede diensten.

Ongevallenverzekering is door middel van de Centrale-Werkgevers-Risico-Bank eene onderlinge verzekering geworden.

Tuberculose is van wege den Bond degelijk onder de oogen gezien door den heer F. E. Posthuma, waaruit voortvloeide, dat er besloten werd aan deze zaak te doen, wat mogelijk is naar de krachten van den Bond.

De Centrale Knederij te Assen leverde in het eerste jaar al het bewijs, dat zij krachtig mede werkt, om het product van de aangesloten fabrieken te verbeteren.

Ofschoon een enkele fabriek bedankte, komen er van nog niet aangesloten fabrieken, waaronder vele, die pasteuriseeren, groote hoeveelheden boter aan de *Centrale Knederij*, zoodat de verwachting verre wordt overtroffen.

14 Later *Centrale Aankoop* genoemd!

Omdat de „keur” na elke zending aan de fabrieken wordt medegedeeld, kunnen de bestuursleden hierdoor telkens te weten komen, hoe de productie is.

In plaats van afstooten, moet zulk een contróle door directeuren en bestuursleden van fabrieken op prijs worden gesteld en er toe leiden om eens nader kennis te maken met eene instelling, welke beter werkt, naarmate zich meer fabrieken geheel of ten deele aansluiten, zooals blijkt uit het jaarverslag der *Centrale Knederij*.

Toetreding van nieuwe leden is nog niet wat het moet wezen; het „*Eendracht maakt macht*” is nog niet voldoende bij „hoog en laag” in Drenthe doorgedrongen; wat elk op zich zelf niet kan, kunnen we tezamen, tot voordeel van allen, gemakkelijk uitvoeren, zit er nog niet genoeg in, doch komt wel, omdat de tijdgeest, de behoefte, het eigenbelang er toe zal medewerken.

Vergoeding van reiskosten werkt gunstig op het bezoeken der Algemeene Vergaderingen, daar de afstanden in Drenthe zoo groot en de reisgelegenheid zoo slecht is.

Verplichting, zeer groote verplichting, zichtbaar aan het prachtige cadeau, heeft de Bond aan den Zuivelconsulent, den heer F. E. Posthuma, wien geene moeite te groot is, om door den Bond, op gepaste wijze, de Drentsche boter een waardigen naam en plaats op de wereldmarkt te verschaffen en zoowel de belangen der fabrieken, als die van het personeel te bevorderen

Het jaarverslag bevat verder de namen der bestuursleden met jaar van aftreding; de namen der leden van de verschillende commissien; de begroting van inkomsten en uitgaven van 1 Mei 1903—1 Mei 1904; de ondersteuningskringen; een tabel van vluchtige vetzuren; voorschriften op het gebruik van het handelsmerk (de fabrieken, welke het handelsmerk gebruiken, zijn: Frederiksoord, Gasselternijv.mond, Hoogeveen, Koekange, Ruinen, Zuidlaren, Zweeloo, Wapserveen); algemene bepalingen voor de aanbesteding van hulpstoffen; lijst van artikelen welke de fabrieken door den Bond hebben betrokken; negende, tiende, elfde, twaalfde en dertiende boterkeuring.

Ten slotte worden vermeld de voordelen door reductie op den koelwagen in Juni, Juli en Augustus 1902: Centrale Knederij f 177,13, Hoogeveen f 104,49, Ruinen f 54,76, Koekange f 85,78 totaal f 422,16.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-07-03

Gegevens uit 1e jaarverslag Centrale Knederij Assen

Aan het eerste jaarverslag van de *Coöperatieve Centrale Knederij en Exportvereniging van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* ontleenen we een en ander:

Alvorens een beschrijving te geven van de resultaten wordt eerst in de inleiding met een enkel woord de geschiedenis der oprichting medegedeeld.

Eenige jaren geleden werd door de toenmalige leden van het bestuur van den Zuivelbond, de hh. Somer te Rolde en Boerema te Grolloo, reeds de noodzakelijkheid van een Centrale Knederij betoogd. Langzamerhand verkreeg dat idee een vastere vorm en voor twee jaren onge-

veer hadden er in het bestuur van den Bond besprekingen plaats, die leidden tot het oprichten van de vereeniging. De motieven waren voornamelijk de volgende:

Bij den handel is boter, zooals die tot de op richting der Knederij door de handkrachtfabrieken gedreven werd, bleek steeds dat op de kwaliteit van de boter niet zoozeer werd gelet.

Er werden wel een enkele maal aanmerkingen gemaakt, maar in het algemeen werd alles als eerste kwaliteit betaald. Het gevolg hiervan moest noodzakelijk zijn, dat aan de bereiding niet de noodige aandacht werd geschonken en om nu een prikkel te krijgen, waardoor de boterbereiders genoodzaakt werden hun uiterste best te doen, meende men, dat het goed zou zijn een inrichting te openen, welke de boter naar kwaliteit zou betalen.

Boter werd in korrelvorm verkocht

Nog een ander gebrek kleefde aan den vroegeren handel in boter en wel, dat de boter in korrelvorm werd verkocht en verzonden. Het was daardoor aan de fabrieken niet mogelijk te zeggen hoeveel boter zij afgeleverd hadden. Men meende nu dat het noodzakelijk was de boter zoodanig af te leveren, dat ook de fabriek wist hoeveel boter zij verzond of als het voor de verwerking beter was de boter in korrelvorm af te leveren, dat men dit moest doen aan een eigen inrichting, zoodat men overtuigd was, dat het gewicht goed bepaald werd. In weinig woorden gezegd kwam de zaak hierop neer:

Men wilde een vereeniging oprichten die zorgde, 1. dat er drang kwam om beste boter te maken en 2. dat er zekerheid kwam omtrent het gewicht.

Deze onderneming zou wel geen groote winsten afwerpen, maar men moest haar ook beschouwen als een zeer ernstige poging, om de boterbereiding in Drenthe op te heffen. Het sprak van zelf dat dit niet te veel mocht kosten.

Alles van de zuinige kant berekend ging men aan het werk met een kostenrekening van f 13.310 per jaar, waaronder f 880 aflossing der schuld en f 880 aan rente. Voor de oprichting werd beschikbaar gesteld f 25.000, welke som echter werd overschreden met een bedrag van f 4823,68⁵. De kosten voor het gebouw o. a., waarvoor f 11.300 berekend was, bedroegen f 681,04 meer en ook voor de machinerieën, waarvoor f 9450 bestemd was, bleek f 250 meer noodig te zijn.

Het gevolg voor de exploitatie was, dat van die overschrijdingssom nog 4 pct. rente, ongeveer f 193, plus de aflossing, moest worden betaald.

Wat deze aflossing betreft, meende het bestuur geen vaste bepaling daaromtrent te moeten maken, doch telkenjare te zien, hoeveel gevoeglijk afgelost kan worden.

Voorts wordt er in het verslag een woord van dank gebracht aan den heer mr. Pelinck te Assen voor het steunen der Vereeniging met een renteloos voorschot en aan de Prov. Staten voor het verleenen van een subsidie groot f 500.

De Vereeniging trad in werking 6 Juni 1902.

Over de regeling der exploitatie van de boteraanvoer vinden we vermeld, dat de aanvoer was aanbesteed in drie ritten. De schade op het vervoer geleden bedroeg f 447,27. Over het lopende jaar zijn daarin zodanige wijzigingen gebracht, dat er thans vermoedelijk geen nadeel op het aanvoeren zal komen.

De onkosten per K.G. boter blijken te bedragen 6 cent. De raming bedroeg 5 cent, maar daar het uitoefenen van een bedrijf het eerste jaar het duurst is, zal de raming van 5 cent wel vrij juist zijn. Uit de middenprijzen voor de boter van de verschillende fabrieken betaald, blijkt,

dat aan 1 fabriek werd betaald f 1,11 per K.G., 1 fabriek f 1,10, 8 fabrieken f 1,09, 3 fabrieken f 1,08, 3 fabrieken f 1,075, 2 fabrieken f 1,07 en aan 3 fabrieken f 1,065.

Naar binnen- en buitenland werd verzonden 281408,5 K.G., tezamen opbrengende f 321.922,975 of f 1,14 ruim per K.G.

Het ledental bedraagt 19.

De indruk van het eerste jaar is: het was een moeilijk jaar, doch dat geldt voor elke nieuwe vereniging; de einduitkomst was echter van dien aard, dat met vertrouwen de toekomst ingegaan kan worden.

Om een juist oordeel te kunnen vellen over de uitbetalingen der knederij, die velen te gering noemden, geeft het verslag eenige cijfers.

De knederij ontving van de leden 236.004,6 K.G. boter en betaalde daarvoor f 255.282,60 of gemiddeld f 1,081 per K.G. boter.

Was deze boter op de mijn te 's Hertogenbosch verkocht dan had ze gemiddeld f 1,138 opgebracht. Op de mijn te Meppel had men er gemiddeld voor ontvangen f 1,121 en was deze boter tegen commissieprijs verkocht, dan was er voor betaald f 1,163 per K.G.

Maar bij verkoop aan de mijnen moet betaald worden **a.** vracht van de fabriek naar het spoor, **b.** vracht per spoor en **c.** vaten, perkament enz.

De onkosten bij verkoop te Den Bosch zouden zeker bedragen 3½ á 4½ cent per K.G. en te Meppel 3 á 4 cent. Trekt men deze onkosten er af dan blijkt dat de uitbetaling van de vereniging zeker niet laag was. Men bedenke daarbij nog wel, dat men dan ook steeds middenprijs op de mijn moet halen en degenen die boter zenden naar een mijn weten allen wel, dat er aan dien middenprijs ook nog wel eens een paar centen mankeeren.

Wordt de boter op commissieprijs verkocht, dan bedragen de onkosten pl.m. 5 cent en bovendien wordt op den commissieprijs gewoonlijk nog gekort.

Men oordeele nu zelf.

De vereniging betaalde voorts voor werkelijk goede boter (eerste keur) f 1,10, 1,1 cent vracht, dus f 1,09 schoon geld, terwijl uit de cijfers blijkt, dit lang niet alle fabrieken, hoewel beste boter leverende, zulk een prijs maken. Moeilijk is het niet den hoogsten prijs bij de vereniging te bedingen, want uit het overzicht van de kwaliteit der boter aan de vereniging geleverd blijkt dat twee derde deel met eerste keur of f 1,10 betaald is.

Degenen, die klagen over lage prijzen, geeft het bestuur den raad beste boter te leveren.

Door het aftreden van den heer L. van Dijk te Borger als bestuurslid van de Coöperatieve Boterfabriek, hield genoemde heer tegelijkertijd op bestuurslid te zijn van de C. Kn. en E. „Drenthe”. Verder kwam er geen wijziging in het bestuur.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-07-06

Verslag vergadering bestuur BCA

ASSEN – Het bestuur van het Botercontrôlestation Assen (BCA.) hield gisteren, des namiddags half twee, eene vergadering in het hotel Nanninga alhier. Aanwezig waren de heeren mr. A. ten Oever te Assen, voorzitter, J. Huges te Gasselte, vicevoorzitter, W. Koning Wzn. te Veenhuizen, H. Meijeringh Rzn. te Kloosterveen en F. E. Posthuma te Assen, secretaris-penningmeester.

De voorzitter opende met een woord van welkom de vergadering. De notulen der vorige vergadering werden gelezen en na een kleine discussie onveranderd goedgekeurd. Naar aanleiding van de notulen deelde de voorzitter mede, dat hij en de secretaris nog geen gelegenheid hadden een huishoudelijk reglement te ontwerpen.

Mededeelingen:

a. In de vorige vergadering zijn, overeenkomstig art. 7 van het reglement, als commissie van toezicht aangewezen de heeren mr. A. ten Oever, Assen, de zuivelconsulent voor de provincie Drenthe en de zuivelconsulent voor de provincie Groningen. De laatste, de heer Huisman, zond bericht, dat hij, op grond van het feit, dat te Groningen hoogstwaarschijnlijk ook een contrôle-station opgericht zou worden, voor de benoeming bedankte.

b. Voor aansluiting bij het BCA. hebben zich tot heden aangemeld: de coöperatieve boterfabrieken te **Annen, Annerveenschekanaal, Balloo, Borger, Bronneger, Nieuwbuinen, Coevorden, Drouwen, Duurze, Eexterveen, Eext, Exloo, Frederiksoord, Gasselte, Gasselternijveenschmond, Gieten, Bonnen, Havelte, Hijken, Ide, Koekange, Kloosterveen, Kolderveen, Loon, Noordbarga, Norg, Oudemolen, 't Rogat, Ruinerwold (Algemeen Belang), Valthermond, Wapserveen, Witten, Zuidlaren, Zweeloo en Zeijen**, allen in de provincie Drenthe; de coöperatieve boterfabriek **Hellum** in de prov. Groningen; de particuliere fabrieken te **Assen** (eigenaar de heer Rusticus) en te Brunsting (eigenaar de heer G. Popken); de Coöperatieve Centrale Knederij en Exportvereniging Drenthe. Alle bovengenoemde fabrieken zijn door de commissie van toezicht tot de controle toegelaten.

Omtrent een (niet genoemde) fabriek doet de commissie nader onderzoek.

De fabrieken, die zich hebben aangemeld, produceeren tezamen ongeveer 1.5 miljoen K .G. boter.

c. De firma Joh. Halbertsma te **Sneek** verleent, blijkens een van haar ontvangen schrijven, allen steun, om de fabrieken, die haar de boter leveren, tot aansluiting te bewegen. Dientengevolge sloten reeds eenigen aan en zullen nog meerderen, nadat ze nader ingelicht zijn, volgen.

d. Het hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe heeft een adres tot den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid gericht, om: ten behoeve van het BCA., voor dit jaar gedeeltelijk en voor 1904 geheel, een subsidie te mogen ontvangen van f 2000, tot dekking van de kosten van oprichten en het salaris van den scheikundige. De mededeelingen werden, op de eerste na, voor kennisgeving aangenomen. Tengevolge van het bedanken van den zuivelconsulent voor de provincie Groningen, zal het noodig zijn een ander in de commissie voor toezicht te benoemen. Hiertoe zal in de volgende vergadering worden overgegaan.

Vervolgens was aan de orde de bespreking van sollicitanten voor de betrekking van *botercontroleur*. Aangemeld hadden zich 30 sollicitanten. Na ampele discussie werd besloten tegen Donderdag 9 Juli, half twee, de heeren Th. Bakker te Assen, A. Huizing te Gouda en I. Staal te Havelte uit te noodigen zich in een bestuursvergadering te presentereen, waarna tot de benoeming zal worden overgegaan.

Begrooting. Voor oprichtingskosten (aanschaffing werktuigen enz.) werd geraamd noodig te zijn f 300. Voor exploitatie (salaris scheikundigen controleur, reiskosten van den laatste, chemicaliën, gas- en waterleiding, drukwerk enz.) werd per jaar noodig geacht f 1870. Het bestuur besloot deze begrotingen met de aangegeven cijfers vast te stellen. Verder werd nog besloten: Een definitief besluit omtrent een wettig te deponereen merk aan te houden tot de volgende vergadering; een eventuelen omslag te heffen van 1 Juli tot 31 December en de contracten enz. zoo spoedig mogelijk aan de fabrieken toe te zenden.

Vastgesteld werd een instructie voor den botercontroleur. Ten slotte werd tot directeur-scheikundige benoemd de heer dr. J. Böseken te Assen, die van zijn benoeming kennis gegeven zal worden.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-07-21

Verslag verg. Coöp. Centrale Knederij en Exportvereen. Drenthe.

ASSEN – op 18 Juli 1903, gehouden in het gebouw der Centrale Knederij te Assen. In den namiddag van 18 Juli kwamen de gevolmachtigden en afgevaardigden van de fabrieken, welke zich als leden bij deze vereeniging hebben aangesloten, in de Centrale Knederij samen, om de eerste jaarvergadering, volgens de statuten, te houden. De belangstelling in deze vergadering was bijzonder groot, daar bijna alle fabrieken één gevolmachtigde en daarenboven twee afgevaardigden hadden gezonden, welke te samen 34 stemmen konden uitbrengen. De voorzitter, de heer Posthuma, opende met een gepast woord de vergadering en riep allen het hartelijk welkom toe, onder mededeeling, het openingswoord kort te maken wegens de vele punten der agenda en de toelichtingen, welke daarbij gevoegd waren.

De voorzitter verzocht daarna den secretaris de notulen der vorige algemeene vergadering te lezen, waaraan bereidwillig voldaan en die onveranderd goedgekeurd werden.

Het derde punt der agenda was verkiezing van bestuursleden. Voor het bestuurslid, den heer L. van Dijkte Borger, die in 1903 moest aftreden, doch reeds vroeger volgens de statuten bedanken moest, werd verkozen de heer J. H. Braams te Eext, en voor het lid van den raad van commissarissen, de heer H. Nijenhuis te Bronneger, die volgens artikel 28 der statuten niet weer herkiesbaar was, verkozen de heer G. Copinga te Buinen.

De heeren Braams en Copinga hebben de benoeming als bestuurslid tneals lid van den raad van commissarissen aangenomen.

Vervolgens werd door den heer Ter Borgh te Exloo als secretaris van den raad van commissarissen verslag uitgebracht over het door hen uitgeoefende toezicht. Dit verslag werd met genoegen gehoord, daar er ten volle uit bleek, dat de heeren leden van den raad van commissarissen

rissen alles goed onder de oogen zien, maar ook, dat het bestuur, de directeur en verder personeel hun best doen om deze inrichting aan haar doel: verhooging van kwaliteit, prijs en goeden naam van onze boter, het juiste gewicht te bepalen en naar keur te betalen, te doen beantwoorden.

Als punt 6 op de agenda was geplaatst: Uitloting van een serie der obligatie-leening. Een der aanwezigen werd uitgenoodigd een papiertje te trekken, waarop de letter stond van de serie, welke nu uitbetaald moest worden.

Het was serie C, welke afgelost moet worden en invorderbaar is.

Op voorstel van den voorzitter werd met algemeene stemmen besloten het bestuur te machtigen, telken jare vóór 1 Mei die uitloting te doen, om de serie met 1 Mei betaalbaar te kunnen stellen en daarmee niet te wachten tot de algemeene vergadering, omdat er ook van 1 Mei tot dien datum rente voor dat kapitaal moet betaald worden, hetwelk behouden kan blijven, als zulks vóór het einde van het dienstjaar wordt aangewezen.

Daarna kwam de behandeling van het jaarverslag aan de orde: Het uitgebreid verslag, dat in druk aan alle leden, fabrieken en ook aan alle bestuursleden en commissarissen was gezonden, werd, behoudens enkele punten, welke opgehelderd werden, met algemeene stemmen goedgekeurd.

Als punt 8 op de agenda was de uittreding van de coöperatieve zuivelfabriek te **Donderen**. Het bestuur van de Centrale Knederij verklaarde zich onzijdig te houden.

De heer A. Uiterwijk stelde voor als schadevergoeding van Donderen te vragen f 1405, op grond van het volgende:

De aankoop van grond en de oprichting der gebouwen hebben gekost f 15000.

Als we nu deze vaste goederen gingen verkoopen, zouden ze naar schatting de helft er van, dus f 7500 opbrengen.

Deden we evenzoo met de machineriën en werktuigen, die ook plus minus f 15000 gekost hebben, die zoude niet 50 pct., maar waarschijnlijk niet meer dan 40 pct. opleveren, dus slechts 6000 gulden; dat is samen f 13,500; f 30,000 — f 13,500 * f 16,500 nadeelig saldo.

Donderen heeft 1/10 van de boter, welke van de leden ontvangen en verwerkt is, geleverd en moet alzoo ook 1/10 van het nadeelig saldo vergoeden, dat is f 825.

Dit jaar moeten wij aan de Knederij blijven, volgens de statuten. De onkosten zullen vermoedelijk 5 cent per kilo bedragen.

Donderen heeft 16500 K.G. boter geleverd en zou waarschijnlijk weer zoo'n hoeveelheid leveren, dat is dus voor onkosten eene schade van f 580; alzoo f 825 plus f 580 is eene totale financiële schade van f 1405.

In stemming gebracht werd dit voorstel met groote meerderheid verworpen, omdat er ook eene moreele schade was, daar de niet gemotiveerde houding van Donderen vele fabrieken had tegengehouden als lid van de Knederij toe te treden, hoewel de prijzen, door de Knederij aan de fabrieken betaald, gunstig afsteken bij de prijzen der fabrieken, die niet aan de Knederij hebben geleverd. (Fabrieken van dezelfde soort als de leden der Knederij.)

Als de leden der fabrieken, welke aan en niet aan de Knederij zijn, elkander vragen: wat krijgt ge voor de boter ? dan krijgen de fabrieken, die niet aan de Knederij zijn, meer, omdat ze opgeven, wat ze krijgen, maar vergeten, dat er pl. 4 cent voor vat, perkament en vracht afgaat.

Ook zijn er fabrieken, die een hooger gemiddeld jaarcijfer hebben, omdat ze 's winters, als de boter duur is, bijna evenveel melk verwerken als 's zomers, wanneer de boter veel lager in

prijs is en daarom zeer afsteken bij de meeste fabrieken, waar 's winters weinig en 's zomers veel melk wordt geleverd.

De heer Braams stelde voor van Donderen f 2500 schadevergoeding te vragen. Ook dit werd verworpen. Daarna werd er voorgesteld om de schadevergoeding, welke door de zuivelfabriek Donderen betaald moet worden, te bepalen op f 2000. Dit voorstel werd aangenomen.

Omdat echter de drie aanwezige bestuursleden van Donderen eenstemmig verklaarden geen kennis van boter te hebben om de kwaliteit te kunnen beoordeelen, werd hun den raad gegeven drie onpartijdige deskundigen te verzoeken een grondig onderzoek in te stellen tijdens aanvoer en verwerken der melk en room en het bewerken der boter, om daarvan verslag en daarna zoo noodig raad te geven, om tot kennis te komen, en het voorstel gedaan de zuivelfabriek Donderen 30 dagen bedenktijd te geven om zich te verklaren, hetwelk werd aangenomen. Komt er nu binnen 30 dagen bericht, dat zij zich wegens onbekendheid of door overijling vergist hebben en lid van de Knederij wenschen te blijven, dan kan zulks gebeuren krachtens het laatst genomen voorstel.

Een der aanwezigen sprak den wensch uit, dat Donderen als goed lid voor de Knederij behouden mocht blijven en hoopte, dat de bestuursleden van Donderen door vakmannen als raadslieden tot betere inzichten kwamen, daar het nooit te laat is, om op den goeden weg terug te keeren en zulks te meer, daar niemand zich behoeft te schamen voor de bekentenis: „wij hebben door onwetendheid gedwaald”.

Integendeel, 't is een eer eene dwaling te erkennen en getuigt van goeden wil om tot betere toestanden te geraken.

Vervolgens kwam punt 9, wijziging van art. 7 van 't huish. reglement, aan de orde, 't welk spoedig werd behandeld, omdat het bestuursvoorstel met toelichting zonder bespreking werd aangenomen.

Punt 10. Rondvraag. De heer A. Uiterwijk vroeg of enkele ledenfabrieken boter mochten verkoopen buiten de plaats der fabriek aan particulieren. De voorzitter antwoordde bevestigend, dat zulks het geval was met Loon en Kloosterveen, omdat die het als voorwaarde gesteld hadden zulks te doen en door de algemeene vergadering was toegestaan en aangenomen vóór het teekenen van het register.

De voorzitter, de heer Posthuma, deed mededeeling van een paar vragen in de Veldpost van 11 Juli, onder no. 1037 en no. 1038, welke luiden :

- 1) „Is een directeur eener handkrachtzuivelfabriek bij machte, doorlopend eene eerste keur boter te hebben aan de Centrale Knederij?”
- 2) „Moeten wij nu allen steun geven aan de Centrale Knederij of moeten wij van de Centrale Knederij scheiden, in het belang van den landbouw, want er kan niet genoeg voor de liter melk uitbetaald worden?”

De heer Posthuma had ook het antwoord uit het volgende nummer van de Veldpost, maar vroeg eerst: is de steller van die vragen ook in ons midden? Ja? Kom dan asjeblieft voor den dag en ik zal je antwoorden.

Er stond niemand op en daarom werd het antwoord uit de Veldpost voorgelezen, hetwelk inhield:

„Als die Directeur zijn vak goed verstaat, ja; doch er is nog al vrij wat studie, vakkennis en ondervinding voor noodig, daar 't niet meer is zooals vroeger, toen men meende dat ieder Nederlander, 't zij man of vrouw, met de botermakerskunst werd geboren.

't Is voorzeker niet de schuld van een goed ingerichte Centrale Knederij, integendeel zal zulk eene knederij den goeden naam en prijs der boter verhoogen en zodoende medewerken, dat er voor de melk meer betaald kan worden.”

De heer Crone dankt aan 't eind der vergadering het bestuur, de commissarissen en den Directeur voor al hetgeen zij in dit eerste, dit moeilijke jaar voor deze inrichting, van zoo groote beteekenis voor de zuivelbereiding in Drenthe, gedaan hadden en inzonderheid den eminenten voorzitter, die ten allen tijde zijne beste krachten aan de Centrale Knederij heeft besteed, de hoop uitsprekende, dat het allen moge gegeven worden nog vele jaren een zegen voor de Centrale Knederij te zijn en te blijven, opdat zij worde door krachtig samenwerken in goede richting „de Centrale Knederij” voor Drenthe.

Een daverend applaus getuigde van instemming met deze woorden.

Daarna sloot de voorzitter met een kort, ernstig woord de vergadering, dankende voor de belangstelling en medewerking, om aan het verheven doel zooveel mogelijk te beantwoorden.

Oudemolen, 21 Juli 1903.

G. F. Crone.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-07-28

INGEZONDEN: Ambulant-Directeur van den DBvCZ.

(Secr. Crone DBvCZ)

Er zijn in 't land van „Hei en Struiken”, de Asscheпоetster onder de provinciën, omdat men het niet kent, vele vereenigingen, welke de financieele en maatschappelijke, de verstandelijke en zedelijke belangen van Drenthe *zooveel mogelijk* willen bevorderen en daarin zullen slaagen, naarmate de *boeren zelve* de waarde van dat streven gevoelen en begrijpen. In de rij van die vereenigingen staat de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in de eerste gelederen.

Het *willen* van den Bond dringt tot in alle hoeken van 't landschap door en spoort de mannen van vooruitgang aan tot aansluiten. In den laatsten tijd zijn er velen als lid en ook als buitengewoon lid toegetreten, waardoor het arbeidsveld grooter en de macht sterker is geworden.

In 't land der blinden is éénoog koning, omdat men niet kan meten en vergelijken, een belangrijk middel om op den goeden weg en vooruit te komen, 't Is echter een gelukkig verschijnsel, dat men, al gaat 't ook wat langzaam, de oogen open krijgt, om de vruchten van den Bond waar te nemen.

Een der jongste vruchten is de benoeming van een *ambulant-directeur*, welke bij ziekte, verlof of vertrek van een directeur wordt gevraagd en zoo mogelijk verkregen, als plaatsvervanger. De zuivelbereiding moet in goede banden blijven, om *grootte* nadeelen te *voorkomen*.

Wat doet een boer, als hij zelf of zijn knecht niet in staat is te zaaien? Neemt hij dan zijn kleinknecht, die wel eens mee geweest is om in te eggen en toen gezien heeft hoe de boer zaaide???? Neen, neen! Geen *kleinknecht* om te zaaien, maar een buurman of zijn knecht, die goed kunnen zaaien, als *ambulant-zaaier* gevraagd, om daardoor schade te voorkomen. En zulks wordt ook in zake de boterbereiding al meer en meer algemeen begrepen, zooals voldoende blijkt uit de vraag der fabrieken naar dezen titularis, den ambulant-directeur. Van af 16 April tot heden is de ambulant-directeur, *bijna zonder tusschenpoozen*, aan verschillende

fabrieken tot *groot genoeg* der besturen werkzaam geweest en nog gevraagd voor bepaalde tijden tot 5 December.

Wie daarom gebruik maken wil of moet van den ambulant-directeur haaste zich daarom met de aanvraag. 't Is voor een boer goed en voordeelig, dat hij eens ziet, hoe 't anders, hoe 't beter kan, dan hij doet, zulks is echter nog meer het geval voor directeuren van bot erf abrieken, door eens te gaan kijken in *modelboterfabrieken* en daar , waar iets voor hen is te *leeren*.

Oude Molen, 25 Juli 1903.

G. F. Crone,

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-07-28

INGEZONDEN: Jaarverslag der Centrale Knederij Assen

(Boterhandelaar Halbertsma Sneek)

Uit het in de Provinciale Drentsche en Asser Courant van 3 Juli voorkomende uittreksel van het eerste jaarverslag der *Centrale Knederij* lees ik tot mijne groote verbazing dat men vóór de oprichting dier Knederij er reeds op was voorbereid „*dat die onderneming wel geene groote winsten zoude afwerpen, doch dat men haar moest beschouwen als een zéér ernstige poging om de boterbereiding in Drenthe op te heffen*”.

Het zij mij echter vergund in herinnering te brengen dat in de algemeene vergadering van den *Bond van Coöp. Zuivel fabrieken in Drenthe*, gehouden den 13n April 1901, het bestuur aan hare leden heeft voorgerekend dat eene *Centrale Knederij*, waarbij 30 fabriekjes waren aangesloten, een jaarlijksche winst zoude maken van f 78000 (zegge acht en zeventig duizend gulden!) Nu wil ik gaarne aannemen dat het voor die personen, die er verleden voorjaar in geslaagd zijn de *Centrale Knederij* tot stand te brengen, eene bittere ontgoocheling is, te moeten bemerken, dat het eerste jaar een verlies (^{15*}) van f 15.000 heeft gebracht in plaats van een winst van f 78000, doch zulks is toch geen verontschuldiging om de feiten thans geheel anders voor te stellen dan twee jaar geleden.

Waar de *Centrale Knederij* een subsidie genoten heeft van de provincie Drenthe, daar heeft het college Gedep. Staten dier provincie het recht te mogen verwachten dat in het jaarverslag der door haar gesubsidiëerde vereeniging geen verdraaing van feiten plaats vinde. Thans kan het niet anders of bij elk consentieus mensch moet onwillekeurig de vraag oprijzen: *Is de behartiging der belangen van de Drentsche zuivelindustrie in Drenthe wel aan de rechte mannen toevertrouwd?*

Sneek, 22/7 1903.

Johs. Halbertsma.

^{15*})Met verlies bedoel ik het bedrag dat de bij de Centrale Knederij aangesloten fabrieken ongeveer minder voor hunne boter ontvingen volgens mijne berekening, dan zij zouden gekregen hebben, indien zij hun boter aan mij hadden geleverd, hetgeen de meeste dier fabrieken vóór de oprichting der Centrale Knederij gewoon waren te doen. De onkosten en vrachten zijn dan natuurlijk ook in aanmerking genomen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-07-29

INGEZONDEN. Het Jaarverslag der Centrale Knederij.

(Reactie voorz. CKA (zuivelconsulent) Posthuma)

Naar aanleiding van het stukje van den heer Johs. Halbertsma te Sneek het volgende: Ie. het bestuur van den Bond en het bestuur van de Knederij zijn twee verschillende lichamen. Als dus het bestuur (I) van den Bond had voorgerekend, dat een Knederij met 30 fabriekjes een winst zou opleveren van f 78000, dan was het bestuur van de Knederij daarvoor niet verantwoordelijk. Het bestuur van de Knederij kan rustig verklaren zooals in xyn jaarverslag staat: „Verder is er meerdere malen op gewezen, dat men niet moest denken, dat de Knederij verbaazende winsten zou opleveren, doch dat men haar moest beschouwen als een zeer ernstige poging om de boterbereiding in Drenthe op te heffen.” Nooit heeft het bestuur aan de leden een berekening voorgelegd van de winsten, die de Knederij misschien wel zou kunnen opleveren. Integendeel, heeft het bestuur van de Knederij steeds (zie de agenda van de algem. vergadering der Knederij van 13 Nov. 1901) aan de leden de onkosten voorgehouden. Verder zou uit de notulen nog wel te bewijzen zijn, dat bij het behandelen der statuten (vermoedelijk Augustus 1901) uitdrukkelijk en zeer uitvoerig het doel der Knederij uiteen gezet is op een wijze, zooals nu in het jaarverslag is terug te vinden. (II) Nu zou ik iets kunnen zeggen over de bezorgdheid des heeren Halbertsma voor het College van Gedep. Staten. Ik zal echter maar volstaan met mede te deelen, dat alle leden van dit College een jaarverslag toegezonden kregen en dus in de gelegenheid zijn van een en ander kennis te nemen. Bovendien is het bestuur van de Knederij ten allen tijde bereid, niet alleen aan het College van Gedep. Staten, maar aan ieder belangstellende nader uitleg te geven. In tegenstelling met particuliere ondernemingen, die hun kracht meer in gesloten deuren zoeken, is de Knederij een inrichting, die door ieder belangstellende ten allen tijde gecontroleerd mag worden. Verder lees ik nog de vraag voor ieder consciëntieus (hm! hm!) mensch: „Is de behartiging der belangen van de Drentsche zuivelindustrie in Drenthe wel aan de rechte irannen toevertrouwd?” Ik (ook een consciëntieus mensch) kan den heer Joh. Halbertsma hierop antwoorden: Ja! (natuurlijk (*)) sluit ik me zelf uit). Maar nu de hoofdschotel: Volgens den heer Halbertsma zouden de bij de Knederij aangesloten fabrieken f 15000.00 meer gekregen hebben (de onkosten en vrachten zijn dus in rekening gebracht, dus f 15000.00 schoon geld) als ze boter aan hem geleverd hadden. De Knederij ontving 236000 K.G. boter. Als deze nu aan den heer Halbertsma geleverd was zou er ruim 6 cent per K.G. schoon geld meer voor betaald zijn. Toe mijnheer, bewijs dat even. Assen, 28/7 1903. De Voorzitter der C. Kn. en E. Dr., F. E. Posthuma. (1) De heer Halbertsma schuift het bestuur van den Bond iets in de schoenen, wat slechts verkondigd is door één der bestuurs leden. (2) Zie ook mijn rede op de alg. vergadering van den Bond, 8 Juni 1901 (Drentsche Courant 22 Juni 1901). (3) In de Drentsche Courant van 15 Juli 1901 verklaarde de heer Johs. Halbertsma te hoog te staan om mij te beantwoorden. Daar hij dit standpunt innam (en zeker nog inneemt) is deze vraag zeker ook niet aan mij gericht.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1903-08-01

INGEZONDEN. Nogmaals 't jaarverslag der 'CKA'.

(Boterhandelaar Halbertsma Sneek)

Bij de berekening van het verlies over het eerste jaar der Centrale Knederij ad f 15.000 heb ik mij geheel laten leiden door de jaarverslagen, die in de Prov. Dr. en Asser Crt. in de maand Juni zijn opgenomen geworden. Daarvan waren de fabrieken te Buinen, Loon, Rolde en Oudemolen vroeger leveranciers aan mijne fabriek en zijn thans aangesloten bij de *Centr. Knederij*, terwijl Norg mij nog steeds, tot wederzijdsch genoegen, haar boter dagelijks per van Gend en Loos toezendt.

De kwaliteit der boter van deze vijf fabrieken was voorheen steeds prima en werd dan ook steeds door mij met denzelfden prijs betaald. Daar volgens het verslag van het *Genootschap tot bevordering van den Landbouw*: „thans reeds op voldoende grond kan worden gedemonstreerd dat de *Centrale Knederij* op de kwaliteit der boter een goeden invloed heeft”, zoo ligt het voor de hand dat de kwaliteit der boter van Buinen, Loon, Rolde en Oudemolen eer nog verbeterd is geworden dan verminderd; zij behooren dus eer een hogere prijs te hebben ontvangen dan Norg, die niet het geluk deelachtig is geworden, te hebben mogen deelen in de zegeningen (?) die de *Centrale Knederij* hare leden heeft gebracht.

Hadden dus de fabrieken van Buinen, Loon, Rolde en Oudemolen in het afgelopen jaar hun boter aan mij gezonden in plaats van aan de *Centrale Knederij*, dan hadden zij van mij dezelfde prijs ontvangen als de fabriek te Norg ontving.

Volgens die verslagen dan hebben de fabrieken geproduceerd: Buinen 14.047 K.G., waarvoor ontvangen f 15.113,85, Loon 15.085 K.G., waarvoor ontvangen f 16.296,60, Rolde 18.887 K.G., waarvoor ontvangen f 20.529,95, Oudemolen 12.362 K.G., waarvoor ontvangen f 13.465,-, te samen 60.381 K.G., waarvoor ontvangen f 65.405,40, of f 1,083 per kilo. Hiervan moet nog worden afgetrokken de onkosten aan de Knederij ad 1 ct., blijft dus netto f 1.073. Norg heeft geproduceerd 47.023 K.G. en daarvoor ontvangen f 54.942,42. Volgens ontvangen schriftelijke opgave van Norg heeft zij aan vrachten en kortingen voor fust etc. totaal moeten betalen f 1737,12; het netto door haar ontvangen bedrag is dus f 53.205,30, hetgeen naar 47.023 K.G. gerekend f 1,131 per K.G. wordt, Het verschil van f 1,131 en f 1,073 is f 0,058 en daar de *Centrale Knederij* 236.004 K.G. boter heeft verwerkt, zoo zoude haar verlies, indien alle boter van prima kwaliteit was geweest, $236.004 \times f 0,058 = f 13.688,23$ bedragen hebben. Daar echter de prijs, die de *Centrale Knederij* voor de afwijkende kwaliteit heeft betaald, verschrikkelijk laag is geweest (soms f 8 beneden den commissieprijs) zoo kan het werkelijk verlies veilig op f 15.000 gesteld worden.

Ik heb dan niet eens gerekend de zéér vele uren die de zuivelconsulent (op kosten der provincie etc.) er aan heeft gearbeid; de heer Posthuma kan het cijfer dat daarvoor bepaald moet worden het best zelf vaststellen.

De heer Posthuma verklaart dat het bestuur van den Bond en het bestuur der Knederij twee verschillende lichamen zijn; er zijn echter naar ik meen personen, die in beide besturen zitting hebben en had het dus op den weg van die personen gelegen er voor te zorgen dat ook in de courant het verslag werd gepubliceerd van die vergaderingen, waarin minder gunstige omstandigheden omtrent de op te richten *Centrale Knederij* werden uitgesproken, opdat zulks ook bekend ware geworden aan alle leveranciers van de coöp. fabrieken, alvorens zij hun stem gaven hun fabriek aan te sluiten bij de *Centrale Knederij*.

Gunstige verwachtingen in de couranten vermelden en de deuren der openbare publiciteit niet open te maken voor uitgesproken minder gunstige verwachtingen, is kwalijk in overeenstemming te brengen met het zoo hoog geroemde principe der openbaarheid van de coöperatie.

De heer Posthuma beantwoordt de vraag, of de behartiging der belangen van de Drentsche zuivelindustrie wel aan de rechte mannen is toevertrouwd met een volmondig ja; ik meen hieraan echter met grond te moeten twijfelen. De tegenzin, waarvan vele fabrieken in Drenthe mij blijk hebben gegeven om zich aan te sluiten bij het Contrôlestation, is mij daarvoor het bewijs. Die tegenzin werd niet veroorzaakt door de daaraan verbonden kosten, doch enkel door vrees voor inmenging van derden in hun zaken; zij verheugden zich indertijd hunne belangen niet te hebben opgedragen aan de *Centrale Knederij* en wenschten ook verder niet hunne belangen aan eenig ander nieuw lichaam toe te vertrouwen. Voor mijn aandrang zijn zij ten slotte gezwicht, nadat ik sommigen mondeling nog heb uitgelegd dat er niet het minste verband bestaat tusschen de *Centrale Knederij* en het controle-station; het feit blijft echter bestaan dat, tengevolge van de oprichting den *Centrale Knederij*, niet dat vertrouwen bij vele fabrieken meer bestaat in den zuivelconsulent als wel gewenscht is.

De overgrootte voorliefde voor het beginsel der coöperatie heeft den zuivelconsulent in dezen leelijke parten gespeeld; de stichting der Centrale Knederij is een groote misslag geweest, die, ik ben er heilig van overtuigd, nimmer iets anders dan verlies aan hare leden zal berokkenen.

Ik wensch het daarom der Drentsche zuivelindustrie toe, dat haar zuivelconsulent die stichting als een sprekend en waarschuwend teeken mag beschouwen en voortaan zijn krachten niet meer in hoofdzaak in één richting aanwenden, doch ze in even groote mate aanwenden voor alle vormen, waaronder de zuivelindustrie wordt gedreven, 't zij in particulieren of coöperatieven vorm of in den vorm eener naamlooze vennootschap.

Ik zoude hem willen aanraden onzen Frieschen zuivelconsulent, den heer Mesdag, tot voorbeeld te nemen, die, zonder eenige voorliefde voor eenigen vorm van industrie, alle belangen van elke Friesche zuivelindustrie voorstaat en daardoor het algemeen vertrouwen van alle fabrieken in Friesland geniet en door allen hoogelijk gewaardeerd wordt. Het algemeen belang wordt niet gebaat door bevoordeeling van een enkelen vorm van industrie; verschillende vormen kunnen naast elkaar bloeien en hebben recht van bestaan.

Aan die personen, die van overheidswege zijn aangesteld om over het algemeen belang te waken, de plicht, onbevooroordeeld aller belangen gelijkelijk vóór te staan en zonder voorliefde te toonen voor eenigen bijzonderen vorm, hunne krachten te geven ten bate van alle vormen waaronder de industrie gedreven wordt. Dit is de ruime en eenige ware opvatting, die m. i. een ambtenaar van zijn taak behoort te hebben en aan die ruime opvatting is de zuivelconsulent van Drenthe, de heer F. E. Posthuma, te kort geschoten, gedreven door zijn overgrootte voorliefde voor het beginsel der coöperatie, een voorliefde slechts weinig van dweepzucht verwijderd.

Sneek, 30 Juli 1903.

Johs. Halbertsma.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-08-03

Ingezonden-1: Door voorzitter CKA E Posthuma

(Reactie voorz. Postuma CKA op voorgaande)

Aan het slot van mijn vorig stukje vroeg ik den heer Halbertsma mij te bewijzen, dat de fabrieken aangesloten bij de Knederij, ruim 6 cent per K.G. meer zouden hebben gekregen als ze aan hem (Halbertsma) hadden geleverd in plaats van aan de Knederij. Dit beweerde de heer H. in zijn eerste stukje. En dat bewijs levert nu de heer H. in de Drentsche Courant van heden en wel op deze manier:

Toen de fabrieken **Buinen, Loon, Rolde en Oudemolen** aan hem leverden, was de kwaliteit even goed als van **Norg**. Volgens het verslag van het Genootschap oefent de Knederij op de kwaliteit der boter een goeden invloed uit, dus, zegt de heer H., is de kwaliteit van de boter van die fabrieken eer nog verbeterd.

En nu gaat hij aan 't rekenen op grond van verslagen voorkomende in de Drentsche Courant. Hierop heb ik deze aanmerkingen:

- 1) Of Buinen, Loon, Rolde en Oudemolen, toen ze aan den heer Halbertsma leverden even goede boter hadden als Norg, bewijst niets. In den gelukkigen tijd toen allen nog bij den heer H. waren hadden ze (dit weten de fabrieken van de Knederij ook wel) op weinig uitzondering na allen altijd eerste kwaliteit boter. Toen kwamen de boterkeuringen en de daarbij aanwezige keurmeesters Gerritsma te 't Meer, Pel te Stroobos en Lugard van Deventer (dus niet de Knederij en ook ik persoonlijk niet) bewezen wat dat "allemaal eerste keur" beteekende.
Ik behoef hierop voor de lezers der Drentsche Courant niet verder in te gaan, want de rapporten van alle boterkeuringen hebben daar ingestaan.
- 2) Of Buinen, Loon, Rolde en Oudemolen door elkander volgens de verslagen uit de Drentsche Courant bijna 6 cent minder hebben gemaakt dan Norg bewijst ook niets. Als een fabriek een belangrijke hoeveelheid melk in den winter heeft en een andere een kleine hoeveelheid, dan heeft de eerste een veel betere gemiddelde boterprijs dan de laatste. Als dus Norg ten opzichte van het melkontvangen in den winter in gunstiger conditie is dan de andere genoemde fabrieken, dan geeft dat Norg een voorsprong.
- 3) Het komt er niet op aan wat onkosten Norg gehad heeft bij het leveren aan den heer Halbertsma, doch wat onkosten Buinen, Loon, Rolde en Oudemolen tezamen gehad zouden hebben als ze aan den heer H. geleverd hadden.

Als de heer Halbertsma werkelijk had willen bewijzen, dat de fabrieken aangesloten bij de Knederij, f 15.000 meer zouden hebben gekregen, als ze de boter aan hem hadden geleverd, want het gaat over de fabrieken der knederij en niet over anderen, dan had hij zijn bewijs aldus moeten opzetten:

Aan de Knederij is geleverd 236.004 K.G daarvoor is gemiddeld betaald f 1,08, als die aan mij geleverd hadden, had ik gemiddeld schoon geld gegeven meer dan f 1,14. Dat heeft de heer Halbertsma de vorige maal beweerd en daarvoor vroeg ik bewijs.

De heer Halbertsma heeft echter maar geen poging gewaagd om dit te bewijzen, want daarin zou hij niet zijn geslaagd.

De heer Halbertsma neemt maar eenige fabrieken en zet die tegenover elkander. Hij neemt om zijn goeden wil voor de aan hem leverende fabrieken aan te toonen Norg. Waarom doet hij dat ? Wel, om deze redenen:

- 1) Norg is een groote fabriek en groote fabrieken wil hij liever behouden dan kleine. Lezen nu de aandeelhouders van Norg zijn stuk, dan denken ze: wat hebben wij het toch best. Wil hij echter Norg (een stoomfabriek) vergelijken met een onzer leden, dan moest hij ook een stoomfabriek nemen, maar ook dan was het nog niet juist. Hij moest dan n.l. een stoomfabriek uitzoeken, die bij het leveren aan hem (Halbertsma) even weinig onkosten voor vervoer en vaten had als Norg.
- 2) Norg had weinig onkosten en bij het vaststellen der netto prijs bleef het dus gunstig voor hem (Halbertsma).

Als bewijs dat het ook anders bij den heer Halbertsma kan uitpakken het volgende:

- a) Verleden zomer is de boter van de fabriek te Zeijen eenvoudig door den heer H. geweigerd. Als hij nu zooveel meer kan dan de Knederij, dan had hij die boter minstens moeten aannemen. Daar zat men in Zeijen, men moest maar zien wat nu verder en dat gebeurt aan de Knederij nooit.
- b) In het jaarverslag van de Knederij is een fabriek behandeld, die we toen en ook nu niet mogen noemen. Dit is een fabriek die leverde aan den heer Halbertsma. De fabriek ontving van den heer H. f 1,155 gemiddeld per K.G. en had aan onkosten 5,2 cent per K.G. (voor vaten, vervoer en ledige manden) en kreeg dus schoon f 1,10. Deze fabriek is veel dichter bij het onkostencijfer, dat men heeft als men aan den heer H. levert, dan Norg, want bij het berekenen op verschillende fabrieken is dit gebleken te zijn tusschen $4\frac{1}{2}$, en $5\frac{1}{2}$ cent per K.G. Nu leverde deze fabriek steeds eerste keur (waarop ik hier nader onder c terug kom) en moet dus vergeleken worden met hetgeen de Knederij voor eerste keur betaalde en dat is dit:
Van de 236004 K.G. is 1544161 K.G. (of $\frac{2}{3}$ der geheele hoeveelheid, dus niet een klein deel) met eerste keur of f 1,10 per K.G. betaald. Hiervan gaat 1 cent onkosten af, dus schoon geld f 1,09. Waar blijven nu die 6 cent verschil?
- c) In b nam ik een fabriek, die aan den heer H. leverde en steeds eerste keur had gekregen. Zooals bekend, was dat vroeger bij den heer H. bijna altijd het geval. Informeer nu maar eens bij fabrieken, die den heer H. leveren, dan zal (na het oprichten der Knederij) men hooren, dat ook bij hem gekort wordt.
- d) Bijna alle fabrieken, die aan den heer Halbertsma leveren, ontvangen voor en na deze mededeeling: üwe boter bevat te veel water (18—26 pct.) en aangezien de Engelsche wet geen hooger cijfer dan 16 pct. toelaat, moet het watergehalte uwer boter verminderen.
Nu heeft het getal 16 der Engelsche wet het oog op geknede en meestal gezouten boter (de hoeveelheid die ongezouten naar Engeland gaat is in verhouding tot de gezouten boter zeer gering). De cijfers van den heer Halbertsma, 18 tot 26 pct. en soms nog hooger, hebben betrekking op ongeknede. Die brieven hebben dan ook geen ander doel dan bangmakerij en al die fabrieken loopen kans om vandaag of morgen opgezegd te worden.

Het eigenaardige van het geval is namelijk, dat èn mijn collega in Overijssel (geen volbloed coöperator) en ik in boter, die volgens den heer H. 18—19 pct. water bevatte, als ze gekneed en gezouten was 12-13 pct. water vonden en een monster ongezouten (doch gekneed) 13,5 pct.

Als de heer Halbertsma dus maar behoorlijk kneedt komt hij nooit met de Engelsche wet in aanraking.

Ziezoo wat de zaak betreft waarover het gaat, namelijk: Of de heer Halbertsma voor de boter, die nu aan de Knederij geleverd is, ruim 6 cent meer betaald zou hebben als ze aan hem geleverd zou zijn.

Kan ik nu wel eindigen. De heer Halbertsma heeft niet eens een poging gewaagd om dat te bewijzen en voor en aler hij dat niet doet kunnen we over dat feit dus niet verder redeneeren. De heer Halbertsma heeft echter bij het schrijven van van zijn laatste stuk zeker gedacht: ik moet nu toch wel wat zeggen, die f 15000 gulden heb ik eenmaal genoemd en om nu niet als kwajongen voor den dag te komen, moet ik maar wat anders bedenken.

In de eerste plaats heeft hij wel ingezien, dat het bestuur van de Knederij niet verantwoordelijk was voor daden van het bestuur van den Bond. Maar . . . schrijft hij nu, naar ik meen zijn er personen, die in beide besturen zitting hebben en nu borduurt hij maar verder. Helaas mijnheer, ook dat is niet het geval en als u weder eens wat meent, dan ben ik gaarne bereid u uit den droom te helpen. Alle besprekingen omtrent de oprichting der Knederij hebben steeds geaan over de kosten en nergens anders over. Van alle vergaderingen heeft de Drentsche Courant een agenda gehad en alle ongunstige omstandigheden zullen dus in de verslagen der vergaderingen wel voorkomen. Ik kan hier niets anders van zeggen, dan wat ik ook de vorige maal reeds schreef: wij hebben belang bij open deuren, wij sluiten ze nu niet, nooit niet.

Bij het beantwoorden der vraag naar de behartiging der belangen der Drentsche zuivel-industrie, heb ik mijzelf uitgesloten, omdat door u eenmaal verklaard is, dat gij te hoog stond u verder met mij te bemoeien. Uit uw tweede stuk blijkt echter dat ge met uw vraag mij speciaal op het oog had.

Eerst komt het contrôle-station. Volgens u is de tegenzin om aan te sluiten een bewijs dat de behartiging der belangen der zuivelindustrie niet aan de rechte mannen is toevertrouwd.

Terstond laat gij er echter op volgen: „dat het is de vrees voor inmenging van derden in hun zaken”. Als ge nu zoo goed weet, wat de reden is, zeg dat dan alleen en niet eerst iets anders.

Voor uwen aandrang zijn ze gaan zwichten. Ook hierin vergist u zich. Van de 37 aangesloten fabrieken zijn 7 leveranciers van u en u ontvangt toch zeker meer boter dan van 7 fabrieken. Nu de overgrootste liefde voor het beginsel der coöperatie, dat me ten opzichte van de Knederij grootste parten speelde.

Ik heb de oprichting der Knederij steeds verdedigd op deze drie gronden:

Als ik boter verkoop, dan moet ik weten welke hoeveelheid ik verkoop;

als ik boter verkoop, dan moet die van prima kwaliteit zijn, zal ik den hoogsten prijs bedingen. Is de boter niet van prima kwaliteit en geeft een koopman mij toch den hoogsten prijs, dan zit er iets achter. Door zelf de boter te verkopen, voorkom ik knoeierij.

Terstond heb ik dan steeds uitgerekend, dat de onkosten ongeveer 5 cent per K.G. boter zouden zijn.

Bij het oprichten der Knederij bracht ik de coöperatie in toepassing en naar ik nog beweere was dat juist.

In de eerste plaats behoef ik mij als ambtenaar slechts één vraag te stellen en wel deze:

Wat is in het belang van den boer?

Is het antwoord op die vraag: ze moeten coöpereren, dan heb ik dat te bevorderen;

en in de tweede als ik door het helpen oprichten der Knederij een particulier bedrijf aantastte, dan was het dat van den heer Halbertsma, een miet-Drenth (een Fries, dus een landgenoot van mij), voor wiens belangen ik dus niet aangesteld ben.

Was het oprichten der Knederij verdedigbaar op bovengenoemde gronden?

Als een fabriek de boter aan den heer Halbertsma verkoopt, moet zij maar afwachten hoeveel K.G. verantwoord zullen worden. Dat gebeurt bij geen enkelen handel. Als de boer koeken koopt, wil hij precies hebben wat hij betaalt; als hij kunstmest koopt, eveneens; als hij een varken verkoopt, wil hij precies betaald hebben wat het varken weegt; als hij graan of stroo aflevert, eveneens. Waarom moet hij nu voor de boter een uitzondering maken?

En hier zit voor u het moeilijke om te bewijzen, dat u zooveel meer betaalde. Gij zegt hoeveel K.G. de fabrieken aan u leveren en daarbij hebben de fabrieken zich maar neer te leggen en nu tart ik u om te bewijzen, dat u ongeknede boter kunt wegen en naar gewicht betalen.

De Knederij daarentegen ontvangt gekneden boter en is dus in staat het gewicht te bepalen.

De fabrieken behoeven dus niet meer te gelooven, ze kunnen nu weten wat ze afleveren.

Als ik geen prima boter aflever, geeft geen enkele eerlijke koopman mij den hoogsten prijs.

Dat kan hij eenvoudig niet, want als hij er mede op de markt komt, betaalt men ook hem geen goed geld. Wil ge nu inderdaad weten van welke kwaliteit de boter van sommige fabrieken is, vraag het dan eens aan den heer Gerritsma, een der keurmeesters van den Bond en een goeden kennis van H.

Nu was de toestand voordat de Knederij bestond aldus: Bijna steeds werd bij den heer H. eerste keur betaald. Het gevolg daarvan was, dat men zich niet voor het maken van werkelijk prima waar interesseerde en dat moest een nadeel zijn voor de Drentsche Zuivelindustrie.

Om hierin verbetering te brengen was de Centrale Knederij een noodzakelijke voorwaarde.

Over de derde grond behoeft ik weinig te zeggen. Niemand kon er beter voor waken, dat er niet met haar boter geknoeid wordt, dan de fabriek zelf.

Wil de heer Halbertsma eens met mij over deze kwestie debatteeren ten aanhoore van de Drentsche Zuivelindustrie, dan ben ik daartoe volgaarne bereid.

Nu zou ik al dat andere, wat de heer H. verder schrijft, onbeantwoord kunnen laten, doch ik heb het er nu eenmaal op gezet eens met hem te praten.

In de provincie Friesland komt het particulier bedrijf vrij gemengd met het coöperatief bedrijf voor, hier in Drenthe komen bijna alleen coöperatieve fabrieken voor.

Nu is het een streek, H. volkomen waardig, om het net voor te stellen, alsof ik die weinige particulieren verwaarloos.

Ik kan H. daarop slechte dit antwoorden :

- 1) de heer Rusticus, particulier fabrikant te Assen, is door mij meer geholpen, dan welke fabriek ook;
- 2) mededeelingen van algemeenen aard worden door mij steeds aan alle fabrieken toegezonden. Van de heeren Denneboom en Zoon te Coevorden kan ik H. nog een dankbetuiging toonen;
- 3) nooit is door mij advies aan particuliere fabrikanten geweigerd. Ook hiervoor kan ik voldoende bewijzen overleggen;
- 4) steeds is door mij geweigerd voor een coöperatieve fabriek op te treden als deze concurrentie had van een particuliere. ! Een dergelijk verzoek ontving ik tweemaal).

Zooals ik al eerder schreef: mijn plicht schrijft voor, voor de belangen van den boer op te komen en nu is het jammer voor den heer Halbertsma en anderen, dat de belangen van den boer

meestal met de coöperatie samengaan. Welke voordeelen de boerenstand van de coöperatie heeft genoten weet ieder, die wil zien.

Ten slotte aan den heer Halbertsma deze vraag:

Als het werkelijk zoo voordeelig is om aan u te leveren, waarom moeten dan de Drentsche fabrieken dat doen. Uwe fabriek ligt in een provincie waar miljoenen kilogrammen boter gemaakt worden. De jaarverslagen van vele dier fabrieken bewijzen wel, dat men met commissieprijs ongeveer tevreden moet zijn, welnu, als men dat nu ook bij u kan krijgen, waarom willen die fabrieken dan niet aan u leveren? Ge kunt in Friesland meer boter koopen, dan ge noodig hebt, waarom komt ge nu hier? Zit dat ook vast op dat ongekneet koopen ?

Ziezoo, het zakelijke uit uw stuk heb ik beantwoord. Steeds ben ik opgetreden voor wat ik aanzie, als te zijn het belang van den boer; raken menschen als de heer Halbertsma daardoor in moeilijkheden, ik kan het niet helpen en zal er mij ook niet naar richten. Op alles wat de heer H. nu verder gelieft te schrijven, zal ik slechts antwoorden op dat gedeelte, waarin het bewijs staat, dat de fabrieken, die de boter aan de Knederij leverden, voor die boter ruim 6 cent per K.G. van den heer H. meer zouden hebben ontvangen.

Assen, 31 Juli 1903.

De voorzitter der C. Kn. en E.,
F. E. Posthuma.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-08-03

Ingezonden-2: Door directeur 'CKA' S. J. Veenstra **Op eerder ingezonden stuk van boterhandelaar Halbertsma**

Den heer Joh. Halbertsma, Sneek – Naar aanleiding van uw ingezonden schrijven in de Prov. Drentsche in zake het jaarverslag der *Centrale Knederij*, meen ik thans, nu de heer H. zou willen beweren, dat de oprichting der *Centrale Knederij* een groote misslag zou zijn geweest, niet langer het stilzwijgen te moeten bewaren.

Het tegendeel toch staat bij mij vast, en spijt het mij voor den heer H., dat hij zoo openlijk te kennen geeft, dat hij in de reeds bestaande *Centrale Knederij* het booze spook ziet.

Het is van algemeene bekendheid, dat de heer H. liever nooit een *Centrale Knederij* voor Drenthe zou hebben aanschouwd, en natuurlijk, het was voor ZEd. van te groot belang, de boter van de Drentsche fabriekjes te behouden. Immers, de tijd heeft geleerd, dat er van die Drentsche boter nog al wat geprofiteerd is. Maar hoe geschiedde die profiteering met het oog op de fabrieken zelve?

Is het, in het algemeen gesproken, voor fabrieken — onverschillig of dit groote of kleine zijn — wenschelijk, de boter af te zetten, zoodanig, dat zij ternauwernood weten wat zij leveren ? Ik bedoel hiermede: is het juist noodig dat zij maar steeds moeten afwachten wat gewicht hun voor de geleverde boter wordt uitbetaald? En ten tweede: is het een ijverig directeur onverschillig of hij goede of slechte boter levert? is het hem gelijk of hij zijn ambitie en nauwkeurigheid ziet gewaardeerd? Naar een antwoord op die vragen behoeft men niet te zoeken.

Waar nog geen jaar geleden, mij door verschillende directeuren werd medegedeeld: Ik krijg nu reeds meer aardigheid aan mijn vak, omdat ik thans zie dat goede boter beter wordt betaald dan slechte; mij dunkt daar mag de oprichting van de *Centrale Knederij* eerder als een zegen worden beschouwd, dan wel, zooals de heer H. het gelieft te beschouwen, als een grooten misslag.

Bij den aanvang van mijn werkkring hier heb ik dan ook niet lang behoeven stil te staan bij de toestanden zooals die vroeger in Drenthe waren.

Ik had in dit opzicht genoeg ervaring opgedaan om te kunnen weten, dat het niet aangaat om slechte boter met den hoogsten prijs te betalen, en dit gebeurde toch bij levering aan Halbertsma.

Directeuren van meer dan één fabriek en ook van de juist door den heer H. in zijn stuk aangehaalde fabrieken hebben mij persoonlijk medegedeeld: „ja, al stonk de boter, wij kregen even goed den hoogsten prijs.”

Welnu, de beoordeeling van het behandelen van zaken op dusdanige wijze laat ik gaarne aan den belangstellenden lezer over. Ik wil er echter nog dit bijvoegen, dat er slechts een paar oorzaken kunnen zijn, die dergelijke handelingen kunnen motiveeren, dat door betaling van den hoogsten prijs voor slechte boter er iets moet bestaan wat voor een eerlijk handelaar of fabrikant met een donkere stip moet worden aangeduid, of dat diegene, die zulke boter sorteert, niet op de hoogte van zijn vak is.

Een feit is en blijft het, dat in beide gevallen een kwaad schuilt, waarvoor ieder flink boterdirecteur zich in acht moet nemen.

De heer H. noemt in zijn stuk de fabriek Norg in tegenstelling met de fabrieken Buinen, Loon, Rolde en Oudemolen. Welnu, die vergelijking gaat in zoover mank, dat boter van stoomfabrieken (Norg is een stoomfabriek) niet moet worden vergeleken met handkrachtfabrieken.

De fabriek Gieten levert ook boter aan de *Centrale Knederij*, op dezelfde wijze als de fabrieken Loon, Oudemolen, Buinen etc., maar er gaat van die fabrieken (Gieten) ook boter aan den heer Halbertsma. Welnu, als de heer H. bewijzen kan dat die fabriek meer voor zijn boter krijgt bij hem dan bij de Centrale Knederij, dan verzoek ik ieder den directeur van de stoomzuivelfabriek te Gieten daarnaar te vragen. (Ik ben zoo vrij, op te merken, dat genoemde directeur liever aan mij levert dan aan Halbertsma.) Ik zou nog meer durven zeggen aan het adres des heren H., nl. dat ik direct genegen ben de boter van de fabriek Norg, zooals die aan den heer H. geleverd wordt ; met ½ ct. per K .G. meer te betalen dan zij tot nu toe ontvangt en hoop ik daardoor dat de ogen van de besturen van die coöperatieve fabrieken, welke niet zijn aangesloten bij de Centr. Kned., voor goed zullen opengaan.

De directeur der C. Kn. en E. „Dr.”

J. S. Veenstra.

Assen 31—7—'03.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-08-07

INGEZONDEN.

'Meester' Crone *Old en Nij.*

Centrale-Knederij Assen

As 'k nog an vrooger daog' denk, doo de vrouwlue an de karn stunden te hottefotten en hummels in hakken wurden, as 't neet bottern wol, dan kumt mij altied in 't zin, hoe oes Jantien lachte, doo de boer van *Meerveld* besleut de melk in Benthoezen te ontroomen.

Van ieder koe mussen de Meerveldschen 'n dubbeltien geven en de onkosten van 't Benthoezer febriek met betaoln.

't Was veur de Benthoezen mooi, dat ze oet Meerveld zes gulden toelaoge in de week kregen, maor veur oes loeg zestig dubbelties schao. Daorum kwam de boer in Meerveld en omstreken bij 'n ander en besleut in Meerveld zölf 'n febriek te bouwen, um de winst in eigen buutsien te kriegen.

Olle Jan Willems wol neet met doon, maor zölf baos van zien goed blieven.

'tGung er um deur en gauw ook. In 'n paor maond tied was de boel klaor en kun de febriek dreien.

De botter gung in körven, 'k weet neet waor hen.

Wij hadd'n 'n slechte tied raakt, deurdatt de botter goedkoop was.

Jan Willems lachte in zien voessien, dat he neet an de febriek was.

Jao vaor, dat zal nog wel ans word'n, wacht maor eis.

Oes botter is ook neet duur en de ander boer maakt zunder karn meer oet de melkerij as wij, dij noo van de körfdraoger afhangt en oes belieft te geven wat he wil.

Jao, zegt Jan Willems, dat is zoo, maor 't is mij toch neet naor de kop.

In 't febriek is 't nog arger, daor stuurt ze botter an vrömde kerels, dij maor zegt: vieftig of zestig pond van Meerveld en daorveur, met wat nussies er bij, neet meer geeft, as ze kwiet wezen wilt. Dij vrömde lui moet an de botter wat verdienen, maor ze huift van oes centen geen villao's bouwen.

Jao vaor, maor dat kumt deur de mennigte.

Dat begriep 'k wel, maor dij mennigte kan hier ook wel 'k knederij hebben en dan hol wij de winst ook.

As we hier zoo'n knederij hebben, dan gaon wij an de febriek met oes tien melkbeest, maor ans neet; 'k wil weten, hoeveul oes febriek oflevert, maor neet zoo in de roeze en 'n ander vet mesten.

Doe kenst er toch al daog neet bij staon, vaor.

Nee, maor 't moet zoo wezen, dat ze an de febriek zeggen kunnen, hoeveul botter ze wegstuurt en betaold kriegt.

Den kenst nog al wat moeten wachten, vaor.

'k Geleuf 'tneet, umdat eerlijke menschen wilt weten, wat ze levert en wat ze kriegt en neet roezen, daor 'n boer dan neet opwassen is tegen koopluu.

Er was al lank spraoke west van 'n knederij in Assen, maor 't kwam niks verder.

Op eens heur je er weer van en daor gung 't hen. Er wör besleuten te bouwen en doe zee Jan Willems tegen de Meerveldsche bestuursleden: as ei d'r an gaot, dan gao ik an de febriek.

Jao, dat is goed, maor oes directeur hef er niks met op; 't gef niks en alle daog naor keur betaold worden is neet mooi, liever maor roezen; alle daog van dij vrömde kerels eerste keur is beter.

't Hossebosde wat hen en weer; Meerveld gung aan de knederij en Jan Willems an de febriek. De boel was klaor en dreide.

't Vol de directeur toe, hij kreeg meesttied eerste keur, soms tweede en maor 'n enkel keer darde keur.

Hoe geet 'ter met, zee Jan Willems. Wel goed, wij kriegt wat oes toekomt en den hef gien een wat te zeggen, zee de directeur en 't onschut mij nooit met de botter; ik weet bij 't wegsturen wel, wat 't wordt en daorum zeg 'k: “de directeur van de knederij kent zien vak wel.” En 't bestuur is ook goed, zij duurt alles zeen laoten, alles, in 't kantoor en in de werkplaots.

As za dat duurt, zee Jan Willems, dan is de zaak rond en geet ook goed, al valt 't ook wat stoer um er eerst tusschen te komen en de hoogste priesen te kriegen.

Oude Molen, 3 Aug. 1903.

G. F. Crone.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-11-03

Korte inhoud 'Orgaan van de DBvCZ.' – nr.6

In nummer 6 van het *Orgaan van den Bond van Coöper. Zuivelfabrieken in Drenthe* wordt een woord van hulde gebracht aan den secretaris, den heer **G. F. Crone** te Oudemolen, een onvermoeid strijder voor de belangen van den Bond, die heden zijn 25jarig jubileum als onderwijzer viert.

Leerzame cijfers vermeldt de heer S. H. Sijbrandy te **Frederiksoord** van een onderzoek op vetgehalte der melk van eenige koeien in de *Maatschappij van Weldadigheid*.

Aan het verslag der negentiende boterkeuring ontleenen wij het volgende: Van de 40 fabrieken hadden 18 een gebrek in geur of smaak en 22 niet. Van de 20 stoomfabrieken hadden 6 een gebrek in geur of smaak, dat is 30 pct. Van de 20 handkrachtfabrieken hadden 12 een gebrek in geur of smaak, dat is 60 pct. De gebreken waren: 3 maal bont, 1 maal bont en zuur en 2 maal bont en bedorven zuur. Van de 40 fabrieken pasteuriseerden 29 de room, dat is 72 pct. Van de 22 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak pasteuriseerden 20 de room, dat is 90 pct. Van de 40 fabrieken zuurden 19 met Reincultuur, dat is 47 pct. Van de 22 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak zuurden 14 met Reincultuur, dat is 64 pct.

Op de agenda voor de algemeene vergadering van den Bond op Zaterdag 14 November a.s. in 't hotel Nanninga te Assen is o.m. aan de orde: ballotage van 43 buitengewone leden; verkiezing van een bestuurslid wegens het bedanken van den heer T. Tiersma te **Hoogeveen**, wegens de vele werkzaamheden, die hij heeft als directeur eener fabriek met 700 leveranciers; voorstel van het bestuur om geen jaarboekje voor 1904 uit te geven (het bestuur is van meening, dat de uitgave van een jaarboekje wat te veel vergt van de bondskas, temeer nu er een orgaan verschijnt.)

De *Onderlinge Omslag Risico Vereeniging* uit den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond telt (FNZ.) 262 leden (Coöperat. Boterfabrieken) en heeft ruim 1200 werklieden verzekerd met een loonbedrag van f 600.000. Bijna alle fabrieken van den Drentschen Bond sloten zich aan, uitgezonderd Gasteren en Rolde, welke naar de Rijksbank gingen, en Dalen, waarvan wij de verzekering niet kennen. De contributie, die aan de O. O. R. V. betaald betaald moet worden, zal voorloopig gelijk gesteld worden aan de bij de Rijksbank te betalen premie. Volgens ontvangen inlichtingen is de stand der rekening op het oogenblik zoodanig, dat pl.m. 50 pct. van de contributie tot dekking der ongelukken noodig zal zijn.

De rekening en verantwoording over het dienstjaar 1 Mei 1902—1 Mei 1903 doet zien, dat niet minder is uitgegeven dan f 3526,86, aan ontvangsten is ingekomen f 3693,61. Er was dus een voordeelig saldo van f 166,75, daardoor is het bedrag van f 344,19⁵, 't welk de vereeniging meer had aan schuld dan aan bezitting verminderd tot f 177,44⁵.

Bij de begrooting stelt **Zweeloo** voor alsnog f 100 op de begrooting te brengen voor eventuele boteronderzoekingen, stelt het bestuur voor om aan de botermakers van de twee stoomfabrieken en aan de botermakers van de twee handkrachtfabrieken, die over een geheel dienstjaar gerekend het hoogste aantal punten bij de boterkeuringen verkregen (de som dus van de punten van alle keuringen) f 10 per persoon uit te reiken. Is de directeur tevens botermaker, dan ontvangt hij het. Aan de fabrieken, waarvan de botermakers deze belooning krijgen, zal door den bond een diploma worden uitgereikt.

Verder zal nog besproken worden de levering van boter aan een door den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond te Amsterdam op te richten mijn.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-11-18

Verslag verg. Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN. – Zaterdag werd in 't hotel Nanninga de algemeene vergadering gehouden van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*. Vertegenwoordigd waren Zuidlaren, Kloosterveen, Coevorden, Hoogeveen, Zweeloo, Frederiksoord, Oudemolen, Havelte, Ruinen, Rolde, Koekange, Duurze, Gieten, Eext, Gieterveen, Grolloo, Erm. Nadat de vergadering door den voorzitter, den heer E. Schrage, was geopend, werden de notulen der vorige vergadering door den secretaris, den heer G. F. Crone, gelezen en goedgekeurd.

Door den heer E. Schrage werd verslag uitgebracht van de vergadering van den *Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.)*, te Maastricht op 3 Aug. 11. gehouden. Het verslag werd voor kennisgeving aangenomen.

Daarna gaf de heer R. de Jong, ook namens den heer Schrage, verslag van het *Internationaal Zuivelcongres* te Brussel van 8—11 September j.l., waarheen zij waren afgevaardigd. Ook dit verslag werd voor kennisgeving aangenomen.

De heer F. E. Posthuma deelde mede, dat hem gevraagd was in hoeverre de zuivelfabriek te **Veenhuizen** zich bij den Bond kan aansluiten met het oog op de boterkeuringen. Besloten wordt, dat de fabriek zich zal kunnen aanmelden, daar zij naar 't inzicht der vergadering valt in 't kader der coöperatieve fabrieken.

Een 50tal personen, die zich als buitengewone leden hadden aangemeld, werden aangenomen. Behalve de vroeger reeds genoemden zijn nu nog buitengewone leden geworden de heeren Zwart te Dalen, de Boer te Havelte, W. Bos te Erm, E. Groenewoud te Gieterveen, Hk. Hoi-ting te Gieterveen, H. W. Steenbergen te Koekange, J. Veenstra te Noordlaren.

De heer Tiersma te **Hoogeveen** bedankte als bestuurslid van den Bond, niettegenstaande de vele pogingen aangewend om hem te behouden. Het bedanken is een gevolg van de vele werkzaamheden, verbonden aan de fabriek waarvan de heer Tiersma directeur is.

Bij de verkiezing voor een nieuw bestuurslid werden uitgebracht bij eerste stemming op den heer Zwart te Dalen 27 van de 56 stemmen, op den heer de Boer te Havelte 24 stemmen, op den heer Heida te Koekange 5 stemmen; bij de tweede vrije stemming op den heer de Boer 26 stemmen, op den heer Zwart 21 stemmen, op den heer Heida 9 stemmen.

De herstemming tusschen de heeren de Boer en Zwart wees uit, dat de heer de Boer had verkregen 29 stemmen, de heer Zwart 27 stemmen. De heer de Boer was dus gekozen en nam de benoeming aan.

In behandeling kwam vervolgens het voorstel van het bestuur om voor 1904 geen jaarboekje uit te geven, met het oog op de kosten daaraan verbonden, die grooter zullen zijn dan 't vorige jaar, omdat papier en omslag beter moeten zijn. Het bestuur achtte de uitgave minder noodig, nu een orgaan van den Bond 12 maal 's jaars verschijnt. De heer O. Broekhuizen zoude het betreuren, wanneer het jaarboekje niet meer zoude verschijnen, daar het zeer gunstig werkt

voor de kleine boeren. De meeste leden krijgen het orgaan niet in handen, maar het jaarboekje wordt aan allen gezonden. Zoude er niet een middel zijn om het jaarboekje op kosten der fabrieken te bestendigen? Spreker is gemachtigd vanwege de fabriek te Koekange om een evenredig deel der kosten en zoo noodig iets meer voor hare rekening te nemen. Het jaarboekje is een handig boekje en doelmatig ingericht. De kleine boeren zijn ook geen leden van het Landbouw-Genootschap en ontvangen niet Starings almanak, het jaarboekje wordt dus door hen zeer op prijs gesteld. Papier en omslag zijn naar sprekers oordeel voldoende.

De heer J. Lijsten ondersteunt het denkbeeld van den heer Broekhuizen. Spreker gelooft, dat vele leden niet veel van den Bond gewaar worden dan juist door het jaarboekje. Hij zoude het gaarne bestendig zien, wanneer het weder evenals het vorig jaar in handen van allen komt. Het papier kan zijns inziens wel zoo blijven, maar het omslag konde wel wat steviger worden.

Den heer F. E. Posthuma doet het zeer veel genoeg van den heer Broekhuizen te hooren, dat het jaarboekje door de kleine boeren met vreugde is begroet. Het bestuur van den Bond doet heel veel moeite om de zaak der zuivelbereiding in Drenthe vooruit te brengen, maar van de belanghebbende boeren hoort het niets. Wel worden aanmerkingen gemaakt, maar dat iets mooi wordt gevonden heeft het bestuur nog niet gehoord. Het zoude spreker werkelijk spijten als de uitgave van het jaarboekje werd gestaakt.

Tegen de uitgave wordt aangevoerd, dat men zich kan abonneeren op het orgaan en dan beter wordt ingelicht. Voor één cent per week kan men het orgaan ontvangen, maar de lui gaan er eenvoudig niet toe over. Hoeveel moeite kost het niet de bestuursleden der fabrieken op de lijst te krijgen? Het bestuur van den Bond acht dit wenschelijk om de hoofdmannen in een dorp meer voeling te doen krijgen met den Bond.

Van groot nut zoude het zijn, dat de fabrieken alle bestuursleden tot buitengewone leden maakten en dat andere beste leden het voorbeeld volgden. Maar er zijn fabrieken, waarvan nog niet één bestuurslid is toegetreden, zelfs zijn er directeuren, die geen buitengewoon lid zijn van den Bond. Dat zal langzamerhand wel beter worden, het bestuur werkt verder, maar het is nu nog niet het geval, en daarom is de verschijning van 't jaarboekje wenschelijk en nuttig. Zooals in de toelichting van 't bestuursvoorstel staat, zal het jaarboekje een nadeelig saldo opleveren van f 450, maar deze berekening is niet zuinig, maar royaal genomen.

Een middel om tot de uitgifte van het jaarboekje te komen zoude kunnen zijn, dat alle fabrieken voor elk hunner leden stonden voor eene betaling van 5 cent voor 't jaarboekje, dan zoude 't bondsbestuur kunnen zeggen: 't jaarboekje zal op tijd verschijnen in een steviger omslag. De heer T. Tiersma meent, dat de kosten eveneens ten laste der fabrieken komen, voor ieder naar een evenredig deel, wanneer eenvoudig wordt beslist, dat het jaarboekje zal verschijnen. De kosten komen dan later van zelf in de rekening voor.

De heer J. S. Wilting vindt dit ook beter dan dat de fabrieken voor elk hunner leden een bedrag zullen geven van 5 ct. voor 't jaarboekje. De heer Posthuma acht dit ook even goed als eene heffing van 5 ct. Hij wilde alleen maar een middel aan de hand geven, hoe men aan de financiën voor de uitgave zoude kunnen komen, wanneer eene eenvoudige beslissing zonder meer bezwaar zoude ontmoeten.

De voorzitter zegt, dat de redenen voor het bestuursvoorstel voldoende bekend zijn, maar dat het bestuur er zich zeer goed mede kan vereenigen, wanneer de leden van den Bond het voorstel verwerpen.

Het voorstel van het bestuur komt hierop in stemming en wordt verworpen met 51 tegen 3 stemmen, zoodat dus het jaarboekje in 1904 zal verschijnen.

Medegedeeld wordt hierna dat de *Onderlinge Omslag Risico Vereeniging* uit den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.) 252 leden telt en zij ruim 1200 werklieden heeft verzekerd met een loonbedrag van f 600.000. Bijna alle fabrieken van den Drentschen Bond hebben zich aangesloten, uitgezonderd Gasteren en Rolde, welke naar de Rijksbank gingen, en Dalen, waarvan de verzekering niet bekend is.

De contributie, die aan de O. O. R. V. betaald moet worden, zal voorloopig gelijk gesteld worden aan de bij de Rijksbank te betalen premie. Volgens ontvangen inlichtingen is de stand der rekening op het oogenblik zoodanig, dat pl. m. 50 pct. van de contributie tot dekking der ongelukken noodig zal zijn.

Van de fabrieken, aangesloten bij de O. O. R. V., moesten sommigen nog premie betalen bij de Rijksbank, omdat ze later dan 1 Februari j.1. bij de Vereeniging aangesloten waren. Zoo veel mogelijk wordt door de *Centrale Werkgevers Risico Bank* te Amsterdam aan de bij de O.O. R. V. aangesloten fabrieken opgegeven, wat ze nog aan de Rijksbank moeten betalen. Mocht het geval zich voordoen, dat deze fabrieken meer bij de Rijksbank betalen, dan noodig is, dan behoeven ze zich niet ongerust te maken, daar ze dat meerdere van de Rijksbank terugkrijgen.

Omtrent deze mededeeling gaf de heer Posthuma op verzoek der h.h. Braams en Wilting nog eenige nadere uitlegging. Met het oog op het groote belang, om zuivere melk te gebruiken voor de boterbereiding, had de heer Posthuma een zeer practische melkzeef mede ter vergadering gebracht. Deze zeef bestaat uit een metalen trechter, waarin zich twee losse uitneembare zeef blikjes bevinden. In plaats van een neteldoeks lapje tusschen de beide zeef blikjes, gebruikt men bij deze zeef echter watten. Deze hebben het voordeel dat zij, vuil zijnde, geen melk meer doorlaten, zoodat men genoodzaakt is schoon materiaal te gebruiken. Om het plotseling neerstorten van de melk en het daarmee gepaard gaande doorspoelen van het vuil uit de watten te voorkomen, is er nog een metalen klok boven de zeefblikjes aangebracht, die vast wordt gehouden door een veer. Alles is zeer eenvoudig uit elkaar te nemen, zoodat de reiniging zeer gemakkelijk is.

Spreker vestigde vooral de aandacht op deze melkzeef, wijl het in deze provincie juist erg op zindelijkheid aankomt. Deze zeef is in alle grootten te verkrijgen, terwijl de prijs zeer billijk is. Een zeef voor 60 koeien o. a. kost f 10.

Verscheidene leden vroegen nog inlichtingen over het gebruik van deze soort zeef en het resultaat daarvan. De heer Posthuma deelde daarop mede, dat de watten ongeveer een halve cent per melktijd kosten, maar dat zij, eenmaal gebruikt, weggegooid moeten worden. Op een vraag van den heer Tiersma, of deze watten ook zouden voorkomen, dat er zich een groene in plaats van een gele roomlaag vormt, antwoordde de heer Posthuma dat zij de onreinheden zullen tegenhouden, zoo deze zich onopgelost in de melk bevinden, maar dat er natuurlijk niets aan te doen is, als het vuil opgelost is. Spr. wees er nogmaals op, dat vooral zindelijkheid voor de practische boterbereiding van het hoogste belang is en gaf den raad, altijd te zorgen dat bij het melken handen en uiers schoon zijn,

De heer Posthuma toonde daarna een steenen potje van 2 K.G. inhoud. Deze potjes zijn zeer doelmatig om daarin de boter naar het contrôlestation te zenden, omdat zij minder inhouden dan de vaatjes (10 K.G), waardoor onmiddellijk aan de aanvraag om toezending van een mon-

ster kan worden voldaan, terwijl de fabrieken niet altijd op een gegeven oogenblik 10 K.G. kunnen verzenden.

Het gebruik van deze potjes verdient bovendien nog aanbeveling omdat de prijs niet hooger is dan van een vaatje en het potje meestal nog als postpakket kan verzonden worden.

De rekening en verantwoording van den penningmeester over het jaar 1 Mei 1902—1903, sluitende met een voordeelig saldo van f 760,25⁵ en waarvan de leden door middel van het oragan hadden kunnen kennis nemen, gaf geen aanleiding tot discussie en werd goedgekeurd.

Aan de orde kwam alsnu de behandeling van de begrooting voor het dienstjaar 1 Mei 1903 — 1904. Deze begrooting sluit in ontvangst en uitgaf tot een bedrag van f 1986,20. Met algemene stemmen werd deze begrooting goedgekeurd, nadat door verschillende leden nog eenige opmerkingen van ondergeschikt belang waren gemaakt.

In behandeling kwam hierna het voorstel van het lid Zweeloo om voor eventuele boteronderzoekingen alsnog f 100.- op de begrooting te brengen.

Dit voorstel werd als volgt toegelicht:

Naast BCA weer boterkeuringen door de Bond

Toen vroeger de boteronderzoekingen van den Bond en niet van het BCA. uitgingen, bestond de mogelijkheid om, als men een te laag gehalte aan vluchtige vetzuren had (of een te hoog watergehalte), spoedig een nieuw monster te laten onderzoeken. Het Boterc controlestation Assen neemt eenmaal per 14 dagen een monster en heeft men dus een verkeerd cijfer, dan zou men 14 dagen (ruim) in het onzekere verkeeren. Het komt de fabriek te Zweeloo daarom gewenscht voor, op de begrooting van den Bond f 100.- uit te trekken en deze, zoo noodig, te gebruiken om in dergelijke buitengewone gevallen monsters, van bij den Bond aangesloten fabrieken, te laten onderzoeken.

De heer de Boer betuigde zijne instemming met dit voorstel. Den heer Postuma lachtte het eveneens toe en hij achtte dit voorstel weder het bewijs hoe nuttig en noodig het is tot den Bond toe te treden.

Het voorstel werd ten slotte met algemene stemmen aangenomen.

Daarna kwam in behandeling het voorstel van hert Bestuur van den Bond om op de begroting alsnog een post van f40.- te brengen. Van deze f 40.- zal aan de botermakers van de twee stoomfabrieken en aan de botermakers van de twee handkrachtfabrieken, die over een geheel dienstjaar gerekend het hoogste aantal punten bij de boterkeuringen verkregen (de som dus van de punten van alle keuringen), f 10. per persoon worden uitgereikt.

Aan de fabrieken, waarvan de botermakers deze belooning krijgen, zal door den Bond een diploma worden uitgereikt.

Dit voorstel werd aangenomen met deze wijziging dat het bestuur de vrijheid wordt gelaten de som van f 10 aan een of onder meerdere personen verdeeld uit te reiken, daar het zeer goed mogelijk is, dat meerdere personen de hoogste punten behalen.

De bespreking van de levering van boter aan een door den *Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond* te Amsterdam op te richten mijn gaf aanleiding tot vrij wat meeningsverschil.

In de toelichting zegt de FNZ.: In den FNZ. is het plan besproken om in de groote plaatsen van ons land, te beginnen met Amsterdam, boter verkoopplaatsen op te richten. Het bestuur van de FNZ. is van meening, dat dit plan, bij voldoende steun van de bij de Bonden aange-

sloten fabrieken, slagen moet. Wanneer een voldoende aantal fabrieken per mijndag 50—100 K.G. toezeggen, is spoedig een zoodanige hoeveelheid bij elkander dat zij koopers kan lokken.

De FNZ. vraagt nu aan de fabrieken van alle aangesloten Bonden, dus ook van den Drentschen Bond: wilt ge hieraan mede doen, zoo ja, hoeveel boter wilt ge leveren?

De voorzitter wees er op, dat een geregelde aanvoer de hoofd-vereischte is.

De heer Posthuma bracht in het midden, dat de oprichting van een mijn nog geheel in de lucht hangt. Het is slechts een plan, dat aan de boterfabrieken in overweging wordt gegeven. Spr. noemde het eigenaardig dat de beweging uitging van de boterfabriekanten uit het Zuiden van Nederland, waar juist beste verkoopplaatsen zijn. Dezen weten daarom wat het beteekent een goede mijn te hebben, waar alleen fijne boter wordt afgezet.

Tot nu toe worden de mijnen beschouwd als verkoopplaatsen waar men zijn uitschot nog kan plaatsen en spr. zou het een groote schrede voorwaarts achten indien men een mijn bezat, waar alleen fijne, goed gecontroleerde boter wordt verkocht. De FNZ. zal de zaak ter hand nemen, maar willen de fabrieken niet, dan houdt het op en zal de FNZ. weder andere plannen beramen om de belangen van de boterfabrieken te bevorderen.

De heer Tiersma zeide, dat de oprichting van een mijn te Amsterdam goed kan zijn voor de Z.-Nederlandsche fabrieken; spr. is van meening, dat de toestanden hier in het noorden geheel anders zijn. De handkrachtfabrieken en de *Centrale-Knederij* kunnen de oprichting van een mijn al evenmin wenschelijk achten als de groote fabrieken, welke laatste vooral in hun eigen handel geschaad zullen worden.

De heer de Jong meende, dat de bewering van den heer Tiersma niet juist is. Voor een groote fabriek beteekent de afzending naar een mijn van 4 vaatjes boter zoo goed als niets.

De heer Broekhuizen zeide, dat het bestuur der fabriek te **Koekange** met het plan zijne instemming had betuigd.

De heer Posthuma antwoordde op een vraag van den heer de Boer of de op te richten mijn zoude overeenstemmen met de bestaande te Zutphen, dat het de bedoeling is de particulieren streng van de mijn te weren. Daardoor zal men verzekerd zijn van aanvoer van alleen fijne boter en zullen de koopers overtuigd worden, dat zij altijd de zuiverste boter van de mijn kunnen betrekken. Tevens zou de mijn zeer waarschijnlijk den groothandel bevorderen.

De heer Tiersma zeide, dat hij een mijn overbodig acht, daar vele fabrieken reeds hunne afnemers hebben in Amsterdam. De mijn zal slechts dubbele concurrentie medebrengen.

De heer Posthuma vroeg den heer Tiersma naar eenige adressen van afnemers te Amsterdam, waarop de heer Tiersma antwoordde, dat deze zijn geheim waren.

De heer Posthuma zeide daarop dat de heer Tiersma zich op een egoïstisch standpunt plaatste; de Zuivelbond moet echter waken voor de algemeene belangen, zoodat de bond niet aldus mag redeneeren. Dat de heer Tiersma bang is voor concurrentie, doet naar sprekers meening niets af aan de waarde van het ontworpen plan.

De heer Tiersma zeide, dat niemand hem zal tegenspreken, als hij zegt, dat hij van zijn standpunt gelijk heeft.

De heer Broekhuizen meende, dat men de zaak gerust kan aannemen, daar de gevraagde hoeveelheid zoo gering is.

De heer Sybrandy zeide ondervonden te hebben, dat, zoodra de prijzen van de boter eenigszins stijgen, de bestellingen uit Amsterdam ophouden. Om hooge prijzen voor de boter te maken is de mijn alzoo niet geschikt.

De heer Posthuma antwoordde, dat dit alleen in sommige tijden van het jaar plaats heeft en sprekers meening is, dat als men elders f 1,10 kan krijgen voor fabrikaten, waarvoor men hier

slechts f 1.00 ontvangt, men zijn waren naar die andere verkoopplaatsen zal sturen. Dit is ook thans bij de boterfabricage het geval en bovendien is de risico zeer klein. Het is dus best te wagen, meent spr.

Nadat nog eenige leden hunne sympathie betuigd hadden met het plan werd de discussie gesloten.

Alvorens de vergadering te sluiten bracht de voorzitter hulde aan het aftredend bestuurslid den heer Tiersma, hem dank brengende voor al hetgeen hij voor de vereen, gedaan had. Spr. sprak de hoop uit, dat de heer Tiersma nog lang als gewoon lid de belangen der vereeniging zal blijven voorstaan.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1903-11-23

Schrijven Gezondheidscommissie over gevaar ongepasteuriseerde onder- en karnemelk en verkoop centrifugeslib

BORGER, 20 Nov. Door de Gezondheidscommissie alhier is aan de besturen der boterfabrieken onder het ambtsgebied der commissie eene circulaire verzonden van den volgenden inhoud:

Aan de besturen van de coöperatieve en andere boterfabrieken in de gemeenten onder het ambtsgebied der Gezondheidscommissie, wier zetel is gevestigd te Borger. De Gezondheidscommissie wier zetel is gevestigd te Borger, gelet op art. 27c der Gezondheidswet, dat haar de verplichting oplegt op maatregelen aan te dringen die naar haar oordeel in het belang der volksgezondheid zijn, meent u te moeten wijzen op eenige gevaren die er bestaan bij de handelwijzen in gebruik bij de boterfabrieken en daarom ter uwer kennis wenscht te brengen, dat zij, nadat in hare vergaderingen de toestand der fabrieken herhaalde malen ter sprake kwam en de meening van de heer hoofd-inspecteur en den inspecteur der Volksgezondheid Ur. Oosterbaan daarover gehoord werd, heeft besloten het volgende in ruimen kring bekend te maken en in het bijzonder daarop uwe aandacht te vestigen, in de hoop dat eene krachtdadige medewerking van uwe zijde zal worden verleend,

Bij de bespreking van de tuberculose (tering) als de meest voorkomende ziekte werd door h.h. doctoren als hunne meening te kennen gegeven dat deze ziekte vooral mede door de boterfabrieken verspreid wordt.

De Gezondheidscommissie is van meening dat de tuberculose door het vermengen der melk, afkomstig van zoo vele en van zoo verschillenden aanleg zijnde koeien, zeer onder het rundvee verspreid wordt. Voor het aanfokken van kalveren levert dit een groot bezwaar op, wijl die jonge dieren met de ondermelk terstond in zich opnemen de bacillen, die later tot ontwikkeling komen en dan, als die kalveren tot koeien zijn opgegroeid, de oorzaak kunnen worden van eene ziekte, die hen dan niet alleen benadeelt en in waarde doet verminderen, maar waardoor ook de verspreiding der bacillen voortduurt en de ziekte toeneemt.

Ook voor de varkens, die met ondermelk en soms ook met centrifugeslib gevoed worden, kan het opnemen van die bacillen zoo nadeelig zijn dat zij in hunnen groei en ontwikkeling belemmerd (tuberculeus) worden, waarom in het buitenland, vooral in België, het rundvee en te Londen de varkens afgekeurd worden, zoodra daarbij tuberculose geconstateerd wordt. Wan-

neer dit toeneemt en niet wordt beteugeld, zal de Drentsche landbouwer daarvan zeer zeker de schade ondervinden.

Terwijl de ondermelk alzoo de oorzaak kan zijn van gevaar voor de gezondheid van het vee, moeten wij vooral wijzen op het centrifugeslib, dat, als varkensvoedsel gebruikt of daarmede vermengd, nog meer doet vreezen voor de gevolgen, en, waar het bij de fabrieken weggeworpen of met het spoelwater afgevoerd wordt, tot erge bodemverontreiniging aanleiding geven kan.

Maar boven dit alles staat dat de mensch is blootgesteld aan het gevaar voor tuberculose, typhus, diphtheritis, roodvonk en dergelijke besmettelijke ziekten door het gebruik van melk en boter, van de fabrieken afkomstig waar nog geene middelen worden aangewend om het kwaad tegen te gaan.

Daar nu het doel en streven der Gezondheidscommissie moet zijn om alle ziekten te bestrijden, zooveel in haar vermogen is, meent zij u te moeten aansporen tot het nemen van alle maatregelen die tot vermindering van gevaar kunnen leiden.

Om nu zooveel zulks kan haar doel te bereiken, stelt de Gezondheidscommissie u voor het centrifugeslib volkomen onschadelijk te maken door het te verbranden en voorts room en ondermelk aan uwe fabriek te doen pasteuriseeren, voor welk doel, ook voor de fabrieken die met handkracht werken, thans toestellen verkrijgbaar zijn, waarmede zeer waarschijnlijk het doel kan worden bereikt en waaromtrent de heer Posthuma, zuivelconsulent voor de provincie Drenthe, u zeker gaarne nadere inlichtingen verstrekken zal.

Het groote belang bij deze zaak rechtvaardigt niet alleen de aansporing die de Gezondheidscommissie in dezen tot u richt, maar geeft haar ook vrijmoedigheid tot de vraag wat er naar uwe meening of blijkens door u opgedane ervaring nog kan worden gedaan tot verbetering van den toestand aan vele boterfabrieken, en hoe of op welke wijze de gebreken zijn weg te nemen, die de fabrieken in het algemeen nog aankleven en waardoor toestanden bestendig worden, tegen welke naar hare meening voortaan meer handelend moet worden opgetreden.

Borger, 10 November 1903.

De Gezondheidscommissie:

J. Huges, Voorzitter.
Dr. J. Frima,]
H. Beuving,]
H. Wolters,]
J. Adams,]..... leden
Dr. Tj. ten Have,]
N. J. Rijnsaardt,]
J. H. Prummel,]
Dr. G. J. Lodewijks,]
H. Tinsing, Secretaris.

Aan de Gezondheidscomm. in de Drenthe, aan heeren burg. en weth. der gemeenten onder het ambtsgebied enz., werd mede bedoelde circulaire verzonden.

1904

Nieuwsblad vh Noorden 1904-01-10

DI. verslag van de zuivel-consulent voor de prov. Drenthe.

„Met name wil ik even de aandacht vestigen op de wijze, waarop in sommige gevallen een nieuwe boterfabriek ingericht wordt.

Enige boeren op een zeker dorp besluiten het aantal handkrachtfabrieken, dat reeds te groot is, nog met een te vermeerderen. Stel eens, dat dit onder do rook van Assen gebeurde, dan zou zeker niemand durven beweren, dat de betrokken boeren niet weten, dat er een zuivelconsulent is. Als we nu gerust mogen dat deze boeren weten, dat er zo'n persoon bestaat, dan klinkt 't zeker een beetje vreemd, als men verneemt, dat dergelijke mensen hoegenaamd, geen behoefte, aan voorlichting hebben. Toch doet zich soms een dergelijk geval voor en men redt zich dan op een der volgende wijzen.

De eerste manier is deze: Men gaat naar een directeur van een fabriek in de nabijheid, liefst naar een persoon, die geen cursus in zuivelbereiding doorlopen heeft; want zulke geleerde mensen zijn niets waard. Men meet de fabriek van zo'n directeur op en timmert het gebouw eenvoudig na. De directeur moet dan nog wat inlichtingen geven over aanschaffen werktuigen en als deze dan maar zo zijn, dat ze weinig kosten veroorzaken. - op het meer of minder praktische komt het niet aan - dan komt de boel weldra aan het draaien.

De tweede manier is enigszins anders, Men gaat naar een leverancier in werktuigen en deze maakt een en ander in gereedheid.

De betrokken boeren schijnen nog niet te begrijpen, dat de eerste manier hen altijd in handen brengt van een half deskundige en de tweede in handen van 'n belanghebbende (leverancier)

Dat er in Drenthe menig fabriek staat, die er niet had moeten zijn, dat menig fabriek van den kelder tot de nok één *grote fout* is, dat is jammer, maar 't is niet de schuld der boeren, omdat men destijds geen voorlichting kon krijgen.

Wenst men *thans* echter in een dorp of gehucht een nieuwe fabriek te bouwen, laat men dan zo verstandig zijn, mij even te schrijven of eens even hij mij aan te lopen.”

Wij hebben dit citaat opgenomen, omdat er duidelijk uit blijkt, dat er nog altijd mensen zijn, die er tegen opzien, om de raad van een deskundige, een rijks-landbouw- of tuinbouwleraar, of zuivelconsulent in te winnen. We nemen deze gelegenheid gaarne te baat, om belanghebbers er op te wijzen, dat bedoelde deskundigen gaarne aan iedereen, die er om vraagt, geheel gratis de verlangde inlichtingen geven.

We kunnen ons moeilijk voorstellen, dat er nog mensen zijn, die onze deskundigen, daartoe door het Rijk aangesteld, nog als grote heren beschouwen, die uit de hoogte op hen neerzien. En toch schijnt dit zo te zijn. Maar dat is immers niet waar. Diezelfde deskundigen hebben steeds getoond, dat ze ieder, die in moeilijke gevallen hun raad of voorlichting vraagt, als vriend en raadsman ter zijde willen staan.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1904-02-04

Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.

– uit Bondsorgaan nr.-8

Blijkens het achtste nummer van het Orgaan van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe hebben zich weder 8 personen aangemeld om buitengewoon lid te worden. De secretaris, de heer G. F. Crone, wijst er op, hoe de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken is opgegroeid tot een krachtigen boom en zich eene eereplaats heeft veroverd in de rij van nuttige instellingen in onze provincie.

Inzake de ongevallenverzekering heeft de Bond voor zijne leden eene overeenkomst gesloten met de *Onderlinge Risico-Bank* te Amsterdam, waardoor de premie zeer waarschijnlijk voor de helft blijft behouden voor de fabrieken. Om bij verlof, ziekte of ontstentenis te kunnen optreden is een ambulant-directeur benoemd. Ondersteuningskringen zijn ingesteld, waardoor de boterbereiding niet aan onkundige handen en verkeerde plaatsen behoeft toevertrouwd te worden.

Er is van den Bond uitgegaan een voorstel om een *Onderling Informatie-bureau* te krijgen, dat zuiverder, gauwer en goedkooper zal kunnen werken, dan de bestaande van particulieren.

De tuberculose onder het rundvee, welke al meer en meer de aandachtige beschouwing van deskundigen trekt, is op gepaste wijze ter hand genomen, om den veehouder ook van die zijde voor schade te behoeden.

Voor eene goede boekhouding aan de fabrieken heeft de Bond voorgesteld, om een controleur te benoemen, die op verschillende tijden de boeken controleert, van zijne bevinding rapport geeft aan het bestuur der betrokken fabriek en daardoor meewerkt, dat de beheerder zijn plicht doet op de rechte wijze en het bestuur en de leden de overtuiging schenkt van accurate boekhouding en goed beheer.

De botermakers — directeuren van de fabrieken — zullen bekroond worden, wanneer zij op de verschillende boterkeuringen de meeste punten behalen, wat eene aansporing zal worden om steeds eerste kwaliteit boter te leveren.

Het Orgaan van den Bond telt reeds honderden lezers en is dienstig om den band tusschen de fabrieken nauwer toe te halen om krachtiger te kunnen optreden.

Het bestuur leed een nederlaag, welke, op den keper beschouwd, eene groote overwinning mag genoemd worden. Om de groote kosten stelde het voor: de uitgave van het jaarboekje te staken. Maar met op 1 na algemeene stemmen werd dit voorstel verworpen, wegens het groote nut dat er bij voortdoring van verwacht kan worden.

Verder werd vastgesteld eene instructie voor directeuren, waardoor de rechten en plichten van partijen omschreven zijn en bij een conflict arbitrage wordt toegepast.

Ofschoon er meer gebruik van de aanbestedingsartikelen gemaakt kon worden, bedraagt de winst door korting nog een kleine f 500.—, benevens de voordeelen van de controle, onder welke die waren geleverd en aan de fabrieken verzonden worden.

Bestrijding van knoeierij in den boterhandel en goede afzetplaatsen voor de producten te verkrijgen staat steeds op den voorgrond, omdat zij op zich zelve van zoo groote beteekenis zijn, dat zij het bestuur van een krachtige vereeniging vorderen en het bestaan en den bloei van den Bond waarborgen.

Uit de cijfers van den uitslag der 21ste boterkeuring blijkt:

Van de 41 fabrieken hadden 24 een gebrek in geur of smaak en 17 niet; van de 21 stoomfabrieken hadden 13 een gebrek in geur of smaak, dat is 62 pct.; van de 20 handkrachtfabrieken hadden 11 een gebrek in geur of smaak, dat is 55 pct.; van de 41 fabrieken pasteuriseerden 30 de room, dat is 73 pct.; van de 17 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak pasteuriseerden 15 de room, dat is 88 pct.; van de 41 fabrieken zuurden 23 met reïncultuur, dat is 54 pct.; van de 17 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak zuurden 10 met reïncultuur, dat is 59 pct.; de gebruikte reïnculturen bij de monsters zonder gebreken waren: 8 van het Laboratorium, 2 onbekend.

In zake de aanbesteding (CA.) wekt de commissie voor dit onderdeel op om alles wat de Bond kan leveren ook door middel van den Bond te betrekken.

In een artikel wekt de heer Posthuma de besturen van boterfabrieken, waar men met de botermakerij sukkelt, op, om den ambulant-directeur eenigen tijd naast den directeur nuttig werkzaam te doen zijn.

De ambulant-directeur komt op verschillende fabrieken, hoort, ziet en ondervindt hier dit, daar dat, hij is lichtelijk in staat om met raad en daad bij te staan. Wanneer door de samenwerking van directeur en ambulant-directeur de waarde van het product maar een klein weinigje stijgt en daardoor gemiddeld per jaar en per kilogram maar één cent meer wordt ontvangen, levert dat reeds groot voordeel op. Den bestuursleden wordt aangeraden hierover eens na te denken.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1904-03-12

Verslag vergadering Boter-Controlestation Assen

ASSEN – Het Boter-Controle-Station Assen hield gisteren eene algemeene vergadering, waarin aanwezig waren de bestuursleden (behalve de heer J. Huges, die wegens ongesteldheid afwezig was) de directeur-scheikundige, dr. J. Boëseken, en waarin vertegenwoordigd waren de fabrieken Zweeloo, Noordbarge, Gasselte, Kloosterveen, Rogat, Ruinen, Koekange, Hoo-geveen, Duurze, Vries, Yde, Assen, Bunne.

Nadat op voorstel van het bestuur was besloten om deze vergadering, die later wordt gehouden dan Februari o.a. tengevolge van conferentiën met de Regeering, te beschouwen als de vergadering van Februari in 't reglement bedoeld, wordt medegedeeld, dat bepaald is, dat van coöperatieve vereenigingen van boterproducenten van de boter der leden dezer vereenigingen geen meerdere omslag wordt geheven en dat de leden van het bestuur van meening zijn, dat het hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe met de onder contróle staanden moest contracteeren.

Aan de algemeene mededeelingen ontleenen we het volgende:

Het bestuur bestaat uit de heeren mr. A. ten Oever te Assen, voorzitter, J. Huges te Gasselte, vice-voorzitter, F. E. Posthuma, secretaris-penningmeester, W. Koning Wzn. te Veenhuizen, H. Meijering Rzn. te Kloosterveen.

Directeurscheikundige is de heer dr. J. Boëseken, controleur de heer Th. Bakker te Assen.

Als leden der commissie van toezicht zijn aangewezen de heer mr. A. ten Oever en de zuivelconsulenten in de provinciën Drenthe en Groningen. Daar de zuivelconsulent voor de provincie Groningen heeft bedankt, is benoemd de heer E. Schrage, die de benoeming aannam, doch nu wegens zijne verkiezing tot lid van het bestuur der *Coöp. Centrale Knederij* en Boterexportvereniging „Drenthe” weder hiervoor moest bedanken. In de vóór de algemeene vergadering gehouden bestuursvergadering werd tot lid der commissie gekozen de heer dr. P. Hiddingh te Assen.

In het loopende dienstjaar wordt de omslag geheven alsof het contrôlestation 1 Mei 1903 in werking was getreden in plaats van 1 September (in Augustus is als 't ware op proef gewerkt). Het van de exploitatie over de maanden Mei— Augustus vrijkomende geld werd gebruikt voor de betaling der aangekochte instrumenten. Van de na de oprichting toegetreden fabrieken wordt ook 6 maanden langer contributie geheven dan ze onder contrôle staan, daar anders de aanschaffingskosten der instrumenten alleen door de oprichters gedragen zouden worden.

Het boter contrôle-station is voorloopig gevestigd in het laboratorium van den zuivelconsulent, wat de exploitatie eenigszins goedkooper maakt.

Het in artikel 10 van het reglement bedoeld bedrag (boete bij schrapping als lid) is door het bestuur voor iedere fabriek bepaald in verhouding tot de door de fabriek geproduceerde boter. Bij eene boterproductie van 5000 K.G. f 1200, bij 5-10000 K.G. f 2000, bij 10-15000 K.G. f 3000, bij 15-20000 K.G. f 4000, bij 20-25000 K.G. f 4500 en verder voor iedere 5000 K.G. f 500 meer tot een maximum van f 12000.

Tot heden zijn aangesloten bij het botercontrôlestation 62 van de 102 in Drenthe bestaande fabrieken.

Het BCA. is toegetreden tot het Nationaal Comité van den Internationalen Zuivelbond; in het dagelijks bestuur van dat comité is in de 9 Maart jl. te Amsterdam gehouden vergadering, om de contrôle-stations te vertegenwoordigen, als 2de secretaris benoemd de secretaris van het BCA.

Iemand, die adverteerde, dat zijn boter onder contrôle stond van het BCA., wat niet het geval was, is gewaarschuwd, waarop de persoon zich onder contrôle stelde.

Van het botercontrôle-station Gelderland-Overijssel kwam bericht in van de schrapping van eene firma te Balkbrug-Avereest van de lijst der onder contrôle staanden.

Deze algemeene mededeelingen worden aangenomen voor kennisgeving.

Betreffende het verleenen van Rijkssubsidie is op 11 Februari j.l. in eene bespreking te 's Gravenhage van vertegenwoordigers der contrôlestations met den Directeur-Generaal van Landbouw een concept behandeld en vastgesteld van de hoofdbepalingen, welke in de statuten der contrôlestations zullen moeten worden aangetroffen, willen die lichamen van Rijkswegen kunnen worden gesubsidieerd en wil de Regeering daaraan een officiëel cachet kunnen verleenen.

Het dagelijksch bestuur heeft zich nu tot den Directeur-Generaal gewend met verzoek om onder Rijkstoezicht te worden gesteld, wat door de vergadering wordt goedgekeurd.

Het aftredend bestuurslid, de heer H. Meijering Rzn. te Kloosterveen, wordt herkozen en neemt de benoeming weder aan.

In de plaats van den heer J. Huges, eveneens aftredend bestuurslid, die echter wegens zijne vele bezigheden niet weder in aanmerking wenschte te komen, wordt gekozen de heer M. van der Molen te Vries, na eene herstemming met den heer J. H. Tonckens te Hoogeveen. Den heer van der Molen, niet op de vergadering aanwezig, zal van de benoeming worden kennis gegeven.

Aan het bestuur wordt opgedragen den heer Huges te bedanken voor zijne aan Het BCA. be-
wezen diensten.

Op de begrooting voor het tijdvak 1 Mei 1904— 1 Mei 1905 komen voor onder de uitgaven de volgende posten: Directeur-scheikundige f 1209, twee controleurs f 1100, reiskosten, verblijfkosten en vracht f 720, vergoeding voor de fiets f 140, amanuensis laboratorium f 100, schrijfloonen f 50, chemicaliën f 50, gas- en waterleiding f 50, filtreerpapier f 20, drukwerk en advertentiën f 100, reis- en verblijfkosten bestuur en commissie van toezicht f 50, totaal der uitgaven f 3589; en onder de inkomsten de volgende posten: omslag 2 miljoen K.G. geproduceerde boter á 10 cent per 100 K.G. f 2000, bijgekochte boter á 5 cent per 100 K.G. pro memorie, Rijkssubsidie (verwacht bedrag) f 1589, totaal der inkomsten f 3589.

Bij de behandeling der begrooting 1904/1905 wordt besloten een woord van dank te brengen aan het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe voor het gegeven renteloos voorschot van f400.

Het bestuur deelt mede, dat het niet zal overgaan tot de benoeming van den tweeden controleur voor het bedrag der Rijkssubsidie bekend is.

Tot leden der commissie voor het nazien der rekening en verantwoording worden gekozen de heeren J. H. Tonckens te Hoogeveen en Job van der Have te Frederiksoord, aan wie van de benoeming zal worden kennis gegeven.

Een vraag van den heer Tiersma te Hoogeveen betreffende opgave van de cijfers van 't watergehalte der onderzochte boter zal aan den directeur worden overgebracht.

Besloten wordt om met een adres van adhesie te steunen het adres van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.) inzake het toevoegen van een kenmerkende stof bij de margarine-fabricage.

Hierna wordt de vergadering gesloten.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1904-04-02

Verslag 23e boterkeuring DBvCZ

Aan het verslag der 23ste boterkeuring vanwege den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* (keurmeesters de heeren C. Gerritsma te 't Meer en Gerh. Lugart te Deventer), ontleenen we:

Van de 41 fabrieken hadden 21 een gebrek in geur of smaak en 20 niet. Van de 20 stoomfabrieken hadden 9 een gebrek in geur of smaak, dat is 45 pct. Van de 21 handkrachtfabrieken hadden 12 een gebrek in geur of smaak, dat is 57 pct. Van de 30 fabrieken pasteuriseerden 30 de room, dat is 73 pct. Van de 20 fabrieken zonder gebreken in geur of smaak pasteuriseerden 17 de room, dat is 85 pct. Van de 41 fabrieken zuurden 26 met Reincultuur, dat is 63 pct. Van de 20 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak zuurden 14 met Reincultuur, dat is 70 pct. De gebruikte reïnculturen bij de monsters zonder gebreken waren: 1 maal niet nader opgegeven. 1 maal Barnekow. 12 maal Laboratorium (een gaf op Nederland).

Provinciale Drentsche Asser Courant 1904-04-02

Bestuursgegevens en agenda alg. verg. DBvCZ

Door het bestuur van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe zijn van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe (DLG.) ontvangen een tweetal brieven.

In den eenen deelt het hoofdbestuur mede, dat het geen medailles beschikbaar kan stellen voor keuringen, waaraan uitsluitend directeuren van bij den Bond aangesloten fabrieken kunnen deelnemen. Door wel die medailles uit te loven, zoude het hoofdbestuur partij kiezen tegenover de niet bij den Bond aangesloten fabrieken.

In den tweeden brief deelt het hoofdbestuur mede — naar aanleiding van een verzoek van het Bondsbestuur om met dat bestuur over te gaan tot het aanwijzen van eenen controleur, althans tot het doen tot stand komen van eene controle over de boekhouding van de bij den Bond aangesloten fabrieken — dat alle fabrieken, die zulks wenschen en het desbetreffend verzoek richten aan den zuivelconsulent voor Drenthe, zich van den bijstand van dezen titularis kunnen vergewissen, mits wanneer — wat deze controle betreft — zijne reis en verblijfkosten worden vergoed.

Op de agenda voor de algemeene vergadering van den Bond voor Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe komt o. m. voor: Ballotage als leden van de coöperatieve boterfabrieken „*Algemeen Belang*” te **Ruinerwold** en „*Tinaarloo*” te **Tinaarloo**, verder van 19 buitengewone leden. Op de begroting voor 1904/1905 is wederom een som voor 12 boterkeuringen uitgetrokken en eene voor het jaarboekje. Om de kosten van dit laatste te vinden zal de contributie ad 4 ct. per 1000 liters melk (in het geheel worden door de aangesloten fabrieken 44.000.000 liter verwerkt) met $\frac{1}{2}$ of 1 ct. per 1000 liter melk verhoogd moeten worden tot dekking der kosten 5 cent per boekje moeten worden geheven. Dit laatste stelt het bestuur voor.

Aan de orde komen verder een arbitrage-voorstel van den Bond van directeuren en een adres van den Federatieven Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.) inzake het toevoegen van een herkenningsmiddel bij de margarine-fabricage.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1904-04-11

Kort verslag alg. vergadering DBvCZ

Hedenmiddag werd in 't hotel „*Het Wapen van Drenthte*” de algemeene vergadering gehouden van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*. Vertegenwoordigd waren 17 fabrieken.

Bij onstentenis van den voorzitter, den heer E. Schrage, werd het presidium waargenomen door den vice-voorzitter, den heer R. de Jong.

Na lezing en goedkeuring van de notulen der vorige vergadering werd medegedeeld, dat de zuivelfabrieken te **Bunne en Dalen** voor het lidmaatschap van den Bond bedankt hadden.

De heer S. de Boer te Havelte bracht een uitgebreid verslag uit van de vergadering van afgevaardigden der commissiën voor aanbesteding voor de verschillende Bonden van Coöp. Zuivelfabrieken in Nederland.

Onder dankbetuiging aan den verslaggever werd dit voor kennisgeving aangenomen.

De voorzitter, de heer R. de Jong, stelde de vergadering in kennis met de agenda voor de algemeene vergadering van den *Algemeenen Ned. Zuivelbond* (FNZ.), te houden op Dinsdag 12 April a.s.

Als leden van den Bond werden toegelaten de coöperatieve Boterfabrieken „*Algemeen Belang*” te **Ruinerwold** en „*Tinaarlo*” te **Tinaarlo**. Een 20tal buitengewone leden werden eveneens toegelaten tot het lidmaatschap van den Bond.

In behandeling kwam daarna de begroting 1 Mei 1904—1 Mei 1905. Deze sluit in ontvangst en uitgaaf met een som van f 2180.

Ingevolge de op de vorige algemeene vergadering ontvangen mededeelingen wordt op voorstel van het Bestuur besloten tot de uitgifte van het Jaarboekje en daarvoor 5 cent per boekje te berekenen.

Door den heer J. Winter te GerkesKlooster werd ingeleid het arbitragevoorstel van den Bond van directeuren. Hij trachtte in het licht te stellen het belang en het nut van arbitrage, zoowel voor het bestuur der fabrieken als voor de directeuren.

In beginsel werd het voorstel algemeen goedgekeurd. De nadere bespreking daarover werd aangehouden tot een volgende vergadering.

In behandeling kwam het adres v. d. FNZ. in zake het toevoegen van een herkenningmiddel, bij de margarine-fabricage.

De voorzitter deelde mede dat het bestuur een adres van adhaesie daarmede heeft verzonden. Dit gaf geen aanleiding tot nadere besprekingen.

Ten slotte bracht de heer Posthuma ter sprake de in ons blad van 29 Maart voorkomende correspondentie, waarin wij mededeelden, dat we van „een secretaris eener zuivelfabriek in Drenthe” een ingezonden stuk ontvingen, waarin hij zijne verwondering uitspreekt over het feit, dat enkele fabrieken bij de boterkeuringen vanwege den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* steeds zoo ongeveer dezelfde punten hebben, terwijl de directeuren dier fabrieken alle krachten inspannen om hunne producten te verbeteren. We zeiden voorts: „Hij doet verder vragen aangaande de wijze van keuring en de keurmeesters, welke vragen onzes inziens beter op hun plaats zijn in de a.s. algemeene vergadering van den Bond. Dan ook kan, wanneer bekend is welke fabrieken bedoeld worden, het antwoord tot een meer practisch resultaat leiden.” De schrijver was thans niet ter vergadering aanwezig en de heer Posthuma meende,

dat een dergelijke wijze van handelen zeer afkeurenswaardig was, er bij voegende, dat de auteur van het stuk blijk gaf al zeer slecht op de hoogte te zijn van de toestanden op zuivelgebied in Drenthe, door bovenstaande vragen te doen, nadat reeds 23 keuringen hadden plaats gehad en hem het antwoord hadden kunnen geven. Daarna werd de vergadering gesloten.

Nieuwsblad vh Noorden 1904-04-12

Zeer kort verslag verg DBvCZ

Nieuwsblad van het Noorden 12-04-1904

ASSEN, 9 April. In de heden gehouden vergadering van den Bond van **Zuivelfabrieken** in Drenthe werd medegedeeld, dat de fabrieken te Dalen en Bunne hebben bedankt. Er werden 2 gewone en 20 buitengewone leden aangenomen. De begroting werd vastgesteld tot een bedrag van f 2800. Besloten is het jaarboekje weer uit te geven. Het arbitrage-voorstel van den Bond van Directeuren, dat door den heer Winter van Gerkesklooster werd besproken, is in beginsel goedgekeurd. Medegedeeld werd, dat het bestuur een adres van adhaesie heeft verzonden aan het adres v. d. Federatie van Nederlandschen Zuivelbond, inzake het toevoegen van een middel van herkenning bij het fabriceren van margarine.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1904-04-12

Zeer uitvoerig verslag vergadering DBvCZ.

We laten thans volgen het meer uitgebreid verslag van de Zaterdag gehouden vergadering van den „Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe”.

Vertegenwoordigd waren de afdelingen **Balloo, Borger, Buinen, Duurze, Frederiksoord, Gasselternijveenschemond, Gieterveen, Grolloo, Hoogersmilde, Hoogeveen, Kloosterveen, Koekange, Coevorden, Oudemolen, Ruinen, Wapserveen** en **Zuidlaren**.

Bij ontstentenis van den voorzitter, den heer E. Schrage, werd het presidium waargenomen door den vice-voorzitter, den heer R. de Jong.

Na lezing en goedkeuring van de notulen der vorige vergadering werd medegedeeld, dat van „t *Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe*”, in antwoord op een schrijven van het bestuur van den Bond, een missive was ingekomen, waarin werd medegedeeld, dat vanwege het Genootschap geen medaille beschikbaar gesteld kan worden voor de te houden boterkeuring voor de aangesloten fabrieken tijdens de tentoonstelling te Assen, daar dan partij gekozen zou worden tegen de niet aangesloten fabrieken.

In antwoord op een verzoek van den Bond, inzake controleering der boeken van de aangesloten fabrieken, werd door het hoofdbestuur beslist, dat het op verzoek gaarne iemand daarvoor beschikbaar stelt, maar dat het niet de macht heeft voor dien controleur toegang tot de aange-

sloten fabrieken te eischen. Alle dwang is dus uitgesloten. De secretaris deelt mede, dat de zuivelfabrieken te **Bunne** en **Dalen** voor het lidmaatschap van den Bond bedankt hebben, de eerste onder opgave, dat het lidmaatschap haar meer schade dan voordeel veroorzaakte. Op het verzoek van den secretaris van den Bond om opgaaf van redenen of een nadere omschrijving, bleven beide het antwoord schuldig.

Van de directeuren der zuivelfabrieken te **Gees** en te **Oosterhesselen** was door de commissie voor boterkeuringen een schrijven ontvangen, waarin opheldering gevraagd werd over het feit, dat bij de laatste keuring 2 vaatjes boter van denzelfde soort verschillende cijfers behaalden. De melk was dezelfde, de boter werd in dezelfde karn door denzelfden maker gemaakt. De heer **Posthuma** merkte op, dat het verschil van cijfers zeer gering was, maar bovendien, dat dezelfde boter uit 2 verschillende vaatjes niet precies eender behoeft te wezen. Overigens beschouwde hij dit geval als een bewijs ten gunste der keuring.

Daarna deelde spreker mede, dat aan iedere fabriek een omslag is toegezonden voor het bewaren van officieele bescheiden van de centrale Werkgevers-Risico-Bank te Amsterdam. Spr wijst op de noodzakelijkheid om al de stukken, daarop betrekking hebbende, zorgvuldig te bewaren, ten einde moeilijkheden te voorkomen.

(Centrale inkoop hulpstoffen?)

De heer S. de Boer te **Havelte** bracht een uitgebreid verslag uit van de vergadering van afgevaardigden der commissiën voor aanbesteding voor de verschillende Bonden van Coöp. Zuivelfabrieken in Nederland.

Nadat in de algemeene vergadering van 1 Dec. 1903 besloten was, het Dag. Bestuur op te dragen op een dag in de maand December vertegenwoordigers van de aangesloten bonden samen te roepen teneinde deze vragen te bespreken: „is het, in het algemeen, gewenscht, verschillende voor het bedrijf benodigde hulpstoffen, voor alle aangesloten bonden gezamenlijk aan te koopen, of voor die hulpstoffen een contract af te sluiten ?” en „welke hulpstoffen komen voor het gezamenlijk aankopen of contracteeren in de eerste plaats in aanmerking en wanneer zal hiermede worden aangevangen?”, werd deze vergadering op 22 Dec. 1903 gehouden.

Tegen het eerste denkbeeld had niemand bezwaren. Bij de behandeling der 2e vraag kwam het eerst in aanmerking de steenkolen. Een contract werd niet wenschelijk geacht. Voor boterzout wordt gewoonlijk gebruikt Beins zout. Zeezout wordt steeds minder gebezigd.

Omtrent perkamentpapier, glaswerk, poetskatoen, calcium carbid, en andere stoffen van meer ondergeschikt belang, werd besloten, dat in de verschillende provinciën een algemeene opslagplaats kwam voor deze artikelen.

Besproken werd nog de coöperatieve aankoop van koelvaten, groene zeep, enz.

Nadat door de verschillende Bonden gegevens omtrent het verbruik der hulpmeststoffen vermeld waren, kwam de *Centrale Commissie*, aangewezen in de vergadering van 22 Dec. 1903, op 13 Febr. j.l. bijeen.

Volgens de toen genomen besluiten zijn slechts sommige artikelen publiek aanbesteed en is voor de meeste bij bekende firma's prijsopgaaf of leveringsvoorwaarden voor de fabrieken, aangesloten bij een der Bonden, gevraagd.

Wat de steenkolen betreft is Vrijdag 4 Maart j.l. een besluit genomen, terwijl de gezamenlijke commissiën van aanbesteding Zaterdag 12 Maart bijeen kwamen, om over de andere artikelen te beslissen.

Door het optreden van den Bond is verkregen, dat verscheidene leveranciers aanzienlijke korting toestonden.

Door den voorzitter werd mededeeling gedaan van de agenda voor de algemeene vergadering van den Algem. Nederl. Zuivelbond (FNZ.), te houden op Dinsdag 12 April a.s. te Utrecht.

Daarop komen o. m. voor:

1. Mededeelingen.

Over het adres inzake het gebruiken van een kenmerkende stof bij de margarine-fabricage enz.

In een bijlage wordt verder gezegd:

In de 1 December 1903 gehouden Algemeene Vergadering werd de volgende motie aangenomen:

„De Alg. Verg. van den Alg. Nederl. Zuivelbond, gehouden 1 Dec. 1903 te Utrecht, kennis genomen hebbende van het door zijn afgevaardigden naar het Internationaal Zuivelcongres te Brussel uitgebracht verslag, draagt het bestuur op zich zoo spoedig mogelijk tot de Hooge Regeering te wenden met het eerbiedig verzoek, het daarheen te willen leiden, dat naast het verlenen van steun aan de boter-contrôlestations, het gebruik van een kenmerkende stof bij de fabricage van margarine — en het aanwezig zijn van een kenmerkende stof in alle vetten, die voor vermenging met boter gebruikt kunnen worden, — verplichtend gesteld wordt”.

Ingevolge deze motie is aan Landbouwmaatschappijen, Landbouwverenigingen, Boerenbonden, Kamers van Koophandel en Zuivelbonden verzocht ons adres door een adres van adhesie te ondersteunen, waaraan door eenigen reeds is voldaan.

Ongeveer 14 dagen geleden werd ons van vertrouwbare zijde medegedeeld, dat bij de Fransche Kamer een wetsontwerp ingekomen is, regelende het verbod van invoer van boter uit landen waar de sesam-olie-toevoeging niet bestaat. Ons adres aan H. M. de Koningin was dus alles behalve ontijdig.

2. Over het adres inzake het aankopen van boter voor leger, vloot enz.

3. Over de Onderlingen Omslag Risico-Vereeniging uit den FNZ.

In de bijlage wordt nog gezegd:

Inzake de uitkomsten over het eerste jaar der O(nderlinge) O(mslag) R(isico) V(ereeniging) kan voorloopig worden medegedeeld, dat er vermoedelijk een voordeel van pl.m. 35 pct. zal zijn, met andere woorden, dat de onkosten vermoedelijk ruim een derde minder zullen zijn, dan bij de Rijksbank. In contanten zal er ruim f 1000.— overblijven.

Definitief zullen de uitkomsten niet voor September bekend zijn, zoodat het bestuur meende goed te doen bovenstaande voorloopige uitkomst aan den FNZ. mede te deelen.

Het bestuur der O. O. R. V. besloot verder voorloopig de premie te heffen in overeenstemming met de Rijksbank, opdat zoo mogelijk een fonds ontstaat, dat een flinke inkrimping der premie toelaat.

Het aantal leden der O. O. R. V. is thans 250 met een gezamenlijk jaarloon van pl.m. f 600.000. Tot 31 December 1903 bedroeg het aantal ongelukken 44.

Over het opgerichte *Informatiebureau* wordt aan de aangesloten fabrieken, Botermijnen en Exportverenigingen medegedeeld, dat het Informatiebureau van den FNZ. 1 Mei a.s. in werking treedt.

Een voorstel inzake het openen van een *botermijn te Amsterdam*.

Bijlage: Wegens de geringe deelneming, welke te verwachten is bij het openen van een Botermijn te Amsterdam, stelt het bestuur voor hiertoe niet over te gaan.

Een voorstel inzake het aanstellen van een vasten ambtenaar en het aanvragen van subsidie bij de Regeering ter tegemoetkoming in de kosten uit die aanstelling voortvloeiende.

Als leden van den Bond werden toegelaten de coöperatieve Boterfabrieken „*Algemeen Belang*” te **Ruinerwold** en „*Tinaarlo*” te **Tinaarlo**.

Een 23-tal buitengewone leden (de heeren A. Koops te Ide, H. Pott te Borger, W. Meijeringh en J. Oldebeuving te Buinen, B. Gerrits, H. Nijenhuis en A. Kinds, allen te Ees (bij Borger), A. Dolfisma te Veendijk, (bij Havelte), H. Nijhof te Exloo, J. Schiphorst, K. Buiten en J. D. Koops te Ruinerwold, E. Pepping te Drouwen, de Roos te Bronneger, E. Jans Roelfsema te Apeldoorn, J. Nijboer te Wolfsbarghe, J. Zondag te Midlaren, J. Wuffing te Zuidlaren, H. J. Hessels te Zuidlaren, G. Eeling en H. Horlings beiden te Gieterveen, G. v. d. Berg te Hoogeveen en J. G. v. d. Goot te Assen, werden eveneens toegelaten tot het lidmaatschap van den Bond.

In behandeling kwam daarna de begrooting 1 Mei 1904—1 Mei 1905.

Deze sluit in ontvangst en uitgaaf met een som van f 2180. Onder de inkomsten bevindt zich o.a. een post voor contributie van 41 gewone, 240 buitengewone leden ad f 320, en een voor omslag van 44.000.000 liters melk á 4 cent per f 1000 liters ad f 1760.

Voor de boterkeuringen wordt voor het dienstjaar 1904/1905 een som van f 660 bestemd, en voor een ambulant directeur, die beschikbaar wordt gesteld voor fabrieken, welker beheerder tijdelijk afwezig is of moet zijn een som van f 100.

Voor het publiceeren van den uitslag der boterkeuringen in een eigen orgaan van den Bond is uitgetrokken f 330.

Voor onvoorziene uitgaven bleef f 172,80 beschikbaar.

Deze begrooting werd goedgekeurd.

Daarna is aan de orde de begrooting voor de uitgave van het jaarboekje.

De kosten bedragen na aftrek van de baten van de advertentiën f 370. Om nu de uitgave mogelijk te maken zal de contributie met $\frac{1}{2}$ —1 cent per 1000 liter melk verhoogd moeten worden, daar dit op 44.000.000 liter melk een meerdere inkomst geeft van f 220 tot f 440.

Ook zou men tot de dekking der kosten 5 cent per boekje kunnen nemen, wat ten opzichte van deze kosten wel zoo juist is, dit zou een inkomst beteekenen van f 275.

Ingevolge de op de vorige algemeene vergadering ontvangen mededeelingen stelde het bestuur voor te besluiten tot de uitgifte van het jaarboekje en daarvoor 5 cent per boekje te berekenen

De heer J. Lijsten stelde namens het bestuur van de zuivelfabriek te **Frederiksoord** voor de kosten voor het boekje per 1000 liter melk te berekenen. Dat kwam het bestuur en ook hem billijker voor

De heer Posthuma merkte op, dat alles wat de Bond doet, ten goede komt aan de melk en de kosten uit zulke daden voortvloeiende moeten dan ook daarnaar berekend worden. Het jaarboekje echter is ten voordeele van de personen, daarom meende het bestuur, dat het door de personen hoofd voor hoofd, zij het ook indirect, moet worden betaald.

De heer Lijsten zegt, dat hij veel voelt voor de argumenten van den heer Posthuma, maar dat het boekje zijdelings ook het belang van de melkleveranciers bevordert. Spr. meent dat de fa-

briek Frederiksoord het voorstel met te meer vrijmoedigheid mag doen, omdat zij door de berekening per 1000 liters zelf schade zou lijden. Het bestuur heeft er echter toe besloten uit een oogpunt van billijkheid.

Er werd uit de vergadering op gewezen, dat velen zullen weigeren 5 ct. voor hun boekje te betalen.

De heer Posthuma antwoordde, dat het de bedoeling niet is de boekjes aan de leden te verkoopen. Zij worden aan de fabrieken toegezonden a 5 ct. per stuk, en maken de fabrieken bezwaar tegen de betaling, dan moeten zij ieder persoon maar 5 ct. aan haar terug laten betalen.

De heer Tiersma wees er op, dat de meeste fabrieken voordeel zullen hebben van de regeling á 5 ct. per boekje. Tevens vroeg hij of het niet mogelijk is eenig onbedrukt papier in het boekje te doen inbinden voor aantekeningen. Daaraan zal worden voldaan.

Het voorstel van den heer Lijsten werd daarna met 55 tegen 6 stemmen verworpen.

Het bestuursvoorstel om 5 ct. per boekje te rekenen was dus aangenomen.

Door den heer J. Winters, directeur der zuivelfabriek te **Gerkesklooster**, werd daarna ingeleid het arbitrage-voorstel van den Bond van directeuren.

Hoewel de inleider niet twijfelde, dat de Bond van directeuren geen onbekende was, achtte hij het toch gewenscht met een enkel woord doel en streven van dien Bond uiteen te zetten.

De Bond is in Drenthe ontstaan en in dat opzicht heeft spr. respect voor de collega's in Drenthe, die het initiatief daartoe genomen hebben.

Als men echter meent dat de oprichting ten doel had een macht uit te oefenen tegen een andere macht, dan plaatst men zich op een verkeerd standpunt. Naast de vraag: op welke wijze krijgt de organisatie macht en brengt zij voordeel aan hare leden, trad bij het tot stand komen ook de gedachte op den voorgrond aan een uitgestrekter doel, n.l. het bevorderen van de belangen van alle personen bij de coöperatieve zuivelfabrieken betrokken.

De middelen daartoe zijn vergaderingen, het bewerken van statistieken, informatie-bureau om de kennis te vermeerderen en de belangen van alle betrokkenen te behartigen. De Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe en de Bond van directeuren kunnen elkaar dus begroeten als bevriende organisaties, hetzelfde doel nastrevende.

Komende op de arbitrage stelt spr. voorop dat zij nooit een machtsstandpunt inneemt, maar altijd het recht dient.

Dat een geschil tusschen een bestuur en een directeur kan ontstaan is zeer natuurlijk, daar het onmogelijk is alles omtrent werkzaamheden van een directeur in instructies vast te leggen en hem dus veel is overgelaten. Van groot belang voor den directeur is het dan, dat hij zich op een geheel onbevooroordeelde commissie kan beroepen. Kan dit niet, dan loopt het geschil altijd in het nadeel van den directeur uit en wordt hij gestraft met ontslag of verlaging van salaris. Dit laatste is gewoonlijk ook nadeelig voor de fabriek, daar zulks vele malen de ambitie doodt, terwijl de onontbeerlijke eendracht tusschen bestuur en directeur ook verdwenen is.

Het doel van het voorstel is dus, dat een arbitrage-commissie, voor beider belangen wakende, gerezen moeilijkheden op vreedzame wijze oplost. Dit voorstel zou niet anders dan in goede aarde vallen. De Bond van directeuren stelt zich voor, dat aan een onpartijdige commissie van 5 personen de beslissing zal worden opgedragen. Twee leden zullen verkozen worden uit den Bond van directeuren, voorts 2 leden uit den Bond van Zuivelfabrieken, terwijl het 5e zal worden benoemd door de vier anderen.

Spr. breekt nog een lans voor het beginsel der arbitrage en hij wijst op verschillende gebeurtenissen, waarbij de arbitrage een groote rol heeft gespeeld.

Ten slotte zegt spr. te veel goed vertrouwen te hebben in de Drentsche boeren, dat hij niet twijfelt of zij zullen het voorstel, waardoor de Bond van directeuren het mogelijk wil maken, dat moeilijkheden door arbitrage worden opgelost, aannemen.

De voorzitter voegt er aan toe, dat ook hem het uit den weg ruimen van kwesties door arbitrage heel goed toeschijnt, maar hij meent, dat al wordt de directeur in het gelijk gesteld, zijne positie als zoodanig onmogelijk is geworden. Maar hij heeft dan toch zijn diploma en is volkomen gerehabiliteerd. Zijns inziens is er niets tegen het accepteren van het voorstel. Drenthe zal dan de eerste provincie zijn die het beginsel van arbitrage huldigt en voorgaat in deze zoo ernstige zaak.

Uit de vergadering gingen stemmen op om de beslissing te verschuiven, daar er te weinig leden aanwezig waren. Den heer Posthuma gaf dit aanleiding om te constateeren, dat niet $\frac{1}{2}$ van de leden van den Bond van directeuren aanwezig is, niettegenstaande het voorstel van dien Bond uitgaat.

In de model-instructie voor directeuren van fabrieken, opgesteld en goedgekeurd door den Drentschen Bond, is reeds het beginsel van arbitrage gehuldigd.

Deze model-instructie werd aan de fabrieken toegezonden en als men nu vraagt hoeveel directeuren er kennis van hebben genomen en er met hun bestuur over hebben gesproken, zou het antwoord bedroevend zijn.

Er wordt niet aangepakt en zonder hard werken komt niets tot stand. Spr. keurt die laksheid sterk af.

De heer Winters merkt met blijdschap op, dat tegen het beginsel van arbitrage geen argumenten worden aangevoerd. De bezwaren voor de praktijk zullen zich z.i. wel schikken. Dat er zoo weinig directeuren zijn opgekomen beschouwt hij als een blijk met instemming met het voorstel.

De voorzitter zegt dat een stemming achterwege kan blijven daar de Bond zich voor arbitrage heeft uitgesproken. In de goedgekeurde model-instructie toch wordt in art. 7 gezegd : “Indien er verschil van gevoelen ontstaat tusschen bestuur en directeur, wordt deze zaak, op verzoek, aan drie personen ter beslechting opgedragen.”

Het bestuur, de directeur en de Bond hebben het recht elk een persoon voor het scheidsgerecht te benoemen.

De betrokken partijen moeten zich aan de uitspraak van het scheidsgerecht onderwerpen, met recht van hooger beroep op een commissie, bestaande uit: 2 leden van het bestuur van den Bond, 2 leden van het bestuur van den Bond van Directeuren en een onpartijdig voorzitter, door de vier genoemden te verkiezen.

De uitspraak dezer commissie is voor beide partijen bindend.

De heer de Boer vindt de arbitrage in beginsel wel heel mooi, maar hij vraagt zich af wie de besturen der coöp. zuivelfabriekeu dwingen zal zich aan de uitspraak van een commissie van arbitrage te onderwerpen.

De heer Posthuma antwoordt, dat van dwang geen sprake is. De partijen behoeven slechts overtuigd te zijn, dat arbitrage voor beiden nuttig en noodig is.

Na den dank der vergadering te hebben gebracht aan den inleider, den heer Winters, werd tot het volgende punt der agenda overgegaan : het adres v. d. FNZ. in zake het toevoegen van een herkenningmiddel bij de margarine-fabricage.

De inhoud van het adres is in hoofdzaak reeds hierboven opgenomen bij de behandeling van de agenda der algemeene vergadering van den FNZ.

Het bestuur van den Drentschen Bond heeft eveneens een adres van adhaesie verzonden.

Nog dient vermeld, dat in de zaal een kaart was opgehangen, houdende een opgaaf der cijfers bij 10 achtereenvolgende boterkeuringen over 1903/1904 door de aangesloten fabrieken behaald. Het hoogste cijfer dat kan worden verkregen was 15.¹⁶ Uit den verzamelstaat bleek, dat het hoogste cijfer, dat bij al de keuringen was toegekend, 11,75 bedroeg en het laagste 3,5. Het hoogste cijfer dat dezelfde fabriek gemiddeld over het geheele jaar had verkregen was 9,17, het laagste 4,96. De meeste totaal-cijfers over het geheele jaar liepen van 7,25 tot 8,5.

Provinciale Drensche Asser Courant 1904-04-14

Uittreksel uit het verslag vd Zuivelconsulent in Drenthe.

Aan het verslag over de verrichtingen over 1903 van den zuivelconsulent in Drenthe, den heer F. E. Posthuma, uitgebracht aan het hoofdbestuur van het *Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe*, ontleenen we het volgende:

Voordrachten

Volgens art. 2 der instructie is den zuivelconsulent opgedragen het houden van voordrachten. Slechts één gelegenheid deed zich daartoe voor. Op de zuivelfabriek te **Frederiksoord** n.1. deed zich het geval voor, dat het aantal liters melk, noodig voor 1 K.G. boter, jaarlijks steeg. Door het bestuur om advies gevraagd, heeft de zuivelconsulent op een algemeene vergadering van die fabriek gesproken over: „de invloed van het voedsel op het vetgehalte van de melk”.

Zuivelcursussen

De zuivelcursussen worden in tweeën gehouden. De eene winter de eene helft en den volgenden winter de andere helft. Het jaar 1903 begon aldus met het vervolgen van do cursussen te **Zuidlaren** en te **Assen**. Na afloop van de lessen werd examen gehouden. Leden van de examencommissie waren de heeren mr. A. ten Oever te Assen als lid van het hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den landbouw in Drenthe, J. Elema als Rijkslandbouwleeraar, R. de Jong, directeur coöp. stoomboterfabriek te Zuidlaren als lid van het bestuur van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe en den zuivelconsulent.

Het schriftelijk werk omvatte de volgende vragen: 1. Welke zijn de algemeene eigenschappen van melk? 2. Uit welke bestanddeelen bestaat melk? Vertel iets van de eiwitstoffen. 3. Welke factoren hebben invloed op de melkgeving? Vertel iets van den invloed van het voeder. 4. Waarop moet ik bij het melken letten? 5. Beschrijf de Alfa-Centrifuge-trommel. 6. Vertel iets van de drie factoren, die invloed op de ontrooming hebben. 7. Waardoor worden room of

¹⁶ Uit knipsel PDAC 1906-12-22: Besloten is, in overleg met andere bonden, de puntenschaal voor de boterkeuringen te wijzigen. Met 1 Januari 1907 zal zij worden ingevoerd. Voor geur werd tot dusver 4, voor gehalte en bewerking 5, voor smaak 6 genomen; in 't vervolg gelden de cijfers 2, 4 en 4. Er zal ook met halve punten worden gekeurd.

melk zuur? 8. Welke zuursels kan men bij het zuren der room gebruiken? Hoe verkrijgt men nieuw zuur? Hoe moet men een reïncultuur behandelen? 9. Waarvan hangt de tijd van zuren af? 10. Hoelang moet het karnen duren? Waarvan hangt de karntijd af? 11. Wat is het nadeel van overrijpe room? 12. Als ik melk onderzoek, welke vijf grootheden bepaal ik dan? 13 Als ik melk met water vervalsch, hoe veranderen dan die grootheden en waarom? 14. Als ik melk ontroom, hoe veranderen ze dan? Verder moest een maand van de onderwezen boekhouding in de verschillende boeken ingeboekt worden.

De uitslag was, dat 16 een diploma met zeer goed kregen, 2 met goed, 3 met voldoende en er 4 werden afgewezen. Er wordt op gewezen, dat de cursussen nog meer vruchten zouden kunnen afwerpen, dan thans het geval is.

De uitbetaling der melk op menige fabriek is op eigenaardige wijze geregeld. Heeft nu een directeur op den cursus geleerd hoe de uitbetaling moet plaats hebben, dan heeft de cursus het meeste nut, als hij het weder aan zijn bestuur leert. Sommige directeuren blijven echter stil in het oude voortploeteren en brengen ook hun besturen niet op de hoogte. Gelukkig evenwel kunnen de meeste fabrieken een vergelijking met voor 5 jaren glorieus doorstaan.

Toen in den nazomer de tijd voor nieuwe cursussen weer aanbrak, meldden zich over de geheele provincie 41 leerlingen aan. Het gevolg was dat 8 ondergebracht werden op een cursus te Sleen en dat in het begin van October te Assen een cursus geopend werd met 27 leerlingen.

Ook gaf de zuivelconsulent les aan den cursus voor onderwijzers, die in het bezit wenschten te komen van de lagere acte landbouwkunde.

Fabriekbezoek

Door het houden van cursussen, zittagen te Assen en Meppel, laboratoriumwerk, regeling van boterkeuringen enz., bleef er in het voorjaar nagenoeg geen tijd over om fabrieken te bezoeken. In den loop van het jaar werden 38 fabrieken bezocht en de zuivelconsulent legde in het geheel 50 bezoeken af. De aandacht wordt er op gevestigd, dat „iedere fabriek, die den zuivelconsulent, om welke reden dan ook, bij zich wenscht te zien, hem maar even heeft te schrijven en verzekerd kan zijn, dat hij komt”. Op de 31 dagen, dat te Meppel zitting werd gehouden, kwamen 153 personen om advies. Dit getal is abnormaal hoog, doordat bij het oprichten van de beide coöperatieve boterfabrieken te **Ruinerwold** dikwijls een geheel bestuur den consulent kwam opzoeken. Over allerlei zaken, op de zuivelbereiding betrekking hebbende, werden inlichtingen gevraagd.

Afzonderlijk worden de volgende gevallen vermeld: 1. Op zekeren dag kwam een directeur vertellen, dat hij melk had moeten weigeren, waar olie op dreef. De eerste gedachte van den consulent was aan slordig bewaren der melk, doch de directeur verklaarde overtuigd te zijn, dat de betrokken boer zich voorgesteld had, dat hij door bijmengen van olie het vetgehalte der melk wel wat kon verhoogen. 2. Op een Zondagmorgen verschijnt een directeur met het bericht, dat hij met alle boeken zijner fabriek in Assen gekomen is en dat de boekhouding sinds pl. m. 8 maanden in de war was. Om dit kluwen te ontwarren, waren vier dagen noodig en later is de consulent nog eens op de fabriek geweest om de jaarlijksche afsluiting te maken. De redenen, waarom dit geval in het verslag vermeld wordt, zijn de volgende: a. ook bij de boekhouding bleek weder, op welke vreemde wijze een boekhouding aan een fabriek soms gehouden wordt; b. was de nu in functie zijnde directeur niet vertrokken of had de komende niet geweigerd om boeken en kas maar zonder praatjes over te nemen, dan was het een rommel gebleven en wel omdat: gedurende die pl. m. 8 maanden, dat de boeken in de war waren,

het bestuur maandelijks het kasboek had afgeteekend en in orde bevonden en de commissarissen de geheele boekhouding hadden gecontroleerd.

De fabriek te **Veenhuizen**, waarvoor de consulent het vorige jaar het plan leverde, is dit jaar gebouwd en geïnstalleerd, doch door omstandigheden nog niet in werking. Wanneer dit het geval zal zijn wekt hij ieder op, die daarvoor de gelegenheid heeft, de fabriek eens te gaan zien.

De fabriek te **Eext** is dit jaar omgezet van eene handkracht in eene stoomfabriek. Hetzelfde is gebeurd met de fabriek te **Gieterveen**, terwijl de beide handkrachtfabrieken op **Oud-Schoonebeek** en toebehoorende aan één vereeniging, vereenigd werden tot één stoomfabriek, met geheel nieuwe installatie. Ook deze veranderingen hadden geheel in overleg en in betrekkelijken zin onder toezicht van den consulent plaats.

Een gewichtig punt noemt hij het volgende: Een directeur, die nooit op stoom gewerkt heeft kan niet geacht worden voldoende vertrouwd te zijn bij stoomwerktuigen enz., ook niet als hij een paar weken op een naastbij zijnde stoomfabriek in de leer geweest is. Zijn advies is dan ook steeds: neem een flinken machinist in dienst.

Op het laboratorium werden o.a. onderzocht 106 monsters volle melk, afkomstig van melkboeren uit de stad Assen. Het verslag zegt verder; „Hier ter plaatse een verhaal te doen van het lot, dat het in het vorig jaarverslag vermelde adres aan den Raad der gemeente Assen onderging, komt mij minder wenschelijk voor; alleen meen ik te moeten mededeelen, dat ik in zake den melkhandel door genoemden Raad (behalve een controleur van levensmiddelen op papier) nog geen maatregelen genomen zijn en sommige melkverkoopers steeds voortgaan, melk van eigenaardige samenstelling te verkoopen.

Met een lijstje bevattende opgaven van het verschillend vetgehalte van melk geleverd door een melkboer gedurende de maand Dec. wordt dit aangetoond.

Ook werden onderzocht 472 monsters volle melk van de koeien van mej. wed. Luten te Ruinerwold en van de heeren H. Slomp te Ruinerwold en van Veen Beilerstraat Assen. Deze monsters werden onderzocht voor een voederproef. Met behulp van Rijkssubsidie werden verleden jaar en worden ook dit jaar op verschillende plaatsen in ons land voederproeven gehouden. De regeling en uitvoering is voor iedere provincie opgedragen aan den Rijkslandbouwleeraar, in overleg met den zuivelconsulent. Resultaten van die proeven kunnen nog niet vermeld worden. Voor Drenthe kwam het hun gewenscht voor te onderzoeken of het mogelijk was de groote hoeveelheid lijnkoek, welke in sommige streken gevoederd wordt, door goedkoop voedsel te vervangen.

BCA.

Zooveel mogelijk heeft de consulent mede gewerkt, tot het tot stand komen van het Botercontrole-station Assen (B. C. A.). Dat de Regeering een post op de begroting heeft uitgetrokken om daaruit de controle-stations te subsidieeren, noemt hij een bewijs, dat zij deze instelling ter bescherming van den eerlijken boterproducent (en handelaar) wenschelijk acht. Het is z. i. de plicht van iederen niet-knoeier, zich aan te sluiten, te meer daar de kosten 10 cent per 100 K.G. geproduceerde boter per jaar voor niemand een bezwaar kunnen zijn. Gelukkig is dit in

Drenthe vrij algemeen begrepen, 63 fabrieken sloten zich aan. De totale geproduceerde boter dezer fabrieken is ongeveer 2.000.000 K.G.

Ten slotte wijst de consulent op een tweede nieuwe zaak, n.1. het verkrijgbaar stellen van vloeibare reïnculturen aan het laboratorium. Wat het resultaat hiervan zal zijn is nog niet te zeggen, aanvankelijk slaagt deze zaak best. Tot 31 December (vanaf 24 October) waren verzonden 89 reïnculturen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1904-04-23

Toelichting op uitslag 24e boterkeuring DBvCZ

In het Orgaan van den *Bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe* geeft de commissie voor de boterkeuring een antwoord op een schrijven van de directeuren der boterfabrieken te Gees en Oosterhesselen betreffende verschillen in de boterkeuringen.

De 24ste boterkeuring, waarvan het rapport is opgenomen, (keurmeesters waren de heeren Gerh. Lugard te Deventer en D. Reijnga te Heeg) had tot uitslag:

Van de 41 fabrieken hadden 19 een gebrek in geur of smaak en 22 niet. Van de 20 stoomfabrieken hadden 6 een gebrek in geur of smaak dat is 30 pct.. Van de 21 handkrachtfabrieken hadden 13 een gebrek in geur of smaak, dat is 62 pct. Van de 41 fabrieken pasteuriseerden 32 de room, dat is 78 pct. Van de 22 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak pasteuriseerden 20 de room, dat is 91 pct. Van de 41 fabrieken zuurden 27 met Reïncultuur, dat is 66 pct. Van de 22 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak zuurden 14 met Reïncultuur, dat is 66 pct. De gebruikte Reïnculturen bij de monsters zonder gebreken waren: 13 maal Laboratorium, 1 maal Nederland.

Nieuwsblad vh Noorden 1904-05-31

Verkoop van boter onder rijksmerk in Zuid-Nederland.

(door zuivelconsulent Posthuma)

Een frappant kijkje op de wijze waarop de strijd tussen de boterhandelaar en de boterfabrikant wordt gevoerd — voorlopig nog maar alleen in het zuiden des lands — geeft de circulaire, die ons werd toegezonden door de heer F. E. Posthuma, zuivelconsulent te Assen.

Hij schrijft ons het volgende met verzoek tot publicatie, opdat het komt onder de ogen van boterfabrikanten voor wie het bestemd is. »

“In het zuiden van ons land bestaat een boterhandel, die op eigenaardige wijze gedreven wordt. Wanneer men heden boter voor *f* 1.00 door een koopman ziet kopen, dan kan men morgen vaststellen, dat dezelfde koopman in België, Duitsland en Engeland boter verkoopt voor 95 cent. We zeggen niet, dat deze laatste “boter” dezelfde is als de eerstgekochte. Ieder voelt wel, dat er iets moet hebben plaats gehad, waardoor het mogelijk is, op dergelijke wijze handel te drijven.

Gesteld dat men nu de boter, die z'n koopman koopt, van een merk voorziet, en bij het verko-
pen wordt geëist dat dat merk er nog opzit, dan bestaat er reden om er aan te twijfelen, dat de
koopman nog voor *f* 1,00 kan kopen om voor *f* 0,90 te verkopen.

De koopman heeft dit best in de gaten en nu het rijk aan de onder controle staande boter een
rijksmerk wil hechten, moet alles door de koopman in het werk gesteld worden om dit te
voorkomen.

Een forse poging is daarvoor gewaagd op de mijn van de Noord- Brabantse Zuivelbond; de
kooplieden weigerden te kopen en verklaarden de boter van de N. Z. voor geboycot,
Meen echter niet dat het hierbij zal blijven. Na Eindhoven volgt Maastricht en Zutphen. De
toestand is hoogs ernstig omdat het winnen van de strijd door de kooplieden eenvoudig zal be-
tekenen "al maar door te knoeien". Wat hiertegen te doen? Zelf exporteren! Zodra de knoeiers
geen boter meer ontvangen, houdt alle knoeierij op. Wij doen thans een beroep op alle eerlijke
boterproducenten. Voer uw boter zelf naar het buitenland uit en verkoop in geen geval op de
mijnen der handelaren te s-Hertogenbosch, Eindhoven, (nieuwe filiaal Den Bosch; Nieuw-
sten) en Meppel of aan u onbekende handelaren.

Het spelletje is aldus opgezet: op de mijnen der handelaren zullen goede prijzen gegeven wor-
den; daardoor wordt er boter heen gelokt. Als voorwaarde zal gesteld worden dat de boter on-
der controle staat maar, en hierop komt het juist aan, er mag geen rijksmerk op aangebracht
zijn.

De kooplieden hopen dat daardoor bij de fabrieken een stroming ontstaat tegen het rijksmerk
en dan.....

Wel, dan hebben ze weer vrij spel; kunnen knoeien zo veel ze willen en kunnen de prijzen be-
talen die hun goeddunken. Ge weet toch even goed als wij, dat een handelaar zaken doet om
er wat aan te verdienen; het geld dat nu zal worden uitgegeven ter bestrijding van het rijks-
merk, komt later dubbel en gemakkelijk terug.

Op de Bossche mijn werd verleden Dinsdag 36.000 K.G. aangevoerd. Als de heren de prijs
even 10 cent laten vallen is *f* 3600 schoon geld verdiend.

Wij waarschuwen u ernstig; nu is het nog tijd. Exporteer zelf uwe boter of sluit u aan bij een
exportvereniging en loop niet in den val."

Provinciale Drentsche Asser Courant 1904-06-09

Verslag vergadering Botercontrolestation Assen

Onder leiding van den voorzitter, den heer mr. A. ten Oever, werd hedenmiddag in het hôtel
„t Wapen van Drenthe" de algemeene vergadering gehouden, uitgeschreven door het B iter-
contr le-station Assen (B. C. A.) Na opening deed da secretaris, da heer F. E. Posthunca,
voorlezicg der notulen van de vorige vergadering, gehouden op 10 Maart 1903. Na goedkeu-

ring hiervan was weder het woord aan den secretaris tot het doen van mededeelingen. Deze luiden als volgt: 1. Op 30 April 1904 waren aangesloten 63 fabrieken, te zameu verwerkende ruim 2 miljoen K G. boter. Na 30 April traden toe de handkrachtboterfabriek Peeloo en de boterhandelaar Kamminga te Assen. 2. Ingevolge besluit van de laatste algemeene vergadering is een adres verzonden, waarbij adhaesie wordt betuigd met het adres, verzondea aan H. M. de Koningin door de Alg. Ned. Zuivelb. inzake verplichte toevoeging van een kenmerkende stof aan de margarine. 3. Ingekomen is no. 1 van de verslagen en mededeelingen van de afdeling Landbouw. 4. Idem het jaarverslag der Boter-Controlestations Gelderland en Overijssel. 5. Bericht van de heeren M. v. d. Molen te Vries, dr. P. Hiddingh te Assen, J. H. ToEckens te Hoogeveen en Job v. d. Have te Frederiksoord, dat ze hun benoemingen aannemen. 6. Behalve de coöperatieve boterfabriek Amen is geen der aangeslotenen haar verplichting nagekomen, genoemd in artikel 16 — 63 alinea van het thans fungeerend reglement. Daarin wordt n.l. bepaald, dat alle fabrieken binnen een vastgestelden termijn juist moeten opgeven hoeveel boter in een jaar wordt verwerkt. 7. Van de directie der marine kwam een verzoek in om opgaaf van adressen geschikt voor boterlevering. Deze mededeelingen worden voor kennisgeving aangenomen. Aan de orde is daarna het voorstel van het bestuur tot wijziging van het reglement. De voorzitter deelt mede, dat een aantal kleine wijzigingen in het oude reglement zijn aangebracht, om te voldoen aan de eischen der Regeering met het oog op de Rijkssubsidie en het verkrijgen van het Rijkmerk. Een aantal artikelen werden uit elkaar gerukt en omgewerkt, maar in hoofdzaak zijn de bepalingen van het oude reglement behouden gebleven. De thans door het bestuur voorgestelde wijzigingen dragen dus de goedkeuring weg van den directeurgeneraal, chef der afdeling Landbouw. Na artikelsgewijze behandeling werd het reglement goedgekeurd. Onder de in dit reglement voorkomende wijzigingen is vooral artikel 3 van belang. Was vroeger bepaald, dat de leden van het station geen voor consumtie geschikte vetten of oliën mogen vervoeren, doen vervoeren, in- of uitvoeren, noch die voorhanden hebben in hunne fabrieken, kelders, pakhuizen, winkels, op hunne fabrieksterreinen of op andere bereid-, verkoopen bewaarplaatsen, in het nieuwe reglement zijn deze bepalingen nog verscherpt. Er is n.l. aan toegevoegd: Da leden zullen rechtstreeks noch zijdelings betrokken mogen zijn bij de fabricage van- of dan handel in margarine (margarine in den zin der Boterwet) of andere, 't zij op zichzelf, 't zij in vereeniging met andere stoffen, voor de consumtie geschikte vetten en oliën, die kunnen strekken tot vervalsching van natuurboter en voorkomen op eene door het Rijk te publiceeren lijst. Bij de artikelsgewijze behandeling werd nog medegedeeld dat besturen, directeuren of firmanten wel margarine in huis mogen hebben, zoo deze voor persoonlijk gebruik bestemd is. Het is <chter niet meer toegestaan dat een van bovengenoemde personen op een markt vervalschte boter koopt en dadelijk weer verkoopt. Artikel 8 nemen we geheel over; het luidt: Op de verpakking moet, tenzij hierin op andere wijze voldoende voorzien is, steeds worden aangebracht een door de Regeering goedgekeurd merk, strekkende als herkenningsmerk voor de personen, belast met de controle en voor die, belast met het Rijkstoezicht op die controle. (Dit merk is bil voorkeur aan te brengen op eene plaats, waar het weinig in 't oog springt.) Opdat de afnemer steeds de zekerheid bezitte gecontroleerde boter te ontvangen, zal, op de waar zelf, een — voor al de onder toezicht staande stations strekkend — waarborgsmerk moeten worden aangebracht. Dit merk bestaat uit het Nederlandscli wapen, benevens daarboven het woord „Nederlandsche" daaronder het woord „botercontrole" en kleiner de woorden : „Onder Kijks-toezicht". Naast het merk wordt een door het Departement te bepalen letter geplaatst, aanduidende het betrokken station en al hetgeen het Departement daarnevens mocht noodig oordeelen ter onderkenning, door de in de vorige alinea bedoelde personen, van de herkomst der betrokken waar. Dit waarborgsmerk zal zijn gesteld op een bepaald soort papier, hetwelk onder nader vast te stel-

len regelen van Regeeringswege op kosten der belanghebbenden verkrijgbaar zal worden gesteld. Hij, die in het bezit wordt gesteld van dat gemerkt papier, zal streng hebben zorg te dragen, dat dit niet anders worde gebezigd dan voor door hem te leveren of te verhandelen boter. De producenten en handelaren zijn bevoegd om nevens dat algemeen merk een eigen merk aan te brengen. Medegedeeld werd nog, dat een aangesloten boterproducent geen bericht krijgt over het watergehalte van zijn boter, zoo dit volgens den directeur-generaal niets te wenschen overlaat en tevens dat geen monster meer wordt genomen in duplo, zoodra het rijkstoezicht in werking treedt. Voor den omslag, welke wordt geheven van boterproducenten en handelaren, is in dit reglement geen vast cijfer genoemd, omdat van Regeeringswege daartegen bezwaar werd gemaakt. De Regeering was wel genegen te subsidieeren, maar niet om een mogelijk nadeelig saldo bij te passen. Dit vond echter geen tegenkanting, omdat van de zijde van het bestuur werd medegedeeld, dat de omslag toch nooit meer zal bedragen dan in het vorig reglement is vastgesteld, nl. 5 cent voor boterhandelaren en 10 cent voor boterproducenten. Daarna werd met de gewone plichtplegingen de vergadering gesloten.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1904-07-11

Korte inhoud: Orgaan van de DBvCZ – nr.2 2e jaarg

In nummer 2 van den 2en jaargang van het „*Orgaan van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*” lezen we het volgende aan het hoofd van het blad:

Aan alle fabrieken is bericht gezonden, dat de zuivelconsulent Posthuma, op verzoek van den heer directeur-generaal, chef der afdeeling Landbouw aan het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid, met toestemming van het hoofdbestuur van het *Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe*, voor een maand ter beschikking gesteld is van de Noord-Brabantschen Zuivelbond. (Standplaats Eindhoven.)

Deze Bond beleeft tegenwoordig een moeilijken tijd; de boterhandelaren hebben zijn botermijn geboycot. De eenige uitkomst is nu, om niet weder in de handen van knoeiers en hunne vrienden te vervallen, dat de Bond, waarbij ruim honderd handkrachten en ongeveer 10 stoomfabrieken aangesloten zijn, zich voor het zelf exporteeren der boter inricht.

Volgens bij ons ingekomen berichten besloot het bestuur van den Noord-Brabantschen Zuivelbond een Knederij in te richten, in navolging van die te Assen. Het bestuur ziet nu namelijk duidelijk in, dat dit voor hen de eenige weg is om ook in de toekomst onafhankelijk te blijven.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1904-07-18

Strijd in Brabant coöp met boterhandelaren

Het heeft thans allen schijn, zoo wordt aan de N. R. Ct. geschreven, dat de strijd, die in Brabant tusschen de coöperatieve boterfabrieken eenerzijds en de groothandelaren-fabrikanten anderzijds bestaat, weldra een einde zal nemen.

In weerwil van de pogingen dezer laatsten, om de boeren afvallig te maken door het voorspiegelen van hooger prijzen dan de botermijn van den Zuivelbond uitbetaalde, is geen enkele fabriek uit het verbond getreden. Integendeel, een tiental groote stoomzuivelfabrieken uit het westen van de provincie, van welke verscheidene haar geheele of gedeeltelijke productie op de particuliere mijn te den Bosch of Eindhoven leverden en waar nu de aanvoer heel wat verminderd is, hebben zich, ondanks de kans op het krijgen van lager prijzen in het begin, bij het contróle-station te Eindhoven aangesloten en zij hebben zich tevens verbonden hare boter niet meer naar den Bosch te zenden, doch zelf rechtstreeks of door middel van de coöperatieve mijn naar het buitenland uit te voeren.

In verband met dat laatste is de coöperatieve Eindhovensche botermijn thans veranderd in een *centrale knederij en exportvereeniging*. De openbare verkoop heeft reeds een paar weken opgehouden. Het mijnbestuur, dat onmiddellijk na het vijandelijk optreden der kooplieden den afzet van de boter ter hand nam en regelde, is er in geslaagd, in een minimum van tijd een knederij op te richten in het gebouw van de mijn.

De boter, die grootendeels in klotten van 5 K.G. in manden wordt aangevoerd, wordt hier voor zoover nodig onmiddellijk na aankomst gesorteerd en naar kwaliteit samengekneed. Daardoor is men in staat, aan de aanvragen om andere verpakking en groote partijen van gelijke kwaliteit te voldoen. Dat de zaak thans goed marcheert, blijkt wel uit de omstandigheid, dat reeds meer dan vijftig afnemers hoofdzakelijk in het buitenland hunne bestellingen doen.

Het voornemen bestaat dan ook, om door middel van het *rijksmerk* op kleine hoeveelheden, de zuiverheid der waar ook in het buitenland tot in handen van den consument te waarborgen, iets wat ongetwijfeld zeer goed mogelijk is.

Dat thans de prijzen van de Brabantsche boter niet langer meer verband houden met het cijfer der vluchtige vetzuren, heeft natuurlijk ten gevolge, dat de kwaliteit meer op den voorgrond treedt. Maar nu blijkt ook duidelijk de hoogste noodzakelijkheid van het aanbrengen van verbetering in de bereiding, vooral in verschillende handkrachtfabrieken.

De zuivelconsulent uit Drenthe, de heer Posthuma, heeft een uitgebreid onderzoek daarnaar ingesteld en thans zijn drie assistenten bezig om daar, waar het nodig blijkt, onderricht en aanwijzingen te geven die tot verbetering kunnen leiden.

Uit een en ander volgt, dat de geheele boterhandel in Brabant een omkeering ondergaat, die binnen korten tijd haren gunstigen invloed zal doen gevoelen.

Waarom toch zou men in deze provincie niet even goede prijzen voor de boter kunnen maken als in Limburg, waar men toch ook niet op de cijfers der vluchtige vetzuren doen op de kwaliteit drijft, wat ontegenzeggelijk voor onze geheele Nederlandsche zuivelbereiding van belang is. En dan mag daarbij gevoegd worden, dat blijkbaar in het buitenland, o. a. reeds in België, anders over onze Nederlandsche boter wordt gesproken dan tot voor korten tijd het geval was. Heette het, dat in Nederland geen zuivere boter meer te krijgen was, dat alle Nederlandsche

boter vervalscht was, dat Nederland een land van boterknoeiers was enz. enz., nu treft men in de bladen een anderen toon.

Het Landbouwblad voor Brabant en Henegouwen laat zich o. m. als volgt hooren: „Wij koesteren de hoop, dat de Regeeringen van de belanghebbende landen, door dusdanige bekentenis aangedreven, niet werkeloos zullen blijven. Meer dan ooit dient er te worden getoond, dat de wet moet nagekomen worden. Wij hebben reeds gezegd, welke maatregelen men in België kan nemen, om de pogingen te steunen, die in Nederland worden gedaan, teneinde de vervalsching in den boterhandel gepleegd te bestrijden.

Door de wet dient aan de Belgische Regeering de noodige macht gegeven te worden, indien dit niet reeds is gedaan, om een hooger gehalte aan vluchtige vetzuren voor te schrijven voor de boter, die zonder Rijkmerk wordt ingevoerd. Wat er ook van zij, er dient krachtig te worden gewerkt. Het mag niet gebeuren dat, nadat de boterproducten in een ondergeschikten toestand, die reeds te lang duurt, werden geplaatst, de handelaars hunnen wil opdringen aan de openbare markten en maatregelen verijdelen, welke gansch op de openbare zedelijkheid steunen.”

Het Belgisch Melkerijblad voegt er aan toe, dat dit schrijven volkomen overeenstemt met wat het herhaaldelijk reeds heeft gezegd, nl. dat de Belgische Regeering geen andere boter in België zou toelaten dan die, voorzien van het Rijkmerk (ons Nederlandsche Rijkmerk wordt bedoeld) of wel een gehalte aan vluchtige vetzuren hebbende van ten minste 28.

Wij mogen ons gelukkig achten, zegt de schrijver, dat thans dus de wensch, ten vorigen jare op het Brusselsche Congres door Nederland uitgesproken, doch die toen nog geen weerklank vond, om een maatregel in dien zin door buitenlandsche regeeringen te zien nemen, in België zelf met luide stem door de belanghebbenden wordt verkondigd.

Blijkbaar voelt men er reeds, dat door de botercontrôle onder Rijkstoezicht en door uitvoer van boter onder een Rijkmerk volledige waarborgen worden gegeven voor de zuiverheid.

Laat men in België, ja in alle landen waarheen onze boter wordt uitgevoerd, het minimum cijfer voor vluchtige vetzuren zoo hoog mogelijk stellen, als men maar een uitzondering maakt voor onze gecontroleerde boter.

De knoeierijen en de uitvoer van vervalschte boter zullen daardoor een gevoeligen knak krijgen en ophouden.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1904-07-18

Posthuma over de de zg. Boteroorlog in Zuid-Nederland

Door den Secretaris van het dagelijksch bestuur van den FNZ., den heer F. E. Posthuma, is de volgende circulaire verzonden over den „zoogenaamde”(n) *Boteroorlog*:

Met het oog op den tegenwoordigen toestand, die wij als zeer gunstig voor de toekomst van den eerlijken boterproducent en boterhandel beschouwen, achten wij het goed, het volgende mede te deelen.

Het doel van de meerderheid der boterhandelaren die op de botermijn van den Noord-Brabantschen Zuivelbond hun boter kochten, was niet, deze boter ook weder als zoodanig te ver

kopen, doch om haar te doen dienen voor een soort industrie, waarvan de juiste inrichting onbekend was.

Een feit is echter, dat de boter niet naar kwaliteit (geur, smaak enz.) betaald werd, doch dat haar handelswaarde nauw samenhang met haar gehalte aan vluchtige vetzuren.

De Duitsche bladen wezen er in den laatsten tijd openlijk op (en ook voor België en Engeland is het algemeen bekend), dat de boter op de botermijnen in ons land dikwijls tegen hooger prijs verkocht werd, dan de koopers er in het buitenland voor vroegen.

Voor onzen Exporthandel beteekende dit: **a.** een onmogelijke concurrentie met den eerlijken boterproducent en boterhandelaar; **b.** een steeds grooter wordend wantrouwen van den buitenschen koper.

Om dit laatste eens en voorgoed weg te nemen, werd aan de *Botercontrôle-Stationen* de gelegenheid gegeven zich onder Rijkstoezicht te plaatsen en als bewijs daarvoor het *Rijksmerk* te gebruiken.

Voortaan zou de uitgevoerde boter dus gescheiden worden in boter met en boter zonder Rijksmerk.

De handelaren, die hun handel op zoo'n eigenaardige wijze dreven, dat ze de boter goedkooper verkochten dan ze haar inkochten, en desniettemin, schatten verdienden, voelden oogenblikkelijk, dat hun grootste gevaar het Rijksmerk was.

Alles willende beproeven, besloten ze een der mijnen, die weldra haar boter met het Rijksmerk zou verkoopen, te boycotten.

Men begrijpe dit goed: de handelaren en de Noord-Brabantsche zuivelbond hebben niet elkan- der wederkeerig den oorlog verklaard, doch de handelaren hebben de mijn van den Noord-Brabantschen zuivelbond geboycot. Zij wilden de baas zijn en tweederde der Noord-Brabantsche boeren naar hun pijpen laten dansen. Nu komt de Bossche mijn ons week op week in het "Weekblad voor Veeteelt en Zuivelbereiding" vertellen, dat er gaarne boter, voorzien van het Rijksmerk, zal worden verkocht, doch dit geschiedt niet uit sympathie voor het Rijksmerk en levert voor de uitwerking der contróle een groot gevaar op.

Gesteld, dat het buitenland behoefte heeft, of althans van ons betreft 20 millioen K.G. boter, dan zal het buitenland alleen dan boter met het Rijksmerk vragen, als het 20 millioen of ongeveer 20 millioen K.G. met het Rijksmerk kan krijgen.

Kan het buitenland slechts 10 millioen K.G. koopen met en is het genoodzaakt 10 millioen K.G. te koopen zonder Rijksmerk, dan zal de waarde van het Rijksmerk veel kleiner zijn, daar het buitenland gedwongen is een groot kwantum zonder zekerheid der echtheid te koopen en zijn zaken niet op uitsluitend gewaarborgden boter kan inrichten.

Stellen de fabrieken zich nu onder contróle en verkoopen zij binnenlands hun boter, hetzij op een mijn, hetzij aan een onbekenden of onsolieden handelaar, dan wordt op zijn minst (als er niets meer geschiedt!) het contrólemerk er afgehaald en ontvangt het buitenland weder boter, waarvan de echtheid niet terstond blijkt.

Nu ons gebleken is, dat bekende knoeiers (zelfs met buitenslandsche handlangers) de fabrieken afreizen, om contracten af te sluiten, waarschuwen wij hier ernstig tegen.

Verkoop uwe boter rechtstreeks in het buitenland, dan heeft het Rijksmerk zijn meeste waarde.

Laat u door boven genoemde advertentie der Bossche mijn niet van den weg brengen, ook niet als er in het Weekblad staat, dat er pl.m. 26.000 K.G. aangevoerd is.

Vrijdag 1 Juli was er, toen de boter verkoop begon, op de Bossche mijn tusschen 14 en 15.000 K.G. aanwezig en het Weekblad van 5 Juli vermeldt een aanvoer van 22125 K.G.

De nieuwe mijn (syndicaatmijn) te Eindhoven had hoogstens 10.000 K.G., terwijl het Weekblad 12.350 K.G. vermeldt.

In gewone tijden moet men zoo'n opdrijverij maar niet zoo hoog nemen, doch in de tegenwoordige omstandigheden vestigen wij er de aandacht op, omdat een fabriek, ziende, dat er volgens het Weekblad 22.125 K.G. per mijndag wordt aangevoerd, wellicht geneigd is te denken: „Waarom zou ik met mijn boter dan van de mijn wegblijven?”

De verschillende advertentiën en de brieven, die de heeren naar alle zijden zenden en laten zenden, bewijzen echter voldoende, dat er een belangrijk kleinere aanvoer is. Fabrieken houdt vol, exporteer zelf!

Zou 't *Weekblad voor Veeteelt en Zuivelbereiding*, en ook andere vakbladen, zich niet solidair met onzen strijd willen verklaren? en geen andere berichten meer op willen nemen, dan die, welke behoorlijk gecontroleerd zijn. Bedenk, dat de strijd hoogst ernstig is en allen moeten helpen.

Evenals in iederen oorlog zal het ook vermoedelijk in dezen zoogenaamden boteroorlog niet aan pogingen tot bemiddeling ontbreken, doch hiervan kan geen sprake zijn.

1ste is er geen oorlog tusschen twee partijen, maar een combinatie van ongeveer 10 personen heeft een poging gewaagd om den boerenstand van twee derde van Noord Brabant de wet voor te schrijven. Bij deze poging komen ze van een koude kermis thuis, laat ze nu maar flink in het zand bijten.

2de. Er is geen strijd tusschen de boterhandelaren (waaronder wij verstaan, menschen die boter koopen en deze boter onveranderd weder verkoopen), en de boterfabrieken, maar er is een gedwongen worsteling begonnen door de fabrieken, tegen een volledige knoei-industrie. Door zelf de boter te verkoopen willen de fabrieken zich onafhankelijk maken en de fabrieken zijn eerst geheel onafhankelijk als ze alle boter rechtstreeks plaatsen.

Ieder die medehelpt om dezen toestand zoo spoedig mogelijk te verkrijgen, is onze vriend, ieder ander onze vijand.

3de. Als de bemiddeling had plaats gehad zou dat practisch beteekenen, dat de mijn van den Noord-Brabantschen Zuivelbond weder in handen der handelaren kwam. Zij zouden baas zijn, evenals voorheen.

Hoe goed misschien ook bedoeld, alle bemiddelingsvoorstellen moeten als misstappen beschouwd worden.

Op zeer hardhandige wijze hebben de boterhandelaren aan de fabrieken een vingerwijzing gegeven en hen laten voelen dat de toestand ongezond was.

Nooit mag die oude toestand wederkeeren.

Nogmaals roepen wij U toe: Exploiteer uelf.

We zijn op den goeden weg en gaan met rassche schreden vooruit.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1904-08-03

Alg. Verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe,

2 Augustus 1904, in het Hotel Nanninga te Assen.

Opening. Om 11½, uur opent de voorzitter de vergadering en zegt dat het aangenaam is voor hem aan de aanwezigen het welkom toe te roepen. Niet alleen heeft hij hier het oog op onzen

Bond, maar op het onweder dat over de zuivelwereld heeft gehangen en in het zuiden tot uitbarsting is gekomen. Toen is bewezen wat het vereenigingsleven vermag. Mogen wij ook heden weder samenzijn in het belang van onzen zaak.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en onveranderd goedgekeurd.

Volgens de presentielijst zijn aanwezig de coöperatieve zuivelfabrieken te Borger, Buinen, Coevorden, Drouwen, Duurze, Frederiksoord, Gasteren, Gasselternijveenschemond, Gieten, Grolloo, Hoogeveen, Hoogersmilde, Ide, Kloosterveen, Koekange, Oudemolen, Roden, Rolde, Ruinen, Ruinerwold, „Algemeen Belang”, Ruinerwold “Oosteinde”, Valthermond, Westdorp, Loon, Gieterveen, Zweeloo, Westerbork, en pl.m. 30 buitengewone leden.

Met kennisgeving waren afwezig de heeren G. J. Bieleman, rijksboterinspecteur te Utrecht, en J. C. v. Weijdom Claterbos, zuivelconsulent in Limburg te Sittard.

Ballotage. Aangenomen als gewone leden de Coöperatieve Boterfabrieken te **Ruinerwold (Oosteinde)** en **Roden**.

Aangenomen als buitengewone leden H. Mulder te Oosterhesselen, W. L. Venekamp te Oudemolen, J. Hofman en F. Teijen te Hoogersmilde, H. Janssens te Hijkersmilde, G. Reimers te Ruinerwold en E. Bonder te Kloosterveen.

Verkiezing bestuurslid, wegens aftreding van den heer E. Schrage te Kloosterveen. Uitgebracht worden 86 stemmen, allen op de heer Schrage. De vice-voorzitter de heer de Jong te Zuidlaren wenscht den voorzitter met zijn herbenoeming geluk, terwijl de heer Schrage verklaart dankbaar te zijn voor het in hem gestelde vertrouwen en de benoeming te aanvaarden.

Verkiezing voor de vacature van den heer J. H. Braams te Eext. Op het grostal worden geplaatst de h.h. J. Meijering te Westdorp, Hooiveld te Borger, J. H. v. Wageningen te Rolde, Leeuwerikke te Drouwen, Bokma te Ruinen en Heida te Koekange. (No. 2 en 4 trekken zich terug.)

Uitgebracht worden 90 stemmen, waarvan 47 op den heer Meijering, 26 op den heer Heida, 14 op den heer Bokma en 3 op den heer van Wageningen, zoodat de heer Meijering is gekozen.

De voorzitter wenscht hem geluk en de heer M. verklaart de benoeming aan te nemen.

Verkiezing fabriek voor het nazien der rekening. De vergadering laat dit over aan den voorzitter, die thans aanwijst de fabriek te Rolde.

Vraagpunt Borger. De heer Stoker licht dit vraagpunt toe met het volgende:

Mijne heeren! Met genoegen namen wij kennis van de agenda van den Bond (vergadering 2 Aug.), en zagen daarin punt 7 vraagpunt Borger. Wij hebben deze vraag gesteld om eens verslagen van fabrieken, bij den Bond aangesloten, ook in het orgaan op te nemen, om betere en duidelijker verslagen te krijgen van ontvangsten en uitgaven voor verschillende posten die alzoo in het onkostenboek voorkomen. Dan zouden ook deze zooveel mogelijk in één orgaan kunnen voorkomen, om gemakkelijker en beter te vergelijken. Zoomede zouden wij dan gaarne in deze verslagen zien opgenomen de onkosten per 100 of 1000 liter melk, omdat de verslagen in de dagbladen soms zoo kort zijn, dat het moeielijk valt eene vergelijking te maken van het werken van de eene fabriek tegenover de andere.

De eene fabriek maakt meer boter uit dezelfde hoeveelheid melk als de andere, dus zoude o. i. het gem. vetgehalte er ook bij opgegeven kunnen worden.

Daarom geeft het bestuur van Borger in overweging om de verslagen zoo gelijk mogelijk te krijgen, het bestuur van den Bond op te dragen een vragenlijst te zenden aan de fabrieken, bij den Bond aangesloten.

De heer Crone te **Oudemolen** doet een mededeeling uit het jaarverslag te Grouw, behelzende, dat het personeel aldaar eens per 8 dagen een vrijen dag wordt toegestaan. Spreker betoogt, dat het goed is, dat zoo iets ook gelezen wordt door andere fabrieken.

De heer Tiersma te **Hoogeveen** betoogt, dat het noodig is wekelijks of maandelijks een overzicht te geven, daar men bij vergelijking van een jaarverslag tot geen resultaten kan komen

De zuivelconsulent wijst op verschillende moeilijkheden en is van mening, dat men voorlopig niet verder moet gaan dan een commissie benoemen, die een beredeneerd rapport over deze kwestie moet indienen.

De heer de Boer te **Havelte** verwacht ook van een dergelijke commissie geen heil.

De voorzitter wijst er op, dat er zeker bezwaren zijn, doch dat zoo'n commissie die dan ook eens onder de oogen kan zien.

De vergadering besluit een commissie te benoemen.

De voorzitter noodigt daarop den heer de Boer uit in de commissie zitting te nemen, waarvoor deze wegens drukke bezigheden bedankt. Heeren Stoker en Crone stellen zich beschikbaar en eveneens de heeren Th.Hogensch te **Gieten** en Geerts te **Gieterveen**, welke labrieken thans met stoom- en vroeger met handkracht werkten.

Het jaarverslag van den secretaris, den heer G. F. Crone, dat gedrukt aan de leden is rondgedeeld, luidt als volgt:

Gewone Leden. Het dienstjaar begon met 40 en eindigde met 42 leden. In den loop van het Jaar bedankten 1 stoom- en 1 handkrachtfabriek, doch er werden ook 3 stoom- en 1 handkracht als nieuwe leden ingeschreven, met een aanwinst van meer dan 5.000.000 liter melk.

Buitengewone Leden. Het dienstjaar begon met 116 en eindigde met 220, alzoo eene vermeerdering van ruim 100 buitengewone leden, welke in het 't bijzonder het doel en streven van den Bond leeren kennen en kunnen meewerken in ruimen kring, om onze boter een goeden naam te bezorgen.

De Statuten ondergingen in 1903—1904 geene veranderingen.

Het Bestuur veranderde door het bedanken, wegens drukke werkzaamheden, van den heer T. Tiersma te **Hoogeveen**, waarvoor de heer E. F. de Boer te **Havelte** werd gekozen.

Voor het periodiek aftredend lid, den heer E. Schrage, moet in de eerstvolgende Algemene Vergadering eene verkiezing plaats hebben.

Het Secretariaat is dit jaar onveranderd gebleven.

De geldmiddelen verkeerden, ofschoon het Jaarboekje en 't Orgaan vele uitgaven vorderden, in gunstige omstandigheden.

Verrichtingen. In het afgelopen jaar werden er drie Algemeene, zeven Bestuurs- en acht Dageel. Bestuursvergaderingen gehouden, terwijl de Aanbestedingscommissie twee maal, de Commissie voor het Jaarboekje en de afgevaardigden der fabrieken voor het nazien der rekening een keer samenkwamen ter afdoening van hunne speciale zaken.

De Ambulant-Directeur is van 16 April tot 11 Mei te Ide, van 17 Mei tot 19 Juni te Ruinen, van 27 Juni tot 6 Juli weer te Ruinen, van 12 tot 18 Juli te Buinen en van 19 tot 29 September te HoogerSmilde werkzaam geweest tot groot genoegen van de fabrieken, welke op degelijke wijze geholpen werden. Het Bestuur van den Bond betreurt, dat er zoo weinig gebruik van den A.-D. gemaakt wordt.

Voor het eindigen van het dienstjaar waren er al weer aanvragen, wegens verlof en vacature, om den Ambulant-Directeur te bekomen. Tweemaal vroegen niet-aangesloten fabrieken om den A.-D., doch dit werd geweigerd.

Adressen werden gezonden aan H. M. de Koningin ter bevordering van het toevoegen van een kenmerkende stof aan de margarine en kunstboter, en aan Z. E. den Minister van Oorlog en Marine over de levering van zuivere natuurboter aan leger en vloot.

(Centrale aankoop) Aanbesteding werd in vereeniging met de andere Zuivelbonden op groo-ter schaal vanwege den FNZ. gehouden. Zoowel door meer procenten korting, als door Standard- monsters en juiste controle, is zij een waarborg voor de fabrieken, om voor minimum-prijs degelijke hulp stoffen te krijgen.

Boterkeuringen zijn van 5 op 10 tot 12 gebracht. De Botertentoonstelling na elke keuring is afgeschaft en daarvoor in de plaats gesteld het ophangen van eene groote, duidelijke puntenlijst in de Algemeene Vergaderingen. Na iedere keuring bestaat er voor de directeuren echter steeds gelegenheid de boter te keuren.

Deze puntenlijst heeft in de laatste Algemeene Vergadering, wegens volledig overzicht en sprekende cijfers, eene welverdiende belangstelling genoten.

Belooning van f 40 wordt verdeeld onder de botermakers van hand- en stoomkracht, welke de hoogste cijfers op deze puntenlijst krijgen.

Boteronderzoek is, door aansluiting der fabrieken aan het Boter-Contrôlestation Assen, vanwege den Bond v. C. Z. in Drenthe vervallen, doch eventueel is er nog f 100 voor beschikbaar, om de exportboter ten allen tijde te kunnen laten onderzoeken.

Botertransport per koelwagen heeft wegens den kouden zomer weinig voordeel gegeven, doch is in warme tijden met heete dagen zeer aan te bevelen.

Botercontrôle werd door den FNZ. bij de Hooge Regeering met goeden uitslag dringend aanbevolen.

't **Boter-Contrôlestation Assen**, vervangende de Onderlinge Contrôle van den Bond, in den loop van dit jaar geopend, gesubsidieerd door het Rijk, is een der middelen, om onze boter op de wereldmarkt een goeden naam te bezorgen.

De Centrale Knederij, voortgesproten uit onzen Bond, werkt, blijkens de laatst rondgezonden maandoverzichten, welke een duidelijk beeld der exploitatie bevatten, zeer gunstig, zoowel voor verbetering der kwaliteit als door keuze van de afnemers in binnen- en buitenland.

Contrôle Boekhouding, in het vorige jaar gewenscht, heeft door medewerking van het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den landbouw in Drenthe haar beslag gekregen.

Den Zuivelconsulent, den heer F. E. Posthuma, is machtiging verleend om de fabrieken, die zulks vragen, te controleeren tegen vergoeding van reis- en verblijfkosten.

Als de op een rij liggende fabrieken den heer F. E. Posthuma verzoeken de boeken en kas te controleeren, zal zulks goedkooper zijn dan dat een enkele zulks doet, daar de reiskosten door eenige fabrieken gemakkelijk zijn te dragen.

De Correspondentie met de fabrieken is beter dan vroeger, doordat meestal direct aan een verzoek wordt voldaan.

De *Federatieve Nederlandsche Zuivelbond* (FNV.) is voor onzen Bond, wat deze voor alle fabrieken in Drenthe moest wezen: de „Mentor”.

Geschillen waren er van 1 Mei 1903 tot 1 Mei 1904 niet te beslechten.

Het Handelsmerk werkt gunstig en is zeker de voorlooper geweest van het Rijksmerk en alzoo van onberekenbare waarde.

Inzending van Jaarverslagen der fabrieken is tot dusver nog niet voldoende begrepen, daar maar enkelen hun jaarverslag inzenden bij den Secretaris van den Bond.

Het Informatie-Bureau, vanwege den FNZ., is bij 't einde van het dienstjaar geopend voor alle aangesloten zuivelfabrieken en zal een goedkoop en afdoend middel zijn, om tijdig onsoliede handelaren te leeren kennen.

Instructie voor het personeel is nog weinig ingevoerd en toch zeer wenschelijk, om den mindere eventueel recht te laten wedervaren.

De instructie en aanstelling voor directeuren, hoewel van jonger datum dan de voorgaande, is al op meerdere plaatsen ingevoerd, om onrechtmatige handelingen te voorkomen of goed te maken. Deze is op franco aanvraag bij den secretaris van den Bond in duplo te verkrijgen.

Het jaarboekje is blijven leven, niettegenstaande net door het bestuur van den Bond, wegens de kosten van uitgave, ten doode was opgeschreven.

Met op 1 na algemeene stemmen kwam het glansrijk uit den dubbeltjesstrijd te voorschijn, om als tweede jaargang nuttige kennis te verspreiden.

Ofschoon 't een groote nederlaag voor 't bestuur was, lag er een kolossale overwinning in verscholen: “*Kennis is Macht*”, wordt nooit te duur gekocht.

Dit besluit van de algemeene vergadering is een bewijs, dat de voormannen in Drenthe hun tijd begrijpen.¹⁷

De Ned. Coöp. Bond is in Drenthe nog te weinig bekend, om aan het doel, dat hij zich voorstelt, te beantwoorden: *Eendracht maakt Macht* door Coöperatie.

Ondersteuningskringen worden maar zelden geroepen om te helpen; doch als wegens verbouw of brand de hulp van naburige fabrieken noodig is volgens vaste regelen, dan blijkt het duidelijk, dat ze in eene bestaande behoefte voorzien.

¹⁷ Nog niet gelezen wie de 'redactie' had over dit jaarboekje,.....vermoedelijk was dat Bondssecretaris, 'Meester' Crone zelf. (ZHN.)

De Ongevallen-verzekering door middel van de *Onderl. Omslag Risico-Vereeniging*. Deze telt 250 fabrieken met 1200 werklieden, die verzekerd zijn tegen f 600.000 loon. Door deze wijze van verzekering wordt minstens 30 pct. premie bespaard. Tot 1 Januari 1904 waren maar 44 ongevallen voorgekomen.

Het Orgaan van den Bond mag zich in een ruimen bijval verheugen, zoowel van den kant der melkleveranciers, die er door gedrongen worden tot meerdere kennis, als van den kant der adverteerders, die overtuigd zijn, dat hunne advertentiën onder de oogen van goede lezers komen,

Tuberculose is moeilijk te genezen of tegen te gaan, door de jarenlange overerving, en van daar, dat het bestuur nog geene uitvoering heeft gegeven aan de opdracht der algem. vergadering, om ter onderzoek van deze ingrijpende ziekte eene som uit te trekken. Het pasteuriseeren van room en ondermelk zal op den duur nog wel het middel zijn om de ziekten te beperken en te voorkomen.

Toetreding van nieuwe leden heeft gedurig plaats en toch wordt het aantal leden niet veel grooter, door het bedanken van enkele fabrieken, die desgevraagd niet opgeven waarom ze bedanken of met grieven voor den dag komen, welke ze niet kunnen bewijzen.

Vergoeding voor reiskosten werkt voortdurend gunstig op het bezoeken der Algem. Vergadering.

Verplichting heeft de Bond aan het Hoofdbestuur v./h. Genootschap v. L. in Dr., doch ook aan den energieke Zuivelconsulent, den heer **F. E. Posthuma**, die door zijne groote gaven den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken, welke eerst door subsidie gesteund moest worden, tot een krachtigen boom heeft doen opgroeien, welke door degelijke organisatie, grondig onderzoek en juiste kennis voor hoofd, hart en beurs van zuivelbereiders en melkleveranciers een zegen voor Drenthe mag genoemd worden.

De heer de Jong te **Zuidlaren** vraagt of er ook een drukfout in staat waar het betreft de opgaaft der melk van Koekange. Dit blijkt te moeten zijn 3 millioen enz., in plaats van 1 millioen enz. L. melk.

De heer Crone merkt op, dat onder de commissarissen der Knederij genoemd is de heer H. Braams, dit moet zijn de heer J. H. J. van Wageningen te Rolde.

Onder dankzegging aan den secretaris wordt het jaarverslag goedgekeurd.

Jaarverslag FNZ.

De heer de Jong te Zuidlaren bespreekt dit verslag en merkt naar aanleiding daarvan op, dat de secretaris van den FNZ. zeer terecht er op wijst, dat alle coöp. fabrieken zich bij de bestaande Bonden moeten aansluiten. De heer de Jong hoopt, dat er gelegenheid zal zijn dit vraagpunt ook eens voor Drenthe onder de oogen te zien.

De zuivelconsulent deelt nog mede, dat het verzoek aan Zijn Excellentie den Minister van Marine om alleen boter te koopen van onder contróle staande fabrieken of van fabrieken aangesloten bij een Bond, resultaat heeft gehad.

De laatste aanbesteding van 17000 K.G. is gegund, 6000 K.G. aan de Friesche Coöp. Zuivel-exportvereeniging, 5000 K.G. aan de Coöp. Stoomzuivelfabriek te Hoogeveen en 6000 K.G. aan de firma Floris Vos & Co. te Nijkerk, aangesloten bij het Botercontróle-station Deventer.

De heer de Jong wijst nog met nadruk op het *Informatiebureau van den FNZ.*, daar deze instelling op verzoek van den Drentschen Bond is opgericht. Naar aanleiding van de agenda FNZ. op 4 Augustus te Leeuwarden, zegt de heer de Jong, dat hij deze vergadering beschouwt als zoo belangrijk, dat hij hoopt, dat alle Drentsche fabrieken daar vertegenwoordigd mogen zijn.

Naar aanleiding van de mededeeling van den zuivelconsulent zegt de heer Tiersma, dat de marine nog niet geheel gecontroleerde boter zal eten, daar naast de bedoelde 17000 K.G. nog is aanbesteed 18000 K.G. niet onder contróle. De laagste prijs was daarvoor f 1,07⁵ en blijkens door hen ontvangen inlichtingen is dit gegund aan de firma van der Hage.

punt 5 en 7. De heer Tiersma vraagt wat het advies is van het bestuur omtrent punt 5.

De voorzitter zegt, dat bij het bestuur in dezen geen bepaald bestuursvoorstel bestaat.

De secretaris van den Bond wijst naar aanleiding van de geschiedenis van het weduwen- en weezenfonds van onderwijzers in Drenthe er op, dat hier het beginsel onderling misschien minder goed is en het beter zal zijn aan te sluiten bij een groote Maatschappij.

Ook de pensioenvereeningen voor onderwijzers in Gelderland en Groningen hebben zich niet staande kunnen houden.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1904-08-05

Vervolg: Verslag algemeene vergadering DBvCZ.

Agenda FNZ.

Bij punt 5 der agenda van FNZ. vergaten we nog te vermelden, dat de heer de Jong er op wees, dat er alleen gevraagd wordt hulp te verleenen aan den Bond van directeuren. Hij meende, dat men die machtiging aan den afgevaardigde wel kan verleenen.

Punt 7 van de agenda FNZ.

Aanstellen van een ambtenaar, bezoldiging van dezen met f 2500 en ontwerpen van een instructie.

De voorzitter wijst er op, dat de FNZ. zooveel doet, dat een bezoldigd ambtenaar een noodzakelijkheid is geworden. In de vorige vergadering van den FNZ. is het voorstel, om hiervoor subsidie te vragen, verworpen. Thans wordt daarom voorgesteld den ambtenaar zelf te bekostigen.

Niemand uit de vergadering verlangt hierover het woord en de vergadering draagt bij acclamatie den afgevaardigde op vóór bovengenoemde voorstellen te stemmen.

Verslag punten der botermakers.

De heer de Jong merkt als lid van de *commissie voor de boterkeuring* op, dat bij de 24ste boterkeuring in het verslag een fout voorkomt. No. 13 is daar aangegeven als totaal hebbende 8,75, wat moet zijn 8,95. Deze wijziging had invloed op de rangorde, zoodat de stand van zaken thans is:

Stoomfabrieken 1 Mei 1903—1 Mei 1904:

No. 1. Hoogeveen	gemiddeld	9.150 punt.
„ 2. Frederiksoord	„	9.136 „
„ 4. Zuidlaren	„	8.918 „

Handkrachtfabrieken:

No. 1. Grolloo	„	8.354 punt.
„ 2. Ide	„	8.190 „
„ 3. Bronneger	„	7.831 „

Aan de botermakers van Hoogeveen en Frederiksoord wordt f 10 en aan Zuidlaren f 5 toegekend. Eveneens aan de directeuren te Grolloo en Ide f 10 en Bronneger f 5.

Bovendien zal aan ieder der fabrieken een diploma worden uitgereikt.

Naar aanleiding van de boterkeuringen merkt de heer Tiersma op, dat de boter tijdens de keuringen te slecht staat en hij zag dus gaarne de keuringsplaats veranderd. Verder zou de heer Tiersma gaarne weten, waarom de boter in Drenthe na 10 en niet na 7 dagen gekeurd wordt.

De heeren de Jong en de zuivelconsulent antwoorden hierop: dat het alleen voor het gemak van den laatste is, dat de boter in het laboratorium gekeurd wordt, doch daar het daar te warm is wordt een andere plaats gezocht. Het laatste (keuren na 10 dagen) houdt verband met de moeilijke verkeersmiddelen in Drenthe, doch ook dit zal gewijzigd worden.

De heer Uiterwijk te **Gasteren** meent, dat de oproepingen niet voor allen gelijk verzonden worden. Hierop ontvangt de heer U. afdoende inlichtingen en voor zoover de fabrieken nog iets anders wenschen, worden ze vriendelijk verzocht dit even aan de commissie voor de boterkeuring mede te deelen.

De zuivelconsulent doet mededeeling van een bij hem ingekomen schrijven van de fabriek Veenhuizen.

Sluiting.

De voorzitter bedankt het stembureau, de personen, die aan de debatten hebben deelgenomen, en sluit de vergadering met een tot wederziens.

(Als buitengewoon lid is ook nog aangenomen de heer Anema te Roden.)

PDAC 1904-12-12

Namen voordracht opvolger zuivelconsulent Postuma – werd J. C. Van Weijdom Claterbos

Provinciale Drentsche en Asser courant 12-12-1904

In de heden in 't hotel Nanninga alhier gehouden vergadering van het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe waren van de 10 sollicitanten naar de betrekking van **zuivelconsulent** voor de provincie Drenthe de volgende vijf heeren uitgenoodigd ter vergadering te verschijnen: E. de Boer te Havelte, J. Jurling Beck te Wageningen, A. H. Kruijt te Bussum, E. Tonkes Struij te Eindhoven en J. C. van Weijdom Claterbos te Sittard.

De commissie voor het zuivelconsulentschap beval aan de heeren: 1. van Weijdom Claterbos, 2. Jurling Beck en 3. Struij.

Benoemd werd de heer Claterbos, **zuivelconsulent** in de provincie Limburg, met 11 stemmen, de heer de Boer had 2 stemmen, de heer Beck 1 stem.

Het salaris van den heer Claterbos zal bedragen f 2000.

De benoemde wenschte zich over het wel of niet aannemen der benoeming nog niet uit te laten, maar verzocht een paar dagen bedenktijd.

Provinciale Drentsche en Asser courant 15-12-1904

Naar wij vernemen, heeft de heer J. C. van Weijdom Claterbos de benoeming tot **zuivelconsulent** voor de Provincie Drenthe aangenomen. Hij zal 1 Februari a. s. in functie treden. De heer F. E. Postuma heeft zich bereid verklaard om van 1 Januari tot 1 Februari a. s. de betrekking waar te nemen.

Nieuwsblad van het Noorden 1904-12-18

kort verslag vergadering DBvCZ.

ASSEN, 17 Dec. Heden werd hier de algemene vergadering gehouden van den Bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe.

Vertegenwoordigd waren 30 van de 40 fabrieken en waren ruim 40 buitengewone leden aanwezig. Uit een schema van het resultaat der zes laatste boterkeuringen blijkt, dat het gemiddeld cijfer voor de stoomfabrieken 9.7 en voor de handkrachtfabrieken 8.59 is.

Aangenomen werden als buitengewone leden, de heren R. Boer te Assen, H. Meijering te Westdorp, H. Gerrits te Bronneger, H. Gelling te Tynaarlo, W. Banting te Zweeloo en H. Hadders Jz. te Benneveld.

De rekening over 1 Mei 1903 tot 30 April 1904 werd vastgesteld in ontvangst op f 4275.28½ en uitgaaf op f 4664, 11, alzo met een tekort van f 388,82½.

Het huishoudelijk reglement werd in dien zin gewijzigd, dat in de verschillende commissiën zoveel mogelijk fabrieken vertegenwoordigd zijn. Benoemd werden in de commissie voor de boterkeuringen, de heren I. Heida te Koekange en E. Bonder te Kloosterveen.

Het bestuur is gemachtigd den zuivelconsulent te vragen om als derde lid zitting te nemen.

Benoemd werden in de commissie voor de aanbesteding de heren J. Stoker te Borger, E. de Boer te Havelte, G. Reimers te Ruinerwold, M. Hofsteenge te Rolde en K. Veenstra te Zweeloo.

Na bespreking van het rapport der commissie voor de publiciteit der onkostenrekening, worden diploma's uitgereikt aan de fabrieken te Hoogeveen, Frederiksoord, Zuidlaren, Grolloo, Ide en *Bronneger* voor de punten, verkregen bij de boterkeuringen in het tijdvak 1 Mei 1903 tot 30 April 1904. Voorts werd die geldelijke beloning toegekend aan de directeuren of botermakers dezer fabrieken.

Aan den zuivelconsulent **Posthuma**, die naar Utrecht vertrekt, werd, als blijk van erkentelijkheid, een fraai bewerkte stoel aangeboden bij monde van den voorzitter Schrage. De heer Posthuma sprak daarna een hartelijk woord van dank en afscheid. Na afloop namen velen der aanwezigen met den zuivelconsulent aan een gemeenschappelijke maaltijd deel.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1904-12-19

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

Hedenochtend werd in het hotel „*t Wapen van Drenthe*” de algemeene vergadering gehouden van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

Aanwezig waren 30 afgevaardigden vertegenwoordigende 30 van de 40 aangesloten fabrieken en wel: Rolde, Oudemolen, Hoogeveen, Ruinen, Ruinerwold (2), Coevorden, Gieterveen, Duurze, Gasselternijveenschemond, Drouwen, Borger, Westdorp, Kloosterveen, Koekange, Hoogersmilde, Ide, Wapserveen, Grolloo, Loon, Gees, Oosterhesselen, Anloo, Gasteren, Anderen, Buinen, Havelte, Zweeloo, Zuidlaren en Frederiksoord.
Aanwezig waren 40 buitengewone leden.

De voorzitter, de heer E. Schrage, opende de vergadering met een welkomstgroet aan de aanwezigen. Hij gaf in overweging met de te houden besprekingen kort te zijn.

Onder de ingekomen stukken bevond zich een van dan nieuw-benoemden zuivelconsulent, de heer J. C. van Weijdom Claterbos, van den directeur-generaal van landbouw, den heer J. H. Lovink, en van eenige directeuren, waarbij zij tot hun leedwezen mededeelden verhinderd te zijn de vergadering bij te wonen.

De notulen, in druk bij de agenda rondgezonden, werden ongewijzigd goedgekeurd.

Door het lid van de *Centrale Commissie voor de Aanbesteding*, (*Centrale Aankoop*) den heer E. de Boer te **Havelte**, werd verslag uitgebracht over de vergadering dier commissie, den 27 Sept. te 's Gravenhage gehouden. Daaruit bleek, dat over 't algemeen nog te weinig het nut van de aanbesteding wordt beseft. Er moet meer medewerking komen.

Over de 4 Augustus te Leeuwarden gehouden algemeene vergadering van den FNZ. bracht de heer R. de Jong te **Zuidlaren** verslag uit. In ons blad hebben we indertijd reeds het een en ander daarover opgenomen. We komen daarop dus niet terug. Ten aanzien van de algemeene vergadering den 28 September te Utrecht gehouden, waarover door dan afgevaardigde, den heer E. de Boer te **Havelte**, verslag werd uitgebracht, kunnen we om dezelfde reden zwijgen. Onder dankbetuiging werden deze verslagen voor kennisgeving aangenomen.

Daarna is aan de orde ballotage van nieuwe buitengewone leden. Aangenomen worden de heeren R. Boer te Assen, H. Meijering te Westdorp, H. Garrits te Bronneger, H. Gelling te Tinaarloot, W. Banting te Zweeloo en H. Hadders Jzn, te Benneveld (gem. Zweeloo).

Het volgende punt der agenda was de behandeling van de rekening en verantwoording van den Bond over het dienstjaar 1 Mei 1903-1 Mei 1904 Deze rekening en verantwoording was in druk als bijlage bij de agenda gevoegd. Daaruit bleek dat de rekening sloot met een nadeelig saldo van f 38882⁵, uitgaven bedroegen f 4664,11, de ontvangsten f 4275,28⁵.

De commissie belast met het nazien der rekening stelde voor tot goedkeuring daarvan te besluiten. Zij trok de conclusie, dat door de gewone inkomsten de uitgaven gedekt kunnen worden. Het nadeelig saldo is haars inziens alleen ontstaan door het uitgeven van het jaarboekje zonder dat daartegenover bijzondere inkomsten stonden.

In behandeling komt het voorstel van het bestuur om in het huishoudelijk reglement een 5-tal artikelen op te nemen, strekkende om het bestuur te machtigen, onder goedkeuring der algemeene vergadering, werkzaamheden, verbonden aan afzonderlijke instellingen, op te dragen aan commissiën, welker leden uit de buitengewone leden worden verkozen. Deze commissiën zullen onder toezicht staan van het bestuur en zijn aan dat college verantwoording schuldig. In de toelichting zegt het bestuur o.m.:

„De tegenwoordige inrichting van den Bond brengt mede, dat al het werk aan een klein aantal personen is opgedragen. In de eerste plaats is dit een bezwaar voor die personen zelf, doch we meenen, dat ook voor den Bond die toestand minder gewenscht is. Het wil ons namelijk voorkomen, dat een vereeniging het best tot haar doel komt, als zooveel mogelijk leden aan de bevordering harer belangen medewerken. Dit nu zal bij onzen Bond het geval zijn, als er in de verschillende commissiëa zooveel mogelijk fabrieken vertegenwoordigd zijn.”
Zonder beraadslaging werd de voorgestelde wijziging van het reglement goedgekeurd, nadat besloten was dat het wenschelijk is bedoelde commissiën aan te stellen.

Ten gevolge van dit besluit stelt het bestuur voor over te gaan tot het verkiezen van een *commissie voor de Boterkeuringen* en te kiezen uit de volgende dubbeltallen: voor vertegenwoordiging der stoomfabrieken de heeren I. Heida te **Koekange** en O. W. Homan te **Eext** en voor de vertegenwoordiging van handkrachtfabrieken de heeren E. Bonder te **Kloosterveen** en H. Uiterwijk te **Gasteren**.

De uitslag der stemming is, dat worden uitgebracht 86 stemmen, waarvan 70 op den heer I. Heida en 48 op den heer E. Bonder. De heeren H. Uiterwijk en O. W. Homan verkregen respectievelijk 38 en 16 stemmen, zoodat de beide eerstgenoemden verkozen zijn. Beiden verklaar en de benoeming aan te nemen.

Het bestuur werd gemachtigd den zuivelconsulent voor Drenthe te vragen als derde lid in deze commissie zitting te willen nemen.

Ingevolge de wijziging van het reglement stelt het bestuur ook voor:

- 1e. over te gaan tot het verkrijgen van een commissie voor de aanbesteding;
- 2e. de beide tegenwoordige leden dier commissie, de heeren J. Stoker te Borger en E. de Boer te Havelte, bij acclamatie te kiezen, en
- 3a. drie andere leden uit de drie door het bestuur opgemaakte dubbeltallen te kiezen. Deze dubbeltallen bestaan : 1e. uit de heeren G. Reimers te Ruinerwold en P. Bokma te Ruinen; 2a. uit de heeren M. Hofsteenge te Rolde en E. Pepping te Drouwen, en 3e. uit de heeren K. Veenstra te Zweeloo en H. Houwing te Gasselternijveenschemond.

Besloten wordt tot de verkiezing van de commissie over te gaan; de beide tegenwoordige leden worden conform het voorstel van het bestuur bij acclamatie gekozen.

Voorts worden verkozen de heeren G. Reimers met 54, M. Hofsteenge met 58 en K. Veenstra met 64 stemmen.

De eerste, die aanwezig was, verklaarde de benoeming te aanvaarden. De heeren P. Bokma en E. Pepping verkregen bij deze stemming 28 stemmen, de heer H. Houwing vereenigde er 21 op zich.

Bij dit punt doet het bestuur de mededeeling, dat het voor de eerstvolgende algemeene vergadering zal nagaan, welke wijzigingen gebracht moeten worden in de reglementen voor de boterkeuringen, aanbesteding en het handelsmerk.

Hiermede was men genaderd tot de bespreking van het rapport van de commissie voor publiciteit van de onkostenrekening, (in de jaarverslagen) welke commissie in de vorige vergadering benoemd werd en bestaat uit de heeren G. F. Crone, G. Geerts, T. H. Hogenesch en J. Stoker.

De vrucht der besprekingen was het opmaken van een tabel verdeeld in de rubrieken: ontvangsten en uitgaven. Deze beiden zijn weer ontleed tot tal van meer gespecificeerde rubrieken. Zoo wordt onder "uitgaven" gevraagd opgaaf van uitgaven voor melk, voor salaris, brandstof enz. Onder „ontvangsten” wordt opgaaf gevraagd van de hoeveelheid melk in liters en kilogrammen, de hoeveelheid geproduceerde boter, de ontvangsten voor de boter enz. De commissie zegt in haar rapport gemeend te hebben geen namen te moeten vragen, maar evenals bij de Boterkeuring, de Fabrieken door cijfers aan te wijzen en Stoomfabrieken te doen kennen aan een sterretje.

De opgaven worden telkens bij den Secretaris van den Bond ingezonden, die, naar tijd van inzending, voor de nummering zorgt, welke het geheele jaar door dezelfde blijft, zoodat elke Fabriek op de lijst een vast nummer heeft, welke op verzoek alleen aan belanghebbenden wordt medegedeeld.

Door het overzicht na te gaan, zullen de Fabrieken met een voordeelige exploitatie direct in 't oog vallen en als voorbeelden ter navolging kunnen dienen.

't Is wenschelijk, dat alle Fabrieken de boven aangewezen opgaven zenden en daarbij zich bereid verklaren, zoo zulks gevraagd wordt, de boeken te willen openleggen voor den Secretaris of Voorzitter van den Bond, onder verplichting van geheim, ter controle van de cijfers der onkostenrekening.

Op deze wijze krijgt men een 4 weeks- of maand-overzicht der Fabrieken van den Bond, welke aan den leden een getrouw beeld geeft der exploitatie.

Enkele opmerkingen werden over deze tabel nog gemaakt. Zoo wenschte de heer T. Tiersma te Hoogeveen, in de tabel ook opgenomen te zien de opgave van het vetgehalte van de melk, om aan de hand daarvan een vergelijking te kunnen maken tusschen het vetgehalte en de hoeveelheid geproduceerde boter door de verschillende fabrieken daaruit vervaardigd. De fabrieken, met cijfers aanduiden, achtte hij niet wenschelijk. Het blijkt dan gauw welke fabriek door een bepaald cijfer wordt aangeduid.

Moeilijk achtte hij het, vooral voor stoomfabrieken, elke vier weken opgaaf te doen van uitgaven, bijv. voor melk en steenkolen. Voor de melk verschillen de prijzen 's zomers en 's winters en steenkolen worden gewoonlijk bij groote hoeveelheden tegelijk ingeslagen.

Algemeen werd dit laatste bezwaar gedeeld en opgemerkt werd, dat het wenschelijk is voor artikelen als genoemd een gemiddelde vier-weeks opgaaf te doen van de kosten over een geheel jaar.

Besloten werd deze wenken aan de commissie in overweging te geven en haar te verzoeken in verband daarmee de zaak nogmaals in behandeling te nemen.

De heer Tiersma werd benoemd om als 5de lid zitting te nemen in de commissie, om de bezwaren, die vooral van kracht zijn voor stoomfabrieken, nader toe te lichten.

Daarna werden door den heer F. E. Posthuma de diploma's uitgereikt aan de fabrieken Hoogeveen, Frederiksoord, Zuidlaren, Grolloo, Ide en Bronneger voor het hoogste aantal punten bij de boterkeuringen in het tijdvak 1 Mei 1903 -30 April 1904 verkregen.

Tevens werden aan de directeuren of botermakers dier fabrieken de geldelijke belooningen uitgereikt. Het hoogste aantal punten van de stoomzuivelfabrieken had verkregen de fabriek te **Hoogeveen** en van de handkrachtfabrieken die te *Grolloo*. Op een na het hoogste de fabrieken

te **Frederiksoord**, (stoomz.-fabriek) en te **Ide** (hand kracht fabriek). Dan volgden de stoomfabriek te **Zuidlaren** en de handkrachtfabriek te **Bronneger**.

Aan de directeuren of botermakers der eerste vier fabrieken werd ieder f 10 uitgereikt, aan die der beide laatste fabrieken ieder f 5.

De heer F. E. Posthuma deed de uitreiking vergezeld gaan van eenige hartelijke woorden, schetsend den vooruitgang van de zuivelproducten in Drenthe, wat vooral te danken is aan de pasteurisering van den room.

Bij rondvraag verzocht de secretaris, de heer Crone, den directeuren hunne lijsten van aanbesteding zoo spoedig mogelijk in te zenden. Hiermede waren de zaken van deze belangrijke agenda afgehandeld.

(Afscheidswaarden aan vertrekkende zuivelconsulent Posthuma)

Alvorens echter tot sluiting over te gaan richtte de voorzitter het woord tot den heer F. E. Posthuma, den Zuivelconsulent voor Drenthe, die voor de laatste maal de vergadering in die kwaliteit bijwoonde wegens zijne benoeming tot secretaris van het Hoofdbestuur van den FNZ.

In een rede waaruit groote waardeering sprak voor alles wat de heer Posthuma voor het zuivelbedrijf heeft tot stand gebracht, wees spr. er op hoe zeer het allen verheugd had, toen het bekend werd dat de heer Posthuma tot secr. van den FNZ. was geroepen.

Onmogelijk, zeide spreker, kan ik alles opnoemen wat gij gedaan hebt om het zuivelbedrijf vooruit te helpen. Gebleken echter is, dat gij altijd de rechte man op de rechte plaats waart.

Spr. besloot met de beste wenschen voor het verder leven van den heengaanden zuivelconsulent en bood hem namens de Vereeniging als blijk van erkentelijkheid en sympathie (in teekening) een fraai bewerkte leuningstoel aan.

Met luid applaus betuigde de vergadering hare instemming.

De heer Posthuma nam het geschenk in dank aan en besloot met een krachtig woord van aansporing om de zuivelbereiding steeds meer vooruit te brengen. Spr. zag daartoe slechts één weg, bestrijding der knoeierij en een goede export.

Hierna sloot de voorzitter deze openbare vergadering.

Aan het diner, dat na afloop gehouden werd, namen een 27-tal personen deel. Nog menig hartelijk en waardeerend woord werd daar den scheidenden consulent toegesproken.

Het gemiddelde cijfer dat het overzicht van de 6 in dit dienstjaar gehouden boterkeuringen aantoonde was voor stoomzuivelfabrieken 9,7 en voor handkrachtfabrieken 8,59.

1905

Ontbreekt bijna geheel op WWW ¹⁸

PDAC 1905-08-04

Gegevens uit verslag 34e en 35e boterkeuring Drentsche Zuivelbond

Provinciale Drentsche en Asser courant 04-08-1905

Aan het verslag van de 34ste boterkeuring van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe ontleenen we:
Keurmeesters waren de heeren Gerh. Lugard te Deventer en Gerritsma te 't Meer.
Uit de cijfers blijkt: van de 41 fabrieken hadden 9 een gebrek in geur of smaak en 32 niet.
Van de 23 stoomfabrieken hadden 3 een gebrek in geur of smaak, dat is 13 pct.
Van de 18 handkrachtfabrieken hadden 6 een gebrek in geur of smaak, dat is 33 pct.
Van de 41 fabrieken pasteuriseerden 39 den room, dat is 92 pct.
Van de 32 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak pasteuriseerden 32 de room, dat is 100 pct.
Van de 41 fabrieken zuurden 34 met Reincultuur, dat is 83 pct.
Van de 32 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak zuurden 32 met Reincultuur, dat is 100 pct.
De gebruikte Reinculturen bij de monsters zonder gebreken waren: 24 maal F. N. Z., 2 maal Barnekow, 2 maal Zoffman, 2 maal Mertz.

Provinciale Drentsche en Asser courant 24-08-1905

De 35ste boterkeuring van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe geschiedde, daar de heeren Gerritsma en Lugard waren verhinderd, door den heer Rijenga te Heeg, een enkele keer bijgestaan door de leden der commissie voor de boterkeuringen.
De heer Rijenga keurde een 19tal monsters twee keer. De herkeuring gaf slechts weinige verschillen.
Van de 41 fabrieken hadden 11 een gebrek in geur of smaak en 30 niet.
Van de 23 stoomfabrieken hadden 6 een gebrek in geur of smaak, dat is 26 pct.
Van de 18 handkrachtfabrieken hadden 5 een gebrek in geur of smaak, dat is 27 pct.
Van de 41 fabrieken pasteuriseerden 37 den room, dat is 89 pct.
Van de 30 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak pasteuriseerden 28 den room, dat is 92 pct.
Van de 41 fabrieken zuurden 36 met Reincultuur, dat is 86 pct.
Van de 30 fabrieken zonder gebreken in geur en smaak zuurden 25 met Reincultuur, dat is 79 pct.
De gebruikte reinculturen bij de monsters zonder gebreken waren:
17 maal F. N. Z.; 3 maal Zoffman; 2 maal Barnekow; 2 maal Mertz.

Provinciale Drentsche en Asser Courant – 1905-08-10

BCA. Kort verslag bezoek buitenlandse zuiveldeskundigen

Het *Botercontrolestation Assen* en het Laboratorium van den zuivelconsulent genoten heden de eer bezocht te worden door de heeren H. Ricard (senateur) en prof. J. Troude, resp. voorzitter en secretaris van het tweede internationale zuivelcongres te Parijs, en den heer dr. Bonn, directeur van het laboratorium te Lille.

De bezoekers, vergezeld van de heeren baron Collot d'Escury, F. E. Posthuma en dr. Swaving, werden in het Landbouwhuis ontvangen en rondgeleid door de heeren mr. A. ten Oever, voorzitter van het BCA., dr. J. Böeseke, directeur scheikundige, en den zuivelconsulent, den heer J. C. van Weijdom Claterbos.

Ten zeerste waren de heeren ingenomen met de goede regeling van het BCA. en met belangstelling werd kennis genomen van de inrichting van het Landbouwhuis en van de boterkeuringen van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken*.

Bezocht werd hierna de *Coöperatieve Exportvereniging* en *Centrale Knederij*, alwaar de directeur, de heer J. P. van der Goot, de inrichting in werking vertoonde. Met belangstelling ook bezichtigden de heeren het Gouvernementsgebouw; zij roemden zeer den mooien Brink. Zeer voldaan vertrokken de gasten, die gisteren Leeuwarden bezochten, met den trein van 1:33 naar Maastricht.

¹⁸ Gezocht op Claterbos, Crone, boterkeuring, zuivelfabrieken

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1905-08-24

Gegevens uit jaarverslag 1904-1905 DBvCZ

Uit het jaarverslag van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* ontleenen we het volgende:

Landbouwhuis.

't Is ons een groot genoegen dit jaarverslag te kunnen openen met de mededeeling, dat het „Landbouwhuis” in de Kloosterstraat te Assen in April in gebruik is genomen. De kleine vertrekken van 't Landbouwhuis zijn ingericht voor de laboratoriums en kantoren en op de ruime zolders zijn de waren van het depôt van den Bond v. C. Z in Drenthe geborgen.

De groote zaal, eenvoudig en netjes gemeubileerd, met kaarten aan den wand en couranten op de leestafel, biedt ruimte voor openbare- en commissie-vergaderingen, steeds is daar vrije toegang voor de directeuren en melkleveranciers van boterfabrieken uit verschillende plaatsen. Het Landbouwhuis kan daardoor voor de Drentsche boeren en zuivelbereiders een aangenaam tehuis worden, waar zij de zak „heel houden” en dikwijls gelegenheid vinden door woord en schrift de inkomsten grooter en door de goederen van het depôt de uitgaven voor de fabrieken kleiner te maken.

Leden.

Het aantal gewone leden verminderde, door liquidatie van een handkrachtfabriek, met 1, en bedraagt nu nog 41.

In aantal is de Bond kleiner geworden, doch feitelijk niet, omdat de melk van de opgeheven fabriek, in de aangrenzende stoomfabrieken, leden van den Bond, verwerkt wordt.

De leden van den Bond verwelken bijna 46.000.000 liter melk.

Het dienstjaar begon met 220 buitengewone leden en eindigde met 226.

De geldmiddelen verkeerden door de vele advertentiën in het jaarboekje in gunstige omstandigheden.

De ambulant-directeur heeft van 7—17 Mei te Ruinen, van 17 Juli—7 Augustus te Tinaarloos, van 3 September—3 October te Coevorden, van 3 October—11 October te Wapserveen, van 15 October—26 October te Hooger-Smilde en van 26 November—3 December te OudeMolen vervangen.

Bovendien verleende deze titularis, met toestemming van het bestuur, adsistentie aan den heer Posthuma bij diens verblijf in Noord-Brabant.

Aanbesteding (*Centrale Aankoop*) in vereeniging met andere Bonden door den FNZ. heeft den omzet van eerste kwaliteit hulpstoffen voor minimum prijs, met korting, meer dan verdubbeld.

Het bestuur van den Bond heeft daarom het depot moeten uitbreiden, de commissieleden vermeerderen en een dephouder aanstellen, welke volgens instructie voor dezen belangrijken tak van dienst zal werkzaam blijven, met machtiging om in rekening-courant te treden met de Boerenleenbank te Kloosterveen. Het depot is thans gevestigd ten huize van den dephouder, terwijl verschillende goederen in het „Landbouwhuis” voorradig zijn.

Alle benodigdheden, van welken aard ook, gelieven de fabrieken bij het depot te bestellen.

Boterkeuringen zijn er acht gehouden.

Na elke keuring bestaat voor heeren directeuren gelegenheid de boter te beoordeelen.

Da officiële lijst geniet steeds eene welverdiende belangstelling in de algemene vergaderingen.

De fabrieken en botermakers, die de hoogste punten behaalden, verkregen een keurig diploma in lijst en de laatsten daarenboven eene geldelijke belooning. De meeste punten verwierven: **Hoogeveen, Koekange, Gieterveen, Ballo, Buinen en Anloo.**

De controle over de boekhouding, met medewerking van het hoofdbestuur van het *Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe* (DLG) tot stand gekomen, zal vele besturen en directeuren een krachtigen steun kunnen worden.

Het informatie-bureau vanwege den FNZ., dat nog maar ruim een jaar bestaat en indertijd voorgesteld is door onzen Bond, ondervindt steeds meer belangstelling van de zijde der fabrieken, dat deze op goedkoope, gemakkelijke en zekere wijze tijdig onsoliede handelaren leeren kennen en zich voor schade kunnen wachten.

Verplichting heeft de Bond aan het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe voor de bevordering van en de belangstelling in den Zuivelcursus en voor de benoeming van den heer J. C. v. Weijdom Claterbos, een zoon van den grondlegger der verbeterde zuivelbereiding in Drenthe, doch ook aan den heer F. E. Posthuma, welke zijn betrekking als Zuivelconsulent voor Drenthe verwisselde met dien van secretaris van den FNZ., in welke betrekking de eerste Zuivelconsulent van Drenthe de Mentor van Nederland zal wezen, welke voeling houdt met alle buitenlandsche boterzaken, ten behoeve van de verheffing van onze heerlijke natuurboter en alles wat daarmede in verband staat en zulks op eene wijze, welke overal den bekwamen man doet kennen en waardeeren.

De begroting van den Bond voor het tijdvak 1 Mei 1905—1 Mei 1906 sluit in ontvangst en uitgaaf met f 2220 kosten en opbrengst van het jaarboekje zijn pro memorie uitgetrokken.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1905-09-14

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe. Bond begint – voorzichtig – met boterexport!

ASSEN – Hedenmiddag vergaderde in het Landbouwhuis alhier de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*. Vertegenwoordigd waren 22 fabrieken. De voorzitter, de heer E. Schrage, opende de vergadering.

Na eene kleine wijziging werden de notulen der vorige vergadering goedgekeurd.

Medegedeeld werd dat de heeren F. E. Posthumus en H. Meijering kennis hebben gegeven van verhindering.

Bij acclamatie werden aangenomen als nieuwe buitengewone leden de heeren H. Nyenhuis, A. J. Prins, beide te Gieten, J. Hingstman te Loon, J. Valleu te Haren, H. Le Loux te WilhelminaOord, P. Lettinga te Assen, J. Hof, G. Aling en H. Lunsing, allen te Westdorp.

Ingekomen was het rapport van de commissie, benoemd tot nazien der rekening en verantwoording.

Uit dit rapport der commissie, bestaande uit de heeren J. H. J. van Wageningen en H. J. Lange blijkt:

1e dat de uitgaven behoorlijk door kwitanties gedekt zijn;

2e dat volgens de overgelegde toelichting de uitgaven gemotiveerd zijn;

3e dat de huishouding van den Bond door de gewone middelen gedreven kunnen worden;

4e. dat het dit jaar bezwaarlijk mogelijk was de verschillende uitgaven en ontvangsten meer gesplitst aan te geven, doch dat het gewenscht zal zijn in den vervolge de hoofden zoowel onder de uitgaven, als onder de inkomsten meer in overeenstemming te brengen met de hoofden voorkomende in de begroting. Een duidelijker overzicht zal daardoor verkregen worden.

Ten slotte wijst de commissie op de bijzonder gunstige uitkomsten van de gemeenschappelijke aanbesteding (*Centrale Aankoop*), waardoor verkregen, dat de kortingen ontvangen van de leveranciers der hulpstoffen meer bedragen dan de omslag in werkelijkheid van de fabrieken ontvangen.

Uitgegeven werd een bedrag van f 4500,91, waarbij het nadeelig saldo van het vorig dienstjaar ten bedrage van f 792,58½, zoodat de uitgaven voor het dienstjaar 1904—1905 feitelijk f 3709,37½ bedragen.

De **ontvangsten** bedroegen f 4917,23½, terwijl er bij den aanvang van het dienstjaar een batig saldo was van f 260,17, zoodat er beschikt kon worden over een som van f 5177,40½.

Het dienstjaar 1904-1905 gaf dus een batig saldo van f 5177,40½, — f 4500,91 = f 676,49½. Overeenkomstig het voorstel der commissie werd de rekening en verantwoording goedgekeurd.

Het jaarverslag, dat eveneens was ingekomen, werd voor kennisgeving aangenomen.

Het volgend punt der agenda was de uitgifte van het jaarboekje.

De voorzitter verzocht den heer van Weydom Claterbos eenige inlichtingen hierover te verstrekken.

Deze merkte op, dat het bestuur zich de vraag gesteld heeft, of het gewenscht was, dat het jaarboekje, dat volgens het besluit van den Bond weder uitgegeven zal worden, in denzelfden vorm als vorige jaren het licht te doen zien. Algemeen was het bestuur van meening, dat het beter was de uitgaaf van het boekje te veranderen. Zooals het in de laatste jaren werd uitgegeven, was het vrijwel een copie van het jaarverslag met wat blanco velletjes papier voor notities.

Daarom is thans samenwerking gezocht met het *Genootschap van Landbouw in Drenthe (DLG.)*, dat, zooals men weet, de *Staring's Almanak* uitgeeft. Na langdurige besprekingen werd een accoord getroffen om gezamenlijk een jaarboekje uit te geven overeenkomende met de *Staring's Almanak*.

Mochten de kosten, waarmee het bestuur nog niet geheel gereed is, meer eischen, dan zou het bestuur tot dekking daarvan willen bestemmen de korting, welke de commissie van aankoop ontvangt voor leveranties aan niet-aangesloten fabrieken. Deze korting toch wordt niet aan de genoemde fabrieken terugbetaald. Het bestuur was van meening, dat dit ook een goede reclame zou zijn voor den Bond.

Overeengekomen is, dat de Bond aan het Genootschap tegen een vasten prijs de jaarboekjes zal leveren, waarbij de boekjes in linnen band met omslag zullen moeten worden afgeleverd.

Nu is het de vraag of ook de fabrieken de jaarboekjes in dergelijken portefeuille-vorm verlangen. De kosten zullen 10 ct. per exemplaar meer bedragen.

Het bestuur stelt zich voor een circulaire aan de directeuren der verschillende fabrieken te lichten, om hun oordeel daarover te kennen te geven.

Getracht zal worden het jaarboekje voor het eind van het jaar gereed te doen zijn.¹⁹

Vervolgens kwam aan de orde punt 6 der agenda: **Boterexport.**

Tot toelichting van dit punt werd door het bestuur gezegd:

In de bestuursvergadering, gehouden 17 Mei j.l., werd door een der bestuursleden de vraag gesteld of de tijd nog niet gekomen zoude zijn, dat de Bond zich zoude inlaten met den afzet der producten.

Algemeen waren de aanwezigen, het er over eens, dat eene zaak van zooveel belang in eene volgende vergadering ernstig behoorde te worden nagegaan.

In de bestuursvergadering, 17 Juni gehouden, werd de zaak breedvoerig besproken en besloten af te wachten het rapport van de commissiën, benoemd door den FNZ., om na te gaan de mogelijkheid in het buitenland (Berlijn en Parijs) boter af te zetten.

Waar het belangrijk en verdienstelijk rapport der commissiën, welke naar Frankrijk, Duitschland en Denemarken geweest zijn (de titel v./h. rapport luidt „*Rapport Parijs-Berlijn-Kopenhagen*”) thans is uitgebracht, heeft het bestuur van den Bond in de vergadering van 30 Augustus j.l. het punt “Boterexport” andermaal in behandeling genomen en bleken de bestuursleden *eenparig* van oordeel te zijn, dat de tijd reeds lang daar is, dat de Bond zich heeft te bemoeien met den afzet der boter; vooreerst omdat het bestuur overtuigd is, dat de export van boter van goede kwaliteit, financieele voordeelen afwerpt en voorts, omdat export in het belang is van de eerlijke boterhandel en wellicht net eenige middel is om den eenmaal zoo goeden naam van onze vroeger zoo hoog geroemde boter weer te herwinnen.

Het bestuur meent hier niet in breedvoerige beschouwingen behoeven te treden over de noodzakelijkheid van boter-export; herhaalde malen is daarop, ook in de vakbladen, gewezen en het bovengenoemd rapport zet den tegenwoordigen toestand zeer duidelijk uiteen; het bestuur meent te kunnen volstaan met naar dat rapport te verwijzen.

Ean *algemeene Nederlandsche* boterexport werd door allen het meest gewenscht geacht, doch in afwachting van het tot stand komen daarvan en wetende, dat niet *alle* boter van de Bondsfabrieken *nu* reeds geschikt is voor export, meende het bestuur eenparig, dat de Drentsche Bond met den export *moet* aanvangen, door de fabrieken, die zulks wenschen in de gelegenheid te stellen per week een paar K G. boter van *goede* kwaliteit beschikbaar te stellen voor den export.

Gaat het met deze eenvoudige en bescheiden poging naar wensch en het bestuur is van oordeel, dat zulks redelijkerwijze te verwachten is dan is uitbreidingmogelijk en kunnen gaandeweg meer fabrieken en ook kleine fabrieken aan den export deel nemen. Het bestuur meende ook daarom vooral met de groote fabrieken te moeten aanvangen, omdat die zeer goed per week een paar honderd K.G. boter voor export kunnen beschikbaar stellen, zonder hunne tegenwoordige handelsrelaties behoeven te verbreken.

Het bestuur is verder, van oordeel, dat eene regeling van den export den Bond weinig of geen geld behoeft te kosten.

¹⁹ In de PDAC1905-09-27 staat dat het drukken van 7000 'Almanakken' is gegund aan de drukkerij van de PDAC. (ZHN.)

Het bestuur heeft de eer de navolgende voorstellen aan de algemeene vergadering aan te bieden:

- 1) De algemeene vergadering van den Bond besluit, dat de Bond zich voortaan bezig zal houden met bevordering van den boterexport;
- 2) De algemeene vergadering draagt aan het bestuur op na te gaan, welke fabrieken een deel van hun boter en hoeveel per week, willen beschikbaar stellen voor den export;
- 3) De regeling van den eventueelen export wordt voorloopig overgelaten aan het bestuur van den Bond, dat de bevoegdheid heeft, eventueel eene commissie daarvoor te benoemen en eenige bepalingen voor de exporteerende fabrieken te ontwerpen en vast te stellen.

In de algemeene beraadslagingen werd door den heer T. Tiersma opgemerkt, dat het ook voor een Export-vereen, onmogelijk is de boter, gelegerd in het binnenland, uit handen der knoeyers te houden. Daarom zal alleen naar het buitenland moeten worden verkocht.

De heer H. S. Sybrandy bracht in het midden, dat het ook in de eerste plaats de bedoeling is naar het buitenland uit te voeren, om vóór alles te zorgen, dat de boter voorzien van het Rijksmerk de grenzen over gaat.

Voorts zegt spr., dat de FNZ. het voorbeeld is hoe uit verschillende provinciale met elkaar concurrerende vereenigingen een groote bond is ontstaan. Dit nu is ook niet onmogelijk bij Export-vereenigingen. Tal van prov. Exportvereenigingen, vereenigd tot een Nederlandsche vereeniging, zullen dan ook den naam van de Nederlandsche boter in het buitenland moeten vestigen. De boter uit ons land moet niet onderscheiden worden in Friesche, Drentsche, Brabantsche enz., maar moet in het buitenland beschouwd worden als één soort.

Daarom is hij er voor een proef met den export te nemen.

De heer R. de Jong acht de bewering van den heer Tiersma over de groote knoeyerij gedeeltelijk niet juist. Door eenen algemeenen Nederlandschen boterexport is het niet onmogelijk dat de Regeering gedrongen wordt te bepalen, dat geen Nederlandsche boter de grenzen over mag zonder rijkscontrolemerk. Of men hier te lande de boter zonder rijksmerk wil gebruiken, moeten de consumenten zelf weten. Daaraan is echter betrekkelijk weinig gelegen.

De heer van Weijdom Claterbos merkte rof op, dat niet dadelijk van een export-vereen, moet worden gesproken. De idéé, de kern is gezond en in 't klein moet worden begonnen. De tijd zal moeten leeren hoe de zaak later te regelen. In elk geval zal getracht worden de boter uit handen der knoeyers te houden, al is dit niet altijd mogelijk.

De drie voorstellen, door het bestuur gedaan, werden aangenomen.

Zes fabrieken van Zuidlaren, Roden, Havelte, Hoogersmilde, Frederiksoord en Gasselternijveen zegden staande de vergadering toe wekelijks een zekere hoeveelheid boter voor den export beschikbaar te zullen stellen.

Op voorstel van den heer T. Tiersma werd besloten den afgevaardigde voor de alg. verg. van den FNZ. op 20 September, in opdracht te geven het prae-advies over te nemen van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Friesland op het voorstel van het Hoofdbestuur, luidende:

1. het Bestuur verzoekt machtiging, met de fabrieken (en zoo noodig met de bestaande en op te richten Exportvereenigingen) in verbinding te mogen treden, om voor deze als bemiddelaar bij het plaatsen van boter in het buitenland op te treden (m. a. w. het werk te doen, dat anders een agent of commissionnair zou verrichten) en zulks op door het bestuur te bepalen voorwaarden:

2. het Bestuur verzoekt machtiging, op de begrooting voor 1906 een post van f 1000 te mogen brengen, waaruit zoo noodig de kosten voor het in 1 beschreven doel te bestrijden zijn, die niet door eventueele inkomsten gedekt worden.

Bedoeld prea-advies van den Frieschen Bond luidt:

het eerste voorstel inzake den boterafzet aldus te wijzigen:

„het bestuur verzoekt machtiging, met de fabrieken (en zoo noodig met de bestaande en op te richten exportverenigingen) in verbinding te mogen treden, om ter bevordering van den afzet van onvervalschte boter in het binnenl. en buitenland adviseerend en organiseerend op te treden.”

Besloten werd, evenals voor twee jaar een afgevaardigde te zenden naar het congres dat te Parijs gehouden zal worden. Volgens mededeeling van den heer F. de Boer, lid van de commissie van Aankoop, zijn, behoudens eenige opmerkingen, geen ernstige klachten over de leveranties ingekomen.

Hierna sluiting.

1906

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1906-01-18

Uit 'Orgaan' DBvCZ: korte terugblik op afgelopen jaar – 1905

In het „*Orgaan van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*” werpt de heer G. F. Cro-
ne te Oudemolen, secretaris van den Bond, een terugblik op het jaar 1905.

Wij ontleenen daaraan het volgende:

Het jaar 1905 heeft den zuivelbereider vele redenen tot tevredenheid gegeven. Hoewel toch de hoeveelheid melk niet overvloedig was en droogte zelfs op vele plaatsen den melkaanvoer be-
langrijk verminderde, zijn de boterprijzen in 1905 regelmatig geweest en over het algemeen
beter dan die van het vorige jaar. Zeer groote sprongen kwamen nagenoeg niet voor. De laag-
ste notering was in het afgelopen jaar ruim f 4 hooger dan in 1904 en reeds omstreeks Juni
stegen de prijzen, om eene ongekende hoogte te bereiken in de laatste maanden des jaars.

Duitschland vooral nam in het afgelopen jaar veel boter af. Over het algemeen kan gezegd
worden, dat buitenlandsche kooplieden een gunstiger oordeel krijgen over de Nederlandsche
boter, en al zijn wij nog niet waar wij wezen moeten, dank zij de goede werking der Botercon-
trôle onder Rijkstoezicht, stelt het buitenland steeds meer vertrouwen in de zuiverheid der Ne-
derlandsche boter.

Op duidelijke wijze is in het afgelopen jaar gebleken, dat onze Bond een der nuttigste instel-
lingen in de provincie is. Enkele fabrieken traden als lid toe.

De Bond nam het besluit den boter-export te bevorderen; verschillende fabrieken hebben bo-
ter voor den export toegezegd.

Het aantal boterkeuringen werd gebracht op 10 a 12 per jaar.

Ook in 1905 is weer gebleken dat de boterkeuringen een uitstekend middel zijn om de kwali-
teit der boter te verbeteren.

Veel kan en moet echter nog gewerkt worden aan de verbetering van het product. Het Rijks-
merk moet niet alleen de zuiverheid garandeeren, doch moet tevens vormen een kenmerk van
boter van goede kwaliteit.

Op de tentoonstelling te Luik verwierf de Zuivelsbond en een van zijne leden eene onderschei-
ding.

De instelling van een Ambulant-Directeur is gebleken onontbeerlijk te zijn, vooral door de
langdurige waarneming te Hoogersmilde en Coevorden.

Eene commissie voor de onkosten-rekening werd benoemd. Hare werkzaamheden hebben
reeds een aanvang genomen.

Met het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw (DLG) werd
een gemeenschappelijk jaarboekje uitgegeven. Moge het aan de verwachtingen beantwoorden.

Steeds meer gebruik wordt gemaakt van den gemeenschappelijken aankoop van hulpstoffen.
Alle hulpstoffen zijn verkrijgbaar aan het depôt.

Omgezet werd in het afgelopen jaar voor ruim f 23.000.

Naast de voordeelen van de controle op de zuiverheid der geleverde waren werd een winst be-
haald van ruim f 1500.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1906-04-26

Verslag verg. Coöperatieve Zuivelbond in Drenthe.

ASSEN – Hedenmiddag had in het “Landbouwhuis” alhier de algemeene vergadering plaats van den **Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe**.

De heer E. Schrage opende de matig bezochte vergadering met een woord van dank aan de aanwezigen en in het bijzonder aan den secretaris van den FNZ,, den heer Posthuma.

De notulen werden definitief vastgesteld.

Een ingekomen stuk betreffende het 3de congres van laodbouw te 's-Hage te houden werd voor kennisgeving aangenomen.

Mededeeling werd gedaan van een 7-tal nieuw opgegeven buitengewone leden, terwijl tijdens de vergadering nog 3 werden opgegeven.

Met algemeene stemmen werden als gewone leden van den Bond aangenomen de fabrieken te **Annerveenschekanaal**, te **Eexterveen** en te **Wijster**.

De voorzitter deelde mede, dat het bestuur ingevolge de opdracht, de boterexport had ter hand genomen en met gunstigen uitslag. De laatste week is nog 1775 K.G. boter verzonden. Het is gewenscht de hoeveelheid uit te voeren boter zoo hoog mogelijk op te voeren; daarom vraagt de voorzitter nog toezegging voor te exporteeren boter, welke echter niet gedaan wordt. Over 3 á 4 week zal men over dit punt nog nader beraadslagen, ten einde eerst eens een goed inzicht in de zaken te hebben.

Het bestuur stelt vervolgens voor, om de salariering van den ambulant-directeur zoo te regelen dat de Bond voor één keer, gedurende de eerste week, zal betalen f 3,50 voor reiskosten en f 7 voor vergoeding.

Na langdurige discussiën wordt aldus besloten.

De zuivelconsulent voor Drenthe, de heer J. C. van Weijdom Claterbos, licht vervolgens toe, dat het gewenscht is, dat een bondsfabriek geen lid of leverancier aanneemt, die lid of leverancier is van eene andere fabriek, voordat hij met deze volkomen afgewerkt heeft.

De heer mr. A. ten Oever vraagt nog of het niet mogelijk is tegen overtreding hiervan een boete in te stellen, daar een zedelijke aansporing nog wel de gelegenheid tot overtreden biedt. Hierop wordt geantwoord, dat het bestuur dat wel weet, maar dat het graag de feiten wilde kennen. Wat ar thans van bekend is zijn alleen geruchten. Zoodra de geheele stand van zaken bekend is, kan men er echter maatregelen tegen nemen.

Aldus wordt besloten.

Naar aanleiding van het besprokene op de vergaderingen van 21 Juni en 13 Sept. 1905 doet het bestuur een voorstel tot intrekking van het garantiebewijs en van het handelsmerk, daar het deze niet meer noodig oordeelt naast het Rijkscontrôlemerk.

De heer Tiersma van Hoogeveen verzet zich hier nogal sterk tegen.

Voor het binnenland vindt spr. dat het handelsmerk zeer goed voldoet en der betrokken fabriek een goeden naam bezorgt. Van verschillende zijden wordt echter aangemerkt, dat het handelsmerk gelegenheid geeft voor knoeierij zoowel bij gebruik in binnen- als buitenland. Men komt na veel gepraat echter tot geen beslist resultaat op dit punt.

Daarna wordt overgegaan tot het uitreiken der diploma's aan die botermakers of directeuren, wier fabriek op de keuringen het hoogste aantal punten behaalde.

Van de stoomkrachtfabrieken waren dat: **Hoogeveen** met 9,481, **Koekange** met 9,262 en **Gierveen** met 9,068 punten.

Van de handkrachtfabrieken: **Ballo** met 8,987, **Buinen** met 8,593 en **Anloo** met 8,556 punten.

De zuivelconsulent deelt daarna mede, dat het punt, dat thans aan de orde is, nog niet genoegzaam is voorbereid om er hier mededeeling van te doen. Er bestaat echter een plan tot oprichting van een station voor melkonderzoek, waar ieder zijn producten kan laten onderzoeken. Spr. hoopt, dat deze zaak binnen 8 of 14 dagen haar beslag zal krijgen en dat na dien tijd een uitgebreide brochure hierover kan rondgezonden worden.

Hierna wordt tien minuten gepauzeerd. Gedurende dezen tijd worden de jaarboekjes van den *Nederlandschen Coöperatieven Bond* rondgedeeld en ieder in de gelegenheid gesteld er een exemplaar van in ontvangst te nemen.

Na de pauze is het eerste aan de orde gestelde punt, de **begroting**. Deze sluit in ontvangsten en uitgaven met f 2654.

Eerst wordt overgegaan tot artikelsgewijze behandeling.

Bij hoofdstuk III, **boterkeuringen**, deelt het bestuur mede, dat de daarvoor uitgetrokken som van f 968 niet verhoogd is. Toch stelt het bestuur zich voor het aantal keuringen te brengen van 12 zooals het vorig jaar op minstens 19.

Verder zal geregeld eens per maand het **Orgaan van den Bond** verspreid en daarin de uitslag van één of meer keuringen opgenomen worden.

Deze uitslag zal tevens direct na afloop der keuringen aan de betrokken directeuren medege-deeld worden, om zoo spoedig mogelijk de fouten in de boter te kunnen verbeteren.

De heer Tiersma acht het aantal keuringen van 19 te laag. Hij driegt aan op een wekelijksche keuring.

Kleine fabrieken zullen wel tegen dezes wensch zijn, maar onder de grooten is er veel animo voor en vooral bij de stoomfabrieken.

Het doet het bestuur genoegen dat er op meerdere keuringen wordt aangedrongen, daar dit het beste middel is om een overzicht van het bedrijf te krijgen. Maar toch moet men hierbij rekening houden met de financiële draagkracht van den Bond. De heer Tiersma is van oordeel, dat de groote fabrieken wel betalen willen voor de meerdere keuringen en wil desnoods op dit punt samenwerking zien te verkrijgen tusschen bonds- en niet bondsfabrieken. Dit wordt van verschillende zijden sterk gelaakt. Het bestuur wil wel medewerken om buiten de 19 keuringen meerdere te verkrijgen, maar dan alleen voor bondsfabrieken.

In deze richting zal dan ook in het vervolg gewerkt worden.

Er wordt medegedeeld, dat het bestuur zich voorstelt de keuringen aldus te verdeelen: In Jan. 1, Febr. 1, Maart 2, April 2, Mei 2, Juni 1, Juli 1, Augustus 1, September 2, October 2, November 2 en December 1.

De nog restende keuring wordt, op verzoek gebracht op Maart; in welke maand dus 3 keuringen zullen plaats hebben. Nadat nog een kleine wijziging in de begroting is gebracht, wordt ze artikelsgewijs en in het geheel aangenomen.

Daarna verklaart de vergadering zich voor de uitgifte van een **jaarboekje**. Op dit punt zal samenwerking gezocht worden met het *Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe(DLG)*. Op de desbetreffende vraag hoeveel de leden wenschen te besteden voor een

jaarboekje, wordt geen beslist antwoord verkregen, daar velen zich nog niet verklaren kunnen. Vele stemmen gaan echter op om hiervoor evenals vorige jaren, 15 ct. te betalen.

De heer mr. A. ten Oever wil gaarne de contributie der buitengewone leden verlagen, om op deze wijze meer leden te krijgen.

Als fabriek, belast met het nazien der rekening en verantwoording, wordt in plaats van Havelte Hoogeveen gekozen.

Tot bestuurslid wordt verkozen de heer Helda van Koekange met 39 stemmen; de heer H. Pol van Borger krijgt 27 stemmen en de heer Tiersma van Hoogeveen, die niet in aanmerking wenscht te komen, 4 stemmen. De aftredende leden H. Meyeringh te Westdorp²⁰ en G. F. Croone te Oudemolen worden met algemene stemmen herkozen.

De voorzitter wijdt nog een woord van dank aan het afgetreden bestuurslid, den heer Sybrandy.

Bij **rondvraag** verzocht de heer Hessels het bestuur een kleice wijziging, wat betreft den uitslag der keuringen, in het Orgaan aan te brengen.

Hierna sluiting.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1906-04-27

Aanvulling op verslag vergadering DBvCZ

Zeer beperkte tijd- en plaatsruimte belette ons het verslag der algemeene vergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* wel zoo te maken als gewenscht ware geweest.

Daarom vermelden we hierbij eenige toelichtingen en verbeteringen. Ingekomen was een voorloopig programma van het in 1907 te 's-Hage te houden Internationaal Zuivelcongres. De voorzitter wekte tot deelname en steun aan dit congres op, door inzending en bekendmaking.

In zake den ambulant-directeur stelde het bestuur voor de amb.-dir. op de volgende voorwaarden beschikbaar te stellen. De Bond zal bij het vervangen van een directeur betalen f 3,50 voor reiskosten en f 7 voor vergoeding der eerste week. Verder zullen de fabrieken moeten betalen naar den maatstaf van f 14 per week. De vroegere regeling bleek niet te voldoen, daar de Bond te groot nadeel en de fabrieken er veel voordeel bij hadden. De nadeelen hiervan zijn gebleken toen de fabrieken te **Coevorden** en **Hoogersmilde** den amb.-dir. voor langen tijd hebben bezig gehouden. Het bestuur zal dan ook nog met dezen onderhandelen over teruggave der door den Bond hiervoor gemaakte kosten.

Inzake het Handelsmerk deed het bestuur een voorstel tot intrekking van het garantie-bewijs en het Handelsmerk alleen te gebruiken voor zendingen naar het buitenland. Het Handelsmerk, dat internationaal gedeponeed is, is dus niet ingetrokken. De secretaris van den FNZ., op dit punt om raad gevraagd, achtte het gevaar voor knoeierijen bij gebruik in het buitenland echter nog grooter dan bij gebruik in het binnenland.

Daar het Handelsmerk aan de grenzen goed bekend is, laat men menigmaal vaten passeeren, die het Handelsmerk dragen, zonder zich te overtuigen of op de boter het Rijkscontrôlemerk is aangebracht.

20 Stond in verslag Kloosterveen. Rectificatie in PDAC 1906-30 (ZHN.)

Het bestuursvoorstel werd aangenomen. Het gewijzigde reglement op het handelsmerk werd zonder stemming goedgekeurd.

In zake het houden van meer dan de door het bestuur voorgestelde boterkeuringen (19) ontving het bestuur de opdracht met de bondsfabrieken, welke meer keuringen wenschen, maatregelen te treffen tot het houden daarvan, mits die fabrieken de meerdere kosten zelf betalen en de begroting niet daarmee belast wordt.

NvhN 1906-06-20

Stond ook in PDAC 1906-06-20

dr. A. J. Swaving: Nederlandsche boteruitvoer.

Naar aanleiding van verschillende door ons uit de overgenomen klachten over Nederlandsche boterknoeierij schrijft dr. A. J. Swaving, inspecteur bij het Ministerie van Landbouw in dat blad een verdediging, die we hier laten volgen:

“Feitelijk wordt in alle landen en niet alleen in Nederland, met de boter geknoeid, hetzij door vermenging met vreemde vetten (kokosvet, reuzel, neutralhard, margarine en dergel.), hetzij met water of caseïne.

De wettelijke maatregelen echter, welke tot heden in de verschillende landen zijn getroffen, om die vervalschingen onmogelijk te maken, moeten als onvoldoende worden beschouwd; dat geldt helaas ook voor Nederland.

Reeds voor eenige jaren hebben zich daarom de eerlijke boterproducenten, eerst in Friesland, spoedig daarna ook in onze andere prov. vereenigd en maatregelen genomen, om hunne afnemers zuivere boter te kunnen waarborgen.

Zij stelden zich uit vrijen wil onder scherp bedrijfstoezicht en kwamen overeen, onder het stellen van hooge boeten op eventueele overtredingen, alleen zuivere, van een bepaald handelsmerk voorziene boter te verkoopen.

In elke prov. werd een controle-station met eigen laboratorium opgericht en werden beambten aangesteld, die op de boterproductie van de tot hun ressort behorende aangesloten zuivelfabrieken toezicht uitoefenden en monsters room en boter onderzochten.

De uitkomsten dezer onderzoekingen werden geregeld openbaar gemaakt en ter beschikking gesteld van de Regeering en de afnemers.

Men gelieve er wel op te letten, dat de aangeslotenen zich vrijwillig onder controle stelden, maar dat zij het recht hebben aan allen de aansluiting te weigeren, die geen vertrouwen verdienen. Bovendien worden zij ook niet toegelaten, die direct of indirect betrokken zijn bij margarine-industrie, of bij den handel, de fabricatie van vreemde vetten.

De Ned. regeering heeft te rechter tijd het groote belang dezer stations ingezien en ze in het jaar 1904 onder bepaalde, zeer strenge voorwaarden, een rijksmerk verleend, heeft ze ook financiële steun verzekerd en deze inrichtingen onder rijks toezicht gesteld.

Dit toezicht wordt uitgeoefend door een eigen hoofdambtenaar, eigen onderbeambten en door het **rijksbotercontrôlestation te Leiden**.

Na een beschrijving van het rijksmerk en de wijze, waarop het wordt aangebracht, vervolgt de schrijver:

“Daar de betrokken beambten vaak genoeg monsters trekken van de onder hun toezicht, in hun tegenwoordigheid dus, in de aangesloten fabrieken geproduceerde boter en het gehalte dezer boter ambtelijk wordt vastgesteld, zoo is het in twijfelachtige gevallen mogelijk, door de vergelijking van het gehalte van verkochte boter met dat van een in hetzelfde seizoen uit dezelfde fabriek getrokken monster, steeds met zekerheid na te gaan, of die boter zuiver is of vervalscht.

Op deze wijze worden alle langdurige chemische onderzoekingen en elkaar vaak tegensprekende uitkomsten ontgaan; de eenvoudige vergelijking der Reichert-Meisl. getallen is voldoende.

We merken hier nog op, dat de in de botercontrole proefstations gevonden Reichert- Meisl. en Refractometergetallen door het rijksstation worden verzameld en regelmatig gepubliceerd. De bekendmakingen geschieden in de Duitsche, Fransche en Engelsche taal en worden belanghebbenden in 't buitenland gaarne ter beschikking gesteld. Het totaal aantal onder controle staande zuivelfabrieken bedroeg 1 Jan. j.l. 746, met een totale jaarproductie van ongeveer 28.400.000 K.G. boter.

Een groot deel dezer boter vindt, voorzien van het rijksmerk, haar weg naar het buitenland.

Uit het aangevoerde blijkt voldoende, dat het buitenland in de gelegenheid is, zuivere Nederl. boter te verkrijgen en dat de buitenlandsche koper zich voor bedrog kan hoeden, door steeds Nederl. boter te eischen, voorzien van het rijksmerk.

Ofschoon moet worden toegegeven, dat voorloopig nog knoeierijen met boter in Nederland plaats vinden, en dat vooral door bepaalde in het binnen- en buitenland bij de justitie welbekende handelaars in vetwaren uit Noord Brabant, toch meen ik gerechtigd te zijn tot het uitspreken der veronderstelling, dat het met deze practijken wellicht spoedig uit zal zijn, omdat bij de Nederlandsche regeering en de eerlijke boterproducenten de ernstige wil voortzit, om zoodra mogelijk en voor goed een einde te maken aan dezen zwendel. Dat zal hun, die van nabij bekend zijn met den toestand niet verwonderen.

Ik behoef slechts op te merken, dat de Koninkl. Nederl- botercontrôle steeds in verbinding staat met de Duitsche rijks-chemisten van de Kon. Pruis. onderzoeksampten aan de Nederl. grens en met de leden van het Rijnl. verbond van chemisten voor het onderzoek der voedingsmiddelen.

Ik durf ook den naam noemen van prof. dr. Juckenack, voorzitter van het onderzoekingsambt te Berlijn, aan wiens ijverige bemoeiingen het gelukte, den invoer van vervalschte boter in Berlijn tegen te gaan.

Elke deskundige zal het met mij eens zijn, wanneer ik beweer, dat de Nederl. botercontrôle vertrouwen verdient en dat de Ned. regeering en de eerlijke producenten alles willen doen, om de boterknoeierijen tegen te gaan en de buitenlandsche belanghebbenden in alles van dienst en voorlichting te zijn, waar het slechts geldt, den eerlijken boterhandel te steunen.

Verder merken we nog op, dat de beambten van het Nederl. rijksbotertoezicht door den betrokken minister zijn gemachtigd, als getuigen op te treden voor buitenlandsche rechtbanken, opdat de mededeeling der door hen in de practijk opgedane ervaringen er toe mogen bijdragen, het onderzoek van de daarmee in het buitenland belaste deskundigen te vergemakkelijken.

Nieuwsblad vh Noorden 1906-08-09

Verslag vergadering alg. vergadering DBvCZ .²¹

ASSEN, 8 Aug. In het landbouwhuis te Assen werd heden de algemene vergadering gehouden van de *bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe*.

De voorzitter, de heer E. Schrage te Assen, riep de leden het welkom toe evenals den heer F. E. Posthuma, secretaris van den F. N. Z. Hij deelde mede, dat de heer Bieleman, boterinspecteur, verhinderd was de vergadering bij te wonen. Voorts, dat ontvangen is het diploma door de bond op de tentoonstelling te Luik behaald.

Verder dat de ambulante directeur sedert de vorige vergadering is werkzaam geweest te **Wapserveen**, **Zweeloo** en **Grolloo**.

Provinciale Drentsche en Asser courant 09-08-1906

Zweeloo, 6 Aug. De heer Uiterwijk, ambulant-directeur voor den Bond van **Zuivelfabrieken** in Drenthe, die alhier tijdelijk werkzaam is geweest, heeft van het bestuur der stoomzuivelfabriek alhier een gratificatie ontvangen van f 10. Wel een bewijs, dat de heer U. tot genoegen van het bestuur heeft gewerkt.

De voorzitter sprak een opwekkend woord in zake het orgaan van den FNZ, waarin verschillende zaken besproken worden, welke op de boterhandel betrekking hebben. Gewenst is het, dat de fabrieken zich er op abonneren en dat de directeuren in de vergaderingen daarop wijzen. De abonnementsprijs bedraagt f 1,25 per jaar.²²

Voorts werd er op gewezen, dat het wenselijk is lid te worden van het internationaal congres in 1907 te 's-Gravenhage te houden. Door het bestuur zal een circulaire te dezer zake aan de fabrieken worden gezonden. Op dit congres zal zeer zeker een hartig woord worden gesproken in zake de botercontrole. Door lid te worden moet men tonen, dat men de ernst van de zaak beseft. Opgewekt werd men de algem. vergadering van de FNZ., Maandag en Dinsdag te Zutphen te houden, te bezoeken.

De voorzitter deelde mede, dat de lijsten voor de diploma's voor de botermakers, die de hoogste punten hebben behaald á f 2,50 franco aan de fabrieken worden gezonden.

Als nieuwe leden werden aangenomen de fabrieken te **Wapse** en **Wachtum** en als buitengewoon lid de heer J. Weggemans te Hijken. Het bestuur werd gemachtigd om in het vervolg tussen de algemene vergaderingen in, nieuwe leden aan te nemen, opdat deze dan ook aan de boterkeuringen, enz. kunnen deelnemen.

Met het oog op de verbeterde reisgelegenheden werd medegedeeld, dat besloten is de precen-tiegelden der fabrieken in 't vervolg niet meer naar de afstand maar naar de werkelijk gemaakte uitgaven te berekenen, welke besteed moeten worden om per spoor de algemene vergadering te bezoeken. Voor de fabrieken, niet gelegen aan het spoor gelegen wordt bovendien voor de afstand van een plaats aan het spoor een vergoeding toegekend.

Bij de behandeling der agenda voor de algemene vergadering van den FNZ. wordt ten aanzien van de vraag of de FNZ. aan de regering subsidie zal aanvragen er op gewezen, dat er het vorige jaar een tekort van f 2100 is geweest, tengevolge van uitgaven welke eerst in de laatste helft van dat jaar nodig bleken te zijn. Het bestuur van den FNZ. is beslist neutraal inzake de subsidieaanvraag.

²¹ Diverse slechte of onleesbare – eindstukken – in tekst

²² Bedoeld wordt het nieuw verschenen bondsorgaan 'Het Officieel Orgaan', van de FNZ. 1e blad verscheen 3 april 1906 – zie ook '[Een Wandeltocht door 75 jaar zuivelgeschiedenis](#)' (1975)

Door de Secretaris van den FNZ. werden de motieven vóór en tegen medegedeeld, het praeadvies van het bondsbestuur luidde dat de aanvraag niet wenselijk is en dat de afgevaardigde moet worden opgedragen om tegen te stemmen. In dien geest werd besloten met 51 tegen 4 stemmen.

In de vorige vergadering is aan het bestuur opgedragen te onderzoeken, hoe de fabrieken denken over het houden van meer boterkeuringen. Op een verzonden circulaire zijn x antwoorden ontvangen. Drie waren voor meer keuringen, terwijl x zich onzijdig hielden. Dit waren kleine fabrieken, die aan de Centrale Knederij horen waar boter daar dagelijks gekeurd wordt en die xx niet zoveel voor de boterkeuringen gevoelen.

Besloten werd op deze zaak niet dieper in te gaan. Het bestuur zal binnenkort met een voorstellen komen.

Bij de boterkeuringen zijn de hoogste punten behaald door de stoomfabrieken van Gieterveen, Zweeloo en Frederiksoord en door de handkrachtfabrieken van Tynaarlo, Balloo, en Oudemolen. Daarop volgden respectievelijk Koekange en Kloosterveen; aan de fabrieken werden diploma's uitgereikt, waarbij de voorzitter wees op het grote belang der keuringen met het oog op het terugkrijgen van de goeden naam voor ons land op het vlak van den boterhandel. Aan de botermakers der bekroonde fabrieken werden geldelijke beloningen toegekend met diploma benevens een certificaat om bij sollicitatie te kunnen overleggen. De zuivelconsulent wees er op, dat thans de handkrachtfabrieken die het hoogste aantal punten behaalde xxx staat met de stoomfabriek, aan welke in xxx het hoogst aantal punten werd toegekend.

Afgekeurd werd door een der leden de handeling van een fabriek, die van verschillende fabrieken boter koopt en daarmee speculeert, wat niet gepast werd geacht voor een bij de bond aangesloten fabriek. Het bestuur zal deze zaak nader bespreken.

Gewezen werd op de wenselijkheid om de keuringen zoveel volgnummers te geven als er fabrieken hebben ingezonden. Thans krijgen de fabrieken, die hetzelfde aantal punten hebben ook hetzelfde nummer wat tot misstand aanleiding kan geven. Het bestuur zal dit overwegen. Daarna werd de vergadering gesloten.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1906-08-28

Gegevens uit Jaarverslag Centrale-Knederij Assen

Het jaarverslag van de *Coöp. Centrale Knederij en Exportvereniging "Drenthe"* te Assen, loopende van 1 Mei 1905 tot 1 Mei 1906, is gedrukt en den leden toegezonden.

Telde de vereniging bij het begin van het boekjaar achttien leden, door de ontzetting uit het lidmaatschap van het lid Eext, was dit op het einde zeventien, en wel de volgende coöp. zuivelfabrieken: "*de Eenheid*" te **Anderen**, "*Anloo*" te **Anloo**, "*Drie-Eenheid*" te **Balloo**, "*Borger*" te **Borger**, "*Bronneger*" te **Bronneger**, "*Vooruitgang*" te **Buinen**, "*De Eendracht*" te **Drouwen**, "*Vooruitgang zij ons doel*" te **Duurze**, "*Exloo*" te **Exloo**, "*Gasteren*" te **Gasteren**, "*Vooruitgang zij ons doel*" te **Grolloo**, "*Ide*" te **Ide**, "*Excelsior*" te **Kloosterveen**, "*Volharding*" te **Loon**, "*Centrum*" te **Oudemolen**, "*Ons Voordeel*" te **Rolde**, "*Wilhelmina*" te **Westdorp**.

In het afgelopen boekjaar werd er van zeven coöperatieve stoomzuivelfabrieken geregeld boter bij gekocht.

In het bestuur waren dit jaar twee factures, één door de beurt van aftreding van den heer J. H. Veltmeijer te Anloo, en één wegens vertrek van den heer H. Brouwer, van Eleveld naar Roden.

In de algemeene vergadering van 12 Aug. '05 werd de heer J. H. Veltmeijer te Anloo herkozen, terwijl de heer W. Meijering te Buinen in de plaats van den heer H. Brouwer werd benoemd. Beiden namen de benoeming aan.

In den raad van commissarissen was aan de beurt van aftreding (niet herkiesbaar. Art. 28) de heer J. ter Borgh te Exloo. In de algemeene vergadering van 12 Aug. '05 werd in zijn plaats benoemd de heer H. Keun te Eleveld, die de benoeming aannam.

Bij het beheer en het vaste personeel had in het afgelopen boekjaar geen verandering plaats.

In het afgelopen boekjaar, wordt in het verslag gezegd, werd van de leden ontvangen 178.672,6 K.G. boter, waarvoor betaald werd f 199.189,06 of bijna 1,115 gld. per KG. Het afgelopen boekjaar werd er 5 cts. per K.G. meer betaald dan het vorige jaar. De hogere boterprijzen mogen hiervan grotendeels de oorzaak zijn, maar ook is het voor een deel aan de betere kwaliteit van de boter toe te schrijven. Vooral dit laatste vermeldt het bestuur met genoegen, want alleen uit goede zuivere melk is puike boter te fabriceren en alleen voor puike boter kan men hoge prijzen bedingen.

De onkosten bedroegen, aflossing afschrijving rente enz. enz., inbegrepen, 9,3 cts. per kilogram.²³ Dit is ruim zoo hoog als het vorige jaar, en veroorzaakt door het extra aflossen van pl.m. 3000 gulden.

In het geheel werd dit jaar 8000 gulden (4000 gld. van Eext) afgelost. Van de obligatielening werden dit jaar de serie B, O, P, V. en X uitgeloot.

De door bestuur en commissarissen goedgekeurde balans sluit in debet en credit met f 53577,39.

Nieuwsblad vh Noorden 1906-12-22

Kort verslag vergadering DBvCZ

Men meldt ons uit Assen: In de heden gehouden vergadering van de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* is medegedeeld, dat aan de boterexport van de Bond 13 fabrieken hebben deelgenomen, terwijl er over 8½ maand is omgezet 74.375 K.G., waarvoor netto f 89.107,11 is betaald. De export is toegenomen. Aan de nog niet deelnemende fabrieken zullen ook mededelingen worden gezonden, om hen op te wekken alsnog deel te nemen. Voorts, dat bij de diploma's voor de boterkeuringen certificaten zullen worden uitgereikt.

Als nieuw lid werd de stoomfabriek te aangenomen.

23 Merk op dat de kosten in het eerste jaarverslag – zie [PDAC 1903-07-03](#) – 6 ct. per K.G. was. Deze is dus na 4 jaar ruim 3 ct hoger. Verwerking 4e jaar 178.680 kg. (in 1e jaar was dat 236.000 kg) (ZHN.)

De ambulant-directeur verving te Wapserveen, Zweelo, Hoogersmilde en Coevorden. Het denkbeeld werd geopperd om de post voor dien directeur te schrappen, doch met 43 tegen 18 stemmen werd tot behoud daarvan besloten.

Besloten is, in overleg met andere bonden, de puntenschaal voor de boterkeuringen te wijzigen. Met 1 Januari zal zij worden ingevoerd. Voor geur werd tot dusver 4, voor gehalte en bewerking 5, voor smaak 6 genomen; in 't vervolg gelden de cijfers 2, 4 en 4. Er zal ook met halve punten worden gekeurd. Voor het tegenwoordige tijdperk, dat met 31 Dec. wordt afgesloten, zullen geen diploma's worden uitgereikt. Aan de fabrieken zal de uitslag van 1 Mei tot 31 December worden medegedeeld.

In overleg met de commissies van de overige noordelijke bonden zal in Juni 1907 te Meppel een centrale keuring worden gehouden door de keurmeesters der bonden. Deze keuringen zullen verplichtend zijn, terwijl bij niet-inzending *f* 10 boete zal moeten worden betaald.

1907

Nieuwsblad vh Noorden 1907-03-08

Kort verslag verg DBvCZ.

ASSEN 6 Maart. Heden werd hier in het Landbouwbuis de vergadering van de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden. Medegedeeld werd dat van Mei tot December 12 boterkeuringen zijn gehouden.

De volgende punten werden behaald: stoomkrachtfabrieken Zweeloo 9.670; Frederiksoord 9.62; Hoogeveen 9.345;²⁴ Gieterveen en Hoogersmilde 9.208; handkrachtfabrieken Oude Molen 8.991; Tinaarloos 8.970, Grolloos 8.704, Kloosterveen 8.637

Omtrent de keuringen, gecombineerd met Groningen te houden, werden de bekende mededelingen gedaan. Zij zullen op Woensdag plaats hebben.

Als bestuursleden werden herkozen de hh De Jong De Zuidlaren en Mensingh te Zweeloo: terwijl in de comm. van aankoop werden gekozen de heren Hofsteenge en Reiniers en de fabriek te Loon werd aangewezen voor het nazien der jaarrekening.

Het bestuur was voornemens de boete op het niet inzonden op de keuringen van *f* 10 op *f* 1 per keuring te brengen; doch eerstgenoemd bedrag werd gehandhaafd

Nieuwsblad vh Noorden 1907-05-03

Verslag vergadering DBvCZ

ASSEN 1 Mei. Onder voorzitterschap van de heer **E. Schrage** werd hier heden de algemene vergadering van de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken, in Drenthe* gehouden ter herdenking van het 10-jarig bestaan.

De voorz. stond, blijkens het verslag der Asser Ct., in zijn openingswoord stil bij de geschiedenis van de Bond en bracht daarbij hulde aan de oprichters en speciaal aan de hr. Mensingh, die van af de oprichting bestuurslid bleef. De voorz. wijdde voorts warme woorden van dankbaarheid aan de heer Posthuma voor alles wat hij voor de Bond heeft gedaan; aan de alg. Ned. Zuivelbond voor de ontvangen steun; van de heer Claterbos hoopte spr., dat hij als tot nu toe het werk van de heer Posthuma zal voortzetten en ten slotte, maar niet het minst, dankte spr. den dir.-generaal van Landbouw voor de door hem aan den zuivel gegeven steun. Besloten werd tot verzending van telegrammen aan de hh Boerema, dr. Somer, baron Collat d'Esony en de dir.-generaal.

De heer Mensinsingh bedankte de voorz. voor de tot hem gesproken woorden en hoopte ook in het vervolg zijn beste krachten aan de Bond te wijden.

Uit de rekening en verantwoording bleek dat onder de schulden moet worden opgenomen *f* 150; nog te betalen voor de boterkeuringen. De schulden worden dan *f* 1151,02 daar komt nog bij te betalen voor 't Landbouwhuis *f* 564,10 en het nadelig kassaldo *f* 232,09 is totaal *f* 137,21. De voorz. constateerde dat het tekort in 1906/7 kleiner geworden is. De vergadering dechargeerde 't bestuur voor het gevoerde beheer en besloot het boekjaar te verleggen naar het kalenderjaar.

24 Stond voor Hoogeveen 8.345! (ZHN.)

De begroting 1 Mei 31 Dec. 1907 bevat o. m. de volgende posten: uitgaven : vergaderingen *f*233, boterkeuringen *f*1265 lidmaatschappen *f*528½; ambulant directeur pro-memorïe, totaal *f* 2511½; inkomsten: contributies *f* 270, comm. van aankoop *f* 332, omslag (53.000.000 KG. melk ad 4 ct. de 1000 KG. (2/3) *f*1412, aandeel Groningen in de keuringen *f*250, totaal *f*2264; er blijft dus een vermoedelijk nadelig saldo van *f*247½ .

De begroting werd vastgesteld zoals zij werd aangeboden, met afvoering van de post voor vergoeding afgevaardigden algem. Vergadering, Hierna sluiting.

Nieuwsblad vh Noorden 1907-07-07

ook in MAP GBvCZ

Wat is de Algemene Nederlandse Zuivelbond. (FNZ.)

Nu deze Bond Woensdag a.s. in provincie Groningen zijn *algemene vergadering* houdt, menen wij onze lezers omtrent de Bond het volgende te moeten mededelen.

Inrichting. De *Algemene Ned. Zuivelbond* is door de verschillende gewestelijke Bonden te samen opgericht. Waar iedere gew. Bond het best in staat is de belangen van zijn provincie of provincies te bevorderen, daar zijn er andere zaken, die een meer algemeen karakter dragen en die daarom het best door een lichaam bevorderd kunnen worden, dat over het gehele land werkt. We denken hierbij aan de bestrijding der knoeierij, de bevordering der export, de bevordering van het vervoer, de voorziening in de gevolgen der ongevallenwet en mogelijk andere in te stellen wetten, het inwinnen van handelsinformaties, het verschaffen van reïncultuur, het aanschaffen van voor het bedrijf benodigde hulpstoffen, het uitgeven van een orgaan en dergelijke meer.

Dit zijn alle zaken, die iedere Bond voor zich kan doen, doch die geen van allen een plaatselijk karakter dragen en die daarom ook het best tot zijn recht zullen komen, als allen te samen de handen aan de ploeg, slaan.

Er is echter nog een belangrijk punt, waarop wij in het bijzonder de aandacht willen vestigen, dat is de samenwerking met de Regering. Als iedere Bond tegenover de Regering zijn eigen standpunt inneemt en aan de Regering zijn wensen kenbaar maakt, dan zal het niet kunnen uitblijven, dat er voor en na verschil van inzicht bestaat en zeer verschillende wensen ter vervuiling worden voorgedragen. Wat ligt meer voor de hand, dan dat de Regering zegt: Worden jullie 't eerst samen maar eens en kom ons dan maar vertellen wat je gaarne wilt.

Om aan al de genoemde zaken tegemoet te komen stapten de verschillende bestaande Bonden (de Z.-Nederlandsche, de Friesche, de N.-Brabantsche, de Groningsche, de Geldersche-Overijselsche en de Drentsche) te samen en vormden 20 Oct. 1900 een Federatie. Zij vormden een *Federatieve Vereniging van Bonden van Coöp. Zuivelfabrieken*, opdat iedere Bond zijn eigen zelfstandigheid zou behouden en toch allen hun gezamenlijke belangen tezamen zouden bevorderen.

De naam word Alg. Ned. Zuivelbond, doch om aan te kunnen geven dat hij een federatie is, word de verkorting F. N. Z. genomen, wat feitelijk verkorting is van Federatieve Ned. Zuivelbond.

Werkzaamheden.

Het spreekt van zelf, dat alle genoemde zaken niet allen evenveel bevorderd konden worden en ook even duidelijk is, dat voor de ene Bond dit, voor de anderen Bond iets anders het meest belangrijk was.

Een krachtig aandeel had de F. N. Z. steeds in de bestrijding der knoeierijen in de Boterhandel en van het begin af bemoeide hij zich ernstig, met de beweging der botercontrole. Steeds heeft hij het standpunt ingenomen dat deze controle officieel door het Rijk moest worden beschermd en wij mogen dan ook aannemen dat de totstandkoming der Botercontrole onder Rijkstoezicht mede door hem werd verkregen.

Voor sommige zaken worden afzonderlijke afdelingen ingericht.

Zo werd een informatiebureau, met ervaringsarchief omtrent oplichters en dergelijke personen, speciaal ten dienste van de bij de Bonden aangesloten fabrieken ingesteld.

Regelmatig wordt zogenaamde reïncultuur gekweekt, opdat de fabrieken steeds voor 'n geringe prijs over goed zuur bij de boter bereiding kunnen beschikken.

Daar er nog ongelukken kunnen voorkomen, waarbij de ongevallenwet geen uitkering geeft, werd een afd. voor verrekening²⁵ tegen ongevallen buiten beroep opgericht, waarvan de premie *f*2 per *f*1000 loon bedraagt.

De verschillende bij de Bonden bestaande *Commissies voor de aankoop van Hulpstoffen* kwamen tezamen en besloten als een geheel aan te kopen: boterzout, perkamentpapier, sel de sonde, poetskatoen, boterkleur, zwavelzuur en amyloalcohol, botervaten, oliën, kalkzeep, glaswerk, (butyrometers, pipetten, thermometers, lactodensitometers, enz. enz.), schoonmaakartikelen enz.

Voor verschillende dezer artikelen werd daarbij een belangrijke besparing gekregen, doch het grote voordeel is vooral hierin gelegen, dat de Centrale Comm. voor de Aankoop er steeds naar streeft alleen eerste kwaliteit te kopen en van alle waren, die daarvoor in aanmerking komen, een scheikundige analyse eist. Gedurende het jaar worden, die analyses dan door nieuwe onderzoekingen gecontroleerd.

De Centrale Commissie doet dus alles om de fabrieken de zekerheid te geven, dat de gekochte waren best en zo goedkoop mogelijk zijn; doch in de eerste plaats omdat we daarmee het verst komen, le kwaliteit.

Met de Regering hadden vele en belangrijke besprekingen plaats, terwijl meerdere malen adviezen worden uitgebracht. Deze band alleen kenmerkt de F.N.Z. reeds als een zeer te waarderen geheel.

Toen de ongevallenwet aan de boterfabrieken de verzekering van hun personeel gebiedend voorschreef en de mogelijkheid open liet om zich onderling (dus coöperatief) tegen de gevolgen te dekken, was het zeker geen wonder dat de F. N. Z. bestaande uit allemaal coöp. verenigingen, van deze gelegenheid gebruik maakte en de *Onderlinge Omslag Risico-Vereniging* oprichtte. De buitengewoon goede werking, van deze vereniging blijkt het beste daaruit, dat in de eerste 3 jaar 33% op de Rijksbankpremies bespaard werd.

Onder de werkzaamheden nemen verder een bijzondere plaats in: de degelijke vertegenwoordiging van de Nederlandse coöperatieve fabrieksmatige kaas- en boter industrie op de ten-

25 Verzekering ? (ZHN.)

toonstellingen te Luik en te Milaan en de vertegenwoordiging op de Internationale Zuivelcongressen te Luik en Parijs.

De uitgave van een eigen orgaan,

Het bestuur van de F. N. Z. bestaat uit de vertegenwoordigers der aangesloten Bonden en 3 personen, gekozen uit de buitengewone leden.

Dit bestuur wordt bijgestaan door een ambtenaar, met de titel van secretaris, aan wie ook het penningmeesterschap is opgedragen.

Contributie.

Alle lasten worden gedragen in verhouding tot de door de bij de Bonden aangesloten fabrieken verwerkte melk.

In het 1906 waren deze hoeveelheden:

Friesland	276.122.079 KG.;
Gelderland-Overijssel	77.005.000 KG.;
Zuid-Nederland	68.915.290 KG.;
Noord-Brabant	60.323.500 KG.;
Groningen	54.122.778 KG.;
Drenthe	47.629.000 KG.

Per miljoen L. (of KG.) werd aan omslag *f*8.62 betaald. Bovendien steunen ruim 50 personen den F. N. Z. door een contributie van *f* 2,50 per jaar. Alle personen, die de coöperatie op zuivelgebied voorstaan, kunnen tegen dit bedrag buitengewoon lid worden; zij ontvangen dan alle publicaties (behalve 't orgaan) w.o. zeer belangrijke, gratis.

Nieuwsblad vh Noorden 1907-08-31

Zuivelconsulent na mond- en klauwzeer uitbraak

De zuivelconsulent voor Drenthe heeft aan de Bestuurders en Beheerders der coöperatieve zuivelfabrieken in die provincie een schrijven gezonden, waarin hij naar aanleiding van het optreden van 't mond- en klauwzeer ook in Friesland en in de gemeente Kampen allereerst wijst op de nadelen, welke deze ziekte met zich brengt. Vervolgens neemt hij maatregelen, door de Zuivelfabrieken te nemen, om bij onverhoopt optreden der ziekte de gevallen tot enkele en vooral tot enkele bedrijven te bepalen.

Hij zou wenschen, dat in de statuten en huishoudelijke reglementen der Vereniging een bepaling werd opgenomen als de volgende:

De leden en leveranciers zijn verplicht onmiddellijk aan de beheerder der fabriek kennis te geven van het uitbreken van besmettelijke ziekten in hun huisgezin of hun vee-stapel. Bij tijdige aangifte, en zulks ter beoordeling van het Bestuur, zal de melk ook bij niet-levering worden vergoed, terwijl bij verzuim der aangifte geen vergoeding kan worden gevorderd en eventueel bepaalde boeten kunnen 'worden toegepast.

Binnen 24 uur na het al kalven of verwerpen van een hunner dieren geven zij hiervan schriftelijk kennis aan de beheerder der fabriek.

De boete zou op 10 á 15 gulden te bepalen zijn.

Verder schrijft de consulent voor:

Ontvang aan de fabriek geen melk van besmette bedrijven, ook niet aan een stoomfabriek want terwijl toch de smetstof in de melk door goed hoog pasteuriseren gedood zal worden, blijft het gevaar van besmetting door de bussen, welke door de melkers met besmette handen en ook door de melkrijders of melkvaarders en het fabriekspersoneel worden aangepakt, bestaan.

Wordt de hoeveelheid besmette melk in den kring, waaruit uwe fabriek de melk betreft, zo groot, dat een verwerken der besmette melk onvermijdelijk is, zorg er dan voor, dat de besmette melk het laatst, dus na de niet besmette melk verwerkt wordt, pasteuriseer de afgeroomde melk bij hoge temperatuur en laat alle gereedschappen flink met heet sodawater reinigen.

De room moet zowel in stoom- als in handkrachtfabrieken gepasteuriseerd worden. De goed gepasteuriseerde afgeroomde melk kan zonder bezwaar aan het jongvee, kalveren en varkens worden gegeven. Waar de handkrachtfabrieken niet in staat zijn de afgeroomde melk gepasteuriseerd aan de leden (leveranciers) terug te geven moet voorgeschreven worden, dat de afgeroomde melk na flink gekookt te zijn, b.v. na 10 minuten te zijn doorgekookt, mag worden opgevoerd aan kalveren, varkens, enz.

Blijkt het, dat xxx leveranciers der handkrachtfabrieken, of stoomzuivelfabrieken, welke geen afgeroomde melk kunnen pasteuriseren, de afgeroomde melk ongekookt opvoeren, dan verdient het aanbeveling van die leden-leveranciers alsdan de besmette melk ook te weigeren. De verplichte aangifte van het optreden der ziekte moet ook bij het verwerken van besmette melk blijven voortbestaan.

Het ccntrifugeslijm is natuurlijk evenals altijd met de meeste zorg te verbranden; het bevat toch steeds vele kiemen en smetstoffen.

Nieuwsblad van het Noorden 1907-09-05

Tien jarig bestaan DBvCZ - enige gegevens

ASSEN, 3 Sept. Door het bestuur van de *Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe* is ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van dien bond, een verslag uitgebracht over de werkzaamheden in die jaren, waaruit blijkt, dat in dat tijdperk veel in 't belang, der Drentse zuivelindustrie is gedaan.

De bond, aanvankelijk klein, is een krachtige boom geworden, welke zijn beschermende takken over de zuivelbelangen van Drenthe uitstrekt, om het product in naam en daad te verbeteren, de onkosten te verminderen en de inkomsten te vermeerderen, tot voordeel van allen, die door zuivel hun bestaan trachten te verbeteren.

Opricht door 15 fabrieken, telt hij thans 46 fabrieken als leden, waarvan 28 door stoom gedreven.

Was in het eerste dienstjaar het kwantum boter 260.000 K.G. verkregen uit 8 miljoen liter melk, in het tiende jaar was de hoeveelheid melk 50 miljoen liter. In 't eerste jaar waren de hulpstoffen, door de leden betrokken, slechts 81 liter zwavelzuur en 13 liter amylalcohol, tien jaar later werd aangeschaft: 23371 liter zwavelzuur, 125 liter amylalcohol, 3515 K.G. perkamentpapier, 355 l. boterkleur, 753 butyrometers, f 521 glaswerk, 52 dozijn schoonmaakartikelen, 132 liter, chromzure kalk, 221 liter brandspiritus, 1814 butyrometerslappen. 14900 li-

ter zout, 6800 K.G. sel de soude, 737 K.G. poetskatoen; 5799 liter olie, f2875 hout, 1.616.000 K.G. steenkolen, f 1803 diversen.

In 't eerste jaar werd ontvangen f34 en uitgegeven f43.10, in het tiende was de begroting f2654.

Nieuwsblad vh Noorden 1907-11-22

Kort verslag vergadering DBvCZ

ASSEN, 20 Nov. In de heden gehouden algemene vergadering van de *Bond van Coöp. zuivelfabrieken in Drenthe*, werd, blijkens het verslag in de „A. Crt.“, besloten de fabrieken één jaar tot de boterkeuring toe te laten.

Na een jaar moesten zij dan beslissen en worden ze geen lid, dan behoeven ze alleen in de kosten van de boterkeuringen bij te dragen.

Als lid wordt toegelaten de coöp. handkrachtfabriek te **Witten**.

De rekening en verantwoording is goedgekeurd.

De begroting werd vastgesteld op een bedrag van f3290 zowel aan inkomsten als aan uitgaven.

Bij de bijdrage van Groningen zei de voorzitter, dat Groningen feitelijk, een derde deel in f1975 zou moeten betalen.

De commissie van Groningen heeft dan ook beloofd daarover een voorstel in de algemene vergadering van Groningen te doen.

Doch als de draagkracht van Groningen niet toelaat dit aandeel te betalen, stelt het bestuur voor, Groningen toe te laten, voor f 375.

Tot bestuursleden werden gekozen de heren Schrage (aftr.) en H. de Lange te Frederiksoord (vac. de Boer).

Tot leden der commissie in aankoop werden benoemd de heren J. Stoker te Borger en Beute.

Nieuwsblad van het Noorden 12-12-1907

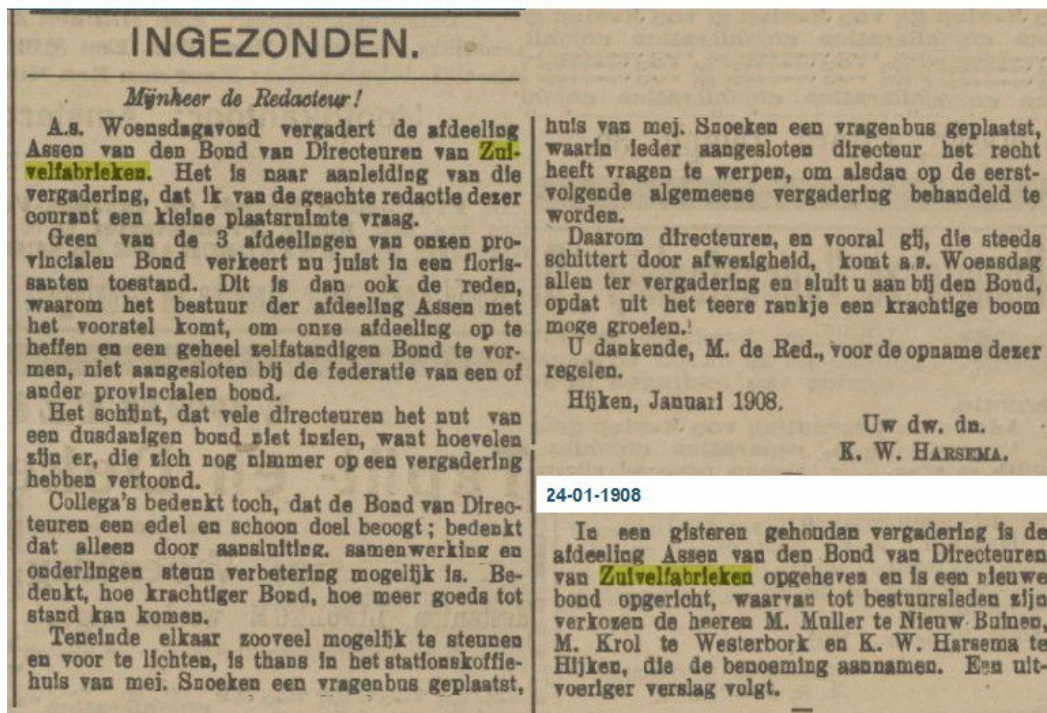
ASSEN, 10 Dec. In de heden gehouden vergadering van den Bond van **Zuivelfabrieken** werd tot bestuurlid van den F. W. Z. benoemd de heer R. de Jong, tot afgevaardigde naar de algemeene vergaderingen de heer I. Heida, tot plaatsvervanger voor beide functies de heer E. Schrage, tot lid der commissie van aankoop de heer K. Veenstra te Dalen.

1908

PDAC 1908-01-21

INGEZONDEN: Bond van directeuren over opheffing en nu opgerichte Bond!

Provinciale Drentsche en Asser courant 21-01-1908

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1908-02-24

Verslag van de Vergadering van den Bond van Directeuren van Zuivelfabrieken in de provincie Drenthe. ²⁶

ASSEN – Woensdag 19 Februari 1908, in het *Stationskoffiehuis*.

Voorzitter: M. Krol te Westerbork. Secretaris: _ te Hijken. Te ruim 2 uur opent de voorzitter deze vergadering en zegt het te betreuren, dat deze door niet meer leden is bezocht. Draagt aan den eenen kant het weer hiervan ook de schuld, aan den anderen kant bestaat er groote lauwheid bij verschillende directeuren. En al moge dit eerst ontmoedigend werken, toch gelooft spreker, dat, als ieder directeur het doel van dezen Bond goed bewust wordt, meerdere aansluiting zal volgen. Spreker hoopt, dat de geringe opkomst de aanwezigen niet zal terughouden, maar dat zij allen zullen meewerken voor het welzijn van den Bond. Hij verzoekt den secretaris de notulen van de vorige vergadering te willen lezen, welke na een kleine opmerking werden goedgekeurd.

Ingekomen was een schrijven van den heer Muller te Nieuw-Bulnen en een van den heer de Roos te Balinge, beide inhoudende verhinderd te zijn om te komen. Een soortgelijk schrijven was ontvangen van den heer de Jong te Zuidlaren, die overigens zeer met het doel van den Bond sympathiseerde.

Nadat deze stukken voor kennisgeving waren aangenomen, kwam aan de orde: Opening vragenbns. Een drietal vragen bleek deze te bevatten: 1. Wat is het beste: de room hoog te zuren en dan koud, of laag en dan warm? De voorzitter zegt, dat het natuurlijk zeer versohlt, of we

²⁶ PDAC opnieuw verslag vergadering – niet opgenomen in systeem.....

met een stoomfabriek dan wel met een hand kracht te doen hebben. Als werkzaam zijnde aan een stoomfabriek, wil hij gaarne zijne meetdag zeggen, terwijl de beere Rusoh te Tinaarlooea Vreling te Bunne hunne bevinding hieromtrent voor een handkracht mededeelen. 2. Da tweede vraag luidde: „Ik heb des zomers veel last van lang karnen. Welke middelen kunnen worden aangewend om zulks zooveel mogelijk tegen te gaaa? (handkraeht.)" De voorzitter zegt hierover niet te kunnen oordeelen, doch zeker zullen er wel handkraehtinhM » re ° a m Wezlg *""• d,e Rsarne nadere In llohtlngen willen geven. Nadat versohllleade oorzaken waren opgesomd, kwam mea tot: ó. De laatste vraag inhoudende: .Welke stappen kan de Bond doen om bij de verschillende besturen op verbetering y an de positie dar directeuren aan te dringen." De heer Rusoh zegt, dat dit een moeilijke vraag is. Spreker gelooft dat, zoolang niet meerdere leden zich aansluiten, hieraan weinig te doen zal zijn. Als eenmaal de Bond krachtig is geworden, eerst dan kan aan dergelúke vragen gedacht worden. Da heeren Kuik, Paps en de voorzitter beamen dit, terwijl de heer Harsema betoogde, dat het eenlge, wat op dit moment gedaan kan worden, zal zijn het zenden van olroulairens aan de verschillende besturen. Nadat nog eenlgen tijd over deze vraag was gediscuseerd, werd hiervan afgestapt. De voorzitter spreekt er zijn genoegen over Bit, dat dergelijke vragen In de bus komen. Zij zijn hoogst aangenaam en nattig en spreker hoopt, dat er den volgenden keer gretig gebruik van gemaakt zal worden. Besloten werd verder over 14 dagen, dus den 4 Maart weder eene vergadering uit te schrijven, teneinde alsdan te zien, hoe verder met den Bond te werken. Bij rondvraag stelt de heer Rusoh voor om ook aan da administratie van het weekblad voor zuivelbereiding en veeteelt in 't vervolg plaatsruimte te verzoeken voor een verslag, opdat alle directeuren het onder «ogen krijgen. Hiertoe wordt besloten. De heer Weggemans brengt ter sprake het vroeger reeds geopperde denkbeeld om eea afzonderlijke kas te vormen, waarvoor wekelijks een klein bedrag gestort zou kunnen worden, teneinde alsdan gezamenlijk eens per jaar een reisje te maken. Dit zou al dan niet verplichtend gesteld kunnen word«n, naar gelang de wepsch der vergadering. Wordt uitgesteld tot de volgende vergadering. De heer Harsema zegt, dat reeds uit deze bijeenkomst blijkt, dat 3 bestuursleden niet voldoende zijn, waarom hij wel zou willen voorstellen dit aantal uit te breiden tot vijf. Nadat hiermede Instemming was betoigd, werden daarvoor aangewezen de heeren Rusoh te Tinaarlooe en Weggemans te Kloosterveen, die zich de benoeming lieten welgevallen. De funotiëa werden nu als volgt verdeeld: Muller voorzitter, Rusch vice voorz., Harsema secr., Weggemans vicesecr. en Krol pennlngm. Als nieuw lid werd aangenomen de heer W. G. Vleems te Wijster. De voorzitter sloot hierop de vergadering en hoopte dat over 14 dagen een talrijke bijeenkomst moge gehouden worden.

Provinciale drentsche en Asser Courant 1908-03-30

Uitvoerig verslag Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN, 28 Maart 1908 Voorzitter de heer E Schrage te Assen; secretaris de heer R. de Jong te Zuidlaren.

Aanwezig zijn 18 fabrieken, uitbrengende 61 stemmen.

Om kwart voor twee opent de voorzitter de vergadering met een woord van excuus voor het late openen en heet allen welkom.

Notulen. Deze zijn opgenomen in het nummer van 25 November van *Ons Orgaan*.

Deze worden onveranderd vastgesteld.

Mededeelingen. De bestuursleden Meijeringh en Mensing zonden bericht, dat zij verhinderd waren de vergadering bij te wonen.

Ingekomen is het rapport in zake de heffing van bedrijfsbelasting bij coöp. zuivelfabrieken.

Beide mededeelingen worden voor kennisgeving aangenomen.

Ballotage. Als leden hebben zich aangemeld de fabrieken te **Dalen** en **Oud-Schoonebeek**.

Het bestuur stelt voor deze bij acclamatie aan te nemen.

De heer Tiersma, te **Hoogeveen** ziet de aanmelding met genoegen doch vraagt of een fabriek lid wordende ook moreel verplicht is geen melk meer van zusterverenigingen „af te gappen”,

De voorzitter herinnert er aan dat een dergelijke bespreking reeds vroeger plaats had en steeds de moreele verplichting is erkend.

De heer Tiersma stelt dus voor de fabriek Dalen voor één jaar aan te nemen, daar de statuten niet toelaten als een fabriek de moreele verplichting, door spreker bedoeld, niet nakomt, de fabriek er weder uit te zetten.

De heer Huisman te **Sleen** deelt mede dat de fabriek Dalen na de vroegere besprekingen toch met hare afkeurenswaardige handelingen is doorgedaan.

De heer Veenstra te Dalen vraagt de vorige spreker nadere toelichting.

De heer Huisman antwoordt hierop dat de afgevaardigden van **Gees** en **Oosterhesselen** dit beter zullen kunnen doen.

De heer Veenstra zegt thans, dat het geval met Sleen de fabriek **Erm** betreft, een fabriek waar Dalen evengoed kon komen als Sleen.²⁷

De heer Huisman repliceert en wijst er op, dat Sleen het grootste deel der leveranciers van Erm reeds had en door de handelingen van Dalen zéér bemoeilijkt is om het geheel te krijgen. De heer Veenstra zegt hierop, dat twee bestuursleden uit Sleen te Dalen zijn geweest, doch zich in plaats van bij den directeur (spreker) bij den voorzitter hebben vervoegd. Deze liet de heeren even wijs weder vertrekken.

Vroeger was Sleen verschillende keeren in de gelegenheid Erm te krijgen, doch heeft dat niet gedaan. Toen is de secretaris van Dalen er geweest, daarna de heer Huisman en toen spreker. Spreker heeft goed geld aangeboden aan Erm en wijst er nog eens op, dat de heer Huisman wel eens bij hem had kunnen komen. De heeren uit Erm zijn bij Dalen gekomen om zich aan te melden.

De voorzitter meent, dat de discussie nu wel gesloten kan worden en het voorstel van Hoogeveen kan worden aangenomen.

27 Zie ook 'knipsel' ingezonden stuk (PDAC 1908-04-30) oud-voorzitter Zuivelfabriek Erm op site.....

De heer Veenstra verklaart, dat Dalen er geen bezwaar in ziet voor een jaar te worden aangenomen als lid. Komt er echter weder een geheele streek zich aanmelden, dan zal Dalen haar aannemen.

De afgevaardigde van **Oosterhesselen** wijst er op, dat toch aan Oosterhesselen ook door Dalen den voet is dwars gezet.

De heer Veenstra antwoordt er op, dat de leveranciers, waarover het hier gaat, bij Dalen gekomen zijn en toen spreker omgekeerd er is geweest, om aan den hand van het melkboek te bewijzen wat zij konden krijgen.

De heer Tiersma vestigt er de aandacht op, dat dit al veel te ver gegaan is. Men moet eenvoudig zeggen: de boeren wonen een kwartier van Oosterhesselen en drie kwartier van Dalen, dus behooren ze bij Oosterhesselen.

De heer de Jong te **Zuidlaren** geeft nadrukkelijk te kennen, dat wij één der wondeplekken in de organisatie bespreken. Spreker hoopt, dat het nog eens zoover zal komen, dat door een commissie uit de bond de grenzen der fabrieken zullen worden vastgesteld.

De heer Bente te **Zweeloo** vindt het eigenaardig, dat de drie fabrieken, welke in conflict met Dalen kwamen alle drie ongelijk hebben.

Een fabriek die handelt als Dalen behoort niet bij de Bond en daarom zal het het kortste zijn er schriftelijk over te stemmen.

De heer Veenstra antwoordt dat het toch niet vreemd is, dat drie ongelijk hebben, omdat ze allen in hetzelfde geval verkeerden.

Da voorzitter zag liever niet gestemd, doch het voorstel van Hoogeveen aangenomen.

De afgevaardigde van Gees beklagt zich ook over de handelingen van Dalen, hoewel deze geen succes hadden.

De heer Veenstra antwoordt hierop, dat hij in het geval in kwestie er eenvoudig geweest is om inlichtingen te geven.

In stemming wordt thans gebracht het voorstel Zweeloo om Dalen niet toe te laten. Dit voorstel wordt met 44 tegen 15 stemmen en 2 blanco verworpen.

Het voorstel Hoogeveen om Dalen voor één jaar toe te laten wordt met 36 tegen 19 stemmen en 6 blanco aangenomen.

Oud Sohoonebeek wordt bij acclamatie aangenomen.

Rekening en verantwoording. Deze is aan de aangesloten fabrieken toegezonden met het rapport van de commissie.

De heer Beute wijst op een kleine fout in den staat der aanwezige goederen.

In het jaar 1906 was te Zweeloo de ambulandirecteur en nu meent spreker, dat Zweeloo nog recht heeft op vergoeding vanwege den Bond.

Het bestuur zal dit nader onderzoeken.

De rekening en verantwoording wordt hierop goedgekeurd, de penningmeester gedechargeerd en de commissie bedankt voor de genomen moeite.

Jaarverslag. Dit zal worden rondgezonden als het voor verzending gereed is. Dit zal binnen enkele dagen het geval zijn.

Uitslag boterkeuringen. Deze is (voor zoover het het eindcijfer van iedere fabriek betreft) aan de fabrieken toegezonden.

Het bestuur is blanco in de kwestie of over de periode 1 Mei—31 Dec. ook diploma's zullen worden uitgereikt.

De heer Veenstra vraagt of er bezwaren zijn om ze uit te reiken.

De voorzitter wijst op de korthed der periode en het feit, dat er gedeeltelijk slechts wekelijkse keuringen gehouden zijn.

De heer Veenstra vestigt er de aandacht op, dat bij het begin niet bekend was dat er geen diploma's zouden komen en om nu teleurstelling te voorkomen zou spreker voor uitreiking zijn. De heer Tiersma zegt, dat het wenschelijk zal zijn naast de premiën voor no. 1, 2 en 3 een diploma aan ieder te gaven die een minimum aantal punten behaalt.

De voorzitter vestigt er de aandacht op, dat eerst nog moet worden uitgemaakt, of over de afgelopen perioden diploma's zullen worden uitgereikt.

De heer Beute meent, dat in 1906 ook over 8 maanden geen diploma's zijn uitgereikt.

De zuivelconsulent wenscht geen vasten regel in zake de diploma's en zag liever elk geval afzonderlijk beoordeelt.

De heeren Tiersma en de Jong pleiten er voor om toch bij de regeling een minimum vast te leggen.

De heer Veenstra zag dit dan gaarne nu bepaald en niet achterna.

De zuivelconsulent deelt mede, dat bij besprekingen in de bestuursvergaderingen nooit de namen der fabrieken genoemd werden.

De heer Tiersma komt terug op hetgeen de heer Beute zei en voegt er aan toe, dat toen ook geen premies werden uitgereikt.

De zuivelconsulent zegt, dat dit kwam omdat zij niet op de begroting voorkwamen.

Met 54 tegen 11 stemmen wordt besloten diploma's uit te reiken.

Verder wordt vastgesteld dit jaar evenals vroeger diploma's en premiën aan 3 stoom- en en 3 handkrachten uit te reiken.

De heer Beute verklaarde zich tegen het uitreiken der premiën, de heer de Lange er voor.

In zake de grens, die in de toekomst voor de diploma's zal worden aangenomen, verklaart de heer Tiersma zich voor 66 punten. De heer de Jong meent, dat daaraan dan toch moet worden toegevoegd, dat de fabriek niet vaker dan een bepaald aantal beneden een zeker cijfer mag komen.

De heer Tiersma vestigt er de aandacht op, dat om gemiddeld 66 te halen men toch al niet vaak een gebrek moet hebben.

Besloten wordt dat het bestuur in de volgende vergadering met afgerond voorstel zal komen in zake het uitreiken van diploma's.

Verkiezing van een lid van de commissie van aankoop. Van de 65 stemmen verkrijgt de heer Hoogeveen te Oud-Sohoonebeek 30, de heer Lubbering 20, de heer Wiemers 12, terwijl 3 stemmen in blanco zijn uitgebracht. Bij de tweede vrije stemming worden 65 stemmen uitgebracht, waarvan 25 op Hoogeveen, 25 op Lubbering, 8 op Wiemers en 7 blanco. Bij de herstemming worden op den heer Lubbering 42 stemmen uitgebracht. Deze verklaart de benoeming aan te nemen.

Agenda algemeene vergadering FNZ.

Bij het punt centrale boterkeuringen vraagt de heer Tiersma of het ook mogelijk is van iederen bond een zeker percentage fabrieken toe te laten.

De secretaris van den FNZ antwoordt hierop, dat de bedoeling is van iederen Bond 10 te nemen, om een aantal monsters te hebben dat behoorlijk gekeurd kan worden.

De heer Tiersma verklaart zich hierdoor voldaan.

Rondvraag. De heer Tiersma vraagt of de circulaire, tot welks verzending de vorige vergadering besloten is, reeds verzonden is.

De voorzitter antwoordt hierop dat dit door een verzuim van het bestuur nog niet geschied is.

De heer Tiersma vraagt dit alsnog te doen, hetgeen de voorzitter toezegt.

De heer Beute vestigt er de aandacht op dat hij trots zijn verzoek zijn boter niet van de keuringen terug krijgt. Ook kreeg hij geen antwoord op zijn schrijven geadresseerd aan het Landbouwhuis.

De zuivelconsulent kan niet zeggen, dat dit schrijven inkwam, doch bij het reglement is bepaald dat niemand de boter terugkrijgt.

De heer Tiersma vraagt of de commissie voor de boterkeuringen steeds aanblijft.

De voorzitter antwoordt hierop dat deze aftreedt.

De heer ten Oever te Assen zou nog gaarne iets zeggen naar aanleiding van een lezing van den heer Beute te Zweeloo, betreffende de verbetering der melkgift.

Langzamerhand komt op dat gebied in deze provincie verbetering en nu vestigt spreker de aandacht van de beheerders op deze zaak en roept hun steun in voor het Landbouwgenootschap en het stamboek.

Spreker is genegen inlichtingen over de stierenhouderijen en fokverenigingen te geven.

De heer Wiemers te Coevorden vraagt naar uitlegging van een ontvangen circulaire, waarin werd medegedeeld, dat degenen die de potten van de boterkeuring terug willen hebben extra f 15 moeten betalen.

De voorzitter zegt, dat dit is ter bestrijding van de extra kosten.

Da heer Houwink, Gasselternijveenschemond, vraagt waarvoor die kosten dan gebruikt worden.

De voorzitter zegt, dit moeilijk te kunnen specificeren.

De heer Houwink vindt 30 cent per keuring om de pot even weg te brengen wel wat veel. De zuivelconsulent leest uit het reglement op de boterkeuringen voor, dat niemand de boter terug krijgt tenzij nader wordt overeengekomen.

Op grond van dit laatste is het bedrag op f 15 gesteld.

De heer Wiemers meent toch dat het gewenscht is dat ieder, om te leeren, de boter terug krijgt.

De heer Houwink is van oordeel dat als de kosten van f 15 bekend waren geweest bij het vaststellen van het reglement er wel stemmen tegen geweest zouden zijn.

De secretaris vestigt er de aandacht op dat de vergadering altijd anders kan besluiten.

Nagegaan zal worden wat de kosten zijn en dan zal niet meer dan de kosten in rekening gebracht worden.

De heer Veenstra te **Dalen** meent nog even te moeten mededeelen, dat de directeur van Sleen, die zoveel van Dalen vertelde, terstond na de komst van spreker te Dalen er werk van maakte om melk van Dalen te krijgen.

De voorzitter sluit de vergadering onder dankzegging aan de heeren Posthuma, secretaris van den FNZ., en Gramser, Rijksbotervisiteur, voor hunne tegenwoordigheid en den heer ten Oever voor de opwekkende woorden inzake veeverbetering.

Nieuwsblad vh Noorden 1908-03-31

Verslag vergadering DBvCZ

ASSEN, 28 Maart. In de hedennamiddag gehouden vergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* waren 18 fabrieken vertegenwoordigd, uitbrengende 65 stemmen.

Als nieuwe leden werden voorgesteld de fabrieken te **Dalen** en **Oud-Schoonebeek**. Er werd opgemerkt, dat eerstgenoemde vereniging zich heeft schuldig gemaakt aan het „afgappen” van melk van zusterverenigingen, hetwelk ten sterkste werd afgekeurd. Daarom stelde de heer Beute voor, om die fabriek niet aan te nemen, welk voorstel verworpen werd. Op voorstel van den heer Tiersma werd echter besloten haar voorlopig voor een jaar aan te nemen. Oud-Schoonebeek werd bij acclamatie aangenomen.

De rekening over het tijdvak 1 Mei tot 31 December 1907 werd goedgekeurd. Het bestuur stelde voor over dat tijdvak geen diploma's voor de boterkeuringen uit te reiken met het oog op de korthed van het tijdvak en ook omdat er gedeeltelijk slechts wekelijkse keuringen gehouden zijn. Met 54 tegen 11 stemmen werd echter besloten, wel diploma's uit te reiken en wel aan drie stoom- en drie handkrachtfabrieken en premies aan de botermakers.

In plaats van de heer Beute, te Zweeloo, die bedankte, werd als lid van de commissie van aankoop gekozen de heer Lubberink te Havelte, die de benoeming aannam.

Bij de behandeling van de agenda der algemene vergadering van den F. N. Z. werd bij het punt centrale boterkeuringen of het mogelijk is van iedere bond een zeker percentage fabrieken toe te laten. De secretaris van de F. N. Z. antwoordde, dat van iedere bond tien fabrieken worden genomen, om een aantal monsters te hebben, dat behoorlijk gekeurd kan worden. De heer mr. A. ten Oever wees op de wenselijkheid van het controleren der koeien inzake melkopbrengst en vetgehalte. Hij spoorde de directeuren aan in deze mee te werken met het Landbouwgenootschap en het Rundveestamboek.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1908-05-12

Gegevens uit Jr.-verslag zuivelconsulent 1907

Door den heer **J. C. van Weydom Claterbos**, zuivelconsulent in Drenthe, werden in 1907 gehouden 24 voordrachten, welke werden bijgewoond door 769 mannen en 25 vrouwen.

Over het onderwerp „Fokvereening” sprak hij te de Wijk, over „Controlevereeniging” te Ruinerwold O. E., over „Melkinrichting” te Assen, over „Stierhouderij” te Zuidlaren en over „Stoomzuivelfabriek” te Beilen tweemaal, Spier, Wijster, Hijken, Beliervaart, Peeloo tweemaal, Kloosterveen driemaal, Assen, Loon, Durze, Zeijen tweemaal, Anderen, Balloo, Witten, Nieuw-Dordrecht.

Tal van onderwerpen werden ingeleid op vele door hem voorgezeten of bijgewoonde vergaderingen.

Het aantal vergaderingen door hem bijgewoond bedroeg totaal 128. Zij betroffen den *Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken (DBvCZ)*, *Botercontrolestation Assen (BCA)*, *Coöper. Centrale knederij (CKA)*, *Hoofdbestuur Landbouw-Genootschap, (DLG) Bond Coöper. zuivelfabrieken Groningen (GBvCZ)*, *Zuivelconsulenten den Haag*, *Boteroontrolestations 's Hage*, *FNZ. Groningen*, *Fokverenigingen*, *Commissie advies stierhouderijen en fokverenigingen*, andere commissievergaderingen enz.

Voor zooverre aanteekening daarvan is gehouden werden in 1907 gebracht 174 bezoeken aan boterfabrieken. 95 fabrieken werden bezocht, waaronder 17 buiten de provincie. Onderscheidene fabrieken werden dus meer dan eens bezocht, zoodat somwijlen meer dan één bedrijf per dag bezocht werd. De bezoeken vonden plaats op 109 dagen.

Voorts werden 67 boerderijen bezocht.

Tengevolge der fabrieksbezoeken traden 3 bedrijven tot den Zuivelbond toe, terwijl 5 fabrieken zich aansloten bij het Botercontrolestation.

Vele veranderingen van gebouwen en inventaris, waaronder ook bij enkele der grootste bedrijven in dit gewest, vonden plaats. In vele bedrijven laat de toestand veel te wenschen over. Men heeft kleine minder goed ingerichte bedrijven in 't leven geroepen en is op vele plaatsen wel wat heel zuinig geweest bij de aanschaffing van een inventaris.

Bij vele bezoeken was de zuivelconsulent behulpzaam bij 't opsporen van oorzaken voor een te hoog vochtgehalte in de boter; 't mocht nog steeds door 't aanbrengen van verandering gelukken een bevredigend vochtgehalte te verkrijgen, soms eerst nadat de geheele bereidingswijze der boter belangrijk werd gewijzigd.

Op enkele fabrieksbezoeken volgde wijziging in den boterhandel.

Op de boerderijen bleek in vele streken van Drenthe de stalinrichting verre van goed. Die de stallen in 't Oosten der provincie kent, zal het niet bevreemden, dat in ééne gemeente meer tuberculeuze dieren in eene maand verzonden worden als overgenomen door het Rijk dan de maand dagen telt. De stalinrichting eischt dringend voorziening. Plannen zijn door den zuivelconsulent ontworpen om in den a.s. winter, eventueel met behulp van het Landbouw-Genootschap te geraken tot verbetering der stallen, waarvoor reeds vrij veel materiaal door den zuivelconsulent is verzameld.

Behalve de ronde stal nabij Assen is ook een ronde veestal nabij Meppel verzezen, welke veel goeds heeft en gunstig afsteekt bij de algemeene stalinrichting en staltype in Drenthe.

Alleen op den spreekdag te Assen (elken Woensdag) werden 201 bezoeken genoteerd. De zittingen te Meppel (Donderdags) moesten niet zelden wegens de boterkeuringen van den zuivelbond op dien dag worden overgeslagen.

Het aantal mondelinge en schriftelijke adviezen is zeer groot en steeds toenemende. Het aantal uitgegane stukken bedroeg 1626; ten vorigen jare bedroeg dit 1502. Hieronder bevinden zich enkele uitvoerige rapporten betreffende watergehalte der boter, *Centrale Knederij*, *Vee-fokkerij*, alsmede een 14 tal nieuwe reglementen, waaronder voor het Botercontrolestation, Zuivelbond, Zuivelfabrieken, Exportvereniging, Aankoopverenigingen, provinciaal reglement voor de Vee-fokkerij. Stierhouderij enz.

De adviezen hadden voorts betrekking op: verbouwing der fabriek, aanschaffing nieuwe werktuigen, bouw van pijpwellen, rundveestamboek, wijziging statuten, opheffing vereeni-

ging, watergehalte der boter, stierhouderijen en fokverenigingen, korenmalen, boterkeuringen en boterexport, aanschaffing karnkneder en roomzuurbassins, toestellen melkonderzoek, toestellen bepaling watergehalte in boter, ijshuis, stoommachine, koelmachine, ketel, tentoonstellingen, bouwterreinen, monsternamen melkcontrole, melklijsten, stalbouw, botercontrole, mond en klauwzeer, samenstelling Drentsche boter, melk vervalsching, oormerken, veevoeding, voederproeven, liquidatie knederij en aangesloten fabrieken, enz. enz.

Voor de laboratoriuminrichting in 't landbouwhuis is meerdere ruimte een behoefte. Misschien dat een eigen landbouwhuis in de toekomst verbetering zal brengen. Verandering in 't personeel blijft ook gewenscht, maar houdt verband met eventueel uitbreiding der werklokalen.

In 't laboratorium hadden 14192 onderzoekingen plaats van: 13936 monsters melk (4 fokverenigingen, 3 fabrieken, en 1 melkslijter), 68 monsters boter op vochtgehalte, 104 Buyrometers gecontroleerd, 8 monsters zwavelzuur, 5 monsters amylalcohol, 2 monsters boterkleursel, 63 pipetten gecontroleerd, 1 monster water onderzocht, 10 thermometers gecontroleerd, 1 toestel voor melkonderzoek onderzocht. In Drenthe kwam 1 geval van mond- en klauwzeer voor te Coevorden bij een dier uit Wachtum.

In 1907 is er een tijdperk geweest dat de boterprijzen zoo hoog waren als in geen 25 jaren. Uitbreiding van den veestapel was vooral in de Veenkoloniën waar te nemen en kwam den zuivelbedrijven ten goede.

In de fabrieken werden meerdere karnkneders en roomzuurbassins gemaakt. In 1908 zijn meer veranderingen te wachten door de oprichting der coöperatieve stoomzuivelfabrieken te **Assen** en **Beilen**, alsmede door de liquidatie der Coöp. Centrale knederij te Assen, welke de omzetting van handkrachten tot stoombedrijven in den weg stond.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1908-05-04

Gegevens uit Jr.-verslag DBvCZ 1 mei 1907 – 1 jan- 1908

Aan 't verslag van 't 11de dienstjaar van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe 1 Mei 1907 — 1 Januari 1908 uitgebracht door den heer R. E. de Jong te Zuidlaren, secretaris, ontleenen we:

Het aantal gewone leden bedraagt 44. Toegetreden tot den Bond is de zuivelfabriek te **Witten**, bedankt hebben de fabrieken te **Tynaarlo** en **Zwiggelte**.

Het aantal buitengewone leden bedraagt 325 (?).

Wijziging der Statuten had in 1907, hoofdzakelijk ten gevolge het verleggen van het dienstjaar, plaats. Deels ook in verband hiermede werden eenige reglementen gewijzigd en instructies vastgesteld.

In de plaats van den heer de Boer werd als bestuurslid benoemd de heer de Lange te Frederiksoord.

De commissie van aankoop bestaat thans uit de heeren Reimers, Hofsteenge, Stoker en Veenstra, en is secretaris-detóhouder de heer J. Klok.

Er werden 12 dag.-bestuurs-, 7 bestuurs- en 3 algemeene vergaderingen gehouden.

Er werden in 't afgelopen jaar 32 keuringen gehouden.

Vanaf de maand Mei werden deze keuringen wekelijks gehouden. Deze keuringen geschieden in vereeniging met den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Groningen*.

Waar nu de gelegenheid zich aanbiedt om betreffende dit belangrijke punt van onze organisatie zoo mooi te kunnen samenwerken, spreekt de secretaris den wensch uit, dat deze toestand nog lang bestendig moge blijven, zeer ten voordeele van beide Bonden.

Diploma's werden uitgereikt aan de 3 stoomfabrieken en de 3 handkrachtfabrieken, die de hoogste punten behaalden; ook werd een geldelijke belooning aan de botermakers van die bedrijven met een diploma en certificaat uitgereikt.

Het orgaan van den Bond verdween, in de plaats daarvan wordt de uitslag van de boterkeuringen wekelijks medegedeeld aan de fabrieken.

Op verlangen wordt de uitslag ook bekend gemaakt aan Heeren Bestuursleden en Commissarissen.

Van de ondersteuningskringen werd geen gebruik gemaakt.

Deelgenomen werd aan de tentoonstelling en 't Zuivelcongres in den Haag.

Aan de afdeeling Export werd van Mei tot December ontvangen 55.610 kilo boter.

De gemaakte prijzen waren uitstekend, zoodat deze tak van dienst zeer bevredigende resultaten opleverde.

De Bond bleef in loopende rekening met de Boerenleenbank te Kloosterveen.

De begrooting over 1908 werd vastgesteld in ontvang en uitgaaf met f 3290.—.

De Onderlinge Risico-Vereeniging uit den FNZ. geeft pl.m. 33 pct. besparing.

Toegestaan werd aan verschillende fabrieken om kennis te maken met de depótgoederen en de boterkeuringen, zonder dat de fabrieken daardoor verplicht werden lid te worden.

De hulp van een Ambulant-Directeur werd éénmaal gevraagd.

Met bijzonder veel genoegen maakt de secretaris melding van het feit, dat den voorzitter van den Bond, den heer Schrage, bij het bezoek van H. M. de Koningin tijdens het eeuwfeest te Assen de onderscheiding te beurt viel te worden benoemd tot Ridder in de Oranje Nassauorde. Hij herhaalt de zeer waardeerende woorden door den heer Crone gesproken, toen de heer Schrage 20 Nov. 1907 als voorzitter werd herkozen.

In 't verslag volgt daarna eene vermelding der namen en functies van de bestuursleden en van de leden van verschillende commissies, een lijst van de leden en een verslag van de 55ste tot en met de 86ste boterkeuring van Januari tot 31 December 1907.

Bij de ledenlijst is gevoegd een opgave van het aantal verwerkte liters melk door iedere fabriek in 1907 van de 44 fabrieken totaal bedragende 62.183.868 liters.

Nieuwsblad van het Noorden 14-05-1908

ASSEN, 12 Mei. Aan het verslag van het 11de dienstjaar van den Bond van Coöperatieve **Zuivelfabrieken** in Drente is ontleend, dat er thans 44 gewone en 325 buitengewone leden zijn. Er werden 32 keuringen gehouden. Deze hadden wekelijks plaats in vereeniging met den Groninger bond. Aan zes fabrieken, die de hoogste punten behaalden, werden diploma's uitgereikt. Aan de afdeeling export werd van Mei tot December 55610 K.G. boter ontvangen. De gemaakte prijzen waren uitstekend, zoodat deze tak van dienst zeer bevredigende resultaten opleverde. Door de 44 fabrieken werd 62.183.868 liter melk verwerkt.

Nieuwsblad van het Noorden 15-10-1908

DRENTE

— Uit het jaarverslag der commissie van aankoop van den Bond van Coöperatieve **Zuivelfabrieken** in Drenthe blijkt, dat er f 44992.33⁵ ontvangen werd of f 14000 meer dan in het vorige jaar. Het bedrag der korting voor 48 fabrieken was f 1125.72. Aan enkele niet aangesloten fabrieken werden, doch zonder korting, depotgoederen geleverd.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1908-10-29

Kort verslag GBvCZ over Boterkeuring samen met DBvCZ

Gisternamiddag werd in de algemeene vergadering' van den Prov. Groninger Bond van Zuivelfabrieken (GBvCZ) een belangrijk punt besproken. Aan de orde was namelijk: Wekelijksche boterkeuring.

Door de vergadering werd besloten met de wekelijksche boterkeuringen door te gaan. De zuivelconsulent, de heer Huisman, deelde mede, dat sedert twee jaren de gecombineerde boterkeuringen van de Groninger en van de Drentsche fabrieken te Assen plaats hebben. Volgens afspraak is in 1909 de beurt aan Groningen. Het bestuur van den Drentschen Bond is genegen deze zaak met de fabrieken in die provincie te bespreken. Besloten werd pogingen te doen om de keuringen in 1909 te Groningen te doen houden. Indien daarvoor onoverkomelijke bezwaren mochten bestaan, dan nog één jaar de boterkeuringen in Assen te doen plaats hebben.

Van het onderzoek omtrent deze zaak door het bestuur zal in de December-vergadering van den prov. Bond mededeeling gedaan worden.

Officieus is door de fabriek „*Stad en Lande*” te Groningen voorgesteld om in een grooten kelder dier fabriek de keuringen in 1909 te houden.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1908-11-03

Verslag alg. vergadering DBvCZ dl-1

HOOGVEEN 31 Oct. 1908. – Voorzitter: de heer E. J. Schrage, Assen, Secretaris: de heer R. de Jong, Zuidlaren.

De voorzitter heet de heeren welkom en spreekt er zijn blijdschap over uit, dat velen zijn opgekomen.

Speciaal wijdt de voorzitter een woord aan den secretaris v. den FNZ. en deelt mede, dat de heeren G. F. Crone, Oudemolen, vicevoorzitter, H. Meyering, Westdorp, bestuurslid en G. J. Bieleman, Rijkszuivelinspecteur, Utrecht bericht zonden dat zij verhinderd waren de vergadering bij te wonen.

Notulen: De heer Veenstra merkt op, dat de heeren van **Erm** niet in **Dalen** zijn geweest om zich aan te melden, zooals in de notulen staat, doch zij zijn in Dalen geweest om eens te praten.

De heer Wilting, Erm, zegt dat de heer Veenstra geheel in de war is, want Erm is nooit in Dalen geweest.

Besloten wordt, na een protest van **Sleen**, de zin in kwestie uit de notulen te schrappen.

Mededeelingen: Aanwezig zijn 18 fabrieken, uitbrengende 67 stemmen en pl.m. 20 buitengewone leden.

De Kon. goedkeuring is verkregen op de gewijzigde statuten.

Een firma uit Leeds vroeg naar de exporteerende fabrieken.

Een brief van de FNZ. is ingekomen inzake de centrale keuring.

Sinds de brief inkwam is één keuring gehouden.

De heer de Jong merkt op dat Friesland de boter in Leeuwarden hield en gezamenlijk inzond. Zuidlaren zond niet in omdat het dacht: als ik het kistje alleen zendt komt de boter als pap aan en dan heeft Friesland een groote voorsprong.

Do secretaris v. d. FNZ. lichttoe, dat ook Drenthe gezamenlijk had kunnen inzenden, als hier maar een vertrouwd persoon was aangewezen om te verklaren, dat hij de boter op tijd had ontvangen.

De spreker voegt hieraan toe, dat bij het kwaliteitsmerk, dat de volgende vergadering aan de orde komt de keuringen toch ook ter sprake komen en daarom is het z. i. van weinig belang thans nader op de zaak in te gaan.

Aldus wordt goedgevonden.

Ingekomen is een brief van den Nederlandschen Coöp. Bond waarin kennisgeving verzocht wordt, dat de Bond in Drenthe, voortaan alleen lid wenscht te zijn van den Bond en niet van de Handelskamer.

Dit bericht zal gezonden worden.

Ingekomen is een circulaire met adres inzake de wrang van de afd. Middelbert.

De voorzitter deelt mede, dat de Rijksseruminrichting thans serum tegen wrang levert.

Ingekomen is een schrijven van den heer Klapdoor te Assen, waarbij hij bedankt voor het buitengewoon lidmaatschap daar van Houten de melkzeeften levert.

Eveneens bedankte het buitengewoon lid Somer te Assen.

Als lid van den Bond bedankte de fabriek **Ballo**.

Als buitengewoon lid alle bestuursleden van **Buinen**.

Ingekomen is een jaarverslag van **Grollo**.

Alles wordt voor kennisgeving aangenomen.

Ballotage. De fabrieken te **Assen** en **Beilen** vragen toetreding tot den Bond.

De fabriek **Zweeloo** is voor de aanneming, doch het verwondert haar wel dat de andere aanwezigen nu niets zeggen. De fabrieken thans in kwestie nemen ook melk van kleinere fabrieken.

De voorzitter wijst er op dat deze fabrieken voortgesproten zijn uit kleine fabrieken **Duurze**, **Kloosterveen** en **Loon**, welke uittreden, en niet melk van kleine fabrieken afhalen. Verder meent spreker dat wij niet op de oude kwestie moeten terugkomen.

De fabriek Zweeloo kan zich hier wel mede vereenigen maar meent de vorige keer verre van net te zijn behandeld en laat daarom zijn woord hooren.

De heer Huisman steunt den voorzitter daar het hier geldt een vrijwillige aansluiting van fabriekjes bij elkander.

De heer Veenstra repliceert.

Hierna wordt de discussie door den voorzitter gesloten, waarbij hij opmerkt dat **Coevorden** en **Dalen** een compromis sloten om bij ieder te laten wat bij ieder is.

De fabrieken worden hierna bij acclamatie aangenomen.

Eveneens worden bij acclamatie aangenomen de firma Hero B. de Groot, Bodegraven en R. Buisman, Leeuwarden.

Verkiezing lid commissie van aankoop.

De heer Stoker, **Borger**, bedankte wegens aftreden als directeur. De secretaris deelt mede, dat op de agenda van den FNZ. een reorganisatie-voorstel voor centralen aankoop zal voorkomen. In verband hiermede gééft spreker in overweging de benoeming aan te houden tot de volgende vergadering.

Aldus wordt besloten.

(Voor het grostal was reeds benoemd de heer Kooistra, Beilen). (Wordt vervolgd.)

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1908-11-04

Verslag alg. vergadering DBvCZ dl-2

Vervolg 31 Oct. '08. (Slot.)

Boter keuringen.

Na een kort woord van den voorzitter, verkrijgt de heer Claterbos het woord en zegt het volgende, ter inleiding van dit punt der agenda:

Mijnheer de Voorzitter, geachte aanwezigen!

Waar ik heden zal trachten het onderwerp „Boterkeuringen” voor u in te leiden, zij het in mij vergund, alvorens tot het onderwerp zelf te komen, U mede te deelen, dat van mij niet verwacht mag worden eene fraaie welverzorgde lezing over dit onderwerp en evenmin een uitvoerige weldoorwrochte inleiding.

In nagenoeg elke vergadering van het bestuur en van het dagel. bestuur van uwen Bond, welke vergaderingen door mij in mijne hoedanigheid als adviseerend lid worden bijgewoond kwam het onderwerp boterkeuringen ter sprake.

Zoo ook in de jongste vergadering van het dagel. bestuur, waarin de agenda voor deze algemeene vergadering werd opgemaakt.

Ik werd in die vergadering aangezocht eene lezing te houden over boterkeuringen. Wetende echter, dat tot 31 October nagenoeg al mijn tijd in beslag zoude zijn genomen, heb ik voor die uitnoodiging bedankt, doch mij ten slotte bereid moeten verklaren om dan althans zoo mogelijk het onderwerp „Boterkeuringen” in te leiden.

U kunt heden van mij dus weinig anders verwachten dan een wijzen op enkele punten en eene mededeeling van enkele gedachten.

Ik begon met te zeggen, dat er nagenoeg elke vergadering van het bestuur of van het dag. bestuur van den Bond gesproken wordt over de boterkeuringen. Begrijpelijk is dit indien hier in herinnering gebracht wordt, dat door den Bond vanaf Mei 1900, toen een aanvang met de boterkeuringen werd gemaakt, telken jare belangrijke bedragen voor de boterkeuringen zijn uitgegeven.

Op de begrotingen komen voor de volgende bedragen : Mei 1900—1901 f 572, Mei 1901—1902 f 524, Mei 1902—1903 f 804, Mei 1903—1904 f 900, Mei 1904—1905 f 1030, Mei 1905—1906 f 968, Mei 1906—1907 f 968. Totaal f 5766.

Sedert 13 Juni 1907 hebben de boterkeuringen geregeld elke week plaats. Voor de jaren 1907 en 1908 werden op de begrotingen de volgende bedragen uitgetrokken: Mei 1907—1 Januari 1908 f 1315, 1 Januari 1908—1 Januari 1909 f 1975. Totaal f 3290.

Indien aangenomen wordt, dat alleen deze bedragen en niet meer aan de keuringen besteed werd, dan hebben de keuringen sedert Mei 1900 gekost: f 5766 + f 3290 = f 9056.

Er is nog een tweede reden, waarom de boterkeuringen zoo herhaaldelijk een onderwerp van bespreking uitmaken.

Beziet men de keuringsverslagen en met name de verslagen van de in 1907 gehouden 55ste tot en met 86ste boterkeuring, welke aan het verslag van den Bond over het jaar 1907 toegevoegd zijn, dan valt het aanstonds op hoe talrijk de gebreken zijn, welke het product ter keuring gezonden nog aankleven.

Even bont zien de tegenwoordige wekelijksche keuringsrapporten er uit; de kolom „gebreken” is steeds gevuld met kwalificaties, welke men minder gaarne achter de punten der fabriek vermeld ziet. Zeer talrijk is steeds het aantal bedrijven, waarvan gebreken in de boter vermeld worden.

De resultaten, welke men van de keuringen zoude mogen verwachten blijven verre beneden de verwachting. Ze zijn uiterst matig te noemen.

Ik zal niet spreken over de resultaten der keuringen vóór 1907 gehouden, ongetwijfeld valt sedert 1900 vooruitgang waar te nemen, doch de keuringen hadden toen minder geregeld plaats en het was toen inderdaad moeilijk voor de producenten om aan de hand van de resultaten van 13 of 14 keuringsrapporten in het jaar te zorgen steeds een uitnemend product te maken.

Thans echter met de wekelijksche keuringen zoude men stellig beter resultaten verwachten. Verwacht zoude mogen worden, dat de producenten meer nut zouden trekken uit de beoordeeling van hun product elke week ter hunner kennis gebracht.

Vragen wij ons af wat het doel de wekelijksche keuringen is, dan moet het antwoord luiden;

- 1) de producenten op de hoogte te houden van de hoedanigheid van het product;
- 2) het verkrijgen van een algemeen beeld van de kwaliteit der boter door de Bondsfabrieken geproduceerd.

In de vergaderingen, waarin behandeld werd het voorstel om elke week te keuren, kwam reeds uit, dat de afnemers van de boter ons niet voldoende op de hoogte houden van de kwaliteit van het product.

Is de handel vlot, dan is boter van minder goede kwaliteit nog goed of vrij goed verkoopbaar; de boter gaat zonder ernstige klachten weg; is de handel traag en de bedongen prijs daarbij nog hoog, dan mag er niets aan de boter haperen of het regent klachten en dan verneemt men zelfs klachten over een werkelijk goed product.

Dat de producent, die vrijwel alleen zijn eigen product beoordeelt — en dan meesttijds nog in verschen toestand — niet in staat geacht wordt zijn product goed te beoordeelen, bleek evenzeer bij de toen gehouden besprekingen.

De wekelijksche keuringen geven ons dus aan de hoedanigheid van ons product. Verwacht zoude mogen worden, dat de producenten, zoodra zij het resultaat der keuringen vernemen, aan het werk zouden tijken en alles zouden aanwenden om verbetering in den toestand te brengen.

Het resultaat is, zooals ik reeds zeide, uiterst matig; enkele bedrijven uitgezonderd blijft de toestand vrij wel onveranderd.

Duidelijk blijkt dit uit het beeld van de algemeene hoedanigheid der boter: Van 15 Juni 1907 —1 Januari 1908 zijn ingezonden 1253 monsters, waarvan 594 of pl.m. 47 pct. met gebreken. Over 120ste tot en met den 129sten keuring in het jaar 1908 gehouden hadden eveneens 47—48 pct. der ingezonden monsters een gebrek. Het beeld is dus verre van mooi. Op elke keuring zijn er tegenwoordig nog tusschen de 19 en 20 fabrieken met een of ander gebrek in de boter.

Ongeveer de helft van de boter door de Bondsfabrieken geproduceerd is van minder goede kwaliteit. Voor onze provincie beteekent dit eene aanzienlijke schade.

Nemen wij aan, dat door verbetering der kwaliteit slechts 1 cent per K.G. boter meer gemaakt kan worden, dan maakt dit voor de kleinste helft der fabrieken welke lid zijn van den Bond uit: 450.000 X 1 cent of f 4500.

Voor deze berekening heb ik de productie van de bondsfabrieken geschat op 2.700.000 K.G. boter en aangenomen dat 20 der kleinste fabrieken produceerende te samen het $\frac{1}{6}$ deel daarvan of 450.000 K.G., nagenoeg steeds boter bereiden met gebreken, terwijl de boter van de 22 overblijvende fabrieken, te samen 2.250.000 K.G. boter produceerende nagenoeg steeds zonder gebreken zoude zijn.

Het behoeft zeker geen nadere vermelding, dat ik deze cijfers slechts heb genomen om u een beter begrip te geven van het groote verlies dat geleden wordt doordien er boter van slechte kwaliteit verhandeld wordt.

Juist is zulks nimmer aan te geven, doch met gerustheid kan worden aangenomen, dat mijne raming niet te hoog genomen is.

Verbetering nu valt, gelijk reeds gezegd, wel waar te nemen, doch de vooruitgang gaat m.i. veel te langzaam.

Indien wij het voorloopig maar eens zoover weten te brengen, dat de fabrieken van onzen Bond geen boter meer bereiden met sterk op den voorgrond tredende gebreken, dan wordt reeds veel bereikt. De financieele gevolgen van die verbetering zullen dan niet uitblijven en wel spoedig de rest doen.

Zijn de gebreken eenmaal weg, dan kan verder getracht worden de vervaardiging van een uitnemend product te verzekeren.

Voldoende blijkt uit de wekelijksche keuringsrapporten, dat overal goede boter gemaakt kan worden. In alle deelen van de provincie worden bedrijven aangetroffen, die vrij zeker zijn van een goed product, doch men treft evenzeer in alle deelen van de provincie bedrijven aan, die zeer dikwijls behooren tot het gedeelte, dat minder goede boter bereidt; tot de slechte helft dus.

Is het mogelijk, zoo vragen wij onwillekeurig, de vooruitgang, die er valt waar te nemen te bespoedigen?

Het wil mij voorkomen, dat het in vele gevallen niet moeilijk zal zijn verbetering aan te brengen.

„Waar een wil is, is een weg”, hoort men wel eens zeggen en zoo is het hier ook.

Indien de producenten willen, ernstig willen, zal de weg van zelf gewezen worden.

Heeft men in een bedrijf een goede botermaker, of een goede directeur-botermaker en is het bedrijf goed ingericht, dan zijn reeds twee zeer voorname voorwaarden vervuld om een goed product te bereiden.

Het spreekt wel van zelf, dat de grondstof, de melk, die aan de fabriek aangevoerd wordt van goede kwaliteit moet zijn, dat een goede cultuur of een goed zuur, doelmatig gebezigd moet worden bij het aanzuren van den room enz.

Ik wil daarover heden niet spreken; het zoude mij te ver voeren.

Indien voorloopig slechts een algemeen goed product verkregen wordt, kan later gewerkt worden op een algemeen best product.

Ik wensch uw aandacht te vestigen op de navolgende punten:

1. Het bedrijf moet goed zijn ingericht; een goede botermaker zal in een slecht ingericht bedrijf geen goed product kunnen bereiden.

Met een uitgave van enkele honderden guldens kan niet zelden eene belangrijke verbetering van het bedrijf verkregen worden, die weer uitkomt in een beter product, dat meer geld waard is.

Een enkel voorbeeld, dat in onzen Bond is voorgekomen mag ik wellicht hier vermelden, al heb ik geen gelegenheid gehad aan het betrokken bedrijf toestemming te vragen het hier openbaar te maken.

Tot aan het jaar 1907 kon aan de Coöperatieve stoomzuivelfabriek te **Norg** de room niet gepasteuriseerd worden en werd de room niet voldoende gekoeld en niet behandeld, zooals dit tegenwoordig blijkt noodig te zijn. Het product der fabriek was dan ook steeds minder dan middelmatig en nagenoeg steeds slecht te noemen. De boter behaalde op de bondskeuringen de laagste punten en het laagste rangnummer werd nagenoeg steeds aan dat bedrijf gegeven.

In 1907 word de inrichting der fabriek gewijzigd, de room werd gepasteuriseerd en gekoeld en behandeld zooals vereischt wordt, een en andere met dit gevolg, dat reeds op de derde keuring na de verandering de fabriek rangnummer 3 behaalde en in de maand December van het vorige jaar drie keer het rangnummer 1.

2. Voor den botermaker of voor den directeur-botermaker make men de arbeidsvoorwaarden zoo geschikt mogelijk.

Zijne belooning moet allereerst in overeenstemming zijn met de verantwoordelijkheid welke op hem rust; met ijver en lust moet hij iederen dag zijn werk aanvangen en volbrengen. Men trachte zijne belooning zoo te regelen, dat hij betrokken wordt bij de uitkomsten van het bedrijf. Is het product door hem bereid goed, dan moet hij dit bemerken in zijne belooning; is het product minder goed of slecht, dan moet hij zulks ook ondervinden in zijn salaris.

Men voere dus een premiestelsel in.

Zeer veel verwacht ik van een premiestelsel.

De Bond is u hierin reeds voorgegaan door voor de fabrieken en botermakers een diploma verkrijgbaar te stellen en voor de botermakers tevens een geldelijke belooning.

In de fabrieken te **Hoogeveen**, **Frederiksoord** en **Zweeloo** werkt het daar ingevoerde premiestelsel reeds goed, ook in de nieuwe fabrieken te **Assen** en **Beilen** zal het in de instructiën voor het personeel opgenomen premiestelsel zonder twijfel zijne goede werking doen gevoelen.

Wegens het groote belang, dat aan de invoering van het premiestelsel moet worden toegekend, wil ik hier melding maken van de premiestelsels in deze provincie in gebruik, alle stelsels houden verband met den uitslag der boterkeuringen.

Frederiksoord: Krijgt de boter op de Bondskeuringen zoodanige punten, dat de fabriek aan het einde van het jaar no. 1 is, dan ontvangt het geheele personeel tezamen f 50, wordt no. 2 behaald, dan wordt f 40 verdeeld en bij no. 3 f 20.

Zweeloo: Wordt de fabriek no. 1 op de keuringen, dan ontvangt het personeel f 25 premie, bij no. 2 f 20 en indien no. 3 behaald wordt f 15. De botermaker ontvangt 50 pct. van de premie, de centrifugist en de melkontvanger elk 25 pct.

Hoogeveen: Behaalt de boter op een keuring niet meer dan 60 punten, dan krijgt het personeel geen premie. Worden 61—65 punten behaald, dan bedraagt de premie voor het geheele personeel f 2.50, bij 66—70 punten f 5 en voorts in diezelfde verhouding. Zijn geur, smaak of

gehalte en bewerking minder goed, dan wordt geen premie uitgekeerd, ook al wordt een aantal punten behaald, waarop wel premie zoude kunnen worden gegeven. Van de behaalde premie krijgt de eerste botermaker 20 pct., 7 andere werklieden krijgen ieder 10 pct. en 2 personen elk 5 pct. Wordt het personeel met een werkman uitgebreid, dan wordt de premie met 10 pct. verhoogd, gaat er een werkman af, dan wordt 90 pct. van de premie betaald.

Assen: Worden op de Bondskeuringen niet minder dan 65 punten behaald, dan ontvangt de botermaker elke week f 1 premie; worden minder dan 60 punten behaald, dan wordt geen premie uitgekeerd, en kan fl op het salaris worden gekort.

In **Beilen** geldt eenzelfde regeling. (Voor het overige personeel in Assen en Beilen is een afzonderlijk premiestelsel ingevoerd, dat als zijnde onafhankelijk van de boterkeuringen hier onvermeld kan blijven).

In Friesland wordt aan verschillende fabrieken een premiestelsel toegepast, meestal gebaseerd op den uitslag der boterkeuringen. Algemeen is men over de werking van een stelsel van primering tevreden. Een premiestelsel, tevens kortingsstelsel gegrond op de keuringen wordt in Friesland toegepast bij de Zuivel-Exportvereniging. Voor boter, waaraan is toegekend voor reuk, smaak, gehalte en bewerking resp. 12, 24, (60) of hooger, wordt de middenprijs uitbetaald. Voor boter, waaraan op de wekelijksche keuring een totaal van 85 of meer punten is toegekend, wordt 2 cent extra per K.G. uitbetaald en voor boter, waaraan 75 tot 84 punten worden toegekend 1 cent per K.G. extra betaald. Boter, waaraan is toegekend voor reuk, smaak, gehalte en bewerking een minimum van resp. 9, 18, 18, wordt 2 cent per K.G. gekort; boter met minder dan 9, 18, 18, voor reuk, smaak, gehalte en bewerking wordt met 4 cent per K.G. gekort. Bij de uitbetaling wordt door de Friesche Coöp. Zuivelexportvereniging tevens gekort voor een te hoog watergehalte in de boter. Het is voorzeker overbodig nog eens afzonderlijk te betoogen, welk een groote invloed dit Friesche premiestelsel op de kwaliteit der boter heeft. Is de inrichting van het bedrijf goed, zijn belooning (premie), en arbeidsvoorwaarden voor den botermaker gunstig, dan kan men van hem eischen, dat hij een goed product levert. Geschiedt dit niet, dan moet men trachten de tekortkomingen van den botermaker (Directeurbotermaker) aan te vullen en hem practisch doen voorlichten door een bekwaam botermaker. Door enkele weken een bekwaam botermaker met den botermaker of directeur-botermaker te laten samenwerken, zal deze veel kunnen leeren en indien de botermaker-leermeester de geschikte persoon' is. zal in dien tijd, dat gemeenschappelijk gewerkt wordt, een goed product gemaakt worden. Na het vertrek van den leermeester moet het product ook goed blijven. Is dit niet zoo, wordt na het vertrek van den leermeester wederom een product van slechte kwaliteit bereid, dan is het raadzaam den botermaker of directeur-botermaker door een ander te vervangen en hem zoo mogelijk andere werkzaamheden op te dragen. De leermeester-botermaker moet zijn een dooien door bekwaam botermaker, iemand, die practisch hoog staat en tevens bekend is mét het hoe en het waarom. Ik heb uwe aandacht dus gevestigd op: 1ste een goed ingericht bedrijf — met geringe onkosten is meenig bedrijf zoo in te richten, dat bereiding van een goed product mogelijk wordt; 2de het gunstig maken van de arbeidsvoorwaarden voor den botermaker — een goede belooning, behoorlijke rusttijd en nauw betrokken zijn bij de uitkomsten van het bedrijf door de invoering van een premiestelsel. Voor het bereiken van deze twee punten is alleen noodig eenige goede wil van uwe zijde. Voor het derde punt: 3. praktische raad en voorlichting van een kundig botermaker acht ik steun vanwege den Bond noodzakelijk. Het ligt m. i. op den weg van uwen Bond te zorgen, dat er voor de bondsfabrieken een persoon beschikbaar komt, die practisch een uitnemend botermaker is en tevens voldoende bekend is met het hoe en waarom van het botermaken. Zoo'n persoon zoude in de fa-

brieken van den Bond werkzaam kunnen zijn en bekostigd kunnen worden door den Bond en de betrokken fabrieken samen. Zoo'n persoon zoude zeer nuttig werkzaam kunnen zijn niet alleen voor fabrieken waar men met botergebreken te kampen heeft, doch ook in het belang van andere fabrieken waar nagenoeg steeds een goed product bereid wordt aangezien de prijs van de goede boter veelvuldig gedrukt wordt door grooten aanvoer van boter van afwijkende kwaliteit. Mijnheer do voorzitter, ik wil hiermede mijne korte inleiding eindigen en vragen of het niet gewenscht zoude zijn, dat door dezen Bond overwogen wordt een proef te nemen om door aanstelling van een leermeester-botermaker de hooge kosten telken jare aan boterkeuringen besteed meer nut te doen afwerpen, en de inkomsten der fabrieken te verhoogen door de bereiding in de hand te werken van een goed product, waarvoor handelaar en consument — tengevolge van de goede kwaliteit — meer kunnen besteden. Mocht ik door de beknoptheid van mijne uiteenzetting hier of daar onduidelijk geweest zijn, dan vindt men mij gaarne bereid tot nadere toelichting. Debat. De heer Heida vernam gaarne welke veranderingen in Norg hadden plaats gehad. De zuivelconsulent antwoordt hierop, de hoofdverandering is geweest: pasteuriseeren. De heer Wilting vraagt of hij goed verstond dat op de kleine bedrijven de meeste gebreken voorkomen. Welke bedrijven bedoelt men hiermede? De zuivelconsulent antwoordt, kleine stoomen handfabrieken. De heer Tiersma wijst er op, dat een belangrijke zaak de zuivelcultuur of het zuur is. Nu zag spreker gaarne, dat bekend was, welke fabrieken in een bepaalde week goede boter leverden, dan kon men daar zuur vragen. De heer de Jong stelt voor, om dan aan alle fabrieken de vragenlijst met antwoorden van de beste fabriek toe te zenden. De heer Tiersma zou wel willen, dat men als in Gelderland en Overijssel onder een bepaalde letter inzond, dan wist men het terstond. De heer Beute steunt den heer de Jong, doch een voorwaarde is dan, dat de vragenlijsten eerlijk worden ingevuld en spreker kent een directeur, die zei, ik vul het niet goed in, want dan profiteert een ander er van. De voorzitter vraagt of de vergadering in dezen een besluit wil nemen, en dan wel direct of in de volgende vergadering. De zuivelconsulent vraagt of dan ook in behandeling zal komen de vraag: of een practisch persoon zal worden aangesteld, om voor de verbetering van het product op de fabrieken werkzaam te zijn.

De heer Huisman sluit zich bij den heer Tiersma aan en zou ook willen, dat de eene fabriek de uitkomsten van de andere wist. De zuivelconsulent deelt mede, dat in Groningen reeds gebleken is, dat dit schadelijk kan zijn in sommige gevallen. De heer Tiersma zou dan geen dwang willen, doch ieder vrij laten of hij het bekend wil hebben of niet. Besloten wordt dienaangaande op de volgende agenda een voorstel te doen. De voorzitter dankt thans den inleider voor de genomen moeite. Rondvraag. De heer Beute vraagt of er werkelijk onderzoek gedaan is (zooals werd toegezegd) of Zweeloo voor den ambuland-directeur te veel betaalde. De voorzitter zegt, dat dit onderzoek, in verband met een zelfde geval te Hoogersmilde, nog loopende is. De heer Huisman wilde altijd nog eens terug komen op de zaak Zweeloo, toen deze verklaarde aan het einde der vergadering, dat de directeur van Sleen onder Zijn leveranciers had geloopt, als hij dit nu niet doet, dan is het naar aanleiding van het verzoek van -den voorzitter. De heer Veenstra merkt op, dat niet hii de vorige keer de mededeeling deed, maar de heer Huisman. De heer Huisman zegt, dat hij alleen spreekt over het laatste gezegde. De voorzitter adviseert dergelijke zaken voortaan bij het bestuur over te brengen en niet in de algemeene vergadering. Op een vraag van den heer Anema wordt medegedeeld, dat de diploma's voor de keuring de volgende keer worden uitgereikt. De voorzitter wenscht, alvorens de vergadering te sluiten, er op te wijzen, dat de fabriek Hoogeveen, welke de vergadering gaat bezoeken, thans 12V'2 jaar bestaat, destijds 1400 liter per dag verwerkte, thans 23000 liter. Spreker wenscht de fabriek, onder leiding van den heer Tiersma, ook verder een tijdperk van bloei. Hierna wordt de vergadering, onder dankzegging voor de opkon.st, gesloten.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1908-12-03

Verslag Algemene Vergadering DBvCZ. dl-1.

ASSEN, 2 Dec. Voorzitter de heer E. Schrage, Assen. Secretaris de heer R. E. de Jong, Zuidlaren. De voorzitter opent de vergadering met een speciaal woord voor de heeren secretarissen van den FNZ. en den Bond in Groningen en den directeur van het BCA.

Presentielijst. Aanwezig zijn 20 fabrieken, uitbrengende 71 stemmen en 15 buitengewone leden.

Notulen: Deze hebben gestaan in het 2e blad van Maandag 9 Nov. van het *Officieel Orgaan*. Deze worden ongelezen vastgesteld.

Mededeelingen. De handkrachten te **Rolde**, **Anloo** en **Gasteren** hebben bedankt voor het lidmaatschap. De fabriek te Gasteren meldt daarbij, dat het nut niet opweegt tegen de kosten. Ten bewijze, dat dit laatste niet juist is, wijst de secretaris er op, dat **Exloo** van de kortingen pl. m. f 26 ontvangt en aan omslag pl. m. f 20 betaalt.

De heer Tj. Kuperus te Grouw bedankte als buitengewoon lid.

Van den FNZ. kwam een schrijven in, verzoekende steun bij de Kamerleden en de Tweede Kamer voor een subsidie voor de tentoonstelling te Brussel. Aan dit verzoek is voldaan.

Uitreiking diploma's. Na een inleidend woord van den voorzitter reikt hij voor de stoomzuivelfabrieken diploma's uit aan:

Coevorden met	66,82	punten gemiddeld.
Frederiksoord	66,32	„
Roden	65,73	„

De botermakers dezer fabrieken krijgen respectievelijk f 10, f 7,50 en f 5.

Voor de handkrachten behaalden diploma's de fabrieken te:

Oudemolen	61,36	punten gemiddeld.
Kloosterveen	56,84	„
Drouwen	56,60	„

Ook hier krijgen de makers der boter respectievelijk f 10, f 7,50 en f 5.

Bespreking voorwaarden voor de uitreiking der diploma's in 1908.

Het bestuur doet het voorstel, dat aan een stoomfabriek een diploma zal worden uitgereikt als zij gemiddeld 65 punten behaalde, van de 52 keuringen niet meer dan 8 keer beneden 60 en daarvan niet meer dan 4 keer beneden 55 was.

Aan een handkracht zal een diploma worden uitgereikt als zij gemiddeld 60 punten haalt en van de 52 keuringen niet meer dan 10 maal beneden 55 komt.

De heer Beute te **Zweeloo** vraagt of iedere fabriek, welke aan die voorwaarden voldoet, een diploma ontvangt ?

De voorzitter antwoordt hierop toestemmend.

De heer Tiersma, **Hoogeveen**, zou, om met Friesland gelijk te zijn, het gemiddeld aantal punten op 66 willen bepalen.

De heer de Jong, secretaris, deelt mede, dat het getal 65 is genomen, omdat Friesland, o.a. met de melk, in beter conditie is en Drenthe dus de eischen iets lager mocht stellen. Bleek later, dat de eisch verhoogd kon worden, dan zou dat geschieden.

Ten bewijze hoe moeilijk het nu nog zal zijn een diploma te halen, deelt spreker eenige voorbeelden mede.

Eén fabriek heeft in 47 keuringen gemiddeld 63,6 punt en is 10 maal beneden 60, een fabriek dito 65,5 punt en is 9 maal beneden 60, een fabriek dito 64,9 punt en is 10 maal beneden 60, een fabriek dito 65,8 punt en is 4 maal beneden 60, een fabriek dito 66,23 punt en is 5 maal beneden 60.

De heer Beute zou wenschen, dat deze bespreking niet in het officieel orgaan kwam, omdat het buitenland zal denken, dat wij hier minder boter maken dan in Friesland, Gelderland en Overijssel.

De heer Tiersma wijst er op, dat G.-O. lager eischen stelt en Friesland maar 4 fabrieken had welke een diploma konden krijgen.

Ook de heer de Jong vestigt hierop de aandacht.

De wensch van den heer Beute wordt niet ondersteund en de voorstellen van het bestuur worden aangenomen.

Verkiezing van een lid van het bestuur, periodiek aftredend is de heer H. J. de Lange, Assen. (herkiesbaar).

Uitgebracht zijn 71 stemmen, waarvan 55 op den heer de Lange, 12 op den heer Reimers en 4 blanco.

De heer de Lange dankte voor het opnieuw in hem gestelde vertrouwen en neemt de benoeming aan.

De voorzitter complimenteert den gekozene.

Verkiezing van een lid in de commissie voor de Boterkeuringen.

Op het grostal worden geplaatst de heeren Tiersma te Hoogeveen en Bokma te Ruinen.

Uitgebracht werden 44 stemmen op den heer Tiersma, 15 op den heer Bokma, 12 op den heer Kuik.

De heer Tiersma neemt de benoeming aan en wordt door den voorzitter geluk gewenscht.

Aanwijzing van twee leden voor het nazien der jaarrekening.

In de eerste plaats wordt bepaald, dat de fabriek Hoogeveen niet 1 Mei 1909, doch 1 Januari 1910 zal aftreden. Voor de fabrieken, **Kloosterveen** (opgeheven) en **HoogerSmilde** (afgetreden) worden aangewezen de fabrieken **Zweeloo** en **Oudemolen**. De vertegenwoordiger van Zweeloo neemt deze benoeming aan; de fabriek Oudemolen zal er mede in kennis worden gesteld. (Slot volgt.)

(Bij de agenda van den FNZ. kwam ook het kwaliteitsmerk ter sprake.

Bij de bespreking der reorganisatie van den *centralen aankoop* werd besloten met den nieuwen tak van dienst mede te werken.

Aangenomen werd een voorstel om de wijze van werken op de beste fabrieken bekend te maken.

Eveneens werd aangenomen het houden van driemaandelijksche tentoonstellingen.

De fabrieken, welke daartoe bereid zijn, zullen op den uitslag der keuring met een vasten letter gemerkt worden.

Aan 't bestuur wordt de opdracht gegeven om in Januari een voorstel in zake het secretariaat te doen.

Een voorstel om Groningen voor deelneming aan de keuringen f 600 te doen betalen werd met 39 tegen 31 stemmen en 1 blanco verworpen en daarna aangenomen met 47 tegen 24 stemmen een voorstel om Groningen f 500 te doen betalen.)

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1908-12-04

Vervolg verslag alg vergadering DBvCZ

(Slot.) Agenda FNZ.: Naar aanleiding van de kwestie van het kwaliteitsmerk vraagt de heer Tiersma, Hoogeveen, of er van de fabrieken ook antwoorden kwamen.

De voorzitter antwoordt hierop, dat er 2 antwoorden kwamen.

De heer Tiersma, Hoogeveen, zegt, dat het schrijven van den secretaris van den Bond waarschijnlijk verkeerd bezorgd is, daar het op de meeste fabrieken bij den secretaris kwam en deze het nog niet behandelde.

De secretaris v. d. FNZ. deelt daarop mede, dat reeds één paar jaar lang, bij verschillende gelegenheden en in verschillende vergaderingen op een kwaliteitsmerk is aangedrongen. Het gevolg daarvan is geweest, dat in de algemeene vergadering van den FNZ. de zaak is ingeleid. Daarna is de kwestie door het Dag. Bestuur met den heer Croesen nader geformuleerd, maar — en hierop vestigt spreker nadrukkelijk de aandacht — over de wijze van toepassen is nog niets bepaald, dat zal alles nader besproken moeten worden.

In den Bond is gezegd: de fabrieken moeten het willen, en nu wordt gevraagd aan de fabrieken wilt gij het in overeenstemming met het reglement; hoe dit moet worden toegepast komt later.

De heer Tiersma, Hoogeveen, vestigde de aandacht op de zaak, omdat de tegenwoordige antwoorden geen goed beeld geven van wat Drenthe wil. De voorzitter deelt daarop mede, dat er nog tot en met 8 December gelegenheid is de meening te doen weten aan den heer Heida, Koekange, afgevaardigde voor den F. N. Z.

De fabrieken Exloo en Drouwen wenschen nog geen kwaliteitsmerk.

Het Bestuur van den Drentschen Bond is in principe voor het kwaliteitsmerk, nader dienen de voorwaarden voor het afgeven der attesten natuurlijk besproken te worden.

De heer Tiersma, Hoogeveen, meent dat die fabrieken, welke beste boter maken er voorloopig waarschijnlijk geen voordeel van zullen hebben, doch het dan moeten doen om de minderen aan te sporen het ook te krijgen.

Bij de *reorganisatie van den centralen aankoop* vraagt de heer Tiersma, Hoogeveen, hoe het Bestuur er over denkt. De voorzitter deelt mede, dat het Bestuur is voor medewerking. De secretaris v.d. FNZ. legt uit hoe de Centrale Commissie werkt en hoe men zich voorstelt dat de tak van dienst zal werken Voorop dient dan te staan, dat ieder loyaal zal medewerken. De fabrieken profiteeren dan het meest als zij alles aan den Bond opgeven en deze ook alles aan den FNZ.

De heer Tiersma, Hoogeveen, zegt, als nu één Bond niet mededoet en deze sluit een contract met uitsluiting van den FNZ., dan komt er concurrentie.

De secretaris van den FNZ. antwoordt hierop, dat dan eerst de vraag besproken moet worden, waarom een fabriek bij den Bond en waarom een Bond bij den FNZ. zou koopen. En het antwoord zal dan zijn dat zij daar het best terecht kunnen. Welnu dan moet men ook medewerken.

De heer Tiersma verduidelijkt thans, dat het ook kan zijn, dat de fabrieken wel willen maar de Bond niet.

De secretaris van den FNZ. wijst er op, dat er dan dus alle reden voor de fabrieken bestaat, om bij den Bond op deelname aan te dringen.

De heer de Lange, Assen, vraagt, of de fabrieken van de verschillende Bonden ook denzelfden prijs zullen betalen.

De secretaris van den FNZ. antwoordt hierop: ja, doch de Bonden zelf niet, deze zullen profiteren in verhouding tot hetgeen zij opgeven.

De heer Sanders, Exloo. vraagt, als men niet genoeg bestelt kan men dan later bij koopen?

De secretaris van den FNZ. zegt, dat als blijkt dat dit ter goeder trouw is, zeer zeker. Volgens sprekers herinnering is een prijsverhoging alleen bij perkament één keer voorgekomen.

De heer de Lange meent, dat de aankoop dan niet geheel coöperatief meer is, daar de groote Bond dan weer profiteert van de kleine.

De heer Tiersma zegt, gesteld dat zoo gekocht wordt en de eene Bond krijgt 50 stuks, de andere 10, dan moet toch de eenheidsprijs van 100 gehandhaafd worden. Bij steenkool moest eens meer betaald worden.

De secretaris van den FNZ. geeft den heer de Lange toe, dat er van het coöperatieve iets verloren gaat, doch om te maken, dat de Bonden niet alles opgeven is geen andere wijze van doen mogelijk.

De heer Westerdijk, Usquert, deelt nog mede in zake de steenkolen, dat het verhoogen van den prijs het gevolg is geweest van het verbruikt zijn.

De heer Tiersma zegt dat de kwestie aldus was: de Bond had een zeker kwantum opgegeven en afgenomen, doch de fabrieken hadden hun aandeel nog niet ontvangen.

De secretaris van den FNZ. dankt voor deze mededeeling, doch dat moet de betreffende fabriek met zijn Bond uitmaken.

Thans wordt besloten met den nieuwen tak van dienst mede te werken.

Behandeling punt 6 der vorige agenda. Boterkeuringen.

De heer Tiersma, Hoogeveen, merkt op dat hoe gaarne men het ook zou willen, men toch, zooals wordt voorgesteld, zijn botermaker niet zou kunnen afstaan.

De voorzitter wijst op de toelichting om aan te toonen, dat het bestuur deze moeilijkheid ook inziet.

De heer Tiersma vestigt nu nog eens de aandacht op hetgeen hij in de vorige vergadering ook zei, om die fabrieken, welke daarvoor bereid zijn, op den uitslag der keuring met een vaste letter te merken, zoodat men haar altijd kent.

De heer Beute, Zweeloo, pleit voor het bekend maken van de wijze van werken op de beste fabrieken.

Een voorstel in die richting wordt bij acclamatie aangenomen.

Het houden van drie maandelijksche tentoonstellingen, zooals tot nu toe, wordt ook aangenomen.

Thans zet de heer Tiersma het hierboven gezegde in een voorstel om, hetgeen eveneens bij acclamatie wordt aangenomen.

Het voorstel, om tijdelijk den botermaker af te staan, wordt niet dwingend verklaard, doch de-gene, die zijn botermaker tijdelijk wel afstaat, zal welkom zijn.

Begrooting. Bij de begrooting merkt de heer Tiersma op, dat hij den Bond in overweging zou geven een vasten secretaris aan te stellen.

De heeren Bokma en Reimers ondersteunen het voorstel.

De heer Tiersma legt nog eens uit, dat de bedoeling is op den duur een secretaris te verkrijgen, die alles voor den Bond waarnam, boterkeuringen inbegrepen.

Voldoende is het spreker echter als de vergadering zich voor een vasten secretaris uitspreekt en men kan dan op de begrooting bijvoorbeeld een half jaar salaris brengen.

De zuivelconsulent stelt voor het Bestuur op te dragen de zaak nader te onderzoeken en dan in Januari, Februari opnieuw te vergaderen.

De heer Tiersma vindt dit goed, mits dan in Januari niet gezegd wordt: er staat geen post voor op de begrooting.

De voorzitter bepleit nu nogmaals het opdragen aan het Bestuur en de zuivelconsulent voegt hieraan toe dat dan bij suppletoire begrooting de gelden kunnen worden gevraagd.

De heer Tiersma vreest dan nog, dat men met de tegenwoordige begrooting zit.

De heer de Jong wijst er op, dat dit niet het geval is als er een suppletoire begroeting komt.

Met de stemmen van Gasselternijveenschemond en Zweeloo tegen, wordt de opdracht aan het Bestuur gegeven, om in Januari een voorstel inzake het secretariaat te doen.

Bij de uitgaven der boterkeuringen vraagt de heer Beute, of de geraamde porto ook een ver-gissing is. Er wordt op gewezen van de bestuurstafel, dat het een raming is en waarschijnlijk juist.

De heer Bokma, Ruinen, vraagt naar de post administratie-boterkeuringen.

Deze worden hem verstrekt.

Verder vraagt dezelfde spreker naar de bijdrage van Groningen in de keuringskosten en vindt deze te laag.

Naar sprekers meening moet deze bijdrage minstens f 600 zijn.

De Voorzitter wijst er op, dat men aldus niet behoeft te rekenen. Men moet vragen, wat kosten Drenthe de keuringen als hij alléén keurt, en welke extra kosten brengt Groningen mede en wat profiteert Drenthe van Groningen. Naar sprekers meening is dit laatste gelijk aan de volle bijdrage (f 375) welke Groningen nu geeft.

De heer Bokma is van meening dat zoolang Groningen nog geen 4 cent omslag betaalt, Groningen nog wel wat bij kan betalen.

De heer Tiersma erkent, dat het samenkeuren een voordeel is, doch volgens spreker zou Groningen niet willen, dat hij voor zoo'n koopje medekeurt.

De zuivelconsulent zegt, dat bij het begin der onderhandelingen de keuringen in Groningen f200 kostten, het waren toen geen wekelijksche keuringen. Nu meent spreker, dat de Groninger secretaris, de discussiën gehoord, de zaak nader in Groningen kan bespreken. Moet Groningen veel meer betalen, dan zal hij zelf gaan keuren.²⁸

De heer Tiersma vreest ook, dat Groningen dat zal gaan doen, maar Groningen moet het ook niet voor een koopje willen.

²⁸ Wat ook zo was – zie knipsel!

Provinciale Drentsche en Asser courant 09-12-1908

Men schrijft ons uit Groningen:

Hedennamiddag werd in de algemeene vergadering van den Bond van **Zuivelfabrieken** in deze provincie medegedeeld, dat door den Drentschen Zuivelbond met eene meerderheid besloten is, om de subsidie aan genoemden bond voor de boterkeuringen van f 375 tot f 500 te verhoogen, te betalen door den Gron. Zuivelbond.

Na ampele bespreking werd besloten om de samenwerking inzake het houden van boterkeuringen met den Drentschen Bond te verbreken, op 1 Januari a.s. Deze keuringen worden altijd vanwege beide Bonden te Assen gehouden.

Besloten werd voorts, dat de Gron. Zuivelbond zelfstandige keuringen zal houden te Groningen.

De heer Bokma zegt, een reden voor mijn voorstel was ook, dat ik liever heb, dat de keurmeesters 40 potten keuren dan 72.

Voorgesteld is, dat de bijdrage zal zijn f 600; in stemming gebracht wordt het voorstel met 31 stemmen voor, 39 tegen en 1 blanco verworpen.

Thans komt in stemming het voorstel Hoogeveen, om de bijdrage op f 500 te, bepalen.

Dit voorstel werd met 47 tegen 24 stemmen aangenomen.

Met deze wijziging wordt de begroting bij acclamatie vastgesteld.

Rondvraag. De heer Tiersma vraagt ernaar of een circulaire verzonden is, naar aanleiding van een indertijd door Hoogeveen gedaan voorstel, om de niet aangesloten fabrieken mede te delen, dat zij voor één jaar op proef kunnen toetreden.

De secretaris deelt mede, dat deze circulaire verzonden is.

De voorzitter deelt mede, dat Zweeloo een mededeeling zal ontvangen inzake de kwestie van het ambulans directeurschap, besproken in de vorige vergadering.

Sluiting. De vergadering wordt met een woord van dank door den voorzitter gesloten.

Nieuwsblad vh Noorden 1908-12-04

Kort verslag vergadering DBvCZ

ASSEN, 2 Dec. Heden werd hier de vergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken Drenthe* gehouden.

Medegedeeld werd, dat de fabrieken te **Rolde**, **Anloo** en **Gasteren** als lid bedankt hebben, en de heer Kuperus te Grouw als buitengewoon lid. Voorts dat bij de Tweede Kamer is aangedrongen op subsidie voor de Brusselsche tentoonstelling.

Aan de stoomfabrieken te **Coevorden**, **Frederiksoord** en **Roden** en de handkrachtfabrieken te **Oudemolen**, **Kloosterveen** en **Drouwen** werden diploma's uitgereikt.

Over 1908 zullen diploma's uitgereikt worden aan stoomfabrieken met gemiddeld 65 punten, aan handkrachtfabrieken met gemiddeld 60 punten.

De heer H. J. de Lange te Assen werd als bestuurslid herkozen. Tot lid der comm. voor de boterkeuringen werd benoemd de hr. Tiersma te Hoogeveen.

Voor het nazien der rekening werden **Hoogeveen**, **Zweeloo** en **Oudemolen** aangewezen. Besloten werd, niet direct een keurmeesterbotermaker aan te stellen. Aangenomen werden de voorstellen, over de wijze van werken op de beste fabrieken bekend te maken en drie maandelijks tentoonstellingen van keuringsboter te houden.

Besloten werd Groningen f 500 te doen betalen, voor het deelnemen aan de keuring. Een voorstel, om dat bedrag te bepalen op f 600 werd verworpen.

1909

Nieuwsblad van het Noorden 30-01-1909

ASSEN, 28 Jan. In de neder gehouden vergadering van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe is medegedeeld, dat de zomervergadering van den Nederlandschen Zuivelbond hier gehouden wordt en dat de Groninger Bond de kosten voor de keuringen met Drenthe samen te hoog acht en dus verder alleen zal keuren. Voor 1908 zullen diploma's worden uitgereikt aan Zuidlaren met gemiddeld 66.26 en Frederiksoord met 65.7 over 52 keuringen.

Besloten is geen bezoldigd secretaris aan te stellen. Een voorstel om het depot op te heffen is tot de volgende vergadering uitgesteld terwijl een commissie is benoemd om de boete na te gaan.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1909-01-29

Verslag vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN, 27 Jan. '09. – Voorzitter de heer G. F. Crone, Oudemolen. Secretaris de heer R. E. de Jong, Zuidlaren. Wegens tijdelijke afwezigheid van den heer Schrage presideert de heer Crone en opent ongeveer half drie de vergadering, heet allen, in het bijzonder den secretaris v. d. FNZ. welkom en deelt het doel der vergadering mede.

Aanwezig zijn 14 fabrieken, te zamen uitbrengende 55 stemmen, drie bestuursleden en pl.m. 15 buitengewone leden.

Notulen. Deze zijn gepubliceerd in het *Officieel Orgaan* van 7 December en worden onveranderd vastgesteld.

Mededeelingen. Van den *Bond van Zuivelfabrieken in Groningen* is officieel bericht ontvangen, dat de kosten voor de keuringen met Drenthe samen, te hoog komen en dus Groningen weder alleen zal keuren.

Voor het jaar 1908 zullen twee diploma's voor de boterkeuringen worden uitgereikt nl. aan Zuidlaren, met een gemiddeld cijfer over 52 keuringen van 66.26 en Frederiksoord met gemiddeld 65.7. De fabriek Dalen keurde maar 50 maal mede en kan dus daardoor niet voor een diploma in aanmerking komen, hoewel het gemiddelde aantal punten boven de 65 was. De heeren Heida en Meijeringh, bestuursleden, berichtten niet aanwezig te kunnen zijn.

Ballotage. Als buitengewoon lid worden 8 personen aangevoerd.

Rapport van het Bestuur in zake het aanstellen van een bezoldigd secretaris.

Dit rapport is gepubliceerd in het orgaan van den FNZ. van 18 Januari jl.

De heer Tiersma, afgevaardigde van Hoogeveen deelt mede, dat ook hij zich bij het rapport nederlegt, daar hij niet durft voor te stellen den omslag met 1½ cent te verhoogen.

Zonder verdere discussie legt de vergadering zich bij het voorstel van het Bestuur neder en zal dus geen bezoldigd ambtenaar worden aangesteld.

De voorzitter komt ter vergadering.

(vergadering gaat ineens over op twee nw onderwerp; Boterkeuringen in Meppel en 'al of niet voortzetten van depot')

Gezien de mededeeling van het Bestuur, gaat de heer Tiersma verder mee, dat er verder - moet worden bezuinigd. In het rapport lees ik zegt spreker, dat de deponthouder f 400 krijgt. Dit wist ik niet en was mij uit het verslag van de *commissie van aankoop* ook niet bekend. Nu kunnen de fabrieken kool, hout, perkament, olie e.a. even goed rechtstreeks van den FNZ. ontvangen als beide uit het depot. Spreker stelt daarom voor het depot hier af te schaffen.

Verder merkt spreker op, dat de post reiskosten van de jury voor de boterkeuringen met f 250 te verminderen zouden zijn als de keuringen te Meppel gehouden werden. Ook dat geeft spreker in overweging.

De secretaris, de heer de Jong, vraagt of er in Meppel een geschikte plaats en een geschikt persoon is.

De heer Tiersma antwoordt, dat hij dit nog niet naging, doch het gaarne zal onderzoeken; thans wil spreker nog opmerken, dat de commissie voor de keuringen geschikter woont voor Meppel en het bezoek van beheerders daar ook groter zal zijn.

De heer Crone dankt den heer Tiersma voor zijn belangstelling, maar zou gaarne nog anderen hooren.

De heer Terborgh, afgevaardigde van Exloo, vraagt of de heer Tiersma hier de zaak direct wil behandelen en of het bestuur in dezen kan besluiten dan wel de vergadering.

De heer Schrage merkt op, dat hij liever zag, dat aan het bestuur werd opgedragen deze zaak nader te onderzoeken.

De heer Crone voelt veel voor het besparen van die f 250, maar meent ook dat overwogen moet worden wat er verder aan vast zit.

De heer Veenstra te Dalen sluit zich hierbij aan.

De heer de Jong is van oordeel, dat de vergadering het bestuur kan machtigen om, als het blijkt dat het voordeliger is in Meppel te keuren, terstond daartoe over te gaan.

De heer Crone zegt, dat dan de commissie voor de boterkeuringen gehoord moet worden. Aldus wordt besloten en de uitvoering aan het bestuur overgelaten.

Wat het tweede punt betreft, het opdoeken van het depôt. merkt de heer Crone op, dat de kleine fabrieken daarvan toch nog profiteeren en dit dan ook nader dient te worden onderzocht. De heer Tiersma merkt op, dat het bestuur toch wel terstond inlichtingen kan geven over de zaken van het depôt?

De heer Crone zegt, dat hij niet voldoende op de hoogte is om antwoord te geven en verzocht dus de andere bestuursleden hem in dezen bij te staan.

De heer Crone vervolgt en deelt mede, dat de heer Claterbos opmerkt, dat het salaris van den depóthouder maar f 250 is.

De heer de Jong zegt, dat er f 400 is geschreven, omdat de voorz. en de secr. (spreker) dachten voor te stellen het salaris op f 400 te brengen en nu wilde men niet f 250 noemen en dan even later met f400 komen.

Op verzoek van den voorz., den heer Crone, zet de secr. v.d. FNZ. uiteen hoe hij zich den toestand van Drenthe denkt, in verband met den aankoop van den FNZ. Spreker splitst dan de te betrekken waren in twee groepen. Tot de eerste behooren olie, hout, zout, perkament, boter- kleur en dergelijke. Deze groep kan evengoed rechtstreeks in Arnhem besteld worden dan in Assen. Tot de tweede groep behooren de kleinere artikels, als glaswerk en dergelijke en deze

kan de post uit Arnhem even goedkoop overbrengen als uit Assen. Thans moet eerst vracht betaald worden naar Assen en dan nog eens naar de fabrieken.

Ook de fabrieken zijn in twee groepen te verdeelen. De groote fabrieken hebben geen depôt noodig en kunnen hun aanvraag wel naar Arnhem richten, daar Assen niet zoo'n centraal punt is, dat alles per karrijder of schip is te bereiken.

De kleinere fabrieken, die 10 L. olie, 2 K.G. perkament en dergelijke hoeveelheden behoeven, zullen van een depot profiteren, doch dergelijke fabrieken telt de Bond nog hoogstens vijf. Is voor deze fabrieken een depot noodig, dan moeten de waren aan hen zoo duur geleverd worden, dat zij het salaris van den deponthouder (f 400), de huur van het pakhuis, de extra vrachten enz. betalen, want er is geen enkele reden om de fabrieken, voor wie het depot geen zin heeft, mede te laten betalen.

Blijven thans nog over de niet-aangesloten fabrieken. Hierover kan het depot alleen gebruikt worden, als er toch een depot is, doch voor de niet-aangeslotenen er bepaald een depot op na houden is al te gek. Bovendien moeten dan ook die niet-aangeslotenen zeker meer dan de onkosten van het depot betalen, anders zijn zij voor de aangeslotenen nog een nadeel.

Spreker meent dat de zaak aldus bekeken moet worden.

De heer Schrage stelt voor ook deze zaak aan het bestuur ter onderzoek op te dragen, om daarover in de volgende vergadering rapport uit te brengen. Er zijn werkelijk fabrieken, welke nog al eens hij het depôt aanloopen om iets te halen.

De heer Bokma, afgevaardigde van Ruinen, merkt op, dat de depôtzaken reeds lang genoeg bekeken zijn en hij zich dus aansluit bij den heer Tiersma en voorstelt het depôt terstond op te doeken.

De heer Crone vraagt of er ook een regeling getroffen moet worden voor den voorraad.

De secretaris van den FNZ. antwoordt, dat alle voorraad, voor zoover van den FNZ. afkomstig, door den FNZ. zal worden geplaatst. De waren niet van den FNZ. afkomstig, zal spreker gaarne bezien, doch daarvoor neemt hij geen verplichting op zich.

De heer Beute, Zweeloo, deelt als zijn zienswijze mede, dat het direct uit het depôt betrekken toch alleen geldt voor de bij Assen liggende fabrieken en dit zijn maar een paar.

De heer Houwing, afgevaardigde van Gasselternijveen, vraagt hoe het met den deponthouder moet.

De heer de Jong leest het reglement van aankoop voor, waaruit blijkt, dat de deponthouder met drie maanden ontslagen kan worden.

De heer Claterbos, zuivelconsulent, pleit voor het voorstel van den heer Schrage.

De heer Veenstra zegt, in antwoord op een vraag van den secretaris van den FNZ., dat hij nog slechts kort voorzitter van de commissie van aankoop is en daar hij merkt dat de vergadering voor afschaffing van het depôt is, zal hij zich onthouden van het geven van inlichtingen.

De voorzitter en de heer Claterbos zeggen, dat het depôt steeds een groot voordeel is geweest voor den Bond en de bondsfinanciën weder in het goede spoor heeft gebracht.

De heer Bokma zegt, dat als dit waar is, de fabrieken dan toch een extra omslag hebben betaald.

De secretaris heeft hierover een kleine discussie met den heer Bokma.

De heer Schrage licht nog toe: de aangesloten fabrieken ontvangen korting, maar de niet-aangesloten leveren het voordeel op.

De heer Bokma vraagt waarom sluiten die fabrieken zich dan niet aan, dan kunnen zij den omslag ook mede betalen.

De heer Crone zegt: dit is meerdere malen beproefd doch niet gelukt.

De heer Veenstra verwondert zich, dat de heer Boxma nu komt met een opmerking over die f 400, nu ter sprake is de opheffing van het depôt, dit had vroeger moeten geschieden. Bovendien heeft spreker aanmerking over de wijze van zaken doen zooals het hedenmiddag hier geschiedt door zaken, welke niet op de agenda staan, te behandelen.

De heer de Jong wijst er op, dat in Maart toch weder vergaderd moet worden en dus dan ook een voorstel tot afschaffing van het depôt genomen kan worden.

De heer Claterbos stelt voor een commissie te benoemen bijv. de heeren Tiersma, Beute en Boxma om de boete na te gaan en dan in de volgende vergadering verslag uit te brengen.

Dit voorstel wordt aangenomen.

De heer Kooistra, afgev. van Beilen, merkt nog op, dat het rapport met de conclusie van de commissie dan toch ook op de volgende vergadering in behandeling moet komen.

Zomervergadering FNZ.

De heer de Jong deelt mede, dat van den secretaris v.d. FNZ. een schrijven inkwam over de zomervergadering.

De vergadering besluit aan het bestuur op te dragen de zomerontvangst van den FNZ. te regelen.

Rondvraag.

De heer Beute, Zweeloo, wijst er op, dat in de vorige vergadering besloten is, dat iedere fabriek, die dit wenschte, voor de boterkeuringen een letter zou ontvangen. Nu meent spreker, dat het de bedoeling is geweest deze letters kenbaar te maken aan degenen, die aan het publiek maken mededoen en niet aan de anderen en toch ontvingen die andere fabrieken bericht. De heer Claterbos had de zaak anders begrepen en er is dus ook anders gehandeld.

De heer Huisman, afgev. van Sleen, ondersteunde indertijd het voorstel tot publiek maken doch zonder de bedoeling het aan allen mede te delen. Spreker geeft toe dat het niet duidelijk is gesteld.

De heer Beute vraagt nu nog naar het bekendmaken van de bereidingswijze van de beste vijf monsters.

De heer Claterbos antwoordt dat de commissie van de boterkeuringen dit de volgende vergadering zal regelen.

De heer Tiersma deelt mede, dat tot heden (gedurende eenigen tijd) het cijfer van het watergehalte van het keuringsmonster tegelijk met den uitslag van de keuring is bekend gemaakt, doch dat dit voortaan een paar dagen later zal geschieden, opdat niet vóór de keuring in de boter geboord behoeft te worden. Degene, die zijn boter niet op watergehalte onderzocht wil hebben kan daarvan vrij, als hij het aan de commissie even mededeelt.

De voorzitter, de heer Crone, dankt vooral de sprekers voor de gegeven inlichtingen en sluit de vergadering.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1909-03-17

Verslag verg. *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.*

ASSEN – Hedennamiddag werd in het Landbouwhuis te Assen eene algemeene vergadering gehouden van dezen Bond.

Aanwezig waren 9 fabrieken²⁹ met 75 stemmen.

De heer Crone opende de vergadering wegens afwezigheid van den voorzitter, den heer Schrage, tengevolge van ongesteldheid.

De heer Crone heette in 't bijzonder welkom de heeren Collot, d' Escury voorz., en Posthuma, secretaris van de FNZ.

Verder wees hij op het groote belang van deze vergadering.

Na vaststelling der notulen werd medegedeeld, dat waren ingekomen, behalve eenige berichten van verhindering, o. a. van den heer van Weydom Claterbos, een schrijven van den heer Mensingh te Zweeloo, dat hij als bestuurslid bedankt, een opgaaf van de korting aan den Bond toegestaan en het jaarverslag van den FNZ.

Vervolgens is aan de orde de *ballotage* fabriek **Dalen**. Deze fabriek werd het vorige jaar voor 1 jaar aangenomen.

Tevens is een verzoek van de fabriek **Odoorn** ingekomen om lid van den Bond te worden.

Beiden worden zonder stemming aangenomen.

De voorzitter wenscht den Bond met deze vermeerdering geluk.

Aan de orde is de behandeling van het rapport der commissie, benoemd in de buitengewone algemeene vergadering van 27 Januari j.l., betreffende het *depôt van den Bond te Assen*.

De conclusie van dit rapport is aldus:

„Gehoord beide partijen nl. de vertegenwoordigers van het Depôt te Assen en die der Centrale Commissie van den FNZ. is het hun niet mogelijk geweest zich” een beeld van den waren toestand te vormen.

De lijnrechte tegenspraak beider partijen op sommige punten bewijzen o. i. een eigenaardigen toestand.

De verschillende besprekingen over meerdere zaken in een vijftal conferenties brachten ons geen oplossing, gaven ons echter de overtuiging, dat hier ter voorkoming van eene nog meerdere warboel, zoo goed en spoedig mogelijk dient te worden ingegrepen.

Waar met de vertegenwoordigers der bovenvermelde lichamen in geen geval overeenstemming was te verkrijgen en men niet kon inzien, dat het Depôt een voordeel voor den Bond kon zijn, wanneer alle benodigheden van den FNZ. (tak van dienst; worden betrokken, zooals reeds door den Bond is aangenomen, komt het de Commissie voor, op grond van dat:

Nieuwsblad van het Noorden 17-03-1909

Vreemd bericht; depôts in Dalen en Odoorn !

29 Opvallend weinig! Vooral als later blijkt dat twee van op deze vergadering genomen besluiten – boterkeuring naar Meppen en opheffing *depot van hulpstoffen* als reden wordt genoemd van het grote aantal opzeggingen van het lidmaatschap. (1907 – 45 leden; 1908 – 38; 1909 – 21; 1910 – 19; met 1911 als dieptepunt... nog maar 16 leden) zie Boek [Zuivelcoöp. in Nederland](#) van J. A. Geluk – blz 42 >

- 1) de bestaande toestand ons onhoudbaar is gebleken.
- 2) het door den Bond reeds aangenomen voorstel om alle artikelen van den FNZ. te betrekken.
- 3) het leveren aan niet aangesloten fabrieken door het tegenwoordig depôt door de Commissie als niet bevorderlijk wordt geacht voor de ontwikkeling van een degelijke organisatie.
- 4) het voordeliger is alle hulpmiddelen zonder tusschenkomst van het depôt, doch alleen door bemiddeling van het Bondsbestuur van den FNZ. te betrekken.
- 5) het depôt niet meer te laten leveren aan niet aangesloten fabrieken en hetzelfde als geen recht van bestaan meer hebbende, in den huidige toestand, op te heffen.

Dit rapport is de leden toegezonden. Aan de heeren Bokma, Tiersma en Beute wordt dank gebracht voor hun arbeid te dezer zake.

Er ontspon zich een discussie over levering van materiaal aan niet aangesloten fabrieken. Deze levering wordt afgekeurd.

De heer de Jong is het er mee eens dat onaangeslotenen niet moeten worden geholpen. Het heeft hem verbaasd dat heeren die deze meening mede uitspreken in Meppel met die onaangesloten fabrieken gaan keuren.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat het als proef een daad is in 't belang van den Bond, om eens te laten zien wat de keuringen beteekenen.

De heer Crone meent dat die zaak al genoeg bekeken is. Het depot werpt voordeelen af. Wel is waar kan men van 's Gravenhage bijv. even vlug betrekken. Ook is waar, dat de voordeelen van de niet aangesloten fabrieken komen. Maar spr. vindt het niet gemotiveerd om niet-leden te gerieven.

Overigens gaat spr. met den heer de Jong mee, willen niet aangeslotenen laten keuren, laten ze het dan bij den goedgeorganiseerden Bond doen. Hadden ze een proef jaar gevraagd, dan was daarin gaarne toegestemd. Maar verwerpt men de toelating tot den aankoop, dan moet men ook de keuringen met die fabrieken verwerpen.

De voorzitter stelt voor te stemmen over het voortbestaan van het depot.

De heer Geerts te Gieterveen zegt: Er wordt in het rapport gesproken van een warboel. Waarom?

De heer Crone weet daarvan niet. Den heer Tiersma verbaast dit. Spr. had gedacht dat de voorzitter dit wel zou weten.

De heer de Jong stelt voor er niet langer over te praten en te besluiten het depot op te heffen. Conform besloten.

Medegedeeld wordt dat het jaarverslag zoo spoedig mogelijk gedrukt zal worden rondgezonden. De rekening en verantwoording is nog niet geheel in orde doordat de commissie voor de boterkeuringen nog niet gereed is. Deze wordt daarom aangehouden.

Aan de orde komt de verkiezing van twee bestuursleden wegens bedanken van den heer Mensingh te Zweeloo en vertrek van den heer Heida te Koekange.

Op het grostal worden geplaatst de heeren Beute van Zweeloo, Bokma te Ruinen, Veenstra te Dalen, Krol te Westerbork en Geerts.

De uitslag der stemming is dat verkregen : Beute 40 st., Bokma 39 st., Veenstra 33 st., Krol 32 st, Geerts 4 en 4 in blanco.

De heeren Beute en Bokma nemen beiden de benoeming aan.

Vervolgens komt aan de orde de verkiezing van een lid in de commissie voor de boterkeuringen wegens vertrek van den heer Heida.

Wordt aan het bestuur overgelaten.

In behandeling komt de vraag of het wenschelijk is de boterkeuringen, welke thans steeds te Assen gehouden worden, te Meppel te doen plaats hebben. Naar aanleiding van het besprokene op de vergadering van 27 Jan. heeft het bestuur een onderzoek ingesteld en een rapport hieromtrent uitgebracht.

Onder de overwegingen van het bestuur gelden o.m. de volgende: „terwijl thans naar de keuringen in Assen de boter van 11 aangeslotenen per vrachtrijder, eigen boterrijder of schuit en stoomboot voor 5 a 10 ct. kan worden aangevoerd, verder 5 aangeslotenen de boter per post, 12 per spoor aanvoeren en 11 per Noord-Ooster Lokaalspoor zal het verzenden der boter naar Meppel voor de 11 eerstgenoemde fabrieken duurder worden en voor de 12 laatstbedoelde fabrieken, evenals voor de 11 eerstgenoemde bedrijven veel bezwaarlijker worden, hetgeen vooral in den zomer van nadeeligen invloed zal kunnen geacht worden op de kwaliteit der boter. De boter uit het Noorden en Oosten der provincie zal veel langer onderweg zijn; terwijl de keuringen te Assen thans bezocht kunnen worden door belangstellenden van alle aangeslotenen, dus ook uit het Noorden en Oosten der provincie, zullen eventueel te Meppel te houden keuringen zeer moeilijk uit het Noorden en nagenoeg in het geheel niet door belangstellenden uit het Oosten en Zuidoosten kunnen worden bezocht; wellicht zoude eene tentoonstelling te Assen op min of meer geregelde tijden daaraan tegemoet kunnen komen; te Meppel zouden de keuringen gemakkelijk gezocht kunnen worden door belangstellenden der fabrieken, Hoogeveen, Koekange, Ruinen, Havelte, Ruinerwold A. B., Ruinerwold O. E. en Uffelte. Voor de bedrijven Havelte, Uffelte, Ruinerwold A. B. en Ruinerwold O. E. zoude het verzenden der boter naar Meppel wellicht per vrachtrijder of schuit kunnen plaats vinden, dus voordeliger worden; Of het houden der keuringen te Meppel ten gevolge zoude hebben aansluiting bij den Bond van fabrieken om Meppel gelegen, als Haalweide, Kolderveen, Rogat (resp. Dwingeloo) is noch aan het Bestuur, noch aan de Commissie voor de Boterkeuringen met zekerheid bekend.

Bovenstaande beschouwingen geven het Bestuur van uwen Bond aanleiding aan de algemeene vergadering in overweging te geven, de keuringen voorhands gedurende den zomer te Assen te blijven houden, doch gedurende den aanstaanden winter te Meppel te houden. Gedurende de wintermaanden kunnen fabrieken, gelegen in het Noorden en Oosten der provincie, tegen een langer vervoer naar Meppel weinig bezwaren hebben, terwijl zij, die het houden der keuringen te Meppel gaarne zouden zien, dien wens ten deele vervuld zullen krijgen”.

De heer Houwing te Gasselternijv.mond achtte het beter dat de keuring in Assen bleef behouden.

De heer de Jong is het daarmee eens, maar het bestuur is bezweken voor den sterken drang van de heeren uit het zuiden. Maar verder meende het bestuur niet te mogen gaan.

De heer Tiersma vraagt hoeveel vertraging de verzending naar Assen of Meppel is. Spr. gelooft niet dat de reis naar Meppel te lang is. In Gelderland reist de boter wel langere afstanden. Daarom is het beter de keuringen het geheele jaar in Meppel te houden. Van Gasselternijv.mond, Dalen en Zuidlaren kan de boter per post in 4 á 5 uren in Meppel zijn.

De heer de Jong: als de boter er niet vlugger is, waarom dan toch in Meppel keuren?

De heer Tiersma: om de keurmeesters te gerieven, die de keuring in Meppel zeer op prijs zouden stellen.

Assen is ook niet de geschikte plaats om de directeuren bij de keuringen te krijgen. In Assen zag spr. er nooit een en in Meppel verwacht hij er meerdere.

De heer de Jong erkent dat een enkele keurmeester er wel wat gemak van zal hebben in verband met de reisgelegenheid naar Friesland. Maar we kunnen er lang over praten. Beter is nu eerst over het bestuursvoorstel te stemmen.

De heer Tiersma zegt nog dat de commissie voor de boterkeuringen het bezwaar van het bestuur niet gedeeld heeft.

De heer de Jong zegt nog naar aanleiding van een opmerking van den heer Collot, dat de praktijk nu het best zal uitwijzen, waar gekeurd moet worden.

De stemming heeft tot uitslag, dat met 67 tegen 8 stemmen het bestuursvoorstel wordt verworpen.

Hierna komt in stemming het voorstel om de keuringen voortaan in Meppel te houden, nadat nog eenigen tijd gediscussieerd is over de vraag, welk voorstel voorgaat, dat voor Assen of voor Meppel.

De uitslag is, dat het voorstel om de keuringen in Meppel te houden met 25 tegen 50 stemmen wordt verworpen.

Dat kan niet klonk het uit de vergadering. De secretaris wenschte den uitslag in zijn geheel gelezen, waarbij bleek dat er 32 stemmen tegen en 43 stemmen voor waren.

Aldus zullen de keuringen voortaan te Meppel worden gehouden.

De commissie voor de boterkeuringen zal verder de uitvoering van dit besluit in overweging nemen.

De heer Tiersma dringt er op aan dat de directeuren der fabrieken aan de postkantoren over de snelste verbindingen inlichtingen zullen vragen.

Hierna komt de agenda van den FNZ. in behandeling.

De heer Tiersma acht het van belang, dat de Bond in Drenthe zich uitspreekt, dat hij de benoeming van den voorgestelden nieuwen secretaris, den heer Reitsma (wegens het aftreden van den heer Posthuma) gaarne ziet.

De heer Collot zou dat gaarne zien. Het hoofdbestuur betreurt intusschen zeer het heengaan van den heer Posthuma, maar acht het gelukkig dat hij nog werkzaam blijft in het belang van den Bond, althans van den landbouw en de coöperatie. (Applaus).

Voor de zomervergadering wordt aan het bestuur een blanco crediet verleend.

Inzake de tentoonstelling te Boedapest licht de heer Collot toe, dat er zeer voordeelige voorwaarden voor de Nederlanders zijn. Spr. wekt de heeren op zooveel mogelijk deel te nemen en flink voor den dag te komen.

Nadere gegevens volgen in een circulaire die wordt rondgezonden.

Inzake het kwaliteitsmerk licht de heer Collot toe, dat het merk van belang is voor de verbetering van de boter en voor propaganda voor het werk van den Bond. Spr. zou dus gaarne zien, dat de vergadering aan den afgevaardigde opdracht gaf voor het kwaliteitsmerk te stemmen.

De vergadering vereenigt zich daarmede.

De agenda voor den F. N. Z. is daarmede afgehandeld.

Aan de orde is de bespreking van de voorwaarden voor de toekenning van diploma's voor de boterkeuringen te houden in 1909.

Het bestuur stelt voor dezelfde voorwaarden als in 1908.

De heer Veenstra acht het niet wenschelijk dat een inzending van ongezouten boter niet in aanmerking komt voor een diploma. Omstandigheden kunnen tot zoodanige inzending leiden. Het was beter in elk geval te rekenen, dat het aantal punten beneden de zestig bleef, ongeacht het aantal punten dat de boter anders zou krijgen.

De heer Tiersma acht het beter aan den regel vast te houden. Ook in Friesland geldt deze. Bovendien vreest spr., dat er meer ongezouten dan gezouten boter op de keuring zou komen.

De fabrieken weten het vooraf wanneer ingezonden moet worden.

De heer Veenstra zegt, dat het alleen de bedoeling is iemand die eens toevallig in de omstandigheid is, dat hij ongezouten boter moet inzenden, niet direct buitengesloten zal zijn van een diploma voor dat jaar.

De heer de Jong is het met den heer Tiersma eens.

De Commissie voor de keuring zal er de gedachten eens over laten gaan en zien hoe het in andere provincies gaat.

De heer Tiersma gelooft, dat er verschil is tusschen de beoordeeling van de boter door keurmeesters in het noorden en zuiden. Het zou daarom aanbeveling verdienen de keurmeesters uit het zuiden (Gelderland—Overijssel) naar het noorden te zenden en omgekeerd.

De heer de Jong zegt, dat de beschouwing van kwaliteit in verband met het puntenstelsel wel goed is.

Hierna worden de voorwaarden goedgekeurd zooals ze in 1908 golden.

Aan de fabrieken **Zuidlaren** en **Frederiksoord** worden thans de diploma's voor de boterkeuringen in 1908 uitgereikt met een hartelijk woord van den voorzitter.

Deze wenscht beide geluk, verwacht dat het de anderen niet ontmoedigen zal en wekt op tot steeds meerdere verbetering van het product.

Rondvraag.

De heer Collot betreurt zeer de afwezigheid van den voorzitter, den heer Schrage. Hij spreekt den wensch voor diens spoedige beterschap uit. Overigens brengt hij hulde aan den heer Cro-ne voor de leiding en voor alles wat deze gedaan heeft in het belang der zaak.

Spr. is zeer gevoelig voor de woorden van welkom. Het verheugt hem nu gelegenheid te hebben gehad hier aanwezig te zijn. Verder houdt spr. een pleidooi voor den Bond.

Om de FNZ. krachtig te doen zijn, zijn noodig krachtige bonden en flinke medewerking met den FNZ. Een nadeel voor de organisatie acht hij samenwerking met niet aangeslotenen. Maar tracht te zorgen, dat dit niet meer gebeuren kan, zorgt dat allen aangesloten zijn.

Wat samenwerking betreft verheugt spr. de houding door dezen Bond in deze vergadering aangenomen.

Een afdeling, waaraan te weinig aandacht wordt besteed, is de afd. voor pensioen. De groote fout, die nog bestaat, is, dat er nog fabrieken zijn, waarvan directeur, werklieden en beambten niet verzekerd zijn.

Nog wordt door den heer Beute ter sprake gebracht om alle boter van de keuringen terug te zenden en niets meer voor rekening van den Bond te verkoopen.

De heer de Jong is het daarmee eens en geeft in overweging het denkbeeld aan het bestuur over te laten, dat er reeds over gesproken heeft.

De wenschelijkheid werd betoogd om de vergadering voortaan om 11 uur te openen. Er zal rekening worden gehouden met de grootte van de agenda.

De heer Crone zeide, dat dit de laatste vergadering is waarin de heer Posthuma in ons midden is. Spr. brengt hem dank voor al het werk dat hij als secretaris van den FNZ. heeft gedaan. Daarna brengt hij in herinnering de arbeid van den heer Posthuma als zuivelconsulent in Drenthe en als adviseur.

De heer P. is steeds de mentor geweest van den Bond. Spr. hoopt, dat hij zal blijven de leider en raadgever, waar dit gevraagd wordt. Maar spr. is overtuigd, dat de heer P. Drenthe niet zal vergeten. (Applaus.)

De heer Posthuma zegt dank voor de waardeerende woorden. Spr. gaat den zuivel uit. Maar als je er 11 jaar in gewerkt hebt, dan stap je er zoo maar niet in eens geheel uit om in iets anders te gaan.

Spr. weet niet wat hij nog voor den Bond zal kunnen doen, maar zooveel hij bij machte is verklaart hij zich gaarne bereid. (Applaus.)

De heer Crone zegt dat deze woorden zeker in herinnering zullen worden gehouden. Hierna sluiting.

Nieuwsblad vh Noorden 1909-03-18

Verslag vergadering DBvCZ

ASSEN, 17 .Maart. In de gisteren alhier gehouden vergadering van de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe waren aanwezig de voorzitter en de secretaris van de FNZ., de heren Callot d'Escury en Posthuma. Wegens ongesteldheid van de heer Schrage fungeerde als voorzitter de heer G. F. Crone van Oudemolen. Van het gisteren reeds medegedeeld vereist het besluit tot opheffing van het depot te Assen enige aanvulling.

(Opheffing depot)

Door de in de vergadering van 27 Januari benoemde commissie voor het instellen van een onderzoek omtrent depotzaken, bestaande uit de heren Bokma, Piersma, en Beute, was een rapport uitgebracht. Zij heeft gehoord vertegenwoordigers van het depot en van de centrale commissie van den FNZ., doch het is haar niet mogelijk geweest zich een beeld van de waren toestand te vormen. De lijnrechte tegenspraak van beide partijen op sommige punten, bewees de eigenaardige toestand. Een vijftal conferenties brachten geen oplossing, maar gaven de overtuiging, dat hier ter voorkoming van een nog meerderen warboel zo goed en zo spoedig mogelijk dient te worden ingegrepen. Waar met die vertegenwoordigers in geen geval overeenstemming was te verkrijgen en men niet kon zien, dat het depot een voordeel voor de Bond kon zijn, wanneer alle benodigdheden van de FNZ. werden betrokken, zoals reeds door de Bond is aangenomen, kwam het de commissie voor, dat de bestaande toestand onhoudbaar is gebleken en het depot, als geen recht van bestaan meer hebbende, in den huidige toestand dient te worden opgeheven.

Na enige discussie werd bij acclamatie overeenkomstig deze conclusie besloten.

Het jaarverslag, dat nog niet gereed is, zal in druk aan de leden worden gezonden, terwijl de rekening werd aangehouden tot de commissie voor de boterkeuringen met haar taak gereed zal zijn. De benoeming van een lid van de commissie voor de boterkeuringen, vacature-Heida, werd aan het bestuur overgelaten.

In de vergadering van 27 Januari werd besproken de vraag, of het ter besparing van kosten wellicht gewenst zou zijn de boterkeuringen, welke thans steeds te Assen worden gehouden, te doen plaats hebben te Meppel. Het bestuur heeft te dezer zake een onderzoek ingesteld en een uitvoerig rapport uitgebracht, waarna de voor- en nadeden van een verplaatsing naar Meppel worden uiteengezet. Ten slotte wordt in overweging gegeven de keuringen voorshands gedurende de zomer te Assen te blijven houden, doch gedurende de aanstaanden winter te Meppel. Gedurende de wintermaanden kunnen de fabrieken, gelegen in het Noorden en Oosten der provincie tegen een langer vervoer naar Meppel weinig bezwaren hebben. Dit voorstel lokte nog al enige gedachtenwisseling uit. Het werd ten slotte met 67 tegen 8 stemmen verworpen. Daarna werd met 43 tegen 32 stemmen aangenomen een voorstel, om de keuringen naar Meppel te verplaatsen.

Hierna werd behandeld de agenda der vergadering van den FNZ. Aan de afgevaardigde werd opgedragen bij de benoeming van een secretaris, in plaats van de heer Posthuma te stemmen op de heer Reitsma, en door het hoofdbestuur voorgedragen word. Aan het bestuur werd een blanco crediet verleend voor de ontvangst van de zomervergadering, die te Assen zal worden gehouden. Voorts zal de afgevaardigde stemmen voor het voorstel tot het uitstellen van een kwaliteitsattest, dat, naar de heer Callot opmerkte, een dubbel resultaat zal geven, verbetering van het product en het maken van propaganda voor de boter der coöperatieve zuivelfabrieken.

De heer Veenstra betoogde de wenselijkheid ook ongezoeten boter tot de keuringen toe te laten. De heer De Jong achtte dit oneerlijke concurrentie. Intussen werd toezegging gedaan, dat de commissie voor de keuringen dit denkbeeld zal overwegen. Voorts werd er nog op gewezen dat bij de keuringen in de verschillende provinciën verschillende punten worden toegekend. In Gelderland en Overijssel bijvoorbeeld 60, in Limburg 80. Opgemerkt werd, dat het instellen van een kwaliteitsattest hierin meer overeenstemming zal brengen.

Medegedeeld werd, dat de fabrieken te Zuidlaren en te Frederiksoord in aanmerking komen voor een diploma naar aanleiding der resultaten van de boterkeuringen. De heer Beute stelde voor alle boter naar de fabrieken terug te zenden en niet meer voor rekening van de Bond te verkopen. Het bestuur zal dit overwegen en binnenkort een voorstel indienen.

De heer Collot wees er nog op, dat krachtige, zelfstandige flink ontwikkelde provinciale bonden nodig zijn, wil de FNZ. blijven bestaan Van die bonden moet hij krachtige medewerking hebben. Hij achtte het nadelig voor de organisatie, dat niet aangesloten fabrieken aan de keuringen deelnemen en betreurde het, dat nog geen pensioenregeling voor het personeel der fabrieken tot stand is gekomen.

De voorzitter bracht ten slotte dank aan de heer Posthuma voor alles, wat deze als secretaris van de FNZ. en als Zuivelconsulent in Drenthe voor de zuivelbereiding heeft gedaan.

Nadat de heer Posthuma had geantwoord, dat hij niet zou aarzelen na een elfjarige werkzaamheid er zijn aandacht aan te blijven wijden, werd de vergadering gesloten.

Provinciale Drentshe en Asser Courant 1909-05-10

Gegevens uit Jaarverslag DBvCZ 1908

Maandag 10 Mei 1909. Het jaarverslag van den *Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe* over het jaar 1908 is den leden toegezonden.

We ontleenen er het volgende aan:

Het aantal gewone en buitengewone leden verminderde. Vier handkrachtfabrieken traden uit, terwijl 6 buitengewone leden bedankten; daartegenover staat de aanwinst van 2 groote stoomzuivelfabrieken, n.l. die te **Assen** en **Beilen**, als nieuw opgerichte vereenigingen.

Deze 2 fabrieken verwerken reeds meer, dan de melk der wegens opheffing uitgetreden handkrachtfabrieken.

Verder werd aangenomen als lid de vereeniging te **Oud-Schoonebeek** en voor één jaar de fabriek te **Dalen**. Wijziging van statuten of reglementen had niet plaats.

De samenstelling van het bestuur veranderde niet.

Er werden 3 algemeene vergaderingen gehouden waarvan een te Hoogeveen. Daar hield de heer van Weijdom Claterbos, zuivelconsulent in deze provincie, eene lezing over boterkeuringen, die in het verslag is opgenomen en vroeger reeds in ons blad werd vermeld.

Het bestuur vergaderde 8 maal, het dagel. bestuur 12 maal. De vergaderingen werden trouw bezocht.

Dit jaar werden 52 boterkeuringen gehouden

Voor het verwerven van een diploma werden in de algemeene vergadering van 20 December j.l. de volgende voorwaarden vastgesteld:

Aan stoomfabrieken zal een diploma worden toegekend, indien minstens 65 punten zijn behaald, maar dan niet vaker dan 8 maal beneden de 60 is geweest, waarvan niet vaker dan 4 maal beneden de 55.

Voor de handkrachtfabrieken waren deze cijfers 60 en niet vaker dan 10 maal beneden de 55. Van de stoomfabrieken voldeden aan deze eischen de fabrieken **Zuidlaren** en **Frederiksoord** met respectievelijk 66.26 en 65.7, terwijl aan geen der handkrachtfabrieken een diploma kon worden uitgereikt.

Ook Groningen keurde dit jaar mede. Door een besluit van de algemeene vergadering, waarbij werd bepaald, dat deze zuivelbond geen 375, maar 500 gulden moest bijdragen in de kosten der boterkeuringen, is besloten zelf keuringen te houden.

Twee tentoonstellingen van keuringsboter werden gehouden, na afloop werd telkens een samenkomst gehouden, om de verschillende technische zaken, het bedrijf betreffende, te bespreken.

In de beide samenkomsten werden o.a. behandeld:

- a) de zuurgraad van den room in verband met de kwaliteit der boter;
- b) is het tegenwoordige puntenstelsel, zooals dat bij de boterkeuringen wordt toegepast, wel juist?

Een adres werd gericht aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waarin te kennen werd gegeven, dat het bestuur van den Bond met groote teleurstelling vernam, dat de Tweede Kamer een ontwerp van wet, waarbij een belangrijke som werd uitgetrokken om een officieele commissie in staat te stellen, voor een waardige vertegenwoordiging van Nederland op de tentoonstelling te Brussel in 1910, zorg te dragen, werd verworpen.

Het bestuur geeft dan als zijn meening, dat een officieele vertegenwoordiging op de tentoonstelling te Brussel gewenscht en voor de zuivelbereiding in het bijzonder noodig is, waarom het hoopt dat alsnog eene gelegenheid zal gevonden worden om de Regeering in staat te stellen aan haar oorspronkelijk voornemen gevolg te geven.

Aan de 3 kamerleden in deze provincie is in verband met bovenvermeld adres een schrijven gezonden, waarin de medewerking werd verzocht voor deze zaak.

Aan de *afdeeling export* werd ontvangen 172.096½ K.G. boter. De gemaakte prijzen waren goed.

De begrooting over 1909 werd vastgesteld in ontvangsten en uitgaven met f 3452.50.

De voornaamste punten, behandeld in de algemeene vergaderingen, worden daarna opsomd.

Depot hulpgoederen

De secretaris-depóthouder geeft als bijlage een uitvoerig verslag van de werkzaamheden der commissie van aankoop en den gang van het Depót van 1 Mei 1908 tot 31 December 1908. Evenals het vorige jaar wordt het verslag aangevangen met de mededeeling, dat het depót zich meer en meer in een bloeienden toestand mag verheugen; niet alleen dat de omzet belangrijk grooter geworden is, doch ook meer en meer komen de verschillende bedrijven er toe, al hunne benooidigheden van- of door tusschenkomst van het depót te betrekken.

Was de omzet van 1 Mei 1907 tot 1 Mei 1908, een geheel jaar dus, bijna f 45.000, thans is de omzet over 8 maanden van 1 Mei 1908 tot 31 Dec. 1908 bijna f 40.000; dit zou dus over 12 maanden geweest zijn, indien de omzet gelijk gebleven was, tenminste f 52.000, dan een vooruitgang aanwijzende van f 7000.

Trekt men de kolen en het hout, wat eigenlijk geen depót-artikelen zijn, maar wel om bekende rekenen over het depót besteld werden, er af, dan komt men op een bedrag van f 27.000, hetwelk ontvangen is voor diverse geleverde goederen.

Evenals de vorige jaren werd aan fabrieken niet bij den Bond aangesloten toegestaan, goederen uit het depót te betrekken, hun werd tevens er opmerkzaam op gemaakt, dat door hen een hooger prijs voor de meeste artikelen moest worden betaald, terwijl de korting daarop vallende zouden komen te vervallen

Klachten over geleverde goederen kwamen, behoudens een enkele, niet binnen geleverde perkament.

Van de kortingen is een zeer uitvoerige en overzicht-gevende staat opgemaakt en aan het verslag toegevoegd.

Aan het einde van het verslag wordt er op gewezen dat het depót in vijf jaar tijd een belangrijke plaats heeft ingenomen in het Bondsleven.

Vergelijkt men den omzet van heden met dien van vijf jaar geleden, dan ziet men dat deze zich in die jaren vertienvoudigd heeft.

Volgens de meening van den verslaggever een bewijs te meer, dat het depót ten volste recht van bestaan heeft, en het verdient, dat alle directeuren zich met den gang van zaken op de hoogste stellen.

Als bijlage is verder nog toegevoegd een verslag van de commissie tot het nazien der rekening en verantwoording met de daarbij behorende bescheiden van de commissie van aankoop (van het depót), over het tijdvak 1 Mei 1908 tot 1 Januari 1909.

Na de specificatie der ontvangsten en uitgaven en na uitvoerige toelichtingen, wordt ten slotte door de commissie gezegd: „Wij hebben de verschillende bescheiden in orde bevonden en kunnen verklaren, dat de veel omvattende administratie met zorg en correct gevoerd is.

Ons is gebleken, gelijk blijkt uit de weergegeven overzichten, dat het depôt *geen schadepost* is voor den Bond en niet alleen *niets* kost aan den Bond en ook *niets kost aan de bondsfabrieken*, doch, telken jare een batig saldo kon worden afgedragen aan den Bond, tot een totaal bedrag van f 1323, terwijl voor het jaar 1909 geraamd is f 400.

Wij stellen u voor den depóthouders en de commissie van aankoop te déchargeeren voor het gevoerde beheer, onder dankbetuiging voor de verrichte accurate werkzaamheden.”

Aan het verslag is ten laatste nog toegevoegd een verslag van de 87ste tot en met de 138ste boterkeuring (het jaar 1908), bestaande uit de opname der keuringlijsten van alle mededingende fabrieken.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1909-05-22

Verslag verg. Bond van Directeuren van Zuivelfabrieken.

ASSEN – Zaterdagmiddag werd in het Stationskoffiehuis een vergadering gehouden van den Bond van directeuren van Zuivelfabrieken in Drenthe. Aanwezig 15 heeren.

De voorzitter, de heer Mulder te Nieuw-Buinen, opent de bijeenkomst met een woord van welkom.

Hierna lezing der notulen door den secretaris, den heer K. W. Harsema. Na goedkeuring wordt mededeeling gedaan van enkele ingekomen stukken, o. a. een opgave als buitengewoon lid van den heer D. Veldstra te Assen.

Vervolgens is het woord aan den heer H. Scheepstra van Dokkumer Nieuwzijlen, die een rede houdt over het onderwerp:

„Het nut en doel der coöperatie in 't zuivelvak in 't algemeen en dat van een Bond van Directeuren in 't bijzonder”.

Spreker wees er op, dat het onderwerp van zeer ver strekkenden aard is, hij hoopt in 't kort zooveel mogelijk te kunnen zeggen.

Spr. opende dan met een stukje geschiedenis. Hij wees op de eerste stappen in de richting van fabriekmatige boterbereiding gedaan.

Speculatie was de eerste aanleiding, gaf den eersten stoot; de coöperatie is nu bezig het bedrijf te vervolmaken. Speculatie ging voor, de coöperatie volgde.

Een der groote voorvechters voor de coöperatie in Drenthe was de oude heer van Weijdom Claterbos, die de menschen in Drenthe heeft wakker geschud. Spr. brengt dien figuur hulde.

De zuivel heeft thans een groote vlucht genomen, de bonden kwamen tot stand en de Algem. Ned. Bond (FNZ.) is thans een machtig lichaam. Het was intusschen niet mogelijk tijdens de krachtige ontwikkeling genoeg bekwame werkers te vinden. Maar de zuivelfabrikage kweekte meer en meer knappe bereiders en omgekeerd hebben flinke bereiders en voormannen den zuivel groot gemaakt.

Spr. wijst er dan op, dat de coöperatie groote voordeelen biedt. Spr. stelt zich coöperatie voor als een beginsel, waarbij het algemeen belang in den meest uitgebreiden zin gediend wordt.

Maar er kleven ernstige fouten aan de coöperatie in den zuivel, fouten, die een schande voor het bedrijf zijn. Daarom vereenigt u collega's, om met alle krachten mede te werken om het beginsel in zijn besten-zin te herstellen. Want grieven zijn er te over.

De speculanten zijn ons steeds met het nieuwste voor, de coöperatie volgt.

Spr. meent, dat we nog lang niet volleerd zijn op het gebied der melk en haar producten. Duzenden zou spr. willen uitgeven voor onderzoekingen. Op het gebied der kaasbereiding staan we nog eenvoudig stom. Toch kan z. i. de kwestie in de toekomst opgelost worden. Maar nog altijd wordt niet veel anders dan nagemaaakt.

Waar blijven onze eigen vormen bijv. ? Zoo zou spr. kunnen doorgaan, maar genoeg. Laten de directeuren zich vereenigen. Ook hun positie eischt verbetering. Den veehouders roept spr. dan ook toe, ziet in hoeveel de zuivel dankt aan zijn directeuren. Het is een rechtmatige vordering dat betere voorwaarden worden geschapen voor directeuren en personeel.

Bereid zijn deze langs minnelijken weg een oplossing te vinden, maar toch moeten zij krachtig staan en daarom laten directeuren zich allen vereenigen in een bond tot heil van de coöperatie. (Applaus.)

De heer Harsema betreurt het, dat er vele directeuren in Drenthe zijn, die zich niets van den Bond aantrekken, zij het uit vrees of onverschilligheid. Zou de heer Scheepstra misschien een weg weten om dien hinderpaal te overwinnen ? Want een Bond van Directeuren moet en zal er bestaan.

De heer Hogenesch te Gieten vroeg hoe het staat met de kwestie van den *Bond van Directeuren in Nederland*. Men hoort er niets meer van.

De voorzitter antwoordt dat deze Bond niet meer bestaat, maar dat in plaats daarvan provinciale bonden zouden worden opgericht, welke zich dan weer zouden vereenigen tot een federatie.

Spr. zou nu wel willen vragen hoe het daarmee staat en of het gewenscht is tot die federatie eventueel toe te treden.

De heer Hogenesch zegt, dat bij zijn weten elders nog geen nieuwe provinciale Bond is opgericht.

De heer Scheepstra antwoordt het eerst den heer Harsema. Het is moeilijk de juiste redenen aan te geven. Spr. stelt zich voor dat zij, die buiten de organisatie staan, niet begrijpen wat deze beteekent. Maar spr. is er borg voor, dat allen zich zullen aansluiten op den duur, mits de organisatie in die richting werkt en leden tracht te winnen.

Ten opzichte van de overige vragen zegt spr. dat het altijd moeilijk is velen onder één vaan te brengen. Vooral de directeuren van de grootte fabrieken werken het vereenigingsleven tegen omdat zij meenen een goede positie te hebben.

Maar er is een kentering.

In Friesland bestaat thans een sterke bond van directeuren, waaronder van de grootste fabrieken. Ze hebben ingezien, dat hunne positie zwak was omdat zij alleen stonden. Er is indertijd een federatieve Bond opgericht, een bestuur werd gekozen, maar niets is er meer van gehoord. Laksheid!

Opnieuw moet er voor gewerkt worden. Een Bond moet er komen, om sterk te staan tegenover de leden. En bovendien komen dikwijls de meerdere verdiensten niet eens aan de veehouders, in Friesland komt het geld aan den landheer.

Spr. bestrijdt nog de concurrentie van de zuivelfabrieken onderling, dat is speculatie die het bedrijf in den grond boort. Ieder dient te werken in eigen omgeving. De grondstoffen moeten vooral ook best zijn, de inrichting zoo goed als maar kan. Te veel wordt nog gezegd door de boeren, de melk gaat maar naar de fabriek.

Dus nogmaals, de directeuren, die de ziel zijn van de coöperatie, moeten zich vereenigen tot het verkrijgen van een gezonden toestand. (Applaus.)

De voorzitter wijst er nog op, dat er bij den ouden Bond een afdeeling-verzekering werd opgericht. Hoe staat het daarmee?

De heer Scheepstra zegt, dat bij de totstandkoming van de nieuwe federatie in de statuten werd neergelegd, dat de federatie alle afdeelingen van den ouden Bond moest overnemen. Maar nooit laat het bestuur wat van zich hooren.

Toen zijn er plannen van belanghebbenden bij die afdeeling gekomen om een zelfstandige vereeniging er van te maken, die zich later nog zou kunnen aansluiten bij de federatie. Er is nu f 900 aan kas.

De heer Hogenesch vraagt wat er met dat geld gebeurt. De heer Scheepstra zegt, dat dit geld bestemd is, volgens reglement, voor het ondersteuningsfonds om zwakken te verzekeren en voor enkelen, die geen premie betalen kunnen, de levensverzekeringspremie te betalen.

Spr. kan nog zeggen, dat het meerendeel der ingekomen antwoorden den wensch in hield om de afdeeling-verzekering te laten bestaan.

Daar niemand meer het woord hierover verlangde werd gevraagd of de aanwezige niet leden ook wenschten toe te treden.

De heer H. J. de Lange te Assen (geen lid) verwachtte niet veel succes van den Bond hier in Drenthe. Hoeveel verdeeldheid is er al niet in den zuivelbond. Spr. wil zijn beslissing omtrent zijne toetreding in beraad houden.

De heer Harsema zegt, dat de directeuren in het zuiden niet veel voor het noorden voelen. Later zullen ze er bij moeten komen. Maar laat daarom niemand zich laten terughouden.

De heer Scheepstra bepleit nog het bestaan van den Bond van directeuren op grond dat ook de Bond van Zuivelfabrieken daardoor in bloei zal toenemen. Verder bestrijdt spr. de laksheid van de directeuren zelf. Laten nu zij die eenigen invloed hebben zich aansluiten. De zuivel moet hooger standpunt bereiken, de waarde van de melk is nog lang niet op de werkelijke waarde, de veehouders moeten meer inzien wat er in den zuivel zit. Ook de richting van meer ontwikkeling op bacteriologisch gebied moet gevolgd worden. In Friesland zijn we nu zoover, dat er lezingen gehouden worden op dit gebied. En als de boeren dan zien, dat het werk ook in hun belang is, dan zal van dien kant de steun niet uitblijven.

Een tweetal nieuwe leden sloot zich bij den Bond aan en wel de heeren T. Anema te Roden, H. Puite te Zuid-Barge.

De voorzitter sloot hierna, onder een woord van dank aan den heer Scheepstra en de aanwezigen voor de opkomst, de vergadering.

Provinciale Drentsche en Asser 1909-06-14

Verslag verg Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN – Heden hield de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe een buitengewone algemeene vergadering in het Landbouwhuis.

Aanwezig waren 16 fabrieken, uitbrengende 63 stemmen.

De heer Crone, waarn. voorzitter, opende de vergadering met een woord van welkom. Spr. wees er op, dat deze vergadering zeer belangrijk is.

De notulen waren gedrukt rondgezonden.

De voorzitter wees er op, dat in de notulen nog dient gerept, dat de commissie en de depothouder inzake de depotzaken werd gedechargeerd en bedankt voor de moeite, terwijl bovendien den heeren Mensingh te Zweeloo en Heida te Koekange dank is gebracht voor al hetgeen zij voor den Bond hebben verricht. Vooral de heer Mensingh deed veel van de oprichting af.

Nog werden eenige aanvullingen uit de vergadering gewenscht. Hieraan zal voldaan worden. Medegedeeld werden de bekroningen op de zuiveltentoonstelling te Boedapest toegekend aan de fabrieken in Drenthe (zie rubriek Assen).

De voorzitter wenschte die fabrieken met dat succes geluk.

Ingekomen is een brief van den FNZ. over de depotzaken. Er is zooals men weet te Assen een depot gevestigd.

Er is een conferentie geweest met 't bestuur van het Landbouwgenootschap, 2 afgevaardigden van den FNZ. en het bestuur van den Bond. De heeren van het genootschap hadden een andere meening dan wij, zij meenden dat de fabrieken buiten den Bond staande, gelegenheid moeten hebben uit het depot waren te betrekken.

Een tweede bespreking zal volgen.

Van de stoomzuivelfabriek te **Eext** is een brief ontvangen waarbij wordt bedankt als lid omdat de boterkeuringen niet meer te Assen maar te Meppel worden gehouden en het depot naar den FNZ. te Arnhem is verplaatst.

De secretaris heeft daarop geantwoord, dat het inzicht van Eext niet juist was.

Als buitengewoon lid hebben bedankt de h.h. J. Schiphorst, J. D. Koops en G. Reimers, allen te Ruinerwold, E. F. de Boer te Deinum en S. Haisma te Dronrijp.

De fabriek te **Witten** heeft bedankt als lid van den Bond, omdat de kosten van vervoer naar de keuringen te Meppel te hoog zijn.

De voorzitter wijst er in 't bijzonder op, dat de verplichtingen die de bedankende fabrieken hebben als lid tot 31 Dec. blijven en die fabrieken zich niet kunnen onttrekken daaraan door het inleveren van het bedankbriefje.

De FNZ. heeft gevraagd naar opgaaf van de hoeveelheid welke de Bond naar schatting zal betrekken van het depot over 1909. Daarop is geantwoord voor zoover opgaaf kon worden verstrekt. Maar de Bond heeft zelf nog waren in het depot in voorraad.

Dan is ingekomen een brief van iemand die zich noemt „een lid van den Zuivelbond”; deze zet in zijn schrijven uiteen naar aanleiding van een verslag van den zuivelconsulent, dat de fouten die nog aan de boterbereiding kleven, niet alleen in de fabrieken gezocht moeten worden, maar meer nog in de grondstof der melk. Aan de voeding, stallen, transport enz. hapert nog zeer veel.

Den heer Veenstra te Dalen spijt het zeer, dat het bestuur dit schrijven voorleest omdat het een kritiek inhoudt op den zuivelconsulent en wel afkomstig van een persoon, die niet den moed heeft zijn naam te noemen. Spr. had gehoopt, dat het bestuur den brief terzijde had gelegd of onderzocht had wie de schrijver was. Thans is het een bestrijding in het geniep.

De heer de Jong zegt, dat hij reeds gezegd heeft, dat hij het betreurt, maar waar het bestuur een brief krijgt mag deze wel aan de vergadering worden overgelegd.

De heer Veenstra hoopt dan dat de vergadering besluite, het bestuur te machtigen ongeteekende brieven ter zijde te leggen. Zulk een schrijven behoort niet publiek gemaakt. De voorzitter

zegt, dat het punt zelf, de melk wel de aandacht waard is. Maar het is geen ridderlijke wijze van optreden. Nog is ingekomen een schrijven van de commissie van aankoop.

De heer De Jong zegt dat het bestuur aangevallen wordt. Er wordt gezegd, dat de commissie niet voldoende gekend is en verkeerd beoordeeld is in de depótzaken; spr. bestrijdt dit.

Verschillende heeren spraken hierover nog.

De heer Veenstra wees er met nadruk op, dat inzake de beoordeeling der kwestie wel onderstreept mocht worden, dat de administratie van den depóthouder den heer Klok en het bekeer (?) der commissie van aankoop in goede orde was. Het woord warboel is gebruikt in verband met deze zaak, dit is een woord dat veel omvat en aanleiding geeft tot verschillende verdenkingen en onjuistheden. Van de bestuurstaafel werd gezegd, dat het duidelijk genoeg is dat het beheer in orde was en dat Klok gerehabiliteerd is. Het bepleit de zaak nu te laten rusten en zich niet in haarkloverijen te verliezen.

Medegedeeld werd, wat er nog tegenwoordig is in het opgeheven depot.

De secretaris gaf in overweging te overleggen hoe dit op te ruimen, door het over te nemen of op andere wijze.

Met den FNZ. zal overlegd worden of deze de waren wil overnemen.

Ingekomen is nog een propagandageschrift van den FNZ.

Aan de orde was de verkiezing van 2 leden van het bestuur, wegens bedanken van de heeren Schrage en Meijering.

De voorzitter bedankt den heer Meijering voor zijn belangstelling in den Bond, vele moeilijke tochten heeft hij er voor over gehad. Daarna brengt spr. een woord van dank aan den heer Schrage, die zoovele jaren als voorzitter de zaken heeft geleid en veel gedaan heeft voor den Bond. Echter nopen gezondheidsredenen den heer Schrage tot het neerleggen der functie. Spr. betreurt dit en eindigt met een woord van dank (applaus.)

Op het grostal worden geplaatst: voor voorzitter de heer G. C. Lunsingh Meijer te Assen, voor bestuurslid de heeren H. J. Caspers te Dalen, mr. J. H. Tonckens te Hoogeveen (bestuursleden boterfabr.) en Krol te Westerbork.

De uitslag der stemming is, dat 68 stemmen zijn uitgebracht. De heer Lunsingh Meijer werd als voorzitter verkozen met algemeene stemmen. De heer Tonckens werd als bestuurslid verkozen met 50 stemmen. De heer Krol kreeg 8 en de heer Caspers 5 stemmen.

Aan de orde is de vaststelling van het program van ontvangst van den FNZ.

De heer de Jong zegt, dat de dagen op 24 en 25 Augustus zijn vastgesteld.

Op het program komt voor koffietafel in het Wapen van Drenthe, vergadering en diner in het Concerthuis, daarna concert, aangeboden door Vreemdelingenverkeer, ten slotte gezellige bijeenkomst in café „Bellevue”. Den volgenden dag staat op het programma bezoek aan de melkinrichting te Assen, aan de tentoonstelling en aan Veenhuizen, dan koffietafel aldaar en diner te Assen.

Intusschen zal het onder dak brengen van de bezoekers wel bezwaren medebrengen. Niet meer dan 70 personen kunnen hier gehuisvest worden. Daarom zal het misschien wenschelijk zijn den Staatsspoor te verzoeken een nachttrein te laten rijden.

Verder wordt medegedeeld, dat het bezoek te Veenhuizen nog niet is toegestaan.

De vergadering gaf de regeling in handen van het bestuur.

Rondvraag. De heer Veenstra bracht de voorwaarden voor het uitreiken van het diploma ter sprake. Hij achtte deze te streng, waar het betreft een keer zenden ongezouten boter. Dan is men voor het geheele jaar buitengesloten. Men zou b.v. kunnen zeggen ongezouten boter krijgt altijd minder dan 60.

De heer Tiersma zegt, dat in Friesland de regeling niet zoo streng is. Intusschen merkte hij op, dat de commissie voor de boterkeuring misschien met een bemiddelingsvoorstel zal komen. Toch zal zooveel mogelijk moeten worden vastgehouden aan inzending van gezouten boter. De zaak wordt in handen gesteld van de commissie voor de boterkeuringen.

Intusschen was van den heer Lunsingh Meijer bericht ingekomen dat hij wegens drukke werkzaamheden tot zijn spijt de benoeming tot voorzitter niet kon aanvaarden.

Het bestuur stelde alsnog pogingen in het werk om den heer Lunsingh Meijer te bewegen op dit besluit terug te komen. Deze verklaarde zich ten slotte bereid de functie van gewoon bestuurslid te aanvaarden. (Applaus).³⁰

De heer Schrage wenschte naar aanleiding van dit bezoek aan de vergadering en de woorden door den voorzitter gesproken een enkel woord zeggen.

Spr. is met gemengde gevoelens naar deze vergadering opgegaan. En dit kan ook niet anders als men jaren lang de belangen van den Bond heeft trachten te behartigen en om gezondheidsredenen de plaats moet verlaten. Spr. dankt de leden en in 't bijzonder de bestuursleden die altijd met hem hebben samengewerkt.

Hij hoopt dat de Bond moge bloeien, en geeft de verzekering dat hem de zaak altijd zeer na aan het harte zal blijven gaan. Spr. besloot met de beste wenschen voor allen.

De voorzitter zegt dat het allen steeds zal verheugen den heer Schrage in de vergaderingen terug te zien en hem zijn steun te zien verleenen aan den opbouw van den Bond. Want we zijn nog niet waar we zijn moeten en zullen gaarne alle hulp aannemen om te streven naar het betere: Excelsior!

Hierna sluiting.

30 Opmerking in verslag vergadering 1909-10-11: 'Sedert de vorige algemene vergadering is de heer Lunsingh Meijer benoemd als vice-voorzitter, den heer de Jong als secretaris-penningmeester en Crone als voorzitter.'

1e deel verslag vergadering FNZ gehouden in Assen

ASSEN – In de stille deftigheid van de schouwburgzaal van het Concerthuis houdt hedenmiddag de Alg. Nederl. Zuivelbond, de FNZ. hare tweede jaarlijksche vergadering. Vele belangstellenden zijn aanwezig.

De voorzitter der afdeling Drenthe, de heer G. F. Crone spreekt de volgende welkomsrede uit:

Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! 't Is mij een groot genoegen, namens den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, U allen het hartelijk welkom toe te roepen, te dezer plaatse, en den wensch uit te spreken, dat de Zomervergadering van den *Algemeen Nederlandschen Zuivelbond* te Assen, evenveel voldoening mag geven, als die, welke de FNZ. achtereenvolgens in verschillende steden van ons Vaderland heeft gehouden, en zulks te meer, omdat de Drentsche Bond door centrale aankoop en gewenschte boterkeuring steeds de eerste was in de Federatie, en nu de laatste is, om haar als gast te ontvangen.

Mijne Heeren! Ofschoon velen Uwer door ambt en positie onze provincie en ook dan Algemeen Nederlandschen Zuivelbond, in meerdere of mindere mate, wel kennen, gevoelen wij ons toch gedrongen, zoowel Drenthe, als den FNZ., in groote trekken, aan U voor te stellen, om daardoor elkander beter te leeren kennen, — den broederband te versterken en de zuivelbelangen van Nederland in 't algemeen en die van Drenthe in het bijzonder, te bevorderen en de wenschelijkheid, — neen, de noodzakelijkheid uit te spreken, dat alle veehouders zuivelcoöperaties en autoriteiten in Nederland naar plicht en geweten, met al de kracht, hun gegeven, daartoe medewerken.

Mijne Heeren! Als we, daarvoor het oude Landschap Drenthe op 24 Augustus 1609 in vogelvlucht aanschouwen, zien we: onverdeelde gronden, geene kanalen of bevaarbare rivieren, maar wel holle land- en natte moeraswegen, hier en daar een dorpje, in 't bosch verscholen, door wat bouwland omgeven, ongerepte groenlanden bezet met hei en struiken, langs de stroomen huizen van hout, leem en stroo opgetrokken, verlicht door een walmend olielampje, 25000 eenvoudige menschen, die geene andere behoefte kennen, dan kleeding van eigen hout, vlas en wol, 25000 eenvoudige menschen, die huur en pacht, kerkelijke en plaatselijke belasting in natura, met rogge en boekweit betalen.

Mijne Heeren! Als wij het panorama van Drenthe op 24 Augustus 1909, dus 300 jaren later, beschouwen, zien we: verdeelde gronden, groote ontginningen, welige groen- en bouwlanden, een net van kanalen, straat-, spoor- en tramwegen, telegraaf- en telefoonlijnen, bloeiende steden, fraaie dorpen en welvarende veenkoloniën, groote kerken en ruime scholen, prachtige boerderijen, nette winkels en een groot aantal zuivelfabrieken verlicht door petroleum, gas en elektriciteit, zien we 150.000 menschen, die behoefte hebben, door hoofd en hand, met eigen of geleend kapitaal, vooruit te komen, zien we Drenthe, groot 260000 hectaren, met nog 130.000 hectaren heide, dat is 50 pct. van de oppervlakte, 25 pct. groen-, 20 pct. bouwland en 5 pct. ingenomen door water en wegen, en 10.000 gemengde bedrijven, in handen van 6000 boeren met eigen, 4000 met gehuurde plaatsen.

En nu, Mijne Heeren! hebben wij de eer, den *Algemeen Nederlandschen Zuivelbond*, den *Federatieven Nederlandschen Zuivelbond* of kortweg FNZ. aan U voor te stellen. De F. N. Z. is een sterk lichaam door aansluiting van alle provinciale zuivelbonden in Nederland, met 500

fabrieken, een groot lichaam door relatie met regeering en deskundigen in binnen- en buitenland, en een machtig lichaam, door de erkenning als autoriteit in zuivelzaken, zoowel in ons land, als in den vreemde.

De FNZ. vermeerderd de inkomsten voor de fabrieken door beperking der knoeierij in den boterhandel, vermindert de uitgaven door groot-aankoop van gecontroleerde hulpstoffen, versterkt de inwendige kracht door deskundig toezicht op personeel, kas en boeken, en verhoogt den glans van onze boter naar buiten, door controle van stal tot export, te bevorderen.

Mijne Heeren! Waar nu de FNZ. met zooveel kracht de inkomsten vermeerderd, de uitgaven vermindert, de inwendige kracht versterkt en de uitwendige glans verhoogt, in 't belang van do aangesloten fabrieken, waar de FNZ. medewerkt, om den uitvoer van onze boter naar den vreemde met eenige miljoenen kilogrammen per jaar, te vermeerderen, en met lof kan spreken van de vele schitterende bekroningen, die op de Internationale wereldtentoonstelling te Boedapest, onze boterfabrieken zijn ten deel gevallen, en in goud, zilver en brons, zoowel in eermetaal, als gangbare munt, naar de Nederlanden vloeien, daar gevoelen wij ons gedrongen, van deze plaats, den wensch uit te spreken, dat de FNZ. voortdurend in aanzien en macht moge toenemen, zoowel door meerdere ontwikkeling van eigen kracht, als door toetreding van veehouders en coöperatieve zuivelfabrieken, welke zich tot dusverre niet geroepen gevoelden, zich aan te sluiten, om ook mede te werken, dat onze boter, de Nederlandsche boter, de beste der wereld worde!

En dat kan, Mijne Heeren, dat kan, als wij het voorbeeld van Denemarken volgen, van Denemarken, een land, dat maar weinig grooter is dan Nederland, doch met maar half zooveel inwoners, en geen 500 aangesloten fabrieken heeft, zooals wij, doch 900,

Mijne Heeren, 900 fabrieken, die in boterkeuring en controle, naar voorschrift, ééne lijn trekken, eene lijn Mijne Heeren, om onze boter, de Ned. boter, te overvleugelen. Om die schade en schande te voorkomen en de nationale eer en maatschappelijke welvaart van Nederland te bevorderen, moeten alle veehouders, coöperatieve zuivelfabrieken en autoriteiten naar plicht en geweten, met al de kracht hun gegeven, samenwerken, met energie samenwerken,— en ons is de overwinning!

De Nederlandsche boter de eerste der wereld! door „*Eendracht maakt macht*,” de veelvermogene spreuk onzer Vaderen.

Mijne Heeren! Waar de gouden, zilveren en bronzen medailles van Boedapest U toonen, dat het ware, goede en schoone, ook in dan zuivel kan zegevieren, daar zal die overtuiging U allen stemmen, om het weinige, wat wij in Assen en omstreken met een gul hart kunnen aanbieden, dat ook met volle aandacht en waardeering te genieten, en U dringen, om met ons den wensch uit te spreken, dat er in „'t Land van Hei en Struiken” steeds mannen, met een helder hoofd en warm hart, mogen zijn en blijven, die dermate den vooruitgang van ons gewest bevorderen, dat Drenthe eerlang, als eene zuivere parel moge schitteren aan de Kroon van onze geëerbiedigde Koningin, van Hare Majesteit Wilhelmina! Dank U, Mijnheer de Voorzitter. [...]

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1909-10-11

Verslag vergadering DBvCZ

ASSEN – Heden werd in 't Landbouwhuis de algemeene vergadering gehouden van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*.

Aanwezig was de heer Reitsma, algemeen secretaris van den FNZ. Vertegenwoordigd waren 13 fabrieken en 18 buitengewone leden.

De voorzitter, de heer Crone opende de vergadering en zeide dat het hem een groot genoegen was als voorzitter allen welkom te heeten, in 't bijzonder den heer Reitsma, secretaris van den FNZ., die als secretaris van den Frieschen Bond een leerschool heeft doorlopen, welke met recht doet verwachten en waarvan de bewijzen in Budapest al zijn geleverd, dat hij in den Haag de rechte man op de rechte plaats zal zijn. Spr. hoopte op een aangename en zakelijke samenwerking.

Sedert de vorige algemene vergadering is de heer Lunsingh Meijer benoemd als vice-voorzitter, den heer de Jong als secretaris-penningmeester en spr. als voorzitter.

Het bestuur wenscht de fabrieken, die te Boedapest en Assen een bekroning ten deel viel geluk, en hoopte dat dit succes voor alle aangesloten fabrieken een spoorslag mocht wezen tot verbetering van het product.

Spr. brengt den dank van den FNZ. over voor de uitstekende ontvangst in Aug. van dit jaar en namens den Bond richtte spr. speciaal een bedankje tot den secretaris, den heer de Jong.

In de hoop dat door deze vergadering de beteekenis van het woord „coöperatie” in en buiten den Bond voldoende worde begrepen en bewezen opent spr. de vergadering.

De notulen (in het orgaan opgenomen) werden onveranderd gearresteerd.

Medegedeeld werd dat de h.h. G. C. Lunsingh Meijer en Tonckens de benoeming tot bestuurslid aannamen.

Verder waren ingekomen een aantal jaarverslagen enz.

Ook werd nog in herinnering gebracht de centrale keuring in Arnhem, in verband waarmede gevraagd werd of daarvan ook de uitslag wordt medegedeeld.

De heer Reitsma zeide, dat de resultaten nog zullen worden bekend gemaakt. Hij wees er voorts op, dat de keuring een succes is geweest. Het is er gebleken, dat de vier noordelijke bonden parallel keuren. De groep-cijfers wezen dit aan. De Drentsche, Friesche, Groninger en Geldersch—Overijsselsche Bonden geven cijfers die overeenstemmend zijn. Maar uit het zuiden van Nederland liepen de cijfers meer uiteen. De conclusie bleef intusschen dat bijv. Limburg voor werkelijk goede boter het hoogste aantal punten geeft, voor slechten durven ze echter heel goed naar beneden te gaan. In het noorden echter stellen ze het ideaal zoo hoog dat het hoogste puntcijfer niet te bereiken is. Voor boter met een markant gebrek gaf men echter in het zuiden ook nog wel een vrij hoog cijfer. In deze opzichten zou spr. dus gaarne zien, dat het noorden wat van het zuiden overnam en omgekeerd.

De secretaris deelde mede, dat dit jaar 10 fabrieken van den Drentschen Bond bet diploma verworven hebben, 3 zijn er die op het kantje staan. Het is dus een zeer mooi resultaat vergeleken bij verleden jaar.

Er zijn 30 fabrieken, zodat ongeveer 20pct. dus gediplomeerd wordt.

Medegedeeld werd nog, dat de fabrieken **Annerveenschekanaal, Eexterveen, Grolloo, Wijster, Witten** en **Eext** zich afscheiden van den Bond.

De voorzitter zette uiteen, dat de oorzaak was verplaatsing van de boterkeuringen en de opheffing van het depot. Pogingen zijn aangewend om de fabrieken terug te krijgen. Grolloo zal hoogstwaarschijnlijk zich weer aansluiten.³¹ Spr. heeft er nog op gewezen, hoe belangrijk de aansluiting bij den Bond is ter beoordeeling van het product. Intusschen drukt spr. zijn spijt uit over het besluit tot afscheiding om die reden; die heeren hadden dan hier moeten verschijnen om hun bezwaren in de vergadering te berde te brengen

[.....] (6 regels niet leesbaar)

En dan is het werkelijk niet van zoo groot belang

[.....]

De secretaris had ook nog bericht ontvangen dat **Buinen** bedankte als lid.

Ingekomen was ook de circulaire inzake het huldeblijk voor den heer Lovink.

De heer Reitsma wees er op, dat het bestuur van de FNZ. meende dat deze Bond daaraan ook zijn deel moest bijdragen, daarom is het plan dat alle besturen van de fabrieken zullen uitgenoodigd worden daaraan deel te nemen, zoodat dan de geheele georganiseerde zuivel zijn bijdrage zal geven. De zaak moet intusschen een weinig vlug behandeld worden. Er is nog een week tijd.

De voorzitter spreekt een woord van hulde over het werk van den heer Lovink.

Rekening en verantwoording: Deze werden goedgekeurd. Ontvangsten f 4832,92⁵, uitgaven f 4794,27, kassaldo f 38,65⁵. Onbetaalde posten te zamen f 2615.14⁵, de uitgaven bedroegen dus in totaal 7409,41⁵.

De nog in te vorderen posten beliepen f 1001,99, aanwezige goederen f 1170, depót f 800, welke bedragen met de ontvangsten hierboven genoemd een bedrag van f 7804,91⁵ beloopten. Saldo f395.50.

De heer Reitsma sprak daarna over controle van administratie aan zuivelfabrieken.

Spr. wees er op dat deze vraag op den voorgrond werd gedreven door een fabriek in Friesland, die wars was van alle coöperatie. En alles ging prachtig zeiden de boeren, en aan het slot van het jaar was er altijd nog een mooi sommetje over. Nergens werd misschien de directeur meer geacht en was hij meer de vriend der leden. Een vraag van een enkele of de controle op de administratie in orde was werd afgewimpeld met de woorden, dat het er niet noodig was, daar de directeur te vertrouwen was.

Maar . . . ten slotte was de directeur voortvluchtig. Toen werd bij den Frieschen bond hulp gevraagd. Het bleek dat de directeur het kunstje verstond van zich rijk te rekenen, maar arm te tellen. Op papier zag het er alleen welvarend uit. Spr. zal niet alle dingen te berde brengen die deze administratie kenmerkten.

Hierop wil spr. nu den nadruk leggen, dat het bedrog zijn oorzaak vond in de poging om de slechte uitkomsten der exploitatie te verbergen. De niet-deskundige leden hadden geen kijk op de boeken, zij telden maar op en dan kwam het prachtig uit. Maar de taal der boekhouding verstaan zij niet, de rangschikking der cijfers zegt hun niets.

Spr. wees er op dat de directeur van een coöp. zuivelfabriek een verantwoordelijke betrekking heeft en dat sluit in controle. Daarin is niets kleineerends, dat is geen zaaien van wantrouwen. Het gaat er bovendien vooral om om te zien of de inrichting van het beheer gezond is, niet di-

31 Wat niet gebeurde, werd in 1917 weer lid! (ZHN.)

rect om te zien of er ook fraude gepleegd is. En de wet op de coöp. vereenigingen geeft immers voorschriften voor toezicht. Rekening en verantwoording moet worden gedaan, de balans moet ten kantongerechte worden ingediend.

De meeste statuten nu der fabrieken geven aan, dat de rekening en verantwoording door een commissie, gewoonlijk uit de leden, moet worden nagezien. Voor vele onderdeelen zijn deze commissies natuurlijk bevoegd, ja uitsluitend bevoegd.

Maar wil spr. deze commissie in de centrale behouden, zij moeten hare werkzaamheden verrichten in samenwerking met een deskundige. In Friesche fabrieken wordt gecontroleerd met een ambtenaar van den Bond en drie leden. Begonnen wordt met een algemeen overzicht, dan krijgt de deskundige de hoofdboeken en de leden nemen de kasboeken ter verifiëren met de kwitanties enz. Dit kan door de leden zeer goed worden verricht en het heeft dit organisatorisch voordeel, dat zij een beter inzicht in de boekhouding, en ook in de onkostenrekening krijgen. Het best is dan één van de leden der controle-commissie niet herkiesbaar te stellen, zoodat men een geregelde mutatie krijgt.

Verder kan hunne werkzaamheid niet gaan; grootboek, balans, exploitatierekening enz. daarvoor moet men de taal der boekhouding verstaan.

In Friesland wordt dit systeem vrijwillig gevolgd. In Limburg heeft men het verplichtend gesteld op een voorstel van het bestuur. Gelderland-Overijssel heeft het voorbeeld van Friesland gevolgd.

Staat nu volgens de statuten het bestuur verantwoordelijk (want dit moet de rekening overleggen) feitelijk is het de beheerder die verantwoordelijk is. Daarom moeten de besturen er op gewezen worden dat zij eigenlijk voor den gang van zaken verantwoordelijk zijn, en zij dus in den loop van het jaar meermalen ernstig de boeken moeten nazien. Enkele besturen, die de zaak ernstig opvatten houden dat toezicht geregeld vóór de gewone bestuursvergadering en laten zich soms bijstaan door een deskundige, maar in vele fabrieken wordt over het toezicht als een minder belangrijk punt der agenda maar wat vluchtig heengelopen.

De jaarrekening is echter vooral de hoofdzaak. En de controle is in 't bijzonder er op gericht, om te zien of de inrichting der boekhouding goed is, wat betreft de afschrijving enz. enz. Dan kan er nog heel wat goeds geboren worden uit een goed administratief beheer.

Spr. heeft zich in deze inleiding niet laten leiden door de vraag hoe nu juist in Drenthe deze zaak in te richten. Dat kan veilig overgelaten worden aan den Drentschen Bond en zijn bestuur. Echter geeft spr. in overweging om eens na te gaan in hoever Drenthe profijt kan trekken van een administratief toezicht als door spr. uiteengezet.

De heer Crone dankte den heer Reitsma hartelijk en sprak de overtuiging uit dat controle zeer nuttig zal zijn zoowel voor den directeur als voor de leden. Hoewel er in Drenthe reeds voor eenige jaren gelegenheid is opengesteld om deskundige controles te verkrijgen, is er slechts zeer weinig gebruik van gemaakt.

Spr. beveelt daarom de woorden van den heer Reitsma in de aandacht der leden aan.

Gevraagd hoe deze zaak hier in Drenthe op te lossen, zeide de heer Reitsma, dat waar er hier geen ambtenaar is, die de controle kan uitoefenen, de fabrieken zullen moet samenwerken.

Waar er hier ruim 20 fabrieken zijn die meer dan een miljoen K.G. melk verwerken is de zaak wel tot een oplossing te brengen als deze fabrieken de handen ineenslaan.

De heer Crone merkte nog op, dat als er algemeen besloten werd de boeken te doen controleren door een deskundige, de kosten niet hoog zullen loopen.

Het denkbeeld werd opgeworpen of de FNZ. niet een deskundig persoon ter beschikking kon stellen voor alle bonden te zamen.

De heer Reitsma zegt, dat het er dan op neer komt of Groningen en Drenthe samen

[xxxxxxx] 7 regels niet leesbaar

[...] vorige vergadering, betreffende het inzenden van gezouten of ongezouten boter op de keuring, kwam de zaak weer ter sprake.

De commissie voor de boterkeuring wijst op de onbillijkheid, die voertvloeit uit de inzending door sommigen van ongezouten boter op de keuring.

Zij stelt voor:

- a. een bedrijf, dat meer dan 4 maal in een keuringsjaar ongezouten boter heeft ingezonden, kan niet voor een diploma in aanmerking komen;
- b. het is geoorloofd in plaats van of naast gezouten boter ook ongezouten boter ter keuring te zanden. Bij ongezouten boter zal van het eindcijfer, verkregen door optelling van de door de keurmeesters toegekende punten, 10 punten worden afgetrokken door de commissie en zal het alsdan verkregen eindcijfer voor het betrokken bedrijf gelden;
- c. van boter, door de keurmeesters aangeduid als ongezouten boter, zal een monster worden genomen ter onderzoek op zoutgehalte.

Op den voorgrond werd gesteld, dat deze zaak niet meer in een bestuursvergadering kon worden behandeld en dus als mededeeling beschouwd moet worden.

De heer de Jong vond het beter de toestand voor dit jaar te laten zooals hij is. Verandering kan beter voor het volgend jaar worden vastgesteld.

De heeren Crone en Lunsingh Meijer waren het daarmede eens. De laatste gaf nog in overweging de beslissing aan te houden tot een volgende algemeene vergadering in afwachting van een prae-advies van het bestuur.

De heer Reitsma wees er op, dat in Friesland ongezouten boter nooit boven de 60 punten kan komen.

Besloten werd tot aanhouding tot een volgende vergadering, welke dit jaar nog gehouden zal worden.

Een voorstel tot wijziging der bepalingen voor het niet tijdig inzenden werd ook aangehouden.

De heer Crone zeide ten slotte dat deze een zeer belangrijke vergadering is geweest. Hij zegde dank voor de opkomst en gaf gelegenheid tot rondvraag.

De heer Huisman kan zich niet best vereenigen met het resultaat van de centrale commissie van aankoop. De waren daarvan betrokken geven aanleiding tot klachten, het perkamentpapier schimmelt sterk. Ook wees spr. er op dat hij van een andere zijde goedkooper hout kan bekomen dan van de centrale.

Besloten werd dat de secretaris deze zaak aan de centrale commissie zal overleggen.

Hierna sluiting der vergadering, waarna werd overgegaan tot verkoop der nog aanwezige goederen in 't Depot.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1909-12-01

Namen van zuivelfabrieken die de Bond verlieten

BORGER – Men schrijft ons uit Borger, dat het bestuur der coöperatieve stoomzuivelfabriek aldaar besloot het lidmaatschap van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe op te zeggen en eveneens dat van den FNZ.

Naar aanleiding van dit bericht delen we mede, dat een aantal fabrieken het lidmaatschap van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* hebben opgezegd en wel de Stoomzuivelfabrieken te **Annerveenschekanaal, Borger, Dalen, Eext, Eexterveen, Exloo, Gieten, Ruinerwold**, (*Algemeen Belang*), **Ruinerwold** (*Oosteinde*), **Valthermond, Wachtum** en de handkrachtfabrieken te **Buinen, Grolloo, Wijster** en **Witten**. De fabriek te **Gasselternijveenschmond** vergaderde heden. De beslissing aldaar genomen is ons nog niet bekend.³²

Door deze uittredingen wordt het bestaan van den eens zoo krachtigen Bond in gevaar gebracht.

De redenen, die hoofdzakelijk aanleiding hebben gegeven, dat zoovele fabrieken voor 't lidmaatschap bedankten, zijn, naar wij vermoeden, de opheffing van het depot en de verplaatsing der boterkeuringen van Assen naar Meppel.

Drentsche en Asser Courant 1909-12-06

Verlag vergadering DBvCZ.

Bij afwezigheid van den voorzitter, den heer Crone, opent de heer G. C. Lunsingh Meijer de vergadering met een woord van hulde aan den heer Lovink, van wien de Drentsche Bond en FNZ. steeds zeer veel steun en medewerking hebben ondervonden. Spr. wenscht dat het den heer Lovink goed moge gaan in zijn nieuwen werkring.

Het verheugt spr., dat zooveel zijn gekomen op deze belangrijke vergadering en in het bijzonder verwelkomt spr. den secretaris van den FNZ. den heer Reitssem, die de vergadering met zijne voorlichting van dienst zal zijn.

De notulen der vorige vergadering worden onveranderd vastgesteld.

Medegedeeld wordt:

Dat er een brief is ingekomen van den FNZ. over de houtkwestie te Zweeloo.

Voorlezing wordt gedaan van de hierover gevoerde correspondentie.

Voor kennisgeving aangenomen.

Dat is ingekomen een agenda van de vergadering van den FNZ.

Voor kennisgeving aangenomen.

Dat brieven met bedanken voor het lidmaatschap zijn ingekomen van de fabrieken **Annerveenschekanaal, Borger, Dalen, Eext, Eexterveen, Exloo, Gieten, Ruinerwold** (*Algemeen Belang*), **Ruinerwold** (*Oosteinde*), **Valthermond, Wachtum, Norg** en **Gasselternijveenschmond, Buinen, Grollo, Wijster** en **Witten**.

³² Was geen lid van 1910 t/m 1917 (ZHN.)

De brieven van **Norg** en van **Exloo** zijn na 1 Dec., dus te laat ingekomen, zoodat hun ontslag niet wordt aangenomen.

Ingekomen is verder het *rapport van de Commissie van Aankoop* en het rapport van de accountants Kreukniet te Groningen over de afwikkeling der zaken van het depot, waarbij het eindsaldo op f 627,57 is gebracht en de administratie geheel in orde is bevonden.

Het bestuur stelt voor de commissie van aankoop op haar verzoek ontslag te verleen onder dankbetuiging voor de bewezen diensten.

Conform besloten.

Verder is nog ingekomen een brief van de FNZ. met verzoek om opgave te doen van de benodigde kolen.

De heer Reitsma doet mededeelingen over eene te Utrecht gehouden vergadering om te komen tot bestudeering van de wetenschappelijke zijde der zuivelbereiding. De inspecteur van den Landbouw (algemeene dienst) dr. Swaving heeft de vergadering bijeengeroepen. Het resultaat is, dat verschillende onderzoekingen gedaan zullen worden. Zoo b.v. naar: de factoren, die het watergehalte beheerschen, reiniging van afvalwater, invloed van de temperatuur op het zuren van den room in verband met de qualiteit der boter, invloed van het gebruikswater (boterwaschwater), vergelijkend onderzoek naar twee typen van karnkneders.

Spr. geeft een teekenend voorbeeld van het grootte belang dezer vragen, waarbij het de verontreiniging van waschwater gold.

Spr. gelooft, dat de vergadering te Utrecht het begin is van een grooten vooruitgang op het gebied van het zuivelbedrijf.

Met afwijking van de agenda wordt hierna in bespreking gebracht het voorstel van het bestuur om de uittredende leden te laten meebetalen in het verwachte tekort over 1909. Dit tekort is ontstaan door:

- a) minder ontvangst van de commissie van aankoop, geschat op f 400.
- b) het gemis der bijdrage van Groningen in de keuringen (over 1908 f 375).
- c) de ontvangst van den FNZ.

Het tekort zal verrekend worden over de melk van 1909.

De voorzitter licht dit voorstel toe aan de hand van art. 8 en 19.

Het bedrag van het tekort staat niet vast, zoodat het beste is daarover geen discussie te openen. Het is alleen de bedoeling om vast te leggen, dat de vergadering van meening is, dat de uitgetreden leden behooren mee te betalen in een eventueel te kort.

Dat is billijk omdat zij mede-aansprakelijk zijn voor alles waartoe in dat jaar besloten is.

Nadat de heer Feenstra van Dalen gevraagd heeft, hoe groot het tekort vermoedelijk zal zijn en de voorzitter het beter oordeelt daarover niet te spreken, opdat het beginsel ongerept blijve, zegt de heer Feenstra, dat hij volkomen met het bestuur meegaat en ongetwijfeld zal geen der uittredende fabrieken zich daaraan onttrekken.

De voorzitter dankt voor deze verklaring.

Het bestuur heeft niet getwijfeld aan den goeden wil der fabrieken maar toch moest dit punt ter sprake gebracht worden om open kaart te spelen.

De heer Feenstra zegt, dat het overschot van het depot minstens f 1027.42 zal zijn. Spr. bespreekt vervolgens de kwestie van den verkoop der overgebleven goederen van het depot aan den FNZ. De commissie en mede spr. dachten het onverantwoordelijk om de goederen onderhands te verkoopen.

Daarom werd tot overdracht aan de FNZ. besloten. Berekend tegen 2/3 van den inkoopprijs was de waarde dier goederen f 227,50 en van de overgebleven goederen f 337,50. Deze laatste hebben op de publieke verkoop f 305,05 opgebracht, dus f 32,45 minder dan de raming.

Nu is spr. evenwel verteld, dat de goederen aan den FNZ. overgedaan, slechts f 115 zouden hebben opgebracht Spr. beschouwt evenwel den FNZ. te hoog, dan dat hij van de opheffing van het depot misbruik zou maken.

De heer Reitsma, secretaris van den FNZ., stelt in het licht, dat daarvan geen kwestie kan zijn. Met het meeste plezier heeft de FNZ. de goederen overgenomen en te Arnhem doen waarden. Spr. schreef den heer de Jonge de waarde ervan en deze was daarmede eerst goed ingenomen, maar later bleek, dat hij zich f 35 vergist had.

De goederen brachten f 150 op. Het bedrag is al verrekend maar de artikelen zijn afzonderlijk gehouden, zoodat de meerdere opbrengst kan worden aangeteekend en, naar spr. meent, half om half tusschen FNZ. en den Drentschen Bond zal worden verdeeld.

Desgevraagd zegt de heer Reitsma, dat de goederen denzelfden prijs opbrachten als die van den FNZ., tenminste wanneer ze daarmede overeenkwamen.

De heer Feenstra kan zich daarmede vereenigen. Het bestuursvoorstel wordt hierna aangenomen.

Uitgaven:

Vergaderingen f 289, n.1. algemeene vergadering f 60, 12 bestuursvergaderingen f 144, Dag. Bestuur. 24 vergaderingen f 40, afgevaardigde F. N. Z. f 45.

Administratie f 190, n.1. algemeene kosten f 40, salaris secr.-penningmeester f 150.

Boterkeuringen f 1650, w.o. bezoldiging jury en reiskosten f 26, 50 keuringen f 1300. reiskosten en onkosten commissie f 50, porto uitslag keuringen f 25, verslag keuringen f 50, administratie f 100, huur kelderlokaal f 50, personeel f 25, premie botermakers f 50.

Lidmaatschappen f 560, n.1. omslag F. N. Z. f 550, contributie Nederl. Coöp. Bond f 10.

Drukwerken f 100.

Uitgaven in totaal f 2789.

Inkomsten:

Contributiën f 202.50, n.1. van 30 gewone leden f 90, buitengewone leden f 62.50 en gewone leden á 50 ct. f 50.

Omslag fabrieken 60.000.000 K.G. melk á 4 ct. f 2400.

Totaal der inkomsten f 2602,50.

Vermoedelijk tekort f 186,50.

De voorzitter deelt mede, dat deze begrooting is opgemaakt naar den ouden toestand van den Bond omdat het bestuur niet wist welken invloed het uittreden zal uitoefenen. Als nu in Januari een overzicht van den nieuwen toestand wordt gekregen zal het bestuur zoo noodig voorstellen doen tot wijziging.

De heer Sanders van **Exloo** meent, dat het voor kleine fabrieken nu bezwaarlijk is den bond in stant te houden. In de vergadering van spr. 's fabriek is dan ook besproken om den bond te ontbinden of de boterkeuringen niet meer verplicht te stellen!

De voorzitter zegt, dat art. 25 zegt, dat een voorstel tot ontbinding moet uitgaan van het bestuur of (schriftelijk) van $\frac{1}{3}$ der leden en een maand van te voren moet worden ingediend en behandeld op eene vergadering waar minstens $\frac{3}{4}$ der leden aanwezig zijn. Exloo moet dus zijn voorstel formuleeren en indienen opdat het bestuur kan praeadviseeren. Op het oogenblik kan het niet worden behandeld.

Van de meerdere kosten kan men weinig zeggen. De uitgaven worden ook kleiner. **Exloo** vraagt dan voorloopige behandeling. Ook dat kan niet worden toegestaan.

Ook een voorstel tot net niet verplicht stellen der keuringen kan hier op dit oogenblik niet aan de orde komen.

De heer Beute van Zweeloo zegt, dat daardoor de kosten van den Bond niet verminderen, omdat er toch fabrieken blijven inzenden. Alleen de fabriek, die de boter thuis houdt, heeft het voordeel.

De heer Wilting van Sleen vraagt of het bestuur ook cijfers van de verwachte hoeveelheid melk kan geven.

De voorzitter zegt, dat men dat veilig op 45 miljoen K.G. kan schatten, zoodat de omslag tegen 5 cent f 2250 opbrengt.

Daar ook de bijdrage aan den FNZ. met f 150 vermindert, wordt de begrooting dan weer gelijk.

De begrooting wordt vervolgens zonder stemming vastgesteld.

Verkiezing van twee bestuursleden wegens periodieke aftreding van de heeren G. F. Crone en J. H. Tonckens.

De heer Crone wordt herkozen met 45 stemmen (18 in blanco) en de heer Tonckens met 36 stemmen tegen 7 op den heer Anema te Roden en 21 in blanco.

De heer Tonckens neemt gaarne de herbenoeming aan.

Aangewezen worden tot leden der commissie tot nazien der rekening de fabrieken Roden en Sleen. Zweeloo is het derde lid.

Aan de orde komt de vaststelling der voorwaarden voor het verkrijgen van een diploma der keuringen.

De commissie stelt voor om te bepalen:

dat de fabriek die vaker dan vier maal ongezouten boter zendt, waar gezouten wordt gevraagd, geen diploma verkrijgt;

dat bij het zenden van ongezouten boter 10 punten worden afgetrokken van het eindcijfer;

dat de boter uiterlijk Zaterdag op zijne bestemming komt op straffe van f 1 boete voor iederen keer, tenzij een goede reden voor de vertraging kan worden opgegeven;

dat het bedrijf, dat vier maal in een jaar te laat boter inzendt, geen diploma zal krijgen.

Het puntenaantal wordt voorgesteld als in het vorige jaar op 65, met de bepaling van niet vaker dan 6 maal beneden de 60 en niet vaker dan 4 maal beneden de 55.

Zonder stemming vereenigt de vergadering zich hiermede.

De ingekomen agenda van de FNZ. gaf geen aanleiding tot voorstellen of opmerkingen.

Bij de rondvraag vraagt de heer Wiemers van Coevorden, of men — nu vele fabrieken den Bond gaan verlaten wegens het opdoeken van het depôt en het verplaatsen der keuringen naar Meppel — ook pogingen kan doen die fabrieken terug te winnen door in Assen opnieuw een depôt te vestigen of een filiaal van den FNZ.

De voorzitter zegt, dat het Dagelijksch Bestuur een verzoek heeft gericht tot de FNZ. om eene conferentie. Deze zal ongeveer half Januari worden gehouden. Mogelijk is het nu, dat daaruit de aanleiding ontstaat tot eene wijziging. Maar op 't oogenblik kan spr. daarover niets zeggen. Spr. meent ook dat het beter is met de bezwaren die men heeft in de vergadering voor den draad te komen, opdat ze dan kunnen worden ondervangen.

Het is daarom misschien goed, dat spr. mededeelt dat zich uit het bestuur commissiën hebben gevormd, die met de bedrijven, dus de besturen der fabrieken in overleg zouden treden over hunne bezwaren. Dat overleg is evenwel geweigerd.

Waar de toestand aldus is, is het voor het bestuur moeilijk iets te doen omdat het de bezwaren niet kent. Wel heeft in de Asser Courant een berichtje gestaan maar dat kan wel van den een of anderen correspondent afkomstig zijn.

De heer Wiemers meent, dat hier wel uittredende fabrieken aanwezig zijn, die over hunne bezwaren iets kunnen mededeelen.

De heer de Jonge zegt, dat alleen **Gasselternijveenschemond** een reden opgeeft, n.l. te hooge kosten.

De voorzitter zegt, de vraag van den heer Wiemers wel in de vergadering te willen brengen, maar van practisch nut zal het op dit oogenblik niet meer zijn.

De heer Beute is het daarmee eens, maar ook spr. dacht hier naar de bezwaren te vragen om die zoo mogelijk te ondervangen.

De heer Feenstra zegt, dat Dalen de aanleiding nooit onder stoelen of banken heeft gestoken, Een voornamere reden was niet alleen de op heffing van het depót, maar ook de smerige manier waarop dit gebeurd is.

De voorzitter vraagt, hoe de heer Feenstra dat smerig bedoelt. Het is geen mooi woord. De opheffing is nu een jaar bijna geleden; er was tijd genoeg de zaak in openbare vergadering te bespreken.

De heer Feenstra zegt, dat het zijn doel niet is hier op den laatsten dag onaangenaam te zijn tegen sommige heeren. Toch wil spr. even zeggen, dat het vooral de vreemde manier was waarop de opheffing werd aangevat. Had men geen spaak in het wiel gestoken dan was het depót opgeheven zonder dat het als punt op de agenda stond. Eerst werd gezegd: het depót is een schadepost voor den Bond. Toen bleek, dat dit hoegenaamd niet waar was werd een ander argument gezocht. In het Orgaan werd openlijk geschreven dat het depót een warboel was.

Daarin lag iets, dat de geheele Bond zich moest aantrekken. Want dat woord werd geheel ongemotiveerd gebruikt en zij die het schreven, wreven daarmee niet alleen de Commissie, maar den geheelen Bond een smet aan, waartegen men had moeten protesteeren.

Door de Commissie is daarop een lijst van grieven ingediend, waarin ook gevraagd werd waarop dat „warboel” berustte. Spr. had toen verwacht dat men ridderlijk zou zijn en den voorzitter niet in de onaangename positie zou laten daarop te antwoorden.

Het was immers eene coöperatieve vrije zaak, waarbij men niet in 't algemeen behoefde te preken.

De commissie zond toen een circulaire om opheldering. Het bestuur antwoordde alleen op de eerste punten en gaf geen uitleg van warboel. Zoo gaf de geheele gang van zaken den indruk, dat het niet wenschelijk was nog langer lid van den Bond te blijven.

Een andere grief is, dat indertijd is doorgedreven — naar spr. meent ook zonder dat het op de agenda was geplaatst — het voorstel om de bijdrage in de keuringen van Groningen te terhoogen. De f 375 was mooi en werd meegenomen en principieels bezwaren waren er niet tegen, terwijl men toch als algemeen bekend kon veronderstellen, dat Groningen zich daardoor zou afscheiden. Dat voordeel werd dus weggegooid en dat mede bracht Dalen er toe om te bedanken.

De voorzitter wijst er op, dat er in de samenstelling van het bestuur eene groote wijziging is gebracht. Als men grieven had tegen het vroegere bestuur kon men toch bij het tegenwoordige

komen om de zaak bijeen te houden. Spr. maakt deze kanteekening omdat hij de openhartige verklaring van den heer Feenstra op prijs stelt.

Thans krijgt men verwijdering tusschen bedrijven, die toch één lijn behooren te trekken.

Borger zegt met de verklaring van den heer Feenstra mee te gaan.

Ook voor Borger was de hoofdzaak de depotkwestie, de keuring van Groningen en het verplaatsen der keuringen naar Meppel. De reis daarheen is voor Borger ondoenlijk; Assen was het aangewezen punt.

Daarbij komt, dat door het bedanken van vele fabrieken de omslag hooger wordt en waar nu de keuringen de hoofdzaak zijn in den Bond bedankte Borger.

De voorzitter zegt, dat het bestuur met deze verklaringen misschien zijn voordeel kan doen.

Gieten zegt dezelfde gevoelens te koesteren als Borger.

De heer Feenstra zegt, dat het zijn nut kan hebben wanneer enkele fabrieken vóór de vergaderingen besprekingen houden. Maar als de besluiten reeds definitief van te voren zijn geregeld dan hebben de debatten weinig invloed.

Daarom heeft spr. weinig gesproken over de opheffing van het depot, want het was van te voren besloten. En dat is een treurig kenteeken in den Bond. Dat de zaak reeds vooraf vast stond blijkt wel omdat eerst beweerd werd, dat het depot een schadepost zou zijn en toen die vlieger niet opging een andere reden werd gezocht.

Ook acht spr. het tekenend, dat de bespreking der kwestie van de ongezoeten boter, een eenvoudig voorstel, bijna een jaar duurde.

De heer Beute meent dat de depót-kwestie meer dan voldoende besproken is en wat de moeilijke reis van Borger naar Meppel betreft, daar tegenover staat dat het voor andere fabrieken gemakkelijker is.

De contributieverhoging van Groningen was een vrij voorstel, waartoe werd besloten. En de bepalingen over de ongezoeten boter zijn in 3 vergaderingen besproken; het was bovendien besloten.

De heer Wiemers vraagt of het bekend was van de ongezoeten boter.

Stemmen : Ja zeker !

De heer Feenstra zegt, dat een kennisgeving is gezonden toen Dalen ongezoeten boter inzond. Spr. vond het vreeselijk eigenmachtig van het bestuur, dat die bepaling werd gemaakt, voordat de eischen waren vastgesteld.

De voorzitter meent, dat de circulaire van de commissie afkomstig was. Spr. herinnert zich niets van eene behandeling bij het bestuur.

De zaak is spr. overigens niet voldoende bekend om er op in te gaan.

De heer Feenstra zegt, dat het toevallig trof, dat de circulaire kwam toen Dalen ongezoeten boter zond.

De voorzitter vraagt waarom de bezwaren niet rechtstreeks tot het bestuur gebracht?

De heer Feenstra zegt, dat hij het in de vergadering heeft ter sprake gebracht bij het bepalen van de eischen voor een diploma. Niemand bestreed toen de billijkheid.

Toen de heer Tiersma voorstelde om eens naar andere provinciën te zien, ging spr. erop in omdat hij vol vertrouwen was. Op de volgende vergadering kwam evenwel geen voorstel in en op de derde vergadering was het op de agenda vergeten.

De heer de Jonge zegt, dat het bestuur de zaak met de commissie besprak en dat men midden in 't jaar moeilijk kon veranderen.

Opdat Dalen geen diploma zou misloopen heeft men de zaak dat jaar laten schieten.

Daarna kwamen nieuwe bepalingen. Deze zaak is niet waard ze zoo breed uit te meten. De voorzitter zegt, dat het wel onaangenaam voor Dalen was, maar toch geen reden kon zijn de zaak de rug toe te keeren.

Gieterveen zou wel op de volgende vergadering een voorstel willen indienen om het depôt in Assen te heropenen en de keuringen daar te houden.

De heer de Jonge zou dan gaarne een geargumenteed voorstel vragen.

De heer Wiling zet het groote voordeel der keuringen uiteen, naar aanleiding van de woorden van Borger.

Als er misstanden zijn dan moeten ze opgeheven en moet de Bond niet verlaten worden.

De heer Wiemers vraagt of de aanwezige uittredenden ook toezegging kunnen doen van opnieuw lid te worden als depôt en keuringen te Assen blijven.

De voorzitter zegt, dat dit op het oogenblik misschien moeilijk zal zijn. De notulen dezer vergadering zullen evenwel aan de besturen worden gezonden onder verwijzing naar het groote belang der zaak.

Spr. doet de toezegging, dat het bestuur bereid is tot eene toenadering te helpen en aan de bezwaren tegemoet te komen om de organisatie in stand te houden.

De heer Reimers van **Ruinerwold** zegt, dat ook voor zijn bestuur de opheffing van het depôt de reden tot uittreding was. Het depôt was een financieele steun en bracht jaarlijks f 400 in de kas.

Spr. kan zich vereenigen met de woorden van den heer Wiemers maar het is niet mooi de zaak eerst zoo ver te laten komen en het dan over een andere boeg te gooien.

Waarom niet gezegd, dat de commissie niet voor haar taak deugde en een wenk gegeven om te bedanken.

De heer Tiersma zegt, dat **Hoogeveen** zich kan vereenigen met de tegenwoordige wijze van aankoop en spr. dacht **Coevorden** ook.

Spr. wil er nog op wijzen, dat in Assen de keuringen nooit bezocht werden. De motieven van de verplaatsing waren, dat de keurmeesters Assen niet meer konden bezoeken en om meer bezoek te trekken. En dat laatste is uitstekend gelukt.

De heer Feenstra zegt, dat daarvoor moeite gedaan is om niet met een beschaamd gezicht voor de vergadering te moeten staan. Spr. is persoonlijk aangezocht. Als dat voor Assen was gedaan, dan was daar misschien ook wel bezoek gekomen.

De Voorzitter stelt voor de discussiën te beëindigen en het bestuur op te dragen eene regeling te vinden om aan de bezwaren tegemoet te komen.

Spr. wil daarna sluiten met eene opwekking tot hen die bedankten of zij niet hunne plaats in den bond kunnen blijven innemen.

1910

Nieuwsblad vh Noorden 1910-03-31

Verslag vergadering DBvCZ.

ASSEN, 29 Maart. De algemene vergadering van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe is – zoals we reeds in 't kort mededeelden – heden hier gehouden. Vertegenwoordigd waren slechts 10 fabrieken. Voorzitter was de heer G. F. Crone van Oudemolen, die constateerde, dat er het vorige jaar vooruitgang was te constateren, wat de zuivelproductie betreft. Het bestuur zal maatregelen nemen, om te trachten tot nog groter verbetering te komen, waarbij het veel verwacht van het optreden van de nieuwe directeur-generaal van de landbouw de heer Van Hoek.

Nieuwsblad van het Noorden 30-03-1910

ASSEN, 29 Maart. In de heden gehouden vergadering van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe werd de rekening vastgesteld in ontvangst met f 8932.19½, in uitgaaf met f 10495.98½, na-deelig saldo dus f 1563.79. De bijdragen van Groningen in de kosten van boterkeuringen waren f 375, de kosten der boterkeuringen f 1537.60, de omslag der fabrieken bedroeg f 2849.68, de contributie f 226.75, het overschot Keuringsboter bracht op f 210.24, het depôt staat onder ontvangsten met f 1082.62, de bezoekers der vergadering F. N. Z. verhoogden de ontvangsten met f 1410.50 waartegenover 'n uitgaaf staat voor F. N. Z. van f 1946.13½. Onder de uitgaven komen voor kortingen f 955.13, omslag F. N. Z. f 660.

Uit het jaarverslag bleek dat het aantal gewone en buitengewone leden sterk verminderd is. Er zijn niet minder dan 16 aangesloten verenigingen uitgetreden, zodat er nog 21 overbleven. Het hoofdmotief van het bedanken was het verplaatsen van de boterkeuringen van Assen naar Meppel en de opheffing van hét depot van hulpstoffen, benodigd bij de zuivelbereiding, te Assen.

De commissie van aankoop heeft, na afwikkeling der depôtzaken, haar taak neergelegd.

Er werden 52 boterkeuringen gehouden. Aan fabrieken zal een diploma worden toegekend, indien minstens 65 punten zijn behaald, maar dan mag niet vaker dan acht maal beneden de 60 zijn geweest, waarvan niet vaker dan vier maal beneden de 55. Niet alleen zijn er dit jaar een veel groter aantal fabrieken, die aan de gestelde eisen voldeden, ook de behaalde punten zijn hoger.

Het vorige jaar behaalden de fabrieken Zuidlaren en Frederiksoord met 66.26 en 65.7 een diploma. Thans komt Dalen uit met 69.8 punt, terwijl ook de andere fabrieken prachtige cijfers kunnen tonen. Voor het kwaliteitsattest melden zich slechts twee fabrieken aan.

Ingekomen was een voorstel van Gieterveen, om de boterkeuringen weder van Meppel naar Assen te verplaatsen en te besluiten tot wederoprichting van het depot te Assen. Besloten werd dit voorstel aan te houden tot de volgende vergadering.

Hierna was aan de orde een circulaire van het bestuur aan de leden, waarin het bestuur mededeelde, dat het besloten had, dat het zich zou wenden tot het dagelijks bestuur van het Genootschap ter bevordering van de Landbouw in Drenthe, met het verzoek in een gemeenschappelijke vergadering eens te bespreken wat er zou kunnen worden gedaan, om meer aansluiting te verkrijgen tussen de zuivelbedrijven in deze provincie. De meerderheid van het bestuur was van mening, dat er wellicht kans bestond, dat alle bedrijven genegen zouden zijn samen te komen in een vergadering, door het hoofdbestuur van het Genootschap uit te schrijven, en dat misschien in die vergadering een besluit zou kunnen worden genomen, dat in het belang zou

zijn van alle Drentse zuivelbedrijven. Het was aan het bestuur gebleken, dat bijvoorbeeld de pas uit de bond getreden fabrieken een bespreking met afgevaardigden van het bestuur niet wensten en dat dus een uitnodiging om te vergaderen onder neutrale leiding wellicht meer resultaat zou opleveren. Op een aan het dagelijks bestuur van het Genootschap gericht verzoek werd bericht ontvangen, dat het wel genegen is een zodanige bespreking te houden, indien het verzoek tot een conferentie uitgaat van het bestuur van de bond krachtens een opdracht van de leden. De leden werden dus verzocht die opdracht te verlenen.

Deze circulaire lokte zeer veel beraadslaging uit. Het bleek, dat, niettegenstaande vóór 3 Maart antwoord verzocht was, niet alle fabrieksbesturen haar behandeld hadden. Er werd op gewezen, dat het niet wenselijk was het Genootschap in deze zaak te halen en dat de bond op eigen benen moest slaan. Konden de bestaande grieven opgeheven worden, dan diende de bond het alleen te doen. Ten slotte, kwam in stemming een voorstel, om opnieuw per circulaire het gevoel der aangesloten verenigingen te vragen. Dit werd echter met 21 tegen 16 stemmen verworpen, zodat geacht kan worden, dat hiermede de zaak van de baan is.

Ten slotte werd vastgesteld de rekening volgens de gisteren medegedeelde cijfers. Zij was nagezien door de heren Beute, Huisman en Annema. De vergadering werd vervolgens gesloten.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1910-07-07

Gegevens uit jr-verslag botercontrolestation Assen 1909

Verschenen is het jaarverslag van het botercontrolestation Assen (B. C. A.) over het jaar 1909.

Daaruit blijkt, dat het aantal aangeslotenen verminderde in 1909 van 81 tot 74. De hoeveelheid door aangeslotenen geproduceerde boter verminderde tengevolge van de slechte weersgesteldheid.

De fabriek **Smilde** trad toe. De handkrachtboterfabrieken **Oudemolen, Bronneger, Westdorp, Bovensmilde, Drouwen, Brunstinge** en **Nieuweroord** en de stoomzuivelfabriek op **Hijkersmilde** traden uit.

De melk van de fabriek te Oudemolen wordt thans verwerkt te Assen en te Zuidlaren, van Bronneger en Westdorp te Borger, van Brunstinge te Beilen en van Nieuweroord te Hoogeveen en te Gees.

De Coöp. handkrachtfabriek te Drouwen trad uit omdat zij niet wenschte te voldoen aan de gegeven voorschriften met betrekking tot het te hoog vochtgehalte in de boter van dat bedrijf. Bij enkele bedrijven steeg de boterproductie. Van de 74 aangesloten bedrijven worden 53 door stoom en 21 door handkracht gedreven.

In het Bestuur, de Commissie van Toezicht en den Raad van Beroep kwamen geen veranderingen in 1909.

De Raad van Beroep behoefde in 1909 nimmer bijeen te komen. De commissie van Toezicht moest 29 keer aangeslotenen eene boete opleggen varieerend van f 1 tot f 25. Van de 29 overtredingen betroffen 28 een te hoog vochtgehalte, dat is de helft ongeveer van het vorige jaar. en 1 maal het niet toegankelijk zijn van een bedrijf voor den controleur.

Onderscheiden bedrijven brachten belangrijke verbeteringen zowel in de inrichting van het bedrijf als in de bereidingswijze der boter, waardoor een te hoog vochtgehalte in de boter niet meer voorkwam.

1911

Nieuwsblad vh Noorden 1911-08-26

Het pasteuriseren van ondermelk als veevoedsel.

De zuivelconsulent voor Drenthe schrijft in zijn laatste verslag o.a. het volgende:

„In Drenthe zijn thans nog 31 handkrachtboterfabrieken, waarvan 27 coöperatieve en 4 particuliere.

Van de 54 stoomzuivelfabrieken zijn 51 coöperatieve en 3 particuliere of speculatieve fabrieken.

Van de handkrachtfabriekjes is er geen enkele, die de ondermelk, welke aan de veenouders teruggeleverd wordt, pasteuriseren. In 35 stoomzuivelfabrieken wordt de ondermelk geregeld gepasteuriseerd, voordat ze aan de veehouders teruggebracht wordt.

In 16 fabrieken geschiedt dat dus nog niet. Tot toelichting vermelden we hierbij, dat in Drenthe geen kaas in de fabrieken gemaakt wordt. De fabrieken nemen dus alleen het vet en geven al de eiwitten van de ingebrachte melk terug. De ondermelk wordt door de veehouders aan het vee gevoederd, hoofdzakelijk aan varkens en kalveren.

In verband hiermee kan de volgende aanhaling uit genoemd verslag zeker van belang geacht worden. Binnen het rayon van een handkrachtboterfabriek kwam onder de varkens van de ledenleveranciers zeer veel tuberculose voor. De varkens van een stal daar ter plaatse afkomstig, bleken vrij te zijn van tuberculose. Deze persoon leverde geen melk aan genoemde handkrachtfabriek.” Dat geeft te denken.

Wordt de melk niet gepasteuriseerd, dan wordt ze enkel wat verwarmd om ze gemakkelijker te kunnen roomen. . Maar deze temperatuur is lang met voldoende, om de ziektekiemen van de melk te doden. Hiertoe moet de melk verwarmd worden tot 80 graden celsius en soms nog hoger. Dit noemt men pasteuriseeren.

Bij verwarming der melk tot 80 gr. G. worden niet alle bacteriën gedood, zooals men wel eens gemeend heeft. Vele bacteriën blijven nog leven, maar ze worden zoodanig onderdrukt, dat ze vrij wel onschadelijk zijn, althans in den eersten tijd, loopende van het pasteuriseeren en het verbruik der melk in den stal.

Door verwarming der melk tot de ontroomingstemperatuur komen de aanwezige bacteriën in zeer gunstige conditie voor een sterke ontwikkeling. Wordt de ondermelk nu later niet gepasteuriseerd, dan gaan alle ontwikkelde ziektekiemen naar den stal en zoo vinden we een zeer natuurlijke verklaring van het verschijnsel, dat juist in de environs, waar de ondermelk aan de fabriek niet gepasteuriseerd wordt, veel tuberculose onder de varkens voorkomt.

De veehouders beginnen dit thans meer in te zien. Aanschaffing van practisch ingerichte toestellen voor het pasteuriseren der ondermelk is daarvan het gevolg, maar voor verschillende fabrieken, hoofdzakelijk handkracht, blijft dit altijd nog een vrome wensch.

Om overal tot een gezonden toestand te komen zouden we moeten hebben een verplicht pasteuriseren van de afvalproducten der zuivelfabrieken. Dit geldt natuurlijk alleen voor de achterblijvers

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant 1911-11-30

Kort verslag DBvCZ vergadering

ASSEN, 29 Nov. Bij de heden alhier gehouden vergadering van den *Bond voor Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* waren 15 fabrieken vertegenwoordigd.

Blijkens mededeeling van den voorzitter zijn de fabrieken te **Coevorden**, **Sleen** en **Ruinen** uit den bond getreden.

Besloten werd met ingang van Januari 1912 gemeenschappelijke boterkeuringen te houden met den bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Groningen. Voor de keuringen te Groningen is in gebruik gegeven een kelder van de Rijkslandbouwwintersechool; in de nieuwe school worden voor dat doel 2 kelders gemaakt, een voor de bewaring der potten en een goed verlichte voor de beoordeeling. In de jury voor de keuringen zullen zitting hebben de zuivelconsulent te Groningen als vast lid en twee boterhandelaren aan te wijzen een door den Drentschen en een door den Groninger bond, die beurtelings met den zuivelconsulent zullen keuren.

De begroting voor 1912 werd vastgesteld in inkomsten op f 1552, uitgaven f 1424. vermoedelijk batig saldo f 128.

Volgens mededeling hebben bij de wekelijksche keuringen diploma's behaald de fabrieken te **Zuidlaren**, **Hoogeveen** en **Sleen**, resp. 68, 66,6 en 66,05 punten, en bij de 14daagsche keuringen de fabrieken te **Exloo**, **Coevorden** en **Odoorn**, resp. 67,78, 66 en 65,35 punten.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1912-05-29

Gegevens uit Jaarverslag 1911 Botercontrolestation Assen

Aan het jaarverslag van de vereeniging *Botercontrôlestation Assen* (verkort BCA.) te Assen over het jaar 1911 ontleenen we, dat het aantal aangeslotenen gedurende het jaar 1911 verminderde met 4; op het einde waren aangesloten 69 bedrijven, waaronder 55 bedrijven gedreven door stoom en 14 gedreven door handkracht; bovendien was nog 1 handelaar aangesloten.

Opgeheven werden de coöperatieve handkracht-boterfabrieken te **Drijber**, **Holthe** en **Zwiggelte**, alsmede de particuliere handkracht-boterfabriek te **Elp**. De melk van deze handkracht-fabrieken wordt verwerkt aan de coöperatieve stoomzuivelfabriek te **Beilen** en aan die te **Westerbork**. De coöperatieve stoomzuivelfabriek te **Valthermond** werd wegens gebrek aan melk stopgezet³³, de controle aan dat bedrijf gestaakt en in plaats daarvan tot de controle toegelaten als handelaar de heer Dijks, directeur van de fabriek.

De heer Veldstra staakte den handel, vroeger gedreven door de afdeeling „Export” van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*. De handkrachtboterfabrieken te **Buinen** en **Bunne** werden omgezet in stoombedrijven.

Ten zeerste beïnvloed door den drogen, warmen zomer bleef de productie der aan geslotenen lager dan die van 1910, zelfs beneden die van 1909. De stijging der productie aan enkele bedrijven waar te nemen, moet zeker voor een groot deel geschreven worden op rekening van het toetreden van leden-leveranciers der opgeheven bedrijven.

De *Commissie van Toezicht* moest in het jaar 1911 24 keer aangeslotenen betaling eener schadevergoeding (boete), opleggen. In den aanvang van 1911 werden nog 2 voorvallen, welke in 1910 plaats hadden, afgewikkeld, zoodat voor voorvallen en overtredingen, welke in het jaar 1911 plaats hadden, 22 keer betaling van schadevergoeding moest worden opgelegd.

In verband met de uitspraak van den *Raad van Beroep*, waarvan melding is gemaakt op pag. 13 van het jaarverslag van het BCA. over 1910, werd vanaf 1 Januari 1911 tot 16 September 1911 geen betaling van schadevergoeding voor het aantreffen van vochtgehalten van 15,6 tot en met 16 pct. in de boter opgelegd.

Het aantal gevallen van hoog vochtgehalte (van 15,6 tot en met 16 pct.), waarvoor geen betaling van schadevergoeding kon worden opgelegd, bedroeg 20.

Vanaf 16 September 1911 tot 31 December d.a.v. werd wederom voor 6 gevallen van hoog vochtgehalte (van 15,6 tot en met 16 pct.) betaling van schadevergoeding (boete) door de *Commissie van Toezicht* opgelegd.

De hoogste betaling van schadevergoeding bedroeg f 300, de laagste f 0,50. In aanmerking nemende, dat de boete van f 300 werd opgelegd voor een voorval in 1910 plaats gehad, bedroeg de hoogste boete in 1911 opgelegd f 40. Het aantal bedrijven, waaraan betaling van schadevergoeding werd opgelegd, bedroeg 18. Aan 2 bedrijven werd 3 keer betaling van schadevergoeding opgelegd; aan 2 bedrijven 2 keer en aan 14 bedrijven 1 keer. Betaling van schadevergoeding werd opgelegd aan 12 stoomfabrieken en aan 6 fabrieken, gedreven door handkracht, waaronder 1 particulier bedrijf.

De overtredingen, waarvoor betaling van schadevergoeding werd opgelegd, waren : Hoog vochtgehalte in de boter (vochtgehalte van 15,6 tot en met 16 pct.). Te hoog vochtgehalte in

³³ In den aanvang van 1912 werd het bedrijf te Valthermond weer in werking gebracht.

de boter (vochtgehalte boven 16 pct.). Onnauwkeurigheid in de Rijksmerken. Niet aandrukken van een Rijksmerk. Niet aanbrengen van het herkenningmerk op de verpakking der boter. Het geven van onjuiste inlichtingen.

De gevallen, waarvoor de betaling van schadevergoeding in 1911 werd opgelegd, doch in 1910 waren geconstateerd, hadden betrekking op te hoog vochtgehalte in de boter en het tweede geval op het verstrekken van onvolledige en onjuiste inlichtingen aan het BCA. Terwijl in 1910 voor het aantreffen van te hoog vochtgehalte in de boter 30 keer betaling van schadevergoeding werd opgelegd, werd in 1911 12 keer voor het aantreffen van een te hoog vochtgehalte in de boter (hooger dan 16 pct.) betaling van schadevergoeding opgelegd; dus in 1911 voor 18 gevallen minder dan in 1910. De toestand is dus beter geworden dan die in 1910.

Voor een te hoog vochtgehalte in de boter werden 10 bedrijven beboet, waaronder 6 stoomfabrieken en 4 handkrachtfabrieken, en hiervan: 8 bedrijven 1 keer en 2 bedrijven 2 keer. In aanmerking nemende het zeer warme jaar, is de toestand ten opzichte van het vochtgehalte in de boter over 1911 gunstig te noemen.

Niet nagelaten kan worden hier nog eens nadrukkelijk te vermelden, dat voor het voorval van het geven van onjuiste inlichtingen, door³⁴ de *Commissie van Toezicht* een zeer hoge boete is opgelegd. De *Commissie van Toezicht* moet ten allen tijden in het belang der aangesloten bedrijven, in het belang van het BCA. en in het belang van de Nederlandsche botercontrole in het algemeen verzekerd zijn van betrouwbare inlichtingen van de zijde der aangeslotenen. De aangeslotenen moeten er geheel van doordrongen zijn, dat alleen dan voor hunne belangen — speciaal in het buitenland — kan worden opgekomen.

Een hoge boete werd eveneens opgelegd voor het niet aandrukken van een Rijksmerk. Het zal duidelijk zijn, dat een nalatigheid in het juist aanbrengen en vooral het aandrukken der merken het herhaald gebruik van de merken mogelijk zoude maken en dus zeer ernstige gevolgen zou kunnen hebben. Enkele fabrieken brachten in den loop van het jaar verbeteringen in de inrichting van het bedrijf en in de bereidingswijze der boter, voor een deel op aansporing van de *Commissie van Toezicht*, voor een ander deel in verband met het heerschen van het mond- en klauwzeer.

Aan 't jaarverslag van den directeur-scheikundige ontleenen we: De productie werd zeer beïnvloed door den voor de veeteelt zoo ongunstigen zomer en bedroeg 3.714.406,6 K.G., d.i. 211.161,4 K.G. minder dan in 1910. Zelfs de productie van 1909 kon niet bereikt worden. In dat verre van voordeelige jaar werden nog 68.000 K.G. gecontroleerde boter meer bereid. Dat de omstandigheden zich niet overal even sterk deden gevoelen, blijkt wel uit het feit, dat 25 fabrieken in dit jaar hare productie zagen stijgen. Te zamen bedroeg de stijging 54026,1 K.G. Bij enkele dezer fabrieken was echter de vermeerdering in productie het gevolg van het toetreden van leden der opgeheven bedrijven.

De hoeveelheid door fabrieken en handelaars gekochte boter bedroeg 45.707 K.G. Door de controleurs en den amanuensis werden afgelegd 543 reizen, waarbij 1727 bezoeken aan de aangeslotenen werden gebracht. In het geheel werden verkregen 1811 monsters boter en 303 monsters room. Hiervan werden 1641 monsters van afgewerkte boter op watergehalte onderzocht. Bovendien werd de Mijn te Meppel 21 maal door genoemde ambtenaren bezocht. De directeur-scheikundige bezocht 18 bedrijven. Het aantal fabrieken met toestemming tot gebruik van wikkelpapier met opgedrukt Rijksmerk steeg in 1911 van 6 tot 11.

34 Zal wel 'aan' moeten zijn! (ZHN.)

De onderstaande tabel doet zien in welke mate het aantal gevallen van hoog watergehalte geleidelijk is afgenomen.

Aantal monsters met een hoog watergehalte :

	15.5—16 pet	16 pct. en meer	Totaal.
1907	123	98	221
1908	118	69	187
1909	93	34	127
1910	69	34	103
1911	43	13	56

1913

Nieuwsblad van het Noorden 08-01-1913

ASSEN, 8 Jan. Gisternamiddag vergaderde alhier de nieuwe Bond van Coöperatieve **Zuivelfabrieken** in Drente.

Aangesloten hebben zich 25 bedrijven, terwijl 5 personen zijn toegetreden als buitengewoon lid.

Met algemeene stemmen werd tot voorzitter gekozen de heer G. C. Lunsingh Meijer te Assen, tot secretaris-penningmeester werd benoemd de heer R. de Jong te Zuidlaren.

Verder werden als bestuursleden gekozen de heeren B. Eelkman Rooda te de Wijk, J. ter Borgh te Exloo, T. Beute te Zweeloo en K. Slomp te Havelte.

Het nieuws van den dag 09-01-1913

Drentsche Zuivelfabrieken. — In eene te Assen gehouden vergadering van afgevaardigden van Coöperatieve **Zuivelfabrieken** in Drente is besloten tot definitieve oprichting van een nieuwen *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drente.* Medegedeeld werd, dat toegetreden zijn 25 fabrieken.

Als bestuursleden werden gekozen: tot voorzitter de heer G. C. Lunsingh Meyer, te Assen; — tot secretaris-penningmeester de heer B. E. de Jong, te Assen; B. H. Eelkman Rooda, te De Wijk; J. ten Borgh, te Exloo; T. Beute, te Zweeloo; en K. Slomp, te Havelte.

Nieuwsblad van het Noorden 17-03-1913

ASSEN, 16 Maart. In de gisternamiddag alhier gehouden vergadering van den georganiseerd Bond van **Zuivelfabrieken** in Drente is aan den heer R. E. de Jong te Zuidlaren wegens vertrek uit Drente, eervol ontslag verleend als secretaris en penningmeester.

De heer G. F. Crone te Oudemolen, voorzitter van den ouden bond, werd benoemd tot eere lid van den bond.

De heer van Weydom Claterbos, zuivelconsulent voor Drente, werd benoemd tot adviseerend lid.

Een huishoudelijk reglement en een reglement voor de boterkeuring werden vastgesteld.

De begroting van 1913 werd in ontvangst en uitgaaf vastgesteld op f 1850.

Tot secretaris-penningmeester werd benoemd de heer B. H. J. Elkman Rooda te de Wijk en tot bestuurslid de heer Geerts te Gieterveen
(N. R. Ct.)

Provinciale Drentsche Asser Courant 1913-04-19

Verslag Zuivelconsulent Drenthe over 1912.

Aan het verslag van de werkzaamheden van den zuivelconsulent voor de provincie Drenthe, den heer J. C. van Weijdom Claterbos, over het jaar 1912 ontlenuen we, dat gedurende het jaar 1912 door hem te Assen 2 cursussen werden aangevangen, één voor melkcontroleurs en één voor assistenten aan zuivelfabrieken; te Meppel werd aangevangen een cursus voor assistenten.

De cursus te Assen voor melkcontroleurs bestond in 8 lessen. Aan de lessen werd deelgenomen door 9 personen. Aan den cursus voor assistenten te Assen werden gegeven eveneens 8 lessen waaraan eerst 11 leerlingen later 9 deelnamen.

De assistenten ontvangen eveneens onderricht in het boekhouden (dubbele methode) van een leeraar boekhouden M. O., tevens accountant, in het bezit der landbouwacte L.O., bekend met de administratie van het zuivelbedrijf.

Aan den cursus voor assistenten te Meppel wordt des Donderdags 2 uur les gegeven aan 13 leerlingen.

Gegeven werden in 1912 zes lessen. De cursus wordt voortgezet met 11 leerlingen.

Gedurende 1912 werd door den zuivelconsulent les gegeven aan de onderwijzerscursussen te Assen en Coevorden.

Te Assen 9 theoretische en 2 praktische lessen aan 8 deelnemers.

Te Coevorden werden gegeven 12 theoretische en 3 praktische lessen.

De lessen werden min of meer getrouw gevolgd door 20 deelnemers. Zij zullen in 1913 worden voortgezet.

Gehouden werden in 1912 4 lezingen of voordrachten.

Een voordracht te **Oosterhesselen** werd gevolgd door een stalwedstrijd, gehouden in 1912 en 1913.

Een voordracht te **Roden** hield verband met de reorganisatieplannen van de vereniging Coöperatieve Stoomzuivelfabriek te Roden.” De vereeniging toch telde daar slechts een 34-tal leden-oprichters-aandeelhouders. De vereeniging werd zuiver coöperatief gemaakt, kreeg belangrijke wijzigingen in de statuten, het bestuur wordt uitgebreid en het ledental steeg reeds tot 194.

Meer algeheele wijziging der statuten van de vereeniging zou zeker gewenscht geweest zijn, doch om redenen van bijzondere aard werd meer gewenscht geoordeeld een zoodanige herziening eerst aan de orde te stellen, indien nagenoeg alle veehouders als lid zullen zijn toegetreden.

Tal van zuivelbedrijven in Drenthe behoeven een zoodanige wijziging; vele verenigingen toch zijn feitelijk weinig anders dan Naamlooze Vennootschappen op coöperatieven grondslag. Bedriegen de voorsteeken niet geheel dan achten meerdere bedrijven langzamerhand den tijd gekomen, alle melkleveraars tot het lidmaatschap toe te laten en het lidmaatschap, stemrecht enz., onafhankelijk te stellen van het bezit van aandeelen.

Ontwerpen van statuten, huishoudelijke reglementen en het houden van verschillende vergaderingen en besprekingen in verband daarmee vroegen veel tijd.

Verschiedene vergaderingen werden in 1912 door den zuivelconsulent bijgewoond. Voor de waarneming van het secretariaat der commissie, welke tot opdracht had te trachten te komen tot een goede organisatie op gebied der zuivelbereiding in Drenthe werd zeer veel tijd gevraagd voor de vele voorbereidende vergaderingen, voor het stellen van verschillende stukken, ontwerpen van reglementen, circulaires, notulen enz.

In hoedanigheid van secretaris der *Commissie van Toezicht* op het BCA. worden door den zuivelconsulent twee reizen naar het buitenland gemaakt.

In 't verslag wordt melding gemaakt van de instelling van een onderzoek door een commissie naar de voederwaarde van zure wei afkomstig van caseïne-bereiding.

Ten gevolge van verschillende omstandigheden schijnt van een oprichting der caseïnefabriek te Meppel niets te zullen komen.

Bij de bezoeken van controleverenigingen bleek overal, behalve aan één bedrijf, alles in orde te zijn. Bedoelde controlevereniging kreeg een nieuwen controleur.

Aan enkele verenigingen word de raad geven niet te lang de gummistoppen te blijven gebruiken; onnauwkeurige aflezing — fouten dus — blijven dan niet uit.

Bezocht werden in 1912 63 zuivelfabrieken in het ambtsgebied; gebracht werden aan die bedrijven 199 bezoeken. Buiten de provincie werden bezocht 11 bedrijven.

Bezocht werden, mede in verband met de gehouden stalwedstrijden, 116 boerderijen en stallen.

Omzetting van 2 handkrachtbedrijven in stoom werd voorbereid; de omzetting had niet de instemming van den zuivelconsulent. Aansluiting bij naburige flinke stoomzuivelfabrieken zou ongetwijfeld veel voordeliger voor belanghebbenden zijn. Zelfs de verbinding van een konmalerij aan het stoombedrijf wettigt nog niet de omzetting van een bedrijf, gedreven door handkracht, in een stoomzuivelfabriek. Bij nauwgezet onderzoek en bij een behoorlijke scheiding van beide bedrijven in de administratie zal spoedig blijken, dat de malerij geen geldelijk voordeel voor de vereeniging! is, doch de meesttijds daarmede samengaande handel in voederartikelen veel moet goed maken.

In Drenthe zijn thans 10 stoomzuivelfabrieken en aan een daarvan een malerij verbonden is. Aan 2 bestaande stoomzuivelfabrieken wordt in 1912 begonnen met den bouw eener malerij. In 1913 zullen vermoedelijk 2 handkrachtfabrieken omgezet in stoom beide tevens een malerij krijgen.

Aan 7 bedrijven, waaraan geen malerij verbonden, wordt wel handel gedreven in voederartikelen.

Enkele bezoeken werden gebracht in verband met bottergebreken; de gewenschte oplossing werd nog niet verkregen.

Aan één bedrijf moest het bestuur ondervinden hoe moeilijk het is, een nalatig administrateur ter verantwoording te roepen.

Bij de bezoeken aan boerderijen of stallen mocht steeds overal de gewenschte medewerking worden verkregen. De gegeven adviezen werden steeds min of meer volledig nagevolgd. Dit kan niet gezegd worden van de adviezen, gegeven in de gemeente Oosterhesselen aan een 5tal bedrijven, waarvan het toezicht is opgedragen aan de Nederlandsche Heidemaatschappij. De veehouders-pachters willen gaarne in elk opzicht verandering en verbetering, doch elke poging daartoe stuit af op gebrek aan medewerking bij administrateurs en eigenaar. Verbetering der bedoelde bedrijven is juist zeer noodzakelijk.

Buiten de provincie werden 5 stallen bezocht ter beoordeeling van stalbouw uit betonplaten volgens aanduiding van het *Instituut voor Landbouwwerktuigen en -gebouwen* te Wageningen.

Te Assen werden op de vaste zitdagen en andere dagen aangeteekend 196 bezoekers, te Mepel 74 personen.

Het aantal onderzoekingen bedroeg in 1912 15.667.

In de onderscheiden deelen van de provincie Drenthe waren in 1912 de uitkomsten van het veehouders- en zuivelbedrijf in het algemeen goed te noemen. De gezondheidstoestand van het vee was in het algemeen goed; omtrent het tegendeel is niets gebleken.

Wellicht is het hier de plaats te wijzen op het bijzonder verschijnsel, dat in 1912 het vetgehalte der melk aan de meeste zuivelfabrieken geleverd, in het voorjaar opvallend laag was; lager dan andere jaren. Een verklaring is daarvoor nog met geheel te vinden. Wellicht moet in dat verband genoemd worden de minder goede voedingstoestand van het vee, geen krachtige bijvoeding in den winter na het mond- en klauwzeer van 1911.

De grasgroei was voordelig en over het algemeen kwam het meeste hooi in goeden of uitstekenden toestand vóór den langdurigen, kouden regentijd in den zomer binnen.

Van de tweede snede der hooilanden kwam zeer weinig of zoogoed als niets terecht; op vele plaatsen werd toevlucht genomen tot het inkuilen van de tweede snede.

De prijzen van het vee, reeds hoog in het voorjaar, werden in het najaar nog hoger. De kwaliteit van de boter geeft geen aanleiding tot het maken van bijzondere bemerkingsen. De prijzen waren, behouders enkele schommelingen, goed, het gehele jaar door zelfs hoog; de abnormaal hoge prijzen van het najaar 1911 werden niet weer bereikt. Ook aan middelgrote en meer kleine bedrijven werden aangeschaft roomzuurbassins en karnkneders. Ook voor kleine bedrijven blijken roomzuurbassins zonder enig roerwerktuig, mits goed geconstrueerd, goed te voldoen. Karnkneders zijn in kleine bedrijven alleen dan op hun plaats, indien de uiterste zindelijkheid in het geheele bedrijf in acht wordt genomen.

De coöperatieve stoomzuivelfabriek te **Valthermond**, wegens gebrek aan melk in 1911 tijdelijk stopgezet, werd in April 1912 wederom in werking gebracht.

Opgeheven werd de handkrachtfabriek te Anloo.

De boterproductie van de aangeslotenen bij het BCA. steeg in 1912 niet onbelangrijk en was zoo hoog als nimmer te voren; zo bedroeg 4.161.707 K.G. Duidelijker bewijs voor de waardering van de zuivelfabrieken door de veehouders behoeft zeker niet geleverd.

Het aantal stierhouderijen breidde zich in 1912 andermaal uit; er kwamen 20 vereenigingen bij; 1 Januari 1913 telde Drenthe 74 stierhouderijen. Eén vereeniging word opgeheven.

Het aantal fok- en controlevereenigingen bleef gelijk; plannen voor de oprichting van nieuwe controlevereenigingen worden voorbereid. Voor overhaasting zij men echter gewaarschuwd. Indien het streven, om een controle- of fokvereeniging te krijgen, niet uitgaat van de veehouders zelve, hoede men zich ervoor deze vereenigingen op te dringen of kunstmatig in het leven te roepen.

Een huishoudelijk reglement wordt op verzoek van verschillende stierhouderijen ontworpen. De bestaande fok- en controlevereenigingen werken goed; getracht zal worden die vereenigingen in 1913 meer te bezoeken dan tot dusverre het geval was.

Evenals voorgaande jaren kan hier ook thans wederom melding gemaakt worden van een stalwedstrijd in 1912, te **Oosterhesselen** gelhouden. Gehouden werden in 1912 de twee rondgangen der wedstrijden te **Emmen** en **Vlieghuis** en de eerste rondgang voor den wedstrijd te Oosterhesselen.

In het verslag der Commissie voor Stalverbetering zal daaromtrent afzonderlijk worden gerapporteerd.

Aan den wedstrijd te **Oosterheeselen** werd deelgenomen door 13 veehouders. Zoowel bij den eersten als bij den tweeden rondgang werd gekeurd naar punten, een systeem dat uitstekend voldoet.

De bevordering van stalverbetering zij in het bijzonder nog eens den besturen der zuivelbedrijven aanbevolen. Stalverbetering is ongetwijfeld de eerste noodzakelijke stap om tot verbetering van de grondstof en het product te komen.

Melding wordt gemaakt van het resultaat van de bemoeiingen der commissie voor eene organisatie op gebied der zuivelbereiding. Een organisatie kwam tot stand, waarin deel zullen nemen 16 bedrijven reeds aangesloten bij den staande zuivelbond en 9 niet tot die organisatie behorende bedrijven. Tezamen zullen die be-

Nieuwsblad van het Noorden 02-06-1913

ASSEN, 1 Juni. Het aantal aangesloten fabrieken bij den Bond van coöperatieve **Zuivelfabrieken** in Drente klom in 1912 van 16 tot 25. Het door de aangesloten fabrieken verwerkt aantal liters melk steeg van 44.242.376 tot 55.979.464. De fabrieken te Hoogeveen, Westerbork en Frederiksoord verwierven een diploma resp. met 66,8, 65,9 en 65,4 punten. De rekening en verantwoording sluit met een **nadeelig saldo van f 188.02½.**

drijven pl.m. 55.421.498 L. melk verwerken. Er zijn tekenen, die erop wijzen, dat de organisatie op gebied der zuivelbereiding een betere toekomst tegemoet gaat.

1914

Provinciale Drentsche Asser Courant 1914-03-28

Jaarverslag Drentsche Bond Coöp. Zuivelfabrieken 1913.

Aan het jaarverslag van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe over 1913 is het volgende ontleend :

Het jaar 1913 heeft zich voor onzen Bond in vergelijking met zijn voorgangers zeer gunstig onderscheiden. Terwijl toch het ledental op den 1sten Jan. 1909 nog 36 bedroeg, zagen wij dit in de opeenvolgende jaren zeer sterk inkrimpen tot op 16 aan het einde van het vorige jaar.

Brachten de laatste jaren telkens nieuwe rampen en waren deze vol teleurstellingen, niet alzo kan van het verlopen jaar worden getuigd en met dankbaarheid mogen wij gewagen van den goeden geest, die het leven van onzen Bond heeft opgevroolijkt en ons frisschen moed en nieuwe krachten heeft geschonken.

De reorganisatie van den Bond, die, dank zij de medewerking van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, tot stand is gekomen en welke werd geregeld op de algemeene vergadering den 7den Januari te Assen gehouden, bezorgde ons een 9-tal nieuwe leden, terwijl de oude leden eenparig hadden besloten de reconstructie en de statutenwijziging te aanvaarden. Zoo werd er eene nieuwe vereeniging gevormd met 25 leden, waarbij zich in den loop van het jaar nog de fabriek „Haalweide” te **Haalweide**, gemeente de Wijk, heeft gevoegd.

Gaarne zou men zien, dat de ruim 40 fabrieken, die nog buiten het vereenigingsleven staan, als lid tot onze organisatie toetraden. Krachtig wekt de secretaris in zijn verslag op tot aansluiting bij den Bond.

Naar buiten is het jaar 1913 een groot succes geweest, men denke slechts aan de groote betekenis, die de Haagsche Landbouwtentoonstelling voor ons is geweest.

Ook voor de veehouderij is het jaar 1913 zeer goed geweest, de vee prijzen waren beslist hoog, terwijl de graslanden groote opbrengsten hebben geleverd. Overal had men overvloed van gras, terwijl het buitengewoon mooie najaar in niet geringe mate er toe heeft bijgedragen dat de melkproductie in 1913 zeer hoog is geweest.

Bijna alle fabrieken ontvingen in het afgelopen jaar meer melk dan in het daarvoorafgaande.

Ook de boter prijzen waren zeer bevredigend, zoodat er in velerlei opzicht reden tot groote tevredenheid is.

Betreurd wordt, dat slechts 20 personen gevolg hebben gegeven aan de uitnoodiging om buitengewoon lid van den Bond te worden, wat de secretaris toeschrijft aan de vrij hooge jaarlijkse bijdrage á f 2.50.

Door den Bond werden, evenals in het voorgaande jaar, de boterkeuringen weer gemeenschappelijk met den Bond te Groningen gehouden. De keuringen waren wekelijks in de Rijkslandbouwschool te Groningen, alwaar de amanuensis dezer inrichting, de heer Stevens, zich op zeer lofwaardige wijze van de regeling on de verzending der boterpotten en kistjes heeft gekweten. De inzendingen hadden zeer regelmatig plaats en slechts 8 keeren was de een of ander fabriek in gebreke gebleven in te zenden, terwijl dan bij nader onderzoek nog bleek, dat toevallige en onvoorziene omstandigheden daarvan de oorzaak waren geweest.

De commissie voor de boterkeuringen heeft dan ook nimmer zich verplicht gezien voor nalatigheid bij het inzenden de daarvoor gestelde boete van de fabriek te eischen.

Vergelijkt men de cijfers welke op de keuringen voor de ingezonden monsters worden gegeven, dan blijkt hot dat deze vooral niet hooger zijn dan in de voorafgaande jaren. Er zijn daarvoor 2 mogelijkheden :

1. dat de kwaliteit van de boter er inderdaad niet op vooruitgaat ;
2. dat de eischen, die door de jury worden gesteld, steeds hooger worden.

De commissie voor de boterkeuringen in de provinciën Groningen en Drenthe waren van meening, dat er wel enkele redenen bestonden om te gelooven, dat de kwaliteit inderdaad vooruit gaat, maar dat de juryleden steeds hooger eischen stellen.

Verschillende aangesloten bedrijven toch hechten zeer groote waarde aan deze wekelijksche keuringen en doen al hun best om de kwaliteit van de boter steeds beter te doen zijn, en toch ziet men dat ook deze fabrieken met dezelfde botermakers van vorige jaren toch betrekkelijk weinig hooger cijfers halen.

Pogingen worden daarom aangewend de cijfers iets hooger op te voeren. Een zeer goede maatregel mag worden genoemd het onderzoek op 't vuilgehalte der melk, zooals dat reeds op vele fabrieken geschiedt. Aan alle beheerders is in de maand Mei eene circulaire verzonden, waarin dezen werden verzocht mede te deelen óf aan het bestuur óf aan den Zuivelconsulent wanneer door de leveranciers van de melk een bepaald artikel in groote hoeveelheden aan hun vee wordt gevoederd. Men hoopt door deze mededelingen meer zekerheid te verkrijgen omtrent het ontstaan van de verschillende botergebreken, die, naar het oordeel der juryleden, dikwijls hun oorzaak vinden in het voederen van veel groenvoeder of van een speciaal krachtvoer, terwijl in den winter 1912/13 dikwijls een botergebrek werd toegeschreven aan het overmatig voederen van aardappelen.

In verband met de reorganisatie van den Bond, waardoor niet alle fabrieken een vol jaar aan de keuring hebben deelgenomen, maar de nieuw aangeslotene sinds den 1^{en} Mei, werd op voorstel van de Commissie voor de boterkeuringen besloten dit jaar geen diploma's uit te reiken.

Indien evenwel de in vorige jaren gestelde eischen tot het verkrijgen van een diploma ook over 't verlopen jaar geldig waren geweest, dan zou toch alleen V (**Frederiksoord**) daarvoor in aanmerking zijn gekomen met de volgende gemiddelde cijfers van 52 keuringen. Geur 6.20. Smaak 6.06. Gehalte en bewerking 7.16. Eindcijfer 65.29. Van 13 fabrieken het gemiddelde eindcijfer meer dan 60 punten. Van 9 fabrieken was het gem. cijfer tusschen 50 en 60. Van 3 fabrieken tusschen 50 en 55, en één fabriek kon zelfs gemiddeld nog geen 50 punten halen.

Om de 3 maanden wordt beurtelings te Assen en te Groningen eene algemeene boterkeuring gehouden, gevolgd door besprekingen. Op 2 dezer bijeenkomsten was een spreker uitgenodigd, en wel te Assen de heer Vermale te Uitwellingerga en te Groningen de heer Hepkema van Leeuwarden, terwijl de heer Huisman te Groningen bij deze gelegenheden zich gewoonlijk bijzonder verdienstelijk maakt.

In den loop van het jaar werden door het bestuur onderhandelingen gevoerd met den heer F. de Muinck, leeraar M. O. Boekhouden en Accountant over het uitoefenen van de administratieve contróle. Deze maatregel viel in goede aaide.

Deze controle vindt ten minste 4 keer per jaar plaats, zooveel mogelijk eens per 3 maanden, op tijdstippen door het secretariaat van den Bond te bepalen.

De voorwaarden waarop de volledige administratieve controle (3 maandelijksche + jaarcontrole) wordt verricht, houden ten nauwste verband met het bedrijf en zijn afhankelijk gemaakt of er naast de boterfabriek ook een malerij aan is verbonden of dat er handel in voederartikelen wordt gedreven. Bovendien is er verschil of het een groot dan wel een klein bedrijf is of een bedrijf met veel détailverkoop.

Tevens blijft de gelegenheid voor de leden van den Bond bestaan, om alleen deskundige hulp te verkrijgen voor het nazien der jaarrekening.

Voor de volledige administratieve controle meldden zich aan de fabrieken te **Haalweide, Norg, Roden, Rolde, Frederiksoord** en **Zuidlaren**.

Voor de jaarcontrole de fabrieken te **Exloo, Beilen** en **Uffelte**.

Het depôt dat sedert Maart 1909 voor rekening van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe werd gedreven, werd met ingang van 1 September weder opnieuw door den Bond beheerd,

De dephouder wordt ter zijde gestaan door eene Commissie van Aankoop, bestaande uit 5 leden, waarin de voorzitter en den secretaris van den Bond ambtshalve zitting hebben.

Of de te maken onkosten zullen kunnen worden bestreden zal in hooge mate afhangen van de medewerking der leden doch het bestuur meent, dat waar de aankoop bij dit depot van de verschillende artikelen nodig in het zuivelbedrijf zulke grote voordelen aan de afnemers biedt, wij op aller steun mogen rekenen.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1914-12-02

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN – Dinsdagmiddag werd in het Stationskoffiehuis alhier gehouden de algemeene vergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, voorzitter de heer G. C. Lunsingh Meijer, secretaris de heer Eelkman Rooda.

Aanwezig zijn afgevaardigden van de bedrijven **Assen, Exloo, Haalweide, Hoogersmilde, Hoogeveen, Hijken, Koekange, Oosterhesselen, Ruinerwold (Algemeen Belang), Sleen, Uffelte, Wapserveen, Zuidlaren** en **Zweeloo**, derhalve 14 van de 27 fabrieken, uitbrengende tezamen 43 stemmen. Tevens zijn in de vergadering aanwezig de heer Reitsma (den Haag), secretaris van den FNZ., en het adviseerend lid, de Rijkszuivelconsulent in Drenthe.

Te ruim half twee opent de voorzitter de vergadering met de mededeeling, dat op den dag dat de benoeming van den heer Posthuma tot Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bekend werd, het bestuur van den Bond vergaderd was en telegrafisch den vroegere zuivelconsulent van Drenthe en secretaris van den F. N. Z. met die benoeming heeft gelukgewenscht. Het is te hopen, dat de nieuwe Minister veel voor ons land en voor Drenthe zal kunnen doen. De vergadering betuigt door applaus hare instemming met die mededeeling. Medegedeeld wordt, dat de notulen der vorige algemeene vergadering voorkomen in het officieel orgaan van den F. N. Z. van 27 Juli jl. ; zij worden onveranderd vastgesteld. In de commissie voor de boterkeuringen werd in de plaats van het aftredend lid de heer Knol (Koekange), die niet herbenoembaar is, aangewezen de heer Annema (Roden), die de benoeming aannam. Als commissie tot het nazien van de rekening en verantwoording over 1914 worden door den

voorzitter aangewezen de bedrijven Havelte, Hijken en Rolde. Deze bedrijven zullen worden aangezocht daartoe iemand aan te wijzen. In de Commissie van Aankoop wordt in plaats van den heer de Lange (Assen), die niet herbenoembaar is, aangewezen de heer Harsema (Hijken), deze heeft de benoeming aanvaard. Aan den tweeden leergang van den cursus voor machinisten, gegeven te Hoogeveen door den leeraar-machinist van den F. N. Z. wordt deelgenomen door 15 leerlingen. De Commissie voor de boterkeuringen stelt voor bij de keuringen in 1915 het cijfer 5 niet wederom af te ronden tot op 6. De Commissie stelt verder voor dezelfde eischen als in 1914 te stellen voor het verkrijgen van een diploma in 1915 en eveneens een bedrag van f50 te verdoelen onder het personeel van de bedrijven die in 1915 met het hoogste aantal punten een diploma verwerven. Voorgesteld wordt den uitslag der boterkeuringen in den vervolge behalve aan den directeur van het bedrijf ook gratis te zenden aan de voorzitter. Worden meerdere

exemplaren door bestuursleden van een bedrijf gewenscht, dan moet daarvoor als voorheen worden vergoed f 150 per jaar. De gemeenschappelijke keuring met Groningen zal plaats hebben te Groningen op Donderdag 17 December a.s. te half een des namiddags. Ook heeft de Commissie voorgesteld in 1915 wederom alleen te keuren gezouten boter. In de bestuursvergadering van hedenmorgen was men echter van oordeel, dat het ook gewenscht zoude zijn ongezouten boter te keuren en daarvoor diploma's beslikbaar te stellen. Aan de commissie voor de boterkeuringen zal gevraagd worden dit denkbeeld nader te willen overwegen, opdat elk bedrijf gevraagd kan worden vóór 1 Januari a.s. op te geven in welke rubriek het geregeld wil deelnemen. Naast deelname in de gekozen rubriek is elk bedrijf dan nog vrij bovendien een extra pot boter in een andere rubriek ter beoordeeling te zenden. Mededinging naar een diploma zal alleen kunnen geschieden in de voor 1 Januari gekozen rubriek. De algemeene vergadering keurt goed dit denkbeeld aah de commissie ter uitwerking in een nader voorstel, ook voor wat betreft de voorwaarden voor het verkrijgen van een diploma, te zenden. Langdurig wordt gesproken over de ontworpen advertentie tot oproeping van sollicitanten voor de betrekking van technischo hulp voor de Bonden in Groningen en Drenthe. De benoeming van den ambtenaar zal geschieden door de voorzitters der beide Bonden in Groningen en Drenthe, de beide Zuivelconsulenten en den secretaris van den F. N. Z. De benoeming zal voorloopig geschieden voor den tijd van een jaar. Na verloop van dien tijd kan de benoeming bestendig worden. De secretaris van den F. N. Z. deelt mede, dat men in Groningen het meest was voot een flink praktisch werkmán. De voorzitter van den Bond zegt, dat men hier aanvankelijk ook 't meest gevoelde voor een praktisch man, doch de algemeene vergadering wensehte een andere richting en stelde voor de advertentie anders te redigeeren. Heden moet worden uitgemaakt wat Drenthe wil. Heeft men een besluit dan kan men ver dei zien hoe dat uit te werken of hoe met Groningen tot overeenstemming te komen. De heer de Vlies (Hoogeveen), daarbij gesteund door de directeuren der bedrijven Havelte, Ruinerwold en Zweeloo wenschen vooral een theoreticus en wel iemand van de Rijkszuivelschool te Bolsward. De secretaris van den F. N. Z. tracht de heeren te overtuigen dat een practicus voor Drenthe en Groningen meer gewenscht is en meent dat daarmede een ernstige proef moet worden genomen. Door stemming wordt ten slotte met 27 tegen 16 stemmen beslist dat de advertentie zal stellen als eisch iemand met een diploma van de Rijkszuivelschool. Tegen stemmen de afgevaardigden der bedrijven Exloo, Hijken, Ooeterliesselen, Sleen, Wapserveen en Zweeloo. Voorgesteld wordt verder door de heeren Lubberink, de Vlas en van Dijk het salaris niet te bepalen op f 75 tot f 100 per maand, doch op f 1500 per jaar, opdat men niet alleen een theoreticus kan oproepen, dóch kan krijgen een goéd practicus van de Rijkszuivelschool. Dit voorstel wordt verworpen met 31 tegen 12 stemmen. Voor stemden de bedrijven Haalweidé, Havelte, Hoogeveen en Ruinerwold (Algem. Belang). Het bestuur zal overwegen lioe aan dit besluit uitvoering te ge-

ven. De begrooting voor het dienstjaar 1915 wordt zonder dat een der aanwezigen het woord voert of stemming vraagt, aangenomen. Geraamd is in ontvangsten en uitgaven f 2580, waaronder een post van f 60 als onvoorzien voor uitgaven. De omslag door de fabrieken te betalen wordt bepaald op 3£ ct. per 1000 K.G. melk. De agenda voor de algemeene vergadering van den F. N. Z., te houden 9 December te Utrecht, geeft geen aanleiding tot besprekingen. In de vacatures ontstaan door de periodieke aftreding van de heeren G. C. Lunsingh Meijer en Tj. Beute, worden herbenoemd met algemeene stemmen (43) de heer Lunsingh Meijer, en met 38 stemmen de heer Beute. Tevens waren uitgebracht 3 stemmen op den heer de Vlas (Hoogeveen) en 2 stemmen op den heer Wilting (Sleen.) Beide heeren aanvaardden onder, dankbetuiging de herbenoeming. Bij de gehouden rondvraag vraagt de heer Vrieling {Hoogersmilde) of wellicht in Assen een cursus voor de machinisten kan worden gehouden. De voorzitter antwoordt, dat indiefl een volgend jaar zich bij een eventueelen oproep voldoende personen voor Assen aanmelden, daar een cursus kan worden gehouden. De heer de Vias (Hoogeveen) vraagt of iets gedaan kan worden inzake de tegenwoordige regeling betreffende de boterprijzen en den export. De heer Reitsma deelt mede, dat de boterprijzen met 10 ct. verhoogd zijn en ook weldra een ander percentage voor binnenlandseh verbruik zal worden bestemd. Met een woord van dank, in het bijzonder aan den heer Reitsma, wordt de vergadering te 3 uur 50 door den voorzitter gesloten.,.

1915

Provinciale Drentsche Asser Courant 1915-03-13 DI-1

De ontwikkeling van de fabriekmatige boterbereiding in Drenthe.

Thans willen we nagaan, hoe het aanvankelijk met de tientallen handkrachtfabriekjes in het algemeen ging, en hoe ze werkten. De verwachtingen, die hieromtrent reeds in '95 bestonden, waren niet schitterend. Het Genootschap schreef dan ook in zijn verslag over genoemd jaar: "Een inspectie over alle bestaande fabrieken zou zeer gewenscht zijn, teneinde aan de bereiding klevende gebreken in het licht te kunnen stellen en navolgenswaardige zaken bekend te kunnen maken."

De bedoelde inspectie werd in de jaren '97 en '98 uitgevoerd door den rijkslandbouwleraar voor Drenthe, den heer J. Elema. Niet minder dan 52 fabrieken werden geïnspecteerd, en van de bevinding, aan elk dier fabrieken opgedaan, werd een rapport aan het Genootschap en aan het bestuur van elk der betrokken fabrieken gezonden. De laatsten geraakten hierdoor op de hoogte met de gebreken, die de boterbereiding en de inrichting der fabriek aankleefden en konden hun voordeel doen met de voorstellen tot verbetering, in het rapport mede aangegeven.

Te verbeteren was er nog al veel; ook buiten de fabriek.

De behandeling der melk, vóór ze aan de fabriek kwam, liet in de zandstreken - potstallen! veel te wenschen over. Aan de afkoeling en de bewaring van de melk op de boerderij haperde het bovendien. Dikwijls werd zure melk aan de fabriek geleverd.

Indien zooiets tegenwoordig gebeurt, dan wordt zulke melk geweigerd; maar toen durfden de directeuren geen strenge controle toepassen, wegens hun afhankelijke positie, daar zij door het bestuur niet altijd voldoende gesteund werden.

Wat sukkelde men met allerlei dingen! Bijna algemeen behielp men zich in de handkrachtfabriekjes met kook- of fornuispotten tot het voorwarmen der melk; elders stonden de centrifuges slecht, en lieten daardoor 0,25 tot 0,4 % vet in de ondermelk. IJs achtte men overbodig. Velerwegen was gebrek aan water, zoodat de rijkslandbouwleraar in zijn eindrapport aan het Genootschap schreef: „Herhaaldelijk is het mij voorgekomen, dat men tegen het pompen van één emmer water opzag en dat het verbeteren van de eenige aanwezige of het maken van een nieuwe put of Nortonpomp alleen werd nagelaten uit zuinigheid!

Men behoeft niet te vragen, hoe aan dergelijke fabrieken de geleverde melk in warme perioden tot slechte boter verknoeid *moet* worden."

't Zou ons te ver voeren, een beeld te willen geven van de gebrekkige inrichting van vele dier handkrachtfabriekjes.

't Hapende trouwens evenzeer aan het personeel, niet slechts uit een oogpunt van bekwaamheid in de zuivelbereiding, maar ook met het oog op boekhouding, handelskennis en controle.

Welk een dankbaar arbeidsveld zou Drenthe zijn voor een zuivelconsulent, die zich geheel aan de opleiding van fabriekspersoneel, de voorlichting der fabrieken, het in 't leven roepen van coöperaties op het bewuste gebied enz., zou kunnen wijden!

Ook zou door aaneensluiting van vele kleine fabriekjes tot een bond misschien veel bereikt kunnen worden.

Deze laatste gedachte had reeds vroeger, in '96, het bestuur der boterfabriek te Grolloo het initiatief doen nemen tot het oproepen van besturen van coöperatieve boterfabrieken tot een ver-

gadering. Mede door het opwekkend woord van den voorzitter en den thesaurier van het Genootschap was toen besloten tot oprichting van den Drentschen Zuivelbond,³⁵ doch slechts 16 fabrieken sloten zich als lid aan; het scheen dat de Bond weinig ten goede zou kunnen uitvoeren.

In '99 veranderden de vooruitzichten. Toen word door het Genootschap de eerste zuivelconsulent voor Drenthe, de heer F. E. Posthuma, thans minister van Landbouw, Handel en Nijverheid, benoemd, en trad een nieuw leven in. Als zuivelconsulent ontwikkelde de heer Posthuma een groote werkkraft die vooral ook aan den Bond ten goede kwam.

De statuten werden gewijzigd; een reglement voor den aankoop van hulpstoffen kwam tot stand en commissiën werden benoemd voor den aankoop en voor de verplichte boterkeuringen.

Ook genoot de Bond een jaarlijksch Subsidie van f 250 van het Genootschap, terwijl hij als lid toetrad tot de Algemeene Nederlandsche Zuivelbond (F.N.Z). Een handelsmerk, het merk „Erika“ werd ingevoerd, en zoo hoopte men het vertrouwen in de kwaliteit van de boter te doen toenemen.

Het zou ons te ver voeren hier bijzonderheden te willen vermelden van de in 1912 ongerichte „Centrale Knederij en Exportvereniging Drenthe“, van de benoeming van een ambulant-directeur; van de ingestelde ondersteuningskringen; van de cursussen voor fabriekspersoneel, door den zuivelconsulent gegeven; van diens cursussen in practisch melkonderzoek; van zijn controle op de boekhouding der fabrieken en zijn adviezen inzake, oprichting, en verbouwing van fabrieken, aanschaffing, van werkbuien enz.; van den steeds toenemenden laboratorium-arbeid sedert 1904 in het Landbouwhuis te Assen verricht; van den steeds toenemenden coöperatieven aankoop van hulpstoffen voor de fabrieken door den Bond; van de uitgave van een orgaan³⁶ en een Jaarboekje; van het boteronderzoek vanwege den Bond en van zoovele andere zaken, de ontwikkeling van de fabriekmatige zuivelbereiding betreffende.

Ons bestek laat het niet toe, hier overal bij stil te staan, doch een uitzondering moeten wij maken ten opzichte van de boterkeuringen.

Spoedig na de infunctietreding van den heer Posthuma werd er met het houden dezer keuringen vanwege den Bond een aanvang gemaakt. Zo werden eerst echter in z.g.n. kritieke tijden, b.v. van hooi op gras, van gras op hooi enz. gehouden, terwijl van den uitslag der keuring aan de fabrieken mededeling werd gedaan³⁷. Het nut dezer keuringen nam dan ook toe, sedert er meerdere per jaar werden gehouden en daarenboven premiën werden uitgelooft voor de botermakers der fabrieken, wier boter de hoogste punten behaalde. Van Mei 1907³⁸ af hadden de keuringen wekelijks plaats, waardoor een geregelde controle ontstond, zodat de directeuren en botermakers der fabrieken steeds hun voordeel konden doen met de verkregen uitkomsten.

35 Bij de Statuten-wijziging in '99 werd de naam veranderd in: „*Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.*”

36 In 1907 werd de uitgave gestaakt.

37 Toen die eerste boterkeuring werd gehouden, vertoonden 25 van de 26 ingezonden monsters een gebrek! En hoeveel monsters hadden vele gebreken!

38 Eerst waren de keuringen van den Groninger en Drentshen Bond gemeenschappelijk (in 1907 en 1908). Toen later de Drentsche Bond alleen zijn keuringen hield, liepen de kosten te hoog, zodat thans weer met Groningen samen gekeurd wordt.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1915-03-27

De ontwikkeling van de fabriekmatige boterbereiding in Drenthe. (Slot.)

Boterkeuringen Drentsche zuivelbond

En inderdaad was er nog veel te verbeteren. Niet minder dan 47% der in 1907 ingezonden monsters was met gebreken behept, aangeduid als: „sterk”, “bont “; “sterk visschig”; „spek-kig vet”; „goor, sterk”; „goor, pasteursmaak”, enz. enz.

De heer **J. C. van Weijdom Claterbos**, in 1905 na het vertrek van den heer Posthuma als zuivelconsulent opgetreden, wees dan ook in zijn lezing over boterkeuringen, in 1908 gehouden, op de noodzakelijkheid van de bestrijding en voorkoming dezer veelvuldig geconstateerde botergebreken. De invoering van een premiestelsel door de fabrieken werd aanbevolen: een stelsel, waarbij aan botermakers en overig personeel een premie werd toegekend, wanneer door de boter een hoog aantal punten werd behaald.

De eerste fabrieken, die een dergelijk premiestelsel invoerden en toen reeds ingevoerd hadden, n. l. de fabrieken te **Hoogeveen**, **Frederiksoord** en **Zweeloo**, luidden hiermee goede resultaten. Voor de nieuwe fabrieken te **Assen** en te **Beilen** was een regeling ingevoerd, volgens welke de botermaker per week f 1.- premie ontving, wanneer de boter op de keuring meer dan 65 punten behaalde, doch op het salaris van den botermaker zou f 1.— per week worden gekort, zoo dikwijls het aantal punten beneden 60 bleef.

De wekelijksche boterkeuringen hadden intusschen veel invloed ten goede, doch haar invloed zou veel grooter geweest zijn, indien meerdere fabrieken bij den Bond waren aangesloten. Wel neemt na de reorganisatie in 1918 het ledental toe, doch zeer te betreuren is het, dat niet alle coöperatieve boterfabrieken in Drenthe tot één machtigen bond zijn vereenigd. Laten we toch eens naar onze westelijke burenen zien! (Friesland)

Botercontrolestation Assen”

Veel meer algemeen dan de Bond heeft, gedurende een tiental jaren de vereniging „Botercontrolestation Assen” (BCA.) gewerkt. Op het voorbeeld van de *Friesche Maatschappij van Landbouw* werd bovengenoemde vereniging in 1903 door het *Genootschap* opgericht. Het grootste deel der toen bestaande fabrieken sloot zich aan, en al heel spoedig bleek nu, hoe ook vooral tegen een te hoog watergehalte in de boter moest gevochten worden. Lange lijsten met raadgevingen en wonden, om het watergehalte van de boter te verlagen, werden aan de fabrieken gezonden, en de opgelegde boeten hebben het overige moeten doen.

het BCA. ontvangt, evenals de andere zeven bestaande botercontrolestations, een rijkssubsidie, terwijl de aangesloten fabrieken, die haar verplichtingen na komen, het recht en den plicht hebben, gebruik te maken van het rijksbotermerk, krachtens de wet van 17 Juni 1905 vastgesteld.

En zoo is de fabriekmatige zuivelbereiding steeds vooruitgegaan, dank zij vooral de betere vorming van het fabriekspersoneel en de verbeterde machines, in de fabrieken gebruikt. De boterprijzen waren in 't algemeen goed, en in vergelijking met de prijzen van de negentiger jaren heel goed.

ROGAT	
1890—1891	f 86.--
1895—1896	f 94.56.
1900—1901	f 117.64.
1905—1906	f 180.80.
1910—1911	f 144.65.
1913—1914	f 155.52.

Het bedrag dat aan de oudste coöperatieve fabriek van Drenthe, die te Rogat, gemiddeld betaald word voor de melk per koe en per jaar varieerde in 25 jaar zeer sterk, zooals het hier naast staatje aangeeft:

Ofschoon we naar aanleiding van deze cijfers niet in uitvoerige beschouwingen willen treden, moeten we er in dit verband toch op wijzen, dat de stijging van de hoeveelheid melk, gemiddeld per koe geleverd, zeer belangrijk is geweest in genoemd tijdperk, door de voortdurende veeverbetering en door de betere voeding en verpleging van het vee.

Voortdurend bestond er een heilzame wisselwerking tusschen de veeverbetering en de financiële uitkomst van de melkerij, en waar de eerste op den ingeslagen weg steeds voortgaat, zal de laatste, zoo de boterprijzen standhouden, nog gunstiger kunnen worden. Vooral daar zal dit mogelijk zijn, waar kleine boterfabriekjes, die dicht bij elkaar staan, opgaan in één wélin-gerichte groote fabriek. Bovendien zal de verbetering der rundveestallen, en de zorgvuldiger behandeling van de melk op de boerderij, vóór ze naar de fabriek gaat, er veel toe kunnen bijdragen dat de kwaliteit der geproduceerde boter nog voortdurend verbetert.

Wanneer we nu, aan het slot van onze omschrijving der fabrieksmatige boterbereiding in Drenthe gekomen, een korte samenvatting willen geven van haar betekenis voor deze provincies, dan wijzen we er op, dat in 33 van de 34 gemeenten thans een of meer coöperatieve stoomzuivelfabrieken zijn gevestigd. (In sommige gemeenten als **Anlo, Beilen, Borger, Dalen** en **De Wijk** vindt men er drie ; in **Havelte** vier). De grootste fabriek, die te **Hoogeveen**, die in 1896 de melk verwerkte van 108 boeren, ziet thans dit aantal tot 1403 gestegen. Zij verwerkt jaarlijks pl.m. 12 miljoen L. melk. Naast de 55 coöperatieve stoomzuivelfabrieken bestaan nog een achttal coöperatieve handkracht-boterfabrieken, terwijl bovendien nog twee particuliere stoomzuivelfabrieken bestaan, zoodat thans de verhouding tusschen de coöperatieve en speculatieve fabrieken is als 13:1.

Hoewel de welvaart der provincie in den tijd, waarin de boterfabrieken tot bloei kwamen, is toegenomen, en van hoeveel belang voor de economische ontwikkeling de fabrieksmatige boterbereiding is geweest tot op heden, is niet in getallen uit te drukken. 't Is echter voor ieder duidelijk, dat hot vooruitstrevende deel van Drentes landbouwbevolking in het schone succes slechts een prikkel vindt, om op den ingeslagen weg van coöperatie moedig voort te gaan en zo op de meest practische wijze de moderne wetenschappen dienstbaar te maken aan haar belangen.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1915-04-10

Jr.-verslag Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe 1914 (27 leden)

In het jaarverslag van het bestuur van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* wordt herinnerd aan de spannende dagen in 't begin van Augustus 1914, toen verschillende leden van 't personeel der fabrieken aan 't bedrijf werden onttrokken, toen het goederenvervoer zoo goed als stil stond, de veehandel eveneens, toen geld schaarsch was en de rente zeer hoog en de deposito's door de kassiers eerst niet werd uitbetaald.

Enkele fabrieken waren genooddaakt de boter voor lage prijzen van de hand te doen, waardoor alle mogelijke lage boterprijzen ontstonden. Sommige fabrieken dachten er zelfs aan hun bedrijven tijdelijk stop te zetten.

Hoe groot de wanorde ook is geweest, dankbaar wordt gewaagd van de kracht, welke toen van de gemeenschappelijke zuivelbonden, speciaal van 't bestuur van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbord, van 't bureau van den FNZ., dat zorgde voor opslagplaatsen in de koelhuisen en zorgde voor de voorziening van steenkolen, terwijl ook de fabrieken werden geholpen aan geld door een overeenkomst met de vereeniging voor den geldhandel, zoodat aan de zuivelbedrijven tegen zier billijke rente gelden tot een bedrag van 2 miljoen gulden beschikbaar werden gesteld.

Bij deze beschouwingen behoort een woord van waardeering voor de vele bemoeiingen van den Rijkszuivelconsulent.

Gelukkig werd na een paar weken de toestand weer beter, het buitenland kwam weder met vraag naar boter, de prijzen werden hooger en van nu af aan stegen zij met den dag, zoodat de Regeering voor de binnenlandsche consumptie maximumprijzen moest vaststellen en bepaalde welk gedeelte van de productie mocht worden uitgevoerd. Het zal bij de eindrekening aan de fabrieken wel blijken, dat de financiële resultaten niet slecht zijn geweest

Voor de boeren waren de uitbetaalde melkprijzen een bijzonder welkome bron van inkomsten, daar de voederartikelen ongekend duur waren en nog iederen dag in waarde stijgen. Waren in die dagen alle fabrieken leden geweest van de zuivelorganisatie's, er zoude niet die concurrentie en onderlinge jacht naar verkoop hebben plaats gehad. Moge dit nog meer algemeen worden ingezien.

Toch is er opgewekt leven in den Drentschen bond. De coöperatieve stoomzuivelfabriek te **Eelde** sloot zich bij den bond aan, waardoor de bond thans 27 leden telt, welke gezamenlijk ruim 70 miljoen K.G. melk verwerken. Tijdens het afdrucken van 't verslag meldden zich nog aan de fabrieken te **Gieten, Ruinerwold** "*Oost Einde*" en **Kolderveen**. Het aantal buitengewone leden bleef 20.

Daar de besturen van den Drentschen en den Groninger Bond niet tot overeenstemming konden geraken over de eischen te stellen aan een te benoemen technisch ambtenaar voor de boterbereiding, waarvoor door den Alg. Ned. Zuivelbond een crediet van f1000 aan beide' genoemde bonden is toegestaan, werd de beslissing in deze door den Gron. bond aan het oordeel van het bestuur van don FNZ. onderworpen in de hoop, dat het de goedkeuring zal dragen van de Drentsche organisatie.

Moest het vorig jaar een nadelig saldo van f 143,79 worden geboekt, thans sluit de rekening met een voordelig saldo van f 268,52. Op de begrooting is een post van f 400 uitgetrokken voor den te benoemen ambtenaar voor de boterbereiding, welke uitgave de Bond gemakkelijk zal kunnen dragen. Bovendien zijn er nieuwe leden toetreden en is de hoeveelheid verwerkte melk der aangesloten bedrijven ook gestegen, zoodat de omslag van 3½ ct. per 1000 K.G. melk niet behoeft te worden verhoogd.

In zake den uitslag der boterkeuringen valt een kleine vooruitgang te bespeuren. Aan de fabrieken te Hoogeveen, Borger en Assen werden diploma's toegekend, eveneens aan de botermakers dezer bedrijven, benevens een gratificatie van f 10.

Op de eerste openbare boterkeuring te Assen werd door den heer Tj. Beute van Zweeloo een interessante lezing gehouden, waarbij een belangrijk onderwerp met zeer veel succes werd behandeld.

De hoop wordt uitgesproken dat dit voorbeeld navolging zal vinden.

Door bemiddeling van den Bond werden 6 fabrieken 6 maandelijks gecontroleerd, terwijl aan 4 bedrijven alleen de jaarrekening werd nagezien. Aan de volledige controle door den heer F. de Muinck, leeraar M. O. Boekhouden en Accountant te Assen, namen deel de coöperatieve vereenigingen te **Frederiksoord, Haalweide, Norg, Roden, Rolde** en **Zuidlaren**, terwijl de jaarcontrole werd verricht aan de bedrijven te **Beilen, Exloo, Hoogersmilde** en **Uffelte**.

In 't verslag wordt gewezen op het hooge belang om de administratie geregeld om de drie maanden te laten controleren.

De lessen van den machinisten-cursus te Hoogeveen, onder leiding van den leeraar-machinist van den *Alg. Ned. Zuivelbond* den heer Duif, werden door de 14 leerlingen regelmatig gevolgd.

De afname door de fabrieken van artikelen uit het depot is vooruitgaande. Met ingang van 1 April 1915 wordt niet meer aan niet bij den Bond aangesloten fabrieken geleverd. Wordt het nut van den coöperatieven aankoop nog meer algemeen ingezien, dan gaat ook het depot een goede toekomst tegemoet.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1915-04-13

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

Op de hedenmiddag gehouden algemeene vergadering van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe, die gepresideerd werd door den heer G. C. Lunsingh Meijer, waren vertegenwoordigd de fabrieken **Gieterveen, Hooghalen, Beilen, Hoogersmilde, Uffelte, Ruinerwold, Haalweide, Kolderveen, Zuidlaren, Rolde** en **Roden**.

Medegedeeld werd dat de secretaris, de heer Eelkman Rooda door ongesteldheid verhinderd was de vergadering bij te wonen. Voorts zonden bericht van verhindering de heeren Reitsma, secretaris van den FNZ., v. Weijdom Claterbos, rijkszuivelconsulent in Drenthe, Crone, eerevoorzitter van den bond, de Lange, bestuurslid, en verder berichtte de fabriek te **Hoogeveen**, dat zij niet vertegenwoordigd kon zijn.

De notulen der vorige vergadering, opgenomen in 't *Officieel Orgaan* (FNZ.), werden goedgekeurd, alsook het jaarverslag, waaruit wij bereids 't een en ander mededeelden.

Daarin was opgenomen de rekening en verantwoording, nagezien door de bedrijven Havelte en Rolde, en accoord bevonden.

De voorzitter deelt mede, dat in de laatste vergadering van het bestuur van den FNZ. besloten is een technisch ambtenaar aan te stellen voor Drenthe en Groningen in den geest als door den

Drentschen bond besloten in een vorige vergadering. Er zal iemand gevraagd worden in in bezit van het diploma van de rijkszuivelschool te Bolsward op een maximum salaris van f 1200.

Op 't voorstel van 't bestuur werd besloten de fabrieken te **Gieten, Ruinerwold** “*Oosteinde*” en **Kolderveen** toe te laten als lid en 't bedrag der te innen contributie te doen vaststellen door 't bestuur.

Aan den Rijkszuivelconsulent werd een woord van dank gebracht voor zijn bemoeiingen in dezen.

Vervolgens werd de agenda voor de algemeens vergadering van den FNZ., 19 Mei te Utrecht te houden, besproken. Over de rekening en verantwoording kunnen de fabrieken nog schriftelijk inlichtingen vragen aan den voorzitter van den Drentschen bond, waar de stukken omtrent de algemene vergadering misschien niet zoo tijdig in 't bezit der bedrijven gekomen zijn, dat zij bekend mochten verondersteld worden op deze vergadering.

De vergadering kon zich met 't denkbeeld vereenigen om dezen zomer of herfst een algemene vergadering van den FNZ. te houden, niet in den officiële vorm van vorige jaren, maar met 't oog op de tijdsomstandigheden eenvoudiger.

Voorts kon de vergadering zich verenigen met het voorstel van 't bestuur van den FNZ. om een technisch ambtenaar aan te stellen als hulp van den ingenieur.

Vervolgens kwam in behandeling een schrijven van helt Ned. Octrooi-bureau te den Haag, meedelend, dat de inschrijving van 't handelsmerk „*Erica*” in Engeland 6 Augustus van dit jaar afloopt en waarin wordt bekend gemaakt tijdig te melden of men dit handelsmerk in Engeland wenschte houden. De kosten zouden een f 60 bedragen. .

De Rijkszuivelconsulent om advies gevraagd, had schriftelijk geantwoord, dat 't wellicht wenschelijk was dit merk in Engeland te houden, mede omdat men nooit weten kan of er in de toekomst geen meerderen afzet naar Engeland zou plaats hebben. Voor 14 jaren is het handelsmerk dan weer in Engeland ingevoerd. Van de 31 aangesloten bedrijven gebruiken 14 dit merk, zoodat de kosten nog geen f 5 zouden bedragen, terwijl bovendien alle Drentsche bedrijven het recht behouden om het merk te gebruiken indien ze aan 't reglement voldoen.

In de vergadering was men er voor het merk te houden. Aan de fabrieken die er gebruik van maakten zal nog schriftelijk gevraagd worden hoe ze over de zaak denken, terwijl verder aan alle aangesloten fabrieken een reglement over het gebruik van dit merk zal worden toegezonden.

Er ging een stem op uit de vergadering om een lijst van slecht betalende Klanten aan te leggen. Dit gaf den voorzitter aanleiding er op te wijzen, dat de FNZ. over een zeer goed informatiebureau beschikt, dat tot heden steeds zeer goed gewerkt heeft.

Gevraagd werd of de technisch ambtenaar, die in Drenthe zal worden aangesteld een cursus voor botermakers zou openen, waarop medegedeeld werd, dat 't werkprogramma van dien ambtenaar in overleg met de besturen van de Groningsche en Drentsche bonden, de zuivelconsulenten in Groningen en Drenthe en den secretaris van den FNZ. moet worden vastgesteld en 't zeer goed begrijpelijk was dat tot 't eerste werk zou dienen te behoren het instellen van een cursus voor botermakers.

Hierna sluiting.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1915-06-05

Verslag Rijkszuivelconsulent Drenthe – 1914

Aan het verslag van de werkzaamheden van den Rijkszuivelconsulent, den heer van *Weijdom Claterbos* te Assen over het jaar 1914 is ontleend:

Gedurende het jaar 1914 werden de navolgende cursussen gegeven: 1 cursus te Assen, 2 cursussen te Meppel en cursorische voordrachten voor gemobiliseerden te Assen.

Deze cursus werd geopend met 21 leerlingen, waarvan 14 voor melkcontroleur en 7 voor assistent. Eén leerling van den cursus voor controleurs en één van den cursus voor assistenten vertrokken naar elders, zoodat in 1915 de cursus wordt voortgezet met 19 leerlingen.

In den aanvang van 1915 zal de cursus voor melkcontroleurs en assistenten afzonderlijk worden gehouden en worden het dan feitelijk 2 cursussen.

De lessen worden getrouw bezocht, zij worden gegeven in het laboratorium van den zuivelconsulent te Assen.

Te Meppel werd 19 November een cursus aangevangen met 15 leerlingen. Hiervan hadden zich aangemeld 9 voor assistent, 4 voor controleur, 1 voor botermaker en 1 voor centrifugist. Van de leerlingen voor assistent vertrokken 2 naar elders; van de leerlingen voor controleur woonde 1 slechte één les bij en één 5 lessen; één leerling verzuimde reeds 5 lessen; de leerling voor centrifugist moest aanvang 1915 onder de wapenen komen.

De leeftijd der deelnemers varieerde van 16 tot 25 jaar.

De lessen te Meppel worden gegeven in een der lokalen der Rijkslandbouwwinterschool.

Ofschoon zich voor een cursus te Coevorden meerdere deelnemers hadden aangemeld, moesten, in verband met de tijdsomstandigheden, dezen winter zij die zich hadden aangemeld worden teleurgesteld.

In de maand Juli werd te Meppel aangevangen met de theoretische lessen voor de deelnemers aan den opleidingscursus voor lager akte Landbouw. Gegeven werden 15 lessen, gemaakt werden 2 excursies naar zuivelfabrieken nabij Meppel gelegen, terwijl 5 keer aan de deelnemers de gelegenheid geboden werd zich in het laboratorium der Rijkslandbouwwinterschool te Meppel te oefenen in praktisch melkonderzoek.

Ingeschreven werden voor de lessen 21 personen; vrij geregeld werden de lessen gevolgd door 7 personen. Onder vrij geregeld wordt verstaan een verzuim van niet meer dan 5 lessen. Twee personen moesten landweerplichten vervullen, terwijl één slechts voor de laatste 3 lessen werd ingeschreven.

Behalve deze geregelde cursussen en lessen valt nog melding te maken :
1e. van het geven van 5 lessen in praktisch melkonderzoek in het laboratorium van den zuivelconsulent te Assen aan een controleur eener contrólevereeniging ; 2e. van het houden van eenige cursorische voordrachten voor gemobiliseerden.

In 1914 werden hiervoor gehouden 2 voordrachten, bezocht door 7 en 6 militairen; bij de laatste groep bevond zich 1 Belgisch geïnterneerde; één voordracht kon wegens onvoldoende opkomst niet doorgaan. In den aanvang van 1915 werden hiervoor nog gehouden 3 voordrachten, waar verschenen achtereenvolgens 2, 21 en 5 personen, totaal kwamen dus 44 personen. De belangstelling voor deze cursorische voordrachten was niet groot. Ze werd na de verwisseling der troepen te Assen met die aan de grens gelegen éénmaal beter, doch verslapt daarna, ook bij de beide andere heeren welke zich bereid verklaard hadden landbouwvoordrachten te geven, zoodanig, dat 23 Februari de laatste voordracht werd gehouden en daarmede deze reeks van voordrachten als geëindigd werd beschouwd.

In 1914 werden tezamen 28 voordrachten met 1128 toehoorders gehouden. Met de 5 cursorische voordrachten voor gemobiliseerden 33 voordrachten met 1172 toehoorders. Na de voordrachten te **Emmen, Norg, Koekange, Odoorn** en **Gieten** werden door mij contróleverenigingen aldaar opgericht; na de voordracht te **Valthe** een stierhouderij. Ook te **Zwiggelte** werden de reglementen voor de stierhouderij geteekend; de mobilisatie bracht hier echter stilstand van zaken.

Te **Wachtum, Coevorden, Anreep, Gasselternijveenschemond, Oud-Schoonebeek** en **Westerbork** waren werkelijke belanghebbenden wel geneigd een vereeniging op te richten, doch kom men niet goed over de moeilijkheden of vermeende moeilijkheden heen komen.

Door de coöperatieve vereenigingen of vereenigingen op coöperatieven grondslag te **Coevorden, Roden** en **Eelde** werd besloten tot belangrijke uitbreidingen, veranderingen in ombouw der fabrieksgebouwen en inventaris. Hoewel de omstandigheden voor het oprichten eener mallerij te **Eelde** gunstig waren, werd daar nog niet direct tot die uitbreiding overgegaan. Het mocht niet gelukken de deelnemers der Naamlooze Vennootschap te **Zuidlaren** te bewegen de vereeniging om te zetten in eene zuiver coöperatieve. Na de voordrachten te **Zuid-Barge** werd besloten tot het houden van een melkwedstrijd, resp. examen voor melksters en melkers.

Bijgewoond werden 100 vergaderingen.

Verschillende vereenigingen, landbouwtentoonstellingen enz. werden bezocht.

Voorbereid werd een excursie op gebied van stalverbetering ten behoeve der leerlingen der Rijkslandbouwwinterschool te Meppel.

Bezocht werden in 1914 55 zuivelfabrieken.

Een gedeelte der fabrieksbezoeken had plaats in verband met de ontvangen opdracht om een onderzoek in te stellen naar de pasteurisatie der nevenproducten welke aan de veehouders wordt afgeleverd en de richtige uitvoering van die pasteurisatie. Reeds in de maanden Juni en Juli van het afgelopen jaar werd daarnaar een onderzoek ingesteld en werden direct nadat de resultaten daarvan bekend werden, pogingen gedaan daarin bij enkele bedrijven verbetering te brengen.

De plannen werden gemaakt, doch de einde Juli gevolgde mobilisatie deed de uitvoering van alle plannen opschorten. Zoodra echter tegen het einde van het jaar gevallen van mond- en klauwzeer zich in ons land voordeden en bekend werd dat bij niet of niet voldoende pasteurisatie de nevenproducten door de zuivelfabrieken, de veehouders gevaar zouden loopen geen vergoeding voor geleden bedrijfsschade te zullen ontvangen bij het optreden der ziekte, werd van meerdere zijde telegrafisch mijn raad en voorlichting gevraagd hoe 't beste en spoedigste de gewenschte maatregelen te nemen en werden de uitgestelde plannen opnieuw aangevat. Een viertal bedrijven maakte met de maatregelen zooveel spoed, dat telegrafisch groter stoomketels besteld werden.

Behoudens een hoogst enkele uitzondering werd door besturen en beheerders der zuivelfabrieken in de provincie Drenthe uitnemend begrepen welke groote belangen hier op het spel staan en met veel ijver en doorzetting maatregelen genomen om afdoende, d.w.z. de afgeroomde melk tot op ten minste 80° C., te pasteuriseren.

Pasteurisatie van den room tot boven 80 °C. geschiedt aan de stoombedrijven reeds om andere redenen dan de vrees voor besmettingsgevaar voor mensch en veestapel.

Bij de vergaderingen in verband met de richtige pasteurisatie gehouden met besturen en leden van zuivelfabrieken, was men overal aanstonds bereid soms groote geldelijke offers te brengen in het belang van de gezondheid van den veestapel en slecht twee keer werd bij monde van enkele bestuursleden gehoord de wensch „hadden wij of kwam er maar een maatregel tot verplicht pasteuriseeren, dan zouden de bestuursleden en de leden spoediger tot het nemen van afdoende maatregelen te bewegen zijn.”

Zelfs zonder vooruitzicht op eenige verplichting besloten de besturen en leden van die beide bedrijven, zonder dat stemming noodig was, tot belangrijke kostbare veranderingen. Alleen zij hier nog medegedeeld dat twee handkrachtfabrieken werden stopgezet en de melk, zeer tot voordeel der leden, geleverd wordt aan een naburige coöperatieve stoomzuivelfabriek.

Bij twee handkrachtfabrieken bestaan voorts plannen deze om te zetten in een stoombedrijf. Het is ten zeerste te betreuren dat bedrijven met zo'n gering kwantum melk daartoe over zullen gaan, te meer waar zich op een afstand van ten hoogste $\frac{3}{4}$ uur een goed ingericht stoombedrijf bevindt.

De laboratoriumruimte, dezelfde als in vorige jaren, blijft goed voldoen. In het laboratorium werden 13.960 onderzoekingen, waarvan verschillende in duplo, in 1914 verricht.

De uitkomsten van het veehouders- en zuivelbedrijf waren in Drenthe in 1914 in het algemeen goed te noemen.

De gezondheidstoestand van den veestapel was in het algemeen goed.

De boterproductie steeg aan verreweg de meeste bedrijven.

De graslanden hebben in den winter 1913/1914 niet bijzonder geleden.

De vee prijzen waren in 1914, behoudens de abnormale prijzen in de eerste dagen van den crisistijd, hoog.

De kwaliteit der boter was normaal; aan enkele bedrijven zal de verbetering der inrichting en van den inventaris wel gunstig werken op de kwaliteit van het product.

Gehoopt werd dat in 1914 gebruik gemaakt zou kunnen worden van de technische hulp, aan te stellen door de Zuivelbonden in Groningen en Drenthe, met geldelijken steun van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.). Verschil in opvatting omtrent de bekwaamheid

van den ambtenaar bij de beide bonden maakt dat nog geen ambtenaar is aangesteld en aan meerdere bedrijven niet zoodanig aan de kwaliteitsverbetering gewerkt kan worden als wel wenschelijk ware geweest.

Er is behoefte aan een persoon die eenigen tijd achtereen in een bedrijf kan vertoeven ten einde de oorzaken van gebreken mede op te sporen en te trachten deze uit den weg te ruimen.

De boterprijzen waren over 't algemeen goed.

Het verbod van boteruitvoer en de vaststelling van een maximumprijs voor den verkoop in het binnenland brachten mede den handel in „consenten” van uitvoer.

Hoe goed overigens bedoeld, kwamen de voordeelen der consenten veelal in de zakken van hen waarvoor ze aanvankelijk zeker niet bestemd waren. De handel ging met het leeuwendeel daarvan strijken, terwijl de vereenigingen slechts een klein gedeelte profiteerden.

Ter voorkoming van dezen verkeerde loop werd door het BCA. een organisatie onder leiding eener afzonderlijke commissie daarvoor in het leven geroepen. Op twee na alle Drentsche bedrijven aangesloten bij het BCA. namen deel aan deze regeling tot uitwisseling den consenten. Terwijl de commissie gehoopt had de prijs der consenten te kunnen brengen op het verschil in prijs bij verkoop der boter in binnen- en buitenland te maken, was zulks door oorzaken buiten deze organisatie gelegen niet mogelijk. Van deze oorzaken kunnen hier vermeld worden : 1e. het gemis aan organisatie in andere provinciën; 2e. het in omloop zijn van te veel consenten – verkeerde verhouding van het percentage voor binnenland en buitenland bestemd — en 3e. het in de eerste dagen gratis leveren van consenten bij de boterzendingen.

Goede boterprijzen waren noodig in verband met de hoogere productiekosten der boter — dure steenkolen enz. en de duurere productie van de melk op de boerderij wegens de zeer hooge prijzen der voederartikelen. De hooge voederprijzen kwamen aan vele bedrijven in de laatste maanden des jaars en den aanvang van 1915 tot uiting in geringen melkaanvoer.

Terwijl de geitenfokkerij en de geitenhouderij - bij den kleinen man - meer toeneemt, neemt, de schapenhouderij telken jare meer af.

Verschillende bedrijven schaften in den aanvang van 1914 verbeterde werktuigen aan een 10-tal fabrieken werden of worden grooter stoomketels gelegd.

Aan 11 bedrijven werden of worden pasteurs voor ondermelk of nieuwe grootere pasteuriseerapparaten geplaatst.

Nieuwe bedrijven werden niet opgericht. Een nieuwe fabriek met korenmalerij kwam gereed voor de vereeniging der bestaande handkrachtboterfabriek te **Grolloo**.

Opgeheven werden de handkrachtboterfabrieken te **Ide**, deze melk gaat grotendeels naar de fabriek te **Glimmen**, provincie Groningen, waar de directeur der voormalige handkrachtfabriek Ide benoemd werd tot directeur en de handkrachtfabriek te **Donderen**. De melk hiervan gaat naar het stoombedrijf **Bunne**.

Van het opgeheven bedrijf te **Zeyen** naar de stoombedrijven te **Assen** en **Vries**.

Opgericht werden in 1914 door den zuivelconsulent 2 stierhouderijen, n.1. te **Valthe** en **Zwiggelte**; de laatste kwam door de mobilisatie niet in werking.

Opgericht werden conbrólevereenigingen te Emmen, Gieten, Koekange, Norg en Odoorn. In Drenthe zijn thans 14 conbrólevereenigingen.

Een tweetal contróleverenigeningen, n.1. te Peize en Roden staakten in verband met de tijdsomstandigheden de controle.

Op gebied der fokkerij bestaat een opgewekt leven.

Gehouden werd op 27 Mei te Zuid-Barge een examen in het melken. Aan de deelnemers waren enkele theoretische en praktische lessen gegeven. Deelgenomen werd door 18 personen, t.w. 8 vrouwen en meisjes en 10 mannen. Aan 13 van de deelnemers kon een diploma worden uitgereikt omdat behaald waren meer dan 50 of meer dan 30 punten van de bij de beoordeling gebruikte puntenschaal.

Des zomers wordt op een 4 á 5tal boerderijen in Drenthe kaas bereid. Op één van deze boerderijen had men in 1914 last van *heft* in kaas. Het gelukte dan zuivelconsulent de dieren waarvan de melk dit gebrek veroorzaakte te vinden. Nadat de melk daarvan werd uitgehouden kwam het gebrek niet meer voor.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1915-12-21

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

Gistermiddag vergaderden in 't Stationskoffiehuis te Assen de leden van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* onder voorzitterschap van den heer G. C. Lunsingh Meijer.

Vertegenwoordigd waren 15 bedrijven, uitbrengende 43 stemmen. Onder de aanwezigen merkten we op de heeren Reitstma, seeretasis van den FNZ., van Weijdom Claterbos, rijkszuivelconsulent voor Drenthe en dr. Mulder, directeur van 't botercontrolestation Assen. Bericht van verhindering was ingekomen van de fabriek te Hoogeveen en van den heer mr. J. T. Linthorst Homan.

Na goedkeuring der notulen van de laatste algemeene vergadering, welke opgenomen waren in 't *officieel orgaan*, deed de secretaris, de heer B. H. Eelkman Rooda, enkele mededelingen, w.o. dat in de 's morgens voorafgegane bestuursvergadering voorloopig tot lid der botercommissie werd benoemd de heer Beute van Zweeloo. Daar hij niet aanwezig was zal hem kennis gegeven worden van deze benoeming. Voorts, dat het 2e gedeelte van den machinistencursus te Hoogeveen was afgelopen. Het succes er van was vrij groot, van de 3 kandidaten zagen zich 2 voor hun moeite beloond en verkregen het diploma.

Nog word medegedeeld, dat van de administratieve controle een 10-tal bedrijven gebruik hadden gemaakt, en wel de fabrieken **Haalweide, Rolde, Roden, Norg en Zuidlaren**. (alle 5 volledige controle) en **Beilen, Exloo, Hooger-Smilde, Ruinerwold Oosteinde en Uffelte** (alle 5 gedeeltelijke controle).

Al deze mededelingen werden voor kennisgeving aangenomen.

De voorzitter gewaagde er nog van, dat in de laatste bestuursvergadering besloten was om het huurcontract van 't huis, waarin 't depot van den Bond govestigd is, met 1 Mei te eindigen, omdat men den tijd gekomen achtte een eenigszins beter passend lokaal er voor te moeten inrichten. Aan de in Assen wonende heeren was meer speciaal opgedragen de voorbereidende maatregelen te nemen. Te zijner tijd zullen voorstellen de algemene vergadering bereiken.

Zonder hoofdelijke stemming worden de coöperatieve zuivelfabrieken „**Rogat**” te de Wijk en **Wijster** met ingang van 1 Januari 1916 als lid van den Drentschen Bond toegelaten.

Hierna was de begroting voor 1916 aan de orde. Zij gaf geen aanleiding tot op of aanmerkingen en werd als ingediend goed gekeurd.

Zooals we bereids berichtten is de omslag van de fabrieken naar 85 miljoen K.G. melk á 3½ ct. per 1000 K.G. berekend.

Vervolgens kwam in behandeling de vaststelling van het gewijzigd reglement op het gebruik van het handelsmerk “*Erica*”.

De heer Kramer van Borger vroeg of voor het gebruik van dit handelsmerk ook bepaalde eischen gesteld zullen worden, hij wist niet wat het voordeel van 't merk zou zijn, indien alle aangesloten bedrijven het zoo maar zonder meer konden gebruiken.

De voorzitter antwoordde, dat elk aangesloten bedrijf behalve het rijksmerk door het merk *Erica* te voeren daarmede als 't ware te kennen geeft, dat het aan de verplichte wekelijksche boterkeuringen deel neemt. Een deskundige zal dus 't voeren van 't *Erica*-merk naast 't rijks-

merk beschouwen als iets hogere waarde aan de boter te geven. Elk bedrijf is echter geheel vrij het Erica-merk te voeren of niet. Sommige bedrijven stelden er prijs op het te handhaven, vandaar het voorstel.

De heer H. J. de Lange voegde hieraan nog toe, dat men in 't buitenland, waar 't Erica-merk staat ingeschreven, zal kunnen zien dat men met Drentsche boter te doen heeft, want alleen in Drenthe gebruikt men 't Erica-merk.

Den heer Reitsma wilde het voorkomen of het gebruik maken van het Erica-merk beteekende het rijksmerk te versterken; hij zag er een beetje verzwakking in van 't rijkscontrolemerk, 't was of men dit merk niet voldoende achtte en daarnaast nog een speciaal merk wenschte te geven.

De voorzitter meende, dat dit niet 't geval was. Het rijksmerk toch stelt helemaal geen eischen aan de hoedanigheid, de kwaliteit van de boter, toekenning daarvan wil alleen zeggen dat de boter aan bepaalde algemene voorwaarden voldoet, terwijl het merk van den Drentschen bond wel iets meer zeggen wil, omdat dit merk wordt gevoerd door fabrieken, welke zich vrijwillig onderwerpen aan wekelijksche keuringen.

De heer Huisman van Sleen zou ook gaarne zien dat er bepaalde eischen aan de boter werden gesteld, welke 't Erica-merk zou voeren.

De heeren dr. Mulder en van Weijdom Claterbos wezen er op, dat 't voordeel zal zijn, dat men één merk krijgt, terwijl elk bedrijf dat 't voert een volgnummer ontvangt. De laatste legde er den nadruk op, dat als alle bedrijven bij den Drentschen bond één merk invoeren en de mogelijkheid bestaat om de eischen voor 't voeren ervan steeds te verzwaren en dan kan men op den duur komen tot wat de heeren Kamer en Huisman wenschen.

De heer Kamer zou gaarne zien dat de bond inderdaad dien kant opging, dan zou 't mogelijk zijn, dat de kopers op de buitenlandsche markt konden zien wie goede boter maakt.

De heer de Lange merkte op, dat men zoiets al gehad heeft in den bond, n.l. in 't z.g. kwaliteitsattest.

Het gewijzigde reglement werd vervolgens zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Wegens periodieke aftreding van de heeren H. J. de Lange en K. Slomp moesten 2 leden van 't bestuur gekozen worden. De uitslag der stemming was dat op den heer de Lange 43, op den heer Slomp 36, op den heer Haalweide 3 stemmen en op den heer Knol 1 stem waren uitgebracht, terwijl 3 biljetten in blanco waren uitgebracht, zoodat de aftredenden herkozen waren. Beiden verklaarden de herbenoeming te aanvaarden.

Daarna was aan de orde de bespreking van de agenda voor de algemene vergadering van den FNZ. op 22 December a.s. te houden.

Op verzoek van den voorzitter gaf de heer Reitsma een overzicht van de controle der algemene geldmiddelen van den FNZ.³⁹

[....]

Daarna moest voorzien worden in de vacature Kamer in de commissie van aankoop. Na 2 vrije stemmen en een herstemming werd tot lid dier commissie gekozen de heer Huisman van Sleen met 25 stemmen tegen 18 op den heer Hoogeveen van Zuidlaren. De heer Huisman verklaarde met 't bestuur der fabriek te Sleen te zullen overleggen en zijn besluit later mee te zullen delen.

39 Wel in systeem!

De voorzitter deelde nog mede, dat een modelinstructie voor beheerders van coöperatieve zuivelfabrieken in bewerking is bij 't bestuur en op aanvraag bij den secretaris kon verkregen worden.

Bij rondvraag vroeg de heer Knol of ook een modelinstructie voor het personeel der fabrieken kon samengesteld worden. De voorzitter zegde dit toe.

Wijders vroeg da heer Knol of de memorie post op de begrooting voor 't depot beteekende dat dit geen boter afleverde en ook geen geld kostte.

De voorzitter deelde mee, dat dit inderdaad zoo is. Bij eventueel te kort past de FNZ. bij, terwijl van baten nog geen sprake is geweest.

Nog werd gevraagd maar de algemeene keuring van botermonsters, waarop geantwoord werd, dat de vergadering van directeuren voor de keuring dier monsters half Januari zou plaats hebben.

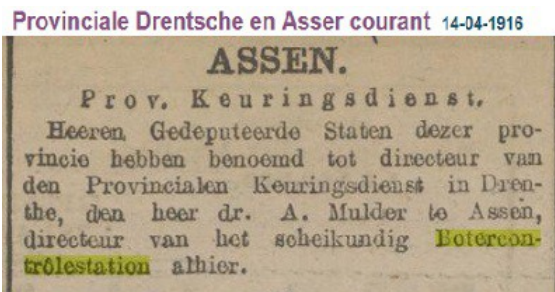
De heer Weijdom Claterbos deelde mede, dat de keuring, die anders in December plaats heeft, verschoven is tot half Januari. Er zal getracht worden tevens voor iets nieuws te zorgen, de heer Geluk zal naar Leeuwarden gaan om eens te zien of daar wat voor de keuring kan worden overgenomen. Tevens voegde spreker hieraan toe, dat de eischen ter verkrijging van een diploma voor 't volgend jaar nog niet zijn vastgesteld. In beginsel is besloten om als dit jaar ook het a.s. Jaar de gelegenheid is te geven zoowel gezouten als ongezouten boter in te zenden.

Nog enkele vragen worden gesteld; de heer Reitsma lichtte de vergadering in, dat ofschoon 't moeilijk is alle materialen en hulpstoffen te krijgen op 't oogenblik de zaak zoo staat, dat de FNZ. hoopt den winter door te komen. Nadat de heer Reitsma nog 't een en ander gezegd heeft over den tegenwoordige verkoop van boter naar 't buitenland, dat helaas niet voor de pers bestemd was, sloot de voorzitter deze algemene vergadering.

1916

PDAC 1916-04-14

Directeur BCA dr. A. Mulder wordt directeur Prov. Keuringdienst.

Provinciale Drentse Asser Courant 1916-05-23

Verslag vergadering Bond Coöp. Zuivelfabrieken.

ASSEN – Gistermiddag vergaderde in 't Stationskoffiehuis de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken onder voorzitterschap van den heer G. C. Lunsingh Meijer, die na opening mededeelde, dat de heer Reitsma, secretaris van den FNZ., verhinderd was deze vergadering bij te wonen.

De notulen opgenomen in 't *officieel orgaan* d.d. 18 Jan. 1916 gaven geen aanleiding tot opmerkingen en werden goedgekeurd.

Daarna deelde de secretaris, de heer B. H. Eelkman Rooda te de Wijk mede, dat mr. J. T. Linthorst Homan bericht van verhindering zond en voorts, dat aan de fabrieken te **Hoogeveen**, **Zuidlaren**, **Borger** en **Sleen** dit jaar een diploma kon worden uitgereikt. Dit geschiedde ook aan de botermakers, die kregen voorts ieder f 10 gratificatie.

De coöp. zuivelfabrieken „**Dalerveen**” en **Anloo** werden bij acclamatie als lid toegelaten.

De rekening en verantwoording van den penningmeester, (nagezien en accoord bevonden door de fabrieken **Hoogeveen**, **Koekange** en **Ruinerwold O. E.** en sluitend met de eindcijfers f 3864,45 en een batig saldo van f 1187,62 werd onder dankzegging goedgekeurd.

Aan het jaarverslag is ontleend:

Het ledental vermeerderde in het afgelopen jaar met 5 door toetreding van de fabrieken te **Gieten**, te *Oosteinde* gem. **Ruinerwold**, te **Kolderveen**, te **Rogat** gem. de Wijk en te **Wijster** gem. Beilen, zoodat dit aantal thans 32 bedraagt, welke gezamenlijk nu ruim 87½ miljoen K.G. melk verwerken.

In vele opzichten is het jaar 1915 een moeilijk jaar geweest. De buitengewone hoge boterprijzen, welke in het buitenland., speciaal in Duitschland en in Oostenrijk waren te bedingen, maakten het noodig, dat de regeering vasthield aan den maatregel dat voor binnenlandsch verbruik een zeker percentage variërende tusschen 35 en 65 % van de productie beschikbaar moest worden gesteld tegen door de regeering vastgestelde maximumprijzen.

In hooge mate was de gemiddelde boterprijs dan ook afhankelijk van het percentage, dat mocht worden uitgevoerd. Terwijl toch in normale jaren ongeveer 35 % van de totale productie van binnenlandsch verbruik voldoende is, bleek dit nu geenszins het geval.

Niettegenstaande de steeds strenger toegepaste maatregelen schijnt het toch nog mogelijk te zijn geweest dat meer boter, in welken vorm dan ook, werd uitgevoerd dan waarvoor consent werd gegeven.

Over 't algemeen is 1915 voor de Drentsche boeren een goed jaar geweest. Men zal niet kunnen klagen maar er is ook geen enkele reden om te zeggen dat het een best jaar is geweest. Wel waren de boterprijzen hoog en waren de varkens en het vee in 't algemeen duur, maar daarbij mag niet uit het oog worden verloren, dat de productiekosten ook aanzienlijk hoger zijn geweest.

Terwijl toch de gemiddelde prijs uitbetaald door 22 Bondsfabrieken van Mei 1913 tot Mei 1914 f 4.37 per 100 K.G. melk bedroeg, zal deze in het afgelopen jaar, althans voor zoover bekend, misschien ruim f 1 hoger zijn. Weliswaar hoeft ook de teruggegeven ondermelk een vrijwat hoger waarde dan waarop deze in normale jaren wordt gerekend, maar toch zullen de meerdere ontvangsten nauwelijks de meerdere uitgaven kunnen dekken.

Vestigen wij nu een oogenblik onze aandacht aan de productieprijsen, dan blijkt ons, dat de krachtvoedermiddelen in vergelijking met de voorgaande jaren zeker 50 % duurder waren. Ook de werkloonen zijn met 50 % toegenomen, terwijl de prijzen der hulpmeststoffen van 25 tot 80 % zijn gestegen.

De Drentsche zuivelbereidende bevolking heeft dan zeer zeker niet (geprofiteerd van den oorlog en van oorlogswinsten is geen sprake geweest.

Toch heeft het afgelopen jaar ook voor Drenthe zijn nut gehad. Men heeft n.l. ingezien dat men niet te systematisch moest vast houden aan de tot dusverre gevolgde manier om alleen boter te maken, maar dat er ook andere producten van de melk dienen te worden gemaakt. De fabrieken te **Roden** en te **Hoogeveen** zijn of worden ingericht voor de fabricage van melkpoeder. Deze verandering in de bedrijven toont dat meer en meer wordt ingezien, dat het nuttig en noodig is, dat behalve boter ook andere producten worden gemaakt, opdat wanneer tijdelijk de vraag naar het eene slecht is, men zich kan toelagen op liet produceeren van iets anders. Ook de kaasfabricage, welke in andere provinciën dit jaar met zoo'n groot voordeel werd beoefend, verdient meer en meer onzen aandacht.

Het aantal buitengewone leden verminderde met één, waardoor het totale aantal op 19 is teruggebracht.

Van de 14 deelnemers aan den machinistencursus te Hoogeveen hebben 3 deelgenomen aan het examen voor machinist, welke alle 3 zijn geslaagd. De namen der geslaagden zijn F.

Veenstra te **Hoogeveen**, A. Boonstra te **Wapserveen** en K. Scheper te **de Wijk**.

Op 1 Augustus trad de technicus de heer J. A. Geluk in dienst, aan wien voorloopig Assen als standplaats is aangewezen.

In de maanden September en Oktober werd technische hulp verleend aan een zestal fabrieken, terwijl de maanden November en December, hoofdzakelijk in beslag werden genomen door de leiding van een bedrijf, dat tijdelijk zonder directeur zat.

De resultaten van de technische hulp waren aan de eene fabriek beter, aan de andere fabriek minder goed merkbaar. Aan eenige fabrieken werden heele mooie resultaten verkregen. Als algemeene opmerking kan vermeld worden, dat daar de beste resultaten werden verkregen, waar de gegeven aanwijzingen het meest nauwgezet werden opgevolgd, daarbij in aanmerking genomen natuurlijk, dat de inrichting der fabriek en de hoedanigheid der werktuigen zodanig moeten zijn, dat zij aan de gestelde eischen voldoen.

In het algemeen werd ook hier weer de ervaring opgedaan, dat de zindelijkheid bij de bereiding, op de kwaliteit van het product veel invloed heeft.

Voor de volledige administratieve controle hebben zich aangemeld de volgende fabrieken: **Zuidlaren, Norg, Rolde, Haalweide, Roden, Rogat, Eelde** en **Odoorn**. Van de volgende fabrieken werd de jaarrekening gecontroleerd: **Ruinerwold Oostende, Exloo, Uffelte, Beilen**, en **Hoogersmilde**.

Door bemoeiing van den Bond werd de administratie van de Zuivelfabriek te **Eelde** geregeld, alsmede de boekhouding van de fabriek *Eendracht* te **Nijeveen**. Wenschelijk zou het zijn, indien alle fabrieken, die zich thans bij den Bond hebben aan gesloten, tot aanvraag van de volledige controle der administratie konden besluiten.

Hoogst gewenscht is het, dat er eenheid worde gebracht in de boekhouding, waardoor de al te sterk gedreven concurrentie en overdreven naijver tusschen verschillende fabrieken in betere banen geleid kunnen worden.

Een meer uniforme boekhouding zou in deze onzuivere voorstellingen groote verbetering kunnen brengen.

Vershillende fabrieken ondergingen in den allerlaatsen tijd een groote uitbreiding, niet alleen door meerdere aanvoer van melk, maar ook door aan de zuivelfabriek een inrichting voor mallerij van granen en handel in kunstmest en fourage te verbinden.

Deze fabrieken zullen hoe langer hoe meer groote behoeften aan een practisch en geregelde boekhouding.

Was de omzet van het jaar 1914 in totaal f 52.706,76, de omzet van het jaar 1915 van 't depot in totaal f 69.430,13, alzoo eene vermeerdering van f 16.728,87 ondanks de bepaling, dat vanaf 1 April 1915 niet meer aan niet-aangesloten fabrieken mocht worden geleverd.

Aan het verslag van de Boterkeuringen 1915, dat als bijdrage aan 't jaarverslag is toegevoegd, is ontleend:

Evenals voorgaande jaren werden de keuringen wekelijks gehouden in den kelder van den Rijkslandbouwschool te Groninge. Als juryleden fungeerden de heeren J. J. Huisman en P. M. Pel.

Aan de keuringen werd deelgenomen door 31 Drentsche fabrieken, waarvan 25 en 24 Groningse fabrieken, waarvan 22 het geheele jaar instuurden. Door de Drentsche fabrieken werd vrij trouw ingezonden, jammer genoeg was dit niet toet geval mot de Groningsche.

Voor een diploma kwamen in aanmerking in de provincie Drenthe:

de fabrieken te **Hoogeveen** met 67,09; te **Zuidlaren** met 66,53; te **Borger** met 65,09 ; en te **Sleen** met 65,01 punten.

In het afgelopen jaar werden twee openbare keuringen gehouden, een te Groningen en een te Assen.

De heer U. de Vlas te Hoogeveen, die met veel genoegen 't jaarverslag had gelezen merkte op, dat in 't verslag met zekere waardeering gesproken wordt over 't feit dat enkele fabrieken zich behalve op boterbereiding ook op andere producten hadden toegelegd, 't Is als 't ware een weinig ironie te noemen, dat dit een stap in de goede richting is, de uitvoer dier, producten is nl. te veel belemmerd. Spreker kwam niet om in deze vergadering te protesteeren tegen maatregelen van den minister, maar wel wil hij er tegen protesteeren, dat van overheidswege niet vooraf gewaarschuwd is. Men heeft de fabrieken haar gang laten gaan en plotseling konden geen consenten meer gegeven worden. Nooit is er officieel of officieus gewaarschuwd: weest

voorzichtig en dat is een groote onbillijkheid voor die bedrijven welke zich juist in den laatsten tijd toegelegd hebben op 't produceeren van andere producten dan boter.

De voorzitter was van meening, dat er weinig verband bestond tusschen hetgeen de heer Vlas betoogde en 't verslag. Spreker achtte 't practisch nuttiger indien de heer de Vlas met klachten kwam bij het bestuur, daar zou dan werk van van gemaakt kunnen worden.

De heer de Vlas antwoordde hierop, dat hij niet hier gekomen was om in de vergadering te protesteeren tegen de onbillijkheid van 't gebeurde, maar dat hij naar aanleiding van 'n enkele zinsnede in 't verslag wilde waarschuwen tegen 't overgaan tot produceeren van andere artikelen dan boter. De fabriek te Hoogeveen zal de zaak gaarne hij 't bestuur aanhangig maken. 't Verslag werd daarna onder dankzegging goedgekeurd.

Aan de orde was daarna punt 7, stichting van een eigen gebouw.

De voorzitter lichtte dit punt toe. De bedoeling was niet om heden te beslissen over de stichting van 'n eigen gebouw. In een bestuursvergadering was besloten 't gebouw in de Kloosterstraat voor den dephouder niet weer te huren en toen is omgezien naar 'n ander gebouw. Aankoop van 'n bestaand pand leek 't bestuur te duur. In de laatste bestuursvergadering is door spreker in overleg met den rijkszuivelconsulent voorgeslagen een anderen weg in te slaan. Spreker en andere heren hadden zich op 't brede standpunt gesteld om een eigen gebouw te stichten omvattend alles wat op den zuivel betrekking heeft, waar, ruimte zou zijn voor den rijkszuivelconsulent, het botercontrolestation, den technicus en den dephouder. Een groot plan, is toen ontworpen, waarvoor de kosten ruwweg geschat een f 40.000 zouden bedragen. Tegen 4½ % meende men te kunnen leenen, er zou dus f 1800 p. j. rente betaald dienen te worden, terwijl gerekend wordt op f 3200 inkomsten, zoodat de zaak financieel voor den bond geen schade sou opleveren. Men had zich voorgesteld in dit gebouw — waarvan enkele tekeningen de vergadering werden voorgelegd, beneden de kamer voor den rijkszuivelconsulent, die voor zijn kantoorpersoneel voor 't laboratorium, vergaderlokaal en spoelplaats aan te brengen, bijv. rechts en links een soortgelijke inrichting voor het botercontrolestation. Boven was de bedoeling een groote vergaderzaal te maken, met voorts kantoren voor den technicus en den dephouder, en woning voor den concierge. De voorzitter vroeg de vergadering machtiging om die plannen verder uit te werken en in overleg te treden met 't botercontrolestation en den Minister, door bemiddeling van den rijkszuivelconsulent.

Na eenige besprekingen werd hiertoe met 12 tegen 5 stemmen besloten. Tegen stemden de afgevaardigden der fabrieken te Havelte, Roden, Ruinerwold A B, Westerbork en Zweeloo.

Vervolgens hield de heer Alph. Roebroek, landbouwkundige van den FNZ. een lezing over 't onderwerp: „De taak van bestuursleden van Coöp. Zuivelfabrieken.”

Spreker noemde de taak van bestuursleden 3-zijdig, zij zijn n.l. leiders van een coöperatieve vereeniging, hoofden van zakelijke ondernemingen en werkgevers. De functie van leiderschap toevertrouwd aan flinke krachtige personen kan een zegen voor het platteland zijn. Bestuursleden hebben geen gemakkelijke taak. In een coöp. vereeniging moet er harmonie zijn tusschen de leden en de vereeniging en tusschen 't bestuur en de vereeniging, zij allen moeten een goed en degelijk geheel vormen.

Van buitengewoon groot belang is 't, dat de statuten zoo zijn samengesteld dat de positie van ieder lid tegenover de vereeniging nauwkeurig is omschreven, dat de economische kracht gewaarborgd is door bepalingen omtrent 't afschrijvingsbedrag en voldoende reserves.

De zuivelfabrieken vormen met 't boerenbedrijf een geheel, zij zijn elkaars concurrenten niet, produceeren tezamen voor de wereldmarkt. Ze dienen elkaar te steunen.

Spreker haalde een passage aan uit 't verslag van den secretaris waaruit bleek, dat het nog niet algemeen gevoeld wordt, dat de fabrieken elkaar moeten steunen. Ieder lid der organisatie dient de overtuiging te hebben, dat hij krijgt wat hem toekomt, 't Gebeurt meer en meer dat fabrieken behalve uit den zuivel ook uit andere bedrijven winsten verkrijgen. Deze behooren gescheiden te blijven. Is hulp aan de leiders noodig dan kan de organisatie, in dezen de bond die verstrekken. De bond kan er voor zorgen dat de grondslagen van diverse fabrieken min of meer dezelfde zijn, dat er een uniforme administratie wordt gevoerd en dat er controle wordt uitgeoefend. Een eenvoudige juiste administratie is noodig, met praktische boekhouding. Behalve de interne controle door bestuur of commissie uit de leden, moet er zijn controle van, buitenaf, welke laatste ook adviseerend, kan zijn.

Ten slotte besprak de heer Roebroek wat er elders op dit gebied tot stand gebracht is, met name in Brabant, hij wees daarbij nog op de gebiedende noodzakelijkheid, dat de positie van directeur en personeel der bedrijven een betere behoort te zijn.

De voorzitter las vervolgens voor wat de heer Koebroek dezen bond voorstelde. Hij wenschte een cursus voor directeuren en assistenten in te voeren in 5 bijeenkomsten van 10 voordrachten, 5 voordrachten over administratie en 5 over organisatie telkens van 1 uur.

Besloten werd dit voorstel aan het bestuur te renvooieren en de uitwerking van dit denkbeeld ter hand te nemen in samenwerking met den accountant van den bond, den heer F. de Muinck. Den heer Roebroek werd dank gebracht voor zijn lezing.

De heer H. J. de Lange, die met genoegen de rede gehoord had, waarin vooraf de kwestie der controle naar voren gebracht werd, was 't niet sympathiek, dat bij de verschillende bonden steeds aangedrongen werd op deze controle, terwijl de FNZ. zelf die controle niet ingevoerd heeft tot heden.

Deze zaak, reeds eerder door den heer de Lange ter sprake gebracht, zal bij 't bestuur een punt van bespreking en overweging uitmaken.

De agenda voor de algemene vergadering van den FNZ. op 24 Mei a.s. gaf geen aanleiding tot opmerkingen.

Van de 32 bedrijven waren er 18 vertegenwoordigd, nl. Assen, Beilen, Borger, Eelde, Exloo, Havelte, Hoogersmilde, Hoogeveen, Koekange, Odoorn, Oosterhesselen, Roden, Ruinerwold A B, Uffelte, Wapserveen, Westerbork, Zweeloo en Zuidlaren.

Hierna sluiting.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1916-05-31

Verslag vergadering Botercontrolestation Assen.

In de heden gehouden algemeene vergadering van het B.C.A. onder voorzitterschap van den heer *G. C. Lunsingh Meijer*, waarop slechts een 10-tal fabrieken vertegenwoordigd waren, werden de notulen als rondgezonden goedgekeurd.

Medegedeeld werd dat de heer U. de Vlas ontslag had genomen als lid der commissie tot prijsbepaling der consenten.

De rekening en verantwoording nagezien door de heeren Nijenhuis uit Gieten en Wiemers uit Coevorden werd onder dankzegging aan den penningmeester goedgekeurd. Zo sluit in ontvangsten en uitgaven op f 93.959,43, terwijl er een kassaldo over 1915 was van f 173,16.

Uit 't jaarverslag, dat ter perse is, deelde de rijkszuivelconsulent, de heer v. Weydom Claterbos mede dat de productie lager was dan in 1914. Zij bedroeg in 1915 4.897.000 K.G. of ruim 31000 K.G. minder dan in 1914.

De voorzitter lichtte de vergadering in waarom geen algemeene vergadering in April was gehouden betreffende de regeling der consentenprijzen: Op een vergadering van consentencommissie en bestuur was men eenstemmig van oordeel, dat de wijze waarop de regeling der consentenprijzen plaats had aanbevelenswaard was. Toen kwam de ontslagaanvraag van dr. Mulder⁴⁰ en dit met 't feit dat de algemeene vergadering ter bespreking van die consentenregeling niet zoo noodig was geworden door de verkregen eenstemmigheid was oorzaak van verdaging der algemeene vergadering.

Ter voorziening in de vacatures der commissie voor bepaling der consentenprijzen, wegens bedanken van de heeren de Vlas en Bokma — die reeds eerder ontslag genomen had — werden een vijftal namen genoemd. Het bestuur zal nu voor de aanvulling der commissie verder zorg dragen.

De voorzitter herdacht daarna in woorden van waardeering wat de scheidende directeur dr. Mulder voor het botercontrolestation geweest was. Hij prees namens het bestuur zijn groote verdiensten, onpartijdigheid, werklust en warme behartiging van de belangen hem opgedragen en bood hem een bureau ministro aan, dat helaas dezen dag niet gereed kon zijn, maar waarvan een teekening aanwezig was.

Dr. Mulder bedankte geroerd, hij was getroffen door de blijken van belangstelling in de laatste maanden ondervonden, zegde het bestuur en de commissie van toezicht dank voor de medewerking en steun bij voortdoring ondervonden en nam het geschenk, dat hem bijzonder aangenaam was, gaarne aan.

Wegens geringe opkomst kon de vergadering zich niet uitspreken over het verzoek om door deze vergadering een tweetal personen aan te doen wijzen als leden der commissie van beheer voor de uitgifte van een Landbouwweekblad. De bedrijven welke instemming met het denkbeeld, tot uitgave van zo'n blad over te gaan, hebben betuigd zullen nu schriftelijk aangezocht worden namen te noemen van personen, die zij in die commissie gaarne benoemd zouden zien. Vervolgens zal dan een schriftelijke stemming uitmaken wie zitting in bovengenoemde commissie zullen nemen als vertegenwoordigers der zuivelfabrieken

40 Werd directeur Drentsche Provinciale Keuringsdienst (zie knipsel 1916-04-14)

Nieuwsblad van het Noorden 1916-09-08

Verslag vergadering Drentse zuivelbond

ASSEN, 7 Sept. Hedenmiddag werd in het Stationskoffiehuis, alhier de algemene vergadering van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden, voorzitter de heer G. C. Lunsingh Meijer. Vertegenwoordigd waren 15 fabrieken.

Ingekomen was een schrijven van de heren Tj. Beute te Zweeloo en H. J. de Lange te Assen, waarbij zij kennis gaven wegens vertrek als bestuursleden te bedanken. De voorzitter sprak zijn leedwezen uit over het vertrek van beide bestuursleden, die zeer veel voor de Drentse Zuivelbond hebben gedaan. Spr. bracht een woord van hartelijke dank voor hetgeen beide heren voor den Zuivelbond hebben verricht, waarmede de vergadering instemming betuigde.

Tot den Bond werden toegelaten de coöp. zuivelfabriek “*de Eendracht*” te **Nijeveen** en „*Vooruitgang*” te **Buinen**.

De secretaris deed enige mededelingen over de getroffen regeling voor de melkvoorziening in de grote steden, waar dikwijls melk gebrek heerst. Alle provincies, behalve Groningen zullen aan de melk voorziening deelnemen. Alle fabrieken willen hulp verlenen, opdat in de grote steden geen melkgebrek meer voorkomt. Er zal een gelijke prijs worden vastgesteld. In overleg met het botercontrôlestation „Assen” zijn de fabrieken in Drenthe in groepen verdeeld en zullen groepsgewijze aan de melkvoorziening deel nemen. Zodra van de zijde van de regering kennis wordt gegeven, dat er in een stad melkgebrek heerst zal er mededeling van worden gedaan en kan de groep die aan de beurt is, hulp verlenen. De voorzitter verzoekt allen om aan de uitnodiging gevolg te geven.

In plaats van den heer Tj. Beute, die in 1918 aan de beurt van aftreding was, werd tot bestuurslid gekozen de heer G. A. Lubberink te Havelte en in plaats van de heer de Lange, die in 1920 moest aftreden, de heer M. Krol te Assen.

In de vergadering gingen stemmen op om bij de regering aan te dringen op verhoging der boterprijzen voor binnenlands gebruik of hoger percentage voor uitvoer. Het bestuur zal deze zaak nader bespreken en zo nodig op de algemene vergadering van de F. N. Z. brengen. De voorzitter deelde mee, dat het bestuur voorlopig heeft afgezien van de bouw van een eigen gebouw wegens de hoge houtprijzen en hoge arbeidslonen. Later zullen de plannen verder uitgewerkt worden.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1916-12-15

Verslag verg. Bond Coöp. Zuivelfabrieken.

Gistermiddag vergaderde in hotel Nanninga de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* onder voorzitterschap van den heer G. C. Lunsingh Meijer. Na opening doet de secretaris, de heer B. H. Eelkman Rooda te de Wijk, mededeeling der kennisgeving van afwezigheid van de heeren v. Weijdom Claterbos en G. Geerts.

De notulen, opgenomen in 't off. org. van den FNZ. d.d. 19 Sept. '16, worden onveranderd goedgekeurd en vastgesteld. De secretaris doet vervolgens eenige mededeelingen.

Melkvoorziening. De plannen voor de melkvoorziening voor de groote steden verkeerren, voorzoover deze de provincie Drenthe betreffen, nog in hetzelfde stadium als op de vorige algemeene vergadering. Groote hoeveelheden worden reeds dagelijks door Friesland en ook door Geld.-Overijssel geleverd.

Boter keuringen. Wanneer straks het nieuwe boterkeuringsreglement door de vergadering is goedgekeurd en de leden dezer commissie zijn benoemd, zullen zoo spoedig mogelijk door de voltallige commissie uit Groningen en Drenthe de eischen het volgend jaar te stellen voor het verkrijgen van een diploma aan de bondsbesturen worden voorgelegd. Wenschelijk is het evenwel om alvorens deze eischen vast te stellen, dat een overzicht is verkregen van de dit jaar geldende bepalingen. Voor het volgende jaar zullen wederom de heeren Huisman van Groningen en Pel van Stroobos regelmatig wekelijks keuren, terwijl de heer R. Buisman te Leeuwarden toezegging heeft gedaan eventueel als plaatsvervangend jurylid te zullen optreden.

Administratieve controle. Steeds meer wordt het groote nut van deze instelling ingezien en gestadig neemt het aantal deelnemende fabrieken toe. Bij 6 fabrieken wordt alleen de jaarcontrole gevoerd, n.l. bij de bedrijven te **Beilen, Exloo, Hoogersmilde, Hoozevee, Ruinerwold O. E. en Uffelte**. Volledige controle geschiedt bij 13 fabrieken, n.l. die te **Anloo, Borger, Eelde, Haalweide, Norg, Nijeveen, Odoorn, Roden, Rolde, Rogat, Zuidlaren, Zweeloo en Kolderveen**. Den bestuursleden en commissarissen zij evenwel deze opmerking gemaakt, dat de administratieve controle, zooals deze wordt verricht door den accountant, hoe accuraat en met hoeveel ambitie hij ook moge worden gedaan, hen geenszins ontslaat van de plichten en zorgen hun door de leden opgedragen en toevertrouwd.

Aankoop. Hoewel tot dusverre de afzet der goederen nog vrij vlot is gegaan, ziet de toekomst er juist niet rooskleurig uit. Zuinigheid is in 't algemeen zeer aan te bevelen; voor enkele artikelen is ze beslist noodig. De aanvoer van kolen wordt steeds geringer, zoowel van de Duitse als de Engelsche en met zekerheid kan niets worden gezegd voor de naaste toekomst. Goed perkamentpapier is er zeer schaars en daarbij zeer hoog in prijs. Hierdoor komt het dat thans vele slechte kwaliteiten in den handel worden gebracht. Meer dan ooit moet thans gekocht worden met behoorlijke garantie van kwaliteit en is het zeer gewenscht perkamentpapier te koopen bij de depots van den FNZ. Ook zwavelzuur geeft groote moeilijkheden en ook hiervan is de voorraad zeer beperkt. Het eenige artikel, dat nog voldoende voorradig is, is glaswerk, doch van al de overige artikelen als olie, sel de oude, kalkzeep, transportkannen is de voorraad kleiner dan wenschelijk is voor een regelmatig afzet. Zuinigheid moet dus worden betracht.

Door de geweldige prijsstijging wordt op velerlei wijze getracht goedkoopere surrogaten te leveren, tegen weinig verhoogde prijzen, doch men zij hierbij op zijn hoede en koopt thans zoo veel mogelijk die goederen welke een deskundig onderzoek vereischen zooveel mogelijk bij het depot.

Voorts wordt nog een mededeeling gedaan over het *Drentsch Landbouweekblad* n.1. betreffende kosten van plaatsing van officieele berichten. De voorzitter merkt op, dat het blad waarschijnlijk in de le week van Januari zal verschijnen en een 10 a 11000 abonné's heeft. De mededeelingen worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde komt vervolgens de behandeling van de concept-statuten „Rechtstreeksche boterverkoop”. De heer REITSMA, secretaris van den FNZ., leidt dit punt in. Spreker wijst op de noodzakelijkheid om met 't oog op de onzekere toekomst in verband met den oorlogstoestand zoo sterk mogelijk te staan, waar het geldt afzet van Nederl. landbouwproducten. Vroeger werd het gemeenschappelijk verkoopen voor export aangeprezen als een middel tot vooruitgang, doch in de toekomst zullen de moeilijkheden zoo groot worden, dat gemeenschappelijke verkoop aan het buitenland niet een middel zal zijn om vooruit te gaan, maar tot behoud. Dit denkbeeld heeft voorgezeten bij het ontwerpen dezer statuten. Het is gewenscht dat de Ned. boter saamgebracht wordt in zeer weinige maar krachtige organisatie's en de vereeniging *Rechtstreeksche Boterverkoop* wil een dergelijk lichaam zijn, waardoor het mogelijk is om het geheele Ned- product te plaatsen.

Er bestond een afd. rechtstreeksche verkoop van den FNZ., een instelling in 't leven geroepen ter versterking van den botermijn, een instelling bedoeld als aanvulling daarvan welke zich sterk ontwikkelde. Gedurende den oorlogstoestand werd de taak van de afd. rechtstreeksche verkoop steeds uitgebreid. Aanvankelijk meenden vele fabrieken, dat zij hun eigen producten zeer goed zelf zouden kunnen plaatsen, maar dat wijzigde zich reeds voor den oorlog, want voor dien tijd waren al meer verschillende van de beste fabrieken aangesloten.

In de oorlogsperiode werd de afdeling gereorganiseerd, men wenschte de risico gemeenschappelijk te dragen en door wijziging van de afd. rechtstreeksche verkoop kwam deze onder toezicht van den voorzitter en den secretaris van den FNZ. en de voorzitters van de belanghebbende bonden. Zoo werd doorgewerkt tot eind 1915 toen Duitschland den aankoop van boter centraliseerde.

De fabrieken, die geen gebruik maakten van de afd. rechtstreeksche verkoop, konden onmogelijk langer zelfstandig werken en de afdeling breidde zich weldra zoo uit, dat vrijwel alle exportboter van de fabrieken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland en 'n belangrijk deel van N.-Brabant door bemiddeling van die afdeling verkocht werd. Dit is echter een gedwongen toestand. In eigen kring is de behoefte gevoeld naar inniger samenwerking en de invoering derverplichting voor de aangeslotenen om exportboter te leveren. Daarmee moet dus een belangrijke wijziging plaats hebben in den vorm der afdeling rechtstreeksche verkoop.

Zolang elke fabriek boter kan leveren aan de afdeling rechtstreekse verkoop, en elk oogenblik iedere fabriek vrij is op zich zelf te handelen met het buitenland, zolang kan er niet gesproken worden van gezamenlijken handel. Men meende, dat bij gezamenlijken handel de plicht tot leveren moest gelden en eigen handel zou dienen op te houden. Men begreep, dat bij die vormverandering de rechtstreeksche verkoop niet kon blijven een instelling van den FNZ. met een commissie van toezicht, men meende een andere richting op te moeten gaan door een aparte vereeniging te stichten met een bestuur, bestaande hoofdzakelijk uit vertegenwoordigers van aangesloten fabrieken. In het voorstel tot oprichting van zoo'n vereeniging is tevens het denkbeeld vervat om groepen in te stellen, groepen waarin samengebracht worden de fabrieken die onder vrijwel gelijke omstandigheden werkzaam zijn en waarvan de belangen dan behartigd worden door een groepsbestuur, hetwelk op zijn beurt de belangen der groep bij het algemeen verkoopskantoor zullen hebben te behartigen. De groepen zullen lichamen zijn welke in samenwerking met het centraal kantoor toezicht houden op de kwaliteit.

Er moet en zal ook ingevoerd worden een betaling naar kwaliteit. De fabrieken zijn dus georganiseerd — volgens het voorstel — in een groep en de besturen der groepen vormen het bestuur van de boterverkoopvereeniging. Er is gestreefd naar een zeker verband tusschen deze

op te richten vereeniging en den FNZ. en verband tusschen besturen der groepen en der bonden en ook tusschen bondsbesturen en de centrale boterverkoopvereeniging. Dit streven naar een verband moet niet verkeerd worden opgevat, want het is geenszins de bedoeling de vereeniging *Rechtstreeksche Boterverkoop* onder controle van het bondsbestuur te brengen.

De kwestie van den afzet der producenten is voor de toekomst het vóórnaamste, de moeilijkheden zullen zoo groot zijn, dat al ons werken daarop moet zijn gericht. Het is daarom goed dat de vereeniging, de FNZ. en bonden één lijn trekken, dat geen versnippering van krachten plaats heeft en daarom is er eenig verband neergelegd tusschen de vereeniging Rechtstr. Boterverkoop en den FNZ.

De heer BUNING van Eelde heeft met genoegen den heer Reitsma gehoord, hij is ook van meening, dat met krachtige hand moet worden aangepakt. Hoe beter georganiseerd en hoe meer onder één organisatie des te krachtiger zullen we zijn in het buitenland. Maar door verschillende coöp. exportorganisaties zal boter op de buitenlandsche markt aangevoerd worden en hierdoor wordt het Ned. product in 't buitenland niét bekend als één product. Als iedere provincie een afzonderlijken bond vormde en met elkaar één organisatie, zou de Nederlandsche boter één product op de buitenl. markt zijn.

De VOOBZITTER merkt op, dat dit ook begrepen is door de commissie van voorbereiding, bestaande uit den voorzitter en den secretaris van den FNZ. en de voorzitters der Geld. Overijsselsche, Groningsche en Drentsche bonden. Maar wat de heer Buning zich voorstelt is niet zoo gemakkelijk te bereiken, met moet rekening houden met bestaande toestanden, met bestaande exportvereenigingen. De opzet dezer vereeniging is juist zoo gekozen, dat de bestaande exportvereenigingen kunnen worden opgenomen en de deuren wijd open staan voor opneming van elke provinciale organisatie. Bijzonder groote bezwaren worden bijv. ondervonden van de *Friesche coöp. Exportvereeniging (Frico)*, die zich niet wil scharen onder de vanen van den FNZ. De moeilijkheden zijn niet overwonnen voor de stichting van een verkoopvereeniging. Er wordt overwogen door de Groningsche, Gelder-Overijsselsche en Groningsche bonden, dat zijn de grootste leveranciers, een centrale coöperatieve exportvereeniging voor gezamenlijken verkoop te stichten.

De heer BUNING vraagt of de verantwoordelijkheid voor het centraal bestuur niet te groot wordt wanneer de marktprijs bepaald moet worden.

De VOOBZITTEB merkt op, dat de marktprijs niet bepaald wordt door verkoper maar door koper. Wanneer straks de concurrentie in 't buitenland moet aanvaard worden tegen Deensche, Siberische, Australische en wie weet andere boter is noodig één krachtige organisatie, moeten de bedrijven door concurrentie tegen elkaar de prijzen nog niét meer gaan drukken.

De heer HUISMAN van Sleen meent, dat het een kolossaal werk zal zijn den boten op 'n centraal punt naar kwaliteit te beoordeelen en daarnaar te betalen. De heer REITSMA legt uit dat daarvoor juist het groepsverband is ingevoerd. Het naar kwaliteit betalen is wel de taak van het centraal gezag, maar de uitvoering wordt opgedragen aan de groepen. De groepsbesturen worden weer gekozen uit de directeuren en bestuurderen van de fabrieken onder die groep ressorteerende.

Naar aanleiding van een opmerking van den heer Buning over de wenschelijkheid van het verkrijgen van één Ned. product zegt de heer Reitsma nog, dat de aard van den boter in verschillende streken van ons land verschillend is. Er zal bijv. altijd onderscheid zijn tusschen

boter uit Limburg en uit Friesland, dat ligt aan tal van omstandigheden. Maar daarom is het niet gewenscht, dat de eene streek tegen de andere inwerkt. Is de boter uit een bepaalde streek geschikt voor 'n bepaald doel, dan zal de vereeniging zorgen, dat de boter ter plaatse komt waar hij hoort en daar niet de concurrentie van boter uit andere streken te duchten heeft. Zoo schijnt de Drentsche boter zeer geschikt te zijn voor export naar de tropen.

Besloten wordt zonder hoofdelijke stemming den afgevaardigde van den Drentschen Zuivelbond naar de vergadering in Utrecht op te dragen uit te spreken, dat de concept-statuten de algemeene goedkeuring van den Drentschen Bond hebben.

Aan de orde komt nu de behandeling van het gewijzigd reglement „Boterkeuringen”. De voorzitter leest het reglement voor, dat in de vergadering van den Groningschen bond ('t is een reglement voor de Drentsche en Groningsche bonden) is goedgekeurd. Hij deelt tevens mede, dat tot technisch ambtenaar van beide bonden is aangesteld de heer P. J. de Vos te Rotterdam, die 1 Jan. in functie hoopt te treden.

De heer EELKMAN ROODA licht de wijzigingen in het reglement toe. De monsters moeten nu een dag vroeger verzonden worden van Donderdags verwerkte boter. De uitvoering van het reglement wordt thans opgedragen aan één commissie uit beide bonden gevormd. De samenstelling is als vroeger gebleven toen er 2 commissies waren, maar er is nu één commissie voor de uitvoering van het reglement een eenvoudiger regeling dus.

Het bestuur wordt gemachtigd het conceptreglement definitief goed te keuren.

In behandeling komt het concept-reglement voor de controle op het wegen, onderzoeken en uitbetalen der melk (melkcontrole).

De heer KOOISTRA heeft tot zijn spijt een toelichting van het bestuur gemist. Z. i. bemoeit de bond zich in dit geval te veel met de interne aangelegenheden van het bedrijf. Wil men onderzoek dan kan steeds naar het laboratorium van den zuivelconsulent worden opgezonden. De VOORZITTER verduidelijkt de bedoeling van het bestuursvoorstel. Het bestuur wil niet de bedrijven den plicht opleggen om zich aan een melkcontrole te onderwerpen, maar wil de gelegenheid openen voor de fabrieken die een controle wenschen in te voeren om zoo'n controle te verkrijgen.

Herhaalde malen is bij boterlevering te Amsterdam geconstateerd, dat de gewichtseisch niet nagekomen was. Wanneer het bedrijf, dat er mede gemoeid was, eens kon antwoorden dat het onder controle stond, dan zou dit veel sterker staan tegenover gemaakte opmerkingen.

De heer DE VLAS te Hoogeveen heeft tegen controle geen bezwaar, hij meent echter dat het principe minder juist is dat de leden eener fabriek een controle instellen om het door hen benoemde bestuur en de door hen benoemde ambtenaren te controleeren.

De heer REITSMA bepleit het nut der melkcontrole, hij beschouwt haar als een onderdeel der administratieve controle. Evenmin als tegen het principe bezwaar bestaat dat van bondswege hulp verleend wordt bij nazien der jaarrekening, kan bezwaar tegen deze controle bestaan.

De heer HARTLIEF uit Norg informeert naar de kosten.

De heer J. L. NIJSINGH te de Wijk zou liever een centraal bureau ingesteld zien, waarheen monsters gezonden zouden dienen te worden. Men zou dit kunnen betalen uit de kosten die vrij kwamen doordat het melkonderzoek aan de fabriek dan niet meer behoefde te geschieden.

De VOOBZITTER meent hoe radicaal aanname van dit voorstel zou zijn, dat het beter is het bereikbare te nemen voor het mogelijk onbereikbare. Het voorstel van het bestuur wijst een tussenweg aan.

Den heer Hartlied antwoordt spreker, dat van de kosten moeilijk iets te zeggen is. Eerst moet het bestuur weten wie in beginsel voor controle zijn, die bedrijven zullen dan opgeroepen worden ter nadere bespreking en dan kan blijken hoe de zaak zal dienen te worden opgezet. Het bestuursvoorstel wordt aangenomen met 61 tegen 14 stemmen.

De behandeling van een ontwerp „Instructie voor het personeel” vergt slechts een korte bespreking. Het geldt hier een ontwerp volgens hetwelk het bestuur zien in 't algemeen de arbeidsvoorwaarden denkt van het personeel.

Het ontwerp, eenigszins gewijzigd in dier voege, dat de mogelijkheid bij schorsing in een ambt wordt opengesteld om de zaak ter onderzoek voor te leggen aan bestuur of te benoemen commissie, alvorens de algemeene vergadering van het bedrijf uitspraak doet, wordt goedgekeurd.

De begroting wordt als ingediend vastgesteld op een bedrag aan ontvangsten en uitgaven van f3441,50. Voor boterkeuringen is f900 uitgetrokken, bijdrage FNZ. f 940, bijdrage technisch ambtenaar f500, voor onvoorzien f431,50. De ontvangsten uit omslag der fabrieken naar 94 mill-K.G. melk a 3½ p. 1000 K.G. is geraamd op f3290.

De agenda alg. verg. FNZ. op 20 Dec. a.s. geeft geen aanleiding tot veel besprekingen. Een voorstel van de heeren de Vlas en Hogenesch om den duurtetoelag voor het personeel van den FNZ. te verdubbelen wordt met alleen de stemmen der fabrieken Hooegeveen en Gieten verworpen.

Het bestuursvoorstel om toeslagen te geven tot f2000 en niet tot f3500 wordt aangenomen. In dien zin zal de Drentsche Bond op de vergadering van zich doen hooren.

De periodiek aftredende bestuursleden, de heeren G. Geerts en B. H. Eelkman Rooda, worden met algemeene stemmen herkozen. De heer Eelkman Rooda, ter vergadering aanwezig, neemt de benoeming aan.

In de commissie van aankoop wegens aftreding van den heer H. de Vlas (niet herkiesbaar) wordt gekozen de heer Buning te Eelde met 33 stemmen van de uitgebrachte stemmen. De heer Buning neemt de benoeming aan.

Tot leden der commissie voor de boterkeuringen wegens aftreding van den heer de Vlas (niet herkiesbaar) en in de vac. Beute worden gekozen de heeren Krol te Assen met 50 stemmen en Mulder te Zweeloo met 26 stemmen. Op de heeren Harsten, Hogenesch, Buning, Beune en Kamer zijn resp. 1, 2, 15, 3 en 6 stemmen uitgebracht. De heeren Krol en Mulder nemen de benoeming aan.

Na enkele korte besprekingen bij rondvraag sluit de voorzitter de vergadering.

Vertegenwoordigd waren de bedrijven : Assen, Beilen, Eelde, Borger, Exloo, Gieten, Havelte, Haalweide, Hoogersmilde, Hooegeveen, Hijken, Koekange, Nijeveen, Norg, Odoorn, Oosterhesselen, Roden, Rogat, Ruinerwold (*Alg. Belang*), Sleen, Uffelte, Wapserveen, Westerbork, Wijster, Zweeloo en Gieten.

1917

NvhN 1917-05-03

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe

ASSEN: 2 MEI. In het *hotel „Nanninga”* werd hedenmiddag onder voorzitterschap van den heer G. C. Lunningh Meijer de algemene vergadering van den *Bond van coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe*, gehouden. Aanwezig waren afgevaardigden van 23 fabrieken.

Zonder hoofdelijke stemming werd het voorstel van het bestuur om de Coöp. Zuivelfabriek „**Bunne**” als lid toe te laten, aangenomen.

De secretaris de heer B. H. Eelkman Rooda, deelde omtrent den afzet boter mede, dat met moeite tot April de Duitsche boterprijs van *f* 3 per k.g. kon gehandhaafd blijven. Van 1 April af is deze prijs *f* 2,85 en werd de vorige week teruggebracht tot *f* 2,75. Werd de vorige week nog geadviseerd, niet op die prijs in te gaan, sedert 30 April heeft men zich ten slotte bij die prijs neergelegd.

Volgens de overeenkomst met het L.E.B. moet den gehelen winter 25 pct. van het exportgedeelte naar Engeland. Deze boter kwam daar op de vorige markt en hiervoor kan geen *f* 3 worden gedongen. Bovendien was de transportgelegenheid naar Engeland zeer moeilijk, waardoor de verzending maar die zijde minder vlot ging. In verband hiermede werd door de Botervereeniging de verzending naar Engeland aan enkele organisaties opgedragen, waartoe ook de R. V. behoorde. Op deze zendingen werd door de Botervereeniging een toeslag betaald waarvoor een zeker bedrag op den totalen export werd geheven. Deze heffing bedroeg in den afgelopen winter eerst 18 cent, doch werd al spoedig opgevoerd tot 40 cent per k.g., waardoor de buitenlandsche prijs aanmerkelijk werd gedrukt. Het exportgedeelte ging gedurende den winter van 35 pct. tot 15 pct. der productie terug, totdat op 't laatst van Januari geen consumenten voor uitvoer meer werden afgegeven. Gedurende vijf weken heeft de export geheel stop gestaan.

Van de zijde der Botervereeniging is herhaaldelijk op verhooging aangedrongen, doch zelfs een verhooging van 2,5 cent per k.g. zooals in Februari jl., bleek niet toereikend de uitkomsten van 't veehoudersbedrijf loonend te maken.

Volgens het jaarverslag is het ledental gestegen tot 36, welke gezamenlijk ongeveer 91½ miljoen k.g. melk over het afgelopen dienstjaar hebben verwerkt. Te betreuren valt het dat niet meer bedrijven als leden van den Bond zijn toegetreden. Het aantal buitengewone leden bedraagt thans 20.

De boterkeuringen werden weder gemeenschappelijk met den Groningsche Bond (GBvCZ.) in de kelder van de Rijkslandbouwschool te Groningen gehouden. De deelname van de Drentsche fabrieken was bevredigend, terwijl die van de Groningsche fabrieken te wensen over liet.

De eischen voor het verkrijgen van een diploma werden gewijzigd en gesteld tot een gemiddeld totaal van 65 punten. Een diploma verwierven voor Drenthe, de fabrieken te **Eelde, Roden, Zweeloo, Hoogeveen, Norg en Haalweide**.

Van de zes; fabrieken in Drenthe, welke met ongezoeten boter aan de keuring deelnamen, kwamen drie in aanmerking voor een diploma en wel **Zweeloo, Norg en Haalweide**.

Voor de volledige administratieve contróle hebben zich 17 fabrieken aangemeld en voor de jaar-contróle hebben 5 fabrieken zich aangesloten.

De omzet van het depót is in 1916 aanmerkelijk vermeerderd en bedroeg in totaal f 113.319,34.

De exploitatie-rekening over 1916 geeft aan een totaal van inkomsten en uitgaven groot f 5415,46, het voordeelig saldo bedraagt f 1449,93. De rekening en verantwoording werd accoord bevonden.

Door den heer K. J. Terpstra te Akkrum werd eene inleiding gehouden over Coöperatief Verzekeringsfonds, waarnaar met zeer veel, belangstelling werd geluisterd.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1917-12-18

Verslag verg. *Drentsche Boterverkoopvereniging.* (DBV.) (Over scheuring en tweede verkoopvereniging van DBvCZ.)

ASSEN – Gistermiddag had in 't Stationskoffiehuis te Assen een algemeene vergadering van bovengenoemde vereeniging plaats onder voorzitterschap van den heer U. de Vlas van Hoo-geveen.

Vertegenwoordigd waren 22 bedrijven.

Na voorlezing en goedkeuring der notulen van den secretaris, den heer M. Krol te Assen, werden enkele mededeelingen gedaan.

Ingekomen was een schrijven van de afd. *rechtstreeksche verkoop* van den FNZ., meldend dat zij niet meer voor de vereeniging kon exporteeren, hetgeen tengevolge had dat enkele fabrieken zijn uitgetreden en anderen den exporteur der boterverkoopvereniging hebben gekozen.

Medegedeeld werd, dat de eerste koelhuisboter is afgeleverd, n.l. 17.850 K .G., waarvan de kwaliteit goed werd bevonden. Voor dien boter wordt voor de regeering 5,4 % toeslag betaald. De vereeniging telde oorspronkelijk 57 leden, er traden 20 uit, zoodat er 37 over zijn.

Even werd de kwestie van den koelhuisboter aangeroerd. Er zal op dien Drentschen boter veel verdiend worden, echter niet door de producenten, zoodat de opmerking gemaakt werd of misschien nog iets van die groote winst zou kunnen ontvangen worden.

Ook werd geïnformeerd hoe het staat met de risico en de baten voor de bedrijven. Besloten werd het standpunt in te nemen, dat het risico voor den leverancier zou blijven, maar dat de profijten niet gemeenschappelijk zouden genoten worden, doch alleen door die leveranciers. Op voorstel van het bestuur werd besloten de rekening en bescheiden van het afgelopen boekjaar na afsluiting en na accountantsonderzoek te doen nazien door een commissie, gevormd uit 3 bedrijven. Het bestuur zou de drie bedrijven nader aanwijken.

Het aftredend bestuurslid de heer J. Osinga van Rogat werd met groote meerderheid van stemmen herkozen en nam de herbenoeming aan.

Hierna werd deze vergadering gesloten.

Vlak daarop werd een 2e vergadering gehouden, thans ter bespreking van statutenwijziging, waarvoor een afzonderlijke vergadering moest gehouden worden. We laten de belangrijkste wijzigingen volgen:

In art. 1 werd de bepaling, dat alleen bij 't BCA. aangesloten bedrijven lid mogen zijn gewijzigd en bepaald dat lid mogen zijn de bedrijven, die bij een botercontrolestation onder rijks-toezicht zijn aangesloten (dus ook buiten deze provincie), terwijl voorts niet meer alleen van boter gesproken zal worden doch ook van melkproducten.

In art. 2 werd de bepaling gewijzigd, dat het bestuur verplichten kan tot leveren van eventuele melkproducten in dien zin, dat dit recht aan de alg. verg. verleend werd.

In art. 3 word een, verandering aangebracht van zoodanigen aard dat de kleinhandel vrijgelaten wordt en tevens de levering aan het Ned. goevernement.

In art. 5 werd de bepaling, dat het bestuur het recht heeft een bedrijf tijdelijk voor 3 maanden te schorsen aangevuld door de bepaling, dat dit besluit binnen een maand in een ledenvergadering met minstens 2/3 der stemmen moet worden bekrachtigd.

Verder werd art. 8 wat gewijzigd en art. 10 in dien zin dat stemrecht heeft die fabriek die boter aan de ver. levert en niet die alleen boter produceert en wel in dier voege, dat bij 0-30000 K.G. geleverde boter 1 stem wordt verkregen, bij 30000-60000 K.G. 2 stemmen worden gegeven, bij 60000-90000 3 stemmen en boven 90000 K.G. 4 stemmen.

Art. 11 werd in zooverre gewijzigd, dat statutenwijziging niet door 'n alg. verg. van alle leden moet worden aangenomen, maar in 'n vergadering met minstens 3/4 der leden.

Op voorstel van het bestuur werd besloten om den exportboter – er zijn vaak groote kwantums te Meppel opgesloten - tegen brand en inbraak te verzekeren.

De heer Klijzing van Dwingeloo besprak daarna bij rondvraag de afscheiding van een 20-tal fabrieken. Hij gewaagde van de haastige oprichting dezer vereeniging uit bij het BCA. aangesloten bedrijven.

Er is daarna een tweede vereeniging opgericht onder controle van den D. Z. B (DBvCZ).

Bij de DBV. waren 57 bedrijven aangesloten en voor zoover spreker bekend, was er niet één reden om over de werking van het bestuur of de vereeniging ontevreden te zijn. Toch hebben zich 20 bedrijven afgescheiden. Spr. betreude dit in hooge mate. Deze vereeniging heeft zich bij 't begin op 'n vrij standpunt geplaatst, spr. hoopte dat dit behouden zou blijven.

De vereeniging is er een van den crisistijd, hoe nu door leidende personen toekomstmuziek kon verkondigd worden was spr. een raadsel; die afscheiding heeft niet zonder invloed van derden plaats gehad. Spr. uitte de hoop, dat het bestuur der DBV. alles zou doen om de zaak te laten marcheeren. Hij bracht lof aan 't bestuur voor wat het gedaan heeft.

De voorzitter betreude het ook, dat leiders in de zuivelbeweging zich met de oprichting van een tweede vereeniging bemoeid hebben. Eerst hebben ze deze mede helpen oprichten en nu worden maatregelen genomen om haar in den bloei te schaden. Dat is onprettig. Men kan over coöp. georganiseerden verkoop denken als men wil, maar niemand kan men beletten om over coöp. verkoop andere gedachten te hebben, dan zij die de 2e vereeniging stichten en die andersdenkende kunnen in de DBV. een plaats vinden.

Spreker sprak zijn spijt uit, dat de heeren leiders der andere vereeniging niet aanwezig waren en uitte als zijn overtuiging, dat de DBV. de toekomst rustig kan afwachten. ^

In antwoord op 'n vraag of de afscheiding ook in verband stond met de bewering, dat de DBV. niet voor 't buitenland zou kunnen exporteeren zooals de coöp. centrale organisatie dat zal

kunnen doen, werd van bestuurszijde geantwoord, dat er geen vrees behoefde te bestaan zolang deze vereeniging goed bestuurd werd. Het is onmogelijk om nu al de toekomst te kunnen voorzien van den boterverkoop na den oorlog.

Nog hadden enkele besprekingen plaats over kwaliteitsverbetering van het product en verbetering der verpakking.

1918

Nieuwsblad van het Noorden 1918-02-07

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe

ASSEN, 6 Febr. Onder voorzitterschap van den heer G. G Lunsingh Meijer werd heden in het hotel „Nanninga” de algemene vergadering van den Bond van coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe gehouden. Door de voorzitter werden allereerst de bedrijven, die te Groningen een diploma hebben ontvangen, geluk gewenst De secretaris, de heer B. H. Eelkman Rooda, deed verschillende mededelingen.

Sedert 14 dagen wordt vanuit Drenthe 25.000 L melk, alleen Zaterdags, naar Utrecht gezonden.

Door de technicus, de heer de Vos worden thans 4 cursussen voor het personeel met name aan de botermakers en de centrifugisten gegeven en wel te Roden aan 12 leerlingen, te Assen aan 17, te Hoogeveen aan 13 en te Meppel aan 19 leerlingen. Voorts worden door den Rijkszuivelconsulent cursussen voor aanstaande beheerders en voor controleurs gehouden te Assen en te Meppel.

Aan de volgende bedrijven kon een diploma worden uitgereikt: Hoogeveen, Roden, Rogat, Norg, Rolde, Zuidlaren, Ruinerwold A.G., Haalweide, Ruinerwold O.E,

De secretaris eindigde zijn mededelingen met de wens, dat door allen word beseft, hoe dringend noodzakelijk het is, mee te werken tot de algemene voedselvoorziening, en hoopte, dat op ruime schaal zal worden overgegaan tot het scheuren van grasland.

De coöperatieve Zuivelfabriek „**Grolloo**” werd tot de bond toegelaten.

De voorzitter las een uit Den Haag ontvangen schrijven voor, waarin wordt medegedeeld dat op 2 Febr. is opgericht de **Ned. Coöp. Zuivelkoop-centrale**.⁴¹ Leden-oprichters der Vereniging zijn: De coöp. zuivelkoopvereniging „Groningen” te Groningen met 13 de coöp. Zuivelkoopvereniging te Assen met 25, de coöp. Zuivelkoopvereniging Gelderland-Overijssel te Zutphen met 77 en de coöp. zuivelkoopvereniging „Brabant” te Breda met 37 deelgenoten. De Centrale vereniging omvat alzo 152 fabrieken, welke in totaal in 1917 ongeveer 1,5 miljoen k.g. boter zullen hebben bereid. Als voorlopig bestuur der vereniging werden aangewezen de voorzitters en de secretarissen der prov. Verenigingen de heren J. H. Dethmers te Stitswerd, H. ten Have te Ezinge, G. Lubberink te Havelte, T. Annema te Roden, A. K Zwart te Borculo, J. Rijken te Capelle en A. J., van Oirschot te Oosterhout, waarvan tot voorzitter werd bozen de heer A. K. Zwart en tot secretaris de heer T. Wassenaar. De vereniging zal in werking treden wanneer de afdeling R. V. van den F. N. Z definitief zal zijn opgeheven.

Tot bestuurslid werd herkozen de heer Ter Borgh en gekozen de heer Hoogeveen te Zuidlaren. In de vacature van den heer Krol werd gekozen de heer v. d. Meulen te Ruinerwold. Tot leden in de commissie voor de boterkeuringen werden gekozen de heren Knol te Koekange en Hoogeveen te Zuidlaren. Tot lid in de commissie van aankoop werd gekozen de heer Nes te Hijken.

De begroting voor 1918, sluitende in ontvangst en uitgaf op een bedrag van f 4900, werd vastgesteld.

41 Moet zijnzuivelverkoopvereniging.....ook provinciale verkoopverenigingen. (ZHN.)

Naar aanleiding van het zich terugtrekken uit den bond, van de coöp. zuivelfabriek Assen werd op voorstel van den heer Buning te Eelde een onpartijdige neutrale commissie benoemd, om de bestaande grieven te onderzoeken. In deze commissie werden benoemd de heren Buning te Eelde, Kamer te Borger en Neisingh te de Wijk.

1919

LC 1919-05-20

Benoeming secretaris DBvCZ. J. Bunning

Leeuwarder Courant 1919-05-20

Benoemd tot secretaris van den Drentschen Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken te Assen de heer J. Bunning, beheerder der zuivelfabriek te Ecide, afkomstig van Oostermeer.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1919-11-19

Verslag alg. vergadering Botercontrôlestation Assen

ASSEN – Gistermiddag werd in het Stationskoffiehuis alhier een algemene vergadering gehouden van aangeslotenen bij het is botercontrolestation “Assen”.

De voorzitter, de heer Huges, opende de vergadering en deelde mede, dat de secretaris, dr. Mulder, door ernstige ziekte verhinderd was aanwezig te zijn. Ofschoon de ziekte van zeer ernstigen aard is, hoopte spr. dat deze een gunstigen keer moge nemen en dr. Mulder spoedig geheel geneze. Spr. stelde voor vanuit de vergadering een schrijven aan dr. Mulder te richten, om daarin het leedwezen der vergadering uit te drukken, en de innige wensch tot een spoedig herstel uit te spreken, welk voorstel acclamatie aangenomen werd.

Do notulen werden onveranderd vastgesteld. Op verzoek van het bestuur, neemt de heer Van Hasselt tijdelijk het secretariaat waar.

Een aantal ingekomen stukken werden voor kennisgeving aangenomen, zoo ook de mededeling van de verzonden, stukken.

Naar aanleiding van de Rekening en Verantwoording van den penningmeester van het B.C.A. betreffende de gelden afkomstig van de voormalige Botervereeniging te 's Gravenhage, ontstond een breede bespreking over de vraag van den heer Boelen, of de directeur-scheikundige een vergoeding had ontvangen voor zijn bemoeiingen bij de afwikkeling der zaken, van genoemde vereniging, hetgeen niet in de rekening en verantwoording vermeld stond.

De voorzitter deelde mede, dat de heer Van Hasselt een zoodanige vergoeding had ontvangen, evenzoo de controleur, de amanuensis en de bedienden. Die is echter toegekend, nadat de rekening en verantwoording opgemaakt werd, en uit de kas van het Botercontrolestation betaald. Later zal men die post dus op de rekening vinden.

Verschillende aanwezigen waren er voor het bedrag te verdubbelen, daar er vele werkzaamheden aan verbonden waren.

Da voorzitter wees er op, dat dit werk afgedaan werd in den tijd van het BCA. terwijl het buiten het BCA. omging, maar hij zal rekening houden met de stemmen die in de vergadering opgingen en een en ander in het dagelijks bestuur in bespreking brengen.

Bij de behandeling van de begroting voor 1920 noemde de heer Jongbloed een salaris van f 2000 voor den directeur-scheikundige veel te laag en stelde voor dit op f 3000 te brengen. Hij achtte het een staatsbelang dat de boter onder goede controle staat, en wilde voor een goed ambtenaar ook een goede bezoldiging..

De voorzitter wees er op dat de heer van Hasselt behalve die van directeur-schijkundige, ook nog een nevenbetrekking waarneemt, waarmede rekening is gehouden.

Ook het salaris voor de controleurs, zijnde f 1600, vond de heer Jongbloed niet voldoende om in dezen tijd een burgerbestaan van te hebben, en hij wilde dit op f 2100 gebracht zien, evenals het salaris van den amanuensis.

De voorzitter gaf toe dat het een moeilijke tijd is, maar wees er op, dat, als in de toekomst de waarde van het geld weer grooter wordt, men die hooge salarissen toch zal moeten blijven geven. Volgens informaties geeft het BCA. op een na de hoogste salarissen. Deze zaak zal ook in de bestuursvergadering onder de ogen gezien worden.

Over een post der inkomsten, omslag ad 43 cent per 100 K.G. boter, ontspan zich ook nog eenige discussie. De heer Jongbloed vond het wenschelijk dit te brengen op 60 ct, om zoodoende een saldo te vormen voor den lateren tijd.

De voorzitter wees er op, dat er een reservefonds geweest is, doch dat bestaat niet meer, hoewel in art. 20 der statuten ook gesproken wordt van een reserve-fonds dat de vereeniging moet hebben. Deze zaak zal ook door het bestuur in bespreking worden genomen.

De begrooting werd, zooals ze was ontworpen, vastgesteld.

De heer Kamer bracht ter sprake de mogelijkheid dat directeuren van boterfabrieken buiten de fabriek om boter verhandelen, waardoor onaangenaamheden ontstaan. Besloten werd dit punt, in de vergadering van de commissie van toezicht in bespreking te brengen.

Vervolgens was aan de orde de verkiezing van een bestuurslid, wegens aftreding van den heer P. Bokma te Ruinen, die herkiesbaar was.

Alvorens tot stemming overgegaan werd, sprak men uitvoerig over de wenschelijkheid of noodzakelijkheid dat de bestuursleden over de provincie verdeeld zijn, en niet alle in eenzelfde hoek wonen.

Na gehouden stemming bleek de heer Bokma 44 stemmen op, zich vereenigd te hebben, de heer Boelen 8 en de heer Kamer 20, zoodat de heer Bokma gekozen was, die de benoeming aannam.

Bij de rondvraag deelde de heer van Weijdom Claterbos mede, dat door den districtsveearts een onderzoek ingesteld wordt naar de gevolgen van het mond- en klauwzeer, teneinde nauwkeurig de schade te kunnen vaststellen en maatregelen voor de toekomst te nemen. De heer Klaterbos verzocht den veehouders hun medewerking daar bij te verleenen, voor welke medewerking vergoeding wordt toegekend.

Over te nemen en genomen maatregelen bij mond- en klauwzeer werd nog in den trede uitgewijd.

Onder de aandacht werd gebracht de circulaire van den heer Graadt van Roggen, betreffende den, nood in Oostenrijk-Hongarije. De boterfabriek te Beilen gaf een vat boter voor de noodlijdenden. In overweging werd gegeven, dat alle fabrieken dit voorbeeld zouden volgen.

Ook kwam nog ter sprake de in circulaire voorkomende zinsnede: „ik vorder van U opgave” enz., waarbij door den Minister de boter gevorderd wordt.

Algemeen was men verontwaardigd over deze behandeling. Bij acclamatie werd besloten den Minister een schrijven te zenden, inhoudende dat in deze vergadering deze zaak ter sprake gebracht was, dat men met bevreemding kennis genomen had van deze woorden, en prijs stelt op een behoorlijke taal en behandeling, die niet prikkelend is.

Nadat de heer Kamer nog de aandacht gevestigd had op de vraag, wanneer de boter als afgewerkt beschouwd en gekeurd moet worden, werd de vergadering gesloten.

Provinciale Drentsche Asse Courant 1919-12-16

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN – Gisterenmiddag hield de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe een algemeene vergadering in hotel Nanninga.

De voorzitter, de heer G. C. Lunsingh Meijer, opende de vergadering.

Na de mededeeling, dat de notulen in het officieele orgaan worden opgenomen, werden deze onveranderd vastgesteld.

Bij de behandeling der ingekomen stukken en mededelingen werd de aandacht er op gevestigd, dat het Technisch Bureau bij de installatie van werktuigen niet werkt als wel wenschelijk is. De voorzitter zegde toe, dat een schrijven aan het bestuur van dat bureau gericht zal worden, teneinde daarin verbetering te krijgen.

Bij acclamatie werd besloten els buitengewone leden aan te nemen de heeren J. Kuperus, Leeuwarden, Dir. v. d. Coöp. Zuivelfabriek, J. Thies, Marum (Gron.), dir. Coöp. Zuivelfabriek, en J. Veurman, Assen, technicus b.d. D. B. V.

Aangenomen werd het voorstel tot het instellen van een commissie voor de regeling van het onderwijs voor het personeel in dienst van de bondsbedrijven.

Door het bestuur werden als leden dier commissie aanbevolen de heeren J. C. van Weijdom Caterbos, I. J. de Vos en G. A. Lubberink.

De heer Claterbos wenschte echter alleen adviserend op te treden. De beide andere heren werden bij acclamatie benoemd, terwijl als derde lid de heer Oozinga bij stemming aangewezen werd.

Over het voorstel om aan het bestuur machtiging te verleen, tot het nemen van die maatregelen, waarbij zal getracht worden een zodanig gebouw te verkrijgen, waarin secretariaat, de afdelingverkoop, zoowel kantoor als pakhuis, en zoo mogelijk een ambtswoning voor den secretaris, gezamenlijk kunnen worden ondergebracht, werden verschillende meeningen geuit. De voorzitter wees er op, dat het onmogelijk is een gebouw te huren, en dat er een betere regeling getroffen moest worden.

De inrichting van een dergelijk gebouw zal ongeveer f25.000 kosten. Het is de bedoeling een bouwfonds te vormen bestaande uit rentelooze voorschotten. Per bedrijf zou dit op f 500 komen, terwijl de schuld geleidelijk afgelost kan worden, daar men geen huur meer behoeft te betalen enz. De voorzitter meende, dat de risico ook niet zoo groot is. Het is niet waarschijnlijk dat de waarde der gebouwen zal dalen, maar veeleer dat die zal vermeerderen.

Al eerder heeft men plannen uitgewerkt om een eigen gebouw te stichten en toen verleende de algemeene vergadering machtiging stappen daartoe te doen, doch door gebrek aan medewerking van andere organen kon men toen niet tot een goed einde komen. Thans heeft het voorstel de volle instemming van het bestuur, deelde de voorzitter mede.

Verschiedende bezwaren werden door de vergadering naar voren gebracht. Aangedrongen werd er op, om samenwerking met andere organisaties op landbouwgebied te zoeken en zoo mogelijk een Landbouwhuis te stichten.

De voorzitter deelde mede, dat men dit zou doen, doch als dit niet ging, dan zelfstandig zal handelen.

Eerst echter als de vergadering zich over de zaak uitgesproken heeft zal een financieele regeling aan de goedkeuring onderworpen worden.

Vervolgens werd over het voorstel gestemd. 27 stemmen werden voor, 12 tegen het voorstel uitgebracht, terwijl 9 biljetten blanco werden ingeleverd, zoodat met meerderheid van stemmen aan het bestuur machtiging verleend werd tot het nemen van de bedoelde maatregelen.

Boterkeuring Bond

Bij de behandeling der begrooting voor het dienstjaar 1920 werd in den breede gediscussieerd over de post van f2500, uitgetrokken voor de boterkeuring. Verschillende heeren achtten deze keuring overbodig daar de boter door andere instellingen toch gekeurd wordt. Anderen meenden, dat hoe meer keuring er plaats had, hoe beter het was.

Het voorstel van den heer Huizing, om den post te schrappen werd met 14—30 stemmen verworpen.

De geheele begrooting werd ongewijzigd aangenomen.

Eelkman Roorda nieuwe voorzitter

Aan de orde was vervolgens de verkiezing van een nieuwen voorzitter, wegens periodieke aftreding van den heer Lunsingh Meijer, die zich niet herkiesbaar stelde.

De heer Lunsingh Meijer deelde mede, dat hij tot zijn leedwezen zich niet meer herkiesbaar kon stellen, daar het hem onmogelijk was, door de in dezen zomer gewijzigde omstandigheden, de regelmatig te houden vergaderingen bij te wonen.

Met 28 van de 48 stemmen werd de heer Eelkman Roorda tot voorzitter verkozen, die de benoeming onder dankzegging aannam.

Als lid van de commissie voor aankoop, vacature J. P. Werumeris Buning, werd gekozen de heer Vrieling, en als lid van de commissie voor de boterkeuringen (vacature K. Hoogeveen) de heer Jongbloed.

Bij de rondvraag bracht de heer Lubbering den aftredenden voorzitter dank voor alles wat deze voor den Bond deed en stelde voor hem tot eere-voorzitter te benoemen, welk voorstel met algemene instemming aangenomen werd. De heer Lunsingh Meijer betuigde nogmaals zijn leedwezen, dat hij moest besluiten af te treden als voorzitter en bracht dank voor de krachtige medewerking, die hij steeds mocht ondervinden.

De heer Roorda sprak den aftredenden voorzitter ook nog enkele waarderende woorden toe, en hoopte dat hij dezen nog meerdere malen mocht terugzien op de vergaderingen van den Bond.

Daarna werd de vergadering gesloten.

Bron: Officieel Orgaan 17 dec. 1919

Verslag vergadering Drentse Bond

Ledenvergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

De Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe hield op 15 dezer een ledenvergadering te Assen.

Aangenomen werd het bestuursvoorstel om aan de Commissie voor de regeling van het onderwijs haar tijdelijk karakter te ontnemen en haar een permanente opdracht te verstrekken. De verkiezing van drie leden in deze commissie had tot resultaat, dat de heren De Vos, Lubberink en Osinga benoemd werden, terwijl de heer Weydom Claterbos als adviserend lid zitting zal hebben.

Het voorstel om aan het bestuur machtiging te verlenen tot het nemen van maatregelen, ten einde te trachten een pand aan te kopen, waarin het secretariaat, de afdeling aankoop, en zo mogelijk een ambtswoning voor de secretaris ondergebracht kan worden, lokte enige discussie uit. Van een enkele zijde werd bezwaar tegen de kosten gemaakt, terwijl van een andere zijde het nut van een Landbouwhuis betoogd werd, waarin ook andere instellingen als *Zuivelconsulentschap* en secretariaat van het *Landbouwgenootschap* een onderdak zouden kunnen vinden. Vanaf de bestuurstafel werd de aandacht van de tegenstanders er op gevestigd dat de bestaande decentralisatie van de verschillende onderdelen niet bestendig kon worden en dat er in het eerste tiental jaren niet op een daling der prijzen gerekend behoefde te worden. Ook was in Assen geen geschikt gebouw te huur. Met 27 van de 48 uitgebrachte stemmen verklaarde de vergadering zich ten slotte in principe voor de aankoop; een nader voorstel over de financiële regeling zal volgen.

Bij acclamatie werden als buitengewoon lid aangenomen de heren Tj. Kuperus, Dir. Coöp. Zuivelbank te Leeuwarden, J. Thies, Marum (Gr.) en J. Veurman, Technicus van de D. B. V., Assen. Als lid commissie voor Aankoop werd gekozen de heer H. Vrieling te Hoogersmilde en als lid der commissie voor boterkeuringen de heer A. P. Jongbloed te Odoorn.

Aangaande de post Boterkeuringen op de begroting voor het dienstjaar 1920, was een deel der vergadering van oordeel dat nu de boter door de C. D. Z.⁴² gekeurd werd, deze uitgave overbodig was. Gewezen werd op 't feit dat niet alle fabrieken bij deze vereniging aangesloten zijn en dat de buitenlandse concurrentie aanspoorde tot het benutten van alle middelen om de kwaliteit te verbeteren. De begroting werd onveranderd vastgesteld.

De Voorzitter, aan de beurt van aftreding zijnde, wenste, zoals de agenda reeds aangaf, zich niet weder beschikbaar te stellen wegens drukke werkzaamheden als lid van Gedeputeerde Staten. Uit een zestal, in deze vergadering opgemaakt, zag de heer Eelkman Rooda zich met grote meerderheid van stemmen als zodanig gekozen. Als blijk van erkentelijkheid voor hetgeen de heer Lunsingh Meyer, gedurende de 10 jaren van zijn voorzitterschap gedaan heeft voor de Drentse Bond, werd hij onder applaus tot eere-voorzitter benoemd. De scheidende voorzitter constateerde met genoegen dat de banden tussen de Bond en hem zodoende niet verbroken werden en richtte nog een woord van dank aan den Zuivelconsulent van Drenthe voor de talrijke adviezen hem verstrekt in de jaren dat er nog geen technisch onderlegde secretaris was. De heer Eelkman Rooda herdacht de aangename en leerrijke tijd gedurende welke hij met de voorzitter in het bestuur had samengewerkt. Kr.

42 Niet duidelijk waar C.D.Z. voor staat.

1920

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1920-03-17

Verslag buitengewone vergadering DBvCZ.

ASSEN – Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe. Gisterenmiddag vergaderde bovengenoemde bond in het hotel Nanninga.

De voorzitter, de heer Eelkman Rooda, opende de vergadering en deelde mee, dat deze buitengewone vergadering in verband stond met punt 6 van de agenda.

De notulen werden onveranderd vastgesteld en goedgekeurd.

De secretaris, de heer Weruméris Buning, gaf hierna lecture van eenige ingekomen stukken, o.a. een bedanken van den heer de Vlas (Hoogeveen), wegens vertrek, als lid van de commissie voor herzien der administratieve controle.

Vervolgens werden door den secretaris verschillende mededeelingen gedaan, welke alle voor kennisgeving werden aangenomen.

Als buitengewoon lid van den Bond werd bij acclamatie aangenomen de heer G. Nijenhuis, secretaris Drentsch Landbouwgenootschap.

Aan de orde was de verkiezing van eenige bestuursleden. In de vacature van den heer B. H. Eelkman Rooda, die tot voorzitter verkozen was, werd met groote meerderheid benoemd de heer E. Hartlief te Norg.

In de vacature, ontstaan door het bedanken van den heer J. ter Borgh, werd verkozen de heer H. Nijenhuis te Bronneger.

De heer Hartlief, ter vergadering aanwezig, nam de benoeming aan, terwijl den heer Nijenhuis van zijn benoeming kennis zal worden gegeven.

Vervolgens had de verkiezing plaats van een lid voor de commissie voor Herzien der Administratieve controle, wegens-vertrek van den heer de Vlas. Gekozen werd de heer Huisman te Sleen, die zich bereid verklaart de functie op zich te nemen.

De voorzitter bracht hierna eenige woorden van dank aan het scheidende bestuurslid, den heer J. ter Borgh.

Zonder hoofdelijke stemming werd het bestuur machtiging gegeven tot aankoop van het pand Oranjestraat 41 over te gaan. In dit pand zullen de kantoren van den Bond gevestigd worden, terwijl bovendien de secretaris er met zijn gezin zijn intrek zal nemen.

De financiële regeling van dezen aankoop werd, als door het bestuur voorgesteld, goedgekeurd en aangenomen.

Bij de rondvraag werden nog eenige vragen gesteld en inlichtingen gegeven, waarna de voorzitter de vergadering sloot.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1920-08-19

Verslag vergadering DBvCZ

ASSEN – In de vergadering van dezen Bond, gisteren alhier gehouden, waren vertegenwoordigd 33 bedrijven.

Het rapport van de commissie tot het instellen van een onderzoek naar de administratieve controle werd niet in behandeling genomen omdat de ledenvergadering van heden niet meer wijziging in de administratieve controle noodig achtte, in tegenstelling met hare uitspraak in een der vorige alg. verg.

Dientengevolge werd ook niet een permanente commissie voor de adm. controle ingesteld.

Door de vergadering werd ingesteld een commissie ter bestudeering van het Pensioenvraagstuk; als leden werden daarvoor aangewezen de h.h. Hs. Pott te Borger, H. Ruuls te Ruinerwold en S. Boelings te Oud-Schoonebeek.

De heer Huisman te Sleen trok zich voor een candidatuur terug, gezien de ervaringen die de commissie van adm. controle, waarin hij ook zitting had, heeft opgedaan, alsmede tengevolge zijn drukke werkkring.

Tot lid van de commissie van aankoop (vac. Nes) werd verkozen H. Gerrits te Rolde. Besloten werd een pakhuis met kantoor voor de afd. Aankoop te bouwen voor een maximum bedrag van plm. f8000.

Besloten werd de gelden, terug ontvangen op steenkoolleveringen in 1917, te redicueeren. De agenda voor de alg. verg. van den FNZ. werd goedgekeurd. Aan de afgevaardigde van den Drentschen Zuivelbond werd opdracht gegeven met kracht te protesteeren tegen de ontoelaatbare zuivelpolitiek van den Minister, waarbij aan de boeren in de zandstreken naar verhouding veel zwaardere lasten worden opgelegd dan in alle andere streken van ons land.

Besloten werd de verrekening van de ingehouden 1 cent botertoeslag via de Bondskas te doen geschieden en het saldo, f 1800—f 2000, te gebruiken voor aflossing van het aangekochte pand.

Goedgekeurd werd van de enkele bedrijven, die tengevolge dezer verrekening iets meer hebben te betalen dan te ontvangen, dit te heffen en eveneens voor dat doel te gebruiken.

Besloten werd voor de financiering van het aangekochte pand met pakhuis een extra omslag te heffen om de persoonlijke borgstelling van de bestuursleden, die niet herkiesbaar zijn, te ontgaan.

Provinciale Drentsche en Asser courant 1920-12-31

Verslag vergadering Coöp. Drentsche Zuivelverkoopvereniging

ASSEN – De Coöper. Drentsche Zuivelverkoopvereniging hield een buitengewone en gewone algemene vergadering te Assen, onder voorzitterschap van den heer G. Lubberink te Havelte.

In de buitengewone algemeene vergadering werden eenige wijzigingen in de statuten en het huishoudelijk reglement behandeld. Na een uiteenzetting van den voorzitter werden de door bestuur en commissarissen voorgestelde wijzigingen met algemeene stemmen aangenomen. Behalve eenige ondergeschikte wijzigingen werden de statuten ook zoodanig veranderd, dat het mogelijk is, dat ook coöperatieve zuivelfabrieken, die aangesloten zijn bij een botercontrolestation en niet in de provincie Drenthe liggen, lid der vereeniging kunnen worden.

Na de buitengewone volgde de gewone vergadering. In zijn openingswoord herinnert de voorz. eraan, dat de proeftijd van 3 jaar verstreken is en gebleken is, dat de vereen. reden van bestaan heeft. Waar andere vereenigingen vescheidene leden verloren, kan bij de CDZ. geconstateerd worden, dat slechts twee fabrieken hun lidmaatschap opzegden. Hoewel deze beide fabrieken nooit boter aan de vereeniging leveren, betreurt de voorzitter toch hun heengaan, want de toekomst zal leeren, dat het voordeel brengt aaneengesloten te zijn, daar ook onze buitenlandsche afnemers zich sterk organiseren. De verkoopvereenigingen toch beïnvloeden tezamen de prijzen ten gunste van den producent in 't algemeen. Niet aangesloten fabrieken geven er blijkbaar de voorkeur aan te profiteeren bij hun boterverkoop ten koste van de aangesloten fabrieken, want deze laatste toch houden de verkoopvereenigingen in stand. Hij acht hun standpunt te betreuren.

Ten slotte legt de voorz. er den nadruk op, dat niet alleen de directeuren der aangesloten bedrijven propaganda moeten maken voor de CDZ., maar ook de belanghebbenden, n.l. de boeren zelf. Als de fabrieken zich niet aaneensluiten zal voor hen in de toekomst niet veel te behalen zijn. Slechts een krachtige organisatie kan tot succes leiden.

Nadat de notulen van de vorige gewone algemeene vergadering onveranderd zijn goedgekeurd, worden eenige mededeelingen gedaan.

Van 1 Januari – 30 November 1920 werden door de leden geproduceerd: 1.758.916 K.G. boter, waarvan aan de vereeniging werd afgeleverd 71,8 pct. De rest werd door de fabrieken zelf aan detaillisten of consumenten verkocht.

Van de aangevoerde boter kwam in de 1e klasse 57 pct., in de 2e klasse 37,9 pct., in de 3e klasse 4,8 pct. en in de 4e klasse 0,3 pct.

Voor hetzelfde tijdvak van 1919 bedroegen deze cijfers resp.: 55,3 pct., 37,8 pct., 6,5 pct. En 0,4 pct.

Van de zendingen boter had 91,11 pct. een normaal gewicht (50 – 50,3 K.G.), 3,8 pct. een te hoog en 5,09 pct. een te laag gewicht. Voor hetzelfde tijdvak van 1919 bedroegen deze cijfers resp.: 83,4 pct., 6,1 pct. En 10,5 pct. Zoowel in kwaliteit als in gewicht valt een verbetering te constateren. De aangekochte koelwagens zijn reeds ter beschikking, terwijl het koelhuis zijn voltooiing nadert en in het a.s. seizoen in gebruik genomen kan worden. De koelwagens en het koelhuis zijn eigendom van de *Nederlandsche Coöp. Zuivelverkoopcentrale* (NCZ.) te Amsterdam, waarvan onze vereeniging lid is.

In plaats van den heer Huisman, die bestuurslid aftrad en zich niet weer beschikbaar stelde, werd gekozen de heer G. van Leusen te Frederiksoord. Tot commissaris werd herkozen de aftredende commissaris de heer E. Hartlief te Norg. De commissie voor controle der administra-

tie over het jaar 1920 zal bestaan uit de heren J. ter Haar te de Wijk, R. Timmer te Westerbork en J. A. Keizer te Eelde.

De behandeling van de agenda voor de algemene vergadering van de NCZ. te Amsterdam gaf geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

Na rondvraag werd deze geanimeerde vergadering door den voorzitter gesloten.

1921

Provinciale Drentsche Asser Courant 1921-05-18

Geg. uit jr.-verslag Bond v. coöp. Zuivelfabrieken Drenthe – 1920

Aan het verslag van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* over 1920, is het volgende ontleend:

Op 1 Januari 1921 verwerkten de 55 gewone leden 96.160.678 K.G. melk, ruim 14½ miljoen K.G. meer dan in het vorig jaar. Deze vermeerdering is, gezien de verbeterde toestanden echter betrekkelijk maar zeer gering, een gevolg van het mond- en klauwzeer, dat in de Provincie in erge mate heeft gewoed.

Aan de bedrijven te Bunne, Norg, Rolde, Hoogeveen, Peize, Roden, Haalweide, Nijeveen, „De Eendracht”, Dwingeloo, Havelte, Eemster, Rogat en Diever. werd een diploma toegekend.

Evenals voorgaande jaren werd wederom de gelegenheid gegeven aan het personeel van zuivelfabrieken een cursus in Zuivelonderwijs te kunnen volgen. Te Assen werden gehouden een assistencursus, een controleurscursus en een botermakers-centrifugistencursus, te Meppel een controleurscursus en een botermakers- centrifugistencursus.

De afzet der producten liet tot Mei zeer veel te wenschen over. Bij den aanvang van het jaar waren in het land groote voorraden van zuivelproducten tengevolge van de lage valuta's in de omringende landen, de belemmerende bepalingen van overheidswege ten opzichte van de export en de hooge N.U.M.-heffingen, waardoor de buitenlansche prijzen te hoog werden opgedreven.

Door te laat ingrijpen der regeering werd de toestand steeds critischer

Na 1 Mei konden mede door herleving in den buitenlanschen kaashandel, vrij groote kwantums geplaatst worden.

Aan het eind van 1920 bestonden nog enige crisisvoorschriften, waarvan echter in den aanvang van 1921 wederom enige zijn ingetrokken, zodat voor 1921 de hoop gekoesterd kan worden, dat de Zuivelbereiding zich weer in volle nijverheid zal mogen gaan ontwikkelen.⁴³

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1921-06-28

Verslag Botercontrolestation Assen

ASSEN. – Hedenmiddag had in het Stationskoffiehuis de algemeene vergadering plaats van de *vereeniging Botercontrolestation Assen* (B. C. A).

Aanwezig waren 13 afgevaardigden. De vergadering werd geleid door den heer J. Huges.

Na opening en goedkeuring der notulen werden tal van ingekomen stukken voor notificatie aangenomen. O.m. werd medegedeeld, dat het bestuur besloten heeft niet deel te nemen aan de in Augustus te Assen te houden Landbouwtentoonstelling. Verder werd nog mededeeling

43 Onderstreping door ZHN.

gedaan, dat de fabrieken te **Roden** en te **Ruinerwold Oosteinde** geweigerd hebben hun aandeel te betalen van de aankoopsom van het huis van het BCA. te Assen.

Besloten werd deze aangelegenheid door het Bestuur te laten afhandelen.

Op een verzoek van het *Botercontrolestation Groningen* om zich uit te spreken tegen aansluiting van kleine fabriekjes bij de controle, zal afwijzend worden geantwoord; men is bij het BCA. juist van meening, dat deze fabriekjes wel onder de controle moeten vallen.

De rekening en verantwoording over 1920 werd hierna goedgekeurd, waarna aan de orde was het jaarverslag over dit jaar.

Ook dit werd zonder eenige bemerking goedgekeurd.

Het volgende is er aan ontleend:

Aangesloten zijn 62 bedrijven, waarvan 58 gedreven door stoom en 4 door zuiggas. Uittreding of aansluiting van bedrijven had niet plaats. De Commissie van Toezicht legde voor 25 gevallen van overtredingen, bij aangesloten bedrijven geconstateerd, schadevergoedingen op, in totaal voor een bedrag van f 567.50 o.a. 10 maal voor een hoog vochtgehalte in boter en 9 maal voor een te hoog vochtgehalte.

In 1919 werd 20 maal voor een hoog en 16 maal voor een te hoog vochtgehalte schadevergoeding betaald. De jaarproductie bedroeg 5.993.366¾ K.G. of 562.618½ K.G. meer dan in 1919.

Van 56 fabrieken waren de producties samen 589.224½ K.G. hooger dan in 1919 en van 6 fabrieken samen 26.300 K.G. lager. Door de bedrijven werd 91.300 K.G. boter bijgekocht.

In het geheel werden 1541 monsters boter veregen.

Gedurende de eerste 10 maanden van het jaar werd op de wijze zooals dit in het jaar 1919 geschiedde, door het BCA. zorg gedragen voor het verstrekken der consenten voor den uitvoer van boter aan de exporteurs en voor het verzamelen der gegevens voor de wekelijksche productieopgaven aan het Zuivelkantoor.

In de maand November werd door den Minister de uitvoer van boter voorloopig vrij gegeven. De laatste consenten werden door het BCA. verstrekt op 27 October.

Daar niemand bij de rondvraag het woord verlangde, sloot de voorzitter na vaststelling van het Jaarverslag de vergadering.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1921-10-01

kan mogelijk weg

Verslag buitengewone alg. vergadering BCA.

ASSEN – Gistermiddag werd onder zeer groote belangstelling een buitengewone algemeene vergadering gehouden in het Stationskoffiehuis alhier van de aangeslotenen bij het Botercontrolestation „Assen”.

De voorzitter, de heer J. Huges, opende de vergadering met een kort woord van welkom, waarna het woord gegeven werd aan den heer Edelman uit Den Haag, secretaris van „de Botervereeniging in liquidatie, die een zeer uitvoerig rapport voorlas, behelzende de werkzaamheden der vereeniging in verband met het liquideeren.

Tusschen de Liquidatie-commissie der Botervereeniging en de Rijkscommissie van Toezicht op de liquidatie der crisisvereenigingen is een geschil gerezen omtent de bestemming van het batig saldo der Botervereeniging.

De Commissie van Toezicht, in casu de Regeering, zegt, dat dit saldo haar toekomt, terwijl de Botervereeniging in liquidatie meent, dat het de Botervereeniging toekomt.

De gelden zijn afkomstig van het zoogenaamde exportfonds der Vereeniging.

Deze gelden zijn reeds indertijd onder de diverse producenten, die onder de Botervereeniging ressorteerden, door tussenkomst van de directie's der verschillende Botercontrolestations verdeeld.

Het bestuur der Botervereeniging is nog steeds van meening en is dit ten stelligste, dat genoemde gelden, in aanmerking genomen de wijze waarop zij werden verkregen, den producenten rechtmatig toekwamen.

De rechtskundige adviseur der Botervereeniging, mr. Freriks uit Den Haag, behandelde daarna zeer uitvoerig de rechtskant der zaak.

De Regeering zegt, dat exportfonds is voor mij: doch met dezelfde woorden kunnen de producenten zeggen: 't is van ons. Waarom komt dat geld toe aan de Regeering, en waarom niet aan óns? 't Lijdt geen twijfel of het geld komt toe aan de Botervereeniging.

De Botervereeniging heeft de regeering gevraagd naar de motieven, die aanleiding hebben gegeven om dat, reeds verdeelde exportfonds op te eischen voor zich.

De motiveering is zeer zwak. De gelden zijn gestort voor een exportfonds; de gelden zijn uit de zakken der producenten gekomen, ergo, keeren zij, volgens ons, daarin weer terug. Was er een te kort geweest dan had men ongetwijfeld dit te kort gevraagd van de aangeslotenen bij de Botervereeniging.

De regeering beroept zich nu op de wet van 1919, doch spreker wijst er op, dat nog nooit op deze manier terugwerkende kracht verleend is aan eenige wet.

De mogelijkheid om de quaestie in der minne te schikken is nihil. Er zal ongetwijfeld een procedure uit voortkomen, hetzij door een civiel-rechterlijk, hetzij door arbitrage of door beide.

Het Rijk aan de eene zijde, de Botervereeniging aan de andere zijde. De mogelijkheid is evenwel ook nog aanwezig dat er een derde partij komt, n.m.l. de duizenden aangeslotenen.

De kans bestaat dan evenwel, dat er een tegenstrijdige uitspraak komt, omdat de wet van 1919 ook de mogelijkheid van arbitrage opent, zoodat men eventueel met twee vonnissen zal kunnen zitten, die niet uitgevoerd zouden kunnen worden, noch door de eene, noch door de andere partij.

Er zijn vergaderingen gehouden in Friesland en in Overijssel-Gelderland, waar men algemeen van meening was, dat de Botervereeniging zich absoluut niets van de zaak behoeft aan te trekken. Een scherpe motie werd gezonden aan de Regeering.

De voorzitter dankt mr. Freriks en zegt, dat hij verbaasd staat over den eisch der Regeering. Na een tamelijk uitvoerig debat, waarbij algemeen op het onrechtvaardige standpunt der Regeering werd gewezen, werd de volgende motie, ingediend door den heer Eelkeman Rooda uit De Wijk, met algemeene stemmen aangenomen:

„De algemeene vergadering van het Botercontrolestation Assen, gehouden op 30 September 1921; gehoord de mededeelingen omtrent de liquidatie der Botervereeniging en het standpunt van de Rijkscommissie van Toezicht op de liquidatie der crisisverenigingen; spreekt hare groote verontwaardiging uit over het standpunt door de Rijkscommissie ingenomen waaruit blijkt, dat die Rijkscommissie geen juist inzicht heeft in de hangende kwestie; verklaart het geheel eens te zijn met de houding ingenomen door het bestuur dier vereeniging in liquidatie; en is van oordeel, dat de uitkeeringen door die vereenigingen aan de producenten gedaan, volkomen rechtmatig zijn geschied“

1922

Provinciale Drentsche Assen Courant 1922-05-06

11 Mei 25-Jr. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

Donderdag 11 Mei wordt er in onze Provincie een belangrijk jubilé gevierd. De *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* zal dan zijn 25-jarig bestaan herdenken. Er wordt eerst in „Het Wapen van Drenthe” te Assen vergaderd, daarna is er een feestelijke maaltijd in het Parkhotel.

Men verzocht ons een uitvoerig artikel van een viertal kolommen van de hand van den heer G. F. Crone op te nemen. Het artikel geeft een uitvoerig overzicht van de Geschiedenis van den Bond, doch hoe lezenswaardig ook, het is in verhouding tot onze plaatsruimte te groot. Wij moeten volstaan met een uittreksel.

Vijfentwintig jaar geleden werd de wenschelijkheid gevoeld om op coöperatief zuivelgebied stappen vooruit te doen. Het waren de h.h. W. S. Boelken en R. Vos, Voorzitter en Penningmeester van het Genootschap ter Bevordering van den Landbouw in Drenthe die den heer van **Weijdom Claterbos** als zuivel wandelleeraar in Drenthe benoemden en zich de moeite getroosten om Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland te bezoeken, met het doel, de werking er van te leeren kennen, om zoo mogelijk, de veehouders in ons gewest aan te sporen, ook zulke fabrieken voor machinale boterbereidmg op te richten. Men begon in de omstreken van Meppel te praten over betere kwaliteit, grooter kwantum en hoogere prijzen voor de boter, doch de Drentsche boer wil eerst de kat uit den boom kijken, voor hij besluit, om zich aan het nieuwe te wagen.

Na vele vergaderingen, waarin op overtuigende wijze werd aangetoond, hoe zulk eene inrichting den boer ten goede komt, en al mocht 't ook eens misloopen, zij te samen wel zulk een tegenslag konden dragen, besloot men te Rogat bij de Wijk de eerste Coöperatieve Zuivelfabriek op te richten. De uitkomsten waren uitstekend, zoodat de heeren Boelken en Vos voldoening van hun werk hadden, wat nog verhoogd werd doordat binnen korte jaren de Boterfabrieken in bijna alle plaatsen als paddestoelen uit den grond verrezen. Weldra bleek daarna dat vereenigen gewenscht was.

't Waren weer de heeren Boelken en Vos, och elke tijd levert zijne kranige mannen op, die hier weer den weg wezen: — zich vereenigen tot den Drentschen Zuivelbond. In Augustus 1896 kwam er al sprake van, doch het duurde met vergaderingen en nog eens samenkomen tot October 1896, dat er door 17 fabrieken werd besloten zulk eene vereeniging op te richten. Het voorloopig Bestuur bestaande uit de heeren Dr. A. J. Somer te Rolde, T. Boerema te Grollo, J. Homan te Rolde, A. Zuizing te Grolloo, A. Greving en W. Biernold te Loon, werd opgedragen een reglement te ontwerpen voor den Drentschen Zuivelbond.

Om de voorloopige kosten te dekken werd er van elke fabriek *f*2 gevraagd en verkregen. Dat was samen vier en dertig gulden, van de leden : Anloo, Buinen, Borger, Beilen, Donderen, Dalerveen, Eext, Exloo, Erm, Gieten, Grolloo, Loon, Norg, Peize, Rolde, Westerbork en Zweeloo, zegge vier en dertig gulden, om mee te beginnen voor zulk een grootsch werk, in eene ontluikende provincie. Er werd echter toch doorgezet.

In het stille Groller Holt, in Juli 1896 besloten de energieke mannen tot oprichting van eene coöperatie. 't Ging stapje voor stapje, totdat op 14 Maart 1897 het Reglement in orde kwam en **11 Mei 1897** de koninklijke goedkeuring op de Statuten van den *Drentschen Zuivelbond* werd verkregen, onder het Bestuur van Dr. Somer, Boerema, R. A. Sijbring, H. Punter en Mensingh, waarvan Dr. Somer voorzitter, Boerema secretaris en Punter Penningmeester is.

Het begin bleef moeilijk. Verschillende plannen moest men opgeven, doch allengs traden meer fabrieken toe en werd de coöperatie krachtiger.

De heer F. E. Posthuma, secr. van den Frieschen Zuivelbond werd benoemd als Zuivelconsulent voor Drenthe. Om meer gang in de zaken te krijgen, werd er direct overwogen of Drenthe en Groningen niet samen konden gaan en Statuten wijziging voorbereid. Op 11 Augustus 1899 werd het Reglement gewijzigd. De naam: *Drentsche Zuivelbond* veranderde in: *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*.

Het Bestuur moest nu aftreden. Als Bestuursleden werden nu gekozen de heeren A. J. Somer te Rolde, T. Boerema te Grolloo, R. Mensingh te Zweeloo, E. Schrage te Kloosterveen, T. Tiersma te Hoogeveen, R. de Jong te Zuidlaren en R. van Lunsen te Koekange.

De heer Somer werd voorzitter en Boerema Secretaris-Penningmeester op een salaris van f 100. Het reglement voor den aankoop werd door de heer Posthuma ontworpen en daarna aangenomen. Als leden daarvan werden gekozen de heeren Boerema, T. Tiersma en J. Stoker.

Een reglement voor boterkeuringen werd ontworpen en aangenomen. Als leden van deze commissie traden op, de heeren de Jong, Schrage en Posthuma.

Bij de verdere ontwikkeling stuitte men af en toe op onwil, doch won ook nieuwe flinke leden. Met het vierde boekjaar bedankte de heer Somer als voorzitter en werd vervangen door den heer Schrage. De heer Boerema vertrok naar Akkrum en werd opgevolgd door G. F. Croné te Oudemolen, terwijl de heer R. de Jong werd verkozen als vice-voorzitter. Als lid van 't Bestuur werd in de plaats van Dr. Somer verkozen de heer J. H. Braams, te Eext. De heeren Dr. Somer en Boerema werden uit waardeering voor al hetgeen zij voor de vereeniging hadden gedaan, benoemd als adviseerende leden.

Een schrede vooruit was daarna weer de toetreding als lid van den FNZ, en van den Ned. Coöp. Bond. Het boteronderzoek werd uitgebreid en tal van nieuwe methoden van productie, allengs uitgevonden, kregen toepassing, zoo ook de betere controle op de boekhouding, de verbetering van het transport, de grootere hygiënische zorgen, de vergemakkelijking van den handel e.d.

In het 6e boekjaar traden voortdurend meer leden toe. De productie der fabrieken steeg. Een eerste Jaarboekje van den Bond werd toen met succes uitgegeven; het (Boter)Controle-Station Assen werd opgericht. De Zuivelconsulent, de heer Posthuma moest wegens vertrek vervangen worden door den heer Van Weydom Claterbos. Het Landbouwhuis in de Kloosterstraat te Assen werd ingericht tot bureau, vergaderplaats en depot van den Bond, welke steeds sterker werd.

Wegens het bedanken van den heer Mulder, werd de heer A. Uiterwijk benoemd als Ambulant Directeur van den Bond.

De *Aankoop-Commissie*, met den heer Klok als Secretaris-Depothouder, mocht zich in een steeds grooteren omzet verheugen. De behaalde diploma's werden door de botermakers zeer op prijs gesteld en wekten allen op, om het Drentsche product te verbeteren.

In het 10de boekjaar telde de Bond reeds 48 gewone leden. Melk 50 miljoen Liter. De FNZ. stelde centrale boterkeuringen in en gaf nu een eigen blad uit⁴⁴, waardoor dat van den Bond kon worden opgeheven. Gebreken lieten zich nu gevoelen: te groote afsluiting van verschillende leden, gemis aan coöperatieven geest, onvoldoende concentratie op de verbetering van het product, 't Werd een moeilijke tijd. De heer Crone verving tijdelijk den heer Schrage als voorzitter. Oneenigheid deed het ledental dalen tot 39. Men zocht naar een bekwaam en krachtig persoon om den Bond te redden. De heer Lunsingh Meijer van Assen werd gekozen als bestuurslid en voorzitter.

De coöperatiegeest verminderde nog steeds meer en meer: er waren in 1910 maar 19 fabrieken meer aan den Bond. En 't werd nog erger. De secretaris van den Bond, de heer de Jong, schrijft in 't Jaarverslag over 1911, dat er van de 80 fabrieken in Drenthe maar 16 meer zijn aangesloten. Ten einde raad zou men nu in vereeniging met het Genootschap trachten om tot verbetering te komen door reorganisatie. De reorganisatie kwam en de heer Lunsingh Meijer werd voorzitter, ter Borgh te Exloo, vice Voorzitter en de Jong secretaris, met de heeren Beute, de Lange, Eelkman Rooda en Slomp als leden.

Terecht zegt dan ook het bestuur bij het jaarverslag over 1913 : Er is nu vrede, maar nog steeds blijven enkele bedrijven weigeren de door ons toegestoken hand te drukken. Op de eerste Algemeene Vergadering werd de heer Crone oud voorzitter, als Eerelid van den bond benoemd. De heer De Muinck werd uitgenoodigd om de administratieve controle uit te oefenen over de fabrieken, welke zulks verlangen. Het depot, dat sedert Maart 1909 voor rekening van het genootschap werd gedreven, kwam nu weder onder het beheer van den bond.

In de plaats van den heer de Jong, is de heer Eelkman Rooda als secretaris verkozen. Daarna volgden weer jaren van opkomst. Er kwamen meer leden. De heer H. Warners werd dephouder en de heer L. J. Vos technisch ambtenaar. Nieuwe statuten werden aangenomen en het bestuur aangevuld met de heeren Annema en Veenstra. Tegen 1919 komt er verandering. De heer Lunsingh Meijer bedankt als lid en voorzitter van het bestuur, wegens zijne benoeming als lid van Gedeputeerde Staten. In zijne plaats wordt de heer Eelkman Rooda als zoodanig gekozen. Voor de heer Lunsingh Meijer wordt gekozen de heer Hartlief en voor den heer ter Borgh, die bedankt, de heer Nijenhuis.

Op 1 Juli 1919 trad de heer J. P. Werumeus Buning als secretaris in functie. Aan hem is mede het penningmeesterschap opgedragen. Met den nieuwen voorzitter, den heer Eelkman Rooda, wiens vader, de heer S. Rooda te Middestum, vele jaren voorzitter van het bestuur van den Groninger Zuivelbond was, en den nieuwen secretaris, gaat de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe een nieuw tijdvak in, met veel ervaringen in lief en leed, en die daarom krachtig kunnen medewerken, om het goede in stand te houden, het minderwaardige verbeteren en nieuwe vraagstukken in studie te gaan nemen.

44 Het "Officeel Orgaan" (FNZ)

Aan de fabrieken te Peize en Westerbork is het „*Ericamerck*” verleend, doch dat voor Assen ingetrokken, wegens uittreding. Op 1 Januari 1922 is er bijna 105 miljoen K.G. melk, met 75 stemmen, dat is 50 maal zooveel melk als bij de oprichting van den Bond. In de plaats van Hartlief en Annema zijn als bestuursleden gekozen de heeren R. Deodatus Pzn. en H. Bousema.

Het deelnemen aan de gewone boterkeuringen houdt de botermakers warm, om het product te verbeteren, maar niet minder de gouden, vergulde en zilveren medailles, en daar overheen nog de zilveren lauwerkrans op de groote Landbouwtentoonstelling te Assen verworven.

In 1897 een omslag van 34 gulden maar 1 en nu *f* 17000.—. En nu in 1922 de kroon op het werk, door den uitslag op de Landbouwtentoonstelling in September 1921 te Assen. Zie, daar staat de fraaie tent van den Bond, door den heer Buning ingericht. Hoe klein is de Roldertoren bij de groote melkbus, als beeld van de in onze fabrieken verwerkte melk! En hoe mooi zijn die draden, die de organisaties voorstellen in ons land en op bepaalde punten samenkomen. En zie daar het Olie-onderzoek en de vuilheidsproef! En hier een mooi beeld van de hulpstoffen van den, héér Warners, de dephouder voor het van den Bond ontvangen materieel, waarbij al weer de Roldertoren als maatstaf dienst doet — Wat eenvoudig en toch zoo duidelijk, een prachtige tentoonstelling. Zie dan nog die groote kaart, waarop de namen der Bondsfabrieken, onze leden, zoo prachtig uitkomen en daarbenevens, zoo hier en daar nog witte vlekken, waar niet leden wonen. Het zijn de coöp. zuivelfabrieken Assen, Coevorden, Eext, Ruinen, Wapse en Zuidwolde.

In 25 jaar tijds is enorm veel gedaan op zuivelgebied. Het Drentsche product verwierf een goeden naam en de Drentsche zuivelfabrieken mogen zich laten; zien. Toch is er nog meer samenwerking mogelijk. Maar gezien de resultaten van 25 jaar coöperatie is er alle reden tot voldoening en tot goede verwachtingen voor de toekomst. De Drentsche bond moet steeds sterker worden — het Drentsche product moet steeds eervoller naam krijgen!

Provinciale Drentsche Asser Courant 1922-06-05

Jaarverslag Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe – 1921

Wij ontvingen het jaarverslag over 1921 van den *bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*, over 1921.

Het aantal aangesloten fabrieken bedraagt 54.

Op 1 Januari 1922 verwerkten de 54 aangesloten bedrijven totaal 104.579.430 K.G. melk, tezamen uitbrengende 75 stemmen.

Op 1 Januari 1921 bedroeg de hoeveelheid melk 96.160.678 K.G. er is dus in het afgelopen jaar in totaal rond 14 mill. K.G. melk door de leden meer ontvangen.

Het aantal buitengewone leden wijzigde zich door toetreding van één persoon en het bedanken van 2 personen en bedraagt nu 19.

Met het einde van 1921 waren aan de beurt van aftreding de heeren E. Hartlief te Norg en T. Annema te Roden. Als hun opvolgers werden gekozen de heeren R. Deodatus Pzn. te Roden en H. Bousema te Hoogeveen.

De heer H. Nijenhuis werd met ingang van 1 Januari 1922 tot Vice-Voorzitter van den Bond benoemd.

Van de Commissie van Aankoop trad af de heer H. Boverhof; voor Boterkeuringen de heer T. Annema; voor Onderwijs de heer L. J. de Vos.

Gekozen werden voor de commissie voor: Aankoop de heer R. Mulder te Exloo; Boterkeuringen; de heer J. v.d. Heide te Haalweide; Onderwijs: de heer A. Kamer te Borger.

De heer L. J. de Vos werd bij besluit van de algemeene vergadering tot adviseerend lid van de Commissie van Onderwijs benoemd.

De Commissie bedoeld bij art. 16, 3e alinea van de statuten voor het nazien van de rekening en verantwoording, werd gevormd door vertegenwoordigers van de leden te Haalweide, Vries en Dalen.

Er werden gehouden 3 algemeene vergaderingen, 12 bestuursvergaderingen en 13 commissie-vergaderingen.

Wegens vertrek van Mej. Fischer werd in haar plaats aan het secretariaat benoemd mej. Ferwenda.

Evenals voorgaande jaren werden den leden, hetzij per circulaire, hetzij op de algemeene vergaderingen, hetzij op clubvergaderingen van Directeuren, alle inlichtingen, en mededelingen, zoowel van gemeenschappelijken als wel van individueelen aard, verstrekt.

Alhoewel bij besluit van de algemeene vergadering van 18 Augustus van het voorgaande jaar een Commissie voor het instellen, van oen onderzoek, inzake de pensioenen van het personeel werd ingesteld, kon tengevolge onvoltalligheid der Commissie, wegens het vertrek van een der leden uit de Provincie, eerst na de benoeming van een nieuw lid in het begin van het jaar met de werkzaamheden worden begonnen. Er is overleg gepleegd met de bedrijven, die een verzekering loopend hadden. In 1922 hoopt men inzake het verzekeringsvraagstuk tot resultaten te komen.

Met het verzamelen van statistische gegevens over het zuivelbedrijf werd begonnen en wordt voortgegaan.

Wegens gebrek aan belangstelling moesten de zittingen van het *Technisch bureau* worden gestaakt.

In verband met de nieuwe instelling van het Handelsregister werden tal van inlichtingen aan de leden gegeven. In het jaarverslag zijn de bepalingen opgenomen, voor de leden van belang.

Over de regeling van de certificaten van oorsprong, die de Engelsche Regeering voor de in haar land geïmporteerde goederen ging eischen, werden de bedrijven van voorlichting gediend.

Voor de Internationale Arbeidsconferentie te Genève werden eenige gegevens verstrekt.

Een actie werd gevoerd inzake het ontwerp ziekteverzekeringwet. Verkregen is, dat het ontwerp gewijzigd zal worden en dat thans ook de ruimte wordt gegeven voor vrije verzekeringsverenigingen van werkgevers en werknemers, die dan onder controle van een Rijksinstituut mogen werken. Concept statuten en reglementen voor een dergelijke eigen verzekeringsvereniging, waarbij de exploitatiekosten practisch gesproken niet zoo hoog zullen komen, zijn reeds ontworpen.

Inzake de Warenwet werd een ontwerp melkregeling gereed gemaakt. Besprekingen zijn daarop gevolgd. Officieus is thans bekend, dat met de bezwaren door de afgevaardigden van de

boerenorganisaties terdege rekening is gehouden, al moet thans in enkele onderdeden nog ernstige vrees gekoesterd worden, of wel de eventuele nieuwe regeling van de eischen, waaraan de consumptiemelk zal moeten voldoen, in de praktijk uitvoerbaar zal blijken te zijn.

Ook inzake de Arbeidswet is een actie gevoerd. Men hoopte te bereiken, dat de arbeidstijden in het zuivelbedrijf meer aan de praktijk zullen aansluiten. In zake den arbeidstijd in den Landbouw in Drenthe werden gegevens verzameld.

Het verslag maakt melding van de werkzaamheden in verband met de verkiezing voor de Kamer van Koophandel en de bekende, verkregen resultaten.

Maatregelen werden genomen tot betere melkvoorziening in de veenkoloniën. Een nieuwe Vereniging werd gesticht ter regeling van de belangen, verbonden aan de consumptiemelkvoorziening, met uitsluitend op coöperatieven grondslag werkende Zuivelfabrieken, als leden. De volgende bedrijven traden als lid der Vereniging toe: **Anloo, Annerveenschekanaal, Buinen, Eext, Eexterveen, Exloo, Gasselternijveenschemond, Nieuw-Buinen, Odoorn, Zuidbroek**. Het bedrijf te **Gieterveen**, dat ook melk in de Veenkoloniën in consumptie brengt, meende niet te kunnen toetreden, omdat de particuliere bedrijven werden buitengesloten.

Thans nu de vereniging een half jaar heeft gewerkt, is gebleken, dat met het stichten van deze nieuwe Vereniging in een groote behoefte werd voorzien en dat de belangen der consumptiemelkvoorziening, alswel van de Coöp. Zuivelbereiding zelve, beter door die Vereniging worden behartigd, dan dat dit ooit met alle vorige combinaties (particuliere bedrijven inclus) het geval is geweest.

Uitvoerig maakt het verslag verder melding van de Landbouwtentoonstelling te Assen 1921, die uitstekend slaagde. Het Zuivelbedrijf kwam daar met veel succes uitmuntend voor den dag.

Met leedwezen wordt melding gemaakt van het bedanken als lid van het bedrijf te **Oud-Schoonebeek**,

De afdeeling aankoop had veel moeilijkheden, doch werkte toch zeer goed voor de leden. De omzet was weer groot.

Tenslotte zij nog vermeld, dat de *afdeling Aankoop* steeds gaarne inlichtingen verstrekt, bij het aanschaffen van nieuwe werktuigen.

Vertrouwende op de medewerking van de aangesloten bedrijven, gaat het vol vertrouwen 1922 tegemoet.

De fabrieken zijn geregeld gecontroleerd, terwijl aan de boterkeuring alle aandacht is gegeven. De commissie, van onderwijs was actief en organiseerde verscheiden cursussen. Wat de afzet van de producten betreft, deze was onregelmatig met schommelende prijzen. De tijdsomstandigheden lieten zich ook daarin gevoelen.

NvhN 1922-05-12

Verslag vergadering DBvCZ – 25 jarig jubileum

ASSEN. 11 Mei. Heden is in een ledenvergadering herdacht het 25-jarig jubileum van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe. Wegens droeve familieomstandigheden van den voorzitter den heer B. H. Eelkman Rooda werd de vergadering door de eere-voorzitter, den heer G. C. Lunsing Meijer, gepresideerd

De rede van de afwezigen voorzitter werd door de secretaris, de heer Werumeus Buning, als representant voorgelezen, waaraan we het volgende ontlene. Na een woord van welkom gericht tot de verschillende officieel genodigden van diverse coöperaties, werd gewezen op het feit, dat sinds de oprichting, welke plaats vond op initiatief van de Zuivelfabriek te Grolloo het eerste 10-tal jaren een stijgende lijn werd geconstateerd. Verschillende belangrijke besluiten kwamen tot stand, die de Zuivelfabrieken een plaats bezorgden van gans enige betekenis.

Het tweede 10-tal jaren kwant de dalende lijn. Zeer veel bedrijven in de zuivelindustrie bedankten als lid van den Bond, en het was in een tijd van inzinking, dat door steun van het *Drentsch Landbouwgenootschap* de Bond zich reorganiseerde en thans dankbaar erkend moet worden dat hij een belangrijke plaats in Drenthe's ontwikkelingsperiode bekleedt. Nadat nog verschillende personen dank en lof werd gebracht voor hun arbeid den Bond gegeven, sloot de rede met den oproep om door organisatie en eensgezindheid en samenwerking het doel te bevorderen. De rede werd herhaaldelijk door applaus onderbroken.

De Commissaris der koningin mr. J. T. Linthorst Homan bracht dank voor de ontvangen uitnodiging en wenste den Bond van harte geluk en hoopte, dat de donkere wolken spoedig mochten verdwijnen

De voorzitter van den Algem. Ned. Zuivelbond (FNZ.) dr. Posthuma zei de uitnodiging met het grootste genoegen te hebben aangenomen en wees er op, dat het goed is, dat de Bond nu eens op en dan weer neer gaat; als het altijd in de hoogte ging, dan zou er een tijd komen dat we plotseling moesten dalen, en daarom is het beter op en neer. Spr. denkt met genoegen terug aan de 5 jaren door hem als zuivelconsulent in Drenthe doorgebracht.

De voorzitter van het *Drentsch Landbouw Genootschap*, (DLG.) de heer Huges, zei, dat de Bond een mijlpaal heeft bereikt, en terugziende op het goede werk stemt dat tot dankbaarheid. We zijn, er echter nog niet, we moeten blijven werken, er is nog zeer veel te doen; daarvan is ook het bestuur van den Bond overtuigd. Deze grote tak van bedrijf moet nog zo hoog mogelijk worden opgevoerd.

Het jaarverslag over 1921 werd daarna vastgesteld. We ontlene daaraan het volgende:

Op 1 Jan. 1922 verwerkten de 54 aangesloten bedrijven 104.379.430 K.G. melk, te samen uitbrengende 75 stemmen. Op 1 Jan. 1921 bedroeg de hoeveelheid melk 96.160.678 K.G. en is dus in het afgelopen jaar in totaal 14 miljoen K.G. melk door de leden meer ontvangen. Het aantal buitengewone leden wijzigde door toetreding van één persoon en het bedanken van 2 personen en bedraagt nu 19. De fabrieken zijn geregeld gecontroleerd, terwijl aan de boterkeuring alle aandacht is gegeven. De Commissie van onderwijs was actief en organiseerde verscheiden cursussen. Wat den afzet van producten betreft deze was onregelmatig met schommelende prijzen. De tijdsomstandigheden lieten zich ook daarin gevoelen.

De heer J. Weitkamp, lid der Tweede Kamer besprak daarna „De beteekenis van organisatie, voor den landbouw in de toekomst”. Uitvoerig ging spr. na den toestand van den boerenstand vóór 25 jaar, hoe men toen geen greintje van eigenwaarde bezat; doch door de organisatie is alles beter geworden. Velen beseffen nog niet wat de organisatie heeft gedaan. Spr. liet de waarschuwing hooren om de organisatie niet te verlaten, doch met haar mede te leven, opdat in de toekomst gezegd kan worden: het boerenfolk heeft zijn leiders begrepen. De voorzitter dankte den spr. voor zijn inleiding, waarmede al de aanwezigen instemden. De officiële vergadering werd hierna gesloten en een gemeenschappelijke mxxxx gehouden.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1922-11-23

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe

ASSEN – Woensdag werd in het hotel “*Het Wapen van Drenthe*” alhier, een algemeene ledenvergadering van bovengenoemden Bond, onder voorzitterschap van den heer B. H. Eelkman Rooda, gehouden.

1. De Voorzitter uitte er zijn leedwezen over dat de resultaten in het afgelopen jaar niet zoo schitterend waren geweest, en dat verschillende bedrijven zich dit jaar onder het motto „bezuiniging” afgescheiden hebben. Spr. hoopt, dat van deze vergadering een goede propaganda zal uitgaan, en heet den heer Anema, die een lezing houden zou, met de andere aanwezigen hartelijk welkom.

2. Eenige vragen worden gesteld over de slechte qualiteit der Engelsche steenkolen, die door den Secretaris bevredigend beantwoord worden.

Door den heer Huizinga wordt een voorstel ingediend om den aankoop van steenkolen via Arnhem te regelen. De voorzitter heeft met dit voorstel niet veel op, maar belooft, dat er nota van de gedane mededeelingen zal worden genomen.

3 Besloten wordt, dat de Bond donatrice zal worden van het Drentsche Landbouwgenootschap.

De heer Veenstra wijst op het uitreden van verschillende bedrijven uit den Bond, en spreekt daar zijn leedwezen over uit. Hij hoopt, dat de uitgetreden bedrijven het nut van de uitgave voor contributie zullen gaan inzien, en langzamerhand hun te ver doorgevoerde bezuiniging gaan beseffen en weer lid worden.

De Voorzitter ziet deze zaak echter donker in, daar al deze bedrijven het bestuur van den Bond hardnekkig uit hunne vergaderingen weren.

Eenige mededeelingen worden gedaan omtrent de melkerscursussen. Aan deze cursussen namen 23 personen deel, 21 personen gingen op voor het examen, waarvan 16 slaagden en 5 werden afgewezen. Aan het houden van deze cursussen is groot nut verbonden, en het ligt in de bedoeling er mede door te gaan.

Zuivelonderwijs. Door de geringe animo onder de leden, zal alleen een vervolgcursus voor assistentie en zoo mogelijk een controleurs-cursus worden gegeven. Op een tiental plaatsen in de provincie zullen eenvoudige cursussen gegeven worden, waar in een gering aantal lessen

de meest belangrijke onderdeden behandeld zullen worden, en waar den zooveel mogelijk alle personen, die daarvoor in aanmerking komen, aan deel kunnen nemen.

Melkcontrôle. Deze is noodig, en al zal de uitvoering hiervan kosten medebrengen, bij oordeelkundige toepassing zal deze zijn geld ongetwijfeld wel weder opbrengen.

Tentoonstellingen. In samenwerking met de ter plaatse gevestigde zuivelfabrieken, werd dezen zomer op de tentoonstellingen te Annen en te Odoorn, ook een afdeling zuivel geëxposeerd, met als hoofddoel, te wijzen op het groote nut van zorgvuldige melk winning.

Statistische gegevens. Het voornemen bestaat, om aan de verschillende bedrijven het verzoek te richten, mede te willen werken tot de samenstelling van de statistiek, die noodig is om te geraken tot de zuivere uitkomsten van het bedrijf.

Samenwerking met den Groninger Zuivelbond in aankoopzaken. De grondslagen van deze samenwerking zijn:

- a) Dat Groningen en Drenthe gezamenlijk een depôt zullen hebben, gevestigd te Assen.
- b) dat de exploitatie van dit depot voor gemeenschappelijke rekening zal zijn, in dezelfde verhouding als de afname, waarbij de steenkolen buiten beschouwing blijven
- c) dat het depôt wordt bestuurd door een Commissie van 7 personen, 4 van Drenthe en 3 van Groningen.
- d) dat in Groningen op zeer sobere wijze van enkele meest noodzakelijke artikelen een geringe voorraad zal zijn.

Een proefneming gedurende een jaar zal worden gehouden, om daarna een definitieve beslissing te nemen.

Boterkeuringen. In ieder kwartaal werd een openbare boterkeuring gehouden, welke met uitzondering van die, gedurende de Landbouweek te Groningen, uitstekend slaagden.

Van de Drentsche bedrijven behaalden volgens de kwartaalcijfers 21 bedrijven een diploma in Groningen kwamen daarentegen slechts 3 bedrijven in aanmerking, evenals in 1912 in Drenthe. Dus wel een succes voor de Drentsche boter!

Kwaliteitverbetering van de melk. Door de FNZ. is besloten enkele projectielantarens aan te schaffen, om daarbij dan speciale lichtbeelden-plaatjes te laten maken op het gebied der melkwinning, die ter beschikking van de Bonden zullen worden gesteld, om deze op de ledenvergaderingen van de zuivelfabrieken te demonstreeren.

Kringvergaderingen. Op 7 plaatsen in de provincie zijn kringvergaderingen gehouden, die over 't algemeen zeer op prijs werden gesteld. Het is de bedoeling daarmede door te gaan.

Samenkomsten van directeuren. Deze samenkomsten zijn noodig, om allerlei kwesties betreffende het bedrijf, te bespreken

Boternoteringsberichten. Het Bondsbestuur heeft besloten, de daarvoor in aanmerking komende noteringsberichten wekelijks te verzenden. Door de telegrafische ontvangst daarvan, kunnen de bedrijven telefonisch zeer gemakkelijk de markten gewaar worden, waarvan dan ook veelvuldig gebruik wordt gemaakt.

Erica-merk. Aan de bedrijven wordt het Erica-merk met een nummer beschikbaar gesteld, waardoor veel tijd en moeite, en vooral kosten, bespaard worden. Vele bedrijven maken hiervan reeds gebruik.

Arbeidswet. De FNZ. heeft met succes een actie gevoerd om de moeilijkheden welke uit de wet op de bedrijven voortvloeien, gewijzigd te krijgen, Ook zal een actie, gevoerd worden om de verplichte rusttijd van 36 uren na iedere 6 werkdagen, gewijzigd te krijgen, daar dit praktisch onuitvoerbaar is Als bedrijven moeilijkheden ondervinden door de Arbeidswet, zal het Bondsbestuur daar gaarne kennis van nemen

Rechtskundig bureau. Door het Drentsche Landbouwgenootschap is een Rechtskundig Bureau ingesteld, ten doel hebbende, vereenigen op Landbouwgebied en veehouders, bijstand te verleenen bij rechtskwesties en desnoods principieele belastingzaken. De zuivelfabrieken kunnen voor f 5 per jaar lid van het Rechtskundig Bureau worden.

Commissie voor de behartiging van de Melkinrichtings-belangen. Dezer dagen is een commissie, ten doel hebbende de behartiging van de melkinrichtingsbelangen, door den voorzitter van den FNZ. geïnstalleerd.

Zuid-Hollandsche Zuivelbond. In Z-Holland hebben verschillende bedrijven bovengenoemden Bond opgericht, die na ingezonden verzoek tot lid van den FNZ. is toegelaten.

Consumptiemelk-leveringen België. Door de hooge spoorwegvrachten en de moeilijkheden van den verkoop, bleek, dat België geen geschikt afzetgebied voor Drentsche bedrijven was.

Onderwerpen, waarvoor actie werd gevoerd door de FNZ en de Bonden.

- a) Om te geraken tot verlaging van personen- en goederentarieven bij de Spoorwegen, die den export zeer bemoeilijken.
- b) Om te geraken tot zoo spoedig mogelijke opheffing der crisiswetten
- c) Om te geraken tot spoedige opheffing van de N.U.M., een orgaan, welks diensten nu overbodig zijn geworden.
- d) Verder werd toestemming verkregen, om kaas met minder dan 20 pct. vet te mogen exporteeren, weer anderen vorm dan Edammer- en Gouda-kaas.
- e) Zijn de pogingen tot weder oprichting van een Internationalen Zuivelbond geslaagd.
- f) Zijn de pogingen van den voorzitter van den FNZ., om te geraken tot een Internationale groep van landbouwwerkgevers geslaagd.

4. Ballotage buitengewone leden. Met algemeene stemmen worden de heeren P. Lettinga, Amsterdam, en J. Foekens te Harlingen, als buitengewone leden aan genomen.

5. Als bestuursleden worden gekozen de heer Steenge van Annerveenschekanaal, en de heer H. Ruuls van Ruinen, die beiden de benoeming aannemen

6. a. Als lid van de *Commissie van aankoop*, wordt de heer T. Annema te Roden gekozen; deze nam de benoeming aan.

6. b. Als lid van de *Commissie voor de Boterkeuringen* wordt de heer Boverhof te Norg gekozen, die de benoeming aanneemt

Het voorstel van den heer Mulder, om een accountantsonderzoek wordt met 18 -38 stemmen verworpen.

6. c. Als lid van de commissie voor het Onderwijs, wordt de heer Veenstra van Dalen verkozen, die de benoeming aanneemt.

7. Als leden van een commissie volgens het bepaalde bij art. 36, 3e alinea, van de statuten worden afgevaardigden van Anloo, Westerbork en Kolderveen gekozen. Plaatsvervangend: Wachtum.

8. Inleiding van den heer M. Anema, Directeur der Coöp. Zuivelfabriek te Wolvega, over het onderwerp: „Waarom wij samenwerken”.

Reeds van ouds heeft spreker met belangstelling de ontwikkeling van het Drentsche zuivelbedrijf gadeslagen. In tegenstelling met vroeger is de geest van samenwerking eenigszins lauw geworden, terwijl juist nu deze uiterst noodzakelijk is. Veel nieuws zal spreker evenwel niet mededeelen. Voor dertig jaren hadden de boeren 'n moeilijken tijd te doorworstelen, en sloten zich daarom aaneen, wat een enorme onderneming was. Het resultaat is echter uitstekend geweest, er kwam een gezonde toestand in de boterhandel.

De boterhandel ging zeer vooruit, en de financieele inkomsten niet minder. Ook werden verscheidde onderzoekingen gedaan, die goede resultaten hadden. Veel conservatisme moest overwonnen worden, maar al is de toestand nog niet zoo als ze zijn moest, toch kan men met groote tevredenheid op het afgeloopen tijdperk terugzien. De zuivelfabrieken waren de eerste stap in de richting van de samenwerking. In de laatste jaren is ook hier veel verbetering gekomen, vooral door de hygiënischer inrichting der fabrieken.

Allereerst heeft de Bond zich echter bemoeit met de afzetgebieden der boter, waar eveneens in het afgeloopen tijdperk veel verbetering in is gekomen.

Als voorbeeld noemt de heer Anema de *Centrale knederij*. Deze is mislukt, maar ze was toch een instelling, die bij eventueel doorgaan zeer goede gevolgen zou kunnen hebben, zoodat Drenthe in de Nederlandsche boterexport een eerste plaats zou hebben kunnen innemen.

Door het botercontrôlestation zijn veel knoeierijen verhinderd. Zoowel het bedrijf, als de boter zelf werden gecontroleerd. Op dit terrein moet echter nog veel verder gegaan worden, om zodoende tot volmaking te geraken.

Spreker noemde nog tal van voorbeelden, waarin de Bond goed werk verricht had, zooals de opleiding, de oprichting van technische bureaus, de rechtstreeksche verkoop.

Door de wereldoorlog werd de ontwikkeling echter verstoord. Velen sloeg de schrik om het hart. Weliswaar herstelde men zich op den duur wel weer, maar de slechte resultaten werden ook merkbaar.

De NCZ. werd opgericht, die trachtte beslissend op de algemeen heerschende malaise in te grijpen. Deze oprichting en tal van anderen waren echter wel wat geforceerd, wat zich natuurlijk later gewroken heeft, daar de meeste van de destijds opgerichte vereenigingen, langzamerhand weer verdwenen

Verschillende fabrieken traden ook uit den Bond, wat toch een verkeerde bezuiniging is. Wel moet er bezuinigd worden, maar op de juiste wijze.

Spreker deelt eenige bijzonderheden mede, op welke wijze de Friesche Zuivelexportvereniging zich een markt in het buitenland veroverd heeft. En juist door samenwerking is op dit gebied zoo oneindig veel goeds gedaan.

De concurrentie tegen Denemarken en Australië moet ook scherp in het oog gehouden worden. Met elkaar en bij een goede opzet moet dit streven vruchten dragen. Alle leden, en verdere belangstellenden moeten in nauw verband met elkaar gebracht en gehouden worden.

Er moeten cursussen gehouden worden, die de algemeene kennis van het zuivelwezen aanbrengen zullen; tevens moeten controlecommissies ingesteld worden. Er zijn er weliswaar reeds vele, maar deze moeten nog uitgebreid worden, zoodat een algemeene doelmatige bezuiniging bereikt wordt.

Veel hebben de bedrijven de laatste jaren moeten hooren van de menschen in de groote steden, maar meerendeels onverdiend. Alleen dan kan er macht uitgeoefend worden, als een groote organisatie als één man ijvert voor zijn streven.

Goede samenwerking is voor elke boer een onafwijsbare plicht!

Het groote beginsel moet voor oogen gehouden worden, en daar moet het dan heen! aldus spreker. Aan ons is het, om het werk van onze voorgangers, niet af te breken, maar op te bouwen. De matheid, welke de laatste jaren over ons ligt, moet afgelegd worden en gezamenlijk moet er gestreden, worden tot het bereiken van het doel, dat men zich voor oogen stelt. Het algemeene streven naar ongebondenheid, moet onderdrukt worden! Spr. doet een beroep op zijn hoorders, om door onderlinge aaneensluiting de coöperatieve zuivelfabricatie vooruit te brengen, in het belang van de boeren, in 't belang van de fabricatie, maar vooral in 't belang van het vaderland zelf!

De voorzitter brengt hierna den heer Anema dank voor zijn duidelijke rede, en spreekt de hoop uit, dat deze woorden lang zullen naklinken in de harten van de hoorders.

9. Behandeling der Begrooting. De inkomsten worden geraamd op f 16.817,50; de uitgaven op f 16.770, zoodat er een batig saldo groot f 47,50 ontstaat.

De heer Lubbering te **Havelte** stelt voor het bestuur te machtigen een ambtenaar te benoemen, die tevens de administratie en de technische controle in handen heeft.

De voorzitter is van meening, dat het geschikte tijdperk daarvoor nog niet is aangebroken, mettertijd zal z.i. dit wel worden bereikt.

Hierna wordt de begrooting zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

10. Hierna wordt de agenda van de algemene vergadering van de FNZ., te houden op 28 Nov. a s., behandeld. De algemene begroting van de FNZ. wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

11. De Voorzitter herdenkt vervolgens, met enige hartelijke woorden de werkzaamheden van de afgetreden bestuurs- en commissieleden, die voor het in hen gestelde vertrouwen dank zeggen.

Hierna niets meer aan de orde zijnde, wordt de drukbezochte vergadering, onder dankbetuiging aan de aanwezigen, voor hunne opkomst gesloten.

1923

NvhN 1923-12-11

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN: Gisteren werd te Assen onder voorzitterschap van den heer *B. N. Eelkman Rooda* de ledenvergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden.

De voorzitter opende de vergadering en heette de aanwezigen welkom, in het bijzonder den heer Geluk, secretaris van den FNZ., verder den heer Siebinga, secretaris van het Drentsch Landbouwgenootschap, en den heer Van Weijdom Claterbos, zuivelconsulent voor Drenthe. Spr. brengt in herinnering, dat de regeering het voornemen heeft, om den Zuivelconsulent met 1 Jan. op wachtgeld te stellen. Het bestuur heeft onmiddellijk alles in het werk gesteld om dit te keeren; men heeft zich met Ged. Staten in verbinding gesteld en van deze heeft men alle hulp te verwachten; wat het resultaat zal wezen weet men nog niet. Door de FNZ. zal aan de regeering in dezen raad worden uitgebracht en algemeen hoopt men, dat dit advies voor onze provincie gunstig mag zijn. De ontwikkeling van het zuivelbedrijf is in de laatste 25 jaar veel vooruitgegaan, doch op dit oogenblik doen zich nog evenveel vragen voor als voor 25 jaar, zij het in een anderen vorm en omvang.

De rijksvoorlichting is voor het zuivelbedrijf bitter noodig, ook zijn de boeren nog niet warm genoeg voor hun organisatie. Er zijn nog zeer veel belangrijke zaken waar de aandacht aan geschonken moet worden, de controle is nog niet zooals. ze wezen moet, ook de boterkeuringen kunnen nog veel verbeterd worden.

De resultaten voor het Zuivelbedrijf waren dit jaar niet gunstig, na Augustus zijn de boter prijzen zeer gestegen, doch toen was de melkaanvoer zeer gering. De vee prijzen zijn gunstig geweest, ook de varkensfokkerij was loonend.

Spr. hoopt, dat deze vergadering zal brengen het besef om eigen organisatie te steunen.

De heer Veenstra wijst er op, dat men in de oorlogsjaren van de regeering gewoon is, dat men van den boer neemt wat men noodig is. Waar de Zuivel slechts één ambtenaar bezit, had spr. niet gedacht dat deze één ambtenaar ook nu weer door de regeering zou worden gevraagd, en wekt de boeren op om de weinige mannen die zij hebben, zich niet te laten ontnemen.

De secretaris, de heer Werumeus Buning, doet verschillende mededelingen

Sind. De voriger vergadering zijn 300 koeien bij de controle gekomen, hetgeen een verheugend feit genoemd mag worden. Als men zich bewust is, dat uit cijfers verzameld van controle-vereenigingen uit deze provincie, is gebleken, dat van 2 veehouders die ieder 5 koeien melken, in eenzelfde jaar de eene veehouder aan melkgeld ruim f 1910 ontving, en de andere maar ruim f 800, welke voorbeelden nog met zeer vele zijn aan te vullen, dan behoeft het geen nader be-toog, dat het bevorderen van de melkcontrole een groot fabrieksbelang en dus een veehou-dersbelang is.

De melkcursussen, die gedurende 2 jaren zijn gehouden, zijn door 40 personen gevolgd, waarvan 31 zijn gediplomeerd. De provincie heeft dus thans de beschikking over 31 gediplomeerde voormelkers. Deze gediplomeerde voormelkers hebben dit jaar weer eenvoudige melkcursussen gegeven waaraan door 83 personen werd deelgenomen, waarvan 62, w.o. een 15-tal meisjes, een getuigschrift voor goed melken kon worden uitgereikt. In het geheel werden bovendien 14 medailles uitgereikt.

De volgende aangesloten fabrieken beschikken thans over een of meer voormelkers: Dalen, Havelte, Norg, Roden. Wapserveen, Koekange, Hoogersmilde, Beilen, Grollo, Zuidwolde, Haalweide, Sleen, Hoogeveen, Gasselternijveenschemond, Kolderveen, Rolde.

Voor de eenvoudige zuivelcursussen gaven zich voor de eerste maal reeds een 100-tal leerlingen op. Deze personen zijn werkzaam aan een 28-tal bedrijven, De leerlingen zijn in 6 groepen ingedeeld en de cursussen zullen worden gehouden te Roden, Beilen, Havelte, Dalen, Hoogeveen en Gasselte.

De machinistencursus te Coevorden waarvoor zich 13 personen hebben aangemeld, kan doorgaan.

De boterkeuringen verliepen normaal. Volgens de afgelopen kwartalen kwamen nog 23 bedrijven voor een diploma in aanmerking, het vorig, jaar 21.

Voor de afd. aankoop is de opslagruimte te klein en daar om wordt voorgesteld een bedrag van 110.000 beschikbaar te stellen voor pakhuis.

De coöp. Zuivelfabriek te Nieuw Schoonbeek heeft financiële moeilijkheden gehad er zijn maatregelen genomen, waardoor voorloopig die groote moeilijkheden te boven zijn gekomen. Naar het werk van de proefzuivelboerderij te Hoorn is een onderzoek ingesteld en gebleken is, dat het van het grootste belang voor de volkswelvaart is, dat dit bedrijf zoo krachtig mogelijk wordt voortgezet, waarom er krachtig op wordt aangedrongen dat de f20.000 subsidie voor 1924 wordt toegestaan

De voorzitter, de heer Eelkman Rooda werd met algemeene stemmen als zoodanig herkozen. De Coöp. Stoomzuivelfabriek te Zuidwolde werd met algemeene stemmen als lid aan genomen.

Tot lid van de commissie van aankoop werd genoemd de heer Joh. Veurink te Dalerveen; in de commissie voor de boterkeuringen de heer B. J. Kooistra te Beilen; in de commissie voor onderwijs de heer Huizinga te Eelde; in de commissie voor het nazien der rekening 1924 de fabrieken te Beilen, Borger, Koekange.

Van de directie van den Landbouw is in gekomen een ontwerp boter- en kaaswet. De vraag wordt nu gesteld of men boter en kaas ongecontroleerd wil uitvoeren. Algemeen hecht men veel waarde aan het rijksmerk en de vergadering is van gevoelen dat boter en kaas niet ongecontroleerd moet worden uitgevoerd. Dit voorstel zal in Den. Haag worden besproken.

De heer Van Weijdom Claterbos neemt het woord naar aanleiding van de besproken plannen van de regeering over opheffing van het zuivelconsulentschap voor Drenthe, de hartelijke woorden en de bijzondere sympathie, ondervonden, heeft spr. Goed gedaan en dankt daar de vergadering voor.

De begrooting, sluitende in ontvangst en uitgaaf op een bedrag van f 18.145, werd vastgesteld.

Op een verzoek van het Drentsch Landbouw Genootschap om voor het jaar 1923 een bedrag van f250 voor den hoofdcontroleurdienst beschikbaar te stellen werd gunstig beschikt. Eveneens werd voor dit doel voor het jaar 1924 een maximum bedrag, van f250 toegestaan.

De agenda voor de algemeene vergadering van de FNZ. werd besproken. De afvaardiging naar deze vergadering werd opgedragen bij de bestuursverkiezing prof. v. d. Burg te stemmen.

De Voorzitter deelt mede, dat het belangrijke punt van deze agenda, n.l. de liquidatie van de Botervereeniging van de agenda is afgevoerd, en spr. kan mededeelen dan het er met deze zaak goed voorstaat.

De hoofdingenieur van den FNZ., de heer K. W. de Kruiff hield een inleiding over het onderwerp: „Het nut van regelmatige controle op machines en werktuigen eener Coöp. Zuivelfabriek.” Shr. zet uiteen, dat regelmatige controle over de machines en werktuigen in de verschillende bedrijven tot belangrijke besparing in de hooge bedrijfskosten aanleiding kon geven en verduidelijkt dit, met verschillende voorbeelden uit de praktijk.

Na de rondvraag werd de vergadering door den voorzitter gesloten.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1923-12-12

Verslag vergadering DBvCZ. 2e deel

ASSEN – In een gedeelte van ons vorig nummer is het volgende reeds opgenomen. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken.

Maandagmorgen had in hotel Nanninga te Assen een ledenvergadering plaats van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe. De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezige leden, .in het bijzonder de li.h. Geluk, Siebinga en Klaterbos, welkom. Spr. wijst o.m. op het ontstellende bericht uit Den Haag, dat de Rijkszuivelconsulent met 1 Jan. doch ded^mertf-poginLerSTefwek'gesTeWrd;

j| worden om den consulent te behouden en dat mag worden verwacht, dat het Rijk zijn standpunt in dezen niet zal handhaven. Voorts wijst spr. op het feit, dat vele boeren het belang der organisatie nog niet inzien en dat, getuige daarvan, de afdeeling Gieterveen weer is afgeval- len. Spr. betreurt dit en wijst er vervolgens op, dat de resultaten van liet zuivelbedrijf dit jaar niet gunstig waren. Na Augustus stegen de boterprijzen, doch de melkaanvoer was toen zeer gering. De veeprijzen waren gunstig, evenals de varkensfokkerij. Spr. besluit met den wensch, dat deze vergadering tot meer eensgezindheid en samenwerking mag biidragen. De heer V eens tra zegt naar aanleiding der door den voorzitter gesproken woorden, clat het hem eigen- lijk niet erg verwondert,, dat de Regeering den zuivelconsulent op wachtgeld wil stellen, waar het Rijk alom bezuinigt. Maar spr. zou willen zeggen, dat in dezen de zuinigheid de wijsheid zal bedriegen en clat wanneer de eenige zuivelconsulent in deze provincie wegging de belang- stellenden zelve daarvan de ernstige nadeelen zullen ondervinden. Spr. brengt hulde aan het werk van den heer Klaterbos en wijst de aanwezige boeren met nadruk op het groote belang dat zj hebben lfj het aanblijven van dezen heer als zuivelconsulent. De notulen van de leden- vergadering van Mei 1923, opgenomen in het officieel orgaan no. 908, worden vervolgens zonder op- of aanmerkingen en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. De secretaris doet daarna verschillende ir.ededeelingen, waaraan het volgende is ontleend. Het resultaat van de door verschillende afdeelingen gevraagde inleiding over melkcontrole is geweest, dat in totaal ongeveer 300 koeien weer bij de controle zijr. gekomen, hetgeen een verheugend feit wordt genoemd. Als men bedenkt, dat uit cijfers door controlévereeningen verzameld uit deze pro- vincie blijkt, dat van 2 veehouders, die ieder 5 koeien melken, in eenzelfde jaar de eene vee- houder aan melkgeld ruim / 1900 ontving en de ander maar / 800, dan behoeit ne geen nader betoog, dat de melkcontrole een fabrieks- en veehoudersbelang is. Betreffend melkcursussen

wordt meegedeeld, dat in totaal 40 personen de hoofdmelkcursussen hebben gevolgd, waarvan er «1 zijn gediplomeerd, waarover Drenthe dus beschikking heeft. Over één of meer voormelkers

beschikken thans Dalen, Havelto, Norg, Roden, Wapserveen, Koekange, Hoogersmilde, Beilen, Grolloo, Zuidwolde, Haalweide, Sleen, Hoogeveen, Gasselternijvmond, Kolderveen en Rolde. De eenvoudige zuivelcursussen hebben zeer goede resultaten afgeworpen. Bij de boterkeuringen wordt meegedeeld, dat nog 23 bedrijven voor een diploma in aanmerking komen; het vorige jaar 21; het bedrijf te Gieterveen was niet genegen aan de boterkeuring deel te nemen, met het gevolg, dat dit als lid geroyeerd werd. De afdeling aankoop mag zich in een voortdurenden groteren afzet verheugen. De talans per 30 Aug. wijst een saldo van / 950 aan. Als de gekoesterde verwachtingen werkelijkheid worden zal over 1923 een overschot van f 1500 als reductie aan de leden worden uitgekeerd naar verhouding van de afname der artikelen. De pakhuisruimte bleek in het afgelopen jaar zeer onvoldoende, naar aanleiding waarvan uit de vergadering voorgesteld wordt het bestuur te machtigen tot den bouw van een geschikt pakhuis voor de som van f 10.000 over te gaan, zooals dat in de mededeelingen is omschreven. Aan de coöp. zuivelfabriek te Nw.-Schoonebeek werd steun verleend, waardoor voorloopig de groote financieele moeilijkheden voor dit bedrijf uit den weg zijn geruimd. Betreffende de verkiezingen voor de K. v. K. op Dinsdag wordt meegedeeld, dat de candidaten hiervoor, een vorige maal gesteld ook nu weer zijn gehandhaafd. Voor het geval een compromis niet tot stand mocht komen, heeft het bestuur van de Vereeniging Drentsche Landbouw Handelsbelang zijn reserve-candidaten gesteld. Aangaande de proefzuivelboerderij Hoorn is een onderzoek ingesteld, naar aanleiding waarvan het voor de veehouderij en de zuivelbereiding en voor de volkswelvaart in het algemeen van groot belang geacht wordt, dat het bedrijf krachtig blijft doorwerken en waarom de commissie van onderzoek krachtig blijft aandringen op de aangevraagde subsidie van f 20.000 voor 1924. Bij de botercontrole heeft de heer Jongbloed nog gewezen op het belang, dat de bond heeft bij het in functie blijven van den heer Huisman. De Voorzitter brengt den secretaris voor het doen dezer uitvoerige mededeelingen -- die een beeld geven van het werk, dat door

den Bond en door den F. N. Z. verricht is, een v i m hartelijken dank. Vorvolgens wordt mededeeling gedaan van „1 ingekomen stukken, w.o. een schrijven de directie van den Landbouw over het twero boter- en kaaswet, waarin aan de „adering de vraag wordt voorgelegd, of voortaan de boter- en kaashandel in gecontroleerden vorm zal worden voortgezet. De Voorzitter zet het standpunt van het bestuur uiteen en concludeert, dat geen wijziging in het Rijkscontrolemerk moet worden aangebracht en dat ook ongecontroleerde boter moet worden uitgevoerd. De heer B o v e r h o f is het niet eens met dit standpunt en meent, dat men tegen uitvoer van ongecontroleerde boter moet zijn, om de wereldmarkt te kunnen veroveren. Verschillende sprekers voeren nog net woord en vestigen o.m. de aandacht op groote waarde van liet Rijksmerk. . De heer Veenstra is vóór handhaving van den toestand van vóór 1921. Besloten wordt, dat het voorstel, zooals door den voorzitter is meegedeeld ,in Den Haag verder zal worden uitgewerkt. Daarra is aan de orde ballotage van de Coöp. Stoonzuivelfabriek te Zuidwolde, die met algemeene stemmen als lid van den Bond wordt toegelaten. Bij de verkiezing van een voorzitter, wegens periodieke aftreding van den heer B. H. Eelkman Rooda te De Wijk, overeenkomstig art. 13 der statuten terstond herkiesbaar, wordt voorgesteld den heer Rooda bij acclamatie als voorzitter te herbenoemen en wordt hem hulde gebracht voor zijn groote activiteit. Daartoe wordt besloten en vervolgens de heer Eelkman Rooda bij acclamatie herbenoemd. Daarna wordt overgegaan tot verkiezing van commissies. In de commissie van aankoop is aan de beurt van aftreding de heer Gerrits te Rolde. Door het bestuur worden aanbevolen : 1. Joh. Verdrink te Dalerveen (vorig jaar), 2. J. Knol te Koekange. Uitgebracht wor-

den 61 stemmen, van onwaarde 2. De heer Veurink verkrijgt 58, de heer Knol 6 stemmen. De heer Veurman is alzoo gekozen en neemt zijn benoeming aan. Commissie voor de boterkeuringen. Aan de beurt van aftreding is de heer Zilver te Kolderveen. Door het bestuur worden aanbevolen : 1. B. J. Kooistra te Beilen (vorig jaar), 2. B. Lubbers te Wachtum. De heer Kooistra verkrijgt 55, de heer Lubbers 4 van de 61 uitgebrachte geldige stemmen. De heer Kooistra is alzoo gekozen, wien van zijn benoeming kennis zal worden gegeven. Van onwaarde waren 2 stemmen. Commissie van onderwijs (aan de beurt van aftreding is de heer Ruuls te Ruinerwold). Door het bestuur worden aanbevolen : 1. T. D. Huizinga te Eelde (vorig jaar), 2. H. Vrieling te Hoogersmilde. Voordat tot stemming wordt overgegaan, deelt de voorzitter mee, dat het vorengeomen besluit betreffende de benoeming van den voorzitter niet geldig is, omdat volgens het reglement over personen moet worden gestemd. Dus ook over den voorzitter. Daarna wordt overgegaan tot stemming over bovenstaande commissie, waarbij de heer Huizinga 52 stemmen en de heer Vrieling 9 stemmen verkrijgt. Uitgebracht waren 61 geldige stemmen. De heer Huizinga is derhalve benoemd en neemt zijn benoeming aan. Alsnu wordt aan de orde gesteld verkiezing van een commissie volgens het bepaalde bij art. 16, 3e alinea van de statuten. De Voorzitter deelt hierbij mede, dat het gewoonte is bedrijven tot lid der commissie te maken en stelt derhalve namens het bestuur voor, hiervoor aan te wijzen Beilen, Borger en Koekange en bij verhindering van een dezer Exloo. De stemming over de verkiezing van den voorzitter, daarna aan de orde gesteld, heeft tot resultaat dat deze met algemeene stemmen als zoodanig wordt herkozen. Daarna wordt de vergadering geschorst en gaan de heeren over tot een gemeenschappelijken maaltijd. Na heropening door den voorzitter, die den heer H. W. de Kruyff, hoofdingenieur van den F. N. Z., thans hartelijk welkom heet, vraagt de heer Klaterbos het woord om zijn erkentelijkheid en warmen dank te betuigen voor het vele aangename, dat hij den laatsten tijd naar aanleiding van het voornemen der regeering, uit alle kringen ondervindt. Daarna wordt de vaststelling der begrooting, dienstjaar 1924, in inkomsten en uitgaven een bedrag van f 18.145 aanwijzende, aan de orde gesteld. De Voorzitter deelt mee, dat door het Drentsch Landbouwenootschap een bedrag van f 250 gevraagd is voor den hoofdcontroledienst. Besloten wordt aan dit verzoek te voldoen over dit jaar en een gelijk bedrag ook op de begrooting van 1924 te plaatsen. Daarna wordt overgegaan tot post 3 e wijze behandeling der begrooting, die vlug onder den hamer doorloopt en tusslotte in inkomsten en uitgaven als bovengenoemd wordt vastgesteld. Vervolgens wordt overgegaan tot behandelen van de agenda van de alg. vergadering van den F. N. Z., te houden op Dinsdag 11 Dec. 1923. Aan den afgevaardigde naar deze vergadering wordt opgedragen zijn stem uit te brengen op professor v. d. Burg. Het bestuur wordt, bij menie van den heer Veenstra, in overweging gegeven eens met het bestuur van den F. N. Z. besprekingen te gaan voeren over de werking van het technisch bedrijf als adviesbureau, waarop door den heer De Kruyff uitvoerig wordt geantwoord. Naar aanleiding hiervan voeren verschillende heeren nog het woord, waarbij er op gewezen wordt, dat het huns inziens beter is de advieskosten te verlagen, waardoor er meer gebruik van zal worden gemaakt. Voor zoover zulks in deze vergadering mogelijk is, wordt vervolgens de begrooting van den F. N. Z. goedgekeurd en vastgesteld. Van de agenda der vergadering van den F. N. Z. is afgevoerd het punt over de liquidatie van de Botervereeniging. Naar aanleiding hiervan zegt de Voorzitter, dat de vooruitzichten in dezen niet slecht zijn. Daarna is het woord aan den heer H. W. de Kruyff, hoofdingenieur van den F. N. Z., over het onderwerp : Het nut van regelmatige controle op machines en werktuigen eener coöp. zuivelfabriek, waarbij spr. de groote noodzakelijkheid uiteenzet, dat de verschillende machines en werktuigen in het bedrijf van tijd tot tijd worden nagezien, zooals ook een piano of huisorgel geregeld moet worden gecontroleerd of de toon ervan nog zuiver is, hetgeen spr. met verschillende voorbeelden uit de practiek verduidelijkt, waaruit blijkt, dat een

geregelde controle tot groote besparingen in de bedrijfskosten aanleiding geeft. Van de gelegenheid tot het stellen van vragen wordt door verschillende aanwezigen gebruik gemaakt, terwijl de heer De Kruyff de gestelde vragen beantwoordt. De heer Sieblinga, secretaris van het Drentsch Landbouwgenootschap, brengt daarna een woord van dank voor de hartelijke ontvangst, die hem in deze vergadering te beurt gevallen is en wijst ten slotte met nadruk op het groote belang van organisatie en samenwerking, de hoop uitsprekende, dat deze steeds van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe mag worden ondervonden, zijnerzijds de verzekering gevende, dat het Genootschap tot samenwerking steeds bereid is. De Voorzitter dankt den heer Sieblinga voor de door hem gesproken woorden, de verschillende leden der commissie voor hetgeen zij in hunne functies hebben gepresteerd en ten slotte brengt spr. een woord van dank aan den secretaris en ook aan den deponhouder, voor hetgeen zij, ieder in zijn functie, hebben verricht en sluit daarna de vergadering. — •o—

1924

NvhN 1924-05-27

Verslag verg Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.⁴⁵

ASSEN: Gisteren vergaderde de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* in het hotel „Nanninga” te Assen.

De voorzitter, de heer *B. H. Eelkman Rooda* opende de vergadering. Spr. verheugde zich, dat velen ter vergadering waren gekomen. De boterprijzen waren bevredigend, echter heeft de varkensfokkerij met schade gewerkt.

‘t Mond- en klauwzeer heeft steeds de aandacht van het bestuur. Spr. merkte dienaangaande op, dat de boeren hadden kunnen medewerken de ziekte tot een minimum te beperken.

Uit het jaarverslag van den secretaris merken we op, dat den heer Bazuin te Beilen opdracht is gegeven voor het bouwen een laboratorium voor f 10.276, waarin ook het secretariaat zal worden ondergebracht. De boterkeuringen zijn zeer normaal verlopen, aan 21 fabrieken kon het diploma worden uitgereikt, aan 3 bedrijven werd vergunning verleend tot het voeren van het merk Erica.

De secretaris bespreekt de uniforme samenstelling der boeken, de modellen zullen aan de bedrijven worden toegezonden, waaruit men een systeem kan kiezen. Het eenvoudigste verdient echter aanbeveling.

Op verschillende wijze is reclame gemaakt voor den afzet van den boter. De Ned. Landbouw Handelskamer stelt ten doel de producten in het buitenland bekend te doen worden, doch vanwege de Intrekking der subsidie door de regeering kon zij niet voldoende werken.

De voorzitter doet nu mededeeling, dat door den minister is bepaald dat de zuivelconsulent voor Drente gehandhaafd blijft.

Inzake de reclame is een schrijven ingekomen van FNZ. De reclame kost gezamenlijk f 9550. Ook was er nog een filmreclame overwogen. De N.V. Margarinefabrieken v.d. Berg besteed plm. 1.5 miljoen aan reclame, zoodat een bedrag van 14 à f 15000 niet hoog is te noemen. Het publiek moet weten, welke waarde is te stellen aan het rijksmerk. Z.h.s. aldus besloten.

De balans op 1 Jan. 1924 sluit met een bedrag van f 17.090,10½; voor aflossing is uitgetrokken f 500 en f 543,24½ voor reserve. De commissie, belast met de controle der kas bestaande uit de heeren H. Poll B. J. Kooistra en J. Knol, heeft de rekening in orde bevonden. De begroting voor het dienstjaar 1924 werd aangeboden tot een bedrag van f 18.145.

Voor de afdeling aankoop is de begroting aangeboden ten bedrage van f 2700 met een sluitpost van f 338 en voor de administratieve controle ad f 2890. De rekening afdeling aankoop sluit met een saldo van f 1247,04½. De kosten bedragen 1 ct. per 1000 K.G. Melk. Aan het jaarverslag ontleenen wij nog het volgende: het aantal aangesloten vereenigingen bedroeg op 1 Jan. 1924 49. Door de aangesloten vereenigingen werd totaal 102.128.160 kg. melk verwerkt in de Kamer van Koophandel hebben zitting voor Grootbedrijf de h.h. H. Bousema (groep Zuivelfabr.), J. Hendriks (Landbouwbanken), E. Schrage (groep aardappelmeelfabr., voor kleinbedrijf H. Klimp, voor groep Boerenleenbanken.

45 Ook in PDAC 1924-05-27 niet opgehaald dwz. niet in systeem!

Bij de behandeling der agenda voor de alg. vergadering FNZ. vraagt de heer Knol of het techn. bureau wel kan concurreren met particuliere instellingen. De heer Veenstra zou gaarne in bespreking brengen de hooge post voor verzending der producten. De voorzitter zal de vraag op de vergadering stellen, doch kan dienaangaande niet veel hoop geven. Inzake de concurrentie zegt de voorzitter dat de FNZ. zoo concurrerend mogelijk zal werken.

De heeren Huizinga en Huisman brengen in bespreking en schetsen een staaltje van nalatigheid van een veearts, die eerst een dag na aangifte een besmette stal bezocht. Na de pauze gaf de heer Bousema, directeur der Coöp. Zuivelfabriek te Hoogeveen een inleiding over het onderwerp: „Eenige beschouwingen voor de verwerking van de afvalproducten eener zuivelfabriek.” In Drente zijn de afvalproducten hoofdzakelijk ondermelk en karnemelk, welke dienst doen voor varkensfokkerij. Op de vraag, hoe kunnen deze producten het meest productief gemaakt worden, zegt spr., dat er kaas van kan worden gemaakt, doch voor Drenthe raadt spr. dit af. Spr. geeft een uitvoerige beschouwing over de productie der melkproducten, waarvan de

kosten niet hoog zijn (f 3 á f 4000,) Er is geen bepaald advies te geven wat gefabriceerd moet worden> Spr. Geeft verder een algemeen oordeel hoe te handelen.

Een uitvoerige bespreking volgde op deze inleiding, waarna op voorstel van den heer Bousema, ten commissie zal benoemd worden, om deze tak van het bedrijf in studie te nemen. Z.h.s. werd besloten dat het bestuur deze commissie zal benoemen.

Hierna hield de heer Werumeus Buning – secretaris – eenige beschouwingen over de ervaringen bij de afdeling aankoop, in de afgelopen jaren verzameld. De boer is, aldus spr., uit den aard der zaak tegen coöperatie, omdat hij daarin ziet een zekere vrijheidsbelemmering. Hij beschouwt het als een noodzakelijk kwaad Toch mag niet uit het oog worden verloren, dat de coöperatie hem zeer veel voordeelen bezorgt. De afd. treedt prijsregelend op en buitendien is het koopen voor 80 pct. een vertrouwenszaak. Spr. wekte allen op deze afd. zoo krachtig mogelijk te steunen.

Nadat de voorzitter sprekers dank had gebracht, werd de vergadering na rondvraag gesloten.

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant 1924-06-30

Jaarverslag Botercontrolestation Assen – 1923.

Blijkens het jaarverslag over 1923 van het botercontrolestation te Assen bleef het aantal aangesloten bedrijven 61. De jaarproductie bedroeg 5.719.741.55 K.G.,(?) dat is 763.900.75 (?) KG. meer dan in het jaar 1922. De hoeveelheid bijgekochte boter bedroeg 32.100 K.G.

In totaal werden 1535 monsters boter genomen. Ten behoeve van het botercontrolestation Gelderland-Overijssel te Deventer werden 63 monsters boter op watergehalte onderzocht. Het gemiddelde van alle in het jaar 1923 gevonden watergehalten bedroeg 13,79 pct., tegen 13,81 pct. in 1922.

De commissie van toezicht zag zich genoodzaakt bij het behandelen van 15 gevallen van overtredingen, bij aangesloten bedrijven voorgekomen, schadevergoedingen op te leggen. Nog steeds zijn de meeste der gevonden watergehalten boven de toegestane grens terug te voeren op het feit, dat nog niet alle bedrijven geregeld dagelijks hun product op vochtgehalte

onderzoeken. Dit kan veel schade toebrengen aan den goeden naam der Nederlandsche boter in het buitenland, afgezien nog van de lasten, die zij voor de betrokken bedrijven kunnen opleveren

NvhN 1924-12-18

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN: Onder voorzitterschap van den heer B. H. Eelkman Roorda werd gisteren te Assen de ledenvergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden. De voorzitter heette de aanwezigen welkom, in het bijzonder het eere-lid, den heer Crone, die zich niet heeft ontzien de lange reis naar hier te doen, den secretaris van den FNZ., den heer Geluk en den secretaris van het Drentsch Landbouw Genootschap, den heer Siebinga. De voorzitter liet, verder in gedachten vele belangrijke dingen de revue passeren en wees allereerst op het nieuwe Gebouw van den Zuivelbond⁴⁶ met groote opslagplaats, een laboratorium en twee ruime kelders, waarin voortaan de boterkeuringen zullen worden gehouden. Het gebouw is practisch ingedeeld en geeft een degelijke indruk.

De melkprijzen waren in dezen zomer hoog, een groot verschil hij de vervlogen crisisjaren. De ondersnelk heeft echter weinig opgebracht, tengevolge van de slechte varkensfokkerij en mesterij. In het laatst van 't vorig jaar werd de bond bedreigd door de afvloeiing van den zuivelconsulent. Gelukkig is dit gevaar afgewend. Er dreigen echter nieuwe gevaren door de bezuiniging van de regeering, waardoor 7 inspecteurs op wachtgeld zullen worden geplaatst, waaronder ook de heer Ten Hoope, inspecteur te Groningen, wat ook voor de prov. Drenthe een groot verlies zal zijn.

Gevreesd wordt dat door de bezuiniging weinig aan de Tuberculosebestrijding zal worden gedaan, dit moet echter wel van het particulier initiatief uitgaan, doch dit kan niet zonder rijkssteun.

Door den secretaris, den heer J. P. Weruméus Buning werden zeer uitvoerige mededeelingen gedaan, waaraan het volgende is ontleend.

In 1924 werden de Kringvergaderingen uitstekend bezocht; belangrijke besprekingen hebben op deze vergaderingen plaats gehad, waardoor opnieuw weer het bewijs geleverd werd, dat het noodzakelijk is op geregelde tijden dergelijke besprekingen te houden. De omzet der afdeling aankoop bedroeg in het Iste kwartaal f 42.000 over het 2e kwartaal f 45.000 en over het 3e kwartaal f 39000.

Betreffende de uitslag der boterkeuringscijfers kan met genoegen geconstateerd worden, dat ook dit jaar wederom een vooruitgang is te bespeuren in de kwaliteit er boter. Als de resultaten van eenige jaren terug gelegd worden naast die van thans, dan blijkt deze vooruitgang zeer duidelijk.

Thans hebben een 30-tal bedrijven over de 3 kwartalen een voldoende aantal cijfers om aan de voorwaarden voor een diploma te kunnen voldoen. Er werden 8 boterkeuringen gehouden, de keuringen die tot heden in Groningen werden gehouden zullen met ingang van 1 januari 1925 worden overgeplaatst naar Assen in de nieuwe keuringskelder.

46 Stationsdwaarsstraat 5 te Assen

Ingevolge een schrijven, ontvangen van de Directie van den Landbouw, worden thans de cursussen voor controleurs, alsmede assistenten wat betreft het zuivelgedeelte geheel en al voor rekening van het rijk gehouden. Er worden verder cursussen gehouden voor botermakers, centrifugisten, de aangifte was slecht. In voorbereiding is een cursus voor molenaars waarvoor wel belangstelling bestaat.

Besloten werd de Coöp. Stoomzuivelfabriek te Eext tot den Bond toe te laten.

Aan de orde kwam het belangrijke punt van de agenda: pensionering van het personeel. Bij besluit van de algemeene vergadering van den Drentschen Zuivelbond van 18 Aug. 1920 word een commissie ingesteld om na te gaan of verzekering van het personeel gewenscht was, en zoo de vraag bevestigend wordt beantwoord, den weg te willen aangeven, op welke wijze het voordeeligste tot algemeene verzekering kan worden gekomen.

De commissie heeft na het ingestelde onderzoek na rijpe overweging met algemene stemmen besloten de vergadering voorstellen te doen om tot een algemeene verzekering te geraken. De secretaris gaf een uitvoerige uiteenzetting over de voorgestelde pensionering en het groote belang daarvan.

De bedoeling van de commissie, die het rapport heeft samengesteld, is, dat de kosten uit de overschotten uit de afd. aankoop worden bestreden. De prijzen behoeven echter niet te worden opgevoerd. De verzekering zal evenwel alleén kunnen omvatten de directeuren. Het pensioneringsvraagstuk van het overige personeel zal later onder oogen worden gezien.

Een zeer langdurige discussie volgde over het bestuursvoorstel om overeenkomstig het rapport van de pensioneringscommissie de uitvoering van de verzekering van het personeel van de bij den Drentschen Zuivelbond aangestoten Zuivelfabrieken, aan hem op te dragen. De uitslag van de stemming over het bestuursvoorstel was, dat er 70 stemmen waren uitgebracht, waarvan 38 voor, 22 tegen en 10 stemmen blanco, zoodat het bestuursvoorstel is, aangenomen. De voorzitter wenschte de vergadering geluk met de genomen beslissing en dankte inzonderheid den secretaris voor het vele werk in dezen verricht.

De commissie, die het onderzoek naar de pensionering van 't personeel gevoerd heeft, werd gekozen voor de verzekeringsregeling, terwijl aan die commissie als adviseerende leden werden toegevoegd de heeren, J. C. van Wijdom Claterbos en J. H. de Boer.

Het bestuur stelde voor in beginsel tot invoering van de bedrijfsstatistiek te besluiten, zoodra zich 30 bedrijven voor deelname hiervoor hebben aangemeld. Het bestuursvoorstel werd in stemming gebracht en aangenomen met 16 stemmen voor, 13 tegen en 8 stemmen blanco.

De begroting voor het dienstjaar 1925, sluitende in ontvangsten en uitgaven op een bedrag van f20.140, werd vastgesteld.

De begroting voor de afdeling aankoop sluit in ontvangst en aankoop op een bedrag van f7500, terwijl de begroting voor de administratieve controle wordt vastgesteld op f2685.

De agenda van de alg. vergadering van den FNZ. werd behandeld.

Tot bestuursleden werden gekozen de heeren Van Leusen te Frederiksoord en Veenstra te Dalen. In de commissie van aankoop werd gekozen de heer J. Knol te Koekange; in de commissie voor de Boterkeuringen de heer B. Lubbers te Wachtum en in de commissie van onderwijs de heer H. Vrieling te Hoogersmilde.

De heer dr. J. E. Hesse Juridisch, adviseur van het Rechtskundig bureau voor den landbouw in Drenthe, deed eenige mededelingen over „Het ontwerp tot wijziging van de wet op de Coöperatieve vereenigingen.”

1925

Provinciale Drentsche Asser Courant 1925-02-03

Over kaasmakerij op Drentse zuivelfabrieken

KAAS MAKEN. De ongeregelde opbrengsten van de varkenshouderij en mesterij, deels veroorzaakt door de vaak zoo sterk wisselende prijzen, deels door tegenspoeden in de fokkerij, die in het eene jaar steeds veel grooter zijn dan in het andere jaar, krijgen de landbouwers met langzame vermeerdering van melkvee zooveel ontroomde melk van de fabrieken terug, dat zij deze niet altijd voordeelig exploiteeren kunnen, waarvan het streven om aan de Drentsche zuivelfabrieken een kaasmakerij te verbinden het gevolg is.

Kaas was sedert heel langen tijd niet, maar het bereiden van kaas was in deze provincie wel zoo goed als geheel onbekend. Friessche kaasboeren trokken voor 10 á 20 jaar veel meer dan nu, in den zomer met hunne kaaswagens de Drentsche dorpen door en konden dan gewoonlijk op een goede afname van hun product door particulieren rekenen. Later, toen menig dorpswinkelier kaas in zijn winkel te koop had, werd het voor den Friesche kaasboer minder in Drenthe.

Op eene boerderij in het Zeijerveld zagen wij voor drie jaren eene kaasmakerij, die een product leverde, dat van kennis in dit bedrijf getuigde. Deze kaas werd meestal naar Groningen uitgevoerd.

In de eerste jaren van het bestaan der boterfabrieken leerde de Drentsche zuivelconsulent, nu wijlen den heer Claterbos, de jonge Drentsche boerinnen kaas te maken en het voorbeeld vond zooveel navolging, dat wij op vele boerderijen in de gemeente Borger kazen vonden, die er zeer goed uitzagen en voor het eigen gezin in een behoefte voorzagen. Voor die kaas, verschillend van kwaliteit, omdat niet overal gelijke zorg aan het werk besteed werd, waren geen andere afnemers te vinden dan de dorpsbewoners, de burgers zonder veehouderij. Door die geringe afname ging de kaasbereiding weer achteruit en als er eens weer een tijd volgde waarin men de ontroomde melk met voordeel ten bate der varkenshouderij kon besteden, ging de Drentsche kaasmakerij weer verloren.

Dit wat dus een gelijk verschijnsel als met de boterproductie in Drenthe. In Zuid-Westelijk Drenthe verkocht men de vatboter, die, naar het buitenland uitgevoerd, voordeel bracht, maar in het grootste deel van Drenthe, waar men de boter wekelijks aan huis verkocht, was het voordeel gering en was de handelaar in boter vaak veel beter uit dan de veehouder als boterproducent. Hierin brachten reeds de eerste boterfabriekjes met handkracht een groote omkeering en verbetering.

Of de kaasmakerij aan de zuivelfabrieken tot ontwikkeling komt en of er daardoor een wijziging in de varkenshouderij te wachten is, zal de tijd moeten leren. Drenthe is, wat de neiging en gezindheid tot vooruitgang en onderzoek betreft, veel beter geprefereerd dan in de jaren van negentig, toen het stichten van de kleine zuivelfabriekjes nog zoveel tegenstand vond

Provinciale Drentsche Asser Courant 1925-02-05

Borger algemene vergadering stoomzuivelfabriek⁴⁷ **Plan voor nieuwe fabriek – lezing Weijdom Claterbos over voordeel kaasmakerij**

BORGER (8 Febr.) — Hedenavond werd in het café Oostingh alhier een algemeene ledenvergadering gehouden var. de *Coöp. Stoomzuivelfabriek en Korenmalerij Borger*. Aanwezig 119 leden, vertegenwoordigende 206 stemmen.

De voorzitter de heer J. Berends, opende de vergadering en heette in 't bijzonder welkom de heeren v. Weijdom Claterbos, rijkszuivelconsulent, en De Vries, architect te Assen.

[....]

Aan de orde was vervolgens: „Behandeling van het plan tot het bouwen van een nieuwe boterfabriek en bespreking van de vraag of er zoo gebouwd moet worden, dat er nu direct of later gelegenheid is om de ondermelk aan de fabriek te kunnen verwerken”

Alvorens hiertoe over te gaan, voerde de heer Claterbos het woord ter verduidelijking van deze zaak.

De geachte spr. begon hier te memoreeren dat ongeveer in de maand Dec. het bestuur der fabriek aan spr. verzocht om het bestuur van voorlichting te dienen bij de verbouwing der fabriek. Deze verbouwing is noodzakelijk, omdat de ruimte in de fabriek te klein is, waardoor niet altijd dat product geleverd kan worden, wat mogelijk is. Door de voortdurende vermeerdering van den melkaanvoer is verbouwing noodzakelijk geworden. Ook het zeer gewichtig melkonderzoek kan niet in een laboratorium geschieden, als daarvoor noodig is.

Spr. toont verder met cijfers aan, dat de melkaanvoer danig is toegenomen en nog steeds toeneemt. Zoo werd in 1907 door de leden 537.000 L. melk geleverd, in 1923-'24| 2.723.000 L. In den tijd van 10 jaren ging de aanvoer van melk met ruim 2 miljoen L vooruit, terwijl de verbetering der kwaliteit voor een groot deel te danken is aan thans toegepaste controle.

Daarna weidt spr, verder uit over de verbouwing. Z.i. is het van belang bij die verbouwing direct de mogelijk hier te scheppen ook de verwerking van de ondermelk aan de fabriek te doen plaats hebben. Dit is ook te **Ruinerwold** gebeurd. (Na verschillende vergaderingen meende het bestuur, dat het wenschelijk zou zijn, de leden eens aan te toonen, hoe men met de ondermelk verschillende kanten uit kan, als men een deel ervan aan de fabriek laat.

Spr. stelde zich toen in verbinding niet den heer Bakker, rijksveeteeltconsulent, die bereid was over dit onderwerp voor de leden der fabriek een lezing te houden, **waar van een verslag in dit blad werd opgenomen**. Vast is komen te staan, dat een deel der ondermelk op de boerderij kan worden gemist en tevens dat door de veehouders de waarde der ondermelk hooger wordt geacht, dan ze in werkelijkheid is en door de landbouwers en veehouders niet altijd zoo voordelig mogelijk wordt gevoederd. Spr. deelt mede, dat in verschillende plaatsen in Friesland, waar aan de boterfabrieken een kaasmakerij verbonden is, de veehouders geen druppel ondermelk terug krijgen, alleen wei.

In Overijssel is dit bijna evenzoo b.v. te **Giethoorn, Steenwijkerwold, Blokzijl** en andere. Bij navraag door spr. hieromtrent, verklaarden de veehouders, dat ze niet gaarne deze bedrijven weder zouden missen en dat vroeger veel ondermelk noodeloos verknoeid werd. De vee-stapel breidt zich in die streken flink uit. In de te leveren hoeveelheid ondermelk kan zoo nu

47 Opgenomen omdat er meerdere Drentse zuivelfabrieken wilden verbouwen en ev. daarbij het bestuur dan een kaasmakerij wilden toevoegen. 1924 Norg (verworpen door leden), 1925 Ruinerwold (verworpen), Borger, Noordlaren, Westerbork, Rogat, Peize (goedgekeurd).....

en dan wijziging worden aangebracht, zoodat de veehouders hierin zoo goed als geheel vrij blijven.

Spr. wijdt dan nog even uit over de in Drenthe gehouden voederproeven, die we in 't verslag der lezing van Bakker behandelden, en komt tot de conclusie, dat men indien men aan de fabriek voor de ondermelk van f 0,02—f 0,02½ kan bekomen, voordeliger uit is, met ze daar te laten, dan ze te houden. Van ondermelk kan worden gemaakt poeder, gecondenseerde melk, caseïne en kaas. Spr. geeft eenige cijfers van de terug te ontvangen producten, bij verwerking op de fabriek.

De wei is algemeen bekend als een uitstekend gezond voedsel. Bij wei zijn mais en dergelijke uitstekend te voeren. Spr. persoonlijk had tot voor kort nog bezwaren tegen kaasmakerij in Drenthe, maar die zijn thans geheel weggenomen, wijl een der bezwaren, de mogelijkheid van t.b.c.-verspreiding, door wei-voeding thans kan worden ondervangen door volledige of gedeeltelijke pasteurisatie. Spr. beschouwt Borger wel als een geschikte plaats voor een kaasfabriek, daar Borger een plaats is, die op den duur een centrum voor de kaasfabricatie kan vormen, tot voordeel der landb. en veehouders.

Door den *Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe* is een commissie gevormd waarin ook spr. zitting heeft, die zal onderzoeken wat men met ondermelk aan kan vangen. Het rapport van deze commissie kan niet zoo spoedig komen als wel gewenst werd.

Sprekende over de bouwplannen, zegt spr., dat een plan is opgemaakt, waarbij later zonder veel kosten een kaasmakerij aan de fabriek kan worden verbonden, terwijl verder nog is opgemaakt een volledig plan, waarbij reeds de kaasmakerij aan fabriek is verbonden. Spr. licht deze plannen nader toe.

Spr. zegt, dat wanneer $\frac{1}{8}$ der thans door de fabriek aan de leden af te leveren hoeveelheid ondermelk, dat is ongeveer 1.000.000 kg. aan de fabriek blijft een kaasmakerij tot stand kan komen. Spr. stelt de onkosten op 1 cent (dit is ruim berekend) per kg. kaasmelk, en dan zal gemakkelijk de waarde der ondermelk op 3 cent gebracht kunnen worden.

Bij het maken van kaas zal de melk echter tweemaal daags moeten worden geleverd, wijl de kaas een teere juffer is. Wanneer men zou besluiten tot verbouwing, dan zou men, doordat men meer ruimte kreeg, het verwerken van melk op Zondag gemakkelijker kunnen maken. Na nog over den inventaris der fabriek gesproken te hebben, eindigt spr. zijn uiteenzetting en beantwoordt daarna nog enkele vragen.

Vervolgens wordt voorgesteld aan het bestuur machtiging te verleen tot bouwen van de boterfabriek, met mogelijke aanbouw van een kaasinrichting.

Nadat door den heer Claterbos op verzoek de begroting is bekend gemaakt, wordt met algemene instemming het bestuur gemachtigd tot het doen uitvoeren van bovenbedoeld voorstel. Binnen een bepaalden tijd zal door het bestuur aan de leden worden gevraagd hoeveel ondermelk ze wenschen te garanderen voor de verwerking tot kaas, en wanneer dan mitsdien 1.000.000 kg. wordt gegarandeerd, zal het volledige plan, dus met aan verbonden kaasmakerij, worden uitgevoerd.

De heer Claterbos brengt het bestuur daarop hulde voor het vertrouwen, door de leden in hem gesteld.

Nadat nog enige minder belangrijke besluiten waren genomen, sloot de voorzitter de vergadering met dank aan de leden voor het vertrouwen, door hen in het bestuur gesteld en tevens de heren Claterbos en De Vries voor hunne duidelijke mededelingen.

Provinciale Drentsche Asser Courant 1925-03-23

Borger: vervolgvergadering

Over bouwplannen nw. zuivelfabriek met kaasmakerij

BORGER (21 Maart). — Gisteravond werd in het hotel Bieze alhier een algemeene ledenvergadering gehouden van de Coöp. Stoomzuivelfabriek en Korenmalerij „Borger”, alhier. Door het slechte weer was slechts een zestigtal leden aanwezig. De Voorz., de heer Berends, opende de vergadering en heette allen hartelijk welkom, in het bijzonder de heeren Van Weijdom Claterbos en De Vries Jr. van Assen.

Nadat de secretaris, de heer Hm. Oostingh, de notulen der vorige vergadering had gelezen, werden deze goedgekeurd en vastgesteld.

Het Bestuur deed daarop bij monde van den Voorzitter mededeeling, dat de bepaalde hoeveelheid ondermelk voor de totstandkoming van een afdeeling Kaasmakerij bij de Stoomzuivelfabriek, n.l. 1.000.000 L., door de leden niet wordt gegarandeerd. Totnogtoe is door de leden toegezegd 600.000 L. zoodat nog 400.000 L. tekort is. De Voorzitter deelde mede, dat door den heer Claterbos aan de besturen van naburige fabrieken brieven zijn gericht, betrekking hebbende op deze zaak, en verzoekt den heer Claterbos hiervan mededeeling te willen doen.

Deze deelde mede, dat niet buitengesloten is, dat nog verschillende leden een kwantum ondermelk zullen toezeggen. Spr. is bij de besturen van verschillende fabrieken in de omgeving geweest, o.a. te **Drouwen, Buinen, Exloo** en **Odoorn**. Odoorn en Buinen hadden er wel eens over gedacht zelf een Kaasfabriek aan hunne fabrieken te verbinden. Te Exloo wordt er zeer zeker behoefte aan gevoeld, doordat de ondermelkverkoop afneemt.

Op de brieven zijn de volgende antwoorden ontvangen. **Drouwen** verklaarde, dat van hen geen ondermelk te verwachten is. Spr. denkt wel, dat enkelen wel genegen zullen zijn, maar heeft hiervan geen zekerheid. Te **Buinen** is het Bestuur van meening, eerst een ledenvergadering te moeten houden. Men verlangt eerst een lezing van den heer Van Weijdom Claterbos, die bepaald is op 27 Maart. **Odoorn** deelde mede, dat de pogingen van Borger toejuiching verdiende, en de leden bereid zijn tot het leveren van ondermelk.

De Directeur van de Zuivelfabriek te Odoorn voegt aan dit schrijven toe, dat hij uit ervaring weet, dat het b.v. met de Kaasbereiding te **Elsloo** (Friesl.), waar schrijver zelve is geweest, zeer goed ging. De Directeur van de fabriek te Exloo deelde mede, dat van daar kan worden gerekend op een bijdrage van 400—600 K.G. ondermelk per dag.

Spr. deelde verder mede, dat een uitvoerig rapport betreffende het onderwerp „De Kaasmakerij” voor het Drentsch Landbouwblad bestemd is, in welk rapport wordt aangetoond, dat de Drentsche veehouder een gedeelte van zijn ondermelk kan missen. Spr. toont aan, dat samenwerking met andere fabrieken noodig is.

De Voorz. zei daarop, dat de thans toegezegde hoeveelheid ondermelk aldus voldoende is voor de totstandkoming van een Kaasmakerij, zoodat tot het verbinden van een Kaasmakerij aan de nieuw te bouwen Stoomzuivelfabriek kan worden overgegaan. Bij acclamatie werd daarop besloten tot het bouwen van een fabriek annex Kaasmakerij.

Vervolgens werd ter tafel gebracht de aankoop van een perceeltje grond, gelegen achter de fabriek, van de familie Santing, koopprijs f 90 per Are. Besloten werd het bestuur te machtigen deze zaak in orde te brengen.

Als punt 5 der agenda werd door den heer Van Weijdom Claterbos, rijkszuivelconsulent te Assen een lezing gehouden over „*De behandeling der melk op de boerderij*”.

Spr. toont aan, dat men meer voordeel van de melk en van vee kan verkrijgen, waarbij spr. een uitvoerige beschouwing houdt over de uier van de koe, en verklaart hoe een vermeerdering van melkgift kan worden verkregen door beter melken. Als voorbeeld haalt spr. daarbij aan een geval van twee melkers en een koe, die een melkopbrengst gaf van 22 L. per dag. De eerste melker bracht de melkgift van deze koe op 23 L. en ging een week met verlof, in welke tijd de koe door een ander melker werd gemolken, met als resultaat, dat slechts 19 L. per dag werd gemolken, welke gift door den teruggekeerden melker spoedig weer op 23 L. werd gebracht.

Spr. wijst er op, dat de eerste straal melk niet in de emmer moet worden gemolken, daar in de eerste straal teveel bacteriën aanwezig zijn. Verder zegt spr., moeten stallen worden verbeterd. Vele stallen zijn veel te warm en ook de drinkwatervoorziening laat veelal te wenschen over. De wijze van drinken van vee door open gaten, waarbij eerst het oude vee en dan het jongvee drinkt, wordt afgekeurd. Men moet dit omgekeerd doen, n.l. eerst de jonge dieren en dan de oude.

In vele stallen zijn dieren die geen 3000 L. melk per jaar geven, maar er zijn er ook, die 5000 L. geven, en dit kan tot 7-8000 L. bedragen, ja, in enkele gevallen bedraagt het zelfs 9000 L. per jaar.

Na afloop van zijne lezing, deelde de heer Claterbos nog mede, dat alhier een persoon is, die lessen in de theorie van het melken heeft gevolgd en het plan bestaat, dat bedoelde persoon lessen in het melken zal geven. Na afloop van de lessen zal na eenigen tijd een wedstrijd in het melken worden gehouden, waarbij een premie voor de besten melker zal worden beschikbaar gesteld.

In Drenthe zijn er reeds eenige honderden, die aan deze lessen hebben deelgenomen. Vervolgens gaf spr. met behulp van een projectielantaarn, bediend door den heer de Vries jr., eenige interessante opnamen op het doek te zien. Achtereenvolgens werden vertoond, de samenstelling der uier, de wijze van melken, de inrichting van stallen, b.v. de Friesche stallen, de stallen van Oud-Bussum enz. Over het geheel waren de platen zeer interessant en duidelijk.

Na afloop hiervan werd door den Voorzitter dank gebracht aan de heeren Van Weijdom Claterbos en De Vries, en de leden voor hunne aanwezigheid, waarna sluiting volgde.

NvhN 1925-05-22

Verslag verg. *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.*

ASSEN: Onder voorzitterschap van den heer B. H. Eelkman Rooda werd Woensdag in het hotel „*Het Wapen van Drente*” de algemeene ledenvergadering van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drente* gehouden. De voorzitter heette de aanwezigen welkom en wilde op een belangrijke zaak de aandacht vestigen. Verschillende bedrijven van den Bond hebben zich in de laatste tijden ingericht voor het kaasmaken. Het kaasmaken geeft een geheel andere rich-

ting aan het bedrijf. Deze verandering is een mijlpaal voor den Bond; bijzondere redenen hebben genoodzaakt het bedrijf te veranderen. Heeft men vroeger gemeend, dat voor de varkensmesterij en fokkerij de ondermelk niet kan worden gemist, de crisisjaren hebben geleerd dat het ook met een ander varkensvoeder ging; men heeft gevoeld, dat het bedrijf moest worden omgezet. De praktijk zal moeten uitmaken, of de melk geschikt is voor het maken van kaas. Thans is het de zaak dat een georganiseerde afzet van de producten wordt verkregen en moet de bedrijfscontrole de volle belangstelling hebben.

De secretaris deed daarop verschillende mededeelingen, waaraan het volgende is ontleend: De afdeling aankoop, nam in omzet belangrijk toe. Als nieuwe artikelen die thans door den Zuivelbond worden geleverd noemen wij fabriekstegels, isolatiematerialen, pijpen en fittings, verschillende werktuigen enz. De omzet bedroeg vanaf 1 Januari tot en met 31 Maart f45.000.

Over het afgelopen jaar kwamen 31 bedrijven voor een diploma in aanmerking; het aantal punten door de verschillende bedrijven behaald varieerde van 75.67 tot 67.33. De vooruitgang van het aantal diploma's dat bijna uitsluitend kan worden toegeschreven aan verbetering van de kwaliteit der boter kan een verheugend verschijnsel genoemd worden. Er werden gehouden een vervolgcursus voor assistenten te Assen en een controleurscursus te Meppel en Assen. De regeling daarvan berust thans geheel bij den *Rijkszuivelconsulent*. Verder werd gegeven een machinistencursus te Assen met 19 leerlingen en is in voorbereiding een molenaarscursus.

De bedrijven te Beilen, Borger, Frederiksoord, Kolderveen, Nijeveen, Roden, Rogat, Ruinerwold en Westerbork, besloten een afdeling kaasmakerij te stichten. Met den Bond van Zuivelfabrieken te Groningen is overleg gepleegd, inzake het gemeenschappelijk houden van kaaskeuringen. De eerste gecombineerde kaaskeuring te Assen is gehouden. De vraag is in behandeling om op eenvoudige wijze te geraken tot gemeenschappelijke verkoop van kaas.

De rekening en verantwoording nagezien door een daartoe benoemde commissie werd in orde bevonden en sluit in ontvangst en uitgaaf op een bedrag van f18.678,18½.

Uit het jaarverslag over 1924 blijkt dat het aantal leden op 1 Januari 1925 50 bedraagt. Door de aangesloten bedrijven werd gezamenlijk 120.084.587 K.G. melk verwerkt. Het aantal buitengewone leden bedroeg op 1 Januari 1925 15.

Cursussen ter opleiding van voormelkers werden gegeven te Assen, Borger, Erm en Hoogeveen. De bedrijven Haalweide, Roden en Rogat werden belast met de controle der boekhouding gedurende het dienstjaar 1925.

Na de behandeling van de agenda den FNZ. werd behandeld het rapport der commissie, belast met het onderzoek naar de verwerking van de overtallige ondermelk.

In het rapport werden verschillende wenken en inlichtingen gegeven over den opfok van kalveren; voor het fokken van zware mestvarkens, voeding van drachtige zeugen jonge loopmotten, zoogende zeugen, jonge biggen, Londensche varkens, zouters. Wenken worden gegeven over verkoop van consumptiemelk, bereiding van caseïne, bereiding van kaas, bereiding van melkpoeder, bereiding van gecondenseerde melk, bereiding van andere producten, verkoop van consumptiemelk, bereiding van karnemelksche pap. Zeer veel nuttige wenken worden gegeven over de verwerking van de overtollige ondermelk.

De heer H. Ruuls werd benoemd tot chef van de afdeling Aankoop. Tot bestuurslid werd gekozen de heer Houwing te Gasselternijveenschemond. Tot lid voor de commissie voor pensioenennering werd benoemd de heer K. Zilver te Kolderveen.

Bij de rondvraag vroeg de heer ten Heuvel of het niet beter zou zijn om bij het stemmen het aantal uit te brengen stemmen te bepalen naar de hoeveelheid van de verwerkte melk. De voorzitter zeide, dat vroeger het meervoudig stemrecht hij den Bond bestond, later is dit veranderd. Spr. zou gaarne het oordeel der vergadering willen hooren. Bij de bespreking bleek, dat men niet gelijk over dit punt dacht. Nadat nog verschillende vragen werden gesteld werd de vergadering door den voorzitter gesloten.

NvhN 1925-12-17

ook in PDAC - zelfde datum

Vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN: Gisteren werd in het hotel *Nanninga te Assen* onder voorzitterschap van den heer B. H. Eelkman Rooda de ledenvergadering van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe gehouden.

De voorzitter noemt het een voorrecht namens den Bond allen het welkom toe te roepen en een bijzonder woord van welkom past aan den secretaris van den Algemeenen Nederlandsche Zuivelbond (FNZ.) de heer J. A. Geluk. Met vreugde heeft men vernomen, dat de heer Geluk bij het 25-jarig bestaan van den FNZ. De Koninklijke onderscheiding heeft ontvangen en Ridder van Oranje Nassau is geworden, voor het vele werk dat de heer Geluk voor den FNZ. heeft gedaan is deze onderscheiding hem van harte gegund.

In het afgelopen jaar was het van groot belang de omvorming van fabrieken tot boter- en kaasfabrieken; de resultaten zijn zeer gunstig te noemen en gezien de resultaten zijn er meerdere fabrieken die nog omgebouwd zullen worden.

In het oosten van de Provincie zien de boeren het nut van de Zuivelproductie nog niet in, wat ten gevolge heeft, dat er door centralisatie veel meer kan worden bereikt. Spr. roept de boeren toe dit te overdenken en zich sterk te maken voor den strijd.

In het afgelopen jaar is de wijziging Coöperatiewet gekomen, wat voor de bedrijven goed is. Verder wijst spr, op het melkbesluit, vele fabrieken hebben last van de bepalingen, doch het is eisch dat we deze bepalingen zoo goed mogelijk naleven, en de fabrieken moeten hun volle medewerking verleen.

Gewezen wordt door spr. op het zilveren feest van de FNZ.; de Coöperatie heeft invloed gehad op den Zuivelbond. In de Zuivelbond is het volmaakt nog niet bereikt, doch veel is gedaan voor de redelijke verbetering van den boer. Voor 25 jaar waren er kleine en gebrekkige fabrieken, thans zijn ze technisch beter ingericht; de georganiseerde zuivelbereiding heeft daar veel aan gedaan en de kracht die van de Bonden is uitgegaan.

De groote macht en invloed die uitgaat van de Coöperatie zou nimmer die vlucht hebben genomen als we onze mannen niet hadden die voor de fabrieken werken en daarom is het een

gunstig verschijnsel, dat men tot pensioenring van het personeel is overgegaan. Jammer, dat de fabriek **Dalen** voor den Bond heeft bedankt en de organisatie den rug heeft toegekeerd.

Door den secretaris den heer J. P. Werumeus Buning werden verschillende mededeelingen gedaan, waaraan het volgende is ontleend:

Wat de afdeling Aankoop betreft, moet, alhoewel vooruitgang valt te bespeuren, toch worden opgemerkt, dat deze afname nog wel meer kon toenemen.

De boterkeuringen verliepen dit jaar zeer normaal. Ook bij de warme zomerdagen heeft de nieuwe keuringskelder gebleken volledig aan de gestelde eischen te kunnen voldoen.

Over het 3de kwartaal kwamen in Drenthe nog een 31-tal bedrijven voor een diploma in aanmerking; dit cijfer bedroeg in 1924, 30.

De fabrieken die een diploma ontvingen waren Noordbarge, Norg, Frederiksoord, Rogat, Gieten, Anloo, Koekange, Exloo, Rolde, Wapserveen, Hoogersmilde, Borger, Hoogeveen, Eelde, Havelte, Sleen, Zuidwolde, Haalweide, Roden, Westerbork, Peize, Vries, Zuidlaren, Kolderveen, Odoorn, Zweeloo, Bunne, Winde, Emmen, Ruinerwold, Gasselternijveenschemond, Grolloo, Wachtum, Nijeveen, Beilen.

In 1925 werden 2 Centrale keuringen gehouden; deze werden door den FNZ. georganiseerd; één werd te Zutphen en de 2de te Leeuwarden gehouden,

Dezen winter werden gehouden een assistenten-cursus (vervolgcursus) te Assen met 15 leerlingen, een controleurscursus te Assen en Meppel; een cursus voor boekhouden te Assen met 15 leerlingen en een machinistencursus te Assen waaraan door 15 assistenten en 8 machinisten wordt deelgenomen.

Verder wordt gehouden een botermakers-centrifugistercursus te Assen.

In 1925 zijn een 9-tal bedrijven met het bereiden van kaas begonnen. Een kaaskeuring werd gehouden met de Groninger Zuivelbond Aan deze keuringen namen periodiek deel de bedrijven te Beilen, Roden en Frederiksoord, terwijl het bedrijf te Rogat besloot met ingang van 1 Jan. 1926 daaraan deel te nemen.

Aan de Afdelingstentoonstellingen te Zweeloo, Norg, Zuidlaren was wederom een zuivelinzending verbonden.

Verder werd een Provinciale Landbouwtentoonstelling te Hoogeveen gehouden; de afdeling Zuivel is hier op meer volledige wijze gedemonstreerd door op de afdelingstentoonstellingen mogelijk is. Aan deze tentoonstelling was tevens een boterkeuringswedstrijd als in 1921 te Assen verbonden. De uitslag der prijzen was als volgt: Noordbarge 1e prijs, Koekange 2de prijs, Rogat 3de prijs, Frederiksoord 4de prijs, Exloo 5e prijs, Anloo 6e prijs, Gieten 7e prijs, terwijl bovendien door het bedrijf te Noordbarge den extra prijs den zilveren wisselbeker werd behaald.

Het melkbesluit is in werking getreden; op grond van art. 23 van het melkbesluit kunnen onder nader te stellen voorwaarden ontheffingen worden verleend. De FNZ. heeft hierover besprekingen aan het Departement van Arbeid gevoerd en ligt het in het voornemen, dat de zuivelbond volgens een uniforme regeling de veehouders ter zijde zal staan. De plannen op welke wijze gedacht wordt een ontheffing aan een aangesloten zuivelbedrijf te verlenen, worden nader vanaf het Departement tegemoet zien. Zoodra meer positieve, gegevens bekend zijn,

worden de leden daarover spoedigst uitvoerig ingelicht. Door den FNZ. werden een 2-tal commissies ingesteld, één commissie, die de FNZ. speciaal met voorlichting van dienst is, inzake verkoopaangelegenheden waar namens den Drentschen Zuivelbond geen persoon zitting in heeft en een tijdelijke commissie, om de vraag of coöperatieven of niet coöperatieven afzet van de boter gewenscht is te bestudeeren, waarin zitting hebben de heeren T. Annema. Roden en B. J. Kooistra, Beilen.

Na deze mededeelingen worden er verschillende op- en aanmerkingen gemaakt.

Een der afgevaardigden wijst er op, dat op de groote tentoonstelling te Hoogeveen een stand van margarine was en acht dit niet gewenscht.

De secretaris zegt, dat aan deze tentoonstelling ook een Nijverheidstentoonstelling was verbonden; men had twee commissies en waar een aanvraag om een margarinestand was ingekomen werd dit door de Nijverheidscommissie toegestaan. Had men deze aanvraag geweigerd dan zou de fabriek hier een groote reclame van gemaakt hebben.

De voorzitter deelt mede dat door het Bondsbestuur een zilveren wisselbeker was beschikbaar gesteld voor de boterwedstrijd op de tentoonstelling te Hoogeveen. De uitkomst was dat het bedrijf te Noordbarge aan de spits stond en aan de afgevaardigde werd door den voorzitter met een toepasselijke toespraak de beker aangeboden. Deze beker moet twee achtereenvolgende jaren of drie maal gewonnen worden.

De afgevaardigde dankt den voorzitter voor den aangeboden beker.

Aanwezig waren 40 bedrijven met 64 stemmen. Tot bestuursleden werden gekozen in de plaats van de heeren H. Bonsema te Hoogeveen en R. Deodatus te Roden, welke niet terstond herkiesbaar waren, de heeren R. Talsma te Roden en W. Kanten te Midlaren. In de vacature van den heer K. Veenstra die bedankt had werd benoemd de heer J. Knol te Koekange.

In de commissie van aankoop werd benoemd de heer P. van Veen te Hooghalen; in de commissie voor de boterkeuringen de heer K. Hoogeveen te Zuidlaren; in de commissie van onderwijs de heer H. Houwing te Gasselternijveenschemond; in de commissie voor pensionering de heer W. Stapel Gzn- te de Wijk en in plaats van den heer H. Ruuls te Assen, die bedankte, de heer B. J. Kooistra te Beilen. Op voorstel van het bestuur werd in afwijking met de statuten de bedrijven belast met de controle der boekhouding gedurende het dienstjaar 1926 benoemd de bedrijven Haalweide, Rogat en Roden die daar in 1925 ook mee belast waren.

Na vaststelling van de begrooting dienstjaar 1926 sluitende in ontvangst en uitgaaf op een bedrag van f 23.332,50 werd door den heer J. A. Geluk, secretaris van den FNZ. het onderwerp behandeld: „Het crediet in den Boterhandel”. Uitvoerig stond spr. er bij stil, dat het in den Boterhandel niet altijd gaat zoo het moest wezen en eindigde spr. met een 7-tal conclusies waaraan het volgende is ontleend:

- 1) Het krediet in den boterhandel is in het algemeen maar vooral in Duitschland veel te lang;
- 2) Het te lange crediet en de geringe credietwaardigheid van vele afnemers, vooral in Duitschland maakt den handel op dit land zeer riskant;
- 3) De fabrieken zijn in het algemeen nog te goed van vertrouwen, houden onvoldoende rekening met de veranderde mentaliteit.
- 4) De verkoop aan tusschenpersonen die geen verantwoordelijkheid voor de betalingen op zich kunnen nemen dient te worden ontraden.

- 5) Het verdient voor elk bestuur eener Coöperatieve Zuivelfabriek ernstige overweging het risico van den verkoop te verdeelen door samenwerking met zusterfabrieken, m.a.w. zich aan te sluiten bij een verkooporganisatie.
- 6) Een directeur eener zelf handelende fabriek draagt bij de tegenwoordige toestanden in den boterhandel een zeer groote verantwoordelijkheid en moet het bestuur zoo volledig mogelijk op de hoogte houden van den gang van zaken.
7. Alvorens met een onbekende firma zaken te doen dient men zich zoo goed mogelijk op de hoogte te stellen van hare credietwaardigheid.

Met groote belangstelling werd dit onderwerp aangehoord en de voorzitter dankte namens de vergadering den heer Geluk voor de bereidwilligheid in dezen betoond.

Na rondvraag werd de vergadering door den voorzitter gesloten.

1926

Provinciale Drentsche Asser Courant 1926-06-09

Jr-verslag Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

Aan het juist verschenen verslag van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* over het vereenigingsjaar 1925, ontleenen we het volgende:

In 1925 bedankten als lid van den Bond de bedrijven te **Anloo** en te **Dalen**, terwijl het bedrijf te **Tynaarlo** wegens opheffing ophield lid te zijn.

De hoeveelheid verwerkte melk door de op 1 Januari 1926 aangesloten bedrijven, bedroeg 137.854.140 K.G.

In het verslag wordt het betreurd, dat het vraagstuk van de bestrijding der tuberculose onder het vee tegenwoordig stil ligt. Gezien de statistieken en de verslagen der Veefondsen, wordt er alle reden aanwezig geacht om de vrees uit te spreken, dat het aantal gevallen t. b. c. onder het rundvee toeneemt.

Aan de afdelingstentoonstellingen te Zuidlaren, Norg en Zweeloo werd met medewerking van de zuivelfabrieken aldaar een zuivelinzending verbonden. Deze inzendingen trokken steeds veel belangstelling.

Op de provinciale landbouwtentoonstelling te Hoogeveen was de afdeling Zuivel op meer volledige wijze vertegenwoordigd. Deze inzending mocht uitstekend geslaagd heeten.

In het laatst van het jaar werd de hulp ingeroepen van den Bond door het bestuur van de Zuivelfabriek te **Eext**, omdat bij dit bestuur het vermoeden bestond, dat de Directeur fraude had gepleegd. De controle door den secretaris uitgeoefend wees uit, dat dit vermoeden juist was. De Directeur werd onmiddellijk ontslagen, doch buiten de vele moeilijkheden, heeft deze zaak aan de vereeniging belangrijke schade berokkend.

In een enkel geval werd door den Bond bemiddeling verleend bij geschillen tusschen Zuivelfabrieken en leveranciers.

Als bijdrage voor de huldiging van nu wijlen Dr. P. van Hoek, oud-Directeur-Generaal van den Landbouw werd een som van f 100 beschikbaar gesteld.

Adviezen werden o.m. uitgebracht aan een 9-tal bedrijven over bouwplannen, een 5-tal bedrijven over kaasmaakplannen een 3-tal bedrijven over korenmalerijen.

In de winterperiode 1925-1926 werden in 't geheel pl.m. 20 lezingen gehouden, meest over het onderwerp: „Door welke middelen kunnen de inkomsten van het veehoudersbedrijf nog worden verhoogd”. Het bezoek bij deze lezingen was zeer goed.

De melkaanvoer nam dit jaar weer aan merklijk toe. Deze vooruitgang moet worden toegeschreven aan de feiten, dat: 1e. de ontginning van heide tot cultuurgrond weer begint toe te nemen; 2e. door de veehouders in 't algemeen meer melkvee wordt gehouden dan voorheen; 3e. meer rationeele voeding; 4e. de veehouders meer gaan inzien, dat men aan de opbrengsten van iedere koe individueel meer aandacht moet schenken.

De botermarkt was niet stabiel, doch de prijs kan nog bevredigend genoemd worden. Het onkostencijfer van de zuivelfabrieken was lager dan in 1924. De kaasmarkt was gunstig. De omzet van de verschillende hulpstoffen bedroeg f 240.000 tegen f 169.000 in het vorig jaar. In dit jaar werden voor het eerst hulpstoffen voor de kaasmakerij afgeleverd.

Bij de administratieve verantwoording werden in totaal 21 fabrieken gecontroleerd, n.l., die te Kolderveen, Nijeveen, Rogat, Haalweide, Ruinerwold O. E., Uffelte, Hoogeveen, Beilen, Westerbork, Zweeloo, Sleen, Odoorn, Exloo, Rolde, Zuidlaren, Roden, Eelde Peize, Norg, Grolloo en Dalen.

Met ingang van 1 Januari werden de boterkeuringen gehouden in den keuringskelder van het nieuwe Bondsgebouw te Assen, welke lokaliteit naar gebleken is, aan de verwachtingen voldoet. De keuringen verliepen zeer normaal.

Met ingang van 1925 werd een eerediploma ingevoerd voor bedrijven, die 10-jaarlijksche boterkeuringsdiploma's hebben behaald vanaf 1908. In 1925 werd een dergelijk diploma toegekend aan de bedrijven te Hoogeveen, Haalweide en Norg. Een diploma werd toegekend aan 31 fabrieken, waarvan die te Noord-Barge het hoogste aantal punten n.l. 73,71 behaalde. Daarop volgen Gieten met 73,59 punt, Rogat met 73,50 punt, Norg met 73,30 punt, Frederiksoord met 73,26 punt en Exloo met 73,05 punt.

Na machtiging van de algemene vergadering in 1924 werden de overschotten van de *Afdeling Aankoop* besteed voor verzekeringen.

In den loop van het jaar werden diverse cursussen gehouden, w.o. cursussen in het melken en ter opleiding van voormelker. Deze laatste te Annen, Peize, Hoogeveen en Zuidlaren.

Aan de examens, die na de cursussen in het melken werden gehouden, werd door 203 personen deelgenomen.

Aan 187 cursisten kon een getuigschrift voor goed melken worden uitgereikt.

Bron OO 1926 nr 22 14 juni

Verslag Alg. vergadering Drentsche Zuivelbond

Drenthe.

De Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe kwam op 14 Juni in algemeene vergadering te Assen bijeen.

Bij de opening wees de Voorzitter op het verbod van invoer van versch vleesch in Engeland en de schade welke onze varkenshouderij daarvan ondervindt. Het is te hopen, dat deze maatregel, die door de Engelsche regeering is genomen om het insluipen van mond- en klauwzeer te voorkomen, spoedig wordt opgeheven. Spr. wees met voldoening op de circulaire die van den Minister van Landbouw is uitgegaan ter bevordering van het gebruik van vers vlees door gestichten e.d.

Uit de mededelingen van den secretaris noteren wij het volgende:

De omzet van de afdeling Aankoop bedroeg in de eerste vier maanden van 1926 *f* 85.000.- tegen *f* 69.000.- in de overeenkomstige periode in 1925. De omzet in 1925 bedroeg *f* 240.000.- tegenover *f* 169.000.- in 1924.

Door de afdeling Aankoop werden ook werktuigen en machinerieën aan de aangesloten bedrijven geleverd, zoals karnkneders, koelers, melkbascules, melkbakken, waterreservoirs, nortonputten, weikuipen, kaasbakken, gereedschappen voor de kaasmakerij, stoomketels, koel-

machines, centrifuges, enz. Al deze werktuigen worden onder contróle van het Technisch Bureau van den FNZ. geleverd.

Het ligt in de bedoeling voortaan aan de bedrijven regelmatig de uitslag der gehouden contróles en de prijzen der meest voorkomende artikelen mede te delen.

Voor de in 1925 gehouden boterkeuringen kon aan 31 bedrijven een diploma en aan twee bedrijven een ere-diploma worden uitgereikt. Dit waren de fabrieken te **Norg** en **Haalweide**. Een ere-diploma wordt uitgereikt, wanneer een bedrijf 10-jaarlijksche boterkeuringsdiploma's heeft behaald, te rekenen vanaf 1908.

In samenwerking met de Groninger Zuivelbond worden thans ook kaaskeuringen gehouden. Hieraan nemen thans 7 Drentsche bedrijven deel.

Het eindresultaat van het eerste jaar der nieuwe pensioneringsregeling is zo, dat aan de verzekerden een gratis weduweverzekering van *f* 250.- en *f* 1300.- kapitaal kan worden aangeboden. Enkele verzekerden behoeven dan maar een klein bedrag bij te betalen. Men acht dit een gunstig resultaat der nog zo jonge instelling.

In 1925 werd aan de afdelingstentoonstellingen te Zuidwolde, Havelte, Gieten, Coevorden en Vries deelgenomen. In het bijzonder werd hierbij de aandacht gevestigd op de melkcontróle, de kwaliteitsverbetering der melk enz. Op alle afdelingstentoonstellingen was de belangstelling voor deze zaken groot en men bereikt zodoende vele veehouders om hen op het nut van melkcontróle en kwaliteitsverbetering te wijzen.

Men overweegt thans of het niet wenselijk is periodiek met de invoering van kwaliteitsproeven aan zuivelfabrieken te beginnen, cijfers daarvoor aan de leden op de melkkaarten toe te kennen.

De samenstelling van modelstatuten, ingericht volgens de nieuwe coöperatiewet heeft buitengewoon veel moeite en tijd gevorderd. Ze zijn thans bijna gereed en zullen den fabrieken met een toelichtende circulaire worden toegezonden.

Door den Secretaris werden in den afgelopen winter op 20 plaatsen propagandalezingen gehouden, de meeste met lichtbeelden.

De zuivelfabriek te **Eext** riep de hulp van de Bond in om een onderzoek in te stellen naar de handelingen van den directeur, omdat er vermoeden bestond, dat deze fraude pleegde. Het bleek inderdaad dat deze in hoge mate misbruik van vertrouwen had gemaakt.

Over enkele der mededelingen had enige bespreking plaats, zo over het overschot der Afdeling Aankoop, dat ten dele (voor zover de fabrieken dit wensen) voor de pensionering wordt aangewend.

Uit de vergadering werd gewezen op de felle concurrentiestrijd welke er onder de Drentsche fabrieken, vooral in den Zuid-Westhoek bestaat, terwijl het toch alle coöperaties zijn, die geen onwaardige middelen moeten gebruiken om elkaar te bekampen. Men achtte het op den weg van den Bond te liggen, hieraan wat te doen.

De Voorzitter antwoordde hierop, dat het invoeren eener goede bedrijfsstatistiek een der eerste middelen was om aan dezen wens tegemoet te komen.

Op een vraag uit de vergadering deelde de Secretaris mede dat het in de bedoeling lag binnenkort een openbare boterkeuring te Meppel te houden en dan de nieuwe fabrieken te Ruinerwold en Zuidwolde te bezoeken.

Bij de behandeling der rekening en verantwoording werd van enkele zijden de opmerking gemaakt dat de Bond nogal duur is. Ook de afdeling Aankoop vond men duur. Een bruto winst van f 21,000.- op een omzet van f 240.000 vond men nogal een heel bedrag. Kan er niet bezuinigd worden, zo werd gevraagd. Van andere zijde werd er op aangedrongen de posten der afdeling Aankoop gedetailleerd op te geven, zodat men kon nagaan wat op elk artikel werd verdiend. Ook achtte men een betere vergelijking met de begrotingsposten wenselijk.

De Voorzitter antwoordde hierop dat men de leden der Commissie tot het nazien der rekening en verantwoording met zorg gekozen had en dat deze ook een goed omschreven rapport hadden uitgebracht. Deze commissie heeft na te gaan of de gelden goed besteed worden; overigens zou het bestuur gaan overleggen of aan de geuite wens kon worden tegemoetgekomen. Spr. zei ook voor bezuiniging te zijn, maar de bond moet ook wat doen en daar is geld voor nodig.

De rekening en verantwoording zowel werden daarna goedgekeurd. Omtrent de agenda voor de Algemene Vergadering van den F.N.Z., met het voorstel tot statutenwijziging en wijziging van het huishoudelijk reglement, werd alleen de vraag gesteld of het niet beter was, om, evenals in Friesland was voorgesteld, aan het nieuwe artikel 18 der statuten een bepaling toe te voegen, waardoor over de salarisregeling der hoofdambtenaren de bondsbesturen zouden moeten worden gehoord.

Na toelichting door de Secretaris van den F.N.Z. dat dit praktisch toch wel zal gebeuren, kon men zich met het bestuursvoorstel verenigen en werd besloten met de voorgelegde wijzigingen in statuten en huishoudelijk reglement en de aangeboden rekening en verantwoording akkoord te gaan.

Daarna kwam het bestuursvoorstel tot de invoering van een bedrijfsstatistiek aan de orde. De Bond heeft destijds besloten tot de invoering van een bedrijfsstatistiek te zullen overgaan, zodra zich hiervoor dertig bedrijven zouden hebben aangemeld. Dit is in verband met de kosten, die grotendeels door de deelnemende bedrijven moeten worden gedragen. Uit de bondskas zou een subsidie van f 500.- worden gegeven. Er hadden zich thans 28 bedrijven voor deelname aangemeld en waar de hoeveelheid melk door deze bedrijven verwerkt groter was, dan waarop men destijds had gerekend, meende men nu wel te kunnen beginnen.

Men had hiermede echter buiten de algemene vergadering gerekend. Er kwam nogal wat oppositie tegen dit voorstel. Er komen te veel onkosten, zo werd gezegd, de bond neemt te veel hooi op zijn vork en moet eens wat kalmer aan en men moest oppassen niet meer leden te verliezen. Ook wees men er op, dat verschillende fabrieken hadden toegezegd te zullen meedoen, wanneer er 30 bedrijven deelnamen, maar nu er maar 28 waren, meende men geen vrijheid tot voorstemmen te hebben.

Van andere zijde werd het voorstel verdedigd. Men wees hierbij op de inconsequentie, dat men aan de eene zijde er - zeer terecht - op aandrong dat de Bond eens wat zou

doen tegen de moordende concurrentie der bedrijven onderling, terwijl men aan de andere zijde bang was wat geld uit te geven om een nuttigen dienst in het leven te roepen.

Waar de oppositie nogal instemming vond, achtte het bestuur het raadzaam zijn voorstel in te trekken met de mededeling dat zal worden gewacht met de invoering der bedrijfsstatistiek totdat zich 30 bedrijven hebben aangemeld.

Daarna werd door Dr. Ten Hopen, districtsveearts te Groningen, een voordracht met lichtbeeldenvertoning gehouden over den runderhorzel en zijn bestrijding.

Bij de rondvraag kwam men er nog eens weer op terug, dat de Bond te duur zou werken. De heer Van Leusen, bestuurslid, kwam hiertegen op. Spr. zit nog maar kort in het bestuur van de Bond, maar bij het bestuur is nog nimmer een klacht over dit dure werk ingekomen en men kan dan ook gerust zeggen, dat die beweringen op praatjes berusten. Spr. is van oordeel, dat de Bond zeer veel nuttig werk verricht.

Verder werden bezwaren gemaakt tegen de regeling van het stemrecht. Hierdoor zou het mogelijk zijn dat de kleine fabrieken de grote overstemmen.

De secretaris wees er op, dat de contributie de laatste paar jaar niet verhoogd is en deze is op een enkele uitzondering na de laagste van alle bonden van coöp. zuivelfabrieken in Nederland.

NvhN 1926-06-15

Vergadering Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe. **Ook jaarverslag gegeven**

– 14 Juni. Onder voorzitterschap van den heer B. H. Eelkman Rooda is heden de ledenvergadering van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden.

De voorzitter heet de aanwezigen welkom en wijst er op, dat het vorig jaar getuigen mocht van zeer bevredigende zuivelprijzen. De prijzen voor boter en kaas waren loonend, ook de varkenfokkerij was zeer bevredigend. Thans is dit echter anders, de prijzen van de zuivelproducten zijn lager en bovendien is het verbod van invoer van alle geslachte vee in Engeland gekomen, wat een zeer slechte tijding was. De varkensfokkerij is een belangrijk bedrijf van onze Provincie, het vorig jaar waren de prijzen hoog, de toestand wordt nu echter bedenkelijk. Spr. hoopt, dat het verbod spoedig opgeheven mag worden. Wellicht is men in Engeland van mening, dat door de invoer de besmetting van mond- en klauwzeer is gekomen. We willen hopen, dat onze Regeering de Engelsche Regeering mag overtuigen, dat de besmetting niet uit ons land is gekomen.

Aan de mededeelingen uitgebracht door den secretaris, den heer J. P. Werumeus Buning is het volgende ontleend:

De afd. aankoop ontwikkelde zich gestadig. De omzet over de 1ste vier maanden van 1926 bedroeg f 85.000, tegenover f 69.000 over de eerste vier maanden van 1925, alzoo een toename van 20 pct.

De omzet bedroeg over 1924 f 169.000, over 1925 f 240.000, een vooruitgang van 40 pct. De Groninger Zuivelbond bood de gelegenheid, dat de Drentsche kaasmakende bedrijven aan de kaaskeuringen in Groningen kunnen deelnemen. In April 1926 namen aan de kaaskeuring deel 7 Drentsche fabrieken, alle bedrijven die toen kaas maakten. In 1925 werd met de pensiooneering aangevangen. Het eindresultaat is zoo, dat aan de heeren verzekerden gratis aangeboden kan worden f250 weduwepensioen en f1300 kapitaal.

In 1926 werd aan de Afdelingstentoonstelling te Zuidwolde, Havelte. Gieten, Coevorden en Vries deelgenomen.
Er werden in den afgelopen winter een 20-tal lezingen gehouden, de meeste met lichtbeelden.

Aan het jaarverslag over 1925 is het volgende ontleend: In 1925 bedankten als lid van den bond de bedrijven te Anloo en te Dalen. terwijl het bedrijf te Tinaarlo wegens opheffing op-hield lid tr zijn.

De hoeveelheid verwerkte melk door de op 1 Januari 1926 aangesloten bedrijven bedroeg 137.854.140 K.G.
In het verslag word betreurd dat het vraagstuk van de bestrijding der tuberculose onder het vee tegenwoordig stil ligt. Gezien de statistieken en de verslagen der Veefondsen, wordt er alle reden aanwezig geacht, om de vrees uit te spreken, dat het aantal gevallen t.b.c. onder het rundvee toeneemt.

Aan de afdelingstentoonstelling te Zuidlaren, Norg en Zweeloo werd met medewerking van de zuivelfabrieken aldaar een zuivelinzending geboden. Deze inzendingen trokken steeds veel belangstelling.
Op de Prov. Landbouwtentoonstelling te Hoogeveen was de afdeeling Zuivel op meer volledige wijze vertegenwoordigd. Deze inzending mocht uitstekend geslaagd heeten.

Adviezen werden o.m. uitgebracht aan een 9-tal bedrijven over bouwplannen, een 5-tal bedrijven over kaasmaakplannen en een 3-tal bedrijven over korenmalderij.

De melkaanvoer nam dit jaar weer aanmerkelijk toe. Deze vooruitgang moet worden toegeschreven aan de feiten, dat: 1e, de ontginning van heide tot cultuurgrond weer begint toe te nemen, 2e. door de veehouders in het algemeen meer melkvee wordt gehouden dan voorheen: 3e. meer rationele voeding; 4e. de veehouders meer gaan inzien, dat men aan de opbrengsten van iedere koe individueel meer aandacht moet schenken.

De botermarkt was niet stabiel, doch de prijs kan nog bevredigend genoemd worden. Het onkostencijfer van de zuivelfabrieken was lager dan in 1924.
De kaasmarkt was gunstig. De omzet van de verschillende hulpstoffen bedroeg f240.000. In dit jaar werden voor het eerst hulpstoffen voor de kaasmakerij afgeleverd.

Bij de administratieve verantwoording werden in totaal 21 fabrieken gecontroleerd, n.l. die te Kolderveen, Nijeveen, Rogat, Haalweide, Ruinerwold, Uffelte, Hoogeveen, Beilen, Westerbork, Zweeloo, Sleen, Odoorn, Exloo, Rolde, Zuidlaren, (Rogat,) Eelde, Peize, Norg, Grolloo en Dalen.

Met ingang van 1925 werd een eerediploma ingevoerd voor bedrijven, die 10 jaarlijkse boterkeuringensdiploma's hebben gehaald vanaf 1908.

In 1925 werd een dergelijk diploma toegekend aan de bedrijven te Hoogeveen, Haalweide en Norg. Een diploma werd toegekend aan 31 fabrieken, waarvan die te Noordbarge het hoogste aantal punten n.l. 73.71 behaalde. Daarop volgde Gieten met 73.59 punten; Rogat met 73.50 pnt., Norg met 73.30 pnt., Frederiksoord met 73.26 pnt., en Exloo met 73.05 pnt.

Na machtiging van de algemeene vergadering in 1924 werden de overschotten van de afdeling Aankoop besteed voor verrekeningen.

In den loop van het jaar werden diverse cursussen gehouden, w.o. cursussen in het melken en ter opleiding van voormelker. Aan de examens, die na de cursussen in het melken werden gehouden werd door 203 personen deelgenomen. Aan 187 cursisten kon een getuigschrift voor goed melken worden uitgereikt.

Volgens het financieel verslag bedroegen de inkomsten en uitgaven f 23.325,32, met een voordeelig saldo van f 315,29½ De inkomsten en uitgaven van de *Afdeling Aankoop* bedroegen f 21.601,86, met een voordeelig saldo van f 8046,48. De rekening en verantwoording nazien door een daartoe benoemde commissie werd in orde bevonden.

Nadat de agenda van de algemeene vergadering van den FNZ. behandeld is, wordt besproken het voorstel van het bestuur, nu zich 28 bedrijven voor de bedrijfsstatistiek hebben opgegeven, daartoe thans over te gaan. Dit punt lokte nogal eenige besprekingen uit.

De afgevaardigde van Zweeloo is van oordeel dat de opzet van den Bond te groot wordt. Men was besloten zoo er 30 bedrijven waren de bedrijfsstatistiek in te voeren en nu er maar 28 bedrijven zijn stelt het bestuur voor daartoe over te gaan, de fabriek te Zweeloo wenscht in dezen niet mee te gaan.

De afgevaardigde van **Norg** is van oordeel, dat de bedrijfsstatistiek zoo spoedig mogelijk moet worden ingevoerd.

De afgevaardigde van **Frederiksoord** stelt voor om het voorstel van het bestuur met kracht te steunen.

De afgevaardigde van **Borger** zegt, dat de fabriek aldaar niet, mee zal doen zoolang er geen 30 bedrijven zijn.

De voorzitter merkte op, dat de Bond zoveel mogelijk werkt in het belang van alle leden.

De afgevaardigde van **Hoogeveen** zegt, dat de fabriek aldaar er niet aan zal deelnemen en spr. is van oordeel, dat de fabrieken, die de bedrijfsstatistiek wenschen, zelf de kosten moeten dragen.

De voorzitter zegt, dat de Bond van oordeel is in dezen iets te moeten bijdragen en heeft dit bedrag op f 500 bepaald.

De afgevaardigde van **Sleen** zegt dat men moet wachten tot er 30 bedrijven zijn.

De voorzitter zegt, gehoord de verschillende besprekingen het bestuur dit punt van de agenda zal afvoeren en wachten tot er 30 bedrijven zijn.

De heer Jongbloed te **Sleen** wijst er in de rondvraag op, dat door den Bond zeer veel wordt gedaan en dat daarvan ook de niet aangesloten fabrieken profiteren. Spr. vraagt of er wel eens moeite wordt gedaan tot aansluiting van die fabrieken.

De voorzitter zegt, dat het bestuur alle mogelijke moeite doet, om ook die fabrieken aangesloten te krijgen, doch dat de pogingen mislukten. Gedurende de crisis moesten die fabrieken zich zich wel aansluiten, doch bedankten later zonder opgave van redenen.

De heer van Leusen te **Frederiksoord** brengt in het midden, dat door hem in deze vergadering is hooren spreken over de duurte van den Bond. Dit deed spr. onaangenaam aan, want de korte tijd dat hij bij den Bond is, kan hij met waardeering spreken over het vele dat de Bond doet. Ook zijn bij het bestuur van den Bond nooit klachten gekomen en het bestuur zou het op prijs stellen dat zoo men klachten had, men daarmee komt.

De heer **Huisman** vraagt, wat met die gelden gebeurt van de fabrieken, die niet aangesloten zijn bij de pensionneering.

De voorzitter zegt, dat nader onder de oogen zal worden gezien wat men met die bedragen doen zal.

De heer Scheltens te **Zweeloo** zegt, niet de bedoeling gehad te hebben toen hij een aanmerking maakte om af te breken, doch om op te bouwen.

De secretaris wijst er op, dat de Bond niet duur is, in de laatste 4 jaar is de omslag gelijk gebleven. De bond in Drenthe is van de 8 bonden op een na de laagste.

Lezing over bestrijding runderhorzel

Na de pauze werd door den heer W. ten Hope, inspecteur van den veeartsenijkundigen dienst, in Groningen en Drenthe, een inleiding gehouden met lichtbeelden over de bestrijding van den runderhorzel, welks ontstaan en ontwikkeling door spr uitvoerig werd nagegaan. Spr. wees op de groote nadeelen welke de runderhorzel kan aanbrengen, niet alleen ten opzichte van het leerproduct doch evenzoo ten opzichte van de melkopbrengst.

In verband hiermede ging spr. na de resultaten van de runderhorzelbestrijding in Denemarken, waar alles wettelijk geregeld is, om dichter bij huis te blijven op de prachtige resultaten met de bestrijding in Borger - de eerste in het land. - op initiatief der landbouwvereniging aldaar. Hij sprak dan ook den wensch uit, dat deze methode van particulier initiatief, welke spr. voor Holland de meest gewenschte achte, spoedig navolging zal hebben in meerdere plaatsen van ons land.

Door den heer Berends uit **Borger** werden hierna nog met cijfers de resultaten van de bestrijding aldaar aangetoond. Hoe gering de kosten zijn blijkt wel hieruit dat in 1925 het onkosten-cijfer f 15 bedroeg terwijl dit cijfer in 1926 waarschijnlijk nog later zou zijn, terwijl het aantal behandelde dieren in dit laatste jaar plm. 600 bedroeg.

De voorzitter sprak een woord van dank tot den spr. en aan de aanwezigen voor hun goede opkomst.

Verlag: Drentse Zuivelbondsvergadering

(Vergadering 13 december 1926)

De *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* kwam op Maandag 13 December in algemene vergadering te Assen bijeen.

Vertegenwoordigd waren 41 bedrijven terwijl in totaal aanwezig waren ruim 100 personen.

Nadat de Voorzitter in zijn openingswoord allen hartelijk welkom heeft geheten, wijst spreker allereerst erop dat de afdeling Aankoop zich weer mocht verheugen in een sterk vermeerderde afzet, terwijl in de prijzen van verschillend artikelen enige meerdere stabiliteit kwam.

De Voorzitter verklaart hierbij met nadruk dat van een kunstmatig opdrijven der prijzen geen sprake is en dat ze elke vergelijking kunnen doorstaan.

De Voorzitter deelt verder mee dat de pensionering van het personeel der leden meer het vertrouwen krijgt, terwijl de overtuiging, dat het fundament, hetwelk voor de pensionering is gelegd, in staat zal zijn het gebouw, dat daarop zal worden voltrokken, te kunnen dragen, steeds meer veld wint.

De Voorzitter brengt verder onder de aandacht het vele werk door de Secretaris in het afgelopen jaar wederom verricht, hierbij in het bijzonder wijzende op het ontwerpen der nieuwe model-statuten en den tijd die dit vorderde en brengt den Secretaris daarbij een woord van groten dank.

Aan de verschillende cursussen is de deelname dermate toegenomen dat behoudens den zuivelconsulent en den secretaris een derde leerkracht moest worden aangezocht. Dit is een zeer verblijdend verschijnsel, ook met het oog op het met succes op de wereldmarkt brengen van onze producten, waarvoor goed vakonderricht gebleken is, een eerste vereiste te zijn.

Ook brengt de Voorzitter het „Melkbesluit” onder de aandacht, er hierbij op wijzende dat als de fabrieksbesturen zich straks niet de wetten willen zien voorgeschreven door de ambtenaren van de keuringsdiensten, zij tijdig hun eigen maatregelen hiertegen dienen te nemen. Een goede melkwinning op de boerderij zal in de eerste plaats hiervoor nodig zijn.

Naast bedrijfscontrôle op de fabriek ook bedrijfscontrôle op de boerderij.

Op de beheerders der coöperatie doet de Voorzitter hier een beroep, zeggende dat het terrein voor hun werkkring nog onbegrensd is terwijl aan het zo-even vermelde meer dan ooit de aandacht dient te worden gewijd.

Naast de melkcontrôle en de bestrijding der runderhorzel vraagt de Voorzitter in 't bijzonder de aandacht voor de bestrijding der rundertuberculose er hierbij opwijzende dat de coöperatieve zuivelbedrijven bij uitstek die lichamen zullen blijken te zijn die met succes deze bestrijding zullen kunnen uitoefenen.

Na nog even de lage zuivelprijzen van het afgelopen jaar te hebben aangeroerd, zegt de Voorzitter, dat het voornamelijk niet wenselijk is protectionistische maatregelen te nemen of retorsie-maatregelen, doch kracht te zoeken in het perfectioneren van eigen bedrijf met regeringsvoorlichting en opent hiermede de vergadering.

Nadat de notulen der vorige vergadering onveranderd zijn goedgekeurd wordt onder blijken van instemming de coöperatieve zuivelfabriek te Dalen wederom als gewoon lid van den Bond aangenomen, waarna de concept-statuten worden behandeld.

Belangrijke wijzigingen in de statuten worden goedgekeurd.

De eerste belangrijke wijziging is de vorm van kredietverlening aan den Bond. Er is door de invoering van een deugdelijke vorm van toe- en uittreding der leden een einde gekomen aan de zeer gebrekkige regeling dat de Bondsbestuursleden borg voor de Bond moesten worden terwijl, waar tengevolge van de niet-herkiesbaarheid der bestuursleden op één na reeds alle leden van het bestuur zijn afgetreden, zij wel borg waren gebleven.

In het stemrecht is eveneens een wijziging gekomen. Het stemrecht was voorheen aldus geregeld dat fabrieken welke jaarlijks minder dan 2 miljoen KG. melk verwerkten 1 stem konden uitbrengen terwijl fabrieken met een kwantum van 2 miljoen KG, en daarboven 2 stemmen konden uitbrengen.

Nu is een stemrecht ingevoerd met maximum 6 stemmen. In de praktijk zal blijken dat thans het stemrecht veel beter in overeenstemming is met de meerdere melkaanvoer aan de fabrieken.

Een volgende belangrijke wijziging is de samenstelling van het bestuur dat van 7 tot 9 personen is uitgebreid op grond van de regeling waardoor het mogelijk geworden is dat iedere kring (er zijn 6 kringen) haar eigen vertrouwensmannen naar voren kunnen brengen terwijl eveneens aan de directeuren de gelegenheid is gegeven hun eigen vertegenwoordigers (3 leden in het bestuur) te kunnen aanbevelen.

Het opnemen van een regeling der kringvergaderingen in de statuten is nieuw, doch gezien de zeer goede werking der kringvergaderingen die reeds regelmatig plaats vonden, is het een verheugend feit dat dit thans statutair is vastgelegd, waardoor de kringen vaste instellingen van den Bond zijn geworden.

Ook de regeling voor de samenkomsten van directeuren is thans statutair vastgelegd en is dit nu ook een officiële instelling van den Bond geworden.

Op voorstel van de zuivelfabriek te **Havelte** en ondersteund door **Roden, Peize, Norg** en **Bunne** wordt door de algemene vergadering de wijziging aangenomen waarbij in 't vervolg geen onderscheid meer zal worden gemaakt tussen afgevaardigden bestuursleden en afgevaardigden directeuren.

Nadat nog enkele minder belangrijke veranderingen zijn overgenomen, worden de wijzigingen in de statuten met algemene stemmen aangenomen.

Tot lid van de commissie van aankoop wordt verkozen de heer A.G. Dóbken te **Buinen**, tot lid van de commissie voor de boterkeuringen de heer J. Huisman te **Sleen**, tot lid van de commissie voor het onderwijs de heer J. Bekkenkamp te Uffelte, tot lid van de commissie voor pensionering J. Fernhout Mzn. te Smilde, terwijl als lid der commissie voor

de contróle is aangewezen het gewone lid te **Sleen** en als plaatsvervanger het gewone lid te **Exloo**.

De agenda en begroting van den FNZ. worden na ampele bespreking onveranderd goedgekeurd.

Het voorstel tot het instellen van een bouwcommissie wordt bij meerderheid van stemmen verworpen.

De begroting wordt ongewijzigd aangenomen.

Bij de rondvraag stelt de heer Jongbloed te **Odoorn** inzake de runderhorzelbestrijding enkele vragen en uit het antwoord dat daarop door de Secretaris wordt gegeven, blijkt, dat in de provincie Drenthe in het voorjaar van 1927 vrij algemeen door de aangesloten zuivelfabrieken de runderhorzelbestrijding ter hand zal worden genomen.

De heer Lubberink wenst aan het einde der vergadering het bestuur geluk met de welgeslaagde vergadering en verheugt er zich over dat op deze vergadering thans met algemene stemmen de statutenwijziging is aangenomen en daardoor het houden van kringvergaderingen en het houden van samenkomsten officieel is geregeld, terwijl het voorts een verheugend verschijnsel is, dat door de uitspraak inzake de uitkering der vacatiegelden aan elke afgevaardigde, onverschillig wie afgevaardigd is; naar voren is gekomen dat in onze zuivelorganisatie hiermede een reeds lang bestaand verschil tussen bestuursleden en directeuren is verdwenen, waarna de vergadering wordt gesloten.

Nieuwsblad vh Noorden 1926-12-14

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN – 14 Dec. gisteren werd in het hotel „*Het Wapen van Drenthe*”, onder voorzitterschap van den heer B. H. Eelkman Rooda de ledenvergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden.

De voorzitter heet namens het bestuur alle aanwezigen hartelijk welkom, in het bijzonder den heer Van Weydom Clatorbos, zuivelconsulent, en den heer Nijenhuis, den nieuwbeneemde secretaris van 't *Drentsch Landbouw Genootschap*. Spr. gaat, na hetgeen in het afgelopen jaar door den Bond is gedaan.

Bij de afdeling Aankoop is de afzet sterk vermeerderd en verhooging der prijzen was er enigszins. De afzet is voorzeker mede een gevolg van de wijze waarop de overschotten worden besteed. Van een kunstmatig opdrijven der prijzen mag geen sprake zijn, de prijzen moeten gelijk zijn aan die van Arnhem.

De deelneming aan de cursussen was dit jaar zeer belangrijk, zodat naar nieuwe hulp moest worden omgezien. Verschillende punten staan op het program, die moeten worden ingevoerd. Vooral de technische controle moet spoedig worden ingevoerd.

De Coöp. Zuivelfabriek te **Dalen** werd met Algemene stemmen als lid aangenomen. Daarna was aan de orde voorstel tot wijziging van de Statuten. De verschillende artikelen kwamen vervolgens in bespreking. Bij art. 7. waarin staat, dat indien een gewoon lid een zijner be-

stuursleden tot afgevaardigde aanwijst, deze dan uit de bondskas een vacatiegeld van f 5 per algemene vergadering ontvangt had enige discussie plaats.

De heer Lubberdink te **Havelte** zegt, dat de directeuren zich niet voelen als ambtenaren, doch met de fabrieken meelevend en voelen. Volgens spr. moet er geen verschil zijn in het betalen van vacatiegeld aan bestuursleden en directeuren.

De voorzitter zegt, dat vroeger op de algemene vergaderingen geen bestuursleden kwamen, gewoonlijk waren er alleen directeuren aanwezig. Men is er toen toe gekomen om aan bestuursleden f 5 vacatiegeld, te geven: dat middel heeft goed gewerkt, want in de laatste tijden waren er zeer veel bestuursleden op de algemene vergaderingen aanwezig en daarom is het bestuur van oordeel, dat dit moet blijven bestaan.

De heer Schelhaas te **Hoogeveen** stelt voor dat aan niemand vacatiegeld wordt uitgekeerd. Nadat door velen hun gevoelen in deze nog wordt gezegd, wordt het voorstel Hoogeveen om geen vacatiegeld meer uit te keren in stemming gebracht en verworpen met 40 tegen 26 stemmen.

Thans komt aan de orde het voorstel van den heer Lubberink om aan bestuursleden en directeuren f 3 vacatiegeld uit te keren. Dit voorstel wordt met 51 tegen 15 stemmen aangenomen. De heer Scheltens te **Zweeloo** verzoekt nadere verdeling van het stemrecht. De voorzitter zegt dat het bestuursvoorstel is, dat het aantal door een fabriek uit te brengen stemmen afhangt van de hoeveelheid melk, welke in het laatst, afgelopen boekjaar volgens bij den Bond ingekomen gegevens, is verwerkt.

Het voorstel van den heer Scheltens wordt niet ondersteund, zodat het artikel zoals hierboven omschreven is, wordt vastgesteld.

In art. 8 staat, dat het bestuur van den Bond is opgedragen aan 9 leden.

Nadat verschillende afgevaardigden over deze zaak nog het woord hebben gevoerd, wordt het artikel zoals door het bestuur is vastgesteld, aangenomen met 54 tegen 12 stemmen.

Nadat de statuten artikelsgewijze zijn behandeld, worden deze behoudens een kleine wijziging vastgesteld.

Besloten werd dat het bestuur zal blijven zitten tot de volgende algemene vergadering.

In de Commissie van Aankoop werd gekozen de heer H. Boverhof te **Norg**, die de benoeming niet aanneemt. In de Commissie voor onderwijs wordt gekozen de heer J. H. A. Bekkenkamp te **Uffelte**, die de benoeming aanneemt. In de Commissie voor Pensioenning wordt gekozen de heer J. Fernhout te **Smilde**.

In de Commissie van Aankoop wordt wegens bedanken van den heer H. Boverhof te **Norg** gekozen de heer Döpken te **Nieuw-Buinen**.

Tot lid van de Commissie belast met de controle der Boekhouding, gedurende het dienstjaar 1927 wordt aangewezen de fabriek te **Sleen** en tot plaatsvervanger de fabriek te **Exloo**.

Vervolgens wordt in behandeling genomen de agenda der FNZ, te houden op 16 December 1926, Alsmede van het schrijven van FNZ. Van 7 Sept. 1926 betreffende de regeling van het vetgehalte in de kaas.

Na bespreking van de agenda zegt de voorzitter, dat het vetgehalte van vette kaas gewoonlijk 45 pct. is, doch dat men van oordeel is, dat dat het vetgehalte tot 46 pct. in de droge stof kan worden opgevoerd. In de bestuursvergadering kon men daarin mee gaan doch was men van oordeel, dat deze kaas bereid moet zijn uit volle melk. De vergadering kan met dit besluit van het bestuur meegaan.

Daarna komt, aan de orde het voorstel van het bestuur tot het instellen van een *Bouw-Technische Commissie*. Het voorstel van het bestuur om de *Bouw-Technische Commissie* in te stellen wordt verworpen met 29 tegen 26 stemmen.

De begroting voor het jaar 1927 werd in ontvangst en uitgaaf vastgesteld op een bedrag van f24.832.

Bij de rondvraag wordt door den heer Jongbloed te **Odoorn** gevraagd hoe het staat met de bestrijding van de runderhorzel. De secretaris zegt dat op de meeste kringvergaderingen is besloten de bestrijding der runderhorzel ter hand te nemen. De voorzitter zegt, dat zo men de bestrijding ter hand neemt men in Borger een kijkje kan nemen waar men met goed succes de bestrijding ter hand heeft genomen. Een der afgevaardigden acht het gewenst, dat door het bestuur aan de Zuivelfabrieken een circulaire wordt gezonden, waarin deze worden opgewekt de runderhorzelbestrijding ter hand te nemen.

De secretaris van het *Drentsch Landbouw Genootschap*, de heer Nijenhuis, dankt voor de hartelijke woorden tot hem gesproken en spreekt het vertrouwen uit, dat waar de Bond en het Genootschap vele zaken gemeen hebben, er tussen hen evenals voor heen een goede verstandhouding zal bestaan.

1927

OO 1927 26 jan.

Zuivelbond Drenthe.

Leden. Tot gewoon lid der Vereniging werd aangenomen de Coöp. Zuivelfabriek te Dalen, terwijl als lid bedankte de Coöp. Zuivelfabriek te Vries, zodat het ledental, 47, gelijk bleef.

Een persoon bedankte als buitengewoon lid.

Bestuur. In verband met de vastgestelde gewijzigde statuten, waarbij een andere regeling voor de samenstelling van het Bestuur is bepaald, werd de verkiezing van leden van het Bestuur uitgesteld tot de eerste algemene vergadering in 1927,

Vergaderingen. Er werden drie algemene vergaderingen gehouden, n.l. in Juni, Augustus en December.

In de Juni-vergadering werden de periodieke punten, als vaststelling der rekening en verantwoording, aanbidding van het jaarverslag, de agenda van den F.N.Z., behandeld. Voorts werd het voorstel om in plaats van met 30 bedrijven, met 28 bedrijven een aanvang te maken met de bedrijfsstatistiek, verworpen. Er werd tevens een inleiding met filmvertoning gehouden over de Runderhorzel en haar bestrijding, door den heer W. ten Hoopen, Districtsveearts te Groningen.

In de Augustus-vergadering werd besloten, de duur der Vereniging te verlengen en werd het Bestuur gemachtigd, een Commissie in te stellen, inzake het voorbereiden van een wijziging der statuten van de Bond, om daarbij dan verschillende punten, welke met de statutaire bepalingen verband houden, en waarop in den loop der jaren de aandacht was gevestigd, te onderzoeken.

In de December-vergadering werd naast de gewone punten als verkiezingen, vaststelling van de begroting, tevens de statutenwijziging behandeld en een voorstel tot het instellen van een bouw-commissie verworpen.

Kringvergaderingen. Er werden in December kringvergaderingen gehouden te Peize, Gieten, Beilen, Emmen, Nijeveen en Havelte. De hoofdpunten van behandeling waren:

- a. het geven van een toelichting over de concept-statuten-wijziging en
- b. het bespreken van plannen over het gemeenschappelijk bestrijden van den runderhorzel.

Deze kringvergaderingen werden door 148 personen bezocht.

Statutenwijziging. De Commissie van Advies inzake de voorbereiding der statutenwijziging van den Bond vergaderde drie maal. Verschillende wijzigingen, w.o. enkele belangrijke, werden in de statuten aangebracht. Een uitvoerig overzicht is opgenomen in het Off. Orgaan. van 22 Dec. 1926, No. 51.

Aankoop. De aanschaffing en aflevering van de hulpstoffen vond in het afgelopen jaar vrij regelmatig plaats, behalve het artikel steenkool, in het laatste stadium van de Engelsche kolenstaking.

De omzet nam gestadig toe en bedroeg fl. 260.000.- of 8% meer dan in 1925.

De prijzen van de meeste artikelen bewogen zich in dalende richting. De verkoopprijzen van de artikelen, waarvan de inkoop met andere Bonden in de Centrale Aankoop plaats vindt, worden gemeenschappelijk vastgesteld.

Hoewel reeds de levering van de meeste artikelen franco plaats vond, worden vanaf 1 Januari 1927 alle goederen franco verzonden, zodat een onbillijkheid in de vrachtkosten door afstandsligging van de fabrieken hierdoor is weggenomen.

Boterkeuringen. De inzendingen aan de keuringen vonden regelmatig plaats. Dit jaar werd een nieuwe regeling voor de verzending der keuringspotten ingevoerd, waarbij aan ieder bedrijf afzonderlijk werd medegedeeld, welke de laatste expeditiegelegenheid was, waarmede de keuringspot diende te worden verzonden. Wordt de keuringspot met een latere gelegenheid verzonden, dan wordt deze inzending als een 'te late' inzending beschouwd en wordt deze pot eerst de daarop volgende week in de keuring opgenomen. Deze nieuwe regeling werkt zeer goed.

Er werden dit jaar 2 openbare boterkeuringen gehouden. In de eerste werd een inleiding gehouden door den heer P. Okkinga te Bedum over de onderwerpen :

- a. het gebrek „brok”;
- b. is vergelijking van Bondskeuringen met verkoopskeuringen mogelijk?

In de tweede openbare keuring zou een inleiding worden gehouden over het gebrek „schimmel”, doch wegens bijzondere redenen moest deze worden uitgesteld. In deze vergadering had een bespreking plaats over v.g. punt en werd een excursie gemaakt naar het nieuwe bedrijf van de Coöp. Zuivelfabriek te Ruinerwold.

Met de Verkoopvereniging de N.C.Z, werd 2 malen een gemeenschappelijke keuring gehouden, ter vergelijking van de bij beide organisaties bestaande keuringssystemen. Deze keuringen vonden plaats naar aanleiding van het feit, dat af en toe verschillen tussen beide beoordelingen voorkwamen. Bij deze gemeenschappelijke keuringen waren de uitslagen steeds goed met elkaar in overeenstemming en is gebleken, dat wanneer verschil in beider uitslag voorkomt, de oorzaak niet in de keuringen zelve gezocht moet worden, doch dat er vele andere factoren zijn, die dit verschil kunnen veroorzaken.

De voorwaarden om voor 1926 voor een diploma in aanmerking te kunnen komen waren verkort weergegeven als volgt:

1. dat wekelijksche inzending van een keuringsmonster plaats moest vinden;
2. dat een jaargemiddelde van tenminste 67 punten moest zijn behaald;
3. dat ten hoogste 12 afwijkingen werden toegekend.

Aan de volgende bedrijven kon een diploma worden toegekend :

fabriek	Gem.	Aantal afw.	fabriek	Gem.	Aantal afw.
Norg	75.63	-	Gieten	70.28	1
Frederiksoord	73.61	-	Borger	70.26	-
Roden	72.69	1	Zweeloo	70.25	4
Wapserveen	72.09	-	Rolde	70.19	2
Eelde	71.34	1	Kolderveen	70.11	3
Koekange	71.03	4	Peize	69.96	1
Emmen	71.03	8	Zuidwolde	69.65	9
Bunne-Winde	70.94	2	Odoorn	69.50	9

Rogat	70.61	6	Zuidlaren	69.36	8
Westerbork	70.53	3	Ruinerwold	68.76	3
Hoogeveen	70.46	1	Haalweide	68.48	2
Exloo	70.44	5	Steen	68.26	5
Hooger-Smilde	70.30	4	Buinen	67.80	6
Havelte	67.73	5			

Kaaskeuringen. In 1926 werden 7 kaaskeuringen gehouden in samenwerking met de Groninger Zuivelbond. Bijna zonder uitzondering zonden de aangesloten bedrijven, welke in Drenthe kaas maken, regelmatig aan deze keuringen in. De kwaliteit was in vergelijking met die van de Groninger bedrijven zeer bevredigend.

Een 12-tal bedrijven, aangesloten bij den Drentschen Bond, hebben thans een afdeling kaasmakerij.

Onderwijs. Het aantal aangiften voor de cursussen was aanmerkelijk groter dan de beide voorgaande jaren. Cursussen voor botermakers en centrifugisten worden gehouden te Assen, Emmen en Meppel. Een kaasmakercursus te Meppel. Voorts worden gehouden een boekhoudcursus en een machinistencursus voor assistenten, en een machinistencursus voor machinisten te Assen. Tot leiders werden benoemd voor de Botermakers-centrifugistencursussen te Assen en Emmen de Secretaris van den Zuivelbond, voor de cursussen te Meppel, de heer Bekkenkamp, Directeur der coöp. zuivelfabriek te Uffelte, voor boekhouden de heer F. de Muinck Sr., Accountant en voor het machinekamergedeelte en de machinistencursus de Leeraar-Machinist van den F.N.Z., te Arnhem.

Een 80-tal leerlingen nemen aan de diverse cursussen deel.

Melkerscursussen. Er werden dit jaar wederom verschillende voormelkerscursussen en gewone melkerscursussen gehouden. De belangstelling voor deze cursussen neemt toe. Het aantal geslaagden voor het melkerscursusexamen bedroeg dit jaar pl.m. 200.

Pensioenregeling. Door bemiddeling van het pensioenfonds, dat 1 Januari '25 in werking is gesteld, is einde 1926 voor een bedrag van f 130.000.- geschatte kapitaalswaarde verzekerd. De deelname is in 1926 nog belangrijk toegenomen.

Model-statuten voor de fabrieken. De model-statuten voor zuivelfabrieken en zuivelbrieken annex korenmalerij kwamen dit jaar gereed en werden aan de fabrieken toegezonden. Bij het samenstellen van de model-statuten werd met den Alg. Ned. Zuivelbond, de Coöp. Centrale Raiffeisenbank te Utrecht en het Centraal Bureau te Rotterdam samengewerkt. Reeds bij het einde van 1926 had de grootste helft der aangesloten bedrijven de model-statuten onveranderd aangenomen.

Kring-tentoonstellingen. Op de afdelings-tentoonstellingen te Zuidwolde, Havelte, Gieten, Coevorden en Vries was de Bond van Zuivelfabrieken met een zuivelexpositie tegenwoordig. Voorts werden nog verschillende onderwerpen behandeld én diverse adviezen verstrekt.

Verslag Kringvergaderingen Drentse Bond in OO 1927 nr19
Niet overgenomen!

Vergadering Bond v. Coöp. Zuivelfabr. in Drenthe

ASSEN, 30 Mei. Zaterdag werd te Assen, onder voorzitterschap van den heer B. H. Eelkman Rooda de ledenvergadering gehouden van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*. De voorzitter sprak een woord van welkom tot de aanwezigen, in het bijzonder de heeren van Weydom Claterbos, rijkszuivelconsulent en Nijenhuis, secretaris van het Drentsch Landbouwgenootschap.

De vorige week is in de vergadering van het DLG. uitvoerig besproken de slechte toestand van het afgelopen jaar. Spr. wil niet in herhaling treden, doch heden bevestigen, dat het afgelopen jaar inderdaad zeer slecht is geweest. Deze slechte toestand is vooral een gevolg geweest van het absolute verbod van alle geslacht vee in Engeland. Wij mogen van de Regering eischen, aldus spr., waar de ziekte thans sporadisch voorkomt, dat zij alles doet, dat deze ziekte uit ons land verdwijnt.

Tot buitengewoon lid van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe werd met algemeene stemmen benoemd de heer Talsma te Peize.

De secretaris, de heer J. P. Werumeus Buning deed daarop verschillende mededeelingen.

Een ingekomen schrijven van den FNZ. is ontvangen, waarin aangedrongen werd op stipte naleving der voorschriften bij voorkoming van mond- en klauwzeer, met aangehechte circulaire van den minister van Binnenlandsche Zaken. Vervolgens deelde de secretaris mede, dat bij Kon, besluit no. 64 de gewijzigde statuten waren goed gekeurd.

Ten aanzien van de toepassing van het melkbesluit voor zuivelfabrieken, die ook consumptiemelk verkoopen werd gezegd, dat nog geen goede praktische regeling getroffen is. Verschillende andere bonden hebben een regeling met de respectievelijke Keuringsdiensten in concept gereed, ook Drenthe zal, zoodra het nieuwe bestuur compleet is, deze zaak in behandeling nemen.

Thans werd ter vaststelling in behandeling genomen het huishoudelijk reglement.

Bij art. 4 werd door het bestuur voorgesteld, dat aan de leden van het bestuur en dagelijksch bestuur vergoed wordt de onkosten gemaakt ten behoeve van de vereeniging en de reiskosten naar en van plaatsen, waar de vergaderingen worden gehouden, alsmede een vacatiegeld van f 5 per vergadering.

De heer Scheltens te **Zweeloo** stelde voor, om het vacatiegeld te bepalen op f 2,50. Dit voorstel werd aangenomen met 68 tegen 37 stemmen. Het huishoudelijk reglement werd vervolgens vastgesteld.

Tot bestuursleden werden gekozen uit de door de 6 kringvergaderingen gestelde kandidaten voor den kring Beilen de heer L. Dekker te Pesse, voor den kring Emmen de heer H. Wolbers te Dalen, kring Gieten de heer H. Steenge Jzn. te Annerveenschekanaal, kring Nijeveen de heer G. van Leusen te Frederiksoord, kring Peize, de heer R. Deodatus Pzn, te Roden, kring de Wijk de heer J. A. ter Haar te Ruinerwold. Van de kandidaten gesteld door de samenkomst van directeuren werden benoemd de heeren J. Knol te Koekange, B. J. Kooistra te Beilen en H. Bovenhof te Norg.

Volgens het jaarverslag over 1926 bedroeg het ledental 47. De hoeveelheid verwerkte melk door de op 1 Jan. 1927 aangesloten bedrijven bedraagt 151.548.036 K.G.

Het aantal buitengewone leden bedroeg op 1 Januari 1927 48. Bij het einde van het jaar is 't aantal bedrijven, dat zich overeenkomstig het besluit van de algemeene vergadering van 24 Dec. 1924 voor de bedrijfsstatistiek ten minste moest hebben aangemeld, n.l. 30, compleet, zoodat met deze belangrijke afdeeling in 1927 een aanvang kon worden gemaakt.

Door een 34-tal zuivelfabrieken is de Runderhorzelbestrijding ter hand genomen.

Er werden in totaal 7 kaaskeuringen gehouden. Uit den algemeenen uitslag der kaaskeuringen bleek, dat de kwaliteit kaas in Drenthe zeer goed genoemd kan worden.

De aanvoer van melk aan de fabrieken was belangrijk grooter dan in 1925, de prijzen waren echter lager dan het voorgaande jaar. De hoogste prijs was *f*2,35, de laagste *f*1,75; in 1925 was de hoogste prijs *f*2,70 en de laagste *f*1,90.⁴⁸

Er werden dit jaar 2 openbare boterkeuringen gehouden, n.l. te Groningen en te Meppel. Eind 1926 kon aan het bedrijf te Roden het eere-diploma worden uitgereikt, zoodat thans aan 4 bedrijven dit diploma werd verleend. Van de 47 bij den Drentschen Bond aangesloten bedrijven kon aan 27 bedrijven een diploma worden toegekend.

Met ingang van 1926 werden nog 11 verzekeringen afgesloten, zoodat thans in het geheel 57 verzekeringen zijn afgesloten; thans is reeds voor een bedrag van *f*130.000 geschatte kapitaalswaarde verzekerd.

Volgens de **rekening en verantwoording** over 1926 sluit de balans per 31 December 1926 met een bedrag van *f*73.733.50½. De balans komt uit met een voordeelig saldo van *f*94,71½, voor de *afdeeling aankoop* en een voordelig saldo, van *f*207,78 voor de afdeeling penningmeester. De rekening en verantwoording, nagezien door de heeren R. H. De Vos van Steenwijk, J. L. Nijsingh en T. Annema werd in orde bevonden.

Vervolgens werd de agenda van de algemeene vergadering van den FNZ. behandeld.

De heer C. Zwagerman, Rijkszuivel- en Veeteeltconsulent te Middelburg, hield een inleiding over „Georganiseerde bestrijding der rundertuberculose in het verbond der Coöp. Zuivelfabriek”.

Met groote aandacht werd naar deze inleiding geluisterd en een dankbaar applaus volgde. Nadat de inleider nog eenige vragen had beantwoord, bracht de voorzitter de heer Zwagerman dank voor zijn inleiding.

Bij de rondvraag sprak de heer Talsma te **Peize**, lid van het bestuur, eenige hartelijke woorden van afscheid. Spr. zei, dat, toen hij nog geen bestuurslid was, hij niet wist, dat zooveel belangrijke vraagstukken naar voren kwamen en wekte de leden op, om het bestuur in hun werk te steunen en sprak de wensch uit, dat de Bond in groei en bloei mag toenemen.

Aan het slot wees de voorzitter er op, dat de Bond thans een nieuw tijdperk is ingetreden, thans is een nieuw bestuur gekozen en spr. hoopte, dat ook dit bestuur dezelfde medewerking mag ontvangen. Spr. dankt allen voor de sympathie en medewerking, steeds ontvangen, en neemt bij zijn afscheid een aangename herinnering mede. Bovenal bracht spr. een woord van dank aan den secretaris voor de aangename samenwerking.

48 Bedoeld wordt de prijs van 1 K.G. Boter. (ZHN.)

Bron OO 1927 december – nr. 52

Verslag vergadering Drentsche zuivelbond

(Vergadering 14 dec. 1927)

De Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe kwam op Woensdag 14 December 1927 in algemeens vergadering te Assen bijeen onder voorzitterschap van den heer G. van Leusen te **Frederiksoord**.

Vertegenwoordigd waren 43 bedrijven, terwijl in totaal 118 personen aanwezig waren. De Voorzitter constateerde dat het voor den Bond een belangrijk jaar is geweest en memo-reerde dat tot stand zijn gekomen de nieuwe statuten voor den Bond, nieuwe statuten en huis-houdelijk reglement voor de fabrieken en verschillende afdeulings-reglementen. Verder is er benoemd een ambtenaar – _ – voor de bedrijfsstatistiek. Spreker bracht een woord van dank aan alle afgetreden en aan den heer Eelkman Rooda als afgetreden voorzitter in 't bijzonder.

Uit de mededeelingen van den Secretaris noteeren wij het volgende:

Door den Secretaris werd namens een 24-tal bedrijven de acte van wijziging der statuten ge-passeerd. Verder werd aan een 9-tal bedrijven rechtstreeks advies verleend, omdat bij die be-drijven andere omstandigheden gelden, waardoor het niet mogelijk bleek te zijn om de model-statuten onveranderd over te nemen, waarna deze vereenigingen rechtstreeks de wijzigingsac-te lieten passeren, zoodat tenslotte bij een klein aantal bedrijven de statutenwijziging zijn be-slag nog niet kreeg.

Het eindresultaat van de adviezen en de steun, welke de Zuivelbond zijn leden verstrekte, is geweest dat de belangen van een 10.000 veehouders in 2 notariële acten, één alleen voor Zui-velbedrijf en één voor Zuivelbedrijf annex Korenmalerij, werden vereenigd.

Reeds na het eerste verzoek van het Bestuur van den Bond aan de aangesloten fabrieksbestu-ren werd in 20 gemeenten de bestrijding van de runderhorzel ter hand genomen, hetzij door de Zuivelfabriek of door de Landbouwvereeniging, dan wel gezamenlijk, terwijl in een enkele gemeente de bestrijding onder leiding van een Veefonds plaats had. De overige aangesloten bedrijven hielden dit punt aan tot een volgend jaar.

Er werden ± 6200 stallen voor de bestrijding bezocht, terwijl voor ± 480 stallen aanvankelijk de toegang werd geweigerd wegens de vrees voor „blaar”, doch tenslotte bleven weinig be-drijven weigerachtig. Er werden ruim 36000 dieren behandeld, waarvan de kosten per koe ge-middeld varieeren van 5 tot 20 cent.

Door den Bond worden thans proeven genomen met zalf om dat als bestrijdingsmiddel te ge-bruiken in plaats van pincet en mesje. De voorloopige resultaten met de zalf zijn uitstekend. Door het Drentsch Landbouw Genootschap zijn plannen ontworpen tot het stichten van een exportslachterij. Het Hoofd-Bestuur van het DLG. vroeg medewerking van den Zuivelbond, meer in 't bijzonder om de financiële plannen te helpen bevorderen. Het Bondsbestuur zegde dezen steun toe.

De afdeeling verzorging van de melk op de boerderij tot aan de fabriek moet nog voor verbetering vatbaar worden geacht en het is, gelet op de ernst, waarmede de ons beconcurrerende landen bezig zijn de kwaliteit hunner producten te verbeteren, een vraag van betekenis voor ons, of thans niet de tijd daar is, een krachtige propaganda te gaan voeren en daadwerkelijke maatregelen te treffen volgens uniforme lijnen om te komen tot een verbeterde verzorging van de melk op de boerderij.

Het bestuur behandelde dit onderwerp reeds een paar malen in zijn vergadering, de samenkost van directeuren sprak daarover haar oordeel uit, thans zal op de e.v. kringvergaderingen dit onderwerp opnieuw aan de orde worden gesteld.

Tot ambtenaar voor de uitvoering van de bedrijfsstatistiek met den titel van „controleur” werd benoemd de heer Tj. W. Boijenga,⁴⁹ assistent-directeur aan de Coöp. Zuivelfabriek te Akkrum, aan wien, om zich vooraf op de hoogte te stellen van de werkzaamheden op dit gebied bij den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Friesland (FBvCZ) en den Geldersch-Overijsselschen Bond van Coöp. Zuivelfabrieken (GOZ) toestemming is verleend 3 weken bij ieder dier organisaties werkzaam te zijn.

De *afdeeling Aankoop* mag zich in een stijgende afname verheugen, uitgezonderd van enkele bedrijven, die weinig betrekken. Er is dien bedrijven gevraagd de redenen te mogen vernemen waarom hun eigen organisatie achter gesteld wordt bij den particulieren handel, om deze dan aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen en zoo mogelijk uit den weg te ruimen.

De boter- en kaaskeuringen verliepen normaal, de laatste staan in de volle belangstelling der kaasmakende bedrijven en thans is een definitieve regeling met den Groninger Zuivelhond (GBvCZ) getroffen inzake het gemeenschappelijk houden dezer keuringen. De kwaliteit der boter was in het algemeen zeer goed.

Het aantal aangiften voor verschillende cursussen overtrof dat van het vorige jaar. De nieuwe ambtenaar voor de bedrijfsstatistiek, die begin 1928 in functie treedt, zal dan aanvangen met het geven van cursussen te Assen en Emmen. In de cursusregeling is door de Commissie een belangrijke wijziging gebracht, door van de éénjarige cursussen tweejarige te maken.

Gekozen werden: tot lid van de *Commissie van Aankoop* de heer H. Boverhof te **Norg**; tot lid van de *Commissie voor de Boterkeuringen* de heer H. Bousema te **Hoogeveen**; tot lid van de *Commissie van Onderwijs* de heer C. J. van der Meulen te **Ruinerwold**; tot lid van de *Commissie voor Pensioenering* de heer R. Mulder te **Exloo**.

Na eenige besprekingen werd de begroting voor 1928, zooals deze den leden is aangeboden, onveranderd goedgekeurd.

De punten der agenda van de algemeene vergadering van den FNZ. werden alle goedgekeurd. Verder zal de afgevaardigde stemmen vóór de begroting van het dienstjaar 1928.

De heer Dr. F. E. Posthuma, Voorzitter van den FNZ., heeft hierna het „Rapport van de Commissie tot bestudeering van den georganiseerden afzet van Zuivelproducten” nader toegelicht.

49 Betreft de schrijfwijze – Booyenga, Boyenga – heeft ZHN. in deze MAP gekozen voor Boijenga, dit is de naam die hij zelf gebruikte in enige gedenkboeken die hij in latere jaren schreef...

Spreker zeide te zullen trachten mondeling duidelijk te maken wat allen schriftelijk hebben kunnen lezen, terwijl hier en daar een persoonlijke toevoeging zal worden gedaan, wijl spr. meent uit een ± 25-jarige ervaring wel iets te kunnen mededeelen.

Uit het feit dat in de algemeene vergadering van den FNZ. van 23 September 1924 werd besloten dit onderwerp in behandeling te nemen, terwijl het rapport eerst verscheen in April 1927, een tijd van behandeling van bijna 3 jaar dus, meende spr. te mogen afleiden dat men bij den FNZ, niet over ijs van één nacht gaat. Allereerst kwam de vraag naar voren of georganiseerde afzet al of niet wenschelijk is en zoo ja, of dan daadwerkelijke propaganda moest worden gevoerd.

Op 16 April 1925 had hierover een bespreking plaats van het Dag. Bestuur van den FNZ. met de Besturen der Coöperatieve Verkoopverenigingen en hierna werd eene Commissie ingesteld ter bespreking van deze aangelegenheid.

De Commissie was geen studiecmissie.

Allereerst diende men te bedenken dat het 2 producten betrof, boter en kaas, die goed uit elkaar moeten worden gehouden en wel omdat de boter als ze geproduceerd is in den handel wordt gegeven, terwijl kaas soms lang wordt bewaard. Verder of de geheele productie coöperatief moet worden verkocht of een gedeelte door de fabriek zelf. Of men al of niet moet uitbetalen naar kwaliteit en zoo ja, hoe dan de kwaliteit moet worden vastgesteld, en op welke wijze er naar moet worden gestreefd dat alle leden beste kwaliteit zouden kunnen leveren.

Hierbij kwam naar voren het vraagstuk van de technische voorlichting en indien de fabrieken deze niet wilden, hoe: dan te handelen, moet men dan gedwongen voorlichting invoeren ja of neen. Moet de gezamenlijke verkoop worden overgelaten aan den Directeur der verkoopvereniging, aan het Bestuur of dient dit gemeenschappelijk te geschieden.

Dan heeft men fabrieken met veel kleinverkoop en weinig export, terwijl er ook bedrijven zijn die weinig kleinverkoop hebben en waar dus de export groot is. Zoolang men niet georganiseerd is, is ieder collega van den ander een concurrent.

Het ideaal zou zijn indien de verkoop van de Nederlandsche boter in één hand was, doch men spreekt niet van idealen maar van mogelijkheden en zoo zou er b.v. in iedere provincie één verkoop-vereeniging kunnen zijn, als dan deze organisaties onderling maar voortdurend overleg plegen. Dit gebeurt bij de organisaties die onder den FNZ. ressorteeren wel en als men nu eenmaal zoo ver kon komen, kon men zeggen dat *Nederland* boter verkoopt.

Verder worden alle vragen en punten door spreker uitvoerig toegelicht en eindigt hij zijne belangrijke inleiding met te zeggen dat het is een boerenbelang en dat het er om gaat dat het alle fabrieken goed zal gaan.

De heer B. J. Kooistra te **Beilen** zeide, o.m. bezwaar te hebben tegen het rapport omdat het te theoretisch is, terwijl deze kwestie 2 kanten heeft, de theoretische en de praktische kant. De theoretische kant is heel eenvoudig, bij de praktische kant doen zich echter verschillende bezwaren voor. Deze zaak moet men laten groeien en kan niet worden geforceerd want dan is spreker bang dat het een nationale ramp zal kunnen worden.

Boter is een wereldproduct. In het buitenland heeft men omtrent de verkoop-vereenigingen wel ervaringen. Spreker haalde hierbij aan een verslag van een Nieuw-Zeelandsche verkoop-commissie, waarin is weergegeven dat het aldaar veel geld heeft gekost, het is daar een fiasco geworden.

Een zelfstandig verkoopende fabriek heeft toch ook wel recht van bestaan en het komt er voor den boer toch maar op aan om zooveel mogelijk geld te maken. Spr. bepleitte ook in deze dat vrijheid blijheid is.

De heer Jongbloed te Odoorn achtte het wenschelijk dat er een datummerk komt opdat de afnemer kan zien wanneer de boter is geproduceerd en er dientengevolge meer verse boter in den handel zal worden gebracht.

Dr. Posthuma beantwoordde de verschillende sprekers.

W. B.

NvhN 1927-12-16

Verslag verg. bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

ASSEN - Onder voorzitterschap van den heer G. v. Leuzen werd Woensdag te Assen de ledenvergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden. De voorzitter sprak een woord van welkom tot de aanwezigen, waarbij spr. erop wees, dat het jaar 1927 belangrijk is geweest voor den zuivelbond omdat vele zaken hun beslag gekregen hebben. De nieuwe statuten voor de fabrieken zijn tot stand gekomen, eveneens ontwerpen en reglementen voor aankoop boter en kaaskeuring, terwijl een ambtenaar belast met de bedrijfscontrole en de statistiek werd aangesteld. Spr. bracht een woord van dank aan den afgetreden voorzitter den heer B. Eelkman Rooda, die eerst als secretaris en daarna als voorzitter zeer veel voor den bond heeft gedaan (Applaus). Het verheugde spr., dat 42 fabrieken aanwezig waren.

De secretaris, de heer J. P. Werumeus Buning deed daarop verschillende mededeelingen waaraan het volgende is ontleend:

Verschillende Statutenwijzigingen van aangesloten bedrijven werden vastgesteld, zoodat met den aanvang van het nieuwe boekjaar 1 Mei 1927, die vereenigingen door de bepalingen der nieuwe statuten worden beheerscht. Het eindresultaat van de adviezen en den steun, door den zuivelbond aan de leden verstrekt, is geweest, dat de belangen van een 10.000 veehouders in 2 notariëele acten, in een alleen zuivelbedrijf, en in een zuivelbedrijf annex korenmalerij, werden vereenigd.

Ook terzake van Runderhorzelbestruiding is de bond werkzaam geweest. Er werden ongeveer 6200 stallen bezocht, terwijl voor ongeveer 480 stallen aanvankelijk de toegang werd geweigerd, doch ook deze namen bijna allen een ander standpunt in. Er werden ruim 36000 dieren behandeld, waarvan de kosten per koe varieeren van 5-20 cent. Het totaal aantal gevonden larven werd geschat op 250.000. Het hoogst aantal gevonden larven per koe bedroeg 175. Per fabriek bedroeg het hoogst aantal gevonden larven 20.000. De resultaten waren over het algemeen zeer gunstig en voor de bestrijding voor een volgend jaar stelden zich bijna alle fabrieken beschikbaar. Thans worden proeven genomen met zalf, waarvan de voorloopige resultaten goed zijn.

Ten aanzien van het melkbesluit merkte het bestuur op, dat op enkele gebieden de buitenlandse regeeringen onzen export moeilijkheden in den weg legt (bloembollen, varkens). Daarom

moet in het zuivelbedrijf de toestand zoo zijn, dat er geen bezwaren voor de export komen met als argument: vrees voor besmetting.

Tot ambtenaar voor de uitvoering van de bedrijfs-statistiek met den titel van controleur werd benoemd de heer Tj. W. Boijenga. De afdeeling mag zich in een stijgende afname verheugen. Het onderwijs door den bond gegeven, zal worden uitgebreid.

Tot lid in de commissie belast met de controle der boekhouding werd benoemd de fabriek **Gasselternijveenschemond**.

Thans werd in behandeling genomen de begrooting voor het dienstjaar 1928, sluitende in ontvangst en uitgaaf op een bedrag van *f*26.719. Een voorstel van den heer Koekoek, om de *f*300 pensioenstorting voor directeuren, door deze zelf te laten betalen, werd niet ondersteund. De heer Huizinga wilde de toezegging hebben dat met ingang van 1 Mei alle fabrieken gelijk betalen voor de bedrijfscontrole, waarop de voorzitter toezegde, dat het bestuur krachten zal de onbillijkheden uit den weg te ruimen. Nadien door zeer veel leden over de zaak het woord was gevoerd, werd met de toezegging van den voorzitter genoegen genomen.

De begroting aankoop werd in ontvangst en uitgaaf vastgesteld op een bedrag van *f*13.000, terwijl de begroting administratieve controle in ontvangst en uitgaaf werd vastgesteld op *f*2685.

Tot lid in de *commissie van aankoop* werd benoemd de heer H. Boverhof te **Norg**, in de *commissie voor boterkeuringen* de heer H. Bousema te **Hoogeveen**, in de *commissie voor onderwijs* de heer C. J. v. d. Meulen te **Ruinerwold** en in de commissie voor pensioneering de heer R. Mulder te **Exloo**.

Vervolgens werd in behandeling genomen het FNZ. rapport over de afzet van de zuivelproducten.

Het rapport werd nader toegelicht door den heer dr. F. E. Posthuma voorzitter van de commissie, die zei van meening te zijn, dat nu het rapport al 3 en een half jaar geleden is verschenen, het nu misschien de vraag zou wezen of het behandelen van het onderwerp nog wel actueel is. Deze vraag meende spr. bevestigend te moeten beantwoorden.

Destijds heeft de FNZ. gemeend de zaak ter rustige bespreking aan een commissie te moeten overdragen en het resultaat is geweest het afwikken van voor- en nadeelen. Het rapport als zoodanig heeft echter gefaald. Wordt de geheele georganiseerde afzet in handen genomen dan moet naar de qualiteit of quantiteit worden gezien. Een belangrijke vraag is ook of de verkoop moet worden opgedragen aan een commissie of aan directeuren en hoe eventueele bezwaren moeten worden opgelost.

Spr. wees op de groote verscheidenheid der fabrieken onderling waardoor het export-vraagstuk er voor de verschillende soorten geheel anders uitziet. Ook wees spr., op de binnenland-sche en buitenlandsche toestanden. Andere landen kunnen door betere organisatie onzen handel een groots stap voor zijn en dit is inderdaad ook het geval. Wijzende op het principieele verschil tusschen de coöperatieve afzet en de handel, zeide spr., dat voor de eerste een hooge prijs van belang is hetwelk tot stand kan komen door uitschakeling van den tusschenhandel.

Het ideaal zou volgens spr. zijn wanneer de boterexport in een hand zou zijn, doch dat is zeer moeilijk. Toch bepleitte spr. sterk het treffen van maatregelen in dergelijke richting. De kern

van de geheele zaak berust echter op vertrouwen en daar hapert bij de boeren nog wel eens aan, zei spr.

Spr. besprak vervolgen, uitvoerig de regeling van een dergelijke afzet, vastgelegd in genoemd rapport. Technische voorlichting achtte spr, in dezen noodzakelijk.

Na het minderheidsrapport besproken te hebben en verschillende vragen te, hebben beantwoord, bracht de voorzitter den spreker dank voor zijne uiteenzetting.

De agenda van de algemeene vergadering van de FNZ. werd tenslotte beproken, waarna de vergadering werd gesloten.

1928

NvhM 1928-01-13

Hijken: Vermissing directeur – zie [bijlage-3](#)

Nieuwsblad van het Noorden 13-01-1928

NvhN 1928-05-23

Nog uitvoeriger verslag in PDAC 1929-05-22⁵⁰

Verslag verg Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe.

ASSEN: onder voorzitterschap van den heer G. v. Leusen werd Maandag te Assen de ledenvergadering gehouden van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, De voorzitter sprak een woord van welkom tot de aanwezigen en verheugde zich er over, dat de belangstelling zoo groot was.

Een tweetal fabrieken, n.l. Nijveen en Havelte, bedankte als lid van den Bond. Op een paar belangrijke zaken wenschte spr. hier de aandacht te vestigen; in de eerste plaats werd besloten tot de aanstelling van een ambtenaar voor de bedrijfsstatistiek en administratieve contróle. Deze ambtenaar is thans met frisschen moed aan het werk getogen.

Spr. vestigde de aandacht op het Melk-besluit, waarvan vele landbouwers de verstrekkende gevolgen niet overzien. Wanneer de Rijksambtenaren die wet gaan toepassen in al haar strengheid, dan twijfelde spr. er geen ogenblik aan, of het zal regenen van processen-verbaal, omdat veel melk niet voldoet aan de eischen, door de Regeering gesteld.

Op zuivelgebied heerschen nog ongezonde toestanden, niet alleen in onze provincie maar in geheel ons land, daarin gelegen, dat Coöperatieve zuivelfabrieken zusterverenigingen onderling, een unfaire concurrentie betrachten, door elkaar leden af te troggelen. De middelen die bij dien strijd gebruikt worden, zijn ontoelaatbaar en misleidend, daarin moet verbetering gebracht worden,

Een andere belangrijke zaak, die vele gemoederen in Drenthe in beweging bracht, en dit nog doet, is het geval van verduistering te Hijken. Gebleken is bij onderzoek, dat vroeger de secretaris de geheele boekhouding controleerde (kwartaalscontróle), waarvoor de fabriek f 50.- per jaar betaalde, (jaarcontróle kostte toen f 25.-). Het bestuur heeft toen willen bezuinigen, en een gedeelte der boekhouding, meer betrekking hebbende op de uitbetalingen en de inkomsten der fabriek, zelf willen doen en de balanscontróle opgedragen aan den secretaris van den Bond, waarvoor de kosten f 40 bedroegen.

⁵⁰ Niet in systeem. Zoekwoorden: 'Buning'/'zuivelbond'

Als ik hier mijn persoonlijke meening wil uitspreken, aldus spr., dan betreur ik het, dat de Bond zich geleend heeft voor een dergelijk soort contróle, omdat dit in strijd is met de waardigheid van den Bond. Intusschen ook hier treft den secretaris geen blaam, omdat krachtens besluit van de algemeene vergadering van den Bond tegen het advies van het Bestuur en tegen het advies van den secretaris is besloten, ook deze contróle aan den seercretaris op te dragen. Spr. was overtuigd, dat de rechter met dit een en ander niet op de hoogte is gebracht.

Spr. dankte den Commisaris der Koningin mr. J. Linthorst Homan, die aanwezig was, voor de belangstelling, die deze in den Bond stelt. De landbouw maakt zeer moeilijke tijden door, doch door den Commissaris en den heer Brok. lid van Ged. Staten, wordt krachtig gewerkt voor den opbouw van Drenthe; de moeilijke tijden maken het nodig, dat de landbouwers in hun organisaties onwrikbaar schouder aan schouder staan. De Commissaris der Koningin dankte den voorzitter voor de vriendelijke woorden van welkom.

De heer Huisman, afgevaardigde van de fabriek te Sleen zei, dat in het bestuur zijner fabriek was gesproken over het uittreden van enige fabrieken en het buiten de organisatie blijven van andere fabrieken. Namens het bestuur van genoemde fabriek stelde spr. een motie voor om een commissie te beroemen om te onderzoeken, de oorzaak van het uittreden der fabrieken en het buiten de organisatie blijven van andere fabrieken.

De voorzitter antwoordde dat deze motie niet behandeld kon worden, daar dit punt niet op de agenda stond.⁵¹

Het jaarverslag over 1927 werd vastgesteld, waaraan het volgende is ontleend.

Evenals in 1926 werd ook in 1927 de Runderhorzelbestrijding ter hand genomen, deze geschiedde in 20 gemeenten. Er werden ongeveer 6200 stallen bezocht, terwijl voor ongeveer 480 stallen aanvankelijk de toegang geweigerd werd, wegens de vrees voor (blaar), doch tenslotte bleven weinig bedrijven weigerachtig. Er werden ruim 36000 dieren behandeld, waarvan de kosten per koe gemiddeld varieeren van 5 tot 20 cent. Het totaal gevonden larven wordt geschat op 250.000. het hoogst aantal gevonden larven per rund bedroeg 175. Per fabriek bedroeg het hoogst aantal gevonden larven 20.000. De resultaten waren over het algemeen gunstig en voor de bestrijding voor een volgend jaar stelden bijna alle fabrieken zich beschikbaar.

De tuberculosebestrijding onder het vee had ook het afgelopen jaar de volle aandacht het van het bestuur. In samenwerking met het DLG. is een commissie voor de bestrijding der Tuberculose onder het Rundvee samengesteld, welke in 1928 nader de plannen zal ontwikkelen op welk een wijze met een daadwerkelijke bestrijding een aanvang zal moeten worden gemaakt.

Omtrent het melkbesluit werd nog geen oplossing gevonden inzake een practische uitvoering. De aanvoer van melk aan de aangesloten fabrieken was weer grooter dan voorgaand jaar. De totale productie van de Drentsche bedrijven is gewaardeerd op *f* 19 miljoen, waaruit blijkt van welke beteekenis het Zuivelbedrijf voor de Provincie Drente is.

De boterhandel was voornamelijk op Duitschland, Engeland en binenland gebaseerd. België en Frankrijk betrokken weinig boter, hetgeen waarschijnlijk veroorzaakt wordt door de verminderde koopkracht van het publiek en de hooge tariefmuren. De prijzen lieten zich in Janu-

51 'Inspringen' in deze tekst door ZHN.

ari goed aanzien, liepen later belangrijk terug, doch tegen het einde van het jaar was het niveau van bij den aanvang van het jaar ongeveer terug verkregen. De hoogste notering was 2,35 en de laagste 1.72. De uitvoer uit ons land nam met 2 miljoen K.G. toe.

De kaasafzet was 't eerste half jaar buitengewoon slecht. De prijzen waren belangrijk lager dan voorgaand jaar. zoodat de kaas- en melkprijzen laag waren. De oorzaken, dat de handel in kaas zich zoo moeilijk laat herstellen, schijnen voornamelijk te zijn: de groote toename van de productie en het daarmede niet met gelijken tred uitbreiden van het afzetgebied en de mindere koopkracht van het publiek.

De uitvoer uit Nederland nam met 13 miljoen K.G. toe, totaal werd 98 miljoen K.G. kaas uitgevoerd.

De afzet van de melkproducten was beter dan in 1926. De uitvoer steeg van 117 miljoen K.G. tot 166 miljoen K.G.

Bij de afdeeling aankoop ging de omzet en de kwantiteit van de artikelen over het geheel vooruit, alhoewel het totaal bedrag aan omzet lager was en dit jaar *f*287.470 bedroeg.

De administratieve contróle liep over de fabr. Roden, Peize, Zuidlaren, Norg, Rolde, Exloo, Odoorn, Sleen, Westerbork, Grollo, Hoogeveen, Haalweidie Rogat, Nijeveen, Kolderveen, Uffelte en Beilen. Deze fabrieken werden geregeld gecontroleerd van 4 tot 6 keer per jaar. Met den aanvang van het boekjaar (Mei 1928) zal met de Bedrijfsstatistiek begonnen worden, de heer **Tj. W. Boijenga** werd tot controleur benoemd.

Verschillende cursussen werden in 1927 gehouden.

Volgens de balans van den Bond was het bedrag op 31 December 1927 *f*64.861,05. De begroting 1928 sluit in ontvangsten en uitgaven op een bedrag van *f*26.719.

Verschillende vragen werden nog gesteld, naar aanleiding waarvan de heer Scheltens van Zweeloo, opmerkte, dat er in den bond iets broeit, waarom spr. in overweging gaf om bij de rondvraag de motie van den heer Huisman aan te nemen.

De voorzitter antwoordde, dat de zaken van den bond niet zoo slecht staan als men denkt. Bezwaren zullen onderzocht worden.

Omtrent het Melkbesluit deelde de voorzitter mede, dat dit niet alleen geldt voor de in consumptie gebrachte melk, doch dat verbetering der melk terdege ter hand dient te worden genomen. Het bestuur zal een commissie benoemen, om dit besluit nader te onderzoeken.

Door den heer de Jong. Eext werd nog de verduistering te Hijken gebracht. Spr, wees er op, dat de secretaris had gezegd, dat alles in orde was, hetgeen niet waar bleek te zijn.

De voorzitter antwoordde, dat door den secretaris alleen balanscontrole werd uitgeoefend en dat de secretaris geheel vrij uit gaat.

De motie van den heer Huisman van Sleen werd vervolgens aangenomen en in de commissie benoemd die fabrieken te Exloo, Zweeloo en Peize.

De heer ten Heuvel nog eens de kwestie Hijken ter tafel brengend, zei klaarheid in dezen te willen hebben.

Op advies van den Commissaris der Koningin werd goedgevonden de beslissing van de Rechtbank af te wachten.

De vergadering werd daarop gesloten, terwijl des middags een film „Mooi Drenthe” werd vertoond.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1928-05-25

Verslag vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN – Maandag vergaderde in het hotel „*t Wapen van Drenthe*” de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe in ledenvergadering.

De vergadering, die druk bezocht was, stond onder leiding van den voorzitter den heer G. van Leusen te Frederiksoord.

Volgens de presentielijst waren aanwezig 58 vertegenwoordigers van fabrieken uit de provincie.

Te 10:50 uur precies opende de VOORZITTEN de vergadering met het uitspreken van de volgende rede:

M. H.! Het is mij een voorrecht U hier namens het, bestuur van den Zuivelbond een hartelijk welkom te mogen toeroepen en ik verheug er mij over, dat wederom zoo'n rijk aantal afgevaardigden naar deze plaats is opgegaan. Ik meen daaruit te mogen afleiden, dat de zaken van den Bond uw aller belangstelling hebben.

Voor zoover de heeren hebben kunnen kennisnemen van het jaarverslag, moge U gebleken zijn, dat er wederom vele en belangrijke zaken waren, die de aandacht van het bestuur hebben gevraagd.

Hoewel het geen aangename mededeeling is, meen ik toch goed te doen aan de vergadering mede te deelen dat van twee fabrieken, n.l. die te **Nijeveen** en **Havelte**, bericht is ontvangen, dat zij als lid van den Bond wenschen te bedanken, zonder ons de redenen van dit besluit mede te deelen. Met leedwezen geef ik van deze mededeeling kennis. Dit besluit trof mij en ons bestuur te meer, waar gelukkig voor ons zuivelbedrijf steeds meer behoefte wordt gevoeld aan krachtige organisatie en samenwerking.

De secretaris zal U straks eenige van de meest belangrijke zaken, welke dit jaar tot stand kwamen, nader uiteenzetten.

Op een paar belangrijke punten wensch ik hier in het bijzonder de aandacht te vestigen. In de eerste plaats, dat besloten werd tot de aanstelling van een *ambtenaar voor bedrijfsstatistiek en administratieve controle*. Deze ambtenaar⁵² is thans met frisschen moed aan het werk getogen en ik wil hier dank brengen aan heeren directeuren van de betrokken fabrieken, voor de welwillende wijze waarop zij dezen ambtenaar ontvingen. Hartelijk hoop ik, dat ook voor de toekomst een prettige samenwerking mogelijk is, in de overtuiging, dat door dezen dienst belangrijke gegevens zullen worden vergaard, die het zuivelbedrijf ten goede zullen komen.

Door het bestuur werd in het afgelopen jaar besloten, dat door de *afdeeling aankoop* een vergadering zou worden gehouden met bestuur, leden en directeuren van aangesloten fabrieken. Wij hebben dit wenschelijk geoordeeld, omdat er telkens gemompeld werd over grieven tegen de afdeeling aankoop en in een speciale hiervoor belegde vergadering hoopten wij — laat ik liever zeggen de Commissie van Aankoop — nader contact te krijgen met de fabrieksbesturen. Deze vergadering heeft, plaats gehad op 29 Februari en werd bezocht door 13 directeuren en 5 bestuursleden. Wij zijn eenigermale teleurgesteld in de opkomst, van bestuursleden van fabrieken en wij spreken hier den wensch uit, dat in de toekomst van meerdere belangstelling van die zijde voor deze vergadering moge blijken. Het kan toch niet anders dan van groot nut

52 Tj Boijenga – de latere secretaris, had zuivelschool (1922)

zijn dat de vertrouwensmannen der leden zooveel mogelijk kennis nemen van de zaken der afdeling Aankoop en van den Bond.

Ik heb wel eens het verwijt gehoord, zoo vervolgde de voorzitter, dat de Bond steeds meer zaken meent te moeten ter hand nemen, waarvan dan wel eens het gevolg is uitbreiding van personeel, bijgevolg meerdere kosten. Maar wij meenen toch, dat de Bond er is om die zaken aan te pakken, welke leiden kunnen tot verbetering van bepaalde toestanden op zuivelgebied. Zoo ligt daar voor ons het Melkbesluit, een woord dat U allen zeker wel eens gehoord zult hebben, maar ik maak me ook sterk, dat vele landbouwers, de verstrekkende gevolgen van die wet niet overzien. Wanneer de Rijksambtenaren die wet gaan toepassen in al haar gestrengheid, dan twijfel ik er geen oogenblik aan, of het zal gaan regenen van processen-verbaal, omdat veel melk niet voldoet aan de eischen door de Regeering gesteld.

In dit verband wil ik speciaal een woord van hulde brengen aan den heer Directeur van den Warenkeuringsdienst in deze provincie, die ons verzekerd heeft, gaarne mee te willen werken om een soepele werking dier wet mogelijk te maken, wanneer de Bond als zoodanig zijn medewerking wil verleen. De secretaris zal hieromtrent straks nadere mededeelingen doen.

Mijne heeren! De Bond heeft in den loop der jaren veel gedaan, dat voor den eenling schier onuitvoerbaar was. Door eendrachtig saam te werken ligt ook voor de toekomst een ruim arbeidsveld voor hem open. In dit verband meen ik er op te mogen wijzen, dat er nog zeer ongezonde toestanden op zuivelgebied heerschen, niet alleen in onze provincie, maar in schier geheel ons land.

Ik bedoel den fatalen toestand, dat coöperatieve zuivelfabrieken, zusterverenigingen onderling, een unfaire concurrentie betrachten door elkaar leden af te troggelen. De middelen, die bij dien strijd gebruikt worden, zijn ontoelaatbaar en misleidend, om nog geen dikker woord te gebruiken. Deze strijd openbaart zich meestal het felst als er in het vroege voorjaar weinig melk aan de fabriek komt. Dan is er een ware wedijver wie het hoogste uitbetalen kan en de boer, die dan veel melk heeft, profiteert ten koste van hen, die op dat moment weinig melk hebben. Want het teveel betaalde moet in den zomerweer teruggehaald worden.

Ik was onlangs bij een fabriek, aldus de voorzitter, waar men 3,25 per pct. vet uitbetaalde, omdat een concurrent ook zoo uitbetaalde. Maar kan dat, was mijn vraag. Welneen, was het antwoord, maar dan moeten wij het in den zomer maar weer terug zien te halen. Deze toestanden werpen geen mooi licht op ons georganiseerd zuivelbedrijf en de weg om daarin verbetering te brengen kan alleen geëffend worden door het vaststellen van kringen voor elke fabriek. Een moeilijke, maar mooie taak is hier te vervullen.

Hijken

Een andere belangrijke zaak, die veler gemoederen in Drenthe in beweging bracht, en dit nog doet, is het geval van de verduisteringen te Hijken. Wanneer men de couranten leest, dan is hetgeen in deze zaak voor de rechtbank gesproken is ten opzichte van de balanscontrole voor den secretaris van den Bond niet zeer vleiend. En zoodra ik dit las heb ik mij onmiddellijk in verbinding gesteld met den secretaris, kennisgenomen van de door hem uitgebrachte rapporten en nagegaan hoe de opdracht van het bestuur te Hijken luidde. Daarbij is mij gebleken, dat de secretaris vroeger de geheele boekhouding controleerde (kwartaalcontrole), waarvoor de fabriek *f* 50 per jaar betaalde (jaarcontrole kostte toen *f*25). Het bestuur heeft toen willen bezuinigen en een gedeelte der boekhouding, meer betrekking hebbende op de uitbetalingen en

inkomsten der fabriek, zelf willen doen en de balanscontrole opgedragen aan den secretaris van den Bond, waarvan de kosten f40 bedroegen.

Als ik hier een persoonlijke meening wil uitspreken, dan betreur ik het, dat de Bond zich geleend heeft voor een dergelijk soort controle, omdat die in strijd is met de waardigheid van den Bond. Intusschen, ook hier treft den secretaris geen blaam, omdat krachtens besluit van de algemeene vergadering van den Bond d.d. Aug. 1917 en Aug. 1920, tegen het advies van het bestuur en tegen het advies van den secretaris in besloten werd ook deze controles aan den secretaris op te dragen.

Ik ben overtuigd, dat de Rechter met een en ander niet op de hoogte is gebracht, en ik heb den secretaris opgedragen in deze zaak met den rechtskundigen adviseur van den Bond, den heer Mr. H. J. Dons, een en ander te gaan bespreken. In dit stadium meen ik, dat wij goed doen deze zaak thans te laten rusten.

Ik mag hier bij mijn openingswoord niet te veel tijd van de vergadering vragen, aldus ging de voorzitter verder, omdat er nog veel te doen is. Ik hoop, dat deze vergadering weer mag staan op een hoog peil en dat de besprekingen, die hier zullen plaats hebben, mogen leiden tot verbetering van de zaken van den Bond en van de leden in het, bijzonder. Waar wij het voorrecht hebben in ons midden te zien den eersten persoon in onze provincie, daar wil ik hem, U mijnheer de Commissaris, in het bijzonder een woord van welkom toe roepen en U dank brengen voor Uwe aanwezigheid, waardoor U toont belang te stellen in een zoo belangrijke tak van volkswelvaart in Uwe provincie. Die belangstelling is niets nieuws, want niet voor niets wordt U genoemd „de dilettant landbouwer bij uitnemendheid”. (Applaus). Doch dit neemt niet weg, dat wij hier ook dankbaar willen getuigen van Uw groote belangstelling voor alle zaken die de provincie betreffen. (Applaus).

In dit verband meen ik te mogen wijzen op het voortreffelijke werk dat U verricht op het gebied van werkloosheidsbestrijding, getoonde toewijding bij provinciale rampen en zeker ook Uwe bemoeiingen bij den ophouw van arm Drenthe, het was het bestuur van den Bond aange-naam, toen U een beroep deed op de hulp van onzen secretaris bij de inrichting van de D.O.T.A. te Amsterdam een bescheiden medewerking te kunnen toezeggen.

Ook U, mijnheer Brok, lid van Gedeputeerde Staten, die in deze zaken een belangrijke rol speelt, heet ik hartelijk welkom. (Applaus).

Voorts heet ik hartelijk welkom den oudvoorzitter van den Bond, den heer G. F. Crone te Oudemolen, den heer Van Weijdom Claterbos, den adviseur van den Bond en den heer Ubbels als vertegenwoordiger van het dagelijksch bestuur van het D. L. G.

Het is den eersten keer, dat dit als zoodanig in onze algemeene vergadering aanwezig is en ik verheug mij daarin omdat dit er het bewijs voor is, dat, de verhouding van onze wederzijdsche besturen een goede is.

Waar gij en wij allen werken in het belang van den Drentschen Landbouw, daar krijgen wij telkens contact en daarom is een vertrouwelijke en goedgezinde verhouding tusschen beide lichamen van groot belang. Het is niet mijne bedoeling de slechte uitkomsten van de landbouwbedrijven en de schrille tegenstelling tusschen dit bedrijf eenerzijdsch en industrie en handel anderzijdsch in den breede uit te stippelen. Ik meen te kunnen volstaan met te zeggen, dat de landbouw hoogst moeilijke tijden doormaakt. En zoo ooit, dan is het thans noodig, dat de landbouwers, via hun organisaties, onwrikbaar schouder aan schouder staan.

Moge dat zoo zijn!

En alsnu verklaar ik deze vergadering voor geopend ! (Applaus).

Daarna was het woord aan den Commissaris der Koningin, die den Voorzitter dank bracht voor de vriendelijke woorden van welkom tot hem gericht.

Spr. memoreerde wat de Voorzitter ten aanzien van de moeilijke tijden die de landbouw doormaakt, had gezegd en verklaarde zich met diens zienswijze inzake de kwestie Hijken geheel te kunnen vereenigen, n.l. om eerst een volledige uitspraak in dezen af te wachten, alvorens verder op de onderhavige kwestie in te gaan.

Mijnheer Van Leusen, zoo vervolgde de Commissaris, ik ken U al meerdere jaren en ik weet, dat wanneer U, zij het ook na eenige aarzeling, Uw breede en krachtige schouders onder een zaak zet, u meestal ook een bevredigend resultaat bereikt. Ik wensch U toe dat dit ook het geval mag zijn in de functie die U hier bekleedt en dat U ook in dezen een bevredigend resultaat moogt bereiken ten bate van den Bond en tot bevrediging van uw eigen arbeid. (Applaus).

U heeft mij in tweeërlei kwaliteit toegesproken. In de eerste plaats als dilettantlandbouwer. Den naam landbouwer beschouw ik nog altijd als een eeretitel. Zoo ergens, dan is zeker het terrein van den landbouw er een, waarop men zich niet graag dilettant, maar veeleer een knap expert noemt.

Ik meende dat ik, door theorie en praktijk, nogal wat van het landbouwbedrijf afwist, maar ik dank u intusschen voor dezen emmer koud water. U heeft mij ook toegesproken als hoofd van het provinciaal bestuur en voorts hebt u, als lid van dat bestuur een welkom toegeroepen aan den Gedeputeerde, den heer Brok. Bij het vele werk dat er voor den opbouw van Drenthe gedaan wordt, noemde U den naam van den heer Brok zeer terecht ; want per saldo is het bij dien veelomvattenden arbeid niet één persoon die alles wat er gebeurt doet, maar zijn ook hier de „werkbijen”, die veel arbeid verrichten. En naast de vele andere namen van medewerkers in dezen, dient niet in de laatste plaats de naam te worden genoemd van den heer Brok.

Zeker mede namens dezen dank ik U tenslotte voor de woorden van welkom tot ons gesproken, U de verzekering gevende, dat wij naar de mate onzer krachten aan den bloei van onze provincie zullen blijven arbeiden. (Applaus).

De VOORZITTER zeide daarna in zijn openingswoord met opzet van „dilettant” landbouwer te hebben gesproken. Want, aldus de heer Van Leusen, ik dacht: dan komt de Commissaris in verzet. En inderdaad ging de vlieger op. Mijnheer de Commissaris, aldus spr., wij zijn er allen ten zeerste van overtuigd, wat U als landbouwer-Commissaris voor onze provincie beteekent en graag roep ik U daarom toe: Broeder, welkom in ons gilde ! (Applaus).

Vervolgens werden de notulen van de ledenvergadering van 14 December 1927 onveranderd goedgekeurd.

Daarna werd medegedeeld dat de heer Baron de Vos van Steenwijk, wegens vertoeven buiten de provincie, bericht van verhindering had gezonden.

Vervolgens las „onder mededeelingen” de secretaris een en ander uit het den leden toegezonden jaarverslag voor, in het bijzonder dat deel betreffende de algemeene zaken. Deze mededeelingen werden voor kennisgeving aangenomen.

Motie Sleen.

Het woord was vervolgens aan den heer Huisman van **Sleen**, die namens de fabriek te Sleen mededeelde van oordeel te zijn, dat er, nu er weer een tweetal fabrieken zonder opgaaf van reden uitgetreden is, wat dient te gebeuren in het belang van den Bond en dat alles moet worden

gedaan om te voorkomen dat de Bond uit elkaar valt. Namens de fabriek diende de heer Huisman daarna de navolgende motie in:

Het bestuur der Coöp. Stoomzuivelfabriek te Sleen, gezien het bedanken der fabrieken te Nijeveen en Havelte, en het buiten verband der organisatie staan van verschillende bedrijven, stelt voor drie fabrieken aan te wijzen om een onderzoek in te stellen naar de reden van bedanken, en het buiten de organisatie blijven van die bedrijven en verzoekt het Bestuur van den Bond dit voorstel in behandeling te nemen in de algemeene vergadering van den Bond op 21 Mei 1928.

De VOORZITTER adviseerde den heer Huisman z'n motie terug te nemen. Zij kon, waar zij niet op de agenda heeft gestaan, niet in behandeling komen en aangezien het bestuur van den Bond juist den weg op wil, als in de motie bedoeld, daar oordeelde de heer Van Leusen het gewenscht, nu niet verder op deze aangelegenheid in te gaan.

De zaak die de heer Huisman naar voren bracht, had, naar de Voorzitter verzekerde, de volle aandacht van het bestuur.

De heer HUISMAN wenschte z'n motie te handhaven. Zoo niemand tegen behandeling was, meende hij, zou zij in behandeling kunnen worden genomen, weshalve spr. vroeg de motie in rondvraag te willen geven.

De VOORZITTER veronderstelde, dat de heele vergadering wel voor de motie van den heer Huisman zou zijn, doch hij ontried behandeling ervan.

Namens de fabriek te Nijeveen zeide de vertegenwoordiger dezer fabriek, dat Nijeveen zich met den tegenwoordigen gang van zaken niet heeft kunnen vereenigen. Dat is niet een zaak van vandaag of gisteren, aldus spr., want reeds meermalen hebben wij op verbetering aangedrongen en is verbetering in den bestaanden toestand beloofd, maar nooit is daar iets van gekomen. En tenslotte loopt de beker over. Dat is ook voor Nijeveen het geval geweest en daarom heeft Nijeveen bedankt.

De VOORZITTER sloot daarna de discussies over dit punt tot bij de rondvraag, waarna met de verdere afhandeling der agenda werd voortgegaan.

Aan de orde was de aanbieding van het Jaarverslag over 1927.

Aan dit verslag is het volgende ontleend het ledental bleef gelijk n.l. 47. De hoeveelheid verwerkte melk door de op 1 Januari 1928 aangesloten zuivelfabrieken bedraagt 168.460.375 K.G. Het aantal buitengewone leden bedroeg, op 1 Januari 1928 47, tegen 48 op 1 Januari 1927, doordat 1 persoon bedankte.

Ten aanzien van de statuten der zuivelfabrieken wordt, in aansluiting op de uitvoerige mededeelingen in het verslag over 1926, nog meegedeeld, dat op 30 April in 2 acten voor 'n 22-tal zuivelfabrieken de wijzigingen der statuten gepasseerd werden. In de eene acte waren vereenigd de fabrieken die alleen zuivelbedrijf hebben, in de andere acte fabrieken waaraan tevens een malerij is verbonden.

Het resultaat is hierdoor geworden dat een 22-tal zuivelfabrieken uniforme statuten heeft, met dien verstande dat een 7-tal bedrijven dezelfde statuten voor zuivelfabrieken heeft en een 15-tal bedrijven voor zuivelfabrieken annex korenmalerij. Namens een kleine 10.000 veehouders werden dus hunne belangen in 2 acten vereenigd, waardoor een belangrijke kostenbesparing werd verkregen.

Een tweede, misschien nog belangrijker voordeel is, dat waar thans vele zuivelfabrieken door dezelfde statuten worden beheerscht, het eene bedrijf inzake statuten steun heeft aan een ander. Immers, zoo zegt het jaarverslag, wanneer bij een of ander bedrijf onverhoopt eens een

procedure met een zijner leden zich mocht voordoen, heeft een uitspraak in een dergelijk geval waarde voor al die bedrijven, die door dezelfde statuten worden beheerscht, hetgeen dan voor de anderen een belangrijke wegwijzer is.

Daarom blijft het aanbevelenswaardig, dat, mochten zich onverhoopt moeilijkheden voordoen, daarover vanaf den beginne den Bond op de hoogte te houden. In verband met de gewijzigde statuten werd een nieuw model-huishoudelijk reglement, aansluitende op de modelstatuten, ontworpen en aan den leden toegezonden. Alhoewel dit huishoudelijk reglement uitsluitend als leidraad voor het samenstellen van het huishoudelijk reglement diende te worden gebezigd, werd door vele bedrijven het ontwerp als definitief model aanvaard.

Ten aanzien der runderhorzelbestrijding wordt meegedeeld, dat in 20 gemeenten de bestrijding (meestal met pincet en mesje) ter hand genomen werd. Er werden ongeveer 6200 stallen bezocht. Er werden ruim 36000 dieren behandeld, waarvan de kosten per koe gemiddeld varieeren van 5 tot 20 cent. Het totaal aantal gevonden larven wordt geschat op 250.000 ; het hoogst aantal gevonden larven per rund bedroeg 175. Per fabriek bedroeg het hoogste aantal larven 20.000. De resultaten waren over het algemeen gunstig. Door den Bond worden proeven genomen met zelf en de voorloopige resultaten zijn uitstekend. Wij zijn hoopvol gestemd in onze verwachting, aldus luidt het in het verslag, dat door de algemeene bestrijding welke in Drenthe zal plaats vinden de veestapel in deze provincie binnen enkele jaren horzelvrij zal zijn.

De tuberculose-bestrijding onder het vee had ook het afgelopen jaar de volle aandacht. In samenwerking met het DLG. is een commissie voor de bestrijding der tuberculose onder het rundvee samengesteld, welke in 1928 nader de plannen zal ontwikkelen op welke wijze met een daadwerkelijke bestrijding een aanvang zal moeten worden gemaakt.

Ten aanzien der exportslachterij memoreert het verslag wat in dezen gedaan is en constateert het, dat verschillende der aangesloten bedrijven op lofwaardige wijze, door het nemen van aandeelen, aan het welslagen der plannen hebben medegewerkt.

Inzake het melkbesluit wordt gezegd, dat door de aangesloten bedrijven de laatste jaren met groote toewijding aan de verbetering van de producten gewerkt is, doch dat de verzorging van de melk van de boerderij tot de fabriek nog voor verbetering vatbaar is en dat het thans een vraag van beteekenis is, of nu niet de tijd daar is, om door middel van een krachtige propaganda en daadwerkelijke maatregelen, langs uniforme wegen dit punt in behandeling te nemen.

De afzet van melk in de veenkoloniën bleef veel moeilijkheden ondervinden en tengevolge der hier uit voortvloeiende werkzaamheden e.a. bleven de werkzaamheden der commissie inzake het stichten van een melkproductenfabriek in de Veenkoloniën rusten.

Het ledental van de D. M. V. steeg van 8 tot 12.

In een melkoorlogje in de gemeente **Smilde** trad de Bond met succes bemiddelend op. Een woord van groote waardeering wordt den directeuren en besturen van **Exloo** en **Odoorn** gebracht, voor hun aangenomen houding inzake grensregeling tusschen de fabrieken onderling. Aan verschillende veehouders te Vledder, werd, op een daaromtrent door hen gedaan verzoek, geadviseerd geen eigen fabriekje te stichten maar lid te worden van de coöp. zuivelfabriek te **Frederiksoord**.

In verband met de vraag in hoeverre het wenschelijk zou zijn een eigen kaascontrolestation voor Drenthe te stichten, besloot het bestuur een nader uitvoerig onderzoek in te stellen.

De aanvoer van melk aan de aangesloten fabrieken was weer grooter dan voorgaand jaar. De totale productie van de Drentsche bedrijven is gewaardeerd op 19 miljoen gulden, waaruit moge blijken van welke beteekenis het zuivelbedrijf voor de Provincie Drenthe is. De boterhandel was voornamelijk gebaseerd op Duitschland, Engeland en het binnenland. De kaasafzet was het eerste halfjaar buitengewoon slecht. De oorzaken dat de handel in kaas zich zoo moeilijk laat herstellen, schijnen voornamelijk te zijn: de groote toename van de productie en het daarmee niet met gelijken tred uitbreiden van het afzetgebied; doch ook dient niet uit het oog te worden verloren, aldus het verslag, dat de tariefmuren, de organisatie van den afzet en de mindere koopkracht van het publiek, hun invloed hebben doen gelden.

De afzet van de melkproducten was beter dan in 1926. De melkpoederhandel was het eerste halfjaar niet gunstig, hetgeen vooral veroorzaakt werd door opruiming van oude voorraden. De tweede helft van het jaar herstelde de markt zich belangrijk.

Het totaal-bedrag van den omzet „*afdeeling aankoop*” was dit jaar f 237.470.

De boterkeuringen verliepen alle zeer normaal; bij de Drentsche bedrijven kwam slechts 1 ongeoorloofde niet-inzending voor.

De administratieve controle liep over de volgende fabrieken: Roden, Peize, Zuidlaren, Norg, Rolde, Exloo, Odoorn, Sleen, Westerbork, Grolloo, Hoogeveen, Haalweide, Rogat, Nijeveen, Kolderveen, Uffelte, Zweeloo en Beilen, in totaal dus 18 fabrieken. Onder deze fabrieken zijn verschillende bedrijven, die aan de zuivelfabriek een malerij verbonden hebben. Bovendien waren hieronder zes fabrieken die kaas maken en drie die diverse melkproducten fabriceren.

De fabrieken werden geregeld gecontroleerd van 4 tot 6 keer per jaar, dus om de 3 of om de 2 maand. De administratie van al deze fabrieken verliep normaal, terwijl zich ook geen afwijkingen voordeden in de Balansen.

Door den Secretaris werden op verzoek van drie leden de controles uitgevoerd van de zuivelfabrieken te Borger, Bunne, Eext, Eexterveen, Gieten, Hijken, Hoogersmilde, Nw.-Schoonebeek, Smilde en Wapserveen. In verband met het feit dat het minimum aantal bedrijven (30) zich voor deelname aan de bedrijfsstatistiek opgaf werd tot benoeming van een ambtenaar overgegaan.

In 1927 werden geen aanvragen om het Erica-merk te mogen voeren ingezonden. Totaal zijn 27 vergunningen verleend. Het merk is nationaal en internationaal wettig gedeponeed en geldig tot 1941 ; in Engeland tot 1929.

Door den band die de fabrieken in den vorm hunner organisatie hebben, kan kracht en invloed worden ontwikkeld, zoo besluit het verslag, waardoor verschillende werkzaamheden in 't belang van den boerenstand tot uitvoering kunnen worden gebracht. Moge 1928 aan verschillende fabrieksbesturen de overtuiging brengen, dat een georganiseerde zuivelorganisatie ook voor hen onmisbaar is om de algemeene veehoudersbelangen te behartigen.

De balans van den bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe per 31 December 1927, sluit in inkomsten en uitgaven op een bedrag van f 60.661,05. De balans werd goedgekeurd.

Bij het punt rekening en verantwoording werden allerlei vragen gesteld.

De heer Ten Heuvel uit **Zuidwolde** o.a. vroeg, waarom men een nieuw accountantskantoor heeft genomen en spr. wees er in dit verband op, dat de accountants de Kramer en v. d. Ploeg blijkens hun rapport „afgezien van enkele kleinigheden” de boekhouding zeer correct en juist gevoerd bevonden hebben. Maar omtrent die “kleinigheden” was spr. toch niet heelemaal gerust, waarom hij daaromtrent een nadere verklaring vroeg.

De VOORZITTER zeide, dat het Groninger accountantskantoor is genomen om een onbevangen oordeel over de totale administratie van den bond te krijgen en spr. was ervan overtuigd, dat men daar aan het goede kantoor was.

Ten aanzien van die „enkele kleinigheden” gaf de secretaris een nadere toelichting, waaruit bleek, dat het hier slechts drie kleinigheidjes, betrof, n.l. een rekeningetje van *f* 10, dat niet in rekening was gebracht; een telfoutje in een rekeningetje van *f* 9 en een telfout op den staat van den goederenvoorraad van *f* 100. Deze foutjes zijn echter hersteld, doch op de rekening van dit jaar, omdat een herstel op 1927 niet meer mogelijk was.

Allerlei vragen werden voorts nog gesteld, o.a. over het reservekapitaal, over het pensioenfonds, enz. enz., op welke vragen de secretaris een uitvoerig antwoord gaf.

De heer Scheltens uit **Zweeloo** concludeerde, dat uit de gevoerde besprekingen over de diverse behandelde punten tot nu toe wel voldoende was gebleken, dat er in den Drentschen Zuivelbond iets broeit en dat er iets moet gebeuren om klaren wijn te schenken.

Spr. hoopte, dat, als straks bij de rondvraag de motie-Sleen aan de orde zou komen, het bestuur zich daar niet tegen zou verzetten, omdat er nu eens spijkers met koppen zouden moeten worden geslagen.

De voorzitter zeide, dat die woorden hem uit het hart gegrepen waren. De zakelijke antwoorden, die de secretaris op al de gestelde vragen gegeven heeft, zijn zeer duidelijk geweest en daaruit is ook wel gebleken, dat het er met den Bond nog niet zoo slecht voorstaat als men wel eens zegt dat het geval is. U weet, aldus de voorzitter, dat er telkens en telkens grieven zijn in de provincie en dat telkens en telkens weer de zondebok is: Buning.

Welnu, aldus spr., als er grieven zijn, laat men dan niet onder elkaar blijven mokken, maar laat men met z'n grieven bij het bestuur komen. Dat zal die grieven onderzoeken en de leden kunnen er van overtuigd zijn, dat dat onderzoek absoluut grondig zal zijn.

De heer Scheltens zeide, dat het niet zijn bedoeling was geweest het bestuur of den secretaris in bescherming te nemen. Meermalen, aldus spr., sta ik zelf regelrecht tegenover het bestuur of den secretaris, maar wij moeten nu eens uit het troebele water geraken, waarin de Bond helaas al geruimen tijd verkeert. (Applaus).

Vervolgens werd de rekening en verantwoording als voorgesteld vastgesteld.

Behandeld werd daarna de agenda der **algemeene vergadering van den FNZ.**, aan het slot waarvan werd besloten den Drentschen afgevaardigde op te dragen op de vergadering van den FNZ. te stemmen vóór de daar ter tafel komende voorstellen.

Vervolgens werden **eenige mededeelingen** gedaan ten aanzien van het **Melkbesluit**, waaromtrent door den secretaris het volgende werd voorgelezen:

Reeds meerdere malen werden besprekingen gehouden inzake een praktische uitvoering van het Melkbesluit, hetwelk bij Kon. Besluit van 23 Juni 1925 werd uitgevaardigd. De indruk bij velen is, dat het Melkbesluit alleen betrekking heeft op de in consumptie gebrachte melk, doch deze meening is niet juist. Wij lieten ons daaromtrent nauwkeurig inlichten, door een 3-tal schriftelijke vragen in te zenden aan den Directeur-Generaal van de Volksgezondheid, uit

wiens beantwoording duidelijk is komen vast te staan, dat verschillende artikelen, zonder meer op alle melkveehouders van toepassing zijn.

Nu bevat het Melkbesluit wel een artikel, dat, wanneer veehouders of fabrieken geen melk in consumptie brengen, zij voor enkele artikelen van het Melkbesluit ontheffing kunnen krijgen, doch om een dergelijke ontheffing voor die artikelen te kunnen bekomen, moeten verschillende andere voorwaarden en formaliteiten in acht genomen worden, die op zich zelf weer verschillende moeilijkheden en bezwaren met zich brengen, terwijl daarmede het recht van de ambtenaren van den Keuringsdienst, desverlangd op onverwachte tijden controles of inspecties uit te voeren, niet komt te vervallen.

Bedenkt men verder, dat voor een viertal artikelen van het Melkbesluit, welke ook op de veehoudersbedrijven betrekking hebben, niet de mogelijkheid bestaat, ontheffing als vorenbedoeld, te kunnen verkrijgen, dan zal het duidelijk zijn, dat het vragen van ontheffing op grond van art. 23 practisch weinig zin heeft.

De wettelijke bepalingen, betrekking hebbende op een betere melkwinning, zijn er, en vroeg of laat, daaraan valt niet te ontkomen, zullen de veehouders daarmede in aanraking komen, hetgeen, wil men zich voor moeilijkheden sparen, de noodzakelijkheid meebrengt, dat de verbetering van de kwaliteit der melk zeer ernstig ter hand genomen zal moeten worden.

Het voorgaande had betrekking op de verplichtingen, die den veehouders ingevolge het Melkbesluit zijn opgelegd, doch daarnaast is, naar mijn meening, aldus de secretaris, van niet minder beteekenis de vraag: brengt het den veehouder voordeel, indien hij de kwaliteit van zijn gewonnen melk zooveel mogelijk tracht te verbeteren?"

Deze vraag is al oud en steeds in bevestigenden zin beantwoord.

Door ons, zoo ging de secretaris verder, werd reeds een paar malen een enquête ingesteld inzake de maatregelen, die door zuivelfabrieken genomen worden, om langs propagandistischen en controleerenden weg hun leden op te wekken melk van prima kwaliteit te leveren.

In vele huishoudelijke reglementen van zuivelfabrieken komen bepalingen voor, die ook betrekking hebben op het leveren van melk van prima kwaliteit.

Het is bekend, dat de kwaliteit der zuivelproducten ten nauwste verband houdt met de kwaliteit der grondstof (de melk) en het is zeer prettig te kunnen melden, dat door de groote toewijding van de coöp. zuivelfabrieken in onze provincie, de kwaliteit der boter zeer belangrijk vooruitgegaan is. Toch kan op het gebied der melkwinning nog veel meer gedaan worden en wanneer men zich rekenschap wil geven van de vele moeilijkheden, die door verschillende landen ons bij den afzet onzer zuivelproducten in den weg gelegd worden, de maatregelen, die door andere, ons beconcurrerende, zuivellanden getroffen worden om zuivelproducten van verhoogde kwaliteit op de wereldmarkt te brengen, dan zal het voor den veehouder inderdaad van groot belang zijn, wanneer gemeenschappelijk gestreefd wordt naar kwaliteitsverbetering der melk.

Zoowel op grond der wettelijke voorschriften, maar nog meer om het economisch belang van het veehoudersbedrijf, is kwaliteitsverbetering der melk dringend noodzakelijk.

Het dagelijksch bestuur, aldus de secretaris, had een onderhoud met den Directeur v/d. Warenkeuringsdienst, den heer Dr. C. K. Zijlstra, waar besprekingen gehouden werden over de vraag op welke wijze practisch een regeling zou kunnen worden getroffen, zoodanig: 1e. dat aan de wettelijke voorschriften van het Melkbesluit wordt voldaan ; 2e. dat tevens een algemeene kwaliteitsverbetering der melk, dus ook voor de industriemelk wordt verkregen. Nadien werden daarover in een algemeene bestuursvergadering besprekingen gehouden en tot ons groot genoegen kan worden medegedeeld, dat tusschen Keuringsdienst en Bond, overeen-

stemming kon worden verkregen om langs organisatorischen en practischen weg dit zoo belangrijke vraagstuk op te lossen. Het ligt in de bedoeling, verschillende bepalingen te omschrijven. Fabrieken, die daaraan wenschen deel te nemen, kunnen zich daartoe vrijwillig aanmelden. Een speciaal daartoe in te stellen commissie zal deze melkhygieneafdeeling verzorgen.

Wanneer de algemeene vergadering met dit beginsel mocht instemmen, dan ligt het in de bedoeling, dat het bestuur daartoe een commissie zal benoemen, die dan nader de voorwaarden en bepalingen zal onderzoeken en ontwerpen, om daarna vervolgens op kringvergaderingen dit punt in details te behandelen.

Er is mij medegedeeld, zoo besloot de secretaris, dat ik kort moest zijn, waarom ik niet in details ben getreden. Bovendien komt het mij voor, dat de kringvergaderingen zich ook veel beter leenen om dit belangrijke vraagstuk te zijner tijd in details te behandelen. Toch. hoop ik, dat ik er in geslaagd ben in dit zeer korte bestek te hebben aangetoond, dat hier twee punten, die voor de veehouders van groot belang zijn, het beste en het goedkoopste kunnen worden uitgevoerd, indien ze gecombineerd worden, om ze op vrijwillige wijze en door gemeenschappelijk samen te werken in uitvoering te nemen.

Kort voordat de secretaris deze mededeelingen deed, was de directeur van den Warenkeuringsdienst, de heer Dr. Zijlstra. ter vergadering gekomen. Applaus.

De heer JONGBLOED (**Odoorn**) wilde in de hoogste klassen der lagere school zindelijkheid bij de kinderen aankweeken, ten bate der „schoone melk”. Spr. had daarover o.a. met een meester gesproken en ook volgens diens zienswijze moest iets dergelijks in de leerplichtwet worden opgenomen.

Bij de **rondvraag** stelde de heer DE JONG uit Eext de vraag, of de controle van den Drentschen Zuivelbond wel aan te bevelen is, waarbij spr. wees op het verslag in de Prov. Drentsche en Asser Courant, aangaande de bekende Hijker kwestie. Voorts wees spr. er dat in het den leden toegezonden schrijven van den Zuivelbond (opgenomen onder ingezonden in ons Zaterdagnummer — Red.) wordt gezegd, dat de secretaris voor de gepleegde fraude aan de fabriek te Hijken geen verantwoordelijkheid draagt.

De VOORZITTER antwoordde den heer De Jong, dat bij het begin der vergadering was besloten op deze zaak thans niet verder in te gaan.

Onze overtuiging, aldus de Voorzitter, is, dat de secretaris van den Bond geheel vrijuit gaat, ofschoon het bestuur toegeeft, dat de plaats gehad hebbende balans-controle niet de juiste is. Zij werd echter in opdracht der fabrieken gevoerd.

De heer DE JONG zeide, dat hij den secretaris geen verwijt heeft willen maken, maar dat hij slechts een vraag gesteld heeft om te weten of de controle van den Bond goed is, ja dan neen. De VOORZITTER antwoordde op deze vraag bevestigend.

De heer SANDERS uit **Exloo** vroeg, waarom de controle van den heer de Muinck Sr. nu niet meer over den Bond gaat. Dat achtte spr. meer gewenscht, omdat iemand buiten den Bond veel vrijer tegenover de controle staat, dan b.v. de secretaris van den Bond dat zelf kan.

De heer MULDER uit **Exloo** wees er op, dat de Bond voor het vierde kwartaal een anderen accountant in de plaats van den heer de Muinck heeft genomen. Spr. zou de reden daarvan graag vernemen. De heer Crone, aldus spr., heeft van den Bond altijd als van een glazen huis gesproken, waar men aan alle kanten doorheen kan zien, maar er hangt nu toch wel min of meer een gordijn voor.

De VOORZITTER, verwacht hebbende dat deze vraag zou worden gedaan, gaf den heer Mulder daarop het volgende antwoord :

Naar aanleiding van de vragen welke betrekking hebben op de administratieve controle van den heer de Muinck, kan ik mededeelen, dat zoolang ik zitting heb in uw Bondsbestuur het mij altijd is voorgekomen, dat het verband tusschen den heer de Muinck en den Bond al een zeer wonderlijke was.

Zooals het heette, was de heer De Muinck door den Bond aangewezen om die administraties te controleeren, welke daarvoor in aanmerking kwamen. Het eigenaardige in deze zaak was, dat de rapporten van de betreffende controles gedeeltelijk via het Bondsbestuur aan de betreffende fabrieken werden gezonden, terwijl weer andere rechtstreeks door den heer de Muinck aan de fabriek gezonden werden.

De betaling van den heer de Muinck geschiedde via den Bond.

Dit nu heb ik altijd een scheeven toestand gevonden, omdat naar mijn meening, als de controle van een fabriek aan den Bond wordt opgedragen, de Bond den heer de Muinck opdraagt deze controle te verrichten en hij zijne bevindingen in een rapport aan het Bondsbestuur moet voorleggen. Na kennisname van dat rapport kan dit dan, voorzien zoo noodig van op- of aanmerkingen, aan het betrokken Bestuur der fabriek toegezonden worden.

Zooals de zaken nu geregeld zijn, is de heer de Muinck in naam ambtenaar van den Bond, terwijl hij zich in werkelijkheid niet als zoodanig beschouwde. In dit verband wijs ik op zijn eigen uitspraak in de Bestuursvergadering van 13 Juli 1921, waar hij zelve erkend heeft, dat er geen overeenkomst tusschen hem en den Bond bestaat.

Gedurig, zoo vervolgde de Voorzitter, is er conflict geweest tusschen het Bestuur van den Bond en den heer de Muinck, zooals mij door den Secretaris werd medegedeeld, en daarom droeg ik dezen op mij uit de notulen der vergaderingen alle kwesties met den heer de Muinck te verzamelen en deze hebben wij aan alle leden van het Bondsbestuur toegezonden, terwijl daarna in een voltallige vergadering van het Bestuur, de regeling met den heer de Muinck aan de orde werd gesteld.

Allen waren het er over eens, dat deze toestand niet bestendig moest worden, maar dat hieraan zoo spoedig mogelijk een eind moest komen.

Dat de toestand een scheeve was, meen ik met het volgende te kunnen demonstreeren. Wanneer de heer de Muinck in opdracht van den Secretaris van den Bond een fabrieksadministratie controleerde, was hij de werknemer van den Bond (den Secretaris.) Waarbij ook belast was met de controle van de administratie van den Secretaris van den Bond, daar kon het wel niet anders, of dit moest leiden tot verwikkelingen, die dan ook niet zijn uitgebleven.

De heer de Muinck heeft zelve gezegd in de Algemeene vergadering d.d. 18 Augustus 1920 dat hij nog hoogstens een paar jaar de werkzaamheden zou willen waarnemen, maar dat is steeds blijven doorloopen.

Het Bondsbestuur heeft in zijn vergadering d.d. 21 Januari 1928 aan het Dagelijksch Bestuur opgedragen, om de samenwerking met den heer de Muinck te verbreken, en ter uitvoering van dat besluit hebben wij den 21 Februari 1928 j.1. den heer de Muinck mondeling medegedeeld, dat de Bond de overeenkomst met dezen, zoo er van overeenkomst althans sprake kon zijn, per 1 Mei 1928 wenschte te verbreken.

Persoonlijk heb ik den heer de Muinck den raad gegeven zijn ontslag te vragen. Waar geen verzoek om ontslag is ingekomen, hebben wij per 1 Mei de samenwerking met den heer de Muinck verbroken. Wij hebben hem daarbij medegedeeld dat hij volkomen vrij is om de controles aan die fabrieken uit te voeren, welke hem rechtstreeks worden opgedragen.

De controle van de Bondsadministratie zelve, meenden wij aan iemand anders te moeten opdragen, omdat er zooveel gepraat wordt over deze administratie, dat het Bondsbestuur in zijn tegenwoordige samenstelling een onbevangen onderzoek meende te moeten eischen zal het de verantwoordelijkheid van die administratie in de toekomst kunnen dragen. En daarom hebben wij gemeend daarvoor te moeten nemen het Accountantskantoor de Kramer en van der Ploeg..

Wij hadden den heer de Kramer ook opgedragen o.m. een uitvoerige studie te maken van de inrichting der administratie, en ons eventueel te adviseeren tot vereenvoudiging of verduidelijking ervan en ons mede te deelen of ons Bondsschip soms ook te veel tuigage had in den vorm van te veel personeel.

Ik kan de vergadering mededeelen, zoo vervolgde de Voorzitter, dat het oordeel van den heer de Kramer gunstig luidde. Met betrekking tot de inrichting der administratie afd. aankoop worden een paar wijzigingen voorgesteld waarover nog nader overleg gepleegd moet worden. Met betrekking tot de belasting van het personeel is de heer de Kramer van meening dat hier niet bezuinigd kan worden.

Ik heb gemeend deze zaak uitvoerig te moeten toelichten, aldus de Voorzitter, omdat het Bestuur een gezonde lucht in onze bondszaken beslist noodig acht en daar ook met kracht naar streeft.

Dezer dagen was ik op een morgen 10 minuten voor 9 op het kantoor van den Bond. Zonder dat ik of de Secretaris ergens van wisten, komt iemand de deur binnenstap die zich aan mij voorstelt als ambtenaar van 't kantoor De Kramer, en zegt. dat hij de kas kwam controleeren. Zonder tijd te verliezen stapte hij door naar den boekhouder, waar hij zich van zijn opdracht kweet. Zoo wenschen wij het en ik hoop dat wij daarmede in den geest van den Bond handelen, aldus eindigde de Voorzitter.

De heer DE JONG legde er daarna den nadruk op, dat de controle van den heer De Muinck Sr. te Eext altijd tot volle tevredenheid van het Bestuur is verricht, (applaus).

De heer HARTLIEF uit **Norg** wees er op, dat de controle, die de heer De Muinck voerde, altijd zeer correct was, maar dat de controle, die de heer Booyenga (Boijenga) voert, thans ook; zeer voldoet, waarop de VOORZITTER antwoordde, dat de controle, die de heer Booyenga tot nu toe uitgeoefend heeft, tot volle tevredenheid van alle betrokkenen is verricht en dat met groot vertrouwen met hem de toekomst tegemoet kan worden gegaan.

De heer KOEKOEK uit **Zuidwolde** deelde daarna namens de fabriek te Zuidwolde mee, dat in de laatst gehouden vergadering dezer fabriek, besloten was als lid van den Bond te bedanken.

De motie Sleen.

De motie Sleen werd vervolgens aan de orde gesteld.

De heer HARTLIEF verzette zich tegen het instellen van een commissie als in de motie Sleen bedoeld. De vergadering heeft haar vertrouwensmannen in het bestuur gekozen en dat moet de zaak onderzoeken, zeide hij.

De heer HUISMAN wilde de commissie uit bestuursleden der fabrieken doen bestaan en er geen directeuren in opnemen en haar opdragen na te gaan waarom diverse fabrieken als lid hebben bedankt en waarom andere fabrieken niet als lid tot den bond zijn toegetreden. De administratieve controle diende hier z.i. buiten te blijven.

Daarna werden de volgende fabrieken genoemd: **Exloo**, **Zweeloo** en **Peize** ; al deze drie fabrieken zullen een vertegenwoordiger in de commissie aanwijzen, terwijl ook de Voorzitter van den bond, de heer Van Leusen er zitting in zal nemen.

De heer Ten Heuvel (**Zuidwolde**) vroeg vervolgens naar aanleiding van het ingezonden stuk van den secretaris in de krant, of de parafen van den secretaris in het kasboek van de zuivelfabriek te Hijken staan, ja dan neen.

De Voorzitter meende deze vraag niet te moeten beantwoorden.

De heer Ten Heuvel drong echter op beantwoording aan; als waar was wat spr. vroeg dan noemde hij het ingezonden stuk van den secretaris in de krant schande.

Daarna stond de Commissaris der Koningin op. Met buitengewone belangstelling, aldus spr. heb ik de discussies in deze vergadering over de behartiging van de belangen van den landbouw, die U allen zoo zeer ten harte gaat, gevolgd.

Maar nu de kwestie Hijken, die Uw aller belangstelling heeft in een dergelijken vorm ter tafel komt, meen ik toch als jurist en als oud-advocaat een woord in het midden te moeten brengen, om u dezen raad te geven niet in te grijpen in deze zaak, zoolang die, nog bij de Justitie in onderzoek is.

Het isi een goede en algemeen geldende gewoonte om 'n strafzaak, zoolang de Rechtbank er niet haar uitspraak in heeft gedaan, noch naar dé een, noch naar de andere zijde te beïnvloeden. Is uit het te vellen vonnis straks eenigerlei conclusie te trekken, dan kan men zien wat verder te doen is, doch men late den rechter wat des rechters is en bemoeie zich in dit stadium met de zaak niet.

De Voorzitter dankte den Commissaris voor dit advies, dat hij wenschte te volgen.

De heer Ten Heuvel bleef echter zijn standpunt handhaven.

De heer Veenstra uit **Dalen** oordeelde het vervolgens het meest gewenscht den raad van den Commissaris der Koningin niet in den wind te slaan en het volle vertrouwen in de Nederlandse Rechtspraak te stellen.

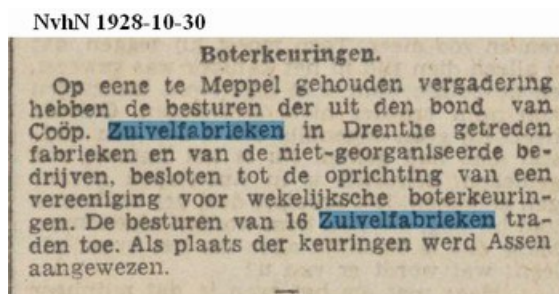
De heer Scheltens kon zich daarmee vereenigen. Doch, aldus spr. wanneer mocht blijken dat de secretaris van den bond willens en wetens door middel van een ingezonden stuk leugens verteld heeft, dan moet er iets gebeuren dat hem zal heugen.

Tenslotte werd besloten overeenkomstig het advies van den Commissaris en sloot de Voorzitter met een woord van dank aan de aanwezigen voor hun opkomst de vergadering.

Middags werd in de bioscoop Apollo voor de leden van den Bond en enkele genoodigden de bekende Drenthe film vertoond.

NvhN 1928-10-30

Opgericht door 16 buiten de Zuivelbond staande zuivelfabrieken Drentsche Boter

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1928-12-24

Verslag vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN – Zaterdag werd in het Hotel „*Het Wapen van Drenthe*” te Assen, een algemeene vergadering gehouden van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, onder voorzitterschap van den heer O. van Leusen te Frederiksoord.

De vergadering werd o.m. bijgewoond door den voorzitter van den FNZ. dr. F. E. Posthuma, den algemeen secretaris van den FNZ. den heer J. A. Geluk, die door den voorzitter hartelijk welkom werden geheeten.

Voorts was o.m. aanwezig de heer G. F. Crone, eereid. 1

De Voorzitter opende de vergadering met de mededeeling, dat hij geen openingsrede zou houden, niet uit onverschilligheid, doch de lust heeft spr. daartoe ontbroken. Spr. hoopte dat de vergadering hem zou excuseeren.

Notulen.

2. Aan de orde waren de notulen van de ledenvergadering van 21 Mei 1928 (opgenomen in het *Officieel Orgaan* van Woensdag 12 Dec. 1928). De heer Ten Heuvel (Zuidwolde) had gehoopt, dat de notulen in overeenstemming zouden zijn met de waarheid. Verschillende zaken heeft spr. daarin gemist. In de eerste plaats een vraag ten aanzien van den accountant De Kramer van „*Stad en Lande*” en het accountantschap van den heer De Muinck Sr. In de tweede plaats heeft spr. in de notulen gemist zijn vraag, naar aanleiding van een ingezonden stuk in het N.v.h.N. van den secretaris, waarin deze verklaarde het kasboek in Hijken nooit te hebben gezien.

Spr. zou gaarne de notulen zien aangevuld le. met zijn vraag, ten aanzien van den accountant, 2e. met zijn vraag wat is waar óf het ingezonden stuk óf de zichtbare parafen in het kasboek van Hijken. Een antwoord had spr. daarop nog niet gehad.

De heer Lubbers (Zweeloo) zeide, gemist te hebben een antwoord van den Voorzitter, dat aldus moest luiden: als de secretaris ons voorgelogen heeft, zal er iets gebeuren. De heer Zwiers (Dalen) miste uit de notulen een voorstel-Zweeloo om den secretaris te ontslaan. De Voorzitter antwoordde, dat van deze opmerkingen nota zou worden genomen.

Mededeelingen.

3. De secretaris deed vervolgens verschillende mededeelingen. In de eerste plaats omtrent diverse cursussen voor het geven van Zuivelonderwijs.

Aan de statistiek namen deel 30 fabrieken, waarvan 21 fabrieken, in verband met de ingezonden opgave, zijn bezocht. De regeling met de uitgetreden fabrieken, werd door het bestuur aangehouden.

Omtrent de instelling van een kaascontrolestation zijn nog onderhandelingen gaande tusschen den Bond en het Drentsch Landbouwenootschap.

Mededeelingen werden gedaan omtrent de instelling van een kaasbeurs in Drenthe. Advies van het bestuur werd aan de Kamer van Koophandel verstrekt. De boterkeuringen verliepen normaal. Over het 3e kwartaal kwam nog een 32-tal fabrieken voor een diploma in aanmerking. Er werden twee openbare boterkeuringen gehouden.

Aankoop: De omzet was het afgelopen jaar vrijwel gelijk aan die van het voorgaande.

Betreffende verzekering van directeuren en hunne weduwen en weezen werd o.m. medege-
deeld dat het aantal verzekerden zich iets uitbreidde.

De verdere plannen betreffende een regeling van de uitvoering van het Melkbesluit bleven
rusten, in verband met den toestand in Drenthe.

Het bestuur van den Bond sloot zich inzake de wenschelijkheid van de verbinding van een
mond- en klauwzeer-instituut aan de Rijksseruminrichting, aan bij het standpunt van het be-
stuur van den FNZ., dat de kosten van een dergelijk instituut ten laste dienen te komen van 's-
Rijks kas.

Voorts is er op gewezen, dat tusschen boeren door middel van bestrijdingsorganisaties en de
Regering eventueel een nauwe samenwerking behoort te zijn.

Toelating leden.

4. Aanvraag van de Coöp. Zuivelfabriek "Smilde" te Smilde, om als lid van den Bond toe te
treden. Het Bondsbestuur adviseerde tot toelating. Met algemeene stemmen werd besloten de
fabriek te Smilde toe te laten als lid.

De Voorzitter heette Smilde als nieuw lid welkom, en verheugde zich er over, dat deze fabriek
de streep was overgestapt en mede wilde werken in de goede richting. Hierop werd gepau-
zeer.

De Secretaris-kwestie.

5. Na heropening der vergadering kwam aan de orde: Behandeling van het rapport van den
FNZ. Het rapport en het advies van het dagelijksch bestuur van den FNZ. luidt als volgt:

's-Gravenhage, 20 Nov. 1928.

Aan het Bestuur van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe,
Assen, Stationsdwarsstraat 5.

Het Dagelijksch Bestuur van den FNZ. heeft zich, op verzoek door een bespreking in Uwe be-
stuursvergadering en door bijwoning eener algemeene ledenvergadering op 31 October 1928,
op de hoogte gesteld van de in Uwen Bond heerschende moeilijkheden, waardoor 16 van de
47 fabrieken hebben gemeend, tegen 1 Januari 1929 het lidmaatschap van den Bond te moeten
opzeggen.

Uit de gehouden besprekingen is het volgende gebleken.

Onder de Bondsleden bestaan bezwaren tegen enkele maatregelen, welke in de laatste jaren
door den Bond zijn ingevoerd en de wijze, waarop de Secretaris, vooral bij de totstandko-
ming, dezer maatregelen, is opgetreden.

Deze maatregelen betreffen in hoofdzaak :

a. de vastkoppeling der pensionneering van de directeuren van de fabrieken aan de afdeeling
Aankoop, in dier voege, dat de overschotten dezer afdeeling worden gebruikt als premie voor
deze verzekeringen ;

b. de bedrijfsstatistiek en het daarmede verband houdende ontslag van den heer de Muinck als
bondsaccountant.

Men heeft bezwaar tegen het optreden van den heer Buning en wel in hoofdzaak omdat men
in de onder a. en b. genoemde maatregelen zijn werk ziet. Hij schijnt hiervoor nogal een ge-
forceerde propaganda gemaakt te hebben. Overigens heeft men wel bezwaar tegen zijn wijze
van optreden en vooral door het geval Hijken schijnt hij veler sympathie en vertrouwen verlo-
ren te hebben.

Verder achten enkele fabrieken de huishouding van den Bond te duur.

Van de 16 uitgetreden fabrieken waren er 12 ter algemeene vergadering vertegenwoordigd. Van deze 12 fabrieken hebben er 7 verklaard, dat zij het lidmaatschap hebben opgezegd, omdat zij geen vertrouwen meer hebben in het werk van den Secretaris, waarvan er 4 hebben verklaard haar ontslag te zullen intrekken, wanneer de Secretaris heengaat; 4 fabrieken hebben bedankt, omdat zij meenen dat de Bond, nu er een vrij groot aantal fabrieken uittreedt, te duur zal worden.

Van de niet bedankt hebbende fabrieken hebben 10 zich uitgesproken voor het heengaan van den Secretaris. Geen dezer fabrieken heeft zich echter uitgesproken voor ontslag van den secretaris. Wel zou men het van belang achten, indien er een regeling kon worden getroffen, waarbij het den Secretaris mogelijk werd gemaakt, heen te gaan. Men erkent het goede werk, dat de Secretaris heeft gedaan, maar hij heeft de mentaliteit der Drentsche bevolking niet voldoende begrepen, althans hij heeft hiermede geen voldoende rekening gehouden. Zijn optreden schijnt, — hoewel goed bedoeld — niet altijd tactisch te zijn geweest.

Ons Dagelijksch Bestuur is van oordeel:

1. dat er geen reden tot ontslag van den heer Buning is;
2. dat ontslagname door den heer Buning in het belang van den Bond is;
3. dat de heer Buning heeft gehandeld in opdracht van Bestuur en Algemeene Vergadering, waardoor deze verantwoordelijk zijn voor de door hem gepropageerde maatregelen;
4. dat voor zijn rekening komt het nemen van het initiatief en het minder tactisch optreden;
5. dat hem ontslagname moet worden mogelijk gemaakt door een aannemelijke wachtgeldregeling;
6. dat de geheele organisatie en huishouding van den Bond aan een onderzoek dienen te worden onderworpen en dat de statuten en reglementen van den Bond dienen te worden gewijzigd.
7. dat de algemeene vergadering van den Bond besluite een commissie, bestaande uit twee leden van het Dagelijksch Bestuur van den FNZ. en twee leden van Uw Bestuur, te machtigen een wachtgeldregeling voor den Secretaris vast te stellen en een onderzoek als in 6 bedoeld te doen instellen.

Het Dagelijksch Bestuur van den FNZ.

(w.g.) POSTHUMA, Voorzitter,

(w.g.) GELUK, Secretaris.

Het voorstel van het bestuur van den Drentschen Bond luidt als volgt:

Het bestuur vraagt machtiging van de algemeene vergadering, tot het instellen van de commissie, bedoeld bij punt 7 van het rapport, met dien verstande, dat het bestuur adviseert de Commissie te doen bestaan uit 5 leden n.l. dat het 5e lid door de 4 andere leden wordt aangevoerd.

De heer Schelhaas (**Hoogeveen**) vroeg of het bestuur meeding in het het advies van den FNZ. De Voorzitter antwoordde bevestigend.

De heer Schelhaas zeide, dan niet met dit voorstel mee te kunnen gaan.

Daarin wordt n.l. gesproken van het „vaststellen” van een wachtgeldregeling voor den secretaris, zonder dat de algemeene vergadering daartegen op kan komen. Op die wijze weten we dus niet, aldus spr., waar we aan toe zijn. Het beste acht spr., laat den secretaris met ingang van 1 Januari verdwijnen en geef hem een jaar tractement mee. Kon de algemeene vergade-

ring de regeling van de commissie niet goedkeuren, dan was de Bond weer in opstand. Er moest daarom z.i. heden een einde aan komen.

De heer Tiemes (**Uffelte**) zeide te betwijfelen of de schuld van den heer Buning wel voldoende voor den dag is gekomen. Men heeft eenigszins vage bewijzen, en niet bewijzen waarmee ieder kan instemmen. Het is mogelijk, dat enkele fabrieken zich niet met zijn handelwijze kunnen vereenigen en spr. kan zich voorstellen, dat deze gaarne zouden zien, dat de heer Buning verdween.

Spr. evenwel zou het beter vinden, om het nog eens met den heer Buning te probeeren. Zondaren worden wel eens voorwaardelijk gestraft. Dat werkt soms heel goed. Was het niet wenschelijk, Vroeg spr., het salaris van den heer Buning één óf twee jaar met *f* 500 of zooiets te verminderen bijv. ? De heer Buning zou dan de gelegenheid hebben zich intusschen te beteren. Spr. vond, dat we allen moesten kunnen vergeten en vergeven. Bovendien, wie was overtuigd, dat een nieuwe secr. allen zou bevredigen ? Thans is men bezig den bond af te breken. Dat is makkelijk, maar opbouwen dat is moeilijk.

De heer De Jong (**Eext**) zeide, den heer Buning te hebben, leeren kennen als iemand, die heel veel goeds heeft gedaan, niettegenstaande zijn zwakke zijden. Spr. was het met den vorigen spreker eens, dat men het nog eens een jaar moest probeeren. Spr. was van oordeel, dat er, in deze vergadering toch wel mannen waren, die een bemiddelingsvoorstel konden indienen, dat allen samen konden blijven.

De heer Koekoek (**Zuidwolde**) zeide uit het advies en het voorgestelde te lezen, dat een commissie werd opgedragen, dat een wachtgeldregeling wordt vastgesteld, dat reglementen en statuten worden gewijzigd en dat de heer Buning verdwijnt. Beide laatste vergaderingen werd getracht het met den heer Buning te probeeren. De meerderheid in de vorige vergadering heeft zich evenwel uitgesproken, dat de heer Buning verdwijnt.

De Voorzitter en meerdere stemmen : „Dat is niet juist.”

De heer Koekoek zeide deze woorden terug te nemen, doch bleef van oordeel, dat het gewenscht was dat de heer Buning verdwijnt.

Spr. zeide, dat de Drentsche boeren best in staat zijn hun eigen schapen te scheren en stelde voor uit de vergadering een commissie te benoemen, welke voorstellen zal hebben te doen aan de volgende algemeene vergadering.

De heer G. Nijenhuis (**Gieten**) zeide in de punten 1 en 2 van het advies van den FNZ. een tegenspraak te gevoelen. Spr. trok hieruit de conclusie, dat er een zeker onrecht gebeurt. In de voor-vorige vergadering, was de secretaris niet aanwezig. Misschien is er toen, juist daardoor, zooveel over hem gesproken. Spr. heeft daarom den indruk, dat de zaak niet voldoende belicht is geworden, vooral van de zijde van den secretaris zelf niet. Deze heeft z.i. nog geen voldoende gelegenheid gehad, zich te verdedigen. Dat is ten minste toch, wat men hem kan laten doen. Men kan niet overgaan tot ontslag, als in dezelfde vergadering de secretaris niet de gelegenheid gegeven is zich te verdedigen. Dat gaf spr. ernstig in overweging.

Spr. was van oordeel, dat vele bedrijven niet op deze zaak zouden zijn ingegaan, als anderen daartoe niet hadden aangezet. Laat men bedenken wat men doet, aldus spr., opdat men later geen spijt heeft van zijn besluit. Spr. was van oordeel, dat óf de secretaris moest zich in deze vergadering kunnen verdedigen, óf een commissie van onderzoek moest de heele zaak nog eens nagaan, en den secretaris en de fabrieken die bezwaren hebben, hooren.

De volgende vergadering kan dan op de zaak worden teruggekomen. Al hetgeen is aangevend, al staat vast, dat de secretaris in de zaak Hijken is tekort geschoten, is aldus spr., geen aanleiding, om een besluit te nemen, als men vandaag wil doen.

De heer Steenge Bzn. (**Annerveenschekanaal**) zeide weinig voor nóg meer commissies te voelen. Men blijft dan in het onzekere. Spr. wenschte, dat thans een besluit zou genomen worden. De heer Ten Heuvel (**Zuidwolde**) zou gaarne van het bestuur antwoord willen op zijn vragen, in een vorige vergadering gesteld: n.l. hoe de zaak ten aanzien van Hijken in elkaar had gezeten. Had de secretaris gelijk, zooals in zijn ingezonden stuk gezegd, of was het anders. In het heele rapport wordt deze aangelegenheid niet besproken.

Spr. achtte het in het belang van den Zuivelbond, dat men heenging den heer Buning te doen verdwijnen. Dan zouden de uitgetreden fabrieken hun houding thans nog kunnen bepalen. Want wij allen hebben toch de bedoeling, zoo zeide spr., te hebben in Drenthe één Bond.

De heer Stapel (**Haalweide**) was van oordeel, dat de zaak nu moest afloopen. Als hier besloten werd, dat de heer Buning zou verdwijnen, zouden er heel wat fabrieken zijn, die lid wilden blijven. Als al die fabrieken, die bedankt hebben woord houden, dan zou toch over een paar jaren, de bond verdwijnen.

De heer Zwiers (**Dalen**) ondersteunde het voorstel Hoogeveen.

De heer Hartlief (**Norg**) zeide geen aanmerkingen te hebben op de werkzaamheden van den heer Buning. Spr. zou zeggen, laten we de zaak nog eens grondig onderzoeken. Als er geen redenen zijn thans ontslag te geven, zou spr. daar sterk tegen zijn.

De heer Jongbloed (**Odoorn**) zou gaarne het oordeel willen hooren van den FNZ.

Dr. Posthuma, Voorzitter FNZ.) verklaarde, dat het dagelijksch bestuur heel ernstig deze aangelegenheid heeft nagegaan. In de voorvorige vergadering heeft het bestuur alle mogelijke moeite gedaan om de heeren „los” te krijgen, teneinde hunne bezwaren te hooren. Alle fabrieken zijn hoofdelijk naar haar bezwaren gevraagd. Op die wijze had spr. er uit gekregen, wat het FNZ.-bestuur wenschte te vernemen. Op grond daarvan is een rapport gezonden, opzettelijk kort, om de zaak niet moeilijker te maken dan ze is. Het oordeel van het dagelijksch bestuur is in zeven punten neergelegd.

Spr. ging daarop na het verband tusschen die punten.

Op de vraag, welke het bestuur zich stelde: is er reden tot ontslag, luidde het antwoord: er is geen reden tot ontslag. Maar, zooals het in een huishouding zoo dikwijls gebeurt, dat twee overigens goed willende menschen niet bij elkaar passen, zoo gaat zoiets nog veel gemakkelijker in een vereeniging, waar men met zoovelen te doen heeft. Spr. wilde het iemand te doen geven in een vereeniging als dezen Bond, het alle vijftig fabrieken, naar den zin te maken.

Zoo kan het best, dat men ten aanzien van dezen bond, met een overigens goed willenden secretaris en vijftig goedwillende fabrieken, tot een conclusie komt, dat het 't beste is, dat de secretaris verdwijnt. Wij aldus spr., zeggen tot den bond: gij hebt niet het recht den secretaris te ontslaan, maar wij zeggen ook: secretaris en bond passen niet bij elkaar. Daarom is het 't beste, dat de secretaris ontslag neemt. Dat gaat echter niet zóó. Die ontslagname moet den secretaris worden mogelijk gemaakt, door een aannemelijke wachtgeldregeling.

Over het vraagstuk zelve heeft het dagelijksch bestuur zijn oordeel afgegeven in de punten 3 en 4. Spr. merkte op, dat de secretaris in elke vereeniging een machtige persoonlijkheid is, die zijn ambt ten goede en ten kwade kan uitoefenen. Echter heeft hij hier naast zich een bestuur en de algemeene vergadering. Niet kwalijk kan hem genomen worden, als de secretaris namens het bestuur en de algemeene vergadering besluiten uitvoert. Het bestuur en de algemeene vergadering zijn toch verantwoordelijk voor de door den secretaris gepropageerde maatregelen.

Het kan wezen, dat een secretaris te vooruitstrevend is voor een bepaald deel van het land. Alle dingen moet men zien in het licht der verhoudingen, waarin men zich bevindt. Het kan dus een nadeel opleveren, dat de secretaris te vooruitstrevend is. Wat dezen secretaris ten laste kan worden gelegd is het initiatief en een minder tactisch optreden. Wat het laatste betreft moet de een zus, dé ander zoö aangepakt worden, zeide spr.

Als gij den secretaris, aldus spr., tot de vergadering verwijt, dat hij besluiten uitvoert in opdracht van het bestuur en de algemeene vergadering, dan valt dit terug op uw eigen verantwoordelijkheid. Tot den secretaris zou spr. dit willen zeggen: gij hebt den sprong te ver vooruit genomen, als wel wenschelijk geweest ware in verband met deze provincie en de menschen in deze provincie.

Aan het advies voegt den FNZ., aldus spr., toe, uw organisatie is niet in orde, uw huishouding is niet in orde, uw statuten zijn niet in orde; we raden u aan, die eens te laten bekijken.

Spr. twijfelde er niet aan of de Drentsche boeren zouden in staat zijn hun eigen schapen te scheren. Als het bestuur van den Drentschen bond echter komt bij het bestuur van den FNZ. met de vraag het uit de moeilijkheden te willen helpen, als dat FNZ. bestuur zegt: doe voorstellen uit onzen naam, dan kan men er echter niet mee uit om dan nog te zeggen: wij scheren onze eigen schapen zelf. Ook de algemeene vergadering kan dit niet zeggen, want: die is verantwoordelijk voor wat het bestuur doet.

Het FNZ.-bestuur adviseert: laat een commissie benoemen, zet daarin twee eigen schapenscheerders, zet daarin twee andere mannen, die er ook nog wel wat van weten Aanvaardt deze raad, om de zaken in het belang van beide af te wikkelen. Doet men dat niet, het FNZ.-bestuur zal er niet heet of koud onder worden. Echter kan men het niet kwalijk nemen, als bij niet-opvolging van het advies het bestuur zegt: „Als je weer eens in de soep ligt, kom dan niet weer bij ons.” Met de kleine wijziging, van de toevoeging van een vijfde lid, gekozen door de andere vier, kon het, dagelijksch bestuur van den FNZ. zich vereenigen.

Voor de goede verhouding van bond en secretaris, en de verhoudingen in den bond zelf, beval spr. deze oplossing aan.

Den sprekers beantwoordend zeide spr. dat hij onderscheid wilde maken tusschen de elf fabrieken die uittraden en zij die bleven. De elf fabrieken hadden z.i. niets anders te doen dan óf rustig heen te gaan óf terug te keeren van de dwalingen baars weegs.

Spr. zeide dat hij eerst wel eens had mogen hooren of die fabrieken blijven ja, dan nee. Als spr. te kiezen had schaarde hij zich aan de zijde van de dertig fabrieken, die blijven in de grote organisatie.

Het motief van enkele fabrieken, dat de omslag te hoog zou werden voor de fabrieken, die zouden blijven, vervalt, aldus spr., door het voorstel van het bestuur, dat de omslag niet hooger zal werden. Als de 30 fabrieken, die blijven, weten wat ze willen, dan was spr. voor liquidatie niet hang. (?)

Ten aanzien van het voorstel van Hoogeveen, zeide spr. dat, dit voorstel den Bond in elk geval een jaar salaris zou kosten, terwijl men nog niet weet, wat de commissie later zegt. Het is best mogelijk dat de Bond niet meer kosten krijgt en toch een behoorlijke wachtgeldregeling tot stand komt.

Tot Uffelte zou spr. dit willen zeggen, dat spr. den secretaris niet beschouwen kon als zondaar. Dan had hij het rapport van den FNZ. niet moeten onderteekenen.

Eext wilde een bemiddelingsvoorstel. Dat bemiddelingsvoorstel wilde spr. dan hierin zien, dat de commissie ook zou worden opgedragen, te onderzoeken of de secretaris kon worden gehandhaafd bij de 30 fabrieken die blijven.

Zuidwolde vroeg spr. waarom het thans nog van de gelegenheid gebruik wilde maken, de macht van de elf fabrieken op te leggen aan de dertig, daar deze elf toch met 1 Januari zouden verdwijnen. Een antwoord op de vragen door den heer Ten Heuvel gesteld is reeds vermeld in het rapport van de heeren Anema en Geluk.

Gieten antwoordde spr. dat in geen deele onrecht geschiedt, op grond van wat hij eerder reeds had uiteengezet. Den secretaris raadde spr. ter sterkste af zich thans te verdedigen: daar hij zwart zou noemen, wat de ander wit noemt. Een hopeloos geharrewar dus.

Spr. ontraadde de vergadering op den meest sterke wijze thans een besluit ten aanzien van den secretaris te nemen.

De Voorzitter dankte den heer Posthuma voor zijn duidelijke uiteenzetting.

De heer Tiemes zeide geheel accoord te gaan met de woorden van den heer Posthuma. Spr. had niet bedoeld te zeggen, dat hij den heer Buning als een zondaar beschouwde.

De heer Ten Heuvel zeide dat de fabriek te Zuidwolde zou blijven in den Bond als de secretaris heenging. Wij hebben, aldus spr., een laatste poging gedaan om te trachten in den Bond te blijven. Om elke verdachtmaking weg te nemen zou spr. willen voorstellen niemand uit het bestuur van den Drentschen Bond in de commissie te benoemen. Spr. wist dat het hier ging om aller belang, voor de elf of eventueel de 16 fabrieken is zeker een nieuwe bond niet aan te bevelen. Hij zou daarom gaarne zien dat deze laatste fabrieken kenden besluiten lid te blijven.

De heer Schelhaas zeide dat zijn voorstel te wijten was aan het advies van het bestuur. Daarin staat dat een wachtgeldregeling zou worden „vastgesteld” door de commissie. Had men gesproken van „voorgesteld”, dan was Hoogeveen daarin meegegaan.

De Voorzitter zeide dat het bondsbestuur deze wijziging kon overnemen. Evenzoo nam 't bestuur over als voorstel „de werkzaamheid der commissie uit te breiden en haar op te dragen nader te onderzoeken of de secretaris bij de 30 fabrieken gehandhaafd kan blijven.”

Do heer Schelhaas zeide dat hij met die laatste toevoeging niet accoord kon gaan. Spr. stelde bij wijze van amendement alleen voor het woord „vaststellen” te veranderen in „voorstellen.”

Dr. Posthuma betoogde dat de Drentsche bond in nood tot het algemeen hoofdbestuur was gekomen met de vraag den bond bij te staan. Spr. herhaalde dat de FNZ. er niet heet of koud onder zou worden, als het advies niet werd opgevolgd, met dien verstande dat de FNZ. een volgende maal zich van advies zou verschoonen.

Als men dat „vaststellen” verandert in „voorstellen”, aldus spr., begaat de Bond tegen den secretaris een misdaad. Waarom? De secretaris moet gescheiden worden van den Bond, meenen wij, dat moet mogelijk gemaakt worden door een behoorlijke wachtgeldregeling. Het vaststellen daarvan moet echter naar zijn oordeel, overgelaten worden aan een commissie van „vroe-

de mannen” die de verhoudingen door en door kennen. Deze commissie zal èn de belangen van den secretaris èn van den Drentschen Bond in aanmerking nemen. Maar de Drentsche Bond mag zich niet het recht aanmatigen te zeggen : „Wij stellen die wachtgeldregeling vast.” Spr. ontraadde dan ook de wijziging.

Da heer Schelhaas zeide dat hij, met Dr. Posthuma zou kunnen meegaan wanneer hij den zekerheid had dat de wachtgeldregeling den Bond niet meer dan het jaarsalaris van den secretaris f 4000 zou kosten. Nu dat niet het geval is, hanhaafde spr. zijn voorstel.

De heer De Vries (**Norg**) zeide dat men met het voorstel van het bestuur en het advies van den FNZ. de zaak vooruit zou loopen. Wij weten toch nog niet of de heer Buning heen gaat. Spr. constateerde drie stroomingen. 1e de categorie, die de boel over den kop wilde gooien; 2e, de categorie, die lid wilde blijven als de heer Buning weg zou gaan; 3e. de categorie (waartoe spr. zelf behoort) die den Bond wilde mét den heer Buning als secretaris.

Alvorens een wachtgeldregeling vast te stellen, zou men dus eerst de uitspraak moeten hebben, dat de heer Buning zou heengaan.

De heer Nijenhuis meende, dat in de desbetreffende vergadering, het. FNZ -bestuur met den indruk weg was gegaan, welke het thans naar voren heeft gebracht. Misschien is het bestuur tijdens deze-vergadering tot andere gedachten gekomen.

Spr. voor zich geloofde dat er tegen den secretaris veel stemming is gemaakt door looze geruchten, verdachtmaking enz. Men ziet reeds welken kant het uitgaat. Spr. zou den secretaris alsnog de gelegenheid willen geven, zich te rechtvaardigen.

Dr. Posthuma zeide, dat het bestuur wel meer wist, dan het op die vergadering was te weet gekomen. Ook met den heer Buning is gesproken. Spr. raadde den heer Buning ernstig althans een pleidooi te houden, omdat de vergadering daarvoor niet gestemd was.

Spr. bepleitte aanneming van het oorspronkelijke voorstel.

De heer Moorman (**Beilen**) verklaarde een bemiddelingsvoorstel te willen doen. Waar het spr. toescheen, dat hier een geest van wantrouwen heerschte, zou spr. willen voorstellen bij de commissie van vier, uit het midden der vergadering 3 leden te benoemen. De heer Bousema (Hoogeveen) meende te moeten constateeren, dat het FNZ. bestuur geen concreet voorstel heeft gedaan.

De Secretaris zeide, dat het laatste jaar 1928 wel zeer moeilijk voor hem was geweest. Spr. had verschillende grieven en beschuldigingen behandeld in een „verweer”. Spr. zou den heer Nijenhuis;willen vragen goed te vinden, dit verweer bij een andere gelegenheid aan de 30 trouw gebleven fabrieken te mogen zenden of nog liever dit over te leggen aan de commissie.⁵³

De Voorzitter deelde mede, dat thans gestemd zoü worden over het amendement van den heer Schelhaas, het woord „vaststellen” te veranderen in „voorstellen”.

Bij nader inzien verklaarde het bondsbestuur zich tegen dit amendement.

Het amendement van den heer Schelhaas werd hierop aangenomen met 62 tegen 51 stemmen.

Door het bestuur werd overgenomen het amendement „De werkzaamheden der commissie uit te breiden en haar op te dragen een nader onderzoek in te stellen of de secretaris kan blijven gehandhaafd bij de 30 fabrieken”.

53 De hier na volgende tekst nog niet als knipsel in systeem (ZHN.)

De heer A. van der Sluis (**Havelte**) betreurde het dat van de zijde van het bondsbestuur geen hand uitgestoken is, om de uitgetreden fabrieken tot den bond terug te doen keeren. Zij willen dat doen als de secretaris verdwijnt en een reorganisatie plaats heeft. Spr. had graag gezien, dat het bondsbestuur gezegd had, kom onder onze vleugels terug.

De heer Deodatus te **Roden** (Hoofdbestuur) zeide. dat het bondsbestuur heel veel moeite heeft gedaan, om de uittredende fabrieken te bewegen in de gelederen van den Bond te blijven.

Men komt echter met „als dat gebeurt en dat gebeurt” en met niets positiefs. We hebben, aldus spr., niets aan dat „als” en „als”. Laat men er rekening mee houden, zeide spr., dat wij met 30 leden heusch wel in staat zijn ons varkentje te wasschen.

Het amendement werd hierop in stemming gebracht en aangenomen met 53 tegen 47 stemmen.

Met algemeene stemmen werd het voorgestelde in punt 5 — behoudens de aangebrachte wijziging door aanneming van de amendementen hierop aangenomen.

De Graafschap bode 1928-12-28

Moeilijkheden in den Drentschen Zuivelbond.

Een te vooruitstrevende secretaris.

In den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe heersen momenteel ernstige moeilijkheden, waardoor zestien van de 47 fabrieken gemeend hebben tegen 1 Jan. 1929 het lidmaatschap van de Bond te moeten opzeggen.

Bedoelde moeilijkheden vinden hun oorzaak in het optreden van de secretaris, de heer Werumeus Buning, die, ofschoon hij 't goed bedoelt, niet altijd even tactisch te werk is gegaan. De overgrote meerderheid der leden erkent 't goede werk, dat de secretaris gedaan heeft, maar hij heeft de mentaliteit, de gedachtengang der Drentse bevolking niet voldoende begrepen, althans hij heeft daarmede niet genoeg rekening gehouden. - De secretaris, zo wordt verder gezegd, is te vooruitstrevend! Vooral wordt hem kwalijk genomen, dat hij 'n min of meer geforceerde propaganda heeft gemaakt voor de vastkoppeling der pensionering van de directeuren aan de afdeling Aankoop, in dier voege, dat de overschotten dezer Afdeling worden gebruikt als premie.

Maandag vergaderde de bond. Van de 16 uitgetreden fabrieken waren er 12 ter algemene vergadering vertegenwoordigd. Van deze 12 fabrieken hebben er 7 verklaard, dat zij het lidmaatschap hebben opgezegd, omdat zij geen vertrouwen meer hebben in het werk van de secretaris. Vier van deze hebben verklaard, haar ontslag te willen intrekken, wanneer de secretaris heengaat.

Het dag. bestuur van de FN Z. en 't bestuur van den Drentse Zuivelbond gingen daarmee akkoord - zijn van oordeel, dat de ontslagneming door de heer Buning in 't belang van de Bond is en dat verder de gehele organisatie van de Bond aan een onderzoek moet worden onderworpen. Bij de discussies hierover zei dr. Posthuma dat Bond en secretaris niet bij elkaar passen en dat 't daarom beter is dat de heer Buning - natuurlijk met een behoorlijke wachtgeldregeling - gaat.

Besloten is tenslotte een commissie op te dragen de zaak van secretaris en bond te onderzoeken en na te gaan of beiden in de toekomst bij elkaar zullen passen.

De heer Werumeus Buning zei dat het jaar 1928 moeilijk voor hem is geweest; hij zal zijn verweer overleggen aan de commissie.

NvhN 1928-12-28

1. Verslag verg., Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

Te Assen werd Zaterdag onder voorzitterschap van den heer G. van Leusen de ledenvergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden.

De voorzitter sprak een woord van welkom tot de heeren Posthuma, voorzitter van den FNZ. en Geluk, secretaris van de F.N.Z.

De afdeeling Smilde werd met algemeene stemmen aangenomen als lid van den Bond.

De secretaris deed verschillende mededeelingen waaraan het volgende is ontleend: Verschillende cursussen werden gehouden o.a. te Assen een vervolgcursus voor botermakers-centrifugisten; te Meppel een vervolgcursus voor kaasmakers; te Emmen een vervolgcursus voor botermakers-centrifugisten.

Aan de statistiek en administratieve controle nemen een 30-tal fabrieken deel; aan de administratieve controle namen deel 17 fabrieken. De boterkeuringen verliepen normaal. Over het 3e kwartaal komen nog een 32-tal bedrijven voor een diploma in aanmerking.

Het aantal verzekerden breidde zich uit, er werd afgesloten voor een bedrag van totaal f 18.200.

De moeilijkheden in den Bond.

Thans werd in behandeling genomen het rapport van den F. N. Z. over de in den Bond heersche moeilijkheden waardoor 16 van de 47 fabrieken hebben gemeend tegen 1 Januari 1929 het lidmaatschap van den Bond te moeien opzeggen.

Het rapport vermeldt, dat uit de gehouden besprekingen het volgende is gebleken. Onder de Bondsleden bestaan bezwaren tegen enkele maatregelen, welke in de laatste jaren door den Bond zijn ingevoerd en de wijze waarop de Secretaris, vooral bij de totstandkoming dezer maatregelen, is opgetreden.

Deze maatregelen betreffen in noofdzak:

- a. de vastkoppeling der pensioneerding van de directeuren van de fabrieken aan de afdeling Aankoop, in dier voege, dat de overschotten dezer afdeeling worden gebruikt als premie voor deze verrekeningen.
- b. de bedrijfsstatistiek en het daarmede verband houdende ontslag van den heer de Muinck als bondsaccountant. Men heeft bezwaar tegen het optreden van den heer Buning en wel in hoofdzaak omdat men in de onder a en b, genoemde maatregelen zijn werk ziet. Hij schijnt hiervoor nog al een geforceerde propaganda gemaakt te hebben! Overigens heeft men wel bezwaar tegen zijn wijze van optreden en vooral door het geval-Hijken, schijnt hij veler sympathie en vertrouwen verloren te hebben. Verder achten enkele fabrieken de huishouding van den Bond te duur.

Van de 18 uitgetreden fabrieken waren er 12 ter algemeene vergadering vertegenwoordigd. Van deze 12 fabrieken hebben er 7 verklaard, dat zij het lidmaatschap hebben opgezegd, omdat zij geen vertrouwen meer hebben in het werk van den Secretaris, waarvan er 4 hebben verklaard, haar ontslag te willen intrekken, wanneer de secretaris heengaat; 4 fabrieken hebben bedankt omdat zij meenden, dat de Bond, nu er een vrij groot aantal fabrieken uittreedt, te duur zal worden.

Van de niet bedankt hebbende fabrieken hebben 10 zich uitgesproken voor het heengaan van den Secretaris.

Geen dezer fabrieken heeft zich echter uitgesproken voor ontslag van den Secretarie. Wel zou men het van belang achten, Indien er een regeling kon worden getroffen, waarbij het den secretaris mogelijk werd gemaakt, heen te gaan. Men erkent het goede werk, dat de secretaris heeft gedaan, maar hij heeft de mentaliteit der Drentsche bevolking niet voldoende begrepen, althans hij heeft hiermede geen voldoende rekening gehouden. Zijn optreden schijnt, hoewel goed bedoeld, niet altijd tactisch te zijn geweest.

Het Dagelijksch Bestuur is van oordeel:

- 1) dat er geen reden tot ontslag van den heer Buning is;
- 2) dat de ontslagname door den heer Buning in het belang van den Bond is;

- 3) dat de heer Buning heeft gehandeld in opdracht van Bestuur en Algemene Vergadering, waardoor deze verantwoordelijk zijn voor de door hen gepropageerde maatregelen;
- 4) dat voor zijn rekening komt het nemen van het initiatief en het minder tactisch optreden;
- 5) dat hem ontslagname moet worden mogelijk gemaakt door een aannemelijke wachtgeldregeling;
- 6) dat de gehele organisatie en huishouding van den Bond aan een onderzoek dienen te worden onderworpen en dat de statuten en reglementen van den Bond dienen te worden gewijzigd;
- 7) dat de algemene vergadering van den Bond besluite een Commissie, bestaande uit twee leden van het Dagelijksch Bestuur van den F. N. Z. en twee leden van Uw bestuur, te machtigen, een wachtgeldregeling voor den secretaris vast te stellen en een onderzoek als in 6 bedoeld, te doen instellen.

Het rapport was getekend door de Heren
Dh. Posthuma, voorzitter en Geluk, secretaris.

Het bestuur ging met de voorstellen van de F.N.Z. mee.

Zeer uitvoerige besprekingen hadden plaats over dit rapport, dat door verschillende leden bekritiseerd en door Dr. Posthuma verdedigd werd. Tenslotte werd een voorstel van den heer Schelhaas, te Hoogeveen, dat de commissie de wachtgeldregeling van den secretaris niet zal vast stellen doch met voorstellen zal komen, met meerderheid van stemmen aangenomen.

Tot bestuursleden werden benoemd de heeren J. A. ter Haar te Ruinerwold en A. Schirring te Emmen. Benoemd werden in de Commissie, belast met de controle der boekhouding, de fabrieken Exloo en Norg.

Aan het bestuur werd machtiging verleend, in verband met het aanhangige onderzoek naar bezuiniging bij den Bond, een omslag te mogen heffen van ten hoogste 14 cent per 1000 K.G. melk (gelijk vorig jaar) om ter zijner tijd de definitieve voorstellen bij de algemeene vergadering in te dienen; de machtiging werd ook verleend voor de begrotingen van de afdelingen Aankoop en Bedrijfsstatistiek.

Benoemd werden in de commissie van aankoop de heeren P. van Veen te Hooghalen en F. Hogenesch te Gieten; in de commissie van onderwerp de heer A. Ijbema te Eext; in de commissie voor boterkeuringen de heeren J. Osinga te Rogat en H. Vrieling te Hoogersmilde.

Op een vraag van den voorzitter zegt de heer Posthuma, het dagelijksch bestuur te zullen adviseeren een tweetal leden in de commissie van onderzoek te benoemen.

De voorzitter dankte de heeren Dr. Posthuma en Geluk voor hun aanwezigheid.

NvhN 1928-12-29

ALG. NED. ZUIVELBOND.

Donderdag kwamen de leden van den Algemeenen Nederl. Zuivelbond (F.N.Z.) te Utrecht in jaarvergadering bijeen onder voorzitterschap van dr. F. E. Posthuma.

.....
Op verzoek van het bestuur van den Bond van Coöp. **Zuivelfabrieken** in Drenthe heeft het dagelijksch bestuur een onderzoek ingesteld naar de oorzaken van de in dezen bond heerschende moeilijkheden. Hierna heeft het een advies aan genoemd bestuur voorgelegd, aangevende de punten, die naar de opvatting van het D. B. kunnen leiden tot oplossing der moeilijkheden.

Een dezer punten is de benoeming eener commissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van het bondsbestuur en het d. b. van den F.N.Z., welke zoowel de huishouding van den bond als zijn verschillende instellingen zal hebben na te gaan en een wachtgeldregeling voor den secretaris zal dienen vast te stellen. De algemeene vergadering van den Drentschen Bond die intuschen gehouden is, heeft besloten dat de te benoemen commissie geen wachtgeldregeling zal vaststellen, doch hieromtrent een voorstel zal doen, terwijl deze commissie tevens zal nagaan of het nog mogelijk is dat de secretaris met de overblijvende fabrieken van den bond zal blijven samenwerken.

.....

1929

Nieuwsblad vh Noorden 1929-01-29

nog inkorten

Officiële opening Zuivelbeurs Drenthe en Overijssel.

Rede van burgemeester Knoppers.

MEPPEL, 28 Jan. Hedenmiddag had alhier de officiële opening plaats van de Gemeentelijke Zuivelbeurs door de burgemeester, den heer J. Knoppers, die daarbij de volgende rede uitsprak:

„Heeren genodigden groothandelaren in zuivelproducten, producenten, leden van de gemeenteraad, leden der Commissie voor handel en industrie en niet het minst ook de afgevaardigden van de pers, namens het gemeentebestuur is het mij een voorrecht u op dezen openingsdag van de Zuivelbeurs hartelijk welkom te heten.

Wij leven in een tijd, waarin niet alleen personen en zaken zich in het bijzonder hebben te oriënteren tot het zoeken van nieuwe wegen om hun bestaan te verzekeren en uit te breiden, doch waarin ook de gemeentebesturen tot onafwijsbare plicht hebben, om — tot voordeel der gemeenschap — de omstandigheden te realiseren, die in de loop der jaren zijn geworden en gegroeid.

Het is van de Commissie voor Handel en Industrie, die onlangs in deze gemeente is gevormd, uit een samengaan van de georganiseerde groepen op dit gebied, een gelukkige gedachte geweest om onder de leiding van het Gemeentebestuur al dadelijk ter hand te nemen de stichting van een Zuivelbeurs voor Drenthe en Overijssel. Gedachtig aan het spreekwoord: „Grijpt wat rijpt” en overtuigd van de uitnemende ligging der gemeente, die heel wat mogelijkheden in zich bergt, werd een band gelegd tussen handelaren en producenten, wier samenwerking in het centrum ener bloeiende zuivelindustrie in hoge mate bevorderlijk zal blijken voor aller belangen. „Grijpt wat rijpt”.

Er is hier langzaam maar zeker heel wat gerijpt; er is in enkele tientallen jaren een zuivelindustrie tot wasdom gekomen, die, naast het streven tot veredeling van melkvee en de fokdieren, de bijzondere aandacht van ons vaderland heeft gevestigd op deze landstreken. Wij herinneren er aan, dat hier nog geen 40 jaren geleden de plattelandsbevolking voor haar zuivelproducten niet anders kende, dan de ruilhandel, een ontwikkelingsvorm van de handel, die alleen nog hoogtij viert in de binnenlanden van donker Afrika.

Een zuivelfabriek was in geheel Drenthe onbekend tot in 1888, toen op initiatief van de heren W. Arends, Jan Blom en Mr. Karel Baron de Vos van Steenwijk, te **Rogat** bij Meppel, onder veel tegenstand en bekrompen bestrijding de eerste boterfabriek werd opgericht. Havelte en Nijeveen volgden, terwijl thans bijna iedere gemeente van enige betekenis in Drenthe en Overijssel haar eigen fabriek en Dorpsvereniging heeft.

Laat ons een klein stukje geschiedenis van de fabriek te Rogat naar voren brengen, omdat haar wording zo volkomen typeert den groei en de uitbouw der zuivelindustrie, van boterfabrikant tot producent van alles wat uit de melk als product aan de markt kan worden gebracht, en de gevolgen van de welvaart van het platteland.

Reeds 27 jaren geleden werd door die Vereniging ingevoerd de betaling der melk naar het vetgehalte en thans is deze betalings-methode algemeen ingevoerd en geniet de volle waardering. Het gaat hier niet simpel om een andere wijze van betaling, doch om verstrekkende gevolgen voor de veeteelt, de tijd, dat bij de melkleverantie de waterpomp een grote rol speelde, was

hiermede afgelopen; de veehouders leerden er door, dat het van de grootste betekenis is om standaard-melkvee te bezitten. Dit had tot gevolg de individuele controle toegepast op ieder dier; de fabriek strijdt voor haar eigen belang, verleende daardoor belangrijke diensten aan de gemeenschap. Die individuele controle deed de behoefte gevoelen aan standaard-fokvee. Men sloeg de handen ineen en de gemeenten de Wijk en Ruinerwold staan vooraan op dit gebied, zodat meerdere malen van daadwerkelijke Koninklijke en Ministeriële belangstelling melding kon gemaakt worden. Ook de melkhygiëne werd niet vergeten en, naar men mij mededeelde, voerde de eerste zuivelfabriek in Drenthe ook het eerst het melkonderzoek op vuilgehalte in.

Dat gaf aanvankelijk wat strubbeling, maar voor onwilligen spreekt onze degelijke Provinciale Keuringsdienst een hartig woordje mee. Reeds in Met 1925 schafte de Rogatster fabriek de verplichte terugname van de ondermelk af, want men stelde ter wille der kaasmakerij juist prijs op behoud der ondermelk. Het dwangstelsel der verplichte terugname heeft nu plaats gemaakt voor het stelsel van de vrijwillige verkoop aan de fabriek van de ondermelk, terwijl om de twee weken verandering is toegelaten.

De kaasproductie is hierdoor gefundeerd en de plattelandsbevolking vaart er in financiële zin zeer wel bij: men krijgt thans betaald het vetgehalte en tevens de uit de ondermelk bereide kaasstof.

Naast boter en kaas fabriceren anderen weer gecondenseerde melk en melkpoedersoorten; de fabrieken van enige betekenis in de omgeving van Meppel, in Drenthe en Overijssel, maken alle kaas en melkpoeder.

Ik mag u niet verzwijgen, dat de toenemende kaasproductie aanleiding heeft gegeven tot enige ongerustheid in deze gemeente die vond hierin haar oorsprong, dat de ondermelk gebezigd werd voor de biggenfokkerij en Meppel naar haar marktaanvoeren de tweede marktplaats ons land is voor den biggenhandel. Voor enkele jaren geleden was er sprake van de vestiging ener chemische fabriek, die uit de caseïne allerhande artikelen zou bereiden. Tóén werd in deskundige kringen reeds gevreesd voor achteruitgang in bedoelde fokkerij. Ten onrechte echter meent de boerenstand, dat de wei, die van de kaasbereiding achterblijft, een slap en waardeeloos product is en afstand doen van ondermelk zou betekenen het einde der varkenshouderij

In de wei is overgebleven al de licht verteerbare en voedzame melksuiker benevens de waardevolle anorganische zouten. Uit voederproeven, door landbouworganisaties in Noord-Brabant genomen, is gebleken, dat de dieren even goed en snel groeien van de wei, waaraan wat vismeel is toegevoegd. Hier, in de omgeving van 't Rogat, zijn er landbouwers, die evenveel varkens houden als vóór het verkopen van de ondermelk aan de fabriek.

Financieel wederom een voordeel, want men krijgt nu meer geld voor de melk dan voorheen, terwijl de voedingstoelage op de wei veel minder kost.

Hiermee heb ik u geschetst de groei en de uitbouw van het zuivelbedrijf; van gezaghebbende zijde heeft men mij verzekerd, dat hier de zuivelindustrie op een hoog peil staat. Meppel is het centrum van een bloeiende zuivelindustrie en die betekenisvolle plaats krijgt nog groter waarde door de van Rijkswegen ondernomen grote landontginningen en de nuttige verkaveling die zich van Almelo af als een gordel uitstrekt tot aan Vollenhove, terwijl deze gemeente in het middelpunt ligt van deze belangrijke onderneming. Reeds nu werd bij de besprekingen door een der groothandelaren in zuivelproducten opgemerkt, dat de jaarlijks toenemende productie wijst op een intensieve industrie; de grote landbouwwerken zullen naast de opkomende tuin-

bouw zeker binnen enkele jaren van groten invloed zijn op het nog krachtiger worden van de zuivelindustrie in deze streken.

De stichting van een zuivelbeurs in deze gemeente is dus alleszins te verklaren; de handel en de producenten hebben de handen ineen geslagen. De belangen van de handel brengen mede, dat de producenten rustig enkele uren per week de vertegenwoordigers der grote handelshuizen kunnen spreken, beter dan het haastig afdoen van zaken op een overvolle beurs elders. Men mag hier dus spreken van een gezonde en begrijpelijke decentralisatie. De gemeente biedt al de voordelen van haar gunstige ligging met betrekking tot het verkeer en het vervoer der producten, terwijl de transportarbeid in deze bedrijvige handelsplaats goed is geoutilleerd.

Het nuttige werk der Commissie voor Handel en Industrie heeft weerklank gevonden bij de gemeenteraad, die gaarne mede helpt de instandhouding van de beurs te bevorderen. Voor de zo welwillend verstrekte voorlichting en medewerking van de zijde der groothandelaren en producenten brengen wij een woord van warmen dank. Hierdoor werd het mogelijk om reeds over te gaan tot de instelling van een Beurs-commissie, bestaande uit de heeren G. Grondsma te Leeuwarden (voorz.), G. Posthumus aldaar (vice-voorz.), 3. Klijzing te Dwingeloo (secretaris), W. Jullens te Vollenhove (2de secr.), en J. Osinga te Rogat (penningm.), terwijl het Dag. Bestuur dezer gemeente wethouder Mr. W. Doornbos heeft aangewezen als Gedelegeerde.

Bij mijn dank mag ik één persoon niet vergeten en wel den heer E. Derks Hzn., Voorz. van de Meppeler Handelsvereniging, die als lid der Commissie voor Handel en Industrie een stil, doch groot aandeel heeft gehad in het welslagen der ondernomen poging. De beurs zal groeien en bloeien, als handel en productie haar maken tot een trefpunt van beider belangen.

Namens de gemeente Meppel zeg ik krachtige medewerking toe en in vol vertrouwen op dezen energieke tak der industrie verklaar ik de gemeentelijke Zuivelbeurs voor geopend.

Nieuwsblad vh Noorden 1929-03-06

Runderhorzelbestrijding over 1928 in de Drenthe.

Door de Drentse Zuivelbond is een verslag opgemaakt over de resultaten der Runderhorzelbestrijding in 1928. In de meeste plaatsen is deze geschied onder leiding van de zuivelfabriek, in sommige plaatsen door de Landbouwvereniging en in weer anderen door het Veefonds.

In een 17-tal plaatsen werd de bestrijding met zalf uitgevoerd, in 5 plaatsen met kalkwater en tabak, in 7 plaatsen met pincet en mesje en in een 2-tal plaatsen eenmaal met zalf en eenmaal met pincet en mesje.

Met uitzondering van enkele verenigingen werd vrij algemeen het vee tweemaal behandeld, n.l. eenmaal in de staltijd en eenmaal in de weidetijd.

Werd in 1927 tot een aantal bedrijven de toegang geweigerd, voor 1928 waren deze gevallen zeer sporadisch.

De resultaten met de zalf waren niet overal dezelfde. Sommigen deelden mee, dat de zalf uitstekend had voldaan, de meesten antwoordden, dat de zalf goede resultaten gaf, terwijl bij enkelen de uitslag niet onverdeeld gunstig was: Zelfs hadden een 4-tal slechte resultaten met de zalf. De resultaten waren goed als de zalf gebruikt werd, wanneer de larven een voldoende

ontwikkeling hadden gekregen en een opening in de huid aanwezig was, waardoor de zalf tot de larve kon doordringen. Bij de verenigingen, die de bestrijding uitvoerden met pincet en mesje, waren de resultaten alle bevredigend.

Van de 5 verenigingen, die als bestrijdingsmiddel kalkwater en tabak bezigden, verkregen 2 uitstekende resultaten, één niet onverdeeld gunstige en 2 niet gunstig. Er werden naar schatting een 10.000 stallen bezocht, 45.000 dieren behandeld. De kosten waren nogal uiteenlopend; er waren er van 4½ ct. per rund en ook van 40 cent per rund. In de meeste gevallen bedroegen de kosten 10 cent per rund.

In 1928 kwam de runderhorzelvlieg in veel mindere mate voor dan in 1927, wellicht door de weersgesteldheid.

NvhN 1929-05-23

Verslag verg. Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe

ASSEN: Gisteren werd te Assen onder voorzitterschap van de heer G. van Leusen de ledenvergadering van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden. Van de aangesloten fabrieken waren 28 vertegenwoordigd.

In de huishoudelijke vergadering werd hierop behandeld het rapport der Commissie ingesteld door de vorige algemene vergadering bestaande uit de heren G. C. Lunsingh Meijer (voorzitter). J. A. Geluk (secr. FNZ.); en als leden de heren B. J. Kooistra, H. K. Koster, G. van Leusen, in behandeling genomen en na korte bespreking werden de voorstellen der Commissie met meerderheid van stemmen aangenomen.

De conclusie van de Commissie is dat er geen redenen zijn tot ontslag van de secretaris, maar dat het in het belang van de Bond is, dat voor den secretaris een goede wachtgeldregeling wordt vastgesteld, zodat het hem mogelijk gemaakt wordt op eervolle wijze ontslag te vragen, gezien vooral het juiste oordeel over zijn werk, waartoe de Commissie na haar onderzoek is gekomen.

De secretaris, de heer Weruméus Buning deed daarop verschillende mededelingen.

Het jaarverslag over 1928 werd vastgesteld, daaraan is het volgende ontleend: Het aantal leden daalde van 47 tot 30, wegens opheffing van één en het bedanken van 16 bedrijven. De hoeveelheid verwerkte melk door de op 1 Jan. 1929 aangesloten zuivelfabrieken bedraagt 107.936.131 K.G. Het aantal buitengewone leden bedroeg op 1 Jan, 1929, 40.

Voor 1928 werd wederom de runderhorzelbestrijding door de zuivelfabrieken ter hand genomen, terwijl dit op sommige plaatsen door de Landbouwvereniging of Veefonds geschiedde. Er werden naar schatting een 10.000 stallen bezocht, 45000 dieren behandeld.. De kosten waren nogal uiteenlopend; er waren er van 4½ cent per rund en ook van 40 ct, per rund. In de meeste gevallen bedroegen de kosten plm. 10 cent per rund. In 1928 kwam de runderhorzelvlieg in veel mindere mate, wellicht mede door de weersgesteldheid, voor dan in 1927.

De productie van melk nam plm. 1,05 pct. af. Hierop zal ongetwijfeld het koude weer van het eerste halfjaar van 1928 van invloed zijn geweest, waardoor de grasgroei en hooiopbrengst gering was.

De botermarkt verliep dit jaar veel gunstiger dan voorgaand jaar. De hoogste notering te Leeuwarden was f2.46 op 14 December, de laagste f1.82 op 1 Juni.

De uitvoer bedroeg 47 miljoen K.G. Naar 56 landen werd boter geëxporteerd. De import van boter in ons land was van geen betekenis.

De kaasafzet was dit jaar vrij wat gunstiger dan vorig jaar. In het begin van het jaar waren de prijzen reeds hoger dan vorig jaar, hetgeen zich steeds handhaafde, ja soms zelfs verre daarboven. De totale uitvoer was 5 miljoen K.G. lager dan het vorig jaar. Totaal werd 93 miljoen K.G. uitgevoerd.

In vergelijking met het vorig jaar was de melkpoederhandel dit jaar beter. De uitvoer steeg met 15 miljoen K.G., voornamelijk door de meerdere export van magere condens en volle melkpoeder. Er werd 181 miljoen K.G. melkpoeder uitgevoerd.

De boterkeuringen verliepen zeer normaal. Van de 47 Drentse bedrijven kwamen bij het einde van het jaar 33 voor een diploma in aanmerking en van de 14 Groninger bedrijven 9. Aan het bedrijf te Bunne werd het Eerediploma toegekend.

De proeven om de boter in de zomermaanden bij plm. 130° C. te bewaren werden voortgezet.⁵⁴

In 1928 werd op 11 plaatsen cursussen in het melken gegeven. Aan deze 11 cursussen werd aan een 125-tal personen les gegeven.

In 1928 werden in totaal 8 kaaskeuringen te Groningen gehouden, waaraan werd, deelgenomen door 12 Drentse en 8 Groninger fabrieken.

Bij de behandeling van de rekening m verantwoordening welke sloot in ontvangst en uitgaaf met een totaal bedrag van f69.107,86½ en met een nadelig saldo van f2914.35, werden rapporten van de accountant en contrólecommissie goedgekeurd.

Van het bestuur werd machtiging verleend tot uitvoering van het in de huishoudelijke vergadering genomen besluit. Onder dankzegging voor de aangename wijze, waarop de besprekingen waren gevoerd, sloot de voorzitter de vergadering.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1929-06-06

Secretaris Werumeus Buning aanvaard ontslagregeling.

Naar we vernemen, heeft de heer J. P. Werumeus Buning, secretaris van den Drentschen Zuivelbond, in verband met het in de algemeene ledenvergadering van dien Bond van 22 Mei j.1. met 45 tegen 24 stemmen aangenomen rapport der commissie van onderzoek inzake de moeilijkheden in den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, de verklaring afgelegd, dat hij, om daarmee uitsluitend het belang van den Drentschen boerenstand in het algemeen en in het bijzonder die van de Drentsche Zuivelorganisatie te dienen, bereid is, de door de

54 Mogelijk 13 gr. (ZHN.)

commissie voorgestelde en door de algemeene vergadering aangenomen wachtgeldregeling, te accepteren, op grond van materiële redenen en de slecht geregelde rechtspositie.

In die regeling wordt bepaald, dat den secretaris een vergoeding bij ontslagaanvraag zal worden toegekend van f 8000, waarvan hij ten hoogste f 4000 per jaar zal kunnen opvorderen tenzij hij een beter dan z'n huidige functie gesalarieerde betrekking aanvaardt, in welk geval hem f 1000 vergoeding zal worden gegeven voor zijn te maken onkosten.⁵⁵

De commissie is tot dit voorstel gekomen op grond van het feit, dat zij tot uitdrukking wil zien gebracht, de verantwoordelijkheid, welke de Bond in den gang van zaken, thans tot deze regeling aanleiding gevende, ongetwijfeld heeft gehad.

De commissie meent, dat de Bond, bij deze regeling, in staat zal zijn, een nieuwen secretaris aan te stellen, terwijl het den heer Buning, gezien vooral het gunstige oordeel over zijn werk, waartoe de commissie na haar onderzoek is gekomen, niet te moeilijk zal vallen een nieuwe positie te verwerven, waarin hij ongetwijfeld meer bevrediging zal vinden, dan hij in het werk van den Drentschen Bond onder de gegeven omstandigheden nog mogelijk acht.

Zijn we goed ingelicht, dan zal de heer Werumeus Buning thans tegen 1 September e.k. ontslag uit z'n tegenwoordige betrekking vragen, welk ontslag de algemeene vergadering in dat geval besloot, eervol te verlenen.

NvhN 1929-11-14

Samenvoeging der Groningsche en Drentsche⁵⁶ zuivelbonden.

In het orgaan van den Alg. Ned. Zuivelbond (FNZ.) lezen wij omtrent het bovenstaande:

De Commissie, die door de besturen der beide genoemde organisaties en het dagelijksch bestuur van den FNZ. was aangewezen om dit onderzoek in te stellen, heeft hare bevindingen in een rapport neergelegd en dit de vorige week aan de drie genoemde besturen, aangeboden.

In dit rapport; waarin zij zoowel de destijds in de vergadering der Bondsbesturen, gehouden beschouwingen weergeeft, als de door haar zelf ondezochte punten uitvoerig bespreekt, biedt de Commissie ook een concept-begrooting aan voor een eventueel op te richten gecombineerden Bond in de beide provinciën.

Hare beschouwingen heeft zij in een tiental conclusies samengevat, waarin zij o.m. als hare meening uitspreekt, dat het in het belang der georganiseerde

NvhN 1929-10-16

Samenvoeging van den Drentschen en den Groninger Zuivelbond.

Op 16 September j.l. heeft, aldus lezen wij in het Officiël Orgaan van den Alg. Ned. Zuivelbond, op verzoek van de Besturen van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe en den Bond van Zuivelfabrieken in Groningen, te Zwolle een vergadering plaats gehad onder leiding van het Dagelijksch Bestuur van den F. N. Z. ter bespreking van een nauwere samenwerking tusschen de genoemde Bonden.

Besloten werd een Commissie te benoemen, die de voor- en nadeelen eener samenvoeging zal onderzoeken en een plan voor eventueele combinatie zal ontwerpen.

Tot leden dezer Commissie zijn benoemd: door den B. v. C. Z. in Drenthe de heeren R. Deodatus Pz. te Roden en B. J. Kooistra te Beilen, door den B. v. Z. in Groningen de heeren L. F. Britzel te Usquert en J. D. Boersma te Grijskerk, terwijl voor den F. N. Z. de heer J. A. Geluk is aangewezen.

Deze commissie, die den heer L. F. Britzel tot haar voorzitter benoemde, heeft de vorige week vergaderd en hoopt nog vóór de a.s. najaarsvergadering der beide Bonden met een plan voor samenvoeging gereed te komen.

55 Uit verslag PDAC 1930-12-18 (in systeem): Mededelingen. De secretaris krijgt daarna het woord en doet de volgende mededelingen: In Juli werd de heer Buning bij de *Coöp Vereeniging Het Centraal Beheer* tijdelijk in dienst genomen tegen een salaris van f 2400 per jaar. Met ingang van 1 November j.l. is hij in vasten dienst overgegaan tegen een salaris van f 2750.....

56 In de kop van het knipsel staat 'Groningsche en Friesche Bonden', wat niet juist was! (ZHN.)

coöperatieve zuivelbereiding in Drenthe en Groningen is, dat, een samensmelting der beide bestaande Bonden ernstig wordt overwogen. Aan één Bond, werkende over de beide provincies, acht de commissie - vergeleken bij den bestaanden toestand - voordeelen verbonden in dien zin, dat voor dezelfde contributie meer gepresteerd kan worden. Volgens de overgelegde conceptbegrooting, zullen bij combinatie, bij een gelijkblijven der contributie (14 cent per 1000 K.G. melk), een goed uitgerust secretariaat, een technische dienst en een administratieve en technische contróle ingesteld kunnen worden.

NvhN 1929-12-18

Verslag vergadering Bond v. coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN: Gisteren werd te Assen de ledenvergadering van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* gehouden. De voorzitter, de heer R. Deodatus, sprak een woord van welkom tot de talrijke aanwezigen. Een woord van dank bracht spr. aan de afgetreden voorzitter, de heer G. van Leusen, en aan de heren, die de ingediende rapporten hebben samengesteld, in het bijzonder de heer G. C. Lunsingh Meijer, terwijl de heer Geluk, secretaris van de FNZ. een woord van welkom werd toegesproken. Besloten werd tot leden van de Bond toe te laten de Coöp. Zuivelfabrieken en Korenmalerij „*Westerbork*” te **Westerbork** en de Coöp. Zuivelfabriek „*De Eendracht*” te **Haalweide**. De secretaris de heer Tj. Hooyenga,⁵⁷ deed verschillende mededelingen waaruit bleek, dat van die administratieve Centrale door een 17-tal fabrieken gebruik gemaakt wordt. De botercontróle wordt evenals andere jaren met Groningen te Assen gehouden.

In behandeling kwam het rapport van de Commissie van onderzoek inzake eventuele samenvoeging van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* en den *Bond van Zuivelfabrieken in Groningen*. In de Commissie hadden zitting voor den Bond van C. Z. in Drenthe de heeren R. Deodatus Pzn. te Roden en B. J. Kooistra te Beilen, voor den Bond v. C. Z. in Groningen de heeren J. D. Boersma te Grijpskerk en E. F. Britzel te Usquert. De Commissie benoemde tot voorzitter den heer Britzel en tot secretaris den heer Geluk, secretaris van den FNZ.

Een uitvoerig rapport is door deze commissie samengesteld. Hare beschouwingen heeft zij in een tiental conclusies samengevat, waarin zij o.m. als haar meening uitspreekt, dat het in het belang der georganiseerde Coöp. Zuivelbereiding in Drenthe en Groningen is, dat een samensmelting der beide bestaande Bonden ernstig wordt overwogen. Aan een Bond werkende over de beide provinciën, acht de Commissie vergeleken bij den bestaanden toestand voordeelen verbonden, in dien zin, dat voor dezelfde contributie meer gepresteerd kan worden. Volgens de opgemaakte conceptbegrooting sluiten de ontvangsten en uitgaven met f 33.700, zullen bij combinatie bij een gelijkblijven der contributie (14 cent per 1000 K.G. melk) een technischen diensten een administratieve en technische contróle ingesteld kunnen worden.

Het bestuur was van meening dat alleen met overweldige meerderheid tot samenvoeging moet besloten worden. Verschillende leden voerden het woord en duidelijk bleek, dat de meningen zeer verschillend waren. Sommigen meenden, dat samenwerking niet zou gaan. De voorzitter zei, dat het zijn vaste overtuiging was, dat door samenvoeging meer kan worden gedaan; de

57 Moet Secretaris Tj. Boijenga zijn! (ZHN.)

Groninger Bond is tot den Drentschen Bond gekomen om over deze zaak besprekingen te houden. Nadat nog door verschillende leden over de zaak het woord is gevoerd, werd een voorstel van het bestuur om zich in principe voor of tegen samenvoeging te verklaren, in stemming gebracht. De uitslag was, dat 20 fabrieken zich in principe daartegen verklaarden. Het bestuur zal thans met nieuwe voorstellen komen.

In behandeling kwam het rapport van de Commissie, die de opdracht had de geheele organisatie en huishouding van den Bond aan een onderzoek te onderwerpen. In deze Commissie hadden zitting de heeren G. C. Lunsingh Meijer, voorzitter, B. J. Kooistra, H. K. Koster, J. A. Geluk, secretaris. De commissie kwam tot de volgende conclusie:

1. het is noodzakelijk, dat er splitsing tot stand komt tusschen de afdeeling Aankoop en Pensioenverrekening,
2. het is van belang, dat de afdeeling Aankoop zich meer oriënteert op den Centralen Aankoop te Arnhem en daarvan al hare artikelen betreft;
3. de administratieve en technische contróle van bondswege, zooals deze thans geregeld is, acht de commissie zeer in het belang van de fabrieken;
4. de kringvergadering en bijeenkomsten van directeuren zooals deze statutair geregeld zijn, acht de commissie in het belang van het bondswerk, waarbij zij het voorbehoud maakt, dat in de bijeenkomsten van directeuren uitsluitend onderwerpen van technischen aard worden besproken;
5. de commissie ziet geen bezwaar van financiële noch van technischer, aard, in de huidige regeling der boter- en kaaskeuringen;
6. bij de regeling van het onderwijs is het zeer in het belang van het personeel en daarmee in dat der fabrieken, dat er een zoo goed en zoo tijdig mogelijke samenwerking plaats vindt tusschen het secretariaat van den Bond en het Rijkszuivelconsulentenschap;
7. de inrichting der bondsadministratie lijkt de commissie zeer voldoende, mogelijk kan ze op enkele punten vereenvoudigd worden;
8. het komt de commissie wenschelijk voor om na te gaan of er geen commissies kunnen worden opgeheven en dit werk bij het dagelijksch bestuur komt;
9. alle bondsambtenaren dienen onder leiding van den secretaris te werken. Met diens verantwoordelijkheid aan het bestuur behoudt dit college daardoor de contróle over het geheele bondswerk.

De conclusies van dit rapport werden artikelsgewijze behandeld. De vergadering kon zich met deze conclusies vereenigen.

In de vergadering van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drente*, gehouden op 21 Met 1928, werd een Commissie benoemd, die zou onderzoeken op welke wijze practisch het beste zou kunnen worden voldaan aan de wettelijke voorschriften van het Melkbesluit en wat kan worden gedaan tot algemeene verbetering van de kwaliteit der melk.

De beide wegen om tot het gewenschte en noodzakelijke doel te geraken zijn:

- a. een aantal eenvoudige voorschriften na te leven door die bedrijven, welke zich bezig houden met den verkoop van consumptiemelk, en
- b. voorschriften na te leven door die bedrijven, welke ook zonder dat consumptiemelk wordt verkocht de algemeene kwaliteitsverbetering der melk, dus ook van de melk voor boterbereiding, kaasbereiding en de bereiding van melkproducten bestemd, wenschen. De commissie heeft gemeend, geen keuze te moeten doen tusschen die beide wegen, doch de keuze aan het bestuur over te laten. Het bestuur stelt de vergadering voor om machtiging te verleen met de regeling in zee te gaan, zoals die is omschreven in de contrólevoorschriften inzake een al-

gemeene kwaliteitsverbetering van de melk. Het bestuur stelt verder voor de niet-leden gebruik te laten maken van den dienst tegen een door het bestuur vast te stellen hogere vergoeding.

Het rapport werd in behandeling genomen en het adviseeren: d lid, dr. Zijlstra, directeur van den prov. Keuringsdienst, was aanwezig om de noodige inlichtingen te geven, terwijl hij verschillende vragen beantwoordde. Na eenige discussie werd 't bestuursvoorstel aangenomen, de nadere uitwerking werd aan het bestuur overgelaten.

Na de pauze deelde de voorzitter mede, dat het bestuur een bespreking heeft gehad over de combinatie Groningen en Asser Bond. Het bestuur stelde voor, niet in te gaan op de samenwerking met den Groninger Bond.

Dit voorstel werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen.⁵⁸

Tot bestuursleden werden herkozen de heeren R. Deodatus te Roden en J. Knol te Koekange. Benoemd werden in de commissie voor de contróle de fabriek Wapserveen; in de commissie voor onderwijs de heer H. Lunsingh te Grolloo; in de commissie voor de boterkeuringen de heer R. Mulder te Exloo. Alle gekozenen namen de benoeming aan.

De begrooting voor het jaar 1930, sluitende in ontvangst en uitgaaf op een bedrag van *f* 21.395, werd met een kleine wijziging vastgesteld.

Een voorstel van den heer Schelhaas te Hoogeveen om de vacatiegelden voor de afgevaardigden af te schaffen, werd aangenomen.

Met een woord van dank werd de vergadering door den voorzitter gesloten.

58 Op dezelfde dag hield de Groninger Zuivelbond ook een vergadering, waar hetzelfde punt op de agenda stond. In Groningen was men iets positiever, het bestuur kreeg mandaat om verder te onderhandelen over de voorwaarden. Bij de melding van FNZ. Secretaris de heer Geluk dat Drenthe het samengaan niet zag zitten, waren verdere gesprekken dus niet meer nodig – meer in MAP GbvCZ. (ZHN.)

1930

NvhN 1930-02-19

Tj. W. Booyenga⁵⁹ benoemd als secretaris van de Drentse Zuivelbond

Nieuwsblad van het Noorden 19-02-1930

Benoemd.
Benoemd is tot secretaris van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe de heer Tj. W. Booyenga te Assen, thans waarnemend secretaris.

NvhN 1930-04-30

Boter- en kaaskeuringen weer samen met de Groninger Zuivekbond...

Nieuwsblad van het Noorden 30-04-1930

Bond van Zuivelfabrieken in de provincie Groningen.

Volgens het verslag van de Commissie voor de boterkeuringen hadden deze keuringen het afgelopen jaar weer in samenwerking met den Drentschen Bond plaats. De keuringen verliepen normaal.

Het jaarverslag van de Kaaskeuringscommissie van de Drentsche en Groningsche Zuivelbonden vermeldt, dat in 1929 acht kaaskeuringen werden gehouden, waaraan 6 Groningsche en 13 Drentsche fabrieken deelnamen.

NvhN 1930-05-22

Verslag verg. Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN, 21 Mei, Heden werd te Assen de ledenvergadering van den *Bond van Coöperatieve rieden, in Drenthe* gehouden. De voorzitter de heer R. Deodatus Fzn, sprak een woord van welkom tot de aanwezigen. De secretaris, de heer Tj. W. Boijenga deed verschillende mededelingen, waaraan het volgende is ontleend.

In de vergadering van het vorig jaar is op voorstel van Hoogeveen met 52 tegen 24 stemmen aangenomen geen vacatiegeld uit te keren aan de afgevaardigde naar de algemeene vergadering. Het blijkt echter, dat volgens de statuten wel vacatiegeld moet worden uitgekeerd. Het genoemd besluit is dus onwettig en zal dus heden vacatiegeld worden uitgekeerd.

Per 1 April, de datum waarop de afdeling Aankoop is overgegaan naar den Centralen Aankoop te Arnhem, vertoont de balans een voordeelig saldo van f 1513,73. Het bestuur besloot dit bedrag ter beschikking te stellen van de leden om te rekenen naar de afname van 1 Jan. 1929 tot 1 April 1930.

Het bestuur besloot, dat afzonderlijk van de Commissie van controle, elk kwartaal de boeken worden nagezien om de beurt door een commissie van drie bestuursleden. Ook thans doet de Bond weer mee aan de afdelingstentoonstellingen. Geregeld is dit thans te Gieten, Hooge-

⁵⁹ Naast de hier gebruikte schrijfwijze, 'Booyenga' komt ook voor 'Boyenga' en 'Boijenga', deze laatste – Boijenga – is als schrijfwijze in deze MAP gebruikt!

veen en Peize, waar gezamenlijk met de plaatselijke zuivelfabriek geëxposeerd zal worden. Het bestuur besloot ook op de provinciale tentoonstelling te Assen uit te komen. De kosten van deze tentoonstelling zijn begroot op ongeveer f 1000. Waar enkele bedrijven aanmerking maakten over het tarief, is door het bestuur een nieuwe regeling samengesteld, de klasse-indeeling is thans: beneden 1 miljoen k.g. 1-2, 2-3, 3-4, 4-5, 5-7, 7 en meer. Bedrijven met een malerij betalen f 10 extra. Het totaal bedrag blijft nagenoeg onveranderd.

Aan het laboratorium worden thans per dag gemiddeld 3 à 400 monsters op streptokokken⁶⁰ onderzocht!

Na het eerste kwartaal kwamen nog 26 bedrijven in aanmerking voor een diploma, welke ook thans hiervoor nog in aanmerking komen.

Met algemeene stemmen werd besloten de Coöp. Zuivelfabrieken te Dalen en Wachstum toe te laten als lid van den Bond, met ingang van 1 Mei 1930.

De balans en resultatenrekening over 1929 werd vastgesteld op een bedrag van f 48774,78½.

Aan het jaarverslag over het jaar 1929 is het volgende ontleend: Op 1 Januari 1930 bedroeg het aantal leden 32, welke tezamen 130.821.705 K.G. melk verwerkten. Het aantal buitengewone leden bedroeg 39. Den secretaris, den heer W. Buning, werd met ingang van 1 September eervol ontslag verleend, een wachtgeldregeling werd voor hem getroffen.

Overwogen werd een samensmelting van den Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe en den Bond van Zuivelfabrieken in Groningen (opheffing der bestaande bonden en oprichting van een nieuwen band). Bij de stemming bleek dat 50 stemmen voor en 27 stemmen in principe tegen de combinatie waren. Gezien de kleine meerderheid werd besloten niet verder op de combinatie in te gaan.

In alle zes kringen werden vergaderingen gehouden, waar het dagelijksch bestuur van den Bond aanwezig was. Uit een 16-tal sollicitaties werd tot secretaris van den bond benoemd de heer Tj. W. Boijenga.

De bedrijfscontrole werd over en 20-tal bedrijven uitgeoefend; de resultaten zijn zeer gunstig te noemen; afwijkingen kwamen zelden voor. De administratieve controle werd over een 18-tal bedrijven gevoerd, aan enkele fabrieken werd de administratie gewijzigd en meer overzichtelijk ingericht.

In het afgelopen jaar gaven zich drie bedrijven op voor bondscontrole.

In het jaar 1929 werden 8 kaaskeuringen gehouden met na afloop bespreking. Aan de keuringen namen deel 6 Groninger en 13 Drentsche fabrieken, totaal 19.

De boterkeuringen verliepen weer normaal; van de Drentsche bedrijven behaalden 21 een diploma, van de Groninger bedrijven 9. Een eere-diploma werd toegekend aan de bedrijven te Frederiksoord en Peize; deze bedrijven kwamen dit jaar in het bezit van hun tiende diploma.

Hoewel over het algemeen in het afgelopen jaar tengevolge van een strenge winter en een droge zomer de melkproductie ongunstig is beïnvloed, is in onze provincie een belangrijke verhooging in de melkproductie te constateeren. De lage zuivelprijzen van het afgelopen jaar zullen echter de bedrijfscijfers sterk beïnvloeden. De boterproductie was lager dan het vorige jaar. De prijs was in den aanvang van het jaar gunstig, doch daalde daarna belangrijk.

60 Stond 'steptovooien' – onbekend ! (ZHN.)

Uitgevoerd werd in 1929 ruim 47,3 miljoen k.g. boter, waarvan naar Duitschland 36.5 miljoen, naar België 2.9 miljoen en naar Engeland 6.4 miljoen k.g.

Ook de kaasproductie was door genoemde oorzaken kleiner, de gemiddelde prijzen waren aanmerkelijk lager dan het vorige jaar. De uitvoer bedroeg 958 mill. k.g. De prijzen van gecondenseerde melk en melkpoeder zijn zeer laag geweest.

In de afdeeling aankoop was de omzet 198.251,43. Het jaarverslag werd vastgesteld. Besloten werd evenals voorheen voor rekening van den secretaris een bedrag van f 300 beschikbaar te stellen. Met het Boerenverzekeringsfonds te Leeuwarden zal een kapitaal-verrekening van f 12000 op 60-jarigen termijn korden gesloten.

De agenda van de algemeene vergadering van den FNZ. op Maandag 26 Mei 1930 te houden werd behandeld.

Thans werd een inleiding gehouden door den heer A. H. Veenbaas, directeur van den gezondheidsdienst voor vee te Leeuwarden over de vraag „is oprichting van een melkcontrôlestation voor Drenthe gewenscht?”. In zijn rede liet spr. uitkomen, dat een melkcontrolestation voor de provincie Drenthe zeer gewenscht is.

De afgevaardigde van de fabriek te Dalen dankte voor de toelating tot den bond, de bezwaren die er bestonden om lid van den bond te blijven zijn weggenomen en spr. hoopte, dat de 16 fabrieken die uitgetreden zijn om dezelfde bezwaren ook spoedig weer toetreden om te zamen te werken tot bloei van den bond.⁶¹

Dr. Staal lid van de propagandacommissie voor T. B. C. bestrijding wijst er op, dat de TBC.-bestrijding in onze provincie is toegenomen, doch het is te betreuren dat er een handel gedreven wordt in dieren die reageeren. Spr. zou de centrale vorm willen combineeren met hetgeen de heer Veenbaas aan de hand heeft gedaan men krijgt dan een betere bestrijding, daar in sommige streken een bestrijding is ter hand genomen, die niet doelmatig is. Wordt er een centrale opgericht dan zou dat orde brengen in den chaos, de bestrijding zou vlugger en degelijker worden en de kosten minder.

Den heer Geluk afgevaardigde van de FNZ. leek het juist toe, dat op dit punt de nadruk wordt gelegd. Dat de veehouders zorgen voor een gezonde veestapel is noodig deze zaak mag niet veronachtzaamd worden. Bovendien zal het ten goede komen aan uitvoer van de producten.

De voorzitter dankte den inleider en allen die over deze zaak het woord hebben gevoerd voor alles wat door hen naar voren werd gebracht.

Aan het bestuur werd machtiging verleend om de uitvoering van die oprichting van een melkcontrolestation ter hand te nemen. In een volgende vergadering zullen deze plannen aan de vergadering worden voorgelegd.

De voorzitter wees op het voorkomen van mond- en klauwzeer en drong er op aan om zich te houden aan de voorschriften die ons van regeeringswege worden opgelegd. In Friesland en Groningen is de vee-invoer reeds verboden; spr. gaf in overweging steun te verleen aan den heer Ten Hope, inspecteur van den veeartsenijkundige dienst te Groningen, die de regeling in handen heeft.

61 Dat gebeurde niet!..... Pas in febr. 1940, na bemiddeling van o.a. secretaris Homan van het DLG. werden de ‘afvalligen’ weer lid en steeg het ledental van 40 naar 56. (ZHN.)

De heer Ten Hope dankte voor den toegezegden steun en gaf vervolgens nog verschillende inlichtingen.

Na rondvraag werd de vergadering met een woord van dank door den voorzitter gesloten.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1930-12-18

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN – In „*t Wapen van Drenthe*” werd Woensdag 17 December een ledenvergadering gehouden van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*

Opening.

Te ruim elf uur opende de voorzitter, de heer R. Deodatus Pzn., de vergadering. Aanwezig waren op twee na alle aangesloten fabrieken.

Spr. heette de aanwezigen welkom, in het bijzonder de heeren Geluk, secretaris van den FNZ. Dijkveld Stol, secretaris van het DLG.: Mr. Dons, rechtskundig adviseur van den Bond, v. Weijdom Claterbos, Zuivelconsulent en Dr Zijlstra, directeur van den Prov. Keuringsdienst.

Spr. wees er op dat het Jaar 1930 een gunstig jaar is geweest: een jaar waarin de organisaties medegeleefd hebben met den Bond. Dit acht spr. trouwens ook wel noodig daar de zuivel zich ook sterk moet maken nu een crisis aan den horizon dreigt. Door de crisis in het landbouwbedrijf kan het gebeuren dat men zich neer gaat toeleggen op veeteelt met als gevolg hogere aanvoer van melk en meer belemmering van uitvoer door het buitenland. Speciaal wijst spr. op de moeilijkheden met Duitschland in dezen.

De melkprijzen zijn sterk gedaald in den loop der tijden en deze daling is funest, omdat de prijzen rendabel moeten blijven voor den boer, wat gezien de meerdere uitgaven voor sociale maatregelen moeilijk is. De prijs is beland op een niveau dat een verdere daling zal gaan in de richting van een crisis. Spr. raadt den landbouwers dan ook aan op te trekken en een krachtige organisatie te vormen. De FNZ springt voor de boeren in de bres. Spr. hoopt dat de organisatie daarom de FNZ. zal steunen in de pogingen om zooveel mogelijk de crisis te kunnen vermijden.

Notulen.

Hierna worden de notulen van de ledenvergadering van 21 Mei 1930 vastgesteld.

Mededeelingen.

De secretaris krijgt daarna het woord en doet de volgende mededeelingen:

In Juli werd de heer Buning bij de *Coöp Vereeniging Het Centraal Beheer* tijdelijk in dienst genomen tegen een salaris van f 2400 per jaar. Met ingang van 1 November j.l. is hij in vasten dienst overgegaan tegen een salaris van f 2750.

Het personeel heeft een kleine verandering ondergaan, doordat Mej. Ax is vertrokken. Het Bestuur benoemde in haar plaats Mej. Dijkstra die vroeger bij de Afd. Aankoop werkzaam was.

Door den *Bond van Onderlinge Veefondsen* werd de secretaris benoemd tot adviseerend lid. Deze benoeming is op advies van het Bestuur aangenomen.

Controle.

De administratieve controle werd aangevraagd door de fabrieken te Emmen en Grolloo. Thans nemen aan de Botercontrole deel 20 bedrijven. Gehoopt wordt dat dit getal nog uitgebreid zal worden.

Met de Besturen of Commissies van Toezicht werden meerdere zaken als afschrijving, statutenwijziging, verandering boekhouding enz. besproken. Ook de technische controle wordt uitgevoerd aan 20 bedrijven. De controleur bezoekt geregeld de fabrieken voor de controle op het vetgehalteonderzoek en op de meet- en weegwerktuigen.

Onderwijs. Cursussen worden dit jaar gegeven aan boter- en kaasmakers te Meppel en Assen. Een machinistencursus wordt gegeven in Assen. Op een drietal plaatsen, n.l. Hogeveen, Beilen en Gieten worden eenvoudige cursussen gegeven. Hieraan kan ieder van het personeel van de aangesloten fabrieken deelnemen. In totaal nemen 90 personen deel aan de cursussen.

Ook van 10 niet Bondsfabrieken nemen personen deel aan de cursussen tegen een verhoogd tarief.

De Boterkeuringen worden geregeld gehouden. Een openbare boterkeuring is gehouden aan de fabriek te Marum. Na afloop van de keuring werd een lezing gehouden door den heer Hylkema, Rijkszuivelconsulent te Zutphen over „De huidige systemen ten aanzien van de verbetering van de melkwinning.”

Besloten werd het volgend jaar verschillende duurzaamheidskeuringen te houden. De boter wordt dan niet alleen na een week doch ook na een langeren termijn gekeurd. Dit is van belang omdat de boter als ze bij den consument komt, ook ouder is dan een week. Als plaatsvervangend jurylid werd de controleur aangewezen.

Ook de **kaaskeuringen** welke samen met den Groninger Bond (GBvCZ) worden gehouden, vinden vrij geregeld eens per maand plaats. Voor het personeel van de bedrijven welke pas zijn begonnen met kaasmaken zijn dit leerzame keuringen, omdat vele technische zaken worden behandeld en men het resultaat in den vorm van de tentoongestelde kazen van elke fabriek kan waarnemen.

Tentoonstellingen. Door den Bond werd deelgenomen aan de afdelingstentoonstellingen te Hogeveen, Peize, Odoorn en Gieten, terwijl ook op de „*Thrianta*” de Bond vertegenwoordigd was.

Op deze tentoonstelling is de Zuiveltent een groot succes geworden. Men kon daar uit een gemeenschappelijke stand van 26 van de 57 Drentsche fabrieken zien wat Drenthe thans presenteert op zuivelgebied. Daarnaast exposeerden enkele fabrieken in een aparte stand. Ook de stand van den Bond heeft zich in een zeer groot bezoek verheugd. De Bond heeft getracht eenigszins een beeld te geven van de voornaamste werkzaamheden en hoopt hierin geslaagd te zijn. Door de veeartsen uit de Provincie werden in de stand inlichtingen gegeven over het melkbesluit en wat hiermee verband houdt.

De voorzitter brengt dank aan de veeartsen, die hun diensten bewezen bij de *Thrianta*.

Van den Hoofdcontroledienst werd gevraagd om een jaarlijksche subsidie van f 250. Aan dezen dienst is een financieel verslag gevraagd. Naar aanleiding hiervan stelt het bestuur voor dit loopende jaar een subsidie van f 250 te verstrekken, doch zich niet voor volgende jaren te verbinden.

In aansluiting op de vorige algemeene vergadering, waar de heer Veenbaas een inleiding hield over een Gezondheidsdienst, heeft het Bestuur samenwerking gevraagd met het Landbouwnootschap. Deze is verleend en heeft het DLG. een Commissie benoemd welke moet onderzoeken of er ook meer eenheid is te brengen in de t.b.c.-bestrijding in Drenthe en of oprichting van een Gezondheidsdienst gewenscht is. In deze Commissie hebben zitting de heer Dr. | de Waal, Rijksinspecteur van de Volksgezondheid, de heeren Dr. ten Hoopen, Inspecteur van den Veeartsenijkundigen dienst, H. Meijering te Gieten, H. Steenge Jzn, J. van Weijdom Clatterbos en de Secretarissen van het DLG. en Zuivelbond. Waar de Commissie nog niet gereed is met het onderzoek kan zij de vergadering nog geen rapport overleggen.

Melkbesluit.

Sedert 1 April worden aan het Bondslaboratorium vrij geregeld de monsters melk van op twee na alle fabrieken onderzocht op de aanwezigheid van sterptococcen. Tot 1 December zijn in totaal onderzocht 64.318 monsters. Van deze monsters kon in 1093 de aanwezigheid van streptococcen worden geconstateerd. Dit is 1.7%.

In de zomermaanden was het percentage laag doch in de laatste maanden met den staltijd is dit aanmerkelijk hooger.

Van verschillende zijden wordt getwijfeld aan de waarde van het streptococcen onderzoek mede in verband met de kosten. Waar men nog slechts een half jaar bezig is met het onderzoek is het aan te bevelen eerst een vol jaar door te werken, dus tot 1 April. Men heeft dan de cijfers van het zomer- en winterhalfjaar en kan dan met deze gegevens in de hand beraadslagen wat verder te doen.

Uit de krant heeft men kunnen lezen dat reeds enkele verbalen zijn gemaakt. Laat men vooral samenwerken om dit zooveel mogelijk te voorkomen.

Wat de andere onderzoekingen betreft welke door de fabrieken zelf worden gedaan, kan een vooruitgang worden bespeurd wat de vuilheidsproef betreft. De watjes zijn veel beter dan voorheen. Doch men moet bedenken dat de kwaliteit van de melk door zeven alleen niet beter wordt, in dien zin dat men er betere producten van kan maken. Dit kan alleen gebeuren door een zindelijke melkwinning. Ook hierin is verbetering merkbaar.

De heer HUTZINGA van **Eelde** wijst erop dat de uitvoering in de onderscheidene provincies zeer ongelijk is. In sommige provincies doet men I er in het geheel niet aan. Spr. vraagt of de Bond er mee door wil gaan.

De heer VEENSTRA van **Dalen** vraagt of het niet mogelijk is dat de Bond zich in verbinding stelt met een deskundige, die bacteriologisch onderzoekt of er iets aan hapert.

Dr. ZIJLSTRA merkt op dat de wet het onderzoek eischt en doet men het in andere provincies niet dan is dit sabotage. Voor deze procincie wil spr. dat niet.

De VOORZITTER merkt op dat men bij de commissie, die hiervoor in het leven is geroepen, zooveel mogelijk op spoed moet aandringen.

Dr. ZIJLSTRA wijst erop dat alleen processen-verbaal zijn opgemaakt inzake vuile melk doch ook het streptococcononderzoek zal de aandacht blijven houden. Werken boer en fabriek mede dan zal men zeer soepel handelen.

De heer HUIZINGA wijst erop dat de randfabrieken er last mee krijgen als de eene provincie het doet, en de andere niet. Spr. vraagt hoe men verder denkt te werken in dezen.

De VOORZITTER antwoordt dat de wet er is en dat deze nageleefd moet worden. Spr. doet een beroep op de landbouwers om zooveel mogelijk mee te werken bij de uitvoering. Het bestuur zal de kwestie in de aandacht houden en hoopt dat de commissie komt met een uitvoerig rapport.

De heer HUIZINGA: We willen wel medewerken, maar we weten niet hoe.

De VOORZITTER: We moeten voorlichting hebben van deskundigen en de samenstelling der commissie is zoo, dat wij deze zaak wel aan haar kunnen overlaten.

De heer KRAMER van **Borger** meent dat de kool de sop niet waard is.

De heer STEENGE geeft lecture van het aangetroffen percentage in de melk. In Maart 4.9%, April 3.72%, Mei 2.4%, Juni 1.2%, Juli 1%, Augustus 0.5%, September 0.5%, October 0.3%, November 2.7%.

De heer PRIKKEN van **Frederiksoord** wijst vooral op het belang van de melkerscursussen in dezen, hetgeen de voorzitter ten volle enderstreept.

Dr. ZIJLSTRA wijst er nogmaals op dat het de bedoeling is dat de boer op zijn vee let.

Hierna wordt van de zaak afgestapt en deelt de secretaris nog het volgende mede:

Aankoop. — De *afd. Aankoop* van den FNZ. voorziet thans ook sedert 1 April de fabrieken van hulpstoffen. Hoewel de cijfers nog niet vaststaan mag men wel aannemen, dat het bedrag van den coöperatieven inkoop van de fabrieken niet achteruitgegaan is. Veel klachten over de verzending uit Arnhem komen niet voor. De prijzen worden steeds in een prijscourant aangeduid. Deze zijn niet hooger dan de vrije handel. Men heeft goede kwaliteit en wat ook een voornaam punt is, Drenthe heeft in het saldo van den aankoop, wat vorig jaar bijna f 12.000 bedroeg, ook een belangrijk aandeel.

De fabrieken, welke klachten hebben, worden verzocht deze steeds aan den Bond bekend te maken, zoodat men in de vergadering van den Aankoop hierop kan wijzen.

Deze mededeelingen worden voor kennisgeving aangenomen.

Verkiezingen. In het bestuur worden gekozen de heeren W. Karsten te **Zuidlaren** en H. Boverhof te **Norg**, de laatste herbenoemd. In de financieele commissie wordt als fabriekslid verkozen **Westerbork**, terwijl als lid van de *commissie van onderwijs* en lid voor de commissie voor de *boterkeuring* worden gekozen resp. de heeren Alting te **Bunne** en Prikken te **Frederiksoord**.

Begrooting 1931.

Aan de orde wordt dan gesteld de behandeling en vaststelling van de begrooting voor het dienstjaar 1931.

De VOORZITTER wijst op den gunstigen financieelen toestand waarin de Bond verkeert, zoodat de omslag verlaagd kan worden.

Deze verlaging wordt z. h. st. goedgekeurd.

Het salaris van den secretaris wordt conform het bestuursvoorstel verhoogd met twee jaarlijkse verhoogen van f 250.

De begrooting wordt daarna met algemeene stemmen vastgesteld op een bedrag aan onkosten en uitgaven sluitende met f 29.200.

Nadat er gepauzeerd is komt in behandeling het voorstel van het bestuur tot

Statutenwijziging.

De VOORZITTER deelt mede, dat het bestuur dit noodig acht met het oog op de afschaffing der vacatiegelden, de wijziging bij

Aankoop.

Mr. DONS, rechtskundig adviseur, wijst er op, dat het zwaartepunt dezer wijziging ligt in een betere regeling van de financieele aansprakelijkheid der aangesloten fabrieken tegenover den Bond. De kosten zijn niet zeer groot en spr. adviseert dit te doen.

Den heer EELKMAN ROODA zegt, den algemeenen indruk te hebben, dat de wijzigingen niet van zoo overwegenden invloed zijn, dat men het niet een paar jaar kan aanzien met de laatste wijzigingen.

De vergadering gaat accoord met het bestuursvoorstel en de wijzigingen worden conform de voorstellen goedgekeurd, waarop thans de Kon. goedkeuring zal worden gevraagd. Besloten wordt dan ook voor deze vergadering geen convocatiegelden te geven.

Algemeene Vergadering FNZ.

Behandeld wordt thans de agenda van de algemeene vergadering van den FNZ., welke wordt gehouden op Maandag 22 Dec. a.s.

Naar aanleiding hiervan merkt de heer ALBERT SCHIRRING Jzn. van **Emmen** op, dat er meer reclame voor natuurboter moest worden gemaakt in het binnenland.

De heer GELUK (FNZ.) wijdt daarna een uitvoerige beschouwing aan het reclamevraagstuk van den FNZ. Spr. zegt, dat dit punt de volle aandacht heeft en dat onderzocht zal worden hoe men op billijke wijze tot vorming van een fonds kan komen, waarop de reclame kan worden gebaseerd. Spr. vindt het billijk, dat ook de regeering in dezen medewerkt, omdat het ook een algemeen Nederlandsch belang is. De kwestie der reclame heeft echter de volle aandacht van den FNZ.

Rondvraag.

De heer VEENSTRA wil er op aandringen, dat de regeering geheel of gedeeltelijk de kosten van uitvoering van het Melkbesluit voor haar rekening neemt.

De heer GELUK ontraadt dit, daar men dan ook van de regeering kan verwachten, dat zij zegt en zoo wil ik het houden.

De organisaties, die opvoedend werken, moeten aan het besluit medewerken. Komen de Bonden met moeilijkheden dan zal de FNZ. dit onder oogen zien. De zaak moet echter in eigen bond eerst goed doorgepraat zijn.

Besloten wordt, dat de afgevaardigde naar de FNZ. vergadering dit punt zal aanroeren.

De uitgetreden fabrieken.

Naar aanleiding van een opmerking, dat de organisatie zoo hecht mogelijk moet worden gemaakt, deelt de VOORZITTER mede, dat het Dag. Bestuur steeds bereid is besprekingen te voeren met besturen, die zich willen aansluiten, omdat het nu juist zoo noodig is eendrachtelijk aan de moeilijkheden, die zullen komen, het hoofd te bieden. De Bond is genegen ten allen tijde niet-leden weer als lid te nemen.

De heer ROODA waarschuwt den leden inzake het melkbesluit niet te hard te roepen, opdat men geen maatregelen krijgt die nog strenger zijn en nog moeilijker na te komen.

De heer DIJKVELD STOL zegt, dat de kwestie van het melkbesluit ook ter sprake zal worden gebracht in het DLG. bij het rapport inzake den gezondheidsdienst.

Spr. legt verder den nadruk op het belang samenwerking tusschen Zuivelbond en DLG.

De DLG. doet een beroep om deze zaken beide te steunen.

De VOORZITTER brengt den spr. een woord van dank. Aan de bestuurs- en commissieleden betuigt spr. zijn dank voor het verleende werk en sluit daarna deze vergadering.

1931

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1931-05-05

Gegevens uit jaarverslag 1930 DBvCZ.

Van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* is het jaarverslag over 1930 uitgekomen, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het afgelopen jaar is voor de zuivelbereiding een slecht jaar geweest. De crisis in den landbouw, welke eerst hoofdzakelijk den akkerbouw betrof, is ook overgegaan op het veehoudersbedrijf.

Evenwel wat den melkaanvoer betreft, kon men tevreden zijn. De hoeveelheid melk van 32 bedrijven, welke bij den Bond begin 1930 waren aangesloten, steeg van 130,8 miljoen K.G. tot ruim 139½ miljoen K.G. melk, alzoo een vermeerdering van 6,7 pct. Bovendien sloten per 1 Mei de bedrijven te **Dalen** en **Wachtum** zich bij den Bond aan, hetgeen bovendien nog een stijging beteekende van bijna 6 miljoen K.G.

Per 1 Januari 1931 bedroeg de verwerkte hoeveelheid melk van onze 34 leden 145.549.790 Kg.

Dit lichtpunt werd echter overschaduwd door de zeer slechte prijzen der zuivelproducten.

Tot Secretaris werd in de ledenvergadering benoemd de heer Tj. W. Boijenga. In de opengevallen betrekking van controleur werd voorzien door de benoeming van den heer J. E. Weide, assistent aan de Zuivelfabriek te Oldeboorn.

In het afgelopen jaar werden de administraties van Bondswege gecontroleerd aan 20 bedrijven, terwijl voor de technische controle eveneens 20 bedrijven werden bezocht.

Zooveel mogelijk werden de fabrieken een viertal keren bezocht voor het controleeren van de door de fabriek onderzochte 14daagsche monsters op vetgehalte, het controleeren van de vollemelkbascules en ondermelk- en karnemelkmeetapparaten. De resultaten zijn gunstig te noemen.

Begonnen werd met een regeling inzake de uitvoering van het Melkbesluit.

Over het algemeen gaat de kwaliteit van de melk in onze provincie vooruit.

De boterkeuringen verliepen ook in dit jaar weer normaal. Van de Drentsche bedrijven behaalden 23 een diploma, van de Groninger 8. Een Eere-diploma behaalden de bedrijven te Koekange en Ruinerwold.

De werkzaamheden der Kaaskeuringscommissie bestonden in het uitschrijven van 8 keuringen en 2 bijeenkomsten met Directeuren.

De balans over 1930 sluit met een eindcijfer van f 23.074,59 en de exploitatierekening met f 27.072,46. De begrooting over 1931 sluit aan inkomsten en uitgaven tot een bedrag van f 29.200.

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN, 21 Mei. Gisteren werd te Assen onder voorzitterschap van den heer R. Deodatus Fzn. de ledenvergadering van den Bond van Coöperatieve in Drenthe gehouden. De Coöp. Zuivelfabriek te **Kolderveen** werd als lid van den Bond toegelaten, met ingang van 1 Mei 1931. Tot buitengewoon lid werd toegelaten de heer dr. R. Kuperus, directeur der Coöp. Zuivelfabriek te Leeuwarden.

Het bestuur heeft rekening-courant gesloten bij de boerenleenbank te Beilen, tegen een rente van 4½ pct. Het crediet wat voorheen f 40.000 bedroeg is thans teruggebracht tot f 25.000. De openbare boterkeuring zal dezen zomer op, 15 Juli worden gehouden te Frederiksoord. Aan deze keuring wordt een excursie verbonden naar enkele boerderijen van de Maatschappij van Weldadigheid.

Het bestuur besloot, dat de bond dit jaar zal deelnemen aan al de vijf afdelingstentoonstellingen welke dit jaar zullen worden gehouden in Havelte, Zuidwolde, Sleen, Smilde en Annen. De belangstelling in de cursussen in het melken is dit jaar zeer groot. In totaal zullen ruim 90 cursussen worden gehouden, waaraan door ongeveer 500 personen zal worden deelgenomen.

Naar aanleiding van de besprekingen over de uitvoering van het melkbesluit, belegde het bestuur een vergadering met de commissie voor melkhygiëne om speciaal het onderzoek van de melk op streptococien onder de oogen te zien, werd in overleg met de commissie een nieuwe regeling gemaakt, waarbij splitsing wordt gemaakt tusschen industrie- en consumptie-melk. Wat de consumptiemelk betreft dient hiervoor de melk nog eens per maand te worden onderzocht. Met de industriemelk kan men volstaan met een onderzoek eens per drie maanden.

Aan het jaarverslag is het volgende ontleend: De hoeveelheid melk van 32 bedrijven, welke bij den bond begin 1930 waren aangesloten, steeg van 130.8 miljoen K.G. tot ruim 139.5 miljoen K.G, melk, alzoo een vermeerdering van 6.7 pct. Met 1 Mei sloten zich de bedrijven te Dalen en Wachtum bij den Bond aan, hetgeen bovendien nog een stijging beteekende van bijna 6 miljoen. K.G. Per 1 Januari 1931 bedroeg de verwerkte hoeveelheid melk van de 34 leden 145.549.790 K.G. Over het algemeen ging de kwaliteit van de melk in onze provincie vooruit.

De boterkeuringen verliepen ook dit jaar weer normaal. Van de Drentsche bedrijven behaalden 23 een diploma, van de Groninger 8. Een eere-diploma behaalden de bedrijven te Koekange en Ruinerwold.

Van de 34 bij den Drentschen Bond aangesloten bedrijven kon aan 23 bedrijven een diploma worden toegekend.

De balans over 1930 sloot met een eindcijfer van f 23.074,59 en de exploitatie-rekening met f 27.072,46.

Het jaarverslag en de balans en exploitatierekening werden vastgesteld.

De begroeting voor 1931 sluitende in inkomsten en uitgaven op een bedrag van f 29.200 werd vastgesteld.

De agenda der algemeene vergaderlag van den FNZ. op 28 Mei 1931 te houden, werd behandeld.

Vervolgens werd een inleiding gehouden door den heer dr. Eygenraam, Handelsconsulent in den dienst van den FNZ. over „De export van Zuivelfabrieken”. In een zeer uitvoerige rede waarschuwde spr, tegen den uitvoer van inferieure kwaliteiten naar het buitenland, terwijl hij ook de speculatieve methode van productie als verkeerd kenschetste.

Ook voor de verder afgelegene landen achtte spreker propaganda en organisatie in export nodig.

NvhN 1931-12-17

Verslag verg. Bond Van in Zuivelfabrieken Drenthe.

ASSEN: 17 Dec. Gisteren werd te Assen de ledenvergadering van den Bond van Coöperatieve in Drenthe gehouden. De voorzitter, de heer R. Deodatus Pzn., sprak een woord van welkom tot de aanwezigen en zeide, dat naar aanleiding van de woorden van den voorzitter van den FNZ. dat de toestand met den dag slechter wordt het toetreden van zeer groot belang is.

De Minister heeft geweigerd steun te verleen aan de FNZ. voor het voeren van propaganda. terwijl voor den Vlasverbouw wel steun wordt verleend. De prijzen dalen voortdurend en die van het vleesch wel het meest. Bij de Regeering moet worden aangedrongen dat onze buitenslandsche markten worden behouden. Nu komt het grootste gevaar niet van het Oosten, maar van het Westen en spr. vroeg zich met vrees af, hoe het moet worden. Spr. hoopte dat de vergadering van de FNZ. zal bijdragen tot den opbouw van de Drentsche Zuivelindustrie.

De Coöp. Zuivelfabriek te Sleen werd met ingang van 1 Jan. 1932 als gewoon lid aangenomen.

De secretaris deed daarop verschillende mededeelingen, waaraan het volgende is ontleend: De boterkeuring verliep weer normaal, een groot deel van de fabrieken heeft thans nog de kans op een diploma. Een openbare boterkeuring werd in Juli te Frederiksoord gehouden. Op de uitvoering der boterkeuring wordt met 1 Jan. as, een belangrijke wijziging gebracht in verband met de tegenwoordige behoefte tot bezuiniging. Tot nu toe fungeerden als juryleden de heeren J. Huisman en P. Pel.

Met 1 Jan. worden deze heeren vervangen door de heeren Pasma te Groningen en Weide⁶² te Assen.

De kaaskeuring wordt 8 keer per jaar gehouden, de kwaliteit der kaas gaat steeds vooruit. De belangstelling in de bondscontrôle is nog steeds groeiende. Het loopende seizoen werden weer cursussen gehouden in Assen en Meppel aan boter- en kaasmakers en te Assen aan machinisten en assistenten. Totaal namen 45 personen deel aan de cursussen.

Het bestuur heeft de vraag behandeld of het ook mogelijk was, dat de bond tracht wat meer eenheid te krijgen in de verschillende methoden van uitbetalingen, welke er bestaan bij de fabrieken. Een commissie van onderzoek werd ingesteld om dit punt in studie te nemen.

Door de Friesche fabrieken welke niet zijn aangesloten bij de Friesche Exportvereniging werd de termijn van betaling bij de boter- en kaashandel met ingang van 1 November j.l. ge-

62 Stond Weidex. (ZHN.)

steld op 14 dagen om zoodoende het risico te verkleinen. Ons werd verzocht ook deze regeling in te voeren. Ook de FNZ. is bezig met het tot standbrengen van algemeene handelsvoorwaarden, waarvan een der voornaamste punten ook is de betalingstermijn.

In de commissie om propaganda te maken voor de verzekering van den boer en verder na te gaan of de geschikte plaats hier voor is het Onderlinge Boerenverzekeringsfonds werden door den bond aangewezen de heeren R. Deodatus Pzn.. J. Knol en de Secretaris.

Naar aanleiding van een vergadering van den FNZ. met de besturen van de bonden en landbouwmaatschappijen en het Veeartsenijkundig Staatstoezicht werd door den FNZ. een vragenlijst naar de fabrieken gezonden, om te weten hoe men in de praktijk handelde bij de eerste gevallen van het mond- en klauwzeer. Het bleek, dat dit zeer verschillend gebeurde terwijl enkele fabrieken aan de bestrijding niets doen en de melk gewoon verwerken. De meerderheid der fabrieken was van meening dat het 't beste geacht moet worden bij de eerste gevallen de melk niet te ontvangen en wel vergoeding. Hierdoor wordt het verzwijgen ook tegen gegaan. Bij meerdere gevallen wordt de melk apart verwerkt, terwijl bussen enz. goed worden uitgestoomd. In enkele gevallen is vergoeding van rijkswegen verkregen. Verder moet men de volle medewerking van de leden hebben.

Van de fabriek te Eelde, hebben een drietal leden het bestuur verzocht hen het lidmaatschap van de fabriek op te zeggen, omdat het bedrijf verhuurd was aan een inwonenden zoon. In werkelijkheid was de reden echter de melk aan de Lyempf te boeren en daarom werd het verzoek niet ingewilligd. Waar dit niet alleen voor Eelde, doch voor geheel Noordelijk Drenthe en in het algemeen van heel het land een zaak van groot belang is, werd besloten de 3 leden te vervolgen. Van de kosten van vervolgen zal 1/3 door de fabriek. 1/3 door den Drentschen Bond en 1/3 door de FNZ. worden gedragen.

In de vergadering gingen verschillende stemmen op om te trachten dat de invoer van boter en vleesch niet meer wordt toegelaten zonder contingent.

Tot bestuursleden werden herkozen de heeren L. Dekker te Pesse, G. van Leusen te Frederiksoord en B. J. Kooistra te Bellen.

In de commissie voor controle werd benoemd de heer J. Kruit te Drouwen en in de commissie voor onderwijs de heer J. Meijer te Emmen.

In behandeling kwam de begrooting voor het jaar 1932 sluitende in ontvangst en uitgaaf op een bedrag van f 24.040. In deze begrooting is de omslag van melk gerekend op 150 miljoen K.G. melk à 11 cent per 1000 K.G., dit is 2 cent lager dan vorige jaren. De omzet van den FNZ. is met ½ cent per 1000 K.G. melk verlaagd. De begrooting werd vastgesteld.

De heer W. Bakker. Rijksveeteeltconsulent te Assen, hield vervolgens een inleiding over het onderwerp: „Wat kan de Coöp. Zuivelfabriek doen ter bevordering van de veefokkerij.” In de eerste plaats werden besproken de maatregelen, welke verband houden met een verhooging van het productievermogen van het vee. Hierbij werd gewezen op de beteekenis der controleverenigingen en het belang eener zooveel mogelijk algemeene controle der melkboeren. Uit de gegevens welke door den Hoofdcontroledient worden verzameld, blijkt, dat er groote verschillen zijn tusschen de beste en slechtste productiedieren. Een beschouwing van de resultaten van de controlevereniging te Beilen toont aan, dat bij de vereniging in een periode van 11 jaar het vetgehalte gestegen is van 308 pct. Tot 3,38 pct. Spr. deelde eenige cijfers mede over de uitbreiding van melkcontrole in Drenthe sedert 1919.

Vershillende zuivelfabrieken stellen premies beschikbaar aan houders van goede stieren. Een verdere stap in deze richting zou worden gedaan als de zuivelfabrieken een fonds beschikbaar konden stellen, waaruit stieren worden aangekocht, welke dan voor het vee der leden ter dekking worden gesteld. Ten slotte werd nog gewezen op de voedercontrole zooals men deze kent in Denemarken en verschillende andere landen. Vooral ook omdat hierdoor de rationeele voeding van het melkvee ten zeerste wordt bevorderd was spr. van oordeel, dat het \$gewenscht is dit Deensche voorbeeld te volgen, hoewel men zich bij de uitvoering bij de hier heerschende omstandigheden zal hebben aan te sluiten.

Vervolgens werd een motie aangenomen, die gezonden zal worden aan Jh mr. Ch. Ruys de Beerenbroek, president van den Ministerraad te 's Gravenhage, waarin met klem wordt aangedrongen, dat de regeering ten spoedigste maatregelen zal nemen om aan den ongebreidelden invoer van buitenlandsche veeteelt- en zuivelproducten een einde te maken.

OO 1931 nr 51

Drentse Bond 1931 Alg. vergadering⁶³

Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

Op Woensdag 16 December hield de Drentsche Zuivelbond een algemene ledenvergadering onder voorzitterschap van den heer R. Deodatus Pzn, te Roden.

Bij de opening zegt de Voorzitter dat de toestand met den dag slechter wordt. De Minister heeft, gezien de financiën, geweigerd, steun te verlenen aan den FNZ., voor het voeren van propaganda, terwijl voor den vlasbouw wel steun wordt verleend. De prijzen dalen voortdurend en niet alleen van de zuivelproducten, doch ook in zeer sterke mate de vleesprijzen. Er moet bij de Regering op worden aangedrongen dat onze buitenlandse markten worden behouden. Nu komt het grootste gevaar niet van het Oosten, doch van het Westen.

Spreker vraagt zich met vrees af hoe het moet worden wanneer de grote productie weer komt. De Regering moet duidelijk worden gemaakt dat de boer geholpen moet worden.

Er is thans een vergadering gehouden van den FNZ. met de VVZM. en den Bond van Kaasproducenten, waar in principe is besloten samen te werken tot het vormen van een crisiszuivelbureau. Op de algemene vergadering van den FNZ., van 21 December zal hierover nader worden gesproken.

Het verheugt spreker dat de fabriek te **Sleen** heeft besloten weer als lid toe te treden en hij hoopt dat het Bestuur zich weer geheel thuis gevoelt in onze kring. Hierna wordt de fabriek te Sleen bij acclamatie als lid van den Bond aangenomen.

Uit de mededelingen van den Secretaris zij het volgende vermeld:

De boterkeuringen verliepen normaal. De Commissie zal nader overwegen of met de maandelijkse duurzaamheidskeuringen moet worden doorgedaan. Na 1 Januari zullen de keuringen worden gedaan door de heren W. Pasma te Groningen en J. Weide te Assen.

63 Een verslag 'ingeleverd en opgemaakt (?) door DBvCZ secretaris Tj. W. Boijenga.

Merk op dat er inhoudelijk er weinig verschil is met het voorgaande krantenverslag! (ZHN.)

De Voorzitter spreekt waarderende woorden uit voor het vele werk dat de aftredende juryleden, de heren Huisman en Pel, voor de keuringen hebben gedaan, waarmee de vergadering instemt. Door de behoefte tot bezuiniging moesten de Bonden wel tot deze wijziging komen. Een openbare boterkeuring werd gehouden te Frederiksoord, waar na afloop een excursie werd gehouden door de Maatschappij van Weldadigheid onder leiding van den heer G. van Leusen.

Ook de kaaskeuringen verliepen normaal. De kwaliteit gaat nog steeds vooruit. De belangstelling in de bondscontrôle gaat steeds nog vooruit. Thans worden nog met enige fabrieken hierover besprekingen gehouden en zullen twee toetreden, waardoor dan van de 36 fabrieken 26 van Bondswege worden gecontroleerd. Ook de technische contrôle geniet bij de besturen een steeds groeiende belangstelling. De cursussen worden weer gehouden in Assen en Meppel voor boter- en kaasmakers, machinisten en assistenten (machinekamer en boekhoudgedeelte).

De belangstelling in de cursus vermindert. Dit mag niet en de directeuren worden verzocht drang op het personeel uit te oefenen om de cursussen te volgen, wat in het belang is van de fabriek.

De Bond was met een inzending tegenwoordig op de landbouwtentoonstelling te Havelte, Zuidwolde, Sleen, Smilde en Armen, waar velen een bezoek hebben gebracht aan onze tent.

Een Commissie is ingesteld door het Bestuur, bestaande uit de heren B.J. Kooistra te Beilen, L. Dekker te Pesse, J. Osinga te Rogat, R. A. de Vries te Norg en de Secretaris, Tj. W. Boijenga, welke tot taak krijgt te onderzoeken of het ook mogelijk is meer eenheid te brengen in de verschillende manieren van uitbetaling, zoals die thans aan de fabrieken voorkomen.

In Friesland is door de niet exportfabrieken besloten de betalingstermijn bij de boter- en kaashandel te beperken tot 14 dagen. Ook de FNZ., werkt mede aan het tot stand brengen van algemene handelsvoorwaarden, waarvan een der voornaamste punten ook is de credietregeling. In afwachting hiervan is het echter toch gewenst, gezien de Friesche regeling ook hier de termijn van betaling zoveel mogelijk te beperken.

Door het DLG. is ingesteld een Commissie voor het maken van propaganda voor verzekering van de boer. Den Bond werd verzocht ook drie leden te benoemen. Door het D.L.G. werden aangewezen Prof. Elema, R. Meijering en J.J. Dijkveld Stol en door den Bond R. Deodatus Pzn., J. Knol en Tj. W. Boijenga. Nagegaan zal worden of het Onderling Boerenverzekeringsfonds te Leeuwarden de geschiktste plaats is voor de verzekering.

De fabrieken is een circulaire gezonden met vragen aangaande de bestrijding van het monden klauwzeer in de praktijk. Het blijkt dat deze bestrijding zeer verschillend gebeurt. De meerderheid van de fabrieken is van mening dat het het beste geacht moet worden bij de eerste gevallen de melk niet ontvangen en volledig te vergoeden. Door dit laatste wordt bovendien het verzwijgen tegengegaan. Bij meerdere gevallen wordt de melk apart verwerkt, bussen goed uitgestoomd en indien mogelijk de melk apart gebracht.

Van de fabriek te Eelde hebben een drietal leden het Bestuur verzocht hen het lidmaatschap van de fabriek op te zeggen, omdat het bedrijf verhuurd, was aan een inwonende zoon, Daar het Bestuur meende dat in werkelijkheid de reden was de melk aan de Lijempf te leveren, wat

inmiddels ook gebeurt, besloot het dit verzoek niet in te willigen. Dit besluit werd door de ledenvergadering bekrachtigd.

Daar dit niet alleen voor Eelde doch voor geheel noordelijk Drenthe en in het algemeen voor heel het land een zaak van zeer groot belang is, heeft het Bestuur van Eelde de kwestie toegelicht in de vergadering van het Bondsbestuur, waarna beide besturen een bespreking hebben gehad met den F.N.Z. en zijn rechtskundige, Mr. Heeg uit Amsterdam. Mr. Heeg heeft deze zaak in studie genomen en is op genoemde vergadering besloten de 3 leden gerechtelijk te vervolgen.

Naar aanleiding van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep wordt, mede op advies van Mr. Dons, geadviseerd voor aannemers-melkrijders geen zegels meer te plakken. Bij navordering door de Raad van Arbeid wordt verzocht deze stukken ten spoedigst op te zenden naar het Bondskantoor.

Van den heer Geluk, die verhinderd is de vergadering bij te wonen, is een verslag ontvangen over de moeilijkheden bij de export. De Secretaris doet hiervan lecture. Er volgt hierover een discussie. Opgemerkt wordt dat de Regering zou kunnen helpen door te zorgen dat in ons land de boter en het vet uit het buitenland niet beneden de Hollandse prijzen worden verkocht, terwijl de invoer tevens beperkt moet worden.

Gevraagd wordt of de zuivel ook valt onder 'Nederlandsch Fabrikaat' met het oog op de reclamesubsidie voor dit doel door de Regering. De Voorzitter deelde mede dat plannen in de maak zijn waarover nog geen mededelingen naar buiten uit gedaan kunnen worden.

De Begroting over 1932 wordt onveranderd vastgesteld met een omslag van 11 cent (vorig jaar 13 cent). Bij de post controle maken enkele leden de opmerking dat in het Bestuur 4 fabrieken zijn die niet de Bondscontrole hebben. Men acht dit niet juist. Men dringt er op aan dat ook de 10 ontbrekende fabrieken de controle van Bondswege laten doen.

Tot bestuursleden worden herkozen de heren L. Dekker, B.J. Kooistra en G. van Leusen. De fabriek te Ruinerwold werd aangewezen tot het benoemen van een lid voor de Commissie van Contrôle. In de Commissie van Onderwijs werd benoemd de heer J. Meijer te Emmen (aftredend de heer A. Ybema te Eext). Voor de Commissie voor de Boterkeuring werd benoemd de heer J. Kruit te Drouwen (aftredend de heer J. Osinga te Rogat).

In de middagvergadering werd behandeld de agenda van den FNZ. vergadering op 21 December, nadat een vraag werd gesteld of het thans de tijd niet is de ambtenarensalarissen te verlagen, werd besloten dat de afgevaardigde naar deze vergadering, voor de ingediende begroting van den FNZ. over 1932 zal stemmen.

Op voorstel van het Bestuur werd besloten de onderstaande motie (overgenomen van den Zuid-Ned. Zuivelbond) te verzenden aan de President van Ministerraad en aan de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal:

„De Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe op 16 December in algemeene vergadering bijeen te Assen, gehoord de besprekingen aangaande de moeilijkheden, waarin de veehouderij en de zuivelbereiding, o.a. tengevolge van den invoer van buitenland-sche veeteelt- en zuivelproducten verkeeren, waardoor de veehouders, leden van genoemden Bond, met ondergang bedreigd worden, dringt er met klem op aan, dat de Regeering ten spoedigste maatregelen zal nemen om aan dien ongebreidelden invoer een einde te maken, draagt het Bestuur op, deze motie der kennis te brengen van de Regeering, en gaat over tot de orde van den dag.”

Gevraagd werd of het thans geen tijd is grote protestvergaderingen te houden te Den Haag, om meer klem aan de eisen bij te zetten.

Hierna werd door den heer Ir, W. Bakker, Rijksveeteeltconsulent te Assen een inleiding gehouden over: **„Wat kan de coöp. zuivelfabriek doen ter bevordering van de veefokkerij”**.

De heer Bakker besprak de maatregelen welke verband houden met een verhoging van het productievermogen van het vee. Gewezen wordt hierbij op de betekenis der contrólevereningingen en het belang van een zoveel mogelijk algemene contróle der melkkoeien.

Verschillende cijfers tonen aan dat de productie vooruitgaat, dat er in Drenthe echter ook streken zijn waar aan de contróle weinig wordt gedaan.

Door verschillende zuivelfabrieken worden premies beschikbaar gesteld aan houders van goede stieren, welke aan minimum eisen van exterieur zowel als van productie voldoen. Er wordt op gewezen, dat bij het vaststellen van deze minimum eisen niet te eenzijdig op het vetgehalte moet worden gelet, daar ook de hoeveelheid melk van grote betekenis is. Het door verschillende fabrieken gegeven voorbeeld wordt ter navolging aan de andere aanbevolen. Een verdere stap in deze richting zou worden gedaan als de zuivelfabrieken een fonds beschikbaar konden stellen, waaruit stieren worden aangekocht, welke dan voor het vee der leden ter dekking gesteld worden.

Tenslotte wordt nog gewezen op de voedercontróle, zoals men deze kent in Denemarken en verschillende andere landen. Vooral ook omdat hierdoor de rationele voeding van het melkvee ten zeerste wordt bevorderd, meent spreker dat het gewenst is dit Deense voorbeeld te volgen, hoewel men zich bij de hier heersende omstandigheden zal hebben aan te sluiten.

B.(oyenga)

1932

Nieuwsblad vh Noorden 1932-01-13

Hulp voor de zuivelindustrie gevraagd

Een vergadering te Hoogeveen.

HOOGEVEEN, 12 Jan. Heden had in het hotel *Durivou* alhier een belangrijke vergadering plaats op uitnodiging van het bestuur van de zuivelfabriek Hoogeveen, waarin de vraag naar voren werd gebracht wat gedaan kan worden om het zuivelbedrijf weer lonend te maken.

De voorzitter, de heer H. Schelhaas, schetste in het kort de toestand van het zuivelbedrijf en gaf een overzicht vanaf het jaar 1895. Voor melkgeld is f200.000 minder uitbetaald, waardoor men lager komt dan in 1914—1915. Zonder regeringshulp wordt een lonend bedrijf niet mogelijk geacht, Spr, weet wel dat er reeds iets is gebeurd, wijzende op de tarwewet, aardappelwet en suikerbietenwet, maar dat is niet voldoende.

De heer K. Nienhuis van Langerak wil de leden de verplichting opleggen per week een pond boter van de fabriek af te nemen.

Verschillende heren voeren hierna nog woord. Ten slotte wordt na de gevoerde besprekingen besloten dat de afgevaardigden van deze vergadering de heren Hk. Thalen Jbnz., Jan A. ten Heuvel en Luc Dekker aan de Minister in den Haag een ernstig verzoek zullen overhandigen, luidende:

“De Coöperatieve Stoomzuivelfabriek te Hoogeveen, bestaande uit meer dan 1800 leden en leveranciers, in vergadering bijeen op 11 Jan. 1932, van oordeel, dat de toestand in de zuivelindustrie dringend redding eist, dringt bij de regering aan op krachtige hulp door verbod van invoer van buitenlandse zuivelproducten, regeling van de afzet in het binnenland der zuivelproducten, waardoor een lonende exploitatie mogelijk blijft; verwerking van melk in brood; verbod van invoer van buitenlands vleesch en vet.”

Het verzoek van de landbouwers zal door vorengenoemde commissie van drie leden aan de minister worden overhandigd.

De vergadering was door circa 350 personen bezocht.

NvhN 1932-05-25

Bond van Coöp. Zuivelfabrieken fabrieken in Drenthe.

ASSEN, 25 Mei. De Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe hield gisteren haar ledenvergadering alhier in hotel „*t Wapen van Drenthe*”.

De voorzitter, de heer R. Deodatus, te Roden, wees op de slechte jaren 1880-1890, toen men dacht, dat zulke jaren nooit weer zouden komen. Uit de drang van de omstandigheden is men langzamerhand gekomen tot de oprichting van de zuivel-organisatie. Deze had in den beginnen niet de sympathie van de inwoners der gehuchten. Thans bestaat de bond echter 35 jaren en mag zich in grote belangstelling verheugen.

Spr. kwam dan op de slechten toestand waarin het zuivelbedrijf momenteel verkeert. Hij sprak de hoop uit, dat in dezen toestand spoedig verbetering zal intreden door maatregelen van de regering:

Aan de mededelingen ontlene wij het volgende:

Door de zeer lage kaasprijzen kwam de vraag naar voren of het thans niet voordeliger is de ondermelk op te voeren in de plaats van fourage-artikelen, dan om er kaas van te maken.

Ter beantwoording van deze vraag stelden de Besturen van het DLG. en de Zuivelbond een Commissie in, om op zeer korten termijn een rapport te maken.

De commissie kwam dan tot de volgende conclusies:

- 1) Het is minder gewenst de kaasmakerij geheel stop te zetten.
- 2) De fabrieken berekenen de ondermelk naar waarde, terwijl gepubliceerd wordt de voederwaarde van de ondermelk. De veehouder kan dan zelf bepalen in hoeverre het voordeel oplevert voor hem om de ondermelk terug te nemen.

Op de *kringvergaderingen* ter bespreking van den crisistoestand in het veehoudersbedrijf werd besproken het plan voor een steunregeling ten behoeve van de veehouderij, zooals deze door de organisaties en de landbouwcrisis-commissie aan de regeering waren voorgesteld.

Na zeer lang wachten werd bekend, dat er een regeringsvoorstel was.

Toen het wetsontwerp bekend werd en dit bleek te bestaan in een menggebod, heeft het bestuur van den FNZ, direct weer een vergadering belegd met de verkoopverenigingen, den bond van Kaasproducenten en de besturen der Centrale Landbouworganisaties. Het resultaat van de vergadering op 26 April is geweest, dat namens al de aanwezige organisaties een uitvoerig adres aan de leden van de Tweede Kamer is verzonden. Uitvoerig zijn opgesomd de principieele en praktische bezwaren, welke kleven aan dit menggebod. Thans, een maand later, is er nog niets gebeurd. Telkens en telkens is bij de Regeering op spoed aangedrongen. De toestand wordt hoe langer hoe meer onhoudbaar. Men moet komen tot de maatregel, dat de ingevoerde machines worden betaald met de naar Duitschland uitgevoerde producten. Doch ook hier laat de regeering op zich wachten.

De heer J. A. Geluk, secretaris der FNZ., hield vervolgens een inleiding over „De Organisatie en de Crisis”.

Spr. zei o.m. dat ‘t Comité voor Economisch Verweer zich enkele malen zeer dringend tot de regeering heeft gewend met z.g. noodkreten om toch vooral de regeering ervan te doordringen, dat het met onzen export absoluut spaak moet loopen, indien men, vooral ten aanzien van Duitschland geen ander standpunt gaat innemen. Ook het comité is van oordeel, dat wij voor onze uitgevoerde goederen betaling moeten ontvangen in den vorm van de hier ingevoerde goederen uit Duitschland, aldus spr. Wij zijn nu al aangeland op 25 pct. van hetgeen in het vorige jaar kon worden geëxporteerd, en zelfs dan nog zijn er exporteurs, die overwegen den export maar stop te zetten, omdat hun het risico te groot is.

Dr. Posthuma contra minister Verschuur.

De heer Veenstra te Dalen laakte de laksche houding van de regeering en heeft groote bewondering voor de leidende mannen van de organisaties. Spr. bracht hulde aan dr. Posthuma en zei, dat het telegram, dat deze heer richtte aan den minister, niet grof was als men bedenkt, dat de organisaties al maanden op een antwoord van den minister wachten. Dàt noemde spr. grof. Naar aanleiding van de woorden van den heer Veenstra, zei de heer Geluk nog, dat het geen wonder is, gezien het feit, dat wij reeds eenige maanden wachten op antwoord van den minister betreffende de exportregeling met Duitschland, dat dan ten slotte een telegram aan den mi-

nister wordt gezonden, die gesteld is in een toon, die de minster niet gewend is, ofschoon spr. niet kan zeggen, wat de minister grof vindt in dat telegram. (Applaus).

De voorzitter merkte op, dat de vergadering buiten de kwestie moet blijven, die dr. Posthuma met den minister thans heeft, echter stelde hij voor een telegram te zenden aan dr. Posthuma, van den volgenden inhoud:

„De Drentsche Zuivelbond, heden in Alg. Vergadering bijeen, blijft zich eensgezind stellen achter Uwe leiding, als voorzitter van den FNZ.”

Dit voorstel werd met applaus begroet en met algemeene stemmen aangenomen.

De balans en exploitatie-rekening over 1931 werden vervolgens vastgesteld resp, met een eindcijfer van *f* 19.327,68 en *f* 28.343,18.

Het jaarverslag vangt aan met een „**In memoriam Meester Crone**” voor het werk, dat hij o.m. verrichtte als secretaris-penningmeester van den Zuivelbond.

Per 1 Januari 1932 bedroeg het aantal aangesloten bedrijven 36. Deze bedrijven verwerkten 151.782.835 K.G. melk. Het aantal buitengewone leden bedroeg op genoemden datum 34. De Technische Controle kon zich in stijgende belangstelling verheugen.

De commissie van onderzoek inzake een Gezondheidsdienst voor vee in Drenthe kwam in haar rapport tot de conclusie, dat de oprichting van ‘n gezondheidsdienst voor vee gewenscht moet worden geacht.

De begrooting voor 1932 sluit met een eindcijfer van *f* 24.040.-.

Bij de rondvraag zei de heer Sanders, Exloo, dat hij het zeer treurig vond, dat de coöp. fabrieken elkaar gaan beconcurreren. Met name verkoopt de fabriek te Borger de melk 2 ct. goedkoper bij de burgers dan andere fabrieken. De voorzitter antwoordde, dat het bestuur het beter vond buiten de interne aangelegenheden van de fabrieken te blijven, maar dat het bestuur wel genegen is een commissie samen te stellen, die een en ander kan onderzoeken.

Nadat nog verschillende sprekers hun groote afkeuring hadden te kennen gegeven betreffende de houding van Borger, besloot de vergadering, het bestuur te machtigen een commissie in te stellen, die de kwestie zal onderzoeken en zal trachten een oplossing te vinden.

NvhN 1932-12-15

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe **De ledenvergadering te Assen.**

ASSEN: De *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* hield gisteren zijn ledenvergadering in hotel ‘t Wapen van Drenthe te Assen.

Aan de openingsrede van den voorzitter, den heer R. Deodatus Pzn., te Roden, ontleenen wij het volgende.

Wanneer men tegenwoordig een openingsrede hoort van den voorzitter van een landbouworganisatie, dan spreken deze bijna allen in den toon van de landbouwcrisis. Op zich zelf kan dit zijn nut hebben en veel bijdragen om de gevraagde hulp te helpen bevorderen, toch is het naar mijn meening noodig, dat andere belangrijke zaken hierdoor niet worden ten achter gesteld. Meer dan ooit was naar spr. meening het thans de tijd om door de organisatie te trachten onze nooden kenbaar te maken en hierin verbetering te krijgen.

De secretaris, de heer Boijenga, deelde het volgende mede.

Met den Geldersch-Overijsselschen Zuivelbond is overeengekomen, dat hun juryleden van tijd tot tijd met die van den Drentschen Zuivelbond zullen samen keuren. Dit zal de uniformiteit zeer ten goede komen.

Door de vorige vergadering van den Zuivelbond werd een commissie aangewezen, die zou trachten de moeilijkheden uit den weg te ruimen, die waren ontstaan bij den verkoop van consumptiemelk in het geheele Oosten van Drenthe. De commissie heeft geen gunstig resultaat kunnen bereiken. Toen echter 10 Juli de Crisis Zuivelwet in werking trad werd het bij het bestuur van de Crisis Zuivel Centrale een ware klachtenregen uit dit gebied. Uit deze klachten bleek, dat er fabrieken waren, die netto 3 cent ontvingen voor de volle melk die op straat werd verkocht. De CZC. besloot tenslotte dat hieraan een einde moest komen. In opdracht van den regeerings-commissaris heeft de bond van in Drenthe al de belanghebbenden bijeengeroepen op een vergadering te Gasselternijveen.

De FNZ. heeft een voorloopig rapport samengesteld inzake uitschakeling van enkele kaas-soorten, waarbij men tot de volgende conclusie's komt:

- 1) Het 30 plus kaasmerk blijft alleen voor Cheddar- en Cheshire kaas beschikbaar.
- 2) Het 20 plus kaasmerk wordt voortaan uitsluitend verstrekt voor ronde Edammers beneden 2% kg, en voor kaas in Goudsch model boven 3½, kg.

De vergadering keurde deze conclusie's goed.

Vervolgens wordt overgegaan tot verkiezing van 2 leden van het bestuur wegens periodiek aftreden van de heeren J. A. ter Haar (niet herkiesbaar) en A. Schirring. De heer Schirring werd herkozen en gekozen de heer R. Nijsingh te De Wijk.

Verder werden gekozen: voor de commissie van controle, de fabriek Dalerveen: voor de dito boterkeuring, T. Huizinga te Eelde; voor de commissie van onderwijs: P. de Vries te Peize. De begrooting werd hierna goedgekeurd met een eindcijfer onder inkomsten en uitgaven groot f 23490.

De voorzitter wijdde nog een enkel woord van dank aan het vertrekkende bestuurslid, den heer J. A. ter Haar.

Aan het slot van de vergadering werd nog een bespreking gehouden in verband met de werking der Crisis Zuivelwet, welke bespreking werd ingeleid door den heer J. A. Geluk, secretaris van de FNZ.

1933

Provinciale Drentsche en Asser courant 1933-04-01

Het 25-jarig jubileum der Asser Coöp. Melkinrichting en Melkproductenfabriek. Uitgegroeid tot een groote melkproductenfabriek.

Het was den 21 Maart een zeer bijzondere dag voor de *Asser Coöp. Melkinrichting*. In een bestuursvergadering, waarbij ook waren uitgenodigd de nog in leven zijnde oud-bestuursleden, die de fabriek oprichtten, werd het 25-jarig bestaan der vereeniging herdacht. In verband met de moeilijke tijdsomstandigheden, was aan dit jubileum geen ruchtbaarheid gegeven. De voorzitter memoreerde in zijn openingswoord, hoe de oprichting tot stand was gekomen en welk een plaats de fabriek thans inneemt in het bedrijf van den boer.

De Asser Coöp. Melkinrichting en Melkproductenfabriek neemt dan ook wel een bijzondere plaats in. Als we het bedrijf gedurende zijn geheele ontwikkelingsgang volgen, dan blijkt hieruit weer eens zeer duidelijk wat samenwerking vermag.

De voorlooper van de fabriek.

De voorlooper van de Asser Coöp. Melkinrichting was de z.g. *Centrale Knederij*, welke in 1902 te Assen werd opgericht op de plaats waar nu de Coöp. Melkinrichting staat. Deze Centrale Knederij werd opgericht om in Drenthe, waar omstreeks 1893 meer dan 60 kleine coöperatieve handkracht- en stoomzuivelfabrieken waren, een meer uniform product af te leveren.

De meeste van die kleine fabriekjes nl. waren meestal zeer slecht ingericht, terwijl slecht bedrijfswater, onvoldoende vakkennis der leidende personen enz., oorzaak waren dat er een inferieur product werd afgeleverd.

Op de buitenlandsche markten, vooral in Londen, werd het een groot bezwaar gevonden door de commissionairs, dat de Drentsche boter zoo in kwaliteit verschilde, en op initiatief van den toenmaligen Rijkszuivelconsulent – Postuma⁶⁴ – voor Drenthe werd besloten in Assen een knederij op te richten, waar de Drentsche boter zou kunnen worden behandeld tot een meer uniform product.

Aanvankelijk traden 16 fabrieken toe, die in totaal plm. 6.000.000 Kg. melk verwerkten. Maar men dacht: als de zaak éénmaal draait, en de goede resultaten worden merkbaar, dan zullen meerdere fabrieken zich aansluiten, en de zaak zal wel los looplen. Dit werd echter een misrekening. Door den betrekkelijk kleinen aanvoer van te verwerken boter, werd de exploitatie van de knederij te duur, en waar ook eenige leden-fabrieken bedankten, werd in 1908 besloten de Centrale Knederij, welke 6 jaar gewerkt had, te liquideeren. Het nadeelig saldo werd over de leden omgeslagen, naar rato van hun geleverde boter.

Destijds waren in de buurt van Assen verschillende handkrachtfabrieken, o.a. te **Oudemolen, Loon, Deurze, Kloosterveen** en **Anreep**. Ook deze waren deelgenooten in de *Centrale Knederij*. Inziende dat men tot meerdere samenwerking moest komen en door een meer rationeele werkwijze een beter product op meer economische wijze kon worden verkregen, werden in de verschillende boerschappen vergaderingen gehouden en met medewerking van den heer Van

64 Zie 'knipsels' uit de beginperiode, waaruit blijkt dat de eerste gedachten van een centrale knederij in Drenthe al voor de komst van Postuma zijn geweest. (Rapport Elema aug. 1899)

Weijdom Claterbos, Rijkszuivelconsulent te Assen, werd in het voorjaar van 1908 besloten een Coöp. Stoomzuivelfabriek in Assen op te richten en hiervoor aan te kopen het gebouw van de Centrale Knederij.

Den 21sten Maart verscheen in de Staatscourant de acte van oprichting der Asser Coöperatieve Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek, welke 11 Februari 1908, voor notaris Rambonnet was verleden.

Vertegenwoordigers voor de verschillende gehuchten waren toen: voor Zeijen de heer C. van Weijdom Claterbos, Rijkszuivelconsulent; voor Ubbena, Rhee en Peelo de heeren Roelof de Vries, Jan Harm Emmens en Jan Smeenge; voor Kloosterveen en Zeijerveen de heeren Reinder Heukers, Hendrik Meijeringh Rzn. en Harm Horlings; voor Loon de heeren Willem Biemold, Reinder Jans Venekamp en Hendrik Popken; voor Schieven en Anreep de heeren Geert Meijeringh, Harm Bonnen, Hendrik Lunshof en Marcus Neijmeijer; voor Teraard de heeren Jan Janssens, Harm Offereins; voor Eleveld en Deurze de heeren Hendrik Keun, Jan Vrijs en Roelof Beijering en de heer Andries Scholten, wonende op de Wortelkamp.

Bovengenoemde heeren vertegenwoordigden plm. 125 leden en met dit aantal werd de groote stap gedaan.

In het bestuur werden gekozen de heeren H. Meijeringh Rzn., H. Horlings, H. Offereins, R. de Vries, A. Scholten, H. Popken, G. Smeenge, H. Suichies, J. Janssens, G. Meijeringh, J. Emmens, M. Neijmeijer en H. Keun, terwijl de heer H. J. de Lange van **Frederiksoord** als directeur werd benoemd.

Een moeilijk begin.

Moeilijk, zeer moeilijk, waren de eerste tijden. Achterdocht, onkunde, vooroordeel, tegen wat men nog altijd de knederij noemde, zal hieraan niet vreemd geweest zijn. In het eerste boekjaar, dat afgesloten werd op 30 April 1909, was de aangevoerde melk 1.970.167 L. Dit was wel ongeveer het quantum, waarop volgens de opzet was gerekend. Maar er moest meer komen, en gestaag werd er aan gewerkt om meerdere veehouders over te halen om lid van de nieuwe coöperatieve fabriek te worden. Dit was niet altijd een plezierig werk, en naar een der propagandisten persoonlijk mededeelde, was op sommige gehuchten zoo weinig animo voor de fabriek, dat toen de directeur van de fabriek zich in een gehucht vertoonde, een boerin met een kwaden hond op de hekdam stond en maar gauw zeide, dat de boer niet thuis was. Niettemin is deze later een zeer goed lid van de fabriek geworden.

Moeilijk is echter deze periode geweest, zeer moeilijk en wij moeten vanaf deze plaats een eeresaluut brengen aan die mannen, die met ijver, volharding en zelfverloochening werkten voor wat hun ideaal was, en die, nooit ontmoedigd, altijd weer de boeren trachtten te winnen voor hun eigen zaak.

Reeds in 1911 werd ingezien dat er woningen voor het personeel moesten worden gebouwd aan de zoogenaamde Boukengang, later PrinsHendrikstraat.

In stijgende lijn.

Ook het quantum melk nam toe, eendeels door uitbreiding van de rundveestapel en anderdeels door uitbreiding van het ledental. In 1914 was de aangevoerde hoeveelheid melk al meer dan verdubbeld, en werd de capaciteit van enkele werktuigen te klein, welke door grotere moesten worden vervangen.

In 1916 werd wegens vertrek van den heer De Lange tot directeur benoemd de heer **Martinus Krol van Westerbork**. De heer Krol was directeur van de Coöp. Stoomzuivelfabriek te Westerbork, nadat hij als assistent aan groote Friesche zuivelfabrieken gewerkt had. Gedurende 1917—1919 werd de aanvoer van melk steeds kleiner, wat zijn oorzaak vond in de omstandigheden, dat van Regeeringswege veel weiland gescheurd moest worden tot bouwland, en ook omdat het krachtvoer zeer schaarsch was. Zoo werd in het boekjaar 1918 /19 2.723.725 L. melk ontvangen.

Daarna werden de aanvoeren steeds grooter en in 1921, toen de varkensprijzen daalden, werd omgezien naar de mogelijkheid om de ondermelk aan de fabriek te verwerken tot kaas, caseïne, en(of) melkpoeder.

Ook werd de toestand in het landbouwbedrijf langzamerhand slechter, en werd weer veel bouwland als weiland ingezaaid, zoodat de invoer van melk verbaasd steeg.

Zoedoende kon in de betrekkelijk kleine fabriek de melk niet op de meest economische wijze verwerkt worden, en werd voorgesteld de bestaande fabriek te vergrooten, en tevens de mogelijkheid te scheppen, dat de ondermelk kan worden verwerkt tot melkproducten. Deze verbouwing was in 1923 voltooid en werd de eerste kaas gefabriceerd, terwijl ook caseïne werd gemaakt, welke toentertijd gretige afname vond aan de z.g. kunsthoornfabrieken. Ook werd de fabricatie van melkpoeder ter hand genomen, welk artikel zeer veel voor export werd gevraagd.

Ook de verkoop van consumptiemelk had dé fabriek ter hand genomen en moeite noch kosten werden ontzien om de consument het beste aan te bieden wat mogelijk was. Ook werden de leveranciers van een fabriek in de Witterstraat te Assen, welke door particulieren werd gedreven, overgenomen, zoodat na korten tijd bleek dat de verbouwing onvoldoende was geweest en de bijgebouwde afdelingen noodzakelijk moesten worden vergroot.

Deze verbouwing, welke in 1928 hare voltooiing naderde, had plaats nadat aan de Parallelstraat een pand van den heer Jalvingh was aangekocht, en waarop later de kaasmakerij werd gebouwd. Ook werd nog aangekocht een pand in de Parel]elstraat van den heer Westrup, welk pand tot directeurswoning werd ingericht.

In de bestaande directeurswoning werden kantoren ingericht, zoodat ook de afdeling melkinrichting, waarin eerder de kantoren varen ondergebracht, kon worden uitgebreid. In 1928 kon alles in gebruik worden genomen; één en ander bleek een groote verbetering te zijn.

Allengs was dus de op zoo bescheiden schaal begonnen fabriek uitgegroeid tot een groote melkproductenfabriek annex melkinrichting, en was een der grootste van de provincie Drenthe geworden.

Het spreekt dat een en ander niet heelemaal zoo vlot verliep als wij dit hier neerschrijven, maar de heer Krol, gesteund door het bestuur, wist tenslotte de leden te overtuigen, dat, wilde men goede melkprijzen maken, ook de fabriek naar de eischen des tijds, en voor de fabricatie van alle melkproducten, ingericht moest zijn.

12 miljoen liter !

Deze laatste verbouwing bleek een reuzenverbetering te zijn. Er kon vlot het aangevoerde kwantum melk, dat inmiddels tot plm. 12 mill. Liter gestegen was, worden verwerkt tot le klas melkproducten. Dat artikelen van le kwaliteit werden geproduceerd blijkt wel uit het feit, dat

thans nog een kaas aanwezig is, die gefabriceerd is in Jan. 1926. De houdbaarheid van de kaas, geproduceerd aan de Asser Ccöp. Melkinrichting blijkt hieruit voldoende. Ook werd in 1918 begonnen de hygiënische toestand van het melkvee op de boerderijen te verbeteren.

Bestrijding der tuberculose.

Op een algemeene vergadering werd besloten tot oprichting eener afdeeling Gezondheidsdienst en werd opgericht de vereeniging tot bestrijding van tuberculose en andere veeziekten. Dit mag een der mooiste besluiten genoemd worden, welke door de algemeene vergadering genomen zijn.

Dit toch was de aanstoot om te komen tot een gezonde t.b.c.-vrije veestapel. Krachtig werd dit besluit gehandhaafd en al mochten er in den aanvang moeilijkheden zijn geweest, deze zijn glansrijk overwonnen. Leider van deze afdeeling Gezondheidsdienst werd de WelEd. Zeergel. Heer Dr. J. Staal, districts-veearts te Assen.

Begonnen werd met het algemeene onderzoek in 1929 en toen men alles had getuberculiseerd, kwam men op een reactiepercentage van 18 pct. Dit viel nogal mee, temeer waar men in Friesland in sommige streken een reactiepercentage had van plm. 60 pct. Gezien deze cijfers kreeg men de indruk dat het mogelijk zou zijn tot een t.b.c.vrije veestapel te kunnen komen. De leden werden aangespoord de reageerende dieren op te ruimen, om zodoende de mogelijkheid, dat deze dieren open lijders worden, te ontgaan. De meeste leden, overtuigd van de groote voordeelen van een t.b.c.vrije veestapel, namen deze wenk ter harte en zoo daalde na het eerste onderzoek het reactiepercentage tot 8 pct.

Dieren, welke lijdende waren aan open tuberculose werden op kosten der fabriek afgemaakt, want, zou men deze dieren niet vernietigen, maar in den handel brengen, dan zouden deze vele andere dieren kunnen besmetten, en zou men, wat de bestrijding der tuberculose betreft, niet veel opschieten.

Gedurende de jaren dat deze afdeeling Gezondheidsdienst in werking is, zijn werkelijk goede resultaten bereikt. Van de plm. 500 stallen, welke aangesloten zijn bij het regeeringsysteem, reageerde slechts 0,55 pct. Dit is op plm. 5100 dieren 28 stuks. Als de omstandigheden het toelaten zal dus binnen afzienbaren tijd het vee van de leveranciers-leden van de fabriek reactie-vrij zijn. Open lijders komen er bijna niet meer voor. Dit is, behalve op de verkoop van consumptiemelk in de stad, ook van onberekenbaar gunstigen invloed op de opfok van het jongvee, daar er geen besmetting meer kan plaats hebben, en het jongvee in t.b.c.vrije omgeving opgroeit, terwijl tevens aan de fabriek alle nevenproducten als wei, ondermelk, enz. is gepasteuriseerd.

Welk een groote stap de t.b.c.-bestrijding onder het rundvee beteekende in de goede richting ten opzichte van de consumptiemelk voorziening in de stad Assen, behoeft nauwelijks betoog. Door eenige selectie was het mogelijk alleen melk van uitsluitend t.b.c.-vrij vee den consument aan te bieden.

Welk een gerustheid geeft het aan den consument te weten dat de melk, welke hij drinkt, afkomstig is van een op t.b.c. gecontroleerde veestapel.

Ook voor de voeding van kinderen is het van groote waarde, dat de melk, welke toch een kindervoedsel bij uitnemendheid is, afkomstig is van practisch t.b.c.vrij vee.

Het stemt tot voldoening, dat ook de consument meer en meer tot de overtuiging komt, dat melk van t.b.c.vrij vee de voorkeur verdient, getuige de steeds grooter wordende omzet in dit artikel.

In het voorjaar van 1932 trof de vereeniging een zware slag door het overlijden van haar eminenten directeur, den heer Krol, die vanaf Sept. 1916 aan het hoofd der zaak had gestaan. Gedurende zijn beheer was de fabriek geworden wat zij nu is.

Hij was het die steeds weer de leden de overtuiging wist bij te brengen, dat men vooruit meest, en het nieuwste het beste was. Het heden getuigt dat hij goed heeft gezien, en aan hem is de vereeniging dan ook grooten dank verschuldigd.

Als zijn opvolger werd benoemd de heer W. Idema, die gedurende de ziekte van den heer Krol het directeurschap waargenomen had.

Er is dus in de 25 jaar, gedurende welke de Asser Coöp. fabriek van Melkproducten bestaan heeft, van de kleine inrichting, waarmede werd begonnen, gegroeid een moderne industrie. Jammer dat de heerschende malaise op zuivelgebied oorzaak is dat niet ten volle de vruchten kunnen werden geplukt van wat hier is gewrocht. Wij hopen dat binnen afzienbaren tijd de productie van zuivelproducten weer loonend mag werden en de veehouders een redelijk bestaan mogen vinden.

Intusschen hebben wij gezien wat samenwerking vermag, en wij hopen dat de Asser Coöp. Melkinrichting, welke in de industrieën in onze stad een zoo voorname plaats inneemt, mag groeien en bloeien, tot heil van den boerenstand.

Tekst bij foto's

Onderste rij zittende: (van rechts naar links) H. Popken, Loon, T. Suichies Sr., Deurze, H. Offereins, Teraard, secretaris, G. Meijering, Schieven, oud-voorz., H. Bonnen, Schieven, voorzitter, H. Meijeringh Rzn., eere-voorzitter, R. de Vries, Ubbena, H. Keun, Eleveld, G. Smeenge, Loon. In rij staande : van rechts naar links H. Horlings, Kloosterveen, W. Idema, directeur, W. Warmolts, Eleveld, W. L. v. d. Spoel, Zeijerveld, A. Jippes, Kloosterveen, F. J. Meijer, de Haar, B. Hilberts, Kloosterveen. Bovenste rij : (van rechts naar links) Jan Bakker, Deurze, E. Koops, Taarlo, J. Arends, Rhee, H. Biemold, Loon, H. Nijborg, Peelo, L. Lunshof, Graswijk.

De werkplaats met de twee karnmachines, voor de fabriekatie van de boter. Men ziet op de foto duidelijk de grootte afmetingen der beide machines.

Het legertje „loopers", dat zorg draagt, dat de producten aan den man worden gebracht, opgesteld voor de fabriek.

De twee machines opgesteld in het melkpoeder lokaal voor het drogen van de melkpoeder. Deze poeder wordt in de chocolade-industrie en voor de vervaardigen van bonbons, caramels, enz. gebruikt

Een blik in de kaasmakerij. Vanuit de bakken welke men op de foto ziet wordt de wrongel overgebracht naar de stopbakken en hierin verder verwerkt Elke bak heeft een inhoud van 6000 Liter. (Lijkt me te veel! 1800 tot 2500 was in die tijd 'normaal'.)

In het laboratorium worden alle bekende „Acmesaproducten" aan een grondig onderzoek onderworpen.

NvhN 1933-05-18

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe Instemming met het bekende adres van de F. N. Z.

(Van onzen correspondent.)

Gisteren hield de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe zijn algemeene ledenvergadering in „t Wapen van Drente" te Assen.

In zijn openingsrede zei de voorzitter, de heer *R. Deodatus Pzn.* uit Roden, o.m., dat de toestand in de zuivelindustrie nog aanmerkelijk is verslechterd sinds de vorige jaarvergadering.

Naar aanleiding van het rapport, uitgebracht door de FNZ. over het ondermelkvraagstuk zei spreker, dat daarin o.m. als middel om het te veel aan melk weg te werken wordt genoemd het brengen van melk in het brood. Nu die mogelijkheid er is, is het aller taak steeds weer met klem aan te dringen dezen maatregel, die een verbetering geeft van het volksvoedsel, n.l. brood, zonder dat het noemenswaardig wordt verhoogd in prijs, in te voeren.

Liever bespreekt men echter inkrimping van den veestapel, zonder eerst zijn oogen te richten op een alleszins buitenlandsch product, n.l. de margarinefabricatie.

Aan de mededeelingen ontleenen wij het volgende.

Het aantal gewone leden bleef onveranderd, n.l. 36 bedrijven. Van de buitengewone leden bedankte als zoodanig de vroegere voorzitter van het bedrijf te Rogat, de heer R. H. Baron de Vos van Steenwijk. Het aantal buitengewone leden bedraagt thans 33.

Zooals in de vorige vergadering reeds is medegedeeld, meende de Commissie, dat de electriciteitstarieven in verhouding van een stoommachine of motor te hoog waren. De Commissie heeft nadien een bespreking gehad met de Directie van het P.E.B. Bericht is thans ontvangen. dat de Gedeputeerde Staten van Groningen hebben besloten de tarieven te verlagen. Deze verlaging bedraagt ongeveer 15 pct. Dit voordeel betreft niet alleen de aangesloten bedrijven, doch ook de niet aangesloten fabrieken, zoodat ook deze kunnen profiteren van het werk van den Bond.

De balans en exploitatierekening over 1932 werden goedgekeurd resp. met het bedrag f 17.509,18 en f 25.267,11.

Hierna wordt op voorstel van het bestuur tot adviseerend lid benoemd de heer Ir W. Bakker, Rijkslandbouwconsulent te Assen.

Na de pauze deed de heer J. A. Geluk, secretaris van den FNZ., verschillende bij een andere gelegenheid reeds gepubliceerde mededeelingen over den algemeenen toestand van de zuivelproducten.

Nadat de spreker diverse vragen uit de vergadering had beantwoord, werd op voorstel van het bestuur de volgende motie aangenomen:

„De Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe, in algemeene vergadering bijeen, met instemming kennis genomen hebbende van het adres van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.) aan den Minister van Economische Zaken en Arbeid inzake de crisismaatregelen ten aanzien van het veehouders- en zuivelbedrijf, onderschrijft in het bijzonder het bezwaar dat in dit adres naar voren wordt gebracht tegen het mengen van boter en margarine en de opvat-

ting dat het beperken der margarineproductie voor binnenlandsch gebruik dient vooraf te gaan aan een gedwongen inkrimping van den veestapel. Men kan accoord gaan met een vrijwillige inkrimping van vee tegen behoorlijke prijzen.”

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1933-09-30

Het 25-jarig bestaan van de Beiler Zuivelfabriek Zilveren ambtsjubileum van den Directeur en den Boter- maker.

“Verleden te Beilen op 4 Mei 1907 in het logement van Roelof Bosman in tegenwoordigheid van den heer Johan Christoffer van Weydom Claterbos. Aldus het slot van de langademige akte, waarbij ruim 26 jaren geleden de vooruitstrevende landbouwers uit deze omgeving de coöperatie stichtten, waaruit de tegenwoordige *Coöp. Fabriek van melkproducten „Beilen”*, is gegroeid.

Morgen, 1 October 1933, zal het 25 jaren geleden zijn, dat de fabriek voor het eerst de melk van de toenmalige leden verwerkte. Tegelijk vieren dan ook twee leden van het personeel, nl de directeur, de heer B. J. Kooistra en de le botermaker, de heer H. Noordhuis, hun zilveren ambtsjubileum. Het spreekt wel haast vanzelf, dat Bestuur en Commissie van Toezicht dezen belangrijken datum niet ongemerkt voorbij wilden laten gaan.

Daar de officiële dag op Zondag valt werd besloten Dinsdagmiddag as. gelegenheid te geven om bestuur en jubilarissen in café Prakken te complimenteeren. Woensdagavond zal de leden in een daartoe opgerichte feesttent achter hotel Koopman te Beilen een feestavond worden aangeboden, waarbij het gezelschap van Riemsdijk medewerking verleent.

Bovendien heeft het bestuur aan alle leden nog een andere verrassing bereid. Als dit blad in handen van de lezers komt, zal juist bij de Beiler veehouders het feest met klinkende munt zijn ingeluid

Vanmorgen is bij alle leden een extra uitkeering bezorgd van 10% van het door hen in de periode van 1 Mei t.m. 26 Augustus 1933 ontvangen melkgeld. Bestuur en Commissie van Toezicht hadden in deze moeilijke tijden den leden geen welkomer cadeau kunnen aanbieden. Het is tevens een sprekend bewijs voor de gezonde financieele positie van het bedrijf, dat 25 jaren geleden door de vooruitziende oprichters werd gesticht.

De oude toestand

Er is in die jaren al veel veranderd. Toen de eerste plannen voor de „Stoomzuivelfabriek” werden geopperd, waren er in de streek, die nu de melk naar Beilen zendt, alleen nog maar handkrachtfabrieken. Beilen alleen telde er niet minder dan drie. Dicht bij de kerk stond de fabriek van de Coöperatie „*De Hoop*”, waaraan verschillende Beiler veehouders hun melk leverden, de Eursinger boeren waren vrijwel alle bij een *fabriekje in de Hekstraat* in het pand, waar nu een likeurstokerij en mineraalwaterfabriek is gevestigd, terwijl op de toenmalige „Kleine Brink” de speculatieve fabriek van den heer *Tijmes* was gevestigd. De verschillende gehuchten rondom Beilen hadden allen hun deels coöperatieve, deels particuliere fabriekjes.

Er waren in de naaste omgeving tenminste zes en wel te **Hijken, Brunsting, Alting, Holthe, Wijster en Drijver**. Dag in dag uit, draaiden menschenhanden uren achtereen aan het groote rad, dat primitieve toestellen in beweging moest brengen.

Het bestuur van de Coöp. „De Hoop” heeft met haar toenmalige directeur, de heer Veeninga, thans directeur van de zuivelfabriek te Colmschate, de zaak het eerst aangepakt. De heer van

Weydom Claterbos, toen en thans nog, rijkszuivelconsulent voor Drenthe stond hun daarbij krachtig ter zijde. Maar het ging in die dagen niet gemakkelijk.

Het zou een armwerkhuis voor de boeren worden

Een fabriek met stoom en een groote woning voor den directeur, dat moest op een fiasco uitloopen. Het zou een armwerkhuis voor de boeren worden. Allerwegen tegenwerking en achterdocht. De ondermelk van zoo'n Stoomfabriek, waar alle vet was uitgestoomd, moest voor de fokkerij waardeloos zijn. Het was nog in de dagen, dat de koopman voor elk varken 30 centen inhield op den verkoopprijs voor het risico van t.b.c.

Hiertegenover stelde de Stoomzuivelfabriek direct de pasteurisatie. Het nieuwe en betere won den strijd. De harde werkers zagen hun arbeid beloond. Op 4 Mei 1907 werd de nieuwe Coöperatie opgericht; waarin de Coöp. „*De Hoop*” werd opgenomen.

Bij de Stichtingsakte compareerden als gevolmachtigden voor de Beiler boeren Lubertus Ronds en Jan Otten; voor Brunsting Jan Popping Rzn., en Bart Strijk; voor Ter Horst en Smalbroek Simon Kuipers; voor Spier Roelof Sissingh Prakken en Roelof Wilms, voor Beilervaart Hendrik Koekoek en Johannes Klaassen (thans nog bestuurslid) en voor Wijster Willem Popping Rzn., Jan Weurding, Wicher Koning en Bouke Mulder.

Nu moest de nieuwe fabriek worden gebouwd. Eigenaardig en vermeldenswaard is, dat de aannemer van toen de heer R. F. Moorman, thans de voorzitter van het bestuur der fabriek is. De tegenwoordige gemeente-opzichter de heer H. de Jonge, was met het dagelijksch toezicht belast en maakte een jaar later ook deel van het bestuur uit.

De fabriek kwam in den zomer van 1908 gereed. Het uiterlijk aanzien van het gebouw was van den wegkant af vrijwel als thans. Toch heeft de fabriek in de loop der jaren menige verandering ondergaan. Van de geheele inrichting van 1908 staat nu nog alleen een stoommachine, welke lang niet meer toereikend is voor het geheele bedrijf.

Ongeveer 10 electromotoren leveren een belangrijk gedeelte van de thans gebruikte kracht. De groote veranderingen, ook in het uiterlijk van het gebouw, zijn voor het publiek grootendeels onzichtbaar, daar uitbreiding steeds plaats vond aan de van de straat afgewende zijde.

Dit geheele gebouwencomplex, met alle machinerieën, vertegenwoordigt een aanzienlijk bezit, doch staat op de balans slechts voor een gering bedrag.

De groei

Toen 1 October 1908 voor het eerst de melk werd verwerkt, leverden 113 leden ongeveer 2400 Liter. Vandaag zullen de machines het tienvoudige of ongeveer 24000 Liter van 680 leden moeten verwerken.

Enkele cijfers uit het verleden kunnen den groei en bloei van het bedrijf beter dan woorden teekenen.

Het eerste boekjaar liep van 1 Oct. 1908—30 April 1909, dus over een periode van 7 maanden, zoodat wij de cijfers daarvan niet als uitgangspunt kunnen nemen. Het eerste volle boekjaar van 1 Mei 1909—1 Mei 1910 werd 1.418.702 L. melk verwerkt. En verder:

boekjaar 1914 —'15 : 3.457.462 L
1919 —'20 : 3.736.219 L
1924 —'25 : 6.345.906 L
1929 —'30 : 9.622.529 L

Ook thans schommelt de jaarlijksche omzet nog omstreeks 9½ milloen Liter.

Met deze omzet is de fabriek de vierde in de rij der Drentsche zuivelfabrieken na Hoogeveen, Roden en Assen.

Het eerste bestuur had zulk een groei zeker niet kunnen voorzien. Van de toenmalige bestuursleden zijn de meesten reeds gestorven. Het waren de heeren : Lubertus Ronds, Beilen; Jan Otten, Beilen; Jacob Brunsting, Beilen; Roelof Sissingh Prakken, Spier; Hendrik Koe-koek, Beilervaart; Jan Popping, Wijster; Johs. Dikker, Halerbrug; Hendrik Olde, Halerbrug; Klaas Pol, Halerbrug; Johannes Klaassen, Beilervaart; Aaldert Brunsting, Brunsting en Albert Beugel, Smalbroek.

De Commissie van Toezicht bestond uit de heeren Jan Valentijn, Beilen, Jacob Doornbos, Halerbrug, Derk Vos, Brunsting en Willem Constantinus Berghuis te Beilen. Het was in die dagen met het aantal bestuursleden vreemd gesteld. De verschillende gehuchten waren er in vertegenwoordigd, naar gelang van het aantal koeien uit die omgeving. Steeg het aantal koeien boven 50, dan kwamen er twee bestuursleden bij. Zoo kon het gebeuren dat tenslotte 17 bestuursleden en 5 leden van de commissie van toezicht met den directeur de leiding der fabriek in handen hadden.

Hierin werd in 1916 door statutenwijziging verandering gebracht en sinds dien bestaat het bestuur uit vijf en de commissie van toezicht uit drie leden. Een lijst van allen, die in den loop der jaren van deze colleges deel hebben uitgemaakt, zou te veel ruimte vergen. Wij noemen slechts de namen van de voorzitter van het bestuur. Het waren : van de oprichting tot 1909 L. Rons; van 1909 tot 1916 A. Brunsting; van 1916 tot 1920 M. Oosterveld en van 1920 tot heden R. F. Moorman.

Het tegenwoordige bestuur

bestaat uit de heeren : R. F. Moorman, Beilen, voorzitter; Joh. Klaassen, Beilervaart, secretaris ; L. Vredeveld, Smalbroek, vice-voorz.; Jac. Meijering, Klatering en A. Dijkema, Looveen, leden. In de

Commissie van Toezicht

hebben thans zitting de heeren: R. Popping, Eursing, voorzitter; W. Schimmel, Drijber, secretaris en Egb. Scheper, Hijken, lid.

Caseine

Hoewel de fabriek thans is ingericht voor de fabricage van verschillende zuivelproducten werd aanvankelijk alleen slechts boter gemaakt. In 1917 begon men voor het eerst met een ander product nl. Caseine

Dit was in de jaren van de wereldoorlog. Veevoeder voor het mesten van varkens was schaarsch, waardoor het aantal krulstaarten daalde. De boeren konden de ondermelk niet meer gebruiken, zoodat hiervoor een uitweg moest worden gevonden. Dit leidde tot de fabricage van caseïne, een oorlogsartikel, dat vooral naar Duitschland werd uitgevoerd als plakmiddel voor vliegtuigbekleding. Ook was het een zeer gewild industrie-artikel. De prijs was fabelachtig hoog. Per Kg. werd grif f 3,50 betaald met een consentrecht van f 0,70 per Kg. De ondermelk bracht toen bruto á 9 cent per Liter op. Nu wordt aan de boeren $\frac{3}{4}$ cent per Liter netto uitbetaald. Wel een schrijnende tegenstelling tusschen die vette oorlogsjaren en thans, nu we, naar we hopen, zitten in de kern van de depressie.

Lang heeft dit winstgevend zaakje niet geduurd. Toen in 1918 de vredesonderhandelingen begonnen, kwamen de grenzen weer vrij. Het produceeren van oorlogsartikelen verloor haar

beteekenis en er was weer voer te krijgen. De mesterij leefde op, tot in de periode 1924—'25 de invoer van z.g. Londensche varkens naar Engeland werd beperkt. De varkensmesterij voor Londen had hier een groote omvang aangenomen en stond plotseling vrijwel stil. Gevolg: overvloed van ondermelk, waarvoor opnieuw een oplossing moest worden gezocht. De

Kaas- en melkpoederberedding werd ingevoerd

In het voorjaar van 1925 was de Beiler fabriek een der eersten in Drenthe welke de kaasbereiding ter hand nam. In den loop der jaren is de omzet aanzienlijk toegenomen. De melkpoeder is hoofdzakelijk bestemd voor de chocolade- en biskwie-industrie. Ook de bakkers verwerken het vrij veel. Meelkoekjes worden voor een belangrijk deel uit magere melkpoeder bereid. Vette melkpoeder wordt o.a. in melkchocolade en bonbons verwerkt. De Beiler melkpoeder heeft om haar uitstekende kwaliteit op de markt altijd een goede reputatie genoten en is zeer gewild. Het aantal fabrieken, dat dit artikel produceert is altijd nog vrij beperkt. In Drenthe zijn het er in het geheel een zestal. Dit artikel wordt naar bijna alle deelen van de wereld uitgevoerd. De Beiler melkpoeder komt niet alleen in België, Frankrijk, Engeland en Tsjecho-Slowakije, maar zelfs in Afrika en Palestina.

In Duitschland hebben de Hollandsche veehouders door de hooge invoerrechten echter een belangrijke afnemer verloren. Een fabriek in Duitschland, waarop 3000 meisjes werkten, was klant van de Beiler Zuivelfabriek, die er bijna niet genoeg kon leveren. Dat is nu voorbij. Toch is nog steeds de melkpoederfabricage beter loonend dan de kaasmakerij. Sedert de zomer van 1932 wordt aan de fabriek te Beilen daarom geen kaas meer gemaakt.

Ook voor verbetering der veestapel heeft de fabriek te Beilen steeds geijverd. Zij heeft daarbij getoond voor de belangen van de veehouders een open oog te hebben. Zoo werd o.a. door haar medewerking in 1930 de controlevereniging opgericht en worden jaarlijks in de maand Mei nog vanwege de fabriek stierenkeuringen gehouden.

Ook bij de centrale-jongveekeuringen speelt de zuivelfabriek een rol. Wel is waar moet in dit verband de controlevereniging in de eerste plaats worden genoemd, doch zij zou bij haar arbeid de morele en financiële steun van de zuivelfabriek niet kunnen missen. Dank zij haar medewerking is de jongveekeuring te Beilen kwantitatief uitgegroeid tot de grootste in de provincie.

Hoezeer daarbij ook de kwaliteit vooruit is gegaan, heeft men nog deze week in ons blad kunnen lezen in de lofzang, welke onze deskundige medewerker daarop heeft gezongen.

Wij hebben hiermede het voornaamste uit de verstreken kwarteeuw in herinnering gebracht. Nog dient gemeld dat de fabriek van de oprichting af lid is geweest van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* en daardoor ook is aangesloten bij den algemeenen Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.). In 1912 sloot de fabriek zich tevens aan bij de Coöp. Landbouwersbank te Meppel, welke aanvankelijk in Beilen een depot vestigde voor de afgifte van verpakte artikelen. Hoezeer ook dit bedrijf, dat met de zuivelfabriek in nauw contact staat, vooral de laatste jaren is uitgegroeid, toont het groote gebouw aan het eind van de stationslaan, waarin thans het filiaal gevestigd is.

De jubilarissen.

Vershillende gegevens voor bovenstaand stuk werden ons welwillend verstrekt door den eminente directeur, doch het was opvallend hoe deze daarbij zijn eigen jubileum op den achtergrond trachtte te schuiven, als gold het alleen het jubileum van de fabriek en het zilveren jubileum van den heer Noordhuis, die van de oprichting af met de leiding van de botermakerij

belast is geweest en steeds tot volle tevredenheid van bestuur en superieuren zijn werk had verricht.

Ook het jubileum van directeur Kooistra zal, naar wij meenen te weten, niet zoo ongemerkt voorbij gaan als de heer Kooistra het wel wilde voorstellen. Hoezeer de fabriek onder zijn energieke leiding is gegroeid toonen bovenstaande cijfers overduidelijk aan. Ook in zuivelkringen is de heer Kooistra overigens zeer bekend. De lijst van functies, welke hij bekleedt, volgt hieronder en spreekt voor zichzelf. Wij noemen de volgende:

- Lid van het dagelijksch bestuur van den bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe;
- lid van het bestuur van de Alg. Ned. Zuivelbond;
- lid van het bestuur van het botercontrolestation Assen;
- voorzitter van de samenkomst van directeuren van bij de Drentsche Bond aangesloten fabrieken;
- lid van de commissie voor vaststelling van de wekelijksche Ned. boternoteering;
- lid van de commissie van advies voor de crisis-zuivelcentrale en
- lid van de commissie van advies voor het crisis-zuivelbureau.

Bovendien was de heer Kooistra meermalen lid van verschillende speciale commissies van de FNZ. Bij dit alles vond de jubilaris dan nog tijd om ook aan het plaatselijk verenigingsleven opgewekt deel te nemen. Hij is tevens voorzitter van de afd. „Beilen” van den Ned. Prot. Bond, secretaris van de ijsclub „WIK.”, voorzitter van de afd. Beilen van de Mij. tot Nut van 't algemeen en voorzitter van het district Drenthe van die Maatschappij.

Het zal den in zuivelkringen en in het dorpsleven zozeer bekende directeur de komende dagen zeker niet aan belangstelling ontbreken. Wij wenschen van deze plaats hem en den anderen jubilaris Noordhuis met het wakkere bestuur en de commissie van toezicht van harte geluk.

Mogen zij op de ingeslagen weg voortgaan en de Beiler fabriek voeren tot steeds grooteren bloei in het belang van de landbouwers en de gehele gemeente.

NvhN 1933-10-04

Alg. verg. FNZ. Dr. F. E. Posthuma spreekt over verleden heden en toekomst

Heden is in „Tivoli” te Utrecht de algemeene vergadering gehouden van den FNZ. De voorzitter, dr. F. E. Posthuma, hield een openingsrede, waar spr. in een drietal hoofdstukken, getiteld „het Verleden”, „het Heden” en „de Toekomst”, achtereenvolgens schetste de omstandigheden, waarin de FNZ. na den oorlog heeft verkeerd, zijn tegenwoordige positie en in den tijd die vóór ons ligt.

Over het heden, waarmede spr. den crisistijd bedoelt, zei spr. dat de FNZ. deze kerngezond is ingegaan, na voldoende bewijzen te hebben gegeven van groote kracht en levensmoed, dank zij zijn gezonde organisatie, die insloot dat alle bevoegde instanties geraadpleegd waren vóórdat iets, de algemeene belangen der coöperatieve zuivelbereiding rakend, tot uitvoering kwam.

Toen in 1931 de crisis zich ook tot het veehoudersbedrijf begon uit te strekken, werd aan het eind van dit jaar besloten tot de instelling van een crisisorgaan (Crisis-Zuivelbureau), welks

taak in het kort hierop neerkomt, dat het zich waar mogelijk, beijvert om van den export van zuivel- en melkproducten onder de bestaande omstandigheden te redden wat er te redden valt. Na nog de crisismaatregelen te hebben gememoreerd, was spr. dan genaderd tot het derde deel van zijn betoog:

De toekomst.

Al ons betoogen in den zin van: eerst de margarine aan banden leggen, voordat gij de boeren dwingt hun productiekapitaal, te weten het vee, af te slachten, heeft, aldus spr., niets geholpen. Het is dus zaak, goed te overwegen, welke houding wij in de toekomst dienen in te nemen. Deze houding wordt door verschillende factoren beïnvloed. De eerste factor, is de noodzakelijkheid om te blijven exporteeren. Vooral omdat dit een levensbelang voor ons land in het algemeen en voor de veehouderij in het bijzonder is.

Spr. becijferde vervolgens dat, wanneer de melkproductie met 15 pct. kan worden ingekrompen en men den uitvoer op peil wil houden, door vermindering van den afzet in het binnenland, de gemiddelde boterprijs door de inkrimping in het geheel niet zou stijgen en voor de boter in totaal 18 miljoen gulden minder zou worden ontvangen. Voor de kaas daarentegen achtte spr. de marktpositie door inkrimping wèl te beïnvloeden, omdat het hier een specifiek Nederlandsch product betreft, dat in zekeren zin een eigen markt heeft.

Alles bijeengenomen gelooft spr. daarom niet, dat gezien de omstandigheden, zooals ze zijn, de inkomsten van den boer gunstig beïnvloed worden door een sterke vermindering der melkproductie, maar dit wil niet zeggen, dat er geen aanleiding is tot een geleidelijke inkrimping van den veestapel, doch men late dit aan den boer ter beoordeeling, opdat zijn bedrijf niet noodeloos ontwricht wordt en alleen daar wordt ingekrompen, waar de omstandigheden daartoe aanleiding geven. Spr. bleef het voor den FNZ, ook voor de toekomst noodzakelijk vinden, dat hij zijn eenmaal ingenomen standnimt: geen gedwongen inkrimping, zoolang men de margarinepositie niet durft te regelen, blijft handhaven. Men ga eens na, wat tenslotte voor 'n land als Nederland - ook voor de industrie - van meer belang is: een welvarende boerenstand of een margarinetrust. waarvan de vertakkingen volgens de mededeelingen van den Minister, veel verder in het economisch leven, ingrijpen dan velen waarschijnlijk hadden vermoed, en waarvan het nog zeer de vraag is of dit ingrijpen werkelijk in het belang van ons volk is. Wil men de positie van het veehoudersbedrijf regelen, dan behoort men in het complex van maatregelen, dat men daartoe neemt, ook de margarine op te nemen, omdat dit product niet alleen nationaal, maar ook internationaal mede de oorzaak is, dat de boterprijzen tot op meer dan de helft der productiekosten gedaald zijn .

Ook met de vraag tot hoever men den rundveestapel zal inkrimpen, houdt nauw verband een tweede vraag: Zal men bij dit vraagstuk de margarine betrekken, ja of neen. Welnu boeren, aldus spr., zoolang de menging van boter met margarine niet door de omstandigheden wordt afdwongen, zoolang zal het schadelijk voor de belangen van den zuivelboer zijn, dat het toch geschiedt. En spr. ontkende, dat de tegenwoordige omstandigheden deze menging afdwingen! Tenslotte had spr. nog slechts een wensch: Boeren, uit U en doet dat ook heden. (Applaus).

De crisismaatregelen ten aanzien van melkveehouderij en zuivelbereiding

De heer J. A. Geluk, secretaris van den FNZ., hield een inleiding over bovengenoemd onderwerp.

De werking der Crisis-Zuivelwet besprekend, becijferde spr., dat de toeslag van de inwerking-treding der C. Z.-wet af (10 Juli '32). met inbegrip van de uitkeeringen per koe, in werkelijkheid gemiddeld 1.9 ct. per K.G. melk is geweest. Bij de kaas- en melkproducten moet sterk betwijfeld worden of men er steeds ingeslaagd is, het deel van den toeslag, dat men in den prijs van het product moest incasseeren, ook werkelijk binnen te krijgen. Bij de boter - in deze verreweg het belangrijkste product - meent inleider dat dit wel het geval was. Terugkomend op den richtprijs der melk, genoemd bij de inwerkingtreding der wet, merkte spr. op, dat deze, ondanks den niet onbevredigenden toeslag, lang niet bereikt is.

Komende tot den boterafzet, berekende spr. dat in 1933 plm. 24 miljoen K.G. boter zal worden uitgevoerd. Bij de menging in de margarine zal dit jaar 16 miljoen K.G. worden verbruikt, voor direct verbruik blijft 45 miljoen K.G. over. Daar de boterconsumptie in 1930 ruim 51 miljoen K.G. bedroeg, meent spr. - rekening houdend met verdere beschikbare gegevens - dat de tegenwoordige boterpositie geenszins zorgwekkend is.

Om het afbrokkelingsproces van den boterverkoop tegen te gaan, moet de minister naast een contingentteering van de margarine tevens de heffing op de boter verlagen.

Echter is de kaaspositie toch zwakker dan die der boter, omdat bij dit laatste product de regering desnoods t.a.v. de producten, die boter kunnen vervangen, zoodanige maatregelen kan nemen dat de consument onze boter koopen moet.

Sprekende over de consumptiemelkregeling zette spr. uiteen, dat deze in de practijk tot een onevenwichtigen toestand tusschen den consumptiemelkprijs en de prijzen der z.g. industriemelk geleid heeft, en een soortgelijke toestand begint te ontwikkelen in de streken, waar de zelfkarnende boeren tusschen de leden der coöperatieve zuivelfabrieken verspreid wonen. Hierdoor komen dan ook deze boeren in een gunstiger positie dan de fabrieksboeren. Uit de gegeven melkprijzen is voldoende gebleken, vervolgde spr., dat het er met onze prijzen alledroevigst voorstaat en het is zonder meer duidelijk. dat hiervan geen boerenbedrijf bestaanbaar is.

Toch meende spr. dat men met den uitvoer der zuivelproducten moest doorgaan, waarvoor 'n goede oriëntteering en goed georganiseerde exportlichamen noodig zijn.

Spr. zette verder uiteen. welke belangrijke taak ook onze regeering z.i., op het gebied van den export heeft. Hij ziet deze zaak tweeledig, en wel le dat onze regeering ten aanzien van contingentteering, verhooging van invoerrechten, maatregelen van hygiënischen aard, waarvoor spr. een speciale afdeling aan het Departement van Economische Zaken zou willen zien verbonden.

Het tweede gedeelte der regeringstaak ligt naar spr.'s meening bij de voorlichting en oriëntteering. Deze oriëntteerbaarheid kan, voor wat den zuivel betreft, ook geheel zonder bezwaar van 's Rijks schatkist worden uitgevoerd, doch de minister heeft totnogtoe geweigerd, dit geld voor deze drie doeleinden te doen bestemmen. Tenslotte drong spr. aan op grootere activiteit der regering bij de behartiging der exportbelangen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1933-12-27

Uitvoerig verslag algemene vergadering DBvCZ De Heer R. Deodatus Pzn. als Voorzitter afgetreden.

ASSEN – De Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe hield Zaterdag in „*Het Wapen van Drenthe*” zijn algemeene vergadering.

Bericht van verhindering was ingekomen van den heer ir. Bakker, adviseerend lid en ir. Dijkveld Stol, secretaris van het D.L.G. en van de Zuivelfabriek **Dalerveen**.

Te ruim half twaalf opende de voorzitter, de heer R. Deodatus Pzn., de vergadering met allen een hartelijk welkom toe te roepen, in het bijzonder de heeren Bergsma, buitengewoon lid, Geluk, secretaris van de FNZ. en van Weijdom Claterbos, adviseerend lid, waarna hij de volgende openingsrede uitsprak.

Openingsrede.

Nog steeds leven wij in een tijd van crisis en niets wijst op een verbetering van den algemeenen toestand. De laatste jaren zijn jaren geweest van grooten financieelen teruggang op landbouw- en ander gebied.

Bijna ieder gaat gebukt onder financieele zorgen of lijdt onder het juk van de werkeloosheid. Zorgen, veel zorgen en geen perspectieven voor de toekomst. Ziedaar een toestand ten plattelande, die onhoudbaar begon te worden en druk uitoefende op de regeering om steunmaatregelen in het leven te roepen.

Steunmaatregelen moesten worden genomen, anders was de ramp voor het platteland niet te overzien.

De regeering voelde dezen toestand en maatregelen tot steun werden voorbereid en in het leven geroepen.

Eerst kwam de tarwebouw in aanmerking voor steun, omdat die het meest was getroffen door de slechte prijsverhoudingen. Daarna kwam de varkenssteun met een steun voor de melkveehouderij en rogge en aardappelen. Opvoering van de productie meende men kon uitkomst brengen. De regeeringsmaatregelen regelen thans de productie door leiding te geven en te beperken. Er moest paal en perk worden gestel aan de productie. Eerst kwam de beperking van de varkensteelt en daarna voor de melkveehouderij.

Onder zeer groote reserve van de veehouders werd de beperking van de rundveestapel door afslachting tegemoet gezien. Na de eerste levering was men reeds overtuigd, dat deze maatregel een gunstigen invloed had op de veeprijzen.

Tot heden heeft de levering van vee aan de Crisis Rundvee Centrale op de rundveeprijzen een gunstigen invloed gehad.

Of door deze afslachting ook een voldoende beperking zal komen van de zuivelproductie en een verhooging van den melkprijs, dient te worden afgewacht.

Voor den genomen maatregel mag de veehouder erkentelijk zijn.

De beperking van den veestapel, die gefinancierd wordt door heffing van het in het binnenland geslachte vee, brengt mee verhooging van de binnenlandsche vleesch prijzen.

Wij kunnen wel zeggen, dat de steun aan den landbouw een verhooging geeft van de consumptieprijzen van onze landbouwartikelen, die in het binnenland worden gebruikt.

Wanneer men de tegenwoordige prijzen vergelijkt met de prijzen van 1913—1914, dan mag men toch niet spreken van te hooge prijzen. Zeker, de algemeene toestand is voor velen slecht, maar de boer vraagt niet meer als een matig bestaan.

Zou de algemeene toestand gunstiger zijn als er geen steun was verleend aan den boer ? Hierop is slechts één antwoord te geven.

De toestand is nu dragelijk, maar voor den zandboer nog alles behalve rooskleurig.

De varkensprijzen zijn weliswaar verhoogd, doch de gemiddelde zuivelprijzen zijn weinig gestegen.

't Is ons ook allen bekend, dat de prijzen voor onze zuivel- en landbouwproducten sterk worden beïnvloed door den export. De contingentteering door het buitenland voor onze producten spreekt sterk mee in onze prijsbepaling en productie. Dat de prijzen niet hooger zijn mag men dan ook de regeering of organisatie niet verwijten.

De vorige week is het nieuwe handelsverdrag met Duitschland tot stand gekomen.

Volgens persberichten zijn er voor onze zuivelexport bevredigende resultaten bereikt. Laten wij dat van ganscher harte hopen.

Mijn meening is, dat het er met onze export in de toekomst niet best voorstaat, en toch zullen wij die niet kunnen missen.

Het totale gebruik van zuivelproducten gaat niet in stijgende lijn, doch de consumptie schijnt te dalen.

Wanneer binnen afzienbaren tijd de productie weer grooter wordt, rijst de vraag: waar kunnen wij onze zuivelproducten plaatsen ? Is het noodig om daarop ter bevoegder plaats te wijzen; zeer zeker, doch dat dient georganiseerd te gebeuren. Eén wensch wil ik daarbij uitspreken en wel deze, dat naast de adviezen van de centrale landbouw organisaties, de adviezen van de FNZ. door de regeering ook worden overwogen.

't Mag waar zijn, dat de FNZ. een technische vereeniging is, de belangen die daar worden besproken, zijn mijns inziens toch ook boerenbelangen.

Nu ik de FNZ. noem, kan ik niet nalaten om van deze plaats melding te maken van het aftreden van onzen hooggeachten Voorzitter van de FNZ., de heer Dr. Posthuma.

Dit aftreden, mijne Heeren, dienen wij voor 1933 op de debetzijde van onze organisatie te vermelden. Met groote dankbaarheid zullen wij steeds getuigen voor wat hij de FNZ. en de veehouders in het algemeen heeft gedaan.

Onze nieuw benoemde Voorzitter van de FNZ., de heer Britzei, is voor ons geen onbekende. Ik vertrouw, aldus spr., dat gij, even als ik, hem graag het vertrouwen schenkt als voorzitter en daarbij onze belangen graag in zijn belangstelling aanbeveel. In een rede van Baron van Neurath te Berlijn las ik dat hij in een toespraak zeide: Wij bevinden ons in een organisatieperiode van het binnenlandsche bedrijfsleven en van den buitenlandschen handel.

Ik geloof, dat deze woorden ook van toepassing kunnen zijn op onze landbouw en veehouderij. En wanneer dit zoo is, dan zijn er voor onze organisaties een groot arbeidsveld en studieobjecten weggelegd. Niet iedere boer kan dan zijn richtlijnen voor de toekomst bepalen. Dit zal georganiseerd in samenwerking met de Regeering moeten worden gezien.

't Schijnt mij daarom geen vraag of organisatie noodig is.

Meer dan ooit is thans organiseren noodig. Onze groote belangen dienen wij in eigen organisatie te bespreken en te bestudeeren.

Dat daarbij wel eens persoonlijke belangen worden verwaarloosd, ligt voor de hand. Dit mag geen reden zijn om ondankbaar te zijn. Mag men dan geen critiek kunnen uitoefenen? Zeer

zeker! Door opbouwende critiek kunnen vele belangen worden verduidelijkt, zonder dat men schade doet aan het geheel. Door afbrekende critiek kan men evenwel aan zichzelf en anderen moeilijkheden en schade bezorgen.

Ik zeide het reeds, dat ons misschien moeilijke problemen wachten, die sterk ingrijpen in het maatschappelijk bestaan.

Boerenbelangen kunnen daarbij in conflict komen met belangen van anderen. Adviezen zullen worden gevraagd en uitgebracht.

Bepaald noodig is het dan, dat door onze organisaties adviezen worden gegeven, die men gemeenschappelijk heeft samengesteld.

Daarom vergadering, steunt Uw organisatie, houdt U aan deze leus „Eendracht maakt Macht.” (Applaus).

Notulen.

De notulen van de ledenvergadering van 17 Mei j.1. worden onder dankzegging aan den secretaris ongewijzigd vastgesteld.

Mededeelingen.

De secretaris, de heer Tj. W. Boijenga, doet vervolgens de navolgende mededeelingen:
Leden. Het aantal gewone leden bleef onveranderd n.l. 36 bedrijven. Het aantal buitengewone leden verminderde door het overlijden van den heer J. Kok te Smilde met 1 en bedraagt thans 32.

Boterkeuring. De keuringen werden op normale wijze wekelijks gehouden. Door onze juryleden wordt het contact met den Geldersch-Overijsselschen Bond en met de N.C.Z. onderhouden, terwijl bovendien nog contact werd gezocht met de Friesche boterkeuringscommissie. Een openbare boterkeuring werd dezen zomer te Emmen gehouden. Voor deze openbare keuringen groeit nog steeds de belangstelling. Ongeveer 240 personen waren aanwezig.

Kaaskeuring. Er werden dit jaar vier kaaskeuringen gehouden. De deelname was iets minder dan vorig jaar, waarvan de reden is, dat enkele fabrieken dezen zomer geen of weinig kaas maakten als gevolg van de lage kaasprijzen en ook als gevolg van de aparte steunregeling voor extra naar de boerderij teruggezonden ondermelk.

Onderwijs. Van de cursussen van vorig jaar onderwierpen zich acht personen aan het FNZ.-examen. Van deze acht personen slaagden er zes. Voor de nieuwe cursussen bestond zeer weinig animo. Er wordt slechts een cursus gegeven te Emmen waaraan zes personen deelnemen.

De Commissie voor de melkerscursussen organiseerde 67 cursussen in het melken, waaraan in totaal 336 personen deelnemen.

Het examen voor de cursussen van het vorig jaar werd dezen zomer afgenomen aan 308 personen, daarvan 294 een diploma werd uitgereikt.

Controle

Het aantal fabrieken, welke van Bondswege hun administratie laten controleren, is met twee vermeerderd, n.l. Hoogeveen en Sleen. Dit aantal bedraagt thans 26. De z.g.n. technische controle vindt plaats aan 21 bedrijven. Totaal 28 bedrijven nemen deel aan een of beide controles.

Voor de technische controle zijn tot 1 December 145 bezoeken afgelegd. Onderzocht zijn in duplo 1650 monsters volle melk, waarvan 97 % geen verschil of een verschil van 0.05 % vertoonde. Hieruit is wel af te leiden, dat het vetgehalteonderzoek bij deze fabrieken serieus geschiedt. Bovendien werden 84 maal de vollemelkbascules, 53 maal de ondermelk- en 20 maal

de karnemelkmeetapparaten onder zocht. Verder werden geregeld de afvalproducten en wei op vetgehalte onderzocht.

Nu steeds meerdere fabrieken gebruik maken van de controle meende het Bestuur dat thans de tijd gekomen is om de tarieven belangrijk te verlagen en dus de kosten van de controle voor een groot deel uit de Bondskas te betalen.

Het Bestuur stelt voor om de tarieven, na de deelnemende fabrieken te hebben gehoord, de controle te wijzigen.

Na een door de Commissie ingesteld onderzoek bleek, dat het niet mogelijk is om ons statistisch verslag zoo te laten voortbestaan, dat eeniszins vergelijkbare cijfers verkregen kunnen worden.

Het Bestuur is van meening, dat hierdoor verkeerde conclusies bij de fabrieken kunnen worden gevormd bij het vergelijken van de cijfers. In een vergadering van deelnemers kwam wel duidelijk naar voren, dat het practisch niet zal gelukken een uniforme uitbetaling (zooals in ons rapport van 1932 is aangegeven) en een uniforme boekhouding te krijgen.

Het Bestuur stelt daarom voor de controle te wijzigen als volgt :

Onder controle wordt voortaan verstaan:

Administratieve controle (4 x per jaar).

Controle op het vetgehalteonderzoek (minstens 8 x per jaar).

Controle op het inboeken van vetgehaltes.

Controle op meet- en weegwerktuigen.

Onderzoek op vetgehalte van de afvalproducten.

Kascontrole.

Het tarief werd als volgt vastgesteld voor een enkel boterbedrijf. Voor elke afdeeling als kaasmakerij, malerij, winkel, melkpoeder, of condensbedrijf wordt f 10 extra berekend:

beneden	1 mill. Kilo	f 20.—;
van	1—2 mill. Kilo	f 30.—;
van	2—3 mill. Kilo	f 40.—;
van	3—4 mill. Kilo	f 50.—;
van	4—5 mill. Kilo	f 60.—;
van	5—7 mill. Kilo	f 70.—;
van	7 en meer	f 80.—.

Voortaan wordt dus de administratieve en technische controle als een geheel beschouwd.

Streptococcen. Op streptococcen werden onderzocht 34106 monsters. Hiervan waren 302 monsters op 1 % positief.

Voorts deelt de secretaris verschillende maatregelen, genomen na de algemeene vergadering in Mei ten opzichte van de crisis-aangelegenheden mede, welke bekend mogen worden geacht, daar genoemde maatregelen successievelijk reeds zijn gepubliceerd.

De secretaris besluit met eenige mededeelingen van den FNZ. betreffende de bezwaren der contingentteering, de moeilijkheden bij den export en de uitvoering der crisiszuivelwet.

Vragen naar aanleiding van deze mededeelingen worden uitgesteld tot na de pauze.

Bestuursverkiezing.

Aan de orde is vervolgens de verkiezing van twee leden van het bestuur wegens periodieke aftreding van de heeren R. Deodatus Pzn. te Roden, voorzitter en J. Knol te Koekange. Beide heeren zijn niet herkiesbaar.

Door den kring „Het Noorden van Drenthe” werden als candidaat gesteld de heeren J. Willems Hzn. te Roden en J. Brink te Bunne—Winde. Verkozen werd de heer Willems met 90 stemmen, tegen 4 stemmen op den heer Brink.

Door de samenkomst van Directeuren werden voor de vervullingen van de vacature J. Knol candidaat gesteld de heeren C. J. v. d. Meulen te Ruinerwold en Joh. Huisman te Sleen. Verkozen werd de heer v. d. Meulen met 73 stemmen tegen 21 op den heer Huisman.

De bestuursfuncties zullen onderling worden verdeeld.

Verkiezing commissie-leden.

Periodiek aftredend en niet herkiesbaar voor de commissie voor de jaarcontrole is de heer J. Schoenmaker te Westerbork.

Door den kring „Het Noord-Oosten van Drenthe” zijn voor aanwijzing van een lid candidaat gesteld: 1. de fabriek Eext en 2. de fabriek Grolloo.

Met 81 tegen 5 stemmen op Grolloo wordt Eext verkozen voor het aanwijzen van een lid in de commissie voor de jaarcontrole.

In de commissie voor de boterkeuring is periodiek aftredend en niet herkiesbaar de heer J. Aalting te Bunne. Candidaat gesteld zijn de heeren K. Zilver te Kolderveen en E. W. Bangma te Eexterveen, waarvan de eerste met 93—1 stemmen wordt verkozen.

In de commissie voor onderwijs wordt wegens periodieke aftreding (niet herkiesbaar) van den heer H. Prikken te Frederiksoord verkozen de heer W. Bakker te Haalweide met 91 stemmen tegen 3 stemmen op den heer J. Boelens te Annerveenschekanaal.

Alle verkozenen nemen hun benoeming onder dankzegging voor het in hen gestelde vertrouwen aan.

Hierna wordt gepauzeerd.

Na heropening der vergadering stelt de Voorzitter allereerst aan de orde het stellen van vragen naar aanleiding van de mededeelingen of wat daarmee in verband staat.

De heer Uneken deelt mede, dat hem is verteld, dat de regeering geen 8 miljoen, maar 15 miljoen in de pot voor het Crisis-Zuivelfonds heeft. Spr. zou gaarne vernemen in hoeverre dit juist is.

De heer v. d. Meulen noemt het een misstand, dat er wel heffing op boter en kaas is, doch niet op gecondenseerde melk. Spr. zou graag zien, dat het bestuur van de FNZ. er op aandringt, dat aan dezen misstand zoo spoedig mogelijk een einde komt.

De heer Boverhof is van dezelfde meening als de heer v. d. Meulen.

Voorts wordt nog gevraagd, hoe het komt, dat de boter wel onder de omzetbelasting valt en de margarine niet. Volgens vrager is boter altijd een volksvoedsel geweest en moet daarom beschouwd worden als een eerste levensbehoefte. De regeering neemt maatregelen ten gunste van den boer, maar spr. is van meening, dat de laatste met de boter ten aanzien van de margarine het loodje legt.

De heer Geluk, secretaris van de FNZ., beantwoordt de verschillende sprekers. Wat betreft de geruchten, dat het Crisis-Zuivelfonds 15 miljoen inplaats van 8 miljoen gulden in de pot zou hebben, daarvan is spr. niet op de hoogte. Wel is spr. van meening, dat er momenteel wel een saldo zal zijn, doch dit is absoluut noodzakelijk, omdat de zomer-uitkeeringen veel en veel grooter zijn dan de winter-uitkeeringen. De regeling van heden is er op gebaseerd, dat de toeslag het geheele jaar ongeveer gelijk blijft.

Inzake de heffing op gecondenseerde melk is spr. er voor zichzelf ook absoluut van overtuigd, dat heffing noodzakelijk is en wel hierom, omdat, wanneer er op gecondenseerde melk extra

winst wordt gemaakt, heffing niet meer dan billijk is. De FNZ. heeft reeds vele pogingen om hiertoe te komen, gedaan, doch hierbij had de bond niet de medewerking van verschillende van zijn eigen leden. We gaan echter, aldus spr., steeds door, om te komen tot heffing op gecondenseerde melk, daar het niet meer dan billijk is, dat dit product niet minder, maar ook niet beter behandeld moet worden dan elk ander product.

Wat betreft de kwestie, dat boter onder de omzetbelasting gevallen is, kan spr. meedeelen, dat de FNZ., toen dit voorstel in de Kamer kwam, hiertegen genoeg heeft gereageerd, zonder succes echter. De Minister denkt er niet aan boter vrij te stellen van de omzetbelasting, omdat hij boter niet beschouwd als volksvoedsel en margarine wel. Wij hebben ons dus bij het besluit van den Minister neer te leggen.

Nog enkele andere vragen worden gesteld, die door den heer Geluk op bevredigende wijze worden beantwoord.

Begrooting 1934.

Aan de orde is de vaststelling van de begrooting over het jaar 1934.

Tegen de post: kosten melkbesluit, welke begroot is op f 2000.—, worden nog al eenige bezwaren gemaakt, daar het onderzoek op streptococcon als een overbodige luxe wordt beschouwd, daar het in Drenthe zoo goed als niet voorkomt.

Na heel wat discussies wordt het voorstel van den Voorzitter, inhoudende, dat de desbetreffende commissie deze post nog eens onder oogen zal zien, aangenomen.

De begrooting wordt vervolgens z.h.st. op een bedrag voor inkomsten en uitgaven van f 22115.— vastgesteld.

Agenda Alg. Vergadering.

De behandeling van de agenda voor de Algemeene Vergadering van den FNZ., te houden op Donderdag 28 December a.s. te Utrecht, wordt in een minimum van tijd afgehandeld, daar de vergadering zich volkomen accoord verklaart met het door het bestuur voorgestelde.

Rondvraag.

De heer Huisman zegt, dat de uitbetaling aan sommige fabrieken in Friesland allerbedroevendst is. Ook in Drenthe is een beweging in die richting merkbaar. Spr. hoopt, dat het bestuur van den Drentschen Bond maatregelen zal treffen, dat dit wordt tegengegaan.

De Voorzitter antwoordt, dat het bestuur hiervoor doorlopend een open oog heeft.

De heer Huisman brengt vervolgens een woord van dank aan den scheidenden voorzitter, die steeds de belangen van den Bond met alle kracht heeft voorgestaan. Spr. hoopt, dat de heer Deodatus in de toekomst zijn steun aan den Bond, ook al is hij geen voorzitter meer, niet zal onthouden.

De heer **Dekker** dankt den heer Deodatus voor het vele werk, dat hij heeft verricht en voor de prettige samenwerking gedurende tal van jaren.

De heer Kooistra sluit zich volkomen bij het gesprokene aan. Dat de Bond geworden is wat hij nu is, is voor een groot deel het werk van den heer Deodatus. Spr. brengt hem hiervoor zijn hartelijken dank. Ook den heer Knol brengt spr. dank voor hetgeen hij voor den Bond heeft gedaan.

De heer Geluk dankt namens het bestuur van de FNZ. den heer Deodatus voor zijn krachtigen steun en samenwerking.

De heer Boijenga dankt namens het personeel van den Drentschen Bond den vertrekkenden voorzitter, voor de groote hulp, die hij altijd op het kantoor heeft verleend. Spr. hoopt dat de

heer Deodatus nog vele jaren getuige moge zijn van den bloei en groei van den Drentschen Zuivelbond.

De vergadering stemde met een hartelijk applaus met de verschillende sprekers in.

De Voorzitter dankt de verschillende sprekers voor de hartelijke woorden tot hem gericht en indien de leden zijn periode als voorzitter willen gedenken, dan kunnen zij dit niet beter doen dan te blijven strijden voor den bloei en den groei van den Drentschen Zuivelbond.

De heer Knol dankt voor de woorden tot hem gericht en hoopt, dat het den Drentschen Bond in de toekomst goed zal mogen gaan.

Hierna sluit de Voorzitter de vergadering.

NvhN 1933-12-27

Kan weg duplo

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN: De *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* hield Zaterdag een ledenvergadering in „Het Wapen van Drenthe” te Assen.

De voorzitter de heer R. Deodatus Pzn. te Roden heette allen hartelijk welkom, speciaal den heer Geluk, secretaris van de FNZ.

Spr. wees er op, dat wij nog steeds in een crisistijd leven en ging de steunmaatregelen na waarover hij o.m. zei: Onder zeer groote reserve van de veehouders werd de beperking van den rundveestapel door afslachting tegemoet gezien. Na de eerste levering was men reeds overtuigd, dat deze maatregel een gunstige invloed had op de vee prijzen. Of door deze afslachting ook een voldoende beperking zal komen van de zuivelproductie en een verhooging van de melkprijs dient te worden afgewacht. Voor de genomen maatregel mag de veehouder erkentelijk zijn. Spr. stelde de vraag: Zou de algemeene toestand gunstiger zijn als er geen steun was verleend aan de boer? Hierop is slechts een antwoord te geven. De toestand is nu dragelijk, maar voor den zandboer nog alles behalve rooskleurig.

Spr. memoreerde het aftreden van dr. Posthuma als voorzitter van den FNZ. Met groote dankbaarheid zullen wij steeds getuigen wat hij voor den FNZ. en de veehouders in het algemeen heeft gedaan.

Aan de mededeelingen ontleenen wij het volgende: Het aantal gewone leden bleef onveranderd n.l. 36 bedrijven. Het aantal buitengewone leden bedraagt thans 32.

Een openbare boterkeuring werd dezen zomer te Emmen gehouden. Voor deze keuringen groeit nog steeds de belangstelling. Ongeveer 240 personen waren aanwezig.

De Commissie voor de melkerscursussen organiseerde 67 cursussen in het melken, waaraan in totaal 336 personen deelnamen. Het examen voor de cursussen van het vorig jaar werd dezen zomer afgenomen aan 308 personen, waarvan aan 294 een diploma werd uitgereikt.

Betreffende de controle stelt het bestuur voor om de tarieven met totaal f 1600 te verlagen. Het bestuur heeft besloten de controle te wijzigen, waardoor voortaan de administratieve en technische controle als een geheel worden beschouwd.

Verder werd er uitvoerig mededeeling gedaan van de algemeene crisisaangelegenheden en van de beperking der kaasproductie, terwijl tenslotte diverse mededeelingen werden gedaan van de FNZ.

Hierna is aan de orde de verkiezing van 2 bestuursleden, wegens periodiek aftreden van de heeren R. Deodatus Pzn., te Roden en J. Knol te Koekange. Beide heeren zijn reglementair

niet herkiesbaar. In de vacature-Deodatus werd gekozen de heer J. Willems Hzn. te Roden en in de vacature-J. Knol de heer C. J. van der Meulen te Ruinerwold.

De fabriek Eext werd gekozen om een lid voor de Commissie voor de jaarcontrole aan te wijzen.

Als lid van de Commissie voor de boterkeuring, werd wegens aftreden van den heer G. Alting te Bunne gekozen de heer K. Zilver te Kolderveen. terwijl tenslotte als lid van de Commissie voor Onderwijs, wegens aftreden van den heer H. Prikken te Frederiksoord werd gekozen de heer w. Bakker te Haalweide.

Na de pauze beantwoordde de heer Geluk, secretaris FNZ., verschillende vragen.

Hierna werd de begroting voor 1934 behandeld, welke na eenige discussie over de post „Kosten Melkbesluit f2000” zonder hoofdelijke stemming werd vastgesteld met een bedrag onder inkomsten en uitgaven van f22.115,-.

De agenda voor de algemeene vergadering van den FNZ. levert geen moeilijkheden op.

Bij de rondvraag werd de scheidende voorzitter hartelijk toegesproken door verschillende aanwezigen. Allereerst door een der leden. Hierna door den onder-voorzitter, den heer Dekker, en verder nog door den heer Kooistra uit Beilen die ook het afgetreden bestuurslid J. Knol, huldigde en verder nog door de heeren Geluk en Boijenga.

De heer Deodatus noemde zijn voorzitterschap een mooie leerschool om Drenthe groot te maken op het gebied van de zuivel en spr. hoopte, dat allen zullen verder werken tot bloei en groei van den bond.

Verder bracht hij dank aan de ambtenaren van den Bond, speciaal aan den heer Boijenga. den secretaris, voor de prettige samenwerking.

Tenslotte wil spr. nog een woord van dank brengen aan den heer J. Knol, die met hem uit het bestuur treedt.

De heer Knol zei, steeds met genoegen zijn bestuursfunctie te hebben vervuld.

1934

NvhN 1934-05-24 ⁶⁵

Verslag verg. bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

De algemeene ledenvergadering.

Gisteren werd te Assen de ledenvergadering van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe gehouden, onder voorzitterschap van den heer L. Dekker te Pesse.

De heer Dekker wees er op, dat sinds de laatste algemeene vergadering, toen het ook reeds donker voor de zuivelfabrieken begon te worden, het nu donker, ja zeer donker begon geworden is.

De melkprijs is nu gedaald buiten de regeringstoelage en buiten de afvalproducten op ruim ½ cent per K.G. Met de regeringstoelage om de 3 cent er K.G.

De stedeling is van oordeel, dat de veeboer niet heeft te klagen, daar de boter melk duur zijn.

De werkelijkheid is echter, dat de boer maar zeer weinig voor zijn producten krijgt.

Stelt men hier tegen over de resultaten der margarine dan is de toestand daar geheel anders.

De Hollandsche vereniging tot exploitatie van margarinefabrieken heeft in het jaar 1933, dat een der moeilijkste jaren was sinds de ontwrichting intrad, nog 7½ pct. dividend kunnen uitkeeren (vorige jaren 10 pct.).

De veeboer kan niet spreken van winst, doch is blij als hij het hoofd boven water kan houden. Zal de zuivelwet niet spaak loopen, dan moet de onze productie geplaatst kunnen worden.

Spr. vroeg zich af waarom de margarine niet beperkt werd en de boter niet meer als grondstof voor de margarine wordt gebruikt en daardoor meer afzet van onze boter in het buitenland?

Willen de boeren iets bereiken, dan moeten zij niet eenling blijven staan, maar zich sterk maken door organisatie. Wij als coöperatieve zuivelboeren, aldus spreker, behooren in onzen Bond, den Drentschen Zuivelbond en met de andere zuivelbonden te varen onder een vlag, de vlag van den FNZ.

Mededeelingen.

De secretaris, de heer Tj. W. Boijenga te Assen, deed verschillende mededeelingen, waaraan het volgende is ontleend.

Door de crisis rundvee centrale was bepaald, dat de leden van een erkende tbc.-bestrijdingsvereniging op gemakkelijke voorwaarden hun aan tbc.-lijdend vee konden leveren aan de Centrale.

Verschiedene fabrieken meenden thans weer de bestrijding ter hand te moeten nemen en er werden zoodanige verenigingen opgericht.

Het bestuur drong er bij de nog steeds bestaande tbc.-commissies op aan om deze belangrijke kwestie centraal te regelen.

De heer Deodatus te Roden vroeg of er niet meer georganiseerd kon worden opgetreden tegen de runderhorzelbestrijding.

De heer Geluk merkte naar aanleiding hiervan op, dat als er iets van de horzelbestrijding terecht moet komen, er van regeeringswege een wettelijke regeling moet komen.

65 Is ook zeer uitgebreid PDAC verslag van – zelfde datum 1934-05-45 – wel in systeem

Het jaarverslag.

Hierna werd het jaarverslag over 1933 vastgesteld. Uit dit verslag bleek, dat het aantal gewone leden onveranderd bleef, op 1 Januari 1934 36. In hun laatst afgesloten boekjaar verwerkten deze bedrijven totaal 154.139.974 K.G. melk. Het aantal buitengewone leden bedroeg per 1 Jan. 1934 31.

Het aantal gecontroleerde bedrijven werd met de fabrieken Hoogeveen en Sleen vermeerderd, zoodat thans 26 fabrieken van de controledienst gebruik maken.

Het aantal fabrieken, dat deelnam aan de technische controle bleef onveranderd, 21.

De boterkeuringen verliepen in het afgelopen jaar normaal. Het resultaat was, dat 20 Drentsche en 2 Groningsche fabrieken het diploma konden krijgen.

De kwaliteit was iets minder dan In 1932.

Evenals in 1932 zal ook nu weer eens per maand een duurzaamheidskeuring worden gehouden. In 1933 werden 4 kaaskeuringen gehouden.

Van de 36 fabrieken zonden 34 bedrijven meer of minder geregeld monsters in ter onderzoek. In totaal werden 37151 monsters ingezonden, waarvan 326 monsters of bijna 1 pct. de aanwezigheid van streptococci kon worden aangetoond.

Ontvangen werden 375 controlemonsters, waarvan 85 positief waren. Over het algemeen heeft men over de kwaliteit van de melk niet te klagen gehad.

De totale geldelijke omzet van den Centrale Aankoop te Arnhem bedroeg *f* 1.140.319,56
Hiervan betrokken de Drentsche fabrieken *f* 112.022,74.

De balans en exploitatie-rekening over 1933 werden onveranderd vastgesteld. Volgens de exploitatie-rekening bedroegen de inkomsten en uitgaven *f* 23.768,24. De balans bedroeg per 31 Dec. 1933 *f* 15.599,54. De begroting voor het jaar 1934 werd in inkomsten en uitgaven vastgesteld op een bedrag van *f* 22.115.

De agenda voor de algemeene vergadering werd onveranderd vastgesteld.

De heer Eelkman Rooda te de Wijk meende, naar aanleiding van het jaarverslag, dat de indeeling der verschillende kringen, wel goed is geweest, maar dat er nu een wanverhouding bestond. Spr. gaf in overweging de indeeling te wijzigen.

De voorzitter zegde toe, deze opmerking in het bestuur ter sprake te brengen. Persoonlijk was hij niet zoo voor een wijziging, den heer Rooda er op wijzende, hoe deze kringen vroeger tot stand zijn gekomen, Om echter toch een goed resultaat te verkrijgen, zou er maar een goede oplossing mogelijk zijn, n.l., dat alle coöperatieve fabrieken gingen varen onder de vlag van den FNZ.

De heer Huizinga vroeg welk verband er bestaat tusschen de G.C.M.C. en de D.C.M.C., omdat de melkprijzen voor beide organisaties niet gelijk zijn.

Ook wou de heer Huizinga graag weten door wie of de melkprijzen in Drenthe worden vastgesteld.

De heer Claterbos te Assen antwoordde den heer Huizinga, dat er Dinsdag j.l. juist een bespreking heeft plaats gehad tusschen de beide organisaties. Besloten is een kort resumé op te zenden naar de crisiszuivelcentrale, maar spr. achtte het niet oorbaar om hierover in het publiek nader een uitzetting te geven.

Omtrent het vaststellen der melkprijzen deelde spr. mede dat er in Drenthe een commissie is ingesteld die hierover geregeld besprekingen zal voeren met de leden onderling.

Na de pauze hield de secretaris van de FNZ. de heer J. A. Geluk een inleiding over „De crisismaatregelen op Zuivelgebied”. Op deze causerie volgde een geanimeerde bespreking.

NvhN 1934-12-17

Najaarsvergadering leden van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

inleiding FNZ. Secretaris den Heer J. A. Geluk

ASSEN: Bovengenoemde vergadering had Zaterdag plaats in de groote zaal van het Concert-huis te Assen, onder voorzitterschap van den heer L. Dekker. In zijn openingsrede heette de voorzitter in het bijzonder welkom den heer J. A. Geluk, de secretaris van den Algem. Nederlandschen Zuivelbond. Spr. wees op de verplichte vee-afname en de dreigende beperking van steun op een gedeelte der melk. Op de vraag hoe de beperking zal werken als deze wordt ingevoerd, kon spr. geen antwoord geven. Wel veronderstelde hij, dat deze voorgenomen beperking van steun op een gedeelte der melk ook voor Drenthe groote bezwaren zal opleveren. Hierdoor zal de veehouder in nog moeilijker omstandigheden komen dan hij nu reeds verkeert.

Bij u zal allicht, aldus spr., evenals bij ons, de vraag naar voren komen: Heeft onze organisatie, de FNZ., dan heelemaal geen invloed meer bij de Regeering? Of geeft soms de FNZ. zulke voorlichting aan de landbouworganisaties, dat deze den Minister van zulke voorlichting dienen?

Tot onze groote teleurstelling, moeten wij zeggen: De zuivelorganisaties zijn over de laatste regeeringmaatregelen, welke in de geheele Nederlandsche veehoudersbedrijven zeer diep zullen ingrijpen, niet om in- of voorlichting gevraagd;

Maar wie dan wel? Ik geloof, dat de vee- en zuivelboer dat wel heeft gedaan door middel van zijn landbouworganisatie. Is dit het geval, dan moeten wij voorzichtig zijn om critiek uit te oefenen op onze regeering en de regeering van verschillende genomen maatregelen geen verwijt maken. Wij moeten in de eerste plaats dit verwijt tot ons zelf richten. Vraagt de Regeering advies of voorlichting, dan moet dit in het belang der boeren en door de zuivel en door de landbouworganisaties gelijkkluidend zijn, maar niet verdeeld.

Het moet spr. van 't hart, dat nu eindelijk de landbouworganisaties, wanneer deze gevraagd worden om advies of voorlichting, aangaande maatregelen voor de vee- of zuivelboeren direct of indirect, zij eerst om inlichtingen vragen bij de zuivelorganisaties.

Doen deze organisaties het echter niet, dan zijn wij als leden der landbouworganisaties verplicht de besturen dier vereenigingen dat bij té brengen tot zoolang zij hieraan gehoor, zullen en moeten geven, opdat ook de landbouworganisatie den FNZ. de plaats boekent waarop deze recht heeft.

De vergadering neemt vervolgens aan als leden de coöp. te Assen en. Havelte. Uit de bestuursmededeelingen bleek dat het aantal leden daardoor is gestegen van 36 tot 38, totaal verwerkende ruim 170 miljoen K.G. melk. Dit is de grootste hoeveelheid melk welke ooit door de bij den Bond aangesloten fabrieken werd verwerkt.

Het Bestuur deelde verder mede, dat het Dag. Bestuur van den Bond een onderhoud heeft gehad met het Bestuur van de Drentsche Boter- en Kaaskeuringsvereniging om te komen tot een en bloc tot den Bond toetreden der D.B.K.-fabrieken. De leden van D.B.K: bleken echter hiervoor niet te voelen.

De Zuivelbond heeft besloten voor de melkbrood-actie een subsidie te geven van *f*400.

De heer Karsten uit Zuidlaren werd als bestuurslid herkozen, terwijl in de vacatures H. Boverhof en R. Nijsingh werden gekozen de heeren W. Stapel uit Haalweide en R. Mulder te Exloo. De fabriek te Bunne werd gekozen om een lid aan te wijzen voor de commissie voor de jaarcontrole.

Voor de commissie voor de Boterkeuring werd, gekozen de heer E. W. Bangma te Eexterveen, terwijl in de commissie voor onderwijs werd gekozen de heer J. Boelens te Annerveenschekanaal.

De begrooting voor het jaar 1935 werd vervolgens vastgesteld met een bedrag onder inkomsten en uitgaven van *f*22.395.

Een voorstel van het lid te Ruinerwold om de statuten van den Bond in dien zin te wijzigen, dat de bestuursleden van den Bond, steeds direct herkiesbaar zijn, werd met groote meerderheid verworpen.

De behandeling van de agenda voor de alg. vergadering van den FNZ. die op 21 December te Breda zal worden gehouden, levert geen bijzonderheden op.

In de middagvergadering werd een bespreking gehouden betreffende de Export van Zuivelproducten in 1934, welk onderwerp uitvoerig werd ingeleid door den heer J. A. Geluk, secretaris van den FNZ.

Nadat spr. in deze inleiding vrij uitvoerig de expert naar de verschillende landen had behandeld, kwam hij tot de conclusie, dat onze zuivelexport met steeds grooter moeilijkheden te kampen heeft, moeilijkheden, die voornamelijk veroorzaakt worden door de maatregelen, welke de verschillende regeeringen vooral tegen den invoer van landbouwproducten nemen. Dit ingrijpen van bovenaf verstoort het handelsverkeer in ernstige mate en werkt bevorderend op de productie in de betreffende landen. In landen, die vroeger onze grootste afzetgebieden voor zuivelproducten waren, gaat men nog voort op den weg om tot zelfvoorziening te komen. Zoolang dit het geval is, kan men alleen nog maar grootere bezwaren voor onzen export in de toekomst verwachten.

Spr. was geenszins van meening, dat wij ons door de bestaande moeilijkheden moeten laten afschrikken. Wij kunnen er gerust wat geld voor over hebben, aldus spr., om te trachten, bestaande afzetgebieden te behouden en nieuwe te ontginnen, daar toch eenmaal weer de tijd moet komen, dat men internationaal tot de overtuiging moet komen, dat het huidige stelsel van economische afsluiting opgeheven moet worden, omdat dit, tot armoede voor alle volken zal leiden. Intusschen zullen wij ons voorloopig nog hebben aan te passen bij den huidigegen

toestand en hiertoe zal in de eerste plaats noodig zijn een zoo goed mogelijke benutting van de afzetgebieden.

Nadat de heer Geluk nog enkele vragen had beantwoord, die naar aanleiding van zijn lezing werden gesteld, sloot de voorzitter de vergadering.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1934-12-17

Verslag vervolg-verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe **De export van Zuivelproducten in 1934.** **Steeds grootere moeilijkheden doemen op.**

In de voortgezette najaarsvergadering van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken van Drenthe* vroeg de heer Eelkman Rooda te de Wijk naar aanleiding van de mededeelingen of ook de mogelijkheid bestaat om ontheffing te krijgen van het verbod om naar een andere fabriek over te gaan.

De heer Geluk, secretaris van de FNZ., antwoordde dat beroep alleszins mogelijk is, doch dat z. i. ontheffing slechts bij uitzondering zal worden verleend. Dat de eene fabriek meer betaalt dan een andere mag z.i. geen motief zijn om van fabriek te veranderen. Is dit alleen het motief van het beroep dan zal de reclamant wel niet veel succes boeken.

De heer Vrieling achtte het wenschelijk dat alle fabrieken dezelfde betalingen moesten doen. Door den heer Oldenbanning te De Wijk wordt nog de wenschelijkheid betoogd dat alle fabrieken bij den bond moesten zijn aangesloten en spr- wekte de leden op hiervoor actie te voeren.

Bestuursverkiezing.

Bestuursverkiezing moest plaats vinden wegens periodieke aftreding van den heer H. Boverhof, niet herkiesbaar en W. Harsten, herkiesbaar en wegens het bedanken van den heer R. Nijsingh.

Tevens had plaats de verkiezing van een lid voor de commissie voor controle, idem voor onderwijs en idem voor de boterkeuringen.

De uitslag der stemming was als volgt:

a. Door den Kring „Het Noord-Oosten van Drenthe” werden als candidaat gesteld : (vacature W. Karsten te Zuidlaren) 1. W. Karsten te Zuidlaren; 2. G. Zondag te Gasselternijveenschemond. Benoemd werd de heer Karsten.

b. Door de kring „Het Zuiden van Drenthe” werden als candidaat gesteld : (vacature R. Nijsingh te De Wijk; 1- W. Stapel te Haalweide; 2. R. van de Wetering te Rogat. Benoemd de heer Stapel.

c. Door de samenkomst van Directeuren werden als candidaat gesteld : (vacature H. Boverhof te Norg) 1. R. Mulder te Exloo; 2- A. Ybema te Eext. Benoemd de heer Mulder.

Commissies.

a. Commissie voor de Jaarcontrole:

(periodiek aftredend de heer J. Slomp te Ruinerwold, niet herkiesbaar).

Aan de beurt van aanwijzing van een lid is de Kring „Het Noorden van Drenthe”.

1. de fabriek te Bunne; 2 de fabriek te Eelde. Aangewezen wordt Bunne.

b. Commissie voor de boterkeuring : (periodiek aftredend de heer J. Kruit te Drouwen, niet herkiesbaar) : 1- E. W. Bangma te Eexterveen; 2. K. Veenstra te Dalen. Benoemd wordt de heer Bangma.

c. Commissie voor onderwijs : (periodiek aftredend de heer J- Meijer te Emmen, niet herkiesbaar) : 1. J. Boelens te Annerveenschekanaal; 2. A. Kamer te Borger. Benoemd de heer Boelens.

Begrooting 1935.

De begrooting voor het jaar 1935 sluit in ontvangsten uitgaven met een bedrag van f 22.39½.

Voorstel Ruinerwold.

Ingekomen is een voorstel van het lid Ruinerwold om de statuten van den Bond in dien zin te wijzigen dat de bestuursleden van den bond steeds direct herkiesbaar zijn.

De voorzitter deelde namens het bestuur mede dat het z.i. niet gewenscht is de statuten te wijzigen, omdat het ook in het belang van den Bond wordt geacht dat de bestuursleden, zooals dit thans in de statuten is geregeld, van tijd tot tijd door nieuwe leden worden vervangen.

De heer v. d. Meulen te Ruinerwold licht, wegens afwezigheid van den heer Jac. ter Haar, dit voorstel toe, waarbij spr. de meening van den heer Ter Haar weergeeft. Spr. wees er op dat men bezwaar heeft tegen de bestaande regeling omdat bestuursleden, die pas goed in de kwesties zitten, daar weer moeten optreden. Zoo weinig mogelijk mutatie in het bestuur voorkomt zulke moeilijkheden.

De voorzitter deelde mede dat het bestuur zijn zienswijze handhaaft, waarop het voorstel Ruinerwold werd verworpen met 8—90 stemmen.

De Midden-Europeesche tijd.

Door den heer Eelkman Rooda werd er nog op gewezen dat de Tweede Kamer de invoering van den Midden-Europeeschen tijd heeft aanvaard, hetgeen volgens spr. veel moeilijkheden voor den veeteelt zal meebrengen. Waar echter het besluit nog door de Eerste Kamer gesanctionneerd dient te worden, vroeg spr. de bezwaren van den kant van den zuivel kenbaar te maken.

De voorzitter antwoordde dat deze kwestie nog niet in het bestuur van de FNZ. onder ogen is gezien, doch de aangelegenheid zal bij de eerstvolgende vergadering in bespreking worden gebracht.

De vergadering sloot zich unaniem bij de zienswijze van den heer Rooda aan.

Voordat werd gepauzeerd bracht de voorzitter nog woorden van dank aan de heeren Boverhof en Nijsingh voor het vele werk dat zij voor den Bond hebben gedaan tijdens hun bestuurschap.

De heer Boverhof betuigde zijn dank voor de aangename samenwerking in het bestuur onderzonden, waarop de vergadering tot des namiddags 2 uur werd geschorst»

In de namiddag vergadering was het woord allereerst aan den heer J. A. Geluk, secretaris van den FNZ., die behandelde het onderwerp :

Export van Zuivelproducten in 1934.

Spr. begon met erop te wijzen dat evenals in de beide voorgaande jaren de export van zuivel-fabrieken ook dit jaar met vele moeilijkheden heeft te kampen gehad. Weliswaar werd door het in Dec. 1933 afgesloten handelsverdrag met Duitschland, de export naar dit land op zodanige wijze geregeld, dat men hiervan, indien geen andere moeilijkheden tusschenbeide

waren gekomen goede resultaten had mogen verwachten en was er geen aanleiding, om, gezien den algemeenen toestand, hierover ontevreden te zijn. De betalingsmoeilijkheden met dit land, welke in dezen zomer zijn ontstaan, hebben een dusdanige stagnatie in den uitvoer teweeg gebracht en zoodanige moeilijkheden veroorzaakt, dat er van die tevredenheid helaas niet veel kan overblijven.

Van den export naar Frankrijk kan gezien het afgesloten handelsverdrag en de in dit land heerschende geest van bescherming van landbouw en veeteelt niet veel verwacht worden en die verwachting is dan ook uitgekomen. Onze export naar Frankrijk schrompelt steeds meer in en er zal in dit land een geheele ommekeer van opvattingen over internationalen handel moeten komen, wil men het als afzetgebied voor onze producten niet steeds verder verloren zien gaan. De export naar België en Engeland was, wat de kaas betreft vrij. Beide landen zijn goede afnemers voor ons gebleven, al moest met zeer lage prijzen genoeg worden genomen en al moesten maatregelen worden genomen om de belemmering, welke de heffing der binnenslandsche steunregeling veroorzaakt, grooten deels weg te nemen, teneinde te voorkomen dat ons in het vorig jaar reeds vrij sterk ingekrompen afzetgebied in Engeland niet verder afbrokkelde. Ook moest getracht worden met dezelfde middelen de concurrentie van andere kaasexporterende landen in België het hoofd te bieden.

Het verloop van onzen totalen Zuivelexport gedurende de eerste 10 maanden van dit jaar, vergeleken met die van het vorige in de overeenkomstige periode, vertoont het volgende beeld:

boter :	1933	1934
per 1000 kg. bruto.	25.477	32.489

kaas :	1933	1934
per 1000 kg. bruto.	54.373	51.547

melkproducten :	1933	1934
per 1000 kg. bruto.	155.351	145.449

Men ziet dus, dat de hoeveelheid geëxporteerde boter in sterkere mate is toegenomen dan het daarvoor ontvangen bedrag.

Bij de kaas- en melkproducten is het juist andersom. De hoeveelheid is hier sterker afgenomen dan de gedeclareerde waarde, zoodat we hieruit, al zijn de geschillen slechts gering een kleine gemiddelde prijsstijging voor de kaas en melkproducten, vergeleken bij 1933, mogen concludeeren. Dit wil niet zeggen dat de boer meer voor zijn producten, althans voor de kaas heeft ontvangen, daar de hoogere prijzen, die in Frankrijk en Duitschland bedongen konden worden, door een heffing daarop bij export zooveel mogelijk tot het algemeene prijsniveau werden teruggebracht. Dit was ook bij de naar Duitschland geëxporteerde boter het geval

Hierna behandelde spr. meer gedetailleerd den handel met diverse landen.

De export van boter naar Duitschland steeg over de eerste 10 maanden van 1934 met rond 6 pct. De kaasexport naar dit land liep echter met 3,3 pct. terug. De export van melkproducten daarheen is van geringe beteekenis.

Het pas afgesloten clearing-verdrag biedt veel voordeelen boven het oude, al valt er dan ook nog veel op aan te merken. Het zal verder van veel omstandigheden afhangen of deze clearing-regeling met Duitschland in de praktijk zal voldoen. Veel hangt hierbij af van de verhouding in het handelsverkeer tusschen beide landen.

De vraag is of er een overschot ten onzen gunste blijft bestaan. De laatste cijfers dienaangaande zijn niet erg bemoedigend. In elk geval zal men er aan moeten denken, dat wil men den ex-

port naar Duitschland betaald krijgen Nederland uit dit land op behoorlijke schaal moet importeeren.

Frankrijk contingenteerde in 1932 den invoer van zuivelproducten, waardoor de export naar dit land sterk terugliep. Bescherming van eigen producten in dat land staat hier thans sterk op den voorgrond. Namaak van onze kaas is er aan de orde van den dag.

Over den boterexport naar dit land valt niet veel te zeggen. Deze is altijd zeer ongeregeld geweest en beperkt zich tot vooren najaar als de eigen productie daar onvoldoende is. Wat de export van melkproducten betreft is het beeld al evenmin bemoedigend tengevolge der steeds kleiner wordende contingenten. De boterexport naar België is vergeleken bij het vorige jaar vrij belangrijk ten achter gebleven. Van 3224 ton boter in de eerste 10 maanden van 1933 is deze gedaald tot 1923 ton in de overeenkomstige periode van dit jaar. Scherpe contingentering is de oorzaak. België is een der belangrijkste afzetgebieden voor onze kaas en de invoer is • jioq geheel vrij. In 1933 ging meer dan 17.000.000 K.G. kaas naar België en volgens de cijfers zal dit getal voor 1934 wel gelijk zijn. Het is van groot belang om dezen export goed te blijven verzorgen. De export van gecondenseerde volle melk naar België is in 1934 niet onbelangrijk toegenomen, doch het totale cijfer is ook daar nog van weinig beteekenis voor onzen totalen export. In het vorige jaar toonde onze kaasexport naar Engeland een ernstige teruggang. Van 9175 ton in 1932 daalde deze tot 6716 ton in 1933. Oorzaak mede de bescherming der producten uit de Engelsche Dominions. Dit jaar heeft geen verdere teruggang plaats gehad. De export van melkproducten naar Engeland is vanaf 1 Juni 1933 gecontingenteerd. Dank zij de regeling van de crislszuivelfcentrale kon de boterexport naar Engeland dit jaar meer dan verdubbeld worden. De prijs was laag, doch men vergete niet, dat deze voor onze boterpositie beter was dan verhooging van het mengpercentage. Het extra kwantum boter dat naar Engeland is gegaan kan op 12.000.000 K.G. worden geschat. Hiervan had men hoogstens 4 millioen K.G. in koelhuizen kunnen opslaan voor verwerking in margarine gedurende de wintermaanden. Om de andere 8 millioen K.G. weg te werken was gedurende het geheele jaar verhooging van het mengpercentage tot 40 pet. noodig geweest. Gelet de ervaring in 1933 opgedaan zou daarvan een sterke teruggang van den verkoop van boter als zoodanig het gevolg zijn geweest.

1935

NvhN 1935-06-01

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

ASSEN: Vrijdag werd in het Concerthuis te Assen de ledenvergadering van bovengenoemden bond gehouden, onder presidium van den heer L. Dekker te Pesse.

In zijn openingswoord wees spr. er op, dat volledige eenstemmigheid is bereikt over de zuivelvraagstukken tusschen Drentsche Boerenbond, DLG., Drentsche Zuivelbond en Bond van Zuivelfabrieken. Spr. behandelde vervolgens den toestand van den Zuivelbond, waarbij hij er op wees, dat door al de getroffen maatregelen de vee- of zuivelboer er zeer hachelijk voor staat.

Spr. memoreerde de conclusie van den heer Blink, secretaris van de Friesche Maatschappij van Landbouw inzake het vetvraagstuk De heer Blink meent n.l. dat wanneer geen invoer bestond van vet voor consumptie- en industriedoeleinden, ons land voor een tekort aan vet zou staan.

Een land met een tekort aan vet voert zijn edelste product, zooals boter, uit voor 40 ct. per kg. en geeft zijn inwoners hiervoor een surrogaat (margarine), waarvoor de Nederlandsche burger f 1.20 per kg. of 60 ct. per pond moet betalen.

Vervolgens behandelde de heer Dekker het ondermelkvraagstuk. De ondermelk is zoo langzamerhand waardeloos geworden, terwijl aan den anderen kant meer caseïne wordt ingevoerd dan de geheele Ned. productie bedraagt.

Als men ziet, dat in 1934 nog 40 miljoen kg, dier- en vischmeel werd ingevoerd, kwam bij spr. de vraag op, waarom op dat alles geen voldoende heffing komt, zoodat er plaats komt voor de eigen ondermelkpoeder.

Tenslotte memoreerde spr. de heden ingaande beperking van den melksteun op een gedeelte der melk, waarbij hij zich aansloot bij de ernstige critiek van den heer G. J. Ruiten, bestuurslid van den Frieschen Bond.

Velen zeggen, dat het een maatregel is, die in de practijk moet vastloopen. Spr. is met hen van meening, dat men daaraan zijn medewerking niet kan en mag verleen.

De secretaris, de heer Tj. W. Boijenga, deed vervolgens verschillende mededeelingen, waaraan het volgende is ontleend: Met 1 Jan. 1935 steeg het aantal leden met twee en bedraagt thans 37, verwerkende 170 mill. kg. melk. De boter- en kaaskeuringen loopen normaal. De inzendingen voor de kaaskeuringen zijn niet groot.

De contróle vroeg, ook vooral door de vele werkzaamheden, verbonden aan de crisis-maatregelen, veel tijd. Het aantal gecontroleerde bedrijven bleef 28.

De totale balanswaarde per 1 Januari 1935 van de 28 gecontroleerde bedrijven bedraagt na aftrek van de reserve f 1.160.000.

Ook de technische contróle loopt normaal. In het afgelopen boekjaar Mei-Mei werden 2670 monsters onderzocht, waarvan 96,88 pct. geen verschil of een verschil van 0.05 pct. toonden.

Tot den gezondheidsdienst van vee in Drenthe traden vele landbouwers toe.

Van 27 vereenigingen werden totaal 21.000 dieren op tbc. onderzocht.

De Runderhorzelbestrijding acht het bestuur van groot belang. Het bestuur heeft zich afgevraagd, of niet moet worden aangedrongen op een wettelijke maatregel in dezen. Alleen dan kan een afdoende bestrijding worden verwacht.

Uitvoerig wordt stil gestaan wat in onze provincie in de afgelopen maanden voor de melkbroodactie is gedaan.

De crisismaatregelen werden gememoreerd. Geconstateerd werd, dat de toestanden steeds slechter worden.

De prijzen voor de producten worden steeds lager en dit alles gaat voor de veehouderij met groote verliezen gepaard.

NvhN 1935-06-03

vervolg Vergadering Drentsche Zuivelbond

ASSEN: In de in het Concerthuis voortgezette vergadering (Zaterdag gaven wij verslag van de opening en mededeelingen) kwam in bespreking het voorstel van de afdeling Norg, om de statuten in dien zin te wijzigen, dat de voorzitter wordt gekozen door de ledenvergadering voor den tijd van drie jaar, waarna hij steeds herkiesbaar is. Op een vraag van den heer Kooistra uit Beilen, waarom dit voorstel is ingediend, zegt de afgevaardigde van Norg, dat Norg er zeker van wil zijn, dat als er een goede voorzitter is, deze behouden kan blijven. De voorzitter achtte het ook beter, dat de benoeming bij de leden ligt. Na nog eenige discussie werd het voorstel aangenomen met 102 tegen 3 stemmen. Alleen Sleen was tegen.

De heer G. de Vries, oud-landbouwleeraar te Ubbena, hield een inleiding over de propaganda voor het meerdere gebruik van melk en zuivelproducten ten plattelande, waarna eenige discussie volgde.

De rekening- en verantwoording wordt vervolgens goedgekeurd met een bedrag aan inkomsten en uitgaven groot *f*22.957,81. Ook de balans werd goedgekeurd en vastgesteld en wel met een eindcijfer van *f*14.775,38.

Het uitgebreide jaarverslag is geheel in mineur gesteld. Ook 1934 was een slecht jaar voor den zuivelboer, terwijl geen enkel lichtpuntje is te zien voor 1935.

Wat betreft de pogingen van de Regeering om verbetering in den toestand te krijgen zegt het jaarverslag, dat we kunnen zien, dat we hoe langer hoe meer verward geraken in de crisismaatregelen. Naast alle beperkingen, den veehouder opgelegd, laat men de margarineproducent rustig werken. Het resultaat, aldus het jaarverslag, hebben we dezer dagen weer in de bladen kunnen lezen in den vorm van dividenden, extra afschrijvingen enz. van de Unielever.

Onder algemeene bijval werd door een afgevaardigde de vraag gesteld of de Bond nog wel medewerking aan de regeeringsmaatregelen moet verleenen, aangezien het effect van de vroegere maatregelen nihil is geweest.

Zeer uitvoerig werd over dit punt gediscussieerd. Vele sprekers waren van meening, dat geen medewerking moet worden verleend.

De heer Geluk deelde o.m. mede, dat de regeering haar plannen heeft doorgezet ondanks het feit, dat de zuivelorganisaties op de groote bezwaren hebben gewezen. Spr. was echter van meening, dat wel medewerking moest worden verleend al was het dan alleen uit praktische

overwegingen. Bij niet medewerking zal het voor den boer niet beter worden. De heer Geluk wees er ook op, dat het contact met de regeering juist den laatsten tijd beter is geworden. Er ontstond zich dan weer een vrij scherpe discussie over de medewerking aan het regeeringsbesluit.

De heer Geluk zei daarbij, dat eerst alle organaaties het eens zullen moeten zijn omtrent het vetvraagstuk, voordat er eenig resultaat kan worden bereikt. Men is nu op den goeden weg en als die samenwerking geheel in orde is, dan zal er zeker meer bereikt kunnen worden bij de regeering.

De heer Nieuwenhuis uit Ruinerwold vraagt of er niet een motie aangenomen kan worden waarin op uitstel van de maatregel aangedrongen wordt.

De Voorzitter zegt, dat de regeeringscommissaris, de heer Louwes, heeft gezeegd: „De maatregelen gaan 1 Juni in” en daarmee is alles afgelopen. De heer Oldenbanning uit De Wijk, voorzitter van de Drentsche Boerenbond, was van meening, dat de medewerking aan deze maatregel moet worden opgezegd. Dan is de maatregel onuitvoerbaar.

De voorzitter was het daarmee eens, doch wijst er op, dat niet in alle provincies eenzelfde geest heerscht als hier in Drenthe. Staat Drenthe alleen, dan wordt Drenthe de dupe:

De heer Oldenbanning blijft er bij, dat het door het geheele land indruk zal maken, als hier een dergelijk besluit wordt genomen.

Van andere zijde werd er op gewezen, dat men niet revolutionair kan worden. De medewerking moet wel worden verleend, al komt er dan ook niets van terecht.

De heer Geluk wees er nogmaals op, dat het fout is om geen medewerking te verlenen. Wij moeten het hoofd koel houden en billijk blijven, aldus spr. Het is immers niet de schuld van de regeering dat alles zoo slecht is? Spr. wilde de regeeringsmaatregelen hier niet komen verdedigen, maar men moet tenslotte erkennen, dat de regeering drie jaren lang zoo veel mogelijk heeft gedaan. Was dat niet gebeurd, dan hadden de boeren nu geen 3 ct. toeslag op een liter melk. Dan kreeg men slechts 1 cent in plaats van 4 ct. voor een liter. Men moet de consequenties van een besluit om niet mede te werken heel goed onder oogen zien, aldus besloot spr.

De heer Oldenbanning achtte het een groote verantwoordelijkheid om aan dergelijke maatregelen mee te werken. Z.i. moet er macht tegenover recht gesteld worden.

De voorzitter was van meening, dat het beter was, dat er in deze vergadering geen besluit valt. Wij moeten ook weten, wat andere zuivelbonden doen. Daarom achtte hij het het verstandigste, dat in de eerstvolgende vergadering van de FNZ. de stemming van deze vergadering uiteen wordt gezet, opdat daarna maatregelen kunnen worden genomen.

De vergadering kon zich daarmee vereenigen en werd aldus besloten.

Aan het slot van de vergadering bracht de voorzitter dank aan den heer van Leuzen, die 11½ jaar bestuurslid is geweest van den Bond, waarvan eenige jaren als voorzitter. De heer van Leuven heeft bedankt wegens het feit, dat de Coöp. Zuivelfabriek te Frederiksoord thans is ondergebracht bij de fabriek te Steenwijkerwold. De Bond is hem voor al zijn werk veel dank verschuldigd.

De vergadering werd des morgens bijgewoond door den Commissaris der Koningin.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1935-12-07

Opheffing Rijkszuivelconsulentschap voor Drenthe. De heer Van Weijdom Claterbos twee jaar op wachtgeld.

ASSEN – Met ingang van 1 Januari e.k. wordt het rijkszuivelconsulentschap voor Drenthe opgeheven en de heer J. C. van Weijdom Claterbos op wachtgeld gesteld tot aan z'n pensioengerechtigden leeftijd, — dat duurt nog twee jaar — waarna deze Rijkszuivelconsulent zal worden gepensioneerd.

Naar wij vernemen, heeft reeds een jaar of tien geleden het plan tot opheffing van het Rijkszuivelconsulentschap voor Drenthe bestaan. Destijds toch moet het in het voornemen van het departement hebben gelegen het consulentschap voor Drenthe tegelijk met dat voor Zuid-Holland en Groningen op te heffen. Ofschoon beide laatste consulentschappen destijds inderdaad opgeheven zijn, heeft men dat voor Drenthe laten bestaan, tot het overlijden van den heer J. Klok, den assistent-Rijkszuivelconsulent alhier, nu enkele weken geleden, deze zaak opnieuw aan de orde deed komen, omdat toen moest worden besloten een nieuwen assistent-Rijkszuivelconsulent aan te stellen, of het geheele consulentschap op te heffen. Tot dit laatste is thans besloten.

Het is ons nog niet bekend, of de heer Claterbos, nadat hij zal zijn op wachtgeld gesteld en hij z'n werkzaamheden alhier alle zal hebben afgewikkeld, Assen metterwoon zal verlaten. Een beslissing daaromtrent is althans, voorzoover wij vernemen, nog niet genomen.

De werkzaamheden, welke de heer Van Weijdom Claterbos buiten en behalve z'n Rijksconsulentschap verricht, zullen, voor zoover betreft het geven van lessen aan de cursussen voor opleiding van controlèurs, worden overgenomen door den heer W. Bakker, rijksveeteeltconsulent alhier, terwijl de lessen, welk de heer Claterbos gaf aan de Rijkslandbouwschool te Meppe, zullen worden waargenomen door Dr. D. A. G. Breen, rijkszuivelconsulent te Zwolle, die ook, voor zoover noodig, de zuiveltechnische aangelegenheden in de provincie zal behartigen.

De Crisismelkcommissie komt onder de Directie der Zuivelcontrôle te Assen.

De eenige jaren geleden ingestelde crisismelkcommissie — een oorspronkelijke vrijwillige overeenkomst tusschen de fabrieken en de veehouders onderling te regeling van den prijs der consumptiemelk — wordt met ingang van 1 Januari eveneens opgeheven. Althans in haar bestaanden vorm. Naar wij vernemen zal zij, als commissie van bijstand, enigszins gewijzigd in haar samenstelling, worden toegevoegd aan de afdeling Zuivelcontrôle Assen der Nederlandse Zuivelcentrale.

Gerucht: Botercontrolestation ook opgeheven!

Voorts doen geruchten de ronde, als zou het botercontrolestation alhier het volgend jaar eveneens worden opgeheven; een bericht, dat ons van verschillende kanten reeds enige dagen bereikt, doch waarover wij niets positiefs vernemen. Naar ons hedenmorgen bij informatie blijkt, is het Bestuur van het Botercontrolestation, aan wien deze geruchten ook ter oren zijn gekomen, van een dergelijk voornemen — waarbij ook de Regeering zou moeten worden gehoord — nog niets bekend, zoodat de ter zake loopende geruchten dierzijds zeer voorbarig werden geoordeeld.

Provinciale Drentsche en Asser courant 1935-12-10

INGEZONDEN: Onjuist bericht over sluiting BCA

(Buiten verantwoordelijkheid der redactie.

Het botercontrolestation te assen. Assen, 9 Dec. 1935.

In het nummer van j.1. Zaterdag van de Prov. Dr. en Asser Courant komt een bericht voor, dat er geruchten gaande zijn, als zoude in den loop van 1936 het Botercontrôlestation „Assen” worden opgeheven.

Dit bericht zou, in verband gebracht met het daaraan voorafgaande: opheffing van het Rijkszuivelconsulentschap en opheffing van de *Crisis -Melk-Commissie* in Drenthe voor degenen: die niet volledig op de hoogte zijn, den indruk kunnen vestigen, als zoude vanwege de Regeering óók worden overwogen, om tot opheffing van het Botercontrôlestation “Assen” over te gaan.

Dit echter is geenszins het geval.

Indien de Regeering toch van meening ware, dat er verandering in de contróle, zooals deze thans bestaat, zou dienen te worden aangebracht, dan zou zeer zeker het Bestuur van het Station daarvan wel mededeeling zijn gedaan.

Voor eventueede opheffing van het Station is in zijn statuten de te volgen procedure volledig voorgeschreven en deze dient te worden gevoerd onder leiding van den Voorzitter van het Bestuur.

Bijaldien een voorstel daartoe op wettige wijze bij het Bestuur mocht inkomen, zoo zal natuurlijk de voorgeschreven weg worden gevolgd.

Indien men van zekere zijde mocht meenen, dat daarvoor onder de hand stemming moet worden gemaakt, dan blijve dat voor rekening van dengene die het doet.

In de Prov. Dr. en Asser Courant wordt gezegd, dat bij informatie gebleken is, dat ook het Bestuur van het Station van deze geruchten heeft gehoord, maar dat van die zijde deze „zeer voorbarig” worden geoordeeld.

Hieruit zou wederom kunnen werden afgeleid, dat het Bestuur weet, dat er toch iets in dit verband gaande is.

Ik verklaar uitdrukkelijk, dat er bij het Beetuur van het Botercontrolestation „Assen”, daaromtrent van geenerlei zijde iets officieels bekend is.

Het ware m.i. beter, indien dergelijke „losse” geruchten van alarmeerenden aard in het geheel niet in de bladen werden opgenomen.

De Prov. Dr. en Asser Courant vernam deze berichten van verschillende zijden en reeds gedurende eenige dagen. Het ware m.i. in elk geval van groot belang, dat degenen, die berichten als de onderhavige aan bladen verstrekken, zich daarmede eerst wendden tot de plaats waar zij thuis behooren: het Bestuur van het Botercontrôlestation „Assen.”

De Voorzitter van het Bestuur van het
Botercontrôlestation „Assen”,
J, HUGES.

NvhN 1935-12-14

Ledenvergadering Bond van Coöp. in Drenthe – 1e dl.

ASSEN: Te ruim half twaalf opende de heer L. Dekker als voorzitter de ledenvergadering van van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*, welke dit maal werd gehouden in de foyer van het Concerthuis te Assen.

Na een woord van welkom, speciaal tot den heer Geluk, secretaris van de FNZ. en den heer Ir. W. Bakker, rijksveeteeltconsulent te Assen, die in de middagvergadering een lezing zou houden over „Stalvoedercontrole”, herdacht de voorzitter het plotseling overlijden in de vorige week van den heer H. Houwing, In leven directeur der Fabriek te Gasselternijveenschemond. Met den heer Houwing, aldus spr., is weer een van de oudere garde, een stoere werker, die ruim 40 jaar zijn beste krachten als directeur aan de fabriek gaf, weggevallen. Ook de Bond verliest in hem een persoon wiens hart warm klopte voor de Drentsche Zuivelbond.

Daarna herinnerde de voorzitter aan de bespreking in de voorjaarsvergadering over de beperking der steun op een gedeelte der melk. De uitvoering der maatregelen is toen besproken als een zaak die hopeloos moest vastloopen. Mede door het adres van de 3 centrale Landbouwororganisaties en den FNZ. heeft de Minister gelukkig deze melksteunbeperking ingetrokken, waardoor een zucht van verlichting door het land is gegaan, aldus spreker.

Spreker constateerde, dat Minister Deckers gelukkig voldoende vatbaar is gebleken voor argumenten, om ons land voor een dergelijke bureaucratie te bewaren, waardoor tevens het vertrouwen in dezen Minister zeer versterkt is.

Spreker zou verder gaarne bij de regeering aandringen op meerdere waardeering van den zuivel, opdat ze niet steeds weer ten achtergesteld wordt bij de margarine, maar weer als Nederlandsch product ook de plaats krijgt, welke haar toekomt. Hij bracht in herinnering het verzoek van de 3 centrale L.O. tot den Raad van Ministers om bij leger en andere Regeeringsinstellingen boter inplaats van margarine te verstrekken, waarop werd geantwoord, dat de betrokken departementen de hooge boterprijs niet konden betalen, dat het niet raadzaam is personen, die buiten de weermacht geen boter kunnen betalen, aan het gebruik daarvan te gewennen en dat aan de Ned. Margarine-industrie belangrijke schade zou worden toegebracht.

Spreker stelde de vraag hoe het dan moet met personen, welke in huis boter gewend zijn en die in hun diensttijd margarine moeten slikken en hoeveel schade de regeering zou gebracht hebben aan de Nederlandsche veeboer, welke zijn bedrijf bijna niet staande kan blijven houden, door het gebruik van margarine bij leger en andere regeeringsinstellingen.

Maandag komen wij nader op deze vergadering terug.

NvhN 1935-12-16

Ledenvergadering Bond van Coöp. in Drenthe – 2e dl.

Na de door den heer L. Dekker uit Pesse uitgesproken openingsrede die wij reeds in ons blad van Zaterdag opnamen, volgden de mededeelingen van het bestuur, uitgebracht door den secretaris, den heer Tj. W. Boijenga uit Assen, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het aantal gewone leden van den Bond bleef 37, totaal verwerkende ruim 170 miljoen kg. melk. Het aantal buitengewone leden daalde van 32 tot 30.

In het afgelopen jaar werden 3 kaaskeuringen gehouden. De boterkeuringen verliepen normaal, terwijl de duurzaamheidskeuringen eens per maand werden gehouden. De voorwaarden voor het diploma werden iets verzwaaard door het maximum aantal afwijkingen van 12 op 10 te brengen.

Het aantal gecontroleerde bedrijven bedraagt thans 27 voor de administratieve en 29 voor de technische controle.

Uitvoerig werden hierna mededeelingen gedaan over de crisismaatregelen, waarbij het bestuur tot de conclusie kwam:

- 1) dat er geen te veel aan melk is als de regering wil meewerken meer producten in het binnenland te plaatsen, door b.v. het verbod van het bakken van waterbrood en door margarinebeperking;
- 2) worden deze maatregelen niet direct genomen, dan is het gewenscht, dat het overtollige vee uit de markt wordt genomen, liefst langs vrijwillige weg;
- 3) voor de kaaspositie is het gewenscht, dat er maatregelen worden genomen de kaasproductie te beperken door meer ondermelk naar de boerderij terug te zenden;
- 4) bij de huidige lage voerprijzen zal het melken in de hand worden gewerkt. Wanneer niet wordt overgegaan het krachtvoer door invoerrechten en contingenteringen duurder te maken, zal vooral op de z.g. exportbedrijven de melkproductie hoe langer hoe meer worden uitgebreid.

Op verzoek van de fabriek te Dalen werden vervolgens de volgende voorstellen ter bevordering van een vermeerdering van de afzet van boter op de binnenlandsche markt besproken:

- 1) De Coöp. Zuivelfabriek Dalen te Dalen stelt voor nogmaals bij de betrokken autoriteiten aan te vragen om aan de leden der fabrieken roomboter beschikbaar te stellen tegen een prijs overeenkomende met den melkprijs, welke de fabrieken aan hen kunnen uitbetalen;
- 2) Stelt tevens voor een onderzoek te doen instellen naar de mogelijkheid om den roomboter, die we thans geregeld over hebben en tegen luttel bedragen aan het buitenland verkocht worden, deze te doen plaatsen desnoods tegen denzelfden prijs die thans het buitenland daarvoor betaalt, aan de werklozen, militairen, huishoudscholen en gevangenen.

Uitvoerig werden deze voorstellen besproken, waarbij de heer Geluk, de secretaris van den FNZ., op de bezwaren daaraan verbonden wees, en ten slotte werden de voorstellen aangenomen, waarbij het tweede voorstel, op voorstel van den heer Davids uit Norg zoodanig werd gewijzigd, dat de boter aan de daarin genoemde instellingen en personen zou kunnen worden geleverd tegen een prijs, die men gewend is te betalen voor margarine. Deze prijs zal volgens den heer Davids nog behoorlijk hooger liggen dan die, waarvoor de boter naar het buitenland wordt verkocht.

Het voorstel van het bestuur om het lid Frederiksoord, in liquidatie, een reductie van 50 pct. te verleenen op den omslag 1935, werd met 30-75 afgestemd.

Bij de bestuursverkiezingen werd de heer L. Dekker uit Pesse met algemeene stemmen als voorzitter herkozen.

Wegens periodiek aftreden van de bestuursleden L. Dekker, B. J. Kooistra en G. van Leusen, werden gekozen de heeren H. Dekker, Kolderveen, H. Hiddingh uit Westerbork en H. Vrieling uit Hoogersmilde.

Als lid van de commissie voor jaarcontrole werd de fabriek Havelte gekozen als lid van de commissie voor de boterkeuring de heer K. Veenstra uit Dalen, als lid voor de commissie voor onderwijs de heer P. van Veen uit Hooghalen en in de contact-commissie aankoop werd benoemd de heer R. van der Molen uit Wapserveen.

De begroting voor 1936 werd zonder discussie vastgesteld op een bedrag van f22.755 onder inkomsten en uitgaven.

Bij de behandeling van de agenda voor de algemeene vergadering van den FNZ., welke a.s. Donderdag te Utrecht zal worden gehouden, werd alleen stilgestaan bij het voorstel van het bestuur van den FNZ, om het Technisch Bureau op te heffen.

Dit punt werd toegelicht door den heer Geluk, die daarbij o.m. opmerkte, dat het T. B. zichzelf uitgewerkt heeft, doordat de directeuren van de tegenwoordig voldoende technisch op de hoogte zijn door de inlichtingen die zij gedurende de 20-jarige bestaansduur van het T. B. hebben ontvangen. Hoofdzaak is natuurlijk, dat er thans jaarlijks f10.000 bij moet en dat geld moet ergens vandaan komen, en dat kan niet anders dan van de fabrieken uiteindelijk. Daar is het nu geen tijd voor. Wel zou een werktuigkundig ingenieur aan den FNZ. verbonden kunnen blijven voor het geven van adviezen. Na uitvoerige discussies wordt tenslotte besloten accoord te gaan met het voorstel van den FNZ.

Rede ir. Bakker.

Ir. W. Bakker, rijksveeteeltconsulent voor Drenthe hield hierna een lezing over het onderwerp „Stalvoedercontrole”, waarbij hij begon er op te wijzen, dat de melkopbrengst en het vetgehalte afhankelijk zijn van den erfelijken aanleg en een groot aantal uitwendige factoren. Onder deze laatste speelt z.i. de voeding een belangrijke rol. Bij de samenstelling van voeder-rantsoenen kan de veehouder zich volgens spreker baseeren op zijn praktische ervaring en inzicht, doch daarnaast dient gebruik gemaakt te worden van de z.g. „voedernormen”.

Spreker wees er op, dat men in den laatsten tijd in ons land is overgegaan tot het instellen van een stalvoedercontrole, waarbij de overheid steunend optreedt. In Drenthe bestaat sinds 1934 een centrale commissie voor die controle, waarvan de leden zijn aangewezen door DLG. en B.O.D. Daarnaast zijn plaatselijke commissies ingesteld, die van groote beteekenis zijn. Uitvoerig stond spreker stil bij de werkzaamheden van de voedercontroleurs, en ging de methode na, waarop de veehouder in staat is om op eenvoudige wijze na te gaan of bepaalde wijzigingen in het rantsoen zich betaald maken, terwijl dan bij de nieuwmelkte koeien kan worden nagegaan hoe ver de hoeveelheid krachtvoeder kan worden opgevoerd.

Bij de bespreking der tot dusverre opgedane ervaringen wees spreker op het feit, dat in het algemeen meer rantsoenen boven de normen zijn dan er beneden, speciaal geldt dit ten opzichte van de zetmeelwaarde, hetwelk volgens spreker in zooverre niet behoeft te verwonderen, daar op de Drentsche bedrijven in het eigen verbouwde voeder over een groote voorraad zetmeelwaarde beschikt kan worden.

De heer Bakker besloot zijn lezing met het noemen van enkele feiten, waaruit opnieuw bleek, dat de voedernormen een betrouwbare basis vormen voor het samenstellen van voederrantsoenen.

De heer Kooistra gehuldigd.

Aan het slot van de vergadering bracht de voorzitter aan de afgetreden bestuursleden dank voor het door hen verrichtte werk; speciaal richtte hij zich tot den heer Kooistra uit Beilen van wien hij op zeer hartelijke wijze afscheid nam. Hij noemde den heer Kooistra daarbij een steunpilaar van den Bond, die in zijn zittingsperiode steeds de belangen van de zuivel en van den Bond voortreffelijk heeft voorgestaan.

De secretaris, de heer Boijenga, alsmede de heer v.d. Meulen uit Ruinerwold namens de directeuren van de zuivelfabrieken sloten zich bij de woorden van den voorzitter aan.

De heer Kooistra dankte ten slotte voor de hem gebrachte hulde, waarin hij speciaal den secretaris betrok,

Nieuwsblad vh Noorden 1935-12-30

In PDAC stond zelfde verslag

Verslag vergadering Botercontrôle-station Assen

De begroting aangehouden na langdurige debatten over mogelijke bezuinigingen,

Onder voorzitterschap van den heer J. Huges alhier hield het Botercontrolestation „Assen” Zaterdagmiddag een algemeene vergadering van aangeslotenen in de foyer van het Concert-huis.

De begroting voor 1936 lokte een zeer uitvoerige discussie uit. Vrijwel de geheele middag werd daaraan besteed, waarbij ten slotte werd besloten tot aanhouding tot een volgende vergadering. Bij al deze discussies stond „bezuiniging” op den voorgrond.

De begroting zelf sloot onder inkomsten en uitgaven met een bedrag van f 16.789,03.

De heer v. d. Spoel uit Zeijerveld, voorzitter van de Asser Coöp. Zuivelfabriek, wees er op, dat de uitgaven van het botercontrolestation zoo geweldig hoog zijn. Hij meende dat de kosten bij de zusterorganisaties in het Noorden van het land z. i. veel lager waren.

Spr. stelde voor een commissie te benoemen, die zou moeten onderzoeken of er nog bezuinigd kan worden, en die tevens de mogelijkheid zou moeten onderzoeken een fusie met het Botercontrolestation in Friesland aan te gaan.

De heer Wiemers (Coevorden) vroeg inlichtingen over de salarissen, waarop de voorzitter antwoordde, dat deze geheel zijn aangepast aan het Rijkspeil. De heer Bolding uit Havelte vroeg of de directeur naast zijn gewone salaris nog iets extra ontving.

De voorzitter antwoordde, dat de directeur f 1000 van de Ned. Crisis Zuivel Centrale ontvangt, als vergoeding voor zijn werkzaamheden voor de *Crisis-Zuivelcentrale*.

De heer Bolding meende, dat de directeur zijn salaris ontving voor zijn volle 100 pct. werkkraft en dat hij daarnaast geen tijd had voor de *Crisis Zuivelcentrale*. De voorzitter wees er echter op, dat men altijd wel tijd vrij kan maken, terwijl de regeering zeer zeker een ander persoon op een behoorlijk salaris zal aanstellen, indien de directeur het niet deed en dat zou behoorlijk duurder worden. De heer Sportel van Zuidwolde zou het salaris, dat de directeur en het personeel van de N.C.Z.C. ontvangen (ongeveer f 2000 tezamen) in de kas van het BCA. willen storten. In Friesland gebeurt dat ook. Havelte ondersteunde dit voorstel.

De voorzitter maakte de vergadering er opmerkzaam op, dat het voorstel van Assen niet op de agenda voorkwam. Daarom wilde hij eerst de agenda afwerken en dan over andere dingen spreken. Niet, dat hij tegen een commissie zou zijn, doch hij vond het niet goed, dat dit bij de begroting werd behandeld. Ook merkte hij op, dat de algemeene vergadering geen zeggenschap heeft over de salaris-regeling.

Op een vraag van den heer Eelkman Rooda uit De Wijk, hoe of het komt, dat andere stations goedkooper kunnen werken, zeide de voorzitter, dat men b.v. in Friesland 2 ½ maal zooveel melk verwerkt en dus ook veel meer boter; dat daarnaast de vaste bijdragen in Friesland f 10 hooger zijn en dat tenslotte in Friesland de kaas- en botercontrôle zijn vereenigd.

De heer Deodatus uit Roden vroeg of het bestuur over omslagverlaging heeft gesproken, waarop de voorzitter zei, dat dit elk jaar onder oogen wordt gezien. Hij heeft alleen kunnen bezuinigen door minder te vergaderen. Vele dingen werden schriftelijk afgedaan. Misschien zouden de inkomsten nog wat verhoogd kunnen worden door verhooging van de boeten, terwijl salarisverlaging dan het laatste punt zou vormen.

De directeur, de heer S. F. van Hasselt uit Assen, had een vergelijkend onderzoek ingesteld naar de kosten en hij merkte daarbij op, dat deze niet te berekenen zijn naar de omslag per 100 kg., daar vele stations andere inkomsten hebben (rente kapitaal, hoogere boeten, etc.). Bij deze vergelijking frappeerde sterk het groote verschil tusschen de stations. Een groote rol speelt daarbij z. i. het dikwijls samenvoegen in één gebouw van kaas-, boter en melkproductencontrôle en het aantal aangesloten fabrieken met hun productie.

In Drenthe zal men z. i. nooit zoo goedkoop kunnen werken als in groote stations, 't Kardinale punt is echter: Is men in Drenthe er op gesteld een B. C. te houden. Spr. besloot zijn uiteenzetting met de conclusie, dat het BCA. in zijn soort niet duur is. De heer Boelens uit Vries bracht naar voren, dat allen gaarne het BCA. voor Drenthe zouden willen behouden (luide bijval). Ook heeft hij echter niets tegen een commissie, doch hij zou een commissie willen benoemen, die uitsluitend eventueele bezuinigingen zou kunnen nagaan, zonder naar een combinatie met een ander station te zoeken. De fabriek te Sleen stond op hetzelfde standpunt.

De voorzitter verklaarde zich ook vierkant tegen samenvoeging, waarbij hij opmerkte, dat het BCA. op den duur z.i. goedkooper zou kunnen werken.

De heer v. d. Spoel hield nogmaals een pleidooi voor zijn voorstel om een commissie te benoemen, die alle bezuinigingen onder oogen zou moeten zien, ook aansluiting met Friesland. Hij zou die commissie willen samenstellen uit drie bestuursleden en drie personen van de vertegenwoordigende fabrieken.

De voorzitter merkte op, dat een dergelijke commissie alleen een advies zou kunnen uitbrengen. Overigens kan hij alleen toestemming verleen in deze vergadering een commissie te benoemen, die enkel de bezuiniging onder oogen zou zien, aangezien tegen het verder strekkende voorstel van den heer Van der Spoel oppositie is. Behandeling daarvan is niet mogelijk, omdat het niet op de agenda voorkomt.

De directeur bracht naar voren, dat men eerst in de provincie de stemming moet nagaan omtrent eventueele aansluiting bij Friesland.

De voorzitter verklaarde nooit te zullen meewerken aan aansluiting bij andere provincies. Hij zal zich steeds met al zijn kracht daartegen verzetten.

Nadat nog vele afgevaardigden het woord hadden gevoerd stapte de voorzitter van de benoeming van een commissie af, aangezien de meeningen verdeeld zijn en dus volgens

het reglement geen behandeling kan plaats hebben. Hij ging met de behandeling van de begroting voort, doch terstond meldden zich weer sprekers aan, die zich verzetten tegen behandeling van de begroting. Zij wilden dit uitstellen tot een volgende vergadering. Tenslotte werd besloten met 97—41 stemmen om de begroting zonder meer aan te houden.

Waarschijnlijk zal binnenkort wederom een vergadering plaats hebben, waar de kwestie van het benoemen van een commissie behandeld zal worden.

De heer B. J. Kooistra uit Beilen werd vervolgens met 95 van de 104 stemmen als bestuurslid verkozen.

Tenslotte herdacht de voorzitter het overlijden van den heer Houwing, in leven directeur van de fabriek te **Gasselternijveenschemond**, terwijl hij tevens den heer J. C. van Weydom Clatterbos, rijkszuivelconsulent voor Drenthe, die binnenkort zijn functie wegens opheffing zal moeten neerleggen, hartelijk dank bracht voor het vele werk, dat hij voor Drenthe heeft gedaan.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1935-12-30

INGEZONDEN: over gang van zaken vergadering BCA

(Buiten verantwoordelijkheid der redactie).

De algemene vergadering van het botercontrolestation Assen

Naar aanleiding van de j.1. Zaterdag te Assen gehouden BCA. vergadering hebben wij tot ons leedwezen moeten constateeren, dat door personen, die in de zuivelwereld een meer of minder vooraanstaande, maar zeker een leidende positie bekleeden, is getracht, den voorzitter te bewegen den statutairen weg te verlaten. Voornoemde heeren hebben immers alle tijd gehad de beoogde besprekingen als punt op de agenda te doen plaatsen, zoodat de voorzitter in zijn goed recht was deze besprekingen uit te stellen tot de rondvraag.

Jammer dat de heer Huges voor de aandrang zwichtte. Dit schreven is niet zoozeer bedoeld als nabeschouwing over de afgelopen vergadering doch meer een vingerwijzing voor de komende bijeenkomst. Men mag toch verwachten dat nog steeds in Drenthe de statuten worden geëerbiedigd.

Bovendien zal de vergadering ook nog een prettiger verloop hebben wanneer er wat meer eerbied betoond wordt voor den hogen ouderdom van den voorzitter, die zeker meer dan tot heden wij nog, voor den Drentschen boer heeft gedaan.

Dankend voor de plaatsruimte,
Eenige bezoekers.
Oosterhesselen, 30 Dec. 1935.

1936

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1936-02-20

Verslag vergadering *Drentsche Boter Keuring* (DBK.)

ASSEN – Gisteren had in het Stationskoffiehuis te Assen de algemeene vergadering plaats van leden der *Drentsche Boter Keuring*, onder voorzitterschap van den heer R. J. Lubbers uit Zweeloo.

Ingekomen was een schrijven van de afd. Assen van de *Ned. Zuivel Controle*. De secretaris, de heer K. W. Harsema, deelde daarbij mede, dat de regeling van de geheele melksteun tegenwoordig is ondergebracht bij het *Botercontrôlestation Assen (BCA.)*. Daarbij moet nu een advies-commissie worden benoemd, waarin alle richtingen vertegenwoordigd zijn. Zoo ook zullen zitting hebben drie beheerders van fabrieken. Van deze drie zullen er twee door de *Drentsche Zuivelbond* (DBvCZ.) worden aanbevolen en één door de DBK. Het bestuur heeft hiervoor aanbevolen den heer Buiten uit Anloo. De benoeming van de commissie is nog niet geschied.

Vervolgens bracht de secretaris — tevens penningmeester — zijn jaarverslag uit. Hieruit bleek o.m., dat de inzendingen voor de boterkeuring nog te wenschen over lieten. Het bestuur zou gaarne zien, dat alle leden op die keuringen inzonden.

De kwaliteit van de gekeurde boter was overigens zeer goed te noemen. Aan elf fabrieken konden diploma's worden uitgereikt, n.l. aan Odoorn, Vries, Oosterhesselen, Rolde, Zuidwolde, Anloo, Dwingeloo, Zweelo, Eemster, Coevorden en Oud-Schoonebeek. Een drietal fabrieken kreeg geen enkele afwijking.

In 1935 werden zes duurzaamheidskursussen gehouden en het plan is thans om dit aantal in 1936 op te voeren tot acht, in de hoop, dat het daarna maandelijksche keuringen zullen worden.

Met leedwezen constateerde de secretaris, dat de fabriek te Glimmen zich genoodzaakt heeft gezien om te bedanken.

De financiën van de D.B.K. bleken stevig te zijn. De reserve kon worden uitgebreid tot f 1750. Het aantal leden, dus fabrieken, bedroeg op 31 December 17. Decharge werd verleend. Den heer Harsema werd hartelijk dank gezegd voor het vele werk, dat hij had verricht, waarbij er op werd gewezen, dat vooral tegenwoordig een uitgebreide administratie bij den secretaris berust.

Voor 1936 werden de fabrieken te Dwingeloo, Eemster en Nieuw-Schoonebeek in de kascommissie benoemd.

Bij de rondvraag vroeg de heer Jongbloed uit Odoorn of het niet de plicht was, dat de zuivelbedrijven reclame gingen maken voor de natuurboter tegenover de reclame van de margarine. Van andere zijde meende men, dat er voor dat doel wel geld beschikbaar kon worden gesteld uit de zuivelpot. Dit werd echter als niet mogelijk verworpen. Wel voelde men voor de door den heer Jongbloed aangestipte reclame, doch in verband met de hooge kosten, zou dit door alle bonden gezamenlijk moeten gebeuren.

De heer Andrae uit Diever meende, dat men daarbij vooral ook de fabrieken moet betrekken. Alle directeuren zullen er veel voor over hebben. Het bestuur zal deze zaak nog eens grondig onder ogen zien.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1936-04-02

Kort stukje over vertrek J. C. van Weijdom Claterbos

Vandaag gaat de heer J. C. van Weijdom Claterbos met z'n familie Assen verlaten, om zich te Apeldoorn te vestigen.

Een afscheid van Drenthe dus, dat, hoewel de heer Claterbos nu al reeds eenigen tijd niet meer als Rijkszuivelconsulent in functie is, toch nog onverwachts komt.

Reeds op het ogenblik van zijn pensionnering had de heer Claterbos het voornemen zich metterwoon elders te vestigen, aan welk voornemen thans uitvoering wordt gegeven.⁶⁶

Wij willen deze gelegenheid daarom niet laten voorbijgaan, zonder er op te hebben gewezen, dat in de jaren, gedurende welke de heer Van Weijdom Claterbos als Rijkszuivelconsulent in Drenthe werkzaam was, mede dank zij zijn — vooral in vroeger jaren vaak zwaren arbeid, veel is veranderd, d.w.z. verbeterd is en dat de Drentsche zuivelwereld hem voor zijn in haar belang verrichten arbeid dank verschuldigd is. Moge het de familie van Weijdom Claterbos in haar nieuwe woonplaats naar wensch gaan.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1936-05-22

Uit de Ledenvergadering van den DBvCZ.

De heer H. T. Oostenbrug beschouwt de perspectieven van den Zuivel.

De heer Geluk, Secretaris van de FNZ. is verbaasd, dat Directeuren van Coöp. Zuivelfabrieken pleiten voor een hooger consumptiemelkprijs.

ASSEN – Onder voorzitterschap van den heer L. Dekker te Pesse vergaderde Woensdag in den foyer van het Concerthuis de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*.

De heer Dekker sprak een openingsrede uit, waarin hij speciaal welkom heette de afgevaardigden der fabriek te **Buinen**, die weer voor het eerst de vergadering bezochten, wijl die fabriek zich op 1 April j.l. weer bij den Bond heeft aangesloten.

Hij hoopte, dat de nog niet aangesloten fabrieken zullen volgen. Verder heette hij welkom de heeren J. A. Geluk, secretaris van de FNZ. en H. F. Oostenbrug, voorzitter van den Frieschen Zuivelbond, die een lezing zou houden over de huidige positie van den zuivel, bezien van den kant van een boer.

Hoewel de melkrijzen over het afgelopen boekjaar iets hooger waren dan over het boekjaar 1934—1935, we weten, aldus de heer Dekker, dat het grootste deel van dezen melkprijs altijd nog bestaat uit een kunstmatig gekweekten toeslag.

⁶⁶ De heer Claterbos was op dat moment 63 jaar (ZHN.)

Volgens de thans bij den controledienst bekend zijnde gegevens heeft een normale boter- en kaasfabriek in Drenthe kunnen uitbetalen plm. 4,5 cent per kilo volle melk van 3,2 pct. vet. Hierin zit nog altijd een toeslag van ongeveer 2½ cent. De regeeringsmaatregelen, welke dezen toeslag mogelijk maken, hebben het bondsbestuur in de afgelopen periode steeds bezig gehouden en houden het nog bezig.

Wat deze provincie betreft kon spr. mededeelen, dat de belangrijkste punten steeds worden behandeld in de maandelijksche bijeenkomsten van voorzitters en secretarissen van het D.L.G., afdeling Drenthe van *Landbouw en Maatschappij* en den Zuivelbond. Reeds meer dan een jaar bestaat dit nauwe contact.

Spr. wees dan op de waarde, welke gehecht kan worden aan de actie van de propaganda-kern Drenthe van het *Zuivelbureau* in zake het gebruik van melkbrood en van boter door de boeren zelf. Het blijkt hieruit, dat het botergebruik in meerdere gemeenten van Drenthe sterk is toegenomen, dank zij de actie van de zuivelfabrieken ter plaatse. Er was echter ook uit te lezen, dat op verschillende plaatsen in onze provincie dit nog veel te wenschen overlaat.

Spr. zeide voorts niet te kunnen nalaten er even op te wijzen, dat er nog zoo verschillend werd gedacht over de landbouwcrisispolitiek, ook door Kamerleden. Men heeft kunnen lezen, dat bijv. enkele Eerste Kamerleden den Minister beschuldigden dat hij te weinig den landbouwsteun vermindert. Enkele bladen reageerden hierop, dat deze Kamerleden gelijk hebben en dat de landbouwsteun de aanpassing tegenwerkt. Als de toeslag echter weg zou vallen, dan zou het leger werklozen met duizenden vermeerderd worden. Waarvan moeten deze worden gesteund? Uit de huidige Rijksmiddelen? Deze zullen hiertoe niet toereikend zijn. Neen, men zou het geld krijgen door belastingen op de eerste levensbehoeften, om de eenvoudige reden dat al de andere belastingen reeds tot den hoogsten top zijn opgevoerd. Er zou dus voor den consument dezelfde toestand zijn als nu het geval is, aldus de heer Dekker, die de vergadering dan geopend verklaarde.

Nieuw lid. Het bestuur der Coöp. Zuivelfabriek te Buinen vroeg toelating tot den Bond, ingaande 1 April j.1. Op voorstel van het bestuur werd de fabriek toegelaten, hetgeen bij acclamatie geschiedde.

De Voorzitter deelde daarna mede, dat de Commissaris der Koningin bericht had verhinderd te zijn de vergadering bij te wonen. Ook de heer Kooistra te Beilen was verhinderd.

Aan de mededeelingen van den secretaris, den heer Tj. W. Booyenga is het volgende ontleend: Wegens liquidatie van de zuivelfabriek te **Frederiksoord** verloor de Bond een lid. Het aantal leden bedraagt 38.

Door deze 38 fabrieken wordt verwerkt plm. 180 millioen kilo's melk. Dit is een hoeveelheid, welke nog nimmer te voren door de bij den Bond aangesloten fabrieken is verwerkt. Wanneer we constateeren, dat bijv. in 1927 bij den Bond waren aangesloten 47 fabrieken met 168 millioen kilo's melk en thans 38 fabrieken met 180 millioen kilo's melk, dus 9 fabrieken minder en 12 millioen kilo's melk meer, dan kunnen we hieruit zien, met welke sprongen de melkproductie ook in Drenthe is vooruitgegaan. Buiten den Bond staan hier thans nog 18 fabrieken.

Wegens opheffing van het Zuivelconsulentschap bedankte de heer Van Weydom Claterbos als adviseerend bestuurslid.

De gezamenlijke juryleden van de Drentsch-Groninger Bonden en den Geldersch-Overijsselschen Bond hebben aan de besturen dezer drie Bonden een rapport uitgebracht van de laatst

gehouden gezamenlijke boterkeuring. Verzocht werd om bij de FNZ. aan te dringen op wederinvoering van de centrale boterkeuringen onder leiding van de FNZ. Was steeds een eisch, vooral bij den export, dat het product boter zoo uniform mogelijk moet zijn, thans bij den veel grooter geworden concurrentiestrijd is deze eisch gebiedend.

De openbare boterkeuring wordt dit jaar gehouden op 16 Juli.

In de plaats van den zuivelconsulent heeft thans onze controleur, de heer Weide zitting in de examen-commissie van de FNZ. Doordat het nieuwe lid Buinen de controle heeft aangevraagd, steeg het aantal door ons gecontroleerde bedrijven tot 28 voor de administratieve en 30 voor de technische controle.

Uit de gegevens van den controledienst blijkt, dat over het algemeen de financieele positie van onze fabrieken goed is te noemen. Ondanks de lage melkprijzen heeft men steeds aan de statutaire verplichtingen als afschrijving en reserveering voldaan. Het resultaat over het boekjaar 1935-1936 is geweest, dat de melkprijs iets hooger is dan over het boekjaar 1934-1935, n.l. 4½ cent per kg. volle melk per 3,2 pct. vet. We verheugen ons hierover ten zeerste, doch zijn niet eerder voldaan dan de kostprijs voor de melk zal zijn bereikt. Vooral kunnen we niet tevreden zijn, als we bedenken, dat in den gemiddelden melkprijs van 4½ cent per 3,2 pct. vet nog een kunstmatige toeslag zit van 2½ cent.

Uit deze gegevens is tenslotte ook af te leiden, dat de melkprijzen aan de verschillende groepen fabrieken vrij dicht bij elkaar liggen, wanneer we den gemiddelden prijs over het geheele jaar nemen en wanneer we alle bijkomende omstandigheden, als de methode van uitbetalen, het uitbetalen in liters of kilo's enz., in aanmerking nemen.

Voor de technische controle zijn in het afgelopen boekjaar van Mei—Mei 239 bezoeken afgelegd.

Aan de fabrieken werden onderzocht 2828 monsters volle melk. Hiervan vertoonden 2704 of 95,6 pct. geen verschil, 104 monsters of plm. 3,5 pct. een verschil van 0,10 pct. onder, en 23 monsters of 1 pct. een verschil boven 0,1 pct. Uit dit schitterende resultaat kunnen we afleiden dat het melkonderzoek aan deze fabrieken zeer serieus geschiedt.

Na de opheffing van het technisch bureau heeft het bestuur van de FNZ. ingesteld een technischen dienst, welke onder leiding staat van den heer Van der Grijp, voorheen ingenieur bij het technisch bureau. Voor elke f 25.—, welke de Bond bijdraagt, krijgt de Bond een dag de volledige beschikking over den ingenieur. Ons werd voorgesteld f 150.— te betalen. Het bestuur besloot dit verzoek toe te staan. In de eerste plaats zal de ingenieur in het vervolg de samenkomsten bezoeken. Hier kunnen de directeuren dan gratis adviezen verkrijgen. De overige dagen zullen we ten nutte maken door de controleurs met den heer Van der Grijp verschillende fabrieken te laten bezoeken.

De Propagandakern Drenthe heeft ook in de afgelopen winterperiode krachtig doorgewerkt. Door de aanstelling van een vasten medewerker kon deze propaganda meer regelmatig worden gevoerd. Het botergebruik onder de leden is hier flink toegenomen.

Het onderzoek van den Gezondheidsdienst voor Vee is weer afgelopen. Het aantal dieren, dat volgens de Rijksregeling is onderzocht, is van 20670 gedaald op 18526, dus met meer dan 2000 dieren. De oorzaak hiervan is dat geen nieuwe leden mogen worden aangenomen. Door bedanken, vertrek of opheffing van het bedrijf zal deze A.-afdeeling steeds kleiner worden. Dit is zeer te betreuren, omdat voor de bestrijding in Drenthe een groeiende belangstelling bestaat.

Het resultaat van dit tweede onderzoek is verheugend. Van de 18526 dieren reageerden er 902 of 4,8 p.t. Dit percentage bedroeg vorig jaar 7,5 pct. of 2,7 pct. meer. Van de dieren boven 2 jaar reageerden 6,7 pct., van de dieren beneden 2 jaar 1,7 pct. Afgemaakt werden 28 open lidders. Van de 1956 stallen zijn er 1630 stallen of ruim 83 pct. vrij.

Er gaven zich op 343 veehouders met 3872 dieren voor de bestrijding zonder rijkssubsidie. Van deze dieren reageerden 14½ pct., dus 3 maal zoveel als bij de dieren van de veehouders, die reeds lang aan de bestrijding deden. Het bewijs hoe goed het is geweest dat de Bond en het DLG. deze bestrijding centraal ter hand hebben genomen.

Wat de crisismaatregelen betreft, werd o.a. medegedeeld:

De voorstellen van het lid Dalen, aangenomen in de vergadering om te worden doorgegeven aan de FNZ., zijn door onzen voorzitter toegelicht in de vergadering van de FNZ. Aan het verstrekken van heffingvrije boter aan de leden van de fabrieken zitten dusdanige bezwaren vast, dat hieraan niet kan worden begonnen. Ook van de andere punten, n.l. het verstrekken van boter tegen margarineprijs aan leger en vloot, gevangenen en werklozen, is tot heden niets terecht gekomen.

Ontbreekt nog gedeelte

NvhN 1936-12-03

Vergadering Botercontrolestation Assen

Waar geen verslag van is gemaakt.⁶⁷

ASSEN – Gistermiddag had de ledenvergadering van het Botercontrolestation “Assen” plaats onder voorzitterschap van den heer J. Huges uit Assen in de Foyer van het Concerthuis. Vóór de opening der Vergadering deelde de voorzitter den persvertegenwoordigers mede, dat zij wel de vergadering mochten bijwonen om een verslag te maken, doch dat zij hun verslagen, alvorens deze te verzenden aan hun blad, eerst moesten laten goedkeuren door den secretaris.

Namens de aanwezige pers-vertegenwoordigers deelde één hunner den voorzitter daarop mede, dat zij er geen prijs op stelden onder een dergelijke voorwaarde verslag te maken, omdat zij van meening waren, dat het niet juist is, dat de pers onder censuur staat van den secretaris van de vereeniging, die de vergadering uitschrijft.

Ook onze correspondent was bij deze verslaggevers, zoodat wij geen verslag kunnen plaatsen. De gestelde voorwaarde, lijkt ons geheel onjuist.

Men kan de pers al dan niet toelaten, doch men behoort niet dergelijke voorwaarden, die een objectief verslag in den weg kunnen staan, aan toelating te verbinden.

67 Zie hier na volgende verslag uit PDAC ??????

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1936-12-04

Verslag Algemeene Vergadering van aangeslotenen bij het BCA

ASSEN – Onder voorzitterschap van den heer **J. Huges**, vergaderden Woensdag j.l. de bij het Botercontrolestation Assen aangesloten zuivelfabrieken in den Foyer van het Concerthuis, alhier.

Van de 56 Drentsche zuivelbedrijven bleken 52 door gevolmachtigde afgevaardigden ter vergadering vertegenwoordigd te zijn.

Van het Bestuur was de heer B. J. Kooistra te Beilen wegens ongesteldheid afwezig.

Na de opening der bijeenkomst werden de notulen van de vorige Algemeene Vergadering, op 28 December 1935 gehouden, onveranderd vastgesteld.

De Directeur-Scheikundige, tevens Secretaris van het Station, vermeldde vervolgens den inhoud van een 30-tal ingekomen, respect, verzonden, stukken, welke, nadat omtrent eenige daarvan inlichtingen waren verstrekt, voor kennisgeving werden aangenomen.

Punt 3 der agenda betrof het jaarverslag over 1935, dat zonder opmerkingen werd geaccepteerd.

De heer P. Bolding, afgevaardigde der Zuivelfabriek te **Havelte**, stelde daarop voor eerst punt 7 der agenda te doen behandelen.

Hiertegen bleek de Voorzitter bezwaar te hebben, aangezien de volgorde der te behandelen punten genomen was overeenkomstig hetgeen daaromtrent in het Huishoudelijk Reglement is voorgeschreven.

De Voorzitter bracht dan ook punt 4 der agenda: de rekening en verantwoording van het financieel beheer van het Station over 1935, in bespreking.

Nadat daaromtrent eenige inlichtingen waren verstrekt, werd deze rekening, op grond van de desbetreffende rapporten van den accountant en van de controlecommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van drie aangesloten bedrijven, door de vergadering goedgekeurd en vastgesteld.

Alvorens over te gaan tot punt 5 der agenda: de gewijzigde begrooting van het Station voor het jaar 1936, ontvouwde de Voorzitter de redenen, waarom deze vergadering later werd gehouden, dan aanvankelijk de bedoeling was geweest, welke voornamelijk verband hielden met den wensch van het Bestuur, om, na hetgeen in de vorige Algemeene Vergadering was besproken, te trachten alsnog bezuinigingen in de exploitatie-kosten van het Station te verkrijgen.

Spreeker deelde mede, dat deze pogingen vele en langdurige werkzaamheden met zich brachten, doch ten slotte een aanzienlijke verlaging der kosten tot resultaat hadden, eensdeels tengevolge van een met de *Nederlandsche Zuivelcentrale* getroffen nadere financiële regeling, anderdeels door in de pensioenregelingen van het personeel van het Station aangebrachte wijzigingen.

De gewijzigde begrooting voor het jaar 1936, waarin deze bezuinigingen tot uiting waren gebracht, werd daarop, na eenige discussie, met algemeene stemmen goedgekeurd.

Dit was eveneens het geval met de vervolgens in behandeling gebrachte begrooting voor het jaar 1937, welke slechts weinig van de voorgaande verschilde.

Daarop kwam punt 7 der agenda in bespreking: een adres van de Besturen van 11 aangesloten zuivelbedrijven, behelzende een voorstel, om een, deels uit vertegenwoordigers van aangeslo-

ten fabrieken, deels uit Bestuursleden van het Station, samen te stellen Commissie te benoemen, die opdracht zou verkrijgen, om in den ruimsten zin na te gaan, op welke wijze alsnog bij het Station bezuinigd zou kunnen worden, alsook de mogelijkheid, om tot een fusie met een naburig station te geraken, onder de oogen te zien.

De Voorzitter deelde mede, dat de Leden van het Bestuur verklaard hadden, niet in een dergelijke Commissie zitting te willen nemen, indien deze tevens tot taak zou krijgen, omtrent de eerst genoemde aangelegenheid een onderzoek in te stellen en daaromtrent te rapporteeren en wel niet alleen omdat het Bestuur van meening was, thans met de bezuinigingen zoo ver als mogelijk was te zijn gegaan, doch tevens op grond van het feit, dat het Koninklijk Besluit, houdende voorschriften waaraan Botercontrôlestations hebben te voldoen, om onder Rijkstoezicht te worden gesteld, uitdrukkelijk bepaalt, dat de bevoegdheden van de Algemeene Vergadering o.m. geen betrekking mogen hebben op de bezoldiging van het personeel en de regeling van den controledienst, met welke aangelegenheden het grootste deel van de kosten der stations samenhangen en waarover dus het Bestuur zelfstandig heeft te oordeelen.

Wat het denkbeeld eener fusie betrof, verklaarde de Voorzitter, zóó overtuigd te zijn van het groote belang, voor Drenthe aan het behoud van het BCA. verbonden, dat hij persoonlijk niet zou willen medewerken aan eventueele pogingen, om tot zijn opheffing te komen. Als Voorzitter wenschte hij echter geen invloed uit te oefenen op het eventueel benoemen eener Commissie en, zeide spreker, zoo dachten hierover ook zijn mede-Bestuursleden.

De heer W. L. van der Spoel, afgevaardigde der Zuivelfabriek te Assen, de eerste onderteekeenaar van het bewuste adres, constateerde daarop, dat, op grond van het zoeven gehoorde, uit het voorgestelde mandaat der eventueel te benoemen commissie het onderzoek naar de mogelijkheid van meerdere interne bezuinigingen diende te worden geschrapd.

Spr. stelde daarom voor, de voorstellen van het bewuste adres in dezen zin te wijzigen, doch aan het mandaat der Commissie een in te stellen onderzoek toe te voegen naar de mogelijkheid, om tot de oprichting van een, met het B.C.A. te combineeren, Kaascontrôlestation voor Drenthe te geraken.

Spreker zeide verder, dat hij de zaken zeker niet alleen van den financiële kant beziet en sprak woorden van waardeering omtrent hetgeen het BCA. verricht, dat z.i. noodig en goed is. Een Kaascontrôlestation in Drenthe zou, meende spr., eveneens goed werk kunnen verrichten en tevens misschien tot een bezuiniging kunnen leiden. Spr. wilde door algeheele samenwerking tot den besten toestand geraken, hetgeen door den Voorzitter van harte werd onderstreept, als weergevende ook diens wensch.

Omtrent dit denkbeeld werd geruimen tijd van gedachten gewisseld. De Voorzitter merkte op, dat deze aangelegenheid vroeger reeds meerdere malen naar voren werd gebracht en o.a. indertijd in het Hoofdbestuur van het Drentsch Landbouw-Genootschap, toen spr. daarvan voorzitter was, een punt van bespreking uitmaakte. Spr. deelde verder mede, den indruk gekregen te hebben, dat de Rijkszuivelinspectie in dezen haar medewerking wel zal willen verleen. wanneer aan de Regeering de vereischte goedkeuring voor de oprichting zou worden gevraagd.

De directeur-scheikundige gaf als zijn meening te kennen, dat deze aangelegenheid niet in de eerste plaats van den financiële kant bezien dient te worden. De betrokken kaasfabrieken dienen z. i. allereerst te overwegen, of zij een Kaascontrôlestation in Drenthe nuttig en wensche-

lijk achten. Om tot een combinatie met het BCA. te komen, is verder samenwerking tusschen alle bedrijven noodzakelijk.

Omtrent de kosten is nog niets met zekerheid te zeggen; spreker meende dat deze echter niet groot zullen blijken. De vraag, of de Kaasfabrieken zich een, waarschijnlijk klein, financieel offer zouden willen getroosten, hing z. i. ten nauwste samen met de vraag, of men al dan niet met spreker van het wenschelijke van het samengaan eener controle op boter en op kaas, in één hand te plaatsen, overtuigd is.

Nadat verschillende aanwezigen zich tegen het benoemen eener Commissie hadden verklaard, wanneer deze tevens de opdracht zou verkrijgen een onderzoek naar de mogelijkheid eener fusie in te stellen, aangezien zij een eigen Botercontrolestation in Drenthe wenschten en van eenige zijden tot het Bestuur waardeerende woorden waren gericht in verband met hetgeen net op bezuinigingsgebied had tot stand gebracht, bracht de Voorzitter tenslotte het voorstel van den heer Van der Spoel in stemming, waarbij het echter met 68 stemmen tegen en 58 stemmen vóór, werd verworpen.

Hierna werd besloten, om de beantwoording der vraag, of een Commissie, uitsluitend te belasten met een onderzoek naar de mogelijkheid, om tot oprichting van een Kaascontrolestation in Drenthe te geraken, zal worden benoemd, aan te houden tot de volgende Algemeene Vergadering, aangezien deze speciale kwestie niet op da agenda voorkwam en met het oog op de wenschelijkheid, den betrokkenen en het Bestuur de gelegenheid te geven, zich ter zake nader te oriënteren.

Ten slotte werd overgegaan tot punt 8 der agenda: verkiezing van een lid van het Bestuur wegens het volgens rooster periodiek aftreder, van den heer K. W. Harsema te Nijeveen. Bij de in verband hiermede gehouden stemming bleken op den heer Harrema 67, op den heer W. Idema te Assen 58 stemmen te zijn uitgebracht, zoodat de heer Harsema was herkozen. Deze aanvaardde deze herbenoeming onder dankzegging aan hen, die het vertrouwen in hem bleven stellen.

Aangezien geen der aanwezigen bij de rondvraag het woord verlangde, sloot daarop de Voorzitter de vergadering, haar daarbij dank brengende voor de wijze, waarop de besprekingen werden gevoerd.

NvhN 1936-12-21

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

ASSEN: Onder voorzitterschap van den heer L. Dekker uit Pesse werd Zaterdag in het Concerthuis te Assen de ledenvergadering gehouden van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

In zijn openingsrede heette de voorzitter speciaal welkom den heer Geluk, secretaris van de FNZ. en ir. J. M. L. Otten uit Meppel, dir. van de Rijkslandbouwwinterschool en landbouwconsulent, die 's middags een lezing, hield over de positie van de veehouderij .

De voorzitter constateerde, dat de positie van de veehouderij door de depreciatie of devaluatie van het betaalmiddel nog slechter is geworden. Met een paar voorbeelden demonstreerde hij in welke moeilijke omstandigheden de boer is gekomen door devaluatie en daarna genomen regeeringsmaatregelen.. Hij vestigde er nog eens den nadruk op, dat de productiekosten zijn gestegen, terwijl de prijzen van de eind-producten niet zijn verhoogd, in evenredigheid. Spr.: kon het niet anders zien dan dat de gelijkstelling van de landbouw met de nadere bevolkingsgroepen voor de middenstand van zeer grote beteekenis is.

Door de erkenning van den minister, dat de melkprijs aan den lagen kant is, kunnen wij niet anders dan de verwachting uitspreken, dat dit nu zeer spoedig moge hersteld worden en ook wij als veeboer de prijs voor onze melk krijgen waarop wij recht hebben en hierdoor onze bedrijven voor ondergang mogen bewaard blijven, aldus besloot spreker zijn rede.

Uit de mededeelingen bleek, dat het aantal gewone leden 38 bleef. verwerkende ongeveer 185 mill. kilo's melk. Het aantal buitengewone leden daalde van 30 tot 29.

Bij de boterkeuringen werd het contact met andere keuringen onderhouden en zoo mogelijk nog verstevigd. Ook de kaaskeuringen hadden het gewone verloop, hoewel de inzendingen, tengevolge van de kleine kaasproductie iets minder waren. Dit jaar zijn 506 veehouders door de Veehouderij Centrale aangenomen als houders van t.b.c. vrije stallen.

Bij de bestuursverkiezing werd herkozen de heer W. Stapel G-zn, te Haalweide, terwijl de heer H. Hilbrands te Wachtum als nieuw bestuurslid werd gekozen. De fabriek te Hooghalen werd aangewezen voor de jaarcontrole, terwijl in de commissie voor de boterkeuring J. K. Mulder te Gees werd gekozen.

In de Onderwijs-Commissie werd gekozen S. Schans te Wachtum, en in de contactcommissie voor aankoop de heer J. Oosterloo te Smilde.

De begrooting werd vastgesteld met een eindcijfer van *f*22.865.-.

Bij de behandeling van de agenda van de najaarsvergadering van den FNZ. werd besloten tegen de begrooting te stemmen.

Op voorstel van het bestuur werd besloten een telegram te zenden met gelukwensen aan Prinses Juliana en Prins Bernhard;

Ir. J. M. L. Otten uit Meppel sprak vervolgens over de positie van de veehouderij..

Spr. zei o.m. dat de economische beteekenis van de veehouderij die der margarine-, industrie vele malen overtreft.

De vraag of Nederland in de tftibekomst als zuivelland loonend zou zijn, moest spreker ontkenkend beantwoorden, daar Nederland de producten niet kan voortbrengen tegen wereldmarktprijzen. Wel zag hij meer heil in de toekomst van de zuivelproductie dan van den akkerbouw mits alle landen hun gelden meer gaan besteden aan zuivelproducten dan aan oorlogsuitgaven.

De ondergang van de zuivel moet echter tegen elken prijs worden voorkomen.

Spreker beschouwde het vraagstuk der margarine als staatsvijand no. 1, temeer omdat hij in de toekomst nog een lagere prijs van die vetten niet onmogelijk achtte.

Naast prijsstijging van de producten is het echter plicht dat de bedrijven zoodanig worden verbeterd, dat de productiekosten lager worden.

1937

NvhN 1937-05-04

Het veertigjarig bestaan van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*

Op den elfden Mei 1937 is het 40 jaar geleden dat de statuten van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* Koninklijk werden goedgekeurd.

De Bond werd opgericht op initiatief van het bestuur der fabriek te Grolloo. Op 12 Mei wordt dit feit in de voorjaarsvergadering in het Concerthuis te Assen herdacht.

Dr. Posthuma te Den Haag, die als eerste zuivelconsulent in Drenthe zooveel voor den bond heeft gedaan zal een herdenkingsrede uitspreken.

Bij den bond zijn aangesloten 38 fabrieken, verwerkende 185 mill. K.G. melk. In 1927 47 fabrieken met 168 mill. K.G. melk. Hieruit blijkt de groote productievermeerdering. In 1907 48 fabrieken met 50 mill. kilo's melk.

Van de 38 fabrieken wordt van 34 de administratie door den Bond gecontroleerd. De bond heeft voor de administratieve controle ook de beschikking over twee ambtenaren, die naast hun volledige kennis van fabrieksboekhouding in het bezit zijn van het diploma van de rijkszuivelschool en bovendien een aantal jaren practisch werkzaam zijn geweest bij Eenige fabrieken.

Naast de administratie wordt gecontroleerd het vetgehalte-onderzoek, wat als basis dient voor de uitbetaling, de melkbascules, de vetgehaltenes van ondermelk en karnemelk. Deze administratieve en technische controle is een groote steun voor bestuur en beheerder der fabrieken en wordt ten zeerste gewaardeerd.

Reeds jaren worden in samenwerking met den Groninger Bond de boterkeuringen en kaaskeuringen gehouden. Deze hebben zeer veel bijgedragen tot de verbetering van de kwaliteit dezer producten.

Ook voor den nieuwbouw of inrichting van de fabrieken verleent de bond medewerking. De bond heeft hierbij de beschikking over de technische dienst van den FNZ. waar eigen deskundige ingenieurs al het mogelijke doen voordeel voor de fabrieken door moderne en economische inrichting te bereiken.

In samenwerking met het Drentsch Landbouw Genootschap (DLG.) worden jaarlijks vele melkcursussen gehouden. Door beide organisaties werd in 1934 een gezondheidsdienst voor vee opgericht, speciaal voor de tuberculosebestrijding bij het rundvee. Meer dan 80 pct. van de 2000 stallen, die onderzocht zijn, zijn t.b.c.vrij. Een commissie voor stalverbetering zorgt voor adviezen inzake doelmatige inrichting van stallen. De Bond heeft gelegenheid voor de fabrieken de melk op streptococcon te onderzoek (afkomstig van nierziekten). Kursussen worden gegeven ter opleiding van personeel der fabrieken voor de F.N.Z. praktijkdiploma's. Met het Drentsch Landbouw Genootschap is opgericht een Rechtskundig Bureau. Medewerking wordt verleend bij de boerenverzekering.

Het bestuur onderhoudt het contact met de fabrieken door eens per jaar in zes kringen huishoudelijke vergaderingen te beleggen met de besturen der fabrieken. De bond geeft adviezen en staat de fabrieken bij in belastingzaken, statutenkwesties, kwesties met leden, contracten, zegelwet enz.

De financiële positie van den bond is zeer sterk. De bezittingen bestaan uit een heerenhuis en twee kantoren met magazijnen. De boekwaarde van deze bezittingen is f 8000, waarbij een reserve van f 5000.

NvhN 1937-05-12

Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

Het veertigjarig jubileum herdacht

In de foyer van het Concerthuis te Assen werd gistermiddag de alg. ledenvergadering gehouden van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*. Daar de bond 10 Mei veertig jaar bestaan had, droeg de vergadering een eenigszins feestelijk karakter.

De voorzitter, de heer L. Dekker te Pesse, deelde mede, dat de Commissaris der Koningin verhinderd was de vergadering bij te wonen. Spr. heette in het bijzonder welkom dr. F. E. Posthuma te 's-Gravenhage, mr. J. Bothenius Lohman, burgemeester van Assen, de heeren H. Koster te Wieringerwaard, J. Geluk en M. Kooistra te Leeuwarden, leden van het dagelijksch bestuur van den Alg. Ned. Zuivelbond – FNZ., den heer Dijkveld Stol, secretaris van het Drentsch Landbouwgenootschap – DLG., de heeren Oldenbanning en Ter Haar, bestuursleden van de afd. Drenthe van Landbouw en Maatschappij, den heer Kalteren, lid van het dagelijksch bestuur van den Chr. Boeren- en Tuindersbond, den heer Mencke, voorzitter van den Aartsdiocesanen R. K. Boeren- en Tuindersbond, de heeren Van Leusen en Lettinga, voorzitter en secretaris van de Nationaal Coöp. Zuivelverkoop-Centrale te Amsterdam, de heeren Ten Have en Pasma. voorzitter en secretaris van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Groningen*, de Landbouwconsulent prof. Elema, het adviseerend bestuurslid, den heer Bakker, en verder de bestuursleden en beheerders, afgevaardigden en leden van de aangesloten fabrieken, buitengewone leden en belangstellenden.

De heer Dekker gaf hierna een overzicht van de geschiedenis van den bond. Het initiatief tot het stichten van den Zuivelbond was genomen door het bestuur der Zuivelfabriek te Grolloo. Op 14 Oct. 1896 werden de statuten behandeld en vastgesteld en op 11 Mei 1897 Koninklijk goedgekeurd. Als leden traden 15 bedrijven toe. Een belangrijk feit voor de Drentsche zuivel was de aanstelling van den heer F. E. Posthuma als zuivelconsulent.

In het zesde jaar werd het botercontrôlestation opgericht. Ook toen reeds streed de bond voor het aanbrengen van een kenmerkende stof in margarine ter onderscheiding van boter en voor het gebruiken van boter bij leger en vloot.

In 1913 werd de bond met steun en medewerking van het Landbouw Genootschap gereorganiseerd. Gedurende de jaren 1928-1929 ontstond er oppositie, die speciaal was gericht tegen het beleid van den toenmaligen bondssecretaris. Het ledental daalde van 47 tot 30, later steeg dit weer, zoodat thans 38 fabrieken zijn aangesloten, die samen 185 miljoen kg. melk verwerken. Spr. behandelde hierna het werk dat de bond de laatste jaren heeft gedaan, vooral voor de

kwaliteitsverbetering van de melk. In 1934 werd in samenwerking met het D. L. G, een gezondheidsdienst voor vee opgericht, waarbij nu pl.m. 2000 veehouders met 19.000 stuks vee zijn aangesloten. Ongeveer 87½ pct. van deze stallen zijn geheel t.b.c.-vrij. De heer Dekker eindigde met het uitspreken van den wensch, dat de organisatie mag vooruitgaan in de toekomst.

Uit het jaarverslag bleek, dat op drie na, alle fabrieken werden gecontroleerd. Onderzocht werden aan 31 fabrieken in duplo 2964 monsters melk op vetgehalte, uit welk onderzoek was gebleken, dat 96.1 pct. van alle onderzochte monsters geen verschil vertoonden. De belangstelling voor de cursussen was grooter dan de laatste jaren. Herfst 1936 werd een machinistencursus gegeven, waaraan 23 personen deelnamen.

Voor de fabrieken werden op het laboratorium onderzocht 21.358 monsters melk op de aanwezigheid van streptococci. In 0.4 pct. kon de aanwezigheid daarvan worden aangetoond. Aan de melkers-cursussen namen deel 237 leerlingen. Het aantal kaaskeuringen bleef beperkt tot drie. De omzet van de Centrale Aankoop steeg tot f 1.411.499,18. Eind 1936 werden kookcursussen gegeven voor 2000 dames.

De gezondheidsdienst onderzocht met rijkssubsidie 1956 stallen met 18526 dieren en zonder rijkssubsidie 343 stallen met 3872 dieren. Geëxporteerd werd 60 miljoen kg. boter, waarvan 41 miljoen naar Engeland. De kaasexport is in 1936 niet gunstig geweest; Duitsland en Frankrijk betrokken veel minder kaas. De export van gecondenseerde melk was ook onbevredigend. De melkpoedermarkt gaf een gunstiger beeld, de export bedroeg tweemaal zooveel als in 1935, vooral naar Amerika werd geleverd. Over het algemeen waren de resultaten over 1936 teleurstellend. Het verslag besluit met het uitspreken van den wensch, dat er spoedig betere tijden zullen aanbreken.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1937-05-13

Vier decennia Drentschen Zuivelbond

Jubileum op feestelijke wijze herdacht

Feestrede van Dr. Posthuma

Gistermiddag werd in een door ongeveer 300 personen bezochte bijeenkomst in den Foyer van het Concerthuis het veertig jarig jubileum van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe feestelijk herdacht.

Openingswoord van den heer Dekker

Een groot aantal genoodigden was aanwezig om deze herdenking een luisterrijk karakter te verleen, toen de Voorzitter van den Bond, de heer L. Dekker uit Pesse, zijn openingswoord sprak en de aanwezigen het welkom toeriep op dezen voor de zuivelorganisatie zoo belangrijken en gedenkwaardigen dag. Tot zijn spijt moest spr. mededeelen, dat de Commissaris der Koningin in de provincie Drenthe, mr. dr. R. H. baron de Vos van Steenwijk, wegens amtsbezigheden verhinderd was op de middagvergadering aanwezig te zijn. De heer Dekker richtte zich vervolgens tot dr. Posthuma met een dankwoord, voor de bereidwilligheid de feestrede uit te spreken en met een woord van welkom tot mr. J. Bothenius Lohman, burgemeester van de gemeente Assen, tot het Dagelijksch Bestuur van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond, t.w. de h.h. H. Koster te Wieringerwaard, J. Geluk, secretaris en U. Kooistra te Leeuwarden, den heer L. Britzel, voorzitter van den F.N.Z., den heer Dijkveld Stol, secretaris van het D.L.G., de heeren Oldenbanning en ter Haar, voorzitter en secretaris van de afd. Drenthe van L. en M., den heer Kalteren van de C.B. en T.B., den heer Mencke van den Aartsdiocesane R.K.B. en T.B., de heeren van Leugen eh Lettinga van de Nationaal Coöperatieve Zuivelverkoop Centrale gevestigd te Amsterdam, de heeren ten Have en Pasma van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Groningen, den heer Bakker, adviseerend bestuurslid van den Drentschen Bond en tot de heeren Bestuursleden en Beheerders. Afgevaardigden en leden van de aangesloten fabrieken en verdere belangstellenden.

Spr. gaf daarna een historisch overzicht van den Zuivelbond, die naar bleek, in Aug. 1896 op initiatief van het Bestuur van de zuivelfabriek te Grolloo in beginsel werd opgericht. Op 14 October 1896 werden de door een voorloopig bestuur ontworpen statuten behandeld en vastgesteld. Tot den Bond traden als lid toe 15 bedrijven.

De Koninklijke goedkeuring op de statuten werd verleend op 11 Mei 1897, zoodat het Dinsdag j.1. juist 40 jaar geleden was, dat de Bond als officieel lichaam zijn werkzaamheden begon.

Het Bestuur heeft zich afgevraagd of dit feit herdacht moest worden in een tijd, die juist voor den veeboer zoo moeilijk is. Het was echter van meening, dat juist nu er reden te meer was om een dergelijk jubileum te herdenken, om uiting te geven aan zijn dankbaarheid, dat de Bond is een hechte organisatie, vooral in dezen tijd een verheugend feit.

Wanneer we, aldus spr., in oude geschriften nagaan wat de Bond in de eerste jaren van zijn bestaan heeft verricht, dan lezen we, dat een der eerste en belangrijke punten was de export van boter naar het buitenland. Evenals thans was het met deze export ook in het laatst der vorige eeuw treurig gesteld. Van het besluit de boter rechtstreeks naar Londen te zenden, waren de eerste resultaten niet rooskleurig, gezien den prijs van f 1,00 per kg.

Opgericht werd een *Coöperatieve Aankoop* van hulpstoffen, om door gezamenlijke aankoop te trachten het onkostencijfer te drukken. Een belangrijk feit uit de geschiedenis van de Drentsche zuivel was de aanstelling van een zuivelconsulent. De heer F. E. Posthuma, werd als zoodanig benoemd. In de 6 jaren, n.l. van 1899 tot 1905, dat de heer Posthuma als zuivelconsulent in Drenthe werkzaam was, was hij den bond een krachtige steun, hetgeen duidelijk blijkt uit het feit, dat vele fabrieken als lid van den Bond toetraden.

In 1901 werd de Bond lid van den FNZ. Begrepen werd, dat, de organisatie meer zou beteekenen voor de leden, wanneer zij zich vereenigen ging met de provinciale zuivelorganisaties in de landelijke FNZ.

De *Centrale Knederij* trad in die jaren in werking, waarmede het aanvankelijk goed ging. In meerdere verslagen wordt deze knederij geroemd als middel voor verbetering van de kwaliteit en verhooging van den prijs. Later ging het er slecht mee.

Werd in de eerste jaren door den Bond het onderzoek van boter verricht, in het 6e jaar van het bestaan, werd het Botercontrolestation opgericht, dat deze werkzaamheden overnam.

Op voorstel van den Drentschen Bond volgde de oprichting van een informatiebureau om minder soliede firma's bij de fabrieken bekend te maken. Dat de strijd tegen de margarine toen reeds fel was, mag blijken uit de adressen, die werden verzonden aan de Koningin om te bevorderen, dat aan margarine een kenmerkende stof moest worden toegevoegd. Aan den Minister van Oorlog werd geadresseerd over de levering van boter aan leger en vloot. We zien bij dit punt, aldus spr., dat in 35 jaar weinig is bereikt, want ook thans nog eet leger en vloot margarine en ook thans is uiterlijk boter en margarine niet of moeilijk te onderscheiden.

In het 10e levensjaar telde de Bond 48 leden, verwerkende 50 mill. kg. melk.

- Getuigen de eerste 10 jaren van een levendig organisatieleven, de volgende jaren waren in menig opzicht minder voorspoedig.-

Tot 1908 werden de boterkeuringen gezamenlijk gehouden met den Groninger Bond. In dit jaar echter besloot Groningen om financiële redenen, zelfstandig te keuren.⁶⁸ De keuringen van den bond werden van Assen naar Meppel overgebracht.

Dit feit en de opheffing van het depot voor hulpstoffen, de aankoop, deden niet minder dan 16 fabrieken besluiten het lidmaatschap op te zeggen. Ook de volgende jaren bedankten meerdere leden, zoodat in 1912 van de 80 zuivelfabrieken in Drenthe nog 16 lid van den Bond waren. Er diende verandering te komen om niet alle werk van jaren teniet te laten gaan. Het eerste goede besluit was, dat in 1912 weer werd besloten de boterkeuring gezamenlijk met den Groninger Bond te houden.

Reorganisatie.

Met krachtigen steun en medewerking van het *Landbouw Genootschap* kwam 3 Jan. 1913 een reorganisatie van den Bond tot stand. De vernieuwde vereeniging telde weer 25 leden, waar de volgende jaren zich steeds meer bij aansloten. In 1913 werd het depot voor hulpstoffen, dat een tijdlang door het Genootschap was gevoerd, door den Bond in eigen beheer aangenomen in een eigen gehuurde woning.

Een administratieve controledienst werd ingevoerd onder leiding van wijlen den heer de Muinck Sr., van wien de directeuren veel steun ondervonden bij de inrichting der boekhoudin-

⁶⁸ In de courantenverslagen uit die tijd blijkt de door 'Drenthe' verlangde hogere bijdrage het voornaamste bezwaar te zijn voor de Groninger Bond.....(ZHN)

gen. In 1914 werd in gemeenschap met den Groninger Bond een technisch ambtenaar voor de boterkeuringen aangesteld. De heer Geluk, thans secretaris van den FNZ., was 2 jaar als zodanig werkzaam.

Om het personeel der fabrieken ook met de theorie bekend te maken, werden cursussen gehouden, tot opleiding voor de praktijkdiploma's van den FNZ.

De voordeelen, verbonden aan het lidmaatschap, kwamen vooral in de oorlogsjaren, sterk tot uitdrukking. De verschillende crisiswetten van toen maakten samenwerking in het bedrijfsleven noodzakelijker dan ooit.

Toen in 1918 de toenmalige Minister van Landbouw, Dr. Posthuma, aan de aangeslotenen bij een der 3 nationale zuivelorganisaties, onder voorwaarde van verplichte melklevering, een toeslag op afgeleverde boter besloot uit te keeren, werden op een zestal na, alle fabrieken lid van onzen Bond.

Na het afsluiten van de eerste 25-jarige periode, werd de ontwikkeling van de zuivelorganisatie met kracht voortgezet. De Bond ging een moeilijke periode tegemoet voor wat betreft eigen organisatie. In 1922 bedankten een vijftal fabrieken als lid, later volgden nog enkele, hoewel ook een paar terugkwamen.

De afd. Aankoop, waaraan was gekoppeld een verzekering voor de Directeuren, nam zoo in groei toe, dat het personeel een uitbreiding moest ondergaan. Eenige ambtenaren werden benoemd. Aan de afdeling Aankoop de heer Ruuls, administratie de heer H. Warners en bij de instelling van de z.g.n. bedrijfsstatistiek, de heer Tj. W. Boijenga, die ook de administratieve controle op zich nam.

Moeilijke tijden

1928/1929 waren voor den Bond jaren, die men het liefst spoedig zou willen vergeten.

Er ontstond in den Bond een oppositie, welke speciaal was gericht tegen het beleid van den toenmalige Bondssecretaris. Hoewel het bestuur in dien tijd alle moeite deed deze kwestie tot een goede oplossing te brengen, gelukte dit niet. Het ledenaantal daalde van 47 tot 30.

De hulp van den FNZ. werd ingeroepen en verkregen. Dit alles ligt nog versch in het geheugen. Ik wil er niet veel van zeggen, aldus de heer Dekker. Een commissie, onder leiding van den FNZ., kwam tot de conclusie, dat het den Secretaris mogelijk moest worden gemaakt zijn ontslag te nemen. Deze nam ontslag, toen hem een wachtgeldregeling werd aangeboden. De afd. Aankoop werd opgeheven. De fabrieken betrokken van dien tijd af de hulpstoffen rechtstreeks van den *Centralen Aankoop* te Arnhem. Tot secretaris werd benoemd de heer Tj. W. Booyenga, tot controleur de heer J. E. Weide.

Het bestuur ging met nieuwen moed verder. Successievelijk kwamen meerdere fabrieken zich weer aanmelden als lid, zoodat thans het aantal leden bedraagt 38, verwerkende ongeveer 185 mill. kg. melk.

Het is te betreuren, dat een 18-tal fabrieken meende goed te doen den Bond nog steeds den rug toe te keeren. Vooral de laatste jaren, de jaren van de groote crisis, moesten deze veehouders, aldus spr., toch begrijpen, dat ze verkeerd doen met alleen te blijven staan in tijden, waarin eendracht een groote vereischte is. Steeds weer wordt ons bij besprekingen over eventuele aansluiting bij den Bond als bezwaar genoemd de gebeurtenissen van 1927. Volgens spr.'s inzien is dit gezocht als de stok om een hond te slaan. Er is sedert 1927 zooveel veranderd en spr. hoopt, dat ook de veehouders, die thans nog buiten de provinciale en landelijke zuivelorganisatie staan, eens zullen terugkeeren van de dwalingen huns weegs en zich zullen aansluiten bij hun collega's.

Wanneer men zich afvraagt wat de Bond de laatste jaren voor de leden beteekent, zoo vervolgt spr., dan kan men niet beter doen dan de werkzaamheden na te gaan.

Januari 1928 werd begonnen met het verzamelen van statistische gegevens voor de controle. De toenmalige controleur, de heer Boijenga, kwam spoedig met voorstellen bij het bestuur om dit niet- als hoofddoel te stellen, doch de administratieve en technische controle als zoodanig te beschouwen.

De ambtenaren van den Bond hebben in samenwerking met het Bestuur den controledienst gestadig uitgebreid, zoodat thans van de 38 fabrieken 34 van Bondswege worden gecontroleerd, hetgeen spr. van het grootste belang achtte. Gezien de uitbreiding van de controles, hebben de controleurs steeds minder tijd beschikbaar voor technische hulp aan de fabrieken. Waar hieraan tóch behoefte bestaat, is dit een der punten, waar het Bestuur in de toekomst aandacht aan zal schenken.

Voor de verbetering van de kwaliteit van onze producten hebben de boter- en kaaskeuringen veel bijgedragen. Deze keuringen worden in samenwerking met den Groninger Bond gehouden. Wanneer we onze bedrijven van thans gaan vergelijken met die van overige provincies, dan kunnen deze de toets der vergelijking doorstaan. Zij zijn meerendeels eenvoudig, doch modern ingericht, waartoe de keuringen veel hebben bijgedragen. Aan deze keuringen is de naam van wijlen den heer Huisman, vroeger zuivelconsulent in Groningen, onafscheidelijk verbonden.

Veel heeft de Bond gedaan en doet hij nog voor de kwaliteitsverbetering van de melk. In samenwerking met het *Drentsch Landbouw Genootschap* worden vele melkerscursussen georganiseerd, terwijl eveneens door den Bond en *Drentsch Landbouw Genootschap* een commissie voor stalverbetering is ingesteld.

Nadat een eerste poging was mislukt, werd in 1934 opgericht door het *Drentsch Landbouw Genootschap* en Zuivelbond een *Gezondheidsdienst voor Vee in Drenthe*. Hierbij zijn aangesloten pl.m. 2000 veehouders met pl.m. 19000 stuks vee, welke volgens de Rijksvoorschriften en met Rijkssubsidie de t.b.c. bestrijden. Ongeveer 87½ pct. van deze stallen zijn geheel vrij van t.b.c. Bij de B.-afdeeling (z.g.n. Friesch systeem) zijn aangesloten 360 veehouders met 3600 stuks vee. Hiervan zijn 60 pct. der stallen vrij van t.b.c.

De Bond heeft gelegenheid om voor de fabrieken de melk op streptococcon te onderzoeken. Duizenden monsters per jaar worden voor de fabrieken onderzocht. Alweer in samenwerking met het *Drentsch Landbouw Genootschap* werd opgericht een *Rechtskundig Bureau*, voorts een vereeniging „*Drentsch Landbouw Handelsbelang*”, om te zorgen dat de landbouw in de Kamer van Koophandel voldoende is vertegenwoordigd.

Waar het voor de Zuivelbereiding van het grootste belang is, dat het personeel van de fabrieken naast praktische bekwaamheid ook theoretisch bij is, wordt elk jaar aan hen de gelegenheid gegeven diverse cursussen van den Bond te volgen ter opleiding van den FNZ. praktijk diploma's.

Medewerking wordt verleend aan de dienst, die toezicht uitoefent op de fok- en controleverenigingen, aldus spr., die meende met het aangehaalde wel te hebben bewezen, dat de bond veelzijdig werk voor de leden verricht. Ik had nog veel meer kunnen noemen, aldus spr.. Ik had kunnen uitweiden over al de adviezen, welke geregeld worden gegeven over de statuten, belastingzaken; kwesties tusschen fabriek en leden, grensregelingen, contracten, rapporten over uitbetalingsmethoden, zegelwet, ondermelkverwerking, electriciteitstarieven, arbeidstij-

den, afzet van de producten, enz., allemaal zaken, welke voor de coöperatieve zuivelindustrie van het grootste belang zijn, doch genoeg hierover.

Spr. meent, niet te veel te hebben gezegd als hij beweert, dat de Bond in de veertig jaar van zijn bestaan heeft bewezen bestaansrecht te hebben.

Een woord van lof over de wijze waarop de ambtenaren, de Secretaris, de heer Boijenga, de controleurs, de heeren Ruuls en Weide, onze typiste, mej. Dijkstra en onze bediende, de heer Holtrop, hun taak vervullen, kan spr. niet achterwege laten.

Ook mede door hun arbeid is de Bond tot bloei gekomen .

Buiten de genoemde technische zaken heeft de Bond vele bemoeiingen en werk gehad met en van de crisismaatregelen, waarover spr. thans niet wilde spreken. Alleen wilde hij vastleggen, dat het Bestuur steeds voor oogen heeft gehad de woorden eendracht en samenwerking. Het Bestuur voelde steeds, dat de boerenstand aaneengesloten moest staan. Hiernaar heeft de Bond steeds gestreefd en zal dit in de toekomst blijven doen. Ik ben er vast van overtuigd, aldus vervolgde spr., dat, als de heele Nederlandsche boerenstand dit voorbeeld van Drenthe volgt en aaneengesloten stond, alle geschil van meening verre van zich af wierp, het er voor den boer beter uit zou zien.

40 jaren van werken in het belang van den veeboer zijn verlopen. Had men op menig gebied en onderdeel meer resultaat kunnen hebben, toch kan men met tevredenheid thans neerzien op den Drentschen Zuivelbond, die ook in de toekomst op den ingeslagen weg wil voortgaan. Hiervoor roep ik, zoo eindigde spr., de medewerking in van allen. Het gaat hier om een groot belang, het belang van de veehouderij, de voornaamste tak van den landbouw. Met de wens, dat door eendrachtigheid samenwerken, de organisatie in groei en bloei mag toenemen tot heil van onze Boerenstand, tot heil van het geheele platteland, verklaar ik de vergadering voor geopend.

Na het uitspreken van deze rede, die een hartelijk applaus aan de aanwezigen ontlokte, deed de secretaris, de heer Tj. W. Boijenga zijn

Mededeelingen

Het aantal leden en buitengewone leden van den bond onderging geen verandering. Het aantal gewone leden bedraagt 38, verwerkende 185 miljoen kg. melk, een hoeveelheid melk, nog nimmer te voren door de Bondsfabrieken verwerkt.

Het verloop van de boterkeuringen was normaal. Ook met de duurzaamheidskeuring, die eens per maand wordt gehouden, gaat men in 1937 op denzelfden voet door.

Aan het Departement van Landbouw is een plan gemaakt om te komen tot een exportkeuring vóór boter. Aanvankelijk werd overwogen om de bestaande Bondskeuringen voor dit doel in te schakelen, doch uiteindelijk heeft het bestuur te kennen gegeven, dat, de b́este oplossing zou zijn aparte keuringen in te stellen met medewerking van de juryleden van de Bondskeuringen.

Waarschijnlijk zal noch het een, noch het ander plaats vinden, doch zal vermoedelijk een aparte Rijkskeuring op enkele plaatsen in ons land worden gehouden met Rijksjuryleden. Zeker is, dat door dezen maatregel de kans dat 2e soort boter wordt geëxporteerd, belangrijk kleiner wordt. Het kan niet anders, of dit zal den naam van onze boter op de wereldmarkt ten goede komen. Ook de kaaskeuringen verlopen normaal.

De Controledienst breidt zich gestadig uit. Na de vorige vergadering besloten ook de leden Assen, Dalen, Havelte, Noord-Barge en Wachtum de administratie door den Bond te laten verrichten. Van de 38 fabrieken worden thans 34 van Bondswege gecontroleerd. Voor de technische controle werden van Mei—Mei 251 bezoeken afgelegd. Hierbij werden aan de fabrieken in duplo onderzocht 2898 monsters volle melk op vetgehalte. Hiervan ver- toonden vergeleken met het onderzoek van de fabriek: 2794 monsters of 96,4 pct. geen ver- schil; 88 monsters of 3 pct. een verschil van 0,10 pct.; 8 monsters of 0,3 pct. een verschil van 0,15 pct.; 8 monsters of 0,3 pct. een verschil van 0,20 pct. of meer.

Onderzocht werd 424 monsters ondermelk én karnemelk. 198 keer werden de meet- en weeg- werktuigen gecontroleerd. In het vervolg zal door den controleur ook de *Storchsche Reactie* worden toegepast op de afvalproducten, die naar de boerderij teruggaan.

De samenwerking met den *Technischen Dienst* van de FNZ. wordt zeer op prijs gesteld, aan- gezien deze samenwerking van groot nut is voor de fabrieken.

Het contact tusschen de fabrieken en de *Centrale Aankoop* wordt gedurig versterkt.

Aan de *Contact-Commissie voor Aankoop*, bestaande uit drie directeurs en den bondssecre- taris, werden toegevoegd de heeren Boverhof en Huisman.

De Drentsche fabrieken betrokken in 1936 voor bijna 134 duizend gulden van de *Centrale Aankoop* tegen 128 duizend gulden in 1935, dus een vermeerdering van ruim 6¼ pct.

De FNZ. stelde een commissie in ter bestudering van de vraag hoe de zuivelcoöperatie nog versterkt kon worden. Voor Drenthe heeft de secretaris in deze commissie zitting.

De Gezondheidsdienst, die in samenwerking met het DLG. wordt gehouden, heeft een gunstig bestrijdingsjaar achter den rug.

Van de A.-afdeeling (onder Rijkssvoorschriften en met Rijkssubsidie) werden 1946 stallen met 18931 stuks vee onderzocht. Het totaal reactiepercentage bedroeg 3,04 pct. (vorig jaar 4,8 pct.). Van de 1946 stallen, die werden onderzocht waren 1706 of 87½ pct. vrij van t.b.c. Afge- slacht werden 16 open lijders.

Van de B.-afdeeling (zonder Rijkssubsidie) werden onderzocht 360 stallen met 3600 dieren.

Van de B.-stallen zijn 60 pct. vrij van t.b.c.

Buiten het voordeel van een gezonden veestapel genoten 551 leden, die twee jaar of langer een t.b.c.-vrijen veestapel hadden, het. voorrecht dat zij hun veestapel door de *Veehouderij Centrale* als t.b.c.-vrij konden laten erkennen en als zoodanig extra boventallige kalverschet- sen konden koopen. Totaal werden 1400 boventallige schetsen via den Gezondheidsdienst uit- gereikt.

Op een aantal stallen werd door den dienst een proef genomen met de bestrijding van het be- smettelijk verwerpen, veroorzaakt door de Bangsche Bacil. Een rapport zal hierover door den Inspecteur van den *Veeartsenijkundigen Dienst* worden opgemaakt.

In de crisis

Ondanks de regeeringsmaatregelen ter beperking van de melkproductie stijgt deze nog steeds met groote sprongen. Verwerkten 38 fabrieken in het boekjaar 1935/1936 reeds 185 miljoen kilo's melk, in het boekjaar, dat 1 Mei is afgesloten, zien we dat er fabrieken zijn, die weer 10 en 15 pct. meer hebben verwerkt.

De afslachtingen zoomin als de melksteunbeperking hebben minder melk gegeven. Doch ook de teeltregeling zal niet het verwachte resultaat geven. Door de teeltregeling is het aantal kal- veren en varkens, dat de boer mag houden, beperkt. Hij moet echter toch een bepaald aantal stuks vee hebben.

Voor het jongvee komen nu de oudere dieren in de plaats. We zien nu dat de oudere koeien, de melkproducenten, enkele jaren langer worden aangehouden. Zoo gaf de laatste veetelling dan ook in Drenthe een belangrijk hooger aantal melkvee aan. '

Allerwegen wordt thans aangedrongen op verruiming van het aantal kalveren en ook het bestuur van den Bond heeft deze kwestie behandeld en overwogen. Het is van meening dat deze teeltregeling op de tegenwoordige wijze niet gehandhaafd kan worden en nader onder oogen moet worden gezien.

Het ondermelkvraagstuk is nog even moeilijk als voorheen. Was er het vorig jaar een verplichte regeling inzake de ondermelkteruggave aan de boerderij, dit jaar is dit geheel vrijwillig. Besloten werd door de Centrale om de veehouders wekelijks mede te deelen de veevoederwaarde en de zuivelwaarde van de ondermelk.

Door het geringe aantal kalveren en varkens wordt het echter steeds moeilijker de ondermelk op de boerderij te laten. Vooral de fabrieken, die de ondermelk niet kunnen verwerken, komen hier in het nauw. Verschillende laten hun ondermelk elders verwerken.

Toch wordt in verhouding met andere provincies een groot percentage ondermelk naar de boerderij teruggezonden. De meeste fabrieken verwerken nauwelijks meer dan 40 pct. ondermelk aan de fabriek. Het zal moeilijk zijn thans nog belangrijk meer te beperken, wat eerder stopzetting der kaasmakerij ten gevolge zal hebben. Of dit in het belang is der betreffende boeren, is nog een groote vraag. Ook in onze provincie zijn enkele fabrieken overgegaan tot verwerking van de overtollige ondermelk tot melkpoeder.

De consumptiemelkregeling, die eerst 1 April zou ophouden te bestaan leeft nog voort, volgens mededeeling uit de Den Haag, nu tot 1 Augustus. Ook het bestuur heeft zich met deze kwestie bezig gehouden. Er zijn voor- en tegenstanders van de regeling, zooals die thans loopt. Voordat de regeling in werking trad, is er in verschillende deelen van de provincie heftige concurrentiestrijd gevoerd. Als 1 Augustus inderdaad de regeling wordt losgelaten, is het te hopen, dat de belanghebbend elkaar zullen vinden door onderling het over den prijs eens te worden.

De nieuwe koelhuisregeling voor boter is 12 April in werking getreden. Thans wordt geen vergoeding voor opslag en verdere tegemoetkoming gegeven. Op de ingeslagen boter wordt de heffing terugbetaald.

Inzake de heffing op gecondenseerde melk kan worden medegedeeld dat de Commissie-Van der Burg haar rapport hierover thans heeft ingediend bij de regering. De FNZ. heeft gevraagd inzage van het rapport te mogen hebben.

De toeslag op de melk is ingaande 23 (?) April verlaagd van 2,40 tot 2,16. Waar nog steeds niet de productieprijs voor de melk is bereikt, wordt deze verlaging ten zeerste betreurd.

De melkprijs bedroeg over het afgelopen boekjaar volgens de ons bekende gegevens van den controle-dienst plm. 4,55 per 3,2 pct. vet per kilo. Het vorig jaar was deze 4,35 of 0,20 lager. De boer heeft van deze verhooging weinig profijt, omdat de productiekosten door het duurde graan ook belangrijk hooger zijn.

Met de hoop, dat in de scheeve toestanden spoedig verandering mag komen, zodat ook de veehouder minstens den prijs voor de melk krijgt, waar hij recht op heeft, n.l. den productieprijs, besloot dit verslag.

De commissie die deze bescheiden controleerde rapporteerde dat alle in goede orde waren aangetroffen.

Rede Dr. Posthuma

Na deze zakelijke toelichting was het woord aan den heer dr. Posthuma voor het uitspreken van zijn feestrede. Deze begon met een terugblik te werpen op de geschiedenis van den bond. Acht en dertig jaar geleden toen spr. zijn werkzaamheden in de provincie Drenthe begon was de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken* gerekend naar de Drentsche onderscheiding „kind of wicht” nog een kind. Hier en daar aldus spr., kwam in die jaren licht aan de horizon van den landbouw en langzaam aan deed een gemeenschappelijke verwerking van de melk haar intocht.

De anders zoo secure en precieze Drentsche boer, die ook niet vrij was van achterdocht ging ondanks deze eigenschappen melk toevertrouwen aan fabrieken, van wie de exploitanten het er dikwijls op begrepen hadden zoo veel mogelijk de eigen zak te spekten Men voelde allengs de slaafsche toestand en zoo kwam het dat geleidelijk aan de coöperatieve fabrieken verzezen, die werkten zuiver in het belang van den boer.

Het waren vooral mr. ten Oever, mr. J. T. Linthorst Homan, G. C. Lunsingh Meijer, „meester” Crone en dr. xxmer, aldus spr., die zich in die jaren *spaca* voor de boerenzaak. Zij hadden geen notie van zuivelbereiding doch waren bezielde van de gedachte een steun te zijn voor de platteland bevolking.

Zij wilden iets tot stand brengend en ruimden vele misstanden, die zoo veelvuldig te vinden waren uit den weg, hetgeen niet altijd even vlot van stapel liep. Moeilijk was deze tijd, doch hij had zijn goede gevolgen. Als men oude papieren naslaat, aldus spr., kan men constateeren dat het de boeren in die jaren veel geld heeft gekost om te geraken tot een goede oplossing. Doch de worsteling is er één geweest die noodzakelijk was om te geraken tot het peil van latere grootheid. Hulde bracht spr. aan de Drenthenaren die den Zuivelbond tot steun zijn geweest. Zij hebben gemaakt dat gestadig organisatie enkel en alleen van en voor boeren zich vormde.

Ook de oorlogsjaren brachten voor de plattelandsbevolking veel zorgen doch de inwendige kracht van den bond breidde zich uit. Na den oorlog een korte tijd van hoog conjunctuur, een korte vreugdeperiode vóór bange jaren van de crisis. De toestand voor den veeboer in de jaren van economische ontwrichting werd meer en meer onhoudbaar en de regeering greep in op een wijze waarop spr. meende ernstige critiek te moeten uitoefenen

Ondanks maatregelen om de melkproductie te beperken werd zij hooger. De maatregelen die de regeering nam bleken in de praktijk averechts te werken. Vele beperkingen, den zwaar bezochten boer opgelegd, werkten de bestaansmogelijkheden nadeelig in den hand en ware er niet geweest den toeslag op melk, een nog grooter aantal boeren had zijn bedrijf kunnen behouden. Doch ook deze toeslagregeling heeft een alles behalve voordeeligen toestand geschapen en spr. vreesde dat een ontuchtering niet kon uit blijven.

Waarom, zoo vroeg spr., steunt de regering den boer in zijn bedrijfsmoeilijkheden? Ziet ze daarin een landsbelang? Wanneer spr. die vraag met ja zou beantwoord krijgen dan zou hij vragen waarom treft de overheid dan geen maatregelen, waaraan de boer iets heeft? Wanneer ernstig wordt gestreefd naar verkleining der productiekosten en verhooging van afzetmogelijkheden, aldus spr., zou den veehouder meer loon ontvangen voor zijn vele werk. Spr. wijst als afzetmogelijkheid het binnenland aan naast de export naar andere landen. Rendabele cultuurgronden, aldus spr., is een beslissende factor in het welzijn van platteland en stad.

Zoolang de boer niet in staat is zich staande te houden ondanks noesten vlijt, zal hij ook geen gebruik kunnen maken van de door de stad geboden diensten, met als onvermijdelijke gevolg dat zoowel op het platteland als in de stad de werkloosheid en andere kwaden steeds feller om

zich heen gaan grijpen. Men moet wel ziende blind zijn, aldus spr., als men niet de teruggang van de veehouderij wil toeschrijven in hoofdzaak aan de ernstige concurrentie die margarine-fabrikanten, die hun grondstoffen betrekken uit de buitenlanden en deze de eerste verdiensten bezorgen, den boeren aandoen. In Nederland zelf moet allereerst afzetgebied worden gevonden voor de eigen voortbrengselen in de laatste plaats voor vreemde grondstoffen, want zonder een behoorlijke bodemopbrengst en een behoorlijke beloning voor getoonde ijver kan een samenleving als de onze niet bestendig blijven, aldus spr- en hij hoopte dat de op handen zijnde verkiezingen een regeering in het leven zouden roepen die consequent den landbouw de plaats zal toekennen die hem toekomt. Dan zal er een tijd komen, aldus spr. dat werkelijke welvaart weer haar intocht gaat doen.

Zich bepalende tot het jubileum vervolgde spr. dat wel gebleken is uit de geschiedenis dat de bond niet steeds den wind in de zeilen heeft gehad. Veel strijd is er gestreden, veel leed geleden doch het is verblijdend te kunnen constateeren dat de opzet is gelukt. Wanneer hoofd en hart een richtsnoer blijven vormen tot verdere vervolmaking en het geestelijke naast het materiele naar waarde wordt geschat dan zal zeker een toekomst dagen schooner dan de laatste jaren zijn geweest, aldus eindigde spr. zijn meermalen door applaus onderbroken rede.

Gelukwensen

Hierna werd mededeeling gedaan van de namen van hen die langs anderen weg dan mondeling den Bond complimenteerde met zijn 40 -jarig bestaan. Brieven, met gelukwensen zonden de eere-voorzitter van den bond, G. C. Lunsingh Meijer en een der oprichters, de heer Boerema uit Akkrum. Telegrafische gelukwensen waren ontvangen achtereenvolgens o.a. van den directeur van Ons Belang, Assen, prof. Elema, de heeren De Vos, Dordrecht en Alb. Schirring te Emmen, de Friesche Z.B., de Zuid-Nederlandsche Z.B., het bestuurslid Van Beek van de A.N.Z., van het Coöp. Verzekeringsfonds te Leeuwarden en de Asser Coöp. Melkinrichting.

Mondeling brachten hun gelukwensen over burgemeester J. Bothenius Lohman, die hoopte dat de levenskracht van den bond mocht voortduren tot in lengte van dagen; de heer Britzel die complimenteerde namens de FNZ. en wees op de samenwerking tusschen de verschillende boerengroepen en den wensch uitsprak dat het ledental van den bond zich mocht uitbreiden; de heer Ten Hove van den Groninger Z.B., die de banden tusschen de bonden onderling in den toekomst nog steviger nenschte te zien dan zij reeds zijn.

De heer Van Leuzen, voorzitter van de Nationale Coöperatieve Zuivelverkoopvereniging, de heer E. Z. Oldenbanning van den Nationalen Bond van L. en M., en de heer Dijkveld Stol als secr. van het D.L.G. spraken unaniem als hun wensch uit dat de samenwerking tusschen de verenigingen onderling voortgang mocht vinden opdat eendrachtiglijk naar hooger doel kon worden gestreefd, waarbij zich de heeren Kalteren en Mencke, resp. van den C.B.T.B. en den R.K. B.T.B. aansloten, evenals de heer Bakker, het adviseerend bestuurslid van den bond.

De heer C. J. v. d. Meulen uit Ruinerwold, bood namens de samenkomst van directeuren met eenige toepasselijke woorden een oorkonde aan, de heer Boijenga met een hartelijke speech namens het personeel van den bond een voorzittershamer met inscriptie. Verder voerde nog het woord de heer Rimmelte Hzn. uit Ruinerwold als buitengewoon lid en persvertegenwoordiger de heer A. A. Zwart te Zeijerveld en de heer Hielkema van de Drentsche Landbouw Onderlinge.

Blijken van medeleven met de heugelijke gebeurtenis in den vorm van bloemstukken zonden de RNZ., de *Centrale Aankoop*, de bond van C. Z.F., de N.C.Z., het D.L.G., de Propagadakern Drenthe en de zuivelfabrieken Eext, Gieten en Eexterveen.

Van L. en M. was een sigarendoos ontvangen.

Nadat de heer Dekker de sprekers en allen, die blijk gaven van medeleven met den Bond in hartelijken dank had betuigd werd de verjaring gesloten en vereenigden tegen half zeven allen zich aan den feestmaaltijd in den grooten zaal, waar zooals gebruikelijk opnieuw velen het woord voerden en den bond gelukwenschten met de verkregen resultaten, waarna de goedge-slaagde herdenking weer tot het verleden behoorde.

NvhN 1937-05-13

40–jr. jubileum Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe **Rede dr. F. E. Posthuma**

Ten vervolge op het verslag in ons blad van gisteren van de algemeene ledenvergadering van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe, kunnen we melden dat het jaarverslag van den Bond geen aanleiding gaf tot opmerkingen.

Na behandeling van de agenda voor de algemeene vergadering van den FNZ., verkreeg dr. F. E. Posthuma te 's-Gravenhage, gelegenheid een herdenkingsrede uit te spreken naar aanleiding van het 40-jarig bestaan van den Bond.

Dr. Posthuma merkte allereerst op, dat het 38 jaar is geleden dat hij zijn entree in Drenthe maakte. De Bond had op dat tijdstip zorg noodig, maar toonde toen reeds neiging uit te groeien tot een flinken spruit.

Met den landbouw was het in die dagen slecht gesteld; door de gedwongen winkelnering waren de financiëele uitkomsten van het boerenbedrijf niet goed te noemen. Met de oprichting van den Bond en het daarmede coöperatief laten verwerken van de melk, kwam evenwel een verbetering in dezen toestand. Een toestand, waarvan spr. nooit begrepen heeft dat de Drentsche boer, die van nature secuur en eenigszins achterdochtig is, daarmede accoord is kunnen gaan.

Pioniers om verandering te brengen in dat systeem zijn geweest wijlen mr. Ten Oever, wijlen mr. J. T. Linthorst Homan en de heeren Lunsingh Meyer, mr. Somer en Crone.

Het was echter niet eenvoudig om aan de misverstanden een einde te maken.

De worsteling voor verbetering heeft de basis gelegd voor de Drentsche Coöp. Zuivelbereiding, waarvoor spr. nog een woord van dank aan de reeds genoemde pioniers bracht.

Dr. Posthuma stelde vervolgens de vraag hoe de positie van de zuivelboeren op het oogenblik is. Het productie-apparaat van den zuivelboer is de koe. Op zeker oogenblik meende men dat er te veel melk werd geproduceerd en dat, wanneer men het aantal kalveren ging beperken, de melkproductie zou inkrimpen. Dit systeem achtte spr. verkeerd, men had de koeien en niet de kalveren moeten beperken. Het resultaat is dan ook dat de

melkproductie steeds is toegenomen. Dit wekt geen verwondering, omdat men eenvoudig de koeien langer aanhoudt.

Men heeft door dezen maatregel de veehouderij in groote moeilijkheden gebracht, daar men in de keuze der kalveren is beperkt. Er is een wanverhouding ontstaan tusschen oude en jonge dieren. Zeker, als men consequent volhoudt, zal men het gestelde doel bereiken, maar ten koste waarvan?

Tegenover deze beperkingen staan ongetwijfeld voordeelen, daar men tracht het bestaan van de zuivelboeren eenigszins dragelijk te maken. Spr. stelde echter de zuivel voorop, omdat 1/8 deel der bevolking daarin haar bestaan vindt. Het veehoudersbedrijf moet doelbewust worden gesteund.

Om den Nederlandschen landbouw uit de crisis-ellende te helpen, moet men niet zien naar de moeilijkheden, welke het buitenland ons in den weg legt, maar moeten maatregelen van binnenuit worden genomen. Zoolang de boer niet in staat is uit de opbrengst van den grond te leven, zoolang kan hij ook geen gebruik maken van de diensten, hem door de stad geboden en evenmin een behoorlijk loon uitkeeren. We moeten in ons eigen land beschikken, aldus spr., over onze eigen producten. De bodemopbrengst moet niet worden verkleind, doch de Regeering moet worden overtuigd van de noodzakelijkheid: eerst de boter, dan de margarine. Hij sprak de hoop uit dat de verkiezingsuitslag zoo zal zijn, dat ons land een regeering krijgt die niet eerst ziet naar het buitenland, maar die den landbouw voorop zet.

Dr. Posthuma besloot zijn rede met het uitspreken van de beste wenschen voor den verderen groei van den Bond.

Door den secretaris werd hierna mededeeling gedaan van een groot aantal ingekomen gelukstelegrammen en felicitaties.

De rij van andere sprekers werd hierna geopend door mr. J. Bothenius Lohman, burgemeester van Assen, die, naast het aanbieden van zijn gelukwenschen, de hoop uitsprak dat de levenskracht van den Bond bestendig zou blijven.

De heer Britzel, voorzitter van den FNZ., die niet bij de opening der vergadering aanwezig kon zijn en eerst later kwam, bood eveneens zijn gelukwenschen aan. Spr. meende dat, hoewel de samenwerking goed is, deze nog moet worden vergroot. De boeren moeten zelf in de eerste plaats hun belangen behartigen en daartoe is eensgezindheid noodig.

Hierna spraken nog de heeren Ten Have, voorzitter van den Groninger Bond, Van Leusen, voorzitter van de Nat. Coöp. Zuivelverkoop Centrale te Amsterdam, Oldenbanning, voorzitter afd. Drenthe Landbouw en Maatschappij, Dijkveld Stol, secretaris van het Dr. Landbouw Genootschap, Kalteren, lid van het Dag. Bestuur van den Chr. Boeren- en Tuindersbond, Menceke, voorzitter R. K. Boeren- en Tuindersbond.

De heer Bakker, adviseerend lid, sprak de hoop uit, dat de goede samenwerking tusschen Rijksvoorlichtingsdienst en den Bond zich zou blijven ontwikkelen.

De heer C. J. Van de Meulen te Ruinerwold, sprak namens de Bijeenkomsten van Directeuren en bood den voorzitter en 't personeel een oorkonde aan.

De heer T.J. W. Boijenga, secretaris van den Bond, getuigde namens het personeel van de groote dankbaarheid dat hun werk wordt gewaardeerd. Hij bood een voorzittershamer met inscriptie aan.

Na hem spraken nog de heeren J. Remmeltz Hzn. te Ruinerwold, als buitengewoon lid van den Bond, A. A. Swart te Zeyerveld, als lid van de fabriek te Assen en Hylkema, namens de Drentsche Landbouw Onderlinge.

Des avonds vond in de groote zaal van het Concerthuis een feestdiner plaats, waaraan ongeveer 200 personen aanzaten en waarbij menige speech werd afgestoken.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1937-06-17

Algemeene vergadering Botercontrôlestation Assen. Onderzoek naar eigen keuringsdienst voor kaas verworpen

ASSEN – In het Concerthuis werd gisternamiddag een algemeene vergadering van aangesloten bij het Botercontrôlestation “Assen” gehouden, onder voorzitterschap van den heer J. Huges, alhier.

Vertegenwoordigd waren 37 van de 56 aangesloten zuivelbedrijven, tezamen kunnende uitbrengen 107 stemmen.

Nadat de notulen der vorige bijeenkomst onveranderd waren vastgesteld, vermeldde de secretaris den inhoud van verschillende ingekomen en verzonden stukken, welke, nadat omtrent sommige daarvan inlichtingen waren verstrekt, voor kennisgeving werden aangenomen. Hieronder bevond zich een mededeeling van Gedeputeerde Staten van Drenthe, dat dit college in de plaats van Ir. W. Bakker, den heer T. Brouwer te Assen, tot lid van het bestuur van het Station had benoemd, welke benoeming deze had aanvaard.

De voorzitter verstrekte vervolgens inlichtingen aangaande het stadium, waarin 't plan der Regeering, om tot een officieele controle op de kwaliteit der boter te geraken, verkeerde en wees op den goeden invloed die van een dergelijke keuring, als een aanvulling van de reeds gedurende zoovele jaren door de Botercontrôlestations uitgeoefende controle op onvervalstheid en normaal watergehalte van het product, op de reputatie der Nederlandsche boter, speciaal in het buitenland, verwacht mag worden.

Spreeker vestigde daarbij de aandacht op het voornemen, om zooveel mogelijk bij de door het in dit verband op te richten nieuwe controle-instituut te verrichten werkzaamheden, van de diensten der Botercontrôlestations gebruik te maken.

Hierna kwam de rekening en verantwoording omtrent het financieel beheer van het Station over het jaar 1936 aan de orde, welke op grond der desbetreffends rapporten van onderzoek onveranderd werd vastgesteld.

De verslagen van secretaris en directeur-scheikundige omtrent de werkzaamheden van het Station in het jaar 1936, gaven geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Kaascontrolestation

Tenslotte werd uitvoerig stilgestaan bij punt 5 der agenda: „Behandeling van de vraag, of er een commissie van onderzoek naar de mogelijkheid, om tot het oprichten van de Kaascontrolestation in Drenthe te geraken, zal worden benoemd“ .

De voorzitter memoreerde, dat de beantwoording dezer vraag in de vorige algemeene vergadering (2 December 1936) werd aangehouden en dit punt daarom op de agenda der vergadering van heden werd geplaatst.

Deze kwestie was in bedoelde vorige vergadering een onderdeel van een voorstel van den afgevaardigde der Zuivelfabriek te Assen geweest, welk voorstel toen echter niet werd aangenomen.

Van de zijde van den voorzitter, den directeur-scheikundige en een tweetal kaasmakende fabrieken, werd de wenschelijkheid, om eens serieus door een commissie een onderzoek in de onderhavige kwestie, die gedurende geruimen tijd meerdere malen werd aangeroerd, te doen instellen, naar voren gebracht.

Hierbij werd betoogd, dat de controle-belangen van de Drentsche zuivel in het algemeen geënd zouden worden, wanneer de controle op de producten boter en kaas door het combineren van het „BCA.” met een Kaascontrôlestation in deze provincie, in één hand zou worden gelegd en dat de mogelijkheid, dat een eventueele vermeerdering van kosten in dit verband voor de betrokken fabrieken, betrekkelijk gering zou blijken te zijn, aanwezig mag worden geacht.

Het meerendeel van de aanwezige vertegenwoordigers der kaasfabrieken verklaarde zich echter, voornamelijk op finantieele gronden in verband met hun meening, dat, zonder een nader onderzoek, nu reeds aangenomen kon worden, dat de exploitatie van een eigen Kaascontrôlestation in Drenthe meer kosten met zich zou brengen, dan hun bestaande aansluiting bij het Kaascontrôlestation te Leeuwarden, tegen het benoemen eener commissie voor het doel in kwestie.

Van enkele zijden werd daarbij tevens gewezen op de mogelijkheid dat het gebruik van een eigen letter in het Rijkskaasmerk, in plaats van de Friesche letter, hetgeen bij het instellen van een eigen Station noodzakelijk zou worden, voor de betrokken fabrieken een finantieel nadeel tot gevolg zou blijken te hebben.

Bij de hierna gehouden stemming verklaarden zich 4 fabrieken (met 12 stemmen), waaronder 2 kaasmakende bedrijven, vóór het bewuste denkbeeld 20 (met 60 stemmen), op één na kaasmakende bedrijven, daartegen, terwijl 13 (met 35 stemmen), geen kaas produceerende fabrieken, zich van stemming onthielden, zoodat besloten was, het denkbeeld niet te verwezenlijken.

Nadat bij de **rondvraag** gebleken was, dat geen der aanwezigen nog iets omtrent een of andere aangelegenheid op botercontrôle-gebied in het midden wenschte te brengen, sloot de voorzitter met een woord van dank voor de opkomst, de vergadering.

NvhN 1937-07-17

ook MAP GBvCZ

Zuivelkwaliteits-contrôle-bureau (Z.K.B.) thans opgericht. Verplichte kwaliteitskeuring van alle voor export bestemde boter⁶⁹

De Regeeringspersdienst meldt:

De Minister van Landbouw en Visscherij a.i. heeft 7 Juli j.1. een beschikking genomen, volgens welke met ingang van 1 Augustus a.s. alleen dan restitutie van de ingevolge de *land-*

⁶⁹ Zie uitvoerig verslag over doel dezer dienst bij de opening ZKB Roermond – [Bijlage-5](#)

bouw-crisiswet 1933 verschuldigde heffing op boter bij uitvoer van die boter zal worden verleend, indien ten genoegen van de *Nederlandsche Zuivel-Centrale* te 's-Gravenhage wordt aangetoond, dat die boter afkomstig is van aangeslotenen bij het Zuivelkwaliteitscontrôle-bureau (ZKB.) onder rijkstoezicht, te Amsterdam.

Het zuivel-kwaliteitscontrôle-bureau (ZKB.) is 12 Juli 1.j. opgericht. Het bestuur van het ZKB. bestaat in totaal uit 12 personen, deels uit de kringen der coöperatieve, deels uit die der particuliere zuivelbereiding, aangevuld met eenige vertegenwoordigers van het ministerie van Landbouw en Visscherij en van de botercontrôle. Als voorzitter fungeert ir. Alph. Roebroek, directeur-generaal van den landbouw, terwijl als eerste directeur optreedt de heer F. Keestra, tot dan toe leeraar-technicus van den Bond voor Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland. Dinsdag j.1. is het bestuur geïnstalleerd en heeft het zijn eerste vergadering gehouden, waarin de regeling der boterkeuring is vastgesteld. Aan de verschillende boterfabrieken is een circulaire gezonden om zoo spoedig mogelijk te komen tot haar aansluiting bij het ZKB., waarvan het kantoor gevestigd is te Amsterdam.

De keuringen zullen plaats hebben te Leeuwarden, Assen en andere plaatsen.

NvhN 1937-10-30

Verg. Melkveehoudersvereniging Veendam-Wildervank e. o.

In het hotel Java werd gisteravond de algemeene vergadering gehouden van de Melkveehoudersvereniging Veendam-Wildervank e.o.

De heer F. Bruining van Zuidwending presideerde bij ontstentenis van den voorzitter Kraan. Aanwezig waren ongeveer 100 leden, dit met het oog op de actie van de melkventersvereniging, welke een verhoogde ventersprovisie vraagt. Aanwezig waren nog het bestuur en de directeur van de Zuivelfabriek Eendracht te Eext.

Van de Drentsche Melkveehoudersvereniging (DMV) was de mededeeling ontvangen, dat met ingang van Maandag 1 Nov. de melkprijs is vastgesteld op 10 ct. per liter, welke prijs ook door deze vereniging zal worden toegepast. Van het ministerie is bericht ingekomen, dat met ingang van 1 Dec. de melkprijsregeling wordt opgeheven en dat de regeling dan vrij komt. Naar aanleiding daarvan is in Groningen een groote vergadering gehouden van melkveehouders, venters en besturen van fabrieken om te komen tot een provinciale melkprijsregeling onder sanctie van den minister. Deze vergadering is niet tot een resultaat gekomen.

Door den heer Hazelhof van Wildervanksterdallen werd een uitvoerig verslag uitgebracht van de alg. vergadering van den Bond van Veenkoloniale melkveehoudersverenigingen.

Van de vereniging van venters van melk in de omgeving was een verzoek in den vorm van een motie ingekomen om de provisie unaniem te stellen op 2½ ct. per liter. De heer G. Blaauw, secretaris, deelde mede, dat sedert eenige jaren de provisie door het bestuur van de ver. van melkveehouders is bepaald op 2 ct., echter met dien verstande, dat voor verder afgelegene boerderijen de provisie 2½ ct, bedraagt.

Na een zeer uitvoerige discussie werd besloten de bestaande provisie-regeling te handhaven en het verzoek van de venters af te wijzen.

Uit de mededeelingen, bij den aanvang der vergadering gedaan, is gebleken, dat van een groote provinciale organisatie niet veel zal komen. Men is daar gestruikeld over de verdeeling van de bestuurszetels.

Inmiddels is men in de Veenkoloniën op meer gezond terrein gekomen. Alles wijst er op, dat hier een vaste en solidaire organisatie tot stand komt van de bestaande zuivelfabrieken en de groote melkveehoudersverenigingen.

Aan het slot wekte de heer Blaauw de leden op, het komende jaar wederom mede te doen aan de runderhorzelbestrijding, die in het afgelopen jaar zulke beste resultaten heeft geleverd.

NvhN 1937-12-20

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe

Jaarvergadering te Assen.

Onder voorzitterschap van den heer L. Dekker uit Pesse had Zaterdag in het Concerthuis te Assen de najaarsledenvergadering plaats van den *Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe*, die werd bijgewoond door den heer Geluk, secretaris van den FNZ.

In de openingsrede herdacht de voorzitter het overlijden van den heer Osinga, in leven directeur van de fabriek te Rogat..

Betreffende den melkprijs zei spr., dat deze het afgelopen jaar weliswaar iets hooger lag dan in 1936, doch dat deze verhooging zoo goed als geheel verviel door de devaluatie. Spr. constateerde, dat de boterprijs na een aanvankelijke opleving tot een voor de laatste jaren ongekende hoogte weer terugzonk en wel veel sterker dan de, Deensche boter. Momenteel is er immers nog een verschil van 29 cent. Het stemt den veehouder bitter, dat het binnenlandsch gebruik van de margarine nog zoo hoog is. De boter wordt bovendien nog benadeeld ten voordeele van de margarine, in welk verband spr. wees op het feit, dat de Stichting voor Huishoudelijke Voorlichting ten Plattelande in de 14-daagsche contactbrieven propaganda maakt, voor gebruik van goedkoope vetten en speciaal margarine. Hiertegen protesteerde spreker en ook tegen het feit; dat boerenorganisaties als Centraal Bureau en ook de FNZ, subsidie verleen en aan een dergelijke instelling, die overigens nuttig werk verricht.

Komende op het advies van de centrale, landbouworganisaties over de verruiming van de kalverteeltregeling stelde spr. de vraag of maar zonder meer aanvaard moest worden, dat de minister dit eensgezinde advies rustig ter zijde heeft, gelegd, ook al in verband met, de rampen van het mond- en klauwzeer. Z.i moet door de organisaties steeds weer bij de regeering worden aangedrongen op veel grootere verruiming, opdat het productie-apparaat op peil wordt . gehouden.

Aan de mededeelingen van den secretaris, den heer Tj. W. Boijenga te Assen, ontleenen we, dat het aantal leden 38 bleef en het aantal buitengewone leden 29.

De wekelijksche boterkeuringen en de duurzaamheidskeuringen hadden een normaal verloop. Reeds enkele maanden werkt thans de keuring van het *Zuivelkwaliteitscontrôle Bureau*. Het staat wel vast, dat begin volgend jaar deze keuring definitief in werking zal treden.

De secretaris ging vervolgens na het rapport, uitgebracht door een commissie, ingesteld door het *Nationaal Comité van den Internationalen Zuivelbond*, dat een onderzoek had ingesteld inzake de excessen bij de kaasmelkpasteurisatie. Krachtig was er bij den FNZ. op aangedrongen om ook een lid der commissie uit de provincie Drenthe aan te wijzen in deze voor Drenthe zoo belangrijke kwestie. Helaas was dit niet gelukt. Over het uitgebrachte rapport was het bestuur zeer teleurgesteld. De besturen van de Groninger en Drentsche bonden hebben in een gezamenlijk adres tegen de conclusie van het rapport bij den FNZ, geprotesteerd en aangedrongen op een meer diepgaand onderzoek in de praktijk. De FNZ. besloot uiteindelijk het Nationaal Comité te adviseeren dit onderzoek in te stellen. Door de bonden werd aangedrongen op het instellen van een proefzuivelfabriek, waar deze en meerdere vraagstukken tot oplossing kunnen worden gebracht.

In tegenstelling met de laatste jaren is er thans meer belangstelling voor de onderwijscurricula. In verband met belangrijke uitbreiding van den controledienst werd besloten zoo spoedig mogelijk een controleur te benoemen. Betreffende den gezondheidsdienst voor vee in Drenthe werd meegedeeld, dat de Rijkssubsidie is verhoogd, waardoor voor Drenthe ongeveer 5000 dieren meer volgens het A-systeem kunnen worden onderzocht.

Wat de *consumptiemelkregeling* betreft, was het bestuur van meening, dat de coöperatieve fabrieken zeer voorzichtig moeten zijn met het toetreden tot de vereenigingen, die de taak der Centrale zullen kunnen overnemen, omdat de melkhandel een overwegende stem zal hebben. Het bestuur had een enquête ingesteld, waarbij was gebleken, dat de meeningen bij de fabrieken zeer verschillend waren, waardoor de bond zich verder buiten deze kwestie zal houden.

Op advies van de samenkomst van directeuren stelde het bestuur een commissie in, die tot taak kreeg het **ondermelkvraagstuk in Drenthe** te bestudeeren. In het uitgebrachte rapport kwam die commissie tot de conclusie, dat aan verschillende zuivelfabrieken een gedeelte van de ondermelk geen economische bestemming krijgt. Om een meer rendabele bestemming te krijgen heeft de commissie gedacht aan een coöp. condensfabriek, doch om verschillende redenen achtte zij dit niet mogelijk. Daarna is zij gekomen tot de conclusie, dat het wel mogelijk is de bestaande verwerkingsmogelijkheden te benutten. Zij adviseerde derhalve die overtollige ondermelk te laten verwerken in bedrijven, welke daartoe in staat zijn en om voor het transport van de ondermelk een coöp. vereeniging op te richten, die te beschouwen is als een schakel tusschen de fabrieken, die melk over hebben en de fabriek(en), die deze melk verwerkt(en).

De verkoop van deze melk door de vereeniging acht de commissie van groot belang, waarbij zij ook voor de toekomst nieuwe mogelijkheden ziet (textielcaseïne). De secretaris deelde mede, dat binnenkort de fabrieken, die in principe kunnen besluiten om tot de vereeniging toe te treden, bijeen geroepen zullen worden.

Bij de bestuursverkiezing werden de heeren J. Willems Hzn. te Roden en C. J. van der Meulen uit Ruinerwold met algemeene stemmen herkozen. In de commissie voor de jaarcontrôle werd gekozen de fabriek Rogat, in die voor de boterkeuringen de heer H. Snijder te Havelte, in die voor onderwijs de heer J. Meijering te Zuidlaren, terwijl in de contractcommissie voor aankoop werden gekozen de heeren J. Veurink te Dalerveen en H. Jager te Uffelte.

De behandeling van de agenda voor de algemeene vergadering van den FNZ. leverde geen discussie op.

De begrooting 1938 werd vastgesteld op f27.375.-.

Aan de orde was vervolgens het belangrijke bestuursvoorstel om het aantal dagen tusschen productie en keuring van de boter, hetwelk thans zes is, te vermeerderen. Het bestuursvoorstel werd vervolgens aangenomen, waarna een proefstemming „voor of tegen 14 dagen” in het komende jaar tot resultaat had, dat 64 stemmen voor en 48 stemmen tegen werden uitgebracht.

In de middagvergadering hield de heer J. A. Geluk, secretaris van den FNZ., zijn rede over het onderwerp „De kwaliteit onzer producten in internationaal licht bezien”.

Bij de rondvraag werd van verschillende zijden nog eens nadrukkelijk gewezen op de noodzakelijkheid van verandering in de verhouding tussen boter en margarine, terwijl daarnaast de uitbreiding van het aantal kalverschetsen uitvoerig werd besproken. Het bleek, dat men het ook in deze vergadering niet eens was over de vraag of de gehele kalverteeltregeling kon verdwijnen. Het bestuur staat op het standpunt, dat wel meer verruiming noodzakelijk is, doch dat afschaffing van de gehele regeling niet aan te bevelen is.

1938

NvhN 1938-01-13

Drentsche ondermelk-onderneming D.O.M.O. opgericht In een vergadering te Assen.

ASSEN: Reeds eerder vermeldden wij, dat er door het bestuur van den Drentschen Zuivelbond ingestelde commissie een onderzoek heeft ingesteld inzake het ondermelkvraagstuk in Drenthe. In het rapport kwam de commissie tot de conclusie, dat de laatste jaren een belangrijke hoeveelheid ondermelk overtollig is en niet voor 100 pct. economisch tot waarde wordt gebracht. Een groote groep fabrieken is niet in staat deze overtollige ondermelk zelf tot producten te verwerken. Enkele hebben reeds een aantal jaren deze ondermelk verkocht aan een productenfabriek. De commissie was verder van meening, dat getracht moet worden deze ondermelk gezamenlijk, coöperatief, tot waarde te brengen. Zij adviseerde om een eenvoudiger vereeniging op te richten, welke voor de fabrieken deze ondermelk verkoopt en ook vervoert. Nadat eerst in de kringvergaderingen van den Zuivelbond de meening der bedrijven was gevraagd, werd gisteren in het Concerthuis te Assen een vergadering gehouden ter bespreking van een eventueele oprichting. Aanwezig waren 18 bedrijven.

Besloten werd tot oprichting over te gaan. Vijftien bedrijven traden dadelijk in principe als lid toe. De naam der vereeniging zal zijn Drentsche Ondermelkonderneming (D.O. M.O.). Lid van de Domo kunnen zijn alle in Nederland gevestigde op coöperatieve grondslag werkende fabrieken. Ook de niet bij den Zuivelbond aangesloten fabrieken wordt de gelegenheid gegeven als lid toe te treden.

In het voorloopig bestuur werden benoemd de heeren B. J. Kooistra te Beilen, voorzitter; A. Ijbema te Eext, secretaris; J. Beijering Hzn. te Grolloo, A. G. Döbken te Buinen en R. v.d. Wetering te De Wijk. Als adviseerend lid werd benoemd de heer Tj. W. Boijenga te Assen, secretaris van den Zuivelbond.

Door deze principieele oprichting van de DOMO is een belangrijke stap voorwaarts gedaan, een stap, die ongetwijfeld een groot belang voor den Drentschen veehouder zal beteekenen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1938-03-15

Verslag Botercontrolestation Assen.

ASSEN – In den foyer van het Concerthuis werd Zaterdagmiddag een algemeene vergadering van aangeslotenen bij het *Botercontrolestation „Assen”* gehouden onder voorzitterschap van den heer J. Huges. Vertegenwoordigd waren 31 van de 56 aangesloten zuivelbedrijven, tezamen kunnende uitbrengen 85 stemmen.

Nadat de voorzitter met een woord van welkom de bijeenkomst had geopend en speciaal den rijkszuivelinspecteur Jurling Beek, als genoodigde mede aanwezig, had begroet, herdacht hij den op 30 Juni 1937 overleden heer G. Reimers, die sinds 1915 lid van het bestuur van het BCA. was geweest, met eenige warme woorden van waardeering en dankbaarheid voor hetgeen deze gedurende zoo vele jaren in het belang van het Station en daarmee voor het zuivelbedrijf had verricht.

Spreker herdacht vervolgens tevens met erkentelijkheid het oud-bestuurslid van het BCA., den heer J. Osinga, die op 7 October 1937 door den dood werd weggenomen, memoreerende, dat deze van 1907—1924 deze functie met groote belangstelling had vervuld.

Tenslotte zeide spr. het zeer te betreuren, dat de heer K. W. Harsema, bestuurslid van het BCA., wegens voortdurende ongesteldheid niet in deze vergadering aanwezig kon zijn en wenschte hij hem van harte een spoedig herstel toe.

Vervolgens vermeldde de directeursecretaris den inhoud van een 20-tal ingekomen en verzonden stukken, waarvan enkele nader werden toegelicht. Hieronder bevonden zich eenige stukken, verband houdende met een door het bestuur van het *Zuivel-Kwaliteitscontrole-Bureau („Z.K.B.”)* tot den Minister van Economische Zaken gericht verzoek om te bevorderen, dat het Rijksbotermerk in zijn tegenwoordigen vorm en kleur tevens als kwaliteitsmerk zal optreden en derhalve alleen zal worden aangebracht op boter, welke voldoet aan de in het keuringsreglement van het Z.K.B. gestelde eischen en dat te zijner tijd alleen boter, voorzien van dat merk, ten uitvoer zal worden toegelaten.

Voor boter, welke niet aan bedoelde eischen voldoet, zoomede voor boter, bereid in bedrijven, die niet bij het Z.K.B., doch wel bij een botercontrolestation zijn aangesloten, zou het bestuur van het Z.K.B. een rijksmerk willen verstrekken, dat alleen door een andere kleur van het bestaande afwijkt, doch waaraan geen bevoegdheid tot uitvoer van de daarmee gedekt zijnde boter ware te verleenen.

De directeur-secretaris deelde mede, dat de centrale commissie voor de botercontrolestations door den directeur-generaal indeze om advies gevraagd, de besturen van die stations had uitgenoodigd, deze aangelegenheid te bespreken en dat het bestuur, van het BCA. hieromtrent in twee vergaderingen uitvoerig van gedachten gewisseld had.

Bij monde van enkele sprekers werden van uit de vergadering bezwaren geopperd tegen een verwezenlijking van het bewuste denkbeeld, welke verband hielden met een huns inziens op verschillende gronden te vreezen onbillijke nadeelen bij den binnenlandschen boter-afzet. Men wilde daarom die boter, welke geëxporteerd wordt, van een speciale aanduiding omtrent de goedgekeurde kwaliteit voorzien en zich in het binnenland tót het bestaande rijksmerk beperken. De voorzitter en de rijkszuivelinspecteur, tevens lid van het voorloopig bestuur van het Z.K.B., deelden hierop mede, dat deze bezwaren zoowél in de centrale commissie, als in de besturen van verscheidene cotercontrolestations ook naar voren waren, gebracht en dat

daaraan de noodige ernstige aandacht is geschonken. Daartegenover staan echter de groote belangen, aan een kwaliteitskeuring verbonden en de wenschelijkheid om tegenover het buitenland alsnog de noodige voorzichtigheid in deze in acht te nemen, hetgeen tot de overweging leidt, om, althans voorloopig, in het buitenland de kwaliteit niet door een speciaal kenteeken naar voren te brengen.

Daar men nog steeds doende is om deze zeker niet gemakkelijke te regelen zaak van alle zijden te bezien, is het beter, dat in dit stadium nog geen mededeelingen omtrent den weg, die waarschijnlijk gevolgd zal worden, naar buiten verstrekt worden. De rijkszuivelinspecteur voegde hieraan toe, dat wel gezegd kan worden, dat met gerustheid de resultaten der bemoeiingen in deze kunnen worden afgewacht.

De voorzitter stelde hierna de rekening en verantwoording omtrent het financieele beheer van het station over 1937 aan de orde, welke, op grond der desbetreffende rapporten van onderzoek, zonder discussies onveranderd werd vastgesteld.

De balans- en de exploitatierekening vertoonden een voordeelig saldo van f 59,77.

Vervolgens kwam de begroting voor het jaar 1938 in behandeling.

Nadat omtrent enige posten daarvan nadere inlichtingen waren verstrekt, werd ook deze, in inkomsten en uitgaven sluitende met een bedrag van f 15.822,82, zonder wijziging aangenomen.

Bij de hierna gehouden verkiezing van een lid van het bestuur wegens het periodiek aftreden van den heer T. Annema, bleek, dat alle 85 uitgebrachte stemmen op zich te hebben vereenigd. Onder dankbetuiging voor het opnieuw in hem gestelde vertrouwen zeide de heer Annema deze herbenoeming gaarne te willen aanvaarden.

Aangezien bij de hierna volgende rondvraag geen der aanwezigen het woord verlangde, sloot de voorzitter met een woord van dank voor de opkomst en de aangename wijze, waarop de besprekingen werden gevoerd, de vergadering.

NvhN 1938-05-21

Verslag verg. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

Algemeene vergadering te Assen.

Bevatte mijn openingswoord in de vorige vergadering veel sombere klanken en had ik gehoopt, dat deze sombere klanken nu plaats konden maken voor een meer optimistisch geluid, deze hoop is niet in vervulling gegaan. De sombere klanken zijn nog somberder geworden.

Aldus ving de heer L. Dekker uit Pesse hedenmorgen in het Concerthuis te Assen zijn openingsrede aan in de algemeene vergadering van den Drentschen Zuivelbond nadat hij speciaal welkom had geheten den heer Geluk, secretaris FNZ. en dr. J. Grashuis uit Arnhem.

Aan de hand van cijfers, ontleend aan het verslag over den economischen toestand van in- en uitvoer in 1937 naar Denemarken, kwam de voorzitter tot de conclusie, dat de invoer van Deensch rundvleesch grootendeels wordt betaald met veekoeken van de margarinetrust.

Wij zien ons nationale product, de boter, belemmerd in haar afzet in ons land door de margarine, aldus spr. Leger en vloot gebruiken niet ons nationale product, de boter, maar het surrogaat, de margarine, bereid o.a. uit tropenvet en walvischtraan. Onze kalveropfok wordt beperkt, opdat de margarinetrust mede hierdoor veevoeder kan leveren tegen rundvleesch. Spr. wees op de groote winsten van de Nederlandsche dochtermaatschappijen van het Unileverconcern en stelde daartegenover de financieele resultaten van het veehoudersbedrijf en kwam zoo tot de vraag: Waarom zulke groote tegenstellingen? Waarom ons nationale product zoo teruggezet? Is dit in het belang van het Nederlandsche volk?

Teleurstelling.

Half Maart werd de veeboer weer teleurgesteld door de mededeeling der regeering. dat de zomerprijs der boter is bepaald op f 1,30 per kg. Ingaande 17 Maart. Dus nog 5 á 6 weken voor het einde van den staltijd. Op vele bedrijven is het mond- en klauwzeer - en vooral de nawee hiervan - een ramp geworden. Veel krachtvoer moest er nog gebruikt worden voor de staltijd ten einde was en nu deze verlaging, wat neer komt op 0.6 ct. per liter. Spr. stelde de vraag of men nu werkelijk in Den Haag zou meenen, dat de stalperiode eindigt half Maart in plaats van 1 Mei. Hebben wij hier dan een winterseizoen van 4½ maand en een zomerseizoen van 7½ maand? Naar spr. meende moet dit toch 6 en 6 maand zijn. Door het bestuur is dit dan ook doorgegeven naar den FNZ. met het verzoek voorzoover dit nog niet geschied was, een krachtig protest aan den Minister te zenden, desgewenscht in samenwerking met de drie C.L.O. Door deze organisaties is op dezen wantoestand reeds gewezen.

De invoer van vleesch uit Duitschland.

De veeboer werd de laatste dagen weer opgeschrikt door de berichten dat de regeering voornemens is groote hoeveelheden vleesch uit Duitschland te importeeren in ruil voor (hoofdzakelijk) stroo en verder tuinbouw- en zuivelproducten. Het te importeren bevroren vleesch zal, volgens de berichten, hier worden ingeblikt en worden verstrekt aan de werkloozen. Spr. achtte het al te zot, dat er vleesch wordt ingevoerd van tienduizenden stuks vee, terwijl toch onze eigen veehouderij aan banden blijft gelegd. Gezien dezen gang van zaken behoort volgens spr. een eerste daad der regeering te zijn: opheffing der kalverteeltregeling. Het bestuur heeft naar aanleiding dezer zaak bij den FNZ. aangedrongen op een krachtig protest in samenwerking met de drie C.L.O.'s. Spr. eindigde met de hoop uit te spreken, dat de landbouw spoedig recht gedaan zou mogen worden.

Aan de mededeelingen van den secretaris, den heer Tj. W. Boijenga Assen, ontleenen wij het volgende: Bij den Bond zijn momenteel aangesloten 37 fabrieken, verwerkende ruim 200 miljoen kg. melk. Wanneer de voorloopige cijfers over het den eersten Mei afgesloten boekjaar worden beschouwd, dan is de hoeveelheid melk gedaald, voor een groot deel door het mond- en klauwzeer. Het aantal buitengewone leden bedraagt thans 30. Reeds eenige jaren wordt van regeeringswege overwogen een controle op het vetgehalte-onderzoek van boven af in te voeren. Het is thans zeer waarschijnlijk, dat dit zal geschieden, waarbij het de bedoeling schijnt te zijn, dat de organisaties deze controle zullen uitoefenen, onder toezicht van de regeering.

Afzet ondermelk.

Door de oprichting van de D.O.M.O.⁷⁰, waartoe de Bond de eerste stoot gaf, is een belangrijk vraagstuk opgelost, n.l. de afzet van de ondermelk door die fabrieken, die deze niet zelf kunnen verwerken tot producten.

70 In vervolg van de tekst D.O.M.O. zonder puntjes, als DOMO geschreven. (ZHN.)

De DOMO bepaalt zich voorloopig alleen tot het verkopen en vervoeren van deze overtollige ondermelk. Dit kwantum is reeds beduidend groot. De laatste week werd reeds 314 duizend liter melk via de DOMO geplaatst (45000 liter per dag). Al deze melk werd verkocht aan de zuivelfabriek te Roden.

Thans zijn reeds 20 bedrijven in de DOMO verenigd. Ook in andere provincies wordt overwogen om verenigingen als de DOMO op te richten, echter speciaal met het doel de overtollige ondermelk tot textielcaseïne te verwerken. Deze gewestelijke verenigingen zullen dan met individuele fabrieken in een centrale caseïnevereniging samenwerken. De FNZ.-commissie, die deze centrale vereniging voorbereidt, heeft reeds talrijke besprekingen gevoerd met de belanghebbende fabrieken. Statuten en reglementen zijn reeds ontworpen en binnenkort kan getracht worden definitief tot oprichting te komen.

De caseïne-commissie neemt momenteel proeven inzake de bereiding van de textielcaseïne om na te gaan de kwaliteit, die bereikt kan worden. Eveneens worden de afzetmogelijkheden onderzocht. Indien blijkt, dat inderdaad de verwerking van ondermelk tot textiel-caseïne gunstiger perspectieven zal openen, ligt het ook op het terrein van de DOMO hieraan mee te werken. Voorloopig zal deze echter op den ingeslagen weg doorgaan, aldus de secretaris.

Kaasfabricage.

De directie van den landbouw deelde aan den FNZ. mee, dat overwogen werd uitschakeling van de 20+ en 30+ kaasmerken voor Edam, Gouda en broodkaas en verder om maximum watergehaltes voor de kaas vast te stellen. Het bestuur heeft den FNZ. meegedeeld, geen bezwaar te hebben tegen uitschakeling van het 30+ kaasmerk, behalve voor Cheshirekaas. Wel heeft het bestuur ernstige bezwaren geopperd tegen uitschakeling van het 20+ kaasmerk, omdat in Drenthe vrij veel 20+ kaas wordt gemaakt, en er nog bepaalde afzetgebieden zijn. Het bestuur is van meening dat geen enkel afzetgebied moet worden prijsgegeven. Inzake het watergehalte is het bestuur van meening, dat het moeilijk is om voor alle soorten kaas een en hetzelfde maximum watergehalte vast te stellen. Om de Fransche kaas er ook in te laten vallen, moet dit voor de consumptiekaas te hoog worden gesteld. Nadat de FNZ. de meening van alle Bonden had gekregen, besloot het bestuur van den FNZ. den Directeur-Generaal van den Landbouw te adviseeren:

- a) Het 30+ kaasmerk opheffen, behalve voor Cheshire;
- b) een uitvoerverbod in te stellen voor de 20+ kaas in Edammer. Goudsche en broodkaas model en in andere vormen met het bekende Edam en Gouda zuivel;
- c) het vraagstuk van het watergehalte der kaas nader te onderzoeken.

Er bestaat dus groote kans, dat de 20+ kaas van het tooneel gaat verdwijnen.

Gezondheidsdienst.

Betreffende den gezondheidsdienst deelde de secretaris mee, dat door het mond- en klauwzeer het onderzoek dit jaar later is geworden. Bestond aanvankelijk de vrees, dat de resultaten slechter zouden zijn dan het vorige jaar, de voorloopige uitkomsten wijzen echter het tegendeel aan. Het reactie-percentages bij de afdeling A. bedroeg vorig jaar 3 pct. Dit jaar zal het waarschijnlijk nog iets lager lieren.

Bij den Gezondheidsdienst zijn aangesloten 2285 A en 212 B leden, totaal dus ongeveer 2500 veestapels met bijna 26000 dieren. Hoewel dit aantal op zichzelf beschouwd behoorlijk is, betekent het echter toch ook, dat nog slechts ongeveer 12 pct. der veestapels en 25 pct. der

dieren in Drenthe aan de georganiseerde t.b.c.-bestrijding doen. De Gezondheidsdienst heeft getracht den handel in reactie-vrij vee in betere banen te leiden en eind April daarom een z.g.n, verkoopdag van vee georganiseerd, waar alleen veehouders, die een geheel reactie-vrije stal hebben, vee mochten inzenden. Ingezonden werden 230 stuks vee. Ongunstige factoren, zooals het schrale weer en het niet meewerken van den handel, in acht genomen, kan men over de resultaten zeer tevreden zijn. Overwogen zal worden om meer van deze verkoopdagen te organiseren. Aan het slot van zijn uitvoerig jaarverslag zegt de secretaris. dat naast donkere punten ook lichtpunten in 1937 waren aan te wijzen.

De balans per 31 December j.l. geeft een eindcijfer aan van *f*14.010,53. Volgens de exploitatierekening werd een bedrag van *f*19.049,79 ontvangen aan omslag en contributie, *f*25,52 werd bijgeschreven op de reserve, waardoor dit fonds kwam op *f*5.473,95. Het eindcijfer van de exploitatierekening is *f*24.438,85. De begroting geeft een eindcijfer van *f*27.375 aan.

In de middagvergadering gaf de heer J. Geluk secretaris van de FNZ. enkele beschouwingen over de positie van den zuivel, terwijl dr. J. Grashuis te Arnhem een inleiding hield over het onderwerp „Is een controle op mengvoeders ook bij de coöperatieve verenigingen noodzakelijk?”

NvhN 1938-05-23

Vergadering DBvCZ. – vervolg

De middagvergadering

In aansluiting op ons verslag in de Zaterdag-editie van de op dien dag gehouden vergadering van den Drentschen Zuivelbond melden wij nog het volgende:

Na opening van de middagvergadering werd de agenda voor de algemeene vergadering van den FNZ. op 25 Mei 1938 in behandeling genomen, waarbij. de heer P. Bolding te Havelte voorstelde om hierop het exportrecht ter sprake te brengen en het bestuur te verzoeken aan te dringen, dat hiertegen maatregelen worden getroffen. Dit voorstel zal door het bestuur in nadere overweging worden genomen.

De positie van den zuivel.

Door den heer J. Geluk, secretaris van den FNZ., werden enkele beschouwingen gegeven over de positie van den zuivel.

In het algemeen kan gezegd worden, dat het zuivelbedrijf er beter voorstaat dan een jaar geleden. Hoewel er van een wezenlijke verbetering van den export nog geen sprake is, zijn de prijzen der producten toch geleidelijk gestegen, hetgeen de toestand voor den boer gemakkelijker maakt, aldus spr.

In het eerste kwartaal van dit jaar was de melkproductie ruim 3 pct. lager dan in de overeenkomstige periode van het vorige jaar. Waarschijnlijk heeft het mond- en klauwzeer hierop een nadeeligen invloed uitgeoefend. De boterproductie bleef in het kwartaal 4½ % beneden die van het vorige jaar. Ook de productie van melkproducten was iets kleiner. De kaasproductie daarentegen was ruim 5% groter dan het vorige jaar.

Vanaf het begin van 1937 valt er een vrijwel regelmatig stijgende lijn in den boterprijs waar te nemen. Het is bekend, dat onze boter bij een bepaalde klasse koopers in Engeland meer en

meer bekendheid heeft gekregen en daardoor ook meer waardeering vindt. Dit is te meer opmerkelijk, waar de boterexport naar Engeland in het eerste kwartaal van 1938 grooter is geweest dan in het eerste kwartaal van 1937. Onze boter profiteert van de sterke positie, welke de koloniale botersoorten, den laatsten tijd op de Engelsche markt innemen en het is waarschijnlijk, dat voorraadvorming hierop invloed heeft.

De positie van de kaas is moeilijker te beoordeelen dan die van den boter, daar dit geen artikel met een wereldmarkt is. De export van kaas naar Duitschland en België is sedert het vorige jaar iets gestegen. Naar Duitschland is dit slechts een verschuiving geweest van het 3e naar het 1e kwartaal. In het algemeen valt er een steeds stijgend gebruik van de kaas in eigen land waar te nemen, hetgeen een zeer verheugend verschijnsel is, daar dit het beste afzetgebied is en het niet valt te voorzien, dat onze vroegere afzetgebieden - Frankrijk en Duitschland - binnen afzienbaren tijd weer vrijen invoer zullen toelaten. We zien, aldus spr., in deze landen een toenemende eigen productie van onze eigen kaassoorten ontwikkelen. De protectionistische maatregelen ter wering van ons product zijn daaraan natuurlijk niet vreemd. Daar de namaaksoorten zoo maar niet geschikt zijn om bewaard te worden, blijkt er bij de gereduceerde afname onzer kaas een toenemende vraag naar oudere en vettere soorten te komen, hetgeen op zich zelf geen ongunstig verschijnsel is. Het is goed, dat hiermede bij productie en afzet rekening wordt gehouden, daar niet alle kaas geschikt is voor opzet en het niet ieders werk de kaas op de juiste wijze te bewaren en te verzorgen.

De productie van volle melkproducten is stijgende, die van magere dalende. Dit houdt ongetwijfeld verband met de sterke vraag naar eerstgenoemd product in Spanje, waar steeds grotere hoeveelheden gevraagd worden.

Ook de prijzen van gecondenseerde melk en melkpoeder gaan in de goede richting.

Volgens spr. valt uit een en ander dus te concludeeren, dat het de goede kant uitgaat, hetgeen echter nog niet wil zeggen, dat er daarom voor den boer reeds een bevredigende toestand is ontstaan. Zoolang de prijzen internationaal niet tot een zoodanige hoogte zijn gekomen, dat hieruit een loonende melkprijs resulteert, mogen wij, aldus de heer Geluk, den toestand niet bevredigend noemen, daar de melkprijs dan nog met behulp van regeeringsmaatregelen op peil moet worden gebracht. Ook thans zien wij den melkprijs voor wat de boter betreft, toch altijd nog voor $\frac{1}{3}$ deel gevormd door den regeeringstoelage, al bemerken wij, dat door het thans gevormde stelsel van toeslag bij den export haast niet meer in de produceerende bedrijven.

Het ware te wenschen, dat dit vereenvoudigde systeem ook bij de andere producten navolging kon vinden, daar de regeeringsmaatregelen ten aanzien van het zuivelbedrijf hierdoor nog belangrijk vereenvoudigd zouden kunnen worden. Het zou vooral voor de coöp. zuivelbereiding van belang zijn, indien zoo spoedig mogelijk een einde kon komen aan de crisismaatregelen op dit gebied, daar wel hoe langer hoe meer blijkt, welk een funesten invloed deze op dit bedrijf uitoefenen.

Pogingen tot vereenvoudiging te komen, stuiten echter vaak op tegenstand van andere groepen, waarvan men dit voor enkele jaren niet verwacht zou hebben, daar het toen vooral de handel was, welke steeds om meer vrijheid riep, terwijl dit nu degenen zijn, die streven naar gebondenheid tot behoud van marges en afzetgebied. Een soortgelijk vasthouden aan beschermde posities treffen wij aan bij den exporthandel.

De export naar België is nog grootendeels vrij, met name die van kaas
De export van onze zuivel- en melkproducten naar Engeland is ten deele vrij, tendeele gebonden door een vergaande contingentteering en prijsregeling. Het is vooral onze boterpositie zeer ten goede gekomen, dat de Engelsche markt op dit gebied open is gebleven, daar hierdoor steeds afzet voor dit artikel gevonden kon worden. Vooral de condens-industrie is door de Engelsche contingentteering sterk gedupeerd, al hoeft men dan ook tijdelijk eenige compensatie daarvoor in Spanje en enkele andere landen.

Uit den aard der zaak is er door de gewijzigde crisismaatregelen een ander verband ontstaan tusschen heffing en landbouwcrisisfonds dan daarvoor. Dit bemerken wij ook wel in de genoemen maatregelen. Was het daarvoor steeds moeilijk den binnenlandschen boterprijs tijdig en voldoende op het lagere niveau gesteld te krijgen, nu heeft men er voor te waken, dat met den prijs niet te ver naar beneden gegaan wordt en men is er dan ook dit voorjaar ongetwijfeld te vroeg toe overgegaan den boterprijs op het zomerniveau te brengen. Toen was een hooge boterprijs dienstig voor de inkomsten van het landbouwcrisisfonds en nu een lagere.

Bij de afsluiting van het laatste handelsverdrag met Duitschland is onze positie ten aanzien van den export naar dit land belangrijk verzwakt, daar men nu de noodige zeggenschap mist bij de bestemming der goederen.

De export naar Frankrijk wordt nog steeds beheerscht door een strenge contingentteering, welke de uitvoermogelijkheid van kaas o.a. verlaagd heeft tot de oorspronkelijke hoeveelheid.

Contrôle mengvoeders.

Na deze beschouwingen hield, de heer dr. J. Grashuis te Arnhem een inleiding over ho~t onderwerp:

[...]

Na de rondvraag, waar enkele interne aangelegenheden werden besproken, volgde sluiting.

NvhN 1938-08-06

Zuivel Kwaliteits Controlebureau te Amsterdam

Definitief in werking. Sedert 1 Juli ook voor boter in kleinverpakking

De heer F. Kestra, directeur van het *Zuivel-kwaliteits Controlebureau* te Amsterdam schrijft ons:

Aan de Nederlandsche Botercontrôle onder Rijkstoezicht, welke in 1905 in werking is getreden, en aan de verscherping van de Boterwet in 1908 is het voornamelijk te danken, dat de goede naam, welke de Nederlandsche boter in vroegere jaren bezat, en welke door knoeierijen ten deele verloren was gegaan, is teruggewonnen.

Gelijk bekend, is de Nederlandsche gecontroleerde boter van het rijksmerk voorzien. Dit merk, hetwelk door de regeering op grond van de wet van 17 Juni 1905 is ingesteld, is uitsluitend bestemd om door aangeslotenen bij een onder rijkstoezicht staand botercontrôlestation op boter te worden aangebracht.

Het rijksbotermerk waarborgt, dat de betreffende boter onvervalscht is (d.i. geen andere vetten bevat dan die, afkomstig van koemelk) en een watergehalte van ten hoogste 15½ procent bezit.

Eenige garantie ten opzichte van de kwaliteit der boter geeft het rijksmerk evenwel niet.

In dit opzicht was men in verschillende andere boter produceerende landen, o.a. Denemarken, Zweden, Letland, Estland, Nieuw Zeeland, Australië, Canada, enz., verder gegaan en had men aan het officieele contrólemerk ook waarborgen ten opzichte van de kwaliteit van het product verbonden.

Op grond van de Landbouwwitvoerwet 1929, welke den uitvoer van boter, welken niet van het rijksbotermerk is voorzien, verbiedt, mocht dus boter van iedere kwaliteit, ook de slechtste, worden geëxporteerd, indien daarop maar het rijksmerk was aangebracht.

Het ligt voor de hand, dat deze ongewenschte toestand, vooral nu de concurrentie op de wereldmarkt zoo scherp is geworden, en alleen de beste producten nog kans hebben op een blijvend en loonend afzetgebied, niet bestendig kon blijven.

Een in de importlanden van boter ingesteld onderzoek wees uit, dat het voor ons land van groot belang zou zijn, indien zoo spoedig mogelijk een kwaliteitscontrole onder rijkstoezicht werd ingesteld.

Op initiatief van de directie van den landbouw werd hiertoe overgegaan door de oprichting van het Zuivel Kwaliteitscontrole Bureau (bij afkorting Z.K.B.) te Amsterdam, hetwelk onder rijkstoezicht werd gesteld en op 1 Augustus 1937 in werking is getreden. Om tot het Z. K. B. te worden toegelaten, wordt als eisch gesteld, dat belanghebbenden zijn aangesloten bij een der botercontrólestations onder rijkstoezicht.

Het rijksmerk met de aanduiding „Z. K. B.” is het eerst uitgegeven op 15 Mei j.l. voor boter in vaten-verpakking. Met ingang van dien datum was het verboden boter, verpakt in $\frac{1}{3}$ en $\frac{1}{6}$ vaten (50 resp. 25 k.g.), bereid, na 15 Mei, welke niet van het Z.K.8.-merk was voorzien, uit te voeren.

Bij Z.K.B. zijn thans 460 boter produceerende bedrijven aangesloten, welke tezamen ruim 85 miljoen k.g. boter (d.i. ongeveer 85 proc), van de totale Nederlandsche boterproductie) bereiden. De kwaliteit van het product van deze fabrieken, zoomede de verpakking en het gewicht, staan onder geregelde controle van het Z.K.B., dat op vijf plaatsen in ons land (**Leeuwarden, Assen, Zutphen, Breda en Roermond**) wekelijks boterkeuringen houdt.

De gewichtscontrole wordt zoowel door het Z.K.B. als door de botercontrólestations verricht. Indien de kwaliteit van de boter van aangeslotenen onvoldoende bevonden wordt, kan het recht van gebruik van het rijksmerk met aanduiding „Z.K.B.” gedurende een zekere periode ontzegd worden, waardoor de boter, in die periode bereid, niet uitgevoerd mag worden. Het ligt voor de hand, dat deze maatregelen in sterke mate de algemeene kwaliteitsverbetering van onze boter kunnen helpen bevorderen.

Sedert 1 Juli j.l. zijn de kwaliteitsbepalingen ook van toepassing geworden op de andere verpakkingen, dus ook op de kleinverpakking van boter in hoeveelheden van $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ en 1 k.g. Voor een belangrijk deel geschiedt de kleinverpakking in wikkelpapieren, waarop het rijksmerk is aangebracht, voor een ander deel is de boter in het pakje van het rijksmerk voorzien.

Wanneer nu op het wikkelpapier of op het rijksmerk de aanduiding „Z. K. B.” voorkomt, is zulks voor den koper het bewijs, dat de boter afkomstig is van een onder controle van het

Zuivel Kwaliteits Bureau staand verblijf, dat op grond van de resultaten van de regelmatig vanwege dit instituut gehouden keuringen gerechtigd is tot het voeren van dit merk.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1938-12-01

Lezing Tj. Boijenga 'De melkbehandeling op de boerderij'

DWINGELOO. Dinsdagavond sprak in hotel Wesseling voor den *Bond v. Boerinnen e.a. Pl.vrouwen* de heer Tj. W. Boijenga uit Assen, secretaris van den Drentschen Zuivelbond, over de melkbehandeling op de boerderij.

Naast zeer vele dames waren ook aanwezig de besturen van de zuivelfabriek, de afd. van het D.L.G. van L. en M. en van den B.O.D.

Spreker stelde de vraag waarom juist thans zooveel zorg moet worden besteed aan de melk op de boerderij. Voor de fabriek is het beslist noodzakelijk zuivere melk ter verwerking te ontvangen. Tegenwoordig zijn de fabrieken technisch zeer goed uitgerust om goede producten te maken, maar toch is het voor Nederland zeer beschamend, dat bij de in 1937 in Berlijn gehouden keuring van boter uit zeventien landen, de onze geen beste beurt heeft gemaakt. Toch is in de laatste jaren onze boter niet achteruit gegaan, doch de kwestie is, dat andere landen ons zijn voorbijgestreefd.

Ook met de kaas zijn we niet waar we wezen moeten. Om goede kaas te krijgen dient men te kunnen beschikken over melk van de allerbeste kwaliteit. Vroeger kon men hier in de provincie geen kaas maken, omdat er slechts eenmaal per dag melk ontvangen werd. Later is dat veranderd, daar gevonden werd, dat ook van gepasteuriseerde melk kaas bereid kon worden. In het buitenland prefereert men echter kaas, verkregen uit rauwe melk.

Mocht eerlang verboden worden, wat lang niet denkbeeldig is, kaas te maken uit gepasteuriseerde melk, dan dient er melk van de boerderij te komen, geschikt om kaas te maken uit rauwe melk.

Ter geruststelling deed spreker hooren, dat het hier met de verzorging van de melk op de boerderij in 't algemeen nogal goed gesteld is. Er zijn echter achterblijvers, die het voor de goedwillenden bederven.

De bacterie is een moeilijk te bestreden vijand, daar die de melk zuur maakt. Daarom is de strijd daartegen aangeboden door verbetering van de stallen, door de juiste manier van melken, bijgebracht op melkerscursussen en bovenal door 't instellen van den gezondheidsdienst. Doch alles is nog onvoldoende gebleken om over 't geheel een best product te krijgen.

De controledienst heeft zich geworpen op 't constateeren van vuil in de melk, doch daardoor is men van den regen in den drop gekomen. Al blijft na 't zeven het watje wit, dan is nog niet te zeggen, dat de melk absoluut zuiver is, daar bacteriën en vloeibaar vuil toch door 't watje gaan.

Een ernstig gevaar is het zeven door doeken, daar in de doeken eiwit achterblijft en er vaak bij 't reinigen niet goed uit verwijderd kan worden. Gebruikt men een dergelijke doek een volgende maal, dan blijft ontwikkeling van bacteriën niet achterwege.

Spreker waarschuwde tegen 't leveren van biest en van melk van koeien met uiergebreken. Het aanstellen door de fabriek van een stalcontroleur is een stap in de goede richting. Gestreefd wordt naar uitbetaling naar kwaliteit en niet meer volgens vetgehalte alleen.

Wat kan men nu zelf doen om de kwaliteit van de melk op te voeren?

Bekend is, dat daar, waar het zindelijk is, de bacterie niet kan leven. Een zeer gezonde veestapel is een eerste vereischte om goede melk te winnen. Te betreuen is het, dat niet overal aan t.b.c.-bestrijding gedaan wordt. Treft men een reageerder aan, dan mag die nooit aan 't boven-eind van de stal geplaatst worden. Men zorge, dat de stal rein is.

Ook de lucht in de stal kan bezwangerd zijn met bacillen. Voor voldoende ventilatie dient gezorgd te worden, evenals voor veel licht in den stal. De commissie voor stalverbetering in Drenthe geeft graag advies over inrichting.

Onder 't melken, of kort tevoren, mag niet geveegd worden. Evenmin mag tijdens 't melken gevoederd worden. Een moeilijk iets is 't voederen van persvoer met zijn doordringende reuk. In Zwitserland is 't maken van persvoer eenvoudig verboden, wanneer men plan heeft de melk tot kaas te verwerken.

Goed drinkwater is van groot belang. De melkers moeten steeds schoone handen hebben en zindelijke kleeën en ook 't gereedschap moet rein zijn. 't Gebruik van houten emmers moet worden ontraden, daar ze moeilijk goed te reinigen zijn. Naadloze bussen en emmers zijn aan te bevelen. Bij 't reinigen hiervan dient men ze met heet water na te spoelen, daar dit 't drogen bespoedigt.

Men melke de eerste stralen weg. De omgeving van de uier moet met een droge doek worden schoongemaakt voor men met 't melken begint. Gelukkig wordt er tegenwoordig veel gedaan aan 't schoonknippen van de koeien.

De melk dient zoo spoedig mogelijk uit den stal worden gebracht en vlug gekoeld, daar 't bekend is, dat bacteriën vlug ontwikkelen bij hogere temperatuur. De reuk van 't persvoer is zeer nadeelig, daar die zich gaat hechten aan de uit de melk verkregen boter en kaas. Houdt dus de melk ver verwijderd van persvoer!

Verkeerd is ook warme bij koude melk te voegen. Nimmer moet gezeefd worden door een doek; 't zeven moet gebeuren door een wattenfilter van flinke afmeting, terwijl telkens nieuwe watten moeten worden gebruikt. Spreker deed een beroep op alle boeren en boerinnen om mee te werken zuivere melk te leveren, opdat de fabrieken in staat zijn een goed product te bereiden.

De presidente, mevrouw Stork, dankte den heer Boijenga voor zijn belangwekkende lezing en bood als aandenken aan dezen avond een briefopener aan, waarop de toren van Dwingeloo was afgebeeld.

NvhN 1938-12-17

Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe – 1e dl⁷¹

ASSEN: Algemeene najaarsvergadering. Nog steeds moeten wij constateeren, dat het agrarisch deel van ons land, wat zijn belooning betreft, ver bij de andere bevolkingsgroepen ten achter staat.

Nog steeds zijn door de regeering onze nationale producten niet den voorrang verleend boven surrogaten en ingevoerde producten, aldus sprak de heer L. Dekker uit Pesse, voorzitter van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*, bij de opening van de najaarsvergadering, die in het Concerthuis te Assen werd gehouden. Spr. constateerde vervolgens, dat de export-

71 Is ook nog een uitvoeriger versie uit 'De Noord Ooster' (Winschoter Courant) in het systeem (ZHN.)

mogelijkheden dit jaar weer meer belemmeringen in den weg gelegd zijn dan het vorige jaar. De thans aangekondigde verhooging van invoerrechten, wanneer deze zal doorgaan, zal de groei van de Amerikaansche export tot stilstand brengen, ja zelfs de export naar dit land lam slaan. Des te bedenkelijker wordt deze maatregel, als ze niet wordt aangenomen tegen de andere ons beconcurrerende landen.

Mij dunkt, aldus spr., wanneer Amerika zijn aangekondigde verhoogde invoerrechten toepast, onze regeering zeer kort kan zijn, n.l. door het handelsverdrag met de Vereenigde Staten direct op te zeggen. Ware het niet beter om voor meer geld van onzen Oosterbuurman te betrekken, waardoor wij dan ook meer van onze producten naar dit land konden leveren? Want onze uitvoer naar Duitschland wordt in hoofdzaak betaald door den Duitschen uitvoer. Wij kunnen het ook omgekeerd zeggen: in hoofdzaak moeten uit den Duitschen uitvoer naar Nederland betaald worden: de uitvoer van Nederland naar Duitschland, de uitvoer van Nederlandsch-Indië naar Duitschland en de rente voor kapitalen uit Nederland naar Duitschland, die indertijd zijn verstrekt.

Het laatste punt willen wij even bezien, omdat dit in werkelijkheid niet het laatste punt is, maar het eerste, hetwelk de voorrang heeft. Sprekende over de voornaamste afzetmarkt van de boter, n.l. Engeland, wekte hij op met alle kracht mede te werken om den prijs van onze boter die van de Deensche te doen benaderen.

Dat de zuivelwaarde in sommige tijden van dezen zomer laag was, had zijn oorzaak in de zeer lage kaasprijzen. Wanneer in deze tijden de top van de ondermelk meer voor andere doeleinden besteed kon worden, zou ook dit een heele verbetering voor de kaasprijzen geven. Het bestuur kan de plannen van het bestuur van de F.N.Z. aangaande het oprichten van een proeffabriek voor de melkwolfabricage volkomen onderschrijven.

Ir. P. Stallinga, ambtenaar bij den Frieschen Zuivelbond, hield een inleiding over „De kartelen trustvorming in handel en industrie en de beteekenis daarvan voor den landbouw waarop wij Maandag terugkomen.

Het aantal leden steeg tot 38, door de toetreding van het bedrijf te Odoorn. Deze 38 fabrieken verwerkten in het laatst afgesloten boekjaar 1937-'38 totaal 202 miljoen kilo melk, d.i. 2 miljoen kilo of. 1 pct. minder dan het vorige boekjaar 1936-37.

Volgens een gehouden enquête wordt door deze 38 fabrieken de melk verwerkt van 12724 veehouders. Hiervan zijn 10146 veehouders of 79½ pct. leden, 370 zijn lid van een melkveehoudersvereniging en 2208 of 17½ pct. zijn losse leveranciers. Dit percentage losse leveranciers van 17½ pct. is vrij hoog.

Er is thans bijna een jaar verstreken sedert bij de boterkeuring de boter wordt gekeurd bij een ouderdom van 12 dagen. De resultaten zijn beter dan velen hadden verwacht. Van de 38 fabrieken kunnen thans nog 26 een diploma behalen! De betere bewaring van de botermonsters is mede oorzaak van deze goede resultaten.

De juryleden van den bond houden contact met de juryleden van andere bonden. Nog steeds acht het bestuur echter wederinvoering van de vroeger gehouden centrale keuringen onder lei-

ding van de FNZ. van het grootste belang. Te meer nu de Z.K.B.-keuring gekomen is, dient ook op de bondskeuringen naar meerdere uniformiteit gestreefd te worden.

De kaasproductie is een belangrijk onderdeel van de Drentsche zuivel geworden. Zoo werd bijv. in 1937 door de bondsfabrieken geproduceerd 3.6 miljoen kilo kaas, t.w. 253.000 kilo volvet, 1 $\frac{3}{4}$ miljoen kilo 40+, 134.000 kilo 30+ en 1.5 miljoen kilo 20+ en mager.

Voor de cursussen bestaat dit jaar een groote belangstelling. Totaal nemen 82 personen aan deze cursussen deel. Aan de dit voorjaar gehouden examens van de FNZ. namen van de cursussen totaal 18 personen deel, waarvan 12 personen het diploma behaalden. Misschien mede tengevolge van de invoering van een rijksboterkeuring wordt den laatsten tijd meer aandacht geschonken aan de kwaliteitsverbetering van de melk.

De steeds verder gaande aaneensluiting van industrie en handel, de steeds grooter wordende concentratie van kapitalen en belangen waren oorzaak, dat in 1937 door de FNZ. een commissie voor coöperatie werd ingesteld, welke commissie tot taak kreeg leiding te geven aan een georganiseerde propaganda voor de coöperatieve melkverwerking. Het bestuur is van meening, dat ook in de provincie Drenthe een provinciale coöperatiecommissie moet komen.

Ook in het afgelopen boekjaar waren de resultaten van het onderzoek op t.b.c. zeer gunstig. Zoo daalde het reactiepercentage bij de A-afdeeling, ondanks het feit, dat bij deze afdeeling ongeveer 300 nieuwe stallen kwamen, van 3 pct. tot 2.3 pct.

Meer dan 90 pct. van alle stallen zijn reactievrij bevonden. Waar in het afgelopen jaar de meeste B-leden overgingen naar de A-afdeeling, bleef er slechts een kleine B-afdeeling over. Hier was het reactiepercentage belangrijk hoger, n.l. ruim 18 pct.

Bij den Gezondheidsdienst, afdeeling A, d.i. de afdeeling, die bestrijdt geheel volgens de rijksvoorschriften en met rijkssubsidie, zijn thans aangesloten ongeveer 2300 veehouders met 24 duizend dieren, bij de B-afdeeling 200 veehouders met 2000 dieren, totaal dus 2500 veehouders met ongeveer 26 duizend dieren.

Volgens verstrekte gegevens bedraagt het totaal aantal runderen (jong en oud) in Drenthe volgens de laatste veetelling ongeveer 175 duizend, zoodat hiervan ongeveer 15 pct. is aangesloten bij den Gezondheidsdienst. Het bestuur achtte dit percentage veel te laag en was van meening, dat veel meer veehouders moeten besluiten de t.b.c. georganiseerd te bestrijden. Hier ligt volgens het bestuur ook bij de besturen der fabrieken nog een groot arbeidsveld.

Van dit voorjaar af werkt de FNZ.-keuring definitief. Voor zoover bekend zijn de resultaten voor de fabrieken vrij gunstig geweest.

Wat betreft de export naar de gecontingenteerde landen moet worden geconstateerd, dat nog steeds geen oplossing is tot stand gekomen, die alle partijen bevredigt. Het bestuur achtte het van het grootste belang, ook voor de rust in eigen organisatie, dat zoo spoedig mogelijk een oplossing wordt gevonden. Ook de FNZ. is deze meening toegedaan en heeft de bonden verzocht op korten termijn vergaderingen te willen beleggen met de z.g. vrije fabrieken.

De vergadering van den Drentschen Zuivelbond – 2e dl f 20.000 voor proeffabricage van melkwol.

ASSEN: Zooals wij Zaterdag reeds vermeldden, werd dien dag in het Concerthuis te Assen de Najaarsvergadering van den Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe gehouden onder leiding van den heer L. Dekker uit Pesse. In aansluiting op dat verslag vermelden we, dat de voorzitter nog mededeelde, dat ook de Coöp. Zuivelfabriek te **Gieterveen** toelating tot den bond had verzocht. Evenals die te **Odoorn** werd ook deze fabriek als lid van den bond toegelaten, waardoor het aantal leden steeg 39.

In de morgenvergadering hield de heer ir. P. Stallinga ambtenaar bij den Frieschen zuivelbond, een inleiding over het onderwerp:

„De kartel en trustvorming in handel en industrie, en de beteekenis daarvan voor den landbouw”.

Een kartel is de overeenkomst van ondernemers of fabrikanten aldus spr., om onderlinge concurrentie tegen te gaan en de prijzen van bepaalde artikelen hoog te houden; iets dergelijks is de trust, doch in tegenstelling met een kartel vormen de deelnemers slechts een onderdeel van de trust, d.w.z., zij geven hun onafhankelijkheid prijs en kunnen geen invloed op de leiding uitoefenen.

Spr. begon zijn inleiding met een uitvoerig overzicht te geven van de ontwikkelingsgeschiedenis van de kartel en trustvorming. Vooral in Duitschland is de kartelvorming zeer groot, hier treft men aan het cementkartel en het kalikartel, die zich eveneens in Polen en Spanje hebben gevormd. Ook de Nederlandsche boer heeft met deze kartelvorming kennis gemaakt. Zoo verenigden zich de importeurs van kalistoffen, de fabrikanten van aardappelmeelindustrie. Vanzelfsprekend ontstonden hierdoor voor het landbouwende deel der Nederlandsche bevolking groote moeilijkheden, die echter, doordat men ging samenwerken, waardoor de groote macht van deze kartels verloren ging, overwonnen

Sprekende over de trusts noemde de heer Stallinga als voornaamste de samenvoeging van de groote petroleummaatschappijen in Amerika in welke ontwikkeling speciaal Rockefeller een groot aandeel had. Het geheele Amerikaansche bedrijfsleven staat, volgens spr., onder de beademing van deze groote onderneming.

Ook in Nederland treft men dergelijke ondernemingen aan, o.a. de Unilever, waarvan spr. het ontstaan en de ontwikkeling uitvoerig behandelde. De Unilever - waarbij ook de bekende Engelsche zeepmaatschappij Sunlight aangesloten - heeft langzamerhand de grondstoffen en afzet der producten in handen gekregen, terwijl zij ook de winkeliers aan zich verbond. Het gevolg hiervan is, aldus spreker, dat de middenstand hier een buitengewoon nadeeligen invloed van ondervindt en volgens spr. zal voor den Nederlandschen Middenstand de laatste tijd zijn aangebroken, indien zij hiertegen niet ageert. Dat deze nadeelige invloed zeer groot is, toonde spr. aan door enkele cijfers te noemen. Zoo produceerden de Nederlandsche boeren 110 millioen boter tegen de Unilever 380 milioen margarine, dus 3½ maal zoo veel.

72 Was voortzetting van 'Winschoter Courant' (ZHN.)

Aan het slot van zijn inleiding wekte spr. te aanwezigen op zich stevig aaneen te sluiten. Alleen coöperatie, zoo betoogde hij, kan in dezen tijd, die om organisatie vraagt, een machtig wapen zijn in den strijd tegen deze ondernemingen.

Een geanimeerde bespreking volgde nog, naar aanleiding waarvan de heer Stallinga opmerkte, dat de toestand niet zoo somber moet worden ingezien als velen wel doen.

Verdere agenda-punten.

Bij de bestuursverkiezing werd de voorzitter, de heer L. Dekker uit Pesse, herkozen. Ook de heer R. Mulder uit Exloo werd herkozen, terwijl in de vacature W. Karsten, niet verkiesbaar, werd voorzien door de verkiezing van den heer W. Homan Jaczn. te Eext.

Gekozen werden in de commissie voor de jaarcontrole: de fabriek te Emmen; in die voor bo-terkeuring de heer W. Idema te Assen; die voor onderwijs G. Alting te Bunne; in de contact-commissie voor aankoop de heeren A. c. Döbken te Buinen L. Koops te Gasselternijveen.

De begrooting werd vastgesteld met het eindcijfer van *f*27.750.

De vergadering hechtte haar goedkeuring bovendien aan een aanvullende begrooting tot een bedrag van *f*20.000, welk bedrag bestemd is voor deelneming in het aandeelenkapitaal van een door de FNZ. in samenwerking met de *Coöp. Condensfabriek „Friesland”* (CCF.) te Leeuwarden, te stichten proeffabriek voor de fabricage van melkwol. Dit geld zal worden verkregen door het heffen van een extra omslag van 10 cent per 1000 k.g. van de 200 miljoen k.g. te verwerken melk.

In aansluiting op de mededeeling van het bestuur, dat voor 1939 gelden voor propaganda voor de zuivelproducten waren aangevraagd, kon de secretaris, de heer Tj. W. Boijenga te Assen, mededeelen, dat zoo juist bericht van de FNZ. was binnengekomen, dat deze gelden beschikbaar waren gesteld.

De behandeling van de agenda en de begrooting voor de algemeene vergadering van de FNZ. op 29 September leverde geen moeilijkheden op.

Bij de rondvraag bepleitte de heer Klaversma uit Rogat uitvoerig de noodzakelijkheid van de kwaliteitsverbetering van de melk. In afwachting van een hopenlijk in Drenthe te verkrijgen laboratorium bepleitte hij als overgangsmaatregel het gebruik van het laboratorium te Leeuwarden.

De voorzitter van het DLG., de heer H. Meijering te Gieten, wenschte de vergadering geluk met het zoo juist genomen besluit betreffende de proeffabriek voor de fabricage van melkwol. Hij achtte dit het beste antwoord op het. door den heer Stallinga in zijn rede naar voren gebrachte, betreffende de kartel- en trustvorming.

1939

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1939-01-28

LANDBOUW-KRONIEK:

Boekje keurmeester GOZ. over slechte boter

Het verschil tusschen de Deensche en de Leeuwarder boternoteering, gemiddeld 11 á 12 cents, kost ons land vier miljoen gulden per jaar.

Hoe hierin verandering te brengen ? Een pleidooi voor verbetering der kwaliteit van onze boter, o.a. door oprichting van enkele proeffabrieken, aanstelling van „voorwerkers” en het afhankelijk maken van den „steun” van de kwaliteit. En vóór alles datumstempeling!

Hoewel de toestand, dat de Deensche boter veel en veel meer op de wereldmarkt opbrengt dan de Nederlandsche, niet van vandaag of gister is, toch moet worden geconstateerd, dat pas in den laatsten tijd alom belangstelling ervoor begint te ontwaken, in dien zin, dat men wat wil gaan doen.

Om te beginnen werd vorig jaar het *Zuivel Kwaliteitscontrole Bureau* (ZKB.) opgericht, hetwelk de exportboter keurt en van een merk voorziet. Doch zeer terecht kwam de heer Buisman enkele weken in een rede verklaren, dat dit niets geeft, zoolang men geen verplichte datumstempeling invoert. Verder heeft het lid der Tweede Kamer de heer v. d. Sluis vragen aan den minister gesteld over het groote verschil tusschen de Leeuwarder en de Deensche boternoteering, terwijl de FNZ. eveneens zich verklaard heeft vóór datumstempeling, opdat de buitenlandische afnemer zal kunnen zien, of hij met versche of met oude boter te doen heeft.

Thans kregen wij in handen een boekje, geschreven door den heer T. de Boer, die reeds sedert twintig jaren keurmeester is van de boter der honderd fabrieken, die zijn aangesloten bij den Geldersch-Overijselschen Bond van Coöp. Zuivelfabrieken (GOZ.), terwijl hij als keurmeester van het ZKB. in aanraking komt met boter uit alle deelen des lands. Over zijn deskundigheid behoeft dus niet te worden geredetwist.

Deze schrijver nu begint met er op te wijzen, dat onze boter in de laatste twee jaren gemiddeld 11½ cent per kilo minder heeft opgebracht in Engeland dan de Deensche, hetwelk ons per jaar een bedrag van precies *vier* miljoen gulden heeft gescheeld! „Reeds lang genoeg”, zoo zegt hij, „is er gepraat en vergaderd, er moeten nu daden komen, daden, geboren uit samenwerking tusschen de regeering en de coöperatieve en particuliere zuivelindustrie, want elke week uitstel van handelen doet schatten gelds verloren gaan.

Behalve een krachtig gecentraliseerden afzet en een doelbewuste reclame, wil hij met alle beschikbare middelen *metterdáád* aan het werk gaan, om de kwaliteit en de consistentie („gehalte”) van onze boter te verbeteren en zijn betoog is gericht op dit láátste, want anders geven verbetering van afzet en reclame nóg niet veel.

Nu is er over den coöperatieven en den particulieren bedrijfsvorm over en weer steeds veel strijd gevoerd, hetgeen trouwens begrijpelijk is, wanneer men bedenkt, dat hun doelstellingen zoo heel verschillend zijn. Nu is de heer De Boer met *beide* goed bekend en daardoor is hij tot het inzicht gekomen, dat er aan alle twee kanten zeer veel misverstand is over elkanders doel en streven, maar dat beide, zij het op verschillende gronden, bestaansrecht hebben. De onderlinge strijd, mits met eerlijke middelen gevoerd, behoeft niet te worden veroordeeld en kán zelfs zeer goed bevorderlijk zijn voor het algemeen belang en bovendien behoeft die strijd geenszins samenwerking op bepaalde terreinen uit te sluiten. De tijden en de omstandigheden

veranderen zeer snel en het vraagstuk van de kwaliteitsverbetering der boter *eischt* samenwerking tusschen den coöp. en den particulieren bedrijfsvorm. Die verbetering is niet langer het belang van een afzonderlijke fabriek of van een coöp. of particuliere groep, neen, zij is tot een *nationaal* belang geworden! Hoe minder boter van afwijkende kwaliteit er wordt gemaakt, hoe meer dit ten goede komt aan iederen boer, ongeacht of hij zijn melk aan een coöp. of aan een particuliere fabriek levert en dit groote boerenbelang is een algemeen belang.

Nu is het vorig jaar mogelijk gebleken, om coöperatie en „speculatie” samen te brengen in het *Zuivel Kwaliteitscontrole Bureau*. Het is te hopen, dat deze eerste stap — het *controleeren* der kwaliteit — zal worden gevolgd door een tweede, n.l. het *verbeteren* der kwaliteit, in onderlinge samenwerking.

Hoe is het nu gesteld met de kwaliteit der Nederlandsche boter? Volgens den heer De Boer is het verschil *enorm groot*, zoowel in reuk en smaak, als in consistentie. Slechts een *klein* percentage voldoet aan hooge eischen. Een grooter deel der totale productie is goed te noemen, zonder dat bij voorbaat vaststaat, of er nog verbetering in is te brengen, doch minstens de *helft* is van een dusdanige kwaliteit, dat verbetering mogelijk is. En tenslotte is er dan nog 10% van een kwaliteit, die zóóveel te wenschen overlaat, dat zonder twijfel *directe* verbetering mogelijk is.

Zeker, er is reeds jarenlang gewerkt aan de kwaliteitsverbetering der boter en ofschoon er wel eenige verbetering zal zijn te constateeren, in het bijzonder wat de *bewerking* betreft, toch noemt schrijver het resultaat, gezien de kwaliteit van tegenwoordig, zeer poover. Stilstand is achteruitgang en daarom moeten er nieuwe middelen worden toegepast.

Bij herhaling is in zuivelkringen de aandacht gevestigd op de groote behoefte aan een proefzuivelfabriek, b.v. te financieren uit het Landbouwcrisisfonds. Máár.... *gebeurd* is er tot heden nog niets! En toch, hoè wenschelijk is het niet, om in de fabriekspraktijk onder wetenschappelijke leiding na te gaan b.v. den invloed van bepaalde voeders, o.a. kuilvoer, op de melk, verder den invloed van de melkwinningssomstandigheden en van de werkwijze in de fabriek (room- of vollemelkpasteurisatie, hooge of lage pasteurisatie, koude of warme roomzuring, enz.) Verder zou men in zulk een proeffabriek nieuwe vindingen in de praktijk kunnen beproeven, enz.

Aangezien er echter groote verscheidenheid bestaat in kwaliteit en geaardheid der boter in de verschillende deelen des lands, zou het aanbeveling verdienen, om meer dan één proeffabriek te stichten, op verschillende grondsoorten. En om te voorkomen, dat het miniatuurfabriekjes werden — zooals dat van het Hoornsche proefstation — zal het niet noodig zijn, om *nieuwe* fabrieken te bouwen; met enkele bestaande zal een overeenkomst kunnen worden getroffen, natuurlijk met volledige vergoeding voor nadeel, ongerief, enz. En omdat de regering de zuivel steunt, zal het volkomen verantwoord zijn, als zij de zaak ter hand noemt en financiert.

Het is een feit, dat op elke keuring nog boter wordt aangetroffen, waarvan men zich moet afvragen, hoe het *mogelijk* is, dat er in dezen tijd nog zulke slechte waar wordt geproduceerd. Dit bewijst — en de heer De Boer vestigt, er terecht de aandacht op — dat nog niet alle fabrieken beschikken over voldoende deskundig personeel en dat ook dikwijls de zorg besteed aan de grondstof (melk) te wenschen overlaat. Noodzakelijk te achten verbeteringen der fabrieksinrichting blijven soms uit tē groote zuinigheid achterwege en menigmaal speelt ook nonchalance een groote rol!

Weliswaar kunnen de meeste fabrieken kosteloos technische hulp krijgen, maar er wordt te weinig gebruik van gemaakt, en als het gebeurt, komt die hulp niet altijd tot haar recht, want met aanwijzingen alléén komt men er natuurlijk niet, men moet ze ook *opvolgen*! Enfin de heer De Boer wil eenige bekwame leeraren-botermakers aanstellen, die dan op de fabrieken, waar boter van minder goede kwaliteit wordt gemaakt, eenigen tijd gedetacheerd kunnen worden en om te bewerkstelligen, dat de fabrieken hun hulp méér zullen inroepen dan tot dusver die van leeraar-technicus en zuivelconsulent, wil hij door de overheid maatregelen laten treffen, waardoor de geldelijke opbrengst der boter over de geheele linie afhankelijk zal worden van de kwaliteit. Als dát niet helpt, zal geen énkele aansporing helpen, want het verantwoordelijkheidsgevoel zal daardoor worden versterkt en wanneer een fabriek doorlopend een lagere prijs voor haar boter ontvangt, dan zal de positie der directie op het spel komen te staan, waarvoor — aldus de schrijver — een leder nog het meest gevoelig is.

Nu spreekt het van zelf, dat de regeering — via den zuivelsteun — het in de hand heeft om op eenvoudige wijze de geldelijke opbrengst der boter te laten afhangen van haar kwaliteit. Om daartoe te geraken, is noodig een centrale, uniforme keuring, liefst elke week van álle boter der fabrieken die bereid zijn, om zich aan zulk een controle te onderwerpen. *Dwang*, om er aan deel te nemen, is uit den booze, al was het alléén al vanwege het keurslijf van bepalingen, die dan te verwachten zijn. Maar wanneer de regeering nu bepaald, dat alle boter een toeslag zal ontvangen — lager dan de tegenwoordige — maar dat de boter, die gekeurd is, daar bovenop een premie zal krijgen, al naar gelang van de klasse, waarin zij wordt ingedeeld, dan behoeft men waarlijk niet bang te zijn, dat er één fabriek niet aan mee zal doen!

Op deze manier zal dus het totale voor zuivelsteun ter beschikking te stellen bedrag dus niet verhoogd behoeven te worden, alleen zal het anders verdééld worden, nl. naar kwaliteit. De heer De Boer wil nu álle reeds bestaande boterkeuringen afschaffen en vervangen door één enkele kwaliteitskeuring vanwege het ZKB. Op 't oogenblik zijn er fabrieken, waarvan de boter door drie instanties wordt gekeurd, die verschillend zijn van opzet, uitvoering en maatstaf, (bewaarmijze, -temperatuur, enz.)

Het ZKB zal dan éénmaal per week onder zooveel mogelijk gelijke omstandigheden moeten keuren op reuk, smaak, consistentie en bewerking en wel in hoeveelheden van minstens tien kilo, verpakt in met perkament belegd houten fust en 12 á 14 dagen oud. De keuring zal moeten geschieden door drie keurmeesters, die van plaats tot plaats rouleeren en onbekend zijn met de herkomst van de boter.

Evenals de heer Buisman en de FNZ. stelt de heer De Boer zich op het standpunt, dat het ZKB.-merk alléén zin heeft in combinatie met een verplichte datumstempeling en hij wijst er dan ook op, dat van eenigen invloed van het ZKB.-merk op den prijs van onze boter in Engeland tot dusver nog niets is gebleken.

NvhN 1939-03-08

Instelling coöperatieve commissie door Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

Het bestuur van den *Drentschen Zuivelbond* deelt ons het volgende mede:

Wanneer wij om ons heen zien, constateeren wij een steeds verder gaande aaneensluiting van Industrie en handel, welke ten doel heeft voor zich een onafhankelijke positie te verwerven, zoowel bij den aanvoer van grondstoffen voor de industrie, als bij den afzet der producten. Door deze zich uitbreidende concentratie van kapitalen en belangen worden machten in het leven geroepen, tegenover welke verschillende groepen der bevolking in een ongunstige economisch afhankelijke positie komen te staan.

Deze gang van zaken zien wij ook op het terrein van den boer, bij de verwerking en den afzet van landbouwproducten en den aankoop der voor de landbouwproductie benodigde grondstoffen.

Indien dit doorgaat en het valt te voorzien dat dit inderdaad het geval zal zijn. dan zal dit zijn tot schade niet alleen voor den boer, doch op den duur ook ten koste van de economische onafhankelijkheid van den boerenstand. Behalve op behoud van het totnogtoe bereikte op dit gebied, zal de Coöperatie op den duur een voldoende tegenwicht ten aanzien van het zich ontwikkelende grootbedrijf vormen.

Op grond van deze overwegingen besloot het bestuur van den Zuivelbond een commissie in te stellen, welke tot taak heeft propaganda te maken voor landbouwcoöperatie.

In deze commissie werden 7 leden benoemd t.w. 3 uit het midden van het bestuur van genoemden bond n.l. de heeren L. Dekker, Pesse (bestuurslid), J. Homan, Assen (adv. bestuurslid) en Tj. W. Boijenga Assen (secr. zuivelbond); 3 uit de besturen en directeuren der zuivelfabrieken n.l. de heeren J. G. Aukema (bestuurslid Coöp. Zuivelfabriek Roden); G. Davids. (bestuurslid Coöp. Zuivelfabriek Norg) en K. Zilver (directeur Coöp. Zuivelfabriek Kolderveen) en 1 lid uit de Drentsche Exportslachterij n.l. de heer H. Meijeringh Jzn. te Gieten (gedelegeerd commissaris Dr. Exportslachterij).

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1939-03-16

Verslag verg. *Botercontrolestation „Assen” („BCA.”)*

Onder voorzitterschap van den heer J. Huges werd gistermiddag een algemeene vergadering van aangeslotenen bij het Botercontrolestation „Assen” gehouden. Vertegenwoordigd waren 30 van de 57 aangesloten zuivelbedrijven, tezamen gerechtigd tot het uitbrengen van 80 stemmen.

Nadat de voorzitter met een woord van welkom de bijeenkomst had geopend, werden de notulen der vorige algemeene vergadering onveranderd vastgesteld. Vervolgens vermeldde de directeur-secretaris den inhoud van een aanzienlijk aantal ingekomen en verzonden stukken, waarvan meerdere nader werden toegelicht en aanleiding gaven tot het memoreeren van een aantal min of meer belangrijke gebeurtenissen op het onderhavige gebied.

Wat de meer interne aangelegenheden van het Station betreft, werden daarbij o.m. gememooreerd: de deelname van het BCA. aan de expositie van de afdeling zuivel der in Augustus 1938 te Meppel gehouden tentoonstelling „*Eigen Land*”; de herbenoeming van den heer J. Huges tot bestuurslid van het Station door het hoofdbestuur van het *Drentsch Landbouw Genootschap*; de overgang van de firma H. en T. Kingma, fabriek van Melkproducten te **Mep-pel**, van het Botercontrolestation „Gelderland-Overijssel” (BCGO) te Deventer naar het BCA. in verband met een op 1 Februari 1939 afgekomen beschikking van den Minister van Economische Zaken betreffende de wijze, waarop met ingang van 1 Maart 1939 de kringen, binnen welke zich de werkzaamheden van de Botercontrolestations alleen mogen uitstrekken, werden vastgesteld, waarbij voor het BCA. de provincie Drenthe als gebied van werkzaamheid werd aangegeven; een door de zuivelfabriek te **Annerveenschekanaal** tot den Minister van Economische Zaken gericht verzoek, om, in afwijking van pas bedoelde beschikking, aangesloten te mogen blijven bij het BCA., ondanks dat zij in de provincie Groningen gevestigd is en wel op grond der overwegingen, dat de fabriek zich slechts op enkele meters van de Drentsche grens bevindt, haar leden óp 2 na in de provincie Drenthe wonen en zij overigens ook geheel naar Drenthe georiënteerd is, welk verzoek door het bestuur van het BCA. werd ondersteund, doch waarop de Minister nog niet heeft geantwoord.

Op het gebied der botercontrôle in het algemeen werd een kort overzicht gegeven van de vele in den laatsten tijd aangebrachte wijzigingen en aanvullingen der Rijksvoorschriften voor de Botercontrôle stations, die meerendeels verband hielden met het feit, dat met ingang van 15 Mei 1938 gevolgen werden verbonden aan de resultaten der door het *Zuivel-Kwaliteitscontrole-Bureau* („Z.K.B.” / ZKB) te houden boterkeuringen met betrekking tot den uitvoer van boter, in zooverre thans slechts boter tot den export wordt toegelaten, die geproduceerd is door die aangeslotenen bij het ZKB., die door dat lichaam op grond der keuringsresultaten tot uitvoer worden gerechtigd en waarvoor, ter onderkenning een speciaal Rijksmerk werd ingevoerd, te weten het bestaande Rijksmerk, voorzien van een opdruk „ZKB.”.

De hiermede verband houdende meerdere werkzaamheden, voor de Botercontrolestations vallende op het gebied, waar hare bemoeiingen en die van het ZKB. in elkander grijpen, werden nader aangeduid. Speciaal werd nog gewezen op de nieuwe voorschriften omtrent de eischen, waaraan het gewicht van verpakte boter moet voldoen en waarvan de contrôle in de bedrijven aan de Botercontrolestations werd opgedragen.

Op een vanuit de vergadering gestelde vraag in welk stadium het plan verkeert, om het aanbrengen van een stempelafdruk, aangevend den dag van bereiding, op de verpakking van voor uitvoer bestemde boter, verplichtend te stellen, antwoordde de voorzitter, dat de meeningen bij belanghebbenden daaromtrent verdeeld zijn; spreker vermeldde de bezwaren, die tegen een dergelijken maatregel worden geopperd, doch ook de voordeelen, die z.i. uiteindelijk daaruit zouden voortvloeien en verklaarde ten slotte, dat hem van een vaststellen van een datum, waarop zoodanig voorschrift van kracht zou worden, niets bekend is.

Vervolgens vermeldde de directeur nog, in welke richting het BCA., op grond van een onderlinge overeenkomst, hulp verleent bij de door het ZKB. in de bedrijven te verrichten werkzaamheden.

De voorzitter stelde hierna de rekening en verantwoording omtrent het financieel beheer van het Station over 1938 aan de orde, welke op grond der desbetreffende rapporten van onder-

zoek, zonder nadere discussies onveranderd werd vastgesteld. De balans en de exploitatierekening vertoonden een batig saldo van f 88,60.

Vervolgens kwam de begroting voor het jaar 1939 in behandeling. Nadat omtrent een enkele post daarvan nadere inlichtingen waren verstrekt, werd ook deze, in inkomsten en uitgaven sluitende met een bedrag van f 15.860,77, zonder wijziging aangenomen.

Bij de hierna gehouden verkiezingen van twee bestuursleden werd in de vacature, ontstaan door het overlijden van den heer K. W. Harsema te **Nijeveen** voorzien door de benoeming van den heer **J. Andreae** te **Diever**, die 41 van de 80 uitgebrachte stemmen op zich verenigde tegen 39 stemmen, uitgebracht op den heer H. Snijder te **Havelte**, terwijl de heer B. J. Kooistra te **Beilen**, periodiek afgetreden, met 77 van de 80 uitgebrachte stemmen, waar onder 3 blanco, werd herkozen.

Beide heren aanvaardden onder dankzegging voor het in hen gestelde vertrouwen hun benoeming.

Alvorens dit punt der agenda werd afgehandeld, herdacht de voorzitter nog met enige woorden van waardering en dankbaarheid den heer Harsema, die kort na de vorige algemene vergadering door den dood werd weggerukt.

Nadat bij de rondvraag gebleken was, dat niemand meer het woord verlangde, sloot de voorzitter met een woord van dank voor de opkomst én de aangename wijze, waarop deze vergadering verliep, de bijeenkomst.

Provinciale Drentsche en Asser courant 07-12-1939

TER AARDEBESTELLING VAN DEN HEER
J. HUGES, IN LEVEN LID VAN
PROVINCIALE STATEN.

Woensdagmiddag vond op de Zuiderbegraafplaats te **Assen** onder enorme belangstelling de teraardebestelling plaats van den heer J. Huges, in leven lid van de Provinciale Staten van Drenthe.

Reeds lang vóór de aankomst van den stoet hadden zich talrijke belangstellenden op de begraafplaats verzameld.

Hierna sprak de heer S. F. van Hasselt, directeur van het **Botercontrolestation „Assen“**, van welke instelling de overledene meer dan 20 jaren als voorzitter van het bestuur en van de commissie van toezicht is werkzaam geweest. Spreker merkte op, dat de oordeelkundige leiding van den overledene noode gemist kon worden en memoreerde de groote verdiensten van wijlen den heer Huges voor de zuivelindustrie, niet alleen voor dit gewest, doch landelijk.

NvhN 1939-05-15

Lezing Boijenga Bond van oud-leerlingen L-winterschool

De Bond van Oud-Leerlingen van Rijkslandbouwwinterscholen in Drenthe hield Zaterdag in de groote zaal van Bellevue te Assen zijn eersten ontwikkelingsdag onder leiding van den heer G. Dieters te Annerveen.

Landbouw en Coöperatie.

De eerste der drie inleiders voor dezen dag was de heer G. van Sluis te Gasselternijveen, die als onderwerp had gekozen: „Hoe staan wij tegenover de landbouwcoöperatie en de landbouworganisatie?“ Spr. merkte allereerst op, dat wanneer men den toestand in de provincie beziet, gezegd kan worden, dat degenen, die het zaad der coöperatie hebben gestrooid, niet ontevreden kunnen zijn. Zoowel op het gebied van den zuivel als op ander terrein wordt daarvan het bewijs geleverd.

[...]

Tenslotte behandelde de heer Van Sluis den toestand op het zuivelgebied. Ofschoon de coöperatieve gedachte hier goed ontwikkeld is, is op dit terrein zeer zeker nog wel voor eenige verbetering vatbaar. Spr. had daarbij speciaal op het oog de losse leveranciers, die nog aan verschillende fabrieken hun melk leveren. Hij achtte het voorts onnoodig, dat er in Drenthe twee provinciale organisaties op zuivelgebied bestaan en hoopte, dat de D.B.K. zich bij den Drentschen Zuivelbond zou aansluiten.

[....]

De heer Tj. W. Boijenga, secretaris van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe, sprak over „De kwaliteit van onze melk”. In het bijzonder behandelde spr. de winning en de behandeling van de melk op de boerderij, waarbij hij er op wees, dat, indien de fabriek een slecht product maakt, dit veelal wordt geweten aan de capaciteiten van directeur of personeel, doch in feite het gevolg is van onvoldoende zorg van den veehouder.

Spr. noemde ook het produceeren van kaas uit gepasteuriseerde melk, dat in 1920 in het Oosten van ons land werd ter hand genomen. Het product van de gepasteuriseerde melk is minder dan het oorspronkelijke en spr. noemde het zelfs niet onmogelijk, dat de productie van kaas uit gepasteuriseerde melk zal worden verboden, omdat onze melk voor dit doel onvoldoende is.

Hij concludeerde tenslotte dan ook dat zoowel ten aanzien van de boter als te aanzien van de kaas het duidelijk is, dat al aandacht zal moeten worden besteed aan kwaliteitsverbetering. Spr. veronderstelde, dat wel 80 of 90 pct. van alle boeren goede melk leveren, doch deze medewerking wordt weer teniet gedaan door de onverschilligheid van de overigen. Om ook deze achterblijvers in het gareel te krijgen zou de melk eigenlijk naar de kwaliteit moeten worden uitbetaald (zooals te Hoogeveen). De heer Boijenga meende te weten, dat de regering overweegt om dit zelfs verplichtend te stellen, doch z.i. dient de veehouder zelf alles te doen om dien maatregel te voorkomen.

[....]

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1939-05-20

Verslag Algemeene Vergadering van den Drentschen Zuivelbond **De zuivelpolitiek der regeering aan de beoordeeling onderworpen** **De gebeurtenissen van 1938**

ASSEN – In den Foyer van het Concerthuis te Assen vond heden de algem. vergadering plaats van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe, onder voorzitterschap van den vicevoorzitter, den heer W. Stapel van De Wijk, bij afwezigheid van den heer L. Dekker van Pesse, die wegens familieomstandigheden verhinderd was deze vergadering te presideeren.

De vergadering werd door den heer Stapel geopend met een welkomstwoord, waarin hij speciaal sprak tot den heer J. A. Geluk, de secretaris van den FNZ., die de Zuivelpositie van ons land onder de loupe zou nemen. Voorts bepaalde spr. de aandacht van de aanwezigen bij hetgeen er op zuivelgebied de belangstelling vraagt.

De vooruitzichten van de zuivel, zoo begon spr., zijn zeer somber. Een slechte clearingverhouding met Duitschland is mede de oorzaak hiervan. Wanneer men er niet in slaagt hierin verandering te brengen, en krijgt daarnaast de boter geen ruimere plaats op de binnenlandsche markt, tengevolge waarvan er steeds grootere hoeveelheden naar de Engelsche markt moeten

worden geëxporteerd, soms tegen zeer lage prijzen, dan zal onze zuivelbereiding en daarmee onze veehouderij in een slechte positie blijven staan.

Volgens de eerste gegevens van onze Controledienst is de melkprijs over het 1 Mei afgesloten boekjaar van een boter- en kaasfabriek ongeveer 0,08 cent per pct. vet lager geweest dan het vorige boekjaar. Dit wordt per kg. melk met 3,4 pct. vet ongeveer een derde cent per kilo melk. Dit is vooral het gevolg van de zeer lage kaasprijzen in dit voorjaar. Deze zijn zoo laag geweest, dat zelfs de netto prijs van de ondermelk beneden het nul-punt heeft gelegen.

Waar de ondermelk in normale tijden ongeveer het vijfde deel van de totale melkprijs be draagt, geeft dit thans wel een somber beeld. Ook nu ligt de netto-prijs van de ondermelk maar zeer weinig boven het nul-punt en is deze voor de zuivelbereiding zoo goed als waarde loos. Maar, aldus spr., wanneer wij het ondermelkvraagstuk bekijken uit het oogpunt van voe derwaarde voor ons geheele land, dan behoeven wij ons daarover niet ongerust te maken, mits allen meewerken en mits onze Minister in deze ook de noodige maatregelen wil nemen.

Het melkpoeder en de mengvoeders.

Wanneer wij zien, welke groote hoeveelheden dier- en vischmeel in ons land worden inge voerd ('t vorige jaar 30 á 40 mill. kilo) en wij zien, dat de voedingswaarde van visch- en dier meel tegenover melkpoeder niet ver uiteenloopt en zien wij dan de prijs welke voor deze inge voerde artikelen betaald wordt en daarnaast de lage prijs waarvoor de melkpoeder wordt ver kocht en geëxporteerd, dan zou de Nederlandsche veehouder verstandiger doen en voordeeli ger uit zijn door aan de bovengenoemde ingevoerde artikelen niet de voorkeur te verleen en.

Laat ook hier de boer zijn organisatie, waarbij hij zijn mengvoeders betreft vragen of nog be ter van deze eischen, dat in plaats van de ingevoerde artikelen zijn eigen product de melkpoe der wordt verwerkt. Werd dit doorgevoerd en wordt in alle voeders waarin dit mogelijk is melkpoeder gebruikt, dan waren er geen melkpoedermachines genoeg in ons land om deze te bereiden. Doch zoover gaan onze verwachtingen niet eens. Als eerst maar eens een behoorlijk kwantum werd afgenomen, dan was dit al een heele steun.

De kaasmarkt zou hierdoor in de eerste plaats zeer zeker ten goede, worden geïnvloed. De Al gemeene Nederlandsche Zuivelbond (FNZ.) heeft aan dit vraagstuk zijn volle aandacht ge schonken en getracht een regeling te krijgen voor het uit de markt nemen van melkpoeder te gen een zekeren prijs en deze te bestemmen voor veevoeder, door ze op te nemen in de meng voeders.

Van de zijde der boerenorganisaties en hare vertegenwoordigers is herhaaldelijk getracht in deze tot een oplossing te komen. De krachten, welke dit streven tegenwerken, zijn blijkbaar sterker geweest dan zij en ter elfder ure is een regeling gekomen, die niemand bevredigt en die, zien wij het goed, practisch zoo goed als geen effect zal hebben.

Zoo zien wij, aldus spr., dat de magere melkpoeder met een voedingswaarde voor het vee van ongeveer 12 gulden per 100 kg. wordt uitgevoerd tegen een prijs van 8½ gulden per 100 kg. De veehouder krijgt hiervoor dan weer in de plaats het ingevoerde dier- en vischmeel. Hoe veel boerengeld gaat hierdoor verloren ? Ongetwijfeld zal men de vraag stellen, waarom wordt hierin dan geen verandering gebracht. Men voert hier de volgende bezwaren tegen een wijziging aan.

- 1) Door de beperking van de aanvoer van buitenlandsche voederartikelen lijden de scheepvaart en het havenbedrijf schade.

- 2) De handel in voederartikelen mist voor zoover deze zit tusschen het importbedrijf en de mengvoederbedrijven, een gedeelte van zijn omzet.
- 3) De mengvoederfabrikanten moeten aan bepaalde voorschriften worden gebonden wat de te gebruiken grondstoffen betreffen.
- 4) De ondermelk wordt in prijs verhoogd, zoodat de fabrikant die dit product als grondstof gebruikt, zich daardoor eenige winstmogelijkheid ziet ontgaan.
- 5) De melkpoederhandel wordt ten deele aan Regeeringsvoorschriften gebonden en een overheidsorgaan wordt in meer of mindere mate tusschen koper en verkoper geplaatst.

Deze bezwaren zullen voor de groepen, waarop ze betrekking hebben, in meer of mindere mate bestaan, maar spr. vraagt zich af of dit nu opweegt tegen het zeer groote boerenbelang, dat hier op het spel staat. Volgens zijn inzichten is het plicht der Regeering hierin zoo spoedig mogelijk verandering te brengen. En men kan, wanneer men maar wil, een anderen weg volgen.

Vergadering, zoo zeide spr., laten wij als boeren in dezen actief zijn en steeds meer onze organisatie versterken. Want alleen door eendrachtig samenwerken kan men iets bereiken. Laat iedere boer zich dat vooral in dezen benardden tijd goed voor oogen houden.

Uw bestuur zal deze gedachte krachtig uitdragen en propageeren. Hiervoor heeft het bestuur, zooals straks uit de mededeelingen zal blijken, een commissie voor Landbouw-coöperatie ingesteld. Ik wil de hoop uitspreken, dat deze commissie ook voor onze provincie tot zegen van onzen boerenstand werkzaam mag zijn.

Tegen de veehouders, die ons vragen, waarom hun fabriek geen lid is van den Drentschen Zuivelbond, zegt het bestuur steeds, dat ons niets aangenamer zou zijn, dan dat zoo spoedig mogelijk alle fabrieken welke thans in onze provincie nog buiten het organisatieleven staan, mogen beseffen, dat het hun plicht is zich bij de organisatie aan te sluiten en niet langer afzijdig te blijven staan.

Vanwege het DLG. is een verzoek tot uw bestuur gericht of dit genegen was, onder leiding van het DLG. een bespreking te houden met het bestuur van de DBK. Het bestuur van den DZB. heeft zich hier direct voor verklaard. Maar tot onze groote teleurstelling kreeg het later de mededeeling dat het bestuur van de DBK., geen bespreking wenschte te houden met het DLG. of uw bestuur.

Vergadering, ik wil. zoo zeide spr., hier namens het bestuur zeggen, dat wij deze houding van het bestuur van de DBK. ten zeerste betreuen. Het bestuur is ten allen tijde bereid een bespreking te hebben met het bestuur van de DBK., opdat ook in onze provincie de veehouder, die zijn melk levert aan een coöp. fabriek, als een man is opgenomen in het verband van onze organisatie. Dat dit spoedig zoo moge worden is onze wensch.

Wat er in het jaat 1938 voorviel

Aan het jaaroverzicht ontleenen wij, dat het aantal gewone leden van den bond 39 bedraagt na de toetreding van de bedrijven te **Gieterveen** en **Odoorn**. Deze 39 fabrieken verwerken ongeveer 205 miljoen kilo melk.

Het aantal buitengewone leden bedraagt 30.

In 1937 werd door den FNZ. ingesteld een commissie voor coöperatie, welke tot taak heeft de leiding te geven aan de georganiseerde propaganda voor de coöperatieve melkverwerking en de belangstelling van den boer voor de coöperatieve zaak sterker te maken.

De FNZ. heeft zich tot de bonden gericht met het verzoek om, voorzoover dit nog niet was geschied, ook provinciaal z.g. *coöperatie-propaganda-commissies* in het leven te roepen. Het bestuur van den DZB. (DBvCZ) was inderdaad van meening, dat het gewenscht was ook in Drenthe een dergelijke commissie in te stellen en voerde besprekingen met het DLG., de A.B.T.B., C.B.T.B., V.B.B. en Landbouw & Maatschappij. Het is echter niet gelukt een dergelijke commissie op te richten. Gezien echter het groote belang, dat hier op het spel staat heeft het bestuur gemeend toch een commissie te moeten instellen nu uitgaande van den Zuivelbond alleen. Deze commissie, genaamd „*Commissie voor Landbouw-Coöperatie in Drenthe*”, bestaat uit 7 leden, waarvan 3 leden uit het bestuur van den Bond, t.w. de heeren L. Dekker, J. Homan en Tj. W. Boijenga, 3 leden uit de besturen en directeuren der aangesloten fabrieken, t.w. de heer J. G. Aukema te **Roden**, G. Davids te **Norg** en K. Zilver te **Kolderveen** en 1 lid uit de Drentsche Exportslachterij, t.w. de heer H. Meijeringh Jzn. te Gieten, gedelegeerd commissaris dezer slachterij. Deze commissie zal zeer binnenkort worden geïnstalleerd en kan dan met haar werkzaamheden beginnen.

De boter- en kaaskeuringen.

Sedert 1 Jan. 1938 wordt de boter van den DBvCz. gekeurd bij een ouderdom van 12 dagen. De ervaringen van het eerste jaar, dat aldus werd gekeurd, zijn wel deze, dat wij met dezen stap een stap in de goede richting hebben gedaan.

In Febr. vond in Assen een gemeenschappelijke keuring plaats met de juryleden van den Geld.-Overijsselschen Zuivelbond.(GOZ.) Het streven van den FNZ. tot wederinstelling van de destijds gehouden centrale boterkeuringen, waaraan alle bonden dienen deel te nemen, wordt, aldus het verslag door den Zuivelbond toegejuicht.

Dit streven naar meerdere uniformiteit kan sterk meehelpen onze boter in kwaliteit te doen verbeteren, vooral met het oog op de verschillende eischen, welke thans bij de keuringen worden gesteld. Een goede stap zou b.v. reeds zijn, dat alle keuringen werden gesteld op 12 of 14 dagen. Bij den FNZ. is erop aangedrongen zoo spoedig mogelijk genoemde centrale keuringen weer in te voeren.

De belangstelling voor de kaaskeuringen blijft ondanks de geringe kaasproductie goed. De commissie daartoe verheugt zich hierover zeer en ziet hierin een aansporing om op den ingeslagen weg door te gaan in het belang van onze kaasbereiding. Waar van andere zijde steeds krachtiger pogingen worden aangewend om een verbod te krijgen van het bereiden van kaas uit gepasteuriseerde melk, zal de commissie van haar kant al het mogelijke doen om de kwaliteit van onze gepasteuriseerde kaas naar boven te brengen. Proefnemingen met pasteurisatie der melk op lage temperatuur hebben de commissie de wetenschap verschaft, dat het mogelijk is den smaak van het rauwe product zeer dicht te benaderen. Besloten werd om aan de fabrieken ieder jaar een verklaring af te geven, dat aan de kaaskeuringen wordt deelgenomen met vermelding van de daarbij behaalde resultaten. Evenals bij de boterkeuringen wordt ook bij de kaaskeuringen door gezamenlijke keuringen met andere bonden getracht de uniformiteit te bevorderen.

De controle op de fabrieken en op de kwaliteit harer producten.

Van de 39 fabrieken worden thans 36 van bondswege gecontroleerd. De administratieve controle vindt als regel eens per drie maanden plaats. Ook aan de controle op het vetgehalte-onderzoek en op de weegwerktuigen nemen 36 van de 39 fabrieken deel.

Wanneer op 1 Sept. a.s. het verplichtend wordt gesteld door den minister, dat de fabrieken de melk uitbetalen naar gewicht en naar vefgehalte spreekt het welhaast vanzelf, dat hieraan ook een controle van overheidswage vast zit. Verwacht mag worden, dat deze controle zal worden opgedragen aan de bestaande controle-instanties.

Aangaande de pogingen om de kwaliteit van de melk en de producten te verhoogen wordt in onze provincie het gemis gevoeld van een deskundige bacteriologische voorlichting van bondswege. Aangedrongen werd reeds om ook in Drenthe evenals in andere provincies een bacteriologisch laboratorium in te richten.

Het bestuur heeft deze kwestie ernstig onder oogen gezien. Er wordt thans, meer dan ooit te voren, de noodzakelijkheid gevoeld, dat er meer moet gebeuren inzake de kwaliteitsverbetering van de melk en haar producten en het bestuur is van meening, dat ook in Drenthe op dit gebied meer kan gebeuren. Het heeft zich daarom op de hoogte gesteld van hetgeen in dezen geschiedt door andere bonden en overweegt thans of het mogelijk is ook in onze provincie van bondswege een bacteriologische controle in het leven te roepen. T.z.t. zal dit belangrijke en niet eenvoudige vraagstuk met de leden worden besproken.

De cursussen mochten zich den afgelopen winter in een groote belangstelling verheugen. Gehouden werden: een begincursus botermaker met 15 personen; een idem kaasmaker met 7 personen; een cursus centrifugist met 5 personen; en vervolgcursus botermaker met 6 personen; een idem assistent met 12 personen; een cursus machinist tevens voor ass. met 28 personen en een cursus boekhouden met 9 personen.

Van hen nemen dit jaar 20 personen deel aan de practijk-examens van den FNZ.

Waar de voor de zuivelpropaganda beschikbare gelden waren opgeteerd heeft deze een tijdlang zoo goed als stilgestaan. Ingaande dit jaar zijn echter voor dit doel weer gelden losgekomen. De propaganda is echter volledig gecentraliseerd, waardoor de provinciale kernen van het tooneel moesten verdwijnen en ondergebracht worden bij het Zuivelbureau te Den Haag.

De proeven inzake de bereiding van wol uit caseïne worden aan de coöp. condensfabriek te Leeuwarden met kracht voortgezet.

Op 1 Febr. j.1. werd een vergadering gehouden van de niet bij een verkoopvereniging aangesloten fabrieken. Besloten werd door een commissie, bestaande uit de heeren B. J. Kooistra, Beilen, voorzitter; H. Dekker, Kolderveen; L. Dekker, Pesse; W. v. d. Spoel, Assen; H. Vrieling, Hoogersmilde en de secretaris, na te doen gaan of het mogelijk en gewenscht is deze z.g. vrije fabrieken tot een of andere combinatie te vereenigen met het doel deel te kunnen nemen aan de exportregeling. De commissie zal met de ook in andere provincies opgerichte zelfde commissies trachten samen te werken.

De resultaten van het onderzoek van den Gezondheidsdienst van dezen winter zijn als volgt: Voor de afdeeling A zijn van 2268 veehouders 25 duizend dieren onderzocht. Hiervan reageren 550 dieren of 2,2 pct. Van de 2268 stallen waren 2061 of 91 p,t. geheel t.b.c.-vrij. Bij de B-afdeeling waren aangesloten 272 veehouders met 2755 dieren. Hiervan reageerden 400 dieren of 14% pct. Het aantal vrije stallen bedroeg 166 of 61 pct.

De grootste problemen bij de bestrijding vormen wel de aankopen. Om den handel in reactievrij vee in betere banen te leiden werd een tweede verkoopdag van enkel reactievrij vee georganiseerd.

NvhN 1939-12-21

Algem. ledenvergadering Bond van Zuivelfabrieken in Drenthe

ASSEN: Deze door den heer L. Dekker uit Pesse gepresideerde bijeenkomst, werd bijgewoond door de heeren Koster en Geluk, resp. voorzitter en secretaris van den FNZ.

De voorzitter zei in zijn openingsrede o.m. dat ook de zuivel terdege de ontwrichting door den internationalen toestand ondervindt in de afzet van de zuivelproducten. Speciaal de houding van Engeland veroorzaakt moeilijkheden.

In korten tijd is de consumptie van boter daar teruggelopen van 9000 tot 5000 ton per week. Zelfs nu, half December, bij een lage productie, kan de boter niet geplaatst worden en spr. vroeg zich af, waar dat straks bij de volle productie op uit moet loopen. Wanneer wij met het grootste gedeelte van deze export zoo vast zitten, is het dan geen taak onzer regeering, om meer- plaats op de binnenlandsche markt in te ruimen voor onze boter, aldus de voorzitter?

Hij vroeg zich af, wat toch de reden is, dat de regeering niet kan besluiten boter aan de militairen te verschaffen in plaats van het surrogaat margarine, bereid uit ingevoerde grondstoffen. Spr. kon hieromtrent allerlei gissingen maken maar het raadsel blijft onopgelost. Het is de plicht van de zuivelorganisatie niet bij de pakken neer te zitten, maar hiertegen op te komen, opdat dit onrecht spoedig moge verdwijnen. De binnenlandsche afzet zou, indien leger en vloot boter kregen, stijgen met 7 mill. kg. boter per jaar.

Spr. zag de toekomst voor de veehouderij donker in. Wel heeft de Minister, mede op sterken aandrang van den FNZ. en de 3 C.L.O. den winterprijs voor boter verhoogd van f 1.45 op f 1,60 per kg., doch gezien de sterk verhoogde productiekosten tengevolge vooral van den ingetreden oorlogstoestand, is deze verhooging niet voldoende.

Komende op de kaasprijzen, zei de heer Dekker, dat, toen de prijzen daarvan opliepen, niet als gevolg van een beteren export, doch meer als gevolg van een zekere speculatie, dus kunstmatig, de toeslag op de kaas werd gehalveerd. Dit geschiedde zonder tevoren overleg met de zuivelorganisatie te plegen. De kaasprijzen stortten spoedig weer ineen, de gehalveerde toeslag bleef ongewijzigd. Het gevolg was, dat de kaaswaarde van de ondermelk het nulpunt spoedig weer bereikte. De FNZ. heeft in dezen stappen bij de regeering gedaan.

Op voorstel van het bestuur werd na deze rede de coöp. Zuivelfabriek te Annerveenschekanaal⁷³ als gewoon lid van den Bond toegelaten.

Uit de zeer uitgebreide mededeelingen van den secretaris, den heer Ti. W. Boijenga te Assen, bleek, dat het aantal leden steeg tot 40.

Deze 40 fabrieken verwerkten in het j.l. Mei afgesloten boekjaar totaal ongeveer 208 mill. kg. melk. Nog 6 fabrieken staan thans buiten den Bond. Die zijn vereenigd in de D.B.K. Het DLG. tracht toenadering tusschen beide organisaties tot stand te brengen, hetgeen de Zuivelbond toejuicht. Het aantal buitengewone leden bedraagt 29.

De boterkeuringen verliepen normaal. De boter werd, zulks in tegenstelling met alle andere keuringen in den lande, gekeurd bij een ouderdom van 12 dagen. (Andere keuringen 7 of 8

73 Merk op dat deze – kleine – fabriek vlak over de ‘grens’, in de provincie Groningen stond! (ZHN.)

dagen). Ondanks de verzwaarde eischen kwamen thans nog 26 van de 39 bedrijven voor een diploma in aanmerking.

De administratie contróle vindt thans plaats aan 37 van de 40 fabrieken. Aan de technische contróle nemen thans alle 40 fabrieken deel.

Op 14 October werd een commissie voor Landbouwcoöperatie geïnstalleerd. De bedoeling is om te beginnen met Januari a.s. op een viertal plaatsen, n.l. Emmen, Havelte, Roden en Rolde z.g. voorlichtingsavonden te organiseren.

De plannen tot inrichting van een bacteriologisch laboratorium zijn in verband met de onzekere tijdsomstandigheden voorloopig opgeborgen.

De proeven inzake het bereiden van wol uit caseïne worden onverminderd voortgezet.

Bij de bestuursverkiezing werden de heeren H. Dekker, Nijeveen, H. Hiddingh, Westerbork en H. Vrieling, Hoogersmilde, die periodiek aftraden, herkozen. Als lid voor de commissie voor de jaarcontróle werd de fabriek te Zuidlaren aangewezen. In de commissie voor Onderwijs werd de heer P. Nijhoff, Noordbarge gekozen en in de Contact-Commissie voor Aankoop de heer J. Schoenmaker, Westerbork.

De begroting 1940 werd vastgesteld met een eindcijfer van f28.595, waaronder een sluitpost van f548.

Op voorstel van den heer P. van Veen, Hooghalen, om nog eens op de houding ten aanzien van de margarine te wijzen, werd besloten dat nogmaals bij den FNZ. op krachtige maatregelen zal worden aangedrongen. Aan het slot van de ochtendvergadering werd nog het woord gevoerd door den heer Koster, voorzitter van den FNZ., die zeer ingenomen was door de eensgezindheid in den Drentschen Zuivelbond. Hij hoopte dat deze samenwerking zou mogen blijven.

Des middags werd de nieuwe geluidsfilm van den FNZ. „*Het belang van den Boer*” vertoond, ingeleid door den heer Geluk.

1940

Bron: boek 'ZÓÓ is DRENTHE' - 1940

Zuivelbereiding in Drenthe 1940 door Boijenga

Foto: uit 50 jr. Dr. Bond 1947

DE ZUIVELBEREIDING IN DRENTHE

DOOR T.J. W. BOIJENGA, SECRETARIS BOND VAN COÖP. ZUIVELFABRIEKEN IN DRENTHE

Onze Provincie staat in de overige delen van ons land nog vrij algemeen bekend als het land van hei en struik. Een bezoek aan en een reis door Drenthe zal voor al degenen die deze mening nog hebben een ware verrassing zijn. Zij toch zullen met eigen ogen kunnen aanschouwen de grote ommekeer welke de laatste tientallen jaren heeft plaats gehad en nog plaats heeft. Vroeger uitgestrekte heidevelden, woeste gronden en voor het merendeel slechte wegen, thans vruchtbare akkers en groene weiden, doorsneden met goede brede wegen en kanalen. Het in cultuur brengen van zoo vele Hectaren woeste grond is ook oorzaak geweest dat de zuivelbereiding als onderdeel van de Veehouderij met sprongen bergopwaarts is gegaan.

De hoeveelheid geproduceerde melk is in Drenthe toch geweldig gestegen. In de eerste plaats door genoemde cultivering hiernaast echter ook doordat de opbrengst per dier aan melk en vet is gestegen. Men begreep hier n.l. evenals elders al spoedig dat door een doelmatige fokkerij deze opbrengst belangrijk was te verbeteren, hetgeen de economie van het bedrijf vanzelfsprekend zeer ten goede komt. Hoezeer de melkproductie de laatste jaren is toegenomen leren ons de volgende cijfers. Zoo bedroeg de melkproductie in Drenthe (in ronde cijfers) in :

1915 132 miljoen Kilo

1925 175 " "

1930 230 " "

1938 280 " "

gemiddelde vetgehalte van deze melk steeg van 3.10% tot 3.40%.

50 Jaar en langer geleden werd de melk tot waarde gebracht door deze op de boerderij te verwerken tot boter. Deze boter werd door de kleine boer meestal bij de winkelier geruild tegen alle mogelijke winkelwaren. De meer grotere boeren „verkochten” hun boter op de markt aan de boterhandelaar (tevens foerageleverancier). Hoe meer lijnkoeken hij van deze kocht, hoe meer hij voor zijn boter kreeg. Het zou me te ver voeren lang stil te staan bij de grote bezwaren welke aan deze werkwijze vastkleefden. Een feit is het dat deze ongewenste toestand, naast een steeds groter wordende drang tot samenwerking (welke waarschijnlijk wel een gevolg was van het eerste) tengevolge hadden dat er zuivelfabrieken ontstonden. Zoo werd in 1888 in Rogat de eerste en in 1889 in Dalen de tweede Drentsche zuivelfabriek opgericht. Nadien verrees de ene fabriek na de andere. Bijna elk dorp kreeg zijn zuivelfabriek.

De melk werd voortaan machinaal, door de centrifuge, gesplitst in room en ondermelk. (Op de boerderij ging dit langs natuurlijken weg door de melk zgn. te laten opromen). De room werd

gekarnd tot boter en de ondermelk ging terug naar de boerderij als veevoeder, voor varkens en kalveren.

Toen in de naoorlogse jaren⁷⁴ de waarde van de ondermelk verwerkt tot zuivelproducten hoger was, belangrijk hoger zelfs, dan de waarde als veevoeder, ging men ook hier de bakens verzetten. Ook in Drenthe ging men toen, althans een gedeelte der ondermelk verwerken tot kaas, melkpoeder, caseïne en of gecondenseerde melk. Op de boerderij werd de ondermelk geheel of gedeeltelijk vervangen door andere meest ingevoerde veevoerders.

Was het aanvankelijk zoo dat bijna ieder dorp zijn zuivelfabriekje had, spoedig bleek wel dat voor een economisch werken deze fabriekjes in vele gevallen toch te klein waren. Meerderen verdwenen dan ook of voegden zich met andere samen tot grotere bedrijven. Dit werd ook nog in de hand gewerkt door de aanleg van goede wegen en door het autovervoer, waardoor afstanden niet meer bestaan.

Thans in 1939 bedraagt het aantal zuivelfabrieken in Drenthe 57. Op een na hebben al deze fabrieken de Coöperatieve vorm aangenomen. Eén fabriek, een betrekkelijk kleine melkinrichting in Meppel is particulier bezit. Deze fabrieken ontvangen per jaar 280 miljoen Kilo melk. (de grootste 23, de kleinste 4 milj.⁷⁵). Behoudens het gedeelte van deze melk dat in directe consumptie wordt gebracht wordt ze verwerkt tot zuivelproducten.

Alle fabrieken produceren boter, 24 fabrieken maken naast boter ook kaas, 10 fabrieken melkpoeder, 2 gecondenseerde melk, 2 caseïne en 5 roomijs.

Per jaar worden gemiddeld geproduceerd in Drenthe :

Boter	9	á	10	miljoen	Kilo
Kaas	4	"	5	"	"
Melkpoeder	3		"	"	"
Gecond. melk	4		"	"	"
Caseïne	20			Duizend	"

De afzet van deze producten geschiedt ten dele door de fabrieken individueel en ten dele gecombineerd. Zo zijn 30 Drentsche fabrieken lid van een Coöperatieve zuivelverkoopvereniging, de Nationale Coöp. Zuivelverkoop Centrale (NCZ.) gevestigd te Amsterdam welke van totaal 64 zuivelfabrieken de boter en van een kleiner aantal een gedeelte van de kaas coöperatief afzet, grotendeels over de grenzen.

Wat de inrichting van onze fabrieken betreft, kunnen we constateren dat ook in dit opzicht Drenthe met haar tijd is meegegaan. Voorzien van de meest moderne werktuigen en machines, naast vakkundige leiders en personeel, kunnen deze fabrieken wedijveren met ieder ander district wat ook duidelijk tot uiting komt in de kwaliteit der producten.

Wat de verdere organisatie betreft hebben de meeste Drentse zuivelfabrieken begrepen dat zij als eenling niet veel betekenen en tot stand kunnen brengen. 40⁷⁶ Fabrieken zijn dan ook verenigd in de *Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe*, een organisatie welke reeds

74 Eerste wereldoorlog!

75 Wat niet klopt!, er waren meerdere fabrieken in 1939 van ca. 2 miljoen KG.

76 De niet leden hadden zich verenigd in de Drentse Boter en Kaaskeurings Vereniging (D.B.K.), kort na het uitkomen van het boek 'Zóó is Drenthe', waar bovenstaande tekst in stond - begin 1940- , zouden alle coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe lid worden van de Drentse Zuivel Bond en werd de D.B.K. opgeheven.

spoedig na het ontstaan der zuivelfabrieken werd opgericht, n.l. in 1897. Met de 7 andere Provinciale Bonden vormt hij weer de *Algemeene Nederlandsche Zuivelbond* (FNZ.) welke gevestigd is in den Haag en omvat 425 Coöperatieve zuivelfabrieken, verwerkende totaal 2600 Miljoen Kilo's melk.

Tot de voornaamste werkzaamheden van den Drentsen Zuivelbond behoren :

4. Samenwerking en wederkerige voorlichting in alle zaken, die een voordelige exploitatie van de zuivelfabrieken kunnen bevorderen.
5. Het bevorderen van de goede naam en de afzet der zuivelproducten in binnen- en buitenland.
6. Het geregeld houden van keuringen van zuivelproducten ter opvoering van de kwaliteit hiervan.
7. Het aankopen en controleren van bij de zuivelbereiding benodigde hulpstoffen.
8. Het controleren van de administratie en het bedrijf aan coöperatieve zuivelfabrieken.
9. Het bevorderen van de goede samenwerking tussen naburige fabrieken.
10. Het geven van voorlichting omtrent het technisch bedrijf, alsmede het nemen van die maatregelen welke bevorderlijk zijn tot het verkrijgen van goed geschoold personeel aan de bij den Bond aangesloten bedrijven.
11. Het verstrekken van inlichtingen omtrent soliditeit van afnemers.
12. Het nemen van proeven, en het verrichten van onderzoekingen in het belang van het zuivelbedrijf.
10. Het bevorderen van de goede toepassing der Coöperatieve beginselen.

We kunnen constateren dat deze Zuivelorganisatie een groot aandeel heeft gehad in de groei en bloei van de Drentse Coöperatieve zuivelbereiding.

Ik hoop, dat het me enigszins is mogen gelukken in de bescheiden ruimte die me is toegemeten, duidelijk te maken van welk een grote betekenis de zuivelindustrie, DE industrie van Drenthe, is voor de veehouderij in de eerste plaats, doch in niet mindere mate voor het gehele platteland, ja voor de gehele Provincie.

NvhN 1940-02-17

Drentsche Boter- en Kaaskeuringsvereniging⁷⁷ tot opheffing besloten

In het Stationskoffiehuis te Assen vergaderden de leden van de *Drentsche Boter- en Kaaskeuringsvereniging*, onder presidium van den heer R. J. Lubbers te Zweeloo.

Van de 16 Drentsche bedrijven waren er 12 vertegenwoordigd. In zijn openingswoord deelde de voorzitter mede, dat deze vergadering zeer zeker de laatste vergadering zal zijn van de „D.B.K.”, aangezien de plannen tot het aangaan van een fusie met den *Drentschen Zuivelbond* thans zoover zijn gevorderd dat het bestuur van de D.B.K., meent dat men tegen 1 Maart 1940 het lidmaatschap van den *Drentschen zuivelbond* kan aanvragen.

⁷⁷ D.B.K. Opgericht 2 januari 1929 gevestigd te Assen

De totale ontvangsten hebben bedragen *f*3.955,79 en de uitgaven *f*3.865,55, zoodat er een batig saldo is geboekt van *f*90,24.

Blijkens den uitslag van de gehouden boterkeuringen over het jaar 1939 kon aan 13 bedrijven een diploma worden uitgereikt en wel in volgorde aan: 1. Oosterhesselen met 73.06 p. 2. Eemster en Leggeloos met 72,81 p. 3. Diever met 72.48 p. 4. Vries met 71.71 p., 5. Zuidwolde met 71.50 p. 6. Dwingeloo met 71.25 p. 7. Rolde met 71.04 p. 8. Coevorden met 70.65 p. 9. Zweeloo met 70.00 p., 10. Nijeveen met 69.73 p., 11. Oud-Schoonebeek met 68.98 p. 12. Anloo met 68.83 p. en 13. Ruinen met 68.80 p.

Van de bovengenoemde bedrijven kon aan de fabrieken te Eemster en Leggeloos, Vries, Rolde en Zweeloo, wegens het behalen van 10 jaarlijksche diploma's, het eere-diploma worden uitgereikt.

Vervolgens werd met algemeene stemmen besloten de vereeniging „D.B.K.” per 29 Febr. 1940 te ontbinden en tegen 1 Maart e.k. het lidmaatschap van den Drentschen Zuivelbond aan te vragen voor en namens de coöperatieve Zuivelfabrieken te Anloo, Coevorden, Diever, Dwingeloo, Eemster en Leggeloos, Nijeveen, Nieuw-Schoonebeek, Oud-Schoonebeek, Oosterhesselen, Ruinen, Rolde, Vries, Wapse, Weerdinge, Zweeloo en Zuidwolde. Van de tegenwoordige bestuursleden van de *Drentsche Boter- en Kaaskeuringsvereeniging* werden de heeren R. J. Lubbers te Zweeloo, E. Sportel te Zuidwolde (Dr.) en J. Andreae te Diever, aangewezen om zitting te nemen in het bestuur van den Drentschen Zuivelbond.

Bij de rondvraag werd door de vergadering nog de wenschelijkheid uitgesproken dat de Chr. Boeren- en Tuindersbond, evenals het Drentsch Landbouwenootschap ook een vertegenwoordigend, adviseerend lid krijgt aangewezen in het bestuur van den Drentschen Zuivelbond.

In zijn sluitingswoord bracht de voorzitter dank aan alle bestuursleden en beheerders der aangesloten bedrijven voor de medewerking, enz., gedurende het bestaan van de D.B.K. (11 jaren) ondervonden; voorts aan den heer H. J. Vonk, ambtenaar van de D.B.K. die straks als vast ambtenaar wordt tewerkgesteld bij den Drentschen Zuivelbond en aan de keurmeesters van de boterkeuringen T. Tiersma te Leeuwarden en L. Pasman te Meppel.

NvhN 1940-02-19

De Drentsche Zuivelfabrieken thans in één bond verenigd! De D.B.K. in den Zuivelbond opgenomen.

Zaterdag heeft te Assen in het Concerthuis een buitengewone vergadering van den Drentschen Zuivelbond plaats gehad onder leiding van den voorzitter, den heer L. Dekker uit Pesse. Van de 40 bij den Bond aangesloten fabrieken waren er 36 vertegenwoordigd. Mede waren aanwezig de heeren H. Meyeringh Jzn. uit Gieten en J. Homan uit Assen, resp. voorzitter en secretaris van het *Drentsch Landbouw Genootschap* (DLG.). Deze buitengewone vergadering was belegd naar aanleiding van een verzoek van het bestuur van de Drentsche Boter- en Kaaskeuringsvergadering (D.B.K.) om de 16 bij deze vereeniging aangesloten fabrieken en bloc aan te nemen als leden van den bond.

In een j.l. Woensdag gehouden vergadering heeft de D.B.K, met algemeene stemmen besloten de gestelde voorwaarden te accepteren en per 29 Februari a.s. de vereeniging te ontbinden. Het bestuur van den bond stelde Zaterdag voor deze voorwaarden eveneens aan te nemen, hetgeen na eenige bespreking met algemeene stemmen geschiedde.

De voorzitter sprak zijn groote vreugde uit over dit besluit, waardoor iets is geschied, wat in Drenthe nog niet eerder gekend is, n.l. alle zuivelfabrieken in één organisatie vereenigd onder de vlag van den F.N.Z.. Hij richtte een speciaal woord van dank tot voorzitter en secretaris van het D.L.G:- voor al hetgeen zij hebben gedaan om deze eenheid tot stand te brengen.

De heer Meyeringh, voorzitter D.L.G, feliciteerde de vergadering met het genomen besluit en zeide, dat het vooral de heer Homan, de secretaris, is geweest, die al het mogelijke heeft gedaan om deze eenheid tot stand te brengen. Hij wees er op, dat men in dezen tijd zich niet de weelde kan veroorloven gescheiden te werken. Er is voor de zuivel een stap in de goede richting gedaan en spreker was er van overtuigd, dat de fabrieken hiervan geen berouw zullen hebben.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1940-02-19

Verslag vergadering Drentsche Zuivelbond

**Drentsche Coöp. Zuivelfabrieken vormen één organisatie
Fusie tusschen D.B.K. en D.Z.B. definitief.**

ASSEN – Zaterdag waren in het Concerthuis de leden van den Drentschen Zuivelbond in buitengewone; vergadering bijeen. Van de 40 bij den bond aangesloten fabrieken waren 36 vertegenwoordigd met 114 personen. Eveneens waren aanwezig de heeren H. Men'eringh Jzn. 'en J. Homan, resp. voorzitter en secretaris van het Drentsch Landbouwgenootschap.

Deze buitengewone ledenvergadering was belegd naar aanleiding van het verzoek van het bestuur van de Drentsche Boter- en Kaaskeuringsvereeniging (DJ3.K.) om de 16 by deze vereeniging aangesloten fabrieken en bloc aan te nemen als leden van den bond.

In zijn openingswoord deelde de voorzitter, de heer L. Dekker te Pesse, onder meer mede dat op initiatief van den voorzitter en den secretaris van het D.L.G. een bespreking plaats heeft gevonden tusschen de besturen van de D.B.K. en den bond onder leiding van den heer Meijeringh ter bespreking van de wenschelijkheid en de mogelijkheid om de eenheid op zuivelgebied in Drenthe te verkrijgen. Het resultaat was dat men het eens werd over de voorwaarden waarop dit zou kunnen geschieden.

In haar Woensdag gehouden vergadering heeft de D.B.K. met algemeene stemmen besloten deze voorwaarden te accepteren en eveneens om ingaande 29 Februari de vereeniging te ontbinden. Het bestuur van den bond stelde voor deze voorwaarden eveneens aan te nemen. Na een korte bespreking werd het bestuursvoorstel met algemeene stemmen aangenomen. De voorzitter zegt dat door dit besluit iets is geschied wat in Drenthe nog niet eerder gekend is, n.l. dat alle zuivelfabrieken in één organisatie zijn vereenigd, onder de vlag van de F.N.Z. Spr. zei de leden dank voor het in het bestuur gestelde ve'i trouwen. Een . speciaal woord van dank richtte hij tot den voorzitter en den secretaris van het D.L.G. voor al datgene wat zij hebben gedaan om deze eenheid te bereiken.

De heer Meyerlngh feliciteerde de vergadering met het genomen besluit en deelde mede dat het vooral de heer Homan is geweest die al het mogelijke heeft gedaan om deze eenheid tot

stand te brengen. We kunnen ons de weelde niet veroorloven om in deze tyden gescheiden te werken, doch moeten samenwerken aldus sp. Er is door de zuivel een stap in de goede richting' gedaan. Spr is overtuigd dat de fabrieken hiervan geen berouw zullen hebben. Nadat nog enkele interne zaken waren besproken en de voorzitter de aanwezigen dank had gebracht voor de aangename en zakelijke besprekingen sloot de voorzitter deze belangrijke vergadering.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1940-03-20

Verslag Botercontrôlestation „Assen” („B.C.A.”).

ASSEN – Onder voorzitterschap van den Heer **H. Meijeringh** Jzn. te Gieten werd gisterenmiddag in het Stationskoffiehuis alhier een Algemeene Vergadering van aangeslotenen bij hét Botercontrôlestation „Assen” gehouden.

Van de 57 aangesloten zuivelbedrijven bleken 28 vertegenwoordigd te zijn, tezamen gerechtigd tot het uitbrengen van 78 stemmen. Alvorens tot de behandeling der agenda over te gaan, herdacht de Heer Meijeringh den sinds de vorige Algemeene Vergadering overleden Voorzitter, den Heer J. Huges, van wien men, zoo zeide spreker, kan zeggen dat hij „in het harnas” gestorven is, daar hij tot het laatst zijn werkzaamheden volledig heeft verricht.

Spreker memoreerde, dat de Heer Huges sinds 1918 Voorzitter van het Bestuur en sinds 1920 tevens Voorzitter der Commissie van Toezicht op het Station is geweest en gaf te kennen, dat met volle overtuiging kan worden gezegd, dat hij met zijn groote belangstelling voor de zuivelindustrie in het algemeen en voor het contrôlewezen op dat gebied in het bijzonder, een goed Voorzitter is geweest. Spreker twijfelde er dan ook niet aan, dat het B.C.A. de nagedachtenis van den Heer Huges in eere zal houden.

Spreker vermeldde voorts, dat het Bestuur hem verkoos om den overledene als Voorzitter op te volgen en dat hij deze functie gaarne heeft willen aanvaarden.

Na vervolgens met een woord van welkom de bijeenkomst te hebben geopend, deelde spreker in de eerste plaats nog mede, dat het Hoofdbestuur van het Drentsen Landbouwgenootschap den Heer H. Smit Jzn. te Ruinerwold in plaats van wijlen den Heer Huges tot Bestuurslid benoemde, dat het Bestuur daarop den Heer T. Brouwer in sprekers plaats tot vice-Voorzitter koos en dezen tevens aanwees, om de plaats van wijlen den Heer Huges in de Commissie van Toezicht in te nemen en ten slotte, dat in deze Commissie spreker thans als Voorzitter en de Heer Brouwer als Secretaris optreedt.

De rondgezonden notulen van de vorige Algemeene Vergadering werden hierna onveranderd vastgesteld.

Aangezien omtrent de vervolgens door den Directeur-Secretaris vermelde en, voor zoover noodig, toegelichte ingekomen en verzonden stukken niemand het woord verlangde, werden deze op voorstel van den Voorzitter voor kennisgeving aangenomen.

Tot deze stukken behoorden o.a.:

een gunstig antwoord van den Minister van Economische Zaken op een door de coöp. zuivel-fabriek „**Annerveenschekanaal**” ingediend verzoek, om, ondanks dat die Minister onlangs de provincie Drenthe als werkgebied van het BCA. had aangewezen en deze fabriek in de provincie Groningen, zij het dan zeer dicht bij de Groningsch-Drentsche grens, in de streek Kielwindeweer (gemeente Hoogezand) is gevestigd, toch aangesloten te mogen blijven bij het BCA., in verband waarmede in de Ministerieele Beschikking omtrent de werkgebieden der verschillende Botercontrôlestations, deze fabriek, bij wijze van „kring-afwijking”, bij het rayon van het BCA. werd ingedeeld;

een van de Centrale Commissie voor de Botercontrôlestations verkregen goedkeuring op het besluit van het Bestuur tot toelating van dé firma H. en T. Kingma, fabriek van melkproducten te **Meppel**, tot het BCA. op 1 Maart 1939;

een bericht van het Bestuur aan deze Centrale Commissie, dat het den Heer Meijeringh, in plaats van wijlen den Heer Huges, tot lid-vertegenwoordiger van het B.C.A. van dat lichaam had aangewezen;

een mededeeling van het Bestuur aan den Regeeringscommissaris voor den Akkerbouw en de Veehouderij, dat het bereid is, aan diens verzoek te voldoen, om den Directeur en het apparaat van het B.C.A., als Afdeeling Zuivelcontrole der Nederlandsche Zuivelcentrale, door het verstrekken van de noodige gegevens te doen medewerken aan de door den Centralen Crisis-Controledienst uit te oefenen zoogen. supercontrole op het bepalen van het gewicht en het vetgehalte van de door zuivelfabrieken van haar leveranciers ontvangen melk; diverse alsnog in de Rijksvoorschriften voor de Botercontrolestations aangebrachte wijzigingen en aanvullingen.

De hierna door den Voorzitter aan de orde gestelde rekening en verantwoording omtrent het finantieel beheer van het Station over 1939 werd, op grond der desbetreffende rapporten van onderzoek, zonder discussies onveranderd vastgesteld met een batig balans- en exploitatiesaldo van f 29916.

Vervolgens kwam de begroting voor het jaar 1940 in behandeling. Nadat omtrent een enkele post daarvan nadere inlichtingen waren verstrekt, werd ook deze, in inkomsten en uitgaven sluitende met een bedrag van f 16.464,60, zonder wijziging aangenomen.

Omtrent het punt: „Jaarverslag over 1939” werd door den Voorzitter medegedeeld, dat dit den aangeslotenen spoedig in druk zal worden toegezonden en hierna werd overgegaan tot de verkiezing van een Bestuurslid in de vacature, ontstaan door het aan het einde van 1939 periodiek aftreden van den Heer J. Andreae te Diever.

Met 77 van de 78 uitgebrachte stemmen en één blanco stem werd deze als zoodanig herkozen en verklaarde, onder dankzegging voor het opnieuw in hem gestelde vertrouwen, die functie gaarne weder te willen aanvaarden.

Nadat bij de rondvraag gebleken was, dat niemand meer het woord verlangde, sloot de Voorzitter met een woord van dank voor de opkomst en het aangename verloop der vergadering, vervolgens deze bijeenkomst.

Provinciale drentsche en Asser Courant 1940-05-24

Boijenga: De moeilijke tijdsomstandigheden voor de Drentsche Zuivelfabrieken

De secretaris van den *Drentschen Zuivelbond*, de heer T. Boijenga, schrijft in het *Drentsch Landbouwblad* van gisteren o.m. het navolgende:

“Voor onze Zuivelfabrieken brachten de gewijzigde omstandigheden groote, in menig geval bijna onoverkomenlijke, moeilijkheden en bezwaren met zich mee. Immers wij zitten in de periode dat de fabrieken op hoogste capaciteit werken, de periode van de hoogste melkproductie. Iedere onregelmatigheid geeft dan vanzelfsprekend stagnatie.

De volledige bezetting van ons land was inmiddels een feit geworden en het was zaak om ons zoo spoedig mogelijk aan de gewijzigde omstandigheden aan te passen.

Reeds de eerste dag van de bezetting werd het vervoer van de melk ten zeerste belemmerd door de vernielde bruggen. Het vervoer der melk zoowel per as als per boot zat vast. Met vereende krachten werd aan de opruiming gewerkt en we mogen wel aannemen dat, althans wat de wegen betreft, deze momenteel weer vrij zijn en de kanalen via herstelde of noodbruggen weer overbrugd zijn.

Van Bondswege zijn de voornaamste moeilijkheden meerdere keeren met de Deutsche autoriteiten besproken. Steeds weer hebben wij den indruk gekregen dat deze autoriteiten alle medewerking verleen en om de bedrijven zoo goed mogelijk te doen doorwerken. Natuurlijk zijn de vele en groote moeilijkheden niet alle in een handomdraai op te lossen, al meenen velen dit wel. Zoo zullen de meeste fabrieken groote bezwaren ondervinden met het aanvoeren der melk door het gebrek dat er is aan benzine. Ook dit is door ons met de Deutsche autoriteiten besproken. Het is ons hierbij wel duidelijk gebleken dat ook in de toekomst dit gebrek wel zal blijven bestaan en onze fabrieken zullen zich hebben in te stellen op het „ouderwetsche” vervoer, nl. paard en wagen. Misschien is het thans de tijd dat er meer wordt gedaan aan het maken van grensregelingen, opdat het vervoer zoo economisch hogelijk geschiedt en de routes niet meer door elkaar loopen.

Een andere moeilijkheid was wel de **afzet der boter**. In deze periode van hooge boterproductie (6000 vaten a 50 kilo per week alleen al in Drenthe) stapelt deze boter zich zoo op dat geen fabriek hiervoor ruimte, althans geschikte en gekoelde ruimte heeft.

De gekste geruchten inzake den afzet der boter bereikten ons. Zoo zouden er fabrieken zijn die voor abnormaal lagen prijs (ons werden zelfs prijzen van f 1,- per kilo genoemd) de boter verkoopen, ja zelfs „per emmer vol” aan de leden gaven zonder betaling. Misschien was een dergelijke zenuwachtige handeling in de eerste dagen wel verklaarbaar, verstandig was het in geen geval. Wij hebben van Bondswege dan ook de fabrieken direct geadviseerd alleen tegen normalen prijs de boter zooveel mogelijk „en detail” te verkoopen. Staan wij immers eenmaal met den detailprijs op een lager peil, dan is het de groote vraag of wij ooit weer met den prijs naar boven zullen kunnen.

Met medewerking van den Bond is voor den afzet der boter een voorloopige regeling gemaakt door de NCZ.

De meeste lezers weten dat een aantal fabrieken (o.a. 32 in Drenthe) de boter verkoopen via een coöp. verkoopvereniging, nl. de Nationale Coöperatieve Zuivelverkoopcentrale (NCZ.) te Amsterdam. De directeur van de NCZ. was reeds vorige Donderdag met zijn staf uit Amsterdam in Assen. Er volgden weer besprekingen met de betrokken Deutsche autoriteiten en een regeling werd door de NCZ. gemaakt om de boter voorloopig in Assen op te slaan in het koelhuis van de NCZ. en verder in de koelruimten van de exportslachterij te Assen.

Op ons verzoek konden ook de niet-NCZ. fabrieken desgewenscht aan deze regeling meedoen en zal de NCZ. deze boter plaatsen.

De spoorwagens hiervoor zijn op komst en wij kunnen verwachten dat binnenkort de groote voorraad boter, die thans in Assen zit, wordt afgeleverd. Hoewel de prijs nog niet definitief is bepaald, hebben wij toch gegronde hoop, dat deze behoorlijk zal zijn. Bijna alle fabrieken hebben hun overtollige boter thans gezonden en deze moeilijkheid is voorloopig van de baan.

Een verdere moeilijkheid waren **de financiën**. Vorderingen werden niet betaald. De producten nog niet afgezet. Er waren dus geen melkgelden beschikbaar. Wij hebben de fabrieken gead-

viseerd om de uitbetaling óf een periode uit te stellen óf, indien men nog over voldoende constanten beschikt of deze kan krijgen, een voorschot van bijv. 50 pct. op den melkprijs uit te betalen.

Wanneer wij de voorloopige melkprijs zetten op ongeveer 1,50 per procent vet dan zou in dit geval dus ongeveer 0,75 per procent worden uitbetaald.

Inmiddels werden ook met betrekking tot de financiën nadere voorzieningen getroffen. Het Post-Giroverkeer werd al spoedig weer vrij voorzoover het de overschrijvingen betrof. Fabrieken, die belangrijke bedragen op de postrekening hadden staan, konden deze nu op hun bankrekening doen overschrijven.

Verder vernemen wij hedenmorgen (22 Mei) dat de Boerenleenbanken deze week 50 procent van het benodigde melkgeld zullen kunnen betalen. Er is dus weer een begin en wij vertrouwen dat zeer spoedig dit percentage weer 100 procent zal bedragen, en de uitbetalingen van de melkgelden weer op normale wijze zullen kunnen geschieden.

Van den Voedselcommissaris, waarmee we geregeld contact houden, vernemen we dat ook vanuit den Haag een mogelijkheid tot beschikbaarstelling van gelden voor de uitbetaling waren getroffen. Ook deze moeilijkheid is dus voorloopig opgelost”.

NvhN 1940-06-07

Jaarverslag 1939 Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe **Sinds 1 mrt. 1940 zijn alle 56 fabrieken in Drenthe in één vereniging**

Aan het zoo juist verschenen jaarverslag van den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* ontleenen we, dat het aantal leden door toetreding van de fabriek te **Annerveenschekanaal** steeg tot 40. Verder wordt in dit jaarverslag reeds melding gemaakt van het feit dat alle bij de *DBK.* aangesloten fabrieken per 1 Maart 1940 zijn overgegaan naar den Bond van Zuivelfabrieken, waardoor het aantal leden met 16 steeg. Thans zijn alle 56 fabrieken in Drenthe in één vereniging. Deze 56 fabrieken verwerkten in haar laatst afgesloten boekjaar totaal 287.962.447 kg. melk.

De administratieve contróle vond plaats aan 37 van de 40 fabrieken. Technische contróle had voor 1 Sept. aan 37 en daarna aan alle bedrijven plaats. Onderzocht werden 3273 monsters. Op Storchsche reactie werden 354 monsters ondermelk en karnemelk onderzocht. Hiervan waren 7 pct. positief. De aandacht wordt er op gevestigd, dat het van het grootste belang is, dat alle aandacht wordt besteed aan een goede pasteurisatie van de producten, die als veevoeder worden gebruikt.

Evenals vorig jaar werden de boterkeuringen weer door de Drentsche en Groninger Zuivelbond in samenwerking georganiseerd. Aan 25 Drentsche en 5 Groninger fabrieken kon het diploma worden uitgereikt. Aan twee fabrieken, n.l. te Grolloo en te Peize werd uitgereikt het door den Bond ingestelde Eerediploma als bewijs, dat 10 diploma's zijn behaald. De kaaskeuring had een normaal verloop. De voorlichtingscursussen, ingesteld door de commissie voor landbouwcoöperatie in samenwerking met den B.O.D., zijn een groot succes geweest. De avonden werden gemiddeld door 100 à 150 deelnemers bezocht.

Betreffende den *Gezondheidsdienst voor vee in Drenthe* waren de resultaten als volgt: afdeling A (met Rijkssubsidie): onderzocht werden 2289 stallen met totaal 25.448 dieren. Hiervan reageerden positief 576 dieren of 2,26 pct. Het aantal t.b.c.-vrije beslagen bedraagt 2064 (90,2 pct.). Afgeslacht werden 12 open lijders.

Afdeeling B (zonder Rijkssubsidie): onderzocht werden 273 stallen met 2759 stuks vee. Hier van waren positief 395 dieren of 14,3 pct. Het aantal t.b.c.-vrije stallen bedroeg 167 of 61,2 pct. Afgeslacht werden 3 openlijders.

De proeven inzake het bereiden van wol uit caseïne worden onverminderd voortgezet.

Aan het slot van het verslag wordt een terugblik geworpen over 1939 en het zijn weinig optimistische klanken, die daarbij omtrent den handel naar voren komen. Het staat er met de veehouderij zeer slecht voor en de toekomst lijkt donker. De prijzen van de eindproducten blijven op het lage niveau, terwijl de productiekosten steeds meer stijgen.

Wij vermelden voor de goede orde, dat dit verslag reeds was afgesloten vóór 10 Mei j.l.

De balans per 31 Dec. 1939 geeft een eindcijfer van f 14.755.80. De reserve bedraagt f 7493,36. De exploitatierekening geeft een eindcijfer van f 33.251,26; er is f 75.05 naar reserve overgeschreven.

NvhN 1940-06-26

Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

Verslag algemeene vergadering te Assen

ASSEN: De *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken* in Drenthe vergaderde in *Bellevue* onder leiding van den heer L. Dekker uit Pesse.

De voorzitter herdacht in zijn openingswoord de jongemannen die hun leven in den oorlog verloren, waarna hij de veranderde omstandigheden memoreerde.

In zijn welkomstwoord richtte spr. zich in het bijzonder tot de afgevaardigden der bedrijven, die voor het eerst de algemeene vergadering van den Bond bijwoonden (1 Maart had de fusie plaats met de DBK.) Namens het bestuur zeide hij trotsch te zijn, dat de eenheid op zuivelgebied in Drenthe tot stand is gekomen.

Komende op de toekomst stelde spreker de vraag: Wat staat ons te doen?

Sinds 9 Mei staat de geheele export naar overzee stop. Voor de bedrijven welke op dien export waren ingesteld is dat een tot nog toe onoverzienbare moeilijkheid. Men weet niet wat er van de vorderingen in die landen terecht zal komen en wat b.v. de gecondenseerde melk betreft ook niet wat met de voorraden gedaan moet worden, daar 't in de thans nog bereikbare landen geen gangbaar consumptie-artikel is.

Voor boter-, kaas- en melkpoederbedrijven is het wel wat gemakkelijker, daar deze producten ook in het binnenland en in Duitschland in groote hoeveelheden gebruikt worden. Verder is het misschien ook mogelijk dat België en Frankrijk weer van deze producten zullen afnemen. De bedrijven zullen zich hebben aan te passen naar de behoeften van de thans overheerschen- de markten.

Van het begin der bezetting af is van Duitsche zijde verzekerd, dat men daar al onze overtollige producten zal afnemen en zoo zal dit land ook in de nabije toekomst wel de grootste afnemer van onze producten blijven.

Tenslotte kwam spr. op de moeilijkheden in de veehoudersbedrijven zelve. De voedselvoorraad zal vooral in den staltijd lang niet toereikend zijn om op den bestaanden voet door te gaan. Bijtijds zullen de moeilijkheden onder oogen gezien moeten worden. Men is reeds gewaarschuwd dat er voor 1 Februari geen krachtvoer beschikbaar zal worden gesteld. Spr. wakte allen op er toe mede te werken, dat een oplossing wordt gevonden.

Bestuursmededeelingen

Aan de zeer uitgebreide bestuursmededeelingen ontlene wij het volgende. Het aantal leden steeg van 40 tot 56, verwerkende 288 mill. kilo melk. Inzake de omstandigheden na de bezetting van ons land werden de vele te overwinnen moeilijkheden uiteengezet. Het gebrek aan contact was aanvankelijk wel het ergste. Ieder was geheel op zichzelf aangewezen.

Het melkvervoer zat aanvankelijk geheel vast. Spoedig trad gelukkig eenige verbetering in ofschoon de fabrieken noodgedwongen een stap terug zullen moeten en zich weer moeten instellen op vervoer per paard en wagen of per boot. Dat de benzinedistributie door iedere gemeente op eigen houtje werd geregeld, heeft aanleiding gegeven tot groote verschillen. Nu per 1 Juli een landelijke regeling in werking zal treden, vertrouwt men, dat meer één lijn zal worden getrokken.

Aangedrongen werd op meer economisch vervoer door uitwisseling van leden.

Een tweede moeilijkheid was de afzet van de boter. Doordat de gewoonte bestaat dat de boter eens of meest twee keer per week wordt afgeleverd, ontbreekt bij de meeste fabrieken de gelegenheid om boter aan de fabriek zelf op te slaan. Hier kwam nog bij, dat men juist in de periode zat van de grootste productie n.l. in Drenthe 300.000 kilo per week.

In het vorig jaar gebouwde koelhuis van de N.C.Z. te Assen kon 100.000 kilo worden opgeslagen en gelukkig kreeg men de beschikking over de koelruimte van de Drentsche Exportslachterij. Hoogstens voor 2 weken kon de boter daardoor worden opgeslagen. Er werd zoo snel mogelijk contact gezocht met de Deutsche autoriteiten, welk contact later werd overgenomen door den directeur van de N.Z.C., die zich bereid verklaarde ook voor niet leden de boter af te zetten. Vrij spoedig was een regeling tot stand gekomen, waarbij de Nederlandsche Zuivelcentrale als eenige exporteur optreedt. De aflevering ging tot nu toe dermate vlot, dat geen gebruik meer behoeft te worden gemaakt van de koelruimten.

De afzet van kaas gaat veel minder vlot dan die van de boter. De laatste weken gaat het niet naar wensch. Naar Duitschland wordt slechts weinig geëxporteerd. Wel werden groote hoeveelheden naar België verzonden. Over den prijs hiervan verkeert men nog in onzekerheid. Waar de kaasproductie in ons land groot is, hoopen de voorraden zich behoorlijk op en is het van belang dat hierin spoedig verandering komt.

Voor de magere melkpoeder bestaat nog steeds de regeling, dat dit product aan de *Zuivelcentrale* kan worden afgeleverd tegen f 15 per 100 kilo. Groote partijen werden door de Centrale reeds afgenomen en opgeslagen. Hiernaast bestaat de mogelijkheid volle en magere melkpoeder naar Duitschland te exporteeren. Van Bondswege wordt er bij de veehouders op aange-

drongen zooveel mogelijk ondermelk als veevoeder te gebruiken. In het Oosten van Drenthe zijn groote hoeveelheden ondermelk verloren gegaan, doordat men deze niet als normaal kon vervoeren naar de fabriek te Roden. Thans is daarin voorzien.

Het moeilijkste product is wel de gecondenceerde melk, die hoofdzakelijk naar Engeland en de tropische landen werd geëxporteerd. De condensfabrieken zijn wel in zeer groote moeilijkheden geraakt. Zij zullen hun bedrijf geheel moeten omzetten.

De derde moeilijkheid was de aanvoer der hulpstoffen. De meeste fabrieken hadden eenigen voorraad gevormd en zaten niet direct vast. Het contact met de *Centrale Aankoop* te Arnhem was gelukkig vrij spoedig weer hersteld.

Gebrek aan steenkool liet zich ook terstond gelden. Langs alle mogelijke wegen werd geprobeerd steenkool machtig te worden. De voedselcommissaris van Drenthe legde den voorraad bij brandstoffenhandelaren vast voor de zuivelindustrie. Begin vorige week is de eerste steenkool per schip aangekomen uit Duitschland, terwijl de laatste dagen ook weer wagons steenkool uit Duitschland hier aankwamen. Volgens berichten zijn ook de leveringen uit Limburg per schip begonnen. Uit dit alles wordt de verwachting gekoesterd, dat de fabrieken zonder stagnatie zullen kunnen doordraaien.

Tenslotte werden mededeelingen gedaan over de moeilijkheden, ontstaan door het ontbreken van de contanten voor de uitbetaling der melkgelden.

Het bestuur zal gesteund door de medewerking van alle leden de toekomst met vertrouwen tegemoet treden, daarbij den wensch uitsprekende, dat veel, wat thans nog onzeker is, tot klaarheid mag komen.

Z. h. st. werden de 16 fabrieken, die tot 1 Maart waren aangesloten bij de DBK. als leden van den Bond toegelaten.

De rekening en verantwoording alsmede het jaarverslag over 1939, die reeds eerder door ons werden gepubliceerd, werden vastgesteld en goedgekeurd.

De in verband met de fusie noodzakelijke aanvullingsbegroting werd vastgesteld met een eindcijfer van f 9770.

De door het bestuur voorgestelde statutenwijziging, waarin wordt bepaald, dat het bestuur van den Bond aan 10 leden is opgedragen, behoudens buitengewone omstandigheden, te beoordeelen door de algemeene vergadering, in welk geval bovendien ten hoogste drie bestuursleden door die vergadering kunnen worden benoemd, werd z.h.s. aangenomen, waarna met algemeene stemmen (46 aanwezige fabrieken brachten 140 stemmen uit) tot bestuursleden werden benoemd de heeren J. Andreae, **Diever**, R. J. Lubbers, **Zweeloo** en E. Sportel te **Zuidwolde**.

De behandeling van de agenda van de alg. vergadering van den FNZ. gaf geen aanleiding tot opmerkingen.

Bij de rondvraag stelde de heer P. van Veen uit **Hooghalen** de vraag mag of het nu niet de tijd was om te zorgen, dat de natuurboter die plaats inneemt, waarop dit product recht heeft. Als middelen noemde hij andere adviseurs in Den Haag en doeltreffende reclame.

De voorzitter zei, dat hij daarover thans niet veel wilde zeggen, doch dat het bestuur volle aandacht aan een en ander besteedt.

De heer Geluk verklaarde in een korte toespraak in het algemeen,

dat het z.i. niet verstandig is thans maatregelen te nemen of om maatregelen te verzoeken, omdat men geen overzicht heeft van wat er gaat gebeuren. Z.i. moet men eerst afwachten. Als men wat dichterbij de instanties, die regelend moeten optreden, verkeert, dan weet men, dat daar voorzichtig tastend en voelend opgetreden wordt en dat het normale verloop van de dingen momenteel meer schijn dan werkelijkheid is.

Op zuivelgebied is er echter geen sprake van tekort, eerder van een teveel. Als straks in den winter het veevoer beperkt zal zijn, zal men zien hoe de productie terugloopt. Daarvoor moeten dus maatregelen genomen worden.

Wij weten ook niet, aldus spr., wat Duitsland af zal nemen. In alles is het op het ogenblik afwachten, totdat van overheidswege de algemene richtlijnen worden aangegeven. Eerst dan kan men aan het werk gaan.

NvhN 1940-09-20

Meppel Firma Kingma, de enige particuliere zuivelfabriek in Drenthe stopt er mee....

NvhN 1940-11-19

Algemene verg. Gezondheidsdienst voor vee in Drenthe

ASSEN: In het Stationskoffiehuis te werd de ledenvergadering gehouden van den *Gezondheidsdienst voor vee in Drenthe* onder voorzitterschap van den heer G. van Sluis te Gasselternijveen. In zijn openingswoord deelde de voorzitter mede, dat ondanks de moeilijke omstandigheden, waaronder het onderzoek moest plaats hebben, de resultaten van het afgelopen seizoen, gunstig waren geweest.

Voor het nazien van de rekening 1940-'41 werden aangewezen de afdelingen Beilen en Eexterveen. De vergadering koos met algemeene stemmen den heer W. Idema te Assen tot bestuurslid.

De secretaris, de heer Tj. W. Boijenga uit Assen, deed mededeelingen over het resultaat der bestrijding, waaraan wij het volgende ontleenen: Bij de A afdeling, die werkt met rijkssubsidi-

die, werden onderzocht 2358 stallen met 27065 stuks vee. Het reactiepercentage bedroeg 1,78 pct. In den tijd van zes jaren daalde dit percentage van 7.65 tot 1.78 pct. 90 pct. der stallen was geheel t.b.c.-vrij bevonden.

Bij de B-afdeeling werden onderzocht 249 stallen met 2811 dieren. Het reactiepercentage bedroeg hier 14.8 pct.

Medegedeeld werd, dat wegens de moeilijke vervoersgelegenheid de markt voor reactievrij vee tijdelijk is stopgezet.

De voorzitter deelde vervolgens mede, dat de gezamenlijke provinciale erkende Gezondheidsdiensten een centralen gezondheidsraad hebben opgericht onder leiding van den directeur-generaal van den landbouw. De vergadering keurde goed dat ook de Drentsche Gezondheidsdienst voor vee toetreedt.

De heer L. van Bergen, dierenarts te Gieten, hield een inleiding over algemeene t.b.c.-bestrijding. Spr. behandelde achtereenvolgens zijn opgedane ervaringen, zijn inzicht in den tegenwoordigen stand der bestrijding en de maatregelen, die noodig zijn voor uitbreiding van de bestrijding.

De uitbreiding van de Gezondheidsdiensten staat thans vrijwel op het doode punt. Er zijn vooral drie groepen veehouders, die niet wenschen toe te treden.

- Dit zijn de veehouders, die weten, dat hun stal sterk besmet is en daardoor de bestrijding vanwege de kosten nalaten.
- Daarnaast staan vele veefokkers, die niet met de bestrijding durven beginnen omdat zij „dik in de reageerders zitten”. De waarde van hun fokstal als zoodanig zou verloren gaan door het opruimen van die reageerders.
- Voorts is er nog een groote groep, die de waarde van de bestrijding niet inziet, en in de oude sleur blijft.

Spr. bepleitte uitgebreider bestrijding via de Zuivelfabrieken en veefondsen. Gezien de gevaren van de runder-t.b.c. ook voor den mensch, drong hij aan op meer Rijkssteun, desnoods met verplichte bestrijding.

Op deze rede volgde een geanimeerde gedachtenwisseling.

NvhN 1940-12-17

Verslag verg. Bond v. Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe **Algemeene vergadering te Assen**

In het Concerthuis te Assen werd Zaterdagmiddag een druk bezochte algemeene vergadering van den Drentschen Zuivelbond gehouden onder leiding van den heer L. Dekker uit Pesse. In zijn openingsrede zeide de voorzitter o.m., dat in verband met de slechte reisgelegenheden in alle zes kringen kringvergaderingen waren gehouden. Uitvoerig ging spreker vervolgens de verschillende regelingen na, die na 10 Mei waren ingesteld voor boter, kaas en andere melkproducten. Daarbij zeide hij dat men nog steeds hoopt en verwacht, dat de prijs voor de ondermelk verhoogd wordt, omdat de fabrieken van den lagen prijs zeer veel last ondervinden. Hij

drukte zijn tevredenheid uit over de verdeling van het weinige krachtvoer dat voor het rundvee beschikbaar is. De sterk bevoorrechte positie van de consumptiemelkers is verdwenen. Tenslotte kwam de heer Dekker op de verplichte rundveeverlevering, die deze week is afgekondigd. Zoals de regeling van deze levering nu is, zal het z.i. voor vele boeren een zeer groote teleurstelling geweest zijn.

Het groote nadeel is geheel aan de zijde van hen, die in het belang van het algemeen hebben meegewerkt door terstond hun overtollig vee aan te bieden, en die nu met deze regeling er toe over zullen moeten gaan om hun melk- en misschien wel hun kalfvee, wat voor hun bedrijf onmisbaar is, te leveren, of met een groot financieel offer er vee voor zullen moeten koopen. Volgens spreker zou aan de hand van de maandelijksche inventarisatiekaarten gemakkelijk na te gaan zijn welke boeren hun vee al of niet aanmerkelijk hebben ingekort. En wordt er nu door deze boeren melk- of kalfvee geleverd, hoe zal dan in de toekomst de melkvoorziening zijn? Zal deze niet op schrikbarende wijze terugloopen?

Spreker hoopte dat de veeboeren, welke hebben medegewerkt door het gegeven advies van de bevoegde instanties op te volgen, in plaats van een afstraffing een beloning krijgen. Hij hoopte, dat de organisaties al het mogelijke zullen doen om een billijker regeling voor deze verplichte veelevering te verkrijgen.

Aan de bestuursmededeelingen ontleenen we, dat het aantal leden van den Bond thans 56 bedraagt. Deze 56 fabrieken verwerkten in haar laatst afgesloten boekjaren totaal 304 miljoen kilo melk. Gezien de huidige melkproductie dient echter rekening te worden gehouden met een belangrijk lager kwantum melk in het loopende boekjaar. Het aantal buttengewone leden bedraagt 29.

De resultaten van de t.b.c.-bestrijding waren weer zeer gunstig.

Inzake de uitbetaling der melkgelden zijn pogingen om één uitbetalingssysteem te krijgen tot nu toe mislukt. Het bestuur heeft een commissie ingesteld, welke wekelijks voor de drie soorten fabrieken een melkprijs vaststelt. Deze melkprijzen worden als een advies aan de fabrieken doorgestuurd, terwijl aan de fabrieksbesturen gevraagd is deze prijzen ook uit te betalen. Fabrieken, die meer kunnen betalen, kunnen dit meerdere dan als een nabetaling met de leden verrekenen. Het bestuur verzoekt de fabrieken zeer dringend om zich aan dit advies te houden, om daardoor mee te werken den wekelijkschen strijd tusschen de fabrieken onderling weg te krijgen.

Wanneer ooit, dan acht het bestuur thans den tijd gekomen het economisch melkvervoer te regelen. Met verschillende fabrieken bestaat reeds contact ter dezer zake. Bij de invoering van de standaardisatie van de consumptiemelk verzochten enkele groepen van consumptiemelkers de fabrieken hun eigen melk voor hen op het vetgehalte te brengen tegen een zekere vergoeding. Het bestuur meende te moeten adviseeren hierop niet in te gaan.

In Drenthe-Groningen wordt thans, evenals reeds is geschied in Friesland. Gelderland en Brabant, een *commissie door de Zuivelcentrale* ingesteld voor eventueele levering van melk aan het z.g. wettelijk gebied, d.i. het consumptiemelkgebied rondom de groote steden.

De vergadering benoemde tot buitengewone leden de heeren G. J. van Leusen te Frederiksoord en H. Prikken te Beemster.

Bij de bestuursverkiezing werd de heer H. Hilbrands te Wachtum herkozen, terwijl in de vacature W. Stapel Gzn. te De Wijk werd voorzien door de benoeming van den heer E. Sportel te Zuidwolde. Voorts werden verkozen de fabriek te Eelde voor de Commissie voor de jaarcontrole; de heer H. Lunsing te Grolloo in de Cie. voor de boterkeuringen; de heer R. W. v. d. Molen te Wapserveen in de Cie. voor Onderwijs; de heer J. Klaversma te Rogat in de Contact Cie. voor Aankoop en de heer E. Bangma te Eexterveen in dezelfde Cie.

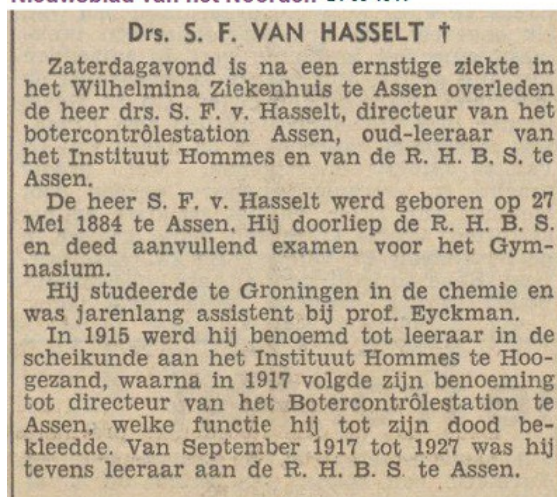
De begroting werd vastgesteld met een eindcijfer van f 39.390 met een onvoorzien van f 926. In huishoudelijke vergadering hield de heer J. A. Geluk, secretaris FNZ., een bespreking over voortzetting der melkwolproefneming.

1941

NvhN 1941-03-24

Directeur BCA S. F. van Hasselt overleden

Nieuwsblad van het Noorden 24-03-1941

NvhN 1941-05-27

Verslag verg Bond van Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe

Algemeene ledenvergadering te Assen

In Bellevue te Assen werd Zaterdagmiddag de algemeene ledenvergadering gehouden van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* onder voorzitterschap van den heer L. Dekker te Pesse.

Deze herdacht in zijn openingswoord het overlijden van den heer P. van Veen, directeur van de fabriek te **Hooghalen** en van drs. S. F. van Hasselt te Assen, directeur van het *Botercontrolestation*, buitengewoon lid.

Betreffende de verplichte veelevering merkte de voorzitter op dat deze beschouwd kan worden als een voortzetting van de oude regeling. De beperking zal thans niet alleen zich uitstrekken over het melkvee maar over al het vee ouder dan 1 jaar. Op 1 december 1941 zal men over het algemeen 20 pct. minder vee moeten hebben dan op 25 November 1940.

Men is blijven vasthouden aan den toestand van 25 November 1940, waardoor volgens spreker vele gehoorzame veehouders, die het advies van Den Haag hadden opgevolgd, gedupeerd blijven. Dit zijn n.l. de veehouders, die kort voor dien datum reeds vee hadden afgeleverd. Een ander bezwaar is, dat de levering nu ook is uitgebreid tot het jongvee, waardoor de mogelijkheden tot completeering van den veestapel worden beperkt. De belooning van den veehouder, die heeft meegewerkt, is een zeer bittere, aldus concludeerde spr.

Nu er veel vee geleverd moet worden achtte spreker het noodzakelijk, dat de veehouders er zorg voor dragen een productieve en gezonde veestapel over te houden. Hij zou daarom willen aanraden in de eerste plaats alle reagerende dieren te leveren, zoodat in onze provincie een veestapel overblijft, die reactievrij is.

De heer Dekker besprak het door het *Landbouw-Economisch Instituut* (LEI.) uitgebrachte rapport over de melkprijzen.

Op grond van in dat rapport verwerkte gegevens was de vergadering van de Dag. Besturen der drie C.L.O.'s en de FNZ. van oordeel, dat de gemiddelde melkprijs voor het jaar 1941-'42 van globaal 10¾ cent een zeer bescheiden eisch mag worden genoemd. Bij een verschil tusschen zomer- en winterprijs van 1 cent zou bij een verhouding van 2 : 1 wat zomer- en winterproductie betreft, de zomerprijs op 10½ cent, de winterprijs op 11½ cent per kilogram van 3,3 pct. vet dienen te worden gesteld. In vergelijking met den melkprijs van heden, die ten hoogste 8½ cent bedraagt, komt de boer volgens spreker op iedere kilogram melk 2 cent te kort.

Aan de bestuursmededeelingen ontleenen we het volgende:

Het aantal gewone leden bleef ongewijzigd n.l. 56, terwijl het aantal buitengewone leden met 1 vermeerderde en thans 30 bedraagt

Betreffende de boterkeuring werd opgemerkt, dat de keuringslijsten den afgelopen winter meer dan voorheen de gebreken vertoonen van voeder en kuil. Het steeds toenemende gebruik van persvoer en ensilages is de kwaliteit van de boter niet ten goede gekomen.

Kaaskeuringen werden den laatsten tijd zeer weinig gehouden in verband met de geringe kaasproductie.

De Bondscontrôle op de administratie wordt thans aan 40 fabrieken gevoerd, terwijl de vethaltecontrôle aan alle 56 fabrieken plaats vindt.

In overleg met de twee arbeidersbonden gaf de bond adviezen inzake de loonen van de zuivelarbeiders. Tot voor kort gebeurde op dit gebied in Drenthe nog niets. Op verzoek van den *Bond van Directeuren* heeft het bestuur een model instructie voor directeuren vastgesteld, waarin ook salaris en pensioenverzekering zijn geregeld. Deze instructie geldt als een advies.

Vorig jaar werd besloten de fabrieken wekelijks te adviseeren omtrent de 14 daagsche melkprijs, ter voorkoming van concurrentie. Helaas hebben verschillende fabrieken dit advies niet opgevolgd. Het bestuur echter geeft, den moed niet op. Houden fabrieken zich afzijdig, dan werken zij daardoor een ingrijpen van boven af in de hand.

Betreffende de bestemming van de melk zal volgens het Zuivelbesluit 1941 de mogelijkheid bestaan dat voorschriften worden gegeven betreffende den verkoop van de aflevering van de melk. Het gevolg van dat besluit kan dan zijn dat thans grensregelingen tusschen de fabrieken van bovenaf worden opgelegd. Vooral het laatste jaar heeft het bestuur getracht langs vrijwilligen weg hiertoe te geraken. Deze pogingen zijn helaas allen mislukt, zelfs daar, waar dit met weinig moeite wel zou kunnen.

Een der verdere gevolgen hebben de fabrieken zoojuist ontvangen. Van 26 Mei af is aan iedere fabriek voorgeschreven het percentage ondermelk en/of karnemelk, dat zij maximaal naar de boerderij mag terug zenden. Deze percentages zijn voor elke provincie niet gelijk. Voor Drenthe bedraagt het vastgesteld percentage gemiddeld 35 en wel voor de kaasfabrieken 30 pct., voor de boterfabrieken 40 en voor de productiefabrieken, die geen kaas maken 35 pct. De hierdoor vrij gekomen ondermelk moet worden verwerkt in de eerste plaats tot caseïne waarvoor de fabriek te Assen en verder tot spraypoeder, waarvoor de fabriek te Roden verplichtingen zijn opgelegd. De andere fabrieken moeten in de eerste plaats dus hun overtollige melk aan deze bedrijven leveren.

T.a.v. de melklevering naar Holland werd meedeeld, dat 18 fabrieken hieraan deelnamen. Maximaal leverden deze in 1 week 375.000 liter melk.

De Gezondheidsdienst voor vee onderging een groote uitbreiding als gevolg van de verplichte veelevering. Geschat wordt, dat het aantal onderzochte dieren is gestegen van 30.000 tot 50.000.

De rekening en verantwoording over 1940 werd vastgesteld in inkomsten en uitgaven op f38.088,13, waarbij f500 op de inventaris werd afgeschreven. De begroting 1941 sluit met een eindcijfer van f39.390.

Het jaarverslag over 1940 werd goedgekeurd.

De heer L. van Bergen dierenarts te Gieten, hield vervolgens een inleiding over het onderwerp „De Coöp. Zuivelfabriek en de t.b.c.-bestrijding bij het rundvee”.

Met nadruk betoogde de heer Van Bergen, dat het uitbetalen van een hogere vergoeding van melk van reactievrij vee door de fabrieken de t.b.c.-bestrijding bij het rundvee zal stimuleren. Men mag vooral niet uit het oog verliezen, dat de t.b.c.-bestrijding niet alleen een veehoudersbelang is, doch dat hiermede een nationaal belang wordt gediend.

Na deze interessante uiteenzetting volgde een uitvoerige gedachtewisseling over het onderwerp, de heer J. Homan, secr. DLG., merkte daarbij oa. op, dat, kortelings in het wettelijke consumptiemelkgebied in Holland de t.b.c.-bestrijding verplichtend is gesteld.

NvhN 1941-08-12

LANDBOUW EN VEETEELT

Gezondheidsdienst voor vee in Drenthe Aantal leden gestegen van 2607 tot 4397

Het jaarverslag van den Gezondheidsdienst voor Vee in Drenthe is dit jaar voor een belangrijk deel gewijd aan de met succes gevoerde propaganda.

Wanneer we de resultaten van de eerste zes jaren van het bestaan van den dienst eens gingen bekijken, aldus de secretaris, dan kwamen we steeds weer tot de overtuiging, dat we „op het

doode spoor waren gekomen. Zeker, het percentage reageerders was bij de A-afdeeling gedaald tot beneden 2 %, doch dit zegt nog niet al te veel als we weten, dat nog geen 20 % van het Drentsche vee werd onderzocht. De uitbreiding van het ledental ging veel te langzaam. Men was hier nog niet voldoende doordrongen van het groote nut van een goede t.b.c.-bestrijding. Den laatsten tijd kwam hierin echter wel een wijziging. Vooral onder de jonge boeren groeide het besef, dat de t.b.c.-bestrijding van een zeer groot belang is voor den veehouder.

Een groote wijziging vond plaats na invoering van de verplichte veelevering. De veestapels moesten gedwongen worden ingekrompen. Degenen, die nog nooit iets aan t.b.c.-bestrijding hadden gedaan, begrepen nu het gemis hiervan. Ze wisten niet wat ze leverden. De gezondheidsdienst besloot om een doeltreffende propaganda te voeren, waarbij vooral naar voren werd gebracht de unieke gelegenheid, die de veehouder thans heeft om zijn reageerders via de veelevering te loozen. Het bestuurslid, de heer J. Homan, stelde zich beschikbaar om de propaganda te voeren door het houden van lezingen, terwijl ook de secretaris, de heer Tj. W. Boyinga op enkele plaatsen lezingen hield.

Zoo werden op een 30-tal plaatsen vergaderingen belegd door zuivelfabrieken, afd. van den B.O.D, of Veefondsen. De belangstelling daarvoor en ook het resultaat daarvan was zeer goed. Men begreep, dat het door achter te blijven steeds moeilijker zou worden zijn vee af te zetten, omdat hoe langer hoe meer reactievrij vee wordt gekocht. Verder begreep men, dat de kans om bij aankoop reageerders aan te halen steeds grooter werd. Men weet immers heel gauw, waar men aan t.b.c.-bestrijding doet en waar niet. Reageerders uit den handel komen daar terecht, waar men het minst aan t.b.c.-bestrijding doet!

De plaatselijke vereenigingen hebben de propaganda flink gesteund en een en ander had tot gevolg, dat op meer plaatsen nieuwe B-afdeelingen werden gevormd of bestaande sterk uitgebreid. Verschillende zuivelfabrieken besloten ook financieel te steunen door een subsidie van 50 cent per onderzocht dier te verleen. Dit had b.v. tot gevolg, dat thans te Diever, Vries en Wapse (om slechts enkele te noemen) afdelingen zijn met resp. 1027, 1677 en 993 dieren, terwijl hier voorheen zoo goed als niets gebeurde aan de bestrijding. De fabriek te Beilen besloot alle kosten voor fabrieksrekening te nemen, met als gevolg een uitbreiding van de bestaande vereeniging met meer dan 4000 dieren. De Zuivelfabrieken te Eext en Wapserveen besloten het onderzoek van alle vee van melkleveranciers verplicht te stellen, evenals dit reeds jaren in Assen, Hoogersmilde en Smilde geschiedde. De fabriek te Gasselternijveenschemond besloot op de melk, afkomstig van reactievrije stapels, een toeslag van 5 % van het melkgeld (bijna een halve cent per liter) te geven.

In het verslag wordt speciaal dank gebracht aan den heer J. Homan, die voor het propagandistische werk bijna iederen avond in de provincie was.

Het resultaat van de groote actie is, dat het aantal aangesloten veehouders steeg van 2607 tot 4397. Het aantal dieren, dat werd onderzocht, steeg van 29.876 tot 47.364. Het aantal dieren per stal is iets lager dan vorig jaar, n.l. vorig jaar 11½ dier per stal, dit jaar 10,8. Van de genoemde veehouders waren 2455 met 27.139 dieren vereenigd in de A-afdeeling (met Rijkssubsidie). De B-afdeeling omvatte 1943 veehouders met 20.225 dieren.

Het onderzoek van de 2455 veestapels in de A-afdeeling had tot resultaat, dat van de 27.139 dieren 259 of 0.95 % positief reageerden. Hiervan waren 16.745 dieren boven 2 jaar, waarvan

227 positief reageerden of 1,36 % en 10.394 dieren beneden 2 jaar, waarvan 32 positief reageerden of 0.31 %. Het aantal reactievrije stallen bedroeg 2320 of 94.5 %.

Het aantal stallen bedraagt 97 meer dan vorig jaar, terwijl het aantal stuks vee ongeveer gelijk bleef. Werden vorig jaar nog 482 reageerders geconstateerd, nu slechts 259. Het reactiepercentage werd daardoor teruggebracht van 1,78 %, tot 0.95 %. De A-leden hebben zooveel mogelijk de reageerders opgeruimd. Afgeslacht werden 2 openlijders.

Het moet mogelijk zijn, aldus het verslag, om deze reageerders in korten tijd geheel weg te werken en de A-afdeeling geheel reactievrij te maken, waarbij de levering aan de Centrale kan helpen.

De B-afdeeling is wel zeer uitgebreid. Per 21 Juni j.l. was het aantal stallen gestegen van 249 met 2811 dieren tot 1943 met 20.225 dieren. Ook na 21 Juni traden nog dagelijks leden toe. Van de 20.225 dieren reageerden 2280 positief of 11,3 %, Hiervan waren boven de 2 jaar 12.739, waarvan 1960 positief reageerden of 15.4 % , en 7486 beneden 2 jaar, waarvan 320 positief reageerden of 4.3 %. Van de 1942 stallen waren er 1087 reactievrij of wel 56 %.

Door de buitengewone omstandigheden, tengevolge van den oorlog, moest het bestuur besluiten de maandelijksche markt voor reactievrij vee stop te zetten. Het aparte vervoer van de reactievrije dieren leverde door de benzineschaarschte bezwaren op. Verder was er door de levering aan de Centrale zoo goed als geen vrije handel meer.

De exploitatierekening over het jaar 1940-1941 geeft een voordeelig saldo aan van f 694,05, terwijl blijkens de balans daarnaast nog een reserve aanwezig is van f 1472,82.

Aan het slot van het jaarverslag wordt nog opgemerkt, dat het bestuur thans in overleg is getreden met den Veeartsenijkundigen dienst. Het bestuur hoopt spoedig in staat te zijn met nadere plannen bij de leden te komen.

1942

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1942-04-08

Verslag vergadering Botercontrolestation Assen (BCA.)

ASSEN – Onder voorzitterschap van den heer H. Kooistra Jzn. te Gieten, werd Zaterdag in „*het Wapen van Drenthe*” alhier een algemeene vergadering van aangeslotenen bij het *Botercontrolestation „Assen”* gehouden.

Van de 55 aangesloten zuivelbedrijven bleken 22 vertegenwoordigd te zijn, tezamen gerechtigd tot het uitbrengen van 62 stemmen.

Alvorens tot behandeling van de agenda over te gaan herdacht de voorzitter het sinds de vorige algemeene vergadering overleden bestuurslid, den heer B. J. Kooistra,⁷⁸ die sedert 1924 lid van het bestuur heeft uitgemaakt en deze functie met veel toewijding en belangstelling heeft vervuld. Met hem is een warm vriend van de botercontrole heengegaan, die niet gemakkelijk zal worden vergeten.

Spr. heette verder de aanwezigen hartelijk welkom, speciaal den heer Boijenga, secretaris van den Drentschen Zuivelbond (DBvCZ.) en den heer ter Veer,⁷⁹ die hoewel reeds geruimen tijd in functie, voor de eerste keer de algemeene vergadering bijwoont.

De hierna door den voorzitter aan de orde gestelde rekening en verantwoording omtrent het financieel beheer van het Station over 1940 werd, na een mededeeling van den voorzitter, dat aangezien in de jongstleden gehouden bestuursvergadering is besloten in analogie met de Rijksalarissen ook de indertijd toegepaste 5 pct. korting op de salarissen van controleur en amanuensis met ingang van 1 Augustus 1941 niet meer toe te passen, het overschot eigenlijk ruim f 80.- lager had moeten zijn dan het bedrag van f 562,09, hetwelk op de exploitatie-rekening voorkomt, zonder discussie onveranderd vastgesteld.

Ook de begroting voor het jaar 1942, in inkomsten en uitgaven sluitende met een bedrag van f 18.013,31 werd zonder wijziging aangenomen.

Hierna wordt overgegaan tot verkiezing van een bestuurslid in de vacature van den heer B. J. Kooistra.

Nadat een der afgevaardigden de vergadering had opgewekt den heer Boijenga te kiezen, moest de voorzitter mededeelen, dat volgens de statuten van het BCA. het te kiezen lid door en uit de aangeslotenen gekozen moet worden, zoodat een verkiezing van den heer Boijenga in strijd met de statuten zou zijn.

Na enige bespreking gaat, op voorstel van den voorzitter, de vergadering er mee accoord, dat het bestuur den heer Boijenga als adviserend lid benoemt. Spreker verzoekt in afwachting van de statuten-wijziging tot benoeming van een bestuurslid uit de aangeslotenen over te gaan. Gekozen werd met 61 stemmen en 1 stem blanco de heer L. Dekker te Pesse, Voorzitter van den *Drentschen Zuivelbond*.

78 Was dir. van de CZ. Beilen (ZHN.)

79 Ir. H. J. ter Veer was Rijkszuivelconsulent oor de provincies Groningen en Drenthe – was per 1 jan. 1946 ingesteld. (ZHN.)

NvhN 1942-05-20

Vergadering Drentsche Zuivelbond

ASSEN: Onder leiding van den heer L. Dekker uit Pesse, vergaderde deze bond in bioscoop „*Apollo*” te Assen. Het aantal gewone en buitengewone leden bleef ongewijzigd. De boter- en kaaskeuringen loopen normaal door. De Commissie voor Onderwijs heeft in de afgelopen winter een geslaagde proef genomen met z.g. ontwikkelingscursussen. Het aantal van bondswege gecontroleerde bedrijven steeg tot 49. In verband met het voornemen van het College van Rijksbemiddelaars om loonregelingen voor de zuivelindustrie vast te stellen, welke bindende kracht voor alle bedrijven hebben, worden, in samenwerking met de particuliere zuivelindustrie, reeds geruimen tijd besprekingen gevoerd.

Tengevolge van de reorganisatie in de *Nederl. Zuivelcentrale* is er na 10 jaar een einde gekomen aan de deelneming der vertegenwoordigers van den FNZ. aan de uitvoerende maatregelen op landbouwcrisisgebied en die der voedselvoorziening.

De rekening en verantwoording over 1941 werd onveranderd vastgesteld, evenals het jaarverslag. De behandeling van de agenda voor de alg. vergadering van den FNZ. leverde geen moeilijkheden op.

Mr. Dr. A. van Deth, directeur van de Coöp. Vleeschcentrale, sprak vervolgens over het onderwerp „Coöperatieve vleeschverwerking en de uitbouw van de Coöp. Exportslachterij in dezen tijd.”

Hij wees er tenslotte op, dat het van groot belang is, dat de boeren lid zijn van een export-slachterij en hij hoopte, dat de zuivelbond daar aan zou willen meewerken. De heer Meyeringh uit Gieten onderstreepte deze laatste woorden.

Aan het slot van de vergadering werden de FNZ. geluidsfilms „*Goed melken*” en „*Het belang van den boer*” vertoond.

1945

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1945-09-17

Verslag verg. Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

BEILEN – Zaterdag werd de alg. vergadering van den *Drentsehen Zuivelbond* gehouden in hotel Prakken te Beilen. De vergadering stond onder leiding van den heer L. Dekker te Pesse. Van de 53 fabrieken waren 43 vertegenwoordigd met 143 personen. Eveneens was aanwezig de heer J. A. Geluk, secr. van den *Alg. Nederlandschen Zuivelbond (FNZ.)*.

In uitvoerige mededeelingen lichtte het bestuur de vergadering in over den toestand in den Bond en zijn werkzaamheden. Hieruit blijkt wel zeer duidelijk dat de Bond thans weer hecht en sterk vooraan staat om de belangen der fabrieken, dus de belangen der veehouders, te behartigen, nadat het vijf lange jaren verboden was aan den weg te timmeren. De rekening over 1944 werd goedgekeurd.

Het bestuur stelde zijn mandaat ter beschikking der vergadering. Zes leden waren statutair niet herkiesbaar. De overige leden werden met practisch algemeene stemmen herkozen. In de vacature werd voorzien. Het bestuur bestaat thans uit de volgende leden: L. Dekker te Pesse, voorzitter, G. Alting te Vries, J. Andreae te Zuidwolde, J. A. ter Haar te Ruinerwold, L. Had-ders te Zweeloo, W. Homan Jaczn. te Eext, H. Oosterveld te Wapserveen, B. M. Smid te Hooghalen, W. Lod. Spoel te Assen, O. Vredeveld te Beilen, Tj. W. Boyenga te Assen, secre-taris.

Adv. bestuursleden zijn: Ir. W. Bakker, Ir. H. ter Veer en J. Homan, allen te Assen.

Hierna hield de heer Geluk een zeer belangwekkende rede over de huidige zuivelproblemen, waarbij vooral de organisatorische onder de loupe werden genomen. Het „Hoe het is en hoe het worden moet” werd op de hem eigen manier in een helder betoog uiteengezet. Er volgde een zeer geanimeerde gedachtenwisseling. Hieruit en uit de in andere provincies reeds gehouden gelijke vergaderingen kan worden geconcludeerd dat de coöp. zuivelorganisatie als vrije boerenorganisatie eensgezind en sterk het nieuwe en zeer zeker moeilijke tijdperk tegemoet treedt.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1945-12-19

Verslag vergadering Drentsche Zuivelbond

**Bond van Coöp. Zuivelfabrieken zendt telegram aan de minister
Over de verstrekking van beter aan de veehouders**

BEILEN – Zaterdag werd in hotel Prakken te Beilen de algemeens ledenvergadering gehouden van den *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* onder voorzitterschap van den heer L. Dekker te Pesse.

Na het openingswoord, waarin de voorzitter het welkom toeriep aan den heer J. A. Geluk, den secretaris van den FNZ., bracht de secretaris, de heer Tj. Boijenga, verslag uit over de werkzaamheden van den Bond.

Hierbij werd bijzondere aandacht geschonken aan de verstrekking van margarine aan veehouders. Opgemerkt werd dat iedere boer er mede accoord gaat, dat bij de verstrekking van boter allereerst in aanmerking komen de zieken, de ziekenhuizen, a.s. moeders en de kinderen. Hij gaat er echter niet mee accoord, dat bij de verdeeling van de overblijvende boter de producent van deze boter niet voorgaat bij de overige consumenten.

De veehouder, die nooit margarine eet, zal nu principieel weigeren het product te eten, dat wordt geproduceerd door zijn grootste concurrent. Het resultaat zal zijn, dat hij toch boter op tafel krijgt door melk achter te houden en deze te karnen ook al zal de controle hierop nog zoo intensief worden. De praktijk heeft dit reeds bewezen.

De Drentsche boer heeft via de *Stichting voor den Landbouw* in Drenthe aan de landelijke Stichting verzocht het volgende voorstel in dezen bij den Minister te bepleiten. De boer wenscht principieel alleen boter te gebruiken. Is echter bereid gedurende de onderhavige periode tot half Maart in plaats van 500 gram per 14 dagen te ontvangen 375 gram boter. Hierdoor komt een hoeveelheid van 1½ mill. kilo boter vrij, waarvan in de eerste plaats ½ milj. ten goede kan komen aan de kinderen tot 4 jaar, waardoor deze verzekerd zijn van hun rantsoen zooals dat voor 24 Nov. was. De rest komt dan ten goede aan het overige deel der bevolking. Op deze mededeeling volgde een uitvoerige gedachtenwisseling, waaraan ook de heer Geluk deelnam.

Na uitvoerige bespreking werd besloten een telegram aan den minister te zenden van den volgenden Inhoud:

“*Drentsche Zuivelbond* in algemeene vergadering bijeen betreurt in hooge mate verbod verstrekking van boter op margarinebonnen aan veehouders. Boeren wenschen eigen product te eten en geen margarine. Gevolg is dat boeren gaan karnen, waardoor veel vet voor menscheelijke consumptie verloren gaat, terwijl margarinebonnen in handen van andere consumenten komen.

Zijn overtuigd dat bij goede voorlichting en beroep op gemeenschapsgevoel boeren in nader overleg betere resultaten te bereiken zijn. Om moeilijkheden te voorkomen is wijziging standpunt regeering noodzakelijk. Verzoeken hieromtrent spoedig antwoord op telegram en schrijven FNZ.”

Bij de bestuursverkiezing werd wegens bedanken van den heer H. Oosterveld te Wapserveen gekozen de heer H. Dekker te Nijeveen.

Voor de jaarcontrole wordt gekozen het bedrijf NoordBarge, in de Commissie voor de boterkeuringen de heer E. Buiten, Anloo, in de Commissie voor Onderwijs de heer A. Lodeweegs te Odoorn en de Commissie voor Aankoop de heeren J. Fuller te Gieten en B. J. Withaar te Oud-Schoonebeek.

1946

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1946-06-03

Verslag Bond van Coöp Zuivelf. In Drenthe

Vooruitzichten zuivelexport somber

ASSEN – Onder voorzitterschap van den heer L. Dekker te Pesse vergaderde Zaterdagmorgen de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* in zaal Bellevue.

De voorzitter sprak in zijn openingswoord woorden ter nagedachtenis in verband met het plotselinge verscheiden van den heer W. Bakker, directeur van de Zuivelfabriek te **Haalweide**.

Spr. wees voorts op de sombere vooruitzichten voor den export van zuivelproducten, waaraan de vraag werd gekoppeld, welke producten er in de naaste toekomst voor loonende prijzen geëxporteerd zullen kunnen worden. Een vraag, waarop geen antwoord is te geven, doch wel kan gezegd worden, dat Nederland producten van hoogwaardige kwaliteit heeft te leveren. willen wij op de wereldmarkt meekomen.

Bestuursmededeelingen

Verschillende bestuursmededeelingen werden gedaan, waaraan we ontleenen, dat door de gezamenlijke aangesloten fabrieken in het 1 Mei j.1. afgesloten boekjaar een hoeveelheid melk werd verwerkt van plm. 145 miljoen kg., d. i. plm. 25 pct. meer dan in het vorige jaar.

Het standpunt van het bestuur inzake het Rijkszuivelconsulentschap in Drenthe is voldoende bekend. Men was van meening dat de invoering hiervan voor Drenthe overbodig geacht kon worden omdat alle fabrieken in Drenthe coöperatieve zijn en aangesloten bij den Bond. Dit standpunt werd door 't bestuur duidelijk aan het Departement kenbaar gemaakt.

Niettegenstaande dit, is Den Haag toch tot aanstelling overgegaan en nu verheugt het 't bestuur zeer, dat benoemd werd Ir. H. J. ter Veer, directeur van het *Botercontrolestation te Assen* (BCA.) en Hoofd van het *Bedrijfschap Zuivel* in Drenthe, omdat de Bond de laatste jaren nauw met den heer Ter Veer heeft samengewerkt.

Besloten werd een bedrag van 15 ct. per 1000 kg. in 1945 geleverde melk te storten in een door de FNZ te vormen fonds voor onderzoekingen en proefnemingen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1946-06-03

Drentsche Ondermelk-Organisatie (DOMO)

Stichting gezamenlijke melkproductenfabriek in tweede stadium

ASSEN – In de Zaterdagmiddag gehouden vergadering van de *Drentsche Ondermelk-Organisatie* (D.O.M.O.) te Assen, werd een belangrijk besluit genomen, waardoor de stichting van een gezamenlijke melkproductenfabriek in deze provincie in haar tweede stadium is gekomen. In een vorige vergadering werd besloten een commissie te benoemen om deze aangelegenheid aan een nader onderzoek te onderwerpen, en de werkzaamheden waren thans zoover gevorderd, dat een bestuursvoorstel aanhangig kon worden gemaakt een commissie te benoemen om nadere plannen uit te werken om tot stichting van een centrale melkproductenfabriek te komen.

De volgende heeren zullen een uitnodiging ontvangen om zitting in deze commissie te nemen: S. Hepkema, directeur Coöp. Condens, fabrieken te Leeuwarden, H. van der Grijp, directeur Technischen Dienst FNZ. te Utrecht, J. A. Geluk, secretaris FNZ. te Den Haag, J. Homan te Assen, H. Dekker te Nijeveen, G. J. Wilms te Oud-Schoonebeek en A. IJBema te Eext. Als bouwkundig adviseur zal worden aangezocht de heer J. Boelens Kzn. te Assen.

In de vergadering, die stond onder leiding van den heer H. Dekker te Nijeveen, voorzitter DOMO, werd het rapport van de Commissie uitgebracht en nader door den heer J. Homan toegelicht. We ontleenen hieraan het volgende:

Door het DOMO-bestuur waren de Commissie de volgende vragen voorgelegd: Zal men in Drenthe, wanneer straks een meer normale tijd is teruggekeerd, overgaan tot stichting van een gezamenlijke melkproductenfabriek?

Of wordt het beter geoordeeld, dat iedere Drentsche fabriek de overtollige ondermelk in eigen bedrijf verwerkt en zich daartoe inricht?

Of zullen de Drentsche fabrieken, die ondermelk beschikbaar hebben, deze aan derden ter verwerking verkoopen.

Conclusie: Sticht een melkproductenfabriek.

Na uitvoerige overwegingen kwam de commissie tot de volgende slotsom:

- a) Verwacht kan worden, dat in de toekomst niet alle ondermelk voor 100 pct. rendabel kan worden gemaakt op de boerderij. Er zal een deel beschikbaar komen voor verwerking tot zuivelproducten.
- b) Het is economisch niet verantwoord, dat iedere fabriek zich hiervoor inricht. Bovendien zijn de mogelijkheden hierbij te gering.
- c) Verkoop aan bestaande melkproductenfabrieken komt de Commissie, gezien de ervaringen, niet de meest gewenschte oplossing voor.
- d) De commissie ziet de oplossing in het stichten van een centraal melkproductenbedrijf, welke meening ook in de gehouden vergaderingen met de fabrieksbesturen, vrijwel unaniem onderschreven werd.
- e) Het stichten van een centraal melkproductenbedrijf komt de Commissie des te meer gewenscht voor met het oog op de verwerking van het melkvet tot andere vette producten dan boter en kaas.
- f) Een centraal bedrijf kan echter alleen worden gesticht, als de gezamenlijke Drentsche fabrieken bereid zijn een minimum hoeveelheid melk van 25 mill. kg. per jaar toe te zeggen.

Tenslotte adviseert de Commissie omtrent de verdere plannen nader met de besturen der fabrieken in contact te treden, opdat voorkomen worde dat verschillende fabrieken zelf tot belangrijke verbouwingen overgaan. Hoe meer fabrieken hiertoe zouden overgaan, hoe kleiner de kans zal worden te komen tot een centraal melkproductenbedrijf met de vereischte hoeveelheid grondstof.

Na ampele bespreking werd het voorstel van het bestuur, een commissie te benoemen om nader plannen uit te werken, aanvaard.

1947

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1947-05-13

De Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe bereikte gisteren zijn gouden mijlpaal Een halve eeuw van werken in het belang van de Drentse boer

Toen in de laatste jaren van de vorige eeuw de boerenfabrieken, zoals de coöperatieve zuivelfabrieken destijds werden genoemd, als het ware als paddestoelen uit de grond waren verreezen, stonden deze fabrieken aanvankelijk geheel op zichzelf. Al spoedig begreep men echter, dat hieraan een eind moest komen en toen de boeren van Grolloo eens op typisch Drentse wijze op de oude vergaderplaats in het Grolloër holt bijeen kwamen, werd hier besloten pogingen in het werk te stellen om de Drentse fabrieken te verenigen in een bond.

Dit was de eerste stoot, welke leidde tot de oprichting van de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe* en toen op 11 Mei 1897 de statuten van deze Bond Koninklijk werden goedgekeurd, konden de werkzaamheden 'n aanvang nemen.

Sindsdien is een halve eeuw verlopen en heeft de Bond op zijn weg, die dikwijls niet gemakkelijk was, een gouden mijlpaal bereikt.

Vanzelfsprekend liet men dit bijzondere feit niet onopgemerkt voorbijgaan en de gisteren in het *Concerthuis* te Assen gehouden algemene ledenvergadering stond geheel in het teken van dit 50-jarig bestaan. Over belangstelling had de jubilerende vereniging niet te klagen deze dag; niet alleen uit de provincie, doch ook velen daarbuiten brachten gelukwensen over aan het bestuur, een bestuur, dat bijkans schuil ging onder een zee van bloemstukken, welke een prachtig getuigenis aflegden van de grote waardering, die alom gevoeld wordt voor het werk van de Bond.

De Alg. Ned. Zuivelbond, de Stichting voor de Landbouw, de Fabrieken, het Z.K.B., de Nat. Coöp. Zuivel Verkoop Centrale en vele anderen hadden een aandeel in deze grootse bloemenhulde.

Natuurlijk werd op deze dag niet nagelaten om de verstreken jaren nog eens de revue te laten passeren en daarnaast tevens een blik in de toekomst te werpen en het was de voorzitter, de heer L. Dekker te Pesse, die dit in

De openingsrede

op uitvoerige wijze deed.

Spr. begon met een bijzonder woord van welkom toe te roepen aan Ir Staf, Directeur-Generaal van de Landbouw en vertegenwoordiger van Z-E. Minister Mansholt, die zelf tot zijn spijt verhinderd was aanwezig te zijn. Het Bestuur van de Bond verzoekt U, zo zeide de heer Dekker, om aan de Minister onze verzekering te willen overbrengen, dat ook onze vrije zuivelorganisatie gaarne alles wil doen wat in haar vermogen ligt om Z.E. bij zijn zware taak behulpzaam te zijn. Wij van onze kant hopen, dat Z.E. nu en in de toekomst ook rekening wil houden met onze adviezen, gesteund op een jarenlange, gedegen ervaring, rekening wil houden ook met de billijke wensen ten opzichte van de problemen, waarmee de veehouders in deze moeilijke tijd hebben te kampen.

Hij drukte er verder zijn spijt over uit, dat ook de Commissaris der Koningin in dit Gewest verhinderd was aanwezig te zijn. Mr R. H. Baron de Vos van Steenwijk heeft steeds het wel en wee van onze organisatie van dichtbij gadeslagen, zo zeide spr. Verder werden nog

woorden van welkom en waardering gericht tot de Burgemeester van de gemeente Assen, Mr J. Bothenius Lohman, de heer Wichers te Gasselternijveen, P.V.C. voor Drenthe, de leden van het Dagelijks Bestuur van de FNZ., t.w. de heren Dr. J. Linthorst Homan, J. Remmen. H. M. G Thiel Groenesteege en J. A. Geluk, alsmede tot vele andere functionarissen van verenigingen, diensten e. d.

Vervolgens wilde de heer Dekker een antwoord geven op de vraag, of de organisatie beantwoord had aan het door de oprichters gestelde doel en de door hen gekoesterde verwachtingen. Als belangrijkste punten, welke door de Bond aangepakt werden, noemde hij o.a. de boterexport, de inwerkingtreding van de Centrale Boter knederij, de invoering van het gedeponeerde handelsmerk en de instructie voor fabriekspersoneel.

Voorts werden adressen verzonden aan H. M. de Koningin om te willen bevorderen, dat aan margarine een kenmerkende stof moest worden toegevoegd en aan Z.E. de Minister van Oorlog over de levering van boter aan leger en vloot. Thans, 45 jaar later, moeten we constateren, dat niets is bereikt in dezen. Nóg eten onze soldaten dagelijks margarine, nóg is boter op het oog niet of moeilijk van margarine te onderscheiden.

De telg werd in 10 jaar tijds een boom

Na 10 jaar telde de Bond 48 fabrieken, totaal verwerkende 50 mill. kilo, gemiddeld 1 mill. per fabriek.

Onze grote pionier, de man die zo krachtig heeft meegewerkt aan de oprichting van de Bond, de oude schoolmeester Meester Crone, de eerste Bondssecretaris, schreef bij het 10-jarig jubileum in zijn verslag:

„Als telg in het Grolloërholt ontsproten, is de Bond in 10 jaren tijds een krachtige boom geworden, die, goed beworteld, zijn beschermende takken over de zuivelbelangen van Drenthe uitstrekt om het product in naam en daad te verbeteren, de onkosten te vermindern en de inkomsten te vermeerderen tot voordeel van allen, die door de zuivel hun bestaan trachten te verbeteren”.

Na de eerste tien jaren van bloei en een levendig organisatieleven volgden minder voorspoedige jaren. In 1912 waren van de 80 fabrieken in Drenthe nog slechts 16 fabrieken lid van de Bond.

Met krachtige steun en medewerking van het DLG. werd in 1913 de Bond gereorganiseerd. De vernieuwde Bond telde weer 25 leden, welk aantal steeds nog toenam.

Bij de herdenking van het zilveren jubileum van de Bond kon worden gezegd, dat, alles bij elkaar genomen, de Drentse Bond in deze 25 jaar zeer nuttig werk had verricht voor de opkomende zuivelindustrie in Drenthe.

Na deze periode beleefde de Bond echter een herhaling van wat na het 10-jarig bestaan was geschied.

In 1922 bedankten 5 fabrieken met als opgegeven reden: de kosten. De volgende jaren bedankten nog meerdere.

Het toenmalige bestuur zette echter moedig door en liet zich niet door deze tegenslagen schaakmat zetten.

In 1928 brak wel een zeer moeilijk tijdperk aan voor de Bond. De fabrieken waren het niet eens met de leiding van de toenmalige secretaris. Voor meerdere fabrieken was dit een reden om te bedanken als lid. Van 47 daalde het aantal leden tot 30.

Met hulp van de FNZ. werd een oplossing gevonden en kon met nieuwe moed worden verder gewerkt. Successievelijk kwamen de meeste fabrieken als lid terug.

De werkzaamheden breidden zich steeds meer en meer uit. Plannen om een eigen laboratorium in te richten moesten door de grote oorlog worden uitgesteld, in de hoop echter, dat ze thans spoedig tot werkelijkheid zullen komen.

De Drentse boer heeft gemeenschapszin

1940 was voor de Bond wel een zeer bijzonder en belangrijk jaar. Tot dat jaar waren de niet bij de Bond aangesloten 16 fabrieken verenigd in de *Drentse Boter- en Kaaskeuringsvereniging D.B.K.*

Door bemiddeling van het D.L.G. en dan speciaal van de heren Meyeringh en Homan kwam er een contact tot stand tussen de besturen van Bond en D.B.K. welk contact na enkele besprekingen leidde tot en bloc toetreden van de 16 D.B.K. fabrieken tot de Bond.

Het aantal leden steeg tot 56, verwerkende in het boekjaar 1939/40 ruim 300 mill. kilo melk. Na deze belangrijke gebeurtenis en na de overname van het enige particuliere bedrijf in Drenthe, de melkinrichting van Kingma te Meppel door ons lid Rogat, was bereikt, dat alle 56 zuivelfabrieken in Drenthe, zijnde coöperatieve of op coöperatieve grondslag werkende fabrieken ook verenigd waren in de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

Tot op heden bleef dit zo en kunnen we met recht trots zijn op dit in ons land unieke feit. Dit is voor ons wel een bewijs van de coöperatieve geest en zin voor gemeenschap van de Drentse boer.

De grote oorlog 1940—1945 heeft ook op de Bond en zijn werkzaamheden zijn stempel gedrukt. Door de sluiting, gevolgd door liquidatie, daalde het aantal leden van 56 op 53. Veel van wat tot stand was gebracht werd afgebroken. Een lawine van maatregelen werd door de bezetter op de fabrieken gestort.

In 1945 werd echter met nieuwe moed en vertrouwen het onderbroken werk voortgezet. Veel van wat was afgebroken moest weer worden opgebouwd. Gebouwen waren verwoest of beschadigd, een grote achterstand bij het onderhoud en de vernieuwing van de inventaris moest en moet worden ingehaald, terwijl ook veel last wordt ondervonden van een gebrek aan voldoende geschoold vak personeel.

Zo zijn dan voor de Bond 50 jaren voorbij gerold, jaren, waarin hij veel „ups” en „downs” heeft meegemaakt. Er is thans een periode van 50 jaar afgesloten. Een tijdperk van hard en gestadig werken heeft de Drentse Bond gemaakt tot wat hij thans is: een hechte organisatie, steeds op de bres staande voor de belangen van de Drentse veehouderij om, zoals meester Crone het uitdrukte: „het product in naam en daad te verbeteren, de onkosten te verminderen en de inkomsten te vermeerderen tot voordeel van allen, die door de zuivel hun bestaan trachten te verbeteren”. Deze in 1907 gesproken woorden kunnen nu worden herhaald. Ze hebben nog precies dezelfde waarde.

Wanneer we onze bedrijven en de bereide producten gaan vergelijken met die van elders, dan kunnen zij de toets der vergelijking doorstaan. Met enige trots wijzen we op het feit, dat in 1946 van de Drentse boter door het Z.K.B. 43% werd gekeurd in de hoogste klas 1+, 39,8% in klas 1 en 9.8% in klas 1-. Onze boter stond hiermee bovenaan.

Ook voor de verbetering van de veestapel werkte de Bond krachtig mee. Samen met het D.L.G. werd opgericht de *Gezondheidsdienst voor vee*, welke bij de Bond werd onderge-

bracht. Door propaganda werd bereikt, dat meer dan 100 duizend dieren per jaar op t.b.c. werden onderzocht.

Mannen, die wilden „dienen”

Op deze gedenkwaardige dag willen we een woord van hulde en oprechte dank brengen aan de oprichters van de Bond, aan de vele pioniers van onze coöperatieve zuivelbereiding, mannen, die doelbewust hun weg gingen met in het vaandel het devies: *een voor allen en allen voor een*; mannen, die boven alles wilden dienen, aldus spr.

We denken vandaag aan deze mannen, die ons de weg hebben gewezen welke we hebben te gaan, mannen als Dr. Somer, de heer Boerma en vele anderen. Niemand zal het ons ten kwade duiden, wanneer we hier echter één van de oprichters speciaal noemen nl. meester C. F. Crone, de man, die de grote stoot gaf tot de oprichting van de Bond. Hij was enkele jaren Secretaris, daarna onder- Voorzitter en Voorzitter en werd bij zijn aftreden in 1913 benoemd tot ere-lid.

Kernachtig, kort en met klem steeds zijn betoog uitbrengende, was hij een graag geziene figuur aan de Bestuurstafel van onze Bond. Bijna altijd kwam hij te voet naar Assen om de vergaderingen bij te wonen met als enig gezelschap zijn lange Duitse pijp. *Meester Crone* was een harde werker met hoge karaktereigenschappen en een eenvoudige levenswijze, die zich schaarde on der de zinspreuk der Vaderen: “Door Eendracht Sterk” om in het land van hei en struiken met **minder** „werk” **meer** „honig” te verschaffen.

We willen vandaag ook denken aan hen, die daarna de leiding van onze organisatie in handen hadden. Het zijn wijlen de heren E. Schrage tot 1910, G. F. Crone 1910—1913, G. Lunsingh Meijer van 1913— 1919.

Drie van de vroeger voorzitters zijn nog in leven. De heer B. H. Eelkman Rooda Voorzitter van 1919—1927. De heer G. v. Leusen 1927—1929 en R. Deodatus Pzn. van 1929—1934. Het Bestuur zegt hen vandaag hartelijk dank voor alles, wat zij deden voor de Bond.

Ook de Secretarissen willen we heden gedenken. Het zijn tot 1907 G. F. Crone, 1907—1913, R. E. de Jong, 1913—1919, B. H. Eelkman Rooda, 1919—1929, J. P. Weremeus Buning, 1929—heden Tj. Boijenga.

Ook aan hun is het mede te danken, dat de Bond geworden is de organisatie van alle Drentse Zuivelfabrieken.

In het bijzonder komt hier een woord van dank toe aan de heer *Boijenga*, die vanaf 1929 secretaris van onze bond is.

Heer Boijenga, wij willen u van deze plaats hartelijk dank zeggen voor het vele werk en de goede samenwerking, die er steeds tussen u en de bond geweest is en spreken de hoop uit, dat het u gegeven moge zijn nog vele jaren deze plaats in onze Bond te mogen innemen, aldus de voorzitter.

Een woord van lof wil ik ook uitspreken voor de wijze, waarop de andere ambtenaren van de Bond hun taak vervullen. Ook zij hebben veel bijgedragen tot de bloei van onze bond

We luiden thans een nieuw tijdperk voor de bond in. We doen dit in een tijd, welke vooral voor de boer zo uitermate moeilijk is. De toekomst lijkt donker. Zal de boer tenslotte de plaats in de maatschappij krijgen, waarop hij recht heeft?

Hiervoor is in de allereerste plaats nodig, dat de boer zal inzien, dat alleen door eendrachtelijke samenwerking, door opzij zetten van alle onderlinge verschilpunten, door een hechte coöperatie hij een macht kan vormen. Werkt er aan mee onze Drentse Zuivelbond in groei en

bloei nog te doen toenemen tot heil van onze boerenstand, tot heil ook van het gehele platteland.

En met deze wens verklaarde de heer Dekker namens het bestuur, de. ze feestelijke jubileumvergadering voor geopend.

Hierna was het de voorzitter van de Algemene Nederlandse Zuivelbond, Mr. Dr. J. Linthorst Homan die het woord nam, voor het uitspreken van een feestrede.

Deze begon met een hartelijke gelukwens namens bestuur en functionarissen van de Algemene Nederlandse Zuivelbond. Men is daar, in de FNZ., dankbaar voor de samenwerking met Drenthe, omdat de Drentse Bond zo krachtig coöperatief gevoelt. Drenthe is de enige provincie, waar uitsluitend coöperatieve zuivelfabrieken zijn en het Drentse bestuur is in het overleg met de andere bonden steeds bereid de grote lijn der samenwerking te zien.

Spr. schetste vervolgens uitvoerig, hoe de taak van het Drentse zuivelwezen is gegroeid voor de eerste wereldbrand, dit aan de hand van de grote overgangstijden in de landbouw.

Toen na de oorlog 1914—1918 en na de mislukking der internationale samenwerking de grote ineensstorting van 1930 kwam, waren de vaste lasten, belastingen, pachten, lonen, schoolgelden, zo hoog geworden, dat bij de ineenschrompeling der productieprijsen een ramp ging ontstaan. De boer moest met tweederde van zijn inkomsten vierderde van zijn kosten dragen, wat onmogelijk was. Uit die tijd dateert de grote verwijdering tussen stad en platteland in het tegenwoordige Nederland, een der moeilijkste problemen van vandaag.

Na de tweede wereldoorlog is het beeld voor onze landbouw nóg moeilijker geworden. De wereld wil onze prijzen niet betalen, maar onze hoge lasten maken prijsdaling onmogelijk. De kolossale bevolkingstoename, het vrijwel mislukken van emigratie, de mislukking der gebiedsuitbreiding, het vrijwel wegvallen der mogelijkheden onder de keerringen en het uitvalven van vroegere afzetgebieden brengen ons in grote gevaren.

Zo staat de zuivel, welke het belang is van een miljoen Nederlanders en groot gezien van heel Nederland, voor moeilijke beslissingen. Hij moet zichzelf zien als onderdeel van het vraagstuk der wereld-vetpositie, hij moet zich ook zien als onderdeel van het onmisbare Nederlandse boerenleven. Hij zal zijn nut moeten doen met alles wat de wereld aan mogelijkheden biedt en scherp moeten werken voor de uiterste modernisering en sanering in eigen gelederen.

De beste geleerden zullen de technische mogelijkheden moeten bezien, de beste deskundigen zullen moeten nagaan of 't reorganisatievoorbeeld van Zweden en Denemarken moet worden gevolgd of verbeterd, er moet ernstig worden besproken wat moet blijven bestaan en wat moet verdwijnen. Er zullen harde beslissingen moeten vallen. Slechts na harde beslissingen in eigen huis zal de zuivelboer aan ons volk mogen vragen, zijn houding tegenover het boerenzuivelwezen definitief te bepalen. Dat daarbij ook algemene plattelands- en dorpsvragen ter sprake komen, spreekt vanzelf.

Het zal binnenkort, na nog een halve eeuw Drentse Zuivelbond, het jaar 2000 zijn. Dan moet men in Drenthe kunnen terugzien op even voortvarend werk, als in de afgelopen halve eeuw is verricht. De lijn van 1800 naar 2000 is duidelijk: steeds kleiner wordt de wereld, steeds moeilijker wordt de strijd voor de Nederlandse boer en steeds bewuster zal hij die strijd moeten voeren.

God geve, dat in de volgende 50 jaren goed en gezegend werk zal mogen worden verricht, aldus besloot de heer Linthorst Homan.

Tot slot van deze middagbijeenkomst werden nog door tal van sprekers gelukwensen overgebracht, o.a. door ir Staf, die de hoop uitsprak, dat ook de volgende vijftig jaren voor de Bond een vruchtbare periode mochten zijn. Verder spraken nog mr J. Bothenius Lohman namens 't gemeentebestuur van Assen, de heer R. Wichers namens de Stichting van de Landbouw, de heer H. Meijeringh, namens het D.L.G., de heer Th. Brouwer namens het C.B.T.B., de heer Verbeek namens de andere Bonden, de heer Schepers namens de A.B.T.B. en vele anderen.

Plechtigheid op het kerkhof

Voor de aanvang van de middagvergadering had op de Zuiderbegraafplaats te Assen een korte plechtigheid plaats. Door de voorzitter van de Drentse Bond, de heer Dekker, werd n.l. een krans gelegd op het graf van wijlen meester G. F. Crone met het opschrift: Hulde aan de pioniers, Drentse Zuivelbond, 1897—1947. Nadat enige ogenblikken stilte in acht waren genomen, werd een kort woord gesproken door den heer linthorst Homan.

Een feestelijk diner tot besluit

Des avonds werd in de grote zaal van *Bellevue*, die door de vele bloemen en keurige aankleding van het geheel een zeer feestelijke aanblik bood, door het bestuur van de jubilerende Bond een diner aangeboden. Als tafelpresident fungeerde de heer L. Dekker. Het spreekt wel vanzelf, dat het bestuur van de bond, dat de leden steeds opwekt eerste klas producten op de markt te brengen, nu het zelf voor een diner moest zorgen, ook op het praedicaat „eerste klas” aanspraak wenste te maken. En dank zij de medewerking van de familie Eleveld kon er een menu samengesteld worden dat klonk als een klok, zo zelfs, dat de directeur-generaal van de landbouw ir C. Staf het helemaal niet erg vond, dat ambtsbezigheden de minister noodzaakten verstek te laten gaan bij dit feest, waardoor hij zelf wel aanwezig kon zijn.

Naarmate de tijd verstreek, werden de sluisen der welsprekendheid steeds verder open gezet. De loftrompet werd gestoken op Drenthe, waar gisteren van alle zuivelfabrieken de nationale driekleur wapperde, op de jubilerende Bond, op voorzitter en secretaris, de heren Dekker en Boijenga, die zoveel werk voor de bond verrichten, er werd gesproken over sfeer en vriendschap in Drenthe, er werd gewezen op de moeilijkheden die we zullen moeten verwachten en er werd een beroep gedaan op samenwerking tussen de verschillende groepen van de bevolking, de vrouwen werden geprezen voor de moed en de trouw die zij steeds hebben getoond en ongetwijfeld ook zullen blijven tonen, er werden herinneringen opgehaald door oud-voorzitters, er werd door Drenthen gesproken over het jubileum van deze Drentse Bond en er waren boeren, die het bestuur als boer wilden complimenteren met dit jubileum.

Kortom het is een avond geworden, die mede dank zij de goede verzorging van de inwendige mens tot een prachtig besluit is geworden van dit gouden feest van de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1947-12-13

Vergadering Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

Komt er een Centraal Melkproductenbedrijf in Beilen?

Grootst mogelijke samenwerking geboden

Aan de mededelingen, die heden in de algemene ledenvergadering van de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe, door het bestuur zullen worden gedaan, ontlene we, dat de 53 coöperatieve zuivelfabrieken in deze provincie in het boekjaar 1 Mei 1946—1 Mei 1947 verwerkten: 186.070.732 kg melk (vorig jaar 155.768.376 kg) met een gemiddeld vetgehalte van 3.52 pct. (hoogste vetgehalte Wapserveen 3.697 pct., laagste Nw.-Schoonebeek 3.177 pct.) Voor de melk werd gemiddeld uitbetaald f 3,411 per 1 pct. vet. (gem. 12,02 ct.)

Propaganda voor de Coöperatie

De propaganda voor de landbouwcoöperatie in Drenthe werd sinds jaren gevoerd door een coöperatieve commissie, ingesteld door de Drentse Zuivelbond. Hoe langer hoe meer werd evenwel gevoeld, dat dit niet de juiste weg is, omdat deze propaganda een algemeen boerenbelang is en daarom ook dient uit te gaan van de gehele Drentse landbouw.

Deze gedachte is thans een feit geworden, want er is ingesteld een *Commissie voor Landbouw Coöperatie in Drenthe*, waarin de volgende organisaties zitting hebben: Stichting voor de Landbouw, ABTB, kring Groningen en Drenthe, Drentse CBTB, Chr. Veenkoloniale Landbouwbond, Drents Landbouwgenootschap, Veenk. Boerenbond, Drentse Zuivelbond, Coöp. Aardappelmeel Verkoopbureau, Centraal Bureau en Drentex.

Tot voorzitter werd benoemd de heer L. Dekker, terwijl het secretariaat werd opgedragen aan de heer Tj. W. Boyenga. Als derde lid van de werkcommissie werd aangewezen de heer J. Homan.

De plannen van de D.O.M.O. .

Met grote belangstelling volgt het bestuur het werk van de *Drentse Ondermelk Organisatie*. Zoals bekend spraken vorig jaar de Domo-leden zich uit voor het uitwerken van plannen om te komen tot een Centraal Melkproductenbedrijf voor Drenthe.

Vooraf voor de boterfabrieken is het van groot belang te weten wat hier verder gaat gebeuren. Deze toch zijn aangewezen op de boterbereiding alleen. De event. ter beschikking komende overtollige melk moeten zij, al is dit via de Domo, elders tot melkproducten laten verwerken. Zij, en ook de Domo, geven dus geheel of gedeeltelijk deze melk uit handen. Moeten zij zich zelf inrichten voor deze verwerking? In de meeste gevallen zal dit om financiële redenen te grote nadelen meebrengen.

De DOMO is zich er van bewust dat zij hier een grote taak heeft te vervullen voor haar leden. De studie voor het centraal te bouwen bedrijf is in volle gang. Waar ook aan dit plan nadelen van financiële aard zullen zitten, wordt thans ook tegelijk in andere richting gezocht naar een oplossing.

Het Bestuur van de DOMO heeft contact gezocht met het Bestuur van de fabriek te Beilen, over het overnemen van dit centraal gelegen bedrijf. De besprekingen zijn thans zo ver gevorderd dat beide Besturen het in principe eens zijn geworden over de voorwaarden van overname.

Het woord is thans aan de leden van Beilen en DOMO. Het Bestuur ziet hierin 'n Drents belang. Er zijn thans 37 fabrieken bij de DOMO aangesloten. Een aantal overweegt aansluiting. Wanneer straks alle Drentse fabrieken DOMO leden zijn en de DOMO haar Centraal bedrijf heeft, dan is zij in staat alle productiemogelijkheden te benutten, zowel van eigen centraal bedrijf, als van de leden zelf, om zodoende de beschikbare melk tot zo hoog mogelijke waarde te brengen. In het plan Beilen zit, naar de mening van het bestuur, het grote voordeel dat de DOMO direct de beschikking krijgt over de 10 mill. kg. boerenmelk uit deze plaats zelf, waardoor een eventuele leveringsplicht lager kan worden gesteld.

Uitbetaling naar kwaliteit

Voorts wordt in de mededelingen aandacht besteedt aan de *Gezondheidsdienst voor Dieren*, de melkprijs en de zuivelregelingen, de wijze van uitbetaling van de melkprijstoeslag en de uitbetaling van de melk naar kwaliteit. Dit laatste vraagstuk werd door de *directie van de Landbouw* aan de orde gesteld. Bij een eerste bespreking hierover kwam de vraag naar voren, of de bepaling van de kwaliteit door de fabrieken, dan wel door bepaalde centrale instanties moet geschieden. Tegen dit laatste bestaat bij de zuivelcoöperatie overwegend bezwaar en met name acht men het stichten van gezamenlijke melkcontrolestations met de particuliere zuivelindustrie onaanvaardbaar. Ter bespreking van dit principiële vraagstuk werd dit punt naar de *Centrale Zuivelcommissie* verwezen.

Aandacht werd tenslotte besteedt aan de loonregelingen in de zuivelindustrie, aan het terugleveringspercentage van de nevenproducten, enz.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1947-12-15

Jaarvergadering Bond Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

„Geen land is sterker dan zijn landbouw!”

Huidige melkprijzen bedreigen vele Drentse bedrijven met de ondergang

ASSEN – Zaterdagmiddag hield de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* in „Bellevue” te Assen zijn algemene ledenvergadering.

Een bijzonder welkomstwoord richtte de voorzitter, de heer L. Dekker, bij de opening tot de heren mr dr J. Linthorst Homan en J. A. Geluk, resp. voorzitter en secretaris van de FNZ., als mede tot ir H. J. ter Veer, de Zuivelconsulent en hoofd van de provinciale afdeling van het *Bedrijfschap Zuivel*.

Alvorens naar het volgende agendapunt over te stappen, sprak de heer Dekker een enkel woord over de melkprijs, dit immers, zo zeide hij, vormt een bestaanskwesie voor onze boeren. Voor de vaststelling van deze prijs, aldus spr., is een te smalle basis genomen, speciaal voor de zomerprijs. De FNZ., de *Stichting voor de Landbouw* brachten de minister op de hoogte van deze onhoudbare toestand. De Tweede Kamer nam de motie-Groen aan, waarin werd verzocht dat de regering in overleg zou treden met de georganiseerde landbouw. Dit alles evenwel is tot nu toe zonder resultaat gebleven. Nu zijn de prijzen Nov. '47—Nov. '48 voorlopig vastgesteld, doch wij zijn van mening, dat de voorlopige winterprijs van 20 cent te laag is, aldus de voorzitter. Een vergelijking met b.v. de melkprijzen in Engeland, daar reeds vastgesteld t.m. Maart 1949 en aanzienlijk hoger dan hier, doet dit verschil constateren dat de

Engelse boer anderhalf jaar vooruit weet waar hij aan toe is, terwijl de Nederlandse melkveehouder anderhalf jaar naderhand, nl. sinds April 1946, nog niet weet hoe de situatie ligt. Daarom moeten wij blijven eisen dat de boer een lonende prijs voor zijn melk krijgt.

Hierna behandelde spr. nog de samenwerking met de D.O.M.O. en kwam tot de conclusie dat associatie met deze organisatie een gebiedende eis is.

Vervolgens kwam het verslag van de op 12 Mei j.1. gehouden jubileumvergadering aan de orde. Dit punt werd aangehouden in verband met het feit dat het verslag in een jubileumboekje zal worden opgenomen.

Beilen lichtend voorbeeld

Bij de bespreking van de bestuursmededelingen, waaraan wij in ons nummer van Zaterdag reeds een uitvoerig overzicht wijdden, kon de secretaris, de heer *Tj. W. Boijenga*, de verheugende mededeling doen, dat Vrijdagavond te Beilen in principe is besloten, de zuivelfabriek aan de D.O.M.O. te verkopen.

Telegram

Uit de vergadering kwam het voorstel de minister van Landbouw een telegram te zenden, waarin met klem op herziening van de melkprijs zal worden aangedrongen. Dit voorstel vond algemene instemming en besloten werd een telegram van de navolgende inhoud te zenden aan het hoofdbestuur van de FNZ. ter kennisbrenging aan de minister:

„De *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*, in jaarvergadering bijeen te Assen, dringt met klem aan op zeer spoedige vaststelling, op lonende basis, van melkprijs 1947 — '48, daar anders voor ondergang van zeer vele Drentse bedrijven wordt gevreesd”.

Tenslotte nam de vergadering dit punt van de agenda voor kennisgeving aan.

De begroting 1948 (eindcijfer f 81.955.—) leverde geen stof tot discussie, zodat de beslissende hamerslag over deze aangelegenheid spoedig viel, eveneens wat betreft het voorstel ir L. G. Oldenbanning, de secretaris van het DLG., te benoemen tot adviserend bestuurslid, in het kader van de uitwisseling van secretarissen der beide organisaties.

Ook de volgende twee agendapunten, te weten het verzoek aan de fabrieken om machtiging aan de Bond te verstrekken om via de FNZ. met de zuivelarbeidersorganisaties een collectieve arbeidsovereenkomst aan te gaan en de agenda voor de alg. vergadering van de FNZ. op 15 Dec. a.s. te Utrecht waren gauw gefiatteerd en kon mr dr J. Linthorst Homan zijn inleiding over het onderwerp „*Enkele gedachten over de toekomstige ontwikkeling van onze coöperatieve zuivelindustrie en haar organisatie*” beginnen.

Mr. dr. J. Linthorst Homan

Spr. begon er op te wijzen hoe de coöp. zuivelindustrie als verlengstuk van de boerderij, daaraan onverbreekelijk verbonden zit. Dit in tegenstelling met de particuliere zuivelindustrie. Het is wel duidelijk, aldus de heer Linthorst Homan, dat de toekomst voor onze landbouw niet bepaald rooskleurig is. Denken wij b.v. eens aan onze bevolkingsdichtheid. Dit probleem hangt ten nauwste samen met dat van de landbouw. Wij staan voor de verplichting van de Nederlandse bodem en haar producten het allerbeste te maken. Voor alles moeten wij een sterke landbouw hebben. Typerend in dit verband zijn de woorden van de president der V.S. Harry Truman die eens opmerkte: „geen land kan sterker zijn dan zijn landbouw”. Zien wij ooit een sprekender voorbeeld hiervan dan Frankrijk?

Een sterke landbouw, slechts daarmee kan aan de vele gevaren — en vooral hierbij niet te vergeten de concurrentie — het hoofd worden geboden. Dit legt, aldus spr., ook op onze landbouworganisaties de verplichting op onze rijen zo dicht mogelijk te sluiten, zodat niet, gelijk in het verleden voorkwam, de belager door gapingen in onze formaties kon binnendringen. Dit geldt evenzeer voor onze Federatie. In dit verband was spr. van oordeel, dat men gezien in het licht van de tegenwoordige tijd ter bereiking van een grotere zelfwaakzaamheid, waardoor een krachtiger ontwikkeling mogelijk wordt, tot een grotere besluitkracht moet komen. Spreker doelde hier op het nemen van meerderheidsbesluiten, hetgeen thans in de Federatie nog niet mogelijk is.

Eeuwen geleden erkende men reeds in Drenthe als juist dat de minderheid de meerderheid volgt. Dit is een goede democratische eigenschap.

Een dusdanige reorganisatie zal moeilijkheden oproepen en daarom wilde de heer Linthorst Homan in overweging geven deze aangelegenheid uitvoerig met de fabrieken te bespreken. Gezien het huidige tijdsgewricht moeten verstrekkende maatregelen door ons genomen kunnen worden, hetgeen slechts mogelijk is wanneer ook de minderheid aan een meerderheidsbesluit gebonden kan worden.

Na het betoog van de heer Linthorst Homan, dat uiteraard een aandachtig gehoor ontmoette, kwam de rondvraag aan de orde, waarna de voorzitter de druk bezochte vergadering sloot.

Verkiezingen

In de kring „Het Noorden van Drenthe” werd de heer W. L. v. d. Spoel te **Assen** herkozen, terwijl ook de heer J. Andreae te **Zuidwolde** in de samenkomst voor directeuren herkozen werd.

In de commissies voor de jaarcontrole, voor de boterkeuringen, voor onderwijs en voor aankoop (2 vacatures) werden resp. gekozen de afd. Ruinen (aftredend R. v. d. Molen, Waperveen), L. Koops te Zweeloo (aftredend H. Boverhof, Norg), C. J. v. d. Meulen te Ruinerwold (aftr. G. H. Bronkhorst te Beilen), H. Sanders te Wachtum (aftredend J. Meijer te Emmen) en P. Mulder te Ex'oo (aftredend B. U. Smid, Hooghalen).

1948

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1948-03-26

Drentse boeren in 't voetspoor van voorouders

Centraal Melkproductenbedrijf Beilen

Er werd een belangrijk besluit genomen

BEILEN – In de gisteren in Hotel Prakken gehouden algemene buitengewone vergadering van de *Drentse Ondermelk Organisatie* (D.O.M.O.) zijn met 63 stemmen vóór en 11 tegen de volgende besluiten genomen:

- a) tot aankoop van de Coöp. Zuivelfabriek te Bèilen voor de som van f 400.000.—;
- b) tot bouw van een Spraypoederfabriek aan het bedrijf te Beilen, waarvan de kosten worden geraamd op f 600.000.— tot f 700.000.—.

Rede voorzitter

De drukbezochte bijeenkomst van vertegenwoordigers der bij de D.O.M.O. aangesloten zuivelfabrieken werd gepresideerd door de heer H. Dekker te Nijeveen, die er in zijn openingswoord op wees, dat een belangrijke beslissing moest worden genomen. Hij herinnerde er aan dat 50 jaar geleden onze voorouders de eerste stap hebben gezet op de weg naar gezamenlijke melkverwerking, een stap welke niet moet worden onderschat. Eeuwen lang was de melk op de boerderij verwerkt en zodoende waren er grote weerstanden te overwinnen om het anders te krijgen. Moeder de vrouw en haar dochters waren met de fabriekmatige zuivelbereiding maar matig ingenomen want voor hen stond het afstand doen van de boterbereiding zo ongeveer gelijk met onttroning.

Nu 60 jaren geleden kwamen in de Wijk plannen in bespreking over de oprichting van een zuivelfabriek en het was de heer R. Nijsingh die zich ontpopte als een voorstander, echter onder voorbehoud, dat hij naast levering aan de fabriek, toch ook zelf wou blijven karnen, om zijn dochters bekend te maken en te doen blijven met de zuivelbereiding, hetgeen voor de vrouwen van de landbouwers van het grootste nut en het grootste belang is."

Typisch Drents, aldus de voorzitter, deze uitlating en een dergelijke uitspraak ligt ons, ook nu nog. De zuivelfabrieken in Drenthe warden opgericht. De gemeenschapszin, het besef dat door samenwerking zoveel meer kan worden bereikt dan indien ieder op zichzelf bleef, waren oorzaak dat de coöperatieve fabrieken werden opgericht; klein in omvang, bescheiden van opzet.

Deze organisaties zijn uitgegroeid tot grote bedrijven, allen coöperatief, allen georganiseerd in de *Drentse Zuivelbond*. Het was een gewichtige stap die onze voorouders destijds hebben gedaan doch de gewijzigde omstandigheden stelden deze eis. Zij hebben dat verstaan en begrepen, aldus de voorzitter, en wij, het nageslacht, zijn hier dankbaar voor Maar dat legt ons ook verplichting op, dat ook wij onze tijd verstaan. De tijd staat niet stil, er is groei op ieder terrein van het leven. Wij zien dat de particuliere zuivelfabrikanten samenwerking zoeken en wij zien dat er grote kapitalen in nieuwe bedrijven worden gestoken. Echter ook in het kamp van de coöperatie zit men niet stil.

Spr. gaf vervolgens een inzicht in de algemene toestand op zuivelgebied. Het vorige jaar lag de melkproductie in ons land nog op 60 ad 70 pct. van voor de oorlog, wanneer wij nu weer

binnen afzienbare tijd over voldoende kunstmest beschikken, en het laat, zich aanzien dat zulks het geval zal zijn, en wanneer de plannen voor verbetering van de ontwatering van onze Drentse gronden en de vele herontginningen en grondverbeteringen doorgang vinden, dan geloof ik, dat wij niet te ver grijpen wanneer wij zeggen dat wij binnen afzienbare tijd weer op dezelfde productie komen als voor de oorlog, aldus spr.

Ook de internationale toestand werd aan een beschouwing onderworpen en daaraan verbond spr. de conclusie, dat alle voortekenen er op wijzen, dat een belangrijk deel van het melkvet zal moeten worden verwerkt tot meer hoogwaardige producten.

Wanneer iedere fabriek zich daartoe afzonderlijk moet inrichten, kost dat kapitaal. Een nieuwe kaasmakerij of een verstuivingspoeder-installatie aan een fabriek die 10 ad 12 miljoen L. melk verwerkt, kost een half miljoen gulden, nog daargelaten dat de materialen er voor aanwezig zijn.

Overtuigd zijnde van de noodzakelijkheid van meerdere samenwerking, daarbij rekening houdende met historisch gegroeide verhoudingen, heeft deze vergadering vandaag te beslissen over een voorstel, dat rekening houdt met deze beide gegevens.

Bij dit voorstel blijft de plaatselijke fabriek volkomen intact, terwijl aan de eis tot grotere samenwerking wordt voldaan. De plaatselijke fabriek levert op basis van vrijwilligheid een gedeelte van de melk af aan de centrale fabriek. Spr. wilde tenslotte de hoop uitspreken, dat de beslissing zo mag zijn, dat zij, die na ons komen, die jongeren, die straks onze plaatsen gaan innemen, hetzelfde van ons kunnen zeggen, als wij zeggen van onze voorouders die de eerste stap zetten op de weg van de coöperatieve zuivelbereiding.

Vervolgens stelde spr. het bestuursvoorstel aan de orde, zoals dit in de aanvang van dit verslag is vermeld.

Discussies

De heer Idema te **Assen** stelde de vraag of de onderdelen van de fabriek te Beilen voor het nieuwe bedrijf kunnen worden gebruikt. Voorts deelde hij mede geschrokken te zijn van het bedrag van f 400.000 en hij vroeg zich af of het niet beter was, deze 4 ton te investeren in een geheel nieuw bedrijf.

De heer van der Molen te **Wapserveen** was bevreesd dat het nieuwe bedrijf straks meer verlegen mét dan óm de melk van de Zuivelfabriek te Beilen zou zitten. Hij was voorts van mening dat bijzondere maatregelen nodig zouden zijn om de boeren van de Beiler fabriek van ondermelk en karnemelk te voorzien. Grote verbouwingen zullen moeten plaats vinden en zodoende stelde spr. de vraag wat een geheel nieuwe fabriek zal kosten, een fabriek gelegen aan waarwater, hetgeen met de fabriek te Beilen niet het geval zal zijn.

Ook de heer Vrieling te **Hoogersmilde** sprak in dien zin. Indien er een kanaal zal worden gegraven, dan zal de DOMO daarin hebben bij te dragen. Hij stelde dan ook voor het bestuursvoorstel terug te nemen en de plannen te ontwerpen voor een geheel nieuwe fabriek. Voorts meende spr. dat de vergadering met deze gehele geschiedenis wat overrompeld werd omdat een voorstel van een dergelijke strekking wat vlug werd behandeld.

De voorzitter was er enigszins over verwonderd, dat deze punten in deze vergadering naar voren worden gebracht, omdat deze vragen ook in de vergadering van 8 Januari aan de orde waren gekomen. Toen had de vergadering het bestuur evenwel opdracht gegeven verder te wer-

ken. Nadat spr. er op had gewezen dat het helemaal niet onmogelijk is dat er uiteindelijk nog vaarwater wordt aangelegd deelde hij mede, dat de ketels van de Beilerfabriek ook voor het nieuwe bedrijf kunnen worden gebruikt.

Wat de stichting van een geheel nieuw bedrijf betreft, meende spr. te moeten opmerken, dat het bestuur na rijp overleg en na voortdurend contact met de Studiecommissie met dit voorstel was gekomen.

De heer Idema had bij geruchte vernomen dat de gemeente Assen fabrieksterrein aan de DOMO had aangeboden, waarop de voorzitter antwoordde, dat hiervan bij geen der bestuursleden iets bekend was.

De heer J. Homan te Assen, voorzitter van de Studiecommissie wees er tenslotte nog op, dat het stichten van een geheel nieuw bedrijf wel degelijk was bekeken. Dat werd evenwel een riskante onderneming gevonden, waarvoor een veel groter kapitaal nodig was. Met het nu aan de orde zijnde bestuursvoorstel wordt de veilige weg bewandeld, aldus spr.

Vervolgens werd het voorstel in stemming gebracht en met 63 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.

Bedanken mogelijk gemaakt

Om in verband met het aannemen van deze beide voorstellen het direct bedanken voor het lidmaatschap van de DOMO mogelijk te maken, werden de Statuten gewijzigd, waarna de voorzitter een woord van dank sprak voor de wijze waarop dit belangrijke besluit was genomen.

Hij roemde de activiteit van de heer A. Ijbema, waarna de vergadering van de „oude DOMO” werd gesloten.

De nieuwe D.O.M.O.

Des middags kwam de „nieuwe D.O.M.O.” in dezelfde zaal in vergadering bijeen. De heer Ijbema deelde allereerst mede, dat de besturen van de fabrieken te **Roden, Peize, Eelde, Hoogersmilde, Havelte** en **Wapse** als lid van de D.O.M.O. hadden bedankt. De fabrieken Eelde, Havelte en Wapse hoopten binnenkort tot de D.O.M.O. terug te keeren, doch de besturen wensden de nieuwe situatie eerst in de ledenvergadering te bespreken.

Vervolgens werden de statuten gewijzigd, waarna de bestuursverkiezing plaats vond.

Met algemene stemmen werd de heer H. Dekker te Nijeveen tot voorzitter herbenoemd. Voor de directeuren werden tot bestuursleden benoemd de heeren A. Ijbema te Eext, J. Klaversma te Rogat en L. Koops te Zweeloo, voor de leden de heren G. J. Wilms, Oud-Schoonebeek, K. Hooiveld, Gass.Nijveensemond en R. Boerma te Vries. Voor de Zuivelfabriek te Beilen, de heren L. Vredeveld en J. Meyering, aldaar.

Nadat had gesproken de voorzitter van de *Drentse Zuivelbond*, de heer L. Dekker, richtte de voorzitter zich nog met enkele waarderende woorden tot de heer Tj. Boyenga, die zoveel werk in het belang van de DOMO had gedaan.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1948-05-22

Uit jaarverslag DBvCZ 1946/'47

Jubileumjaar van Drentse Zuivelbond telde vele donkere punten Melkprijs nog steeds te laag

Een heel bijzonder jaar, aldus bestempelt de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* het jaar 1947, waarover zij ons heden het jaarverslag deed toekomen. Zij doelt hiermede op het feit, dat het op 11 Mei 1947 50 jaar geleden was, dat de Bond werd opgericht en men dus kon spreken van een halve eeuw Coöperatieve Zuivelorganisatie in Drenthe. Vanzelfsprekend werd aan deze heugelijke gebeurtenis niet ongemerkt voorbijgegaan, maar dat de Bond behalve dit feest te vieren nog wel het een en ander meer gepresteerd heeft, wordt duidelijk, als men het jaarverslag doorleest, waarvan wij hier de voornaamste punten de revue laten passeren.

In de eerste plaats dan viel te constateren, dat ook op het gebied van de melk- en zuivelproductie de zware en drukkende na-oorlogse tijd met haar ontelbaar aantal problemen zijn uitwerking niet miste. Er waren vele donkere punten, zo luidt het in de slotconclusie en daarmee heeft men dan o.m. op het oog de melkprijs, die vooral voor het zandgebied veel te laag was. Veel strijd is gevoerd om hierin verbetering te krijgen, doch slechts met weinig resultaat.

Prijskwesties

Ondanks het feit n.1., dat het officiële instituut voor kostprijsberekening, het LEI, de prijs 2½ cent hoger berekende, stelde de Minister hem definitief vast op 18,3 cent per 3,3 % vet. Deze prijs, die geldt sinds November 1947, werd eerst na langdurige besprekingen bekend gemaakt in Maart 1948 en vele boeren vragen zich dan ook af, waarom dit alles zo lang moet duren. In verband met een besluit van de Minister om voorts 85 miljoen gulden aan toeslagen te verstrekken ten behoeve van bepaalde melkveehouders en van bedrijven op de lichtere gronden, werd van de zijde der Regering de vraag gesteld, of het juist is, dat deze toeslag uitsluitend naar vetgehalte geschiedt, dan wel dat een gedeelte hiervan per kg. (grondprijs) en de rest naar vetgehalte geschiedt.

Een commissie, ingesteld door de *Stichting van de Landbouw* en de FNZ., kwam tot de conclusie, dat de laatste methode de juiste was, maar enkele Bonden gingen hiermede niet akkoord, zodat dit punt opnieuw behandeld zal moeten worden.

Een door de commissie voor de kwaliteitsverbetering in 1946 ontworpen en voor Drenthe passend schema voor de uitbetaling der melk naar kwaliteit, werd in 1947 aan de fabrieken voorgelegd, met het advies dit in te voeren, zonder echter direct naar kwaliteit uit te betalen. Eerst moet getracht worden enige ervaring te krijgen.

Evenals elders, werd ook in Drenthe een opinie-onderzoek onder de boeren ingesteld, teneinde wat meer inzicht te krijgen omtrent de vraag hoeveel volle melk er minder thuis gehouden zou worden, indien het percentage nevenproducten verhoogd werd. Aangenomen mag wel worden, dat in onze provincie bij een hoger percentage nevenproducten meer volle melk zal worden geleverd, echter niet in dezelfde mate.

Lonen en contróle

Bij het punt loonregelingen wordt opgemerkt, dat medewerking zal worden verleend bij de totstandkoming van een collectieve arbeidsovereenkomst, evenals bij de voorbereiding ener pensioenregeling. Ook over de salarisregeling voor het administratief personeel zijn onderhandelingen gevoerd, die echter nog niet tot een resultaat hebben geleid.

Gewezen wordt voorts nog op 't feit dat veel zuivelpersoneel wordt weggezogen door andere industrieën en overheidswerken, die lonen kunnen betalen, welke liggen ver boven de zuivel-lonen. Hierover zijn besprekingen gaande met het College van Rijksbemiddelaars.

Naar aanleiding van een klacht van de C.C.D., dat de boter- en kaascontrole op haar gebied niet effectief genoeg en te duur zou werken, besloot de Minister, dat de C.C.D.controle in het vervolg los van die der boter- en kaascontrole zou werken. De Zuivelorganisaties achten dit geen doeltreffende maatregel, daar tengevolge hiervan de zuivelcontrole meer politioneel zal worden uitgevoerd, hetgeen het nuttig effect niet ten goede zal komen, terwijl er feitelijk weer een controle-instantie méér door op de fabrieken komt, hetgeen dubbele controles tengevolge heeft.

Voorts werd nog melding gemaakt van de samenwerking met de D.O. M.O., met de Gezondheidsdienst voor Dieren en met de Centrale Aankoop van Grondstoffen.

Cijfermateriaal

En dit jaarverslag zou geen goed jaarverslag zijn, als er geen cijfers in genoemd werden. Het is zelfs buitengewoon rijk aan cijfermateriaal, zodat wij ons beperken moeten tot enige van de meest belangrijke.

Over het ledental dan wordt gezegd, dat dit ongewijzigd op 53 bleef staan: deze fabrieken ontvingen in het boekjaar Mei 1946-Mei 1947 van veehouders 187.527.203 kilo melk (vorig jaar 155.768.378). Dit betekent een meerdere aanvoer van 12 %.

Onder het punt technische dienst en bacteriologische controle wordt opgemerkt, dat in enkele fabrieken de zindelijkheid nogal te wensen overliet, terwijl tevens gewezen werd op de slechte materialenpositie en de moeilijke voorziening daarvan.

391 personen verkregen het melkersdiploma, aan 29 fabrieken kon het diploma voor goede boter worden verstrekt, terwijl de fabrieken Dalerveen, Eext en Kolderveen het Erediploma verwierven. Bij de kaaskeuring kon aan 7 fabrieken het diploma worden verstrekt.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1948-05-24

Voorjaarsvergadering *Drentse Zuivelbond* in Beilen

Landbouw en Industrie worden met twee maten gemeten

BEILEN – Het feit, dat Beilen in de naaste toekomst het grote centrum van de *Drentse Ondermelk Organisatie*, de D.O M.O., zal worden, was er waarschijnlijk niet helemaal vreemd aan, dat de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe deze keer haar leden naar hier had geroepen ter bijwoning van de algemene ledenvergadering, die Zaterdag in hotel Prakken werd gehouden. De opkomst was er vanzelfsprekend niet minder om en het was een welgevulde zaal, die de voorzitter van de Bond, de heer *L. Dekker uit Pesse* om klokslag tien uur welkom kon heten.

In zijn openingsrede herdacht hij allereerst de heer T. Annema, in leven directeur van de Coöp. Zuivelfabriek **Roden-Zevenhuizen**. Enkele jaren heeft hij onze Bond als bestuurslid gediend, aldus spr. en wij weten, dat zijn hart warm klopte voor onze Bond. Zijn nagedachte- nis zal bij ons in hoge ere blijven.

Zich vervolgens bezig houdende met de hedendaagse problemen, richtte de heer Dekker voor- al felle kritiek op de politiek van de Regering ten opzichte van de vaststelling van de melk- prijs.

In het jaar 1948, zo zeide hij, nu de weg der geleide economie gevolgd wordt, mag men ver- wachten, dat de landbouw en de industrie met dezelfde maat gemeten worden, maar dit is niet het geval. Hij gaf vervolgens enkele voorbeelden van hoge winsten, die in de afgelopen jaren in de grootindustrie werden behaald. Wanneer men van bovenaf alles wil leiden, en dat zal in de huidige omstandigheden misschien moeilijk anders kunnen, aldus spr., dan moet iedere tak, dus ook zowel de landbouw als de industrie, een gelijk deel hebben van het nationale in- komen, of misschien beter gezegd, dan moet iedere tak een evenredig deel dragen van de nati- onale armoede.

Dat dit niet geschiedt heeft o.m. tot gevolg, dat bij de kinderen een sterk verminderde belang- stelling voor de landbouw en een verschuiving naar andere beroepen valt waar te nemen. Ook de categorie losse arbeiders is belangrijk verminderd, waaraan de mechanisatie ongetwijfeld niet vreemd is.

Naar opheffing melkdistributie

Vervolgens deelde de heer Dekker mede, dat de FNZ. momenteel weer pogingen in het werk stelt, om van de Minister gedaan te krijgen dat de melkdistributie wordt opgeheven. De melk- aanvoer is zeer groot, ook in onze provincie, en het geeft voor de DOMO heel wat moeite om de melk verwerkt te krijgen.

Tenslotte richtte de voorzitter een ernstige waarschuwing tot die fabrieken, die plannen heb- ben voor nieuwbouw of verbouwing, om toch vooral eerst te bezien of het verantwoord is zware kapitaallasten op zich te nemen. Dit wil niet zeggen, dat wij niets moeten doen, inte- gendeel, wij moeten onze achterstand zo snel mogelijk inhalen. Maar naar de mening van het bestuur verdient het aanbeveling, na te gaan, of door een grotere samenwerking met buurtfa- brieken voor de toekomst geen betere resultaten zullen kunnen worden behaald, aldus besloot de heer Dekker zijn toespraak.

Bestuursmededelingen

Hierna werd overgegaan tot afwerking van de eigenlijke agenda, waarbij als eerste vermel- denswaardig punt de bestuursmededelingen aan de orde kwamen. Hieruit bleek o.m., dat het bestuur naast de voorzitter weer tot leden van het Dagelijks Bestuur benoemde de heren H. Dekker, onder-voorzitter en J. Andreae, welke laatste hierdoor automatisch ook voorzitter van de samenkomsten van directeuren is.

Tot leden van het F.N.Z.-bestuur werden voor Drenthe aangewezen de heren J. Andreae en L. Dekker, terwijl de bondssecretaris ambtshalve adviserend lid van het FNZ-bestuur is. Het be- stuur van de FNZ. benoemde de heer L. Dekker tot lid van het Dagelijks Bestuur, tevens on- dervoorzitter van de FNZ.

In de kerncommissie voor de Zuivelindustrie heeft voor Drenthe zitting de heer L. Dekker, terwijl de bondssecretaris, de heer Tj. W. Boijenga plaatsvervangend lid is.

Voor de overige mededelingen kunnen wij verwijzen naar het jaarverslag, dat reeds in het nummer van Zaterdag j.1. werd vermeld.

De inmiddels gearriveerde secretaris van de FNZ., de heer Geluk gaf nog een korte toelichting, waarna de vergadering zich met alle punten akkoord verklaarde.

Ook de rekening en verantwoording over het jaar 1947 en het jaarverslag over het jaar 1947 kon de goedkeuring van de vergadering wegdragen, evenals een voorstel van het bestuur, om de heer W. Lettinga uit Amsterdam aan te nemen als buitengewoon lid.

Nadat nog de agenda voor de op 31 Mei a.s. te houden ledenvergadering van de FNZ. besproken was, hield Dr J. W. Thijn, directeur van de *Gezondheidsdienst voor Dieren in Drenthe*, tot besluit van deze vergadering een causerie over het onderwerp: „Kunstmatige bevruchting”.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1948-05-26

Verslag vergadering D.O.M.O. / DOMO

D.O.M.O. nam belangrijke besluiten

In de laatstgehouden druk bezochte vergadering van het *Coöp. Melkproductenbedrijf D.O.M.O.* te Beilen onder leiding van de heer H. Dekker te Nijeveen, werden door de secretaris verschillende mededelingen gedaan, waaraan we ontleen, dat het aantal leden 36 bedraagt.

Per 25 April werd het bedrijf te Beilen overgenomen.

Voor het vervoer van de melk beschikt de DOMO thans over 34 tanks met een totaal-inhoud van 82.000 liter. Met B. en W. van Beilen werd overeengekomen, dat de DOMO rond de fabriek de beschikking krijgt over 2 H.A. terrein. Na het besluit van de vorige vergadering tot uitbouw der fabriek met een Spraypoeder-installatie (cap. - 100.000 liter per dag), werd met diverse leveranciers in het buitenland onderhandeld en met de Overheid gesproken over de- viezen voor aankoop. Een en ander verloopt zeer gunstig.

Momenteel wordt voor de leden vervoerd per dag 200 duizend liter melk en voor de wei commissie van de FNZ. 170 duizend liter wei. De wei wordt in de Coöp. Fries Groninger Beetwortelsuikerfabriek te Hoogkerk verwerkt, o.a. tot melksuiker.

Ter vergadering worden een aantal belangrijke besluiten genomen, n.l.: het aandelenkapitaal van de oude DOMO zal worden uitgekeerd; voor aankoop som fabriek en uitbouw zal een lening worden aangegaan van 1¼ miljoen gulden; bij de Coöp. Boerenleenbank Beilen zal een crediet rekening-courant gesloten worden van 250 duizend gulden: gebouwd zullen worden een directeurswoning en enkele personeelswoningen; het Huishoudelijk Reglement werd vastgesteld.

Het lidmaatschap zal worden aangevraagd van een aantal organisaties, o.a. van de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*; het *Botercontrole-station te Assen*; het *Controlestation voor Melkproducten*; de *Coöp. Boerenleenbank Beilen*; *Coöp. Verzekeringsfonds* enz.

De voorzitter wijdde tenslotte nog enkele waarderende woorden ten opzichte van de nieuw benoemde algemene directeur van de DOMO, de heer Ijbema te Eext. Vanaf de oprichting heeft de heer Ijbema de DOMO geleid tot aller tevredenheid en spr. meende niet te veel te zeggen, wanneer hij verklaarde dat de heer Ijbema met de DOMO is vergroeid. Spr. voorspel-

de, dat veel zich in de zuivelindustrie zal wijzigen en hij meende dat de DOMO hierbij een grote rol zal spelen. Hij zegde de leden dank voor de tot heden verleende medewerking en hij vertrouwde, dat hierop ook in de toekomst zou kunnen worden gerekend.

1949

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-01-17

Commissaris der Koningin legde eerste steen voor Centraal Melkproductenbedrijf D.O.M.O. te Beilen

De stichting van het *Centrale Melkproductenbedrijf „DOMO”* te Beilen vordert gestaag. Moeilijkheden zijn er zeer vele te overwinnen, en de voorzitter, de heer H. Dekker te Nijeveen, gewaagde er van tijdens een toespraak tot de genodigden, die Zaterdagmorgen naar Beilen waren gekomen om het vastmetselen van de eerste steen voor dit bedrijf door de Commissaris der Koningin in deze provincie, Mr. Dr. R. H. Baron de Vos van Steenwijk, bij te wonen.

Dankzij echter de doortastendheid van de directeur van het bedrijf, de heer A. Ijbema, aldus de heer Dekker, zijn wegen gevonden, die leiden tot de medewerking van de vele en velerlei instanties, waarmede men te maken heeft bij de bouw van van dit voor Drenthe in het algemeen, doch voor de Drentse landbouw in het bijzonder zo belangrijke bedrijf.

41 van de 53

De heer Dekker wees er voorts op dat 41 van de 53 Drentse zuivelfabrieken waren verenigd in de „DOMO” waaruit werd geconcludeerd dat in 38 een goede greep was gedaan toen 20 fabrieken zich schaarden achter het plan om voor gezamenlijke rekening de toen overtollige melk te verkopen. Hij gaf voorts een overzicht van de wordingsgeschiedenis van het Centrale Melkproductenbedrijf die straks 120.000 kg melk per dag zal kunnen verwerken.

Met deze capaciteit zal de overtollige melk van straks evenwel niet kunnen worden verwerkt en zodoende werd een belangengemeenschap aangegaan met de Zuivelfabriek in **Hoogeveen**, terwijl spr. zijn spijt er over uitdrukte dat de fabriek te Roden gemeend heeft het lidmaatschap te moeten opzeggen.

Spr. besloot zijn uitvoerige toespraak met te wijzen, op de mogelijkheden die momenteel nog in onderzoek zijn, n.l. de export, de wijze waarop de exportmogelijkheden moeten worden uitgevoerd, het in studie zijn van de mogelijkheden voor de vervaardiging van flessen melk, yoghurt, consumptie-ijs, de fabricatie van condensmelk enz.

Naar het fabrieksterrein

Deze bijeenkomst werd gehouden in hotel Koopmans, vanwaar het gezelschap zich vervolgens begaf naar het terrein tegenover het station, waar de fabriek zal verrijzen. Nadat de Commissaris der Koningin de eerste steen had vastgemetseld, wees hij er op, dat het nu een belangrijk ogenblik was, niet alleen voor de landbouw van Drenthe, maar voor die van het gehele land. De tijden zijn veranderd sinds Poot de regelen dichtte: *Hoe genoegelijk rolt het leven des gerusten lands mans heen*. Hier immers wordt de eerste steen gelegd voor een modern landbouwbedrijf, een industrie van de land bouw. Vroeger waren dat aparte begrippen. Toen sprak men van het platteland en van de stad, over de landbouw en de industrie, doch hier komt een bedrijf op zuiver agrarische grondslag, voor de landbouw, opgezet door mannen uit de landbouw. De voorvaderen animeerden het gebruik van kunstmest, zij stichtten zuivelfabrieken en richtten controle- en fokverenigingen op.

De nakomelingen willen meer uit de landbouw halen, vandaar dit bedrijf, een zuivere vorm van coöperatie, een mooi voorbeeld van samenwerking. En dat deze voormannen de juiste weg hebben gekozen met de stichting van dit bedrijf, dat bewijst het feit dat reeds 41 van de 53 zuivelfabrieken zich hierbij hebben aangesloten.

De naam

Tenslotte sprak de Commissaris der Koningin nog even over de naam die aan het bedrijf is gegeven, de naam **DOMO**. Deze naam is nu niet meer van toepassing, maar toch wordt zij in ere gehouden. Blue-band maakt reclame met „vers gekarnd” waarmee wordt gesuggereerd dat het een vers gekarnd product is, maar hier is het juist anders om, aldus spr. Hier wordt een meerwaardig product gemaakt onder de naam *Drentse Onder melk Organisatie*.

De DOMO is echter bekend geworden, en daarom hoopte spr. dat het ijverige bestuur, evenveel geluk zal mogen hebben als zulks met alle verenigingen die in de provincie zijn opgericht, het geval is geweest.

Meer sprekers

Na afloop van de plechtigheid verenigde het gezelschap zich aan een lunch, waar door verschillende sprekers het woord werd gevoerd, n.l. door de burgemeester van Beilen, de heer S. G. Römelingh, de heer *J. Andreae*, vice-voorzitter van de *Drentse Zuivelbond*, de heer H. de Jonge, voorzitter van de Boerenleenbank te Beilen en de heer J. Klaversma te **Rogat**, die binnenkort naar **Winterswijk** gaat vertrekken.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-03-11

Drentse Zuivelbond stond op een kruispunt

'Grotere macht van – landelijke – FNZ afgestemd.'⁸⁰

Drenthe blijft evenwel de oude weg bewandelen

Reeds gedurende geruime tijd zijn de gemoederen in de Drentse Zuivelbond in beweging in verband met de vraag wat de houding van de Bond moet zijn ten opzichte van de problemen, die zich voordoen, en waarvan momenteel het voornaamste is dat der bindende besluiten. In de ledenvergaderingen der zuivelfabrieken werd hierover gesproken, verleden jaar werd een buitengewone ledenvergadering gehouden, in tal van kringvergaderingen kwam het onderwerp ter sprake, en nu was gisteren als besluit van al deze voorbereidingen in de grote zaal van *Bellevue* een buitengewone ledenvergadering belegd waar de houding voor de naaste toekomst moest worden bepaald.

Ombouwen of doorgaan

De vergadering was zeer druk bezocht, een bewijs van het feit, dat men het grote belang van het onderwerp inzag. Ook het bestuur was deze mening toegedaan en daarom was de bepaling gemaakt, dat bij het in stemming brengen van deze aangelegenheid op het moment dat er meer dan 15 pct. tegenstemmers zouden zijn genoteerd, het voorstel door het bestuur zou worden ingetrokken. Het wilde dus verreweg het grootste deel van de leden achter zich weten.

80 Deze bijzin in de 'kop' bijgevoegd door ZHN!

Voordat evenwel tot stemming kon worden overgegaan werden uitvoerige besprekingen aan dit onderwerp gewijd, welke werden ingeleid door mr J. Linthorst Homan, de voorzitter van 't FNZ., die er allereerst op wees dat de FNZ. verleden jaar had gemeend de aangesloten verenigingen de vraag te moeten voorleggen, of er niet sterker moest worden samengewerkt, waardoor er meer tot stand zou kunnen worden gebracht. Spr. ging uitvoerig de algemene toestand na en hij concludeerde dat zich hoe langer hoe meer gaat aftekenen dat in de wereld wordt gewerkt met grote werelddelen. God geve, dat deze werelddelen naast elkaar en niet tegenover elkaar zullen komen te staan, aldus spr.

Nederland komt, met Denemarken, in grote moeilijkheden en daarom is een goed georganiseerde landbouw van de allergrootste betekenis. Wij vormen als coöperatieve Nederlandse zuivelgroep in de landbouw het sterkste en belangrijkste gedeelte in technisch opzicht. Voor onze producten van goede kwaliteit is wel uitkomst te zien, maar met name voor onze boter staat het er anders voor.

Spr. gaf vervolgens een overzicht van hetgeen in Nederland op het gebied van samenwerking reeds was bereikt, waaruit o.m. bleek, dat in Friesland en in het Zuiden het onderhavige punt was aangenomen, terwijl hij tenslotte er met nadruk op wees, dat het er om gaat in de coöperatieve zuivelwereld zo sterk mogelijk samen te werken.

De voorzitter der vergadering, de heer L. Dekker te Pesse gaf het onderwerp daarna in algemene besprekingen waarvan gretig werd gebruik gemaakt.

Voorstanders en tegenstanders kwamen aan het woord, en tenslotte werd de statutenwijziging, eventueel nodig in verband met het aannemen van de gewijzigde koers, in stemming gebracht.

Aanwezig waren 143 stemmen, zodat 21 tegenstemmers dus zouden bereiken, dat het voorstel door het bestuur zou worden teruggenomen. Nadat het cijfer 20 was bereikt en een der aanwezige stemgerechtigden met twee stemmen „tegen” had geroepen, trok het bestuur zijn conclusies en nam het voorstel in zijn geheel terug.

De Drentse Zuivelbond blijft derhalve de weg, die reeds 50 jaren werd bewandeld, ook in de toekomst volgen, hetgeen mr J. Linthorst Homan deed opmerken, dat het hem speet dat het zo gegaan was. Hij hoopte echter dat iedere fabriek in de toekomst de wijsheid zal hebben om juiste beslissingen te nemen in de komende moeilijke tijden. De heer Dekker sloot zich hierbij aan, terwijl hij de verzekering gaf dat het bestuur zijn beste krachten aan de Bond zal blijven geven.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-05-20

Jaarverslag 1948-'49: DBvCZ levert kritiek op prijsvaststellingen Kwaliteit Friese boter beter dan Drentse

Als men zo het keurige en zeer uitgebreide jaarverslag, dat de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken, zoals gebruikelijk, ook nu weer liet verschijnen, doorleest, dan kan men zich niet aan de indruk onttrekken, dat dit in vrij wat optimistischer toon gesteld is dan het in 1948 verschenen overzicht.

Zeker, er bestaan nog altijd zoiets als zorgenkindjes, waarvan vooral de vaststelling van de melkprijs, de prijzen van de akkerbouw producten, bouwplannen, het probleem der bindende besluiten en de zg. bevroren export de Bond danig dwars zitten. Echter, daarnaast waren er toch ook verschillende lichtpunten, waarvan wij vooral de grote melkproductie, die bij sommige fabrieken weer op vooroorlogs peil kwam, moeten noemen, terwijl, wat tenslotte ook zeer belangrijk is, de verhoudingen en de geest in de Bond prima zijn.

Uit de aard der zaak wordt natuurlijk de meeste ruimte in dit jaarverslag gevuld met wensen en verlangens, die men in Drentse zuivelkringen koestert en daarom vinden wij een uitvoerige beschouwing over de vaststelling van de melkprijs ten opzichte waarvan men het met de door de Regering gevolgde weg niet eens is.

Het LEI. had n.1 voorgesteld de melkprijs voor 1948/49 gelijk te laten aan die van 1947/48, doch de Minister volgde dit advies niet op en verlaagde de prijs tot 17½ cent per kg, waarover de Bond zijn grote teleurstelling uitspreekt.

Eveneens wordt critiek geleverd op de prijsvaststelling van ondermelk en op de verhouding tussen boterprijs en margarineprijs en op de prijs der consumptiemelk.

In verband met de bouwplannen, die vele fabrieken hebben, wordt gewaarschuwd tegen het leggen van een te grote schuldenlast op de schouders van de leden, terwijl ook gewezen wordt op de plannen van de D.O.M.O. Deze wil n.1. nog meer presteren dan zij momenteel al doet en denkt daarbij o.m. aan condens, terwijl ook de mogelijkheid van een centrale melkinrichting onder ogen wordt gezien. Wat het probleem van de bevroren export betreft, wordt ontdooiing bepleit en trouwens ook de verwachting uitgesproken, dat deze ontdooiing in 1949 zal komen.

Verheugd toont men zich over het betere contact, dat tot stand kwam met de C.A. (*Centrale Aankoop van Grondstoffen*) te Arnhem; in 1948 werd langs deze weg door Drenthe voor f 460.345,13 afgenomen tegen f 337.846.— in 1947.

Gememoreerd werd verder de samenwerking met de *Gezondheidsdienst voor Dieren* en de *Commissie voor Landbouwcoöperatie*.

Cijfers

Met cijfers wordt in dit jaarverslag ook weer flink gestrooid, waaruit o.m. blijkt, dat het ledental gehandhaafd bleef op 53, die in het afgelopen boekjaar 1 Mei 1947—1 Mei 1948 van veehouders 216.768.481 kg melk ontvingen (vorig j. 187.527.203), zodat de melkaanvoer vermeerderde met 15,6 %.

Het gemiddelde vetgehalte bedroeg 3,546 % (vorig jaar 3,525 %) en de totaal-melkprijs per 100 kg f 18.08 (f 17.68). Over het kalenderjaar 1947 werd geproduceerd: 4.945.233 kg boter; 3.188.513 kg kaas (vv); 489.456 kg kaas (40 %); 712.646 kg melkpoeder (vet); 1.407.980 kg melkpoeder (mager) en 493.676 kg condens (vet).

Wel ging de kwaliteit van de Drentse boter niet achteruit, doch daar andere provincies verbeteringen wisten te bereiken, werd Drenthe toch bij de kwartaaluitslagen van de ZKB. door Friesland van de eerste plaats verdrongen. In 1947 misten 7, in 1948 11 fabrieken tijdelijk het ZKB.-merk; 23 fabrieken verkregen, een onderscheiding voor goede boter en 8 voor goede kaas.

Melk voor Amerikanen

Uit de vele mededelingen, die het bestuur verder nog aan de leden van de Bond doet, blijkt o.m., dat Drenthe de mogelijkheid wordt geboden een grote hoeveelheid melk per dag te leveren aan het Amerikaanse bezettingsleger.

Hierbij is de voorwaarde gesteld, dat deze melk moet komen van een aangesloten gebied, waarin geen reageerders mogen voorkomen. In samenwerking met de *Gezondheidsdienst* is een gebied hiervoor aangewezen, waarin 10 D.O.M.O.-fabrieken zijn gelegen. De gelden om de in dit gebied voorkomende reageerders vóór 1 Aug. a.s. op te ruimen, zijn aanwezig. De uitvoering van een en ander werd 14 Mei met de 10 fabrieksbesturen uitvoerig besproken. De goede verwachting bestaat dat binnen afzienbare tijd een groot deel van Drenthe in staat zal zijn melk en zuivelproducten te leveren, afkomstig van een t.b.c.-vrij gebied. De bedoeling is om dit gebied, eenmaal vrij zijnde, gestadig uit te breiden tot geheel Drenthe vrij is. In de D.O.M.O.ledenvergadering op 28 Mei zal deze zaak uitvoerig worden toegelicht.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-05-21

Verslag vergadering DBvCZ – zorgen over de boterafzet **Waarom het vetgehalte der consumptiemelk niet verhoogd en volle melkpoeder in ons brood**

ASSEN – De zuivelmarkt zit momenteel met het probleem dat zij geen gat weet om het boteroverschot weg te stoppen. In de vergadering van de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, die hedenmorgen in *Bellevue* te Assen begon, zeide je voorzitter, de heer L. Dekker te Pesse, dat z.i. een zeer belangrijke rol bij de oplossing van dit vraagstuk zou kunnen zijn het vetgehalte der consumptiemelk van 2½ op ten minste 3% te verhogen en verder verwerking van volle melkpoeder in het brood. Niet alleen zou hierdoor de voedingswaarde zowel van de consumptiemelk, maar ook van het brood aanmerkelijk worden verhoogd, maar deze maatregel zou ook aan heel wat melkvet een goede bestemming geven.

Ook op andere in de zuivelwereld bestaande problemen liet de heer Dekker zijn licht schijnen. Hij zeide dat het afgelopen jaar zeer vruchtbaar was geweest en dat zulks tot uiting was gekomen in de hoge melkproductie. Dat de regering thans bij de kostprijsberekening voor een volgend jaar uitgaat van deze hoge productie achtte hij niet juist.

Spreker zette nader uiteen hoe de overheid profiteert van de ongunstige ontwikkeling op de binnenlandse botermarkt. Het gevolg van een en ander is dat voor de melk, die tot boter wordt verwerkt, 0,6 ct. per kg minder betaald kan worden dan de richtprijs van de melk, waardoor de fabrieken die alleen boter kunnen maken, 0,6 cent per kg melk minder zullen kunnen betalen dan andere fabrieken, die hier ook andere producten van kunnen maken. Hier komt nog bij, dat de ondermelk, welke deze fabrieken niet zelf kunnen verwerken, ook een lagere prijs opbrengt bij verkoop, dan wanneer deze bijv. wordt verwerkt tot kaas in eigen fabriek, waardoor genoemde 0,6 cent verschil nog groter wordt.

Het B. Z. heeft hierover een onderhoud met de Minister gehad, doch de Minister bleek niet bereid te zijn op zijn besluit terug te komen, daar hij dit genomen had in overeenstemming met de door hem in de Staten-Generaal aangekondigde te volgen landbouw-politiek, waarbij

hij wel de toezegging deed, dat maatregelen zouden worden genomen om over het gehele land gemiddeld op de gestelde richtprijzen te komen, doch dat dit niet voor alle producten zou kunnen worden gehandhaafd met het oog op de afzet-mogelijkheden van deze producten.

De Minister gaat er hierbij van uit, dat een vrij grote hoeveelheid boter naar Engeland zal moeten worden geëxporteerd, welke daar een onvoldoende prijs-opbrengst en hoge kosten voor het landbouwcrisisfonds tengevolge zullen hebben.

Komende tot het ondermelkvraagstuk, zeide spr., dat de prijs van de ondermelk, welke naar de boerderij teruggaat, vastgesteld is op de voederwaarde van 4½ cent. De hoeveelheid, welke naar de boerderij teruggaat, is voor Drenthe vastgesteld op 40 % der aangevoerde melk. Kunnen de overschotten ondermelk niet voor deze prijs geplaatst worden, dan daalt hierdoor de richtprijs ook voor deze bedrijven. Wanneer wij deze factoren nemen, ontstaat hierdoor een tekort op de richtprijs, hetwelk, en laten wij het maar zeer voorzichtig zeggen, tenminste 1 cent per kg bedraagt.

De Commissie voor het uitbrengen van het melkprijs-advies in onze provincie kan dan ook niet anders dan met twee melkprijs-adviezen uitkomen, één voor de kaasfabrieken en één voor de boterfabrieken. Deze periode van 14 dagen werden de adviezen berekend op resp. 5,90 en 5,65 per 1% vet per kg, dus een verschil van 0,25 per 1 % vet.

Dit is geen toestand, maar door het besluit van de Minister kan het niet anders. Wij achten deze gang van zaken principieel onjuist en vooral voor de alleen botermakende fabrieken on-aanvaardbaar.

In onze provincie zijn meer dan de helft der fabrieken botermakende bedrijven. Het is juist de boer in de zandstreken, die deze achterstelling het slechtst kan dragen, omdat hij bij het streven naar een gelijke melkprijs voor het gehele land toch feitelijk altijd aan het kortste eind trekt, daar zijn productiekosten in het algemeen hoger liggen dan in de kleistreken. Aangezien deze kwestie een punt van bespreking zal uitmaken in het maandelijks te voeren overleg tussen de Stichting met de Minister, hoopte spr. dat spoedig een oplossing van dit zeer belangrijke vraagstuk mag worden gevonden.

Naar aanleiding van wat men in kringen buiten de landbouw nogal eens vaak hoort zeggen, n.l. dat het de industrie is, welke onze nationale handelsbalans in evenwicht moet houden, ging spr. verder nog in op de betekenis van de land- en tuinbouw in verband met het tekort op onze handelsbalans.

Van de totale uitvoer van ons land in 1948 ten bedrage van 2.669 miljoen gulden kwam bijna 48 % voor rekening van producten uit de agrarische sector. In 1947 was dit 46 %. De bijdragen in de totale nationale export van de zijde van de Nederlandse landbouw is dus zeer aanzienlijk. De totale invoer van ons land bedroeg in 1948 4.919 mill. gulden. Voor rekening van de agrarische sector, met inbegrip dus van de voedings- en genotsmiddelen ongeveer 1.306 miljoen gulden of ongeveer 27 %. Voor 1947 komt dit op 30 %.

Wij kunnen dus zeggen dat de agrarische handelsbalans nagenoeg in evenwicht blijkt te zijn. Laat het daarom tot ons Nederlandse volk eens goed doordringen, welk belangrijk deel onze agrarische sector in ons volksbestaan is.

Tenslotte memoreerde spr. de eerste steenlegging van het nieuwe DOMO-bedrijf, dat druk bezig is in Beilen te verrijzen. Deze stap zal van groot belang zijn. Spr. signaleerde de mogelijkheid voor de DOMO om t.z.t. een grote hoeveelheid melk te leveren aan het Amerikaanse bezettingsleger in Duitsland. Hierbij is de voorwaarde gesteld, dat deze melk zal moeten komen uit een geheel t.b.c.-vrij gebied. Met krachtige en zeer gewaardeerde steun van de Overheid

worden er thans dóór de Gezondheidsdienst plannen uitgewerkt om een met zorg uitgekozen gebied t.b.c.-vrij te maken, hetgeen vóór 1 Aug. zijn beslag moet hebben. Welke grote perspectieven zitten hierin voor onze provincie.

In de 4 Juni te houden vergadering van de DOMO zal over deze kwestie ongetwijfeld een nadere en uitvoerige uiteenzetting worden gegeven, zo besloot spr.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-05-23

ook in MAP Boterberg 1949

Regering drukt de boterprijs. Krachtig Drents protest te wachten

Rede, uitgesproken door de heer J. A. Geluk, secretaris van de FNZ.

De veestapel is 10% groter dan een jaar geleden, de melkproductie is zelfs 25% groter, — en daarmee heeft de Nederlandse veehouderij weer het productiepeil van vóór de oorlog bereikt en zelfs overschreden.

Dit valt samen met een keerpunt in de wereld-economie, namelijk de overgang van schaarste naar overvloed en dat stelt de zuivelwereld voor een aantal moeilijke problemen. Ziedaar de strekking van de rede, die de heer J. A. Geluk, secretaris van de Alg. Ned. Zuivelbond, Zaterdag ter vergadering van de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe uitsprak, nadat de verenigingsaangelegenheden waren afgehandeld.

Het einde van de schaarste brengt tevens het begin van de bedrijfsvrijheid waarnaar de boeren zo gehaakt hebben. Het is echter heel goed mogelijk, dat de overgang van een tekort naar een teveel zo snel zal gaan, dat aanstonds weer nieuwe vrijheidsbeperkende maatregelen nodig zullen zijn om de plaatsing der producten tegen bevredigende prijzen te waarborgen. De boer zal moeten kiezen tussen vrijheid met het daaraan verbonden risico, of gebondenheid met een grotere garantie voor een gestabiliseerd inkomen.

Binnenkort is een rapport te verwachten van een commissie, die tot taak heeft een landbouw politiek voor deze omstandigheden te ontwerpen.

Zelfs echter wanneer die commissie met een bevredigend systeem van maatregelen te voorschijn komt, is het nog niet zeker, dat met dat systeem ook ten allen tijde lonende prijzen kunnen worden betaald. Wanneer de buitenlandse prijzen belangrijk beneden het Nederlandse kostenpeil zouden zakken, zal het Landbouw-egaliseringsfonds spoedig uitgeput zijn en zal uit de schatkist moeten worden bijgepast, voor zover de schatkist daartoe in staat en het parlement daartoe bereid zal zijn.

Belangentegenstellingen

Met nadruk vestigde spreker er de aandacht op, dat er in de naaste toekomst belangentegenstellingen tussen veeboeren en akkerbouwers zijn te verwachten. De regering propageert de verbouw van veevoeder, wat betekent dat de akkerbouwers, die geen of weinig vee hebben, gewassen zullen moeten verkopen aan veehouders in de zuivere weidestroken, die op het eigen land niet voldoende voeder kunnen verbouwen.

De akkerbouwer heeft dan belang bij hoge prijzen en de veehouder bij lage. Dit kan tot belangrijke wrijvingen aanleiding geven, omdat de Nederlandse veeteelt- en zuivelproducten lage productiekosten nodig hebben willen zij in het buitenland mee kunnen blijven doen.

Voor het beteugelen van deze moeilijkheden zullen wederom maatregelen nodig zijn, die echter zo eenvoudig mogelijk moeten worden gehouden en waarbij wellicht in de plaats van „richtprijzen” garantieprijzen zullen moeten komen.

Boterprijs verlaagd

Intussen heeft de regering ingegrepen op de zuivelmarkt door voor de boter een prijs vast te stellen, die ongunstig is in vergelijking met de kaasprijs. De prijs waartegen de regering boter overneemt, is 15 cent lager dan nodig is om de richtprijs van de melk te halen, wat neerkomt op een korting op de melk van 0,6 cent per kg. Bij de huidige overvloed van ondermelk brengt ook dit product de waarde van 4½ cent per kg niet op, waardoor in totaal de melk, die tot boter wordt verwerkt ongeveer een cent te weinig oplevert. De kaasfabrieken kunnen echter de volle prijs betalen, dank zij de nog gunstige prijzen, die zowel in het binnenland als in het buitenland gemaakt kunnen worden. De regering heeft deze korting op de boter welbewust toegepast om de boeren te prikkelen meer kaas te maken.

Dit is echter gemakkelijker gezegd dan gedaan, want het veranderen van een boterfabriek in een kaasfabriek is verre van eenvoudig, kost op het ogenblik veel geld, is bovendien niet eens mogelijk wegens gebrek aan materiaal en bergt ten slotte het risico in zich, dat over enige tijd de klad zal komen in de kaasprijzen bij steeds toenemende productie, waardoor een groot deel van het gebruikte kapitaal verloren zal zijn.

In nog sterker mate geldt dat voor een te forse uitbreiding van de melkpoeder- en condensfabrieken. Wie in dit opzicht afgaat op een marktstructuur, die misschien slechts zeer tijdelijk is, kan onvergeeflijke fouten begaan.

De regering tracht nu wel de zuivel tot overhaaste en nauwelijks uitvoerbare maatregelen te verleiden, maar wanneer de verwachtingen niet worden bewaarheid, haalt de minister waarschijnlijk zijn schouders op en kunnen de boeren voor de kosten opdraaien.

Haagse ondeskundigheid

Het ergste is, dat deze forcering van de kaasproductie wordt aanbevolen door mensen, die blijkbaar geen idee hebben van de daaraan verbonden technische vraagstukken. Zo zei een ambtenaar tot de heer Geluk, „dat men van regeringswege wel een paar kaasbakken zou sturen als de boterfabrieken er tegen opzagen die zelf aan te schaffen.” Alsof kaasbakken zo maar voor het grepen zijn en alsof er voor kaasbereiding niet anders nodig zou zijn dan „een paar kaasbakken”- (Het gelach, dat uit de vergadering bij deze mededeling opging, maakte duidelijk hoe de Drentse zuivelmensen dachten over deze opvattingen van Haagse ambtenaren.

Los van deze hele complicatie staan wij nog voor een andere moeilijkheid. Namelijk de vraag hoe de verhouding tot België zal worden. In de zomermaanden heeft België boter genoeg; 's winters zal wellicht wat aanvulling nodig zijn. Voor kaas opent België een goede markt. Maar de Belgische productiekosten van de melk liggen ongeveer 5 cent hoger dan de Nederlandse en de Belgische boeren verzetten zich dus met hand en tand tegen Nederlandse invoer tegen prijzen, die de Belgische veehouderij zou ruïneren. Hoe deze puzzel moet worden opgelost is nog in het geheel niet te zeggen.

Welke moeilijkheden er ook in het verschiet mogen liggen, één ding is zeker, en dat is, dat de Nederlandse zuivelindustrie en de Nederlandse veehouderij er het grootste belang bij hebben,

alles in het werk te stellen om de productiekosten te verlagen. Hoe lager de kosten, des te minder kwetsbaar zijn we; aldus besloot de heer Geluk zijn rede.

Bij de discussie had de heer Geluk nog gelegenheid er de aandacht op te vestigen, hoe onbillijk de prijsdruk op de boter is en hoeveel complicaties er uit voort zullen vloeien. De zandboeren hebben reeds de hoogste productiekosten; de botermakerij heeft voor hun bedrijven jaren uitstekend voldaan, maar omdat de regering een bepaalde kijk op de markt heeft, worden de zandboeren nu gestraft met een volkomen willekeurige korting.

De secretaris, de heer Boijenga, gaf hierbij nog een nadere toelichting op het besluit van de melknoteringscommissie om voor de kaasfabrieken een andere prijs te adviseren dan voor de boterfabrieken. Men heeft alles gedaan om het verschil zo klein mogelijk te maken, maar toch blijft er een verschil van een kwart cent per procent vet bestaan.

Volgende week zullen dus fabrieken, die vlak naast elkander liggen, maar waarvan de een kaas maakt en de ander niet, ongelijke prijzen uitbetalen.

Spreker wakte op tot een krachtig protest.

A.s. Zaterdag komt Minister Mansholt hier in Assen spreken, zo zei hij. Dan moeten de boeren zich laten horen en het de Minister duidelijk maken, dat hij een buitengewoon onbillijke maatregel heeft getroffen. Zijn betoog vond krachtige weerklank in de vergadering.

Tot besluit vatte de voorzitter, de heer L. Dekker, de besprekingen nog eens samen en wakte de aanwezigen op om allen volgende Zaterdag weer aanwezig te zijn en stuk voor stuk de Minister te vertellen, in welke moeilijkheden hij de Drentse veehouderij heeft gebracht door de boter te diskwalificeren. De Minister kan zich op een warme ontvangst in Assen voorbereiden.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-08-25

De coöperatieve zuivelindustrie heeft een grote vlucht genomen

(Door Tj. W. Boijenga)

Wanneer iemand die Drenthe niet kent, bij het binnentreden van ons gewest meent te zijn aangeland in „dat land van hei en struiken” dan zal hij ongetwijfeld zijn ogen uitwrijven en denken dat hij verdwaald is.

Toch staat hij midden in de werkelijkheid. De uitgestrekte heidevelden met de kuddenschapen en breiende herders, de woeste gronden en slechte wegen zijn geschiedenis geworden en dank zij veel noeste arbeid veranderd in een landschap met vruchtbare akkers en groene weiden, doorsneden met goede brede wegen en kanalen.

Een eeuw geleden 180.000 ha. woeste gronden (heide, stuifzand en veengronden), in 1900 was dit reeds teruggebracht tot 130.000 ha. en momenteel bedraagt dit minder dan

50.000 ha. Dit in cultuur brengen van deze gronden is mede oorzaak geweest, dat de zuivelbereiding als onderdeel van de veehouderij met sprongen bergopwaarts is gegaan.

De volgende cijfers over de melkproductie in Drenthe tonen dit duidelijk aan.

1900	100	mill.	kilo	melk
1915	132	„	„	„
1925	175	„	„	„
1930	230	„	„	„
1935	275	„	„	„
1939	305	„	„	„
1944	115	„	„	„
1948	276	„	„	„

Een geweldige stijging dus. Deze ging in de oorlogsjaren tijdelijk weer teniet door het ontbreken van krachtvoer en kunstmest. Doch reeds thans zijn we weer op het vooroorlogse peil.

Deze stijging is natuurlijk ook mede het gevolg van een doelmatige veefokkerij (controleverenigingen, stierhouderijen), welke in steeds groter mate is toegepast. Niet alleen de „plas” melk steeg, ook het vetgehalte. Zo bedroeg in 1900 het gemiddelde vetgehalte der Drentse melk nog slechts 2,91 procent. Geleidelijk is dit opgevoerd tot thans 3,60 procent.

Alleen coöperatieve fabrieken

De melk wordt verwerkt in 52 fabrieken (50 coöperatieve en 2 op coöperatieve grondslag werkende N.V.'s). Drenthe is de enige provincie in ons land, waar enkel coöp. zuivelfabrieken zijn gevestigd. Deze 52 fabrieken zijn alle aaneengesloten bij de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken*.

Het aantal veehouders dat deze melk levert bedraagt 19.300, waarvan 14.800 lid zijn van de fabriek en 4.500 leverancier.

De fabrieken zijn van zeer verschillend grootte.

De grootste is Hoogeveen met meer dan 20 mill. kilo melk. 5 fabrieken ontvangen verder meer dan 10 mill. kilo melk. 17 fabrieken 5-10 mill. kilo. 27 fabrieken 1-5 mill. kilo en 2 fabrieken minder dan 1 mill. kilo.

Over het algemeen zijn de fabrieken goed en naar de eisen des tijds ingericht. Enkele (kleine) komen echter hierbij achteraan.

Alle fabrieken maken boter, 22 maken naast boter ook kaas, 10 melkpoeder, 2 gecondenseerde melk en 5 ijs.

In het kalenderjaar Mei 1948—Mei 1949 werden in Drenthe geproduceerd:

Boter	6.973.899	kilo
Kaas	7.212.799	„
Melkpoeder	2.320.627	„
Gecondenseerde melk	2.081.284	„
Gestand, consumptiemelk	48.429.771	„
Consumptiemelk producten	9.346.934	„

Bovenaan

De kwaliteit der producten is prima. Zo schrijft de Directeur van het Z.K.B. (Zuivelkwaliteits Controle Bureau) in zijn verslag over de kwaliteit der Nederlandse boter, over de eerste 10

jaar (1937—1946) van het bestaan van het Z.K.B., dat de kwaliteit van de Drentse boter vrijwel steeds bovenaan stond.

Over deze 10 jaar had Drenthe rangnummer 1 (1937 2, verder 1).

Op de *Centrale Kaaskeuringen* van de *Alg. Nederl. Zuivelbond* (FNZ,) sloeg de Drentse kaas steeds een best figuur.

Voor de grootverkoop boter zijn 32 fabrieken aangesloten bij de *Nationale Zuivelverkoop Centrale* (NCZ.) en 13 bij de *Nat. Coöp. Kaasverkoop Centrale* (NCK.).

Van de 52 fabrieken hebben 30 een afdeling graanmalerij, veevoeder en kunstmesthandel, handel in zaai- en pootgoed, aardappelen, landbouw-machines, 23 fabrieken zijn hiervoor direct aangesloten bij het Centraal Bureau.

Voor het maken van hoogwaardige zuivelproducten hebben 41 Drentse en 1 Groninger fabriek gesticht, het Coöp. Centraal Melkproductenbedrijf **D.O.M. O.** te Beilen. Gekocht werd hiervoor de coöp. zuivelfabriek aldaar, terwijl een nieuw bedrijf hieraan werd toegevoegd, voor de bereiding van Spraypoeder (dag-capaciteit 150.000 kilo melk).

Hierdoor is thans de Drentse boer in staat al die producten zelf te maken, welke de wereldmarkt vraagt.

Tezamen met 7 verdere provinciale of regionale Bonden van Coöp. zuivelfabrieken. vormt de Drentse Zuivelbond mede de FNZ., de *Algemene Nederlandse Zuivelbond*. Zo zijn 160.000 Nederlandse boeren via de ruim 400 coöp. zuivelfabrieken en de 8 bonden verenigd in een grote landelijke zuivelorganisatie. de FNZ. Deze 160.000 boeren produceren ongeveer driekwart van alle melk in Nederland.

In de coöperatieve-cursussen welke elk jaar op diverse plaatsen worden georganiseerd door de *Commissie voor Landbouw-coöperatie*, wordt steeds een belangrijke plaats ingeruimd voor de zuivelcoöperatie. Hier wordt uitvoerig uiteengezet de grote betekenis voor de boer van dit bouw- en bolwerk.

De boer moet weten welke macht voor hem zit in zijn zuivelcoöperatie. Het is een verheugend verschijnsel dat de belangstelling voor deze cursussen groeiende is.

En zo heeft Drenthe in 50 jaar een coöperatie opgebouwd, waarop de Drentse boer met recht trots kan zijn en het dan ook is. Gedachtig aan de leus „*eendracht maakt macht*” en wetende dat door samenwerking hij meer kan bereiken dan door alleen te staan, heeft de Drentse boer het verwerken van zijn melk zelf in handen gehouden. Met hem zeggen ook wij: Het belang van de Drentse boer is Coöperatie!!

Assen. Tj. W. Boijenga.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-08-25

De D.O.M.O., een groot bezit

(Door A. IJbema.)

In 1938 werd door 21 Drentse Coöp. Zuivelfabrieken opgericht de *Drentse Ondermelk Organisatie D.O.M.O.*, met het doel de ondermelk, welke door de veehouders niet als veevoeder terug kon worden genomen en welke door de betreffende Coöp. Zuivelfabrieken ook zelf niet kon worden verwerkt, voor deze fabrieken te verkopen aan melkproductenfabrieken. De D.O.M.O. schafte zich voor dit doel een groot aantal vervoertanks aan.

In de oorlogsjaren veranderde de situatie toen het *Bedrijfschap voor Zuivel* de afzet van de melk tot zich trok. De D.O.M.O. werd daarbij ingeschakeld als vervoersapparaat voor het *Bedrijfschap voor Zuivel*.

Na de oorlog, toen de melklevering weer meer werd overgelaten aan het bedrijfsleven, vatte de D.O.M.O. de werkzaamheden, waarvoor zij was opgericht, weer op.

De leden waren het er over eens dat haar positie als verkopende organisatie te zwak was, omdat in de periode van de grootste productie de melkproductiefabrieken ook veel eigen melk hebben. Het aanbod overtreft dan de vraag, met het gevolg dat de melk niet opbrengt wat ze waard is. Bovendien was men steeds afhankelijk van willen en kunnen van de melkproductiefabrieken.

Om aan deze situatie het hoofd te kunnen bieden waren er twee mogelijkheden, óf de fabrieken individueel moesten hun bedrijven ombouwen tot zelfverwerking, óf men moest voor gezamenlijke rekening overgaan tot het stichten van een centraal melkproductenbedrijf. De leden kozen met algemene stemmen de laatste mogelijkheid En wel om de volgende twee (voornaamste) redenen:

- 1) Waren de stichtingskosten van een centraal bedrijf veel lager, dan wanneer ieder bedrijf zich voor de verwerking tot producten zou moeten inrichten.
- 2) Biedt een centraal bedrijf de mogelijkheid, melkproducten in velerlei verscheidenheid te produceren; iets wat in ieder bedrijf afzonderlijk onmogelijk is.

De *Drentse Ondermelk Organisatie* werd daartoe omgebouwd tot een zuiver coöperatieve vereniging, n.l.: „Het Coöp. Melkproductenbedrijf „D.O.M.O.” te Beilen. Aangekocht werd het bedrijf van de Coöp. Zuivelfabriek te Beilen, bestaande uit een boterfabriek met *Hatmakerpoeder-installatie*. De 800 leden van het bedrijf te Beilen richtten op de Coöp. Vereniging van Melkveehouders” te Beilen, welke contractueel aan het bedrijf verbonden werd.

Het ledental steeg voortdurend, zodat thans zijn aangesloten 41 Drentse en 1 Groninger fabriek.

De ledenvergadering besloot bij het bestaande bedrijf te Beilen een Spraypoederfabriek te bouwen met een capaciteit van 120.000 kg melk per dag.

Als in het najaar van 1949 dit bedrijf gereed zal zijn, is de D.O.M.O. in staat 160.000 kg melk tot hoogwaardige producten voor export te produceren. Wanneer men weet dat in de maanden van de hoogste productie de D.O.M.O. dagelijks de beschikking heeft over 300.000 kg melk, dan is het duidelijk dat dit nog maar het begin is.

Door de stichting van het Centraal Coöp. Melkproductenbedrijf „D.O.M.O.” G.A. te Beilen heeft de Coöperatieve Drentse zuivelindustrie een groot bezit gekregen, waardoor zij niet meer geheel afhankelijk is van derden, doch medezeggenschap heeft gekregen.

Eext, A. IJbema

Provinciale Drentsche en Asser courant 1949-10-18

Het t.b.c. vrij maken van Drenthe's veestapel

Sinds geruime tijd is men in Drenthe onder aanvoering van de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken* in deze provincie, bezig een gedeelte van de veestapel t.b.c.-vrij te maken en daarmee is men thans zover gevorderd dat momenteel gezegd kan worden dat de reageerders in een bepaald groot gebied opgeruimd zijn.

De zuivelfabrieken in **Rolde, Grolloo Westerbork. Beilen, Hooghalen, Zweeloo, Sleen, Oosterhesselen, Ruinen** en **Gees** ontvangen nu uitsluitend melk van t.b.c.-vrije stallen en daarmee is de eerste stap gezet op het reactievrij maken van de gehele Drentse veestapel.

Dat met deze werkzaamheden spoed is betracht heeft zijn oorzaak, want voordat hiermede werd begonnen waren er besprekingen gevoerd over de melkleverantie aan de Amerikaanse zone van Duitsland. Ons land kwam evenwel niet in aanmerking, omdat er geen t.b.c.-vrij gebied was. Toch wilde Nederland wel graag deze leverantie verzorgen en een der eerste maatregelen was toen een gebied reactievrij maken, opdat wij in de gelegenheid zouden worden gesteld te kunnen inschrijven. Toch is daarvan tot heden nog niet gekomen. Wel worden tal van besprekingen gevoerd, wel worden hierover conferenties gehouden, doch wat het uiteindelijke resultaat zal zijn, is momenteel nog niet te overzien.

Hoe deze besprekingen echter ook zullen verlopen. Drenthe heeft altijd winst behaald, want het streven van de Zuivelbond is er op gericht alle reageerders op te ruimen omdat niet alle en de Amerikaanse zone van Duitsland om artikelen vraagt van t.b.c.-vrij vee, doch ook omdat de markten, waar ook ter wereld, meer en meer om deze artikelen vragen. En om de concurrentie het hoofd te kunnen bieden zal men op de eenmaal ingeslagen weg moeten voortgaan.

Nederland heeft altijd aan de spits gestaan wat de kwaliteit van de zuivelproducten betreft, ons land zal er naar moeten streven deze plaats te behouden en het stemt tot voldoening dat de provincie Drenthe hierbij weer een der eerste plaatsen inneemt.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-12-10

Verslag vergadering DBvCZ Commissie: „Zuivelplan Drenthe” ingesteld

ASSEN – Groot in aantal en niet gering van omvang waren de problemen, die de voorzitter van de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe, de heer L. Dekker uit Pesse, aanstipte in de openingsrede, welke hij hedenmorgen ter gelegenheid van de algemene ledenvergadering van die Bond in de grote zaal van *Bellevue* te Assen uitsprak.

Problemen, die bij hem de vraag deden opwellen, hoe dat nu verder moet in onze provincie, of ieder bedrijf nu in de toekomst maar zijn eigen peultjes moet doppen, of dat getracht moet worden door meer samenwerking een grotere eenheid te vormen. Met deze eenheid had hij vooral op het oog, dat de Drentse zuivelwereld zich zo dient in te stellen, dat men gezamenlijk de melk tot die producten kan verwerken, welke het meest gevraagd worden en welke het best in de markt liggen.

Hierdoor kunnen z.i. onnodige kapitaals-investeringen voorkomen worden en zal voor goed ingerichte bedrijven de melkprijs niet veel behoeven te verschillen, ongeacht het product, dat gemaakt wordt.

Uitbetaling naar kwaliteit

Over die melkprijs had de heer Dekker trouwens nog het één en ander meer te zeggen en hij bepleitte vooral uitbetaling naar kwaliteit, omdat hierdoor misschien voldaan kan worden aan de wens van Minister Mansholt, n.l. dat de landbouwexport (waaronder dus ook de zuivelexport) in 1952 60% van de totale export zal moeten bedragen.

In dit verband wees spr. op de belangrijke plaats, die de landbouwsector inneemt en ook in de toekomst zal innemen en hij vroeg zich af, of dit wel voldoende door het Nederlandse volk wordt beseft.

Spr. vreesde van niet, welke vrees hij o.a. baseerde op de kritiek, die er geleverd werd op het regeringsbesluit, om de subsidie op het varkensvlees ook toe te kennen aan zelfslachtende boeren. Hij vroeg zich af, of de verwrongen opvattingen hieromtrent niet een gevolg waren van de door de overheid gevolgde subsidie-politiek en hij knoopte hieraan dan ook de wens vast, dat de subsidie op varkensvlees maar spoedig helemaal gaat verdwijnen.

Ook leverde spr. kritiek op de vastgestelde consumptiemelkprijs, die momenteel ver beneden de wereldmarktprijs ligt en waardoor de bedrijven niet kunnen profiteren van de hogere prijzen, welke de andere industriebedrijven maken.

Boterverbruik liep terug

De heer Dekker wees daarna op het sterke teruglopen van het boterverbruik in ons land, een gevolg van het feit, dat de invoer van margarinegrondstoffen gesubsidieerd wordt uit het Landbouwegalisatiefonds, waardoor de margarineproducent zijn product goedkoper kan verkopen.

Tenslotte gaf de heer Dekker nog enige cijfers over de melkproductie, die zeer gunstig was dit jaar en sinds 1 Mei ongeveer gelijk is aan die van dezelfde maanden van 1939. Het aantal melkkoeien was echter dit voorjaar nog 100.000 stuks lager dan in het voorjaar 1939 en in September j.l. nog altijd 50.000 stuks kleiner dan in September 1939.

Het vetgehalte ligt momenteel 0,25 % hoger dan in 1939. Het aantal gecontroleerde koeien is sinds 1943 bijna verdubbeld en bedraagt thans ongeveer 47% van alle melkkoeien in ons land. Van de geproduceerde melk vindt ruim 1/3 deel zijn bestemming als consumptiemelk; het vetgehalte hiervan bedraagt 2,50%.

Mededelingen

Uit verschillende mededelingen, die de vergadering werden gedaan memoreren wij o.a., dat het ledental met één daalde en daardoor op 52 kwam, dit wegens het combineren van de fabriek in **Emmen** met die in **NoordBarge**.

In het boekjaar 1948/49 ontvingen de Drentse fabrieken 270.257.973 kg. melk met een gemiddeld vetgehalte van 3,064%, waarvoor per 100 kg. f 21,04 uitbetaald werd.

In het voorafgaande boekjaar waren deze cijfers resp. 211.141.913 kg, 3,546% en f 13,08.

De kwaliteit van de boter was minder goed, wat voor een deel te wijten is aan de kwaliteit van de melk.

De begroting voor 1949 sluit met een bedrag van f 109.185.-, die voor 1950 met f 138.265.-.

Commissie: „Zuivelplan Drenthe”

Met de D.O.M.O. werd weer nauw samengewerkt en de waarde van deze organisatie komt vooral tot uitdrukking bij de uitvoering van diverse B.Z. maatregelen. *Er werd een commissie „Zuivelplan Drenthe”* ingesteld, die tot taak kreeg, om plannen uit te werken voor de ontwikkeling van de gehele Drentse coöp. zuivelindustrie.

Het ligt in de bedoeling, om t.z.t. een zuivellaboratorium onder te brengen bij de Prov. Gezondheidsdienst, welke dienst straks een nieuw gebouw krijgt.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1949-12-12

Drentse Zuivelbond verwierp voorstel tot statutenwijziging

Met 110 tegen 49 stemmen en 3 onthoudingen verwierp de algemene ledenvergadering van de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*, die zoals wij reeds meldden, Zaterdag te Assen werd gehouden, een voorstel van een tiental fabrieken, om tot wijziging der Statuten over te gaan. Deze wijziging, waaraan reeds eerder een speciale vergadering werd gewijd had ten doel, om de bond in de gelegenheid te stellen, bindende besluiten te nemen.⁸¹

Ondanks een uitvoerige - explicatie en verdediging van de heer G. J. Wilms uit Oud-Schoonebeek, kon het echter niet de vereiste meerderheid van 75% verwerven.

De bestuursverkiezing had tot resultaat dat de heren H. Dekker te Nijeveen, L. Vredeveld te Beilen en B. U. Smid te Eext herkozen werden, terwijl in de vacature, ontstaan door het aftreden van de heer W. Homan Jac.zn. te Eext benoemd werd de heer K. Hooiveld te Gasselternijveensemond.

In de commissie voor Jaarcontrole werd gekozen het lid Norg in de boterkeuringscommissie de heer A. Stevens te Borger (vac. W. Hoogerhuis, Ruinen), in de kaaskeuringscommissie de heer H. Vrieling te Hoogersmilde (vac. B. U. Smid, Eext), in de commissie voor Onderwijs de heer A. Oosterhof te Coevorden (vac. A. Lodeweegs, Odoorn) in de contact-commissie voor aankoop de heer H. v. Wijland te Nw.-Schoonebeek (vac. J. Fuller, Gieten) en de heer H. Jager te Uffelte (vac. B. J. Withaar, Oud-Schoonebeek), in de Looncommissie de heer G. Alting te Vries (vac. J. Meijer, Emmen) en in de commissie kwaliteitsverbetering de heer F. van Dam te Hoogeveen (vac. J. Meijer, Emmen). voorts werd nog de agenda van de op 14 Dec. a.s. te houden algemene vergadering van de Alg. Ned. Zuivelbond (FNZ.) besproken.

In de middagbijeenkomst hield dr. J. Grashuis een inleiding over het onderwerp „Doelmatige Veevoeding”.

81 Zie [PDAC 1949-03-11](#)

1950

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1950-04-25

Donderdag gaan de poorten van het Melkproductenbedrijf „DOMO” open

De vooruitstrevende Drentse boer weet wat hij wil

In de provincie Drenthe wonen rond 20.000 boeren die tezamen zo ongeveer 100.000 stuks melkvee houden, die in totaal 350.000.000 kilogram melk produceren. Hoe onwaarschijnlijk het ook moge klinken: dat is te veel, veel te veel zelfs en zodoende moesten er maatregelen worden getroffen de overtollige melk productief te maken.

Aanvankelijk had men alleen met overtollige ondermelk te doen en daarvoor werd de Drentse *Ondermelk Organisatie*, de D.O.M.O., in het leven geroepen, die een eigen vervoersorganisatie stichtte om niet van anderen afhankelijk te zijn, doch toen de Duitse horden ons land overstroomden en allerwege ontredde brachten, moest het vervoersapparaat van de D.O.M.O. dienst doen voor het vervoer van gewone melk naar West-Nederland.

Een nuttige taak, doch daarvoor was de D.O.M.O. nu eenmaal niet opgericht. Vandaar dan ook dat nog vóór de bevrijding van ons land een studiec commissie in het leven werd geroepen om het vraagstuk van de te verwachten overtollige melk onder de loupe te nemen.

Deze studiec commissie kwam tot slechts één conclusie: het stichten van een eigen centraal melkproductenbedrijf, waardoor dure uitbreidingen van andere fabrieken in Drenthe, en dus enorme investeringsbedragen, konden worden vermeden.

Zuivelfabriek Beilen werd overgenomen

Nadat deze conclusie door de leden-zuivelfabrieken van de D.O.M.O. tót besluit was bekrachtigd, werd de Zuivelfabriek te Beilen overgenomen, waardoor een basis -melkleverantie, rechtstreeks van de boeren rond Beilen, werd verkregen van 15.000.000 kg.

In het jaar 1948 werd besloten tot de bouw van een centraal melkproductenbedrijf, waarvoor in Januari 1949 de eerste steen door de Commissaris der Koningin in deze provincie, Mr Dr R. H. Baron do Vos van Steenwijk werd gelegd, en nu is het zover, dat het eerste gedeelte van dit bedrijf Donderdag a.s, door de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, Z.E. Minister Mansholt officieel in werking zal worden gesteld.

Dit eerste gedeelte betreft het verstuijvingsbedrijf, dat rond 120.000 kg melk per dag kan verwerken en daardoor de grootste verstuijvingsinstallatie in West-Europa is.

Onder architectuur van de heer J. Boelens Kzn. te Assen is dit enorme gebouw, dat een oppervlakte van 1000 vierkante meter (40 bij 25 m) heeft achter de vroegere zuivelfabriek verzezen. Het gebouw heeft een hoogte van meer dan 20 meter.

Een gedeelte van de benedenverdieping is ingericht als directiekantoor en administratieruimte, terwijl zich daarboven een bestuurskamer alsmede een ruimte om eventuele excursies te ontvangen, vergaderingen te houden e. d., bevindt. Het geheel is keurig uitgevoerd, de betimmering is van eikenhout, waardoor ten modern geheel werd verkregen. _

De eigenlijke fabrieksruimte begint bij de ontvangkamer voor de melk, waar echter niemand werkt. De slangen van de tankauto's, die de melk aanvoeren, worden in grote bakken gelegd

en zo gauw de melk begint te stromen en de zich in de melk bevindende vlotter dus naar boven gaan, worden de motoren automatisch ingeschakeld. Is de melk verwerkt, dan schakelen de motoren weer uit.

Van iedere zending wordt een monster genomen voor onderzoek, de quanti worden automatisch geregistreerd en dan wordt de melk naar de koelinstallaties gepompt en tot 7 gr. C. gekoeld; indien nodig, wordt de melk over-gepasteuriseerd. Deze melk gaat naar de zes tanks, die ieder 16.000 L kunnen bevatten, totaal dus 106 000 L, terwijl de oude fabriek ruimte heeft voor 40.000 L, zodat in totaal derhalve dus een 150.000 L opgeslagen kan worden om als „buffer-voorraad” dienst te doen.

Dan wordt de melk ingedampt tot 25 %, hetgeen betekent dat bijv. van 6000 L plm. 4500 L water wordt „uitgedampt” en de resterende 1500 L melk twintig m naar boven wordt gevoerd.

„Sneeuwjacht” van melkpoeder

Hier bevindt zich de bovenkant van een enorme „droogtrommel”, want het gevaarte is niet minder dan 18 m hoog en heeft 'n diameter van 8 m. Hier wordt hete lucht ingevoerd, waardoor ook het laatste water verdampt en er niets dan melkpoeder overblijft. In deze enorme trommel is een kijkglasje aangebracht en wanneer men daardoor het inwendige van de trommel gadeslaat, dan krijgt men het idee van een sneeuwjacht. De poederdeeltjes worden n.l. door een soort roer, dat 9000 omwentelingen per minuut maakt, in het rond geslingerd door de hete lucht die in de trommel gepompt wordt. Het spreekt wel vanzelf, dat deze hete lucht er ook weer uitgezogen wordt via een installatie, die zich op het dak bevindt, want anders zou de trommel natuurlijk uit elkaar springen.

Tijdens een wandeling door het bedrijf onder leiding van de heren H. Dekker, voorzitter; Tj. W. Boijenga, adviserend bestuurslid en A. Ybema, directeur van het bedrijf, zijn we eerst boven op de trommel geweest, waar de melk via een dunne buis in de trommel wordt gebracht en daarna zijn we twintig meter gedaald, waar zich op de benedenverdieping de trechter bevindt, waar de melkpoeder uitgeblazen wordt om dan via dikke buizen te gaan naar twaalf cyclomen, waar ook de allerlaatste poederdeeltjes uit de af te voeren lucht worden verwijderd, Immers alle deeltjes melkpoeder, die met de af te voeren hete lucht naar buiten zouden gaan, betekenen verlies en wanneer er ooit een bedrijf economisch is ingericht, dan is het wel de D.O.M.O.

Wanneer het bedrijf, zoals het er nu staat (en reeds werkt!) volledig in werking is, dan wordt elke drie minuten een kwantum van 25 kg melkpoeder gefabriceerd.

Uitbreiding

Zoals gemeld, zal dit bedrijf Donderdag a.s. officieel in werking worden gesteld, doch de uitbreiding van het bedrijf zal reeds volgende week worden aanbesteedt, n.l. de bouw van een kaasbereidingsbedrijf benevens een melkpoederfabriek systeem Hatmaker, welke een oppervlakte zullen beslaan van 2100 vierkante m.

Het gemeentebestuur van Beilen heeft het belang van dit bedrijf voor de gemeente volledig ingezien en er wordt dan ook alle medewerking ondervonden. Een groot complex terreinen is ter beschikking gesteld, er is een stratenplan gemaakt, de fabriek zal voor het grote verkeer straks te bereiken zijn via een brede verkeersweg vanaf de weg Assen-Meppel kortom het fabriekscomplex van de DOMO zal straks een flinke oppervlakte beslaan.

Wanneer ooit het spreekwoord „Eendracht maakt Macht” bewaarheid is geworden, dan is het wel hier. Immers, de basis van het bedrijf omvat vrijwel alle boeren in Drenthe, uitgezonderd de leveranciers aan de zuivelfabrieken **Dwingeloo**, **Eemster** en **Hoogersmilde**, want deze fabrieken hebben nog niet tot aansluiting bij de DOMO kunnen besluiten.

Wisselwerking

Wanneer straks ook de kaasmakerij en de Hatmaker-fabriek gereed zullen zijn zal het centrale bedrijf rond 275.000 L. melk per dag kunnen verwerken, doch dit is nog niet voldoende, want verwacht mag worden dat de boterfabrieken des zomers een melkoverschot hebben van rond 400.000 L, zodat voor 125.000 L per dag naar andere mogelijkheden moet worden uitgezien. Deze mogelijkheden zijn er, want vrijwel alle bedrijven in Drenthe zijn bij de DOMO aangesloten en zo kunnen dus de aangesloten fabrieken ook ingeschakeld worden. Men kan bijv. zeggen: Assen, Hoogeveen of Roden, ge krijgt idem-zoveel-duizend L melk vandaag en dit moet verwerkt worden. In dergelijke gevallen ontstaat er dus een wisselwerking tussen de zuivelfabrieken in Drenthe enerzijds en het centrale melkproductenbedrijf anderzijds.

En deze wisselwerking is in het belang van de boeren, die er belang bij hebben dat zij voor hun melk een zo hoog mogelijke prijs maken. Deze sterke samenbundeling heeft een sterke positie tot gevolg en een der resultaten daarvan is bijv. reeds geweest, dat de deur van West-Duitsland is open gegaan voor de DOMO, waardoor een bepaald kwantum melk van hoge kwaliteit aan de Amerikaanse bezettingslegers kan worden geleverd. Wellicht dat deze melk nog eens door andere zuivelproducten kan worden gevolgd.

Deze melk (uitsluitend avondmelk) zal straks vanuit de DOMO diepgekoeld in goed geïsoleerde tanks naar Rotterdam worden gezonden, waar de melk zal worden gebotteld en verzonden naar Frankfurt. De avondmelk van vandaag zal dan reeds morgenavond om plm. 4 uur in Frankfurt kunnen worden geconsumeerd.

Toekomstplannen

Er is inmiddels reeds weer een studie-commissie (*Commissie “Zuivelplan-Drenthe”*) aan het werk getogen, want de deskundigen verwachten voor de komende tien jaren een melkstijging van ongeveer 50 pct. Straks zal de DOMO 9.000.000 kg per week kunnen verwerken, doch over tien jaren, wellicht reeds eerder, zal men plaats kunnen maken voor 12.000.000 kg en daarvoor moet nog een verwerkingsmogelijkheid worden gevonden.

Wellicht een condens-bedrijf!

In Beilen is iets schoons verzezen, in Beilen wordt iets groots verricht. De Drentse boer, vooruitstrevend als hij is, weet wel wat hij doet. Het is zijn bedoeling een zo hoog mogelijke prijs voor de melk te maken en dan is het nodig dat producten gemaakt worden, die voor een hoge prijs in de markt liggen. Hij bereikt niet een zo hoog mogelijke prijs als de ondermelk wordt vernietigd zoals voor de oorlog herhaaldelijk geschiedde. Daarom is dit centrale melkproductenbedrijf van zo eminent belang voor de Drentse boer en hij weet dit, want anders had hij geen medewerking verleend tot de investering van een kapitaal groot f 2.000.000,— die voor de DOMO nodig zijn.

Niet geplaatst: Links op de foto: het vullen van zakken met melkpoeder aan de z.g. uitlaattoren. Rechts op de foto: de cyclones, dit zijn filterbuizen die met luchtcentrifuge werken.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1950-05-13

Verslag vergadering DBvCZ

Voorzitter Drentse Zuivelbond:

Productiestijging verheugend, maar... nu de afzet

ASSEN – Met grote voldoening kon de voorzitter van de Drentse Zuivelbond, de heer L. Dekker uit Pesse, in de rede, die hij hedenmorgen in Assen uitsprak, bij de opening van de algemene ledenvergadering constateren, dat de melkproductie in 1949 steeg tot een peil, hetwelk zij nimmer tevoren bereikte, nl. 5.3 miljard kg.

Aan de andere kant echter ontveinsde hij zich niet, dat deze productieopvoering ook de nodige zorgen met zich medebrenkt, waarbij hij doelde op de moeilijkheid, om de producten tegen behoorlijke prijzen af te zetten.

Eigen land gebruikt te weinig

Hierna wees de heer Dekker er in de eerste plaats op, dat ons land te weinig zuivelproducten opneemt, wat ten aanzien van de boter mede een gevolg is van de door de Overheid gevoerde margarine-politiek. Ook de kaas-consumptie is echter te laag, terwijl wat het melkgebruik betreft hetzelfde het geval is, niettegenstaande dit laatste toch een zeer goedkoop en niet te vervangen voedsel is. Al met al zag spr. de toekomst met zorg tegemoet en hij vreesde, dat het probleem van de afzet der producten wel eens het kern-vraagstuk in onze zuivelindustrie kan worden. Kwaliteitsopvoering zag hij als het voornaamste middel om deze moeilijkheid het hoofd te bieden.

Heffing op melk

Uitvoerig wijdde de heer Dekker daarna uit over de heffing, welke op de melk gelegd is, om zodoende een zuivelfonds te kunnen vormen. Hoewel deze regeling z. i. geenszins zonder bezwaren is, meende hij toch, dat zij onder de gegeven omstandigheden beter is dan een regeling, waarbij men een zodanig afromingsysteem per kilogr. product toepast dat het vrije initiatief geen reden gelaten wordt, zich verder te ontwikkelen. En vergeet bovendien niet, zo vervolgde spr., welke controle hiervoor weer nodig geweest zou zijn.

Als lichtpunten bracht de heer Dekker tenslotte nog naar voren de ingebruikneming van het D.O.M.O.-bedrijf te Beilen; het feit, dat er momenteel een sterk streven is om meer eenheid te krijgen in de uitbetalingspolitiek der fabrieken en de eensgezinde wijze, waarop de Commissie Zuivelplan Drenthe dezer dagen niet haar rapport gereed kwam.

Cijfermateriaal

Uit de mededelingen, die het bestuur deed, valt nog te memoreren, dat het ledenaantal momenteel 52 bedraagt, terwijl bovendien nog 26 buitengewone leden bij de Bond zijn aangesloten. In 1949 werd door de gezamenlijke fabrieken van veehouders ontvangen 303.938.000 kilo melk met een gem. vetgehalte van 3,716 %. Dit is 50.416.000 kg of 19,9 % meer dan in 1948. De boterproductie bedroeg 7.605.000 kg. (6.534.258), die van kaas 8.032.000 kg. (6.088.105), melkpoeder 3.300.000 kg (2.168.986); van condens 2.061.000 kg (1.622.855), van weipoeder 90.000 kg (95.885); terwijl voor consumptiemelk 54.290.000 liter werd gebruikt. De cijfers tussen haakjes zijn die van 1948.

De balans over 1949 sloot met een bedrag van 33.789.55 en de exploitatierekening met f 102.083.13.

NvhN 1950-09-12

Combinatie Domo-Drentse Zuivelbond

Rapport der Commissie tot bestudering Zuivelplan-Drenthe

Verwacht mag worden dat in de komende 10 jaar de productie van melk in de provincie Drenthe zal stijgen tot 450 miljoen kg. per jaar. Ongeveer 35 % hiervan zal in de vorm van ondermelk kunnen worden terug gegeven aan de boerderij, de overige 300 miljoen kg is voor industriële verwerking. Wil men de producten op een hoge waarde brengen en houden dan zal het raadzaam zijn om de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe en de Drentse Ondermelk Organisatie (DOMO) in één coöperatieve organisatie samen te voegen.

Tot deze conclusie is de commissie gekomen, die is ingesteld om het *Zuivelplan Drenthe* te bestuderen.

Rond 6 miljoen kg. melk zal in de toekomst per week moeten worden verwerkt, aldus verwacht de commissie.

Verkoop van overtollige melk acht de commissie minder gewenst, terwijl zij afwijzend staat tegenover het inrichten van nieuwe kaasfabrieken. Als de meest aangewezen weg ziet zij een centrale verwerking van de melk tot spraypoeder en gecondenseerde melk.

De bestaande fabriek in Beilen zal het best kunnen worden uitgebreid met een condensinstallatie. Overwogen zou kunnen worden om in een ander deel der provincie, waar veel melk beschikbaar is, een tweede bedrijf over te nemen en in te richten voor spraypoederproductie. De commissie denkt hierbij aan Zuid-Oost- of Oost-Drenthe.

Het meest gewenst zal zijn dat bij de melkprijs een interne egalisatie zal worden toegepast, waarmee de commissie bedoelt het „gladstrijken van de plooiën” tengevolge van verschillen in de productieprijsen hetzij tengevolge van overheidsmaatregelen, hetzij tengevolge van marktverhoudingen. Het is noodzakelijk dat gestreefd wordt naar meer verwerkingsmogelijkheden maar in verband met de investeringskosten, een betere verdeling der risico's en de kosten is een centraal bedrijf in DOMO-verband aan te bevelen.

Momenteel zijn de 52 Drentse zuivelfabrieken alle verenigd in de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe. Van deze 52 fabrieken zijn 49 verenigd in de DOMO en 35 fabrieken zetten via de N.C.Z. hun producten af. De commissie kwam tot bovenvermelde conclusie.

ZUIVELPLAN DRENTHE

Wassende melkstroom moet zo economisch mogelijk worden verwerkt Samengaan Zuivelbond en D.O.M.O. van essentieel belang

Honderdduizend koeien leveren momenteel aan de 52 zuivelbedrijven in Drenthe rond 300 miljoen liter melk per jaar en aangezien dit kwantum in de loop van de komende tien jaren tot 450 miljoen kilogram zal stijgen, is het logisch dat hiervoor maatregelen dienen te worden genomen. De melkstroom wast en daarmee stijgen de inkomsten van de boer, die vaak voor een groot deel bestaan uit de inhoud van het periodiek terugkerende melkzakje.

Deze inhoud zo hoog mogelijk op te voeren is natuurlijk het streven van iedere boer en dus van iedere organisatie die landbouwers onder haar leden heeft. Op coöperatief gebied is in de zuivelindustrie reeds zeer veel en mooi werk verricht, getuige bijv. de stichting van het Centrale Melkproductenbedrijf D.O.M.O. te Beilen, getuige ook de belangrijke verbouwingen en modernisering die vele bedrijven reeds hebben ondergaan en de plannen die nog op verwezenlijking liggen te wachten. De deskundigen op zuivelgebied hebben zich evenwel afgevraagd of dit wel zo kan doorgaan, of dit wel verantwoord is ten opzichte van de boer en of er door inniger samenwerking niet nog veel meer te bereiken is.

Commissie van deskundigen

Er is een commissie van deskundigen in het leven geroepen die deze gehele materie aan een diepgaand onderzoek heeft onderworpen, waarna een z.g. „Zuivelplan Drenthe” het licht zag.

Deze commissie kreeg als opdracht een antwoord te vinden op de vraag op welke wijze de Drentse coöperatieve zuivelindustrie — in de ruimste zin — zich zal moeten ontwikkelen om de Drentse melk tot een zo hoog mogelijke waarde te brengen

Tengevolge van maatregelen van bovenaf immers kunnen niet alle fabrieken de melk steeds tot dezelfde waarde brengen en met name in 1949 kwamen de boterfabrieken en de melkrichtingen achter aan. Dit verschil in melkprijs geeft tussen de fabrieken ongewenst spanningen welke niet bevorderlijk zijn voor de zuivelcoöperatie.

Bij de inrichting van de bedrijven is door de oorlog een achterstand gekomen met als gevolg 'n groot aantal plannen tot bouw of verbouw en een grotere aanschaf van nieuwe werktuigen. Hiervoor is veel investeringskapitaal nodig en de vraag kan worden gesteld of dit verantwoord is.

Op organisatorisch gebied zijn de bedrijven georganiseerd in de *Drentse Zuivelbond* (alle fabrieken), de DOM O (49 van de 52 fabrieken) en de NCZ (75 pct.). Op meerder terrein komt dit tot doublures (technische dienst, laboratoria, voorlichting) en wederom rijst de vraag of de boer zich deze weelde kan veroorloven.

Bedding voor melkstroom vergroten

Er dient dus verhoging van de afzet van de producten te komen waardoor de bedding van de melkstroom verbreed en verdiept wordt. De commissie van deskundigen meent de besturen van de meeste boterfabrieken ten sterkste te moeten ontraden hun fabriek voor de kaasfabricage in te richten, waarbij in acht dient te worden genomen dat de ledenvergadering van de DOMO reeds besloot een kaasmakerij te stichten voor de melk van de boeren uit Beilen met een capaciteit van 60.000 liter melk per dag.

Voorts acht de commissie de mogelijkheid aanwezig een aantal van de bestaande en goed ingerichte kaasbedrijven iets te vergroten, de productie van de caseïne ter hand te nemen, de afzet van consumptiemelk naar enkele plaatsen te verhogen en als laatste mogelijkheid de melk centraal te verwerken.

Voor centrale verwerking der melk komen speciaal de producten spraypoeder en gecondenseerde melk in aanmerking waartoe de bestaande centrale fabriek te Beilen zou kunnen worden uitgebreid met een condensinstallatie. Overwogen zou verder kunnen worden om in een ander deel van de provincie waar veel melk beschikbaar is, een tweede bedrijf over te nemen en in te richten als spraypoederfabriek (Zuid-Oost of Oost-Drenthe).

Veelzijdigheid geprefereerd

Wanneer de kaas op een zeker tijdstip zeer hoog in de markt ligt, moet niet de boterfabriek zich voor de kaas gaan inrichten met de kans dat de prijs reeds lang weer is gekelderd als zij klaar is.

Hiervan moet direct geprofiteerd kunnen worden door de ondermelk naar de kaasfabrieken te zenden om daar als veevoeder te dienen, waardoor de kaasfabriek al haar eigen melk zal kunnen verkazen. Hierdoor worden eventuele spanningen in de Drentse Zuivelindustrie weggenomen zoals deze zich voordeden in 1949 toen tengevolge van een ministeriële maatregel de boterprijs werd gedrukt en waardoor de boterfabrieken toen belangrijk minder voor de melk konden betalen dan de kaasmakende bedrijven. Door alle fabrieken te laten profiteren van eventuele meeropbrengsten bij een of ander product worden de Drentse zuivelcoöperaties ten zeerste versterkt.

In het algemeen kan opgemerkt worden dat bedrijven met een eenzijdige verwerkingsmogelijkheid te kwetsbaar zijn, vooral wanneer deze eenzijdigheid boter betreft, aangezien dit product hoe langer hoe meer exportproduct is geworden. Er moet daarom worden gestreefd naar meer verwerkingsmogelijkheden. Zou elke fabriek deze aanbrengen, dan zou dit vooral in een provincie als Drenthe met veel kleine bedrijven, veel te kostbaar worden. Vandaar dat de commissie de veelzijdigheid meent te moeten adviseren in de samenwerking in DOMO-verband waardoor niet alleen de investeringskosten worden bespaard, maar ook een betere verdeling van kosten en risico's over alle Drentse bedrijven tot stand komt en een meer economisch werken ten zeerste wordt bevorderd.

Combinatie Zuivelbond— D.O.M.O.

Wat de organisatorische zijde betreft wordt in de allereerste plaats gewezen op doublures die zich kunnen voordoen in verband met de drie organisaties, de *Drentse Zuivelbond*, de *DOMO* en de *NCZ*. De commissie kwam tot de conclusie dat een combinatie in eerste instantie van de Zuivelbond en de DOMO tot één organisatie voor de zuivelcoöperatie van 't allergrootste belang zou kunnen zijn. Zij acht deze combinatie van twee Drentse zuivelorganisaties ook praktisch uitvoerbaar, nu bij beide organisaties (**Dwingeloo**, **Eemster** en **Hogersmilde** zijn nog niet bij de DOMO aangesloten) bijna alle Drentse bedrijven zijn ondergebracht.

De commissie heeft ook bekeken de vraag of naast de organisatie en de productie in één combinatie, ook niet direct de afzet moet worden begrepen. Hoewel zij van mening is dat 'n Drentse organisatie, omvattende Zuivelbond en DOMO, welke ook alle in Drenthe geproduceerde

producten in één hand had, voor de afzet een machtig boerenapparaat zou zijn, meent zij in dezen toch vooral met de praktijk rekening te moeten houden En deze is dat momenteel nog 17 fabrieken niet bij de NCZ zijn aangesloten, terwijl verder een groot aantal fabrieken buiten Drenthe lid zijn van de NCZ. Georganiseerde afzet der producten is een groot boerenbelang doch de commissie wil de fabrieken zelf laten beslissen hoe zij de producten willen afzetten.

Liquidatie Zuivelbond?

De commissie is zo zeer overtuigd van het grote belang van een combinatie Zuivelbond en DOMO dat zij ook reeds de praktische uitvoering hiervan onder het oog heeft gezien. Zij meent dat één coöperatieve vereniging moet worden opgericht; het beste zou zijn Zuivelbond en DOMO te doen liquideren en een nieuwe vereniging op te richten, doch om fiscale redenen is het niet aan te raden een zakelijke instelling als de DOMO te liquideren.

Aan liquidatie van de Zuivelbond zitten geen fiscale haken en ogen weshalve de commissie adviseert bij een eventueel samengaan de Zuivelbond te doen verdwijnen en de statuten van de DOMO zodanig te wijzigen dat deze in de toekomst beide omvat.

De commissie hoopt tenslotte dat zij met dit plan een steentje heeft bijgedragen tot bevordering van de eenheid en de kracht van de Drentse Zuivelcoöperatie. De commissie van deskundigen bestaat uit de heren J. A. Geluk, secretaris FNZ. Den Haag (voorzitter), Tj. W. Boijenga Assen (secretaris DBvCZ.), W Buiten Eext, H. Dekker Nijeveen, L. Dekker Pesse, A. Hadderingh Assen, J. Homan Assen, G. M. Lambers Annerveensekanaal, Ir. L. G. Oldenbanning Assen, J. Oosterhuis Diever, J. Scheepers Emmer-Compascuum, W. Steenberg Haalweide, Ir. H. J. ter Veer Assen, G. J. Wilms Oud Schoonebeek en A. IJbema te Beilen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1950-12-22

Verslag vergadering DBvCZ

Melkprijs verwekt ook storm in Drentse Zuivelbond Vreemde beloning voor boerenstand

ASSEN – De storm, die minister Mansholt met zijn besluit tot verlaging van de melkprijs in boerenkringen heeft veroorzaakt, toont nog generlei neiging tot luwen, Integendeel, zij woedt met dezelfde kracht voort en ook vandaag in de grote zaal van Bellevue te Assen, bulderde het weer geducht, n.l. uit de mond van de heer L. Dekker uit Pesse, die daar als voorzitter de algemene ledenvergadering van de Drentse Zuivelbond opende.

Zijn rede werd vrijwel één lange klacht over deze kwestie, die culmineerde in de conclusie, dat de handelwijze van de regering voor de boerenstand onbegrijpelijk en onaanvaardbaar is.

In de toelichting op de Rijksbegroting, aldus de heer Dekker, zegt de minister, dat hij waardering heeft voor de bekwaamheid en de ijver van de boeren en de landarbeiders, die in zo belangrijke mate bijdragen tot een verbetering van de economische positie van Nederland. En nu als resultaat van deze waardering een verlaging van de melkprijs, toch wel bijzonder voor de zo geroemde vlijt van de boerenstand.

Bovendien, deze maatregel vervult de boeren met grote ongerustheid omtrent het landbouwbeleid in de toekomst, omdat de mogelijkheid niet denkbeeldig is, dat naast de loon- en prijs-politiek ook de marktsituatie een prijsverlaging voor de zuivelproducten in de toekomst wenselijk zou maken. Dit zou echter strijdig met de redelijke bestaansmogelijkheid van de veehouder zijn.

Verder was spr. van mening, dat de prijs van 18 cent, zoals die aanvankelijk vastgesteld was, reeds als te laag voor het zandgebied gekwalificeerd kon worden. Daar de zandboeren veelal gemengde bedreven zijn, moeten zij een compensatie vinden in de prijzen voor varkensvlees en eieren.

Als één man.

Heftig bestreed de heer Dekker ook de berekening van de minister, die voor het komende jaar een hogere productie heeft geraamd dan door net LEI. in zijn berekening is opgenomen. Het jaar Mei 1949—Mei 1950 was zeer vruchtbaar en het gaat toch niet op, om een raming te maken naar een bij uitstek goed jaar. Wie draagt dan bij een slechte periode het risico ?, zo vroeg spr. zich af.

Z.i. hebben wij bij deze verlaging van de melkprijs verder te doen met een verschijnsel, dat dwars tegen de draad ingaat, want overal om ons heen zien wij de prijzen stijgen en als gevolg daarvan ook een stijging van algemene productiekosten.

Ook vroeg de heer Dekker zich af, hoe deze melkprijsverlaging te rijmen is met de te voeren Benelux-politiek.

Een van de gevolgen er van zal zijn, dat de eventuele heffingen bij invoer in België en Luxemburg verhoogd moeten worden. Deze heffingen zullen voor de helft ten goede komen aan de importerende landen, zodat onze boeren mede helpen de Belgische of Luxemburgse schatkist te vullen.

Spr. besloot, met de boeren ernstig te adviseren, zich als één man achter hun organisaties te stellen, opdat deze zo sterk mogelijk voor hun belangen kunnen opkomen bij regering en volksvertegenwoordiging.

DOMO groeit gestadig

Uit de bestuursmededelingen viel o.a. te beluisteren, dat de op- en uitbouw van de DOMO gestadig voortgang vindt waardoor het Centraal Bedrijf binnenkort in staat zal zijn, ook in de periode van de hoogste productie de beschikbare melk (350 á 400.000 kg per dag) grotendeels zelf te verwerken. Ook bij een nog stijgende productie zal de Drentse melk in de Drentse fabrieken tot de hoogst mogelijke waarde kunnen worden gebracht.

Medegedeeld werd de conclusie van de commissie Zuivelplan Drenthe, waarover wij reeds enige tijd geleden uitvoerig berichtten.

Tenslotte nog enige cijfers.

Het aantal leden bleef ongewijzigd op 52, het aantal buitengewone leden op 25.

Over het boekjaar Mei 1949—'50 werd ontvangen 327.329.114 kg melk met een gemiddeld vetgehalte van 3,70 procent: hiervoor werd betaald f 20,44 per 100 kg. In het voorgaande jaar bedroegen deze cijfers resp. 270.257.973 kg, 3,604 procent en f 21,04.

PDAC 1950-12-23

Aanvulling vergadering Drentsche Zuivelbond

Tijdens de vergadering van de Drentse Zuivelbond, gisteren in *Bellevue* te Assen gehouden, werd een voorstel van de heer G. Wolbers uit Coevorden aangenomen, om aan de *FNZ*. en de *Stichting van de Landbouw* te verzoeken, de kwestie van de melkpreisverlaging te gaan bespreken met de diverse Tweede Kamer-fracties.

In verband met deze kwestie merkte de secretaris van de FNZ, de heer Geluk nog op, er van overtuigd te zijn, dat de regering op ongepaste wijze gebruik maakt van de goede jaren, die de landbouw heeft gehad. Aan de melkpreisverlaging ontbreekt z.i. elke zakelijke argumentatie. Het Zal echter de vraag zijn, zo zeide hij, of de Tweede Kamer bereid is, deze zaak nog eens weer ter hand te nemen. Niettemin achtte hij het noodzakelijk, dat de hele kwestie tot op de draad toe wordt uitgedroogd, omdat hier grote gevaren voor de toekomst in schuilen.

1951

1952

NvhN 1952-05-27

Geen vrees voor de toekomst van Nederlands Zuivel

Bond van Coöp. Zuivelfabrieken (afd. Drenthe) vergaderde

ASSEN: In een besloten bijeenkomst van de *Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe*, sprak de secretaris van de FNZ., de heer J. A. Geluk, over actuele zuivelvraagstukken. Hij stelde daarbij de vraag welk recht de landbouw heeft om garantieprijzen te verlangen. Wij moeten ons daarbij niet richten op een aanspraak, ontleend aan de diensten, welke de landbouw in de oorlogstijd aan de gemeenschap heeft verleend. Veel sterker is het argument, dat geen enkele regering kan toestaan dat de landbouw te gronde zou gaan of althans totaal zou verarmen. Daarom zal elke regering er naar moeten streven het landbouwbedrijf lonend te houden, aldus de heer Geluk.

Sprekende over de positie der zuivelproducten zet de heer Geluk, dat de uitkomsten van 1951 bevredigend zijn geweest. Gemiddeld werd per kg melk 19 cent ontvangen. Het eerste kwartaal van dit jaar heeft eveneens prijzen gebracht, waarmee de veehouder tevreden kan zijn. Het is een gezond verschijnsel, zo vervolgde spr., dat er minder boter wordt gemaakt en daartegenover meer kaas en meer volle poeder en volle condens. Dit heeft zijns inziens de botermarkt aanzienlijk ontlast. Daartegenover noemde spr. het handhaven der lage prijzen voor consumptiemelk minder in overeenstemming met de economische werkelijkheid.

Koelhuisboter voortreffelijk

Naar de heer Geluk meedeelde wenst België alleen verse boter te ontvangen, waartegen geen bezwaar is. Onze koelhuisboter is voortreffelijk, mits ze spoedig na uitslag uit het koelhuis wordt gebruikt. Voorts was spr. van mening, dat het verantwoord zou zijn enkele grote centrale condensfabrieken te bouwen ten behoeve van de coöperatieve zuivelindustrie.

In het algemeen kan men zeggen, dat een stijgende melkconsumptie in Europa en een stijgende levensstandaard in de Aziatische en Afrikaanse landen zulke grote perspectieven voor de zuivel openen, dat wij geen vrees behoeven te hebben voor de toekomst van de Nederlandse zuivel. Het is evenwel wel zaak dat zo hard mogelijk wordt gewerkt aan de integratie waardoor de invoerbepalingen zouden verdwijnen. Tenslotte besprak de heer Geluk het consumptiemelkvraagstuk, dat thans in zijn geheel op de helling wordt genomen.

Nieuwsblad van het Noorden 28-06-1952

Over de start van het Coöp. Centraal Melkproductenbedrijf „DOMO” GA te Beilen stelde de secretaris van de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe Tj. W. Boijenga, onder de titel **Drenthe bouwt**, een lezenswaardig boekje samen, dat keurig verzorgd is (Van Gorcum & Comp. N.V.; G. A. Hak en dr H. J. Prakke, Assen).

NvhN 1952-12-23

Jubileum Tj. W. Boijenga

Tj. W. Boijenga

Zaterdag 3 Jan. a.s. is het 25 jaar geleden dat de heer Tj. W. Boijenga als ambtenaar in dienst trad van de Drentse **Zuivelbond**.

Sinds 11 Februari 1930 is hij secretaris van die bond, in welke functie hij veel en goed werk voor de Bond heeft gedaan.

Zijn groot aanpassingsvermogen gevoegd bij zijn arbeidzaamheid is voor een groot deel mede oorzaak geweest, dat alle Drentse fabrieken weer in één organisatie verenigd zijn. Thans is Drenthe op zuivelgebied een volkomen eenheid.

De heer Boijenga viert 3 Januari een dubbel feest. Hij zal die dag ook 25 jaar getrouwd zijn.

Het bestuur van de Drentse **Zuivelbond** biedt de heer Boijenga op zijn jubileumdag een receptie aan.

1953

NvhN 1953-05-19

Bond van Coöp. fabrieken in Drenthe

Rede van de heer J. A. Geluk – Garantieprijs

De heer J. A. Geluk, secretaris van de F. N. Z., die Zaterdag als sluitstuk van de voorjaarsvergadering van de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, in Bellevue te Assen, een beschouwing gaf over verschillende zuivelvraagstukken, constateerde daarbij, dat in het voorbije jaar de zuivelproductie heel goed is geweest en dat voor die producten (met uitzondering van de boter) waarin melkvet verwerkt moest worden, goede prijzen werden gemaakt.

Zowel de boterpositie als de positie van het zuivelfonds is evenwel gunstiger geworden, hoewel de productie in 1952 tien procent lager is geweest dan in 1951.

Ten opzichte van de afzetmarkten deelde spreker mee, dat in 1952 de totale export 830 miljoen kg heeft bedragen, waarvan België alleen 560 miljoen kg ontving. Ingevolge een door Nederland en België gemaakte overeenkomst ontving ons land het vorige jaar 20 miljoen uitheffingen op de export van boter. Door een goede bedrijfsvoering en verhoogde activiteit kan de Nederlandse productie worden opgevoerd. „Laat u zich niet in slaap wiegen door een garantieprijs, tracht met de productiekosten zo laag mogelijk te zijn, want het is nog steeds zo, dat wie zich zelf helpt, zich het beste helpt”, zo besloot de heer Geluk, nadat hij verschillende aspecten van de garantieprijs voor de melk naar voren had gebracht.

Nieuwsblad van het Noorden 26-05-1953

Auto botst tegen boom - 1 dode en 3 gewonden

Pinkstermaandag even na 12 uur is de personenauto van de heer T. Boijenga, de secretaris van de Drentse Zuivelbond, uit Assen, te Haskerhorne op de weg naar Ouwsterhaule, tegen een boom gebotst. De echtgenote van de bestuurder is in de afgelopen nacht in het Ziekenhuis te Heerenveen aan de bekomen verwondingen bezweken.

De heer Boijenga, zijn 13-jarig zoon-
tje en een 13-jarig neefje liepen even-
eens verwondingen op. Zij werden al-
len naar het ziekenhuis te Heeren-
veen overgebracht, doch konden gis-
teravond reeds weer naar huis wor-
den overgebracht. De auto werd zwaar
beschadigd.

Enige kennisgeving.
Hierbij vervullen wij
onze droeve plicht ken-
nis te geven van het
plotseling overlijden ten-
gevolge van een ons
overkomen ongeval, van
onze lieve Vrouw en
Moeder

**TRIJNTJE BOIJENGA-
HOEKSTRA**

in de leeftijd van 48
jaar.

Assen, 25 Mei 1953.

T. Boijenga

Janny

Wim

Tinus

Henk (verloofde).

Geen bezoek.

NvhN 1953-12-14

Verslag verg. Bond Coöp. Zuivelfabrieken Drenthe

Toestand voor Drentse zandboeren nog niet erg rooskleurig

Weideboeren staan er iets beter voor

ASSEN: In zijn openingswoord tot de Vrijdag gehouden algemene ledenvergadering in Bellevue te Assen van de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* stond de heer L. Dekker uit Pesse stil bij de door de regering vastgestelde garantieprijs voor de melk, welke voor November 1953-November 1954 f 20.60 bedraagt per 100 kg met 3,7 procent vet.

Er is evenwel nog geen reden tot juichen, want voor de zandboeren is de toestand niet gunstig. Die voor de weideboeren is hoopvoller.

De heer Dekker noemde het een gelukkig verschijnsel, dat de productiekosten van de melk, de 5% loonsverhoging inbegrepen, ruim $\frac{3}{4}$ cent per kg lager liggen dan het vorig jaar.

Ten aanzien van de monopolieheffingen, welke de door de akkerbouwers gemaakte prijzen veilig stellen mede ten koste van de veehouderij, die haar veevoeder duurder moet betalen, merkte spr. op het enige standpunt, dat de veehouderij kan innemen, is volledige compensatie op een wijze dat zowel haar concurrentiepositie in het buitenland als haar bedrijfsresultaten onaangestast blijven.

Met voldoening gewaagde de heer Dekker tenslotte van de wijziging van de boterwet, die een einde maakte aan het gebruik van reclame-aanduidingen bij de margarine-industrie, welke duiden op het boerenbedrijf en de zuivelindustrie.

De heer Tj. W. Boijenga te Assen, secretaris, vermeldde in zijn jaaroverzicht, dat in het boekjaar 1952-1953 een kwantum van 340.993.155 kg melk werd ontvangen met een vetgehalte van 3.739 %.

De hoogst uitbetaalde melkprijs bedroeg f 6,207, de laagste f 5,706 per % vet. De levering van melk aan het Centrale Bedrijf te Beilen vertoont een steeds stijgende lijn; het zal in 1953 plm. 125 miljoen kg ontvangen, dat is meer dan een derde van de gehele Drentse melkproductie. Het gemiddelde vetgehalte bedroeg 3.739%.

Tevens wordt aandacht geschonken aan de ontstane concurrentiestrijd tussen de *Ommelanden* en een fabriek te Winschoten en de fabrieken te Eext en Gasselternijveensemond, ten aanzien waarvan Eext in kort geding de *Ommelanden* sommeerde de gevolgde methode te staken, welke sommatie, door de Rechtbank te Groningen werd toegewezen.

De algemene ledenvergadering koos tot nieuwe bestuursleden de heren F. Meilof, Hoogersmilde, A. Oosterveld, Wapserveen en R. W. van der Molen, Ruinen. In de Commissie voor de Boterkeuringen werd gekozen de heer W. Bangma, Westerbork. De heer K. Schoenmaker, Hooghalen, werd benoemd tot lid van de Commissie voor Onderwijs, de heren A. Langenbach, Gees, en A. Stevens, Borger, tot leden van de Contactcommissie voor Aankoop.

Ir Geluk, secretaris van de F.N.Z., merkte in verband met de garantieprijs voor de melk (ten aanzien waarvan de heer Wolbets uit Coevorden een constructief plan voor het komende jaar wilde opstellen) op, dat deze nog niet in werking is getreden, zodat de zandboeren nog niets te kort zijn gekomen. Getracht moet worden bij één melkprijs te blijven en terug te komen op de

gemiddelde prijs voor ‘t gehele land. Ir Geluk zei wel iets te voelen voor een tijdige bestudering van dit punt.

De begroting 1954 werd vastgesteld met een eindbedrag van f204.315.

De heer H. Dekker te Nijeveen, die als bestuurslid aftrad, hield een inleiding over de wijzigingen, die in Drenthe plaats gehad hebben, waarbij hij in herinnering bracht de minder rooskleurige toestanden na 1929, toen maatregelen werden genomen, welke „de regering uit de keel moesten worden getrokken”, doch die resulteerden in het feit, dat de Nederlandse landbouw in stand kon blijven en nader hand een belangrijk aandeel in de de viezenpot kon leveren.

1954

NvhN 1954-05-07

Van karn tot op tafel

Halve eeuw botercontrole in Groningen

Sedert instelling geen botervervalsing meer

Achter een onopvallende gevel aan de smalle Jacobijnerstraat (nr. 17) gaat in Groningen het *Botercontrôlestation Groningen* (BCG_) schuil. Het pand is via een tuin aan de achterzijde verbonden met het Landbouwhuis aan het Martinikerkhof, waarin de *Groninger Maatschappij van Landbouw* haar zetel heeft. Deze verbinding is geen toeval, evenmin als het feit, dat wanneer men het BCG_ opbelt, een juffrouw antwoordt: „Met het landbouwhuis” om dan door te verbinden met het BCG_. Het was namelijk de *Groninger Maatschappij van Landbouw*, die een halve eeuw geleden het BCG_ in het leven riep als een harer organen. In 1937 werd het station omgezet in een zelfstandige stichting, waarvan drie bestuursleden door de *Groninger Maatschappij van Landbouw* werden aangewezen, één door de coöperatieve en één door de particuliere zuivelfabrieken, die bij het BCG_ zijn aangesloten. Er is dus nog steeds een sterke binding tussen *G.M.v.L.* en Station.

Groninger „uitvinding”

Het is de heer J. Mesdag, Groninger van geboorte, indertijd zuivelconsulent in Friesland, geweest, die de stoot tot de oprichting van botercontrôlestations heeft gegeven. In 1901 werd het Friese station als eerste in den lande geopend. Al spoedig begonnen deze stations elders eveneens hun werk en ook in het buitenland vond het Friese voorbeeld navolging.

Het werkterrein van het Botercontrôlestation Groningen valt nagenoeg samen met de grenzen van de provincie (alleen de fabriek te Zevenhuizen, die bij die te Roden hoort, valt onder het Asser station). Voor de oorlog was de deelneming der boterproducenten aan de contrôlestations geheel vrijwillig, doch dit werd tijdens de bezetting gewijzigd in verplichte deelneming en dit is na de bevrijding zo gebleven. Bij het BCG_ zijn thans 21 zuivelfabrieken aangesloten.

Minstens twee maal per maand worden deze bedrijven door een controleur bezocht, die van ongeveer 10 % van het aantal karnsels een monster neemt.

Echtheid en samenstelling

In het laboratorium aan de Jacobijnerstraat, waar de heer L. J. Poortvliet als directeur-scheidkundige de leiding heeft van het BCG_, worden deze monsters dan getoetst op verschillende eigenschappen. Allereerst wordt de echtheid onderzocht, waarbij wordt nagegaan of de boter niet met margarine of andere stoffen is vervalst. Ook de samenstelling wordt aan een onderzoek onderworpen, het vochtgehalte mag niet hoger zijn dan 16 %, het zoutgehalte niet meer dan 0,7 %, terwijl de eventueel toegevoegde kleurstof (om de zo gewenste gele kleur te krijgen) slechts een van de twee toegestane mag zijn. In de boter wordt voorts nog nagegaan of de als grondstof gebruikte room wel goed gepasteuriseerd is geweest, terwijl verder nog het vuilgehalte wordt gecontroleerd.

Op de bedrijven oefent het BCG_ de zogenaamde bedrijfscontrôle uit op de administratie, wordt het gewicht gecontroleerd en wordt nagegaan of op het bedrijf ook vreemde vetten aanwezig zijn, die er volgens de uitgevaardigde voorschriften niet in voorraad mogen zijn.

Dan neemt het BCG_ op de bedrijven ook monsters van de room, die voor de boterbereiding bestemd is. Bij controle van deze monsters moeten uiteraard dezelfde gegevens te voorschijn komen als bij het onderzoek van de botermonsters.

Naast de controle op echtheid en samenstelling wordt de meeste Nederlandse boter tegenwoordig bovendien gekeurd op kwaliteit (geur en smaak). Dit geschiedt sedert 1927 door het *Zuivel-Kwaliteitscontrôle-Bureau* (ZKB) in Amsterdam, dat in het Noorden keuringsplaatsen bezit in Leeuwarden en Assen. De merken van deze Nederlandse controle vindt men op elk vaatje, blik of pakje boter. Dit merk is als het ware de „vingerafdruk” van de boter en identificeert deze als onvervalste Nederlandse roomboter. Wanneer er ooit, van waar ter wereld ook, een klacht zou komen over een bepaald pakje boter, dan is men aan de hand van dit merk in staat onmiddellijk te zeggen, waar en op welke dag en zelfs in welk karnsel van die dag de boter is gekamd en wat er sindsdien mee is gebeurd aan vervoer, ompakken en dergelijke.

Deze gehele botercontrole geschiedt door de botercontrôlestations onder toezicht van het rijk, dat daarmee als het ware zijn zegel geeft aan deze controle van de karn tot op de tafel bij de consument en de kwaliteit van de boter garandeert.

Wanneer het BCG_ een fout constateert, dan kan het bestuur waarschuwingen uitdelen of boeten opleggen. Bij herhaling of ernstiger overtredingen zelfs het betrokken bedrijf schorsen of schrappen. Dit bedrijf kan dan met zijn boter nog naar het Controlestation van Zuivelproducten in Leiden (het „boevenstation” zeggen de insiders in de wandeling) gaan. Wordt het bedrijf ook daar weer geschrapt, dan is nog beroep op de minister van landbouw mogelijk.

Het komt echter niet vaak zo ver. Het BCG_ deelde vorig jaar in totaal 29 waarschuwingen uit en legde 51 boeten op.

Opmerkelijk is, dat sedert de instelling der botercontrôlestations in 1901 geen vervalsingen meer zijn geconstateerd, wel een bewijs van de uitstekende werking dezer stations.

Het is dan ook zeker met trots, dat het BCG_ de volgende week Dinsdag zijn 50-jarig bestaan herdenkt. De voorzitter, de heer J. Boekel Pzn. uit Delfzijl, zal dan een herdenkingsrede uitspreken.

NvhN 1954-05-22

Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe

Droogte veroorzaakte een dalende melkproductie

Sovjet-Unie belangrijkste boterafnemer

MEPPEL: De heer L. Dekker uit Pesse, die vanmorgen in hotel Ogterop te Meppel de algemene ledenvergadering van de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* opende, wees er in zijn toespraak op, dat de melkproductie in Nederland in 1953 vier procent hoger lag dan in 1952. En begin April 1954 was de melkproductie zelfs nog 6 prc. cent hoger dan in 1953, doch de huidige weersomstandigheden zijn oorzaak, dat zij thans sterk is gedaald en 7 procent lager ligt dan in dezelfde periode in 1953. In zijn zelfs fabrieken, waar de aanvoer 10 à 15 procent lager is dan in vorige jaren.

Van bondswege werd dezer dagen ter gelegenheid van de Memato in Meppel een kaaskeuring gehouden, waaraan 21 fabrieken uit Drenthe en 8 uit Noord-Overijssel deelnamen. De fabrieken Rogat en Ruinen verwierven een zilveren beker, terwijl de fabrieken te Haalweide, Ruinen, Ruinerwold, Westerbork en Zuidlaren een zilveren medaille ontvingen. Een bronzen medaille wonnen de fabrieken Haalweide, Havelte, Kolderveen, Ruinerwold, Wapse en Zuidwolde.

55 fabrieken

De heer Tj. W. Boijenga, secretaris-penningmeester, te Assen, vermeldt in zijn jaarverslag een ongewijzigd ledenaantal van 52 met 55 fabrieken, die in het laatste boekjaar 343.883.313 kg. melk verwerkten. De exploitatierekening over 1953 geeft, na diverse afschrijvingen, een saldo aan van f769,29, dat aan de reserve is toegevoegd. De hoeveelheid bij de fabrieken van veehouders ontvangen melk steeg tot 342,2 miljoen kg.; het gemiddelde vetgehalte was 3,74 procent.

Gememoreerd wordt de actie van de *Ommelanden* in Drenthe waarvan het resultaat was, dat Drentse fabrieken totaal 2 miljoen kg. melk aan deze fabriek hebben verloren, waarvan het merendeel van boeren uit de Groninger Veenkoloniën. Dit alsmede de snelle ontwikkeling van de zuivelindustrie zijn voor de bond en de DOMO aanleiding geweest om het opnieuw onder de loupe te nemen. De - thans aangevulde - Commissie kwam tot de conclusie, dat terugkeer naar de toestand der dertiger jaren volkomen ongewenst is en dat getracht moet worden daar, waar de melkprijs nog achteraan komt, deze op te trekken.

Overall stijgingen

De totale boterproductie in Nederland bedroeg in 1953 83 miljoen kg., in Drenthe 6,5 miljoen kg., de consumptiemelkproductie 1757,9 miljoen kg., in Drenthe 63,8 miljoen kg. De binnenlandse afzet van boter en kaas was respectievelijk 28,5 miljoen en 56 miljoen kg. Uitgevoerd werd 52,7 miljoen kg. boter, 86 miljoen kg. kaas, 207 miljoen kg. condens en 29 miljoen kg. melkpoeder.

De totale melkproductie in Nederland gedurende 1953 wordt geschat op 5.808 miljoen kg. tegen 5.592 miljoen kg. gedurende 1952.

De van veehouders aan fabrieken ontvangen melk bedroeg in 1953 4.841 miljoen kg.

De boterproductie is in 1953 met 13,4 % gestegen tot 83.000 ton. De productie van fabriekskaas steeg met 11,3 % tot 140.400 ton.

Het verbruik van boter is in 1953 tot 28.616 ton gestegen en bedroeg per persoon gemiddeld 2,7 kg. per jaar. Hierin is ook de boter begrepen welke illegaal over de grens gaat.

Het verbruik van kaas steeg tot 55.902 ton. Het bedroeg gemiddeld per inwoner 5,2 kg.

De uitvoer van boter bedroeg in 1953 52.720 ton tegen 49.921 ton in 1952. De belangrijkste afnemer in het afgelopen jaar was de Sovjet-Unie met 15.291 ton. Daarop volgde België met 13.473 ton, Engeland met 11.720 ton en West-Duitsland met 1.970 ton.

De uitvoer van kaas was 86.045 ton in 1953 tegen 77.071 ton in 1952. Hier was West-Duitsland met 27.562 ton de grootste afnemer.

1955

NvhN 1955-10-15

Drentse boeren bespraken de melkprijs

BEILEN: In een te Beilen, onder leiding van de Drentse Zuivelbond gehouden vergadering van besturen van Zuivelfabrieken in Drenthe en de Provinciale Landbouworganisaties in Drenthe kwam de melkprijs over het productiejaar 1955/1956 ter sprake.

Men sprak zich unaniem uit vóór een twee-prijzenstelsel voor in Nederland geproduceerde melk, omdat het niet rechtvaardig werd geoordeeld een gemiddelde melkprijs vast te stellen bij een verschil in productiekosten van 6 à 7 cent per kg melk.

De gedachten gingen hierbij uit naar één garantieprijs voor de goedkoopst producerende gebieden, gebaseerd op de aldaar vastgestelde gemiddelde productiekosten met daarbij een vrije uitloop en verder één garantieprijs voor de overige gebieden - die meer dan 60 % melk produceren - gebaseerd op de aldaar vastgestelde gemiddelde productiekosten met eveneens een vrije uitloop.

Als grondslag van het twee-prijzenstelsel werden de berekeningen van het *Landbouw Economisch Instituut* (LEI.) aanvaard, waarbij bleek dat de factoren arbeid en productiviteit op de bedrijven der lichte gronden een zeer prijsverhogende werking hebben.

Besloten werd het ingenomen standpunt met klem te verdedigen bij de Landelijke organisaties.

1956

NvhN 1956-05-30

Vergadering Drentse Zuivelbond

Kostprijzen zo laag mogelijk houden

ASSEN: In zijn openingsrede voor de gisteren in Bellevue te Assen gehouden vergadering van de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe heeft de heer L. Dekker uit Pesse nog eens de schijnwerper gericht op het melkprijnsbeleid. Ten aanzien daarvan merkte hij op, dat daden om tot een hogere garantieprijs te komen, zijn uitgebleven. De heer Dekker verwees naar de motie, welke in de Kamer is ingediend. „Een volk, dat in tijden van oorlog en schaarste voor zijn voedselvoorziening wil steunen op een eigen landbouw en daarbij de prijzen aan niet te ruime maxima wil binden, zal ook in tijden van vrede en voorspoed, waarin de wereldmarkt dikwijls een overschottenmarkt is, voor een redelijk bestaan voor zijn agrariërs moeten zorgen. Daarnaast zullen de boeren al het mogelijke moeten doen om indien daarvoor mogelijkheden zijn, de kostprijs te verlagen.

De melkaanvoer was in het voorbije jaar tenslotte niet meer dan een procent lager dan in 1954, welk resultaat bereikt werd met een kleinere veestapel. De gemiddelde produktie per koe bedroeg 3.910 kg met een gemiddeld vetgehalte van 3,718 procent, welke cijfers een record betekenen.

Een belangrijke factor van de kostprijs noemde de heer Dekker die van de lonen. De landbouw zou heel wat meer baat hebben bij een prijsstabilisatie, aldus de voorzitter, dan bij een voortdurende loonstijging en aangewakkerde muntontwaarding. Zolang echter deze spiraalbeweging voortgaat, zal men z.i. daarvan de gevolgen in de garantieprijzen voor de landbouw moeten aanvaarden. De voorwaarde, dat er geen prijsverhogingen uit voort mogen vloeien, kan alleen betrekking hebben op de marktprijzen.

De welvaartsperiode, waarin ons land verkeert, noemde de heer Dekker voor een deel schijnwelvaart.

De FNZ-voorzitter, de heer G. H. E. M. van Waes, die na de afwerking van de agenda (waarbij de heer J. Ratering te Dalen als bestuurslid werd benoemd in de plaats van de heer G. Wolbers te Coevorden) het woord voerde, stelde eveneens het probleem van de merkgarantieprijs aan de orde. Hij waarschuwde tegen het ontstaan van een splijtzwam in de boerenstand ten aanzien daarvan.

Zowel de heer G. Nijenhuis, voorzitter van het DLG, als de heer G. M. Lambers, secretaris van de gewestelijke raad van het landbouwschap, onderstreepten deze woorden.

Voorzitter L. Dekker reikte voorts de gouden medaille aan de fabrieken te Assen. Diever, Westerbork en Ruinen, de zilveren aan Kolderveen en een bronzen aan Zuidwolde, Noordbarge, Zweeloo, Coevorden, Hooghalen, Exloo, Wapserveen en Havelte, welke onderscheidingen verworven werden bij de boterkeuringen. Haalweide, Zuidlaren, Nijeveen, Rogat, Norg en Westerbork ontvingen de bronzen medaille als onderscheiding bij de kaaskeuring.

Blijkens het jaarverslag zijn 52 leden, die 58 bedrijven exploiteren, bij de bond aangesloten. In het boekjaar mei 1954, respectievelijk 1955 (acht fabrieken) werd van veehouders 343.920.068 kg melk ontvangen (vorig jaar 352.985.835 kg). Het vetgehalte bedroeg 3,807

procent. Volgens de balans van de fabrieken werd in 1955 totaal 34 miljoen gulden geïnvesteerd en bijna 1.7 miljoen afgeschreven.

Bij een totaal lasten en baten kon als saldo *f*9.666,94 aan het reservefonds worden toegevoegd. De begroting 1956 geeft een eindbedrag aan van *f*243.740.

1957

NvhN 1957-05-31

Drentse Zuivelbond vergaderde

Teleurstellend jaar voor Coöp. Zuivelfabrieken

Toch steeg de melkproductie tot 4000 kg. per koe

ASSEN: In zijn openingswoord, dat de algemene ledenvergadering van de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe - woensdag in Bellevue te Assen gehouden - inleidde, heeft de voorzitter, de heer L. Dekker uit Pesse, de aandacht gevestigd op het jaar 1956, dat voor de coöperatieve zuivelfabrieken teleurstellend is geweest. Het was voor het eerst dat er een groot verschil optrad tussen de netto opbrengst van de melk en de garantieprijs.

Als de belangrijkste oorzaak van de ongunstige ontwikkeling noemde de heer Dekker in de eerste plaats de voortdurende kostprijsstijging van de melk. In de omliggende landen stijgt de melkproductie voortdurend, maar daar is over het algemeen een grote achterstand in te halen. De Nederlandse melkveehouderij is deze landen ver vooruit, maar de stijging daar heeft weer terdege invloed op de Nederlandse export. De melkproductie in ons land steeg tot een gemiddelde opbrengst van ongeveer 4000 kg per koe per jaar, waarmee ons land aan de top staat.

Verschillende landen kunnen de stijgende melkproductie (welke in de importerende landen 22 procent groter is dan voor de oorlog) enerzijds en de veelal verminderde consumptie, anderzijds, niet anders opvangen dan door de import in toenemende mate te belemmeren en daardoor komt de Nederlandse export weer in de knel, aldus de voorzitter.

Bij een opbrengst van f22.585 per 100 kg en rekening houdende met een verhoging van de verrekenprijs van 28 tot 30.1 cent, zal volgens de heer Dekker de opbrengst van alle melk niet ver van de 23.30 cent afliggen. Bij de huidige garantieprijs betekent dit dat men minus de blokkering gemiddeld 4.3 cent te kort komt.

Een cent verschil op opbrengst per kilogram melk betekent globaal f50 per hectare, zodat volgens de heer Dekker het verschil tussen de garantieprijs en opbrengst over een jaar een groot bedrag per veehouder uitmaakt.

Ook de noodzaak tot het verstrekken van bijvoorbeeld twee voorschotuitkeringen is z.i. duidelijk. Zou dit niet gebeuren, dan komt z.i. de rationele bedrijfsvoering en onder meer ook de mechanisatie in het gedrang.

Uitvoerig schetste de heer Dekker vervolgens de geschiedenis van de bond, die op 11. mei zestig jaar heeft bestaan.

Bij de oprichting werd grote steun ontvangen van de toenmalige zuivelconsulent Postuma en van het Drents Landbouwenootschap. In 1900 richtte de bond een adres tot de Koningin om aan de margarine een kenmerkende stof toe te voegen, terwijl tezelfdertijd de minister van Oorlog werd verzocht om de soldaten boter in plaats van margarine te verstrekken. Met grote waardering sprak de heer Dekker van het werk van - thans wijlen - Meester Crone uit Oudemolen, die in de eerste jaren de stuwende kracht van de bond is geweest en aan wie de Drentse zuivelbond veel heeft te danken.

Thans zijn ruim vijftig fabrieken, blijkens het jaaroverzicht van de heer Tj. W. Boijenga, bij de bond aangesloten. Zij ontvingen in het boekjaar 1955-1956 van veehouders 357.037.699 kg melk met een gemiddeld vetgehalte van 3.826 procent.

In het jaarverslag wordt meegedeeld, dat de D.M.V.-studiecommissie met haar werk is begonnen, dat ter voorbereiding van een algemene uitbetaling van de melk naar kwaliteit een voorlopige commissie is ingesteld en dat een bedrag van f2.794,49 aan het reservefonds werd onttrokken.

De fabrieken Diever, Assen, Zuidwolde, Havelte en Kolderveen ontvingen als onderscheiding voor de boterkeuring een zilveren medaille. Westerbork kreeg een zilveren medaille voor haar hoogst aantal punten, behaald bij de kaaskeuringen.

Ir. P. Stellinga, secretaris van de Friese Zuivelbond hield tot slot van de bijeenkomst een inleiding over het onderwerp „Uitbetaling van de melk naar vet en eiwit”.

NvhN 1957-12-10

Drentse Zuivelbond vergaderde

Nederlandse consumptiemelk heeft laagste vetgehalte van Europa

Koelhuisboterdrama kost 50 miljoen

De algemene ledenvergadering van de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe, gisteren in Bellevue te Assen gehouden, is ingeleid door een openingswoord van de voorzitter, de heer L. Dekker uit Pesse. Daarin werd aandacht gevraagd voor de garantieprijs van het afgelopen melkprijsjaar en voor het vetgehalte van de consumptiemelk in Nederland.

Twee belangrijke vraagstukken, die ook de heer A. D. Imhülsen, directeur van de N.C.Z., in zijn inleiding later aan de orde heeft gesteld. Volgens de heer Dekker zou het wenselijk zijn, nu het verschil tussen de thans gemiddeld uitbetaalde prijs en de garantieprijs zo groot is, nu reeds een voorschot op de nabetaling te doen of zo spoedig mogelijk daarmee te beginnen. De weigering van minister Mansholt om tot een voorschotuitkering op de garantieprijs voor de melk over te gaan, berust op onmacht, omdat de positie van 's Rijks schatkist geen voorschotuitkering toelaat. De bewindsman is er **eexxxxxx** overtuigd, dat vele veehouders in liquiditeitsmoeilijkheden verkeren. De heer Dekker noemde in dit verband de situatie voor de Nederlandse melkveeouders - en voornamelijk voor hen op de duurst producerende gebieden - benauwend. Immers, als er nu geen geld is voor een gedeeltelijke betaling, hoe zal het dan zijn over enige maanden als de gemiddelde opbrengstprijzen van de melk definitief bekend en volledige betaling zal moeten volgen.

Zal het rijk dan in staat zijn tot afwikkeling van de schuld aan de melkveeouders, een schuld, welke toch meer dan tweehonderd miljoen gulden zal bedragen, zo vroeg de voorzitter zich af. Met cijfers toonde de heer Dekker aan, dat de zuivelproductie zich heeft aangepast aan de bestaande vraag naar de verschillende bereide producten.

Boter bijproduct.

Boter is steeds meer geworden het bijproduct. Een belangrijke rol daarbij speelt vooral de consumptiemelk. Indien deze een meer normaal vetgehalte zou hebben, zoals bij gelijk melkgebruik de boterproductie ongeveer 19 miljoen kilogram lager kunnen zijn, een produktie, die vrijwel overeen komt met de tegenwoordige koelhuisbotervoorraad. Evenwel, Nederland, het land van de melk, heeft, het laagste vetgehalte in zijn consumptiemelk Van geheel Europa. Het vetgehalte, zoals het in 't begin van de oorlog door de Duitse bezetting werd vastgesteld, is na vijftien jaar nog steeds onveranderd gebleven, ondanks herhaalde aandrang.

Hoger vetgehalte⁸²

Zou men in de voorgaande jaren het vetgehalte op 3 of 3½ % hebben gebracht – zoals in de omringende landen - dan zat Nederland nu niet met een koelhuisboterdrama. Een drama dat volgens de heer Dekker het afgelopen melkprijsjaar waarschijnlijk zo'n kleine vijftig miljoen gulden kost. Het zou door de regering te overwegen zijn, aldus de voorzitter, de vijftig miljoen gulden als extra subsidie op de consumptiemelk te geven.

Volgens een berekening van de heer Dekker kost 0.1 procent vetgehalteverhoging in de consumptiemelk acht en een half miljoen gulden. Was de vijftig miljoen gulden daaraan besteed dan kon zonder extra kosten vetoor het Landbouwegalisatiefonds het vetgehalte met ruim 0.5 procent worden verhoogd, waardoor een beter produkt werd verkregen.

Regionaal Orgaan Melkhygiëne

Blijkens de bestuursmededelingen van de heer Tj. W. Boijenga is de commissie, belast met de voorbereiding van een algemene uitbetaling van de melk naar kwaliteit, met haar werkzaamheden gereed gekomen en werd op 28 september j.l. de stichting *Regionaal Orgaan voor Melkhygiëne* in Drenthe opgericht. Op 18 december zal worden beslist of de vereniging te Smilde al dan niet zal worden geliquideerd.

Tot bestuursleden van de Drentse bond werden benoemd de heren F. Meilof te Hoogersmilde, A. Oosterhveld te Wapserveen en R. W. van der Molen te Ruinen. Lid van de commissie voor de boterkeuringen werd de heer M. Lubbinge te Uffelte, van de commissie voor onderwijs de heer A. Rijks te Norg, van de contactcommissie van aankoop de heren A. van Rosmalen te Hooghalen en H. Vrieling te Hoogersmilde. Ir. C. Rol, rijksveeteeltconsulent voor Drenthe, werd tot adviserend lid benoemd. Ir. W. Bakker, oud-rijks-veeteeltconsulent, die bijna 25 jaar adviserend lid van de bond was, werd dank gebracht voor diens waardevolle adviezen. De gouden medaille, behaald op de FNZ.-kaaskeuringen, ontvingen de fabrieken te Haalweide en Norg, de bronzen medaille was voor de fabrieken te Assen, Koekange, Rogat, Nijeveen, Ruinen, Zuidwolde, Havelte en Ruinerwold.

82 Zie knipsel 1958-10-07, waar uit blijkt dat de experimenten die hier mee zijn gedaan een flop weden, omzet nog geen ½ pct.....(ZHN.)

NvhN 1957-12-19

Ingezonden: De Zuivelfabriek „Smilde” – grensregeling en openheid melkprijs fabrieken.

Ik las het artikel, waarin geschetst wordt het feit, dat jonge boeren te Smilde in zekere zin gedwongen worden als lid-leverancier toe te treden tot de plaatselijke zuivelfabriek. Dit is inderdaad een zeer onsympathiek iets. We mogen aannemen, dat dit als achtergrond heeft de bestaande grensregelingen, welke er veelal in de 30er jaren werden getroffen tussen de Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe.

Staat nu dit geval Smilde' daar alleen? Helaas is dit niet zo.

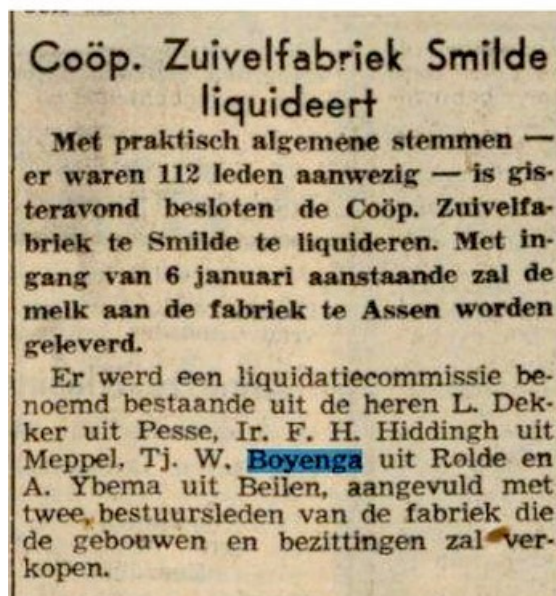
Hoe kon dit zo groeien? Er zullen hier meer factoren zijn aan te wijzen, maar de voornaamste is wel het feit, dat enkele jaren geleden werd gesticht door de Drentse boeren, en dan wel meer direct door de Drentse Zuivelbond het Centraal Melkverwerkingsbedrijf, bekend als de DOMO te Beilen.

De initiatiefnemers blijken een zeer goede greep te hebben gedaan met de oprichting van dit DOMO-bedrijf te Beilen. Nu werden vrijwel alle Coöp Zuivelfabrieken in Drenthe lid van deze top-coöperatie. Evenwel de een stelde zich er a.h.w. geheel op in, en zond praktisch al de door haar ontvangen melk naar de DOMO, anderen weinig of niets. Deze laatsten wilden zoveel mogelijk hare zelfstandigheid behouden, vrij blijven, zo noemde men dat.

Evenwel in 't algemeen juist deze laatste categorieën zijn het veelal, welke niet in staat zijn de leden een behoorlijke melkprijs te betalen. Waar nu de boer-leverancier, zoals boven aangegeven, vrij sterk is gebonden aan het voor hem aangewezen bedrijf, komt er van onderlinge vergelijking in 't algemeen niet veel. De boer heeft het beheer van zijn fabriek toevertrouwd aan het door hem aangewezen bestuur. Ook veelal werkende boeren en sommige besturen en directies zo blijkt wel hebben de tekenen des tijds niet verstaan. Zoals veelal wel meer blijkt, is een bestuursfunctie eigenlijk méér dan een ere-functie.

We mogen nu de vraag stellen - ligt ook niet hier een taak voor de Drentse Zuivelbond. Zuivel-Drenthe is voor 100 pct. op coöp. leest geschoeid. En alleen het bestuur van de bond weet positief, hoe de fabrieken betalen, hoe de ranglijst is. Zou het na niet goed zijn, dat deze ranglijst elk jaar volledig werd gepubliceerd met uitbetaalde melkprijs. Dan lag de situatie voor elk duidelijk.

NvhN 1957-012-19

1958

NvhN 1958-01-16

Botercontrolestation Assen wordt opgeheven

Aansluiting bij station Leeuwarden

Met algemene stemmen hebben de bij het *Botercontrolestation Assen* aangesloten Drentse gisteren tijdens een in Bellevue te Assen gehouden vergadering besloten over te gaan tot liquidatie van het station aldaar en zich bij het Botercontrolestation te Leeuwarden aan te sluiten, waar ook reeds de kaas wordt gecontroleerd.⁸³

De liquidatie en de aansluiting van het Botercontrolestation Assen bij Leeuwarden moet worden gezien als een onderdeel van een concentratie, die bezig is zich te voltrekken in de Nederlandse zuivelwereld. Doordat enige tijd geleden het Rijkszuivelconsulentschap v. Drenthe, waarvan de consulent tevens directeur van het Botercontrolestation Assen was, werd opgeheven en de werkzaamheden aan het Rijksveeteeltconsulentschap voor Drenthe werden overgedragen, was men van oordeel, dat voor het voortbestaan van het station in Assen geen reden meer is, mede omdat voor een aparte directeur geen plaats zal zijn.

De heer H. J. Vrugt te Assen, tot dusver assistent bij het Botercontrolestation, zal worden benoemd bij het regionale orgaan voor melkhygiëne, dat binnenkort de kwaliteitscontrole van de melk ter hand zal nemen en waarvoor het laboratorium van het station aan de Oranjestraat te Assen blijft ingericht. De heer A. Mast, die als controleur in Drenthe werkzaam was, wordt in gelijke functie benoemd bij het station te Leeuwarden.

De vereniging Botercontrolestation zal enige bestuursleden aanwijzen, die straks zitting zullen nemen in het bestuur van Leeuwarden.

De drukbezochte vergadering - 90 pct. van het iedental was aanwezig - stond onder leiding van de heer G. Nijenhuis, burgemeester van Gieten.

NvhN 1959-01-22

83 Het Botercontrolestation Assen was in 1903 opgericht, meerdere periode is de botercontrole samen met Groningen gedaan, Deze bleef na het stoppen in Assen echter nog wel functioneren. Komt nog voor in ZJB. 1965, '67 niet meer.....(ZHN.)

NvhN 1958-05-21

Jonge boeren in moeilijkheden

Drentse zuivelindustrie bezorgd over verdere kostprijsstijgingen

ASSEN: De algemene ledenvergadering van de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe, die vandaag in Bellevue te Assen wordt gehouden, werd ingeleid door een rede van de bondsvoorzitter, de heer L. Dekker. Daarin werd de aandacht gevraagd voor de verhoging van het vetgehalte in de consumptiemelk, dat in Nederland - het land van melk - nog steeds het laagste is van geheel Europa.⁸⁴ De heer Dekker besprak voorts de lage zuivelwaarde van de melk, ontstaan door de lage opbrengst van de zuivelprodukten.

Voorschotten

Door de lage zuivelwaarde van de melk zal de uitbetaling zeer laag zijn, namelijk 15 cent ongeveer bij een vetgehalte van 3,8 procent. Bij de huidige lage melkprijs moet dit bij vele boeren tot grote financieringsmoeilijkheden leiden, vooral ook de jonge boeren die met geleend geld moeten werken, komen er door in grote moeilijkheden. Directe uitbetaling van de z.g. vertraagde cent zal voor hen weinig hulp bieden. Indien de regering er niet toe overgaat in de loop van dit jaar nog verschillende malen voorschotten op de garantieprijs te geven, dan kan het economisch leven ook in Drenthe daarvan wel eens een sterke terugslag ondervinden, voorspelde de heer Dekker die meedeelde dat de minister heeft, toegezegd te overwegen om spoedig voorschotuitkeringen te doen.

De heer Dekker vroeg in het begin van zijn rede aandacht voor de gebeurtenissen in het afgelopen jaar, waarvan de laatste vier maanden een bijzonder ongunstig beeld vertoonden. Het kostprijsvoordeel dat wij gedurende lange tijd hadden op de meeste andere landen is geleidelijk kleiner geworden of verdwenen. Onze voornaamste concurrenten hebben reeds belangrijk lagere kostprijzen en ook de voorsprong welke Nederland op de landen van de Euromarkt heeft is niet meer zo veilig als enige tijd geleden. Verdere kostprijsstijgingen moeten dan ook met zorg tegemoet worden gezien. Levensgevaarlijk voor de veehouderij is z.i. de redenering, dat door ruilverkaveling en ontwatering de produktie-omstandigheden zodanig worden verbeterd, dat er nog meer geproduceerd kan worden.

Fout

Wij moeten wennen aan de gedachten dat de groei naar de Euromarkt gedurende de overgangstijd als nevenverschijnsel voor ons als agrarisch exportland vervelende dingen oproept. Als de overgangsperiode ten einde is en de mogelijkheid van protectionistische maatregelen ten dienste van de eigen landbouw is weggefallen, dan zal de boer met de laagste kostprijzen binnen de Euromarkt weer de beste positie innemen.

Een onvergeeflijke fout zou zijn als de Nederlandse landbouw door een verslapping van eigen inspanning op cultuurtechnisch gebied omwille van de huidige afzetmoeilijkheden eens tot de ontdekking moest komen dat anderen de overgangstijd hadden benut om een achterstand te

⁸⁴ Zie vervolgnipsel 1958-10-07, over mislukking van verkoop 'volle melk' (ZHN.)

niet te doen. Het is terdege gewenst dat wij met het zicht op langere termijn met kostprijsverlagende maatregelen onverminderd moeten voortgaan.

Cijfers

In een keurig jaaroverzicht liet de heer Tj. W. Boijenga de vele activiteiten van de bond de revue passeren. Uit het overzicht blijkt, dat de Drentse zuivelindustrie (52 fabrieken) 358.814.967 kg melk van veehouders ontving met een gemiddeld vetgehalte van 3.847 procent.

Geproduceerd werden:

70.588.273 liter Aan consumptiemelk en -produkten werden in consumptie gebracht.

5.454.736 kg. boter,

6.247.582 kg. volvette kaas,

5.774.651 kg. 40plus kaas,

8.909.918 kg. volvette poeder.

Ook in het jaarverslag wordt grote aandacht besteed aan de melkprijs en aan de uitbetaling van de melk naar kwaliteit. Bij het eiwitonderzoek door de DOMO waren 11.000 koeien betrokken. Het tekort op de liquidatiebalans van de coöperatieve zuivelfabriek te Smilde is lager dan verwacht werd. In overleg met de zuivelfabriek te Assen van welke fabriek de veehouders van de geliquideerde Smilder fabriek allen lid werden, is een gemakkelijke betalingsmethode van het tekort mogelijk geworden door inhouding-op de veertiendaagse melkprijs.

Bij een totaal van de rekening van f 291.540,36 werd een bedrag van f 7.589,66 aan het reservefonds toegevoegd. De begroting sluit met een eindbedrag van f 280.440.

NvhN 1958-09-29

Landbouwmaatschappijen

Prijsdifferentiatie bij melkprijsbeleid

Een periodiek overleg tussen het Drents Landbouwgenootschap, de Veenkoloniale Boerenbond, de Gelderse Maatschappij van Landbouw en de Overijsselse Landbouwmaatschappij heeft geleid tot besprekingen over het melkprijsbeleid.

Daarbij kwam naar voren dat de genoemde maatschappijen wel gevoelen voor een prijsdifferentiatie bij het melkprijsbeleid teneinde te voorkomen dat de veehouderijbedrijven op de lichte gronden nog meer tekort wordt gedaan. Over de uitwerking van het principe zijn geen concrete voorstellen gedaan.

De Drentse Zuivelbond nam het initiatief tot verdere besprekingen over het melkprijsbeleid met de drie Drentse landbouworganisaties, die eveneens van mening waren dat een meer-prijsstelsel bij het garantiesysteem zeer gewenst is.

Het hoofdbestuur van het D.L.G. heeft in deze kwestie het volgende standpunt ingenomen: een meer-prijsstelsel bij het garantie-systeem voor de melk wordt noodzakelijk geacht, de uitvoering van het principe van een meer-prijsstelsel moet nader worden gezien, spoedige

bekendmaking van de garantieprijzen, afwijzing van beperking van melkproductie, verhoging van het vetgehalte van de consumptiemelk tot 3½ procent, toekenning van een scheurpremie, behoorlijke rondveeprijzen en heffing van een invoerrecht op vreemde vetten.

Mocht het KNLC en/of Landbouwschap een ander standpunt huldigen, dan meent het hoofdbestuur, dat de organisaties van de lichte gronden zich rechtstreeks over deze aangelegenheid tot de minister moeten wenden.

NvhN 1958-10-07

Afzet volle melk fiasco

Slechts ½ pct. van totale consumptie

Reeds eerder is gebleken, dat het in de handel brengen van z.g.n. „volle” melk, namelijk melk met een vetgehalte van 3.75 pct., geen succes is geworden. Uit het thans door het *Produktschap voor Zuivel* samengestelde overzicht blijkt, dat de afzet van volle melk een fiasco genoemd kan worden. In de periode van 25 mei-21 juni vormde de afzet van deze volle melk 0.7 pct, van de totale hoeveelheid consumptiemelk. Dit percentage bedroeg half september nog slechts een half procent. In acht provincies is de afzet van volle melk teruggelopen, in twee gelijk gebleven (Overijssel en Noord-Brabant) en in één (Limburg) is hij toegenomen (van 0.8 tot 0.9 pct.). Intussen blijkt uit het overzicht ook, dat de totale hoeveelheid consumptiemelk is afgenomen, zij het in geringe mate.

In de toelichting tot het overzicht wordt gemeld, dat van de 530 zuivelfabrieken en melkinrichtingen, die aan de consumptiemelkvoorziening deelnemen, er 286 geen melk met 3.75 pct. vet in consumptie hebben gebracht. Dit zijn voornamelijk niet-stedelijke bedrijven, die gevestigd zijn in gebieden, waar geen vraag naar dit produkt werd verwacht.

Toen minister Vondeling indertijd besloot tot de invoering van „volle” melk met 3.75 pct. vet, verwachtte hij een afzet van 10 pct. van de totale consumptiemelkafzet.

1959

NvhN 1959-05-20

Jaarverslag DBvCZ.

Drentse melkstroom groeide naar bijna 400 miljoen kg

De 51 coöperatieve zuivelfabrieken welke hij de Drentse bond zijn aangesloten, ontvingen in de periode van 1 mei 1957 tot 1 mei 1958 in totaal 389.011.115 kg melk van de veehouders. Het gemiddelde vetgehalte van de aangevoerde melk bedroeg 3,889 procent (het vorig jaar 3.847 procent). De 51 leden exploiteerden totaal 55 bedrijven.

In het zo juist verschenen en door de heer T.J. W. Boijenga te Assen. secretaris van de Drentse Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken vervaardigde jaarverslag wordt betreurd dat de minister begin 1958 besloot de toeslag en ook de zuivelfondsuitkering te doen over de plas alleen. Dit is onjuist en onbillijk, aldus het verslag, waarin gememoreerd wordt dat de bond heeft besloten de grondprijs tijdelijk op nul te zetten om te voorkomen dat de plasprijs te hoog werd. De grote post inkomsten was wel de heffing op de consumptiemelk (verschil verrekensprijs en basisprijs), namelijk bijna 250 miljoen gulden. Het uit te keren saldo bedroeg ruim 173 miljoen gulden of 3,16 cent per kilogram melk.

Bij de boterkeuringen kwamen 21 fabrieken in aanmerking voor een onderscheiding.

In het voorbije jaar kreeg de liquidatie van de fabriek te Smilde haar beslag, waarbij werd besloten de melk te leveren aan de fabriek te Assen, die een belangrijk hogere melkprijs uitbetaalt dan Smilde deed.

NvhN 1959-12-22

Coöp. in Drenthe

Teleurstelling over manier vaststelling van melkprijs

HOOGVEEN: „Ik moet mijn teleurstelling uitspreken over de wijze, waarop de melkprijs door de regering werd vastgesteld”. Aldus de heer L. Dekker uit Pesse in zijn openingswoord als voorzitter van de zaterdag in Royal te Hoogeveen gehouden algemene ledenvergadering van de Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe.

De minister van Landbouw heeft inzake de hoofdlijnen van het in de naaste toekomst te voeren garantiebeleid voor de landbouw de mening verkondigd, zo vervolgde de heer Dekker, dat een te hoog garantieniveau de eigen verantwoordelijkheid van de agrarische ondernemers zou ondermijnen. Volgens de minister moet dit, verantwoordelijkheidsgevoel worden versterkt, want hierin ligt de prikkel tot vergroting van de produktiviteit. Hij meent dit gevonden te hebben in een minder sterke koppeling van het garantieniveau aan de uitkomsten van het kostprijsonderzoek.

Inspanning

Zonder nadere motivering werd deze stelling geponoerd. Naar ik meen, aldus spreker, is toch door niets bewezen, dat de boer zijn verantwoordelijkheid niet bewust is. De geweldige inspanning, die hij zich getroost heeft om zijn bedrijf zo produktief mogelijk te maken, is met deze gedachte in tegenspraak.

Het beste bewijs van zijn gevoel voor verantwoordelijkheid is de verhoging van het vetgehalte en de melkproduktie per dier na de oorlog. De overheid wijt de steeds groter wordende melkproduktie aan meer gebruik van krachtvoeder. Dit lijkt op het eerste gezicht acceptabel. Maar daarbij wordt vergeten, dat door allerlei maatregelen, zoals de k.i., de t.b.c.- en de abortusbestrijding, de produktie gunstig wordt beïnvloed.

Het is juist deze verbetering van produktie, aldus de heer Dekker, die de overheid steeds heeft gepropageerd. Immers deze produktieverhoging zal op den duur leiden naar lagere kostprijzen.

Zonder meer kan gesteld worden, dat ieder jaar opnieuw aan de garantieprijs werd beknabbel, en gegeven dit feit, is het alweer weinig overtuigend als de minister, zich ter ondersteuning van zijn stelling, beroept op de ervaringen met het garantiebeleid in het verleden.

Het enige positieve resultaat, dat het debat in de Tweede Kamer heeft opgeleverd, is de toezegging van de minister, dat met het *Landbouwschap* nader overleg zal worden gepleegd over het ontwikkelen van een nieuwe, meer verantwoorde basis voor het garantiebeleid. Met deze toezegging heeft de Minister toch wel erkend, dat zijn garantiebeleid op dit moment een reële basis mist en dat zonder deze basis de doelstelling van het garantiebeleid, het bevorderen van een redelijk bestaan in de landbouw teniet wordt gedaan.

Gouden medaille

Door het bestuur werd meegedeeld dat de resultaten van de Drentse fabrieken op de centrale F.N.Z.-kaaskeuring zeer goed waren. Van de 22 deelnemende fabrieken kregen 17 een medaille. Hulde werd gebracht aan de Zuivelfabriek te Norg, die als enige een gouden medaille veroverde.

De begroting voor 1960 werd vastgesteld met aan inkomsten en uitgaven een bedrag van f 320.525,-.

Met algemene stemmen werd tot buitengewoon lid benoemd, de *Bond van Directeuren in Drenthe*.

In de vacatures W. Postma, Norg en J. Schans, Sleen, werden als bestuursleden gekozen, de heren H. Offereins, Assen en A. Oosterhof, Coevorden.

In de vacatures W. Postma, Norg en lid van de boterkeuringscommissie benoemd, de heer A. Pot, Eext en in de vacature L. de Jong te Schoonebeek tot lid van de onderwijscommissie, de heer B. Prins te Nieuw Schoonebeek.

Hierna werd uitvoerig van gedachten gewisseld over de te voeren landbouwpolitiek en het garantie- en melkprijnsbeleid.

Na de huishoudelijke vergadering hield de heer J. Bierma uit Leeuwarden een causerie met lichtbeelden over zijn reis naar Italië.

1960

NvhN 1960-05-25

DRENTSE ZUIVELBOND IN MEPPEL

Zuivelafzet in 1959 sterker dan jaar tevoren

MEPPEL: Vandaag houdt de Bond van Coöperatieve in Drenthe in Zaal Slot te Meppel zijn algemene ledenvergadering, die geopend werd met een rede van de bondsvoorzitter, de heer L. Dekker uit Pesse.

De grote manifestatie E.K. 1960 was aanleiding de bijeenkomst niet zoals gewoonlijk in Assen of Hogeveen maar in Meppel te houden.

Afzet bevorderen

Op twee punten, aldus de heer Dekker, was de zuivelafzet in 1959 sterker dan in 1958. Ten eerste was de voorraadpositie geheel anders en in de tweede plaats was het verbruik van zuivelprodukten veel hoger dan het jaar daarvoor.

De sterke prijsdalingen in 1958 hadden, zoals te verwachten was, een aanzienlijk groter gebruik tot gevolg. Geleidelijk aan begon een derde, voor de prijsontwikkeling gunstige factor, zijn werking te doen gelden. Door de remmende grasgroei lag de melkproductie in juni reeds beneden normaal en bovendien begunstigde 't fraaie zomerweer de afzet van consumptiemelk, die aanzienlijk boven het niveau van 1958 lag.

De geweldige prijsschommelingen op de zuivelmarkt schiepen echter een situatie die voor ons, exporterend land, niet wenselijk is. Ons grote belang is vóór alles een regelmatige afzet aan vaste afnemers, aldus de voorzitter. Het behoud van een markt is meer waard dan een tijdelijke afzet tegen hoge prijzen en het gevaar dat men geregelde afnemers van zich vreemdt. De heer Dekker schetste vervolgens de huidige ontwikkeling van de melkproductie in de vijf maanden van 1960 en de ontwikkeling van de zuivelmarkt.

Men moet er z.i. rekening mee houden, dat er in de naaste toekomst ernstige moeilijkheden kunnen ontstaan bij de afzet en prijsvorming van verschillende zuivelprodukten. De opbrengstprijs zal belangrijk liggen beneden de voor de 5 miljard kg melk in vooruitzicht gestelde garantieprijs. Daardoor zal volgens de heer Dekker voor het gedeelte melk, dat in de zuivelindustrie wordt verwerkt, weer een aanzienlijk tekort op de zuivelrekening ontstaan dat wel groter zal zijn dan het vorig jaar.

Drentse Zuivelfabrieken stichten laboratorium in Assen

De Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe heeft in zijn vanmorgen te Meppel gehouden voorsjaarsvergadering besloten tot het stichten van een Centraal Bondslaboratorium te Assen, dat op het industrieterrein zal worden gebouwd.

Het bestuursvoorstel werd met 134 tegen 52 stemmen aangenomen.

De besturen van de Drentse fabrieken worden vrijgelaten in het gebruik van het laboratorium, waar o.a. de produktiecontrole plaats vindt.

Het bestuur werd gemachtigd een vaste lening van f 600.000 te sluiten en het krediet bij de Bank te verhogen met f 300.000.

NvhN 1960-11-08

Zuivelplan Drenthe (1) **Drentse melkproductie blijft nog stijgen**

De door de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe en het Coöp. Melkproductenbedrijf DOMO GA ingestelde Commissie Zuivelplan Drenthe heeft dezer dagen een rapport het licht doen zien, dat een duidelijk beeld geeft van de ontwikkeling van de zuivelindustrie in deze provincie. Uit het rapport blijkt dat de melkaanvoer in de laatste jaren wel bijzonder sterk is toegenomen. In 1925 was het 175 miljoen kg, in 1949 300 miljoen kg en in 1959 414 miljoen kg. Niet helemaal tevreden is de commissie over de consumptiemelkvoorziening, de productie van boter, de invloed op de bestemming van de melk, de leverantie aan de DOMO, de gemiddelde bedrijfsgrootte en de organisatie van de Drentse Zuivelbond.

Leeuwarder Courant 1960-12-02

Geheel Coöperatieve zuivelindustrie in Drente levert chaotisch beeld DOMO ONTVANGT HELFT VAN ALLE MELK

Drents zuivelplan wijst reeks ingrijpende verbeteringen aan

(Van onze landbouwredacteur)

De Drentse zuivelindustrie verkeert in de min of meer gelukkige omstandigheid, dat zij alleen een coöperatieve zuivelindustrie kent, dat alle fabrieken in de Domo verenigd zijn (die de helft van alle melk afneemt) en dat het een snel groeiende melkproductie heeft. Het aanzwellen van de witte stroom noopt tot allerlei activiteiten en de Domo is dan ook met de Condensfabriek (CCF.) het Rivella-avontuur aangegaan, raakte betrokken in *De Ommelanden* en doet ook mee in de kunstkalvermelkfabriek te Sloten.

De situatie heeft ook zijn nadelen en men zit nu hecht vast aan hetgeen gegroeid is. Feike de Boer van *De Ommelanden* had er indertijd een van zijn jachtterreinen. De gemiddelde grootte van de zuivelfabrieken mag er dan acht miljoen kg melk zijn, aangezien er gemiddeld nog geen vijf miljoen kg in de fabrieken achterblijft voor verwerking is de situatie aanmerkelijk minder gunstig dan zich laat aanzien om tot een rationele verwerking van de melk te komen. Evenals dat in Friesland het geval is zullen de fabrieken voor het berekenen van hun verwerkingskosten per kg melk ook wel de melk meerekenen, die zij zonder meer doorsturen naar de Domo, hetgeen dus de werkelijke verwerkingskosten per kg camoufleert.

Toch heeft men in Drente wel een duidelijk beeld van deze kostenkwestie, want zes fabrieken met twintig miljoen kg fungeren alleen als ontvangstation voor de Domo. (Kortgeleden is een van deze nog zelfstandige fabrieken stopgezet en gaat de melk, nog geen miljoen kg, naar een buurtfabriek)

De Domo bepaalt op het ogenblik sterk het karakter van de Drentse zuivelindustrie. Zij heeft ook een zekere invloed op de aangesloten fabrieken. Zo mogen deze geen investeringen verrichten in nieuwe produktierichtingen. Een kaasfabriek mag wel zijn kaaslokalen uitbreiden,

maar mag er niet een poedertoren aan toevoegen. Helemaal gelukkig kan men in Drenthe niet zijn met deze situatie, omdat de Domo zelf ook een grote kaasfabriek heeft, die jaarlijks twintig miljoen kg melk tot kaas verwerkt, meer dan enige Friese fabriek.

Daarnaast levert de Domo bijna vijftig miljoen kg melk via Sterovita (Albert Heyn) aan het Amerikaanse leger. Voor de afzet van hun boter zijn 38 van de 45 boterfabrikerende fabrieken aangesloten bij de NCZ (een zusterorganisatie van de Frico), vijftien van de 25 kaasproducenten zijn bij de NCZ, en vijf van de zeven poederfabrieken. De Domo verhandelt zijn poeder zelfstandig en in concurrentie met zijn deelgenoten.

Van het hechte coöperatieve beeld, dat Drenthe in eerste beschouwing oplevert, blijft bij nader inzien dus weinig over. Het beeld wordt nog verder verstoord door de concurrentie, die elf fabrieken met te kleine melkinrichtingen elkaar in de consumptiemelksector aandoen, terwijl hun Domo als overkoepelend orgaan er in geslaagd is door overname van melkinrichtingen in Groningen 29 miljoen kg melkproducten in de stad af te zetten.

De vraag of de opbrengst van de melk in Drenthe ook verhoogd kan worden, is door de Drenten gesteld en hij is ook beantwoord met een „*Drents zuivelplan*”, uitgewerkt door een commissie, die door de *Drentse Zuivelbond* en de *Domo* is ingesteld. Een zin uit het rapport van de commissie luidt: „Slechts met inspanning van alle krachten zal het gelukken het bestaan van de Drentse boer veilig te stellen”. Het commentaar, dat de bestuursleden van Bond en Domo op dit rapport hebben gegeven, is niet direct bemoedigend. Het gaat de een te ver en de ander niet ver genoeg.

Centralisatie

Inzake de consumptiemelkvoorziening wordt de centrale melkinrichting van de Frico in War-ga aan de Drenten ten voorbeeld gesteld. Voor de boterproductie wordt centralisatie aanbevo-len teneinde aan de huidige overcapaciteit een eind te maken. De verpakte boter zou onder één merk verkocht moeten worden, het Domo-merk. (Waarom zoekt men op dit punt geen in-terprovinciale samenwerking?) De melk dient in Drenthe meer gedirigeerd te worden naar de meest profijtelijke sector, aldus de commissie, die meent dat de beweeglijkheid van de melk niet groot genoeg is. De melk kan in Drenthe minstens even goed en tegen belangrijk lagere kosten door een kleiner aantal fabrieken worden verwerkt. De bedrijven zijn in de loop der ja-ren, nu de Domo steeds meer melk aantrekt, onderbezet geraakt.

Er zijn in Drenthe onvoldoende grensregelingen en de organisatie van de *Drentse Zuivelbond* voldoet niet aan de eisen. Er is in de commissie sprake geweest van een fusie tussen Zuivel-bond en Domo, maar deze zou moeilijkheden in de weg kunnen leggen aan de ontwikkeling van de zuivelindustrie in Noord-Nederland, met name voor wat betreft de samenwerking met Friesland. Ook de ontwikkeling in Groningen maakt een fusie nog minder gewenst. Toch wil de commissie een toporgaan voor bond en Domo, waaruit een fusie op den duur zal voort-vloeien.

Gelijke bruto melkprijs

Teneinde tot een grotere eensgezindheid te komen, beveelt de commissie een gelijke bruto melkprijs voor alle fabrieken aan. Bij een gelijke bruto melkprijs houden de fabrieksbesturen en -direkties toch hun volledige verantwoordelijkheid voor netto melkprijs, die zij aan de boe-ren betalen. Voor de werking van het systeem van een gelijke bruto melkprijs is het nodig alle produkten van de Drentse zuivelindustrie in één hand te brengen. Dit houdt in, dat de Domo de produkten overneemt op basis van de bruto melkprijs.

De commissie is echter zeer beslist van mening, dat niet moet worden overgegaan tot het oprichten van een eigen Drentse exportvereniging. Het is niet nodig, kosten en energie te besteden aan het oprichten van een eigen export-apparaat van kaas en boter met alle risico's van dien en met de noodzaak een eigen afzetgebied te zoeken. Bij de verkoop van de produkten kan de Domo gebruik maken van de bestaande verkoopkanalen, waarbij vanzelfsprekend de voorkeur gegeven zal worden aan de coöperatieve verkoopkanalen, aldus de commissie.

Dit voorstel van de commissie moet wel erg verreikend beschouwd worden en aangezien de historie als vrijwel niet te verwezenlijken. Een angel heeft de commissie echter reeds uit het plan getrokken, waar het zegt, dat ingeval van sluiting de belangen van het personeel zo goed mogelijk behartigd dienen te worden. Voor de directeuren, - die een vertrouwenspositie bij de boeren vervullen en moeilijk een gelijkwaardige positie elders zullen kunnen krijgen - dringt de commissie aan op een wachtgeldregeling met een uitkering van 100 procent van het inkomen!

NvhN 1960-12-13

Rationalisatie in Drentse zuivelindustrie

(Van onze landbouwmedewerker)

In het *zuivelplan-Drenthe* tot versterking van de Drentse zuivelindustrie besluit de Commissie haar raamrapport met de zelfstandigheid der plaatselijke zuivelfabriek zoveel mogelijk in stand te willen laten, al is ze van mening, dat een aantal daarvan beter meteen gesloten kan worden.

Het richtsnoer is een zo hoog mogelijke melkprijs in verband met 't door de overheid bij te passen tekort op de zuivelrekening, temeer daar in Drenthe de kostprijs van de melk niet onbelangrijk hoger is dan in de meeste andere delen van het land.

Het uitgangspunt van het rapport was drieërlei:

- de verschillen in melkprijs tussen de fabrieken,
- de grote economisch niet verantwoorde investeringen, die nog steeds door de plaatselijke fabrieken plaats vinden en de
- consumptiemelkafzet.

Nu hebben de 50 Drentse zuivelfabrieken met gemiddeld bijna 5 miljoen kg, per jaar zelfverwerkte melk, het Domo-grootbedrijf met 200 miljoen kg. melk per jaar ter beschikking, voor de verwerking engros van consumptiemelk voor het Amerikaanse leger en voor de stad Groningen, voor melkpoeder en speciaalprodukten en ook kaas.

NvhN 1960-12-12

Teveel fabrieken

Maar het aantal fabrieken is ook bij sterk uitgebreide melkproductie nog te groot voor een rationele aanpassing aan nieuwe methoden, zoals kwaliteitsverbetering van consumptiemelk mede door betere verpakking in flessen of in papier, en van boter, die in een centrale boterfabriek onder één Drents merk meer kwaliteit en afzet kan krijgen. De kostprijs van kaas loopt in grote en kleine fabrieken niet erg uiteen, zolang de fabricage daarvan niet modern wordt gemechaniseerd, zoals in de Friese fabriek te Oudeschoot wordt geprobeerd.

Voor de aanpassing aan de snelle ontwikkeling en aan de afzetmogelijkheden beveelt het zuivelplan een toporgaan voor een centraler beleid aan met een gelijke bruto melkprijs. Op basis daarvan kunnen de plaatselijke fabrieken, met een uniforme administratie op hun bestaansrecht worden getoetst, want daarvoor is een bepaalde melknorm onvoldoende maatstaf.

NvhH 1960-12-20 -1

Drentse zuivelfabrieken in Assen bijeen: Nog steeds onbehagen over melkprijsbeleid der regering

EN DE STEDELING WEET NIET BETER DAN DAT DE MELK RUIM 28 CENT OPBRENGT....

(Van onze redactie te Assen).

In Bellevue te Assen is vandaag de algemene ledenvergadering gehouden van de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe. De bondsvoorzitter, de heer L. Dekker uit Pesse, nam in zijn openingswoord het melkprijsbeleid van de Nederlandse regering onder de loep, er op wijzende, dat de regering bij de vaststelling ervan de gerechtvaardigd te achten wensen van de georganiseerde landbouw steeds niet heeft ingewilligd. Het overleg leverde vrijwel nooit het begeerde resultaat, dat de met kracht van argumenten verdedigde voorstellen door de regering werden overgenomen. De heer Dekker herinnerde in dat verband aan het vorig jaar toen een belangrijk verschil van mening bleef bestaan, dat tot grote ontevredenheid en zelfs tot onrust leidde.

Uiteindelijk is het overleg geëindigd met de overeenstemming over een garantie van 28.1 cent per kg. bij een vetgehalte van 3.7 procent en voor een hoeveelheid van 5.1 miljard kg., terwijl deze garantie wordt aangevuld met de verstrekking van een extra bedrag van 10 miljoen gulden. „Maar waarom”, vroeg de voorzitter zich af, „niet duidelijker gezegd dat dit de garantieprijs niet is en wat de veehouder per kg. voor zijn melk ontvangt. De stedeling weet niet beter dan dat de melk ruim 28 cent opbrengt en de veehouder weet wèl dat hij deze prijs beslist niet krijgt”.

Alleen het kleiweidebedrijf kan, volgens de heer Dekker, met de gemiddelde opbrengst uit.

Verdeling 10 miljoen

Ten aanzien van de tien miljoen gulden die de regering beschikbaar stelde voor uitbreiding van op verbetering van de produktiviteit gerichte activiteiten in de zandgebieden achtte de voorzitter het juister dat voor de verdeling in de eerste plaats de duurst producerende gebieden (Drenthe, Overijssel en de Friese Wouden) in aanmerking waren gekomen.

Dit alles beziende, zal men moeilijk kunnen volhouden dat er een evenwichtige verhouding is in welvaart tussen landbouw, handel en industrie en evenmin dat de prijzen van de eerste levensbehoeften niet door iedereen betaald kunnen worden, ook al zouden deze behoeften in prijs stijgen. De boer, die zijn kostprijs verlaagt door meer vee te houden - in de meeste gevallen het enige middel - vindt voor zijn verhoogde melkproduktie geen garantie. Beter zou, volgens de voorzitter, zijn geweest, onverkort vast te houden aan de berekende produktiviteitsstijging en dat in de gegarandeerde hoeveelheid melk tot uiting te laten komen.

Grensregelingen

De heer Dekker stelde vast dat, wanneer men de Drentse zuivelindustrie meer economisch bekeek, de melkprijs beslist verhoogd zou worden. Door overal grensregelingen toe te passen zou z.i. de post melktransport veel gunstiger worden en hetzelfde kan naar zijn mening worden gezegd van de distributie van consumptiemelk.

NvhN 1960-12-20 -2

Niet één bruto-, maar één netto-melkprijs

In de mededelingen van de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe die vandaag te Assen vergadert - wijst de secretaris, de heer Tj. Boijenga, op verschillende argumenten die tot een nadere bezinning op de nieuwe aanpak van de Drentse zuivelindustrie en organisatie kunnen leiden. Volgens de heer Boijenga wordt de grotere belangstelling voor samenwerking in groter verband (zoals het Zuivelplan wil) en de daarmee gepaard gaande beperking van plaatselijke zelfstandigheid niet ingegeven door een zich wijzigende innerlijke overtuiging. Het zijn z.i. veeleer uitwendige omstandigheden die aan deze interesse ten grondslag liggen, zoals de steeds groeiende melkstream en de daarvoor noodzakelijke steeds kostbaarder wordende investeringen, de technische vooruitgang gepaard gaande met capaciteitsvergroting, de omschakeling in het consumptiemelkpatroon van losse naar verpakte producten en het steeds nijpender probleem van de arbeidsvoorziening en de arbeidstijdverkorting.

„In de mist”

Bij hett uitoefenen van hun bestuurlijke taak komen verschillende besturen deze problemen tegen en zij hebben moeten ervaren dat zelfs met het nieuwe zuivelplan in de hand, zij daarin op verantwoorde wijze plaatselijk niet tot een oplossing er van kunnen komen. Het gevolg is dat ook bij de in het plan geschetste zuivelconstellatie men min of meer „in de mist” blijft rondwalen en tasten.

Duidelijk is geworden dat het systeem van één bruto-melkprijs voor alle bedrijven niet alleen een onhanteerbare grootheid is, maar bovenal dat de daarmee gepaard gaande plaatselijke autonomie een zodanige ongewisse factor blijft dat met die autonomie geen uitgebalanceerd provinciaal verwerkingspatroon valt op te houwen.

Maar één weg

Wil de economie als geheel geen geweld worden aangedaan, dan valt er niet aan te ontkomen, dat met het historisch gegroeide in mindere mate rekening wordt gehouden.

Indien de Drentse veehouders deze doelstelling onderschrijven en is men bereid deze koers te varen, dan is er volgens de besturen van Zuivelbond en DOMO maar één weg: het systeem van één gelijke netto-melkprijs voor alle Drentse veehouders. Zuivelbond en DOMO hebben een commissie opdracht gegeven het rapport-zuivelplan verder uit te werken en daarbij ook te bestuderen de mogelijkheid van één nettomelkprijs voor geheel Drenthe.

1961

NvhN 1961-03-23

Centraal laboratorium Drentse Zuivelbond in Assen

In de Drentse hoofdstad hebben vanmorgen de heren L. Dekker, Tj. Boijenga en J. Andreae de eerste steen gelegd voor de bouw van het centraal laboratorium, dat de Drentse Zuivelbond aan de dr. Philipsweg laat verrijzen. Het gebouw zal in april 1962 gereed moeten zijn om er het eiwitonderzoek in verband met de uitbetaling van de melk naar vet en eiwit te kunnen doen plaatsvinden.

Naast het eiwitonderzoek zullen er echter ook alle bacteriologische en chemische onderzoeken voor de Drentse worden gedaan. Tot directeur van het centraal laboratorium is benoemd ir. A. J. van der Have, die tot voor kort aan het laboratorium van de Friese Zuivelbond was verbonden.

De voorzitter van de Drentse Bond, de heer L. Dekker uit Pesse, schetste de geschiedenis van het onderzoek in Drenthe noodzakelijk geworden ook voor de kwaliteitsverbetering van de melk en de daaruit bereide producten.

Op de eerste steen is gebeiteld: „Eerste steen gelegd door L. Dekker, voorzitter van 1934, Tj. Boijenga, secretaris van 1929, J. Andreae, bestuurslid van 1940-1961.” Het laboratorium, een schepping van het architectenbureau J. Boelens Kzn te Assen. vergt een investering van een half miljoen; de inrichting kost vier ton.

NvhN 1961-12-21

Algemene vergadering Drentse zuivelfabrieken

ASSEN: Tijdens de gisteren in Bellevue te Assen gehouden algemene vergadering van de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe (waarvan wij al melding maakten) heeft de heer T. Oosterloo te Assen bij de behandeling van de agenda voor de FNZ-vergadering de slechte communicatie bij de FNZ gehekeld. De FNZ, vond de Acmesa-directeur, staat te ver van de aangesloten bonden en men beslist óver, maar ook zónder ons. „Dat gevoel moet u wegnemen”, aldus de heer Oosterloo, die overleg zeer belangrijk achtte.

De FNZ-secretaris, dr. E. van de Wiel, zei te moeten toegeven dat er iets aan de communicatie tussen de FNZ, de bonden en de fabrieken ontbreekt. Dat zal evenwel beter worden wanneer een voorgestelde opnemng van vertegenwoordigers van de aangesloten bonden in het FNZ-bestuur een feit zal zijn. Dr. Van de Wiel gaf voorts als zijn mening te kennen dat in de komende EEG-markt eerder de richt- dan de garantieprijs zal worden aanvaard, welke richtprijs zijns inziens relatief hoger zal zijn dan in Nederland het geval is.

Aan de zuivelfabriek Ruinen werd de gouden medaille uitgereikt, die behaald werd op de centrale FNZ-kaaskeuring. Tot bestuursleden werden benoemd de heren W. Buiten te Eext. R. Fransen te Diever en A. Nijmeijer te Wapse.

NvhN 1961-12-29

Vergadering Domo-Beilen

Zuivelindustrie moet krachten bundelen

Nieuw plan en één melkprijs

De besturen van de Drentse Zuivelbond en de DOMO zijn unaniem van mening dat er een nieuw zuivelplan moet komen, waarbij uitgegaan wordt van één melkprijs voor alle aangesloten veehouders. Dat deelde de heer H. Dekker te Nijeveen gisteren mee in zijn openingswoord, dat de algemene ledenvergadering van het Coöperatief Melkproduktenbedrijf DOMO G.A. te Beilen, in Bellevue te Assen gehouden, inleidde.

Richtlijnen nodig

De heer Dekker vroeg zich af of het niet gewenst is dat de ingestelde zuivelplancommissie op korte termijn met een advies komt, waardoor de fabrieksbesturen een richtlijn hebben inzake de voorgestelde ontwikkeling en zich daarop kunnen instellen bij een verdere planning.

De Drentse zuivelindustrie, zo zei hij voorts, zal genoodzaakt zijn zich aan de veranderde omstandigheden aan te passen. Zo zal er z.i. een bundeling van krachten nodig zijn om de positie op de wereldmarkt te kunnen volhouden. Een verdere centralisatie van de Drentse zuivelindustrie is noodzakelijk. De plaatselijke zelfstandigheid zal waarschijnlijk wel eens moeten worden prijsgegeven.

In zijn bedrijfsoverzicht wees de hoofddirecteur, de heer A. IJbema, op de steeds sterker wordende concurrentie op de wereldmarkt van o.a. landen als. Belgie, Frankrijk, Denemarken en Nieuw-Zeeland. Door de uitstaande vorderingen leden de exporterende bedrijven door de revaluatie van de gulden belangrijke verliezen.

Exportsubsidies

De politiek die België en Frankrijk op het gebied van de landbouw in EEG-verband voeren, bemoeilijkt onze zuivelafzet ten zeerste. Dat deze landen hun zuivelproductie op hoger peil trachten te brengen is hun goed recht, maar dat men dat o.m. doet door bij de export zware subsidies te verlenen schept een ernstige situatie, zo vervolgde de heer IJbema.

Het jaar 1961 is financieel gezien weer gunstig voor de DOMO geweest. Uit Drenthe werd 50 à 55 miljoen kg melk naar West-Europa en Noord-Afrika geëxporteerd, in samenwerking met de N.V. Sterovita. De melk- en wei-aanvoer was dit jaar plus minus 5pct. hoger dan in 1960 en bedraagt ongeveer 250 miljoen kg. De nieuwbouwplannen voor het bedrijf te Beilen zijn in uitvoering, terwijl de plannen voor de bouw van een nieuwe melkinrichting te Groningen in een vergevorderd stadium zijn.

De heer IJbema wees voorts in het bijzonder op moeilijkheden in verband met de vijfdaagse werkweek. Getracht wordt, de opslagcapaciteit voor melk daarop, in te stellen. Het bestuur werd tenslotte gemachtigd twee fabriekspanen te Groningen te verkopen.

1962

NvhN 1962-05-11

Voorz. van de Drentse Zuivelbond L. Dekker⁸⁵ overleden

(Van onze correspondent)

In Utrecht is vanmorgen de heer Lucas Dekker uit Hoogeveen overleden. De heer Dekker, die de leeftijd van 71 jaar bereikte, nam deel aan een vijfdaagse excursie van de Kon. Ned. Zuivelbond (FNZ.) door Luxemburg.

Hier kreeg hij gisteren een ernstige hartaanval. Tijdens het vervoer per ambulance naar Hoogeveen werd zijn toestand steeds kritieker. Hij werd opgenomen in een ziekenhuis te Utrecht, waar hij echter na korte tijd reeds overleed.

De heer Dekker was voorzitter van de Drentse Zuivelbond, vice-voorzitter van de Kon. Ned. Zuivelbond en voorzitter van de Coöp. zuivelfabriek Hoogeveen.

Op 27 april j.l. werd hij gehuldigd omdat hij 40 jaar bestuurslid waarvan 30 jaar als voorzitter, was van de Zuivelfabriek te Hoogeveen.

Verder was de heer Dekker jaren achtereen ouderling van de Gereformeerde Kerk te Pesse en voorzitter van de Chr. schoolvereniging aldaar.

NvhN 1962-05-23

Waarnemend voorzitter J. Raterink op vergadering Zuivelbond Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe: „Onze boerenstand bezig met een afvalrace”

ASSEN: Tijdens de gistermiddag in Bellevue te Assen gehouden algemene ledenvergadering van de *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe* heeft de waarnemend voorzitter, de heer J. Raterink te Dalen, het plotselinge verscheiden gememoreerd van de bondsvoorzitter de heer L. Dekker. Met de heer Dekker, aldus spreker, is een goed, een joviaal, een hartelijk mens, een groot Drent, een actief, strijdbaar en bedrijvig voortrekker van de boer en van de Drentse boer in het bijzonder heengegaan.

Redelijke beloning

In zijn openingswoord deelde de heer Raterink mee, dat de besturen van de bond en DOMO een interim-rapport hebben ontvangen, waarin in grote lijnen de gedachten van de commissie betreffende de mogelijkheden van de één netto-melkprijs zijn neergelegd. In principe verklaarden beide besturen zich er mee akkoord.

Door cultuurtechnische verbeteringen, veeverbetering, arbeidseconomische verbeteringen en door verhoging van de industriële opbrengst van de melk wordt enerzijds gestreefd, aldus ging de heer Raterink verder, de kostprijs zo laag mogelijk te doen worden. Anderzijds wordt de beloning van onze arbeid door het zuinige overheidsbeleid, dat niet gericht is op het voortbestaan van de landbouwers- en landarbeidersstand, steeds kleiner. De heer Raterink meende

85 Niet te verwarren met de heer H. Dekker uit Nijeveen, voorzitter van DOMO-Beilen. (ZHN.)

daartegen een waarschuwende vinger op te moeten heffen. Wij vragen geen vijfdaagse werkweek, onze produktieve Drentse koeien vragen niet om één- maar om tweemaal per dag gemolken en liefdevol verpleegd te worden. Wij vragen slechts waardering voor ons werk en voor ons volksdeel een redelijke beloning voor onze arbeid en geen onderbetaling van onze produkten op de binnenlandse markt.

Melk- en kaasoproer

De heer Raterink vroeg zich voorts af waarom toch het margarinegebruik in ons land met zijn hoogconjunctuur zo hoog is. Waarom ontstaat bijna een melk- en kaasoproer als er nog maar sprake is van een prijsverhoging van enkele centen, terwijl verhoging van de tarieven van de spoorwegen, bij duurder gebak, bier, schoenen enzovoort, het vermelden nauwelijks waard schijnt. Onze boerenstand, aldus de voorzitter is bezig aan een afvalrace, iedere dag vallen er af omdat hun levensomstandigheden ten opzichte van andere beroepen zo ongunstig zijn geworden.

Verder wordt een te groot deel van de boeren- en landarbeidersjeugd van het platteland weggezogen en als dat zo doorgaat, gaat deze afvalrace over in een ontvolkt, kwijnend en vermoeid platteland, met verouderde en vaak verwaarloosde woon- en bedrijfsgebouwen. Wij moeten de hand in eigen boezem steken en de krachten nog meer bundelen.

Systeem verlaten

De regering zal het systeem van de garantieprijzen moeten verlaten, maar de Nederlandse consument, die prijs voor de produkten laten betalen, opdat de boer een redelijke beloning voor zijn arbeid ontvangt.

Ondanks alles toonde de heer Raterink zich ook weer optimistisch omdat hij, zoals hij zei, gelooft in de toekomst van de boerenstand en de arbeidsvreugde gevende veehouderij en veefokkerij. Tot nieuwe voorzitter werd benoemd de heer W. Steenbergen te IJhorst, die vandaag in functie treedt. Een bestuursvoorstel om bij bindend besluit een algemeen bacteriologische controle aan de bedrijven in te stellen, kreeg niet de vereiste meerderheid van stemmen.

51 bedrijven

De Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe telt thans 51 aangesloten bedrijven. De hoeveelheid melk die van veehouders werd ontvangen gedurende het boekjaar mei 1960 – mei 1961 nam met ruim 5.6 miljoen kg. toe en bedroeg 454.316.837 kg. Aldus de heer Tj. W. Boijenga in zijn jaarverslag, dat gisteren de algehele goedkeuring wegdroeg van de jaarvergadering van de bond te Assen. Het gemiddelde vetgehalte bedroeg 3,914 procent tegen het vorig jaar 3,879 procent. De drie coöperaties te Hoozeveen (DOC.) , Ruinen en Zuidwolde richtten een topcoöperatie op, waardoor 3000 veehouders voortaan dezelfde melkprijs krijgen.

Eenzelfde samenwerking kwam tot stand rond Emmen (Comenzo Noordbarge, Coevorden, Dalen en Exloo). Het aantal fabrieken dat de melk uitbetaalt op basis vet- en eiwitgehalte steeg tot 32, terwijl 15 fabrieken nog op de oude basis vet- en grondprijs uitbetalen. In het nieuwe centraal bondslaboratorium te Assen is op de vastgestelde tijd met het werk begonnen.

Per 1 januari Zuivelbonden in Drenthe en Groningen gefuseerd

(Van onze redactie te Assen)

De Bond van Coöperatieve zuivelfabrieken in Drenthe en de Groninger Zuivelfabrieken zijn vanmorgen een belangrijke ontwikkeling op organisatorisch terrein tegemoet gegaan. Tijdens de in Bellevue te Assen gehouden algemene ledenvergadering is een bestuursvoorstel aangenomen, waardoor met de Groninger Zuivelbond een fusie is aangegaan per 1 januari 1963.

Ook de Groninger Zuivelbond gaat akkoord met de fusie. In de algemene ledenvergadering in De Kwinke te Groningen werd hiertoe vanochtend met algemene stemmen besloten. Met ingang van 1 januari zal men tot liquidatie overgaan. In verband met deze fusie werden de statuten van de bond in Drenthe gewijzigd en zijn de fabrieken van de Groninger Bond met ingang van genoemde datum als lid aangenomen. De voorzitter van de Drentse Zuivelbond, de heer W. Steenbergen IJhorst, stelde in zijn openingsrede, dat de economische ontwikkeling, ook aan de zuivelorganisatie eisen stelt als adviserend en dienstverlenend lichaam. „Eisen”, aldus de voorzitter, „waaraan wij slechts kunnen voldoen door middel van een goed bemand en goed geoutilleerd bondsapparaat.”

Volgens de Drentse bondsvoorzitter is het juist, dat de organisatie het eigen terrein gaat onderkennen. Hij stelde voorts, dat het de standsorganisaties zijn die in de eerste plaats de dienst moeten uitmaken waar het gaat om de strijd voor een zo goed mogelijke positie van de Nederlandse landbouw. Hij zei verheugd te zijn dat het Drentse voormannen waren die in Den Haag op 16 november j.l. op lofwaardige wijze in de voorste linies stonden.

De heer Steenbergen adviseerde de besturen en directies van de bedrijven verder te zien dan de grenzen van eigen gebied en alle mogelijkheden te onderzoeken, die er zijn om de melk te verwerken of te doen verwerken zonder tot nieuwe investeringen over te gaan. Noodzaak is daarbij de dingen zakelijk en nuchter te bezien. „Het zal een zoeken en tasten blijven, de kreet naar grotere bedrijven is niet van de lucht, maar het wettig en overtuigend bewijs ten aanzien van de meest gewenste grootte, is nog niet geleverd.”

De laatste jaren is er veel geïnvesteerd, wat inhoudt dat er plaatselijk over het algemeen van een goede outillage gesproken kan worden soms is zelfs van een zekere mate van overcapaciteit sprake. Er is volgens de heer Steenbergen een duidelijk streven zichtbaar om door samenbundeling van belangen te streven naar een zo hoog mogelijk opgevoerde benutting van wederzijdse produktiemogelijkheden, die het tevens mogelijk moeten maken althans enigermate de markt te volgen en daardoor tot groter rendement te komen.

Ook de Groninger Zuivelbond gaat akkoord met de fusie. In de algemene ledenvergadering in De Kwinke te Groningen werd hiertoe met algemene stemmen besloten. De plaats van vestiging van de nieuwe bond blijft Assen. De Groninger fabrieken zullen hun artikelen betrekken van het centraal aankoopdepot te Assen. De balanspositie van beide bonden was zodanig, dat de fusie plaats kan hebben met gesloten beurzen.

Het eerste jaar wordt het bestuur gevormd door de huidige besturen. Eind 1963 treedt het bestuur - behalve de voorzitter - en bloc af, waarna een nieuw bestuur wordt gevormd, dat uit zestien personen zal bestaan.

NvhN 1962-11-27

ook MAP GBvCZ

Zestig fabrieken in Drents-Groningse Zuivelbond

(Van onze redactie te Assen)

Zoals in een deel van onze edities gisteren al werd gemeld, hebben de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe en de Groninger Zuivelbonden gelijktijdig besloten een fusie aan te gaan. Met ingang van 1 jan. 1963 zullen beide bonden, die zestig fabrieken omvatten, één zijn onder de naam „Drents-Groningse Zuivelbond”. (DBZB.)

Gisteren was de secretaris van de Federatie van Nederlandse Zuivelfabrieken, dr. E. van de Wiel, in de in Bellevue te Assen gehouden algemene ledenvergadering van de Drentse Bond de eerste, die zijn gelukwensen namens de FNZ aanbood. „Bij deze stap zal het in de toekomst zeker niet blijven,” zo voorspelde hij.

Dr. Van de Wiel feliciteerde de bond tevens met de aanstelling van ir. U. Hettinga als secretaris. Deze volgt de heer Tj. W. Boijenga op, die sinds februari 1930 deze functie heeft vervuld en van wie op 27 december te Assen afscheid zal worden genomen. Dan zal ook de nieuwe secretaris worden geïnstalleerd.

Gelukwensen kwamen ook van de heer H. Dekker, de voorzitter van de DOMO, die de beslissing een der meest belangrijke in het 55-jarig bestaan van de Drentse Bond noemde.

Tot bestuursleden zijn gisteren gekozen de heren J. Truin te Aalden (Zweeloo) en J. Dragt te Zuidwolde. De heren ir. J. Siebenga te Grijpskerk, ir. S. Broersma te Laude en H. Wolderingh te Holwierde werden benoemd tot lid van respectievelijk de commissie voor de boterkeuringen, de kaaskeuringen en het onderwijs.

De coöperatieve fabrieken te Ruinen, Westerbork en Kolderveen ontvingen de gouden medaille voor de kaaskeuringen 1961. De begroting 1963 van de nieuwe bond werd goedgekeurd met een eindbedrag van 477.750 gulden.

De vergadering werd te Assen bijgewoond door afgevaardigden van verschillende landbouw- en zuivelorganisaties.

NvhN 1962-12-28

Afscheid secretaris Tj. W. Boijenga

„Dit is Uw leven” van man, die Drentse Zuivelbond groot maakte

(Van onze Asser redactie)

LETTERLIJK EN FIGUURLIJK

heeft de Drentse zuivelwereld gisteren meer dan drie uur de schijnwerper gericht op de heer Tj. W. Boijenga, die gisteren definitief een streep trok onder een periode van bijna 35 jaren dienstbaar zijn aan de Drentse Zuivelbond en aan hen, die daarmee annex zijn. Zijn afscheid is, in Bellevue te Assen en in tegenwoordigheid van vele autoriteiten op het gebied van de zuivel in Nederland, een opdiepen geweest uit een schat van herinneringen.

De heer J. Andrae (rechts) nam namens de NCZ afscheid van de heer Boyenga.

Dit alles tezamen groeide uit tot een alleszins verdiende en gewaardeerde „Dit is Uw leven” van de man, die de Drentse Zuivelbond maakte tot wat deze nu is, een man ook, die in deze bond zijn levenswerk zag en beleefde.

Hartelijke, waarderende woorden, zonder tal zijn er gisteren in de eivolle Bellevuezaal gesproken door hen, die in agrarisch Drenthe en daarbuiten een voornamelijk rol spelen en die op enigerlei manier met de secretaris van de Drentse Zuivelbond in contact zijn gekomen. De eerste van de velen was dr. ir. E. van de Wiel, secretaris van de FNZ, die in herinnering bracht hoe de heer Boijenga de Drentse bond tot een krachtige eenheid omvormde door een nooit aflatende zendingsarbeid.

Zuiveltuin

Met de onlangs overleden voorzitter, De heer L. Dekker, ploegde, zaaide en wiede hij in de Drentse zuiveltuin en werd hij een der corypheeën, die de grote dank van de FNZ en de aangesloten bonden meer dan verdient. De aanbieding van een Delftsblauw bord onderlijnde deze dank.

„Eén ding heeft hij in zijn vaandel: Hij werkte voor de toekomst van de Drentse boer,” stelde de directeur van de Domo, de heer A. Ybema, wiens dankwoorden werden besloten met de aanbieding van een veertiendaagse reis door Europa. De NCZ, die de heer J. Andrae te Zuidwolde als woordvoerder had, schonk een diplomaten tas, omdat de heer Boijenga straks, naar verluidt, in de diplomatie (de gemeenteraad van Rolde) gaat.

De Gezondheidsdienst voor Dieren in Drenthe liet de heer G. van Sluis uit Gasselternijveen de scheidende functionaris een schrijfmachine aanbieden. De boerenorganisaties, het Instituut voor Landbouwcoöperatie en de Centrale Aankoop van de FNZ - die de heer G. M. Lambers als spreektrampet hadden - verrasten de heer Boijenga met een filmmapparatuur met toebehooren.

Klap op de vuurpijl

Als klap op de vuurpijl kwam de Vereniging van Directeuren met een compleet televisietoestel op het toneel. Tot zijn grote verbazing zag de heer Boijenga zich op de beeldbuis zelf voor de eerste maal in zijn leven als „TV-artiest.” De aanbieding van het toestel door de heer A. Oosterhof te Coevorden was namelijk op ‘t scherm te volgen

Natuurlijk zijn er gisteren veel meer sprekers geweest. Ook de heer W. L. van der Spoel namens *Acmesa* en de Melkwinningscommissie, die een enorme kaas aanbod. Allen gewaagden van de grote dank, die de heer Boijenga voor zijn werk verdient.

Die dank bracht hem ook de bondsvoorzitter, de heer W. Steenbergen uit IJhorst. „Regelmatig gebruikte U als secretaris van de bond de overdrive, maar schakel nu één versnelling terug,” aldus de heer Steenbergen, die de nieuwe secretaris, drs. U. Hettinga, voorstelde.

In zijn dankwoord tot allen legde de heer Boijenga er de nadruk op, dat alleen iets bereikt is kunnen worden door een hechte eenheid, die bond en personeel vormde. In het bijzonder zijn de heren L. Dekker en J. Homan daarbij de grote mannen geweest.

Drentse vleugels over Groningen

„Gaat Drenthe het Groninger gewest overvleugelen? ‘t Begint er op te lijken”, verzuchtte ir. W. Pasma, oud-secretaris van de onlangs met de Drentse Zuivelbond samengesmolten Groninger Zuivelbond. Eerst gingen de kaaskeuringen naar Drenthe en kortgeleden zelfs de hele Groninger Zuivelbond.

Overigens had hij ook niets dan lof voor het werk van zijn ex-collega, die hij een zilveren kaarsenstander aanbod. Ook de heer E. F. Elema, voorzitter van de Groninger Zuivelbond bracht gisteren als een der velen zijn dank onder woorden.

ZUIVELPLAN-Drenthe

BIJLAGEN

Bijlage-A

Ontwikkeling van de DBvCZ

Jaar	Aangesloten fabrieken	Verwerkte Melk	Voorzitter	Secretaris
1897			Dr. J. Somer (Rolde) 11 Mei	F. Boerema (Grolloo) 11 Mei
1898				
1899				? vertrok naar Akkrum
1900			E. Schrage (Assen)	G. F. Crone (Oudemolen)
1901	33	32		
1902	39	40		
1903	40	43		
1904	42	47		
1905	41	46		
1906	47	48		
1907	45	55	E. Schrage (Assen)	R. E de Jong (Zuidlaren)
1908	38	69		
1909	21	47		
1910	19	49	G. F. Crone (Oudemolen)	
1911	16	39		
1912	25	42		
1913	26	68	G. Lunsingh Meijer (Assen)	B. H. Eelkman Rooda (de Wijk)
1914	27	73		
1915	32	88		
1916	36	93		
1917	39	86		
1918	55	90		
1919	55	81	B. H. Eelkman Rooda (de Wijk)	J. P. Werumeus Buning (Assen)
1920	55	96		
1921	54	104		
1922	49	102		11 mei 1922 25 jr bestaan
1923	49	120		
1924	50	138		
1925	47	138		
1926	47	151		
1927	47	168	G. v. Leuzen	
1928	30	108		
1929	32	131	R. Deodatus (Roden)	Tj. Boijenga (Assen)
1930	34	146		
1931	36	152		
1932	36	148		
1933	36	154		
1934	38	171	L. Dekker (Pesse)	Tj. Boijenga (Assen)
1935	37	178		
1936	38	184		
1937	37	203		
1938	39	204		

1939	40	209		
1940	56	302		
1941	55	256		
1942	55	197		
1943	53	146		
1944	53	132		
1945	53	120		
1946	53	156		
1947	53	188		
1948	53	217		
1949	52	279		
1950	52	332		
1951				
1952				
1953				
1954				
1955				
1956				
1957				
1958				
1959				
1960				
1961				
1962			L Dekker (Pesse)	Tj. Boijenga (Assen)
1963			W. Steenbergen (D-G-Bond)	Drs. U. Huttinga
1964			W. Steenbergen (D-G-Bond)	
1965			W. Steenbergen (D-G-Bond)	
1966				
1967				
1968				
1969				
1970			G. Kadijk (Baflo)	Drs. U. Huttinga
1971			Gaat 15 jan. 1971 op in Domo	

Bijlage-1

Meerdere stukjes Boijenga

Bron foto's van jaarverslagen !

Boijenga 25 jaar in dienst

1928 Tj. W. Boijenga 1953

Op 3 Januari 1953 was het 25 jaar geleden, dat de Heer Tj. W. Boijenga in dienst trad bij de Drentse Zuivelbond.

Eerst was hij werkzaam als controlerend ambtenaar, maar al spoedig n.l. 11 Februari 1930 volgde zijn benoeming tot secretaris. En als zodanig is de Heer Boijenga in Drenthe een bekende en zeer beminde persoonlijkheid geworden. Daarvan was dan ook zijn jubileum een groot getuigenis. Honderden waren die dag naar Assen gegaan om de Heer Boijenga en zijn echtgenote (hij was die dag ook 25 jaar getrouwd) te feliciteren met dit dubbele feest. Alle besturen en directeuren van de Drentse fabrieken en tal van autoriteiten uit de Nederlandse zuivelwereld en vertegenwoordiger, van andere organisatie, hadden behoefte om de heer en Mevrouw Boijenga de hand te drukken. Het werd een grootse huldiging.

De heer Boijenga heeft veel voor de Drentse zuivelcoöperatie gedaan en het is mede door zijn ijver en groot aanpassingsvermogen, dat Drenthe op zuivelgebied een eenheid is geworden. Ook heeft hij veel werk gedaan in andere organisaties o.a. de Gezondheidsdienst voor dieren de DOMO, enz. De Heer Boijenga is een stille, stoere werker, die steeds op de bres heeft gestaan voor de Drentse boer. Hij heeft dan ook het volle vertrouwen van de Drentse boeren gekregen en mede door dit vertrouwen heeft hij zoveel kunnen doen. En dat dit werk is gewaardeerd is gebleken uit de spontaneïteit bij zijn jubileum. Wij wensen hem en ons toe, dat, het hem gegeven mag zijn nog vele jaren zijn krachten als secretaris van de Drentse Zuivelbond te geven.

Op 25 Mei dus nog geen 5 maand later viel echter een grote schaduw over dit alles.

Bij een auto-ongeluk, waarbij hij zelf licht gewond werd, verloor zijn vrouw het leven. Mevrouw Boijenga heeft steeds haar man in alles terzijde gestaan. Ook zij was in de provincie, een geziene en gewaardeerde persoonlijkheid. Velen waren dan ook opgekomen om haar de laatste eer te bewijzen. Na de eerste moeilijke dagen heeft de Heer Boijenga zich weer met zijn volle energie op zijn werk geworpen.

Wij wensen hem de kracht toe, dat verder te kunnen doen. L.D.

Boijenga in 1961 Koninklijk onderscheiden

Onze Secretaris Koninklijk onderscheiden

Ter gelegenheid van de verjaardag van Hare Majesteit de Koningin viel de heer Tj. Boijenga de hoge eer te beurt te worden benoemd tot Ridder in de orde van Oranje Nassau. We verheugen ons met hem in deze onderscheiding en zijn vooral blij, dat hij deze kreeg in zijn functie van secretaris van de Drentse Zuivelbond. Ook voor de Bond is dit feit een bijzondere eer. We hopen, dat hij dit ereteken nog vele jaren in gezondheid zal mogen dragen.

Stukjes niet over Boijenga!

De heer Th. Osinga, directeur C.Z. Wapserveen werd in gelijke betrekking benoemd aan de C.Z. Bergum (Fr.). In zijn plaats werd benoemd de heer J. v. Stipriaan, voorheen assistent-direkteur aan de C.Z. te Almelo.

In verband met moeilijkheden verkreeg de heer L. van Veen, directeur C.Z. Nijeveen op zijn verzoek ontslag uit zijn functie. De heer I. Jelsma, directeur van de buurtfabriek Kolderveen, werd ook belast met het beheer van de C.Z. Nijeveen.

De FN.Z.-oorkonde met medaille werd uitgereikt aan de volgende personeelsleden:

Zilver (40 jarendienst): M. Reuring, Assen; R. Dekker, Peize; A. Everts, Emmen; S. Jepma, DOMO Groningen; G. Oosterveen, Zuidwolde; J. Stenveld, Vries.

Brons (25 jaren dienst): A. Brals en J. Hahn, Wapserveen; K. v.d. Ley, Dwingeloo; J. Roelfsema, DOMO Groningen en P. Bijlker, Coevorden.

DAGELIJKS BESTUUR

In 1961 hadden in het dag. bestuur zitting de heren L. Dekker, voorzitter: J. Raterink, onder-voorzitter en R. W. v.d. Molen 3^e.....

TJ. Boijenga

EEN ENKEL WOORD TEN AFSCHEID VAN TJ. BOIJNGA

Op 27 december 1962 nam de heer Tj. Boijenga afscheid van de Bond, die hij 35 jaren had gediend, eerst gedurende drie jaren als administratief controleur en daarna 32 jaar als secretaris.

Degenen die op de receptie, die ter gelegenheid van dit afscheid werd gehouden, aanwezig waren, hebben kunnen ervaren hoe groot de waardering is, die men in Drenthe in de loop der jaren voor Boijenga heeft gekregen. Hiervan getuigden niet alleen de ongeveer 400 aanwezigen, die ondanks de slechte toestand van de wegen toch naar Assen waren gekomen, maar vooral ook de vele sprekers, die op een spontane wijze hulde brachten aan de scheidende secretaris.

De heer Boijenga heeft veel werk gedaan voor de Drentse Zuivel. bond. Een van zijn grootste verdiensten is geweest, dat hij met grote volharding heeft gewerkt aan de opheffing van de grote spanningen, die er op het moment, dat hij zijn intrede als secretaris deed, tussen de leden bestonden. Men kon op dat moment in Drenthe spreken van een vertrouwenscrisis t.o.v. de Bond. Boijenga heeft als coöperator, die hij in hart en nieren is, begrepen dat hij om resultaat te bereiken, bij de bron waaruit de coöperatieve gedachte vloeide moest zijn n.l. bij de boeren.

Samen met de heer L. Dekker, waarmee hij sinds 1934 een uniek tweemanschap vormde, is hij er in geslaagd het vertrouwen van de boeren terug te winnen. Door weer een eenheid te scheppen in de Drentse zuivelcoöperatie was het mogelijk een bondsapparaat op te bouwen, waaraan de leden ook wat hadden. De kroon op dit werk is het Bondslaboratorium.

Boijenga is niet alleen voor de Bond een belangrijk man geweest. Hij is mede de promotor geweest van voor de Drentse boer zeer belangrijke organen. Daar is in de eerste plaats de DOMO, waarin Boijenga een zeer actieve rol heeft gespeeld. Verder heeft hij veel tijd en energie gewijd aan de Gezondheidsdienst, het Regionaal Orgaan voor Melkhygiëne en nog vele andere organen. In het F.N.Z.-bord, dat slechts wordt uitgereikt aan mensen die een belangrijke plaats hebben ingenomen in de coöperatieve zuivelindustrie en dat ook aan Boijenga ten deel is gevallen, staat geschreven „Boijenga - Kweker in de Drentse Zuiveltuin". Dit naar aanleiding van het Officieel Orgaan waarin van Boijenga is gezegd, dat hij heeft gezaaid, gewied en geoogst in de Drentse zuiveltuin, doch dat niet alleen, Hij heeft tevens een akker achtergelaten, die vruchtbaar genoeg is om er ook in de toekomst goede resultaten van te mogen verwachten. Hiervoor zeer veel lof en waardering. Moge de heer Boijenga nog lang in de gelegenheid zijn om van zijn welverdiende rust te genieten en op afstand te kunnen waarnemen, hoe de Bond verder werkt op mede door hem gelegde fundamenten.

Bron: De Melkweg 1963

**OUD SECRETARIS DRENTSE ZUIVELBOND
TJ.W. BOIJENGA STUWENDE KRACHT SINDS OPRICHTING DOMO
.... SAMENSTELLER JUBILEUMBOEK**

PRETTIG EN VERHELDEREND, was het onderhoud hetwelk wij als redactie van De Melkweg” mochten hebben met de samensteller van het Domo-Jubileumboek, de heer Tj. Boyenga,⁸⁶ oud secretaris van de *Drentse Zuivelbond*. Uitermate deskundig zoals hij vooral op dat terrein is, gaf hij ons een klare uiteenzetting van de omstandigheden welke er in de dertiger jaren toe hebben geleid dat een groep boterfabrieken de D.(rentse), O.(nder) M.(elk) O.(rganisatie) oprichtten. Elders in dit nummer kunt U meer lezen over de omstandigheden welke tot deze oprichting hebben geleid, want ook in het artikel „Uit ondermelk groeide een begrip DOMO” hebben we dankbaar gebruik gemaakt van inlichtingen welke we o.m. ook van de heer Boijenga ontvingen.

DE D.O.M.O. IS GEBOREN IN EEN VERGADERING VAN (ZUIVEL) DIRECTEUREN, dat is de besliste mening van de heer Boijenga, als we hem vragen naar de oprichting van de nu Jubilerende vereniging. Het begin, ja dat was maar eenvoudig. Een 15-tal boterfabrieken hebben uiteindelijk de D.O.M.O. opgericht, met als eerste doel om de overtollige ondermelk voor gezamenlijke rekening te verkopen en te verrekenen. Men dacht toen nog maar uitsluitend aan ondermelk, en verder bijv. ook nog niet aan verwerking in eigen bedrijf of bedrijven. Als de oorlog voorbij is zien we vele en velerlei activiteiten van agrarisch Drenthe. Niet alleen dat Drenthe zich ging bezinnen op de verwerking van de te verwachten grote melkaanvoer in de dan komende jaren, maar ook bijv. veel activiteiten rond de veeziekte-bestrijdingen. Een naam welke we in het gesprek met de heer Boijenga steeds weer tegenkomen is: J. Homan. Deze oud-secretaris van het Drents Landbouwgenootschap (D.L.G.) en oud-directeur van de Drentex, heeft ontzaglijk veel en goede werk verricht voor agrarisch Drenthe.

BEILEN WERD NIET ZONDER SLAG OF STOT GENOMEN, dat werd ons duidelijk toen de heer Boijenga vertelde waarom en hoe de D.O.M.O. in het begin van 1948 de plaatselijke zuivelfabriek te Beilen aankocht. De heer Boijenga, die altijd een voorstander was geweest van het stichten van een eigen verwerkingsbedrijf met de zekerheid dat er steeds beschikt kon worden over een kwantum vaste melk, heeft ook hier weer z'n schouders gezet onder het verlag dat ontstond tussen de D.O.M.O. en de plaatselijke zuivelfabriek te Beilen. Maar dat niet alleen, ook was hij de man die de leden van de zuivelfabriek te Beilen, in een 13-tal vergaderingen in het werkgebied van genoemde vereniging, voorlichting gaf over en begrip vroeg en vond voor de verkoop van de plaatselijke zuivelfabriek te Beilen aan de D.O.M.O. Toen de fabriek te Beilen door de D.O.M.O. uiteindelijk was aangekocht, begon er niet alleen een stormachtige ontwikkeling, maar werd

86 In 'De Melkweg' tekst wordt de naam Boyenga met 'y' geschreven, ik heb dit veranderd in Boijenga met 'ij'.

DE D.O.M.O. MET PUNTJES TUSSEN DE LETTERS, DE „DOMO” ZONDER PUNTJES TUSSEN DE LETTERS.

Dus de DOMO zoals we die heden ten dage nog kennen, en welke naam een begrip is geworden. Vanaf dat moment was het dus geen afkorting meer van de *Drentse Onder Melk Organisatie*, maar was het een eigen naam geworden. Dat een en ander juist gezien was zal alle medewerkers wel duidelijk zijn, immers wij allen weten dat de aanvoer van ondermelk maar een gering percentage uitmaakt van de enorme (volle)-melkaanvoer aan de Domo-bedrijven.

Over de enorme ontwikkeling van de DOMO na 1948 willen we in dit verband niet verder uitwijden, het komende Jubileum-boek zal aan duidelijkheid hieromtrent z'n waarde wel bewijzen.

Uiteraard hebben we de heer Boijenga wel gevraagd naar zijn mening over de vraag „hoe ziet de gemiddelde Drentse boer de DOMO?” Vrij duidelijk kwam toen naar voren dat in het algemeen de Drentse boer weet en ziet dat ze in de DOMO een groots werk verricht hebben en dat de DOMO een machtig bolwerk is van agrarisch Drenthe. Een bolwerk waar ook vooral de jongere agrariërs positief achter staan. Natuurlijk geeft zo'n enorm grote coöperatie ook wel z'n problemen. Een wel eens uitgesproken bezwaar is bijv. hoe kan de gewone boer zo'n enorme organisatie, welke zijn eigendom is, nog overzien?” Maar zegt de heer Boijenga, “Men moet niet overdrijven, de coöperatie mag dan een glazen huis zijn, m.i. is het met matglas”, aldus de heer Boijenga. „En men moet dit zakelijk bekijken.” Met zorg bestuursleden en leiders kiezen, dat is een noodzakelijkheid voor elke coöperatie, maar vooral voor de grotere coöperaties.

We geloven in dit verband dat de Drentse boeren tot op heden inderdaad met zorg gekozen hebben. Zonder anderen iets tekort te doen noemde de heer Boijenga verder het aantrekken van de heer Nijhof één van de gelukkige grepen van de heer Ybema. Zijn gezegde „Ybema-Nijhof is een twee-eenheid” spreekt in dit opzicht klare taal.

VEERTIEN DAGEN MET SLECHT WEER VAKANTIE HOUDEN IN VALKENBURG, lijkt zo oppervlakkig iets om zonder meer bijzonder chagrijnig van te worden. Altijd echter zijn er mensen geweest en zullen er mensen blijven die van de nood een deugd weten te maken. Zo iemand is nu de heer Boijenga. Als U straks eens in de gelegenheid bent om eens rustig kennis te nemen van de inhoud van het Domo-jubileumboek, bedenk dan eens dat Valkenburg in dit alles een bijzondere rol heeft gespeeld. De samensteller van dit boek presteerde het n.l. om gedurende 14 praktisch verregende dagen in Valkenburg te werken aan inhoud en samenstelling van dit boek. In dit licht bezien valt er niet te twifelen aan de woorden van de heer Boijenga „k Heb het als een grote eer beschouwd dit te mogen doen. En als ik dit niet had mogen doen, dan zou ik mij bijzonder gepasseerd gevoeld hebben.”

EN WIJ ALS REDACTIE HEBBEN HET ALS EEN EER BESCHOUWD, dat de heer Boijenga ze spontaan en vlot aan ons verzoek om een onderhoud heeft voldaan. Zelfs zo spontaan dat we een reis naar Rolde konden uitsparen, omdat de heer Boijenga ons hiervoor in Beilen opzocht. Dat de heer Boijenga enorm veel voor agrarisch Drenthe en voor de Domo heeft gedaan en voor de DOMO heeft betekend wisten we reeds, is op zijn afscheids-receptie op 27 december 1962 te Asser nog eens ondubbelzinnig bewezen, en is voor ons tijdens dit onderhoud nog eens dik onderstreept. Dit laatste ondanks het feit dat hij z'n eigen persoon in het gesprek steeds op de achtergrond stelde.

Heer Boijenga, hartelijk dank voor het aangename en verhelderende onderhoud, de prachtige nieuwe bestuurskamer van de Domo waardig.

't Was voor ons als redactie tenslotte erg prettig om te horen dat U „De Melkweg” steeds bijzonder goede lectuur hebt gevonden en aan Uw verzoek om ook in de toekomst ons maanblad te mogen blijven ontvanger, zullen we, mede namens de besturen der personeelsverenigingen, gaarne voldoen. Moge „De Melkweg” nog vele jaren U en de Uwen in goede gezondheid bereiken!

Met leedwezen hebben wij kennis genomen van het overlijden van de heer

Tj. BOIJENGA

Hij was mede-grondlegger van onze organisatie en uit erkentelijkheid voor zijn grote verdiensten voor de opbouw van de Drents-Groninger Zuivelindustrie benoemd tot buitengewoon lid van DOMO.

Wij zijn hem veel dank verschuldigd.

Zijn vrouw en verdere familie wensen wij de kracht toe dit verlies te kunnen dragen.

Beilen, 12 september 1986.

**BESTUUR, RAAD VAN
COMMISSARISSEN EN DIRECTIE
DOMO MELKPRODUCTENBEDRIJVEN BEILEN**

Bijlage-2 De Melkweg 1968.....

Oud-DOMO-voorzitter H. Dekker overleden

Eerste gedeelte ontbreekt! Gaat over het overlijden van voorzitter Dekker

.....weer tot de Bond toe. Begin 1940 waren alle Drentse fabrieken verenigd in de Drentse Zuivelbond. Na de oorlog kon onderleiding van de heer Dekker met de op- en uitbouw van de Bond worden begonnen. Het laatste belangrijke besluit, dat hij mee kon nemen was het stichten van een eigen laboratorium, dat kort na zijn heen gaan werd geopend. Zo is onder zijn leiding de Bond uitgegroeid tot een hechte organisatie. Ik ben dankbaar, dat ik hierbij zoveel jaren als secretaris nauw met deze voorzitter heb kunnen samen merken. Naast een goede verhouding van voorzitter en secretaris groeide er ook een band van vriendschap tussen ons.

Inderdaad heeft de Bond, hebben wij allen, niet in het minst ook het personeel, veel te danken aan de heer Dekker. Wat bekleedde hij verder vele functies zowel in als buiten Drenthe, te veel om op te noemen, Vitaal als hij was, nam hij met zijn gehele persoon deel aan alles wat zijn interesse had. Zijn vele verdiensten werden in 1950 bekroond door zijn benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

We hadden hem gaarne nog menig jaar gegund, genietende van een welverdiende rust. Het heeft niet zo mogen zijn, Wij allen die hem van nabij hebben gekend zullen zijn nagedachtenis in dankbare herinnering bewaren.

Dat hij ruste in Vrede, is ons aller wens.

Bijlage-3
1928-01-13 'Opsporing verzocht directeur J Bakker uit Hijken'

Provinciale Drentsche en Asser courant 13-01-1928

TELEGRAMMEN
(Draadloze Dienst).
OPSPORING VERZOCHT.
BEILEN, 13 Jan. — Sedert gistermiddag 4½ uur, wordt de **directeur** der Stoomzuivelfabriek, de heer J. Bakker vermist. Aangifte hiervan is bij den burgemeester geschied, die per radio de aanhouding van den vermiste verzocht heeft.

Nieuwsblad van het Noorden 13-01-1928

Spoorloos verdwenen.
Uit Beilen seint men ons:
Sedert gisterenmiddag is spoorloos verdwenen de directeur der Coöperatieve **Zuivelfabriek** en Maalderij te Hijken, de heer Jacob B. Hij is gistermiddag omstreeks half vijf per motor weggereden en zei, dat hij een kennis in de buurt wilde bezoeken. Hij moet daar echter niet geweest zijn. De burgemeester van Beilen verzoekt, als hulp-officier van justitie, per radio opsporing en aanhouding. De heer B. is in de motorsport een bekende figuur.

PDAC 1928-01-14
Vermissing zuiveldirecteur Bakker uit Hijken

Provinciale Drentsche en Asser courant 14-01-1928

BEILEN.
DE VERMISSING VAN DEN HEER BAKKER (13 Jan.) — In verband met het gerucht omtrent de vermissing van den directeur der stoomzuivelfabriek en korenmaalerij „De goede verwachting” te Hijken, hebben wij ter plaatse bij verschillende personen geïnformeerd, doch vernamen weinig positiefs. In aansluiting op ons eerste bericht kunnen wij nog nader melden, dat de heer Bakker Donderdagmiddag omstreeks half vijf per motorrijwiel zijn woning moet hebben verlaten met de mededeeling een kennis in de buurt te gaan bezoeken. Hij is diens woning echter voorbijgegaan en later vermoedelijk te Smilde en nabij Meppel gezien. 's Avonds zou er, naar wij vernamen, een vergadering zijn van het bestuur of een deel van het bestuur met den directeur naar aanleiding van verschillende duisterheden, welke dien dag aan het licht waren gekomen en waarover men opheldering wenschte. De directeur was 's avonds echter niet aanwezig. Men is toen reeds 's nachts op zoek gegaan bij kennissen en familie, doch zonder resultaat.
Den volgenden morgen is daarop de burgemeester met de vermissing in kennis gesteld, die als hulpofficier van Justitie per radio aanhouding en bericht heeft verzocht. Er loopen geruchten, dat de boeken niet in orde zouden zijn. Allerlei gissingen worden reeds gemaakt, maar positieve mededeelingen blijven uit.
Men is direct begonnen met de boeken en de kas te controleren, nadat eerst de brandkast, welke gesloten was en waarvan de sleutel ontbrak, was opengebroken. Ook hierbij wordt de strengste geheimhouding aan den dag gelegd.
De vermiste is 34 jaren oud en staat gedurende ongeveer vijf jaren aan het hoofd der fabriek. Hij is gehuwd en vader van twee kinderen.
In Hijken heeft het gebeurde groote opschudding verwekt. Op vele plaatsen langs den weg troffen wij groepjes menschen druk sprekende over „het geval”. In de smidse en bij de fabriek concentreerde zich de belangstelling. Men maak'e zich reeds ernstig bezorgd over een kastekort, dat dan door de plm. 100 leden naar verhouding der melkleveranc'ies zou moeten worden gedragen.
Het onderzoek wordt voortgezet.
De fabriek werkt gewoon door onder leiding van den voorzitter, den heer R. Popping.
Uit Meppel wordt gemeld, dat de heer B. Donderdagavond aldaar nog een bezoek gebracht heeft aan het café Westerbeek.
BEILEN, 14 Jan. — Naar wij vernemen is de motor van den directeur der **Zuivelfabriek** te Hijken, die sedert Donderdagmiddag vermist wordt, bij de Wittelterbrug niet een defecten achterband gevonden.
Er zal nu in de Drentsche Hoofdvaart ter plaatse worden gedregd.
Nader wordt ons gemeld, dat de motor gevonden is aan den boomenkant. Hij zal vermoedelijk tegen een boom zijn gezet, doch is, daar hij op den grond werd aangetroffen, vermoedelijk omgewaaid. Gistermiddag is de motor daar zien staan, doch nadien is des avonds de directeur gezien nabij de Spiersbrug te Smilde. Hij had een bebloed gezicht en bemorste kleeren. Het maakte dus den indruk dat hij een ongeluk had gehad. De kans dat de heer B. verdronken zou zijn, wordt hierdoor natuurlijk geringer.

NvhN 1928-05-11

Rechtszaak: De verduisteringen aan de Zuivelfabriek te Hijken. Onvoldoende controle? Anderhalf jaar geëischt.

ASSEN: 11 Mei Heden stond voor de Arr. Rechtbank te Assen terecht Jacob B., vroeger directeur van de Coöp. Zuivelfabriek en Korenmalerij der Landbouwvereniging „De Goede Verwachting” te Hijken (gem. Beilen).

Aan verdachte was ten laste gelegd, dat hij in het tijdvak Augustus 1922-13 Januari '28 Opzettelijk verschillende geldsbedragen, tot *f* 10.359,70 in totaal, toebehoorende aan genoemde vereniging, welke gelden hij als directeur der fabriek achtereenvolgens ten haren behoefte had ontvangen om die in het bedrijf te gebruiken, zich heeft toegeëigend en bovendien verschillende geldsbedragen, tot een totaal van *f* 4886,17, toebehoorende aan bovengenoemde coöp. vereniging, welke geldsbedragen door verschillende leden dier coöperatie voor door haar aan hem geleverde of nog te leveren kunstmeststoffen aan verdachte, in zijn hoedanigheid van directeur, ten haren bate waren betaald, zich eveneens wederrechtelijk heeft toegeëigend.

Verdachte legde een volledige bekentenis af en zei er toe gekomen te zijn, daar zijn salaris zeer laag was en hij in zijn gezin met veel ziekte te kampen had. Het was zijn voornemen om later alles weer in orde te maken.

Als get.-deskundige werd gehoord de heer F. de Muinck, accountant. Deze verklaarde op een vraag van den verdediger, mr. Linthorst Homan, dat de controle, die jaarlijks werd uitgeoefend door den heer Wérumeus Buning, secretaris van den Drentschen Zuivelbond, onvolledig is geweest. Voor drie jaar kon men reeds zien, dat de zaak niet in orde was.

Verdachte zei, dat eens per jaar, als de balans was opgemaakt, de boeken werden nagezien. Er was nooit controle op verschillende tijdstippen. Hij wist altijd, wanneer de controle zou worden uitgeoefend.

Verder verklaarde get.-desk. op een vraag van den verdediger, dat aan het eind van het rapport steeds een conclusie stond. Er werd in 1926 en 1927 in die conclusie gezegd: den directeur te déchargeeren en dank te brengen voor de keurige wijze, waarop het beheer was gevoerd. Men kon echter in de jaren '25, '28 en '27 met een half oog zien, dat niets in orde was. Het gehele verband was er uit gehaald.

Op een vraag van den resident, of de secretaris van den Zuivelbond die de boeken controleerde, ook deskundige is, zei get. dit niet te kunnen beoordeelen.

Get. R. Popping, voorzitter van het bestuur der fabriek zei, dat het salaris van verd. *f* 1500 was. Hij heeft nooit om verhooging gevraagd. Get. was van meening, dat men met het onderzoek, dat jaarlijks plaats had, gedekt was.

Het O. M. achtte het ten laste gelegde wettelijk en overtuigend bewezen en eischte: 1 jaar en 6 maanden gevangenisstraf.

Mr. Linthorst Roman verzocht als verdediger voor verdachte een voorwaardelijke straf.

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1928-05-12

RECHTSZAKEN ARROND.-RECHTBANK TE ASSEN. De Verduisteringen te Hijken

Zitting van Vrijdag 11 Mei 1928.

De Rechtbank is als volgt samengesteld : Jhr. Mr. O. J. den Beer Poortugael. president; Mr. J. G. H. Kaempff Prikken en Mr. G. M. Doornbos. rechters; Mr. D. Roessingh, Griffier; Mr. A. H. Servatius, Officier van Justitie.

Als eerste roept deurwaarder R. Groeneboer van de rol af den naam van Jakob B., geboren te Smilde 8 Augustus 1893, zonder beroep wonende te Nieuw-Buinen, gemeente Borger, thans Wonende te Buinerveen, gem. Borger.

Als getuigen in deze zaak waren gedagvaard R. Popping. voorzitter der voormalige Coöp. Zuivelfabriek, Korenmalerij en Landbouwvereniging „*De Goede Verwachting*” te Hijken en F. de Muinck Jr., accountant te Assen.

Verdediger van verdachte was Mr. J. Linthorst Homan.

De publieke tribune was dicht bezet.

Aan den verdachte werd ten laste gelegd, dat hij in de gemeente Beilen, althans in Nederland, in het tijdvak Augustus 1922—13 Januari 1928, opzettelijk verschillende geldsbedragen tot een totaal van f 10.359,70, althans een geldsbedrag toebehoorende aan de Coöperatieve vereeniging: „Coöperatieve Zuivelfabriek, Korenmalerij en Landbouwvereniging de Goede Verwachting” te Hijken, gemeente Beilen, althans aan een ander of anderen, dan verdachte, welke geldsbedragen verdachte in zijne hoedanigheid van Directeur dier fabriek achtereenvolgens te haren behoefte had ontvangen, om die in het bedrijf dier fabriek te gebruiken en in het algemeen ten behoeve dier fabriek onder zijn beheer had en bovendien verschillende geldsbedragen tot een totaal van f 4886,17. althans een geldsbedrag, eveneens toebehoorende aan bovengenoemde Coöperatieve Vereeniging, althans aan een ander, dan verdachte, welke geldsbedragen door verschillende leden dier Coöperatieve Vereeniging voor door haar aan hen geleverde of nog te leveren kunstmeststoffen aan verdachte in zijn bovenbedoelde hoedanigheid te haren bate waren betaald, hebbende verdachte derhalve al de genoemde geldsbedragen uit hoofde van zijn persoonlijke dienstbetrekking, althans van zijn beroep, en anders dan door misdrijf, onder zich, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend.

Na voorlezing der dagvaarding, vraagt de president den verdachte o.a. hoe hij er toe kwam zich aan het hem ten laste gelegde misdrijf schuldig te maken. Verdachte vertelt dan, hoe hij te Meppel aan een vereeniging werkte met oorspronkelijk goede vooruitzichten. Hoe die vereeniging tenslotte liquideerde en hoe hij daarna op een heel klein salarisje tot directeur der fabriek te Hijken werd benoemd, nadat hij daar een paar weken tijdelijk werkzaam was geweest.

Hoe vervolgens allerlei moeilijkheden zich opstapelden: schuld op de pas ingerichte huishouding, ziekte der jonge vrouw, enz. en hoe tenslotte verdachte hoopte door het vooruitbrengen der fabriek, ook z'n eigen finantieele positie te kunnen verbeteren. Het opvoeren van het bedrijf is hem gelukt, doch van salarisverhooging is nimmer gekomen.

Wat noemt u een laag salaris, vraagt hem de president.

Toen ik drie weken tijdelijk te Hijken was werkzaam geweest, vertelt dan verdachte, moest er een directeur aan de fabriek worden benoemd. Er waren 68 sollicitanten, doch van hen, die

méer dan f 1300.— salaris vroegen werden de sollicitatiestukken opzij gelegd. Van de nu overblijvende sollicitanten liep het gevraagde salaris van f 1000—f 1300. Wilde ik, zoo vervolgt verdachte, voor de betrekking van directeur der zuivelfabriek in aanmerking komen, dan diende ik, zoo werd mij te verstaan gegeven, m'n gevraagd salaris dienovereenkomstig te wijzigen.

Aldus geschiedde en zoo werd ik op een salaris van f 1300.- aangesteld.

En kon u daar niet van leven ? Als u de tering naar de nering gezet had, zou dat toch wel mogelijk geweest zijn, aldus de president.

Als het gezin normaal geweest ware, antwoordt verdachte, dan zou men van f1300 wel hebben kunnen rondkomen. Maar het gezin was niet normaal. Reeds in 1918 en 1919 openbaarde zich de ziekte van mijn toen a.s. vrouw en in 1920 en 1921 werd het zeer ernstig met haar gesteld. Zoo zelfs, dat de dokter dagelijks over den vloer kwam.

— Maar de groote tekorten die er op de bedrijven zijn ontstaan, zijn toch niet alleen aan de ziekte van uw vrouw te wijten. U deed toch ook allerlei uitgaven die niet te pas kwamen, merkt de president op.

— Ja later, geeft verdachte toe.

— Toen u al in de modder zat dus ! En hebt u er nooit aan gedacht, dat het op de manier zooals u deed, verkeerd moest gaan?

— In 1925 heb ik nog getracht door geld te leenen de zaak in orde te brengen. Maar ik was bang dat ik de rente niet zou kunnen opbrengen en ik daardoor de heele affaire nog erger zou maken.

— En sedert dien hebt u er maar op los geleefd?

— Ja, inderdaad heb ik daarna uitgaven gedaan, die niet door den beugel konden.

Vervolgens wordt overgegaan tot het verhoor der getuigen.

Als eerste getuige (deskundige) wordt gehoord de heer F. de Muinck Jr.

— U, aldus de president, is destijds benoemd als deskundige in deze zaak en als zoodanig heeft u een onderzoek ingesteld en een breedvoerig rapport uitgebracht. Daarin is u tot de conclusie gekomen, dat de verdachte diverse betalingen heeft geboekt, die niet gebeurd zijn en is u tevens tot de ontdekking gekomen, dat betalingen van 1925, in 1927 nog eens als betalingen geboekt zijn en dat daartoe diverse kwitanties van 1925 door verdachte zijn vervalscht. Getuige: — Ik weet niet of verdachte die kwitanties heeft vervalscht; ik heb alleen geconstateerd dat ze vervalscht zijn.

De President: Ja juist! En een en ander heeft er toe geleid, dat er tekorten ontstonden als in de dagvaarding omschreven. Verdachte is met de cijfers accoord gegaan ?

— Ja!

Hier stelt dé verdediger den getuige-deskundige enkele vragen.

Ten eerste welke opinie deze getuige heeft over de controle op de boekhouding.

De President: Heeft u er eenig idee over ?

Getuige : — Jawel, mijnheer de president. De controle was onvoldoende. Het was een balanscontrôle die niets beteekende. De een stelt haar dieper in dan de ander, maar men kan er tenslotte geen verantwoordelijkheid voor aanvaarden. Zij werd eens per jaar uitgeoefend.

De President: Was het mogelijk, voor dien de kas kloppend te maken ?

Getuige: Dat Kan ! Het was een jaarcontrôle op de hoofdbboekhouding, waarbij ook de gewone boekhouding werd ingezien. En nu is het een feit, dat men met de oogen halfdicht, welal drie jaar lang kon zien, dat de boekhouding niet deugde.

De President: Oefende het bestuur die controle uit ?

Getuige : Neen, dat deed een ander. De Officier van Justitie: Dat deed de secretaris van den Zuivelbond.

De President: Hoe vond de contróle plaats?

Verdachte : Als de balans klaar was, gaf ik daarvan kennis aan den secretaris van den Drentschen Zuivelbond en die kwam dan de balans met de boeken en bijlagen vergelijken.

De President: Had een boekenonderzoek plaats ?

Verdachte: Ja, hij zag de hulpboeken in, maar een onderzoek naar den opbouw der hoofd-boekhouding vond niet plaats

De President: U had dus allen tijd er voor te zorgen, dat uw kasboek in orde was. Had er nooit controle op ongeregelde tijden plaats?

— Nooit!

Vervolgens vraagt de verdediger den getuigedeskundige, of in de rapporten, door den secretaris van den Zuivelbond verstrekkende conclusies zijn neergelegd en of in die rapporten wel voldoende was komen vast te staan, dat die conclusies onder bepaalde reserve moesten worden aangenomen.

De President: Hebt u die rapporten wel eens gezien ?

Getuige: Jawel, mijnheer de president, ze lagen bij de stukken.

De President: En de conclusies daarin neergelegd ; hoe denkt u daarover ?

Getuige: De contróle was onvolledig en dus was het onverantwoordelijk waar men niet alles had gezien, conclusies te trekken, als in dezen is geschied. Vast staat dat in de rapporten in den aanhef is vermeld b.v. „deze contróle is een balanscontróle”, e.d. Maar aan het eind van dit rapport wordt voorgesteld den directeur décharge te verleen voor zijn beheer onder dankzegging voor de keurige wijze waarop hij zijn boeken heeft bijgehouden. Een balanscontróle alleen is echter niet voldoende om een dergelijke verstrekkende conclusie te rechtvaardigen.

Ook in het rapport van April 1927 wordt nog voorgesteld den directeur décharge te verleen en wordt hem dank gebracht voor z'n keurig verzorgde boekhouding. Evenzoo in September 1927, ten aanden van de contróle op de balans van 1 Mei 1927. Reeds in de tweede helft van '24 en evenzoo in 1925, 1926 en 1927, zou men echter reeds door een eenvoudige inzage van de kasboeken, hebben kunnen constateeren, dat het met de boekhouding mis was en dat er hopeloos werd geschoven.

Op de balans van 1 Mei 1927 komt in April een opstapeling van onjuiste boekingen voor en die zijn niet gezien.

De President: Wanneer had men bij een normale boekhoudcontróle de fraude kunnen ontdekken?

Getuige: Van den aanvang af. Maar bij dit soort contróle, laat ik niet vroeg zeggen, toch zeker wel in de tweede helft van 1924. Toen demonstreerde het schuiven zich al heel duidelijk en in de volgende jaren is dat steeds meer geaccentueerd.

De President: Maar is de secretaris van den Zuivelbond dan deskundig?

Getuige: Dat vermag ik niet te beoordeelen. Doch als men een taak als in kwestie aanvaardt, dan had men de gemaakte fouten moeten zien.

Vervolgens wordt de getuige Popping gehoord. Deze getuige ontdekte in het begin van dit jaar, dat de zaak niet in orde was en gaf toen verdachte te kennen den volgenden dag een voorloopige balans te willen opmaken.

Toen de directeur der fabriek den volgenden avond op het afgesproken uur echter niet verscheen, leidde dat uitblijven tot het doen instellen van een onderzoek met het bekende gevolg.

De President: Was u van oordeel dat de gevoerde contróle op de boekhouding voldoende was ?

Getuige: Wij dachten van wel, maar later bleek van niet

De President: Wist u wat een balanscontróle was?

Getuige: Neen. Ik dacht dat wij daarmee gedekt waren.

De President: En de conclusie aan het slot van de aan u uitgebrachte rapporten was zoodanig, dat u niet anders veronderstellen kon of het beheer werd goed gevoerd. En derhalve werd den directeur dan ook telken jare weer decharge verleend ?

Getuige : Juist.

De President: Verdienende verdachte f 1300.— ?

Getuige: Aanvankelijk ! Later heeft hij op voorstel van mij f 1500.— gekregen, benevens vrij wonen, vrij licht en twee liter melk per dag.

De Officier van Justitie vraagt dezen getuige, of de liquidatie van het bedrijf thans een gevolg geweest is van de handelingen van den directeur, waarop de getuige antwoordt, dat die liquidatie niet direct verband met de malversaties houdt. Maar wanneer die niet gepleegd waren, dan zou het bedrijf ook nog niet opgeheven zijn. Velen wilden de fabriek nu zelfs nog niet missen.

— Hebben de aandeelhouders belangrijk schade geleden, vraagt de Officier van Justitie.

Getuige : Ja: we hebben allemaal de rekening thuis gekregen en kunnen nu betalen!

— Komen er daardoor ook in moeilijkheden ?

Getuige : Zeer zeker.

Verdachte legt er vervolgens den nadruk op dat onder zijn leiding de fabriek flink vooruit gegaan is en dat de boeren algemeen tevreden waren over de uitbetaling en een steeds lager wordend onkostencijfer.

De President: Maar dat heeft met uw strafzaak niet te maken. De fabriek zou nog meer zijn vooruitgegaan, wanneer u zich geen geld uit de kas had toegeëigend.

Verachte: Dat weet ik niet. Er zou dan alleen meer kasgeld zijn geweest.

Aan dezen getuige vraagt de verdediger, of er wel eens salarisverhooging voor den directeur in uitlicht is gesteld.

— Daarom heeft Bakker nooit gevraagd, antwoordt getuige en het is ook nooit in het vooruitzicht gesteld.

De President! Heeft verdachte nooit om salarisverhooging gevraagd ?

— Neen.

— Dus u had den indruk, dat hij er voldoende aan had?

— Ja !

— Hebben de boeren zelf wel eens geld uit de kas geleend: b.v. de stierenvereeniging, vraagt de verdediger.

Getuige: Dat is wel eens voorgekomen, maar dan werd het geld den volgenden dag weer teruggebracht

Verdediger: Is ook de koopsom van den stier uit de fabriekskas betaald ?

Getuige : Ja. Maar het geld is direct weer van de boerenleenbank gehaald en in de kas gestort.

Daarna is het woord aan den Officier van Justitie voor liet uitspreken van zijn **requisitoir**.

ZE.A. Is van oordeel dat deze zaak een beetje ander aspect heeft gekregen, doordat de verdachte op grond van het advies van den geneesheer, niet van zijn vrijheid beroofd is, ofschoon hiervoor met het oog op de schandelijke daden die hij pleegde, alleszins aanleiding was.

Het wettig en overtuigend bewijs acht Z.E.A. geleverd, doordat verdachte de juistheid van de in het uitnemende rapport van den getuige-deskundige genoemde cijfers erkend heeft. Het motief dat het salaris te klein was, wil de Officier niet laten gelden voor het feit, dat reeds dadelijk met de knoeierijen is begonnen. Wanneer er financiële moeilijkheden waren, waarom dan niet een beroep gedaan op de familie, die nu ook al met een bedrag van f 10.000 tegemoet komt, of anders op het bestuur! Waarom die hulp niet ingeroepen en zich vergrepen aan het goed van anderen?

Ook het afschuiven der handelingen op de ziekte der vrouw van verdachte gaat niet op. Want immers in zes jaar tijd heeft de verdachte vijf motorrijwielen versleten, terwijl hij 3 motorpakken en een bontjas had en is hij met twee radiotoestellen bezig geweest. En door al dat geknoei zijn er heel wat eenvoudige boeren gedupeerd, ja zelfs in moeilijkheden geraak

Verdachte, aldus vervolgt Z.E.A., die ter zitting niet komt in het boetekleed dat iemand als hem past, behoort tot degenen die de waardeering van het begrip eerlijkheid niet kennen en die bij hun daden gedreven worden door een zucht naar luxe. Aan de controle haperde een heele boel: Ja zelfs is mogelijk, dat verdachte, die met den secretaris van den Zuivelbond, zeer bevriend was, en met dezen wel eens vriendschappelijk zal hebben gesproken, in de oogen van dezen niet fraudeeren kon.

Maar ondanks dat alles, ligt het feit er als in de dagvaarding omschreven. De Officier betitelde verdachte als een virtuoos vervalscher en eischte tenslotte tegen hem een gevangenisstraf van één jaar en zes maanden.⁸⁷

De Verdediger,

Mr. T. Linthorst Homan, was het met den Officier eens, dat het wettig en overtuigend bewijs was geleverd. Mr. Homan wees er op dat verdachte met getuige-deskundige een dag lang diens rapport heeft bestudeerd en de juistheid der daarin genoemde cijfers heeft toegegeven. Ook ik, aldus pleiter, heb met getuige-deskundige een onderhoud gehad hoewel diens zakelijk en duidelijk rapport geen nadere uiteenzetting meer eischte. En uitdrukkelijk heb ik daarop verdachte gevraagd, of hij met het rapport van den getuige-deskundige accoord kon gaan, waarop hij bevestigend antwoordde.

Ook wees pleiter er op, dat juist het telken jare decharge verleen, den verdachte in zijn handelingen kan hebben gestaafd. Decharge verleen is erkenen dat het gebeurde over het verlopen jaar goed is geweest, wat achteraf juist niet het geval bleek te zijn.

Pleiter was van oordeel dat verdachte ongelooflijk onhandig geknoeid heeft. En hij was het niet eens met den Officier dat verdachte een virtuoos vervalscher is. Hij heeft de kwitanties b.v. hoogst onhandig vervalscht en, zooals ook getuige deskundige verklaarde, was de knoeierij al wel drie jaar lang reeds met één oogopslag zichtbaar geweest. En nimmer mag ook worden aangenomen, dat verdachte naar Hijken is gegaan met de vooropgezette bedoeling daar nu eens een goeden slag te slaan.

Uitvoerig stond pleiter stil bij de wijze, waarop verdachte eerst in Meppel, en later te Hijken getracht heeft, zich op te werken en de fabriek, aan het hoofd waarvan hij stond, vooruit te brengen, wat hem ook inderdaad gelukt is.

Uitvoerig schetste pleiter vervolgens de zich in het gezin ontwikkelende toestanden, die, met de persoonlijke schulden, er tenslotte toe leidden, dat gelden uit de kas der fabriek werden genomen, teneind daarmee te betalen wat aan particulieren voor privé aangelegenheden betaald moest worden.

⁸⁷ Uitspraak 25 mei was 9 mnd. (ZHN.)

Nooit heeft verdachte echter ronde bedragen uit de kas genomen; alleen heeft hij daaruit genomen wat hij voor zijn levensonderhoud nodig had. En later, toen hij reeds in de modder zat, zijn daarbij gekomen de uitgaven voor motoren, radio-toestellen e.d. Dit echter was het eenige, aldus pleiter, dat den verdachte bij allerlei desillusies nog eenige vertroosting bracht.

Bovendien, niet alleen voor persoonlijke aangelegenheden, ook voor zaken de fabriek betreffende, heeft verdachte betalingen gedaan en niet geboekt. Zoo is er o.a. f 800 op een Karn afbetaald en is f 100 boete betaald voor boter met een te hoog vochtgehalte en is, tegen inruiling van een oude machine der fabriek, een nieuwe schrijfmachine door verwachte voor privé en fabrieksgebruik aangeschaft.

Inderdaad moet verdachte voor al deze handelingen worden gestraft, aldus pleiter. Echter niet, omdat hij er mee doorging, maar omdat hij er mee begon. Hij had er mee moeten ophouden, doch wie heeft den zedelijken moed, als hij in het middelpunt der belangstelling staat van een heele streek, op een gegeven oogenblik te zeggen: ik heb wel eens geld gestolen. Hij had naar z'n familie moeten gaan, aldus de Officier, vervolgt pleiter.

Ja, inderdaad offert die thans alles voor verdachte op, maar deze had den moed niet, te bekenen dat hij zich had misgrepen.

Indien de controle echter scherper ware geweest, zou alles anders zijn geloopt. En daarom, aldus pleiter, zou het goed zijn, als degeen die de controle uitoefende, zich de op te leggen straf aan verdachte ook aantrok. Want wat is het voor een controle die niet allerlei vergrijpen onder de aandacht der betrokkenen brengt. Dat is geen controle. Je zit in de modder; je hebt je aan een andermans goed vergrepen en ondanks dat, word je nog bedankt voor je keurig beheer. Beken onder dergelijke omstandigheden maar eens, dat het niet waar is wat men van je zegt, maar dat je gestolen hebt!

In 1925 reeds was al te zien geweest, wat er gebeurde. Met een half dicht oog waren toen de knoeierijen al te constateeren, zeide de deskundige. Toch werd de betrokkene voor z'n beheer bedankt.

In '25, '26 en '27 ging hij met z'n wandaden door en toch nog steeds weer werd hem decharge verleend en kreeg hij een pluim voor het door hem gevoerde beheer.

Verdachte zelve echter wist beter. En dat mede, leidde er toe, dat hij motorfietsen aanschafte. Zelfs heeft hij een race-motor gehad. En hoe harder hij reed, hoe minder bij aan zijn wandaden herinnerd werd.

Thans zal hij voor z'n daden moeten worden gestraft. Met groote klem drong pleiter erop aan, dat zijn cliënt geen straf zou worden opgelegd die hem nekte, weshalve hij eer voorwaardelijke veroordeeling (met als dat mogelijk was, onder toezicht stelling) en hoogsten proeftijd (4 jaar) vroeg. Na re- en dupliek werd de uitspraak behaald tot over 14 dagen.

NvhN 1928-05-19

Ingezonden.

Verduistering aan de zuivelfabriek te Hijken.

(Secretaris DBvCZ J. P. Buning)

Naar aanleiding van het verslag inzake de openbare terechtzetting van den heer B. wegens verduistering aan de Zuivelfabriek te Hijken en opgenomen in uw blad van Vrijdag 11 Mei, zult u mij zeer verplichten, indien u het volgende in uw blad zoudt willen opnemen, waarvoor ik u gaarne bij voorbaat mijn dank betuig.

In 1917 besloot de Algemeene Vergadering van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe, tegen het advies van het Bondsbestuur in, naast volledige contróle (tenminste 4 keer per jaar) ook jaarcontróles (1 keer per jaar, dus geen volledige contróles) te moeten toelaten. In 1919 trad ik in functie en op grond van v.g. besluit en het Bondsbestuursbesluit van 17 November 1920 werd mij opgedragen contróles aan de fabrieken te verrichten en dienden verzoeken van fabrieken, jaarcontróles uit te voeren, te worden ingewilligd, niettegenstaande in de Algemeene Vergadering van den Bond in Augustus 1920 den leden nogmaals voldoende duidelijk was medegedeeld, dat jaarcontróles geen afdoende contróles zijn.

Bij schrijven van 16 Januari 1924 werd den Bond namens de Zuivelfabriek te Hijken het volgende medegedeeld:

Hijken, 16 Januari 1924.

Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe Oranjestraat 41, Assen.

Mijnheer, „Het Bestuur van onze vereeniging verzoekt mij u mede te deelen, dat het zeer op prijs zou worden gesteld, indien u spoedig zou willen komen voor het afwerken van de contróle op de boekhouding, over het jaar 1923”.

„Wat de contróle over 1924 betreft, moet ik u het besluit van het bestuur mededeelen, dat zij, voorloopig als proef over het eerste halfjaar, er prijs op stelt deze contróle, gezien de wijze waarop dit in (wordt de naam der fabriek genoemd) gebeurt, zelf ter hand te nemen en is hiervoor een regeling getroffen. Het bestuur meent hierdoor beter bekend te worden met den gang van zaken in het bedrijf en ziet er diensgevolge vanaf aan een nieuwe regeling mede te werken. Ik leg er nog eens den nadruk op, dat deze regeling een voorloopig karakter heeft en mocht het bestuur de werkzaamheden aan de contróle verbonden te bezwarend vinden zij niet ongenegen is aan een eventueele nieuwe regeling mede te werken.”

Hoogachtend,

Coöp. Zuivelfabriek en Korenmalerij Hijken,
De Directeur, (w.g.) J. Bakker.

Bedenkt men, dat de fabriek, die in het schrijven werd genoemd, noch Bondscontróle, noch accountantscontrole had, maar het Bestuur dier vereeniging zelf de geheele contróle uitoefende, dan zal duidelijk zijn, wat het bestuur te Hijken zich voorstelde met de contróle, welke het zelf wenschte uit te voeren, en bepaalde ik mij op hun verzoek uitsluitend tot de balanscontróle, waaruit volgt, dat de geheele verdere contróle voor rekening van het Bestuur kwam.

In mijn eerste rapport, uitgebracht over de veel beperkter contróle, omschreef ik dit als volgt:

„Waar de contróle thans uitsluitend een jaarcontróle is en dan nog wel een balanscontróle, is de aansprakelijkheid voor mijn contróle ook niet meer van dien omvang als voorheen, en gaat thans dan ook niet verder dan om na te gaan of de balans en exploitatierekening normaal uit de boeken te voorschijn komen en voor zoover mogelijk, om na te gaan of de cijfers overeenkomstig de werkelijkheid zijn!”

Telkenmale wees ik er op, dat mijn contróle uitsluitend een balanscontróle was.

Nimmer (uitgezonderd de opgave voor deelname aan de afd. bedrijfsstatistiek) is door het Bestuur medegedeeld van mij een andere contróle te wenschen.

Inderdaad waren de proefbalans, saldibalans en balans met bijlagen keurig bijgehouden en mijnerzijds behoefde ik geen bezwaar te maken om op dat gedeelte, dat ik contróleerde, voor te stellen décharge te verleen, terwijl ik in mijn rapporten het bestuur herhaaldelijk aangespoord heb regelmatige contróle toe te passen.

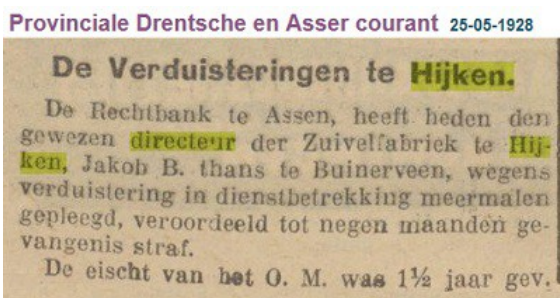
Voor dat gedeelte der boekhouding (o.a. kasboek, kas kwitantien) dat het bestuur der fabriek tot zich getrokken had om zelf te willen contróleeren en waarin de fraudes werden gepleegd, draag ik geen verantwoordelijkheid.

Men doet mij onrecht aan, door, zonder nadere informatie, aan mijn contróle en rapporten een andere waarde toe te kennen, dan daaraan gehecht moet worden.

De Secretaris van den Drentschen Zuivelbond
J. P. Werumeus Buning.

PDAC 1928-05-25

Uitspraak Rechter in zake verduistering 9 maanden gevangenis

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1928-07-17

INGEZONDEN: Verduistering te Hijken.

Mijnheer de Redacteur

Naar aanleiding van het ingezonden stuk in Uw blad van den heer Buning, Secretaris van den Drentschen Zuivelbond te Assen, omtrent de verduistering te Hijken, hebben wij ons tot nu toe stil gehouden. Nu echter de boeken door de Rechtbank zijn vrijgegeven en door anderen in deze zaak nog wordt gerakeld, meenen wij ons omtrent deze zaak eenigszins te moeten verweren, daar door den heer Buning alle schuld op het bestuur wordt gesmeten.

Door den heer Buning wordt beweerd, dat het bestuur het kasboek tot zich had getrokken en hij daar niets mee had te maken. Waarom, vragen wij werd aan den voet van bijna elke bladzijde in het kasboek door den heer Buning met de voorletters van zijn naam geteekend ? Hieruit volgt toch niet, dat hij met het kasboek niets had te maken; hij heeft het toch wel ingezien. Verder wordt door den heer Buning gezegd, dat aan zijn rapporten geen andere waarde moest worden toegekend, dan daaraan gehecht moest worden. Maar als die rapporten steeds eindigden met een fraai slot, zoo als b.v.: „Ik stel u voor om de balans en resultaten-rekeningen onveranderd goed te keuren en bestuur en directeur -decharge te verleenen voor het gevoerde beheer onder dankzegging voor de keurige wijze waarop wederom de administratie werd gevoerd”, dan heeft ons bestuur hieraan die waarde gehecht, dat de zaak volkomen in orde was.

Wij meenen dus, dat het niet aangaat dat de heer Buning alle schuld op het bestuur schuift om zich zelf schoon te maken.

U, Mijnheer de Redacteur, dankende voor de verleende plaatsruimte, teekent
Hoogachtend:

Het Dagelijks bestuur der voormalige
Stoomzuivelfabriek en Korenmalerij te Hijken:
R, POPPING, Voorz.
A. STADMAN, Secr.
E. SCHEPER, Vice Voorz.

Tijdelijke plaatsing

Nieuwe Veendammer Courant 1894-02-20

Proeven met handcentrifuge Limburgsch systeem in Rolde

BUINEN, 16 Febr. Zoowel de pogingen van do h.h. Jacobs om te Borger eene boterfabriek op te richten, als de belangstelling door de lezing van den heer Claterbos opgewekt, doen hier eene beweging ten gunste van boterfabricatie ontstaan, waarvan iets te verwachten is. Sommige ingezetenen zijn de meening toegedaan, dat er eene cot'peratieve fabriek moet komen en moeten voorloopige toezeggingen van het nemenvan aandeelen hebben gedaan. Anderen willen nadere informatiën inwinnen omtrent do in Limburg in gebruik zijnde handcentrifuges. Voor hen, die daarin de beste oplossing zien, is een bezoek aan de schuur te Rolde tegenover het logement Ottens aan ta bevelen, -wjl daar thans zoodanige handcentrifuge te zien is, waarvan de kosten van aankoop f 260 zijn. Deze centrifuge zal a.s. Donderdag door den heer van Weydom Claterbos met nog twee centrifuges van andere constructie in werking worden gesteld. Er zal dan 300 liter melk van de boterfabriek te Zuidlaren komen, waarvan in de Limburgsche centrifuge, in eene van Boeke en Huidekoper en in eene uit Zeeland afkomstig ieder 100 liter melk van de room zal worden gescheiden. Die proefneming is, vooral voor voorstanders van centrifuges zonder stoomvermogen, zeker de belangrijkste van al wat er op dit gebied alhier gesproken en gedaan is.

Bijlage-4

Drentsche en Asser Courant 1909-08-25

Uitvoerig verslag vergadering FNZ gehouden in Assen

ASSEN – In de stille deftigheid van de schouwburgzaal van het Concerthuis houdt hedenmiddag de Alg. Nederl. Zuivelbond, de FNZ. hare tweede jaarlijksche vergadering. Vele belangstellenden zijn aanwezig.

De voorzitter der afdeeling Drenthe, de heer G. F. Crone spreekt de volgende welkomsrede uit:

Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! 't Is mij een groot genoegen, namens den *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe*, U allen het hartelijk welkom toe te roepen, te dezer plaatse, en den wensch uit te spreken, dat de Zomervergadering van den *Algemeen Nederlandschen Zuivelbond* te Assen, evenveel voldoening mag geven, als die, welke de FNZ. achtereenvolgens in verschillende steden van ons Vaderland heeft gehouden, en zulks te meer, omdat de Drentsche Bond door centrale aankoop en gewenschte boterkeuring steeds de eerste was in de Federatie, en nu de laatste is, om haar als gast te ontvangen.

Mijne Heeren! Ofschoon velen Uwer door ambt en positie onze provincie en ook dan Algemeen Nederlandschen Zuivelbond, in meerdere of mindere mate, wel kennen, gevoelen wij ons toch gedrongen, zoowel Drenthe, als den FNZ., in groote trekken, aan U voor te stellen, om daardoor elkander beter te leeren kennen, — den broederband te versterken en de zuivelbelangen van Nederland in 't algemeen en die van Drenthe in het bijzonder, te bevorderen en de wenschelijkheid, — neen, de noodzakelijkheid uit te spreken, dat alle veehouders zuivelcoöperaties en autoriteiten in Nederland naar plicht en geweten, met al de kracht, hun gegeven, daartoe medewerken.

Mijne Heeren! Als we, daarvoor het oude Landschap Drenthe op 24 Augustus 1609 in vogelvlucht aanschouwen, zien we: onverdeelde gronden, geene kanalen of bevaarbare rivieren, maar wel holle land- en natte moeraswegen, hier en daar een dorpje, in 't bosch verscholen, door wat bouwland omgeven, ongerepte groenlanden bezet met hei en struiken, langs de stroomen huizen van hout, leem en stroo opgetrokken, verlicht door een walmend olielampje, 25000 eenvoudige menschen, die geene andere behoefte kennen, dan kleeding van eigen hout, vlas en wol, 25000 eenvoudige menschen, die huur en pacht, kerkelijke en plaatselijke belasting in natura, met rogge en boekweit betalen.

Mijne Heeren! Als wij het panorama van Drenthe op 24 Augustus 1909, dus 300 jaren later, beschouwen, zien we: verdeelde gronden, groote ontginningen, welige groen- en bouwlanden, een net van kanalen, straat-, spoor- en tramwegen, telegraaf- en telefoonlijnen, bloeiende steden, fraaie dorpen en welvarende veenkoloniën, groote kerken en ruime scholen, prachtige boerderijen, nette winkels en een groot aantal zuivelfabrieken verlicht door petroleum, gas en elektriciteit, zien we 150.000 menschen, die behoefte hebben, door hoofd en hand, met eigen of geleend kapitaal, vooruit te komen, zien we Drenthe, groot 260000 hectaren, met nog 130.000 hectaren heide, dat is 50 pct. van de oppervlakte, 25 pct. groen-, 20 pct. bouwland en 5 pct. ingenomen door water en wegen, en 10.000 gemengde bedrijven, in handen van 6000 boeren met eigen, 4000 met gehuurde plaatsen.

En nu, Mijne Heeren! hebben wij de eer, den *Algemeen Nederlandschen Zuivelbond*, den *Federatieven Nederlandschen Zuivelbond* of kortweg FNZ. aan U voor te stellen. De FNZ. is een sterk lichaam door aansluiting van alle provinciale zuivelbonden in Nederland, met 500 fabrieken, een groot lichaam door relatie met regeering en deskundigen in binnen- en buitenland, en een machtig lichaam, door de erkenning als autoriteit in zuivelzaken, zoowel in ons land, als in den vreemde.

De FNZ. vermeerderd de inkomsten voor de fabrieken door beperking der knoeierij in den boterhandel, vermindert de uitgaven door groot-aankoop van gecontroleerde hulpstoffen, versterkt de inwendige kracht door deskundig toezicht op personeel, kas en boeken, en verhoogt den glans van onze boter naar buiten, door controle van stal tot export, te bevorderen.

Mijne Heeren! Waar nu de FNZ. met zooveel kracht de inkomsten vermeerderd, de uitgaven vermindert, de inwendige kracht versterkt en de uitwendige glans verhoogt, in 't belang van do aangesloten fabrieken, waar de FNZ. medewerkt, om den uitvoer van onze boter naar den vreemde met eenige miljoenen kilogrammen per jaar, te vermeerderen, en met lof kan spreken van de vele schitterende bekroningen, die op de Internationale wereldtentoonstelling te Boedapest, onze boterfabrieken zijn ten deel gevallen, en in goud, zilver on brons, zoowel in eermetaal, als gangbare munt, naar de Nederlanden vloeien, daar gevoelen wij ons gedrongen, van deze plaats, den wensch uit te spreken, dat de FNZ. voortdurend in aanzien en macht moge toenemen, zoowel door meerdere ontwikkeling van eigen kracht, als door toetreding van veehouders en coöperatieve zuivelfabrieken, welke zich tot dusverre niet geroepen gevoelden, zich aan te sluiten, om ook mede te werken, dat onze boter, de Nederlandsche boter, de beste der wereld worde!

En dat kan, Mijne Heeren, dat kan, als wij het voorbeeld van Denemarken volgen, van Denemarken, een land, dat maar weinig grooter is dan Nederland, doch met maar half zooveel inwoners, en geen 500 aangesloten fabrieken heeft, zooals wij, doch 900.

Mijne Heeren, 900 fabrieken, die in boterkeuring en controle, naar voorschrift, ééne lijn trekken, eene lijn Mijne Heeren, om onze boter, de Ned. boter, te overvleugelen. Om die schade en schande te voorkomen en de nationale eer en maatschappelijke welvaart van Nederland te bevorderen, moeten alle veehouders, coöperatieve zuivelfabrieken en autoriteiten naar plicht en geweten, met al de kracht hun gegeven, samenwerken, met energie samenwerken,— en ons is de overwinning!

De Nederlandsche boter de eerste der wereld! door „*Eendracht maakt macht*,” de veelvermogene spreuk onzer Vadersen.

Mijne Heeren! Waar de gouden, zilveren en bronzen medailles van Boedapest U toonen, dat het ware, goede en schoone, ook in dan zuivel kan zegevieren, daar zal die overtuiging U allen stemmen, om het weinige, wat wij in Assen en omstreken met een gul hart kunnen aanbieden, dat ook met volle aandacht en waardeering te genieten, en U dringen, om met ons den wensch uit te spreken, dat er in „'t Land van Hei en Struiken” steeds mannen, met een helder hoofd en warm hart, mogen zijn en blijven, die dermate den vooruitgang van ons gewest bevorderen, dat Drenthe eerlang, als eene zuivere parel moge schitteren aan de Kroon van onze geëerbiedigde Koningin, van Hare Majesteit Wilhelmina! Dank U, Mijnheer de Voorzitter.

Na de rede van den heer Crone sprak de heer Collot d'Escury, voorzitter van den Bond, een woord van welkom en dankte voor de hartelijke ontvangst. Hij achtte het een groot voorrecht zooveel autoriteiten en zuivelbereiders hier tegenwoordig te zien. In 't bijzonder richtte hij het woord tot den secretaris der Koninklijke Landbouwvereniging en den voorzitter van den

Bond van particuliere zuivelbereiders, de Bond heeft met hen samen belangen, hoewel er strijd bestaat. Dat een vertegenwoordiger hier is moet worden gewaardeerd.

Met tevredenheid kan worden gewezen op het gebeurde sedert de bijeenkomst te 's Hertogen bosch. De verschillende instellingen verkeeren over 't algemeen in bloeienden toestand. Een uitzondering maakt de Noord-Brabantsche Zuivelbond, die een tijd van spanning en strijd beleeft. Te hopen is, dat er een krachtige bond uit geboren wordt; de verschillende bonden zijn krachtig en bloeiend. De aangesloten fabrieken hadden een gunstig jaar, in hoofdzaak door de goede prijzen der zuivelproducten.

Wat de verbetering van de kwaliteit betreft, bracht spr. hulde aan de bestuurders der fabrieken en de mannen der wetenschap voor al wat er gedaan is in dezen. Ook de verschillende keuringen en de instelling van het kwaliteitsmerk hebben er toe medegewerkt.

Door de hulp der Regeering kreeg onze boter een goeden naam in het buitenland. Er werden goede maatregelen genomen. De coöperatieve vorm van den bond heeft veel voor, daar niet alleen de fabrieken, maar ook de leveranciers belang hebben bij een goed product.

In 't algemeen verstaat het personeel der fabrieken de zaken uitstekend. Daartoe werken mede de examens, die een goed succes hadden en waaraan hoe langer hoe meer wordt deelgenomen. Spreker wees voor de zooveelste maal op het ontbreken van zekerheid voor het personeel ten aanzien van den ouden dag. Nogmaals verzoekt hij daarvoor propaganda te maken. Ten slotte werden waardeerende woorden gesproken aan het adres van de heeren Cuperus, gewezen ondervoorzitter, Postuma, gewezen secretaris en Reitsma, nieuw opgetreden secretaris.

Medegedeeld wordt o.m.:

a. dat bericht van verhindering werd gezonden door:

1. Z. K. H. den Prins der Nederlanden, voorzitter van de Koninklijke Nederlandsche Landbouwwereeniging;
2. den directeur-generaal van den landbouw;
3. de inspecteurs van den landbouw en van het landbouwonderwijs;
4. den directeur der Rijkszuivelschool;
5. den rijkslandbouwleeraar voor Drenthe;
6. de heeren baron v. d. Feltz, mr. Pelinck en mr. Treub, leden van de Staten-Generaal;
7. den heer Boelken, lid van Ged. Staten van Drenthe, en mr. Sandberg, griffier van dit college;
8. den secretaris van het Nederlandsch Landbouwcomité;
9. den voorzitter van de Vereeniging van Zuivelfabrikanten in Nederland;

b. dat het secretariaat van den heer Posthuma door den heer Reitsma is overgenomen;

c. een kort verslag van de commissie voor het afnemen van examens voor melkcontroleur, assistent enz.;

d. de raad van beheer voor het kwaliteitskost heeft de voorbereidende werkzaamheden aangevangen. Waar de uitgifte van dit attest gebaseerd zal zijn op de uitslagen van de boterkeuringen, zooals die door de verschillende bonden gehouden worden, is het gewenscht, dat er zoo veel mogelijk overeenstemming is in de wijze van keuringen en de opvatting der jury. Daarvoor zal hopelijk spoedig eene contrale keuring van eene collectie boter van verschillende oorsprong en kwaliteit gehouden worden;

e. de voorzitter van den FNZ. doet pogingen tot reorganisatie van den Noord-Brabantschen Zuivelbond;

f. de verschillende te Budapest behaalde prijzen.

Onder de mededeelingen kwam ter vergadering de Minister van landbouw, de heer Talma, vergezeld van den Commissaris der Koningin en den Burgemeester, die door den voorzitter welkom werden geheeten. Zich tot den minister richtende, zeide hij, dat de bond het bezoek van den Minister ten zeerste op prijs stelt en het een groot voorrecht acht. Hij bracht dank voor al wat deze en vorige regeeringen in 't belang der zuivelbereiding gedaan hebben.

Daardoor is in het algemeen het aanzien onzer boter verhoogd. Ook voor de verschillende wetten ter voorkoming van knoeierij en de sanitaire maatregelen in 't belang van een goede gezondheid van het vee.

Spr. bracht in dezen ook dank aan de Kamerleden, van wie de heeren Roessingh en Smeenge aanwezig waren, en sprak nog een hartelijk woord tot den Commissaris der Koningin en den Burgemeester. Hij hoopte, dat allen een aangename indruk medenemen van den aangename geest, welke onder de zuivelbereiders heerscht.

Het woord was hierna aan den Minister, die dank bracht voor de vriendelijke woorden, tot hem gesproken. Er is terecht gewezen op den arbeid der Regeering in de laatste jaren ter verheffing der zuivelproductie. Spreker kan den dank daarvoor met volle vrijmoedigheid aannemen, daar zijn arbeid slechts een klein onderdeel is geweest. Waardeering van deze zijde heeft de Regeering noodig. Wat de sanitaire maatregelen betreft, brengt de Minister hulde aan de heer Lovink, directeur-generaal van den landbouw. Dat het thans zoo gunstig staat met het mond- en klauwzeer, is naast God te danken aan den ijver, waarop hij de bestrijding van het kwaad ter hand heeft genomen. Hem hulde brengende, hoopt de Minister, dat hij van hier zal gaan met een steeds helderder en frisscher indruk van den door de Regeering zeer gewaardeerden arbeid dezer federatie.

De redevoeringen van den Minister en den voorzitter werden met toejuiching begroet.

Namens het bestuur leidt de secretaris hierna in:

De Kaaskwestie.

Na het besluit van een der aangesloten provinciale bonden en van het Dag. Bestuur om te trachten mede te werken tot eene bevredigende oplossing der kaaskwestie is samenwerking geacht en verkregen met de vereeniging van zuivelfabrikanten en is eene vergadering hierover gehouden. Maar tevens zal ingevolge van een besluit van het Dag. Bestuur de kwestie hier besproken worden. Het doel hiervan is de zaak voorloopig te bespreken en enkele hoofdlijnen aan te geven.

De zoo belangrijke kaaskwestie is ontstaan door de verplaatsing van de kaasbereiding van de boerderij naar de fabriek. In de fabriek werd de oorspronkelijke vorm dor magere Friesche kaas gewijzigd en met andere kaasoorten in overeenstemming gebracht, zoodat voor den leek geheel en voor den vakman gedeeltelijk het verschil in soort en kwaliteit niet is te onderscheiden.

De gevolgen daarvan bleven niet uit. Spr. haalt voorbeelden aan hoe in Engeland processen ontstonden omdat absoluut magere kaas werd verkocht voor uitstekende Goudsche kaas. De geheele basis waarop de kaasindustrie steunt deugt niet en alleen door een georganiseerd optreden kan verbetering worden gebracht.

Dan gaat spr. de pogingen na, die hiervoor in het werk zijn gesteld. In 1897 door den toenmaligen zuivelconsulent voor Noord-Holland, den heer Keestra: in 1903 door de Heil. Mpij. van Landbouw. De door deze Mpij. benoemde rapporteurs waren in hun rapport eens over de volgende punten.

1. Wettelijk zal verboden moeten worden:

a. het maken van margarinekaas;
b. kaas te maken in de bekende Goudsche en Edammer modellen, wanneer het vetgehalte in de droge stof blijft beneden een nader bij Koninklijk besluit vast te stellen minimum percentage (15 of 25 pct.).

2. De Nederlandsche kaas in de bekende Goudsche en Edammer modellen zal worden verdeeld in twee (eventueel drie) soorten:

a. vette kaas, bevattende een minimum vetgehalte in de droge stof van 40 pct.;
b. halfvette kaas, bevattende een minimum vetgehalte in de droge stof van 25 pct.; eventueel
c. magero kaas, bevattende een minimum vetgehalte in de droge stof van 1-5 pct.

3. De in de bekende Goudsche en Edammer modellen gemaakte Nederlandsche kazen zullen van een, bij den aanmaak aan te brengen, duidelijk ingedrukt stempel worden voorzien, onderling verschillend naar de soorten, waartoe ze behooren, terwijl bij het invoeren van drie soorten in de bekende modellen de minste soort ongemerkt zal blijven.

Maar niet eens was men het of de maatregelen wettelijk of naar particulier initiatief gecontroleerd zouden worden. En na eene vergadering der genoemde Mppjj. over deze kwestie werden de kaascontrôlestations voor Noord-en Zuid-Holland opgericht, ofschoon zij van weinig beteekenis zijn gebleven.

De samenwerking tusschen de kaasproducenten is niet blijven bestaan. Friesland durfde de kaasmakerij van magere Edam- en Goudakaas niet laten vervallen.

Willen wij de kwestie oplossen, dan moeten de volgende maatregelen genomen worden :

1e. Een classificatie van de kaas naar het vetgehalte der melk, waaruit zij bereid is.

2e. De kazen der verschillende klassen moeten door een geschikt merksysteem van elkander onderscheiden worden.

3e. Er moet een grens gesteld worden voor het laagste vetgehalte der kaasmelk, waaruit de kaas bereid wordt (1 pct.).

Resumeerende komt het bestuur tot deze conclusie, dat het noodzakelijk is maatregelen te nemen, waardoor

a. tegengegaan wordt het bereiden van kaas in Edammer en Goudavormen uit melk met een lager vetgehalte dan 1 %

b. Een classificatie der kaas wordt ingevoerd in verband met het vetgehalte der melk en

c. de volgende rubrieken onderscheiden worden.

1e. Kaas bereid uit volle melk.

2e. Kaas bereid uit gedeeltelijk ontroomde melk met een vetgehalte van 2.25—2.50 %.

3e. Kaas bereid uit gedeeltelijk ontroomde melk met een vetgehalte van 1.50—1.75%.

4e. Kaas bereid uit gedeeltelijk ontroomde melk met een vetgehalte van 1—1.25%.

Ten opzichte van de uitvoering dezer maatregelen meent het bestuur dat de steun onzer vereeniging op den duur onontbeerlijk zal zijn, maar dat wij het als direct belanghebbende zelf moeten beginnen om de zaak met kracht ter hand te nemen. Aan onze organisatie dus de taak om deze beginselen in toepassing te brengen.

De voorzitter wijst er na de uiteenzetting van den heer Reitsma op, dat de conclusiën zijn van de commissie, nog niet die van het geheele bestuur en den bond, daar nog niet alle details zijn onderzocht.

De heer Hijkema was er voor alleen het beste in het buitenland te garandeeren. Garantie voor de mindere soorten achtte hij verkeerd. Alleen voor kaas uit volle melk bereid wenschte hij deze. Bij classificatie van het vetgehalte is elke controle uitgesloten.

De heer Cuperus lichtte uitvoering in hoe de commissie er toe gekomen is bepaalde grenzen aan te geven.

Al kan er geen officieel merk worden gegeven, als men ziet, dat het ernst is, zullen wij wel door wettelijke maatregelen gesteund worden. Gelukkig is er samenwerking tusschen de coöperatieve en de particuliere zuivelbereiding.

De heer Sijssing uit Lollum wees er nog op, dat het de bedoeling is hun, die geen volvette kaas kunnen betalen, door het merk garantie te geven, dat zij vet krijgen, dat zij een goede en vertrouwbare kaassoort koopen.

De heer Reitsma gaf ten slotte toe, dat het heel moeilijk is, maar als men de zaak met kracht aanvat, zullen er een heele massa misstanden opgeruimd worden. Spreker was aanvankelijk bang, dat er een stem zou opgaan tegen de lijn, welke door de voorstellen der commissie loopt en dat men zou willen vasthouden aan den ouden eisch, het maken van kaas van lager vetgehalte niet te beperken. Het is hem echter zeer meegevallen.

De heer J. A. S. Krot te Enschede houdt nu eene lezing over:

De resultaten welke verkregen zijn met het voederen van karnemelk, ondermelk en wei, afkomstig van Zuivelfabrieken.

Alleen door de bij den FNZ. aangesloten fabrieken wordt jaarlijks reeds meer dan 700 miljoen K.G. melk verwerkt, waarvan de afvalproducten naar de boerderij teruggaan. De kwestie van de voederwaarde dier producten is dus van groot belang. De FNZ. heeft eens enquête ingesteld naar het gebruik daarvan en beschikt thans over de gegevens van 261 zuivelfabrieken uit het geheele land.

In Friesland, waar boter en kaas gemaakt wordt, gebruikt men als voeder voor kalvers en varkens hoofdzakelijk karnemelk en wei. Ondermelk weinig en dan liefst in gezuurden toestand. "Voederstoornissen komen voor wanneer melk of wei te koud worden toegediend of aan te jonge dieren. Tuberculose onder het rundvee komt nogal voor, slechts 6 van de 57 fabrieken pasteuriseeren de ondermelk. De karnemelk is steeds van gepasteuriseerden room. Statistiek van Luinjeberd, vrijwel van toepassing voor geheel Friesland. Karnemelk algemeen beschouwd als geschikt voer, wei door 90 pet. der leden, ondermelk door 60 pet.; 30 pet. vond het voederen van gezuurde melk het best. Voederstoornissen traden op: bij voeding van karnemelk bij niemand, van wei bij 10 pet. en van ondermelk bij 50 pet. Geplet lijnzaad werd door 40 pet. der leden gebruikt en 12 pet. constateerde toename van tuberculose. In Groningen gaat in hoofdzaak alle ondermelk terug naar de boerderij, en wel nadat ze aan de fabriek gezuurd en doorgekarnd is; % der fabrieken pasteuriseert, % niet. Een proef aan een der fabrieken met zoete ondermelk aan jonge kalveren voldeed ook goed; men meent echter, dat bij zoete ondermelk meer voederstoornissen optreden. Tuberculose komt weinig voor. In Drenthe wordt aan de stoomfabrieken bijna algemeen de ondermelk gepasteuriseerd en gedeeltelijk afgekoeld, gedeeltelijk heet teruggegeven. Voor de kalveren wordt ze zoet gebruikt, voor de varkens gezuurd. Waar men het pasteuriseeren later heeft ingevoerd, is tuberculose afgenomen. In Gelderland en Overijssel wordt aan 8 fabrieken niet, aan 26 wel gepasteuriseerd. Ondermelk bevat als veevoeder goed, wanneer men de noodige ervaring heeft gekregen in het gebruik. Afkoelen der ondermelk laat in den zomer bij gebrek aan voldoende water hier en daar te wenschen over, waardoor de melk niet overal lang genoeg zoet gehouden kan worden. Waar in 't geheel niet afgekoeld wordt, gaat dit beter. In N.-Brabant en Limburg dezelfde ervaring als in Drenthe: na invoering van het pasteuriseeren vermindering van tuberculose. Diarrhee onder de kalveren komt wel voor, doch wordt toegeschreven aan onoordeelkundig gebruik der ondermelk, en is volstrekt niet veelvuldiger dan bij niet-leden. Algemeen© in-

druk: hoogste waarde gehecht aan het oordeel van de van ouds bekende fokkers in Friesland en Groningen, die de voorkeur geven aan karnemelk of gezuurde ondermelk. Echter spreken enkele eminente Priesche fokkers met waardeering over de zoete ondermelk als veevoer. Hun uitspraak bevestigt de ervaring van vele veehouders in andere provincies, dat zoete ondermelk heel goed is voor kalvers, mits oordeelkundig gebruikt. Verder is men eenstemmig in de meening, dat nu eens zoet en dan weer zuur of halfzuur verderfelijk is. Eén van beiden: of zuur, of volkomen zoet. Dit laatste is alleen mogelijk bij koken of grondig pasteuriseeren der ondermelk d.i. verhitten op minstens 80—85° C. en teruggegeven bij die zelfde temperatuur of grondig afgekoeld, d.i. tot beneden 15° C. Kunnen deze voorwaarden niet vervuld worden, dan alles zuur volgens de Friesche en Groningsche methode en doorgearnd den volgenden dag teruggeven. Bezwaar tegen zuur teruggeven: verontreiniging der melkbussen en daardoor kans op minder goede boter. Controle op de melkbussen dus verscherpen. Oordeelkundig gebruik: 1o. het tekort aan vet aanvullen door toevoeging van volle melk, geplet lijnzaad, lijnmeel of havermeel, nadat de eerste 2—4 weken enkel zoete melk is gevoerd; 2e. de afvalproducten voor het voederen lauwwarm maken; 3e. van ondermelk niet te veel te gelijk, beter een keer per dag vaker en dan waf minder tegelijk. Pasteuriseeren of niet: bij zoet voeren altijd, het eenige mogelijke, bij zuur voeren niets er tegen, alles er voor. Het bezwaar van vermindering der voederwaarde is in de practijk gebleken niet steekhoudend te zijn. Proef van de Lonkeker melkinrichting, genomen op verzoek van de Regeering: gewichtstoename der kalveren in de 1e groep die rauwe melk kreeg, 730 gram per kalf per dag, van die in de 2e groep, die gepasteuriseerde melk kreeg, eveneens 730 gram per kalf per dag, in de 3e groep (gepast, melk met in het begin keukenzout) 748 gram per kalf per dag. Deze meerdere toename werd m. i. veroorzaakt door dat in die groep de kalveren bij 't begin der proef iets zwaarder waren dan in de 1e en 2e. Na afloop alle kalveren getuberculineerd, en toen van de rauwe melkgroep 50 pet. tuberculoseus, terwijl van de dieren die gepasteuriseerde hadden gehad, slechts 2 van de 35 verschijnselen van tuberculose vertoonden. Ongunstige invloed van het lijden aan tuberculose op den groei der dieren was buiten gesloten, daar de 50 pet., die tuberculoseus bleken te zijn, zelfs nog iets meer in gewicht waren toegenomen dan de 50 pet. gezonden. Uit de enquête van den F. N. Z. is eveneens gebleken, dat, waar men niet pasteuriseert, tuberculose onder de varkens vooral sterk optreedt. Door de practijk is bewezen, dat het pasteuriseeren in continueerend bedrijf, zooals dit aan de zuivelfabrieken gebeurt, voldoende is om zelfs de zoo resistente tuberkelbacillen ongevaarlijk te maken voor het vee. Pasteuriseeren van room en ondermelk is dus een gebiedende eisch. De wei wordt aan sommige fabrieken door een injecteur (met stoom) omhoog gevoerd en daardoor tevens verwarmd tot plm. 50°C. Over den uitslag is men goed tevreden, een groot deel der bacteriën wordt door dit pasteuriseeren bij lage temperatuur gedood, waaronder de meeste pathogene. Of echter ook de tuberkelbacillen onwerkzaam worden gemaakt dient nog nader onderzocht te worden. Een andere manier zou wezen het pasteuriseeren van de melk, die voor de kaasmakerij bestemd is, wat in Denemarken hoe langer hoe meer in zwang komt. 't Is mij niet bekend of ook in ons land reeds met goed gevolg kaas van gepasteuriseerde melk bereid is. Het centrifugeslib, ook een afvalproduct van de fabriekmatige zuivelbereiding, mag nergens anders terecht komen dan onder den stoomketel (verbranden, niet vervoederen). Conclusies: 1. Bij oordeelkundig gebruik is zoowel karnemelk als ondermelk een uitstekend voeder voor kalveren en varkens. 2. Ondermelk moet of zuiver zoet, of steeds gezuurd aan het vee worden toegediend, wil men geen last hebben van voederstoornissen. 3. Met het oog op de kwaliteit der boter verdient het de voorkeur, de ondermelk grondig te pasteuriseeren en onafgekoeld terug te zenden, of afgekoeld tot beneden 15° C. en dan in schoongemaakte bussen. 4. Pasteuriseeren van room, ondermelk en wei is beslist noodzakelijk met het oog op bestrijding der tuberculose en andere besmettelijke vee-

ziekten, terwijl de voederwaarde door die bewerking niet vermindert. 5. Het pasteuriseeren in continueerend bedrijf, zooals dit met de gebruikelijke apparaten in onze zuivelfabrieken geschiedt, is afdoende om de afvalproducten voor het vee onschadelijk te maken. 6. Door nadere prooven dient te worden uitgemaakt, of het pasteuriseeren der wei gedurende eenige uren op pl.m. 50° C. voldoende is om de tuberkelbacillen onwerkzaam te maken. (Vergadering duurt voort.)

Vervolg PDAC 1909-08-126

“We hebben verder weinig te melden” (Niet in systeem)

bijlage-5

Limburgsch Dagblad 1937-08-11

Eerste boterkeuring-zuivel-kwaliteits controle-bureau Uiteenzetting van de directeur-generaal Ir. A.L.H. Roebroek Openingsplechtigheid te Roermond

In het Koelhuis van den *Zuid-Nederlandschen Zuivelbond* te Roermond vond Dinsdag de officiële eerste boterkeuring plaats van het onlangs opgerichte Zuivelkwaliteits-controlebureau onder Rijkstoezicht te Amsterdam.

Bij verhindering van Zijne Excellentie den minister van Economische Zaken werd de openingsrede uitgesproken door Ir. A. L. H. Roebroek, Directeur-Generaal van den Landbouw te s-Gravenhage, die doel en werking van het Bureau uiteen zette.

Als datum van inwerkingtreding van het Z.K.B. is 1 Augustus 1937 vastgesteld. Met ingang van dezen datum wordt aan exporteurs van boter slechts dan restitutie verleend van de op de *Landbouwcrisiswet* 1933 steunende heffing van boter bij export, wanneer deze exporteurs ten genoegen van de Nederlandsche Zuivelcentrale kunnen aantonen, dat de boter bereid is door bij het Z.K.B. aangesloten bereiders. Het praktische gevolg van dezen maatregel is, dat boter, bereid na 31 Juli 1937, alleen geëxporteerd zal worden, indien zij afkomstig is van bedrijven, welke onder kwaliteitscontrole slaan vanwege het Z.K.B., en bij het bureau zijn aangesloten.

De heer Roebroek zeide, dat hij het als een bijzonder voorrecht beschouwde, den minister van Economische Zaken te mogen vervangen op het oogenblik, waarop de jongste der zuivelorganisaties, het Z.K.K., aan den arbeid gaat

Een belangrijk oogenblik — zoo vervolgde de Directeur-Generaal — omdat in het diepste wesen van dezen nieuwen arbeid besloten ligt de sterke wil van de georganiseerde Nederlandsche Zuivelindustrie, om in den wereldhandel uitsluitend te brengen een product, dat een kwaliteitsproduct genoemd kan worden. Onze Nederlandsche landbouw heeft nu eenmaal de taak een kwaliteitsproduct voort te brengen, wil hij zich staande houden.

Wij weten — aldus spr. — dat reeds meerdere zuivelexportlanden officiële keuringen instelden, zoodat de arbeid welke thans aangevangen wordt, feitelijk niets nieuws is in de wereld. Wij volgen slechts na, wat elders reeds met zooveel succes werd toegepast. Voor het goede begrip en ter vermindering van elk misverstand moge ik er met nadruk op wijzen, dat, al was er ook geen officiële keuring, toch de Nederlandsche zuivelindustrie volstrekt niet onwerkzaam is geweest op het gebied van keuringen, ten einde daardoor de kwaliteitsverbetering in de hand te werken.

Over het geheel genomen heeft onze Nederlandsche boter een goeden naam en neemt zij op grond van haar bijzondere eigenschappen, waarvan vooral zijn te noemen geur en smaak, een geheel eigen plaats in.

Is derhalve de arbeid die thans begonnen wordt, in zichzelf niet nieuw, nieuw is alleen, dat deze keuring practisch verplichtend is voor alle exportboter, wijl voortaan alleen ten aanzien van die boter de bekende restitutie der binnenlandsche heffing zal worden verleend.

Hoofdzak van den nieuwen arbeid is, dat als exportboter geweerd wordt die boter, die we als type van onze Nederlandsche boter niet kunnen erkennen.

Naast de wering van het minder goede product, zal ongetwijfeld deze keuring ook stimuleeren in de richting van een hoogere kwaliteit.

Bij de officieele exportkeuring kan de overheid niet uitgeschakeld worden, wijl zij de bevoegdheden moet verleen om tot een verplichte keuring te komen.

Voorloopig is het Z.K.B. nog verankerd in de *Landbouwcrisiswet*. Het ligt evenwel in de bedoeling, t.z.t. den wettelijken grondslag voor het Z.K.B. te vinden in de *landbouwwitvoerwet*, wanneer de noodige wijzigingen in deze zijn aangebracht. Is dit geschied, dan zal de Z.K.B. op dezelfde wijze functionneeren als verschillende organen welke reeds thans hun rechtskarakter ontleenen aan de *Landbouwwitvoerwet*.

Onze geheele botercontrole is opgebouwd op de directe samenwerking van de belanghebbenden zelf. Haar kracht ligt in deze vrijwillige samenwerking. Ik moge vertrouwen, dat t.z.t. ook een dergelijke samenwerking tot stand kome voor allen, die belang hebben bij den export van boter. De overheid bepale zich tot toezien en wake voor het algemeen belang.

Bij de voorbereiding werd aanvankelijk uitgegaan van het denkbeeld, dat het Z.K.B. zich uitsluitend diende te bepalen tot het houden van toezicht, het geven van leiding aan de bestaande keuringen, voor zoover deze konden worden erkend als voldoende aan bepaalde eischen.

De gekozen richting eischt van de leiders in hooge mate wijze bedachtzaamheid, het contact met de practijk blijve steeds voldoende behouden en er kome vooral geen bureaucratisch of autocratisch regime.

Na deze principieele beschouwingen deelde Ir. Roebroek het een en ander mede omtrent de boterkeuringen zelf.

Het land is verdeeld in zes keuringsdistricten.

In ieder district is een keuringsplaats gevestigd, n.l. te:

Leeuwarden, voor Friesland;

Assen, voor Groningen en Drenthe;

Zutphen, voor Gelderland en Overijssel;

Roermond, voor Limburg en Oost- Noord-Brabant;

Breda, voor West-Noord-Brabant en Zeeland;

Amsterdam, voor Noord- en Zuid-Holland en Utrecht.

Op een door den directeur van het Z.K.B. te bepalen productiedatum, wordt een aantal fabrieken door de ambtenaren van het Z.K.B. en t.z.t. wellicht ook door de controleurs van de botercontrolestations bezocht.

Voor zoover het aantal bezochte fabrieken niet toereikend is om het gewenschte aantal monsters ter keuring te krijgen, zal voor verdere aanvulling gebruik worden gemaakt o.a. van het telefonische oproepen tot inzending van monsters door de aangeslotenen.

De in het keuringsgebouw aangekomen monsters worden daar zoo spoedig mogelijk geplaatst in een koelcel, welke door middel van een koelinstallatie automatisch op een temperatuur van ongeveer 13 gr. C. gehouden wordt.

Na een bewaringstijd van een week, worden de monsters boter door (telkens twee) deskundige keurmeesters beoordeeld.

Deze keurmeesters beoordelen de boter geheel onafhankelijk van elkaar en zijn volkomen onbekend met de herkomst van de boter, zoodat een volledige neutraliteit bij de beoordeeling gewaarborgd is.

Boter welke in klasse 1 geplaatst is, is te beschouwen als te zijn van uitstekende, boter van de klasse lb van nog goede kwaliteit. Wordt de boter geplaatst in klasse 2, dan wordt ze daarmee verklaard te zijn van een voor uitvoer ongeschikte kwaliteit.

Fabrieken die regelmatig boter van uitstekende kwaliteit produceeren, zullen minder vaak voor bemonstering bezocht worden dan de andere fabrieken. De fabrieken welke boter van voor uitvoer ongeschikte kwaliteit bereiden, zullen zoolang eenmaal wekelijks bezocht worden, totdat de kwaliteit weer in orde is.

Voorloopig worden er aan de uitkomsten der keuringen nog geen consequenties verbonden.

Met het uitspreken van de hoop, dat deze keuringen in belangrijke mate zullen bijdragen tot het bevestigen van den goeden naam van het Nederlandsche zuivelproduct in den wereldhandel, verklaarde Ir. Roebroek tenslotte namens den minister van Economische Zaken den arbeid van het Z.K.B, voor begonnen.

De plechtigheid, welke een eenvoudig karakter droeg, werd o.m. bijgewoond door de heeren F. Keestra te Leeuwarden, directeur van het Z.K.B., Ir. W. A. van As, Ginneken, Ir. H. G. A. Leignes Bakhoven, 's-Gravenhage, J. J. J. Jurling Beek, P. R. Douwes, Ir. E. A. Geluk, G. H. Hihma, allen te 's-Gravenhage, P. Lettinga, Hilversum en Ir. B. C. van Dalen Walter, Leeuwarden.

De Zuid-Nederlandsche Zuivelbond was vertegenwoordigd door den heer J. C. van Beek en den heer G. Steegmans. Voorts waren aanwezig de heeren Th. Verheggen, voorzitter van den Nederlandschen Boeren- en Tuindersbond en van den L.L.T.B., L. Simons, directeur van het Zuid-Nederlandsche Koelhuis en G. J. van Poppel, namens de Centrale Commissie van de Botercontrolestations.

Na het uitspreken van de openingsrede werden door een tweetal rijkskeurmeesters de eerste kwaliteitsproeven genomen.

Bijlage-6

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1938-02-03

Over slechte resultaten boterkeuring in Berlijn.

LANDBOUW-KRONIEK

De ter gelegenheid van het Wereldzuivelcongres te Berlijn gehouden internationale boterkeuring houdt voor ons land een waarschuwing en een les in.

- Vele kleinere Landen blijken ons in kwaliteit der boter te zijn voorbijgestreefd, dank zij proefbedrijven, export-kwaliteitscontrole enz.
- Smaak en geur zijn belangrijke factoren.
- Exporttoeslag op boter is nu eindelijk verhoogd, maar bij verdere daling der commissienoteering moet men niet weer een maand daarmee wachten !

Men zal zich nog wel herinneren, dat in de maand December de secretaris van den Algemeenen Ned. Zuivelbond (F.N.Z.) in de achtereenvolgende vergaderingen van de acht regionale bonden van coöperatieve zuivelfabrieken een inleiding heeft gehouden over de kwaliteit van onze zuivelproducten, bezien in internationaal licht. Aangezien het om begrijpelijke redenen — de concurrent slaapt niet — ongewenscht was, om de daarin behandelde en voor Nederland ongunstigen uitslag van de ter gelegenheid van het Wereldzuivelcongres te Berlijn gehouden internationale boterkeuring aan de groote klok te hangen, werd die inleiding gehouden achter gesloten deuren, dus niet voor publicatie bestemd. Ook wij zullen ons daarom onthouden van het geven van cijfers, doch er mede volstaan te zeggen, dat de Nederlandsche boter slechts „met de hakken over de sloot” behoorde tot de bovenste helft der zeventien meedingende landen.

Ter vergoelijking heeft men wel aangevoerd, dat te Berlijn door de internationale jury een andere keuringsschaal werd aangelegd dan in Nederland gebruikelijk is en dat men er vooral meer den nadruk legde op geur en smaak. Dit achten wij echter geenszins een excuus voor den uitslag, die voor ons land — zooals de heer Geluk het noemde „een ontzuivering was”. Want wáár zal de „doodgewone” leek, de boterconsument op letten? Toch óók vooral op geur en smaak? !

Inderdaad moet het ontzuiverend werken, wanneer men op een gegeven oogenblik bemerkt, dat zelfs kleine Oostzeelanden de kwaliteit van onze boter, waarop wij ons zoo laten voorstaan en waarvan we gewoonlijk alléén willen toegeven, dat zij in vastheid wat ten achter staat bij de Deensche, in eens voorbij gestreefd zijn, blijkens een internationale uitspraak van deskundigen!

In 't algemeen hebben onze boeren en zuivelmenschen altijd een hoogen dunk van de kwaliteit onzer boter gehad, afgezien dan van de iets te geringe vastheid (belangrijke factor op de Engelsche markt), sedert de Boterwet en de daarop gebaseerde controle voor den uitvoer, een einde hebben gemaakt aan de beruchte knoeierijen, welke indertijd zooveel afbreuk hebben gedaan aan onze reputatie op de wereldmarkt. En nu komt de genoemde internationale keuring in eens bewijzen, dat er wat mis is met ons product. Gelukkig maar, dat de waardeeringscijfers ditmaal *niet* bekend zijn gemaakt in de vakpers der verschillende landen. Men moet verder in 't oog houden, dat het er *n i e t* op aan komt, hoe wij zélf over onze boter denken en welke eischen wij zélf daaraan stellen, doch hoe de buitenlandsche consument er over oordeelt.

Hetzelfde geldt voor de keuringsmaatstaven.

De wet en de daarop rustende botercontrole letten alléén op samenstelling en zuiverheid (vochtgehalte, bijmenging van minderwaardige vetten, e.d.), maar niet op de niet minder belangrijke smaak, noch geur en vastheid (consistentie).

Wél moet worden toegegeven, dat al spoedig na de Berlijnsche keuring maatregelen zijn voorbereid, om óók te komen tot een kwaliteitscontrole op te exporteeren boter. Daartoe is inmiddels reeds te Amsterdam een bureau opgericht onder leiding van den heer Keestra, welk bureau thans aan het „proefstoomen” is.

Oók de Zuivelbond heeft zich nu afgevraagd — vandaar trouwens ook de inleiding overal van den secretaris — of men in Nederland niet te veel getracht heeft, om er uit te halen wat er uit te halen was, daarbij echter uit het oog verliezende, dat men in het buitenland niet stilzat en meer aandacht schonk aan systematische kwaliteitsverbetering dan aan direct geldelijk gewin. Denemarken, Letland, Finland en Estland doen reeds lang aan kwaliteitscontrole op de exportboter, opgelegd van overheidswege en uitgevoerd door speciale vereenigingen (dezen kant gaat het nu bij ons op). In Denemarken begint de controle reeds bij de grondstof, dat is dus de industriemelk en..... daar werkt men nu ook in Nederland aan, dat wil zeggen men is aan het overwegen, op zijn hoogst aan het voorloopig voorbereiden.

Voor onze kaas is de Berlijnsche keuring niet zoo teleurstellend geweest en dat is maar een groot geluk, want bij dat artikel drijven wij letterlijk op onze reputatie en kwaliteit. Nog hebben we een voorsprong op andere landen, maar Berlijn heeft toch wél geleerd, dat deze voorsprong reeds kleiner begint te worden. Als we dus voortgaan op den weg, om de hoogste opbrengst in ponden uit de melk te halen, inplaats van er in de allereerste plaats naar te streven, het beste aan de markt te brengen, dan is het gevaar niet denkbeeldig, dat we straks óók op kaasgebied zullen worden overvleugeld of gelijkgesteld.

In Denemarken heeft men proefbedrijven gesticht; dat wij ook in dat opzicht in Nederland-zuiverland achterop zijn, is weinig minder dan beschamend, zonder hierdoor te kort te doen aan het Hoornsche proefstation (en veel te klein proeffabriek je).

Het moge ook heel aardig zijn, om in het binnenland de leuze te verspreiden : „Drink meer melk” en „Neerland's zuivel voedt U goed” (al gebeurt het op een manier en onder omstandigheden, die weinig resultaten afwerpt) maar oneindig veel nuttiger komt het ons voor, om die paar miljoen te gaan besteden voor kwaliteitsverbetering, stichting van proefbedrijven (men ga eens kijken in Hilleshög in Denemarken, waar een proeffabriek staat, die klinkt als een klok !) en voor propaganda onder de zuivelfabrieken om alles op alles te zetten, teneinde tot kwaliteitsverbetering te geraken, opdat we niet langer overvleugeld worden door landen, waarvan velen niet eens weten, waar zij precies liggen.

Dat er in ons eigen land veel boter (en kaas) wordt gemaakt, dat deze lekker, voedzaam en gezond is, dat weet een ieder, maar dat ze niet wordt geconsumeerd in een mate als men graag zou zien, is grootendeels een kwestie van koopkracht en uitgaven-verdeeling. Het behoeft niet te verwonderen, dat in Engeland, waar de boter vrijwel tegen wereldmarktprijs in den groothandel komt, vijfhonderd miljoen kilo hoofdzakelijk geïmporteerde boter wordt opgegeten in de laatste jaren met hun ongekend lage prijzen. Niet dat we de propaganda — mits oordeelkundig gevoerd — geheel verwerpen, hoewel het zeer moeilijk is, om in de voedingsgewoonten van een volk, vooral als het veel geld kost, verandering te brengen, maar véél belangrijker

vinden wij het toch, om eerst eens aandacht te gaan schenken aan de *kwaliteit*, nu zoo duidelijk en pijnlijk is gebleken, dat deze op achter is geraakt.

Andere- en armere landen dan wij blijken zich grootere offers te hebben getroost dan Nederland, om hun zuivelkwaliteit op peil te brengen en te houden. Zij hebben de kost voor de baat laten uitgaan en voor de toekomst gewerkt. Wij zijn op achter en zullen goed doen, dit niet te willen verbloemen voor ons zelf, maar integendeel ons uiterste best te doen, om dezen achterstand weer dubbel en dwars in te halen. Waar moet het heen, als men in Londen de voorkeur geeft aan Estlandsche boter boven de onze?

Het stemt tot geruststelling, dat men b.v. in Friesland reeds druk bezig is, om een algemeene kwaliteitscontrole voor industriemelk op te bouwen, als voorloopster van een in den maak zijnde wettelijke verplichting. En het *Zuivelkwaliteitsbureau* te Amsterdam is reeds voorlopig begonnen te werken. Er wordt dus al aangepakt en dat is in elk geval een verheugend teken.

In het feit, dat de Leeuwarder commissienoteering een maand geleden tot 81 en 8 cts. daalde, heeft de regeering toen geen aanleiding gevonden, om den exporttoeslag (practisch : de heffing) te verhoogen van 60 op 65 cents. En toch had dat op haar weg gelegen, want zij had in de eerste week van November toegezegd, dat met behulp van den toeslag gedurende den geheelen winter een binnenlandsche groothandelsprijs van f 1,45 zou worden gehandhaafd (met enkele centen er boven of beneden, omdat Leeuwarden nu eenmaal in centen noteert, terwijl de toeslag of heffing in volle stuivers wordt vastgesteld).

Een maand lang heeft die onbevredigende, in strijd met de toezegging zijnde toestand geduurd, klaarblijkelijk, omdat men in Den Haag niet had gerekend op zóó een diepen terugval van de boterprijzen (toen de toezegging werd gedaan, noteerde Leeuwarden f 1,13 en behoefde de toeslag *slechts dertig cents* te bedragen). Niet alleen, dat de Zuivelcentrale daardoor een stuiver in de zak hield voor elke kilo geëxporteerde boter, maar ook voor de overige zuivelproducten, dus kaas, condens en poeder, spaarde zij geld uit door den boter-exporttoeslag niet te verhoogen van 60 op 65 cents. Immers, de steun aan het melkvet in die producten is tegenwoordig rechtstreeks afhankelijk van dien exporttoeslag !

Practisch kwam het er dus op neer, dat het Landbouwcrisisfonds op elke kilo in Januari geproduceerde industriemelk één vijfde cent ongeveer uitspaarde aan „steun” en dus dat de veehouders, in strijd met de toezegging, een melkprijs ontvingen, die 0,2 cent te laag was. Dit, gevoegd bij het mond- en klauwzeer, was een in alle opzichten onbevredigende toestand. De boterfabrieken maakten niet f 1,45, doelt slechts f 1,40 voor haar product en konden dus minder voor de melk betalen. En wat kaas en melkproducten betreft, de melkvet-„steun” was automatisch (vastgekoppeld als deze is aan den te laag gehouden exporttoeslag) lager en daardoor dus óók de melkprijs.

Nu daalde j.1. Donderdag de Leeuwarder noteering van 81 op 78 cents. Wanneer ook nu de exporttoeslag nog steeds stokstijf op 60 cents zou blijven staan, zou de boterprijs slechts f 1,38 hebben bedragen, dat is zeven cents beneden de in November toegezegde f 1,45 en 0,3 cent beneden den daarmee overeenkomenden melkprijs. Zóó ver heeft de regeering het echter klaarblijkelijk niet willen laten komen, want zij heeft nu den exporttoeslag eindelijk gebracht op 65 cent daardoor een fout, een onrechtvaardigheid jegens de veehouders herstellende, die een maand lang had geduurd. Thans bedraagt de totale boterprijs f 0,78 + f 0,65 = f 1,43 Doch men verlieze niet uit het oog, dat wanneer Leeuwarden heden nog eens een paar centen zou

dalen, dat dan de kwestie opnieuw actueel wordt, namelijk dat de exporttoeslag dan verder verhoogd behoort te worden tot 70 cents. Komt Leeuwarden af op 76 cents, dan dient de toeslag 70 cents te bedragen, om een totale prijs van circa f 1,45 te bereiken! Afspraak is afspraak!

Bijlage-7

Provinciale Drentsche en Asser Courant 1905-11-29

Buitengewone vergadering - Centrale Knederij.

Ontzetting Eext van lidmaatschap CK

(Ingezonden.)

Woensdag 29 November 1905 – In het gebouw der „Coöperatieve Centrale Knederij en Exportvereeniging van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe“, bij verkorting „Coöperatieve Centrale Knederij en Exportvereeniging Drenthe“, gevestigd te Assen, kortheidshalve hieronder steeds „Knederij“ genoemd, werd Zaterdag j.1., 25 November, eene inderdaad zeer belangrijke vergadering gehouden, niet alleen belangrijk voor de vereeniging de „Knederij“ en hare Drentsche leden, doch voor al de coöperatieve vereenigingen in den lande.

In het onderstaande wenschen wij, daartoe welwillend in de gelegenheid gesteld, een min of meer uitvoerig verslag van het in die vergadering behandelde mede te deelen.

Te ongeveer 1¼ uur Greenwichtijd opent de voorzitter de vergadering met de navolgende rede: Mijne Heeren: Op 21 Augustus j.1. bereikte ons een aangeteekende brief, ondertekend door bestuursleden van de fabrieken Eext, Ide, Anloo, Gasteren en Anderen, houdende het verzoek tot het beleggen eener buitengewone algemeene vergadering, ten einde alsdan te behandelen het voorstel tot liquidatie of ontbinding der „Coöp. Centrale Knederij.”

Bestuur en commissarissen der „Knederij“ vergaderden 26 Augustus d.a.v. en schreven onder dagteekening van 30 Aug. uit de vergadering, waarvoor de agenda u allen zeker heeft bereikt en waarbij u wordt uitgenoodigd tot het bijwonen der buitengewone algemeene vergadering. De vergadering kon niet op 28 October worden gehouden en moest worden uitgesteld, wat u bij onze circulaire, u 25 October toegezonden, werd medegedeeld.

De reden van die verdaging werd u in bedoelde circulaire uiteengezet. (Eene commissie door bestuur en commissarissen uitgenoodigd tot het nagaan der netto boterprijzen door fabrieken niet aangesloten bij de „Knederij“ gemaakt, kon niet vóór 28 Oct. met haar rapport gereed zijn).

Met den wensch, dat onze besprekingen zakelijk mogen zijn en in een kalmen en waardigen toon gevoerd zullen worden, open ik deze buitengewone algemeene vergadering.

Ik stel punt 2 aan de orde en verzoek den secretaris de notulen van onze vorige vergadering voor te lezen.

De notulen worden gelezen en daar niemand der aanwezigen aanmerking heeft op den inhoud, vorm of redactie der notulen, wordt onder dankzegging aan den secretaris het genotuleerde vastgesteld.

Aan de orde stelt de voorzitter puut 3 der agenda:

Ingekomen stukken en mededeelingen:

a. Ingekomen een aangeteekend schrijven van de fabrieken Eext en 4 anderen, naar aanleiding waarvan deze vergadering belegd is. Ik stel u voor dit schrijven te behandelen zoodra het desbetreffende punt aan de orde is.

b. Ingekomen een rapport van de commissie, aangezocht door bestuur en commissarissen der „Knederij“, tot het uitbrengen van een rapport betreffende de boterprijzen.

Bestuur en commissarissen hebben het rapport laten copieeren en een afdruk daarvan aan u toegezonden; het kan, indien punt 4 aan de orde gesteld wordt, zoo noodig besproken worden.

Hier en thans meen ik verplicht te zijn, namens bestuur en commissarissen en naar ik durf veronderstellen ook namens u, een woord van welgemeenden dank te brengen aan de commissie, die zoo bereidwillig geweest is de gegevens voor dit rapport te verzamelen en de moeilijke opdracht tot een zoo goed einde gebracht heeft. Ook zijn bestuur en commissarissen en gij allen zeker met ons dank verschuldigd aan de fabrieken, die der commissie toegang verschaften tot de fabriek en zeer welwillend de boeken en verdere bescheiden bij het bezoek der commissie voor haar openlegden.

Verder zijn geen stukken ingekomen om behandeld te worden in de algemeene vergadering.

Mijne heeren! Alvorens aan de orde te stellen punt 4 der agenda wensch ik gebruik te maken van mijn recht als voorzitter van deze vereeniging en van deze vergadering en aan de vergadering voor te stellen om overeenkomstig de bevoegdheid ontleend aan artikel 15 van het huishoudelijk reglement, luidende als volgt:

„Punten, die niet op het convocatiebillet voorkomen, komen alleen dan in behandeling, als minstens de helft der aanwezige stemmen zich hiervoor verklaren”, eerst aan de orde te stellen een voorstel van het bestuur der „Knederij”, strekkende om te besluiten het lid Eext, overeenkomstig art. 12, tweede lid van de statuten, te ontzetten uit het lidmaatschap. De redenen, welke het bestuur genoodzaakt hebben dit voorstel te doen, zijn beiden genoemd in het tweede lid van art. 12 der statuten, waar staat geschreven:

„Elk lid kan wegens overtreding dezer statuten of benadeeling der vereeniging, op voorstel van het bestuur, door de algemeene vergadering uit zijn lidmaatschap worden ontzet”.

Het lid Eext nu overtreedt op ergerlijke wijze de statuten der „Knederij” en benadeelt tevens ernstig onze vereeniging.

Volgens art. 10 der statuten toch is: „Ieder lid verplicht tot levering van alle door hem bereide boter, met uitzondering van hetgeen hij voor particulier gebruik van de bij hem aangesloten landbouwers noodig heeft”.

Het lid Eext levert nu bij lange na niet alle boter welke zij bereidt, aan de Coöp. Centrale Knederij, doch levert een belangrijk gedeelte van hare productie elders.

Reeds vroeger is op dit punt de aandacht van het bestuur gevestigd geworden, doch eerst thans, nadat het bestuur de zaak terdege heeft nagegaan, is ons duidelijk gebleken, dat het lid Eext willens en wetens een aanzienlijk kwantum boter per week aan anderen dan aan de „Knederij” of aan leden der fabriek levert. Tot 2 keer toe lieten wij in winkels te Assen boter door Eext, tegen betaling geleverd, koopen, het overtuigingsmateriaal is hier aanwezig (de boter wordt aan de aanwezigen getoond) en voorts zijn in ons bezit nota's door den directeur van de fabriek Eext geschreven en bij aflevering der boter in Assen afgegeven.

Op niet minder dan 6 plaatsen wordt door Eext boter in Assen geleverd en voorts is ons gebleken, dat ook te Wildervank op twee plaatsen boter geleverd wordt samen tot eene hoeveelheid van ongeveer 1100—1300 K.G. per maand.

Dat naast schandelijke overtreding de „Knederij” ook ernstig benadeeld wordt, is u allen nu ook duidelijk.

Vooreerst levert Eext niet en betaalt dus niet mede aan onkosten, amortisatie enz.; tweedens wordt door het niet leveren van Eext voor haar het bedrag der schadevergoeding, dat zij bij uittreding of het aandeel dat zij bij liquidatie zoude te betalen hebben kleiner en op de derde plaats lijdt de „Knederij” moreel in hooge mate door deze handelwijze van Eext, daar de

grootste vereeniging bij de „Knederij” aangesloten het voorbeeld gevende, de anderen maar al te spoedig volgen.

De moreele schade, welke de „Knederij” lijdt door de handelingen van de vereeniging Eext is natuurlijk niet bij benadering te bepalen. De heeren weten allen, dat dit jaar in de algemeene vergadering in Februari gehouden, besloten werd bij wijze van proef toe te staan aan fabrieken, geen lid zijnde van de „Knederij”, een gedeelte van hun boter te leveren aan de „Knederij” en ook weten de heeren, dat in een der vorige vergaderingen werd medegedeeld, dat eenige fabrieken die toezegging hebben gedaan. Zoodra echter vernomen werd door die fabrieken, welke zaken en voorstellen door Eext gedaan werden, maakten zij begrijpelijkerwijze bezwaar boter te zenden. En wat doet Eext zelf nu? Waar de Vereeniging Eext weet, dat het in het algemeen belang der „Knederij” is, dat er veel boter komt, gaat die vereeniging tijdens dit proefjaar zelf nog minder boter leveren, dan vóór dien tijd.

Indien Eext niet tevreden is met de resultaten der Knederij, welnu, laat ze dan uittreden, doch ons ongestoord laten.

Wanneer wij nu nog eens u in herinnering brengen, dat de vereeniging Eext al het mogelijke in het werk stelt om los te komen van de „Knederij”, dan meenen wij goed te doen met u voor te stellen dit punt direct in behandeling te nemen.

Daar het voorstel van het Bestuur om nu in behandeling te nemen het voorstel tot ontzetting van de vereeniging Eext uit het lidmaatschap zeer eenvoudig is en wel geen nadere toelichting zal behoeven, zal er gestemd worden om dit voorstel nu aan de orde te stellen of niet.

Op de vraag van den voorzitter, of ook een der aanwezigen nog nadere toelichting verlangt, wordt door een der afgevaardigden van Eext de opmerking gemaakt, dat de boter door die fabriek niet aan de „Knederij” geleverd, is bereid uit de melk afkomstig van niet-leden der fabriek, doch van leveranciers van Annen. De voorzitter doet dien afgevaardigde opmerken, dat de statuten der „Knederij” duidelijk en gebiedend voorschrijven „alle door hem bereide boter”, zoodat het er niet toe doet, waar die melk vandaan komt, de boter wordt door de vereeniging te Eext bereid en moet derhalve aan de „Knederij” worden geleverd.

Een ander afgevaardigde merkt op, of het niet beter is de vergadering voor eenigen tijd te schorsen, opdat over dit onverwachte voorstel nog eens van gedachten kan worden gewisseld. Zulks vindt geen bijval, daar de zaak zeer eenvoudig wordt geacht en zeer goed door stemming kan worden uitgemaakt. Bij de alsnu gehouden stemming wordt met 23 tegen 5 stemmen en 2 stemman in blanco besloten het voorstel van het bestuur, tot ontzetting van Eext uit het lidmaatschap, direct aan de orde te stellen.

Mijne heeren, zoo zegt de voorzitter verder, daar eene meerderheid besloten heeft, het voorstel nu direct te behandelen, vraag ik of iemand uwer nog nader uiteenzetting van het bestuur verlangt; mocht dit niet het geval zijn, dan kan over de al of niet ontzetting direct gestemd worden.

De vereeniging Eext wil van de „Knederij” af, zooals u allen bekend is; gedurende bijna een jaar lang heeft zij niets onbeproefd gelaten om de „Knederij” in een valsch daglicht te stellen, door couranten-berichten enz. Wil zij er af, welnu laat zij dan haar ontslag nemen en uittreden, maar onze vereeniging ongemoeid laten, en ons veel minder aankomen met courantenberichten, zooals er een voorkomt in de Asser Courant van 26 October. (Het bericht wordt door den Voorzitter gelezen — en hieronder later door ons vermeld.—)

Ter toelichting kunnen wij nog enkele motieven vermelden, welke naar men ons mededeelt, het Bestuur bovendien tot het indienen van het, door Commissarissen goedgekeurde voorstel tot ontzetting van Eext, vóór alle andere punten van de agenda aan de orde te stellen, deden besluiten.

Anonyme briefkaarten werden rondgezonden in de maand December 1904, waarin „Een lid van een aangesloten fabriek” de besturen der zuivelfabrieken tot eene vergadering opriep ter „Bespreking toestand Centrale Knederij”. Die vergadering werd inderdaad, hoewel slecht bezocht, gehouden te Rolde en reeds spoedig bleek wat de bedoeling was. De „Knederij”, werd in een slecht daglicht gesteld.

De Eexter vereeniging ontzag zich niet, zich aan ergerlijke verbreking van eene overeenkomst schuldig te maken, hetgeen in haar belang moest zijn, daar, de vereeniging later uit het lidmaatschap tredende, de door haar te betalen schadevergoeding zooveel lager zoude zijn. Zeer goed begreep men te Eext, dat wilde men van de „Knederij” af, een schadevergoeding, destijds, zijn wij goed ingelicht, door Eext zelf, bij het wijzigen der statuten van de „Knederij” zoo hoog mogelijk vastgesteld — zoude te betalen zijn, maar het vindingrijk vernuft van een of ander Eexter, of te wel van eenig ander persoon, had daarop spoedig iets gevonden, en wel een geneesmiddel, welks kracht zoo schitterend gebleken was bij een ziekteproces, dat de naburige zustervereeniging „Annen” in den loop van dit jaar had te doorstaan.

De zustervereeniging „Annen” was zooals men wel hoort zeggen „leeggezogen” en moest ten gevolge van het niet meer ontvangen van voldoende melk „stop zetten.” Zij leverde geen boter meer aan de „Knederij”, werd op grond daarvan als lid der „Knederij” geschorst en daarna uit het lidmaatschap ontzet en gehouden verklaard tot het geven eener daarvoor bij de statuten der „Knederij” omschreven schadevergoeding.

Toen de tijd tot het invorderen der schadevergoeding daar was, bleek het, dat men te Annen voorwaar meer behendiglijk dan eerlijk alle bezittingen van de hand had gedaan en de „Knederij” hare vordering kon nakijken.

Het algemeen gerucht, ook ter oore van het bestuur der „Knederij” gekomen, zegt nu, dat de leidende gedachte, der Eexter broederen deze is: „An Annen is niks te doen, wij doen het zoo”.

Meermalen werd tot bestuursleden van de „Knederij” de vraag gericht: „Hoe staat het met de zaak Annen? Denk er om, Eext heeft het plan juist zoo te handelen”.

(Op de vergadering van 25 Nov. werd ook nog aan het bestuur de vraag gericht of ook nog iets aan de zaak Annen te doen zoude zijn.)

Dat werkelijk van een en ander iets aan moet zijn bleek het bestuur der „Knederij” hieruit, dat terwijl aanvankelijk 28 October de vergadering om te beslissen over al of niet liquidatie der „Knederij” zoude worden gehouden, reeds op Woensdag den 25 October zóóveel was uitgelekt van de booze plannen, welke werden gesmeed, dat in het nummer van de Provinciale Drentsche en Asser Courant van 26 October reeds het bericht uit Eext voorkwam: „dat door de aandeelhouders van de Coöp. Stoomzuivelfabriek aldaar met algemeene stemmen was besloten, dat indien a.s. Zaterdag niet tot liquidatie der Centrale Knederij mocht worden overgegaan, de coöperatie aldaar dadelijk zoude worden ontbonden.”

„Bon entendeur demi mot suffit”, zegt de Franschman, (een goed verstaander heeft aan een half woord genoeg). Nog meer vermoeden had het bestuur van de „Knederij” dat er iets gaande was, en men te Eext zoo zeker van zijn zaak scheen te zijn, dat men met vrucht Annens

weg tot den zijnen kon kiezen, dat men geen gebruik maakte van de bevoegdheid bij de Statuten omschreven, om 6 maanden voor het eindigen van het dienstjaar (in dezen 1 Mei 1906) zijn lidmaatschap op te zeggen, en dit toch het door de eerlijkheid en goede trouw aangewezenen middel was, om, indien dan de band, die Eext aan de „Knederij” bond, al knelde, dien band te verbreken.

Dan, zoo werd naar allen schijn door de Eexter broederen geoordeeld, eerst maar eens geprobeerd of de leden de „Knederij” niet willen liquideeren, wij hebben minder bij liquidatie te betalen, dan bij directe uittreding, en eindelijk, lukt dat niet, dan kan zuster Annen's voorbeeld veilig door ons worden nagevolgd.

Nemen wij bij dit alles nu nog het feit, dat eerst sedert kort. (de voorzitter vermeldde het ook in zijne mededeeling aan de vergadering.) tot een zoogenaamd „proefjaar” is besloten, dan behoeft het niemand te verwonderen, dat het Bestuur van de „Knederij” meende in het belang der aangesloten fabrieken van de „Knederij” verplicht te zijn het voorstel tot ontzetting van het lid Eext uit het lidmaatschap eerst aan de orde te moeten stellen en daarna te beraadslagen over de al of niet liquidatie der „Knederij”.

Het scheen dat vrijwel al de vereenigingen met het Bestuur één van gedachte waren, althans niemand vroeg naar aanleiding van het Bestuursvoorstel en de door den voorzitter gegeven toelichting het woord, dan één afgevaardigde, die vroeg, of de vereeniging Eext ná de ontzetting ook nog aansprakelijk bleef opzichtens de „Knederij” en een ander afgevaardigde, die de opmerking maakte, dat er wel meer vereenigingen aan te wijzen zouden zijn, die een gedeelte van de geproduceerde boter in het klein verkoopen. De voorzitter, antwoord gevende aan beide vragers, merkte op, dat de aansprakelijkheid van Eext nog overeenkomstig de Coöperatiewet zal blijven voortbestaan en dat geen enkele vereeniging aan te wijzen zoude zijn, die per maand 1100 a 1300 K.G. boter elders verkoopt en daardoor de „Knederij” minstens f 50 tot f 60 per maand benadeelt.

Bovendien blijkt uit de boeken der „Knederij”, dat Eext dit jaar vanaf Mei tot November, zelfs met de melk van Annen er bij, minder boter heeft geleverd dan in 1904, zonder de melk van Annen.

Bij de gehouden stemming over al of niet ontzetting van Eext uit het lidmaatschap der „Knederij” werd het voorstel van het Bestuur met 13 tegen 5 stemmen aangenomen. (12 stemmen waren in blanco uitgebracht).

De ontzetting had plaats te 2.20 minuten Greenwichtijd en werd terstond in het „ledenregister” ingeschreven.

Het bedrag der schadevergoeding door het Bestuur berekend, werd zonder dat een der aanwezigen daarover stemming verlangde, goedgekeurd en met algemeene (25) stemmen het Bestuur en commissarissen gemachtigd om zoo noodig het verbeurde bedrag in rechten te verdienen.

De vergadering werd gedurende een half uur geschorst.

Gedurende deze schorsing werd aan de ontzette vereeniging van 't besluit kennis gegeven.

Te drie uur Greenwichtijd heropent de voorzitter de vergadering en zegt ongeveer het navolgende: Mijne heeren: Ik heropen de vergadering. Alvorens nu punt 4 van de u toegezonden agenda aan de orde te stellen, wil ik u met een enkel woord namens het bestuur en de commissarissen verklaren hoezeer het ons leed heeft gedaan u heden te hebben moeten voorstellen een onzer leden uit het lidmaatschap te ontzetten.

De redenen welke ons tot het doen van het voorstel hebben geleid zijn u reeds medegedeeld, zoodat wij enkel behoeven te zeggen, dat ons het besluiten tot het doen van dit voorstel veel moeite heeft gekost en het voorstel enkel gedaan is in het belang der „Knederij”, geheel los van alle personaliteit.

Mede namens commissarissen danken wij u allen voor het blijk van vertrouwen ons heden geschonken.

Waar Eext uit het lidmaatschap is ontzet en derhalve niet meer aan de beraadslagingen mag deelnemen, evenmin als aan de stemmingen, is het bestuur verplicht aan u te vragen of er bij u ook bezwaar bestaat, dat nog eenige heeren van Eext hier ter vergadering aanwezig zijn.

De heeren Hommes van Rolde en Uiterwijk van Gasteren merken op, dat het toch wel wat heel hard is voor Eext om nu ook nog a. h. w. uit de vergadering te worden gezet en vragen of het bestuur nu niet wat heel ver gaat.

De voorzitter zegt, met den meest mogelijken nadruk er op te moeten wijzen, dat hier geen kwestie is van eenige persoonlijke zaak of van haat of wat dan ook. Het bestuur heeft er zelf niets op tegen, dat er nog personen uit Eext ter vergadering aanwezig zijn, doch het bestuur wenscht geheel volgens de wettelijke en reglementaire voorschriften te handelen, om later niet in moeilijkheden te komen.

Eext is geen lid meer, de ontzetting uit het lidmaatschap is ingeschreven en nu meent het bestuur aan de aanwezigen te moeten vragen, of die het goed vinden, dat de heeren uit Eext de vergadering verder bijwonen. Het eenvoudigste kan dit door stemming worden uitgemaakt. Met 21 tegen 4 stemmen wordt aangenomen, dat de heeren uit Eext ter vergadering kunnen blijven.

De voorzitter stelt thans aan de orde punt 4 der agenda, luidende: „Voorstel van Eext, Ide, Anloo, Gasteren en Anderen tot liquidatie der Coöp. Centrale Knederij en Exportvereniging „Drenthe.”

Door de ontzetting van Eext, die niet meer aan de beraadslagingen en niet meer aan de stemmingen mag deelnemen, kom ik tot de overige onderteekenaars van het voorstel met de vraag, of een hunner wellicht een of ander in het midden heeft te brengen tot toelichting van het voorstel.

Geen der overige onderteekenaars vraagt het woord, waarop de heer ter Borgh van Exloo de opmerking maakt, of de overige voorstellers, daar zij niets ter toelichting van de zaak in het midden brengen, wellicht voornemens zijn het voorstel in te trekken. Op een vraag naar aanleiding van het verzoek van den heer ter Borgh aan de overige onderteekenaars gesteld, blijkt, dat geen der onderteekenaars geneigd is het voorstel in te trekken.

De heer Olthof te Borger merkt aan de vergadering op, dat er heden zeer gewichtige besluiten genomen zijn en vraagt of de vergadering niet beter zoude handelen met heden niet over al of niet liquidatie te beslissen, doch liever in eene volgende vergadering meer uitvoerig van het bestuur te vernemen hoe de zaak na de ontzetting van Eext geworden is. Wij hebben, zoo zegt hij ongeveer, alle vertrouwen in het bestuur en verwachten, dat dit ons wel zal uiteenzetten hoe de toestand nu geworden is. Op deze rede van den heer Olthof volgde een daverend applaus.

De heer Uiterwijk te Gasteren meent met nog een ander spreker, dat de vergadering te samen is gekomen om over al of niet liquidatie te stemmen en het nu den indruk geeft of het bestuur de stemming over het liquidatievoorstel vreest.

Een der afgevaardigden van Drouwen merkt op, dat het hem en zeker vele andere afgevaardigden zeer aangenaam zoude zijn te vernemen, welke grieven er dan feitelijk tegen de „Knederij” worden aangevoerd; hij heeft nog niets daaromtrent, ook niet van de voorstellers van het liquidatie-voorstel, vernomen; te Drouwen is men tevreden met de instelling.

Geen der afgevaardigden antwoordt op deze vraag; enkel hoort men roepen: „Leve de Knederij!”

Met toestemming van de vergadering voert de zuivelconsulent een oogenblik het woord, en zegt, dat het hem voorkomt, dat de opmerking van den heer Olthof zeer juist is. Het is moeilijk voor de afgevaardigden te overzien, wat de gevolgen zijn van het heden genomen besluit tot ontzetting van een der leden, ook hij zoude dus wel kunnen mede gaan met dat voorstel om eerst een nieuwe vergadering af te wachten. Indien de vergadering echter meent, dat het bestuur de stemming vreest, kan spreker wel zeggen, dat hij den uitslag geen oogenblik vreest en het hem bekend is, dat het bestuur met verlangen naar deze vergadering uitgezien heeft, om te vernemen welke grieven er tegen de „Knederij” bestaan.

Na eenige bespreking wordt gestemd en is de uitslag, dat met 19 tegen 6 stemmen het liquidatie-voorstel wordt verworpen. Vóór de liquidatie stemden alleen de afgevaardigden der vereenigingen Anderen, Balloo en Ide.

Bij de bekendmaking van den uitslag van deze stemming volgde een daverend applaus en hoort men uitingen als „Leve de Knederij”.

In eene kernachtige rede wijst de voorzitter allen op de gemeenschappelijke belangen en dankt de aanwezigen voor het vertrouwen aan het bestuur en de commissarissen geschonken. Weldra hoopt het bestuur allen wederom in eene vergadering te vereenigen, teneinde den stand der zaken uitvoerig uiteen te zetten.

Na de gehouden rondvraag wordt de vergadering met een woord van dank door den voorzitter gesloten.

Naar wij nader vernemen, was op het oogenblik, dat de geschorste vergadering werd heropend, in Eext reeds ten huize van den voorzitter der vereniging bij deurwaardersexploot mededeling gedaan van het dien middag genomen omzettingsbesluit.

En werd daarna conservatoir beslag gelegd op de roerende en onroerende goederen van de zuivelfabriek te Eext.